No. **Q.401.21
The Public Library of the City of Boston.

[illegible]

EX MUSAEO
HENRICI YATES THOMPSON
Lynnie Ellis
Nov. 1924

In primo tractatu iſtius libri ptinent decē ſume magne. Prima eſt de ſubſtātia iſtius artis. Secunda de diffinitiōe corporis nālis: eo ꝙ ipſum ſolum inter omnia alia corpora eſt ꝯpletum. Tertia in demonſtratione ꝙ mundus eſt perfectus. Quarta in demōſtratiōe eius ꝙ eſt corpus eſſe ſimplex: rotundū: conſimil' nature cuiuſlibet corpoꝝ ſimplicium motoꝝ motu recto. Quinta in demōſtratione ꝙ hoc corp' nō eſt graue neq3 leue. Sexta in demonſtratiōe ꝙ nō accipit generationē: neq3 corruptionē neq3 aliquā ſpērū motuū: niſi localē tm̄ et ꝙ numerus ſimplicium eſt quinq3. Septima ꝙ totum eſt finite quantitatis. Octaua ꝙ mundus eſt vn' numero tm̄. Nona ꝙ nō eſt extra mundū neq3 vacuū neq3 plenū. Decima in demonſtratione ꝙ mundus neq3 gnābilis ē: neq3 corruptibilis: neq3 habet potētiā corruptionis ⁊ ꝙ impoſſibile eſt aliquod gnābile eſſe incorruptibile: neq3 aliquod non generabile eſſe corruptibile.

De natura ſciētia fere plurima videt circa corpora ⁊ magnitudines ⁊ horum exiſtens paſſiones ⁊ motus: Adhuc autē ⁊ circa principia quecūq3 talis ſubſtātie ſunt. nā. n. conſtantiū: hec quidem ſunt corpora ⁊ magnitudines. hec autem habēt corpus ⁊ magnitudinē hec autē principia habentium ſunt.

m Axima cognitio nāe ⁊ ſcientia demonſtrans ipſam eſt in corporibus ⁊ in aliiſ magnitudinibus ⁊ in paſſionibus ⁊ in motibus coꝝ: ⁊ in principiis cuiuſlibet qȝ aſſimilatur iſti nature. Etiā nālium rerum quedam ſunt corpus ⁊ magnitudo. ⁊ quedā habent corpus ⁊ magnitudinē. ⁊ quedā ſunt principia habentiū corpora ⁊ magnitudinē.

q Uis iſte ē liber primus ī quo loquit de rebus ſēſibilibus naturalibȝ. ſ. ī ſingulis pꝛibus iſti' mūdi quaꝝ quelibet cōtinetur ī uno libro de ſuis libris ī hac ſcientia. Incipit primo narrar uel dicere ſubiectū iſtius artis. ⁊ dixit. ꝙ maxima cognitio nature ⁊ ſciētia demonſtrans ipſam ⁊ c̄. vult dicere ꝙ ſciētia nālis maxime eſt in corporibus ⁊ magnitudibus ⁊ in conſequentibus iſtorum ⁊ in motibus coꝝ: ⁊ cā omniū illoꝝ. Et dixit maxima cognitio. quoniā artifex in hac facultate conſiderat etiam in rebus extra iſtas: ſicut de vacuo ⁊ de infinito ⁊ de loco ⁊ ſibi ſimilibus. ex eis que dicta ſunt in libro p̄dicto. ⁊ intendebat dicere p cognitionē: cognitionē certā. ⁊ per naturam: nālia. ⁊ intendebat per ſciētiam demōſtrātem ipſam: ſciētiam certificatā que acquirit per demōſtrationē: ⁊ videtur nobis ꝙ nomē cognitionis ⁊ ſcientie non dicebātur ſynonyma. quum doctrina demonſtratiua non vtatur talibus nominibus. intendebat igitur per cognitionem intelligere im[...]ationem. ⁊ per ſcientiam n[...]: aut intendebat per cognitionem: primā cognitionē: ⁊ per ſciētiam: cognitionem prouenientem a prima cognitione. ſ. acqſitam per rationē. Quapropter inquit ſciētia demōſtrās ipſam. ⁊ nō dixit ſcientia eius. ⁊ intendebat dicē quum dixit erit in corporibus, corpus diuiſibile ī tres dimenſiōes. ⁊ quia magnitudo diuiditur in corpus: ſuperficiem. ⁊ lineam. dixit ⁊ in aliꝭs magnitudinibus. ſ. ꝙ iſta ars cōſiderat in corpore ꝙ eſt vnus modorum magnitudinis: ⁊ in aliꝭs magnitudinibus. Unde potes ſcire ex aliꝭs libris quō naturalis conſiderat in magnitudinib': ⁊ quomō mathematicus. mathematicus enim conſiderat in eis ſecūdū ꝙ ſūt abſtracta a materia. nālis autē ſecūdū ꝙ ſunt vltima materie: ut determinatum ē ī aliꝭs locis: ⁊ quum narrauit ꝙ maxima conſideratio iſtius artis eſt in tribus magnitudinibus inquit. et in paſſionibus ⁊ motibus coꝝ. et intēdebat per paſſiones qualitates eſſentiales eis que ſunt naturalia, ⁊ intendebat per motus eorum uias ducentes ad generationes iſtorum. omnia enim entia aut ſunt ſubſtantie aut accidētia: aut ſunt vie ad eſſe iſtorū: ⁊ ſūt vniuerſaliter tranſmutatio. Themiſtius aūt dixit ꝙ Ari. intēdebat per motus: motus locales quibus nō mutatur ſbſtātia rei mote ⁊ intēdebat per paſſiones mutatiōes quibus mutat ſbſtātia rei, ⁊ ꝯplemētū iſtaꝝ tranſmutationū ſunt qualitates ſenſibiles. ⁊ quōcūq3 ſit. iſti ſmones propinqui ſunt. Deinde dixit. ⁊ in principiꝭs cuiuſlibet qȝ aſſimilat iſti nāe .i. ⁊ nāles conſiderant etiā in ſua conſideratione i corporibus nālibus ⁊ in accidentib' coꝝ. ⁊ in cauſis omniū iſtoꝝ .ſ. in cauſis corporum ⁊ accidētiū. Sciētia. n. modoꝝ corpoꝝ nālium ⁊ conſequētium eorum nō cōpletur niſi p ſcientiam cauſarū: ⁊ quū dixit. in p̄ncipiꝭs cuiuſlibet aſſimilatur iſti nāe intēdebat ꝙ conſiderat natural' in cauſis iſtorum p̄dictorum. ⁊ in cauſis omniū gnātoꝝ ab eis ꝗpropt dixit Ari. nālium enim quedam ſūt corpus ⁊ magnitudo: ⁊ quedam habēt corpus ⁊ magnitudinē: ⁊ intēdebat quū dixit quedā ſūt corpus ⁊ magnitudo: corpora ſimplicia et precipue habentia animas. D. d. et quedam ſunt principia habentium corpora ⁊ magnitudinē. intēdendo ꝙ cauſarū quedam ſunt cauſe ſimplicium: vt mā ⁊ forma: ⁊ quedam cauſe compoſitoꝝ: ut elemētia ex quib' ꝯponūtur res cōſimilium partiū: ⁊ intēdebat demōſtrare p hoc ꝙ nālis conſiderat in duobus modis corporū nālium. i. ſimplicium ⁊ ⁊ compoſitoꝝ: ⁊ dat cās coꝝ ⁊ cās accidētium coꝝ.

Cōtinuū quidē igitur ē quod ē diuiſibile ī ſemper diuiſibilia. corp' aūt qȝ omni q̄q3 ē diuiſibile. magnitudinis autē quod quidē ad vnum linea: quod autē ad duo planum. qȝ āt ad tria corp'. ⁊ preter has nō ē alia magnitudo propter tria eſſe omnia ⁊ ter omniquaq3. quēadmodum. n. pythagorici totum ⁊ omnia trib' determinata ſunt: cōſumatio enim ⁊ medium ⁊ p̄ncipiū numeꝝ hn̄t eū qui oēs hic autē eū qui trinitatis ꝓpter qȝ a nā accipiētes tāq3 leges illi' ⁊ ad ſactificationes deoꝝ vtimur numero. Aſſignamuſ aūt ⁊ appellationes ſcdm modū hūc q̄ enī duo ambo dicim': ⁊ duos ambos: oēs āt nō dicim': ſed de trib' hāc p̄dicationē dicim' p̄mū. hoc aūt quēadmodū dictū ē ꝓpter nām ipſā ſic inducere ſequimur.

Et ꝯtinuū quidē ē qȝ ē diuiſibile in recipiētia diuiſiōes ſucceſſiue. corp' aūt ē diuiſibile ſecūdū oēs mēſuras. magnitudinis vero qȝ ē vni' menſure ē linea. quia qȝ duaꝝ ſuperficies. triū aūt corpus ⁊ poſt iſtā nulla mēſura eſt. omnia. n. ſūt tria ⁊ diuiſa in tres mēſuras ⁊ ſimilit' inquiūt pythagorici ꝙ cauſe ⁊ res terminant tribus menſuris

fine:medio:⁊ ꝓncipio.⁊ hoc ē numerus cuiuſlibet:⁊ eſt demonſtrans trinitatē reꝝ.⁊ nō inuenimus iſtuȝ numeꝝ niſi ex nā ⁊ ſuſtinemus ipſum quaſi legē nobis ⁊ ſecunduȝ iſtuȝ numerū tenemur magnificare deuȝ creatorē remotuȝ a modiſ creaturaꝝ ⁊ etiā appellamus iſtuȝ numeꝝ ſcḋm hunc moduȝ:dico ꝙ numeram⁹ duos numeroſ duo:⁊ duos viros:duos viros ⁊ nō dicim⁹ oēs. ſed hoc omne nō dicit̄ niſi de tribus.⁊ per ipſuȝ nominant̄ tria primo ⁊ hoc fuit dictuȝ.qm̄ natura naturata ita fecit:⁊ nos ſequimur ita ſuuȝ op⁹ ſicut prius narrauimus.

2 Quum itē debet deſcribere magnitudinē q̄ ē corp⁹ quum ē ſubiectum vniuerſale iſtius artis:quoniaȝ oportet quelibet artificē prius deſcribere genus in quo cōſiderat. In diffinitione aūt corpus accipitur ꝯtinuū quum ſit quaſi genus ipſius. Incepit diffinire continuū dicēdo ꝯtinuum ē qḋ eſt diuiſibile in recipientia diuiſionem ſucceſiue.i. ꝙ ꝯtinuū eſt illud quod diuiditur in res diuiſibiles ſemper ⁊ nunquam terminabitur diuiſio:ſicut declaratū eſt in ſexto de auditu nāli.⁊ hec eſt differentia inter quātitatē diſcretam et continuam.cōtinuū aūt ē quaſi genus corporis.quoniā cōtinet in ſe corpus ⁊ locū ⁊ tempus: ⁊ ſupficiē:⁊ lineā:et motum quapropter incepit diffinire ipſū antequā diffiniret corpus. Deinde incepit diffinire corpus dicendo .⁊ corpus ē diuiſibile ſecundū omnes menſuras.i.⁊ corpus diuiditur in tres partes in longitudinē:latitudinē:⁊ ſpiſſitudinem.ſ.ꝙ corpus eſt illud qḋ poſſibile ē ponere in eo tres diametros ſecantes ſe. Dixit autē ſecūdū omnes menſuraſ in loco trium mēſuraꝝ.quoniā nō ē mēſura quarta i quā diuiditur magnitudo.⁊ ſic diffinit corpus:diffinit ſupficiē ⁊ latitudinē ut demonſtraret ꝙ quātitates ſunt tres:dixit ꝙ linea non diuiditur niſi in vna parte.ſ.in longitudinem ⁊ ꝙ nō eſt in ea niſi menſura que eſt longitudo. D.d.ꝙ eſt duarum mēſurarū eſt ſuperficies.ſ. ſecūdū longitudinē et latitudinem. D.d.trium autē mēſuraꝝ ē corpus.ſ.ꝙ corp⁹ diuiditur in tres menſuras.magnitudo enim aut lōgitudinis tātū erit:aut lōgitudinis ⁊ latitudinis:aut lōgitudinis ⁊ latitudinis ⁊ ſpiſſitudinis:⁊ qa manifeſtū ē p ſe ex hac diuiſione ꝙ nulla mēſura ē quarta:dixit ⁊ poſt iſtas nulla quantitas eſt:deinde reddidit cām illius dicendo.omnia.n. ſunt tria:⁊ diuiſibilia in tres quantitates:⁊ eſt intelligere ſic:neceſſe eſt vt nō ſit magnitudo quarta.quoniā omnes dimenſiones ſunt tres. quoniam diuiduntur in tria.ſ.in longitudinem ⁊ latitudinē ⁊ ſpiſſitudinem:⁊ nō ī plura:⁊ iſta ratio non eſt accepta per locum a diuiſione quo vtit̄ ad declarandū ea que ſunt latentiora primis cognitionib⁹ ⁊ apertiora ꝑmis queſtionibus ⁊ ſimiliter inductione nō vtitur niſi ad declarandū talia occulta. Et quȝ dedit in hac rationem inducentē ad certitudinem dedit rationē famoſam ſecundū ſuam conſuetudinem in dando rationes famoſa poſt rationes certificantes ⁊ dixit ⁊ ſimiliter dixerūt Pythagorici ꝙ cūcte res terminant̄ tribus menſuris:fine principio:⁊ medio:⁊ hoc ē numerus cuiuſlibet rei : ⁊ ē ſic intelligere:⁊ teſtatur hic ſermo pythagoricus ꝙ tria terminant numeꝝ totius ⁊ omnis:totum enim ⁊ omnia habēt principium:⁊ mediū:⁊ finē.⁊ tria tm̄ habēt iſtos tres modos. Et ideo dixit hoc eſt numerus cuiuſlibet.ſ.tria. D.d. ⁊ eſt demonſtrans trinitatem reꝝ.ſ.ꝙ hoc ſignificat ꝙ nā omniū reꝝ eſt trina. Deinde dedit ēt aliā rationē famoſaȝ ꝙ hoc fuit cauſa ut lex apud eos preciperet vt orationes eorum eſſent tres:aut ſacrificia ⁊ dixit:⁊ non inuenit legiſlator hominibus iſtū numerū.niſi ut ſequeret̄ naturaȝ vt iſta lex ſit quaſi ſequēs nām. D.d.et ſecundū iſtū numerū tenemur magnificare creatorem remotum a modis creaturarum in orationib⁹ ⁊ ſacrificiis:nā omnia iſta non ſūt niſi ad magnificandū creatorē. D.d.et ēt narrauimus numerū ſecundū hūc modū:dico ꝙ duos numeros narrauimus duo:⁊ duos viros:duos viros ⁊ n̄ dicimus omnes. nomē enim omnis non dicit̄ niſi de tribus:⁊ per ipſū nominatur prius tria ⁊ iſta ratio ē famoſa grāmatice. Videmus .n. idiomata ponere ſingulari vnū nomē ſcilicet Sor. uel Platoni.⁊ duobus nomen proprium:⁊ pluribus nomen propriū:⁊ paucior numerus quē poterimus numerare numero plurali ē tres: hoc igitur qḋ dicit ꝙ nominant duo numeri:duo:eſt intelligere ꝙ due res nō dicuntur numerus:ſed tantū duo.⁊ duo viri,duo viri:⁊ nō numerus ſimplex. D.d.⁊ hoc fuit ita qm̄ nā naturata ita fec.⁊ nos ſequimur ſuum opus.ſ.ꝙ in rebus voluntariis inuenit̄ trinitas qm̄ nā ita fecit in rebus nālibus:quapropter voluntas ſequitur ipſā in lege ⁊ in grāmatica.ſ.ꝙ nos ſequimur opus ei⁹ in eis que ponim⁹ ꝑ legē ⁊ inſtitutionem. Lex.n. ⁊ inſtitutio poſite ſunt voluntarie.⁊ res voluntarie q̄ vero ponunt̄ aſſimilant̄ nālibus.⁊ conſequuntur opus eius.

Itaqȝ qm̄ omne ⁊ totū ⁊ pfectū ſecūdū ſpeciē n̄ differunt ab inuicē:ſed ſiquiḋ vtiqȝ.in materia ⁊ in quibuſ dicunt̄ corpus vtiqȝ erit magnitudinū perfecta:ſolum.n.determinatū ē tribus: hoc aūt eſt oē circūquaqȝ exiſtēs diuiſibile.omniquaqȝ ē diuiſibile.alioꝝ aūt hoc quiḋ ad duo:hoc quidē ad vnū:vt.n.numeꝝ adepta ſunt.ſic ⁊ diuiſionē ⁊ ꝯtinuitatē hoc quiḋ ad vnū ꝯtinuū. hoc aūt ad duo.hoc aūt omniqꝙȝ tale.

Dicimus ēt ꝙ res ⁊ oē:⁊ ꝯplemētū non differunt ſecūdū formā:ſȝ ſecūdū mām:⁊ quum ita eſt manifeſtū eſt igitur ꝙ ſolū corp⁹ ē perfectū.⁊ pfectius omnibus magnitudinibus.corpus.n.terminat̄ ꝑ tres mēſuras: q̄propter diuidit̄ in oēs menſururas.alia aūt ſunt quedā duarū quātitatum ⁊ quedā vnius quātitatiſ ⁊ ſicut de eis dicit̄ quātitas.ita dicitur cōtinuatio de eis: aut diſcretio habēs enī vnā mēſuram dicit̄ ꝯtinuuȝ. hñs aūt duas:dr̄ diſcretū:⁊ corp⁹ recipit duo noīa.

3 Vult dicere ꝙ magis gnālia noīa pluraliū q̄ ſūt res ⁊ oē ⁊ perfectum ſignificant iḋ.⁊ nō diuerſant̄ ſecūdū formaȝ ſed ſecūdum māin.ſubiectū.n.iſtius rei ſi fuerit quātitas diſcreta dicitur omne.⁊ ſi quātitas ꝯtinua.dicit̄ totū .⁊ ſi in forma ⁊ qualitatibus dicit̄ pfectū. D.d.manifeſtū eſt ꝙ ſolum corpus ē perfectū ⁊c.⁊ intelligetur ꝙ quum declaratum eſt ꝙ numerus perfectus ē trinarius: mediū ē ꝙ ſolū corpus eſt perfectū.corpus.n. ſolū diuiditur in tres mēſuras:alie aūt magnitudineſ nō ſūt perfecte quum nō diuidātur in tria:ſed quedā diuidunt̄ in duas mēſuras.ſ.ſuperficies ⁊ quedam in vnam mēſurā ut linea. D.d. ⁊ ſecunduȝ ꝙ de eis dicitur mēſura.ſic dicitur de eis cōtinuatio: aut diſcretio.poteſt hoc intelligi ꝙ illud ꝙ ex eis habet unam menſurā dicitur eſſe cōtinuū ſecundū vnā partē ⁊ diſcretum ſecūdū aliā.ut linea.linea.n.ꝯtinua ē ſecundū lōgitudinē:⁊ diſcreta ſecundū diuiſibilitatē: qḋ aūt habet duas menſuras.dicitur eſſe cōtinuū ſecūdū duas ptes ⁊ diſcretum ſecundū duas q̄ eſt continua in longitudinem ⁊ latitudineȝ.⁊ diuiſibile in eas.quapropter deſcribitur in his duabus deſcriptionib⁹. corpus aūt diſcretum ē in tribus partibus.⁊ ꝯtinuū in tribus:⁊ poteſt intelligi per deſcriptionē predictā.deſcriptio vni⁹ coꝝ ē ī diuerſas mēſuras ⁊ ſecūdū hoc erit linea ꝯtinua tm̄ nō diſcreta quum n̄ diuidatur in aliā magnitudinē:erit ⁊ ſuperficies diſcreta ſcḋm duo.ſ.longū ⁊ latū.corpus aūt erit diſcretū in tres magnitudines. ⁊ hoc ē apertius.dicit.n.poſt hoc hñs vnam mēſurā dicit̄ ꝯtinuū:⁊ qḋ hȝ duas :dicit̄ diſcretū.corpus aūt recipit duo noīa.ſ.ꝙ linea in quātū nō diuidit̄ in aliā magnitudinē.dicit̄ tm̄ ꝯtinua:⁊ ſupficies ī quātū diuidit̄ ī aliā

dimenſionē dicit tm̄ diſcreta cum hec diuiſio ſit oppoſita continuationi linee inq̄tū non diuidit in aliā dimenſionē corpus aūt recipit duo noīa.i.q2 corpus diuidit in ſupficiem ⁊ ſpiſſitudinē.ſpiſſitudo aūt eſt linea:contingit ꝙ totum corpus producet ex ſupficie ⁊ linea.inq̄tū igit continet in ſe lineā dicit continuū nō diſcretū. ſcd̄m ꝙ in linea dicit continuū ⁊ inq̄tū cōtinet in ſe ſupficiē dicit diſcretū continuū ſcd̄m ꝙ de ipſa ſupficie dicitur.

Quecūq3 igitur diuiſibilia magnitudines ⁊ continua hec.ſi autē continua omnia diuiſibilia nondū manifeſtū ex his que nunc.ſed illud qdē palā qm̄ non eſt in aliud genus trāſitio quēadmodū ex longitudine in ſupficiem.in corpus aūt ex ſupficie. non autē adhuc talis pfecta erit magnitudo.neceſſe eni ferri exitū ſecundū defectionem.non eſt autē poſſibile perfectū deficere omniquaq3 enim eſt.partialiū quidē igit corporū ſcd̄m rationē vnūquodq3 tale eſt.omnes eni habet dimenſiōes:ſed terminatū ad ꝓximū tactu: propter qd̄ modo quodā multa corpoꝝ vnumquodq3.totum autē cuius hec ptes pfectum neceſſario eſt eſſe.⁊ quēadmodū nomen ſignificat omniquaq3 ⁊ nō hac quidē:hac autem non.de totius quidē igit natura ſiquidē infinitū ſit: ſiue eſt ſcd̄m magnitudinē ſiue finitū ſcd̄m totā molem poſterius intendendum.

Et dicimus etiā ꝙ omnis magnitudo diſcreta neceſſario etiā eſt ꝯtinua: vtꝝ autē ꝯtinuū ſit diſcretū aut non adhuc nō eſt manifeſtū: quod vo eſt notum ⁊ manifeſtum eſt hoc.ſ.ꝙ impoſſibile eſt ferri aliud genus: ſicut linea fert in planitiē: deinde planities in corpus. ſi autē poſſibile eſt ferri in aliud genus tunc nō erit corpus magnitudo pfecta ſed ipfecta:talis igit latio nō exiſtit neceſſario niſi in impfecto: pfectum igit impoſſibile eſt eſſe impfectū.diſcretū vo eſt in omnibus mēſuris ſcd̄m omnes q̄titates.vnūqdq3 autē alioꝝ corpoꝝ que ſunt ſicut ps in ſuis formis pfectum eſt:ſicut dicimus de diffinitiōe pfecti:quodlib3 eni illoꝝ habet tres mēſuras tamē habet terminū quo tāgit illud quod ē poſt ipſū ex corporibꝰ:quapropter nunq3 corpoꝝ eſt plura.totū autē cuius corpora hec ſunt ptes neceſſario eſt pfectū que ē ſicut nomē eius ſignificās totū ſignificatione perpetua ⁊ nō eſt quibuſdā rebus totū ⁊ quibuſdā rebus nō totū.⁊ nos dicemꝰ poſt naturā totius ⁊ vtrū habeat finem.

4 Dicamus ēr ⁊ cū dicit ꝙ manifeſtū eſt per ſe ꝙ omnis magnitudo recipiens diuiſinoem eſt continua ſed ſi omne continuum recipiat deſcretionem non eſt adhuc manifeſtum.ſ.conuerſiue.quapꝛapter non uere diffinitur corpus hac diffinitione.ſ.ꝙ ſit diuiſibile ſecundum omnes dimenſiones donec declaretur ꝙ nullum corpus ſit indiuiſibile.quapropter uiſum eſt ꝙ quāuis geometria ponat hanc diffinitionem.tamen naturalis experitur probare.quoniam autem nulla pars eſt indiuiſibilis. declaratū eſt in ſexto de auditu naturali.unde continuum diffiniebatur ſuperius ꝙ eſt continuum illud quod eſt diuiſibile in recipiendo diuiſionem.D.diffiniuit corpus.⁊ alias mēſuras.⁊ qum narrauit quid ſit manifeſtum de natura cōtinua ⁊ quid non.Incepit dicere ꝙ valuit itendere de diffinitione corporis.⁊ eſt quod eſt perfectum.qum ſit manifeſtum ꝙ impoſſibile ē ferri in aliam naturam: ſicut fert ſuperficies in corpus.⁊ linea in ſuperficiem.⁊ dixit quod autem eſt notum eſt hoc ⁊ cetera.ſed impoſibile eſt ut corpus feratur i quartam magnitudinem addita quarta mēſura qum nulla quarta menſura ſit per quam corpus feratur.ſicut linea fertur in ſuperfiem per menſuram additam ⁊ ſuperficies in corpus per aliam menſuram additā ⁊ voluit demonſtrare per hoc ꝙ ſolum corpus eſt perfectum. perfectum enim eſt ꝙ non recipit additionem: nec fertur in aliud eſſe.D.d.ſi autem impoſſibile ē ferri in aliud ⁊ c̄.ſ.ſi poſſibile eſt.ſ.ut corpus feratur in aliā magnitudinem:ſicut eſt poſſibile in liena ⁊ ſuperficie. tunc non erit corpus perfectum ſed diminutum.D.d.talis autē latio nō exiſtit niſi i imperfecto neceſſario.ſ.ꝙ neceſſarium eſt ut corpus ſit diminutum.ſi poſſibile eſt ipſum ferri.oē.n.latibile eſt diminutum.quoniā poſſibile eſt in eo additio.D.d.impaſſibile ē igitur ut perfectum ſit diminutum diſcretum eſt enim ſecūdum omnes quantitates ⁊ hec eſt quaſi corroboratio cauſe propter quam perfectum nō eſt diminutum.D.d.unūquodq3 autem aliorum corporum que ſunt ſicut pars in ſuis formis perfectum eſt ſicut diximus in diſpoſitione perfecti.⁊ qū declaratum ē diffinitione corporis quod eſt perfectum.⁊ quedā corporum non continentur i aliis ⁊ ē corpus totius mūdi.⁊ quedam continentur ⁊ ſunt corpora que ſunt partes corporis totius mundi aut ſunt in ſuis formis ſicut partes eius. Manifeſtum eſt ꝙ i carporibus que ſūt partes mūdi ē perfectio que uidetur eſſe in corpore inquātum ē corpus ⁊ ē ꝙ impaſſibile ē in eo ipſum ferri. Unde dixit quodliber enim eorum habet tres menſuras.D.d.m̄ habet terminū cōtingētē illud quod eſt poſt.i.ſed m̄ iſte partes q̄ ſunt partes totius habent ultima ſuperficies tangentes ſuperficies corporum continētium.⁊ ē intelligere quoniā ſecundū hunc modum ſic ſūt diminuta ⁊ poſſunt recipere additionem. Deinde.d.quapropter unūquodq3 corporum per ſe multum ē.i.propter quod corpora que ſunt partes totius nō ſunt multa niſi quia partes ſunt continentis ⁊ ꝙ inuenit ex eis plures ꝙ unum eſt diminutum.quia ſi eſſet perfectum ſufficeret eſſe unum ſicut ē in mundo.⁊ hec ē cauſa eſſe multorum indiuiduorū unius ſpeciei.ſ.ꝙ propter diminutionē non fuit natura contenta eſſe unius.D.d.totum outem cuius corpara hec ſunt partes eſt perſectum neceſſario nan diminutū.i.ꝙ totus mundus ē perfectus omnibus modis perfectionis. eſt enim perfectus ſecūdū ꝙ partes eius ſunt perfecte.⁊ ēr perfectus quoniam nihil continet ipſū.⁊ non eſt plures vno indiuiduo: ſiue illud totū ponat finitū ſiue infinitū neceſſorio cōtingit vt nihil contineat ipſū. ſi eni ponat infinitū manifeſtū eſt ꝙ nihil continet ipſū:⁊ ſi ponat ꝙ aliquid ꝯtinet ipſū tunc erit ps non totū: ſed paſiui eſt totū.ſ.ꝙ hoc nomē totū qd̄ dicit de toto mundo ſignificat hanc intentionē vere qū nunq̄ ꝯtingat ei diminutio que ꝯtingit toti in partibus inq̄tuz continent in aliquo ⁊ corrūpunt. Unde dixit ſignificatiōe ꝑpetua.ſ.ꝙ nan eſt aliquādo totū ⁊ aliquando non totū: ſicut eſt totalia in rebus generabilibus ⁊ corruptibilibus ⁊ q2 nan manifeſtū eſt adhuc de toto qd̄ eſt mūdus vtrū ſit finitus aut infinitus,ꝑmiſit declarare ꝙ finitus eſt ⁊ dixit ⁊ nos dicemus poſt naturā totius ⁊ vtrū habet finem aut non in magnitudine.i.ꝙ ipſe perſcrutabitur vtrum mundus ſit finitus aut infinitus.

De his autē q̄ ſcd̄m ſpēm ipſius ptibus nūc dicamus principiū facientes hoc. oīa eni phiſica corpora ⁊ magnitudines ſcd̄3 ſeipſa mobilia eē dicimus ſcd̄m locū. naturā.n.principiū motus eſſe dicimus in ipſis:oīs autē motus ſcd̄m locū quē vocamus lationē:aut rectus:aut circularis aut ex his mixtus:ſimplices.n.hi duo ſoli:cā aūt quia ⁊ magnitudines iſte ſimplices ſole ⁊ qui ē rectus ⁊ qui eſt circularis. Circulatio qdē3 igit eſt qui eſt circa mediū:rectus autē qui ſurſum ⁊

deorſum. dico autē ſurſuȝ quidem eū qui a medio: deorſum aūt eū qui ad medium.

Primo autē volo dicere ptes totius diuerſarū formarū: ꝛ incipiā ſic. omnia corpora naturalia ꝛ imaginatōnes mouenť p ſe motu locali. natura. n. eſt principiū motus inēs: ꝛ oīs quidem motus localis aut equalis eſt: aut circularis: aut compoſitus eſt ex iſtis. ꝛ iſti duo motus ſunt tm̄ ſimplices: ꝛ cauſa illius eſt ꝙ corpora ſimplicia ſunt iſta longum ꝛ rotundū. Motus autē circularis eſt circa mediū: motus autē equalis aut eſt ſuperius aut inferius: ꝛ eſt dicere ad ſuperius motū a medio: ꝛ ad inferius motū ad mediū.

5 Cum dixit ꝛ diffiniuit corpus qđ eſt vniuerſalius ſubiectoꝝ eius ꝛ declarauit ipſū eſſe pfectū ꝛ ꝙ mundus qui eſt totū eſt pfectum duobus modis. ſ. ſm ꝙ eſt corpus ꝛ ſm ꝙ nihil ꝯtinet ipſū: incepit loqui de ſuis ſimplicibus ꝛ primo de nobiliori coꝝ ꝛ eſt corpus qđ moueť circulariter ꝛ incepit ꝓponere ea ex quibus apparet natura iſti⁹ corporis. eſſe eni eius ſenſibile eſt p ſe. ꝛ dixit oīa corpa naturalia ꝛc̄. i. ꝙ manifeſtuȝ eſt p ſe ꝙ oīa corpora nālia moueť ſm locum p principiū exiſtens in eis qđ diciť nā: ꝛ corpora dicunť nālia iſta p ipſum: ꝛ hoc fundatū eſt ſuper hoc. ſ. ꝙ naturā eſſe in rebus nālibus eſt manifeſtum per ſe. Sed in hoc eſt queſtio non parua. natura. n. vt dr̄ in ſua diffinitione eſt principiū in aliquo p quod moueť ꝛ quieſcit res ipſa ex ſe: ꝛ videť ꝙ huius primo dicať de forma: ꝛ ſecundo de mā. ſi ḡ naturā eſſe in oībus naturalibus notū eſt p ſe: ꝛ ꝙ mouēs in iſtis corporibus aliud ē a moto vt exiſtimať ꝙ hoc declaratū eſt in pn̄cipio octaui de naturali auditu qum declarauit ꝙ omne motū per ſe habet mouens in ſe: tunc corpus celeſte qđ moueť per ſe aut puenit ad motū p ſe: aut non: ſi p ſe neceſſe eſt vt ſit in eo principiū quo moueť p ſe ꝛ ꝙ illud ſit aliud a moto ſed cū hoc poniť ꝯtinget ꝙ corpus celeſte ſit cōpoſituȝ ex mā ꝛ forma: quapropter ꝯtinget vt ſit generabile ꝛ corruptibile. ꝛ ſi poſuerimus hāc formā in eo non ꝯſiſtentē p naturā. ſ. formā que declarať in fine. viij. phyſi. non eſſe per naturā: quō igiť ꝯtingit ex diuerſitate motus vt diuerſeť natura moti. natura. n. moti non diuerſať niſi propter diuerſitatē ſue forme: ꝛ hoc non inueniť niſi in forma exn̄te p naturā. V. g. quia ignis non differt a terra in motu niſi propter diuerſitatē ſuarū formarū. ſ. ꝙ terra eſt grauis ꝛ ignis leuis. non eſt ergo intelligendū hoc qđ dr̄ ꝙ natura in corpore celeſti eſt cā motus eſſe formā: forma. n. abſtracta non ſignificat naturā corporis neqȝ in corpore celeſti ē forma mālis que ſit cā motus ipſi⁹ in quo Ariſ. dixit neqȝ eſſe graue neqȝ eſſe leue. Quereť igiť aliquis ꝙ ſi ita eſſet neceſſario corrūpereť corpus celeſte: aut in eo eſt potentia corruptionis: ſed nos poſt declarabimus hoc eſſe impoſſibile ꝛ qum ita ſit ſed forte intelligendū eſt in hoc loco ꝙ natura que eſt cā motus ſubiectū ſimplex forme corporis abſtracte corporis celeſtis: ꝛ hoc ipſū corpus non habȝ in ſe formā corporalē. ꝛ iſte locus eſſet fortior locoꝝ facientiū errare opinantes ꝙ corpus celeſte cōponiť ex mā ꝛ forma qua dr̄ non eſſe graue neqȝ leue: ſicut ex forma ignis dr̄ ignis leuis: ꝛ terra ex ſua forma grauis: ſcđm hoc igiť poſſumus intelligere hoc nomē natura que dr̄ de corpore celeſti ꝛ de alijs corporib⁹ ſimplicib⁹: grauibus. ſ. ꝛ leuibus ꝛ erit hoc equiuoce. Aut dicemus ꝙ forme abſtracte ſm ꝙ ſunt forme abſtracte īnate ſūt vt ꝙ illud qđ ab eis moueť ſit corpus neqȝ graue neqȝ leue: ſicut innate ſūt vt motū ab eis ſit rotundū: ꝛ ſicut innata eſt forma ignis vt habeat materiā ꝓpriā. dr̄ igiť hoc nomē natura ſm hoc de forma ſicut dr̄ de formis alioꝝ corpoꝝ ſimplicium ꝛ poſt ꝑſcrutabimur plus de hoc. ꝛ quoqȝ modo ſit nō debemus intelligere de natura que non eſt grauis neqȝ leuis niſi naturā corporis ſimplicis non naturā cōpoſitā ex mā ꝛ forma: ꝛ forte hoc eſt manifeſtius: ꝛ iſte due explanatōes ſūt ꝓpinque. ꝛ qui poſuit hanc poſitionē dicentē ꝙ natura ē principiū motus ꝛ quietis in oībus rebus mobilibus ſȝ locū ad ꝓbandū ꝙ cā diuerſitatis motuū ſȝ genus aut ſpēȝ eſt diuerſitas naturarū agentiū: ꝛ ꝙ impoſſibile eſt vnaȝ ꝛ eandē naturā habere diuerſos motus ſm ſpecie. Incepit narrare diuerſos motus ad demonſtrandū ꝙ numer⁹ naturarū debet eſſe ſm numerū motuū ſm locū: ꝛ dixit ꝛ oēs motus locales aut ſunt equales aut circulares ꝛc̄. i. recti. D. o. ꝛ iſti tm̄ ſimplices. ſ. aut rectus aut circularis. Deinde reddit cām ꝓpter quā neceſſario mot⁹ ſimplices diuidunť in iſta duo. ꝛ dixit ꝙ cā illius eſt ꝙ corpora ſimplicia ſunt iſta. ſ. longū ꝛ rotundū. ſ. ꝙ neceſſario diuiduť in iſta duo: qꝛ magnitudo ꝯtinua que eſt cā motuſ ꝯtinuationis diuidiť etiā in iſta duo. ſ. in rectū ꝛ rotundū ꝛ non eſt exiſtimandū ꝙ ꝓpter diuiſionē magnitudinis ſup quā ē motus i iſta duo diuidiť mot⁹: i iſta duo. ſ. ſȝ ꝓpter diuiſionem ipſius magnitudinis mote ſm iſta duo. ſ. ꝙ omne motū neceſſario aut eſt corpus rectarū dimēſionū aut rotūdarū qm̄ nulla dimēſio ſit tertia: ꝛ iđ declaratū ē in. vj. phyſi. ꝙ oē motū ē corpus ꝛ qm̄ oſtēdit modos motuū ſimplicium ꝛ reddit cāȝ ꝓpter quā ſunt tot. Incepit deſcribere motū circularē ꝛ rectū ſm ꝙ ſunt motus nāles ſenſibiles: ꝛ in corporib⁹ naturalibus motis natura: non violentia: ꝛ dixit. motus aūt circularis eſt circa mediū ꝛc̄. ſ. manifeſtū eſt ſenſui ꝙ motus circularis naturalis eſt coꝝ q̄ circa mediū moueť. Dixit. n. hoc qꝛ motus circularis ē terminat⁹ nā ꝓpť terminationē medij. motus autē nāles dicūť eſſe termiati. alij aūt motus circulares q̄ ſequūť nō ſunt nāles qm̄ nō habeāt centrū terminatū: ꝛ iđ videmus epicicli quos ponūt aſtrologi ſunt falſi ꝛ forte ſilr̄ eſt de ecētricis eſſentijs magis. mot⁹ aūt equalis eſt ſuperi⁹ aut inferius. ſ. mot⁹ duoꝝ elemētoꝝ leuiū ꝛ grauiū: mot⁹. n. leuiū ē rectus ꝛ ad ſuperi⁹. ſ. aeris ꝛ ignis ꝛ grauiū ad inferius. ſ. aque ꝛ terre. ꝛ qꝛ ſuperi⁹ ē ſuperius nāle ꝛ inferius ſilr̄ deſcripſit ea ꝛ dixit: ꝛ dicere ſupi⁹ ē mot⁹ a medio. ſ. a medio mūdi qđ ē cētꝝ ad ſuā circūferētiā ꝛ ad mediū. ſ. a circūferētia mūdi ad ei⁹ mediū qđ ē cētrū ire: deinde aq̄.

Itaqȝ neceſſe omnē ſimplicē eſſe lationē hāc quidē a medio: hāc aūt ad mediū: hāc aūt circa mediū. ꝛ videť ꝯſeq̄ ſm rationē hoc his q̄ a principio: etenī corpus pfectū ē in trib⁹ ꝛ mot⁹ ipſi⁹.

Manifeſtū eſt igiť ꝙ oīs motus ſimplex aut a medio aut ad mediū aut circa mediū ē: ꝛ hoc ſequiť hoc qđ diximus ſupius ꝙ corpus cōponitur ex tribus menſuris: quapropter ꝛ motus corporis ſunt tres.

6 Hoc qđ dixit manifeſtū eſt ex poſitis: qm̄. n. poſuerim⁹ motus ſimplices eē duos. ſ. rectū ꝛ circularē: ꝛ manifeſtū eſt ſenſui ꝙ motus rectus nāliť diuidiť in duos motus cōtrarios: hoc aūt nō videť in circulari. circularis. n. nō contrariať circulari: manifeſtū eſt ex his ꝙ motus ſimplices ſunt tres: ꝛ poſt declarabiť tertius qm̄ declarauerimus ꝙ motus circularis nō ꝯtrariať circulari. Deinde teſtificat ſuper hoc ꝛ dicit: ꝛ hoc ſequiť hoc qđ dixit ſupius ꝙ corp⁹ cōponiť ex tribus mēſuris: ꝛ oportet motus ſimplices eſſe tot: hoc qđ prediximus. ſ. corpus cōponi ex trib⁹ mēſuris ſ. ꝙ trinarius eſt nūerus pfectus igiť diceť ꝙ iſti mot⁹ ſūt tres qꝛ trinarius eſt nūerus pfectus: ꝛ corpus qđ cōponiť ex tribus menſuris. ſ. ꝙ cā coꝝ eadē eſt: ꝛ eſt ꝙ trinarius numerus pfectus eſt non qꝛ mēſure ſunt tres inq̄tū menſure ſunt motus tres: ꝛ ſic intelligendū eſt.

Quoniā aūt corpoꝝ hec quidē ſūt ſimplicia hec aūt compoſita ex his. dico autem ſimplicia

quecūq; motus principiū habent ſm naturã: puta ignē ⁊ terrã ⁊ hoꝝ ſpēs ⁊ cognata his. neceſſe eſt ⁊ motus eſſe: hos quidē ſimplices: hos aūt miſtos aliqualiter. ſimpliciū quidē ſimplices: miſtos aūt cōpoſitoꝝ moueri aut ſm predominãs.

Et quū corpoꝝ hoc quidē ſimplex eſt: hoc quidē cōpoſitū ex ſimplicib. ⁊ eſt dicere corpus ſimplex omne corpus i quo eſt principiū motus naturalis. v.g. ignis ⁊ terra ⁊ ſimilia formis eoꝝ ⁊ generi ⁊ etiã neceſſario motuū. hic quidē ſimplex hic autē cōpoſitus: ⁊ motus corpoꝝ cōpoſitoꝝ erūt diuerſi: ſed tñ mouentur ſm motum corporis ſimplicis in eis dominantis.

7 Cum poſuit motus naturales ſimplices ſenſui manifeſtos eſſe tres: voluit demōſtrare ꝙ cã eſſe motuū ſimpliciū eſt ſimplicitas corpoꝝ mouentiū: ⁊ d. quia corpoꝝ ⁊c. id eſt ⁊ quia quedã corpoꝝ ſūt ſimplicia ⁊ quedã cōpoſita neceſſe eſt vt quidã motus ſint ſimplices ⁊ quidã cōpoſiti. ⁊ dixit: eſt ſimplex omne corpus ⁊c. i. omne habēs principiū aliquod in ſe principioꝝ naliter mouentiū ſm locum ⁊ non eſt queſtio ꝙ deſcriptio corporis cōpoſiti eſt intellecta ex hoc etiã ꝙ eſt in ſe habet principia plura vno. ⁊ quū manifeſtū eſt ꝙ corpora ſunt aliqua in quibus non ē niſi principiū vnū tm̄ principioꝝ mouentiū: vt ⁊ ignis ⁊ terra ⁊ ſibi ſimilia. ſ. ꝙ eſt ſicut diximus ſm formas coꝝ: manifeſtū eſt ꝙ aliq̃ corpora ſunt ſimplicia: ⁊ quia ſunt corpora ſimplicia ſūt motus ſimplices. motus. n. ſimplices ſūt ſimpliciū corpoꝝ ⁊ cōpoſiti cōpoſitoꝝ. ⁊ quia quedã cōpoſita non mouent naliter niſi a ſimplici dñante: ⁊ ſi in ipſo ſint diuerſa q̃uis exiſtimet p ſenſū in pluribꝰ coꝝ eſſe eq̃lem motū ⁊ vnū. ⁊ põt aliq̈s dicere fingēdo ꝙ ita eſt in motibus elementoꝝ. Dixit: ⁊ motus corpoꝝ cōpoſitoꝝ erūt diuerſi ſed tñ mouent ſm motū corpis ſimplicis dñantis id eſt ꝙ motus coꝝ erūt ſm naturã corporis ſimplicis dominantis. Impoſſibile eſt. n. in corporibꝰ cōpoſitis aliq̃ cōponi equaliter: ⁊ nos poſt declarabimus. ⁊ ſi eſſet aliqđ cōpoſitū equaliter ɔtingeret ꝙ aliqđ corpus nō moueret oĩo ſed ſtaret in quocūq; loco poneret: ſed ſtaret duc ſuperius aut inferius aut in medio duoꝝ ɔrioꝝ: ⁊ moueret in ceteris qđ nō inuenit. ⁊ dixit: totū hoc ne aliquis fingeret ꝙ iſta elemēta. iiii. nō ſunt ſimplicia ⁊ quia motus coꝝ ſit ſm partē dñantē erit rectus ſm dñiū abundãtis. aut erit incuruatꝰ: aut ad inferius: vt turbines deſcēdētes ex aere ad terrã. aut ad ſuperius: vt turbines aſcendētes. aut circa mediū: vt motus ventoꝝ: ⁊ etiã ſunt ſeptētrionales ⁊ dextri ⁊ ſiniſtri: ⁊ ad ante ⁊ ad retro. omnes. n. ⁊ iſti pter ad ſuperius ⁊ ad inferius ſunt compoſiti.

Siquidē igit eſt ſimplex motus qui in circuitu corporis motus ⁊ ſimplex motus ſimplicis corporis. etenim ſi cōpoſitus fuerit ſm predñans erit neceſſariū eſſe aliquod corpus ſimplex qđ natū eſt ferri circulari motu ſm ſuiipſius nãm.

Et quia motus rectus ſit ſimplex ⁊ motus circularis ſit ſimplex: corporis ſimplicis eſt motꝰ: ⁊ motꝰ ſimplex hꝫ corpꝰ ſimplex. ſi ergo corpus cōpoſitū habuerit motū ſimplicē erit ille motꝰ corporis ſimplicis dñantis in illo. manifeſtū eſt igit ex his que diximꝰ ꝙ neceſſario eſt corpus ſimplex qđ p naturã eiꝰ mouet motu circulari.

8 Et quia eadē nã eſt principiū motus vnius: neceſſe eſt vt eadē natura habeat eundē motū ⁊ ecōuerſo: ſ. ⁊ quia corpꝰ ſimplex eſt habēs eãdē naturã oportet vt corpus ſimplex habeat eundē motū. ⁊ quia nature plures vna neceſſe ē vt habeant plus vno motu. corpora in quibus ſunt plures vna nã oportꝫ vt habeãt plus vno motu. ⁊ forte ſi habuerint vnū motū erit ſm corpus dñans ſimplex non ſm ꝙ eſt cōpoſitū: quia ſi eēt ita ɔtingeret vt cōpoſitū ſit ſimplex motus. n. vnius non ꝓuenit niſi ab vna nã: ⁊ habēs vnã nãm neceſſario eſt ſimplex. ⁊ cum hoc poſitū eſt ſic. ⁊ etiã ꝙ motus ſint ſimplices oportet vt corpora ſimplicia ſint ſm numerū modoꝝ motuū ſimpliciū. ⁊ quia poſitū eſt ꝙ motus circularis circa mediū eſt ſimplex neceſſe eſt ꝙ corpus qđ mouet illo motu ſit ſimplex neceſſario. Ariſ. igit quia poſuit ꝙ natura ē principiū motuū corpoꝝ. ſ. motuū localiū: ⁊ poſuit ꝙ corpora ſimplicia habēt pncipiū vniꝰ motus: cōpoſita autē habent plus vna nã: ex quibus declaratū fuit ꝙ corpora ſimplicia non habēt niſi motꝰ ſimplices. poſuit ēt ꝙ cã motuū ſimpliciū ē eē corpoꝝ ſimpliciū. ⁊ quia hoc dictū ſit ⁊ deſcripti ſūt modi motuū ſimpliciū poſuit etiã qđ ſequit ex his: ⁊ ē ꝙ ſi inuentus eſt motus ſimplex oportet vt habeat corpus ſimplex. i. manifeſtū eſt ex his que dixīmꝰ quia motus ſimplices ſint ⁊ vnus eoꝝ eſt motus circularis: ⁊ omne corpus ſimplex habet motū ſimplicē: ⁊ oĩs motus ſimplex habet corpus ſimplex: neceſſe eſt vt motus circularis habeat corpus ſimplex: ſꝫ tñ tacuit ɔſequēs iſtius ꝓpoſitiōis qm̄ ſequit a ɔſequēti pter qđ ſequit ob hoc qđ poſuit p̄cedēs ⁊ poſuit ɔſequēs hoc ꝙ corpus ſimplex habeat motū ſimplicē: ⁊ motꝰ ſimplex habet corpus ſimplex. ⁊ qđ ſequit ab hoc qđ poſuit p̄cedens: ⁊ põt accipi ps precedētis ſicut nos fecimus: qm̄ quū acceptū fuit cū precedēti. q. p̄cedens ɔcluderet ɔcluſionē quęſitã. ⁊ quia ꝓpoſitio dicēs ꝙ motus ſimplex eſt corporis ſimplicis que eſt pars p̄cedentis põt ɔdici ab aliquo dicente ꝙ motus ſimplex eſt corpus cōpoſiti. D. reſpōdēdo Si ergo in corpore cōpoſito inueniat motus ſimplex ille motus erit corporis ſimplicis dñantis in eo. i. ⁊ quocūq; modo ſic neceſſe eſt ꝙ omnis motus ſimplex habeat corpus ſimplex: aut ſingulare p ſe: aut ps compoſiti. ⁊ voluit dicere ꝙ quia inueniat ps cōpoſiti neceſſe eſt ꝙ inueniat p ſe. ⁊ quia ita eſt neceſſe eſt vt numerus corpoꝝ ſimplicium ſit ſm numerū motuū ſimpliciū. ⁊ quia ɔclo ſicut diximus collocat in ſylogiſmo potentia ꝓpinqua: narrauit illđ qđ declarabit ex hoc. q. d. ipſam actu. ⁊ ſi non dixit dicendo manifeſtū eſt igit ex his que diximus ꝙ neceſſe eſt ꝙ corpus ſimplex qđ per naturã eius moueat circulari motu. Et iam apparuit ex ſermone noſtro quō hoc ſequit neceſſario ex ꝓpoſitionibus poſitis. Et laborauit Joānes grãmaticus ſm ꝙ narrauit Alfarabius in ɔdicendo ꝓpoſitioni dicenti ꝙ oĩs motus ſimplex idē ſm ſpēꝫ eſt corporis ſimplicis eiuſdē ſm ſpēm: ex hoc ꝙ cū corporibus diuerſ ſm ſpēm inuenit vnus motus ſpē. V. g. quia in aere ⁊ igne inuenit vnus motus in ſpē. ſimilit fingit de terra ⁊ aqua: quapropter non ſequit vt oĩs vnus motus in ſpē habeat vnū corpus in ſpē ꝓpriū. ⁊ hoc quidē qđ dixit non eſt ita motus. n. ignis eēt idē cū motu aeris ſi mouerent ad eūdē locū ſpē: quia iã dictū eſt ꝙ motꝰ vnus ſpē qui ad locū vnū ſpē eſt. locus autē ignis neceſſario differt a loco aeris. ⁊ iō ſi aer poneret loco ignis deſcenderet ad inferius. ſimiliter de motu terre ⁊ aque. ſ. ꝙ ſpecie differunt in ſe propter diuerſitatem ſuorum locorum.

Violētia quidē. n. ſunt eo ꝙ alteriꝰ ⁊ alterius ſm naturã aūt impoſſibile. ſiquidē vnꝰ vniuſcuiuſq; motus qui ſm naturã ſimplicium.

Et etiã qm̄ poſſibile eſt vt aliqđ corpus moueat motu accidētali. manifeſtū eſt igit ꝙ in alio corpe ſit motus nãlis ita ꝙ impoſſibile ē vt illius corpis ſit natura etiã alius motus.

9 Quia poſuit ꝙ motus circularis ſenſibilis in corpe celeſti circa mediū eſt ſimplex nãlis. Vñ ſeq̃ret ꝙ eēt corpis ſimplicis: voluit affirmare hanc demōſtratiōnē qm̄ aliq̈s põt dicere forte eſt iſte motus in hoc corpe accñtalr: tñ ē vnū elemētoꝝ. iiij. quare dixit rñdendo: manifeſtū ē ꝙ ſi

aliquis motus inueniat̃ in aliquo corpore accñtaliter neceſſe eſt qñ in aliquo corpore ſit naturalis ita ꝙ illud corpus non habeat aliũ motũ naturalẽ. ⁊ qũ quatuor corpa habeãt motũ naturalẽ preter circularẽ neceſſe ẽ vt ſit naturalis alicui corpori: ⁊ hoc oſtẽdit per ſuũ ſermonẽ dicentẽ ⁊ etiã paſſibile eſt vt aliqđ corpus ⁊c̃. i. ꝙ iſte motus circularis ſi exiſtimet̃ eſſe in hoc corpore accñtalit̃ ita ꝙ ſit ignis aut aer manifeſtũ eſt ꝙ neceſſariũ eſt vt inueniatur naturaliter i alio corpore carente alio motu naturali: qũ ſit impoſſibile in ſimplici corpore duos motus eſſe nãles ⁊ q2 vnũquodq3 iſtoꝝ elemẽtoꝝ habet motũ nãlem manifeſtũ eſt ꝙ ſi motus circularis ſit in aliquo illoꝝ accñtalit̃ ꝙ neceſſariũ eſt vt nãliter ſit in quinto corpore: ⁊ iſte modus demõſtrationis poſt affirmabit̃ ſm ꝙ exiſtimo. ⁊ voluit ꝓbare ſic ꝙ iſte motus aut erit in hoc corpore nãlit̃ aut accñtaliter. poſito vnũ eſſe elementoꝝ: igit̃ cũ ſit aut nãliter aut accñtaliter. ſi naturalit̃ neceſſe eſt vt i corpore ſimplici ſint duo motus nãles: ergo accñtalis. ⁊ ſi accidentalis neceſſe eſt vt in alio corpore ſit naturalis: ita ꝙ i illo corpore nõ ſit alius motus naturalis: quapropter neceſſe eſt vt ſit aliud corpus quintum.

Adhuc ſiqui preter naturã contrarius ei qui ſm naturã ⁊ vnũ vni contrarius neceſſe: qm̃ qui circulo ſimplex ſi non erit ſm naturã lati corpis preter naturã ipſius eſſe. ſi igit̃ ignis aut aliquod aliud taliũ eſt circulo latũ contraria que ſm naturã ipſius latio erit ei qui in circuitu: ſed vnum vni contrariũ. Que autẽ ſurſum ⁊ deorſum inuicem contrarie.

Et etiã motus naturalis cõtrarius eſt motui accidentali: ⁊ regula eſt maxima vt vnũ non habeat contrariũ niſi vnũ: ⁊ ꝙ motus circularis eſt ſimplex. ſi ergo iſte motus non naturalis eſt in corpore moto neceſſe eſt ipſum eſſe accidentalẽ hoc quidẽ corp9 qđ mouet̃ hoc motu circulari aut eſt ignis aut eſt aliud corpus alioꝝ corpoꝝ ſimiliũ igni: igit̃ erit motus: ergo motus naturalis contrarius eſt motui circulari. ⁊ iam diximus ſuperius ꝙ vnum eſt cõtrariũ vni. motus ergo ad ſuperius eſt contrarius motui ad inferius: non contrarius motui circulari.

10 Hec eſt alia demõſtratio preter demonſtrationẽ ꝑdictã. demonſtratio autẽ prima fundata eſt ſup duas ꝓpoſitiones: quarũ vna eſt ꝙ mot9 circularis eſt ſimplex. ſecũda aũt eſt ꝙ oĩs motus ſimplex ẽ corporis ſimplicis: ⁊ ex eis ꝯcludit̃ ꝙ motus circularis neceſſario eſt corporis ſimplicis preter corpora mota recto motu. hec autẽ demonſtratõ fundabat̃ ſuper hoc ꝙ iſte motus circularis neceſſario ẽ naturalis alicui corpori: aut alicui elemẽtoꝝ. iiij. aut corpori quinto. ſi alicui corpoꝝ. iiij. V.g. igni aũt dicunt aliqui erit accidentalis igni: qm̃ ſi non eſſet accidẽtalis ꝯtingeret vt haberet duos motus ꝯtrarios. ſ. motũ ad inferi9 ⁊ ad ſuperi9. ⁊ iam dictũ eſt ꝙ vnũ ꝯtrariat̃ vni ⁊ cũ accidentalis eſt vnicuiq3. iiij. neceſſario eſt nãlis corpi quinto ⁊ hoc manifeſtũ eſt ex verbis magiſtri: q̃uis ſint difficilia ⁊ q̃ſi iſta ꝓbatio eſt ad affirmandũ ꝓpoſitionẽ minorem ſumptã in ſyllogiſmo pmo. ſ. ꝙ corpori celeſti inenit̃ mot9 naturalis circularis. ⁊ ꝓpõ maior ẽ cõis duob9 ſyllogiſmis ſ. ꝙ quilibet motus nãlis ſimplex d3 hr̃e corpus ſimplex ꝓpriũ. ſed in hac ꝓbatiõe eſt ambiguitas non pauca: quia ipſe poſuit ꝙ motus quo mouet̃ corpus ſi nõ eſt ei nãlis eſt extra naturã. Deinde poſuit ꝙ illud qđ eſt extra nãm eſt in vltimo egreſſiõis. S3 põt aliquis dicere ꝙ mot9 corporalis eſt iſti corpi accidẽtalis: ſicut eſt igni ⁊ aeri. ⁊ corpus illud eſt ignis vel aer. ⁊ ſ3 iſtã ꝯrietatẽ qđ eſt mediũ non ſequit̃ poſitiõi ſue in corpe moto motu recto vt vnũ habeat ꝯtrariũ pluſq̃ vnũ niſi ſit poſitũ in vltimo remotõis vel diſtãtie. ⁊ ꝓpter hoc videt̃ ꝙ motus circularis corpibus motis motu recto eſt medius int̃ motũ nãlẽ ⁊ ꝯtra naturã: q2 lapis molẽdini ſicut dictũ eſt in ſecũdo de auditu nãli h3 duos motus extra naturã ad ſurſũ ⁊ eſt ꝯ veracẽ ⁊ circularẽ ⁊ eſt q̃ſi medius inter duos motus. Et nos dicimus ꝙ ex iſto ſermõe apparet ꝙ iſte mot9 corpibus motis motu recto nõ eſt neq3 nãlis neq3 extra nãm. nã ſi fuiſſet extra naturã ſequeret̃ ꝙ vni eſſet ꝯriũ pluſq̃ vnũ: q2 illud qđ eſt extra nãm vnicuiq3 eoꝝ eſt cõtrariũ naturali: q2 qũ poſuit ꝙ oĩs motus ſimplices iſtis corporibus quatuor ſunt ꝯrij: q2 iſta corpa ſunt ꝯria oportet ꝙ ſi aliquis iſtoꝝ motuũ ſimpliciũ inueniat̃ in alio corpore cui nõ eſt nãlit̃ vt ſit cõtra naturã: q2 qñ eſt nãle ꝯ̃io ſuo eſt ꝯriũ ſuo motui nãli. ⁊ qñ verificauit hoc de motibus ſimplicibus ꝑtinẽtibus iſtis qui ſunt ſimplices ⁊ vnus vni nõ abierit qñ ꝓportio neget̃ ei ſm nãm. ſi aũt ꝯ nã3 oportet vt vnius ſint plura ꝯria. ⁊ ſi eſt ſm naturã neceſſariũ eſt corpori ſimplici ineſſe duos motus qđ eſt impoſſibile. motus aũt circularis aeris ignis ⁊ aque dr̃ equoce q2 ẽ circularis corporib9 rectis nõ corpi rotũdo: ⁊ ꝓpter hoc nõ eſt ꝓprietas alicui q̃tuor corpoꝝ habẽs ꝯriũ nãli: nec ipa eſt nãlis ſicut ſeq̃bat̃ ex ſermõe habito de motu ſimplici ꝓportionato quattuor corpib9. ⁊ ꝓpter hoc poſuit Ariſ. in ꝓpoſitiõib9 quas poſuit ad manifeſtationẽ hui9 ſcie ꝙ motus circularis eſt ſimplex. i. ꝙ motus elemẽtoꝝ circularit̃ nõ ẽ ſimplex neq3 circularis: ⁊ iſta queſtio grauis. Vñ Ptolemeus ꝓcedit vel aſſerit ꝙ in celo ſunt ſpere q̃ꝝ poli ſunt ꝑforati qđ eſt impoſſibile: q2 ipoſſibile ẽ ꝙ aliqđ moueat̃ circularit̃ ſm nãm niſi ſpera: ⁊ ſpera h3 centrũ ⁊ duos polos: cẽtrũ q2 in loco vno mouet̃ nãliter: polos q2 mouent̃ ſm vnã diſpõem. ⁊ hoc manifeſtũ eſt ꝙ planete ſunt ptes corpis rotũdi nec mouent̃ motu locali per ſe. ſ. variando locũ ſicut oportet eſſe qui aliqđ opinant̃. ⁊ hac probatiõe vſus eſt ſicut p3 in aſſertiõe mĩoris ꝓpoſitiõis prime demõſtratiõis. nã ꝓpõ maior in illa figura dicebat q9 q̃libet motus nãlis haberet ꝓpriũ corpus nãle. Et põt aliq̃s dicere ꝙ nõ eſt remotũ qñ iſte motus ꝑ naturã inſit vni elemẽtoꝝ. Manifeſtũ in illo ſmõe qđ ſequit̃ ꝙ vnum corpus nãle habeat duos motus naturales. ⁊ virtus hui9 loci h3 vim ꝑ ſyllogiſmũ ad ipoſſibile cuius cathegorica cõpoſita ẽ ex duobus ſyllogiſmis: ⁊ ꝓpter hoc poſuit propoſitiões ponẽs ⁊ incepit a ꝓpõe maiori q̃ ẽ in vno duoꝝ ſyllogiſmoꝝ cathegoricoꝝ ꝯcludentiũ impoſſibile dicens Dico aũt etiã ꝙ motus nãlis eſt ꝯ motũ accidẽtalẽ. ⁊ iſte ſyllogiſm9 ſicut cõponit̃ corpus motũ motu recto mouet̃ motu circulari accidẽtali. ſ. extra naturã. ⁊ oĩ motui accidẽtali ꝯrius eſt motus nãlis. ꝯcludit̃ ex hoc ꝙ circularis ẽ ꝯrius nãli in corpe moto: ⁊ qñ adiũget̃ ad hoc ꝙ corpus motũ motu recto h3 motũ rectũ accñtalẽ: ⁊ accñtalis eſt ꝯrius nãli qui eſt in ipſo. ſ. vnus. ſequit̃ ex hoc ꝙ vnũ habeat ꝯriũ pluſq̃ vnũ: q2 motus nõ nãlis alicui9 iſtoꝝ corpoꝝ eſt nãlis ꝯrio illius corpis. ⁊ qñ recordatus fuerit ꝓpoſitiõis maioris vni9 duaꝝ figurarũ cathegoricarũ aſſũpſit ꝓpõem cui9 ꝯdictoria eſt vera ad quã formã ducit ſyllogiſmũ ad ipoſſibile. ⁊ dixit ꝙ in canone maior ẽ ꝙ vnũ vni eſt ꝯriũ: ⁊ canon maior appellat̃ pma philoſophia. ⁊ qđ dixit ꝙ motus circularis ẽ ſimplex nõ eſt ꝓpõ q̃ ſit ps ſyllogiſmi ad ipoſſibile hic poſiti: ſ3 poſita fuit illa ꝓpõ vt cognoſceremus ꝑ eã ꝙ motus de quo dixit hoc eſt ſimplex ⁊ ꝙ motus ſenſibilis elemẽtoꝝ circularis nõ ẽ ſimplex: ⁊ ꝙ circularis de eis dr̃ equoce. Et qu3 poſuit ꝓpõnes q̃b9 vult vti i iſto ſyllogiſmo ad ipoſſibile: ⁊ dixit: ſi iſte mot9 nõ eſt nãlis in corpe moto erit accñtalis: ⁊ hec ẽ hypothetica ſyllogiſmi ad ipoſſibile. ⁊ poſtea poſuit ꝓpões q̃ iũcte iſti ꝯdictorie vel ꝯrie ꝯcludũt ioſſibileꝑ; ⁊ dixit: corp9 qđ

mouet̃ iſto motu: aut erit ignis: aut aliqđ corpoꝝ ſimiliuꝫ igni: ⁊ vult ꝑ ſimilia q̃ mouent̃ motu recto: ⁊ dixit: erit ğ motus ſilis ꝯtrius motui circulari. i. qm̃ aliqđ corpoꝝ motoꝝ motu recto ex neceſſitate dꝫ hr̃e motū rectū nãleꝫ: ⁊ cū ita ſit oportet vt habeat motū nãleꝫ ꝯtrarium circulari: ꝓpterea ꝙ motus accñtalis rectus ĩ ipſo eſt ꝯtrius nãli oportet ꝙ vniꝰ ſint plura ꝯtria qđ eſt ĩpoſſibile. ⁊ hoc ſignificauit ſermõe ſuo dicẽdo ꝙ vnũ vni eſt ꝯtriũ. D. dixit. erit ğ motus ſurſuꝫ ꝯtrius motui deorſũ. motus autẽ circularis nõ habebit ꝯtriũ. i. ꝓpter iſtđ impoſſibile qđ ſequit̃: ⁊ quꝫ motus circularis nõ habeat ꝯtriũ non eſt poſſibile in iſtis corꝑibus ꝙ moueant̃ motu circulari accñtalit̃: ğ qđ mouebit̃ eo eſt motũ nãliter ⁊ eſt corpus quintũ: ⁊ hic eſt alius ſyllogiſmꝰ quẽ adiũxit ſyllogiſmo ad impoſſibile: ⁊ videt̃ ſyllogiſmꝰ hypotheticus añcedẽs ꝯdictoriũ falſi: ꝯñs aũt ẽ ꝙ motus ſurſũ eſt ꝯtrius motui deorſũ. ſ. ſi ponimꝰ ꝙ iſtud corpꝰ ſit ignis aut ecõuerſo ꝙ ſit terra. Deinde tacuit ſuã intentionẽ qđ eſt ꝯña añcedentis qđ manifeſtauit dicẽs ꝙ circularis non eſt igni neqꝫ alicui motorum motu recto: neqꝫ naturalis neqꝫ contra naturam.

Si aũt alterum eſt corpus aliqđ circulariter latum circulariter preter naturã erit aliquis ipſius alius motus ſm naturã: hoc aũt impoſſibile. ſiquidẽ. n. qui ſurſuꝫ ignis erit aut aer: ſi aũt qui deorſum aqua aut terra.

Si ergo aliud corpus preter iſta corpora predicta nõ mouet̃ circulariter ſm accñs neceſſario habet aliũ motũ nãleꝫ qđ eſt impoſſibile. erit. n. aut motus ad ſuperius: ⁊ nunc erit aut ignis aut aeris aut motꝰ ad inferiꝰ: ⁊ nunc aut aq̃ aut terre.

11 Quum declarauit ꝙ impoſſibile eſt vt iſte motus circularis ſit alicuiꝰ corpoꝝ ſimpliciũ recti motus: neqꝫ natura neqꝫ accidẽte. ⁊ põt aliqs dicer̃ ꝙ eſt accñtalis aliĭ corpori ꝑter iſta corpora mota motu recto: ⁊ dĩo non erit naturalĩ corpori moto ſm circulũ. hoc. n. poſſibile eſt poni in loco ꝓpõis minoris dictis in ꝑma demõſtratiõe ꝙ iſte motus i. circularis eſt nãlis corpori naturali: qm̃ põt aliqs dicere ꝙ eſt ei accñtalis ſiue ſit vnũ elemẽtoꝝ ſiue aliud. aut naturalis ita ꝙ ſit vnũ elemẽtoꝝ. iiiĭ. ⁊ quꝫ primã poſuit demonſtrationẽ incepit deſtruere iſtos q̃tuor modos cõfirmãdo ſuã demõſtrationẽ: ⁊ dedit tres demõſtrationes cõtradicẽtes iſtis modis: ⁊ quedã coꝝ ſicut diximꝰ auferunt dubitationẽ ꝯtingentẽ in minori ꝓpõe ⁊ quedã in maiori ꝑme demõſtrationis ꝑ quã ꝓbauit quintũ corpus eſſe. ſm hoc ğ intelligendũ eſt hũc locũ vt quelibet iſtarũ demonſtrationũ ſit ſufficiens ꝑ ſe. ꝑma. n. demõſtratio dat ꝙ iſte motus circularis dꝫ eſſe corporis nãlis natura: ⁊ oĩa que diximus poſt ex tribus ſermonibꝰ ſunt ꝯfirmãtia primuꝫ ſermonẽ. Quꝫ ergo dixit ſi ergo corpus aliud preter iſta ⁊c̃. vult dicere ſi aliqs dixit ꝙ iſte motus põt eſſe accñtalĩ aliĭ corpori ꝑter iſta q̃ recte mouent̃ neceſſario ꝯtinget vt hoc corpꝰ habeat motũ nãlẽ ꝑter motũ iſtoꝝ. iiiĭ. corpoꝝ ſed hoc eſt ĩpoſſibile. non. n. eſt motus rectus nãlis ſi non cõſideret̃ a nobis ꝙ motus circularis ſit nãlis niſi aut ad ſuperius aut ad inferius. ſi ad inferius: neceſſario erit aut aqua aut terra: ſi ad ſupius erit motꝰ: neceſſario aut ignis aut aer. ſi ergo iſte motus erit accidentalis alicui corpori impoſſibile eſt vt ſit aliud ab vno iſtoꝝ elementoꝝ.

Sed adhuc ⁊ primã neceſſariũ eſſe taleꝫ lationem. ꝑfectũ. n. prius natura ĩꝑfecto: circulus aũt ꝑfectoꝝ: recta aũt linea neqꝫ vna: neqꝫ enim que infinita. habebit. n. vtiqꝫ finẽ ⁊ terminũ neqꝫ finitarũ neqꝫ vna: oĩuꝫ enĩ erit aliquid extra: augeri enĩ ꝯtingit quãcũqꝫ. Itaqꝫ ſiquidẽ prior motus prioris natura corꝑis: qui autẽ in circuitu prior recto: qui aũt in recta ſimpliciũ corpoꝝ eſt: etenĩ ignis ad rectã ſurſum fert̃: ⁊ terrea corꝑa deorſuꝫ ad mediũ neceſſe circularẽ motũ alicuiꝰ ſimpliciũ eſſe corpoꝝ. miſtoꝝ. n. lationẽ dicebamꝰ ſm predominãs in miſtura ſimplicium.

Et etiã motus circularis eſt primus motus motuũ neceſſario. ꝑfectũ. n. ⁊ ꝯpletũ eſt añ diminutũ: ⁊ eſt prius eo prioritate nature: ⁊ ꝙ circulꝰ eſt ꝑfectior figurarũ: ſed lineaꝝ equaliũ nulla eſt ꝑfecta ſiue finita ſiue infinita. ſi aũt infinita erit diminuta non ꝑfecta: nõ. n. habꝫ cõplemẽtũ neqꝫ finẽ. Perfectũ. n. habet cõplementũ ⁊ finẽ. ſi finita etiã erit diminuta quꝫ habeat ꝯtinens: q̃propter poſſibile ẽ eã augeri in omnẽ partẽ: ⁊ creſcere: ⁊ etiã reuertamur ⁊ dicamus ꝙ ſi primꝰ motus eſt naturalis primo corpori ⁊ motus circularis eſt principiũ motus equalis ſimplicibꝰ corporibus: vt eſt ignis vadens ad ſuperius equalit̃ ⁊ terra deſcendens ad inferius. ſ. ad mediũ: ⁊ neceſſario erit motus circularis quorũdã corpoꝝ ſimpliciũ. ⁊ iam diximus ſuperiuſ ꝙ corpora cõpoſita ſunt ſm corpus ſimplex exiſtens ⁊ dominans in eis.

12 Hec eſt alia demõſtratio predicta: ⁊ vult declarare ꝙ motus circularis eſt naturalis corpori moto hoc motu: ⁊ incepit dicere: ⁊ etiã motus circularis ⁊c̃. i. ꝙ motus circularis prior ſm nãm in oĩbus motibus nãlibꝰ. Deinde dedit cãm ꝑ quã declarabat hec ꝓpõ dicẽdo: ꝑfectũ. n. ⁊ cõpletũ ⁊c̃. i. ꝙ motus circularis eſt ꝑmus oĩuꝫ motuũ. nã ẽ ꝑfectus ⁊ alius motꝰ diminutus: ⁊ qđ eſt ꝑfectũ eſt ꝑus diminuto ğ motus circularis eſt prior recto. Et quꝫ hec ꝓpõ dicẽs ꝙ motus circularis eſt ꝑfectus ⁊ rectus diminutꝰ nõ eſt manifeſta ꝑ ſe: ĩcepit declarare eã ⁊ dixit: ꝙ circularis eſt ꝑfectior figuraꝝ. i. ꝙ motꝰ circularis ẽ ꝑfectior motuũ ꝓpꝰ. n. eſt corpori circulari: ⁊ qđ ẽ circulare ẽ ꝑfectꝰ figurarũ: ex qbus ꝯtingit ꝙ motꝰ circularis ẽ ĩ eo qđ ẽ ꝑfectioris figure: ⁊ qđ ẽ ꝑfectioris ẽ ꝑfectꝰ ğ motꝰ circularis ẽ ꝑfectiſſimꝰ motuũ ⁊c̃. ⁊ quꝫ ꝓpõ dicẽs ꝙ circulare ẽ ꝑfectꝰ ſm figurã recte incepit declarare eã dicẽdo: Linearũ autẽ equaliũ nulla ẽ ꝑfecta ⁊c̃. i. ꝙ corpus circulare differt a recto qđ ẽ finitũ: ⁊ ĩpoſſibilis eſt in eo additio. corpꝰ aũt rectaꝝ dimẽſionũ ẽ diminutũ ſiue finitũ ſiue nõ. D. incepit declarar̃ hoc dicẽdo: qm̃ ſi ĩfinitũ eẽt diminutũ nõ ꝑfectũ ⁊c̃. ⁊ cõpoſitio iſtiꝰ ſmõis eſt in ſecũda figura: ita ꝙ õe corpus ĩfinitũ nõ hꝫ cõplemẽtũ neqꝫ finẽ: ⁊ oĩe corpꝰ ꝑfectũ hꝫ cõplemẽtũ ⁊ finẽ ğ corpꝰ infinitũ nõ ẽ ꝑfectũ. D. d. ſi finitũ eẽ erit diminutũ ⁊c̃. i. ⁊ ſi poſuerimꝰ corpꝰ rectaꝝ dimẽſionũ finitũ nõ erit finitũ niſi ꝓpter corpus ꝯtinens ipſuꝫ exterius ğ poſſibilis ẽ additio in eo inq̃tũ corpꝰ: ⁊ oĩe in q̃ poſſibilis eſt additio eſt diminutũ: ⁊ qđ ẽ diminutũ nõ eſt ꝑfectũ. corpus igit̃ rectũ ẽ imꝑfectũ: ⁊ oĩe hoc qđ affirmauit ĩ corꝑe recto intelligendũ ẽ ꝑ negatõnẽ in circulari corpꝰ. n. circular̃ videt̃ nullo mõ poſſe recipe additionẽ ⁊ maĩe ex ſua ꝯcauitate: q̃re ẽ ꝑfectũ: ⁊ difficile ẽ imaginari corpꝰ circulare ĩfinitũ niſi ex ꝑte ſupficiei extrinſice: ⁊ ipſe poſt declarabit ꝙ corpꝰ circulare ĩpoſſibile ẽ vt ſit ĩfinitũ ex ꝑte ſupficiei extrĩſice: ⁊ vlr qđ h̃ apparet ꝑncipalit̃ ẽ ꝙ corpꝰ rectũ ẽ diminutũ ex his oĩbꝰ modis: ⁊ ꝙ rotundũ ẽ ꝑfectũ ex ꝑte ꝯcaua ⁊ ẽ dubiũ in gibboſitate. ⁊ quꝫ declarauit ꝙ motꝰ circularis ẽ ꝑmꝰ motuũ in nã: incepit declarare ex hoc illđ qđ itẽdebat declarare. ⁊ ẽ ꝙ motꝰ circularis exiſtit ſꝫ nãꝫ in corꝑe qđ mouet̃ eo: ⁊. d. ẽt reuertamur ⁊ dicamꝰ: Iſte ſmo ẽ q̃ſi ſyllogiſmꝰ hypotheticꝰ ſꝫ m̃ poſuit ĩ eius ꝑcedẽti maiorẽ ꝓpõeꝫ q̃ põt eſſe ꝑ ſe ĩ ſyllogiſmo cathegorico: ⁊ ab eo ꝯcludit̃ qđ q̃ ẽ ꝓpõ maior ſi motꝰ ꝑmꝰ eſt nãlis ꝑmo corpori: qm̃ qñ huic ꝓpõi fuerit adiũcta hec alia. ſ. ꝙ motꝰ circularis ẽ ꝑmꝰ erit ꝯclo ꝙ motꝰ circularis

eſt naturalis. alia aūt accepta in precedente faciunt perfectum precedentem per ſe in ſylogiſmo hypothetico facto ⁊ confirmato per locū a digniori.ſ.ſi motus circularis ē prior naturaliter motu recto. ⁊ motus recti exiſtūt naturaliter in corporibus ſimplicib' tūc multo fortius motus circularis exiſtit in corpore ſimplici: ⁊ hoc non ꝯtingit poſteriori motui.ſ.recto:niſi quia inuenit̃ in eo ex p̄cedēte:⁊ iō locus iſte eſt neceſſari' in p̄cedēte ⁊ poſteriori nāliter.⁊ qū dixit:iā dixim' ſuperius ꝙ corpa cōpoſita ⁊c̃.dixit muniendo ſe ab aliq̄ dicēte ꝙ mot' ſimplices inueniūt̃ i corporibus cōpoſitis ⁊ hoc iā dicebat ſuperius ſicut dixit.

Ex his quidē vtiqꝫ manifeſtū ꝙ nata eſt quedā ſubſtātia corporis preter eas que hic conſiſtē tias diuinior ⁊ prior harum omniū.

Quoniā igit̃ hoc corpus aliud eſt in alia ſubſtātia preter iſta corpora que nobis vicinant̃. ⁊ eſt ſubſtātia ⁊ corpus volubile ⁊ glorioſum. ⁊ ē primū iſtoꝝ corporꝝ manifeſtum eſt.

13 Manifeſtū eſt ex demonſtrationibus predictis ꝙ hoc corpus celeſte neqꝫ eſt vnū elementoꝝ quatuor:neqꝫ factum eſt neqꝫ compoſitum ex eis:ſed eſt alia natura preter iſtas naturas: ⁊ eſt corpus diuinū.non.n.generat̃ neqꝫ corrūpit̃ vt declaratū eſt in phyſicis: ⁊ vt declarabit̃ hoc quapropter eſt primū corpoꝝ ſimpliciū ⁊ cōpoſitoꝝ quꝫ ſit ingenerabile ⁊ incorruptibile: ⁊ ſm partē ⁊ ſm totum. alia autem que ſunt ſub eo ſunt generabilia aut ſm totuꝫ aut ſm partem.

Et vtiqꝫ ſiquis adhuc accipiat omnē eſſe ſimplicē motū aut ſm naturaꝫ:aut preter naturam: ⁊ eum qui alij preter naturā:alteri ſm naturam quale qui ſurſū ⁊ qui deorſū paſſi ſunt. hic eniꝫ igni:hic autē terre preter naturā ⁊ ſm naturam: quare neceſſariū eſt circulationē motū quoniaꝫ huius preter naturā alteri' cuiuſdā eſſe ſꝫ nāꝫ:

Et ſi aliquis dixerit ꝙ omnis motus aut eſt naturalis aut accidētalis.motus autē naturalis quibuſdam corporibus erit accidentalis alicui alij corpori.v.g.aſcēſus ⁊ deſcenſus. motus aūt ad ſuperius eſt naturalis alicui corpori ⁊ accidētalis alicui.Igni v̓o naturalis:terre v̓o accidentalis.ſimiliter motus ad inferius terre naturalis igit̃ accidentalis neceſſariū eſt dicere:⁊ quꝫ motus circularis eſt accidentalis his corporibus nō eſt dubiū quin ſit naturalis alicui corpori.

14 Hec eſt demonſtratio ſexta aut quinta ad verificandū motū circularē eſſe naturalē corpori moto p ipſum: ⁊ eſt ꝓpoſitio minor prime demōſtratiōis ſup quā ſuſtentatur in hoc loco:⁊ apparet ex ea ꝙ eſt demonſtratio ſm cōſeſſionē aduerſarij:non quia eſt demonſtratio in ſe ⁊ nō eſt ita qm̄ non induxit ipſum niſi tali mō ꝙ ſi fuerit ꝯceſſus cōtingeret ꝯclo: qm̄ manifeſtū eſt ꝙ aduerſarius omnino confitebit̃. D.igit̃ ſi aliquis dixerit ⁊c̃.i.ſi aliqs dixerit ꝙ omnis motus aut eſt naturalis aut accidētalis: ⁊ conceſſi fuerimus:ſequeret̃ ꝙ in quolibet modoꝝ motuū erit motus naturalis ⁊ alius extra naturā. V.g.q2 in motu ad ſuperius eſt naturale ⁊ accidentale: ⁊ ſimilit̃ eſt in motu ad inferius. D.d.⁊ motus qui eſt naturalis quibuſdā eſt accidentalis alij corpori.i.quꝫ poſuerit iſte dn̄s aliā ꝓpoſitionē eſſe conceſſam a nobis: ⁊ eſt ꝙ vnus motus ſpecie naturalis alicui corpori erit accidētalis alij:⁊ ecōuerſo.V.g. ꝙ motus ad ſupius eſt accidentalis terre ⁊ naturalis igni ſimiliter motus ad inferius terre naturalis ⁊ igni accidentalis.D.d.neceſſariū eſt nobis dicere ꝙ quꝫ motus circularis ⁊c̃.i.⁊ quꝫ dicēs ꝯceſſus fuerit iſtas ꝓpoſitiones continget ei inq̄tū motus circularis eſt vn' motuū ſimpliciū ꝙ ſi alicui corpori fuerit accidētalis.V.g.igni aut aeri aut alij corpori neceſſe erit ꝙ alij corpori ſit naturalis. Iaꝫ.n. poſuimus ꝙ oīs vnus motus ſpecie ſi fuerit accidentalis alicui corpori eſt naturalis alij:q̄uis magiſter non poſuerit niſi conuerſum: ſed tm̄ intendebat dicere conuerſum. Quꝫ.n. poſitū fuerit ꝙ omnis motus naturalis alicui corpori neceſſariū eſt vt in alio corpore ſit accidētalis.ſ.in eodē modo motuū continget neceſſario per locū a digniori ꝙ ſi motus accidentalis fuerit in aliquo corpore ꝙ ſit naturalis in alio:⁊ ſi non continget vt ſpēs motuū eſſet ſm accidēs tm̄ non naturaliter omnino quod eſt impoſſibile naturale enī eſt prius accidentali. ⁊ Auicenna renuit hāc propoſitionē ⁊ dixit ꝙ noluit ipſaꝫ concedere ſed eſſe motus circularis in corporibus motis recte ſm accidens qn̄ intelligit̃ ex accidente motus contrarius motui naturali continget vt idem habeat plura contraria vno: vt dicit Ariſ. ⁊ ideo videmus ꝙ conſeſſe inducit iſtam demōſtrationē.ſ.ꝙ ſi conceſſū eſt aduerſario ꝙ in corporibus motis recte eſt motus circularis accidentaliter: ꝓpoſitio aūt dicens ꝙ motus accidentalis quibuſdā corporibus neceſſariū eſt vt ſit naturalis alij corpori credetur vniuerſalit̃ quꝫ conceſſum fuerit ꝙ ignis in circuitu mouetur ſm accidens:ſimiliter aer:⁊ ideo conceſſa hac ꝓpoſitōne quā renuit Auicenna continget queſitū: ⁊ forte intēdebat Ariſ. per motū accidentalem vniuerſalius predicto.i.oppoſitū eſſentiali:vt contrariū naturali.motus.n.contrarius naturali nan inuenit̃ niſi in aliquo quatuor corpoꝝ ſimpliciū: oppoſitus autem eſſentiali inuenit̃ in pluribus coꝝ vno.ignis.n.⁊ aer mouent̃ in circuitu.ſ.ꝙ motus coꝝ eſt compoſitus ex recto ⁊ circulari:⁊ quꝫ fuerit poſitum huius accidens ſequit̃ vt viſum eſt motū circularem eſſe naturalem corpori circulari.ꝓpoſitio autē dicens ꝙ motus accidentalis corpori alicui neceſſario erit naturalis alicui corpori:eſt vera.naturale eniꝫ in aliqua ſpē neceſſariū eſt vt ſit prius accidēte:⁊ impoſſibile eſt vt poſterius ſit ſine priori:⁊ ꝙ aliquod ſit accidentaliter ⁊ nūq̄ eſſentialiter: ſed tm̄ non videmus ꝙ circulare ſit in aliquo accidentalit̃ quapropter non eſt verum ꝙ omnis motus naturalis ſit accidentalis alij corpori:⁊ conuerſuꝫ eſt verum niſi intelligat̃ ex accidente oppoſitū eſſentiali.

Adhuc autem ſiquidē eſt circularis alicuius latio ſm naturam palam ꝙ erit vtiqꝫ aliqđ corpus ſimplicium ⁊ primorum corporum quod natum eſt quēadmodū ignis ſurſum ⁊ terra deorſum ⁊ illud circūferri ſm naturā.ſi autem preter naturam ferunt̃ lata circū ſm periferiaꝫ mirabile ⁊ omnino irrationabile ſolū eſt continuū hunc motum ⁊ ſempiternū exiſtentem preter naturam.videntur enim in alijs citiſſime corrupta que preter naturā. Itaqꝫ ſiquidē eſt ignis quod circūfertur quēadmodum aiunt quidam. nihil minus ipi preter naturā motus eſt iſte q̄ꝫ qui deorſum. Ignis enim motum videmus eſſe a medio ſm rectam.

Et etiam ſi motus circularis ſit naturalis:manifeſtum eſt ꝙ aliquod corpus priorum ſimpliciū mouetur motu circulari naturali:ſicut ignis motus ad ſuperius:⁊ terre motus ad inferius.ſi ergo corpora mota motu circulari non mouet̃ niſi accidentaliter hoc eſt mirabile ⁊ extra rationem omnino.ſ.ut motus accidentalis tm̄ ſit continuus ⁊ eternus ⁊ infinitus.ſed viſus teſtat̃ cōtrarium. videmus enim res accidentales corrūpi ⁊ finiri cito:⁊ etiam ſi illud quod circulariter mouetur eſt ignis vt quidam dicunt accidentalis eſt ei.videmus enim ꝙ motus ignis eſt aſcendere equaliter ad ſuperius.

hec eſt demonſtratio ſexta aut ſeptima oſtendēs motum circularē eſſe naturalē. ⁊ dixit: ⁊ etiā ſi motus circularis ⁊c̄.i.⁊ hoc manifeſtū eſt qm̄ omnis motus ſimplex eſt ꝓprius corpori ſimplici: eſſe autē motū circularē naturalē ipſe declarat in hoc loco dicendo. Si igit corpora mota motu circulari ⁊c̄.i.⁊ impoſſibile eſt vt iſte motus ſit accidentalis corpori rotundo. declaratū eſt.n. in libro predicto ꝙ iſte motus eſt cōtrarius ⁊ ꝑpetuus: ⁊ impoſſibile eſt ꝯtinuū ꝑpetuū eſſe accidentalē. Deinde oſtēdit ipſum eſſe ꝯtinuū per ſenſu: ⁊ dixit: ⁊ viſus teſtat ⁊c̄.i. celū non videt corruptibile neq꜠ ꝯtūptibile p ſenſum. hoc autē eſt de ꝓpoſitionibus de quibus dicit Albumaſer qd nō inductū ad prime certitudinis ordinē: ſed tm̄ nullus ſēſus ꝯtradicit eis neq꜠ ratio. D.o. ⁊ etiā ſi illud qd mouet motu circulari ⁊c̄.i. ex hoc apparet ꝙ impoſſibile eſt vt hoc corpus qd mouet circulariter ſit ignis: quoniā ſi eſſet ignis eſſet motus circularis ei accidentalis. motus enim ignis naturalis eſt aſcendere ſuperius: ⁊ in eodē corpore nō ſūt duo motus naturales quū non habeant niſi vnam eandem naturam.

Propter quod ex omnibus vtiq꜠ his aliqs ſylogiçans credet ꝙ eſt aliquod preter corpora que hic ⁊ circa nos alterum ſegregatū tanto honorabiliorē habens naturā q̄toquidē plus elōgatum eſt ab his qui hic.

Et habens rationē poteſt ex omnibus predictis rationari ꝙ per aliud corpus eſt preter illa corpora imutantia ⁊ cōtinentia nos ſeparāt ab eis cuius nulla nobilior eſt naturis coꝝ ſm ſuā remotionem ab eis: ⁊ elongationem eius ſuper ipſam.

16 Ideſt bene poſſunt illi quibus innatū eſt intelligere rationes congregare in oībus iſtis vnā rationē extra quam ꝯtingit neceſſario ꝙ eſt aliud corpus preter corpora quatuor cuius natura eſt nobilior ⁊c̄.i. ꝙ eſt prius eis naturaliter cōterminans eam ſm longitudinē.i. quia natura eius eſt glorioſior eis ſm remotionē in loco: ꝙ remotio duaꝝ naturarū abinuicē in ſubſtātia eſt ſicut remotio earū in loco: quapropter videmus ꝙ vilius coꝝ eſt terra: ⁊ nobilius eſt ignis. ⁊ non tm̄ elemēta ſuccedūt ſibi in hoc ſꝫ etiā in corporibus celeſtibus. Vñ Ariſ. in libro de aialibus dicit ꝙ natura lune ſimilis eſt nature terre.

Quoniā autē hec quidē ſupponunt: hec aūt ex dictis oſtenſa ſunt: manifeſtū ꝙ neq꜠ leuitatē neq꜠ grauitatē habet corpus totū. oportet autē ſupponere quid dicimus graue ⁊ quid dicimus leue. nūc autē ſufficiēter vt ad preſentē neceſſitatē diligentius autē iterū quū cōſiderabimus de ſubſtātia ipſoꝝ. graue quidē igit ſit qd ferri natū eſt ad mediū: leue aūt qd a medio: grauiſſimum aūt qd oībus ſubſtat deorſū latis: leuiſſimū aūt qd oībus ſuperfert ſuperlatis. neceſſe aūt omne quod fert deorſū aut ſurſū aut leuitatē habere aut grauitatē: aut ambo: non ad idē autē. adinuicē enī ſunt grauia ⁊ leuia: puta aer ad aquā ⁊ ad terrā aqua. qd autē circūfert corpus impoſſibile eſt habere grauitatē aut leuitatem.

Manifeſtū eſt ergo ex ꝓpoſitionibus predictis: ⁊ ex his demonſtrationibus ꝙ primū corpus volubile qd circulariter mouet neq꜠ habet grauitatē neq꜠ leuitatē: quapropter videt rectū declarare graue ⁊ leue que ſunt ⁊ differere ī eis ſm neceſſitatē in hoc loco ab eis. demonſtrantia autē ſufficiens ⁊ ꝑſcrutatio abundans erit in futuro quū note fuerīt ſubſtātie coꝝ. ponat ergo ꝙ graue ſit deſcēdēs ad mediū: ⁊ leue aſcendēs a medio: ⁊ ponamus grauiſſimū deſcendēs ſub omnibus deſcēdētibus ad inferius: ⁊ leuiſſimū qd ſuper omnia aſcēdentia eleuat. quū igit ita ē omne corpus precedēs ad ſuperius aut inferi⁹ neceſſario habet grauitatē ſeu leuitatē: aut ambo inſimul nō eodē modo ſed in reſpectu ſicut in reſpectu aeris ad aquā: ⁊ aque ad terrā.

Quū declarauit ꝙ natura corporis qd circulariter mouet differt a natura corpoꝝ que recte mouent: vult mō declarare que natura eſt eius declarādo eam eſſe naturā neq꜠ grauem neq꜠ leuem: ⁊ ꝙ corpora non diuidunt tm̄ ī illa duo oppoſita vt exiſtimatur: ſed in tres alias naturas grauem leuem: ⁊ neq꜠ grauē neq꜠ leuem: vt eſt in ſubſtantijs que non ſunt innate dici eſſe in altero contrariorum. verbi gratia: lapis neq꜠ dicit eſſe loquens neq꜠ mutus: ⁊ puer neq꜠ dicit ſapiens neq꜠ inſipiens. ⁊ quū hoc non bene apparet quouſq꜠ declaratum ſit quid ſit graue ⁊ quid ſit leue. Incepit prius deſcribere eas poſtq̄ demonſtrauit qd ex ſermonib⁹ predictis apparꝫ hoc .i. ex eis que declarata ſunt ꝙ impoſſibile eſt ꝙ illud quod circulariter mouet moueat recte: ⁊ ex illo quod poſt dicet ꝙ leuia ⁊ grauia mouent recte. ⁊ dixit: manifeſtū eſt ergo ⁊c̄.i. manifeſtū eſt ꝙ corpus circulare neq꜠ eſt graue neq꜠ eſt leue: qm̄ qn̄ adiūctū fuerit ei qd declaratū eſt: ⁊ ꝙ nō mouet neq꜠ ad ſuperius neq꜠ ad inferius ꝙ illud qd habet grauitatē aut leuitatē mouet his duobus modis: concludit in ſecūda figura ꝙ corp⁹ circulare neq꜠ eſt graue neq꜠ leue: ⁊ ideo dixit poſt viſū eſt nobis eſſe rectū graue ⁊ leue declarare que ſunt.i. ꝙ hoc nō declarabit anq̄ notū ſit que ſint graue ⁊ leue: ⁊ dicemus in eis ſm neceſſitatē ⁊c̄.i. ꝙ in hoc loco non loq̄mur de diffinitiōib⁹ coꝝ niſi qd mō ſufficiet ꝑſcrutari dūt de eis ⁊ dicere opiniones antiquoꝝ de ſuis ſubſtātijs erit in quarto tractatu iſti⁹ libri. D.o. ponam⁹ mō ꝙ graue eſt deſcēdens ad mediū ⁊ leue aſcendēs a medio. ⁊ hec deſcriptio vniuerſalis videt graui ⁊ leui ſimplr ſ. igni ⁊ terre: ⁊ graui ⁊ leui in reſpectu. ſ. aeri ⁊ aque. aq̄ enī grauis eſt in reſpectu aeris ⁊ leuis in reſpectu terre: ⁊ ideo ſi eſſet in centro mūdi. ſ. in loco terre naturali moueret ad ꝯcauitatē aeris. ſimilit aer eſt grauis in reſpectu ignis leuis in reſpectu aque. aqua ḡ collocat ſub deſcriptione grauis vno mō ⁊ ſub deſcriptiōe leuis alio mō: q̄uis magis abūdat in eo grauitas. eſt enī grauis in duobus locis ſ. ignis ⁊ aeris: ⁊ leuis in loco terre. ſimilit ⁊ aer collocat ſub deſcriptiōe grauis ⁊ leuis: ſꝫ deſcriptio aeris dñat in eo. eſt.n. leuis in duobus locis terre ⁊ aque: ⁊ grauis ī loco ignis. ⁊ intelligendū eſt ex deſcriptiōe grauis ⁊ leuis naturā que innata eſt ad mouēdū ad mediū vel a medio. ſ. habitū ⁊ formā ex qua ꝓcedit hec operatio: ⁊ ſi hoc nomē grauitas ⁊ leuitas non dicant vulgarit niſi de accidente. Deinde deſcripſit graue ⁊ leue alia deſcriptiōe ⁊ dixit: ⁊ ponam⁹ graue ⁊c̄.i. deſcribimus etiā graue ꝙ eſt illud qd grauitate precedit oīa grauia ⁊ reſidet ſub oībus deſcēdētibus ad inferius.i. quieſcit ſub eis. hec quidē deſcriptio ē accepta ex quiete in loco ꝓprio: ꝑma aūt ex motu. ⁊ quū dixit: reſidet ſub oībus eſt deſcriptio grauis ſimpliciter. ſ. terre: aqua.n. nō reſidet ſub oībus. ſimilit quū dixit: illud qd precedit oīa grauitate: eſt deſcriptio grauis ſimplicit: ⁊ etiā videt ꝙ hec deſcriptio ꝯtinet in ſe etiā duas deſcriptiones quoꝝ altera eſt illud quod precedit ⁊ altera reſidet. Deinde ēt dedit duas deſcriptiōes leuis ſimplr ⁊ dixit: illud qd p̄cedit leuitate.i. oīa leuia. D.o. qd eleuat ſup oīa aſcēdētia ſupi⁹: ⁊ forte intēdebat ꝓpoſitionē vnā ex duab⁹ vt eſſet manifeſtior nō ꝙ ex vtraq꜠ ꝓprietas eſſet coniūcta graui ita ꝙ faceret vnā deſcriptionē. D.o. ſi igit ita ē: oīe corpus vadens ad ſuperi⁹ ⁊c̄. ⁊ hoc qd dixit: manifeſtū eſt qm̄ hec deſcriptio conuertit ſuper ſe ſicut innatum eſt de-

ſcriptionibus: qm̄ ſi graue eſt illud quod ad inferius deſcendit neceſſario omne deſcendēs ad inferius eſt graue: ⁊ ſimiliter ſi leue eſt illud qđ aſcēdit ad ſuperiꝰ neceſſario omne aſcendēs ad ſuperius eſt leue. ⁊ ſi ſimplex: ſimplex. ⁊ ſi in reſpectu: in reſpectu. ſimiliter de graui. Quapropt dixit non eodē mō ſi in reſpectu ⁊c̄. i. ⁊ qū̄ diximus ꝙ omne deſcendens eſt graue non eſt intelligendū eodē mō. ſ. graue ſimpliciter ſed intelligendū ex eo illud qđ intelligendū eſt de deſcenſu. ſi igit̄ deſcenſus ſimpliciter: graue ſimpliciter. ⁊ deſcenſus in reſpectu ⁊ etiā graue in reſpectu. ⁊ de aſcenſu ⁊ leui ſimiliter.

Quod autē circūfert̄ corpus īpoſſibile hr̄e grauitatē aut leuitatē eſt. Neq3. n. ſcđ3 naturam neq3 preter nāз ꝯtingit ipſi moueri ad medium vel a medio. ſcđm naturā quidē enī non eſt ipſi que in rectū latio: vna. n. erat vniuſcuiuſq3 ſimpliciū quare erit idē alicui ſic latoꝝ. preter naturā autē latio ſiquidē que deorſum preter naturā que ſurſum erit ſcđm naturā. ſi autē que ſurſum ꝑter naturā que deorſū ſcđm naturā. poſuimus enī ꝯtrariaꝝ cui altera preter naturā alteraз eſſe ſcđm naturam.

Manifeſtū ergo modo etiā ꝙ corpus rotūdum non habet grauitatē neq3 leuitatē. impoſſibile eſt. n. moueri ad mediū neq3 a medio motu naturali neq3 motu accidētali. motus enī eq̄lis non eſt ei naturalis qm̄ nō eſt propꝛius niſi corporibus ſimplicibꝰ. ſi ergo moueret̄ eo motu erunt cū illo corpore idē: ⁊ ſi corpus rotundum moueret̄ motu accidentali aut eſſet motus eius ad inferius motus accidētalis: ⁊ motus eiꝰ ad ſuperius motus naturalis. aut moueret̄ ad ſuperiꝰ motu accidētali ⁊ ad inferius motu naturali. ⁊ iā diximus cum alter motuū contrarioꝝ fuerit naturalis ⁊ alter erit accidentalis neceſſario ⁊ corpus rotundum non habet aliquod cōtrarium omnino.

18 Cum declarauit ꝙ omne leue aut graue mouet̄: aut a medio aut ad mediū. iā declaratū erat ꝙ corpus rotūdum non mouet̄ neq3 ex medio neq3 ad mediū: neq3 nāliter neq3 accidētalit̄: ꝯcludit ex hoc ꝙ corpus rotundū neq3 eſt graue neq3 leue ⁊ dixit: manifeſtū eſt mō ⁊c̄. D. ꝓbauit minorē ꝓpoſitionē qū̄ maior eſſet iā declarata. D. incepit determinare eā ⁊ dixit: motus enī equalis ⁊c̄. i. cā in hoc eſt ꝙ motus rectus nō eſt ei naturalis: qm̄ ille motus nō eſt naturalis niſi alicui corpori ſimpliciū. ſ. elementoꝝ. i. qm̄ iſte motus non eſt niſi nature corpoꝝ elementariū nec nature corporis rotūdi. Deinde dedit rōe3 dicēdo: ſi ergo moueret̄ hoc motu eēt idē cū illo corpore. i. ꝙ ſi hoc corpus rotundū moueret̄ motu recto natura eſſet corpus rotundū. idē cū illo corpore qđ naturaliꝰ mouet̄ illo motu. eſſet ergo corpus rotundū vnū elemētoꝝ quatuor qđ eſt impoſſibile. vnus enī motus in ſpē nō eſt niſi vnius corporis in ſpē: ⁊ qū̄ declarauit ꝙ impoſſibile eſt corpus equale rotundū moueri motu naturali ⁊ recto incepit deſtruere ſecundā ptē ⁊ eſt ꝙ etiā impoſſibile eſt moueri motu recto extra naturā. ſ. violent: ⁊ dixit: ſi ergo corpus rotundū mouet̄ motu accidētali ⁊c̄. i. ſi hoc corpꝰ rotundū mouet̄ recte extra naturā: ⁊ ſimplicit̄ extra nāᵐ aut erit iſte motus ad inferius extra naturā: quapropter neceſſario ꝯtinget vt ⁊ motus eius naturalis eſſet ad ſuperius ⁊ tūc eēt neceſſario aut ignis: aut aer: quod eſt impoſſibile. D. etiā dixit: aut mouet̄ ad ſuperius ⁊c̄. i. mirū eſt ſi motus eius eſt ad ſuperius neceſſario eſſet accidentalis vt eſſet motus eius ad inferius naturaliter: quapropter tunc erit aqua ⁊ terra. ⁊ qū̄ poſuit ꝙ qū̄ poneret̄ ꝙ haberet vnū motuū iſtoꝝ motuū accidentaliꝰ ꝯtingeret vt oppoſitus motus eſſet naturalis: fecit remouere illud ex quo appar3 hoc ⁊ dixit: ⁊ iam prediximus ꝙ alter motuū ⁊c̄. i. ⁊ iam prediximꝰ ⁊ apparet ex potētia noſtri ſermonis q̄ quando poſuerimus alterū duoꝝ motuū cōtrarioꝝ ſimpliciū in aliquo corpore naturaliter ꝯtingit ꝙ alter ſit accidētalis in eo: ⁊ ſi non ꝯtingeret duos motus eſſe in eodem corpore naturaliter ⁊ iam poſuit in ſermōe predicto ꝙ impoſſibile eſt duos motus eſſe naturales in corpore ſimplici. ⁊ intentio eius ex iſta propoſitione non eſt niſi eius conuerſa dicens: ꝙ qū̄ in aliquo corpore poſuerimus alterum duoꝝ contrarioꝝ eſſe accidētalem neceſſe eſt vt alter ſit ei naturalis. ⁊ hec conuerſio magis eſt occulta q̄ prima. poteſt enim aliquis dicere non eſt remotum vt in corpore rotundo ſint duo motus recti inſimul accidentaliter. ſ. motus ad ſuperius: ⁊ motus ad inferius: ⁊ naturalis ſit ei circularis. ⁊ qū̄ ſubintellexit hoc Ari. dixit: ⁊ corpus rotundū nullū cōtrariū habet omnino. i. ſi aliquis duoꝝ motuū rectoꝝ eſſet in eo accidentaliter oporteret vt corpus in quo eſt naturaliter eſſet cōtrariū: ⁊ nos declarabimus ꝙ corpus rotundū non h3 ꝯtrariū.

Quoniam autē in idem ferunt̄ totum ⁊ pars ſcđm naturā puta tota terra ⁊ paruus bolus. accidit autē primū quidem neq3 leuitatem habere ipſum: neq3 grauitatem. neq3 vnam aut vtiq3 ad medium aut a medio poſſet ferri ſcđm ſuiipſius naturā. Deinde quia impoſſibile moueri eo qui ſcđm locū motu aut ſurſum aut deorſum detractū: neq3 enim ſcđm naturā contingit ipſi moueri motu alio: neq3 preter natura3 neq3 ipſi neq3 particularum nulli. eadem enim ratio de toto ⁊ partibus.

Et etiā locus terre totius idem eſt cum loco motus partiū eius. verbi gratia tota terra ⁊ vna gleba mouent̄ ad eundem locum ⁊ cum ſint ſim ꝙ diximus non eſt dubiū ꝙ corpus rotundum neq3 habet leuitatem neq3 grauitatem omnino nam ſi haberet grauitatem aut leuitatē poſſibile eſſet ipſum moueri a medio vel ad mediū manifeſtū eſt eſſe ꝙ corpus rotundū primū impoſſibile eſt moueri motu locali: neq3 ad ſuperius: neq3 ad īferius: neq3 alio motu accidētali: neq3 ſcđm totū neq3 ſcđm partes. ſermo enim de toto ⁊ parte idem eſt ſicut iam diximus ſuperius.

19 Quia fundamentū demonſtrationis eſt q̄ corpus rotundū nō habet grauitatē neq3 leuitatem eſt ſuper duas propoſitiones. Quarum altera eſt ꝙ corpus rotundū nō mouet̄ neq3 a medio neq3 ad mediū. altera autem eſt ꝙ illud qđ ita mouet̄ eſt aut graue aut leue: ⁊ iſte ſunt iā declarate ratione: vult declarare minorē ſenſu ⁊ rōne ⁊ fundamentū eſt ſuper duas ꝓpoſitiones: quarū altera eſt intelligibilis. i. illud ꝙ locus totius corporis grauis ac leuis idem eſt ⁊ partis. ad quod enī mouet̄ graue quū fuerit extra centrū illuc moueret̄ terra tota ſi eſſet extra ſuū locū natura aūt partis corporis ſimiliū eadem eſt cum natura totius diffinitione: ⁊ quū ſit eadē diffinitione eadē eſt forma: ⁊ quū forma eadem actione prouenīente ab illa forma. Si igitur actiones prouenientes a graui ⁊ leui ſunt iſti duo motus: neceſſe eſt vt ſic proueniant a parte ſicut a toto. Secunda autē propoſitio eſt accepta a ſenſu: ⁊ eſt ꝙ nec appar3 in partibus corpis rotūdi motus neq3 a medio: neq3 ad medium: ergo neq3 leuitas neq3 grauitas. ⁊ eſt non in partibus ergo neq3 in toto. ⁊ quum ſicut q̄ diximus non eſt dubium ⁊c̄. ideſt ⁊ quū ſit corpus celeſte ſecundum hoc ſcilicet ꝙ partes eius non videntur moueri a medio neq3 ad medium: manifeſtum eſt

ꝙ neq̃ eſt graue neq̃ eſt leue. D.d. nam ſi habet grauitatem aut leuitatem poſſibile eſſet ⁊c̃. i. poſſibile eſſet in iſto longo tempore vt partes eiuſ viderentur moueri vel a medio vel ad medium: qua propter nõ habet grauitatẽ neq̃ leuitatem. ⁊ ſtelle cadentes nõ ſunt celi vt exiſtimant q̄dã. ſtelle. n. celi note ſunt nõ tranſmutabiles: ⁊ ſi ſtelle caderẽt a celo diminuerentur in iſto lõgo tempore. ⁊ poſt dicetur de cauſa calefactionis ſolis quia nõ ſequitur vt omne calefaciẽs ſit ignis ⁊ Alexander ſecundũ ꝙ Themiſtius narrat de eo. Dicit ꝙ Ari. dixit ſecũdũ hunc ſermonẽ opponendo ⁊ contradicendo dicentibus celum delatum ſup totum ⁊ ꝙ ſi hoc nõ eſſet: caderet reſpondendo ꝙ ſi eſſet ita oporteret ꝙ in iſto longo tempore caderent eius partes. quoniã igitur corpora celeſtia nõ ſũt vnũ quatuor elemẽtoꝝ bene manifeſtũ ẽ ex iſto ſermone, ꝙ aũt nõ ſunt ꝯpoſita ex eis vt plures antiquoꝝ putabant manifeſtũ ẽ ex h̃ qm̃ ſi eſſẽt: eſſet motus coꝝ aut ad ſuperius ignis: aut ad inferius. ſ. terre. omne. n. ꝯpoſitũ tendit ad locum parti dominãtis. ⁊ etiã ſi eſſet in loco neceſſario haberet continẽs ipſum extrinſecũ. qum hec ſit natura loci.

Similiter aũt rõnabile exiſtimare de ipſo ⁊ ꝙ ingenitum ⁊ incorruptibile ⁊ inaugmentabile ⁊ inalterabile. propter fieri quidem omne generabile ex contrario ⁊ ſubiecto quodam ⁊ corrũpi ſimiliter ſuppoſito quodam ⁊ a ꝯ̄rio incõtrarium. queadmodũ in primis dictũ ẽ ſermonib⁹: contrarioꝝ aũt ⁊ lationes contrarie. ſi antẽ huic nihil cõtrariũ continget eſſe. eo ꝙ circulationi alicui nõ eſt contrarius motus: recte videtur nã futuꝝ ingenitũ ⁊ incorruptibile exemiſſe a ꝯtrariis. inter contraria. n. generatio ⁊ corruptio.

Et oportet nos dicere ꝙ corpus glorioſum nõ eſt factum: neq̃ generatũ ab aliquo: neq̃ cadit ſub corruptione: neq̃ recipit augmẽtũ: neq̃ diminutionẽ: neq̃ alterationẽ: neq̃ aliquã trãſmutationẽ. omne. n. generabile non generatᷓ niſi ab aliquo fabricato ei contrario: neq̃ corrũpitᷓ in ſuo ꝯtrario ⁊ iã diximus ꝙ motus ꝯtrarioꝝ corpoꝝ ſunt ꝯtrariũ ẽt ⁊ qum ita ſit nullum ꝯ̄rium habet corpus primum. nullum. n. ꝯtrarium motum habet motus circularis. conſulta igitur bene fuit natura qum fecit h̃ corpus glorioſum nõ generabile. ⁊ remouit ipſum a ꝯtrariis. generatio. n. ⁊ corruptio neceſſario ſiſtunt i ꝯ̄riis.

.20. Qum declarauit ꝙ corpus qd̃ circulariter mouetur ẽ nature quinte. quoniam natura mouenſ circulariter eſt alia a natura. ſ. motus equalis ⁊ declarat ipſum: neq̃ graue: neq̃ leue. vult etiam oſtendere ꝙ non eſt generabile: neq̃ corruptibile: neq̃ augumẽtabile: neq̃ diminuibile: neq̃ tranſmutabile: neq̃ alterabile alteratione paſſiua. ⁊ dixit. neq̃ generabile ab aliquo. ⁊ nõ dixit: neq̃ generabile ſimpliciter. quoniam hec eſt differentia inter opinantes ꝙ hoc corpus eſt creatum a prima cauſa ⁊ opinantes ipſum eſſe primam cauſam. ſ. ꝙ videntes eſſe primã cauſã opinantur ipſum nõ eſſe generabile ſimpliciter. ⁊ dicẽtes ꝙ eſt cauſatum a prima cã: opinantur ꝙ nõ eſt generabile ab alio. ⁊ ꝙ ſi diceretur eſſe generabile a nullo ⁊ in nullo tempore bene poſſet hoc inſtitui: ſecũdũ vocem ⁊ ſecũdũ tranſumptionem. generabile uero eſt terminatum tẽpore ⁊ generabile ab aliquo: ⁊ hoc nomen generationis ẽ vulgariter quod Ari. vult remouere a celo. ⁊ intelligit ꝑ trãſumptionẽ. qd̃ eſt generabile tribus modis. ⁊ intelligit ꝑ alterationem: alterationem quã ſequitur generatio ⁊ corruptio. alteratio enim que ẽ illuminatio nõ ẽ impoſſibilis ⁊ qum dixit hoc. incepit ponere propoſitiones ex quib⁹ hoc apparet. omne enim generabile nõ generatur niſi ab aliquo ente ei contrario. ⁊ hec propoſitio ẽ vera in generatione ſimplici ⁊ compoſita. ſ. in generatiõe quatuor ſimplicium corpoꝝ ab inuicẽ. ⁊ in generatione compoſitorum ab eis. ſed compoſitum eſt ei contrarium ex quibus cõponitur: ſicut mediũ dicitᷓ ꝯ̄riũ extremis ꝯ̄riis. ex quibus cõponitur. ⁊ hoc erit qñ ꝯponitᷓ a p̄mis ꝯ̄riis fuerit p̄ma cõpoſitio nõ mediãte aliquo ꝯpoſito. ut ꝯpoſitio mineraliũ ⁊ plantaꝝ que nõ fiũt a ſemine: ſed ab elementis. ⁊ generatio animalium: que per putrefactionẽ generant. componitur aũt a primis ꝯ̄riis mediãte ſcd̃o compoſito: vt generatio ſanguinis a pane ⁊ mẽbroꝝ a ſanguine ẽ ei ꝯ̄riũ ex quo fit ſcd̃m ꝙ media que ſunt inter extrema ꝯ̄ria ꝯ̄riantᷓ ſe ab inuicẽ. qum inter extrema fuerĩt plura vno medio: ſicut ꝯ̄rietas colorum qui ſũt inter albũ ⁊ nigrũ ad inuicẽ. manifeſtũ ẽ igitᷓ ſiue i ꝯpoſitis ſiue in ſimplicibus ꝙ oẽ generatũ generatᷓ a ꝯ̄rio. ⁊ hoc affirmatᷓ per inductionẽ ⁊ ratione. generãs. n. ſimilis ẽ gñãto ⁊ ꝯ̄riũ ei ex quo fit generatum. nõ. n. agitᷓ in mã generãdi niſi in q̃tum ẽ ꝯ̄riũ. ſi ḡ illud ex quo ẽ generatio eſſet ſimile generato. nõ poſſet generãſ agere in mãm generãdi. nihil. n. agit in ſuũ ſimile ſed in ꝯ̄rio. Deinde poſuit ꝓpoſitionẽ ſecũdã. ⁊ dixit ⁊ iã diximus ꝙ motus ꝯ̄rioꝝ corpoꝝ ſunt ꝯ̄rii. i. ꝙ motus ꝯ̄riorum corpoꝝ ſimpliciũ ẽ ꝯ̄rius. ⁊ nõ ẽ dubitãdũ qum ꝯcludatur ex his duabus ꝓpoſitiõib⁹ quãuis iſte nõ ꝓpalauit hoc. quia motus omnis generati ſimplicis eſt ꝯ̄ri⁹ motui eius ex quo generatũ eſt. ſi ergo motus alicui⁹ corporis nõ habet ꝯtrariũ. ḡ neq̃ illud corpus h̃ ꝯ̄riũ ⁊ qum non h̃ ꝯ̄riũ. ḡ neq̃ ẽ gñãbile neq̃ corruptibile. quapropter dixit. poſt ⁊ qum ita ſit corpus p̄mũ nõ habet ꝯ̄riũ oĩno. nõ. n. motus circularis habet motũ ꝯ̄riũ. i. declaratũ ẽ ex ſuo ſermone, nõ ꝙ hoc ſit manifeſtum ꝑ ſe. D.d. bene ꝯſulta fuit nã qum poſuit ⁊c̃. ⁊ innuit ꝑ hoc ꝙ impoſſibile eſſet hec gñãtio ⁊ corruptio. ſi nõ eſſet corp⁹ nõ gñãbile vel corruptibile. hoc ẽ ꝯſiliũ p̄mũ ex opatione nature. ꝯſiliũ aũt ſcd̃m ẽ ꝙ qum voluerit facere corpus neq̃ gñãbile neq̃ corruptibile neq̃ fecit ei ꝯ̄riũ neq̃ gñãuit ipſũ ex ꝯ̄rio. qm̃ ſi haberet ꝯ̄riũ corrũperet ipſũ oĩno. qua ꝓpter neceſſe ẽ vt oẽ gñãbile ſit corruptibile ⁊ ex hoc apparet bene ꝙ corp⁹ celeſte nõ ẽ ꝯpoſitũ ex materia ⁊ forma: ſicut ſunt quatuor corpora ſimpliciũ. ⁊ ꝙ ẽ ſimplex. forme. n. que ſunt in mã ꝯ̄rie ſũt: ⁊ ſi eſſet forma in mã ſine ꝯ̄rio tũc nã ocioſe agẽt quum iſta materia nõ ſit aliqua potẽtia oĩno. In materia. n. nõ ẽ potẽtia niſi apud ſeparationem eius a forma. ſi igitur ſubſtantia materie ẽ i potẽtia ⁊ fuerit aliqua mã cuius potentia nunquam erit ad actum iſta potentia eſt ocioſa ⁊ ſuperflua. ⁊ ſi nõ eſſet generatio ⁊ corruptio nõ ſtaret operatio iſtius virtutis. ſ. potentie. operatio. n. iſtius potẽtie q̃ eſt ex ea que eſt abſciſſio ex acumine gladii. ẽ generatio et corruptio. ſi ergo iſta potẽtia eſſet ſine generatione ⁊ corruptione contingeret vt aliquod ens eſſet ſine actione ꝓpter quã fuit ens. quod eſt impoſſibile.

At vero ⁊ augumẽtabile omne augetᷓ a cõnaturali adueniente ⁊ reſoluto in materiam. huic autem non eſt ex quo factum eſt: ſi autem eſt ⁊ i augumẽtabile ⁊ incorruptibile eiuſdem intellect⁹ eſt ſuſcipere ⁊ inalterabile eſſe. eſt quidem enim alteratio motus ſecundum quale. qualis autem habitus quidam ⁊ diſpoſitiones non ſine his q̃ ſecundum paſſiones fiunt tranſmutationib⁹ puta ſanitas ⁊ langor ſecundum paſſionem autem quecunque tranſmutantur phyſicoꝝ corporum habentia omnia ⁊ augmentum ⁊ decrementum puta animalium corpora ⁊ partes ipſorum ⁊ plãtarum. ⁊ ſimiliter elementorum.

Etiã oẽ qd̃ augetᷓ ⁊ oẽ qd̃ corrumpitᷓ. niſi ex aliquo hõgeneo qd̃ fertᷓ i ipſum. diminuitᷓ ergo

paratũ ad corruptionẽ ĩ ſua mã: cõpꝰ aũt glorio
ſũ nõ ex aliquo oĩno. ꝛ ſi nõ recipit augmẽtatio
nẽ ꝛ additionẽ pp hoc ẽt recepit trãſmutationẽ.
neqꝫ lationẽ. tranſmutatio autẽ ẽ motus qualita
tis. ꝛ qualitates habẽt diſpoſitiones ꝛ formas: q̃
nõ ſunt ſine alteratione actiua. v. g. ſanitas ꝛ egri
tudo ꝛ viſum ẽ ꝙ omne corpoꝝ nãlium alterati
one alteratur per quã recipit additionez ꝛ dimi-
nutionẽ: ſicut corpora aĩaliũ: ꝛ partes eoꝝ: ꝛ cor
pora plãtaꝝ: ꝛ partes eoꝝ. ſimiliter alteratio ele
mentoꝝ mutatorum ad inuicem.

.21. Quum declarauit ꝙ corpus celeſte non recipit gene
rationẽ neqꝫ corruptionẽ quia nõ habet mãm neqꝫ
habet contrariũ: vult declarare ꝙ neqꝫ augumentuz neqꝫ
diminutionẽ neqꝫ iuuentutẽ: neqꝫ ſenectutẽ. ꝛ dixit. omne
quod augetur ꝛc. i. omne quod augetur ꝛ diminuitur nõ
augetur neqꝫ diminuitur niſi propter nutrimẽtum. nutri-
mentum autẽ oportet eſſe homogeneũ cũ nutriẽdo quum
in ipſo alteratur. quapropter nutrimẽtũ vltimũ rei debet
eſſe equale in ſpecie cũ mã eiuſ ex qua fit propinqua. v. g.
quia ſanguis eſt materia animaliuz contingit ut ſit nutri
mentũ propinquũ. diminuitur ergo qđ preparatũ ẽ corru
ptioni. i. ꝙ ſi nutriẽdũ nõ fuerit preparatũ corruptioni au
gumentabiť propter nutrimẽtũ aduenĩẽs. ſi aũt fuerit pre
paratũ corruptiõi diminuitur per ipſa elemẽta donec diſ
ſoluitur in mãm ex qua componitur aut in mãs. D. decla
rauit ꝙ corpus celeſte nõ habet homogeneũ. ꝛ dixit. cor-
pus aũt pmũ glorioſũ nõ eſt ex aliquo omnino. i. ꝛ omne
homogeneũ alicui in quãtũ eſt alteratio ꝛ tranſmutatio ĩ
ſbſtantia alterius eſt nõ homogeneum niſi propter mãm
cõmunem illis: ſed corpus celeſte nõ habet contrarium. ꝛ
quũ declarauit ꝙ non recipit augumentationem neqꝫ di
minutionez quum intẽdebat per corruptionẽ: niſi ſit error
ſcripture. Incepit narrare ꝙ nõ recipit tranſmutationem.
ꝛ dixit ꝛ ſi nõ recipit augumẽtationẽ ꝛ additionẽ propter
hoc non recipit tranſlationẽ: tranſmutationem: neqꝫ latio
nem: ꝛ intelligit per tranſmutationem: mutationẽ qualita
tum exiſtentium in eo quapropter dixit: neqꝫ lationem: et
non quia nõ recipit augumẽtationẽ non recipit immutati
onẽ: ſed propter cauſam propter quã non recipit augumẽ
tum nõ recipit tranſmutationez in qualitate. quapropter
iſtã cauſam nõ recipit tranſmutationẽ. D. incepit oſtendẽ
modum ex quo apparet ꝙ nõ recipit tranſmutationem: ꝛ
dixit tranſmutatio ẽ motus qualitatis ꝛc. i. nõ recipit trãſ
mutationez: quia tranſmutatio ẽ motus in predicamento
qualitatis. genera autẽ prima qualitatũ ſunt ſine alterati-
one vt genus qđ eſt animatuz in eo qđ eſt inanimatũ ꝛ ge
nus quod dicitur potentia naturalis: ꝛ genus quod eſt in
q̃titate i q̃tũ q̃titate ñ trãſmutať neqꝫ alteratiõe. alteratõ
enim non eſt niſi in habente ſubiectum. corpus aũt celeſte
non tranſmutatur omnino in qualitatibus que fiunt per
alterationem. Illuminatio autẽ ꝛ ſimilia ſibi ex qualitati
bus que non fiunt per alterationem non eſt impoſſibile ꝛ
ideo dixit in qualitatibus tamen ſunt diſpoſitiões que nõ
ſunt ſine alteratione. ſ. quorũdã. ſ. quattuor generum no-
torum. qua propter nõ eſt intelligendũ per tranſmutatio-
nem in hoc loco tranſmutationem que fit ſine tempore
que intrat in capĩm relationis vel illuminationis. D. d. ꝛ
viſum eſt quod omne corpus corporum naturalium ꝛc.
. i. ꝛ teſtatur ꝙ alteratio ẽ ex contradictionibus augumen
ti ꝛ diminutionis. ꝙ nos videmus ꝙ omne quod augetur
ex corporibus animalium ꝛ partibus eorum ꝛ corporibꝰ
plantaꝝ ꝛ partibus earum non augetur neqꝫ diminuitur
niſi per alterationem. ꝛ hoc nõ eſt tantũ in cõpoſitis ſꝫ ẽt
in ſimplicibus quod apparet ex eis quia nõ trãſmutãtur
ad inuicez niſi per alterum. concluditur ergo ex iſtis ꝙ oẽ
generatum ꝛ omne augmentatum alteratur alteratione
paſſiua. ſ. a qualitatibus actiuis. que ſunt calor ꝛ frigus: ꝛ
humidum ꝛ ſiccum: ꝛ ſunt vnum quattuor generꝝ quali-
tatis ꝛ hoc ergo impoſſibile eſt eſſe in corpore celeſti ꝛ ſiĩr
ꝙ ſequitur hoc: ut ſanitas: infirmitas: iuuentus ꝛ ſenectꝰ:
ꝛ omnia accidentia animalium prouenientia ab iſtis qua
litatibus. ꝛ etiam impoſſibile ẽ in eo eſſe mutatio qualita
tum que fit per alterationem: ꝛ nõ ẽ impoſſibile ut in eo
ſemper ſit vt figura. qualitates aũt quaꝝ alteratio non ẽ
cõtradictio ſecundum ſuum eſſe non eſt poſſibile: ut ſint ĩ
eo ſecundum mutationem ꝛ ſecundum eſſe.

Itaqꝫ ſiquidem circulare corpus neqꝫ aug-
mentum habere contingit: neqꝫ decrementũ ra-
tionabile ꝛ inalterabile. Quod quidẽ igiť ſẽpi-
ternũ ꝛ neqꝫ augmentũ habens neqꝫ decremen
tuz: ſed inſeneſcibile: ꝛ inalterabile: ꝛ impaſſibi
le eſt primum corpoꝝ ſiquis ſuppoſitis ex dictiſ
manifeſtum eſt. videť aũt ꝛ ratio apparentibꝰ te-
ſtificari ꝛ apparẽtia rationi. Omnes. n. homineſ
de diis habent exiſtimationem. ꝛ omnes eum q
ſurſum deo locum attribuũt: ꝛ barbari: ꝛ greci
quicũqꝫ putant deos: palam ut imortale imorta
li coaptatũ ſit impoſſibile enim aliter. ſiquidem
igitur ẽ aliquid diuinũ queadmodũ ẽ. ꝛ nunc di
cta de prima ſubſtãtia corporũ: dicta ſunt bene.
accidit aũt hoc ꝛ per ſenſum ſufficiẽter vt ad hu
manã dicere fidem. in omni enim preterito tẽpo
re ſecundum traditam inuicem memoriaz nihil
videtur tranſmutatum neqꝫ ſecũdum totum ex-
tremũ celum: neqꝫ ſecũdũ partem ipſius propri-
orum nulla. videtur autem ꝛ nomen datum eſſe
ab antiquis vſqꝫ ad tempus preſens hoc modo
exiſtimantibus. quo quidem ꝛ nos dicimus. nõ
enim ſemel neqꝫ bis ſed infinities oportet putaꝛ
eaſdez opiniones aduenisse ad nos: propter qđ
tanqꝫ altero quodez exiſtente primo corpore p̃-
ter terram: ꝛ ignẽ ꝛ aerem: ꝛ aquã ethera appel-
lauerunt ſupremum locum accurrere ſemper ſe-
piterno tempore ponẽtes denominationez ipſi.
Anaxagoras autez vtitur hoc nomine nõ bene
nominat enim ethera pro igne.

Et etiam ſi corpus rotundum nõ recipit ad
ditionem neqꝫ diminutionem. dignum eſt vt nõ
recipiat nec tranſmutationem neqꝫ alterationẽ:
qum igitur corpus glorioſuz ẽ permanẽs ſemp
propter hoc etiam non recipit additionez: neqꝫ
diminutionem: neqꝫ ipſum intrat ſenectus: neqꝫ
recipit paſſiones: ꝛ hoc bene manifeſtum eſt ex
eis que diximus eis qui voluerunt credere ꝛ ſu-
ſcipere ꝛ conſiderare propoſitionibus ꝛ ſyllogiſ
mis predictis: ꝛ ſuper ea ratio teſtatur viſui ꝛ vi-
ſus rationi. omnes enim homines conuenerunt
in hoc ꝙ hoc corpus glorioſum primũ: eſt locꝰ
ſupremum. ſ. greci: ꝛ alii primaꝝ gentium qui
cognouerunt deũ ꝛ diuinũ eiuſ: ꝛ dixerunt hoc.
quoniam illud ſuper quod non cadit corruptio:
neqꝫ latio debet eſſe in loco qui non corrũpitur
neqꝫ diminuitur neqꝫ tranſmutatur: neqꝫ alterať
ꝛ oportet eſſe ſicut eſt in loco qui non diminuiť
neqꝫ corrumpitur: neqꝫ tranſmutatur neqꝫ alte-
ratur: neqꝫ fertur carere additionem: diminutio-
nem alterationem: corruptionem ꝛ tranſmutati-
onem: ꝛ lationem: ꝛ creare quod unqꝫ recipit: ꝛ
patitur additionem ꝛ corruptionem: ꝛ tranſmu-
tationem: lationem: ꝛ alterationem: ꝛ impoſſibi-
le eſt: ut ſit contrarium eius qđ diximus: ꝛ recte

dixerunt in hoc qm̄ hoc corpus glorioſum perpetuū eſt. iam ergo declarauimus ⁊ demonſtrauimus ſufficienter ⁊ perfecte in prima ſubſtantia corpoꝝ: ⁊ induceemus teſtimoniū de viſu ⁊ ſufficiemus hominibus per ipſū ſufficientia pfecte. nō enim ceſſabit hoc corpus. ſ. celeſte p ſecula pteri ta ſm ꝙ hereditabūt hoīes vnus poſt alterū pmanendo in ſuo eſſe: neqʒ tranſmutatꝫ neqʒ alteratꝫ: neqʒ ſm totū neqʒ ſm partem oīo. antiqui aūt hoc videbant ⁊ in hoc cōueniebant ſm opinionē noſtram: ⁊ dixerunt in eo qḋ nos diximꝰ non ſemel neqʒ bis ſed pluries ⁊ puenerunt ad nos. videbant igiꝫ ⁊ dicebant ꝙ primū corpus eſt aliud a terra ⁊ ab igne ⁊ ab aere ⁊ ab aqua: ⁊ appellabant iſtū locum octauū ethereū nomine deriuatū in ſua actione. eſt eni in motu eterno velociſſimū pmanens ſine diminutiōe per ſe: neqʒ cum tranſmutatione neqʒ cum alteratione in ſe: neqʒ corruptione neqʒ leſione accidente ei in ſe. Anaximandros autē non vtebaꝫ hoc nomine ſm ſuā veritatē: quia vocauit ignem ethereum ⁊ peccauit in ſermone ſuo.

22 Uult oſtendere in hoc capitulo cōuenientiā inter ſenſum ⁊ rationē de iſto corpore ⁊ cōuenientiā teſtimonioꝝ antiquoꝝ ⁊ verba coꝝ obſcura i antiquo tpe dicta: ⁊ incepit dicere ⁊ etiā ſi corpus rotundū ⁊c̃. i. omne quod nō recipit augmentū neqʒ diminutionē neceſſe eſt vt non recipiat tranſmutationē neqʒ alterationē. oē.n. augmētabile eſt alterabile ⁊ non cōuertiꝫ. ⁊ eſt intelligere ꝙ ſi non recipit additionē ⁊ diminutionē propter cām quā diximꝰ. ſ. ꝙ caret ſubiecto neceſſe eſt vt ꝓpter illam cām non recipiat tranſmutationē neqʒ alterationē niſi large intelligāꝫ additio ⁊ diminutio. ſ. additio in quātitate ⁊ diminutio in ea: qḋ eſt tribus modis: aut ſm augmentū veꝝ ⁊ diminutionē verā: ⁊ hoc tm̄ eſt in plantis ⁊ aīalibus: aut ſm alterationē vt accidit aque ⁊ aeri ꝙ quā inſpiſſanꝫ ſiunt minoris quātitatis: ⁊ hoc multū inueniꝫ in corporibus conſiſtētie nature: ut accidit in miſto: tertius aūt eſt additio ſm accumulationē ⁊ hoc inueniꝫ in corporibus ꝯſimiliū partium cōpoſitis: ut in miſtis aeris: ⁊ inueniꝫ etiā in elemētis ⁊ eſt ut ſuper rē addanꝫ aliqua alia extrinſeca ⁊ ꝯtineanꝫ cū prima: ⁊ ſm hoc dixit ꝙ ignis augeꝫ a predictis. omne ḡ qḋ non recipit augmentū neqʒ diminutionē non recipit alterationē neqʒ tranſmutationē. omne.n. tranſmutabile ⁊ alterabile recipit additionē ⁊ diminutionē hoc modo. ſm ergo ꝯuerſionē ḡ contrarie ꝯtingeret vt omne qḋ non recipit additionē hoc modo: neqʒ diminutionē non recipiat alterationē. ⁊ quā declarauit hoc dedit ꝯuerſū eiꝰ ⁊ dixit: ſi igit hoc corpus glorioſū ſemper pmanet ⁊c̃. ⁊ hoc manifeſtū eſt ſine dubio: qm̄ ſi reciperet additionē ⁊ diminutionē non ſemper pmaneret: ḡ qḋ ſemper pmanet nunq̄ recipit additionē neqʒ diminutionē. D. d. neqʒ intrat ipſū ſenectus ⁊c̃. i. ꝙ illud cui non ꝯtingit additio neqʒ diminutio: neqʒ ꝯtingit ei ſenectus neqʒ trāſmutatio neqʒ recipit qualitates actiuas. ⁊ cā in hoc ē qꝛ caret mā. ⁊ videtur ꝙ non poſuerit priuationē additionē niſi ad ſignificandū ꝙ non recipit ſenectutē: ⁊ vniuerſaliꝫ neqʒ alterationē. manifeſtū eſt.n. ſenſui ꝙ non recipit alterationē neqʒ diminutionē: qm̄ ꝯſiderātes ſtellas in tempore antiquo ſemp inuenerūt corpora eoꝝ in eadem quātitate: ⁊ hoc manifeſtū eſt ſenſui. D. d. ⁊ hoc manifeſtum eſt ſenſui ⁊c̃. ⁊ dixit hoc qm̄ multi homines non poſſunt recipe primas ꝓpoſitiōes aut propter diminutionē innatā in natura: aut propter paucitatē exercitationis: aut propter peſſimā ꝯſuetudinē que radicata eſt in eis: ut videmus accidere eis qui p̄mo acceperūt doctrinas apparentes: ſed tm̄ falſas: qm̄ iſti negāt neceſſariū eſſe ⁊ poſſibile ⁊ impoſſibile niſi in deo tm̄. in omnibus aūt alijs non ꝯcedunt neqʒ neceſſariū eſſe neqʒ poſſibile neqʒ virtutes agentes in corporibus neqʒ paſſiuas: ⁊ omne hoc eſt error atqʒ peccatū. D. d. ⁊ ratio teſtaꝫ viſui ⁊ viſus rationi. ⁊ quā tales ꝓpoſitiōes in eis dixit Albumazer ꝙ fides eſt ꝓpinquiſſima veritati certe. ⁊ quū Galienus exiſtimauit ꝙ nullus poteſt ſcire mundum eſſe eternū niſi propter has ꝓpoſitiōes quaꝝ origo a ſenſu ⁊ teſtimonio vetuſtatis: dixit in ſuo libro quē cōpoſuit i eis que credit ꝙ nullū certū habebat de mūdo vtꝝ eſſet nouus aut antiquus: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ipſe non vtiꝫ in antiquitate mūdi niſi talibus ꝓpoſitionibꝰ ex verbis ſuis in libro ſuo quem appellauit demōſtrationē. ⁊ quā dixit ꝙ ſenſus teſtaꝫ rationi: in hac ratione incepit dare ſignificationes ex ꝓpoſitionibꝰ famoſis apud plures gentes dicēdo: omnes hoīes conueniūt ⁊c̃. ⁊ teſtaꝫ huic qḋ diximus ꝙ omnes gentes que ꝯcedūt deū eſſe conueniūt in hoc ꝙ celū eſt locus dei ⁊ alioꝝ ſpirituū qui vulgariter dicūtur angeli: ſimiliꝫ inueniꝫ in oībus legibus que ſunt in hoc tēpore. leges aūt nō differūt a legibus grecoꝝ niſi ꝙ iſte leges dicunt angelos eſſe corporeos. ⁊ quū dixit ꝙ omnes gentes que cōcedunt deū eſſe ꝯueniūt in hoc ꝙ ipſe ⁊ alij ſpūs ſunt in celo. D. quō ſequiꝫ a ſermonibus eoꝝ ꝙ celū eſt ingenerabile ⁊ incorruptibile. D. d. ⁊ dixerūt quoniā illud ſup qḋ non cadit ⁊c̃. i. ⁊ ꝯfeſſi fuerint eternitatē celi ſm ꝙ apparet ex ſuis verbis. qꝛ credebāt deū ⁊ alia ſpūalia eſſe ſine generatiōe ⁊ corruptione: ⁊ ideo viderūt ꝙ neceſſario fuit ꝙ locus eoꝝ ſit huiuſmodi ⁊ debet ſciri deū in celo eſſe ⁊ corpus in loco ⁊ aquā in vaſe: ⁊ iam declaratū eſt hoc in fine. viij. phyſi. modus ſm quē dr̄ deū eſſe in celo ⁊ poſt declarabiꝫ magis in ſcientia diuinali. D. d. ⁊ oportet ſicut eſt in loco ⁊c̃. pōt intelligi hoc p primū principiū: ⁊ pōt intelligi per celū: qm̄ ambo poſſunt eſſe vera ⁊ intendebat dicere ꝙ illud cuius nā nō recipit additionē neqʒ diminutionē ⁊ alia oportet agere tranſmutationē ⁊ ceteras alias mutationes: ⁊ non tm̄ agit has tranſmutatiōnes ſed ⁊ recipientia has trāſmutatiōnes. D. d. impoſſibile eſt vt ſit econtra: ⁊ innuit p hoc ligamēta inter generabilia ⁊ corruptibilia: ⁊ corpus ingenerabile ⁊ incorruptibile ⁊ ligamentū iſtius corporis cū ente eterno non corporeo neceſſariū eſt.n. ut ſit corpus ingenerabile ⁊ incorruptibile qḋ nunq̄ in ſua ſbā tranſmutaꝫ niſi tm̄ in loco ita ꝙ ipſo tranſmutato ſemp in loco remanente ſubſtantia nō ceſſet agere alias mutatiōes predictas in corporibus que ſunt ſub ipſo: ⁊ etiā non ceſſat generare recipiētia iſta: neceſſariū eſt.n. ut inter principia eterna ⁊ res generabiles ſit ens talis modi: ⁊ ſi non eſſet ita impoſſibile eſſet ꝙ a principijs eternis ꝯueniret alia actio temporalis. actio.n. eterna eſt neceſſario: ⁊ hoc innuebat quā dixit: Impoſſibile eſt vt ſit ecōtrario: hoc ē ergo qḋ dixerunt antiqui ⁊ eſt manifeſtū in ſe: ⁊ ideo via loquentiū de lege noſtra ad ꝓbandū deū eſſe non inducit eas niſi ad corpus eternū neceſſario: qm̄ quā poſuerit mundū eſſe nouū ꝯtinget neceſſario ut inq̄tū eſt nouū ſit generatū. ⁊ qꝛ omne generatū habet generans: ⁊ omne generatū non generaꝫ niſi poſtq̄ p̄mo alteraꝫ in qualitate agente neceſſario eſt ꝙ alterans ipſū ſit corpus. quapropter neceſſe eſt ut ante mundū eēt corpus alterans ipſū. ⁊ ſi ponaꝫ illud corpus generatū cōtingeret ut prius eſſet aliud corpus ⁊ ſic in infinitū. neceſſario ḡ oportet ut ſit corpus alterans non alterabile neqʒ generabile oīo: ⁊ ꝑſcrutaꝫ de hoc corpore. apparet aūt ꝙ impoſſibile ꝙ ſit ſemp mobile p ſe niſi p principiū extrinſecū non corporeū: neqʒ ꝙ ſit virtus in corpore. Reuertamur ergo ad ſermonē noſtrū: iam ḡ declarauimus in prima ſbā illius corporis. i. declaratū eſt ex hoc ꝙ primum corpus oportet eſſe huiuſmōi. ſ. ut nō recipiat ꝑmutatio-

nē neqꝫ alia ꝙ ſi non eſſet ita non eſſet primum alterans. D.o. ⁊ inducemus teſtimonia ad illud ⁊c̄.i.ad hoc qđ apparet ratiōe ex hoc qđ apparet ſenſui: ⁊ dixit ſufficiemus per ipſum qm̄ ſufficere p illud facere qđ ſenſui videt: ⁊ nō apparet aliqua hora aliquod cōtrariū iſti ſufficientie ſed ſemper pmanet in eodem loco in ſufficientia pfectiſſima: ⁊ talis ſufficientia qñ non fuerit ſuſtentata per aliquid eſt de modis propinquis veritati certe.quꝫ aūt fuerit ſufficiētia p demonſtrationes certas erit cōplementuꝫ illoꝝ ſermonū:qm̄ ex contradictione ſermonū demonſtrabiliū eſt ɔuenientia ſenſus.qm̄ autē differentes ſunt demōſtrationes quarū altera teſtat̄ ſenſus ⁊ altera non:aut quia non eſt innata ſentiri:aut qꝛ non poſſibilis vt ſentiat̄:fides prime demōſtrationis erit magis pfecta ⁊ appellauit hāc ſufficientiaꝫ: qm̄ hic modus credendi cōpoſitus eſt ex ſenſui teſtimonio: quapropter eſt ſufficientior ſermonibus pbabilibus: ⁊ ingꝛtuꝫ intrat ipſum teſtimoniū deſcendit a ſermonibus demonſtrabilib᷒: quapropter dixit: ⁊ inducem᷒ in hac teſtimoniū per viſum ⁊c̄. ⁊ hoc qđ dixit eſt verū: ⁊ cōueniūt in hoc omnes gentes qm̄ nūꝙ̄ fuit relatū ab hominibus alicuius ſeculi ꝙ ipſi viderent trāſmutationē in celo neqꝫ ſm totū neqꝫ ſm partē. ⁊ quia ipſe fuit pmo dicens ex phyſicis grecis ꝙ̄ celū eſſet ingenerabile: dedit teſtimoniū ex caldeis.dicit̄.n.ꝙ philoſophia pfecta erat tpe eaꝝ ſicut tempore Ariſ. ⁊ dixit: ⁊ hoc intendebāt antiqui ⁊ in eo ɔuenerūt ⁊c̄.i. ⁊ illud qđ relatū eſt ab antiquis in natura iſtius corporis:cōuenit ei quod in eo diximꝰ.ſ.ꝙ ē natura quinta.dicebant.n.ꝙ aliud eſt.iiij.elemētis ⁊ deriuauerunt ei nomē a voluntate motus ⁊ eius permanētia ſ.ethereū:quapropter credimus ꝙ illi dixerūt ipſū eſſe naturā quintā: ꝙ quum ſit natura quinta non habet ɔ̄riū: ſi eni haberet contrariū eſſet natura ſexta.cōtraria.n.dicūt eſſe paria ſicut in corporibus ſimplicibus.iiij.elementoꝝ ⁊ quia non habēt ɔtrariū non habent naturā:neqꝫ eſt generabile neqꝫ corruptibile. ⁊ quia quidā antiquoꝝ peccauerūt in intellectu huius naīs.ſ.ether: oſtendit Ariſ.peccatū ſuū dicendo: Anaximandros non vtebat̄ ⁊c̄ .i.ꝙ nō vtebat̄ hac nomine ſm verā interpretationē: quum exiſtimabat ꝙ hoc nomē ſimpliciter non erit niſi de igne: ⁊ credidit propter hac ꝙ celum eſſet ignis: dixit: ⁊ eſt error in idiomate.ſ.ꝙ hac namen non erit de igne ſed de velacitatis. ⁊ quꝫ ignis eſt leuis eſt velocis motus: exiſtimauit ꝙ hoc namen diceretur de ea.

Manifeſtauit autem ex dictis non numeruꝫ eſſe pluralem dictoꝝ corpoꝝ ſimpliciū. ſimplicis.n.corporis neceſſe ſimplicē motū eſſe.ſolos autem hos eſſe ſimplices dicimus qui circuꝫ: ⁊ eū qui in rectū ⁊ huius duas ptes:hunc quideꝫ a medio:alterum autē ad medium.

Manifeſtū eſt igitur ex hoc quod diximus ꝙ hec corpora ſimplicia eſt impoſſibile vt eſſent plura: ⁊ iam diximus ꝙ motus corpoꝝ ſimpliciū eſt ſimplex neceſſario.dicimus etiaꝫ ꝙ mot᷒ ſimplices ſunt duo.ſ.motus circularis ⁊ motus rectus: ⁊ ꝙ motus equalis iſtoꝝ duoꝝ motuuꝫ aut eſt ad medium aut a medio.

23 Ideſt declaratū eſt iam ex omnibus iſtis ſermonibus predictis ꝙ corpora ſimplicia ſunt quinqꝫ: quatuor mobilia motu recto: ⁊ vnū mobile circulariť. ⁊ quꝫ dixit cōcluſionē dixit ꝓpaſitiones radicales ex quibus ɔcludebatur ⁊ dixit: ⁊ iaꝫ diximus etiā ꝙ motus carpoꝝ ſimpliciū ⁊c̄.i. ⁊ hoc quod diximus declaratū eſt ex ꝓpoſitionib᷒ ꝓpoſitis.ſ.ꝙ motus corpoꝝ ſimpliciū oportet ꝙ ſit ſimplex ⁊ ecōuerſo.ſ.ꝙ motus ſimplices oportet ꝙ ſint corpoꝝ ſimpliciū: ⁊ poſuimus cū hoc ꝙ motus diuidit̄ primo in duo ſ.in circularē ⁊ rectū: ⁊ ꝙ rectus diuidit̄ in duo: aut a medio aut ad mediū: ⁊ vterqꝫ iſtoꝝ aut ſimpliciter aut in reſpectu: quapropter motus ſimplices debent eſſe quinqꝫ: quatuor recti ⁊ vnus circularis.corpora ğ ſimplicia ſunt quinqꝫ cū numerus coꝝ ſit ſm numeꝝ motuū ſimpliciū.

Quod aūt non eſt circulatiōi contraria alia latio.ex multis vtiqꝫ quis accipiet fidē:primum quidem quia circulari rectuꝫ opponi ponimus maxime.

Et motus circulares non habent contrariuꝫ omnino. ⁊ poteſt cōſiderans in hoc ſufficere ex multis: quoꝝ vnuꝫ eſt qm̄ ſi poſuerimus motū circularē habere motū contrariū erit motus rectus dignior vt ſit contrariū.

24 Qum primū poſuit ſine demōſtratione ꝙ corpus rotundū non habꝫ contrariū: ex quo declarat ꝙ non habꝫ ſubiectū ⁊ ꝙ nō eſt generabile neqꝫ corruptibile: ⁊ ꝙ nullū corpus eſt ſextū: vult modo illud declarare qđ poſuit: ⁊ pōt hoc ɔſideranti ſufficere ex multis: ⁊ intelligit ſꝫ ſufficientiā fidē perfectā: non abūdantiā exiſtimatōis: ⁊ hec demōſtratio eſt accepta loco maioris ſi motus circularis habet cōtrariū: erit dignius vt motus rectus ſit cōtrariuꝫ eius ꝙ̄ circularis: ⁊ quꝫ motus rectus non eſt ei cōtrariuꝫ ergo p locū a maiori: nec circularis erit ei cōtrariū. ⁊ hac fuit neceſſariū: qm̄ motus rectus differt a motu circulari ſm ſpēm. circularis aūt a circulari non differt ſm ſpēm: ⁊ contrariū differt a contrario: ğ illud quod differt ſm ſpēꝫ dignius eſt vt ſit contrariū ꝙ̄ illud qđ conuenit ſm ſpēm ⁊ manifeſtū eſt ğ ꝙ motus rectus non eſt contrarius motui circulari: qm̄ duo ɔtraria dicunt̄ eſſe in eodē ordine ſꝫ genus quod diuidit̄ per ipſa: ⁊ vt ſit remotio inter ea vltimo in fine remotiōis: ⁊ remotio inter motus non eſt niſi ſm locū. ⁊ quia non eſt ɔtrarietas inter locū motus circularis ⁊ recti: ğ nec eſt inter mot᷒. iſtud.n.qđ reuoluit̄ circa mediū non cōtrariat̄ ei qđ mouet̄ a medio uel ad mediū ſicut eſt contrariū illud qđ mouetur a medio ei qđ eſt ad mediū: ⁊ hoc motū eſt per ſe: ⁊ etiā ſi inter corpus celeſte ⁊ elementa eſſet ɔtrarietas oporteret ꝙ corrumperent̄ ab inuicem ſicut eſt in elemētis: ſed apparet ɔ̄riuꝫ. corpora.n. celeſtia conſeruāt elementa ⁊ ɔtinent ipſa ⁊ vniuerſaliter ſunt in eis quaſi forma: ⁊ hoc oīo ſcitur ꝙ inter ea ⁊ ea q̄ ſunt ſub eis non eſt ɔtrarietas oīo: ⁊ qum ita ſit dignius ē vt inter corpora celeſtia non ſit contrarietas.

Concauū.n. ⁊ gibboſum non ſolū adinuicē oppōi videt̄: ſed ⁊ recto cōbinata ⁊ iuxta ſe poſita. Itaqꝫ ſiquidem aliqua cōtraria eſt eam que in recto maxime neceſſariū contrariā eſſe ad eū qui in circuitu motum.

Motus auteꝫ concauus qui eſt in ventre arcus: ⁊ motus gibboſus qui eſt ſuper dorſum arcus ſunt contrarij: ⁊ ſunt contrarij motui equali in ſuis formis ⁊ ſuis cōpoſitionibus.ſi ergo motus contrarius inueniat̄ motui equali preter iſta neceſſario habebit motus circularis cōtrariū.

Qum poſuit autē ꝙ ſi motus circularis habeat ɔ̄riuꝫ dignius eſt vt ſit motus rectus. vult declarare modū ſm quē eſt dignius: ⁊ eſt ꝙ circularis differt a recto duobus modis oppoſitis.ſ.gibboſitate ⁊ cōcauitate arcus: circularis autē a circulari non differt in aliquo modo modoruꝫ oppoſitoꝝ: Dixit motus autē concauus ⁊c̄. intelligit per contraria oppoſita ſm relatianē.hec.n.diſpoſitio eſt gibboſi cū concauo. Et quꝫ dixit ꝙ iſti duo modi ſunt oppoſiti: incepit declarare ꝙ differunt a motu equali in diffinitione ⁊ forma: ⁊ hoc intelligit quꝫ dixit: In formis ſuis ⁊ cōpoſitionibꝰ.i.ꝙ circulare non eſt contrariū recto ꝙ̄uis differat ab eo his duabus oppoſitiōib᷒ digni᷒ eſt vt non ſit ei contrariū circulare. D.o.ſi igit̄ inueniat̄ aliqͤs motus

contrarius motui ⁊c̄.i. ⁊ quia motus rectus ſit dignior vt ſit cōtrarius circulari ꝙ alius manifeſtū eſt ꝙ ſi inueniat̄ aliquis motus cōtrarius motui circulari p̄ter rectū .q.d. alius circularis dignius eſt vt rectus ſit eius ꝯtrariꝰ: ⁊ hoc voluit dicere qū dixit: neceſſario eſt etiā motui circularis ꝯtrariū.i.neceſſario erit motus rectus ꝯtrarius circulari. D.incepit declarare ꝙ motus rectus non eſt cōtrarius ad ꝯcludendū oppoſitū p̄cedentis.ſ. ꝙ motus circularis nō habet contrarium omnino.

Que autem in recto adinuicē opponuntur propter loca: qd̄ enim ſurſū ei qd̄ deorſum ⁊ loci eſt differentia ⁊ contrarietas.

Et iam diximus multotiens ꝙ motus equalis eſt contrarius ſibi ad inuicē propter loca. ſupius autem ⁊ inferius ſunt nomina cadentia ſuper diuerſitatem locorum ⁊ ꝯtrarietatem eoꝝ.

26 Jdeſt ⁊ ſignificatio ꝙ motus equalis non eſt ꝯtrarius motui circulari: eſt: qm̄ diximus multotiēs ꝙ motus recti ſunt ꝯ̄rij ſibi ad inuicē qm̄ loca eoꝝ.ſ.ſuperius ⁊ inferius ſunt ꝯ̄ria: ⁊ quia motus recti ſint ꝯ̄rij ſibi ad inuicē: impoſſibile eſt ut ſint ꝯtrarij circulari: qm̄ tunc eſſent duo ꝯ̄ria vni: ⁊ hoc eſt qd̄ dixit: eſt manifeſtū ſenſui: qm̄ ſi corpora celeſtia eſſent ꝯ̄ria elementis corrūperet̄ mūdus ſtatī ꝓpter augmētū corpoꝝ celeſtiū etiā in magnitudine ad elementa: qm̄ ſicut dicit Ariſ. in p̄mo metheoroꝝ. qm̄ ſi celū eſſet ignis deſtrueret omnia in tempore breui.

Deinde ſiquis exiſtimat eandē eſſe rationē quā ⁊ in recto ⁊ in circulari. eam enī que ab.a. ad.b. lationē ꝯtrariā ei que .a.b.ad.a. eam que in recto dicit: hee enī finite ſunt: circulares autem infinite vtiq̄ erunt circa eadem ſigna.

Qui ergo dixit ꝙ ſermo de motu eq̄li ⁊ motu circulari eſt idem: peccauit. motus.n.ab.a. ad b. cōtrarius eſt motui.a.b.ad.a. ⁊ voluit dicere per ſermonē ſuū hoc nec ꝓpter coniūctionē que eſt linee recte ⁊ circularis ſup eadē puncta. ⁊ nō dixit per ſermonē ſuū ꝙ motus equalis habet vltimū. circulus autem non habet finē ſup puncta: ⁊ non intendebat eos per ſermonem eius: ⁊ ſic hec figura.b.a.

27 Hec eſt alia demonſtratio iterata poſt predictā ad deſtruendū exiſtimationē dicentis ꝙ motꝰ circularis in hoc eſt equalis recto.ſ. qm̄ ſicut motus rectus eſt ꝯtrarius motui recto: ⁊ eſt qui incipit a loco ad quē alius intendit.ſ. ꝙ ſic ſit in circulari.ſ. ꝙ motus ad aliquā partē eſſet ꝯtrariꝰ motui ab illa pte: ⁊ dixit: qui ergo dixit ꝙ ſermo.i. ꝙ idē qd̄ ꝯtingit eis.ſ. ꝙ cōtrarietas inuenit̄ in eis ſic peccauerit Et quia narrauit ꝙ dicēs hoc peccat: incepit declarare modū ex quo apparet ꝙ motus rectus differt a circulari in hoc dicendo. Motus enī ab.a.ad.b. v.g. ſi aliquis ponat ꝙ motus ex.a. vſq̄ ad.b. ſuper arcū.a.b. eſt cōtrarius motui ex.b.ad.a. ſicut aliquis pōt exiſtimare. D.d. ⁊ voluit dicere ⁊c̄.i. dicēs hoc non exiſtimauit hoc ꝙ motus qui ē ex.a.⁊.b. ſup arcū a.b. cōtrarius eſt motus ex.b.ad.a. ſuper illū arcum ⁊c̄. niſi q2 motus qui eſt ex.a.ad.b. ſuper cordā arcus vere cōtrarius eſt motus motui qui eſt ſuper illā eandē cordā ex.b.ad.a. ⁊ propter hoc exiſtimauit ꝙ ſicut inuenit̄ hoc in linea ita inuenit̄ hoc in arcu ꝓpter coniunctionē linee recte cum circulari. D.d. rationem ex quo apparet ꝙ motus ex.a.ad.b. ſup lineā rectā ⁊ ex.b.ad.a. ſunt ꝯtrarij motus tm̄: ⁊ ꝙ motus qui ſunt inter iſta ſup lineā circularē nō ſunt ꝯtrarij: ⁊ fundauit ipſā ſup duas radices: quaꝝ vna eſt ꝙ cōtrariū non h3 niſi vnū ꝯtrariū ⁊ ſcđa eſt ꝙ vna ꝯtrarietas non inuenit̄ niſi ſup lineā rectā: ⁊ cā illius eſt ꝙ inter duo puncta non poſſunt cadere niſi vna linea recta. contrarietas ḡ non inuenit̄ niſi in longitudine recta: longitudo aūt recta eſt motus recti. ꝯtrarietas ḡ non inuenit̄ niſi in motu recto. longitudines aūt nō recte inter duo puncta ſunt infinite: quapropter in motu ſup illas non inuenit̄ ꝯ̄rietas: qm̄ ſi ita eſſet haberet vnū infinita cōtraria. ⁊ omne hoc intendebat quia dixit ꝙ motus equalis habet finē.i. ꝙ oppoſita earū ſunt ſup vnam longitudinē tm̄. circuli aūt ſunt infiniti ſuper puncta .i. circuli cadentes inter duo puncta poſſunt eſſe infiniti. poſſibile eſt.n. vt ab altero puncto ad alterū exeant linee circulares infinite ⁊ vna tm̄ recta.

Similiter autē ⁊ qui in ſemicirculo vno: puta a.g.ad.d.⁊.a.d.ad.g. eadē enī que in diametro eſt: ſemp vnūquodq̄ diſtare ſm rectū ponimꝰ.

Similiter etiā erit in medio circuli in motu qui eſt ex.c.ad.d. etiā ex.d.ad.c. ⁊ iſte motus exiſtit in diametro ſuper puncta diuerſa. ⁊ hic eſt forma vel figura.

28 Cum poſſet aliquis dicere ꝙ non eſt poſſibile vt int̄ duo puncta cadant circulares linee infinite niſi qn̄ linea circularis nō ſit ſemicircularis: qū aūt erit ſemicircularis non pōt cadere inter ea niſi vnus arcus tm̄ qui eſt arcus ſemicirculi. Reſpondēdo .d. ſimiliter autem erit in medio circuli ⁊c̄.i. ⁊ ſic contingit in duobus motibus oppoſitis qui ſunt ex duobus punctis oppoſitis qui ſunt ſuper ſemicirculū ⁊ non ſunt contrarij: q̄uis non cadat inter illa duo puncta niſi illa medietas tm̄. D.d. ⁊ iſte motus exiſtit in diametro ſup puncta diuerſa: ⁊ non exiſtimauit dicens ꝙ iſti duo motus qui ſunt ſuper eundē arcū qui eſt ſemicirculus ſunt contrarij niſi quia ſunt ſuper diametrū.i. q2 ſunt inter extrema linee recte. ſunt ergo oppoſiti inq̄tū extrema ſunt extrema linee non inq̄tū recte ſunt duo puncta in circūferentia circuli qm̄ non opponuntur inq̄tum ſunt ī circūferentia circuli: ſ3 inq̄tū ſunt extrema diametri: ⁊ hoc qd̄ dixit inuenit̄ in oībus punctis qui ſunt ī circuinferentia circuli .qm̄ quum contraria ſunt ea inter que eſt maxima remotio in loco. Et maxima remotio non eſt menſura niſi ſm lineā rectā. vn̄ dr̄ in deſcriptōne linee recte ꝙ eſt linea breuiſſima inter duo extrema copulata. qū ḡ remotio in fine non inuenit̄ niſi in recto inq̄tū rectū: ⁊ ꝯ̄ria ſunt ea que ſunt in fine remotionis: ḡ ꝯ̄rietas non inuenit̄ niſi in linea recta. ⁊ quia adhuc fuerit aggregatū ꝙ ea que mouent̄ ſup extrema diametri ſunt ꝯtraria: cōtinget neceſſario ꝙ cōtrarietas eoꝝ ſit propter diametrum non propter circūferentiam.

Similiter aūt ⁊ vtiq̄ ſi aliquis circulū faciēs eam que in alterutro ſemicirculo lationem cōtrariam ponit ei que eſt in altero puta in toto circulo eā que ab.e.ad.z. eius qui.i. ſemicirculi ei que a.z.ad.e.in.t. ſemicirculo. ſi aūt ⁊ iſte contrarie ſed nunq̄ ⁊ que in toto circulo latiōes inuicem propter hec contrarie.

Et ſimiliter deſcripſit circulū ⁊ ponit motū ſemicirculi contrariū motui medietatis reſidue ⁊ hec eſt figura. ponamus ergo circulū integrū ⁊ ſit ſemicirculus.b. ⁊ moueat̄ ex.b.ad.c. cōtrario motu motui ſemicirculi.a. qui mouet̄ ex.c. ad.b. ſi ergo iſti motus fuerint cōtrarij non erūt omnes motus circuli motus totius circuli contrarij per illos motus.

29 Cum illud qd̄ mouet̄ vniuerſalit̄ ſup lineā circularem neceſſario eſt vt ſit circulare: oportet intelligere ex ſuo ſermone ꝙ illud qd̄ mouet̄ circularit̄ nō eſt ꝯ̄riū illi qd̄ mouet̄ circularit̄ corpꝰ.ſ. rotundaꝝ dimēſionū nō eſt corpus rectarū. ſed q2 ipſe poſuit ꝙ duo mota oppoſita a duobꝰ predictis ſup arcū non ſunt ꝯtraria ſm exiſtimationē niſi inq̄tū mota ſup lineā rectā ſunt ꝯ̄ria appar3 ex ſermone

ſuo ꝙ illi duo mota ſunt rectarū dimenſionū nō rotundarū. rotundas ḡ dimēſiones īpoſſibile eſt moueri ſup lineā rectā. quaꝓpter modo poſuit motū partē rotūdi: qm̄ poſſet eis aliquis dicere qm̄ nō eſt exiſtimandū in duob᷑ mobilibus ex duobus pūctis diuerſis eſſe ꝯrietatē in ꝯtū motus eoꝝ ſup cordaꝫ arcus eſt ꝯrius niſi qn̄ duo mota fuerint rectarū dimēſionū. ſi aūt fuerint arcualia non erit ꝯrietas in eis ꝓpt ꝯrietatē motus ſup lineā rectā qum ſit impoſſibile in motu arcualis dimēſionis moueri ꝑ rectaꝫ quaꝓpter dixit: ⁊ ſilr qui deſcripſit circuluꝫ ⁊c̄. i. ſimilit̄ ꝯtingit ei qui deſcripſit circulū ⁊ poſuit ſup ipſuꝫ moueri ad ptes oppoſitas duos ſemicirculos aut duos arcus circuli. q. ḡ. d. primo ꝙ mota in duas oppoſitas ptes ſuper arcū circuli impoſſibile eſt vt ſint ꝯria niſi ꝓpter motum ſup diametrū aut cordā. ſi arcuales. V. g. ſemicirculus ita ꝙ vtrūqꝫ motoꝝ moueat̄ ꝯ reliquū donec cōpleat circulus nō ꝯtinget ex ꝯceſſione ꝯrietatis i motu ſemicirculoꝝ vt circuli ſint ꝯrij. ſemicirculi. n. ⁊ vlr ſectiones circuloꝝ non ſunt circuli ſicut ptes linee recte: qꝓpter motus oppoſiti ſup lineā rectā ſunt ꝯrij ſm̄ ptes ⁊ totū. ſi fuerint cōtrarij ſm̄ ptē cōtinget vt ſint ꝯrij ſm̄ totū: ⁊ non ita eſt in circulis ⁊ ptibus eoꝝ: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: ſi ḡ iſti motus ſunt cōtrarij ad inuicē nō erunt motus oēs circuli ꝯrij. i. ſi aliquis poſuit motus ſemicirculi ꝯrios nō erūt circuli facti a motibus illaruꝫ medietatum contrarij. non enim ſemicirculus eſt circulus.

At vō neqꝫ que ab. a. ad. b. circulatio cōtraria ei que ab. a. ad. g. ex eodē eni in idem motus. cōtraria. n. determinata eſt latio ex contrario in cōtrarium eſſe.

Et etiā motus totius circuli qui eſt ex. a. ad. b. nō eſt cōtrarius motui qui eſt ex. a. ad. c. qm̄ motus qui eſt in circulo eſt ſup vnū punctū qꝺ non mutat illū locū ⁊ hec eſt figura circuli: ⁊ iaꝫ diximus ſuperius ꝙ motus ꝯtrarij ſunt ſuper pūcta diuerſa in locis diuerſis.

30 Hec eſt demōſtratio tertia fundata ſup duas ꝓpōnes quarū altera eſt ꝙ motus oppoſiti ſup vnū circulū. ſ. quoꝝ quilibet facit vnā reuolutionē cōpletā ⁊ mouet̄ ab vno loco locoꝝ ex quo mouet̄ quilibet eoꝝ ad eundē punctuꝫ. motus aūt contrarij ſunt qui mouent̄ ſup puncta diuerſa ergo motus ſup circulū non eſt cōtrari᷑ motui ſup circuluꝫ. ⁊ incepit dicere etiā motus totius circuli ⁊c̄. i. motus diuerſi qui ſunt in toto circulo nō ſunt ꝯtrarij. V. g. ſit circulus ſup quē mouet̄ aliq̄d a puncto. a. in ptē. b. donec reuertat̄ ad. a. ⁊ aliquid mouet̄ a pūcto. a. in ptē. c. oppoſito b. donec reuertat̄ etiā ad. a. dico ꝙ motus ex. a. ꝑ. b. ad. c. ad. a. non eſt ꝯrius motui ex. a. ꝑ. c. ad. b. ad. a. duo. n. motus ſunt ab eodē puncto a. ſ. a. ⁊ ad idem. ſ. a. ⁊ hoc intendebat qū dixit: motus. n. qui eſt in circulo eſt ſup punctū vnū qꝺ ⁊c̄. i. qm̄ motus qui eſt ſup circulū incepit a puncto ⁊ ꝑuenit ad ipſuꝫ ⁊ nūqꝫ mutat illū locū: ſed ſemꝑ eo q̄ mouet̄ ad ipſū reuertit̄. D. d. ⁊ iā diximus ſuperius ⁊c̄. i. ſ. ꝙ ex quo eſt motus ⁊ ad qꝺ ſunt ꝯria. ⁊ quꝫ poſuim᷑ has duas ꝓpōnes ꝯcludet̄ in ſc̄da figura ꝙ motus circulares nō ſunt ꝯtrarij. ſ. ꝓpōneꝫ dicentē ꝙ motus circulares ſup rotundū non ſunt ex loco ad ſuū oppoſitū: ⁊ dicentem ꝙ motus rectus qui eſt ſup dimenſioneꝫ rectam eſt ex loco ad ſuum oppoſitum.

Si aūt ⁊ eſſet in ea que circū ei que circū contraria: fruſtra vtiqꝫ eſſet altera: ad eadē eni: quia neceſſe qꝺ circūfert̄ vndecūqꝫ incipiēs in oīa ſilr aduenire ꝯtraria loca. ſunt aūt loci ꝯrietates ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ: ante ⁊ retro: dextrū ⁊ ſiniſtrū. lationis aūt ꝯrietates ſm̄ locoꝝ ſunt ꝯrietates.

Etiā ſi motus circularis eſſet cōtrarius motui circulari eſſet alter᷑ eoꝝ ocioſus: ⁊ etiā corp᷑ qꝺ circulariter mouet̄ equalit̄ mouet̄ in oībus locis diuerſis contrarijs a quocūqꝫ loco incepit. ⁊ iaꝫ diximus ꝙ diuerſitas locoꝝ eſt ſuperius ⁊ inferius: ⁊ anterius ⁊ poſterius: ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtruꝫ ⁊ ꝙ diuerſitas motuū eſt ſm̄ diuerſitatē locoꝝ.

31 Hoc qꝺ primo dixit: poſt declarauit ipſū: ⁊ qū incipit dicere hanc ꝓpōneꝫ tranſtulit ſe ad aliā demonſtrationē dicēdo: ⁊ etiaꝫ corpus quod circulariter mouet̄ ⁊c̄. i. ⁊ qm̄ corpus rotundū mouet̄ ꝑ ſuas ptes in locis diuerſis. i. ſurſuꝫ ⁊ deorſū: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū: nō ꝯtingit a motu ſuarū partiū in iſtis locis vt motus eius ſit ꝯrius qū non moueant̄ in illis totalit̄ ſed partialit̄. ⁊ dixit hoc: qꝛ ipſe uidet ⁊ plures antiquoꝝ ꝙ celū habet dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ ſurſuꝫ ⁊ deorſū ut poſt declarabit̄ ⁊ cā ꝓpt̄ quā non diuerſat̄ motus partiū celi propter diuerſitatē eſſe eoꝝ in iſtis locis eſt: qꝛ celū non mutat totaliter ſuū locū numero ꝗuis mutet eū ſm̄ formā ⁊ hoc apparuit in phyſicis. ſi ḡ ptes eius eſſent ꝯtrarie ꝓpter ꝯrietatē loci tunc natura feciſſet ocioſū quoddā ⁊ res eſſet cōtraria ſibi. ⁊ reputo ꝙ non intēdat vt hec ſit demōſtratio ꝑ ſe: ſed intendit declarare per hāc ꝓpōneꝫ per quā incepit ſuū ſermonē. i. declarare quō ꝯtingit illud impoſſibile ſi ponimus circulares motus eſſe ꝯtrarios ꝑ hāc ꝓpōneꝫ ⁊ ſic erit intelligendus ſermo eius ita ⁊ ꝙ diuerſitas motuū eſt ſm̄ diuerſitatē locoꝝ. i. ⁊ iā diximus ꝙ motus cōtrarij ſunt qui ꝯriant̄ ꝑ ſex loca. motus aūt q̄ nō propter loca ꝯriant̄. ſ. circulares non ſunt ꝯtrarij qm̄ ſi haberēt cōtrarietatē ꝓpter loca ꝯtingeret vt aliq̄d eſſet ꝯtrariū ſibi ⁊ pōt eſſe demonſtratio ꝑ ſe: ſed manifeſtius eſt ⁊ erit intelligere ꝙ corp᷑ rotundū nō habet ꝯrietatē ꝓpter curſuꝫ in locis cōtrarijs: ⁊ ꝙ cōtraria ſunt ea que habent cōtrarietatē ꝓpter curſum in locis contrarijs.

Siquidē. n. equales eſſent nō eſſet vtiqꝫ mot᷑ ipſarū. ſi autē alter motus dn̄aret̄ alter vtiqꝫ nō eſſet: ſed ſi ambo eſſent fruſtra vtiqꝫ eſſet alteruꝫ corpus non motū eodē motu. fruſtra. n. calciamentū hoc dicimus cuius nō eſt calciatio. De᷑ autem ⁊ natura nihil fruſtra faciunt.

Et etiā ſi motuū circuli diuerſitas eſſet equaliter oīo non moueret̄ circulus. ⁊ ſi quidā motuū eſſet fortior quodā oīo nō eſſet motus victus: ⁊ ſi ita eſſet eſſet aliqua pe circuli ocioſa: vel mot᷑ eius nō eſt ꝑ ſe vt dicimus ꝙ ſotular eſt ocioſus qum non fuerit eo aliquis calciatus: natura aūt nihil facit ocioſum.

32 Quia mot᷑ circularis non differt a motu circulari ſm̄ ſpēm: neceſſe eſt ſi habet ꝯrietatē vt ſit in eodē indiuiduo ſ. ꝙ neceſſe ē ꝙ in eodē corpore rotūdo ſint due ptes ꝯrie ⁊ dixit: ⁊ etiā ſi eſſet diuerſitas motuū ⁊c̄. i. ⁊ qum ſic cōtingit ex iſtis locis ut in eodē circulo ſint due ptes ꝯtrarie ꝯtingit ex hoc alterū duoꝝ: aut ꝙ potentia vtriuſqꝫ ptiū circuli ꝯtrarioꝝ ſit equalis: ⁊ tunc ꝓhibebit altera alterā quaꝓpter non mouebit̄ circulus cū oppoſite moueant̄ eius ptes: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: ꝙ ſi diuerſitas motuū circuli eſſet equalit̄: oīo nō mouet̄ circulus: aut altera duarū partiū eſſet debilior: ⁊ altera duaꝝ partiū erit fortior altera: ⁊ tunc ꝓhibebit̄ pe debilior a motu ſemꝑ. Natura igit̄ feciſſet oēe ocioſuꝫ qum fecit ens ſine actione oīo: ⁊ hoc intēdebat qum dixit: ꝙ ſi eſſet quidā motuū fortior quodā oīo non eſſet motus victus. i. ꝙ altera duaꝝ partiū ꝯriarum que ſunt in circulo eſſet fortior altera nō poſſet moueri pars victa oīo. D. d. ⁊ ſi ita eſſet tunc eſſet aliq̄ pars circuli ocioſa. i. victa. motus. n. eius ſemꝑ eſt violentus non nālis: ⁊ hoc intēdebat quꝫ dixit: ꝙ motus ei᷑ non eſt ꝑ ſe. i. non eſt nālis ⁊ eſſꝫ corpus rotundū ocioſū qum

non haberet actionē: ſicut ſotular quū non calciat: ⁊ ſm hanc explanationē intēdebat occulte in hac demōſtratiōe ꝓpōnē dicentē ꝙ ſi in corpore rotūdo eſſet ꝯtrietas opor teret vt in eodē indiuiduo eſſent due ptes ꝯtrie. oīa.n.rotunda ſunt ꝯuenientia ſm ſpēm. Et pōt etiā apud me intelligi ꝙ fundamentū demonſtratiōis eſt ſm aliā intentionē ꝓpinquiorē iſta: ⁊ eſt ꝙ ſi corpus rotundū eſſet ꝯtrariū corpori rotundo. V.g. illud qḋ mouet̄ ab oriēte ad occidētē eſt ꝯtrariū illi qḋ mouet̄ ab occidēte in oriētē: neceſſe eſt vt eſſent ſup duos polos ⁊ vnū centrū: ⁊ ſi ita eſſet ꝯtrarent ſibi inuicē in motu: ⁊ ꝓhiberēt ſe ad inuicē: aut vnū illoꝝ eſſet ſup victū ⁊ tunc eſſet ocioſū. ⁊ quia hec intentio appareat monſtrauit ipſaꝫ dicendo: ⁊ quia etiā corpus qḋ mouet̄ circulariter eq̄liter mouet̄ in locis contrarijs a quocūq; loco incepit. i. ꝙ corpora celeſtia mouent̄ i locis cōtrarijs eodē motu: ⁊ ſi eſſet in eis cōtrarietas eſſet in ptibus diuerſis: ⁊ tunc ꝓhiberent ſe ad inuicē. ſed nos videmus ea moueri in locis contrarijs motibus nō cōtrarijs: quapropter neceſſe eſt ut non ſint cōtrarij ad inuicē: qm̄ ſi eſſent ꝯtrij oporteret ut ptes diuerſe in q̄bus mouent̄ mouerent̄ ſup eoſdē polos ⁊ idē centrū eſſent ſe ꝓhibētes ad inuicē ſi eſſet fortitudo in illis equalis: aut ſi eſſet vincens in altera: pars victa nūq̄ ſuo motu moueret̄: ⁊ ſi ita eſſet tunc natura feciſſꝫ aliquid ocioſe. hoc ḡ eſt qḋ mihi videt̄ de explanatione iſtius loci: ⁊ verū eſt p ſe ⁊ valde manifeſtū. Themiſtius aūt explanauit hunc locū ⁊ non addidit ſup intentiōes quas dixit Ariſ. aliq̄d neq; oſtendebat modū ex quo verificabat̄ demōſtratio Ariſ. ⁊ indi̇t q2 Alex. explanauit ipſuꝫ alia explanatiōe ſꝫ nō dixit illā ⁊ ꝯceſſit ꝙ eſt locus valde difficilis. Et fundamentū eiuſ demōſtrationis eſt ſup duas ꝓpōes quaꝝ altera eſt ꝙ ſi motus circulares eſſent cōtrarij ꝯtingeret ꝙ eſſent ſup idē centrū ⁊ eoſdē polos ⁊ hec ꝓpō ē manifeſta. Spera.n. que mouet̄ ſup diuerſuꝫ centrū ab eo ſup qḋ mouet̄ alia ſpera non ē ꝯtria illi: ſilr̄ ⁊ etiā mouent̄ ſup idē centꝝ ⁊ ſuper polos diuerſos: qm̄ tales non ꝓhibent ſe: ⁊ ꝯtria ſunt que ſe ꝓhibent. ⁊ ex hoc declarat̄ ꝙ illud qḋ Ariſ. intendebat p hāc demōſtrationē eſt valde manifeſtū. ego aūt longo tpe feci morā in quo non intellexi explanationē illius loci vltimā ſed deus induxit me ad veritatē ⁊ ſm hanc explanationē erit intētio ſermonis Ariſ. ꝙ motus circularis non habet ꝯtrariū non in eo ꝙ eſt motus abſtractus a corporib' nālibus ſed inq̄tū eſt in corpore moto ſm naturā: qm̄ ſi eēt acceptus motus in imaginatōibus abſtractus a moto nō ꝯtingit impoſſibile ponēdo eos ꝯtrarios ⁊ eoſdē ſm ſpēꝫ V.g. quum imaginauerim' duos motus ſup eundē poluꝫ ⁊ idē centrū ad duas ptes diuerſas: ꝯtingit neceſſario ut ꝓhibeant ſe ⁊ ꝯtrarient ſe: ⁊ ſm hunc modū poſſibile eſt exiſtimare ꝙ in motu circulari ſit ꝯtrietas. ⁊ quum iſti duo motus fuerint poſiti in corporibus naturalibus reuertet̄ poſſibile ⁊ impoſſibile. ſ. eſſe ꝯtrietatē in eadē ſpē: q2 tūc cōtingeret ut vna res deſtrueret ſe ⁊ ſic nā faceret ocioſum. V.g. ꝙ ſm ꝯſiderationē geometre in ſupficie ⁊ ſpera poſſunt ſe ꝯtingere ſuper punctū ⁊ qū fuerint in corpore nāli nō poſſunt ſe tangere niſi ſuper partē diuiſibilem.

Sed qm̄ manet de his de reliquis intendēdū ⁊ primo vtrū eſt corpus infinitū quemadmodum antiquoꝝ phoꝝ plurimi putauerunt. aut hoc ē vnū aliquod impoſſibiliū. ſic eni aut illo modo habere non aliquod modicū ſed totū differre facit ⁊ omne ad eam que de veritate ſpeculationeꝫ fere.n. hoc omniū ꝑncipiū ꝯtradictionū enūciātibus aliquid de tota natura ⁊ fuit ⁊ erit vtiq;. ſiquidē quis modicū trāſgreſſus fuerit a veritate diſcedēs ſit longe plus decies millies: puta ſiqs minimā eſſe dicat aliq̄ꝫ magnitudinem: ſic enim minimū introducēs: maximam vtiq; amouebit mathematicoꝝ. hui' aūt cā q2 principiū virtute maiuſ q̄ꝫ magnitudine: quapropter quod in principio modicū in fine fit multū magnū. Infinitūꝫ aūt principii hꝫ veritatē ⁊ quātā maximaꝫ: itaq; nihil incōueniens neq; irrationabile mirabilem eſſe differentiā ex eo quod ſumit̄ quod eſt aliqḋ corpus infinitū: propter quod de ipſo dicenduꝫ a principio reſumentibus.

Et qum declarata ſunt iſta ⁊ bene determiata volumus pſcrutari de hoc quod remanet. p̄mo igit̄ incipiamus vtrū aliquod corpus poſſit eſſe ſine fine vt plures antiqui dicunt: deinde pſcrutabimur de mundo vtrū ſit vnus aut plures: qm̄ ſi hoc fuerit aut cōtrariū non eſt parua differentia immo valde magna. differentia.n. cadens in p̄ncipiis mūdi ⁊ in toto mūdo facit cadere diuerſitatē in cōprehendendo veritatē. hoc eſt ergo p̄ncipiū oīs diuerſitatis. ſ. ꝓpter quas diuerſificati ſunt in narratōne totius nature in preterito ⁊ illi qui diuerſificabant̄ in futuro ⁊ non habent tātā diuerſitatē niſi quia parū ptranſit de veritate mille millies pſaltabit veritatē poſt: ſicut ille qui dixit corpus minimū eſſe: qm̄ quādo i ſuo ſermone poſuit minimū mouebit ⁊ excitabit maximā diſpoſitionē inter hoīes. ⁊ cauſa illius eſt ꝙ principiuꝫ eſt magnū: aut in potētia: aut in actu: aut magnitudine. Maximū eſt igit̄ ꝙ minimus error in principiis rei multiplicat̄ in fine. infinituꝫ eniꝫ valde magnū eſt ⁊ habēs magnā potentiā ⁊ magnā quātitatē maximā in magnitudine. eſt eniꝫ principiū reruꝫ: nō eſt ergo mirū neq; extra rationē ſi diuerſitas in hoc ſit valde mirabilis.

33 Et qum declarata ſunt iſta ⁊c. quia declarauit ꝙ corp' rotundū eſt natura quinta: ⁊ ꝙ eſt neq; graue neq; leue: neq; generabile neq; corruptibile: vult modo perſcrutari de actiōibus queſitis in eo vtrū ſit finitū aut infinitum: aut vnū aut plura: ⁊ eſt pſcrutatio vlis de eſſe infiniti' in actu firmior. i hoc loco.n. ſic verebat perſcrutationē ſuā in corporib' tm̄ ⁊ nō diuiſit ipſū in potētia ⁊ actu: ſicut fecit ibi quia poſuit pſcrutationē tm̄ in corporibus q̄ócūq; corpus ſit: ⁊ dixit: ⁊ primo incipiemus perſcrutari ⁊c. ⁊ pſcrutatio de hoc eſt propinquior: qm̄ qū declarabit̄ quot ſunt corpa ſimplicia fiet pſcrutatio de hoc in ſingulis corꝑ deinde pſcrutabit̄ poſt hoc de hoc cōpoſito: qm̄ poſt declarationē quot ſunt ſpēs corpoꝝ ſimpliciū erit demōſtratio perfectior ⁊ ꝓprior ⁊ firmior. quia autē nūerus ſpērū corpoꝝ ſimpliciū eſt ignotus perſcrutatio eſt diminuta: q̄ꝓpter reuertebat̄ pſcrutari hic de eo. D.d. pſcrutabimur hoc demōſtrando vtꝝ ſit vnū aut plura .i. quia pſcrutati fuerimus de mūdo vtrū fuerit finitus aut infinitus in magnitudine pſcrutabit̄ de eo vtꝝ ſit vnus aut plures. D.d. qm̄ ſi ſit aut ecōtrario ⁊c. i. ꝙ diuerſitas cadēs in iſtis queſtionib' ꝓuenit ad magnā diuerſitatē. ē.n. aut in p̄ncipijs mundi aut in eius toto: ⁊ diuerſitas in p̄ncipijs mūdi. i. in elemētis aut vlr̄ in totalitate eius. ſ. vtrum ſit vnus aut plures: aut finitus aut infinitus: eſt cā diuerſitatis huiuſmodi hominū in cōprehēſione veritatis que eſt p̄mū principiū ⁊ in cōphenſiōe veritatis in oīb' rebus. ⁊ hoc quod dixit eſt manifeſtū per ſe: qm̄ qui dixit mundū eſſe infinitū in q̄titate nō videt ipſū habere neq; p̄ncipiū neq; eternū neq; nō eternū. ⁊ qui dixit ꝙ mundi ſunt plures ꝯtingeret ei credere multa p̄ncipia. ſilr̄ etiā nō eſt parua dr̄ia inter credētes ipſū eſſe nouū ⁊ antiquū. dicētes.n. ipſum eſſe nouū nō poſſunt ponere generās niſi corpus. generās aūt eſt alterās: alterās autē eſt corpus: ⁊ ſic cōtingit q̄rere

de iſto corpore vtꝝ ſit generatū aut eternū. ſi generatū ꝗ a corpore generāte ⁊ ſic i infinitū. ſi eternū: eſt q̄ſtio quare generauit ipſū in hac hora ⁊ nō in alia: quapropter coget dicere ipſū motū eſſe motu ꝯrio eterno qd̓ ē impoſſibile niſi in corpore qd̓ circulariter mouet̄ ita ꝙ quū fuerit propinquū iſto mundo erit cā generatiōis: ⁊ quū ſit remotū in aliqua hora erit cā corruptiōis. ꝯtingit ꝗ ex hoc ꝙ mūdus ſit ps mundi exiſtētis extrinſecus cōtinētis ipſū eternū ⁊ omne hoc eſt impoſſibile. D. d. hoc igit̄ pͥncipiū eſt omniū diuerſitatū. i. ꝙ diuerſitas cadēs inter hoīes nālit̄ in principijs mundi ⁊ in narratiōe ſue nature eſt cā diuerſitatis in virtute in p̄terito tp̄e ⁊ in futuro: ⁊ bene poteſt ſciri hoc nō tm̄ de philoſophia ſed ex legibus. leges. n. nō ponunt̄ niſi ſm̄ exiſtimationē ponētis legē in pͥncipijs mūdi: aut ſm̄ illud qd̓ videt̄ melius eſſe hoībus in fide: ſ; debet tm̄ ponere fidē ꝓpalatā vulgo in principijs ſimilē fidei eius ſi videt̄ ꝙ illud qd̓ ꝓpalandū eſt hoībus eſt aliud a uero. ſi aūt videt ꝙ non eſt ꝓpalandū vulgo niſi veritas tūc illud qd̓ ponet in lege eſt fides eius: ⁊ ꝓpter hoc dixit ꝙ illud qui ꝑſaltat veritatē parū erit eius remotio milleſies. i. ꝙ qui ꝑſaltat veritatē paꝝ in pͥncipijs poſt remouebit̄ a veritate magna remotiōe: ſicut diximus poſt: ꝙ minimus error cadens in pͥncipio vie itineris inducit errātē poſt in errorē maiorē. ⁊ ſicut etiā dicit ꝙ minimus motus accidens malo: ſilr̄ minimus error cadēs in pͥncipijs eſt cā maioris erroris in eis que ſunt poſt pͥncipia. D. d. exēplū dicēdo ſicut dicentes corpus eſſe minimū ⁊c̄. i. ſicut dicentes ꝙ corpa cōponunt̄ ex partibus indiuiſibilib⁹: qm̄ ponendo partē minimā eſſe mouet magnā diſpoſitionē ⁊ excutit maximā diuerſitatē in reddēdo cās diſpoſitionū entiū: ⁊ pōt intelligi ſic ꝙ hoc mouet magnā diſpoſitionem. dicere. n. partē indiuiſibilē valde eſt ſufficiēs ⁊ difficile deſtruit̄. ſunt. n. plures ratiōes ex q̄bus exiſtimat̄ eſſe: ⁊ alie ex quibus non eſſe. hec igit̄ queſtio q̄uis ſit in radice in q̄ diuerſitas eſt cā diuerſitatis in pluribus rebus: eſt in ſe tm̄ diſputabilis nālit̄: quapropter duobus modis eſt cauſa diuerſitatis. ſ. propter ſuā naturā. ⁊ q: eſt pͥncipiū ⁊ ꝓpter hoc induxit exemplū ex eo: ⁊ quū pars minima faciat tā magnā diuerſitatē: quid ꝗ eſt in eis de diuerſitate eſſe magnitudinis infinite. D. d. manifeſtū eſt ꝗ q: minimus error in pͥncipijs vel in pͥncipio rei eſt magnus in vltimo: ⁊ non induxit hoc niſi vt oſtenderet oīs eſſe ꝯſiderādū de pͥncipijs ⁊ habere magnā ſollicitudinē circa ea: ⁊ iō ſermo de pͥncipijs eſt ſermo de oībus. ſ. in potentia. D. d. infinitum enī magnū eſt valde ⁊c̄. i. ꝙ ille qui ponit corpus eſſe infinitū nō ſolū ponit diuerſū ab eo qui ponit finitū: imo oppoſitū. potentia. n. infiniti maxima eſt potentiaꝝ oīum corporis quū ſit maioris q̄titatis oīū corpoꝝ. potētie. n. corpoꝝ ſequūt̄ magnitudines eoꝝ. D. d. ē. n. pͥncipiū rerū ⁊c̄. i. ſi eniꝫ eſt neceſſe vt ſit pͥncipiū rerū: ⁊ ſi ita ſit non eſt impoſſibile neq; extra rationē ut in ipſū cadat diuerſitas qm̄ ꝑſcrutatio dignior eſt ut ſit in rebus huiuſmodi: ⁊ ut diuerſitas hoīū in eo nō ſit mirabilis ſed naturalis.

Neceſſe itaq; omne corpus aut ſimpliciū eſſe aut cōpoſitoꝝ: quare ⁊ infinitū aut ſimplex erit aut compoſitū. ſed adhuc ⁊ ꝙ finitis ſimplicib⁹ neceſſe finitū eſſe cōpoſitū. palam ex finitis eniꝫ ⁊ multitudine ⁊ magnitudine cōpoſitū finitū eſt ⁊ multitudine ⁊ magnitudine: tantū enim eſt ex quantis eſt compoſitum.

Et quum quidā antiquoꝝ dixerūt corpus infinitū eſſe poſſibile volumus modo perſcrutari de ſermone ſuo ⁊ dicere in eo ꝑfecte: ſed primo reuertamur ad illud de quo loquebamur quouſq; ſit completū anteq̄ incipiamus ꝯtradicere eis. Deinde incipiamus contra ſermonē illoꝝ ⁊ cōpleamus ꝯtra ipſum. dicamus ergo ꝙ omē corpus aut eſt ſimplex aut cōpoſitū. corpus aūt infinitū aut eſt ſimplex aut cōpoſitū: ⁊ etiā ſi corpora ſimplicia ſunt finita ergo ⁊ compoſitū ex eis: ⁊ hoc manifeſtū eſt. corpus ergo compoſitū ex partib⁹ infinitis multitudine ⁊ magnitudine eſt etiā infinitū multitudine ⁊ magnitudine: qm̄ debet eſſe in multitudine ⁊ magnitudine ſ; multitudinē corpoꝝ ex quibus componitur ⁊ magnitudinem eorum.

34 Quum dixit cām formādi perſcrutationē de infinito: ⁊ quū quidā antiquoꝝ credebāt ipſū eſſe imo magnificabant ipſū ⁊ faciebāt ipſū principiū ſic narrauit de eis in phyſicis. Dixit etiā ⁊ quū quidā antiquoꝝ ⁊c̄. ⁊ cū cāis cogentibus nos ad ꝑſcrutandū de infinito eſt ꝙ quidā antiquoꝝ dicunt ipſum eſſe: quapropt̄ oportet nos ꝑſcrutari de ſermone ſuo. i. de mō ſm̄ quē dicūt infinitū eſſe. antiq̄ enī dicētes ipſū eſſe differūt inter ſe: hi quidē ſbam cōſiſtentē dicunt ipſū eſſe: hi autē corpus. ⁊ q: ꝑſcrutatio de ſermone antiquoꝝ in eo eſt alia a ꝑſcrutatiōe de infinito in ſe: ⁊ ē vtꝝ corpus infinitū eſt impoſſibile aut nō: dixit ſed pͥmo reuertamur ⁊c̄. i. ſed anteq̄ ꝑſcrutamur de ſermonibus antiq̄s ⁊ rōnibꝫ eoꝝ in hoc reuertamur ad noſtrū qd̓ eſt querer̄ vtꝝ corpus infinitū ſit poſſibile aut nō. Deinde ꝑſcrutabimur de hoc qd̓ dicunt antiqui in hoc ⁊ rectū eſt ſm̄ ſermonē antiquoꝝ poſt terminari. cōtradictio enī ꝯtra antiquos in hoc erit ꝯplementū ſermonis ſ; non neceſſario: quapropter premittendū eſt neceſſariū q̄uis i hoc libro nō videm⁹ ipſum ꝑſcrutari de ſermonib⁹ antiquorū in hoc: ſed in. iij. phyſi. ⁊. x. metaphy. ⁊ in illo loco phyſice eſt hoc enī pͥncipiū ⁊ maxime ponētibus ipſū eē ſbam ꝑ ſe. Deinde dicamus modo ꝙ omē corpus ⁊c̄. i. dicam⁹ modo in iſta queſtiōe ſermonē ꝯtinuū ⁊ nō curem⁹ mō de ꝯdictione ꝯtra antiquos: ⁊ hec ꝓpō a qua incepit in cōſideratiōe eſt nā ꝑ ſe. Viſū eſt. n. ꝙ oīa corpora q̄ ſunt int̄ nos: aut ſūt cōpoſita ab vno corpore aut plurib⁹ corporibus: aut ſunt vnū. ſ. non cōpoſitū ex corpore: qm̄ quidē hi duo modi exiſtunt in hoc mūdo: manifeſtū eſt ꝑ ſe hec diuiſio: aut hec nā eſt per intellectū ⁊ nō pōt aliq̄s dicere ꝙ nullū corp⁹ eſt ſimplex. plura enī corpora diſſoluūt in alia ſed nō ꝓcedit hec diſſolutio in infinitū: quapropter neceſſe eſt vt ſint corpora ſimplicia: ⁊ etiā iam declarauit prius corpora ſimplicia eſſe ꝓpter motus ſimplices ⁊ ꝙ ſunt quinq;. hec aūt ꝓpoſitio aut eſt nota ꝑ ſe aut iā declarata eſt. D. d. corpus omē infinitū aut eſt ſimplex aut cōpoſitū ⁊ hoc eſt manifeſtū ꝑ ſe: qm̄ ſi omē corpus ē aut eſt ſimplex aut cōpoſitū: ⁊ poſuit aliq̄s corpus eſſe infinitū neceſſario erit aut ſimplex aut cōpoſitū. D. d. ſi corpora ſimplicia ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt ꝑ ſe ⁊c̄. ſi oīa corpora ſimplicia ſint finita i magnitudie ⁊ nūero: qd̓ neceſſariū ē ꝙ ſimplr̄ ꝯpoſita ex eis ſūt etiā finita i magnitudie ⁊ nūero: declarauit nobis ꝙ oīa ſūt finita. D. iducit nos ad modū ex q̄ verificat̄ hec ꝓpō. d. ꝙ cōpoſitū a finito ē finitū: ⁊. d. corp⁹. n. ꝯpoſitū ex corpib⁹ finitis ⁊c̄. ⁊ hoc nō ē manifeſtū ꝑ ſe. cōpoſitū. n. non intelligit̄ eſſe infinitū niſi q: aut vnū ſimpliciū ex q̄bus cōponit̄: aut plura vno eſt infinitū magnitudine: aut q: eſt cōpoſitū ex ſimplicib⁹ infinitis numero q̄uis ſint finita magnitudine: ⁊ hoc intēdebat quum dixit: qm̄ erit i multitudine ⁊ magnitudine ⁊c̄. i. ꝙ nō fuit neceſſariū vt cōpoſitū ſit infinitū propter ſimplicia ex quibus cōponit̄ quū fuerit infinita: aut magnitudine: aut nūero: aut vtroq; niſi q: multitudo ⁊ magnitudo cōpoſiti cōſequūt̄ multitudinē ⁊ magnitudinē corpoꝝ ſimplicium. ⁊ hec ꝓpō manifeſta ē in cōpoſito ex elemētis in actu: vt cōpoſitio dictionis ex litteris. ⁊ ſilr̄ videt̄ eſſe in cōpoſito ſ; miſtionē. magnitudo. n. admiſti nō eſt niſi ꝓpter magnitu

dinem rerũ miſtarum. ſi ergo miſtũ fuerit infinitũ: ergo aut vnum ex quibus cõponit: aut eſt infinitum magnitudine aut plura vno: aut omnia finita in magnitudine ſed infinita numero.

Reſtat igit videre vtrũ contingit aliquid ſimpliciũ infinitũ eſſe magnitudine aut hoc impoſſibile. ꝑargumentãtes autez de primo corpoꝛ ſic intendã ⁊ de reliquis. qꝺ quidẽ igit neceſſe ꝙ circũferẽt corpus finitũ eſſe omne ex his palã. ſi enim infinitũ qꝺ circũferẽt corpus infinite erunt que a medio egrediẽtes. infinitoꝝ autẽ diſtantia infinita. infinitã autẽ diſtantiã linearũ dico cuius nullam eſt extra ſumere ſuã magnitudinẽ tangẽtem lineas. hanc igit neceſſe eſt infinitã eſſe: finitarum enim ſemꝑ erit finita. adhuc autez ſemꝑ eſt data maiorẽ accipere. itaqꝫ quẽadmodũ numerũ dicimus infinitũ qꝛ maximus non eſt eadẽ ratio ⁊ de diſtãtia. ſi igit infinitũ non eſt ꝑtrãſire: infinito autẽ ente neceſſe diſtantiã infinitã eſſe. non vtiqꝫ ꝯtinget circũmoueri. celũ autem videmus circũuolui ⁊ ratione determinauimus qꝛ eſt alicuius circularis motus.

Opoꝛtet nos ergo querere vtrũ ſit poſſibile ꝙ aliqꝺ corpus ſimplex ſit infinitum magnitudine aut ſit impoſſibile: ſed opoꝛtet ponere ꝑſcrutationẽ noſtrã primo de primo corpoꝛ ſimplicium deinde de aliis. ⁊ dicamus ꝙ neceſſariũ eſt vt totũ rotundũ corpus ſit finitũ per hãc demõſtrationẽ: qm̃ ſi corpus rotundũ ſit infinitũ ergo linee exeũtes a medio erunt infinite etiã: ergo ⁊ diuerſitas linearũ infinitarũ infinita eſt. ⁊ eſt ĩtelligere ꝑ diuerſitatẽ diſtantiã linearũ ab inuicẽ: ergo nõ inueniet magnitudo extriſeca inter lineas infinitas. hec ergo diuerſitas nõ habet finẽ neceſſario corpus. n. habẽs finẽ eſt finitũ: ⁊ etiã ſi diſtãtia linearũ ſit diſtãtia qua maioꝛ alia nõ poſſit reperiri ut dicit ꝙ numerus infinitus eſt ille qui caret termino in multitudine: ſilr ergo infiniti diſtãtia eſt carens termĩo in diſtãtia. ⁊ etiã ſi impoſſibile eſt ut corpus infinitũ abſcindat ꝑ tranſitũ ⁊ corpus infinitũ fuerit ens: neceſſario erit diuerſitas ⁊ diſtãtia infinita: ⁊ qum ita ſit manifeſtum eſt ꝙ impoſſibile eſt ꝙ ſit motus circularis: viſus aũt teſtat ꝯtrariũ: videmus enĩ celum moueri motu circulari ⁊ iam declarauimus hoc ratione qum diximus ꝙ motus circularis eſt quoꝛũdam coꝛporum ſimplicium.

31 Quia declarauit ꝙ ſi corpus infinitũ ẽ aut igit cõpoſitũ aut ſimplex: incepit prius ꝑſcrutari hoc in ſimplicibus: ⁊ primo de nobilioꝛi eoꝝ qꝺ eſt corpus quintũ: ⁊ dixit: ꝙ corpus rotundũ eſt finitũ neceſſario ⁊c. i. ꝙ corpus qꝺ circulariter mouet cuius eſſe eſt determinatũ neceſſe eſt ut ſit finitũ magnitudine. D. o. per hãc demõſtrationẽ ⁊c. ⁊ hoc manifeſtũ eſt qm̃ ſi ponit rotũdũ infinitũ ꝯtinget ut linee exeuntes a centro ſint infinite quia infinitũ careat circũferentia: ⁊ linee exeuntes a centro nõ terminant niſi ꝑ circũferẽtiã. D. o. diuerſitas autẽ lineaꝝ ⁊c. i. ꝙ ſi linee exeũtes a cẽtro ſunt infinite: neceſſariũ eſt vt diſtãtie que ſunt inter illas ſint infinite: ⁊ hoc neceſſariũ eſt qm̃ qũ a cẽtro exierunt due linee neceſſe eſt ut quãto magis exierũt due linee tãto magis magnificet diſtãtia inter eoꝝ extrema. ſi autẽ ille linee due ſint infinite exeundo neceſſe eſt vt diſtantia inter ea ſit infinita. quia igit diſtãtia terminat aut ponit diſtãtia finita inter extrema iſtaꝝ lineaꝝ duoꝛũ: neceſſe eſt vt due linee terminent. Deinde explanauit diuerſitatez ⁊ dixit: ⁊ eſt intelligere diuerſitatẽ ⁊c. ⁊ quia dixit ꝙ diſtãtia que eſt inter lineas infinitas neceſſe eſt vt ſit ĩfinita: dixit: nõ inuenit ergo magnitudo ex extriſeco inter lineas infinitas ⁊c. i. ꝙ ſi diſtãtia inter lineas infinitas eſt finita cõtingeret vt nõ inueniat magnitudo finita ex extriſeco corpoꝛis rotundi inter lineas infinitas ſm ꝙ ſunt infinite: qm̃ ſi inter eas eſſet magnitudo finita opoꝛteret ut qꝺ eſt inter eas ſit finitũ: ⁊ ſiquod eſt inter eas finitũ eſſet: eſſent linee finite. D. reuerſus fuit ad declarandũ ꝙ iſta diſtãtia que eſt inter lineas infinitas eſt infinita: ⁊ dixit: erit ergo hec diſtãtia ⁊c. i. ꝙ neceſſariũ eſt ꝙ hec diſtantia ſit infinita: quapꝛopter ⁊ magnitudo que eſt illic ſit infinita. magnitudo. n. habens finẽ eſt finita. i. terminata: ⁊ innuit ꝑ hoc hoc dr̃ de diffinitiõe eſſe infiniti. ſ. ꝙ eſt manifeſtũ oĩum ꝙ̃titatũ. qui igit. d. ꝙ nõ eſt neceſſe ꝙ iſta diſtãtia ſit infinita niſi qꝛ iſta diſtãtia eſt maioꝛ omnĩ diſtãtia poſita: ⁊ qꝺ ita eſt neceſſario ẽ infinitũ: quapꝛopter dixit poſt ⁊ etiã ſi diſtãtia lineaꝝ eſt diſtantia ⁊c. i. manifeſtũ eſt ꝙ ſi diſtantia iſtarũ linearum infinitarũ eſt talis ꝙ nulla alia diſtãtia inueniat maioꝛ qꝛ eſt infinita. ⁊ ſi eſt infinita qꝛ nulla alia diſtantia inueniat maioꝛ ſicut nũerus infinitꝰ eſt in quo nullus finis inuenit in multitudine ⁊ ecõuerſo. ⁊ nõ voluit oſtẽdere niſi cõuerſum ut oſtẽderet nobis diffinitionẽ ꝯuerti cum diffinito. ſ. qm̃ ſicut nũerus eſt infinitus qui caret fine ⁊ ecõuerſo: ita etiã diſtãtia eſt infinita illa que caret fine ⁊ ecõuerſo: ⁊ nõ inducit hoc exemplũ niſi ad demõſtrandũ cõuerſionẽ eẽ in diffinitiõe diſtantie infinite ſicut in nũero infinito: ⁊ ita foꝛmat ſuũ ſyllogiſmũ. ſ. diſtãtia que eſt inter lineas infinitas eſt tãta ꝙ nulla alia inuenit maioꝛ ⁊ qꝺ eſt huiuſmõi eſt infinitũ: ergo diſtãtia que eſt inter lineas eſt infinita: ⁊ qũ declarauit ꝙ neceſſariũ eſt ꝙ vltra diſtantiã que eſt inter lineas eſt infinita: ⁊ ꝙ hoc ꝯtinget vt magnitudines que ſunt inter eas ſunt infinite. ꝯtinget ad has aliã ꝓpõnẽ ex quibꝰ ꝯtingit impoſſibile: dicẽdo etiã ſi impoſſibile eſt ꝙ corpꝰ infinitũ abſcindat trãſitu ⁊c. i. ſi manifeſtũ eſt ꝙ impoſſibile eſt ꝙ corpꝰ infinitũ abſcindat. ſ. ꝑtrãſeat cõplete ⁊ poſuimꝰ corpus rotundũ finitũ eſſe ex cuius poſitiõe cõtingit ut diuerſitas inter lineas exeũtes a cẽtro ſint infinite manifeſtũ eſt ut ſit impoſſibile ꝙ ſit motus circularis. cõtingeret. n. qm̃ corpus rotundũ moueret ab aliquo pũcto quouſqꝫ reuerteret ad idẽ ꝙ linee ꝑtrãſirẽt diſtãtias infinitas: qm̃ vnaqueqꝫ earũ reuerteret ad ſuũ locũ: ⁊ etiã ꝯtingeret ut ꝑmutarent. ſ. ut vnaqueqꝫ eaꝝ moueat quouſqꝫ veniat ad locũ ſui cõparis. ⁊ qꝛ diſtãtia inter eas eſt infinita ꝯtinget neceſſario ut ꝑtrãſeat magnitudinẽ infinitã in tꝑe finito ſicut demõſtrat in. vj. phyſi. quia ergo corpus rotundũ infinitũ fuerit poſitũ impoſſibile eſt ut moueat motu circulari cõpleto. D. o. ſed viſus teſtat ꝯtrariũ. videmꝰ. n. ꝙ celũ mouet motu circulari. ſ. cõpleto: ⁊ qꝛ celũ omĩe nõ eſt niſi ꝑ rotionẽ: ⁊ fuit declaratũ ꝑ rõnez eſſe huiuſmodi motũ. D. ⁊ iã declarauimus hoc ratiõe ſuperiꝰ cũ diximꝰ ⁊c. i. ⁊ iam declarauimus corpus eſſe qꝺ nãliter mouetur motu circulari. inducamꝰ ergo huiuſmodi rationẽ ſm doctrinã aſpectabilẽ ⁊ ſit corpus rotundũ infinitũ cuius centrũ eſt. h. ⁊ cuius ꝯcauũ circuli. a. b. ⁊ extrahemꝰ lineã. h. b. in infinitũ ⁊. h. a. diſtãtia ergo maxima eſt infinita inter eas. qũ igit linea. h. a. mouebit donec ſupponat ſuper lineã. h. b. neceſſe eſt ut ꝑtrãſeat ſpatiũ infinitũ in tꝑe finito ꝙ̃to magis quia mouebit donec reuertat ad locũ ſuũ. ſ. ꝙ ſpatia infinita debet ꝑtrãſire in tꝑe finito. ꝑtrãſit. n. ſpatia infinita in nũero ⁊ qꝺlibet illoꝝ eſt infinitũ in magnitudine ⁊ in numero: qm̃ linee exeũtes a cẽtro ſunt infinite. ſit ergo inter quaſlibet duas lineas aliq̃ diſtãtia. ſi ergo linee ſint infinite ĩ nũero cõtinget ut hec ſpatia ſint infinita in numero. ⁊ qꝛ omnes due linee iſtarũ lineaꝝ ſunt infinite cõtingit ut oĩs diſtãtia que eſt inter ea ſit infinita quãtitate quod eſt valde impoſſibile ⁊ inopinabile.

Adhuc autẽ a finito tp̃e ſi auferas finitũ tẽpus neceſſe eſt reliquũ eſſe finitũ ⁊ habere p̃cipiuȝ ſi autẽ tempus inceſſus habet p̃cipiũ: eſt ⁊ principiũ motus quare ⁊ magnitudinis que mota ẽ ſimiliẽ autẽ hoc ⁊ ĩ alijs. ſit itaq; linea ĩfinita in q̃ a.g.e. ad alterã parteȝ que.e. que autem.b.b. ad vtrãq; partẽ ĩfinita. ſi itaq; ſcribat circulũ que.a.g.e.a.g. cẽtro incidẽs per. q̃ñq; ferẽ circũ per eaȝ que.b.b.a.g.e. in tp̃e finito. om̃e eñi tẽpus ĩ q̃ꝫto circulo latũ eſt celuȝ finitũ eſt ⁊ ablatũ: igiẽ quo incidẽs ferebaẽ. erit igiẽ aliquod principiuȝ quo primum que.a.g.e. eã que.b.b. incidit: ſed ĩpoſſibile. nõ ꝯtingit igitur circũuolui ĩfinitum: quare neq; mũdum ſi erat infinitus.

Et etiã ſi ex tẽpore finito accipiaẽ tempus finitũ remanet tẽpus finituȝ ⁊ habet p̃cipium. ⁊ qum tẽpus rei habet p̃cipiũ: ergo ⁊ motus habet etiã p̃cipium: ⁊ ꝓpter hoc magnitudo habet etiã p̃cipiũ ⁊ etiã ĩ quo ẽ res: ⁊ ſm̃ hoc erit in alijs oĩbus etiã. ſit igiẽ linea infinita.a.c.b. ſed extremũ.b. ſolum ſit ĩfinitum ⁊ ſit alia linea.c.b. ĩfinita ĩ duobus extremis ⁊ ſint due linee ĩ circulo qui chorde ſicut iſta figura. Dicam⁹ ergo ꝙ a.c.b. abſcindẽtes circulũ ex.c. abſcidet lineã.b.c. donec moueaẽ motu circulari: tempus autem abſciſiõis a.c.b. iam fuit finitũ. motus eñi celi ⁊ oĩum que ſunt ĩ eo eſt motus circularis finitus: quapropter ⁊ tẽpus acceptũ ex eo ĩ quo eſt motus circularis abſcidentis circulũ ⁊ lineã ĩfinitaȝ ĩ vtriſq; extremis eſt finitus. ⁊ qum ita eſt: eſt ergo p̃cipium abſciſionis linee.a.c.b. per lineam c.b. quod eſt impoſſibile. manifeſtum eſt igiẽ ꝙ corpus infinitũ impoſſibile eſt vt moueaẽ motu circulari: ⁊ qum ita eſt manifeſtũ eſt ꝙ impoſſibile eſt vt mundus ſit infinitus.

36 Hec eſt alia demõſtratio preter predictã ⁊ ipſe p̃ponit huic demõſtratiõi ꝓpõnes quarũ vna eſt ꝙ ſi accipiaẽ ex tẽpore finito tẽpus finitũ remanet tẽp⁹ finitũ ⁊ habet principiũ. i. ꝙ hoc tẽpus remanens habet principiũ ⁊ finẽ. hec eñi eſt diſpõ cuiuſlibet finiti: ⁊ hoc intẽdebat quȝ dixit: ⁊ etiã ſi ex tp̃e finito accipiaẽ ⁊c̃. D. poſuit aliã ꝓpõneȝ ⁊ dixit: ⁊ ſi tempus rei habet principiũ ⁊c̃. i. manifeſtũ eſt ex phyſicis ꝙ ſi temp⁹ in q̃ eſt motus ſit finitũ habẽs principiũ ⁊ finẽ: ⁊ motus qui eſt in eo erit finitus ⁊ habebit p̃ncipiũ ⁊ finẽ. ſilr̃ etiã res mota debȝ eſſe finita vt declaratũ eſt in phyſicis: ⁊ hoc intẽdebat quȝ dixit: ⁊ magnitudo ꝓpter hoc habet p̃ncipiũ ⁊ etiã locus ⁊ ſpatiũ: ⁊ hoc intendebat quȝ dixit: ⁊ etiã hoc ĩ quo eſt res. i. ſilr̃ continget vt ſpatiũ in quo eſt motus finitus ſit finitũ ⁊ habẽs p̃ncipiũ ⁊ finẽ: ⁊ ꝓpter hoc explanam⁹ magnitudinẽ. i. rẽ motam. D. d. ⁊ ſm̃ hoc eſt in oĩbus alijs. i. ꝙ iſte ꝓpões ſunt in oĩbus mobilibus. ſ. ꝙ ſi moueanẽ in tp̃e finito ſunt finita in magnitudine finita ⁊ in motu. ⁊ quȝ poſuit maiores ꝓpõnes iſtius ſyllogiſmi: dedit ꝓpões quibus ꝯiũctis ꝯcludaẽ impoſſibile: ⁊ vtebaẽ in hoc exẽplo. ſ. argumẽto exẽplari loco ſermonis vniuerſalis ut diceret breui⁹. qui igiẽ dicit: ⁊ quȝ he ꝓpões ſint manifeſte: quȝ poſuim⁹ corpus rotundũ eſſe infinitũ poſſibile eſt ut in circulo cadẽte ĩ ei⁹ cõcauo ponam⁹ chordã ⁊ extraham⁹ extrema eius in infinitũ ⁊ imaginemur hãc chordã eẽ extra cẽtruȝ. nõ diuidet ḡ circulũ in duo ineq̃lia. qum ḡ imaginati fuerimus lineã exeuntẽ a cẽtro in infinitũ in partẽ circuli in qua nõ eſt linea ĩfinita mota ad partẽ chorde. ſ. p motũ circuli: illa aũt linea ſit quieſcẽs aut moto ad ꝯtrariũ illius p̃tis neceſſario ptrãſibit lineã infinitã in vtriſq; extremitatib⁹ in tp̃e finito. tẽpus. n. oĩs reuolutiõis finitũ eſt: ⁊ tẽpus in quo ptrãſibit linea infinita in altera duarũ extremitatũ ſuaruȝ partẽ circuli: cui parti nõ occurrit linea infinita in duob⁹ extremis eſt finitũ neceſſario: ḡ illud qḋ remanet eſt finitũ neceſſario: ⁊ eſt tẽpus in quo ptrãſiuit linea finita in altera duaꝝ extremitatũ lineã infinitã in duabus extremitatibus: ḡ linea ptrãſita in iſto tp̃e eſt finita. om̃e autẽ finitũ habet p̃ncipiũ ⁊ finẽ: linea ḡ poſita infinita eſt finita: ſȝ poſita erat ĩfinita. deductũ eſt ḡ ad ĩpoſſibile: ⁊ hoc impoſſibile accidit ex p̃dicto falſo poſito: ḡ falſuȝ ẽ ponere corp⁹ rotundũ eſſe infinitũ. ſed Ariſ. induxit demõſtrationẽ in exẽplo ⁊ dixit: ſit ergo linea a.c.b. ⁊c̃. i. V. g. ſi corpus rotundũ ſit infinitũ poſſibile eſt ponere in ſuo cõcauo circulũ in quo ſit linea infinita ſic exiens a cẽtro. ſit ḡ cẽtrũ huiuſmodi circuli. a. ⁊ ſit linea exiẽs o.b.a.p.c. ad.b. ⁊ ſit infinita in p̃te.b. deinde dicit: ⁊ ſit alia linea.t.b. infinita in duobus extremis. D. d. dicam⁹ ḡ ꝙ linea.a.c.b. ⁊c̃. extra cẽtrũ: ⁊ in p̃te oppoſita parti in q̃ eſt linea infinita exiẽs a cẽtro. ſit ḡ linea.c.b. i. ⁊ ponam⁹ aliã lineã infinitã in duobus extremis. i. dicam⁹ ꝙ linea exiẽs a cẽtro in infinitũ ſit a.c.b. qum mouebiẽ quouſq; cõpleat reuolutionẽ: neceſſariũ eſt ut ptrãſeat lineã infinitã in duobus extremis. ſ. t.b. quȝ extremũ eius fuerit quieſcẽs. ſ. centrũ: ⁊ fuerimus imaginati ipſaȝ motã ſup circũferẽtiã circuli ⁊ illã lineaȝ fuerim⁹ imaginati quieſcentẽ. ſ. infinitã in duob⁹ extremiſ D. d. ⁊ iã fuit tẽpus linee.a.c.b. finitũ. i. ⁊ tẽp⁹ in quo mouet linea.a.c.b. quouſq; p̃ficiat ſuã reuolutionẽ neceſſario eſt finitũ. Deinde dedit cãm ineſſe hoc tẽpus finitũ dicẽdo: tẽpus. n. motus celi. i. hoc tẽpus. ſ. tẽp⁹ in quo reuoluiẽ linea.a.c.b. que eſt infinita in duob⁹ extremis nõ ꝯtingit ut ſit finitũ niſi q: poſuim⁹ ipſaȝ motã circulariẽ lineaȝ ſ. p motũ celi. ſed q: celũ ⁊ om̃e rotundũ corpus ꝯtigit ut tẽpus ſue reuolutiõis p̃fecte ſit finitũ: ſimiliẽ ꝯtingit in oĩbus mobilibus in ipſo ut iſta linea quã ponim⁹ mobileȝ in eo. D. d. quapropẽ tẽpus acceptũ ex eo ⁊c̃. i. ⁊ q: tẽpus reuolutiõis eſt finitũ ⁊ tẽpus in quo linea infinita in altera duaꝝ extremitatũ ptrãſit lineã infinitã in duob⁹ extremis eſt pars eius: neceſſe eſt vt hoc tẽpus ſit finitũ. pa eñi finiti eſt finita neceſſario. ⁊ hec ꝓpõ ſm̃ ꝙ apparet eſt alia a ꝓpõne quã p̃mo poſuit: iſta eñi ꝓpõ fuit ꝙ quȝ a tp̃e finito abſcindiẽ tẽpus finitũ remanet finitũ: hoc autẽ eſt ꝙ pars finiti eſt finita ⁊ eſt ꝓpinqua illi: ⁊ ambe ſunt vere ⁊ habẽt eandẽ potẽtiã. D. d. ⁊ quȝ ita ſit p̃ncipiũ igiẽ ptrãſitus linee.a.c.b. p lineã.t.b. i. ⁊ ſi hoc tẽpus in quo ptrãſiuit linea.a.c.b. per lineã.t.b. ſit finitũ: ḡ vtraq; linea ẽ finita: ⁊ hoc intẽdebat qũ dixit: inueniẽ igiẽ principiũ ptrãſitus linee.o.c.b. p lineã.t.b. qm̃ qũ tẽpus fuerit finitũ neceſſe eſt ut ptrãſiens ⁊ ptranſitũ ſint finita: ḡ neceſſario ẽ ut inueniaẽ principiũ ptrãſitus vni⁹ eaꝝ ab altera. ſinituȝ eñi nõ habet p̃ncipiũ. ſ. qm̃ ſi poſuim⁹ ipſas eſſe infinitas nõ inueniẽ pũctus qui ẽ p̃ncipiũ occurſus vni⁹ coꝝ alteri nõ autẽ ponim⁹ ipſas finitas: neceſſe eſt ut iſte pũctus ĩueniaẽ ⁊ eſt punct⁹ qui eſt in extremo linee: linee eñi que ſũt huiuſmõi nõ occurrũt ſibi p̃mo niſi ſup pũcta extremoꝝ ⁊ viſuȝ eſt ex q̃ ĩpoſſibile eſt ĩuenire hũc punctũ in duab⁹ lineis ĩfinitis ꝙ ĩpoſſibile eſt ptrãſire vnã illaꝝ per alterã neq; in tempore finito neq; in tempore infinito: ⁊ hec eſt alia demõſtratio a p̃dicta: ⁊ Ariſ. vteẽ ea poſt.

Adhuc autẽ ex his manifeſtũ ꝙ infinitũ impoſſibile moueri. ſit eñi que.a. lata iuxta eaȝ que b. finita iuxta finitã. neceſſe igiẽ ſiml̃ ⁊ eã que.a. ab ea que.b. abſolui. ⁊ eam que.b. ab ea que.a. quantũ. n. altera acceperit alterius: ⁊ altera illi⁹ tantũ. Siquidẽ igiẽ ambe moueanẽ in cõtrariuȝ veloci⁹ vtiq; diſiũgenẽ. ſi autẽ iuxta manentẽ feraẽ tardius eadẽ celeritate mota ea q̃ iuxta ferẽ.

Et etiã corpus infinitũ impoſſibile ẽ moueri

⁊ hoc manifeſtū ē ex hoc qḋ dicemus. ſint ergo
due linee quaꝝ altera ſit.a.⁊ altera.b.⁊ ſint finite
⁊ ſit linea.a.finita ad lineā.b.finitā: ſicut vides i
figura:⁊ ſit linea.b.finita ad lineaȝ.a.finitā ſicut
vides:qm̄ qñ fuerit huiuſmōi erit ſeparatio vtri-
uſq; earū a ſuo cōpari inſimul.qm̄ ſicut alter du
orū motuū occurrit alteri ſic alter ponit̄. ſi ergo
due linee mouent̄ inſimul vna ꝯtra alterā ſepara
bit̄ vna earuȝ ab altera in illa pte ſeparatiōe loci
⁊ ſi altera earū mouet̄ ⁊ altera nō:⁊ mobilis ſit
ad quieſcentē erit ſeparatio earuȝ tarda q̄uis li
nea mobil̄ ens ſit vni⁹ diſpoſitiōis i velocitate.

37 Apparet ex hoc ſermone ꝙ eſt vniuerſalior illud qḋ
intendebat declarare:⁊ eſt ꝙ corpus rotundū impoſſibile
eſt ut ſit infinitū:qm̄ motus eius eſſet infinitus in tpe fini
to eſt motus corporis celeſtis eſt īfinitus:⁊ iō videt̄ nobis
ꝙ ipſe intendebat inducere demonſtrationē generalē.ſ.ꝙ
omne īfinitū nō pōt moueri oīo.ſunt g̃ due linee ⁊c̄.i.ſūt
g̃ due linee mote p duas dimēſiōes eque diſtātes in duab⁹
partibus diuerſis.D.o.⁊ ſit linea.a.finita ad lineā.b.fini
tā ſicut vides.i.⁊ moueat̄ linea.a.finita ad partē.b. finitā
quouſq; eque diſtet ei.ſil'r imaginemur etiā lineā.b.finitā
moueri ad partē oppoſitā ad quam mouet̄ linea.a.D.o.
qm̄ quȝ fuerit huiuſmōi ⁊c̄.i.ꝙ vtraq; illaꝝ exibit ad eq̄
diſtantiā ſue cōparis in eodē inſtāti.D.o.cauſoȝ i hoc ⁊c̄.
o.qm̄ ſi occurreret alteri ⁊c̄.⁊ ſeparatio eoꝝ nō ſit inſimul̄
niſi qꝛ ſicut altera earū ſeparat̄ ab altera:ſic iſta a prima.
⁊ qum dixit ꝙ ſeparatio vtriuſq; illaꝝ ab altera fuit inſil̄
dixit:qm̄ ſicut alter duoꝝ motoꝝ occurrit ⁊c̄.i.⁊ hoc fuit
qꝛ ſicut alteꝝ duoꝝ motoꝝ venit ad ſuū cōparē ⁊ ſecat il
lum:ſic alteꝝ venit ad iſtū ⁊ ſecat euȝ.⁊ cā illius eſt ꝙ illḋ
qḋ ſecat aliq̇d ſecat̄ ab eo:⁊ qḋ mēſurat aliquid mēſurat̄
ab illo.hoc enī eſt qḋ ex reuolutiōe ſiue alterū ſit motum
ſiue alteꝝ ſit quieſcēs:quapropter dictū fuit poſt hoc ꝙ ſi
due linee mouent̄ inſimul vna ꝯtra aliā ⁊c̄.i. ꝙ ſeparatio
vtriuſq; eaꝝ a ſuo cōpari qñ inſimul ambe mouēt̄ eſt ve
locior ꝙ̄ qñ altera eſt mota:altera v̇o quieſcēs quȝ fuerit
motus alterius mote illarū cū quieſcēte eq̄lis motui eius
cū altera mota:quaꝓpꝰ dixit:ſi aūt altera eaꝝ moueret̄
altera autē nō.i.ꝙ pertrāſitus nō erit tardior niſi qñ mo-
ta vadēs ad partē quieſcentē fuerit in eadē diſpōne velo-
citatis quā habebat qum mouebat̄ ad partem moti:⁊ iō
ꝓponit hanc ꝓpoſitionē ⁊ dixit: manifeſtū eſt.

Sed illud quidē manifeſtū quia impoſſibile i-
finitā pertrāſire in tēpore finito.in infinito igitur
oſtēſuȝ enī hoc prius in his que de motu. vtruȝ
autē nihil aut infinitā ferri iuxta īfinitā aut īfinitā
iuxta illā.cū enī illa ꝑmutet̄ iuxta illā ſimilit̄ mo
ta:vtꝝ tñ ſi iuxta moueant̄ ambe velocius abſol
uent̄ qñ nihil ꝓhibet. motā iuxta quieſcentē ve-
locius ꝑtranſire q̄ȝ ꝯtra motā.ſiquis fecerit con
tra motas quidē ambas latas lente. ea autē que
iuxta quietam multo illis velocius latā.nullum
igit̄ ad rationē īpedimentū qꝛ iuxta quietā. qm̄
quidē motā cōtingit eā que.a. iuxta motā eaȝ q̄
b.tardius ꝑtrāſire.ſi igit̄ īfinitū tēpus quo finita
abſoluit̄ mota:⁊ in quo infinita p infinitā moue
bat̄ neceſſe īfinitū eſſe. impoſſibile eſt igit̄ īfinitū
per īfinitū moueri totum.ſi enī ⁊ p minimū mo-
ueat̄ neceſſe īfinitū fieri tēpus.ſed tñ celuȝ circuit
⁊ vertit̄ totū in circuitu i tpe finito:quare cōtinet
totā que intus puta eā que.a.b.finitam.impoſſi
bile igit̄ infinitum eſſe quod i circuitu.

Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ impoſſibile eſt vt motus
finitus ſit ⁊ pertrāſeat motū infinitum in tēpore
finito.⁊ qum impoſſibile eſt ergo ꝑtrāſire eum i
tēpore finito:⁊ iā declarauim⁹ hoc in libro queȝ
fecimus de motibus ⁊ determinauim⁹ ipſuȝ bñ
modo autē dicamus ꝙ ſiue motus finitus iuerit
ad motuȝ īfinituȝ ſiue īfinitus ad finituȝ non eſt
ibi differentia: qm̄ qñ alter duoꝝ motuū ſepara
bit̄ ab altero ⁊ tunc alter ab iſto ſiue ſit quieſcēs
ſiue nō:ſed tñ ſeparatio eius eſt velocior ſi ambe
moueant̄ ⁊ ſm̄ hoc forte nō eſt impoſſibile ut ſe
paratio moti ſup quieſcentē ſit velocior ſepara-
tiōe moti ſup motum motu oppoſito diuerſo: ⁊
hoc eſt qñ duo mota motu oppoſito erūt tarda
⁊ motus moti ſup quieſcētē fuerit velocior.

Reuertamur modo ⁊ dicam⁹ ꝙ ſermo noſter
nō erit impoſſibilis quȝ diximus etiā ꝙ motuȝ
ſeparabit̄ a quieſcēte ad motum: qm̄ poſſibile ē
ut linea.a.moueatur ad lineaȝ.b. ⁊ ipſa moueat̄
etiā motu tardo tardiori q̄ȝ motu eius ad lineaȝ
quieſcentem. reuertamur ergo ⁊ dicamus ſi illḋ
tēpus quod eſt infinitum i quo pertrāſit motus
finitus in motum infinitum ⁊ ſeparabitur ab eo
⁊ quo iuit motus īfinitus ⁊ pertranſiuit motum
finitum:tunc partes eius ſunt infinite neceſſario
Manifeſtum eſt igitur ꝙ corpus infinitum im-
poſſibile eſt ut moueatur totum aut pars eius:
quoniam ſi moueatur aut pars eius etiam erit
hoc neceſſarium in tempore īfinito quod eſt im
poſſibile: quoniam totum celum reuolutū eſt et
iuit in tempore finito ⁊ iuit pertranſitus eius in
omni quod eſt intra ipſum.ſ.linea finita ſup quā
eſt.a.⁊ certe manifeſtum eſt modo corpus rotū-
dum ut ſit infinitum.

3 Qum poſuit ꝙ cum linea ſecauerit lineā ſm̄ eque di
ſtantiā per motum vnius ⁊ quietem alterius: aut motus
eius ad oppoſitū motus alterius linee ⁊ fuerit vtraq; fini
to neceſſario ſecant̄ ad inuicem in tempore finito: ⁊ ſepa-
ratio illarum ab inuiceȝ ad eque diſtantiā aut contactu ē
in tempore finito. Dixit igit̄:manifeſtuȝ eſt ꝙ impoſſibile
eſt ⁊c̄.i.qum iſta propoſitio ſit manifeſta: manifeſtum eſt
ꝙ qum poſuimus duas magnitudines ſm̄ figurā ꝑdictaȝ
quaꝝ altera ſit finita: altero autē infinita: impoſſibile eſt
ut pertranſeat magnitudo finita per ſuū motuȝ magnitu
dinē infinitā in tēpore finito:⁊ hoc eſt manifeſtū ex ꝯuerſi
one propōnis quam poſuit: qm̄ cōuerſum eius eſt ꝙ ma-
gnitudo que pertranſit aliā magnitudinē per motum ei⁹
in tēpore finito eſt finita. ⁊ iam ponimus hanc magnitu-
dinem infinitā eſſe.ſ. alteraȝ duarū magnitudinū ergo cō-
tingit impoſſibile ⁊c̄.⁊ qum declarauit ꝙ due magnitudi
nes huiuſmōi.ſ.quaꝝ altera eſt infinita ⁊ altera finita nō
poſſunt pertranſire ſe in tēpore finito.D.⁊ ſi hoc igitur ē
impoſſibile ⁊c̄.i.illud quod pertranſit motu aliquaȝ ma-
gnitudinē aut mouet̄ ſuper aliquā magnitudinē neceſſe
eſt ut pertrāſeat ipſuȝ aut in tēpore finito aut in infinito.
ſed iam declaratum eſt ꝙ impoſſibile eſt eſſe motum fini
tum ſuper ſpatiuȝ infinitum:aut in directo linee infinite:
aut motum infinitū ſuper ſpatiū finitum:aut in directo li
nee finite in tempore finito.remanet igitur ut pertranſeat
ipſuȝ in tempore finito.D.dixit:⁊ iam declarauimus hoc
⁊c̄.i.iam declaratū eſt in.vj.phyſi. ꝙ motus infinitus nō
eſt niſi in tempore infinito.⁊ hic liber vocat̄ de motu:aut
quia finis eius eſt perſcrutari de motu: aut quia plura q̄
continent̄ in eo ſunt de motu:aut quia finis eius ſunt iſta
duo. D.o.volumus declarare ꝙ impoſſibile eſt in talibus
duobus iſtis motibus quos poſuimus pertrāſire ſe ad in
uicē in tēpore infinito nedū in tēpore finito. ⁊ qum dixit:
ꝙ ſiue motus finitus eſt iens ⁊c̄.i.manifeſtum eſt per ſe ꝙ
nulla differētia eſt in hac poſitiōe.ſ.ꝙ alteꝝ duoꝝ motoꝝ

ſit finitum: alteꝝ autez īfinitū: ꝛ etiā alterū duoꝝ motuū ad alterō ꝛ alteꝝ quieſcēs: aut ꝙ ſit motū finitū illud qȯ mouet ad magnitudinē infinitā: aut ꝙ ſit magnitudo infinita illud qȯ mouet ad finitū: ꝛ ꝓnūciauit motuz loco rei mote: qm̄ ſequit rem motaz in priuatiōe finiti in eo ꝙ dixit: ſiue ſit motus finitus. i. ſit motus qui eſt in re mota finita. ſimilit intellexit quz dixit: ſiue ſit motus infinitus. i. q eſt in re mota finita. ꝛ qum narrauit ꝙ nulla differētia eſt inter has duas ꝓpōnes dedit cām ꝛ dixit: qm̄ qn̄ alter duoꝝ motuū ſeparabit ab altero ꝛc̄. i. quz nulla differentia ſit inter has duas ꝓpōnes in eo qȯ intēdimus declarare ꝙ quz altera illarū duarū magnitudinū ſeparat a ſuo cōpari cōtinget neceſſario ut alterū ſeparetur ab illa: ſiue ſit finitū illud quod mouet ſiue infinitū. D. d. ſiue moueatur ſiue non. i. nulla dr̄ia eſt in hac ꝓpōne: uel ſi ponat altera iſtaꝝ quieſcēs ꝛ altera mota: aut ambe mote. D. quz narrauit ꝙ ſimiles ſunt in eo qȯ intellexit declarare: incepit dicere dr̄iaz inter iſtas ut appareat ex hoc ꝙ in hoc nō ſit aliqua vis: ꝛ dixit: ſed tm̄ qn̄ ſeparatio eoꝝ eſt velocior qn̄ ambe mouent. i. ꝙ iſta dr̄ia que eſt: ꝙ ſi vnū duoꝝ fuerit motū ꝛ alteꝝ quieſcēs: aut ambo mota nullā facit vim i eo qȯ intēdimus declarare: ꝛ ꝙ etiā ſi altera iſtarū magnitudinū ſeparabit a ſuo cōpari ſuū cōpar ſeparatur ab ea. D. d. ꝛ ſꝫ hoc forte nō eſt impoſſibile ꝛc̄. i. ꝙ cū ambe magnitudines moueant vna ad oppoſitū ſui cōparis: ꝛ hoc erit quz motus rei mote duarū magnitudinū fuerit velocior motibus eaꝝ adiūctis inſimul. ſ. qn̄ vtraqꝫ illaꝝ mouet ad oppoſitū ſui cōparis: ꝛ hoc intēdebat qum dixit: ꝛ hoc erit qn̄ due res mote motu oppoſito erūt tarde ꝛc̄. ſ. qn̄ due res mote ſꝫ oppoſitū mouent tarde. ꝛ res mota que mouet ſup quieſcentē mouet velocit. ſ. velociꝰ ꝙ̄ motus ꝯiunctus duaꝝ rerū motaꝝ ſm̄ oppoſitū: ꝛ quz dixit hoc icepit vniuerſalit vti hoc exēplo dicēdo: reuertamur modo ꝛ dicamꝰ ꝙ ſermo noſter impoſſibilis nō eſt ꝛc̄. i. dicamus ꝙ iſte ſermo nō eſt īpoſſibilis in duobꝰ iſtis magnitudinibus quas ponimꝰ vnā finitā ꝛ alterā infinitā qn̄ ꝯfeſſi fuerimus ꝙ altera illaꝝ ptrāſeat alterā. ſ. ꝙ accidat illi ꝙ mouet ex eis ut ſeparet a quieſcēte ſup quod mouet velocius ꝙ̄ ſeparet illud qȯ mouet ex eis ab altero moto ſ. ꝙ mouet in oppoſitiōe ſui cōparis: ꝛ quz dixit: ꝙ hoc nō eſt etiaz impoſſibile: dixit: poſſibile eſt. n. ut moueat linea a. ad lineā. b. ꝛc̄. i. ꝛ hoc nō eſt impoſſibile: qm̄ nō impoſſibile eſt imaginari rem motā. ſ. a. que mouet ad aliā rem motā. ſ. b. ꝛ illa res mota mouet ad oppoſitū ꝑme ꝛ ſecat vtrāqꝫ illarū ſuum cōparez in longiori tpe ꝙ̄ in quo ſecat res mota rem quieſcentē: ꝛ quz hoc nō eſt impoſſibile in duobus motis finitis: poſſibile eſt etiā qn̄ alteꝝ fuerit finitū ꝛ alteꝝ infinitū: quz cōceſſerimus ꝙ altera illarū ptrāſit alterā: ꝛ quz declarauit hoc reuertebat ad illud in quo ſtabat. i. ꝙ ſi res mota finita ſecauerit in ptrāſita quieſcētem in infinitū: aut res mota infinita quieſcentē finitā dō ſecat ipſā in tpe infinito: ꝛ dixit: reuertamur etiā ꝛ dicamꝰ ꝙ ſi hoc tēpus ſit infinitū ꝛc̄. i. ꝛ quz poſuimꝰ ꝙ tēpus in quo ſecat res mota finita magnitudinē nō finitā ſit infinitū: aut tēpus in quo ſecat res mota infinita magnitudinē finitā: aut ſpatiū finitū ꝯtinget vniuerſalit ut res mota infinita ſecet magnitudinē finitā in tpe infinito: ſecat enim partē aut totū ꝛ ſilr ꝯtinget in re mota finita que ponitur ſecās qȯ ſecat rez motā infinitā: iō ꝙ pars eius neceſſario ſecat motā rem in tpe infinitā in tpe infinito. ꝛ quz ps ſecat in tpe infinito: ꝛ qȯ ſecat in tpe īfinito eſt infinitū: neceſſe eſt ut ptes motus per quas ſecant ſuū totū ſint infinite: ꝛ hoc intēdebat qū dixit: ꝙ ptes eius neceſſario erūt infinite. ſ. ptes motus vniuerſalit: ꝛ pōt intelligi quz poſuimus partē uel corpus infinitū ſecantē vel cōſecantē rotūduz neceſſario erit finitū ex cōcauo ꝛ infinitū ex cōuexo: ꝛ quz ita ſit ꝯtingit ut ptes illius corporis ſint infinite: quz enī portio rotūdi ſit infinita ex cōuexo ꝛ finita ex cōcauo neceſſariū eſt vt oīs pars eius ſit infinita ex conuexo. ſi g ponimus aliqꝫ magnitudinē ex illa ſecantē magnitudinez infinitā: ꝯtinget ut ſecet totū eius in tpe īfinito: ꝛ ſimiliter pars huius partē illius magnitudinis. ꝛ qum ita ſit erit totus mūdus infinitus ꝛ ſilr quelibet pars eius. ꝛ ꝙ iſta explanatio ſit ꝯueniētior ei qȯ poſt dicet ꝛ ꝯuenientior verbis ſuis. qȯ autē dicit poſt eſt hoc: manifeſtū eſt igit ꝙ corpus infinitū īpoſſibile eſt ut moueat: neqꝫ totū neqꝫ pars eius: qm̄ ſi totū moueret aut ps eius erit neceſſario in tpe infinito. i. ꝙ corpus rotundū ſi ponat infinitū ex parte cōuexi: ꝯtinget ut totū ꝛ partes ſint infinite: ut declaratū eſt in prima demōſtratiōe: qum imaginate fuerint partes diſtincte exeūtes a cētro in infinitū. ꝛ poteſt intelligi ex hoc ſermone ſm̄ primā explanationē ꝙ quz poſuimꝰ ꝙ corpꝰ rectū ſiue rotundū ſecet corpus infinitū in tpe īfinito: aut ſecet corpus infinitū corpus finitū ꝯtinget vt ſecet partem eius in tēpore īfinito. ꝓportio. n. infiniti ad totā magnitudinē quā ſecat ꝛ ad minimā partē eius eſt eadē proportio ꝛ quz ita ſit impoſſibile eſt vt infinitū ſecet aliquid in tpe finito neqꝫ partē neqꝫ totū: qm̄ ſi ponat ꝙ ſecet ea erit in tēpore infinito. ſ. totū ꝛ partē: ſed celū ſecat oīa ſemp que reuoluit in tpe finito ꝛ ſilr ſecat partē eius ſuper quā reuoluit ergo nō eſt infinitū. ſed ſm̄ hanc explanationē eſt intentio ſermōis eius que eſt. manifeſtū eſt igit ꝙ corpus infinitū īpoſſibile eſt ut moueat totū aut ps eius. i. ꝙ corpꝰ infinitū īpoſſibile ē ut moueat ſup aliquaz magnitudinē neqꝫ ſuper totam: neqꝫ ſuper partē: ꝛ ſm̄ hoc erit intentio ſermonis eius: qm̄ celū totū reuoluit ꝛ iuit circulariꝛ ꝛc̄. ideſt quz celū ſit infinitū ꝯtinget ut ſecet magnitudinē poſitam ſup finitā. U. g. a. in tēpore infinito ſimiliter ꝯtingit ut ſecet totam terram cuius hec magnitudo eſt pars. ſ. tēpore infinito: ꝛ hoc eſt ꝯtrariū ſenſui. videmus. n. totū celuz ſecare lineam poſitam ſuper faciē terre: ꝛ ſimiliter totam terram. ꝛ ſm̄ explanationē poſtremā erit intētio ꝙ nos inuenimus partē celi ſecare partem terre in tempore finito: ꝛ totū totam terram. ꝛ ſi eſſet celū infinitū contingeret vt pars eius ſecaret partē terre in tēpore infinito: pars. n. eiꝰ eſt infinita ex cōuexo: ꝛ ſimiliter cōtingeret vt ſecaret totū eius totam terram in tēpore infinito: ꝛ totum hoc eſt cōtrariū ſenſui. ꝛ quia hic ſermo cōtinet in ſe duos modos demonſtratiōis. ſ. vniuerſalē ꝛ particularē. ſ. qȯ declarat ex eo ꝙ impoſſibile eſt corpus infinitū ſimpliciter moueri neqꝫ infinitū rotundū: qum impoſſibile eſt ut per totum eius ſecet aliquid: qm̄ qum res mota non poſſit moueri niſi ſecet partem aut totum infinitum: aut neqꝫ ſecat totū neqꝫ partes: manifeſtum eſt igitur ꝙ eſt immobile. i. ꝛ qū ita ſit dic: ꝛ cet tū māifeſtū ē ꝙ corpꝰ infinitū eſt nullo mō. i. ꝙ hec intentio ē māifeſta ex hoc ſermōe valde ꝛ bene.

Adhuc quēadmodum lineam cuius finis eſt impoſſibile eſſe infinitam ſed ſiquidem ad longitudinem ꝛ ſuperficiem: ꝛ ſimiliter cuius finis non contingit. qum autem determinatur nuſqꝫ puta tetragonuz infinitum aut circulum aut ſpatium quēadmodum neqꝫ pedale infinituz. ſi igit neqꝫ ſpera neqꝫ tetragonum neqꝫ circulus eſt infinitus: non exiſtente autem circulo neqꝫ vtiqꝫ q circum erit latio: ſimiliter aut neqꝫ infinito exñte non vtiqꝫ erit infinita. ſi neqꝫ circulus infinitus ē nō vtiqꝫ mouebit circulariter infinitū corpus.

Hec etiam linea finita nō poteſt eſſe infinita: ſi autem ſit poſſibile ergo in altera duaruz extremitatū. ſ. extremitate precedente ſm̄ lōgitudinē infinitam: ꝛ ſimiliter ſuperficies etiam impoſſibile eſt ut ſit infinita in omnibus partibus niſi in

dimenſione infinita: ſuperficies autem eſt prior figura: tunc enim eſt impoſſibile ut ſit quadratū infinitū in aliqua dimēſione neqꝫ circulus neqꝫ orbis neqꝫ circulus ſit infinitus. ſicut ergo ē impoſſibile ut ſit figura pedis infinita. ſi ergo neqꝫ orbis neqꝫ circulus ſit infinitus: neqꝫ motus circularis omnino erit infinitus.

39 Et hec eſt demonſtratio quarta preter tres predictas: ⁊ vult dicere ꝙ linea nō poteſt imaginari infinita propter ſuas duas partes ex quibus ꝯſtituit̄.ſ. quia eſt longitudo ſine latitudine: ſed non imaginat̄ eſſe infinita niſi propter vnam tm̄.ſ.longitudinem que eſt in ea quaſi materia ⁊ genus. illud autem quod eſt in ea quaſi differentia.ſ.alia ps deſcriptiōis facit ipſaꝫ eſſe finitā.ſ.eſſe longitudinē ſine latitudine. ⁊ ſimiliter ſupficies nō eſt infinita niſi ex pte materie que eſt longitudo ⁊ latitudo: ex parte igitur forme q̄ eſt ſine profunditate eſt finita. ⁊ ſimilr̄ corpus non poteſt imaginari eſſe infinitū niſi propter magnitudinem que eſt in eo quaſi genus: propter autem illud quod eſt in eo q̄ſi forma ⁊ eſt numerus dimēſionū.ſ.ꝙ deſcriptio corporis ē quia magnitudo eſt diuiſibilis in tres dimenſiones non poteſt imaginari habere quartā dimenſionē neqꝫ habere dimenſiones infinitas: ⁊ non eſt poſſibile ut imaginemur in eo infinitū niſi ex parte generis quod eſt magnitudo. ⁊ qum totū hoc ſit ſicut narrauimus ⁊ genus figure eſt ſupficies: manifeſtū eſt ꝙ non poteſt imaginari infinitum niſi propter genus quod eſt ſuperficies non propter differētiā que ē ab vna linea vel a pluribꝰ. ⁊ ſimilr̄ figura corporea non poteſt imaginari eſſe infinita niſi ex parte generis accepti in ſua deſcriptione.i.corpus ſimplex. ex parte autem differentie per quā eſt figura impoſſibile eſt imaginari eē infinitam niſi eſſet poſſibile imaginari finitū eſſe infinitū ſcdm̄ ꝙ eſt finitū.ſ.ſm ꝙ dictum eſt in diffinitione eius ꝙ eſt corpus contentum ſuperficie aut ſuperficiebus. ⁊ qum corpus rotundū infinitū non ſit: impoſſibile eſt ut corpus celeſte ſit infinitum: ⁊ ideo dixit Ariſ. Dicamus etiaꝫ ꝙ linea finita impoſſibile eſt ut ſit infinita.i.ꝙ linea impoſſibile eſt vt ſit infinita ſimpliciter: qm̄ aliquo mō eſt finita ⁊ qum dixit: ꝙ impoſſibile eſt inuenire lineam infintā oībus modis dixit: manifeſtum: ex quo poſſibile eſt imaginari ipſuꝫ eſſe infinitū: ⁊ dixit: ſi igit̄ poſſibile ſit erit in altera duaruꝫ extremitatū ⁊c̄.i.ꝙ linea inq̄tum priuatur a latitudine impoſſibile eſt ut imaginet̄ in infinitū: ⁊ eſt modus ꝙ eſt in ea quaſi differentia. inq̄tum autē longitudo poſſibile eſt ut imaginetur infinitum: ⁊ eſt pars que eſt in ea quaſi genus. ⁊ quꝫ dixit ꝙ linea non imaginat̄ infinita niſi vno modo: dixit ꝙ ſuperficies etiaꝫ impoſſibile eſt ut ſit infinita in oībus dimenſionibus niſi in dimenſione infinita.i.ꝙ ſupficies etiā nō pōt imaginari īfinita ī omnibꝰ dimenſionibus: ⁊ nō eſt poſſibile hoc in ea.ſ.ſm exiſtimationem niſi in duabus dimenſionibus tm̄.ſ.longitudo ⁊ latitudo que ſunt in ea quaſi genus ex profunditate: aut nō imaginatur qum careat ea ⁊ hec priuatio eſt in ea q̄ſi differentia. D. dixit: ſuperficies eſt prior figura.ſ.i. ſm ꝙ differentia eſt prior eo cuius eſt differentia ſm ꝙ eſt differentia corporis. corpus enim finitum eſt quod continetur ab vna ſuperficie aut a pluribus. ſupficies igitur ſunt in diffinitione corporis quaſi differentie. Deinde dixit: tunc enim impoſſibile eſt ut quadratū ſit infinitum ⁊c̄.i. ⁊ cuꝫ figuratum corpus habuerit ſuperficies terminatas impoſſibile eſt corpus figuratum infinitum eſſe. impoſſibile eſt enim quadratū eſſe infinitum in aliqua parte neqꝫ aliam figuram: quoniā ſi hoc eſſet non remaneret quadratum. Deinde dixit: quoniam neqꝫ circulus neqꝫ orbis ⁊c̄.i. impoſſibile eſt ut imaginetur corpus rotundum infinitum: ſicut eſt impoſſibile ut imaginetur pes infinitus. nō enim eſt pes niſi per eius figuram: ⁊ ſi imaginetur eſſe infinitus in aliqua parte tunc non erit figuratus. Deinde dixit: ſi ḡ orbis non eſt neqꝫ circulus infinitus: ⁊ etiam neqꝫ motus circularis infinitus.i. ⁊ ſi aliquis poſuit ipſum in re mota infinita in tpe īfinito. Poteſt enī aliquis dicere ꝙuāuis ponatur ꝙ celum impoſſibile eſt ut ſit infinitum quia motus eius eſt in tempore finito: tamē non erit remotum ut extra ipſum ut corpus rotundum continens ipſum cuius motus eſt infinitus ⁊ in tempore infinito: quapropter dixit reſpondendo ꝙ qum omne rotundum ſit infinitū neceſſe eſt ut motus eius ſit finitus ⁊ in tempore finito.

Adhuc autem ſi.g. centrum ſit que autem a.b. infinita ⁊ que.e. ad rectum infinita ⁊ que.d.g. mota nūquaꝫ abſoluetur a.b.e. ſed ſemper ſe habebit queadmodum.g e. incidit enim que.z. non igitur circuit circulum que infinita.

Et dicamus etiam aliud ꝙ corpus quod mouetur circulariter impoſſibile eſt eſſe infinitum: ſit igitur centruꝫ.c. ⁊ ſit linea.a.b. infinita: ⁊ linea b.z. infinita etiam ⁊ moueatur etiam linea.c.d. quoniam qum mouebitur impoſſibile eſt ſeparari lineam.b. omnino: ſed erit ſimile linee.d.z. ⁊ ſecat lineam.b. in puncto.z. ⁊ qum ita ſit impoſſibile eſt ut motus infinitus ſit in corpore rotundo omnino.

40 Hec eſt demonſtratio quinta ꝙ corpus infinituꝫ impoſſibile eſt moueri circulariter. ſit ergo.c. centrum.i. manifeſtū eſt qum poſuimus ꝙ corpus rotundum mouetur circulariter neceſſe eſt vt habeat centrū ſiue ſit infinitum ſiue finitum. ponatur ergo infinituꝫ: ⁊ centrum eius ſit.c. deinde dicit ⁊ ſit linea.a.b. infinita ⁊c̄.i. qum ita ſit poſſibile eſt ut ponatur linea infinita tranſiri per eius centruꝫ ⁊ infinita in duobus extremitatibꝰ. ſit ergo illa linea.a.b. D.d. ⁊ ſit linea equalis ⁊c̄.i. extrahamus ſuper hāc lineaꝫ non ſuper centrū perpendicularēꝫ ⁊ ſit etiā infinita in duobus extremis. ſit igit̄ linea huiuſmodi.b.z. D.d. ⁊ moueatur linea.c.d.i. ⁊ extrahamus a centro.c. lineam infinitā in extremo vno. ſit ergo.c.d. ſecans lineam.b.z. ⁊ imaginemur hanc lineam.c.d. moueri per motum corporis qd̄ circulariter mouetur ⁊ duas lineas ſecantes ſe quieſcētes. D. dixit: quoniā qum mouebitur impoſſibile eſt ſeparari a linea.b. omnino.i. ⁊ qum imaginati fuerimus lineā exeuntem a centro que eſt infinita in vno extremo.ſ.c.d. que ſecat lineam infinitam in duobus extremis.ſ.b.z. motā ⁊ ſecantē lineā.b.z. manifeſtū eſt ꝙ nūq̄ ſeparabit̄ ab illa linea. ſi.n. ſeparabit̄ ab ea niſi in vltimo pūcto eius ſed ſm ꝙ ē infinita nō hꝫ vltimū punctū.ſ. in parte.d. D.d. ſꝫ erit ſile linee.d.z.i. ſed oportet ſecare arcū ſimilē arcui.d.z. D.d. ⁊ ſecat lineā in puncto.z.i.ꝙ linea.c.d. ſecat lineaꝫ.b. in pūcto.z. ⁊ ſecat totū circulū: ḡ neceſſe eſt ut tota linea infinita ſecet lineā.b.z. infinitā qd̄ ē īpoſſibile. D.d. ⁊ quꝫ ita ſit īpoſſibile eſt ⁊c̄.i. q2 motus infinitus nō pficit̄ ⁊ motus corporis rotūdi pficit̄: ḡ motus corporis infiniti eſt infinitꝰ ⁊ motus corporis rotundi finitus eſt: ergo corpus rotūdū impoſſibile eſt eſſe infinitum.

Adhuc ſiquidē infinitū celū mouet̄ aūt circuꝫ in tpe finito: infinitū erit ptranſitum. erit enī hoc quidē manēs celū infinitū: hoc aūt in hoc motū equale. itaqꝫ ſiq̄dē circuiuit infinitū ens: infinitū eq̄le ipī ptrāſiuit ī tpe finito ſꝫ hoc erat īpoſſibile.

Et etiā ſi celū eſſet infinitū ⁊ motus eius circularis neceſſario ſecat ī tpe finito corpus infinitū. ſic igit̄ celū fixū ⁊ aliud intra ipſū ſile ī magnitudine motū dico ꝙ ſi corpus qd̄ eſt intra celū ē finitū ⁊ totū celū moueat̄ circulariter tūc corpus infinitū ptrāſibit ſuū ſimile in tempore finito.

41 Hec eſt demõſtratio ſexta.ſ. ꝙ ſi celũ ſit infinitũ ⁊ mot⁹ eius ſit circularis neceſſario corpus infinitũ ꝑtrãſibit ſpatiũ infinitũ in tpe finito: ⁊ hoc intẽdebat qũ dixit: neceſſario ſecat in tpe finito corpus infinitũ: ⁊ intẽdebat per corpus vacuũ ĩ quo imaginat̃ eſſe celũ. D. incepit declarare hãc ꝯſequẽtiã: ⁊ dixit: ⁊ ſit celũ igit̃ fixũ ⁊c̃.i. imaginemur celũ fixũ in vacuo equali ei: ⁊ hoc intendebat quã dixit: ⁊ ſit aliud intra ipſuʒ ſibi ſimile in magnitudine. D.d. oſtẽdo ꝙ corpus intra celũ ⁊c̃.i. ꝙ ſi celũ ſit infinitũ vacuum etiã ⁊ dimẽſio in quo eſt celũ erit infinitũ. quʒ ḡ celũ mouear̃ in hoc vacuo infinito quouſq; cõpleat reuolutioneʒ tunc ꝑtrãſibit corpus infinitũ vacuũ infinitũ: ⁊ hoc intendebat quʒ dixit: tunc ꝑtrãſibit corpus infinitũ ſimile ei in tẽpore finito.i. tunc pertrãſibit corpus infinitũ aliud corpus infinitũ in tẽpore finito ut dictũ eſt in phyſicis. ⁊ qdã dicũt ꝙ hec demõſtratio non eſt vera niſi ſm ſermonẽ ꝙ locutus eſt dimẽſio ⁊ inane: ⁊ quʒ nullo dimenſio ⁊ inane ſit in qua ſit celũ: ḡ hoc imaginari eſt falſuʒ. impoſſibile ḡ nõ ſequit̃ niſi ab hac poſitiõe falſo nõ ab alio quod vult deſtruere. dicam⁹ ḡ ꝙ quʒ ponet̃ corpus infinitũ ⁊ ponet̃ ꝙ omĩe corpus hʒ locũ cõtinget neceſſario ut locus ſit inane quum inane diminuat̃ ſm diminutionẽ corporis ⁊ ſecat eq̃liter incõtinẽti: aut non ſequit̃ ut corpora ſint equalia ſm equalitatẽ eius. qui ḡ nõ ſequit̃ hoc ob iſta poſitiõe niſi q2 ꝯceſſa eſt ⁊ cõcludit̃ impoſſibile ⁊ nõ poſuit ipſaʒ quoniã eſt poſſibilis in ſe: ſed quia ſequitur a ſermone eorum .ſ. ponentium infinitum.

Eſt autẽ ⁊ conuertibiliter dicere ꝙ ſi finitum tẽpus in quo reuolutũ eſt ⁊ magnitudinẽ que ꝑtrãſita eſt neceſſe eſt eſſe finitã. equale autẽ ipſi ꝑtranſiuit finitum igitur ⁊ ipſum.

Et poſſumus cõuertere ſermonẽ noſtrum ſi tẽpus in quo ꝑtrãſiuit illud corpus celũ fuerit finitũ erit neceſſario magnitudo etiã in qua ꝑtrãſiuit finita: pertrãſibit neceſſario corpus ſibi ſimile in magnitudine.

42 Hoc non eſt cõuerſuʒ ſermonis predicti imo ꝯuerſum ſue potentie. ſermo.n. ꝙ ſi tẽpus in q̃ pertrãſiuit illud corpus inane fuerit finitũ neceſſario erit illud inane ⁊ corp⁹ quod eſt in eo finitũ eſt cõuerſuʒ ſermonis: ꝙ ſi corpus ⁊ inane in quo eſt fuerit infinitũ neceſſario erit tp̃s in q̃ pertranſit ipſuʒ infinitũ. hoc quidẽ nõ fuit poſitũ in demonſtratiõe predicta: quʒ induxit ipſaʒ in mõ ducẽdi ad ĩpoſſibile non mõ recto: qm̃ iſta demõſtratio quʒ inducat̃ hoc modo erit in ſyllogiſmo hypothetico. ⁊ quum deſtruxerimus ꝯſequẽs ſequit̃ oppoſitũ antecedẽtis.ſ. ꝙ quʒ deſtruxerimus ipſuʒ ꝑtrãſire in tpe infinito ut viſum eſt ꝯtinget neceſſario ut corpus inane nõ ſit ĩfinitũ: ⁊ iõ ponit ꝙ tp̃s finitũ ſit ⁊ ꝯiũgit ei ꝑpõneʒ quã intẽdebat deſtruere: quapropter ꝯtingit ĩpoſſibile qd̃ eſt ꝯ̃dictoriũ illius qd̃ ſequit̃ ex hypothetica dicẽte ꝙ ſi corpus infinitũ pertrãſit ſpatiũ infinitũ neceſſario erit in tpe infinito: ĩpoſſibile ḡ ꝯſequẽs quo vtebat̃ Ariſ. in hac demõſtratiõe eſt ꝯ̃dictoriũ ꝯñtis hypothetici quod eſt in potẽtia illius ſermonis de quo dixit ꝙ poſſumus ꝯuertere ipſum.

Quod quidẽ igit̃ circulo motum non eſt terminatũ neq; infinitũ ſed habet finẽ manifeſtũ.

Manifeſtum eſt modo ꝙ celũ eſt finitũ ⁊ ꝙ corpus rotundum impoſſibile eſt ut ſit ſine vltimo ⁊ ſine fine. modo ergo volumus dicere de aliĳs corporibus ſimplicibus.

43 Manifeſtũ eſt ex ſermone noſtro ꝙ celum eſt finituʒ ⁊ ⁊ nõ tm̃ celũ: ſed declaratũ eſt ꝙ omĩe corpus rotundum impoſſibile eſt ut ſit infinitũ quodcũq; corpus ſit. oportet nos igit̃ declarare hoc in aliĳs corpib⁹ ſimplicibus q̃ recte mouẽt: qũ.n. erit verificatũ ꝙ omĩe corp⁹ ſimplex ẽ finitũ.

Sed adhuc neq; qd̃ ad mediũ neq; qd̃ a medio fertur infinitũ erit. cõtrarie enim lationes q̃ ſurſum ⁊ que deorſum: cõtrarie aũt ad cõtraria loca. ꝯtrarioꝝ autẽ ſi alterum determinatũ eſt ⁊ alterũ determinatũ erit: mediũ aũt determinatũ eſt. ſi enim vndecũq; ferat̃ deorſuʒ quod ſubſtat nõ cõtingit pertrãſire longius medio loco. determinato igit̃ medio loco ⁊ eũ qui ſurſum locũ neceſſe determinatũ eſſe. ſi autem loca determinata ſunt ⁊ finita ⁊ corpora erunt finita.

Volumus modo dicere de aliĳs corporibus ꝙ impoſſibile eſt vt ſint infinita: neq; corpus vadẽs ad mediũ neq; a medio: motus enim diuerſus eſt ſuperius ⁊ inferius: ⁊ motus diuerſi ſunt ĩ locis diuerſis. Dicam⁹ ergo ꝙ ſi alterũ ꝯtrarioꝝ fuerit termĩatũ alterũ etiã erit terminatũ. mediũ autẽ termĩatũ eſt. qd̃ eniʒ vadit ad ĩferius ab oĩ ꝑte impoſſibile eſt ut ꝑtranſeat mediũ neq; ꝓlõget̃ a medio. ſi ergo mediũ erit terminatũ ⁊ ſuperius erit terminatuʒ neceſſario: ⁊ ſi loca ſunt terminata corpora erunt finita oĩa omnino.

44 Vult declarare ꝙ corpora ſimplicia recti mot⁹ ſunt finita. ⁊ ꝑmo declarat ꝙ corpus inferi⁹.ſ. terra eſt termĩatũ ⁊ ſilr̃ corpus ſuperius.ſ. ignis aut aliud. D. declarat ꝙ ea que ſunt inter iſta duo termĩata ſunt. quʒ ergo dixit neq; corpus motũ ad mediũ intendit terrã: ⁊ quum dixit: neq; corpus tendẽs a medio intẽdit ignẽ. quʒ ergo dixit: motus enĩ diuerſus ſm ꝯ̃rietatẽ ⁊ eſt ſuperius ⁊ inferi⁹.i. ꝙ loca ad que erunt hec corpora mota diuerſant̃ ſm ꝯtrarietatẽ ⁊ eſt ſuperius ⁊ inferius. D.d. mutationes diuerſe ſunt in diuerſis locis.i. ⁊ hoc fuit quia motus cõtrarĳ ſunt ad loca cõtraria. ⁊ quʒ poſuit ꝙ motus hoꝝ corpoꝝ ſimpliciũ cõtrarĳ ſunt ad loca cõtraria: dixit ꝙ ſi alterũ ꝯtrarioruʒ fuerit terminatũ alterũ erit terminatũ.i. quʒ radix ꝑdicta eſt poſita.ſ. ꝙ loca iſtoꝝ corpoꝝ ſunt cõtraria ponamus ſecundã radicẽ dicentẽ ꝙ ſi alteruʒ duoꝝ ꝯtrarioꝝ fuerit terminatũ neceſſario erit ſecundũ terminatũ: ⁊ hoc manifeſtũ eſt ex deſcriptiõe contrarioꝝ que ſunt in fine remotionis. ⁊ quum vtrũq; coꝝ maxime diſtet neceſſe eſt ut ſit equaliter in ꝯtrarietate.ſ. ut neutrũ ſit fortius reliquo. ſed quum poſuimus alteꝝ coꝝ finitũ ⁊ alterũ infinitũ tunc nõ cõtrariabunt ſibi equaliter: qm̃ forma contrarietatis que eſt in altero coꝝ non eſt equalis forme cõtrarietatis alterius ſm ꝙ ſunt contraria. ⁊ manifeſtũ eſt per ſe ꝙ ſunt in eodem gradu cõtrarietatis: ⁊ ſi non: non in fine diſtabunt poſſibile enĩ eſſet addere ſuper minorẽ ut eſſet magis contrariũ: ⁊ tunc idem haberet plura cõtraria: ⁊ illud quod erat poſitũ in maxima diſtantia non eſt ita: qd̃ eſt cõtrariũ poſitiõis: ⁊ etiã nõ eſſent oppoſita ſm ꝙ ſunt extrema ſ. ꝙ ꝓportio alterius coꝝ in cõtrarietate ad alterũ nõ eẽt ſicut proportio alterius ad primũ: ſed notum eſt per ſe ꝙ proportio ignis ad aquam in contrarietate eſt ſicut aqua ad ignem: ⁊ quum poſuit iſtam radicem poſuit tertiam radicem dicentem mediũ eſſe .ſ. terminatũ. Deinde induxit demonſtrationẽ eius ⁊ dixit: ⁊ mediũ autẽ eſt terminatuʒ ⁊c̃. ⁊ intendit per mediũ locum inferiorẽ. quia eſt enĩ mediũ: manifeſtum eſt ꝙ eſt terminatũ. q. d. ⁊ ſignificatio eſt ꝙ locus vocatus inferius eſt terminatus quia eſt medium quum omnes lapides non pertrãſeãt ipſum: quʒ ergo loc⁹ inferius eſt medius: mediũ autẽ eſt terminatũ: ergo loc⁹ inferius eſt terminatus. ⁊ ſignificatio ꝙ corpora grauia non pertranſeãt medium ẽ: ꝙ corpora grauia deſcendũt ex oĩ parte celi deſcenſu ꝯſimili: quapropter videtur ꝙ eundem locum intendant ⁊ vniuerſaliter ſi pertranſirent medium mouerẽt̃ a medio non ad mediũ: ⁊ hec ꝓpoſitio apparet ex caſu lapidis ſm angulos rectos ad ſuperficies rotũdas

que ſunt ſuper terram ex omnibus partibus celi ex quo videt̄ ꝙ oīa intendāt punctū vnū: ⁊ antiq̄ dixerunt in ſpera. hoc enī nō accidit niſi ī ſpera: hoc enī nō videt̄ eſſe manifeſtū niſi in ſpera: ſed tñ hec ꝓpō nō videt̄ eſſe manifeſta niſi ↄcedat celū eſſe ſpericū. qui autē dicunt celū nō eē ſpericū nō ↄcedunt ꝙ in celo locus ſit inferior loco: ⁊ quia ſit ita ↄtingeret ut deſcēſus lapidis ſit ſup lineas eque diſtātes oīs: quapropt̄ nō ↄcurrunt oīo: ⁊ quia nō ↄcurrunt ꝑtrāſibūt mediū ꝗ locus inferior nō erit determinatus: ꝗ neceſſariū eſt ponere partes celi eſſe diuerſas: ⁊ tunc verificabit̄ nobis hec ꝓpō: ſed tñ hoc videt̄ eſſe manifeſtū ꝑ ſenſū. celū enī videt̄ aut ſpera ꝑ ſe aut pars ſpere. ſ. medietas ſpere: ⁊ quū motū ſit per ſe manifeſtū eſt qm̄ partes illius ſunt diuerſe: ⁊ quia videm' ꝙ oēs lapides deſcēdūt ſm eundē ſitū ex partibus diuerſis celi ſcim' ꝙ deſcēdunt ſup lineas ↄcurrētes in puncto vno: ille ꝗ eſt locus infinitus. D. d. ſi ꝗ mediū eſt terminatū. i. ergo ſuperi' eſt terminatū: quia neceſſariū eſt ꝙ locus inferior ſit terminatus neceſſariū eſt ut locus ſupior ſit terminat' inq̄tū eſt ↄtrari' ·iam enī diximꝰ ꝙ quū alteꝝ ↄtrarioꝝ ſit terminatū alterum erit terminatū. ⁊ pōt aliqs dicere ꝙ loc' inferior nō videt̄ terminat' donec ↄcedat̄ ꝙ celū ſit pars ſpere: ſꝫ hoc poſ̄io poſitū eſt eſſe omnē terminatū arcū. iā ꝗ accepta ē res in declinatiōe ſua. dicam' ꝗ ꝙ locus ſuperior quē vult declarare eſſe finitū nō eſt qꝺ eſt inter terrā ⁊ celū: manifeſtū eſt enī ꝙ hoc eſt finitū: ſed vult declarare ꝙ iſte locus cū loco celi nō eſt finitus. celū enī ſi ſit in loco eſt in ſupiori. ſed ſi iſte locus eſt infinitus ↄtinget ut loc' inferior ſit infinitus: ſed locus inferior eſt finitus ꝗ locus ſuperior.

Adhuc ſi ſurſum ⁊ deorſū determinata ſunt ⁊ intermediū: neceſſe determinatū eſſe. ſi enī nō eſt determinatū infinitus erit vtiqꝫ motus: hoc aūt ꝙ impoſſibile ſit oſtēſum eſt prius: determinatū eſt igit̄ mediū: quare ⁊ ꝙ ī hoc corpus aut exiſtens aut fieri poſſibile: ſed adhuc ꝙ ſurſū ⁊ deorſū fert̄ corpus pōt in hoc factū eſſe: natū eſt enī hoc qdē medio moueri hoc aūt ad mediū.

Et etiā ſuperius ⁊ inferius ſunt terminata ergo mediū terminatū: ſi ergo nō ſit terminatū inuenief motus infinitus. ſed iā diximus ꝙ impoſſibile eſt motū eſſe infinitū: ⁊ quia ita ſit mediū ergo eſt terminatū: ergo qꝺ ē intra ipſum ⁊ quod pōt eſſe in eo eſt terminatū. ſ. ꝙ corpus intendēs ad ſuperius impoſſibile eſt ꝙ ſit in eo: alterū. n. coꝝ mouet̄ a medio ⁊ alterū ad medium.

45 Quia declarauit ꝙ terra ⁊ ignis ſint finiti qr loca coꝝ ſunt finita: vult declarare ꝙ aqua ⁊ aer ſunt finiti dicēdo ⁊ etiā ſi ſuperius ⁊c̄. i. quia declaratū eſt ꝙ locus ſuperior ⁊ inferior ſunt terminati. i. finiti: neceſſe eſt vt locus q̄ eſt inter ea ſit terminat': ⁊ hoc intēdebat quia dixit: ꝑ mediū quia enī duo extrema ſint terminata neceſſe eſt ut mediū ſit terminatū: qm̄ ſi illud qꝺ eſt inter locū terre ⁊ locum ignis eſſet infinitū: ⁊ ignis moueret̄ a terra vſqꝫ ad ſuum locū: ↄtingeret ꝙ nūq̄ veniret vſqꝫ ad ſuū locum: eſſet ꝗ in ꝑpetuo motu ⁊ ſic motus rectus eſſet infinitus: qꝺ declaratū eſt eſſe impoſſibile in libro predicto. D. d. ⁊ quū ita ſit mediū ꝗ eſt terminatū. i. ⁊ quia īpoſſibile eſt ut inter locum ignis ⁊ terre ſit motus infinitus neceſſarium eſt ut iſte locus ſit finitus. ſ. mediū. i. qꝺ eſt inter duo extrema. medium enim in hoc ſermone dicit̄ ſm tres intentiones: ſm locum inferiorem: ⁊ ſm mediū ſpere: ⁊ ſm mediū qꝺ eſt inter duo extrema: ⁊ hoc intendebat quū dixit: ⁊ medium terminatū. Deinde. d. ergo quod eſt intra ipſum ⁊ quod poteſt eē terminatū ⁊ neceſſariū eſt ꝙ exiſtit modo in eo ⁊ que erunt in futuro ſeculo ſunt terminata. i. finita. Deinde monſtrauit que ſunt iſta corpora: ⁊ dixit. ſ. ꝙ corpus tendens ad ſupius ⁊c̄. i. ⁊ quia īpoſſibile eſt ut in hoc loco ſit motus neqꝫ corporis quod eſt a medio mouetur ſ. ignis: neqꝫ corporis quod ad mediū mouet̄. ſ. terre quia eſt finitus ⁊ motus exiſtit in eo manifeſtum eſt ꝙ finitus ergo corpora que ſunt in eo ſunt finita.

Ex his itaqꝫ manifeſtū ꝙ non ↄtingit corp' eſſe infinitū: ⁊ adhuc ſi grauitas non eſt infinita neqꝫ vtiqꝫ hoꝝ corpoꝝ nullū erit infinitū. neceſſe enī infiniti corporis infinitā eſſe grauitatē: eadem aūt ratio erit ⁊ in leui. ſi enī eſt infinita grauitas eſt ⁊ leuitas ſi infinitū ſit qꝺ ſupfertur.

Manifeſtū eſt igit̄ ex his que diximus ꝙ impoſſibile eſt ut aliquod ponderoſū ſit infinitū ⁊ oīo impoſſibile ē aliquid iſtoꝝ corpoꝝ grauiū ſit infinitū. corpus. n. infinitū infinitā habet grauitatē: ⁊ ſimilit̄ de leui. ſi igit̄ grauitas infinita ſit ergo ⁊ leuitas infinita: ⁊ hoc erit ſi corpus inueniatur aſcendens in infinitum.

46 Hec eſt demōſtratio fundata ſuper tres propoſitiōes Quarū vna eſt ꝙ omne corpus motum motu recto habet grauitatem aut leuitatem. Secunda eſt ꝙ omne corpus infinitum graue aut leue habet grauitatem aut leuitatem infinitam. Tertia eſt ꝙ impoſſibile eſt grauitatem aut leuitatem eſſe infinitam: ⁊ dixit: manifeſtum eſt igitur ex his que diximus: ⁊ poteſt intelligi qꝺ iā declaratū eſt ꝙ motus rectus impoſſibile eſt vt ſit infinitus: ergo impoſſibile eſt vt grauitas ſit infinita quāuis ipe poſt addit in declaratione iſtud. Deinde dixit ⁊ omnino eſt impoſſibile ⁊c̄. i. ⁊ quū declaratū eſt ꝙ impoſſibile eſt grauitatē eſſe infinitam: manifeſtum eſt corpus graue impoſſibile eſſe infinitum. Deinde dixit: corpus enim infinitum infinitam habet grauitatem. i. ꝙ neceſſarium eſt quū grauitas infinita non ſit ut corpus graue infinitum non ſit. corpus enim infinitū habet grauitatem infinitam. Deinde dixit: ⁊ ſilr̄ de leuitate. i. ⁊ ſilr̄ dixim' de leuitate ⁊ corpe leui ſicut de grauitate ⁊ corpe graui. ſi. n. grauitas infinita ⁊ leuitas ⁊ ſi īpoſſibile ī vno ⁊ ī altero. D. d. ⁊ hoc erit ſi inueniatur corpus aſcendēs in infinitū. i. ꝙ nō inuenitur leuitas infinita niſi inueniatur corpus aſcēdens ſuper omnia corpora ī infinitū. ſimiliter nō inuenietur corpus leue in infinitum niſi inueniatur leuitas infinita.

Palam autē ex his ſit enim finita ⁊ ſumat̄ infinitū quidē corpus in quo. a. b. grauitas autem ipſius in quo. g. auferat̄ igit̄ ab infinito finita magnitudo in qua. b. d. ⁊ grauitas eius ſit in quo ē e. itaqꝫ. e. eo ꝙ. g. minus erit. minoris enī grauitas minor. menſuretur autem minus quotienſcūqꝫ ⁊ ut grauitas minor ad maiorē. b. d. ad. b. z. fiat ↄtingit enī auferri ab infinito quācūqꝫ. ſi igit̄ ꝓportionāt̄ magnitudines grauitatib': minor aūt grauitas minoris eſt magnitudinis: ⁊ maior vtiqꝫ erit maioris: equalis erit igit̄ finiti ⁊ infiniti grauitas adhuc aūt ſi maioris corporis maior grauitas eius qꝺ eſt. i. b. maior grauitas erit q̄ꝫ. z. b. quare finiti grauitas erit maior q̄ꝫ infiniti: ⁊ inequaliū magnitudinū eadē grauitas erit: inequale enim finito infinitum.

Et verificatio eius eſt ſm ꝙ narrabo: ſit ergo grauitas corporis infinita: deinde perſcrutemur vtꝝ ſit poſſibile aut non. ponamus ergo modo corpus infinitum lineam. a. b. ⁊ ſit ſua grauitas c. ⁊ extrahamus a corpore infinito magnitudinem finitā: ⁊ ſit. b. d. ⁊ grauitas eius ſit. h. erit ergo grauitas. h. minor grauitate. c. grauitas ergo minoris corporis minor eſt grauitate maioris corporis et numeremus maiorem per

minorem ſit ſimilis ei in grauitate quouſq;: ⁊ ſilr numeremꝰ corpus maius per minus.ſ. per corpus.b.d.corpus.b.z. poſſibile eſt eni extrahere a corpore infinito quodcunq; voluerit extrahēs extrahere: erit ergo proportio.b.ad.c.ſicut proportio.b.d.ad.b.z.⁊ hoc volebamꝰ declarare.

47 Uult declarare ꝙ oē corpus graue aut leue infinitū neceſſario habet infinitā grauitatē aut leuitatē: ⁊ potētia huius demōſtrationis eſt in ſyllogiſmo hypothetico ſic formato: ſi corpus infinitū habens motū rectū ſit: neceſſario hȝ grauitatē aut leuitatē infinitam: ſed neq; grauitas neq; leuitas eſt infinita: ergo neq; corpus habēs motū rectū eſt infinitū. ſed q2 cōſtructio ⁊ ſimilr deſtructio nō ſūt manifeſte per ſe: incepit declarare ꝯtinuationē p viā ducentē ad impoſſibile. Deinde declarauit deſtructionē ⁊ dixit: ſit ergo grauitas corporis infiniti infinito.i. ponamus ꝯtradictoriū eius qd̄ eſt ꝙ corpus infinitū habet potentiā infinitā deinde queremus vtrū ſit impoſſibile aut non. ponamus ergo corpus graue infinitū ⁊ ſit.a.b.⁊ ſit grauitas finita exn̄s in hoc corpore lineo exiens ab ea.ſ.c.⁊ accepit loco grauitatis lineā qm̄ linea eſt diuiſibilis. D.d.⁊ extrahamus a corpore finito magnitudinē infinitā.ſ.b.d.i. ⁊ ſecemus ex corpore finito corpus finitū ⁊ hoc poſſibile eſt. U.g.ſecemus ex linea.a.b.que eſt infinita lineā.b.d.finitā: ⁊ hoc quod dixit poſſibile eſt in aliquo infinito ſiue ſit finitū in vna parte ſiue infinitū ex oībus ptibꝰ. D.d.⁊ ſit grauitas eius linea.h.i. ponamus grauitatē iſtius corporis infiniti lineā.h.deinde dicit erit tunc.h. minor.c.i.ꝙ ex hoc ſeqt̄ neceſſario ꝙ grauitas corporis finiti quod eſt.b.d.ſ.h.eſt minor grauitate corpis infiniti qd̄ eſt.a.b.ſ.c. Deinde reddit cām in hoc ⁊ dixit: grauitas.n.corporis minoris ē minor grauitate maioris corporis.i.ꝙ quȝ manifeſtum eſt ꝙ grauitas ptis eſt minor grauitate totius: finitū aūt eſt ps infiniti: manifeſtū eſt ꝙ grauitas finiti eſt minor grauitate infiniti. Deinde dixit: ⁊ ſimiliter numeremꝰ grauitatē maiorē p minorē ⁊c̄.i.mēſuremus grauitatē maiorē per minorē multotiēs.i.duplicemus minorē grauitatē multotiēs quouſq; ſit equalis grauitati maiori aut maior minori. Deinde dixit: ⁊ ſimilr̄ inueniemus corpus maius per minus ⁊c̄.i.⁊ quȝ imaginati fuerimus mēſurationē maioris p minorē grauitatē quouſq; cōſumat: manifeſtū eſt ꝙ mēſuramus etiā p corpus minus in quo eſt grauitas minor ſ.corpus.b.d. magnitudinē ex corpore finito maiori finitā que quidē eſt.b.z. poſſibile eſt.n.ſecare ex corpore infinito ſm̄ menſurā minoris infinities: neceſſario ergo quȝ peruenimꝰ ad grauitatē equalē grauitati corporis infiniti peruenimꝰ ad corpus finitum: ⁊ hoc intēdebat quȝ dixit: poſſibile ē etiā extrahere a corpore infinito: ꝙ qū voluerit extrahēs extrahere in eo.i.poſſibile eſt.n. diuidere ex eo equali minori corpori ⁊ nō ceſſare hoc quouſq; perueniamus p puctū ad grauitatē.c.que eſt infiniti ⁊ ad corpus finitū: qd̄ ſit pars corporis infiniti.quȝ eni additio ꝓcedat ſupra corpꝰ minus infinitū ⁊ potētia augmentat per augmentationē eius: neceſſario perueniemus ad corpus finitū.ſ.quȝ perueniemus ad potentiā equalē potētie.c.quā poſuimus infiniti D.dixit: erit ergo ꝓportio.h.⁊c̄.i. ⁊ ponamus corpus ad qd̄ perueniemus p duplicationē corporis.b.d. minoris corpus.b.z.grauitas: ergo iſtius corporis neceſſario eſt grauitas.c.que erat infiniti.erit eni proportio grauitatis.h.que eſt grauitas corporis infiniti eadem cum proportione corporis finiti eadem proportiōe corporis minoris qd̄ eſt.b.d.ad corpus finitū maius quod eſt.b.z.⁊ ſm̄ permutationem proportionis erit proportio grauitatis.h. ad corpus b.d.ſicut proportio grauitatis.c.ad corpus.b.z.ſed grauitas.h.eſt totius corporis.b.d.minoris ergo grauitas.c.eſt totius corporis.b.z.maioris.ſed iam poſuimus iſtam grauitatem eſſe corporis infiniti: erit ergo grauitas eadē corporis infiniti ⁊ finiti inſimul quod eſt impoſſibile.⁊ hoc intēdebamus declarare ſed induxit hoc impoſſibile poſt hoc ⁊ ipſe qui ponit ꝙ quum duplicata eſt minor grauitas quouſq; perueniat ad equale grauitati maiori neceſſarium eſt ut perueniat apud duplicationē ad corpus finitum. deinde declarauit ſm̄ viam proportionis ꝙ neceſſariū eſt ꝙ grauitas maior ſit omniū partium iſtius corporis finiti.ſ.ꝙ grauitas.c.ſit corporis.b.z.

Nihil autē differt grauitates cōmenſuratas eſſe: aut incōmenſuratas eſſe. etenī nō cum menſuratis exiſtētibus eadē erit ratio: puta ſi in tertio menſurās excedit.g.grauitatē.magnitudinibus eni.b.d.tribus totis ſūptis maior erit grauitas q̄ȝ que in quo.g.quare idē erit impoſſibile.

Reuertamur etiā ⁊ dicamus ꝙ ſi magnitudo corporū ſit ſm̄ grauitatē corū: ⁊ grauitas minoris corporis ſit minor: ⁊ grauitas maioris corporis ſit maior: erit grauitas infiniti ⁊ corporis finiti equaliter quod eſt impoſſibile: ⁊ etiā ſi grauitas maioris corporis eſt maior grauitate corporis minoris erit grauitas.b.z.maior grauitate b.z.erit ergo grauitas corporis finiti maior grauitate corpis infiniti: ⁊ erit grauitas etiā corporū inequaliū in magnitudine eadē quod ē impoſſibile.

48 Uult demōſtrare quot impoſſibilia exiſtentia in hac ꝯcluſione ſunt: ⁊ nūerare etiā impoſſibilia ꝯtingētia huic poſitiōi ⁊ quibꝰ principijs ꝯdicit hoc impoſſibile: ⁊ dixit: reuertamur modo ⁊ dicamꝰ.i.⁊ quȝ declaratū eſt ꝙ ſequit ab hoc poſitiōe inueniri grauitatē infinitā in corpe finito ⁊ infinito. reuertamur ergo ⁊ dicamus impoſſibilia ꝯſequentia ab iſta ꝯcluſione. quȝ.n.notū eſt p ſe ꝙ magnitudo corporū eſt ſm̄ corū grauitatē.ſ.ꝙ corpora ſuperāt ſe in grauitate ſm̄ exuperationē eorū in magnitudine maxime eiuſdē ſpēi.⁊ q2 grauitas minor eſt minoris corpis ⁊ maior maioris ⁊ ecōuerſo: etiā.ſ.ꝙ corpus minus hȝ minorē grauitatē: ⁊ maius maiorē: manifeſtū eſt ꝙ ſequit ab iſta p̄dicta poſitiōe ꝯtradictoriū horū principiorū.ſ.ꝙ potētia maioris corporis ⁊ minoris ſit eadē.i. eq̄lis imo impoſſibilius ꝙ potētia finiti ⁊ infiniti ſit equalis que eſt maior duplicibꝰ infinitis. D.incepit dicere aliud īpoſſibile ꝯſequēs ab hac poſitione inopinabilius ⁊ dixit: ⁊ etiā ſi grauitas maioris corporis ſit maior grauitate minoris corporis ⁊c̄.i.manifeſtū eſt per ſe ſicut diximꝰ ꝙ corporis maioris maior ē grauitas grauitate minoris corporis: manifeſtū eſt ꝙ poſſibile eſt duplicare corpus minus quouſq; aggreget corpus maius corpore finito: cuius grauitatē inuenimꝰ equalē grauitati corporis infiniti: ⁊ quȝ ita ſit manifeſtū eſt ꝙ corporis huiuſmodi grauitas eſt maior grauitate corporis cuꝰ grauitas eſt equalis grauitati infiniti. ſit ergo hoc corpus.b.z.h. ⁊.b.z.qd̄ ē minus.b.h.eſt illud in q̄ ſecutū eſt in ſmōe predicto ut grauitas eiꝰ ſit eq̄lis grauitati corpis īfiniti: ⁊ quȝ grauitas magnitudinis.b.z.h.ſit maior magnitudinis grauitate.b.z.grauitas aūt magnitudinis.b.z. ē eq̄l grauitati corpis īfiniti: ergo grauitas.b.h.z.finita ē maior grauitate īfiniti nō tn̄ eq̄lis qd̄ eſt īpoſſibile: ⁊ hoc reducit ī hoc.ſ. ꝙ grauitas corporū diuerſorū ſit eadē qd̄ ē īpoſſibile: q̄propt dixit poſt ⁊ etiā erit grauitas corporū inequaliū eadē.

Adhuc aūt etiā ꝯtigit ꝯmēſuratas ſumeſ. nihil enī differt incipe a grauitate aut a magnitudine puta ſi ſumaſ ꝯmēſurata grauitas ei qd̄ ē.g. q̄ in quo.e.⁊ ab īfinito auferaſ habēs grauitatē ī quo.e puta.d.b. deīd ut grauitas ad grauitatē.b.d.ad aliā fiat magnitudinē puta ad.b.z. ꝯtingit.n.infinita exn̄te q̄ȝtūcūq; ablatū eſſe: his eni ſūptis cōmēſurate erūt magnitudines ⁊ grauitates inuicē:

Et etiā q̄uis corpus ſit non conſimiliū partiuꝫ tñ nulla differentia eſt in eo qd̄ diximus. ſermo enī de ipſo ſimilis eſt ſermoni de corpore conſimiliū partiū. ⁊ poſſumus recipe de corpore finito multas partes equales in grauitate ſicut fecimus in .b.d ſi ergo volumus addemus: ⁊ ſi volumus minuemus quꝫ acceperimus ex iſto corpore ſicut vides in figura iſta.

49 Quum nō ſequatur q̄ grauitas maioris corporis ſit maior niſi in eodē corpore cōſimiliū partiū: in corporib' autē diuerſis nō ſequit. V.g. q̄ corpus plūbi eſt grauius maiore ſe terreo ⁊ maximo ligneo: quapropter aliquis pōt dicere forte corpus infinitū cuius potentia eſt finita erit cōſiliuꝫ partiū: quapropt non ſequit vt proportio grauitatis ad grauitatē ſit ſicut partis ad partē. V.g. q̄ ſi idē corp' ꝯtinuū cuius altera ps ſit terrea: alia lignea: ⁊ alia cuprea. Ariſ. aūt dicit reſpōdēdo q̄ nulla dr̄ia in ſequēdo impoſſibile vł ſi ponat hoc corpus eſſe ꝯſimiliū partiū: uel non. notū eſt. n. q̄ corpus diuidit ſm grauitatē ⁊ q̄ poſſibile ē nobis diuidere ipſuꝫ in ptes equalis grauitatis q̄uis nō ſint eq̄lis magnitudinis: ⁊ q̄ ſi duplicarem' tales ptes in infinitū peruēiremus ad corpus quꝫ potētia ſit eq̄lis cuicūq; potētie finite poſite. ⁊ quꝫ ita ſit deductū eſt ad impoſſibile pdictū. ⁊ quꝫ dixit: q̄uis corpus nō ſit ꝯſimiliuꝫ partiū nulla dr̄ia eſt in eo qd̄ dixim': pōt intelligi q̄ ſi ptes iſtius corporis infiniti cuius grauitateꝫ poſuim' finitā ſicut diſſimiles ad inuicē. i. nō eiuſdē ſpēi: q̄m quꝫ fuerint diſſiles non augmētabit in eo. ſ. corpore grauitas ſm proportionē augmētationis corporis: ſed in pmo ſermōe accepti ipſū augmētari ſm eandē proportionē q̄uis nihil augmētaret ſm eandē proportionē quꝫ poſſumus puenire in eo duplicādo ad corpus cuius poſitio erat equalis cuicūq; potentie poſite p ſe abſq; viſu illius proportiōis predicte. quꝫ enī corpus fuerit ꝯſiliuꝫ partiū nō cōtingit q̄ proportio illi' minoris ptis ad maiorē ſit ſicut grauitatis ad grauitatē: ⁊ iō dixit: poſſumus. n. accipe ex corpore infinito multas ptes eq̄les i grauitate diminuēdo ⁊ augendo in ptibus diuerſis quouſq; aggregēt ex hoc habēs grauitatē equalē grauitati alteri' ⁊ hoc intēdebat qñ dixit: ſi ḡ voluerim' addemus: ⁊ ſi voluerim' diminuemus. q. igit. d. q̄ bene poſſum' accipe q̄ corp' cuius ptes ſūt eq̄les ptes eq̄les in actu: q̄m i nobis ē diminuere ⁊ addere in eo qd̄ accepimus. ⁊ hec demōſtratio fundata eſt in eo quod declaratū eſt in pmis analecticoꝝ. ſ. q̄ falſum impoſſibile non ſequit ex falſo poſſibili. quicūq;. n. ponit hoc ſine diminutione eſt falſū poſſibile.

Nec vtiq; magnitudinē omiomeram eſſe aut anomiomerā nihil differt ad demonſtrationem ſemper enim erit ſumere equaliter grauia corpora ei quod eſt. b. d. ab infinito: quātacūq; autem auferentes aut apponētes: quapropter manifeſtuꝫ ex dictis: q̄m non eſt infiniti corporis finita grauitas infinita igit. ſi igit hoc impoſſibile ⁊ infinitū aliquod eſſe corpus impoſſibile.

Manifeſtū eſt igit ex hoc quod diximus q̄ impoſſibile eſt q̄ grauitas īfiniti ſit finita. ſi ergo impoſſibile eſt ut ſit finita neceſſe ē ut ſit infinita. ſi ergo īpoſſibile eſt ut ſit ⁊ hoc eſt impoſſibile. ſ. grauitatē eſſe infinitam impoſſibile eſt corpus eſſe infinitum.

50 Quum declaratū eſt q̄ impoſſibile eſt corpus eſſe infinitum habens grauitatē infinitam ⁊ neceſſariū eſt vt omne graue ſit aut finitum aut infinituꝫ neceſſe eſt ſi corpus ſit infinitū vt ſua grauitas ſit ifinita. ⁊ ſi poſt hoc declaratū fuerit q̄ impoſſibile eſt eſſe grauitatem infinitā: erit manifeſtum corpus eſſe finitum.

Sed adhuc quoniā infinitā eſſe grauitatē impoſſibile ex his manifeſtū. ſi enī tanta grauitas tñ in hoc tpe mouet maior tñ ⁊ adhuc in minori ⁊ analogiaꝫ quā grauitates habent: tempora econuerſo habebunt: puta ſi media grauitas in hoc dupluꝫ in medietate eius.

Et etiā dicemus q̄ impoſſibile eſt eſſe grauitatē infinitā ⁊ demonſtratio eius eſt ex hoc quod dicemus: ⁊ eſt q̄ ſi quantitas huius grauitatis mouetur per hoc ſpatiū in hoc tempore: mouebitur alia quātitas grauitatis i minori tempore ⁊ etiā in minimo tpe. dicamus mō q̄ coniunctio tempoꝝ ad inuicē eſt ſm ꝯiunctionē grauitatis ad inuicē. ſed ꝯiūctio tēpoꝝ differt a ꝯiunctione grauitatis. ſi enī medietas grauitatis mouet per aliquod ſpatiū in aliquo tēpe mouebit duplum illius grauitas finiti per illud ſpatium per medietateꝫ illius temporis.

51 In hoc ſermone narrauit vnam propoſitionē huius demonſtrationis. ponit. n. q̄ qum aliqua grauitas mouet per aliquod ſpatiū in aliquo tempore ⁊ poſuerimus aliā grauitatem maiorem cōtingit q̄ mouebitur per iſtud ſpatium in minori tempore: ⁊ q̄ proportio grauitatis maioris ad minorem eſt: intendebat qum dixit: ſed coniunctio tñ temporum differt a coniunctione grauitatis: ⁊ dixit mouebitur alia quantitas maior: puta per illud ſpatium pdimū in minori tempore. Deinde. d. ⁊ etiaꝫ in minimo tempore. i. ⁊ qum acceperimus tertiaꝫ quantitatem maiorem ſecunda inueniemus eam moueri per illud idem ſpatium in tempore minori ſecundo: ⁊ ſimiliter de quarto: ⁊ ſic in infinitum. ⁊ qum poſuit q̄ hoc accidit. ſ. grauitas ⁊ leuitas ſm paruitatem ⁊ magnitudinem in corporibus diuerſis quando mouebuntur in eodem medio: incepit dicere q̄ apparet ex hoc ſenſu q̄ neceſſe eſt in his grauitatibus q̄ proportio grauitatis ad grauitatem ſit ſicut tēporis ad tempus: ⁊ dixit: q̄ cōiunctio temporis eſt ſm ⁊c. i. qum cōiunxerimus tempora ad inuicem inueniemus proportionem inter ea ſicut proportio grauitatis ad inuicem: ſed tñ proportio maioris grauitatis ad minorem non eſt ſicut proportio maioris temporis ad minus: ſed econuerſo vt diximus.

Adhuc finita grauitas omnē finitā mouet in quodā tempore finito. neceſſe igit ex his ſiquidē eſt infinita grauitas moueri quidē ſm tātū quantū finita. ⁊ adhuc non moueri quidē eo q̄ proportionabiliter oportet ſm excellētias moueri. contrarie aūt maior in minori: proportō aūt nulla eſt infiniti ad finitū: minoris autem tpis ad maius finitum ſed ſemper in minori minimum autem non eſt.

Et etiā grauitas finita mouet per oīe ſpatiū finitū in tpe finito. ⁊ qum ita ſit ſi grauitas infinita inueniat neceſſe eſt ut aut moueat aut non. ſi igit mouet per aliquod ſpatiū mouet ſm motū quātitatis grauitatis finite: ſed tñ mouebit per illud ſpatiū in minori tpe. grauitas. n. mouetur in velocitate ⁊ grauitate ſꝫ magnitudinē corporis quꝫ. n. corpus fuerit magnū tunc grauitas mouebit in minori tpe tēpore motus grauitatis minoris corporis: tempus aūt minus attribuit grauitati maiori. ⁊ iam diximus ſuperius q̄ grauitas infinita oīo non mouet. nulla enīꝫ cōparatio eſt inter grauitatē finitā ⁊ infinitam: nam grauitas finita mouetur per ſpatium finitum in tempore finito:

52 Dicamus ꝙ principioꝝ poſitoꝝ ad declarãdũ hoc ẽ: ꝙ oĩs grauitas finita ptrãſit ſpatiũ finitũ in tpe finito. D. o. ⁊ quꝫ ita ſit ſi inueniaẗ ⁊c̃. ⁊ quꝫ he ꝓportiões fuerint cõceſſe ⁊ ꝯiungaẗ eis grauitatẽ eſſe infinitã neceſſe eſt vt moueaẗ ⁊ vt non moueaẗ: moueaẗ ꝓpter poſitionẽ: ut nõ moueaẗ ꝓpter impoſſibile qȯ ſequiẗ ad ponẽdũ illã mobilẽ. Deinde incepit declarare qũo ꝯtingit vt nõ moueat: ⁊ dixit: ſi ḡ moueaẗ ꝑ aliqȯ ſpatiũ ⁊c̃. i. ꝙ ſi grauitas infinita cõtingit vt moueaẗ ꝑ ſpatiũ equale ſpatio per qȯ moueẗ grauitas finita: ꝯtinget vt moueaẗ per ipſuꝫ in oĩq̃ tẽpore q̃uis ſit valde minimũ. oĩe. n. motũ moueẗ in tpe. D. incepit notificare qũo ſequiẗ ab hac poſitione vt moueaẗ ⁊ non in tpe oĩo: ⁊ qȯ poſitũ eſt mobile ⁊ ĩmobile: ⁊ dixit: grauitas. n. moueẗ in velocitate ⁊ tarditate ⁊c̃. i. neceſſe ẽ ut grauitas infinita moueaẗ ⁊ non moueaẗ ex hoc. velox eni eſt qȯ in tpe minori moueẗ in quo moueẗ tardũ: ⁊ corpus grauius velocius eſt minori: ⁊ ꝓportio grauis ad graue eſt ſicut ꝓportio tarditatis ad velocitatẽ: ⁊ ſicut ꝓportio tpis ad tẽpus. ſ. ꝙ tpis minoris eſt maior grauitas: ⁊ ꝙ ſm magnitudinẽ eius eſt paruitas tpis. D. o. ⁊ iõ diximus ſuperi⁹ ⁊c̃. ſ. qum poſitũ eſt ꝙ ꝓportio grauitatis ad grauitatẽ in grauib⁹ mobilibus eſt ſicut ꝓportio tpis ad tps ſi poſita fuerit grauitas infinito manifeſtum erit ex eo qȯ dixim⁹. ſ. ꝙ ſi potẽtia fuerit infinita ⁊ grauitas oĩo nõ mouebiẗ. oĩe. n. qȯ moueẗ moueẗ in tpe: ⁊ oĩe tẽpus hꝫ ꝓportionẽ ad aliud tẽpus maius q̃ eſt ſicut ꝓportio grauitatis ad grauitatẽ. ſed quꝫ inter grauitatẽ finitã ⁊ infinitã nulla ſit ꝓportio cõtinget ut nulla ꝓportio ſit inter duo tpa: quapropter in nullo tpe mouebiẗ in infinitũ: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: nulla eni eſt ꝓportio ⁊c̃. D. o. nã grauitas finita mouebiẗ ꝑ ſpatiũ ⁊c̃. i. grauitas finita moueẗ per omne ſpatiũ finitũ in tpe finito. infinita aũt grauitas in nullo tpe moueẗ per ſpatiũ qȯ eſt impoſſibile. declaratũ eſt. n. in. vi. phyſi. ꝙ omne quod moueẗ in tempore mouetur: ⁊ omne tempus eſt diuiſibile.

Neq̨ ſi eſſet que vtiq̨ eſſet vtilitas. alia. n. cõtra ſin ta ſumeuẗ in eadẽ ꝓportiõe in qua infinita ad alterã maiorẽ: itaq̨ in equali tẽpe equalia vtiq̨ moueret infinita finite ſed impoſſibile. ſed adhuc neceſſe ſiquidẽ ĩ qualicũq̨ tpe finito mouet infinita ⁊ aliã in hoc ipſo infinitaꝫ grauitatẽ mouere quãdam finitam.

Grauitas aũt ĩfinita nõ moueẗ oĩo per illud ſpatiũ neq̨ in minori tpe: ⁊ ſi moueẗ nihil ꝓficeret in ponẽdo ꝙ grauitas infinita moueẗ: qm̃ ſi ita eſſet eſſet alia grauitas finita que moueret ꝑ illud quo mota eſt grauitas infinita. cõtinget ergo ꝙ grauitas finita ⁊ ĩfinita moueanẗ per ideꝫ ſpatium in eodeꝫ tempore quod eſt impoſſibile ſi. n. grauitas ĩſinita moueretur per aliquod ſpatium in aliquo tempore finito grauitas pambularet idem ſpatium in illo tempore quod eſt impoſſibile.

53 Qum declaratũ eſt ꝙ ſi ſit grauitas ĩnfinito neceſſe eſt ꝙ moueaẗ in inſtãti qȯ eſt impoſſibile. vult declarare etiã ꝙ ſequiẗ impoſſibile: q̃uis ꝯceſſerim⁹ ꝙ moueẗ per ſpatiũ in tpe: ⁊ hoc intẽdebat quꝫ dixit: ⁊ ſi moueret nihil ꝓficeret. ſ. ſi ꝯceſſerimus ꝙ grauitas infinita pertrãſit ſpatiũ finitũ in tẽpore nihil ꝓficiet eis qui volũt ponere poſſibile ſ. ꝙ grauitas infinita impoſſibile eſt moueri: ⁊ ꝙ non ſeqẗ impoſſibile exponẽdo ipſũ eſſe mobile. D. o. impoſſibile quod ſequiẗ ex poſitiõe eius qȯ eſt grauitatẽ eſſe infinitã ⁊ mobilẽ ꝯcedendo ꝙ motus eius eſt in tẽpe: ⁊ dixit: ꝙ ſi ita eſſet eſſet alia grauitas magna ⁊c̃. i. qm̃ ſi poſuim⁹ grauitatẽ infinitã moueri per ſpatiũ finituꝫ in tpe finito erit poſſibile inueniri grauitatẽ finitã que moueret per idem ſpatiũ in eodẽ tempore. quapropter ꝯtingit inueniri grauitatẽ finitã ⁊ infinitã que moueret per idẽ ſpatiũ ĩ eodẽ tempore qȯ eſt impoſſibile. Deinde incepit dicere qũo inuenitur hoc poſſibile ⁊ dixit: ſi. n. grauitas infinita ⁊c̃. i. ⁊ hoc ꝯtingit quare ſi poſuerimus ꝙ grauitas infinita ꝑtrãſit ſpatiũ finitũ in tpe finito poſſibile erit inueniri aliquã grauitatẽ finitã pertrãſeuntẽ per idẽ ſpatiũ in illo eodem tẽpore: ⁊ hoc qȯ dicit apparet ſm viã ꝓportiõis: qm̃ quꝫ poſuerimus grauitatẽ paruã finitã neceſſario pertrãſibit illud ſpatiũ in tẽpore maiori tpe in quo pertrãſiuit ipſum grauitas infinita. quꝫ ergo acceperim⁹ ex grauitatib⁹ aliq̃ cuius ꝓportio ad iſtã grauitatẽ finitã ſit ſicut ꝓportio minoris tẽporis ad maius. ſ. tẽporis in quo pertrãſiuit ſpatiũ grauitas infinita ad tẽpus in quo ꝑtrãſiuit minor grauitas illud ſpatiũ neceſſe eſt vt iſta grauitas maior finita ſ. cuius ꝓportio ad minorẽ grauitatẽ eſt ſicut ꝓportio minoris tẽporis ad maius ſeret illud ſpatiũ pertrãſeundo in tempore in quo pertrãſiuit ipſum grauitas infinita quod eſt impoſſibile.

Impoſſibile quidẽ igiẗ infinitã eſſe grauitatẽ ſimiliter aũt ⁊ leuitatẽ ⁊ corpora infinitã grauitatem habentia ⁊ leuitatẽ impoſſibile. qȯ quidem igiẗ non eſt infinitũ corpus palam per ea que ſꝫ partẽ ſpeculãtibus hoc modo ⁊ vniuerſaliter intendentib⁹ nõ ſolũ ſm ratõnes eas in que dictis nobis circa principia. determinatũ eſt. n. ibi vniuerſaliter prius de infinito qũo eſt ⁊ qũo nõ eſt: ſed ⁊ nunc alio modo.

Oſtenſuꝫ eſt ergo ⁊ declaratũ ꝙ impoſſibile eſt eſſe grauitatẽ ĩfinitã: ſimiliter ⁊ leuitatẽ infinitã. ⁊ dũ ita ſit manifeſtũ eſt ꝙ neq̨ corpora leuia aut grauia poſſunt eſſe infinita. ⁊ etiã declaratũ eſt ex his ſermonib⁹ particularibus corpus nullo modo poſſe eſſe infinituꝫ. ⁊ etiã declaratũ eſt vniuerſaliter ex his in libro quẽ fecimus de ꝓncipijs mundi: illic eniꝫ diximus qũo corpus eſt finitũ ⁊ quomodo infinitũ: hoc aũt diximus ſm alium modum ⁊ ſm ſpeciem.

54 Recapitulabat ea que dixerat. ſ. ꝙ nulla eſt grauitas ĩfinito ⁊ ꝙ eandẽ demõſtrationẽ habet grauitas ⁊ leuitas: ⁊ qum ſit declaratũ etiã ꝙ ſi corpus infinitũ graue ⁊ leue inueniaẗ neceſſe eſt vt grauitas aut leuitaſ eius ſit infinita manifeſtũ eſt ex his duobus fundamẽtis ꝙ corpus graue aut leue infinitũ ĩpoſſile eſt eſſe: ⁊ hoc intẽdebat qũ dixit: manifeſtũ eſt ꝙ ĩpoſſibile eſt ut ſint corpora grauia aut leuia infinita. i. ꝙ quꝫ hec ꝓpõ. ſ. ꝙ grauitas aut leuitas infinita ĩpoſſibile eſt eſſe infinito ꝯiũgaẗ ꝓpõi hypothetice que prius declarata eſt. ſ. ꝙ ſi corpus graue aut leue ſit infinitũ neceſſe eſt vt grauitas eius aut leuitas ſit infinita. manifeſtũ eſt ꝙ corpora grauia aut leuia ĩpoſſibile ẽ eſſe infinita. ⁊ qꝛ ex hoc apparet ꝙ oĩa corpora ſunt infinito. corpora. n. ſimplicia ſunt tria ⁊ ĩ vnoquoq̨ coꝝ determinatũ eſt ꝙ finitũ eſt. oĩe igiẗ corpus eſt finitũ. ⁊ qꝛ mũd⁹ ꝯſtat ex his ſimplicib⁹ finitis q̃titate ⁊ nũero: ḡ mund⁹ neceſſario finitus eſt. ⁊ qꝛ hoc declaratũ eſt in phyſicis alio mõ demõſtrauit hoc ne aliq̄s exiſtimaret eſſe repetitionẽ eiuſdẽ: ⁊ dixit: ⁊ etiã declaratũ eſt ex his ſermonib⁹ particularibus ⁊c̃. i. dicomus etiã ꝙ dĩa inter hanc demõſtrationẽ quã diximus in libro in quo diximus ꝓpõnes vniuerſales entiũ eſt ꝙ hec demonſtratio eſt particularis: illa autẽ vniuerſalis. ſ. ꝙ queſtio hic ẽ particularis ⁊ illic vlis deinde dedit modũ per quẽ demonſtratio fuerit illic vlis ⁊ hic particularis: ⁊ dixit: illic. n. diximus ꝙ corpus eſt infinitũ ⁊c̃. i. quare in phyſicis ꝯſiderauim⁹ de infinito: ⁊ declarauimus qũo potuit eſſe ⁊ qũo nõ: in potẽtia quidem in actu autẽ nõ: hic autẽ declarauimus ꝙ idẽ mundus eſt

finitus in actu: qꝛ etiã ꝓpõnes ꝑ quas fuit hoc declaratũ illic ſunt vlioꝛes iſtis ⁊ etiã ſubiectũ eſt vniuerſalius illic ſubiecto hoc. illic eni declaratũ eſt ꝙ impoſſibile eſt inueniri coꝛpus nãle ſimplicit̃ infinitũ cuiuſcũq; fuerit nature hic autẽ declaratũ eſt ꝙ iſte mũdus finitus eſt ens in actu tm̃: ⁊ hoc fuit declaratũ ꝑ ea q̃ ſunt ꝓpꝛia vniuſcuiuſq; coꝛpi ⁊ illic ꝑ vniuerſalia: ⁊ hoc intẽdebat quз dixit: hic autem diximus ſm ſpẽm ⁊ aliũ modũ. i. hic aũt dixim⁹ hãc queſtionem ſpecialiter ⁊ magis pꝛopꝛie quam in pꝛioꝛi loco ⁊ ſm alium modum demonſtrationis.

Poſt hoc aũt intendendũ vtrũ ſi non infinitũ quidẽ coꝛpus ꝙ omne: ſed tñ adhuc tantũ vt poſſint celi eſſe plures foꝛte enim vtiq; quis hoc dubitabit: qm̃ quẽadmodũ qui circa nos mũd⁹ cõſtitutus eſt: nihil pꝛohibet ⁊ alios eſſe plures quid vno non tamẽ infinitos.

Volumus etiã perſcrutari alio modo de mũdo vtrũ ſit vnus aut plures dicendo ꝙ ſi impoſſibile eſt vt coꝛpus vniuerſale ſit infinitũ poſſibile eſt cõplures eſſe celos: foꝛte igit̃ aliquis pſcrutabit̃ de hoc ⁊ queret ipſum finitũ dicendo ſicut mundus continens nos eſt ens permanẽs non eſt pꝛohibitũ qn etiã ſint alij mundi plures vno non infiniti in multitudine.

55 Cum declaratũ ſit ꝙ partes iſtius mũdi ſint terminate numero ⁊ etiã finite: declaratũ eſt neceſſario ꝙ iſte mũd⁹ eſt finitus. ⁊ qꝛ aĩa non deſiderat magis poſt hoc q̃ ſcire vtrũ ſit finitũ aut infinitũ. ſ. ſcire vtꝝ ſit vnus aut plures: dixit: ꝙ vult pſcrutari de hoc q̃ſtione: ⁊ vult ſtudere in ea ꝓpter nobilitatẽ illius. ⁊ qꝛ eſt pꝛincipiũ magnũ in poſitione pꝛincipioꝝ mũdi: mũdi. n. ſi eſſent plures pꝛincipia eſſẽt plura. Dixit etiã ſi ĩpoſſibile eſt vt coꝛpus vniuerſale ſit infinitũ poſſibile eſt vt celi ſint plures. i. põt aliquis q̃rere ⁊ dicere ꝙ q̃uis ſit declaratũ ꝙ coꝛpus qḋ eſt totũ iſtius mundi ĩpoſſibile eſt vt ſit infinitũ: quid ĝ ꝓhibet vt ſint plures mũdi: qm̃ celũ de trib⁹ modis dr̃. Dicit̃. n. de toto mundo ⁊ etiã de coꝛpoꝛe rotundo celeſti: ⁊ etiã de ſuperioꝛi oꝛbe: ⁊ hoc in lingua grecoꝝ ſm ꝙ Ariſ. dicit poſt. D. d. non infiniti in multitudine. declaratũ eſt. n. vlr ꝙ hoc impoſſibile eſt. ſ. coꝛpus infinitum eſſe in actu. D. d. ſicut mundus ꝯtinens ⁊c̃. hec eſt ratiocinatio accepta extrinſec⁹ ⁊ nõ ꝑ ſe ⁊ mouet hominẽ nãliter ad pſcrutandũ de hoc ⁊ dat ſuſpicioliter hoc q̃ſi eſſet poſſibile. videmus. n. ꝙ de indiuiduis pluribus inuenit̃ pluſq̃ vnũ: quapꝛopt aliquis exiſtimat hoc de mundo quз mundus ſit vnũ indiuiduũ ⁊ vulgus opinatur eſſe poſſibile ⁊ plures antiquoꝝ exiſtimauerunt hoc eſſe neceſſarium.

Pꝛimũ aũt vniuerſaliter dicamus de infinito neceſſe itaq; coꝛpus omne aut infinitũ eſſe aut finitũ. ⁊ ſi iſinitũ: aut anomiomerũ totũ: aut omiomerũ. ⁊ vtiq; ſi anomiomerũ: aut ex finitis ſpeciebus aut ex infinitis.

Sed tamẽ opoꝛtet nos incipere pꝛius: ⁊ perſcrutari quid eſt coꝛpus infinitũ: ⁊ dicamus ꝙ omne coꝛpus aut eſt finitũ aut infinitũ: aut totũ erit conſimiliũ partiũ aut diſſimiliũ partium: ſi non conſimilium: aut erit ex foꝛma finita: aut ex foꝛma infinita.

56 Cum declaratũ eſt ꝙ mundus eſt finitus: deinde voluit declarare vtrũ ſit vnus aut plures ⁊ iã declarabat in libꝛo ꝑdicto de infinito ſpẽaliũ ⁊ illud qḋ declaratũ fuit illic de eſſe infinitũ in potẽtia fuit pfectũ ⁊ bene dictũ. oĩe aũt coꝛpus nãle in actu ⁊ infinitũ impoſſibile eſſe declaratũ eſt etiã illic vlr: ſed qꝛ illic non declaratũ fuit ob eo ꝙ ſũt coꝛpoꝛa ſimplicia: neq; q̃ ſunt loca nãlia: neq; qḋlibз illoꝝ eſt finitũ ꝓpꝛie ſicut eſt declaratũ hic. ⁊ fundamẽtũ demonſtrationis in ea eſt ſuꝑ hoc q̃ ſi inueniat̃ coꝛpus infinitũ: aut erit cõpoſitũ aut ſimplex. hoc autẽ declaratũ ẽ ab eo ꝙ ſunt ſpẽs ſimpliciũ coꝛpoꝝ. ⁊ etiã declaratũ ẽ in vnoquoq; coꝛꝝ ipſuз eſſe finitũ. ſed qꝛ ita eſt vidit ꝙ ſi iterauit illã demõſtrationẽ quã induxit in ꝑdicto libꝛo erũt ꝓpoſitiões eius magis cõfirmate: ⁊ erit demonſtratio ei⁹ pfectioꝛ ⁊ ꝓpꝛioꝛ in hac queſtione. ideoq; dixit: ſз tñ opoꝛtet pꝛius pſcrutari quid eſt coꝛpus infinitũ. i. ⁊ quз ꝑuenimus ad hoc de cognitione ſpẽꝝ coꝛpoꝝ mundi: ⁊ ꝙ vnũquodq; eoꝛum eſt infinitũ: opoꝛtet nos anteq̃ perſcrutemur vtrũ ſit vnus. ſ. opoꝛtet nos iterare pſcrutationẽ vlem. ſ. vtꝝ coꝛp⁹ infinitũ ſit ſimplex aut cõpoſitũ. declaratio. n. iſtius intentionis eſt firmioꝛ declaratiõe ꝑdicta. deinde incepit diuidere ſyllogiſmũ hypotheticũ diſiunctũ: ⁊ eſt idẽ cũ eo qḋ eſt in phyſicis ſed firmioꝛ: ⁊ dixit: omne autẽ coꝛpus aut finitũ aut infinitũ. ſi infinitũ: aut ſimplex aut cõpoſitũ. ſi cõpoſitũ: aut ex ſimplicibus finitis in ſpecie ⁊ foꝛma aut infinitis in ſpecie: ⁊ hoc intendebat quм dixit: aut erit foꝛma finita aut infinita.

Quod quidẽ igit̃ non poſſibile eſt ex infinitis manifeſtũ ſiquis nobis ſinat manere ꝑmas hypotheſes. finitis. n. pꝛimis in oĩbus entibus neceſſe ⁊ ſpẽs ſimpliciũ coꝛpoꝝ eẽ finitas. ſimplex quidem. n. qui ſimplicis coꝛpoꝛis motus: ſimplices autẽ finiti motus ſunt. neceſſe autẽ ſemꝑ motum habere omne coꝛpus phyſicũ: ſed tñ ſiquidem ex finitis erit infinitũ: neceſſe ⁊ partiũ vnãquãq; eſſe infinitã: dico autẽ puta aquã aut ignẽ ſed impoſſibile. oſtenſũ eſt. n. qm̃ neq; grauitas neq; leuitas eſt infinita.

Dicamus ergo ꝙ impoſſibile eſt ut ſit ex foꝛmis infinitis ⁊ hoc manifeſtũ eſt ei qui conceſſerit ⁊ cõceperit ꝓpoſitiones pꝛedictas poſitas ⁊ ſyllogiſmos ꝯuenientes fundamẽtis. Dicam⁹ igit̃ ſi pꝛimi motus infiniti ſunt: erũt coꝛpoꝝ ſimpliciũ foꝛme etiã ĩfinite neceſſario: nã mot⁹ coꝛpoꝝ ſimpliciũ ſimplices ſunt. motuſ aũt ſimplices ſũt finiti: ⁊ oĩe coꝛpus nãle habз motũ neceſſario.

Dicam⁹ ergo ꝙ ſi coꝛpus infinitũ ſit ex foꝛmis infinitis erit quelibet partiũ eius infinita neceſſario: ut aqua ⁊ ignis quod eſt impoſſibile oĩo. iã enim declarauimus ꝙ neq; grauitas neq; leuitas ſunt infinite.

57 Cum dixit modos oĩes deſtruendi ſui ſyllogiſmi: incepit deſtruere quelibet eoꝝ vt cõcluderet hoc qḋ intendit: tñ tacuit hoc qḋ manifeſtũ eſt eſſe deſtructũ: ⁊ ſilr tacuit hoc qḋ eſt iam iteratũ: ⁊ hoc non eſt vnus ſyllogiſm⁹ ſed plures hypothetici. q. ĝ. d. ꝙ omne coꝛpus aut eſt finitũ aut infinitũ: manifeſtũ eſt ꝙ ſi impoſſibile fuerit eſſe infinitũ neceſſario erit finitũ. D. d. ſed ſi fuerit infinitũ aut erit ſimplex aut cõpoſitũ: ſed ſimplex impoſſibile eſt eſſe oĩe. n. ſimplex aut eſt graue aut leue aut neutrũ. declaratũ eſt aũt ꝙ qḋlibet coꝛꝝ eſt finitũ. ſi nõ eſt ſimplex neceſſe eſt eſſe cõpoſitũ. ſi cõpoſitũ ⁊ ĩfinitũ: aut ex ſimplicib⁹ ⁊ infinitis in ſpẽ: ⁊ oĩa ea erũt finita in magnitudine: aut ex finita in ſpẽ: ⁊ quedã eoꝝ aut oĩa huiuſmodi. ſ. infinita in magnitudine: ſed ĩpoſſibile eſt ut ſit ex ſimplicib⁹ infinitis in ſpẽ. iam. n. declaratũ eſt ꝙ modi ſimpliciũ coꝛpoꝝ tres ſunt. ſimilit̃ impoſſibile ẽ etiã ut vnũ coꝝ aut plura vno ſint infinita: qꝛ declaratũ eſt ꝙ omnia ſimplicia ſunt finita. coꝛp⁹ igit̃ infinitũ ĩpoſſibile eſt ſimplex eẽ aut cõpoſitũ ⁊ oẽ coꝛp⁹ aut ẽ ſimplex aut cõpoſitũ: neceſſario tale coꝛp⁹ nõ erit. D. d. ex foꝛmis ĩfinitis. i. ex coꝛpib⁹ ſimplicib⁹ infinitis. D. ⁊ hoc manifeſtũ ẽ illi q̃ ꝯceſſerit ⁊c̃. i. ⁊ eſſe coꝛpoꝝ ſimpliciũ finita in ſpẽ ⁊ foꝛma manifeſtũ eſt ei cuius nã ẽ cõpꝛehenſiua pꝛimas ꝓpõnes quas dixim⁹ ⁊ cognouerit

modos ſyllogiſmoꝝ quos poſuimus concludentes recte ⁊ hoc intēdebat quꝫ dixit: ⁊ ſyllogiſmos ꝯuenientes in ſuis fundamentis.i.poſitos in figura ꝯuenienti poſitōne ꝑmis ꝓpoſitionibus in veritate. D.d. ꝓpoſitiões ex quibus apparet corpora ſimplicia eſſe finita: ⁊ dixit: diximus.n.ſi ꝑmi motus ⁊c.i.⁊ vnus ſermonū quos prius poſuimus ad declarandū: hoc eſt ꝙ ſi motus ſimplices ſint finiti neceſſe eſt vt forme corpoꝝ ſimpliciū ſint finite. Deinde dat cām ꝯſequentis.d.motus.n.ſimpliciū corpoꝝ ſunt ſimplices.i. qm̄ neceſſe eſt vt quilibet modoꝝ ſimpliciū habeat motū ſimplicē quīn omne corpus naturale habet motū ⁊ in corpore ſimplici non inueniat motus cōpoſitus. ⁊ quꝫ dedit cauſaꝫ iſtius ꝯinuatiōis poſuit antecedēs ⁊ concluſit ꝯſequens ⁊ dixit: motus eni ſimplices ſunt finiti.i.iam declaratū eſt superꝰ ꝙ motus ſimplices ſunt finiti īmo tres tm̄: ⁊ quꝫ ita ſit neceſſe ē vt corpora ſimplicia ſint finita: ⁊ hoc qd̄ dixit ꝙ omne corpus naturale habet motū neceſſario: dixit hoc ne aliqs diceret ꝙ non ſequit ut numerus corpoꝝ ſimpliciū ſit ꝫ numerū motuū: qꝛ eſt impoſſibile corpus naturale ſimplex eſſe imobile.ſ.ſemp quieſcēs.ipſe vō dicit qſi reſpondēdo ꝙ hoc eſt īpoſſibile ſm̄ fundamēta poſita in hac arte. ⁊ ſi fuerit hoc poſſibile in toto illius corporis ſimplicis non erit poſſibile in ꝑtibus: ſicut ē terra que ꝫ totū eſt quieſcēs tm̄ ſm̄ partes eſt mobilis. D.d. ſi corpus infinitū eſt ex formis finitis ⁊c.i. ⁊ quꝫ declaratū eſt ꝙ modi ſimpliciū ſunt finiti in nūero ſi aliquod corpꝰ inueniat cōpoſitū ex eis infinitū: neceſſe eſt vt hec ſimplicia ex quibus cōponit ſint infinita ī magnitudine quꝫ ſint finita in ſpecie.ſ.ꝙ vnū coꝝ aut plura vno ſint infinita ī magnitudine quꝫ ſint finita in ſpē: qm̄ ſi ſimplicia eſſent finita in ſpecie ⁊ in magnitudine neceſſario ⁊ cōpoſitū eſſet finitū. Deinde fecit rememorationē de hoc qd̄ iam declarauit ꝙ corpus ſimplex infinitū in magnitudine impoſſibile eſt eſſe: ⁊ dixit ꝙ eſt impoſſibile. iam.n.declarauimꝰ ⁊c.i.qm̄ ſi corpus cōpoſitū fuerit finitū aut erit neceſſario cōpoſitū ex graui ⁊ leui: aut ſm̄ cōmiſtionē: aut ſm̄ vicinitatē partiū paruarū. corpus.n.celeſte nulli eſt elementum ſicut ex nullo eſt elemēto: ⁊ videt ꝙ nō dixit qd̄ ſequit in vnoquoqꝫ coꝝ ex quibus cōponit corpus infinitū eſſe in magnitudine niſi qꝛ elemēta ſunt ꝯtraria. ⁊ quꝫ vnū coꝝ ſit infinitū ꝯtinget vt alterū ſit infinitū niſi infinitū corrūperet infinitū. ſi igit aliquis dixit ꝙ impoſſibile eſt inueniri corpus cōpoſitū infinituꝫ ex elemētis finitis in forma ⁊ magnitudine ſed infinitis in nūero.i. indiuidua inueniri eiuſdē ſpēi infinita. v.g. terre infinite dicemꝰ reſpōdendo ꝙ deſtructio iſtius ſermonis apparet ex potentia illius ſermonis. ſi eni terre infinite inuenirent poſſibile eſſet inueniri ex eis vna terra cōtacta ⁊ additiōe ad inuicē. ⁊ qm̄ ita ſit poſſibile erit inueniri grauitatē infinitā: ⁊ ipſe ꝓpalabit hoc poſt: ⁊ declarabit ipſuꝫ ꝑfecte qm̄ determinauerit ꝙ locus elementoꝝ eſt vnus numero ⁊ poſt hoc declarabitur ꝙ vnus mundus eſt.

Adhuc autem neceſſariū infinita magnitudine eſſe ⁊ loca ipſarū: quare ⁊ motꝰ infinitos eſſe omniū. hoc autē impoſſibile ſi ponamus veras eſſe primas hypotheſes: ⁊ neqꝫ qd̄ deorſuꝫ fert in infinitū contingeret ferri: neqꝫ qd̄ ſurſum ſm̄ eandē rationē. poſſibile.n.ferri qd̄ non cōtingit factū eſſe: ſimiliter in tali ⁊ tanto ⁊ vbi. dico autē ſi poſſibile eſt factū eſſe albū aut phyſicale aut ī egypto: ⁊ ferri hoꝝ aliquid impoſſibile: impoſſibile igitur ⁊ ferri illuc niſi nullum quod fert poſſibile peruenire.

Et etiā ſi forme ſint infinite ⁊ loca earuꝫ erūt infinita in magnitudine neceſſario. ⁊ quꝫ ita ſit ⁊ motus coꝝ erunt infiniti quod eſt impoſſibile ſi cōceſſerimus ꝓpoſitiones ꝑmas.ſ. ꝙ corpus vadens ad inferius impoſſibile eſt vt in infinitū vadat: ⁊ corpus vadens ad ſuperius impoſſibile ē ut in infinitū vadat: qm̄ impoſſibile eſt ut ſit qd̄ impoſſibile ē eſſe. hic aūt ſermo ſuſceptus equaliter in quātitate ⁊ qualitate ⁊ ſitu: ⁊ ideo dico ſi corpus non ſit albū aut vnius cubiti aut currēs impoſſibile eſt tranſmutari in aliquod ex his q̄ diximus: ⁊ impoſſibile eſt ire ad locum ad queꝫ impoſſibile eſt peruenire.

58 Uult declarare in hoc caplo ꝙ impoſſibile eſt ꝙ aliqd̄ corpus ſimplex ſit infinitū in magnitudine ꝑ aliā demonſtrationē q̄uis ſit vniuerſalior ꝑdicata: ⁊ dixit: ⁊ etiā ſi forme ſint infinite.i.⁊ ſi forme corpoꝝ ſimpliciū ſint infinite in magnitudine: neceſſe ē vt loca coꝝ ſint īfinita. ⁊ ſi hoc eſt: motus coꝝ infiniti neceſſario erūt aut in ſeipſis aut in ſuis partibꝰ. neceſſe eni ꝙ ptes corpoꝝ ſimpliciū mobiliū moueant in infinitū: nō eni moueret niſi ad locuꝫ totius. quꝫ igit locus totius ſit infinitus ꝯtinget ꝙ ptes mouebūt in infinitū. motus autē illius qd̄ in infinitū mouet neceſſario eſt infinitus. pars eni mouet ad totū nō ſm̄ ꝙ eſt totū ſed ſm̄ ꝙ eſt in ſuo eſſe naturali: ⁊ locus ptis ⁊ locꝰ totius corporis ⁊ ptis eſt idē. ⁊ quꝫ poſuerit ꝙ neceſſarium eſt ſi elemēta ſint infinita in magnitudine ꝙ motus ptiū eoruꝫ ſint infiniti: dixit: ꝙ impoſſibile eſt ⁊c.i.⁊ ponere motū infinitū īpoſſibile eſt ſm̄ ꝙ apparet apud illū qui cōceſſerit ꝑmas ꝓpōnes quas nūc habemus in hoc. videt.n.ꝙ nāliter eſt nobis notū ꝙ oē motū ꝫ rectitudinē nō mouet niſi ad aliqd ad qd̄ quꝫ ꝑuenerit quieſcat niſi motus eius eſſet ocioſus. ⁊ quꝫ ita ſit manifeſtū eſt ꝙ quꝫ videmꝰ lapidē motū ad inferius ⁊ ignē ad ſupius ſciemus ꝙ nō mouent niſi ad loca extra que ſunt: ⁊ qum ꝑuenerint ad loca illa quieſcūt. videt igit ꝙ hoc intēdebat qm̄ dixit: ſi nos cōceſſerimꝰ ⁊ cōceperimꝰ ꝓpōes primas ⁊ ſm̄ hāc explanationē erit ſermo eius.ſ. ꝙ corpus vadens ad inferius ⁊ ad ſupius impoſſibile eſt vt vadat in infinitū in his ꝓpōibꝰ ⁊ pōt intelligi ꝙ qui ꝯceſſerit ꝓpōnes ꝑmas ī hoc genere credere ꝙ corpus vadēs ad inferꝰ aut ad ſupius īpoſſibile eſt vt vadat in infinitū. ⁊ hec explanatio eſt cōuenientior manifeſto ſermōi ipſius. poſt.n.dat mediū tm̄ quo declarat hoc impoſſibile ⁊ dicit: impoſſibile eni eſt.i.ꝙ ponere motū infinitū eſt ponere mobile ad finē ad quē nō poteſt ꝑuenire. impoſſibile eſt igit ponere motū huiuſmōi. īpoſſibile eſt.n.incipe eſſe qd̄ impoſſibile eſt vt ſit: ⁊ hac eadē demōſtratiōe vtebat in fine. vi.phyſi. ⁊ quꝫ dedit ꝓpōneꝫ dicentē ꝙ impoſſibile eſt vt ſit impoſſibile eſt incipe: incepit verificare hāc ꝓpōneꝫ inducēdo oia ꝑdicata: ⁊ dixit: hic aūt ſermo ſuſceptus eſt equaliter ī q̄litate ⁊ quātitate ⁊ loco ⁊ in ſitu.i.ꝙ hec ꝓpoſitio vera eſt in oībus ꝑdicamētis: vera ē igit in vbi ⁊ mouet ſicut in q̄litate ⁊ in aliis ꝑdicamētis. D.dedit exemplum ⁊ dixit: ſi īpoſſibile eſt vt corpus ſit albū neqꝫ vnꝰ cubiti neqꝫ currēs terminet: impoſſibile eſt trāſmutari in aliqd̄ ex his que diximꝰ. U.g. de q̄litate.i.nō impoſſibile eſt ꝙ aliqd̄ corpꝰ fiat albū impoſſibile eſt trāſmutari in albū. ⁊ ſilr ſi impoſſibile eſt ꝙ aliqd̄ corpꝰ ſit aliquoꝝ cubitoꝝ īpoſſibile ē trāſmutari ī alia aliq̄ hora ineſſe illoꝝ cubitoꝝ. ⁊ ſilr ſi impoſſibile ē ꝙ aliquid ꝑueniat currendo ⁊ ambulādo ad aliquid non inuenitur incipiens currere ad illum locum.

Adhuc ſi ⁊ diſcreta ſunt nihil minus continget vtiqꝫ ex omnibus ignem infinitū eſſe: ſed corpus erat vndiqꝫ diſtenſiones habens.

Et etiā ſi forma corporis ignis inueniat ſeparata ⁊ diſiuncta adinuicē vt quidā antiquorum inquirebant erit ignis compoſitus ex omnibus diuerſis formis infinitis.

59 Quia declarauit ꝙ impoſſibile eſt inuenire corpus ſimplex infinitū in magnitudine: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt inueniri corpus cōpoſitū ex eis vnū. ⁊ aliqs pōt dicere forte eſt impoſſibile iueniri vnū corpus ꝯtinuū infinitū. diſcretū aūt paruū eſt poſſibile ut antiqui dicebāt de corporib' indiuiſibilibus. erunt ḡ indiuidua ignis infinita ⁊ vnūquodqꝫ coꝝ finitū. ⁊ quia ita ſit dixit reſpōdendo ꝙ ꝯtingit impoſſibile predictū: nā impoſſibile eſt ponere iſtas ptes ꝯgregatas: quapropṫ ꝯtingit magnitudinē vnā infinitā eſſe: ⁊ ſic cōtinget infinitā grauitatē eſſe. ⁊ iam declarauim' hoc impoſſibile eſſe: ⁊ hoc intēdebat quia dixit: erit ignis cōpoſit' ex oībus diuerſis formis infinitis. i. ꝙ ſi partes infinite ſeparate ab inuicē inueniant̄ poſſibile eſt cōtinuari ad inuicem: ⁊ ſic ꝓueniet ex eis magnitudo infinita qḋ eſt impoſſibile: impoſſibile aūt nō ſequit̄ ex poſſibili: illud ḡ qḋ ponebat̄ poſſibile eſt impoſſibile. ⁊ quia cōtingit ꝙ poſſibile ſit impoſſibile: cōtingit ꝙ poſitio ꝓpter quā poſſibile ſit impoſſibile ſit poſſibilis.

Itaqꝫ quomodo poſſibile eſt plura quidem diſſimilia eſſe. vnūquodqꝫ aūt iſtoꝝ infinitū eſſe vndiqꝫ. n. vnūquodqꝫ oportet infinitum eſſe.

Et iam diximus ſuperius ꝙ corpus vadit ꝑ omnes mēſuras. ſi igit̄ ita ſit quomodo erit poſſibile ꝙ plura corpora diſſimilia ſint infinita ita ꝙ vnumquodqꝫ eorum.

60 Intēdit per omnes quātitates tres dimēſiones que ſūt ad mediū ⁊ a medio ⁊ circa mediū. i. ꝙ quum declaratū eſt ꝙ motus ſunt tres ⁊ cauſa illius eſt ꝙ dimēſiones tres ſūt ⁊ neceſſe eſt ꝙ corpora ſimplicia ſint ſm numerū motuū ſimpliciū: ⁊ ꝙ dimēſiones etiā ſint finite ut declaratū fuit prius. quō ḡ exiſtiment̄ corpora diſſimilia eſſe. ſ. ſimplicia diuerſarū formarū ⁊ infinita: ⁊ quia in demonſtratiōe predicta nō ꝯpleuit declaratōnē i vnoquoqꝫ modoꝝ corpoꝝ ſimpliciū qḋ ipoſſibile eſt. ſ. ut ſit infinitū: ſed nō fecit hoc in ſimplicibus mobilibus recte: qm̄ quia perſcrutatus fuit de corpore infinito ⁊ diuiſit ipſuꝫ in ſimplex ⁊ cōpoſitum nō incepit prius cōplere diuiſionē ſimpliciū modoꝝ ⁊ deſtruere vnūquodqꝫ eſſe infinitū. Deinde poſt hoc deſtruere corpus cōpoſitū eſſe infinitū ut oportet i recto ordine ſed dimiſit loqui de modis corporū ſimpliciū ⁊ intēdebat deſtruere hoc in corpore cōpoſito: qm̄ in eo eſt deſtructio etiā in hoc corporis ſimplicis: ⁊ hoc eſt quia dixit: ꝙ cōpoſitū infinitū aut eſt infinitū qꝛ vnūquodqꝫ ſimpliciū ipſi' eſt infinitū in magnitudine: aut qꝛ ſūt finita magnitudine ⁊ infinita ſpē. videt igit̄ ꝙ bonū eſt ⁊ rectū ſatere hoc. ſed qꝛ corpus celeſte eſt corpoꝝ ſimpliciū ⁊ nullū eſt cōpoſitū ex eo nō intrat iſtā deſtructionē. ſ. inueniri corpus infinitū corpoꝝ ſimpliciū que ſunt elemēta corpoꝝ compoſitoꝝ: quapropter reuertit̄ hic ad cōplendū modos corpoꝝ ſimpliciū: ⁊ ad declarandū ex ꝑdictis ꝙ impoſſibile eſt ꝙ aliquod illoꝝ ſit infinitū in magnitudine ſiue ſit elementum ſiue compoſitum ſiue non.

Sed adhuc neqꝫ totū omiomerū ꝯtingit eſſe infinitū: primū quidē qꝛ nō eſt alius preter iſtos mot'. habebit igit̄ vnū hoꝝ: ſi autē hoc accidet aut grauitatem infinitā aut leuitatē infinitā eſſe. ſed adhuc nō poſſibile corpus qḋ circūfert̄: impoſſibile. n. īfinitū circūferri. nihil enī differt hoc dicere q̄ꝫ celū dicere infinitū eſſe. hoc autē oſtenſum eſt ꝙ nō eſt poſſibile.

Et etiā ſi forma corporis ſit cōſimilis impoſſibile eſt. n. ut ſit īfinita. primo ꝙ ſi motus alius a motibus predictis non ſit neceſſario hoc corp' habebit aliquē motū hoꝝ motuū: ⁊ ſi ita ſit neceſſario eſt grauitas infinita ⁊ leuitas infinita. ⁊ iam diximus ꝙ eſſe hoc eſt impoſſibile: ⁊ etiam nō aſſimilat̄ corpori eunti circulariter in infinitū impoſſibile eſt. n. corpus infinitū ire circulariter qui ergo dicit motionē circularē eſſe perpetuā ſimilis eſt dicenti celū eſſe infinitū: ⁊ iam declarauimus ſuperius hoc eſſe ipoſſibile: ⁊ etiā ꝙ corpus infinitū impoſſibile eſt moueri omnino.

61 Iam diximus cām ꝓpter quam iterauit ſermonē de deſtructione corporis ſimplicis infiniti in magnitudine: ⁊ D. ⁊ ſi forma corporis ⁊c̄. i. quia forma corporis fuerit cōſimilis. i. ſimplex nō cōpoſita impoſſibile eſt ut forma ſit infinita. ⁊ hoc dixit qꝛ cū cā finitatis magnitudinis ē forma neceſſe eſt ſi magnitudo ſit infinita ꝙ forma ſit infinita. D. o. qm̄ ſi alius motus a motibus ⁊c̄. i. ⁊ quia declaratū eſt ꝙ nullus motus eſt ſimplex preter tres mot' quos numerauimus ⁊ omne corpus ſimplex habet motū ſimplicē neceſſe eſt ut hoc corpus poſitū infinitū habeat aliquem motū hoꝝ motuū. D. o. ⁊ ſi ita ſit neceſſario erit grauitas infinita. i. ⁊ ſi neceſſariū fuerit ut hoc corpus infinitū habeat motū ſimplicē aut erit circularis aut rectus. ſi rectus aut ad mediū: ⁊ tūc erit graue: aut a medio: ⁊ tūc erit leue. ſi autē corpus infinitū fuerit graue neceſſe ē ut ſua grauitas ſit infinita ſm ꝙ prediximus: ⁊ ſilr de leui. ⁊ iam declarauimus ſuperius ꝙ impoſſibile eſt inueniri grauitatē infinitā aut leuitatē infinitā. D. o. ⁊ etiā nō aſſimilat̄ corpori eunti circulariī. i. ⁊ impoſſibile eſt etiā ut motus iſti' corporis ſimplicis ſit circularis ut ſit ſimile corpori rotundo. i. ſue ſpē. ſ. corpori cuius motus ē circa mediū. impoſſibile eſt. n. corpus infinitū moueri motu circulari. i. quia motus circularis eſt finite reuolutiōis: motus autē corporis infiniti eſt infinitus. D. o. qui ergo dicit motionē circularē eſſe ꝑpetuā ⁊c̄. i. ꝙ ſermo dicentis motū circularē eſſe infinitū eſt ſimilis in poteſtate ſermoni dicētis corpus mobile circulariī ut celū eſſe infinitū. D. o. ⁊ iā declarauim' ſuperius hoc eſſe impoſſibile. i. ꝙ corpus rotundū impoſſibile eſt eſſe infinitū quia declarauim' ꝙ corpus infinitū impoſſibile eſt moueri neqꝫ motu recto neqꝫ motu circulari: aut intēdit ⁊ iam declarauim' etiā vniuerſalius hoc ſ. ꝙ corpus infinitū impoſſibile eſt moueri omnio aliquo modo motuum.

Sed adhuc non cōtingit infinitū moueri aut enī ſm naturā mouebit̄ aut violentia: ⁊ ſiquidē violentia eſt ipſi: ⁊ qui ſm naturā. quare ⁊ locus alius equalis in quē feratur: hoc aūt ipoſſibile.

Et etiā ſi poſſibile eſt corpus infinitū moueri aut naturaliter aut violēte. ſi violēte omnino habet alteꝝ motū naturalē: habebit ergo alteꝝ locum quo eat naturaliter ſicut in quo it violente quod eſt impoſſibile.

62 Hec eſt demōſtratio alia a predictis ⁊ eſt ꝓpria corporibus motis recte ⁊. q. laborat in ea ad ꝑficiendū ex diuiſione motus illud qḋ nō fuit poſitū in demōſtratiōib' predictis. demōſtrationes enī ꝑdicte fundate ſunt ſup hoc ꝙ corpus infinitū mobile in rectū ipoſſibile eſt moueri motu naturali: ſi enī moueat̄ motu naturali nō mouebit̄ niſi ꝑ declinationē que eſt i eo. ſ. grauitatē ⁊ leuitatē. declarat ḡ illic ꝙ ſi moueat̄ ꝑ grauitatē aut leuitatē neceſſariū eſt inueniri illic grauitatē aut leuitatē infinitam. deinde oſtēdit hoc eſſe impoſſibile ꝓpter hoc qḋ declaratū fuit infinitū impoſſibile eſſe moueri nāliter: q̄ſi igit̄ aliquis poſſet dicere forte mouet̄ violēte: ꝓpter qḋ dixit reſpōdēdo ꝙ ſi mouet̄ violēte neceſſario habet motū naturalē: violētia enī nō ineſt niſi i reſpectu nature: ⁊ ſi res nō habuiſſet motū naturalē nō intelligeret̄ habere motū violentū. D. o. habebit igit̄ alterū locū. ⁊c̄. i. ſm ꝙ videt̄ ꝙ locus i quo mouet̄ idē corpus mobile violentū alius eſt a loco in q̄ mouet̄ nāliī ⁊ nō inuenit̄ ita in corpib' ſimplicib': ſꝫ videm'

ꝙ locus in quo mouet̃ terra violẽte eſt idem cum loco in quo mouet̃ naturalit̃: ſed motus naturalis nõ differt a violẽto niſi ſm modũ tñ. motus.n.in aere ſi fuerit ad ſuperius erit violẽtus: ſi ad inferius naturalis. ſed tñ viſuꝫ eſt ꝙ non intẽdebat per locũ motus locum in quo mouetur ſm locuꝫ quo mouetur: quaſi igit̃ diceret: erit igitur alter locus quo mouet̃ naturaliter.

Quod autẽ oĩo impoſſibile eſt infinitũ a finito pati aliqd aut facere finitũ ex his manifeſtuꝫ ſit enĩ infinitũ in quo.a.finitũ autẽ in quo.b. tempus autẽ in quo mouet aliquid: aut motũ eſt.g. ſi itaqꝫ a.b.a.calefactũ eſt: aut latũ eſt: aut ad aliquid paſſuꝫ eſt: aut ⁊ qdcunqꝫ motũ eſt ĩ tẽpore in quo.g.ſit.d.eo ꝙ ẽ.b. minus ⁊ minus in eq̃li tpe minus moueat. ſit autẽ ꝙ in quo.e.ab eo qd b.alteratum: ꝙ itaqꝫ eſt.d.ad.b.e. erit ad finituꝫ aliquid.

Et dicamus ꝙ corpus finitũ impoſſibile eſt agere in corpus infinitũ ⁊ recipere: ⁊ ea recipere actione ad inuicẽ oĩo ⁊ demonſtratio huius eſt ſic. ſit igit̃ corpus infinitũ.a.⁊ finitum.b.⁊ ſit tempus i quo mouet̃ aut mouet.c.expellat̃ corpus a.⁊ recipiat aliquã formaꝫ.b.in tẽpore.c. ⁊ ſit.d. minus q̃ꝫ.b.⁊ hoc minus moueat̃ ꝑ alterã magnitudinẽ minorẽ in tpe equali primo ⁊ ſit.h.qd mouet̃ ex.d.dicamus ꝙ proportio.d.ad.b. eſt ſicut proportio.b.ad aliud minus.a.

65 Hec eſt demõſtratio vniuerſalis oĩbus corporibꝰ rectis ⁊ rotundis ⁊ ſimplicibus ⁊ cõpoſitis. omẽ enĩ corpꝰ aut ẽ agens aut patiens aut vtroqꝫ participãs. ⁊ quꝫ ita ſit potuit declarare corpus infinitũ non eſſe: nã qum poſuimus ꝙ omne corpus aut eſt actiuũ aut paſſiuũ aut actiuum ⁊ paſſiuũ ſimul: ⁊ quꝫ poſuit ꝙ corpus infinitũ impoſſibile eſt agere aut pati: cõcludit̃ enĩ in ſcda figura ꝙ nullũ corpoꝝ eſt infinitũ: ſed q̈ ꝓpoſitio dicẽs ꝙ omẽ corpus aut eſt actiuũ aut paſſiuũ: manifeſtũ ẽ ꝑ ſe. corpora.n.celeſtia videt̃ agere in ea que ſunt ſub eis: iſta autẽ videt̃ agere ⁊ pati ad inuicẽ ⁊ altera ꝓportio nõ eſt manifeſta.ſ. dicẽs ꝙ infinitũ impoſſibile eſt agere aut pati. hec autẽ ꝓpõ diſſoluit̃ in duas: quaꝝ vna eſt ꝙ infinitũ ĩpoſſibile eſt pati alia eſt ꝙ infinitũ impoſſibile eſt agere in rem finitã. vnde incepit declarare ꝓpõneꝫ dicentẽ ꝙ corpus infinitũ impoſſibile eſt pati a finito: ⁊ accepit eadẽ exẽpla vtriuſqꝫ queſtionis. Deinde diuiſit demonſtrationeꝫ ⁊ dixit: ſit ḡ corpus infinitũ.a.⁊c̃.i.ſi aliquis finxerit corpus infinitũ reperiri patiẽs aut agẽs corpus infinitũ ſit.a. ⁊ ponamus aliud corpus finitũ ⁊ ſit.b.⁊ ponamꝰ tempus in quo egit.a.ĩ.b. aut patit̃.a.a.b.⁊ ſit tempus.c. Deinde incepit demõſtrationẽ alterius iſtoꝝ duoꝝ ⁊ eſt ut.a.infinitũ patiat̃ a.b. finito in tpe.c.ſ.ſm totũ: ⁊ dicit: ⁊ expellat̃.a.⁊ recipiat aliquam formam.b.i. impoſſibile eſt ut corpus infinitũ patiat̃ a finito. qd ſi poſſibilẽ ſit ponat̃ ꝙ.a.infinitũ ponatur ſm totũ a.b.finito in tẽpore.c.poſito. ⁊ quꝫ poſuiſſet ꝓpoſitionẽ quã intẽdit deſtruere ꝯiũgit illi propõneꝫ poſſibilẽ ⁊ dicit ⁊ ſit.d.minus.b.i. ⁊ ꝯiũgamus huic ꝓpõni poſſe hoc.ſ.ut aliud corpus ſit finitũ ⁊ minus corpore finito qd eſt.b.hoc autẽ corpus ſit.d.i.ꝙ iſta potẽtia ſit poſſibilis ⁊ non ꝯtingit ex ea per ſe aliqd impoſſibile. D.d. ⁊ mouet̃ hoc minus per aliquã magnitudinẽ minorẽ incipe equali ꝑmo ⁊c̃.i.⁊ ponamus ꝙ corpus agẽs qd ponimus minus corpore agẽte qd eſt.b.ſ.d.patiat̃ ab eo aliud corpꝰ ſm totũ in tpe in quo ex.b.finito patiat̃.a.infinitũ.ſ.in tpe.c. ⁊ ſit.h.hoc corpus qd patit̃ a minori agẽte.ſ.d.⁊ omne hoc eſt poſſibile. ⁊ qũ poſuit hoc poſſibile poſuit qd ſequit̃ ex eo ⁊ dixit: ꝙ ꝓportio.d.ad.b.eſt ꝓportio.h.ad minꝰ ſine ſ.ꝫ.i.dico ꝙ neceſſariũ eſt ꝙ proportio minoris agẽtis.ſ.d. ad maius agẽs.ſ.b. ſit ſicut ꝓportio agentis ex.d.minoris ſ.h.ad corpus alterum agẽs minus corpore.a. infinito. ⁊ qum poſuit ꝙ hec proportio eſt neceſſario ita incepit declarare hoc ⁊ dixit:

Sit itaqꝫ equale quidem in equali tpe alterãs minus autẽ in equali minus: maius autẽ maius tantũ autẽ quantũ analogũ erit qdcũqꝫ maius ad minus. nõ igit̃ infinitũ a nullo finito mouebit̃ in nullo tempore. minus enĩ aliud i equali a minori mouebit̃ ad quod quidẽ analogum finituꝫ eſt. infinitũ enĩ ad finitũ in nulla ꝓportiõe eſt.

Et dicamus ꝙ corpora equalia in magnitudine mouent̃ ⁊ trãſmutant̃ equaliter in tpe vno ⁊ propter hoc corpus minus mouet̃ in minori motu in illo tẽpe. ⁊ corpus maius mouet̃ motu maiori in illo tpe. mouet̃.n.ſm ſuã magnitudinẽ magis q̃ꝫ motu minoris tẽporis. iam ergo oſtẽſum eſt nunc ꝙ corpus quia eſt infinituꝫ nõ poſſibile ut moueat corpus aliquod ex corporibus finitis oĩo: neqꝫ in aliquo tempoꝝ qm̃ erit aliud corpus paruũ quod mouebit aliud corpus minus ſe ſm moduꝫ ſue paruitatis in illo tempore ergo erit hoc iterum corpus finitum. nam non eſt inter corpus finitum ⁊ infinitum proportio neqꝫ propinquitas neqꝫ comparatio.

64 Ideſt q̈ videmus agẽtia equalia in patiẽtibus equalibus: patiunt̃ ab eis in oĩbus ptibus in tpe equali: ⁊ videmus maius agens agere in patiẽtia eq̃lia in eodẽ tpe magis q̃ agẽs minus: ⁊ agens minus: minus. ⁊ ſilr̃ agẽs maiꝰ patit̃ ab agẽtibus equalibꝰ minus ⁊ minus magis. ⁊ qum ꝯtingit ex hoc ꝙ qum ab agentibꝰ diuerſis patiant̃ diuerſa patientia ꝙ ꝓportio agentiũ ad agẽtia ſit ſicut ꝓportio patientiũ ad patiẽtia. quõ etiã ex his fundamẽtis poſitis declarat̃ qd intẽdit declarare apparet ſic: quꝫ enĩ poſuimꝰ ꝙ agẽtia equalia agãt in patiẽtia eq̃lia eadẽ actione in eodẽ tpe: apparꝫ ex hoc ꝙ agẽtia eq̃lia quoꝝ ꝓportio ad inuicẽ eſt ſicut ꝓportio patientiũ ad inuicẽ agũt actiões eq̃les in tpibus equalibus. agentia enĩ eq̃lia ⁊ patiẽtia eq̃lia ſunt huiuſmodi.ſ.ꝙ ꝓportio agentiũ ad inuicẽ eſt ſicut ꝓportio patientiũ ad inuicẽ: ſed tñ iſto ſunt in equa ꝓportione: alia autẽ in alĳs ꝓportiõibus. ⁊ qum hoc apparet in vno modo modoꝝ ꝓportionaliũ apparebit in alĳs ꝓportionibus. ⁊ quꝫ hec ꝓportio eſt verificata.ſ.d.ꝙ actiones oĩuꝫ agentiũ quoꝝ ꝓportio ad inuicẽ eſt ſicut ꝓportio patientiũ ad inuicẽ in patiẽtia reſpõdẽtia eis.ſ.actio p̃cedẽtis agentis in p̃cedens agẽs: ⁊ ꝯſequentis agentis in ꝯſequens agens ſunt actiones ꝓportionales in tpibus eq̃libus. ⁊ qũ inquã ita ſit manifeſtũ eſt ꝙ querẽda eſt eius ꝯuerſa: ⁊ eſt ꝙ agentia ⁊ patiẽtia in tpibus eq̃libus ſunt ꝓportionalia dicamus ḡ qm̃ ita eſt. V.g. ponamus duo agẽtia quoꝝ alterũ ſit.a. alterũ autẽ.b. ⁊ duo patiẽtia quoꝝ alterũ ſit.c. ⁊ alterũ.d. ⁊ ponamus ꝙ totũ.c.patiat̃ ab.a.⁊.d.a.b.i eodẽ tpe: ⁊ ſit tẽpus.g.dico ḡ ꝙ ꝓportio agẽtis ad agens eſt ſicut ꝓportio patiẽtis ad patiens.ſ. ꝙ ꝓportio.a.ad.b.eſt ſicut ꝓportio.c.ad.d. ⁊ ecõuerſo: ⁊ demõſtratio eius eſt ſicut q̈ ſi ꝓportio.a.ad.b.non fuerit ſicut ꝓportio.c.ad.d. ſit ergo maior aut minor. ſi igit̃ ꝓportio.a.ad.b.ſit minor ꝓportiõe.c.ad.d.ſecemus ex.a.aliquid cuius ꝓportio ad b.ſit ſicut ꝓportio.c.ad.d.ſit ḡ ꝓportio a.h.ad.b. ſicut ꝓportio.c.ad.d.erit ḡ paſſio.d.ad.h.a.⁊.d.ad.b.in eodem tpe. ſit ḡ illud tẽpus.c. ſed iã poſuimꝰ ꝙ in eodẽ tẽpe patit̃ c.ad.h.ſm totũ.a.cuius.h.erit poḡ in eodẽ tpe patit̃ ideꝫ patiẽs eadẽ paſſione a duobus agẽtibꝰ quoꝝ vnus ẽ maius: alterũ autẽ minus qd eſt impoſſibile. ⁊ ꝓpter hoc dicit̃ prius Ariſ. ꝙ maius agit actionẽ maiorẽ in eodem tpe q̃ minus.ſ.in idem patiens. ⁊ Ariſ. quaſi fuit ꝯtentus in hac

demonſtratiõe ꝛ poſitiõe ꝑpoſitionũ ex quibus ſequitur hoc. omñe ġ hoc videt̃ quaſi obmiſſũ adeo ꝙ ſequit̃ ex eis que poſuit: ſed nõ omiſit hoc in ſermone vno immo amiſit ꝑ mutationẽ ꝑpõnis ꝛ impoſſibile cõtingens. quꝫ. n. ꝑmutauerim⁹ ꝑportionẽ ꝯtingit ꝙ proportio primi agẽtis ad patiens primũ ſit ſicut ꝑportio agẽtis ſecũdi ad patiẽs ſcðm. ſ. ꝙ proportio. b. ad. a. h. qð eſt pars infiniti ſit ſicut proportio. d. quod eſt agẽs ſcðm. ad. h. qð eſt patiẽs ſcðm ꝛ qum ita ſit ꝯtinget ut in eodẽ tempore ꝛ ab eadẽ re ꝛ eadẽ paſſione patiant̃ duo corpora quoꝝ alteꝝ eſt finitũ. ſ. a. h. ꝛ alteꝝ infinitũ. ſ. totũ. a. qð eſt impoſſibile: ꝛ tunc apparet ex his ꝑpõibus ꝙ corpus infinitũ nõ agit in corpus finitũ. Dixit: manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ corpus infinitũ impoſſibile eſt mouere aliud corpoꝝ finitoꝝ oio: neqꝫ in alio tpe ideſt ꝛ manifeſtũ eſt ex his que diximᷓ de ꝑportiõe. q̃ſtio ſecũda quã intẽdimus ꝛ eſt ꝙ impoſſibile eſt corpus infinitũ agere in corpus finitũ in aliq̃ tpe: qm̃ qñ duo agẽtia diuerſa agunt in idẽ patiẽs eadẽ actione ꝯtingit ut ſit in tẽporibus diuerſis ꝛ ut ſit ꝑportio agẽtis ad agens ſicut ꝑportio tpis ad temp⁹. ſi ġ poſuimus alteꝝ agentiũ finitũ ꝛ alterũ infinitũ ꝯtinget ut finitũ agat in nullo tẽpe: q̃propter nullã ꝑportionẽ habebũt in actiõe qum nullã habeãt in q̃titate. ꝛ qum poſuim⁹ ipſuꝫ moueri in tpe. ſ. infinitũ mouere finitũ: poſſibile eſt reperiri aliud corpus finitũ qð in illo codeꝫ tẽpe aget actionẽ infiniti ſm modũ ꝑdictũ: ꝛ ſic igit̃ inueniemus duo agẽtia quoꝝ alteꝝ eſt finitũ ꝛ alterũ infinitũ que agent in eadẽ actione ꝛ in eodẽ tpe: ꝛ hoc intendebat qum dixit: erit eni alterũ corpus paruũ qð mouet alterũ minus in tpe illo: ꝛ erit hoc etiã finitũ. i. qm̃ qũ poſuimus corpus infinitũ mouere aliquod corpus finituꝫ in aliquo tpe poſſibile eſt inuenire alterũ corpus finitũ. ſ. minus q̃ infinitũ mouere corpus minus q̃ qð mouet infinitũ in illo eodẽ tpe. qum ġ duplicamus agẽs. ſ. moueri finitũ poſſibile eſt peruenire ad corpus finitũ qð mouebit̃ in illo eodẽ tẽpe corpus. ſ. motũ ab infinito propter illam ꝑportionẽ quã diximus de agẽtibus ꝛ patientibus: igitur in eodẽ tempore agẽt eadem actione ꝛ in idẽ corpus duo agentia eiuſdẽ ſpẽi quoꝝ alterũ eſt finitũ alteꝝ infinitum. D. d. nullã habet corpus finitũ ꝛ infinitũ ꝑportioneꝫ aut vicinitatẽ neqꝫ cõparationẽ. i. ꝛ hoc impoſſibile non contingit niſi confeſſi fuerimus ꝑportionẽ habendã. quin. n. cõceſſerimus corpus infinitũ agere in tpe cõcedemus habere ꝑportionẽ ad finitũ: ſed in rei veritate nullã habent ꝑportionẽ ſicut dixit: quapropter continget neceſſario ut actio eius ſit in nullo loco uel in tempore.

Sed adhuc neqꝫ infinitũ in nullo tpe mouebit finitũ. ſit eni in quo. a. infinitũ. b. v̄o finitũ tpˢ in quo. g. igit̃. d. in. g. minus eo quod eſt. b. mouebit ſit. z. ꝙ itaqꝫ. b. ꝛ. z. totũ ad. z. e. ſit habẽs eã proportionẽ ad. d. mouebit igit̃. e. b. in. z. g. infinitũ: igit̃ ꝛ finitũ in equali tpe alterabũt. ſed impoſſibile in minori enim ꝙ maius ſupponebat̃: ſed ſemp ſumptũ tempus ideꝫ facit: quare nõ erit tẽpus neqꝫ vnũ in quo mouebit: ſed adhuc in infinito tẽpe non eſt mouiſſe neqꝫ motũ eſſe: finẽ. n. non habet: factio autẽ ꝛ paſſio habent.

Et etiã corpus infinitũ non mouet corpus finitũ in aliquo tẽpe. ſit ergo potentia infinita in linea. a. ꝛ corpus finitũ in linea. b. z. ꝛ ſit tẽpus in quo ſit motus in linea. c. d. igit̃ mouet̃ minus q̃ꝫ motus. b. z. erit ergo ꝑportio totius. b. z. ad. z. ſicut proportio motus. d. ad. a. h. ꝛ cũ ita ſit cõtinget ꝙ corpus finitũ ꝛ infinitũ moueant idẽ ꝛ in eodẽ tpe quod eſt impoſſibile. iaꝫ. n. diximus ꝙ corpus maius mouet aliquid in minori tẽpe q̃ꝫ minus. ꝛ hoc erit in oĩ tẽpore in quo venit̃ actio quã agit per corpus finitũ corpus infinitũ ꝛ corpus finitũ. ꝛ impoſſibile eſt ut moueat aliquid ĩ tempore infinito quoniã non habet finẽ. motus autẽ eſt actio que non recipit formas.

65 Qum retulit ꝙ ex ꝑpõibus poſitis põt declarari ſcðaꝫ. ſ. ꝙ impoſſibile eſt ut corpus infinitũ trãſmutat corpus finitũ: incepit declarare hac ꝑ lineas dicẽdo: ſit ġ potẽtia infinita in linea. a. i. ſit corpus infinitũ in potẽtia ꝛ magnitudine: qum illud qð eſt infinitũ in magnitudine eſt infinitũ in potẽtia. ſ. corpus agens in linea. a. D. d. ꝛ ſit corpus finitum linea. b. z. ꝛ e. i. ꝛ ſit corpus finitũ patiẽs ab infinito linea cuius vna pars eſt. b. ꝛ reliqua pars eſt. z. ꝛ ſit tẽpus ĩ quo patit̃ totũ. b. z. finitũ ab. a. ĩfinito linea. c. D. d. d. igit̃ mouet̃ in. c. minus motu. b. ꝛ. z. i. ꝛ ponamus aliud corp⁹ ſ. o. qð agat in corpus. b. z. finitũ in quo egit. a. infinituꝫ in illo eodẽ tpe. ſ. c. neceſſario igit̃ erit actio. o. in tpe minori actiõe. a. cũ. o ſit finitũ. a. autẽ infinitũ. ſ. o. qð agit in alteraꝫ partẽ. b. z. nõ in vtrũqꝫ. U. g. aut in partẽ. b. aut in ptẽ z. ꝛ hac intẽdebat qum dixit. D. igit̃ mouebit in. c. minus q̃ motus. b. z. i. ꝙ. o. agẽs finitũ agit in tẽpore. c. in patiens b. z. actione in partẽ minorẽ duaꝫ partiũ. b. z. ſ. ꝙ agit ĩ hoc tpe ĩ alia parte. b. z. ꝛ nõ in toto. D. o. erit igit̃ ꝑportio totius. b. z. ad. z. b. ſicut ꝑportio. o. ad. h. ꝛ. a. i. erit ꝑportio maioris patiẽtis qð eſt. b. ꝛ. z. aggregata ad minus patiẽs qð eſt. b. ſicut ꝑportio minoris agẽtis qð eſt. o. ad parteꝫ agentẽ corporis infiniti ꝛ ſit. a. h. ꝛ intẽdit ꝙ qũ ꝑmutauerimus ꝑportionẽ erit ꝑportio agẽtis qð eſt. o. ad patiens minus qð ẽ. b. ſ. ꝙ eſt pars. b. z. ſicut ꝑportio maioris agẽtis qð eſt pˢ infiniti. ſ. a. h. ad maius patiẽs qð eſt. b. z. cõgregata. ꝛ quꝫ ita ſit ꝯtinget neceſſario ut. b. z. patiat̃ ex. a. h. finito in tpe. c. in quo patiebat̃ ex toto. a. ĩfinito. patiẽs igit̃ totũ. b. z. patit̃ in tpe. c. a duobus agẽtibus quoꝝ vnũ eſt finitũ. ſ. a. h. ꝛ alteꝝ infinitũ cuius. a. h. eſt pars qð eſt impoſſibile: ꝛ hac intẽdebat quꝫ dixit: ꝛ ſi ita ſit cõtinget ꝙ corpus infinitũ ꝛ finitũ moueãt idem quod eſt impoſſibile eodẽ motu ꝛ in eodẽ tpe: ꝛ ꝑportiõ in litteris que ceciderũt in litteris a quo trãſtulimus illud ex cõuerſa. poſuit. n. ꝑportionẽ maioris patiẽtis ad minus ſicut ꝑportionẽ minoris agẽtis ad maius: ꝛ hoc nã põt eſſe imo oportet ponere ꝑportionẽ minoris patientis ad maius patiens ſicut ꝑportionẽ minoris agẽtis ad maius agens. patiẽs. n. magis eſt ignotũ qð vult inuenire ꝑ ꝑportionẽ. D. d. iam eni diximus ꝙ corpus maius mouet idẽ in tẽpe minori q̃ minus. i. hoc fuit impoſſibile qꝛ iaꝫ diximus ꝙ manifeſtũ eſt ꝑ ſe ꝙ corp⁹ maius facit actionẽ quã facit corpus min⁹ in tpe minori q̃ faciat corpus minus nedũ faciãt eandem actionẽ in eodẽ tpe agẽs finitũ ꝛ agens ĩfinitũ. D. d. ꝛ hoc eſt in oĩ tẽpe in qua erit actio quꝫ agũt ꝑ corpus finitũ ꝛ corpus infinitũ ꝛ corpus finitũ. i. ꝛ ꝯtingit ſm hoc ut hac inueniat̃ in oĩ tpe in qua agũt per corpus finitũ corpus infinitũ ꝛ finitũ. ſ. ut tẽpus ſit equale. D. d. ꝛ etiã impoſſibile eſt mouere aliã rem in tẽpe infinito qm̃ non hꝫ finẽ. i. ꝛ ſi quis poſuerit ꝙ ĩfinitũ mouet in tpe infinito hoc etiã erit poſſibile. qð eni mouet ĩ tpe infinito mouet ad nullũ finẽ ꝛ qð mouet ad nullũ finẽ ocioſe mouet. hoc eni non ꝯtingit niſi in his q̃ ſunt ꝑter motũ ſitualẽ ꝛ in localibus etiã in motis recte. Iã. n. declaratũ eſt ꝙ ꝑmũ mouens tpe infinito mouet. nã vtilitas huius motiõis ꝛ ꝯtinuatio ꝛ ꝑpetuitas eſſendi: quapropꝫ neceſſe eſt ut ſit infinitũ: ſed qum declaratũ eſt impoſſibile eſt ut tale mouẽs ſit corpus: qm̃ ſi corpus eſſet moueret in nullo tpe ut declaratũ eſt in vltimo. viij. phyſi. intẽdebat. n. ꝙ impoſſibile eſt ponere corpus ĩfinitũ ut moueret aliqð finitũ in tpe infinito. i. agere in idẽ numero tpe infinito: qm̃ ſi generandũ eſt nõ cõplebit ſua generatõ: ꝛ ſi afficiendũ eſt non cõplebit ſua qualitas: ꝛ ſi ſit mouendũ non peruenit ad finẽ quẽ intendebat

⁊ hoc ſequit in corpore celeſti ſicut ⁊ in aliĩs.ſ.ꝙ eſt impoſſibile ut corpus celeſte moueat aliqđ ex hĩs que ſunt ſub eodẽ tempore infinito. U.g.aliquod ex decẽ pdicamẽtoꝝ. D.o.motus autẽ eſt actio que nõ recipit diffectõnes.

Neqꝫ infinitū vtiqꝫ ab infinito cõtingit nihil pati.ſit.n.a.infinitū.⁊.b.tempus autẽ in quo paſſum eſt.b.ab.a.in quo.g.d.qđ autẽ in quo.c.infiniti pars quia totū.b.paſſum eſt non in equali tempore hoc ipſuꝫ mouet.ſupponebat eñi in minori tempore moueri minus.ſit eñi motū ab.a.in.d.ꝙ itaqꝫ.d.ad.d.g.e.eſt ad aliquid eius qđ ẽ b.finituꝫ.hoc igit neceſſe ab.a.motū eſſe in.g.d.tempore.ab eodẽ eñi ſupponit in pluri ⁊ minori tempore.maius ⁊ minus pati quecūqꝫ proportionat tempori diuiſa ſunt.

Dicamus igit ꝙ corpus infinitū impoſſibile eſt mouere aliquod corpus infinitū neqꝫ agere in ipſum aliqđ.ſit ergo corpus infinitū agens linea.a.⁊ corpus patiẽs infinitū linea.b.⁊ ſit tẽp* in quo agit corpus agens.c.ad.ꝫ.⁊ moueat ab a.corpus finitū ⁊ ſit.h.a.igit agit in totū.b.⁊.b:ſed hoc impoſſibile eſt in eodẽ tempore.agit.n.in minori tpe in minus corpus.a.igit mouet.b.b.in.d.tm̄.Dicamus igit ꝙ ſicut eſt ꝓportio.d.ad.c.ita eſt ꝓportio.b.ad aliquã partẽ.b.que eſt finita in tẽpore:tunc igit mouet.a.iſtam litteram c.quandã partẽ in.b.in tpe.c.d.⁊ ſimilit agit.a.ĩ corpus maius ⁊ minus non q2 actio eius eſt in tpe maiori aut minori ⁊ hec eſt figura.

66 Cum declarauit ꝙ corpus finitū impoſſibile ẽ vt agat in infinituꝫ neqꝫ ecõuerſo:vult declarare ꝙ neqꝫ infinituꝫ in infinitũ ⁊ põit corpus agẽs infinitū.a.⁊ patiẽs infinitū b.⁊ tẽpus in quo cõplet actio.e.d.qđ diuiſum eſt in duas partes.ſ.c.⁊.d.⁊ hoc manifeſtū eſt ex ſermone eius:⁊ quꝫ hoc poſuit ſicut diximus: ⁊ ſicut eſt manifeſtū ex ſuis verbis:dixit:⁊ moueat ex.a.corpus finitū quod eſt.h.i.⁊ ponamus corpus finitū qđ eſt patiens ab agente poſito infinito.ſ.a.⁊ ſit hoc corpus.h.D.o.erit igit corpus.d.agens in totū.b.⁊c.i.neceſſariū eſt ergo ob hac poſitiõe ut a corpore agẽte infinito.ſ.a.patiant ſm totū duo agẽtia:quoꝝ vnū eſt infinitum.ſ.b.⁊ ſcđm finitū.ſ.h.⁊ poſuit hoc corpus partẽ finiti.ſ.poſuit corpus.h.parteꝫ.b.U.g.ꝑ partẽ b.h.⁊ impoſſibile eſt ut hec duo corpora patiant ab eo ſ eodem tpe ſm totū.principiū eñi eſt ꝙ ab eodẽ agente patit minus patiens in minori tpe nedū alterū patientiū fuerit finitū ⁊ alterꝫ infinitū.a.igit mouebit.h.in.d.tm̄.i.ſedꝫ ergo ut corpus agens eſt infinitū.ſ.a.moueat corpus.h.finitū qđ eſt pars.b.patiẽtis infiniti in tpe qđ eſt pars temporis.c.d.in quo mouet infiniti totū.ponamus ergo iſtã partẽ.d.⁊ quum poſuit iſtã partẽ dicit:⁊ proportiõ.d.ad.c.eſt ſicut proportia.h.ad quandã partẽ.b.⁊ ẽ infinita.i.ſequit hoc ſm hac ꝙ proportio tpis qđ ẽ pars temporis totius.c.ſ.d.ad totū tempus.ſ.c.d.ſit ſicut proportio patiẽtis finiti.ſ.h.qđ poſuimus partẽ.b.infiniti ad illã partem b.finitã cuius corpus.b.eſt pars.i.ꝙ proportio.h.ad ipaꝫ ẽ ſicut proportio tẽporis.d.ad tẽpus totū.d.c.⁊ iſta ꝓportio apparet eo ꝙ conceſſimus ꝙ ab codeꝫ agente patiant agentia equalia in tẽpore equali ⁊ minus in minori.⁊ qm̄ ita ſit erit proportio agentis ad agens ſicut proportio tẽporis ad tempus: qm̄ ſi ita fuerint ꝓportiõabilis equalis proportiõne ↄtinget neceſſario ut ſit eadẽ in aliĩs proportionibus:⁊ iam diximus de hac proportione.D.o.qū igit a.mouebit hanc litterã.ſ.quandã partẽ.b.in tpe.c.⁊.d.i.neceſſariū eſt igit ut agens infinitū.i.a.moueat partẽ.b.finitã cuius proportio ad partẽ minorem.b.ſ.b.h.eſt ſicut proportio totius tẽporis.c.d.ad parteꝫ ſui.d.in tẽpore.c.d.in quo.a.infinitū mouet.b.infinitum.D.o.⁊ ſimiliter agit in corpus magis ⁊ minus ⁊c.i.⁊ contingit ex hoc ut ab eodem agente patiantur maius corpus ⁊ minus in eodem tẽpe non in temporibus diuerſis qđ eſt impoſſibile.

In nullo igitur tempore finito poſſibile infinituꝫ ab infinito motū eſſe in infinito igitur:ſed infinitum tempus non habet finem: quod autem motum eſt habet.

Manifeſtuꝫ eſt igitur ꝙ impoſſibile eſt ut corpus infinitum moueat corpus infinitum in tempore finito.⁊ ſi hoc eſt impoſſibile: poſſibile eſt igitur ut ſit in tempore infinito.⁊ iaꝫ diximus ꝙ tempus infinitum non habet finem: corpus autem mobile habet finem.

67 Jam manifeſtum eſt ꝙ corpus infinitū impoſſibile eſt agere in corpus infinitū in tpe finito:ſed q2 aliquis poteſt dicere ꝙ ſi ageret erit infinita in tpe:dixit: ⁊ ſi hoc eſt impoſſibile:poſſibile eſt igit ut ſit in tpe infinito.impoſſibile eſt igit ut ſit in tẽpe infinito.i.⁊ ſi aliqs dixerit ꝙ ſi hoc eſt impoſſibile in tempore finito forte eſt poſſibile in tẽpore infinito.⁊ hoc qđ dixit habet ſufficientiã: qm̄ quum poſuerit patiẽs infinitū contingit neceſſario ut eius paſſio ſit infinita:⁊ ſi poſuerit patiẽs infinitū ⁊ paſſionẽ finitã eſt q̄ſi poſitio ↄdicens ſibi.⁊ dicendū eſt ab aliquo ꝙ ponẽs hoc petit principiū.exiſtimandū enim eſt ꝙ nulla differentia ẽ ſiue ponat pmo finitū quod eſt ↄdicens queſito: ſiue ponat paſſio eius finita.⁊ quum ita ſit dicit reſpõdendo ⁊ iaꝫ diximus ꝙ quꝫ tempus infinitū ⁊c.i.⁊ iam dixim⁹ in phyſicis ꝙ tempus eſt infinitū ⁊ ꝙ non habet finẽ.⁊ quum poſuimus hoc infinitū pati in tpe infinito tunc eius actio nõ haberet finẽ ad quẽ perueniret.erit ḡ aliquod qđ ſemper generabitur ⁊ nūꝗ̄ complebitur: ⁊ declaratum eſt cõtrarium in.vj.phyſicoꝝ.

Si igit omne corpus ſenſibile habet virtuteꝫ actiuã aut paſſiuam aut ambo: impoſſibile corpus infinitum ſenſibile eſſe.

Et etiã omne corpus ſenſibile habet potentiã actiuam ⁊ paſſiuam inſimul.⁊ quum ita ſit impoſſibile eſt corpus ſenſibile eſſe infinitum.

68 Cum declarauit ꝙ impoſſibile eſt in corporibus infinitis neqꝫ agere neqꝫ pati:ponit ſecundã ꝓpãneꝫ ut cõcludat ꝙ nullū corpus eſt infinitū:⁊ hec quidẽ ꝓpoſitio ẽ ꝙ omne corpus naturale aut eſt actiuū aut paſſiuū aut ambo: hoc aūt videt ſenſui.corp⁹ eñi celeſte videt agere ĩ ea que ſunt apud nos:alia aūt que ſunt ſub eo vident agere ⁊ pati inſimul:⁊ cõponit ſic in ſecūda figura: omne corp⁹ aut eſt actiuū aut paſſiuū: ⁊ nullū corpus infinitū eſt actiuū aut paſſiuū: ḡ nullū corpus eſt infinitū.⁊ intdit ꝑ ſenſibile:ſenſibile tactu:⁊ tacuit corpus celeſte:qm̄ omnes antiqui nõ credebãt ipſum eſſe nõ patiẽs immo omnes dixerunt ipſum eſſe aut ignem aut cõpoſitum in quo dominatur ignis ⁊ maxime de ſtellis.

Sed tm̄ ⁊ quecūqꝫ quidẽ corpora in loco oĩa ſenſibilia.non eſt igit corpus infinitū extra celū neqꝫ vnum neqꝫ ſimpliciter neqꝫ ſm quid:nihil igit omnino corpus extra celū.nullū ſiquidem enim intellectuale erit in loco.ſi vͦ ſenſibile erit in tempore:extra eñi ⁊ intra locū ſignificãt:itaqꝫ erit ⁊ ſenſibile:ſenſibile autem nullum nõ eſt ens in loco.

Et etiã omne corpus qđ eſt in loco eſt ſenſibile ⁊ quum ita ſit nullū corpus infinitū eſt extra celū qm̄ illic neqꝫ eſt locus neqꝫ corpus finitū.manifeſtū eſt igit ꝙ nullū corpus extra celū eſt oĩo.ſi eñi aliquis dixerit poſſibile eſt ꝙ extra celum ſit aliud corpus ſpirituale:neceſſe ẽ ei dicere ꝙ illđ

partem aeris admiſtã cũ ea: ⁊ ideo qũ iſte due partes ſe
gregabunt: mouet aial. ⁊ etiã ſignũ ꝙ grauitas i aere ē ma
gis ꝙ̃ leuitas: eſt: quia ſi eſſent equales: tũc res cõpoſite ex
aere ⁊ igne nunꝙ̃ deſcenderẽt ad inferius ut a ſub ⁊ fulmi
na ⁊ alia: qm̃ ſicut ex vna parte ignis ꝯgregarent mille ae
ris: tũc cõpoſitũ impoſſibile eſt ut moueret ad inferꝰ ſm
illos: ⁊ ſignũ ꝙ grauitas in eo eſt magis ꝙ̃ leuitas: eſt: q̃a
cã leuitatis in eo eſt calor: ⁊ cã grauitatis in eo eſt humidi
tas. ⁊ omnes ꝯueniũt ꝙ humiditas i eo eſt maior ꝙ̃ calidi
tas: qũ videt eſſe humidior elemẽtis ex diffinitione hu
miditatis ut declaratũ eſt i libro perigeneos: ⁊ ꝑ illã partẽ
humidã deſcendũt fulmina ad inferꝰ ⁊ a ſub. ⁊ qũ. d. ꝙ
ex ſucceſſione aeris i canna videt ꝙ aqua mouet in canna
violẽte: ⁊ ꝙ hoc eſt ſignũ quia aqua mouet ad locũ aeris
violente. ⁊ poſſet aliq̃s dicere ei ꝙ ſi ita eſſet: cõtingeret ꝙ
qũ aqua ſuggeret in canna ꝙ terra moueret ſuperꝰ vio
lente. D. reſpondẽdo: terre autẽ nõ ꝯtingit hoc ⁊c. i. q̃a ſup
ficies terre eſt ſicca: ⁊ ſuperficies aque humida nõ poſſunt
adunari: neqꝫ etiã poſſibile ē ut terra attrahat ꝯſequendo
attractionẽ aeris: ⁊ ideo qũ vẽtoſe appoſite fuerit ſuper
corpꝰ ſiccũ terreſtre: deinde ſuggerent ſortit fiuderent ven
toſe. aer. n. ipoſſibile ē ut moueat a ſuo loco niſi qũ cor
pus qđ tangit ſequat ipſũ: ⁊ qũ corpꝰ ſiccũ impoſſibile ē
ut attrahat cũ eo attraheret corpꝰ vaſis terreſtre: ⁊ ſic fin
deret. D. d. ⁊ ideo cũ vaſe ignito cadẽte fundit aq̃: ſtati aq̃
eleuabit ⁊c. i. ⁊ hoc qđ. d. manifeſtũ eſt: ſed expoſitores nõ
pñt dare cauſã ꝑpter quã eleuat aqua i vaſe: ⁊ nõ eleuat
aer qui eſt i eo. aque eni nõ accidit h̃ in vaſe niſi qũ clau
dit orificiũ vaſis ſtatim qũ i eo ponit candela: deinde ali
q̃s cõuerteret ipſũ ſup ſupficiẽ aque: ita ꝙ aer ſubito non
poſſit intrare ipſũ. ⁊ Themiſtius. d. querẽdo qũ aer qui
eſt i vaſe eſt i ſuo loco. q̃re igit attrahit aquã q̃ eſt ad ſupe
rius aut vtrũqꝫ poſtꝙ̃ alia opillatio auferẽt ſit i aere virtꝰ
attractiua noua. Alex. aũt dat cãm duobꝰ modis. Deinde
Themiſtꝰ deſtruxit ipſos ut dicit: ⁊ nihil ipſe. d. in hoc. D
eni ꝙ aer calidus qũ infrigidabit ex aq̃ ⁊ inſpiſſabit ⁊ ve
niet in quantitatẽ minorẽ ⁊ ꝑpter neceſſitatẽ vacui ſequit
aq̃ aerẽ ⁊ implet loca vacua euacuata ab aere. Themiſtꝰ
autem cõtradicit huic ſermoni ex hoc ꝙ tale vas attrahit
aerẽ calidũ. ⁊ ſilr̃ ego etiã dico ꝙ põt ꝯdici de vẽtoſis igne
is attrahẽtibus carnẽ. D. eni alio mõ: q̃a calor qũ attra
hit humorẽ mouet humor pluſ ꝙ̃ moueat virtꝰ attrahẽs
q̃ꝓpter ꝯſtringet aerẽ ad ſuperꝰ vaſis: ⁊ h̃ etiã ꝯdicit ꝑ vẽ
toſas medicoꝝ. ⁊ Themiſtꝰ ꝯdicit huic dicẽdo ꝙ inopina
bile eſt ꝙ attractũ expellat attrahẽs in hora in q̃ attrahit
ipſum: ita ꝙ̃ attrahẽs attrahat aliq̃d ⁊ expellat ab eo inſi
mul. nos aũt dicamus ꝙ cã in h̃ manifeſta eſt ⁊ ꝓpinqua
ꝯſideranti: ⁊ mirũ eſt de iſtis hoibus ꝓfundis quõ ignora
bãt hoc: qũ eni aliq̃ pars aeris trãſmutabit i nãm ignis
mouebit illa pars i loco aeris ſupius: ⁊ tũc corpus qđ eſt
ſub ea ſiue aer ſiue aq̃ fuerit ꝯſequit. ſi g̃ illud corpus qđ
eſt ſub nõ ꝯſequat ipſã: tunc illa pars ignea ſtabit violẽte
in loco in q̃ trãſmutabat in ignẽ ⁊ nõ mouebit ad ſupius.
qũ aũt ignis ponit i orificio vaſis ſtatim trãſfert illa pa
aeris i ignẽ: qũ igit vas cõuertet in aliqua hora ⁊ clau
datur ſuũ orificiũ: tunc ignis queret aerẽ ut moueat ad ſu
perius: ⁊ tũc nõ ꝯſequet ipſũ opillatio ⁊ ſtabit ſic illic vio
lente i principio vaſis: ⁊ qũ opillatio auferẽt ⁊ orificium
vaſis fuerit poſitũ ſup aquã: tũc illa pa ignea mouebitur
ad ſupius vaſis: ⁊ figurabit figura ignea ⁊ nõ iplebit vas:
quapropt ꝯſequit ipſũ vas ad locũ vacuũ: ⁊ iam fregi q̃d
dã vas poſt ſtatũ aque i eo: ⁊ inueni eã applicatã i laterbꝰ
vaſis: ⁊ hec ē cã etiã i illo qđ ꝯſequit in vẽtoſis igneis. hec
igit eſt ꝓma cauſarũ morꝰ aque ad ſupiꝰ: deinde poſt ipſã
ſecũda eſt cã quã dat Alex. ſ. ꝙ qũ pars ignea aeris extin
guitur ⁊ infrigidabit: ⁊ ſic aer occupabit minorẽ locũ ⁊ at
trahet aquã de neceſſitate vacui: ⁊ nõ ē ipoſſibile vt poſt
iſtas ſit cã tertia quã inuit Alex. in ſecũdo ſermone. qũ
eni aqua attrahit ab his duabꝰ cauſis nõ ē impoſſibile ut
remaneat mota ad ſupius poſt ablationẽ iſtaꝝ duaꝝ cau
ſarũ quouſqꝫ aer ꝯſtringit in loco tm̃ minimo. iſte igit morꝰ
cõponit ex tribus cauſis: quarũ pma eſt motus pris ignee
ad ſupius: ſecũda ē trãſmutatio pris ignee ad minorẽ quã
titatẽ: tertia ē motus aque ꝑ ſe ꝑpter fortitudinẽ ⁊ veloci
tatem morꝰ q̃s acq̃ſiuit ex iſtis motibꝰ duobꝰ. iam eni di
ctũ eſt ꝙ vtrũqꝫ iſtorũ elemẽtorũ. ſ. aer ⁊ aq̃ hꝫ leuitatẽ ⁊
grauitatẽ: ⁊ ideo fuit poſſibile qũ accepit ab altero pmũ
motũ ſupiꝰ aut inferꝰ ut moueat aliq̃n ab illo motu poſt
ꝙ̃ motor q̃euerit: ⁊ ſignũ eius ꝙ iſte morꝰ cõponit ex iſtis
cauſis ſibi ſuccedẽtibꝰ: eſt: q̃a iſte morꝰ remanet i tpe mul
tiplici ad tẽpus in q̃ mouet pars ignea ab inferiori vaſis
ad ſuperꝰ: ⁊ nõ eſt impoſſibile ut attrahẽs attrahat pmo
⁊ qũ vigorabit motus attracti expellet attrahẽs: q̃a erit
velocior motu eiꝰ: ⁊ ideo nõ ꝯtingit Alex. ꝯdictio Themi
ſtij. ſ. ut idẽ attrahat aliq̃d ⁊ expellat ab eo inſimul. D. d.
⁊ ſi terra mouet ad ſuperꝰ ⁊c. i. ſicut videmus aquã copu
latã cũ terra: qũ auferẽt nõ ꝯſequit ipſã illa pars niſi vio
lente ꝑpter hanc cauſã: q̃a terra eſt grauis ſimplicit. i. nul
lam hꝫ leuitatẽ: ita debet eẽ cũ imaginauerimꝰ aliquã ptẽ
aeris copulatã cũ ſupficie ignis expulſam ad inferius. ſ. ut
ignis nõ moueat ad eius aeris locũ niſi violẽte: quꝫ nullã
habeat grauitatẽ. declaratũ eſt igit ex hoc ꝙ ignis mouet
violente ad locũ aeris: ⁊ aer ad locũ eius ex hoc qđ prius
declarauimꝰ: qm̃ autẽ aq̃ mouet violẽte ad locũ aeris ma
nifeſtũ eſt ſenſui: ⁊ ſilr̃ mouet ſpõte ad locũ terre: ⁊ ſiliter
mouet violẽte ad locũ aque. Sunt igit q̃nqꝫ rõnes: quaꝝ
due ſunt manifeſte ſenſui. ſ. motus aque ad terre locũ ſpõ
te: ⁊ morꝰ eius violẽte ad locũ aeris: ⁊ ſunt declarate tres
demõſtrationes. ſ. q̃rũ vna ē morꝰ aeris ſponte ad locũ aq̃
⁊ motus eiꝰ violẽte ad locũ ignis: ⁊ morꝰ ignis violẽte ad
locũ aeris. D. d. declaratũ eſt igit ⁊c. i. declaratũ eſt graue
corpus eſſe ſimplicit ⁊ corpus graue eſſe ſm cõparationẽ
ad aliud corpus. graue eni ſimplicit differt a cõparatiuo:
q̃a graue ſimplicit nõ dicit ſm cõparationẽ ad aliqđ cor
pus: ⁊ graue cõparatũ ſm cõparationẽ ad aliud: ⁊ quꝫ ita
ſit ſicut prius eſt graue in ſe. ⁊ qũ narrauit graue ſm cõ
paratione eſſe: dedit cauſã in hoc: ⁊. d. eſt eni graue aut in
ſuo loco aut in loco corporis ꝯtinẽtis. i. ⁊ diximus graue
eſſe ſm cõparationẽ: q̃a videmus quedã corpora grauia i
loco corporis ſupioris ⁊ in ſuis locis: ⁊ intelligendũ eſt ꝑ
grauitatẽ in ſuis locis qđ ſuperꝰ diximꝰ. ſ. expulſionẽ corꝝ
a faciente violẽtiã facile ad inferius. D. d. propt ſilitudinẽ
ſue materie ⁊c. i. ⁊ ideo hec corpora qũ fuerit extra ſua
loca mouent ad ipſa: q̃a materia corporis moti ſimile eſt
corpori cuius vltimũ eſt locus corporis moti. V. g. ꝙ aer
ideo mouet in loco ignis ad inferius: q̃a querit vltimũ ſi
mile. ſ. cõcauũ ignis. iam eni declaratũ ē ꝙ cõtinẽs cuiuſli
bet iſtorũ eſt. q. forma cõtẽti. ⁊ quia h̃ vult dare cauſã pro
pter quã quedã ſunt pfectiones quorundã in vbi: ⁊ eſt: q̃r
vnã materiã habẽt: qm̃ ſi ita diuerſificarent in materia ſi
cut in forma: tũc ſe fugerẽt ad inuicẽ ⁊ ſegregarent in loco
⁊ nõ mouerent ad inuicẽ ſm pfectionẽ: qũ cõtraria fu
giant ſe ad inuicẽ: ⁊ ꝯſimilia ſunt ea etiã que copulant ad
inuicem.

Quod autẽ neceſſariũ facere equales differẽ
tias ipſis manifeſtũ. Siquidẽ enim vna materia
omniũ: puta aut vacuũ: aut plenũ: aut magnitu
do: aut trianguli: aut omnia ſurſum: aut oia deor
ſum ferunt: altera autẽ latio nõ erit. Itaqꝫ aut le
ue nihil erit ſimpliciter: ſed omnia declinãt ⁊ ma
gis eo quod ex maioribus ſint corporibus: aut
ex pluribus: aut quia plena. hoc autẽ videmus

⁊ oſtenſum eſt: quia ſimiliter deorſuq̄ʒ ſemper ⁊ vbiq̄ʒ fertur ⁊ ſurſum. Si aūt vacuū aut aliquid tale quod ſemp ſurſum nō eſt qđ ſemp deorſum. Et intermedioꝝ vtiq̄ʒ quedā erūt deorſum velocius terra. In multo enim aere trianguli plures aut ſolida aut plana erūt: nō videt̄ aūt neq̄ʒ vna particula aeris deorſū lata: ſimiliter aūt ⁊ ī leui.

Et quum ita ſit manifeſtū eſt ꝙ non oportet aliud corpus aſcendere ſuper hoc corpus leue ſimpliciter ut ſunt duo contraria: quoniā ſi materia grauis ⁊ leuis eſſet eadem. ſ. vacuū ⁊ plenū: aut magnitudo ⁊ trianguli: tūc omnia corpora mouerentur aut ad ſuperius aut ad inferius: ⁊ nihil erit leue ſimplicit̄: quum omnia corpora mouent̄ ad inferius ex quo cōponunt̄ ex corporib᷒ magnis aut multis: aut ex reb᷒ plenis ſolidis: ⁊ hoc eſt falſum. videmus eni aliqđ corp᷒ moueri ſemper ſuperius: ⁊ aliqđ ſemp inferius: q̄a ſi vacuuʒ eſſet cauſa leuitatis nullū corpus moueret̄ ſemp ad ſuperius: ⁊ nullū moueret̄ ſemp ad inferius. ⁊ tunc aliqđ corpus ſimpliciū moueret̄ ad inferius citius q̄ʒ terra. Quoniā poſſibile eſt ut ī hoc ſint cū triangulis ⁊ corporibus ſolidis pluſ q̄ʒ in corporib᷒ grauib᷒. Sed nullā partē aeris videmus moueri ad inferius. ⁊ ſimiliter etiam eſt dicendum de corpore leui.

40 Uult rememorari illud qđ declaratū eſt de differētia que eſt int̄ ſuū ſermonē ⁊ ſermones antiquoꝝ. ſermo eni eius cōtingit graui ⁊ leui ſimplicit̄: ⁊ ſm̄ cōparationē antiquoꝝ aūt nō conuenire videt̄ niſi in eis que ſūt ſm̄ cōparationē. U. g. ꝙ dicētes vacuū ⁊ plenū eſſe cauſā leuis ⁊ grauis: ⁊ ꝙ i leui vincit vacuū: ⁊ in graui plenū: neceſſe eſt ut nihil ſit leue ſimplicit̄ aut graue ſimplicit̄. quum eni poſuerimus aliq̄d corp᷒ leue in q̄ vacuū vincit plenū in aliq̄ proportione: poſſibile ē inueniri aliq̄d corp᷒ in q̄ ꝓportio vacui ad plenū erit maior illa: q̄propt̄ h̄ corp᷒ dʒ aſcēdere ſup illud p̄mū. ⁊ ſilr̄ etiā poſſum᷒ īuenire tertiū aſcēdens ſup ſecundū ⁊ quartū: ⁊ ſic i infinitū: vnde nullū corp᷒ videbit̄ aſcēdere ſup oia: ⁊ ſilr̄ de graui. vnde videbit̄ ꝙ nullū corpus erit graue ſimplicit̄: ⁊ ſic nihil erit inferi᷒ ſimplicit̄ aut ſuperi᷒ ſimplicit̄: ⁊ ſic loca erūt infinita: ⁊ ideo mot᷒ eoꝝ erūt infiniti: qđ eſt ꝯ̄riū ei qđ ē poſitū. ⁊ ſilr̄ ꝯtingit platoni ⁊ ſequacib᷒ ei᷒ ponētib᷒ cauſā leuitatis ⁊ grauitatis eſſe multitudinē ⁊ paucitatē trianguloꝝ: ⁊. d. ⁊ ſi ita ſit manifeſtū eſt ⁊c̄. i. ⁊ ſi loca ſint terminata ex q̄ inueniunt̄ graue ⁊ leue ſimplicit̄: manifeſtū ē ꝙ īpoſſibile eſt īuenire corpus aſcendēs ſupra leue ſimplicit̄ aut deſcēdens ſub graui ſimplicit̄: ⁊ ideo. d. ut ſint duo ꝯ̄ria ⁊c̄. i. ꝙ quum nō fuerit poſitū leue ⁊ graue ſimplicit̄: tūc leue nō erit ꝯ̄riū graui. Cōtraria eni ſūt ea q̄ maxie diſtāt. quum aūt ſupra om̄e corp᷒ leue inuenit̄ corpus leui᷒: ⁊ ſub om̄i graui īuenit̄ graui᷒: nullum erit corp᷒ leue q̄d maxie diſtet a graui. vnde nō erūt ꝯ̄ria: ergo non habebūt mediū: ⁊ ideo ꝯtingit ponētib᷒ leue ⁊ graue ſm̄ cōparationē ⁊ nō abſolute ponē media ſine cōtrarijs int̄ q̄ ſunt illa media. D. d. qm̄ ſi materia grauis ⁊ leuis ⁊c̄. i. ⁊ ſi cā grauis ⁊ leuis eēt vacuū ⁊ plenū ut Pythagoras. d. aut magnitudo ⁊ paruitas trianguloꝝ ut plato. d. aut multitudo ⁊ paucitas ptiū ut Democritus. d. tūc nihil eſſet graue aut leue ſimplicit̄. D. d. ⁊ oia corpa mouerent̄ ad ſuperi᷒ ⁊ ad inferi᷒. i. ⁊ eēnt media. hec. n. eſt diſpoſitio medij. ſ. ut in eo ꝯgregent̄ ꝯ̄ria. D. d. ⁊ nihil eēt leue ſimplicit̄ aut graue: ⁊ iā declarauim᷒ in ꝓlogo hui᷒ capituli quō h̄ ꝯtingit eis. D. d. quum oia corpa mouerent̄ ad inferi᷒. i. quum ꝯtingit huic poſitioni ut oia corpa moueret̄ ad inferius aut ad ſupi᷒: q̄a grauia cōponunt̄ ex triangul̄ magnis aut ex ptibus multis: ⁊ leue ex triangulis paruis: aut ex partib᷒ paucis: ⁊. d. ꝙ ꝯtingit huic poſitioni ꝙ oia mouerent̄ ad inferius: quia quum poſuim᷒ aliqđ corp᷒ graue ꝓpter multitudinē partiū: poſſibile ē inuenire aliquod corpus pluriū partiū: q̄d quapropt̄ mouebit̄ ad inferius p̄dicti corporis: ⁊ ſi accepimus aliq̄d pluriū partiū q̄ ſit ſecundū mouebit̄ etiā ſub ſecūdo: ⁊ ſic i infinitū: ergo poſſibile eſt ut ſub om̄i corpe deſcēdat aliud: ⁊ ſup om̄e corp᷒ aſcēdat aliud. hec igit̄ eſt intētio ſui ſermonis ⁊ oia corpa mouent̄ ad inferius. U. g. ꝙ ſi cā leuitatis ignis ē: q̄a ē paucioꝝ partiū q̄tuor elementoꝝ: ⁊ poſſibile ē imaginari corpus paucioꝝ partiū igne: erit corp᷒ tūc aſcēdens ſup ignē ⁊ erit ignis grauis i loco illi᷒ corporis quum deſcēdet ex eo ad ſuū locū: ⁊ ſilr̄ ꝯtingit ut h̄ corpus etiā ſit graue i aliquo loco ſupiori. D. d. ⁊ h̄ falſum ē ponē ⁊c̄. i. ⁊ falſū ē ponere ꝙ om̄e corp᷒ mouet̄ ad illud qđ ē inferius. D. d. videmus eni aliq̄d corp᷒ ⁊c̄. i. ⁊ ſignū eius ꝙ nō om̄e corpus ē poſſibile moueri ad inferius: eſt: q̄a videm᷒ ignē ſemp moueri ad ſupius ⁊ nūq̄ ad inferius: ⁊ terrā ſemp ad inferi᷒ ⁊ nunq̄ ad ſupius: ⁊. d. hoc: q̄a quum nullus locus inuenit̄ ſup locū ignis: impoſſibile ē ut imaginaret̄ illic locus in q̄ eſſet grauis. cā igit̄ grauis ⁊ leuis ut ſint ſimplicit̄ ē terminatio in parte ſupiori ⁊ inferiori ſimplicit̄: ⁊ cā ꝙ ſupi᷒ ⁊ inferius ſint ſimplicit̄ ē finitas extremoꝝ loci. ⁊ cā finis extremoꝝ in loco eſt: ꝙ vnū extremoꝝ eſt circūferētia ⁊ aliud eſt centrū: ⁊ ſi nō: tūc finitas nō inueniret̄ ī longitudine recti. longitudo eni recta nō ē finita p ſe: ſed ꝓpter aliq̄d finitū p ſe. ſ. longitudinē rotundā. ⁊ ex h̄ apparet ꝙ loca ſunt tm̄ duo: ⁊ īpoſſibile ē plures eſſe mūdos vno. cā igit̄ mot᷒ ad ſuperi᷒ ⁊ ad inferius ē forma corporis: ⁊ cā forme ē locus: ⁊ cā loci ē corpus ſpericū. ⁊ iam apparet h̄ ꝙ nō eſt de locis iſtoꝝ ſicut eſt de locis alioꝝ corporū nālīū. loca eni in vltimis elemētis ſūt cauſe locatoꝝ: in alijs aūt corporibus ē ecōuerſo. ſ. ꝙ locata ſūt cauſe locoꝝ: lʒ h̄ inueniat̄ in eis ſm̄ p̄us ⁊ poſteri᷒ ⁊ nō eq̄lr̄. ſ. ꝙ cōpoſitoꝝ id q̄d ē vicinius elemētis locus eius ē ei ⁊ magis neceſſari᷒: ⁊ indiget plus loco ſm̄ illud eē: ⁊ quāto remotius tāto minus: ita ꝙ exiſtimat̄ ꝙ eēntia locati eſt necītas eē loci: ⁊ ſm̄ h̄ non eſt impoſſibile ut differētie ſubſtātiaꝝ ſint accidētia. pōt autē aliq̄s dicē quum locus ſit accidēs quō pōt eē cā ſb̄e: ⁊ hoc ē impoſſibile ut videt̄ famoſe: ſed demōſtratio inotuit iā circa h̄. ⁊ cā in h̄ eſt: q̄a forme elemētoꝝ ſūt diminuti eē: qm̄ quāto magis forma erit pfectioris eē tāto magis erit manifeſtius ut ſū accepta i diffinitione accidentiū in formato: ⁊ quāto magis ſūt diminuti eſſe tāto magis erit ecōuerſo: ⁊ ideo videm᷒ ꝙ calidū ⁊ humidū ⁊ frigidū ⁊ ſiccū ſunt cāe in formis elemētoꝝ: ⁊ ſūt cauſate in formis aialiū. ⁊ ſilr̄ eſt de trib᷒ dimēſionib᷒ cū p̄ma mā. ſ. ꝙ ſūt p̄me formarū exiſtentiū i ea i actu: ⁊ ideo putauerūt quidā ꝙ corporeitas eſt ſb̄a. qui autē ꝯcedit ꝙ differētie q̄rundā ſubſtātiaꝝ ſūt de alijs p̄dicamētis. ſ. ut differētie alicui᷒ ſb̄e in loco accipiunt̄ aliq̄d iſtoꝝ p̄dicamentoꝝ. hec aūt pſcrutatio non ꝯtingit huic ſciētie ſed p̄me philoſophie ꝯſiderāti de ſubſtātijs ⁊ accidētib᷒ ⁊ ꝓprietate vni᷒ ad alterū i diffinitione ⁊ ꝯſtitutione. D. d. ⁊ ſi vacuū erit cā leuitatis nullū corp᷒ eſſet q̄d ſemp ⁊ i oib᷒ locis moueret̄ ad ſupi᷒ aut ad inferi᷒ ſicut ignis ⁊ terra. ⁊ h̄ intēdit quum. d. ſemp. q̄d eni in aliq̄ loco mouet̄ inferi᷒ ⁊ in alio ſupius: ut aer ⁊ aq̄: nō ſemper mouet̄ ad ſupius aut ad inferius: quum aliq̄n moueant̄ ad ſuperius ⁊ aliq̄n ad inferius. D. d. ⁊ tūc aliq̄d corp᷒ ſimpliciū q̄d moueret̄ citius ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingeret ut eēt poſſibile corpus graui᷒ terra eē imaginādo ꝙ triāguli aut corpora ſūt pauciora q̄ terra ⁊ plus de vacuo. D. d. ⁊ nihil videm᷒ in aere q̄d mouet̄ inferi᷒. i. ⁊ ſignū ꝙ nullū corpus ē grauius terra: q̄a nullū corpus videm᷒ in aere q̄d in eo moueat̄ citius q̄ terra. D. d. ⁊ ſilr̄ dicendū eſt etiā de leui. i. ⁊ p h̄ idē declarabit̄ ꝙ nullū corpus ē leui᷒ igne: quum nullū corpus

Et dicamus ꝙ ſi aliquod iſtoꝝ corpoꝝ ſeparatoꝝ fuerit fixum aut vadens ad aliquē locum accidentaliter hoc accidens erit naturale illi corpori ⁊ verificatio illius eſt: qm̄ iſte ſermo cōuertit. dicamus igit ꝙ omnia corpora nō ſunt leuia tm̄ ⁊ grauia: ſed quedam grauia ⁊ quedā leuia. manifeſtū eſt igit ex ꝓpoſitiōibus ⁊ ſyllogiſmis quos diximus ꝙ corpus totius habet finem ⁊ quod impoſſibile eſt eſſe infinitum.

75 Videt ꝙ ſermo iſte eſt ad affirmandū quaſdā ꝓpōnes quas diximus ante. accepit eñ ante: ꝙ oīs motus aut eſt a medio aut ad mediū: ⁊ aliqs pōt concedere hoc in motibus naturalibus: ⁊ negare in accidētalibus: ⁊ cōcedere. ſ. ꝙ ſuperius. ſ. ⁊ inferius ſint loca motus naturalis ⁊ nō accidentalis: qm̄ negando ſuperius ⁊ inferius negat motus naturalis ⁊ accidētalis: propter qḋ dixit: dicamus ꝙ ſi aliquod corpus ⁊c̄. i. ⁊ ꝙ verificatio ꝙ loca motuū accidētaliū ſunt eadē cū locis motuū naturaliū eſt: quia quȝ poſuimus aliqḋ corpus quieſcēs in loco accidētaliter aut etiaȝ motū accidētaliter neceſſario iſte motus aut quies accidētalis ſunt alij corpori in loco illo naturales. loca ḡ motuū accidentaliū ſunt loca motuū naturaliū ⁊ ecōuerſo. ſ. ꝙ ſi poſuimus corpus aliqḋ quieſcēs aut motū in aliquo loco naturalit: neceſſe eſt ut quies aut motus in illo loco ſunt alij corpori naturales. ⁊ qum verificatū fuerit nobis iſta cōuerſio verificabit ꝙ loca motuuȝ naturaliū eadem ſint cum locis motuū innaturaliū. qum enī verificatuȝ fuerit nobis ꝙ vbicunqȝ fuerit inuētus motus acciñtalis inuenit naturalis ⁊ ecōuerſo: verificabit ꝙ loca motuū naturaliū ⁊ acciñtaliū ſunt eadē: ideoqȝ videt mihi eo ꝙ dixit: ⁊ verificatio illius eſt ꝙ iſte ſermo cōuertit. dicamus igit ꝙ oīa corpora ⁊c̄. i. ꝙ hoc eſt ꝯtrariū ei quod ſequit o poſitione eius quod eſt corpus eſſe infinitū ⁊ eſt: ut qū oīa corpora ſint eiuſdē ſpēi: aut enī ſiūt diuerſe ſpēi: aut non ſicut loca diuerſa: quaſi ḡ voluit per hoc dicere ꝙ ponens hoc non pōt ponere corpus ſimplex eſſe infinitū. negat enī multitudinē locoꝝ ⁊ multitudinē corpoꝝ. ⁊ quȝ declarauit hanc queſtionē propriē ⁊ generalit dixit ſuā primā intentioneȝ propter quā declarauit hoc ⁊c̄. ꝙ corpus iſtius mūdi eſſe ꝯgregatū ex ſenſibilibus corporibus impoſſibile eſt ut ſit infinitū in magnitudine: ⁊ dixit: manifeſtū eſt igit ex ꝓpoſitionibus ⁊ ſyllogiſmis factis ex illis ꝓpōnibus ꝙ mundus eſt finitus in magnitudine: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt eſſe infinitum in magnitudine.

Quia aūt neqȝ plures poſſibile eſt celos eſſe hoc enī dicebamꝰ hic: intendendū ſiquis nō putat vniuerſaliter oſtenſum eſſe de corporibus ꝙ impoſſibile eſt eſſe extra mundū. ſ. de quocunqȝ ipſoꝝ ſed ſolū in infinite poſitis dictam eſſe rationē: omnia enim mouent ⁊ mouent ſm naturā ⁊ violentia. Et ſm naturā quidē in quo manent non violentia ⁊ ferunt ⁊ in queȝ feruntur ⁊ manent. in quo auteȝ violentia ⁊ ferunt violentia ⁊ in quē violentia ferunt violentia ⁊ manent.

Modo igit volumus perſcrutari vtꝝ celi ſūt plures ⁊ ut promiſimus: oīa enim corpora aut mouent aut ſtant. ſi mouent: aut naturaliter aut violēte. ſi ſtant: ſimilit aut naturaliter aut violente. ⁊ etiā dicamus animal ad locū ī quo corpus ſtat non violente: mouet non violēte: ⁊ in loco ī quo mouet non violēte ſtat non violente. ⁊ etiā ſi iſte motus fuerit violentus contrarium eius erit naturale.

76 Qum declarauit mundū eſſe finitum in magnitudine incepit perſcrutari vtrū ſit vnus aut plures: ⁊ hoc intēdebat per celos. celū enī dicit grece tribus modis. dicit enim de toto mundo: ⁊ dicit de parte eius que circulariter mouet: ⁊ etiā dr̄ de orbe ſtellatū fixarū. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ recto ordine fuit hec perſcrutatio poſt alterā: qm̄ non deſiderat aīa ſcire hoc niſi poſt ſcientiā ipſius que eſt ipſū eſſe finitū in magnitudine ꝗuis ſit queſtio nobilior prima ⁊ difficilior. ⁊ ipſe proponit ꝓpōnes propter hoc: quarum vna eſt ꝙ corpora naturalia aut ſunt mota aut quieſcētia ⁊ hec propoſitio manifeſta eſt per ſe. ſecunda autem eſt ꝙ omne qḋ mouet ex eis: aut mouet violēter aut naturalit: ⁊ hec etiā manifeſta eſt per ſe. ſimilit de quieſcētibus. ſ. ꝙ aut naturalit quieſcūt aut violente: ⁊ hec etiā manifeſta ē per ſe. Deinde addidit aliā ꝓpōnem ⁊ dixit: ⁊ etiā ad locū in quo corpus ſtat ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū eſt etiā ꝙ ad locum ī quo corpus quieſcit corpus naturalit non violēte mouet illud corpus qn̄ extra ipſum fuerit naturalit ⁊ non violēte: ⁊ eſt etiā manifeſta per ſe: qm̄ qum ſtatus terre nālit eſt in medio neceſſe eſt ut motus eius ſit naturalit ad mediū: ⁊ ſilr̄ de igne. ⁊ conuerſio iſtius ꝓpōnis manifeſta eſt per ſe etiā: ⁊ eſt: ꝙ omne quod mouet ad aliquē locū naturalit quieſcit in eo naturaliter. Deinde addidit alteraȝ ꝓpōnem: ⁊ dixit: ⁊ etiā ſi iſte motus fuerit violētus contrariū eius erit naturale. i. ⁊ etiā manifeſtū eſt per ſe ꝙ qū aliquis fuerit motus violētus alicuius corpoꝝ ſimpliciuȝ erit motus ꝯtrarius illi motui naturalis illi corpori. V. g. quia qum motus ad ſuperius eſt non naturalis terre: erit motus ad inferius ei naturalis.

Ad medium itaqȝ ꝙ hic ſi infertur terra inde hinc feret illuc ſȝ naturā: ⁊ ſi manet hic inde nō violentia: ⁊ fertur ſm naturam hic: vna enim ſm naturam.

Et etiā ſi terra que eſt extra iſtum mundū mouetur ad mediū iſtius mundi violente: mouebit a medio iſtius mundi ad illud mediuȝ naturalit ⁊ ſi motus eius a medio iſtius mundi ad mediū illius mundi fuerit violentus erit motus eius a medio illius mūdi ad medium iſtius naturalis.

77 Qum poſuit ꝙ omne corpus naturale aut eſt motum aut quieſcēs: ⁊ ꝙ omne motū aut naturaliter mouet aut violente: ⁊ quȝ poſuit ꝙ omne corpus qḋ violente mouet mouet naturaliter ſm cōtrariū iſtius motus: vult declarare impoſſibile conſequens a poſitione duoꝝ mundoꝝ aut pluriū: ⁊ eſt ꝙ ſi poſuimus duos mundos eſſe ⁊ poſuerimus ꝙ terra ſecūdi mundi moueri poſſet ad medium iſtius mundi: ſicut mouet in iſto mundo ad ſuū medium: neceſſe eſt ut motus eius a medio illius ad medium iſtius ſit aut naturalis aut violentus: qum poſuerimus iam ꝙ nullus motus fugit iſtos duos modos. ſi ḡ motus eius a medio iſtius mundi ad mediū illius fuerit violentus: qa igit impoſſibile eſt moueri a medio illius ad mediū iſtius antequā moueat ad circūferentiā mundi in quo eſt: ⁊ notū eſt ꝙ motus eius ad circūferentiā eſt violentus: neceſſe eſt ut motus eius in hoc mundo ad mediū eſt violentus. idē eſt enim cū motu a medio illius mundi motus eius ad circūferentiā eius. ⁊ iā diximus ꝙ iſte motus eſt violētus: neceſſario erit motus eius ad mediū violētus: ⁊ qum ita ſit ꝯtingit ut alia terra mouebit ad mediū violente qḋ ē impoſſibile. ꝙ ⁊ ſi ꝯceſſerimus ꝙ motus eius ab iſto medio ad illud mediū eſt violētus erit motus eius ab iſto medio ad illud mediū naturalis. motus. n. a medio ꝯtrarius eſt illi qui eſt ad mediū. ⁊ iam diximus ꝙ ſi aliquis motus fuerit violentus alicui corpori: neceſſe eſt ut ꝯtrariū illius motꝰ ſit naturale illi corpori. contingit ḡ ꝙ alia terra moueat a medio naturalit. ⁊ ſimilit ſi poſuerimus motus eius a medio iſtius mundi ad mediū illius violentus erit motus eiꝰ a medio illius mundi ad mediū iſtius naturalis: ḡ hoc impoſſibile ꝯtingit ſi poſuerimus mundos eſſe plures. ⁊ qȝ

hoc non ꝯtingit niſi poſt verificationẽ ꝙ natura elementoꝝ exiſtentiũ in aliquo mundo eſt eadẽ nature iſtoꝝ elementoꝝ ſm ſpẽm: ⁊ ꝙ loca mundoꝝ etiam ſunt eadẽ ſm ſpẽm incepit verificare hoc.

Adhuc neceſſe eſt omnes mundos ex eiſdez eſſe corporibus. ſimiliter quidẽ exiſtẽtes ſm naturã: ſʒ adhuc ⁊ corpoꝝ vnũquodqꝫ neceſſariũ eandẽ habere virtutẽ: utputa dico ignẽ ⁊ terraʒ ⁊ intermedia hoꝝ. ſi eñi equiuoca hec ⁊ non ſʒ eandẽ ideam dicunt̃ que ibi his que apud nos ⁊ totus equiuoce vtiqꝫ dicet̃ mundus. palaʒ igit̃ ꝙ hoc quidem a medio ferri natum eſt: hoc aũt ad medium ipſoꝝ ſiquidẽ oĩs eiuſdeʒ ſpẽi ignis igni: ⁊ alioꝝ vnũquodqꝫ quẽadmodũ ⁊ que in hoc partes ignis ꝙ aũt neceſſe ſit habere ex his que circa motus ſuppoſitõibus manifeſtuʒ. motus eñi finiti ⁊ vnũquodqꝫ elementoꝝ dicit̃ ſm vnum quendam motuum.

Et etiaʒ ſi celi ⁊ mundi fuerint plures ſunt ex partibus cõſimilibus in natura neceſſario ⁊ potentia cuiuſlibet corporis eoꝝ aſſimilat̃ ad inuicem. ſ. ignis terre ⁊ eoꝝ que ſunt inter ea. potẽtia enim illius ignis aſſimilat̃ potentie iſtius: ⁊ potentia terre illius aſſimilat̃ potentie iſtius. ſi ergo partes mundoꝝ pluriũ non fuerint huiuſmodi erunt partes corpoꝝ illoꝝ mundoꝝ ſimiles partibus iſtius mundi totius nõie tm̃ non forma. ſi igit̃ ſit ita erit ergo totũ ſimile. ſ. mundus illi ſimilis nomine non in forma: ⁊ ſi corpora mundorũ ſunt ſimilia ad inuicẽ ſicut diximus ſuperius ꝙ ille ignis aſſimilat̃ iſti ⁊ ſimiliter de alijs corporibus. Manifeſtũ eſt ꝙ quedam coꝝ mouent̃ ad medium ⁊ quedam a medio. ⁊ iam demonſtrauimus hoc quʒ poſuimus motus corpoꝝ ⁊ determinauim᷒ ipſos ⁊ diximus ꝙ neceſſario motus oĩuʒ corpoꝝ ſunt finiti.

78 Qum poſuit ꝙ ſi poſuerit duos mundos cõtinget vt corpora naturalia moueant̃ naturalit̃ duobus motibus ꝯtrarijs inſimul: qm̃ terra ĩgr̃tũ terra mouet̃ ab illo mũdo ad mediũ iſtius mundi: ꝯtinget vt moueat̃ a medio ⁊ ad idẽ mediũ. a medio quidẽ illius mundi qꝛ mouetur ab iſto mundo ad mediũ iſtius. ad mediũ autẽ qḋ eſt in illo mundo qꝛ mouet̃ a medio qḋ eſt hic ad illud mediũ. ⁊ ꝙ hoc non ſequit̃ niſi qum poſuimus ꝙ natura elemẽtoruʒ mũdi poſiti eadẽ eſt cũ natura elemẽtoꝝ illius mundi: incepit demonſtrare hoc ⁊ intẽdebat per celos corpora rotunda: ⁊ per mundos corpora reſidua. ⁊ quʒ dixit: ſunt ex partibus ſimilibus in natura intẽdit ex partibus ꝯuenientibus in ſpẽ. ⁊ hec ꝓpoſitio non fuit manifeſta per ſe ſed acquirit̃ demonſtratione. quʒ eñi fuerit demõſtratũ ꝙ impoſſibile eſt inuenire corpus naturale ſimplex niſi moueat̃ ad mediũ vel a medio uel circa mediũ. manifeſtũ eſt ꝙ medium non eſt niſi per corpus ſpericũ ⁊ corpora ſperica nõ ſunt niſi per corpora exiſtentia in medio: ⁊ qum ita ſit manifeſtum eſt ꝙ ſi ponat̃ alius mundus eſſe vt ſit ex corporibus ſimplicibus neceſſario eſt ex mobilibus a medio ⁊ ad mediũ ⁊ circa mediũ. ⁊ quia inopinabile eſt exiſtimare ꝙ ſit alius mundus niſi cõueniẽs iſti niſi tm̃ in nomine ſicut eſt inopinabile exiſtimare ꝙ ſit alius homo nõ conueniens iſti homini niſi in nõie tm̃: qm̃ qui tale ponit nõ ponit aliud terminatũ neqꝫ diſtinctuʒ: quapropter ſequit̃ ꝙ ſi aliquis poſuerit aliũ mundũ vt ponat ipſuʒ vniuoce cum hoc: ⁊ quia hoc eſt manifeſtius ⁊ ꝓbabilius accepit hac Ariſ. in hoc loco: qm̃ illud qḋ diximus collocatũ eſt in potentia in predictis ⁊ ipſe innuet ipſam poſt: ⁊ dixit: ſi ḡ corpora mundoꝝ pluriũ ⁊c̃. i. ſi indiuidua mundoruʒ pluriũ non fuerint ſʒ indiuiduũ iſtius mundi erũt partes indiuiduoꝝ illoꝝ mundoꝝ cõuenientes cũ indiuiduo illius mundi in nomine tm̃. D. d. ſi igit̃ ita ſit erit etiã totuʒ ⁊c̃. i. ⁊ qum partes mundoꝝ que ſunt extra mundũ iſtuʒ non ꝯueniunt cũ partibus iſtius mũdi niſi in nõie tm̃: cõtinget ꝙ indiuidua iſtoꝝ mundoꝝ non cõmunicãt cũ indiuiduo iſtius mundi niſi in nõie tm̃: in formis autẽ differunt quod eſt inopinabile ⁊ quaſi impoſſibile. ⁊ qum poſuit ꝙ ſi alius mundus ſit: neceſſe eſt vt ſit vniuocus cum iſto: dixit: ⁊ ſi mundi ſint ſimiles adinuicẽ ⁊c̃. i. ⁊ qum poſuerimus ꝙ partes mundoꝝ neceſſe eſt vt ſint eiuſdẽ ſpẽi manifeſtũ eſt ꝙ partiũ mundi poſiti extra mundũ iſtum: quedaʒ mouent̃ a medio: quedã autẽ ad mediũ: ⁊ quedã circa mediũ: erit ergo illic corpus celeſte ⁊ elementa quatuor. D. d. ⁊ iam declarauimus hoc quʒ poſuimus ⁊c̃. i. ⁊ hoc apparet ex eis que declarauimus prius de nũero partiũ iſtius mundi ⁊ nũero motuũ qum declarauim᷒ ꝙ iſti motus recti ſunt finiti ⁊ ad loca terminata ⁊ ex locis terminatis: ⁊ qum ita ſit ⁊ eſt neceſſariũ ſi alius mundus ſit vt ſit cõueniens iſti mũdo: neceſſe eſt vt partes eius ⁊ partes iſtius ſint eedem in ſpẽ. ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ eſſe iſti᷒ mundi ex iſtis partibus eſt neceſſariũ ⁊ impoſſibile eſt aliter. ⁊ debemus ſcire ꝙ qui fuerit aſſuetus verbis loquentium difficile aut oĩo non poterit cõcedere iſtam ꝓpõneʒ ⁊ ſibi ſimiles. iſti. n. opinant̃ ꝙ omnia ſunt poſſibilia ⁊ neceſſariũ nihil eſt. Et primus philoſophus debet deſtruere verba omniũ ſophiſtarũ quorum ſapientia eſt negare prima principia ⁊ deſtruere ſapientiam.

Quare ſiquidem ⁊ motus ibidem ⁊ elementa neceſſe eſſe vbiqꝫ eadem: nate ſunt igit̃ ferri ⁊ ad hoc quidẽ mediuʒ que in alio mundo terre partes ⁊ ad hoc quidẽ extremum qui ibi ignis: ſed ĩpoſſibile. ſi eñi hoc acciderit neceſſe eſt ferre ſurſum quidẽ terrã in proprio mundo: ignẽ aũt ad medium. ſimiliter autẽ ⁊ eam que hic terrã a medio ferri ſm naturã latam ad id quod ibi mediũ propter mundos ſic poni ad inuicem.

Si igit̃ vnũ elementoꝝ dicat̃ habere aliquem motuum dicamus ꝙ ſi motus corpoꝝ omniuʒ mundoꝝ fuerint idem erunt elementa oĩuʒ mũdoꝝ eadem neceſſario: ⁊ ſi ita ſit erit terra illius mundi mobilis ad mediũ iſtius mundi: ⁊ ignis iſtius mundi ad ſuperius iſtius mundi mobilis ⁊ hoc eſt impoſſibile: qm̃ ſi motus ignis ⁊ terre qui ſunt in illo mundo ſunt ſicut narrauim᷒ tunc mouebit̃ terra ad ſuperius neceſſario: ⁊ qꝛ mouebit̃ deſiderans ſuũ munduʒ: ⁊ ignis mouebit̃ ad medium: ⁊ ſimiliter erit motus iſtius terre ab iſto medio ad illud mediuʒ motu naturali: media enim ⁊ extrema mundorum ſimilia ſunt ad inuicem.

79 Qum declarauit ꝙ neceſſe eſt vt partes mundi poſiti ſunt ſimiles partibus hui᷒ mundi: reuertit̃ ⁊ declarat hoc eſſe neceſſariũ ex predictis: ⁊ eſt modus declaratiõis queʒ ſuperius inuenimus: ⁊ dixit: ſi igit̃ vnũquodqꝫ elemẽtoꝝ ⁊c̃. i. ⁊ ſi neceſſariũ eſt ꝙ quodlibet elementũ ſit poſitũ in illo mundo debet habere vnũ motuum iſtius mundi. ſ. a medio aut ad mediũ aut circa medium: dicamus ꝙ ſi motus oĩuʒ corpoꝝ mundoꝝ ⁊c̃. ⁊ hoc qḋ dixit manifeſtum eſt ꝙ ſi motus pluriũ corporũ plurium mundoꝝ fuerint idem in ſpẽ. ſ. ꝙ in quolibet mũdo ſunt tres motus: a medio: aut ad mediũ: aut circa mediũ: neceſſariũ ẽ ꝙ partes oĩuʒ mũdoꝝ ſunt eedem in ſpẽ. Deinde reuertebat̃ dicere impoſſibile qḋ ſequit̃ ex hoc ⁊ iam vtebat̃ ipſo ꝑus anq̃ poſuiſſet ꝓpõnes ex quib᷒ ſequit̃: ⁊ dixit: ⁊ ſi ita ſit erit terra illius mũdi ⁊c̃. ⁊ hoc quod dixit neceſſariuʒ eſt. ſ. vt ſi

natura terre illius mūdi poſite eadē fuerit cū natura iſti⁹
terre: neceſſariū eſt vt moueat ad mediū quo mouet iſta
terra. ⁊ ſimiliter de igne. ſ. ꝙ ſi fuerit cū iſto idem in ſpecie
neceſſariū ē vt moueat ad oriʒōta iſti⁹ mūdi. ⁊ nō pōt ali-
qͥs dicere ꝙ nā ignis qui eſt in medio iſtius mūdi ſit mo-
ueri ad ſuperius illius mūdi: ⁊ qui eſt in iſto mūdo moue
re ad oriʒonta iſtius mūdi: ⁊ ſilr de terra que eſt illic ⁊ ter
ra que eſt hic: ꝯtinget eni ex hoc ꝙ natura ignis que eſt i
medio illius mūdi in illis mundis eſſet natura terre iſtius
mūdi: qm̄ qd̄ mouet ad oriʒonta illius mūdi ⁊ qd̄ mouet
ad mediū iſtius mundi: mouet ad idē. ⁊ ſimilr̄ qd̄ mouet
ad mediū illius mundi neceſſario mouet ad mediū iſtius
mundi. ꝯtingit ḡ ꝙ motus iſtoꝝ elementoꝝ ſit accn̄talis:
aut qꝛ eadē natura moueātur motib⁹ contrarijs. ⁊ qū de
clarauit ꝙ neceſſariuʒ eſt ꝙ elementū graue illius mundi
moueat ad mediū iſtius mundi: ⁊ ſilr ꝙ ignis iſtius mun
di mouet ad oriʒonta iſtius mūdi: ⁊ dixit: ⁊ hoc eſt impoſ
ſibile ⁊c̄. i. ⁊ ſi neceſſariū eſt ꝙ terra illius mūdi mouetur
ad mediū iſtius mūdi qꝛ eadem eſt natura huius ⁊ illius
terre. ꝯtingit vt terra moueat in illo mundo ad ſuperius
neceſſario: non enim poteſt venire ab illo mūdo ad illum
anteꝙ moueat in illo mundo ad ſuū oriʒonta. D. d. quia
mouet deſiderans ad ſuū mundū. i. qum fuerit natura iſti
us terre ⁊ terra que ē hic mouet deſiderio ad mediū iſti⁹
mundi: contingit ſilr ut iſta terra moueat ad mediū iſtius
mūdi. ⁊ dixit ad ſuū mundū qꝛ poteſt aliquis dicere ꝙ ſu
us mundus non eſt niſi mundus in quo eſt: qꝛ quʒ poſue
rimus ipſum de natura iſtius terre erit ſuus mundus iſte
mūdus neceſſario. ſ. mūdus terre que eſt hic ⁊ eſt iſte mū
dus neceſſario. ⁊ ex hoc apparet ꝙ eſt impoſſibile vt ele-
menta habeant niſi vnū mūdū: qm̄ ſi plures mundi eēnt
non eſſet ſuperius naturale neqꝫ inferius ſed in ſola cōpa
ratione. ⁊ ſi ita eſſet tūc non diuerſaret natura elemētoꝝ
propter diuerſitatē motus: imo eſſet de motibus natura-
libus ſicut de motibus aīaliū. ſ. quia animal mouet ad lo
ca oppoſita. D. d. ⁊ ſilr erit motus iſti⁹ terre ⁊c̄. i. cōtinget
ꝙ terra illius mūdi mouet a ſuo medio ad mediū illi⁹ mū
di. mundoꝝ. n. mūdi nature neceſſario dicunt eedē in mo
uendo terrā ad ea quʒ fuerit extra ea. qū igit fuerit extra
ea mediū qdcūqꝫ illud mediū fuerit: terra in medio iſtius
erit extra mediū illius mundi. ⁊ qum fuerit extra mediuʒ
qdcūqꝫ mediū fuerit ꝯtinget vt moueat ad ipſū: ⁊ ſilr con
tinget ꝙ terra que eſt in medio illius mūdi quin ſit extra
illud medium vt ad ipſum moueat.

Aut enim non ponendū eandē eſſe naturam
ſimpliciū corpoꝝ in pluribus celis: aut dicētes
ſic mediū vnum neceſſe eſt facere ⁊ extremum.

Si igit mundi nō fuerint huiuſmodi nō erunt
nature corpoꝝ ſimpliciū que ſunt in celis ⁊ plu-
ribus mūdis eedē. ſi ergo fuerint huiuſmōi erit
natura corporis eadē: ⁊ cōcedunt dicētes mun-
dos eē plures hoc neceſſario ſi poſuerit mediū
⁊ oriçonta eſſe vnū. ſ. ꝙ mediū diuʒ mundoꝝ ⁊
oriçonta diuʒ mundoꝝ ſint eadē: ⁊ quʒ ita ſit im
poſſibile eſt ꝙ mundi ſint plures vno.

80 Uult in iſto capitulo cōiungere ꝓpōnes demonſtratio
nis cū ꝯcluſione ut ſint preſentes totā cōſiderāte. ſ. ut ſint
apud intellectū ſicut ſenſum: ⁊ incepit dicere ſi igit mundi
non fuerint huiuſmodi ⁊c̄. i. manifeſtū eſt ſi omnes mūdi
poſiti non fuerint ſm modū quē narrauimus ꝙ in illis di
bus ſunt mobilia a medio: ⁊ ad mediū: ⁊ circa mediū: cō-
tinget ꝙ natura ptiū mundoꝝ non ſit eadē. D. d. ſi igit fu
erint huiuſmodi ⁊c̄. i. ſi neceſſariū fuerit in eis ut ſint mo-
bilia iſtis motibus eſt neceſſariū ꝙ natura corpoꝝ ex qui
bus plures mundi ptes ꝯſtituunt ſit eadem natura. D. d.
ꝯcedunt dicētes plures mundos eſſe neceſſario hoc. i. ⁊ cō
tingit dicētes plures mūdos eſſe ꝯcedere hoc neceſſario. ſ.
ꝙ corpora ex quibus partes mundi cōponunt ſunt eiuſdē
nature. D. d. ſi poſuerint mediū ⁊ oriʒonta eſſe vnum. i. ⁊
cōtinget eis quʒ poſuerint corpora ſimplicia ex quib⁹ mū
di conſtituūt eſſe eadē cōcedere ꝙ oriʒon ſit vnū ⁊ mediū
vnū. ſ. ſm ꝙ mihi videt: qꝛ quo totū motū mouet ⁊ qui-
eſcit illic mouent partes ⁊ quieſcunt: aut intendit ꝙ non
cōtingit eis quʒ non poſuerint vnū oriʒonta ⁊ vnū mediuʒ
⁊ poſuerint naturā elemētoꝝ in pluribus mundis eē vnā
vt elemēta moueant contra ſuā naturā: ⁊ dixit: ⁊ ꝯcedunt
dicētes ⁊c̄. i. ⁊ cōcedunt mundū eſſe vnū: ⁊ id cōtingit cō-
ceſſioni eius qd̄ eſt mundū eſſe eiuſdē nature. ſ. aliā cōceſ-
ſionē. ſ. ꝙ oriʒon ſit vnus ⁊ mediū vnuʒ: propter qd̄ dixit
ſi poſuerit mediū ⁊ oriʒonta eſſe vnū. i. ſi ꝯceſſerint ꝙ ſe-
quit ꝺ poſitōne partiū mundoꝝ eſſe eiuſdē nature vt ori-
ʒon ⁊ mediū ſint vnū: ⁊ dixit hoc: ꝙ qui cōceſſerit has du
as ꝓpōnes neceſſe cōcedet mundū vnuʒ eſſe: ⁊ ꝓpter hoc
dixit poſt: ⁊ qum ita ſit impoſſibile eſt ut mundi ſint plu-
res. i. ⁊ quʒ mediū ſit vnū ⁊ oriʒon ſit vnus impoſſibile ē
vt mundi ſint plures. hic autē induxit tres ꝓpōnes quib⁹
nullus pōt cōtradicere: quaꝝ prima eſt ꝙ ptes mundorū
neceſſario ſunt eiuſdē nature. ⁊ ſecunda eſt ꝙ oriʒon ⁊ me
diū partiū que ſunt eiuſdē nature ē vnū numero. ⁊ tertia
eſt ꝙ quʒ mediū fuerit vnū numero ⁊ ſilr oriʒon: mūdus
erit vnus numero: ⁊ omēs iſte demōſtrate ſunt hic.

Hoc autē exiſtēte inconueniente impoſſibile eſt
eſſe mundos plures vno. ſignificare aūt aliā eē
naturā ſimpliciū corpoꝝ ſi diſtat min⁹ vel plus
a proprijs locis irratiōabile. quid. n. differt tāta
quidē dicere diſtare lōgitudine aut tanta: differt
ſm rationē quāto plus magis ſpēs erit eadē.

Et ſi aliquis dixerit ꝙ natura corpoꝝ ſimpli-
ciū que ſunt in pluribus mundis eſt diuerſa ſm
eoꝝ remotionē a locis eoꝝ ſm magis ⁊ minus
dicem⁹ ꝙ hic ſermo eſt extra normā. corpus. n.
qum remoueat a ſuo loco parū vel multuʒ non
diuerſat in ſua forma dīo: ſed ſolūmodo i quan-
titate remotionis. in forma autē non: ſiue appro
pinquet ſuo loco ſiue remoueat: ſed ſi appropin
quauerit aut remoueat omnino remouebunt ⁊
motus eorum ſunt manifeſti: ⁊ hoc non indiget
diſputatione.

81 Quʒ poſuit ꝙ cā diuerſitatis motuū corpoꝝ mobiliū
ſ. motus eoꝝ ꝺ locis oppoſitis ē diuerſitas nāꝝ: ⁊ poſuit
ꝙ ſi iueniret i eis ex locis oppoſitis pluſꝙ vnū ꝯtigeret ꝙ
eadē nā moueret duob⁹ motib⁹ oppoſitis: ꝗpropꝰ ꝯtinge-
ret ꝙ nā ſimplex nō diuerſa eēt diuerſa. nō diuerſa ꝓpter
poſitionē: diuerſa ꝓpter hoc ꝙ mouet ad ꝯ̄ria. ſ. a medio
ad mediū ſm ꝙ dictū fuit qd̄ ꝯtinget ſi media fuerint plu
ra vno. ⁊ quʒ hoc fecit induxit qōneʒ ꝯ̄dicentē ꝓpōni di-
centi huic ꝙ ob his naturis ſimplicibus non ꝓuenit niſi
vnus motus tm̄: ⁊ dixit: ſi ḡ aliqͥs dixerit ⁊c̄. i. ſi aliqͥs dixe
rit ꝙ nō ꝯtingit ꝙ terra illius mūdi moueat ad mediū iſti
us neqꝫ econuerſo ꝗuis habeat eandē naturā in duob⁹ mū
dis ſilr de alijs ſimplicib⁹. corp⁹. n. idē ex eis nō equalit eſt
ꝓpinquū in duob⁹ locis ꝯſimilib⁹ q̄ ſunt in duob⁹ mun-
dis. ⁊ ꝗuis igit ſit vnū: tm̄ ſemp mouet ad ꝓpinquiorē du
oꝝ locoꝝ ꝯſimiliū. U. g. terra iſtius mūdi ꝓpinqͥor ē ſuo
medio ꝙ medio alteri⁹: ꝗpropꝰ mouet ad illud mediū nō
ad illud: ⁊ ſi eēt i illo mūdo moueret ad ſuū mediū. moue
ret igit duob⁹ motib⁹ ꝯ̄rijs ꝗuis ſit eiuſdē nāe ꝓpꝰ ꝓpin
quitatē ⁊ remotionē ab alio duoꝝ locoꝝ ꝯſiliuʒ in ſpē op
poſitoꝝ ſm vbi. U. g. ꝙ mot⁹ a medio iſti⁹ ad mediū illi⁹
ꝗuis ſit oppoſit⁹ motui a medio illi⁹ ad mediū iſti⁹ ⁊ corp⁹
ſiplex ſꝫ ꝙ ē ſiplex ipoſſibile ē moueri duob⁹ oppoſitis mo
tib⁹ tm̄ eſt poſſibile hoc ſm appropinqͣtionē ⁊ remotionē.

appropinquatio.n. ⁊ remotio aliquid addunt ſupra ſimplicia. ꝯtinget ĝ ſimplici ut ſit cōpoſitū ex ſua natura ⁊ ex eo quod ei ꝯtingit ex appropinquatiōe ⁊ remotōe ⁊ ut cōpoſitū habeat duos motus oppoſitos in duabus horis. ⁊ Ariſ. dicit reſpondēdo ꝙ iſte ſermo eſt extra normaʒ .i. q2 diuerſitas motuū corpoꝝ non eſt niſi propter diuerſitatē formarū ſubſtantialiū nō propter diuerſitatē in relatione: aut q̄titate neqʒ in alio ꝑdicamento. diuerſitas aūt ſm appropinquationē ⁊ remotionē non eſt in ſubſtantia ⁊ debes ſcire ꝙ appropinquatio ⁊ remotio nō operantur niſi in motibus rerum quarū mouens eſt extrinſecuʒ ſm appropinquationē ⁊ remotionē a mouente: quapropter ē verificare hoc in loco ꝙ motus elementoꝝ non eſt ab extrinſeco q̄uis manifeſtū ſit per ſe: tñ ipſe induxit ſermones contradicentes ſermonibus antiquoꝝ de motu ⁊ quiete elementoꝝ ⁊ maxime de terra. antiqui.n. ponunt cauſas exemplares ex contrarijs in quiete terre ⁊ in introitu eius actionē que eſt apud vniuerſam terrā ⁊ locum vniuerſe terre. ⁊ manifeſtum eſt ꝙ non mouet̃ terra ad vniuerſam terraʒ vbicūqʒ fuerit: qm̄ ſi pars eius moueret̃ ad vniuerſam terram contingeret ut eſſet ſicut motus ferri ad magnetem. ⁊ ſi ita eſſet eſſet poſſibile ut terra moueret̃ natura ad ſuperius. ⁊ vniuerſaliť videt̃ ſi motus terre non fuerit ſm attractionē aut propter naturā loci: aut propter naturā corporis quod eſt in loco neqʒ ſm expulſionē propi motū celeſtē: manifeſtum ꝙ hoc qđ dixit Ariſ. in hac demonſtratiōe eſt vera. ⁊ ſcire hoc.ſ. ꝙ terra ⁊ elementa nō mouent̃ neqʒ attractione neqʒ expulſione eſt propinquum principijs naturalibus: ⁊ hoc erit qñ ſciuerim⁹ cauſas attractiōis in alijs corporibus attractiuis: ⁊ vidimus ipſum fugere res in quibus exiſtimant̃ ꝙ aliquid trahant elementa: ⁊ ſimiliter manifeſtū eſt etiā ꝙ neqʒ ſm impulſionem. impoſſibile eſt enim inuenire corpus naturale cuius motus non ſit naturalis. ⁊ vniuerſaliter manifeſtū eſt ꝙ motus eoꝝ eſt per ſe: ⁊ ideo dixit: ſed ſi appropinquauerint locis eorum aut remouerent̃ omnino mouebant̃ ⁊ motus eoꝝ ſunt manifeſti ⁊ non indiget diſputatione.i. ꝙ non indigemus diſputatione ad hoc ꝙ motus eorum ſit per ſe ⁊ naturalis.

Sed adhuc neceſſe eſt eſſe aliquem motum ipſoꝝ: ꝙ quidem enim mouet̃ manifeſtū. vtrum igit̃ in omnibus dicemus moueri etiā cōtrarijs. ſed qđ non natum ē omnino moueri: impoſſibile hoc moueri violētia. ſi igit̃ eſt aliquis motus ipſoꝝ neceſſe eſt eoꝝ que ſimilis ſpeciei ⁊ ſingulorū ad vnum numero locum exiſtere motum puta ad hoc aliquod medium: ⁊ ad hoc aliqđ extremum

Volumus modo perſcrutari vtrum motus corpoꝝ non ſit violentus aut motus eoꝝ naturales ſint violenti etiā. dicamus igitur ꝙ corpus qđ impoſſibile eſt moueri omnino: impoſſibile eſt moueri violente. ſi igit̃ motus corpoꝝ mundoꝝ ſit naturalis: erunt motus partiū cōſimiliū formarū neceſſario ad eundē locum.ſ. aut ad aliquod medium aut ad aliquem finem.

82 Quia fundamentū hui⁹ demonſtratiōis eſt ſuper hoc ꝙ elementa habent motus naturales: incepit perſcrutari vtrū motus oīuʒ corpoꝝ eſt violentus: aut omne corpus habet motum naturalem. D. d. dicamus ĝ ꝙ corpus ⁊c.i. corpus quod impoſſibile eſt moueri oīo naturaliter: impoſſibile eſt moueri violente: ⁊ dixit hoc quia quod violente mouet̃ mouet̃ cōtra ſuam naturā: qđ ergo caret motu naturali caret violento. D. d. ſi ergo motus corporum mundoꝝ ⁊c.i. ⁊ quʒ poſuim⁹ ĝ motus corpoꝝ ſimpliciū ſit naturalis eis contingẽt ꝙ corpora ſimplicia cōuenientia in ſpecie que ſunt in pluribus mundis moueantur ad eadem loca.ſ. ꝙ grauia eorum moueant̃ ad media leuia aut ad fines. ⁊ hoc intendit. ⁊ qm̄ ita ſit contingit impoſſibile predictum.ſ. ꝙ idem corpus mouebitur duobus motibus contrarijs a medio.ſ. ⁊ ad medium.

Si autē aliquid ſpecie eadē plura aut quia etiā ſingularia. plura quidem ſpecie aut vnūquodqʒ indifferens non huic quidem huic autē non tale erit partiū ſed ſimiliter omnibus. ſimiliter.n. oīa ſm ſpeciem indifferentia ab inuicē: numero aūt alterū quodcūqʒ a quocunqʒ.

Si ergo aliquis dixerit ꝙ corpora que ſunt in mundis.ſ. terra ⁊ alia elementa ſunt eadeʒ in forma in numero aut plura quoniā nō aſſimilãtur ad inuicem: neqʒ vniuerſum vniuerſo: ſed aſſimilantur ad inuicem.ſ. ꝙ partes iſtius mundi ſunt ſimiles partibus illi⁹: ⁊ ſimiliter partes ceteroꝝ mundoꝝ: quapropter non diuerſantur in forma ſed in numero tm̄. ignis eni iſtius mūdi eſt alius ab igne illius mundi in numero. ⁊ quʒ corpora mundoꝝ differunt in nūero: differunt etiaʒ in locis: qm̄ partes corporis iſtius ſunt ſimiles partibus corporis illius mundi ⁊ eedē in forma. V. g. quoniam partes iſtius terre aſſimilantur terre alterius mundi.

83 Hec eſt queſtio ſecunda ĝ mundi ſunt plures. pōt eniʒ aliquis dicere ꝙ ſicut videmus in hoīe ꝙ eſt vnū in ſpecie plura indiuidua: ita eſt de mundo ⁊ ſuis partib⁹. ſed quʒ poſuerim⁹ ſicut dicitis ꝙ ptes mūdoꝝ ſint ſiles ad inuicē neceſſe eſt ꝙ mundi ⁊ partes eoꝝ ſunt idē in ſpecie: ⁊ ſiliť de locis. ⁊ quʒ ita ſit neceſſe eſt ut mundi ſint plures idiuiduo. ⁊ quʒ poſuit hanc queſtionē incepit diſſoluere eā.

Dico autē hic quoniā partes que hic ad inuicem ⁊ que in altero mundo ſimiliter ſe habent. ſumptū igit̃ hinc nihil differt per cōparationem ad aliquid earum que in aliquo alio mūdo partiū ⁊ reſpectu earū que in hoc ipſo ſed ſimiliter differunt eni ſpecie nihil ab inuicem:

Si igit̃ diuerſitas corpoꝝ in numero eſſet cauſa diuerſitatis locoruʒ oporteret ut partes iſtius terre diuerſe in numero ⁊ grauitate ꝙ quodlibʒ corpus corpoꝝ eius haberet medium quo vadit quod eſt impoſſibile.

84 Et reſpondet huic queſtioni ſi cauſa multiplicationis locoꝝ.ſ. eſſe plura media in nūero ⁊ plures orizōtes eēnt plura elemēta in nūero. V. g. eſſēt.n. plures ignes in nūero.ſ. ꝙ ignis iſtius mundi ſit alius ab igne centroꝝ mundoꝝ in nūero: ⁊ ſiliť in alijs elemētis cōtingeret ut mediū in nūero diuerſaret̃ in eodē mundo ꝑpi diuerſitatē ptiū elemētoꝝ in nūero. V. g. ſi cauſa in eſſendo duo media ī numero in duobus mundis eſſent quia terra iſtius mundi eſt alia a terra alterius mundi in numero oporteret vt quelibet pars terre in eodē mundo haberet ꝓpriū medium. eſſent ergo media ſm nūerū indiuiduoꝝ partium terre qđ eſt impoſſibile. videt̃.n. ꝙ locus cuiuſlibet ptiuʒ hoꝝ elementoꝝ ſit idē nūero: imo idē ē nūero locus toti⁹ ⁊ ptis: īpoſſibile eſt ĝ ꝙ eē plura elemēta nūero ſit cā ī eſſendo plura loca nūero.ſ. puta loca q̄ ſūt mediū ⁊ orizon.

Itaqʒ neceſſarium aut amouere has ſuppoſitiones aut medium vnum eſſe ⁊ extremū. hoc autem exiſtente neceſſe eſt ⁊ celum vnum ſolum eſſe ⁊ non plures eiſdem his argumentis ⁊ eiſdē neceſſitatibus.

Si ergo contradicens non poterit contradicere iſtis ſermonibus ⁊ ratōnibus neceſſario eſt medium vnum ⁊ vnus orizon. ſi ergo medium

videt̄ velocioris motus ꝙ̄ ignis. ⁊ pōt aliq̄s dicere ꝙ hͦ nō poſitū fuit h. ſ. ꝙ poſſibile eſt inuenire corp⁹ in q̄ plenū ſit pluſ ꝙ̄ plenū q̄d eſt i terra: ⁊ vacuū ē in eo min⁹ nō ē poſſibile: neq̄ȝ dicētes vacuū ⁊ plenū eē cauſā grauitatis ⁊ leuitatis ꝯcedūt h. ⁊ qum ita ſit nec̄io ꝯtingit eis ponere ꝓportionē int̄ vacuū ⁊ plenū: q̄a impoſſibile ē inueniri maiorē aut minorē q̄d eſt impoſſibile. oīs eni quātitas poſſibile ē ea inuenire maiorē ⁊ minorē: ⁊ vl̄ter finitas nō inuenit̄ in rebus niſi ꝓpter formas earū: nō ꝓpter quantitates. ⁊ qū iſti ocderūt cauſā leuitatis ⁊ grauitatis ex quātitatib⁹ nō potuerūt dicere q̄ de cā fuit impoſſibile corpus grau⁹ terra inuenire aut leuius igne: etiā ꝯtingit eis hoc magnū impoſſibile: omē eni poſſibile exibit neceſſario ad eē: ⁊ ſi eēt poſſibile ut corpus leuius igne inueniret̄: eſſet poſſibile ut in aliqua hora inueniret̄ corpus q̄d in aere moueret̄ citius ꝙ̄ ignis: ⁊ qum h nunq̄ȝ fuit viſū: ſciuimus h eē ipoſſibile: h aūt nō fuit ipoſſibile niſi ꝓpi formā ignis: nō ꝓpi q̄titatē: ⁊ ſilr̄ intelligendū ē de terra. hec igit̄ ē differētia int̄ opinionē Ariſ. ⁊ opinionē iſtorū: ⁊ eſt differētia nō parua.

Si illud faciat aliquis ſupabundare materia. ſi autē duo intermedia quō erūt facientia que faciunt aer ⁊ aqua: puta ſiquis dicat eſſe vacuū ⁊ plenū. ignē igitur vacuū propter quod ſurſum: terrā autem plus propter qd̄ deorſum: aerē aūt plus igne habere: aquā aut terra. erit eni quedaȝ aqua que plus habebit ignem pauco aere: ⁊ aer multus pauca aqua terrā plurem. quare oportebit aeris quandā multitudinē velocius ferri deorſum aqua pauca. hoc autē nō videt̄ nequaq̄ȝ nunq̄ȝ. neceſſe igit̄ queadmodū ⁊ ignē ſurſū: qa tale habet: puta vacuū: alia autē nō: ⁊ terra deorſum: quia plenū habet: ⁊ aerē in eū qui in ipſius ⁊ ſuperius aquā: qm̄ tale aliq̄d habet: ⁊ aqua deorſum: quia tale aliq̄d. ſi autē erat vnū ad ambo aut duo: ambo autē duo exiſtūt vtriq̄ȝ: erit aliq̄ multitudo vtriuſq̄ȝ que excedet: ⁊ aqua quidem aere pauco ad ſurſum: ⁊ aer aqua ad deorſum: quemadmodū dictum eſt multotiens.

Si igit̄ aliquis dixerit ꝙ materia grauis ⁊ leuis nō eſt eadē: dicemus ꝙ cōtingit huic ſermoni ut ignis differat a terra ſicut aer ab aqua. ponentes eni vacuū ⁊ plenū eſſe materiā grauis ⁊ leuis: ⁊ ꝙ ignis mouet̄ ad ſuperius propter multitudinē vacui: ⁊ ꝙ terra mouet̄ ad inferius propter multitudinē pleni neceſſario ponūt in aere multū ignē: ⁊ in aqua multā terrā: ⁊ tunc in aliq̄ quantitate erit in multa aqua de igne magis q̄ȝ in pauco aere: ⁊ erit i multo aere de terra magis q̄ȝ in pauca aqua: ⁊ ſi ita ſit: tūc mot⁹ aeris multi ad inferius erit velocior q̄ȝ motus pauce aque: qd̄ nunq̄ȝ videt̄: ⁊ ſi ita ſit: dicemus ꝙ ſicut ignis mouet̄ ad ſuperius propter multitudinē vacui: ⁊ terra ad inferius propter multitudinē pleni: ſic aer mouet̄ ad ſuū locū ad ſuperius propter illud qd̄ eſt in eo quidā alicuius. ⁊ ſimiliter aqua mouetur ad inferius propter hoc qd̄ in eo aliq̄d eſt ſi igitur aliquis dixerit ꝙ vacuū ⁊ plenū ſunt in aliquo corpe: neceſſario erit ut multa aqua moueatur ad ſuperi⁹ citius q̄ȝ paucus aer: ⁊ ꝙ multus aer citius moueat̄ ad inferi⁹ q̄ȝ pauca aqua: ſicut diximus ſuperius ꝙ nō inuenit̄ omnino.

41 Quia res diuerſe ſm̄ formas: aut erūt cōpoſite ex vna mā ſicut corpora ſimplicia: aut ex diuerſis materijs ſicut corpora cōpoſita ex elemētis: ⁊ diuerſitas forme iſtorū eſt ꝓpter diuerſitatē modorū. V. g. ꝙ os nō differat a carne: niſi quia habet plus de terreſtritate ꝙ̄ de aquoſitate: ⁊ ecōuerſo. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ ponētes cauſam diuerſitatis grauis ⁊ leuis eſſe vacuū ⁊ plenū: cōtingit dicere eis ꝙ corpora nō diuerſificant̄ ſm̄ grauitatē ⁊ leuitatē que ſunt forme corꝝ: niſi ſm̄ ꝙ habēt de vacuo ⁊ pleno ſm̄ magis ⁊ minus. ⁊ ſicut forme ꝯſimiliū corporū cōpoſitorꝝ. ſ. non diuerſificant ad inuicē: niſi ꝓpter multitudinē ⁊ paruitatē partiū: ⁊ qum ita ſit ſicut i corporib⁹ ꝯſimilib⁹ nō inuenit̄ diuerſitas abſoluta in eis ab inuicē niſi ſm̄ magis ⁊ min⁹ ita ꝯtingit ponētibus graue ⁊ leue eē cōpoſita ex vacuo ⁊ pleno. ſ. ut nō inueniat̄ leue ſimpliciī ⁊ graue ſimpliciī. ſ. leue cui⁹ forma ſit ꝯ̄ria graui ſimpliciī. i. ꝙ nō differt ab eo ꝓpter diuerſitatē elemētorū ex quib⁹ cōponunt̄ ſm̄ magis ⁊ minus. ⁊ h intēdebat qum. d. ſi aliq̄s dixerit ꝙ mā grauis ⁊ leuis ⁊c̄. i. ⁊ ſi aliq̄s dixerit ꝙ cā diuerſitatis grauiſ ⁊ leuis in ſuis formis eſt cā diuerſificatis duorꝝ elemētorꝝ cōtrariorū: ex quib⁹ cōponunt̄ ſm̄ magis ⁊ minus: ſicut dicētes ꝙ cā grauitatis ⁊ leuitatis ē ꝯpoſitio corporꝝ ex vacuo ⁊ pleno: cōtinget ei ut oīa corpa nō diuerſent̄ i grauitate ⁊ leuitate niſi ſm̄ magis ⁊ minus: ⁊ ſic nihil erit leue ſimpliciter aut graue ſimplr̄: ⁊ tūc ignis differt a terra: ſicut aer ab aqua q̄ ſūt materie: ⁊ h intēdebat qum. d. dicem⁹ ei ꝙ accidit huic ſermoni ⁊c̄. ⁊ qū demōſtrauit ꝙ ꝯtingit eis ſi poſuerit ꝙ vacuū ⁊ plenū ſūt cāe grauitatis ⁊ leuitatis ut nihil ſit leue ſimpliciī ⁊ graue ſimpliciī q̄ maxie diſtāt ab inuicē. ⁊ pōt aliq̄s dicē defendēdo opinionē iſtorꝝ hoīuȝ ꝙ poſſibile ē inuenire ꝯ̄ria q̄ maxie diſtāt int̄ q̄ exiſtūt maxie ⁊ oīa cōponunt̄ ex ꝯ̄rijs elemētis. V. g. ꝙ albū ⁊ nigrū ſūt ꝯ̄ria int̄ que exiſtūt plura media ut viride ⁊ caropos: ⁊ ſūt cōpoſita ex ꝯ̄rijs elemētis: ⁊ ſic ſicut albedo nō eſt ꝯ̄ria nigredini: niſi quia ignis magis dn̄at in eo ꝙ̄ i terra: ⁊ nigredo eſt ꝯ̄ria albedini q̄a magis abundat i ea terra ꝙ̄ ignis: ita ignis eſt ꝯ̄rius terre q̄a vacuū magis abundat in eo ꝙ̄ plenū ⁊ in terra ecōuerſo: ⁊ ideo. d. rn̄dendo qui eni ponit vacuū ⁊ plenū ⁊c̄. i. qui eni ponit vacuū ⁊ plenū eſſe duas materias ex q̄b⁹ cōponit̄ ignis ⁊ terra: ⁊ ponit ipſas eē cōtrarias i fine ex q̄ vacuū abūdat ſup ignē ⁊ plenū ſup terrā ſicut albedo ⁊ nigredo ſūt ꝯ̄rie ꝓpter abundantiā pn̄s vincētis ſup albedinē. ſ. ignis: ⁊ ſūt ptes obſcure ſup nigredinē. ſ. terre neceſſario ꝯtingit ei ꝙ ſicut caropos ⁊ viridis nō diuerſificant̄ niſi q̄a i caropo eſt magis de albedine ꝙ̄ de nigredine ⁊ i viridi ecōuerſo: ſic oȝ eē i medijs int̄ ignē ⁊ terrā ut i aere ſit de igne pluſ ꝙ̄ de aqua: ⁊ in aq̄ pluſ de terra ꝙ̄ i aere. D. d. ipoſſibile qd̄ ꝯtingit ex hoc: ⁊. d. ⁊ erit tunc i aliq̄ quātitate ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingit eis ut tūc aer nō differat ab aq̄ niſi q̄a in eo multū ſit de igne ⁊ parū de terra ⁊ in aq̄ ecōuerſo: ⁊ qū ita ſit: poſſibile eſt ut in magna pte aq̄ inueniat̄ plus de igne ꝙ̄ i pte parua aeris ⁊ ut i magna pte aeris inueniat̄ plus de terra ꝙ̄ in parua pte aque. D. d. impoſſibile qd̄ ſequit̄ ex h: ⁊. d. ⁊ ſi ita ſit nec̄io ꝯtinget ut motus aeris multi ad inferius ⁊c̄. i. ⁊ ſi cā ꝓpter quā aer eſt leuior aq̄: q̄a i aere ſunt multe ptes ignis ⁊ pauce terre: ⁊ in aq̄ ecōuerſo: ex q̄ ꝯtingit ut i magna pte aeris ſit de terra pluſ ꝙ̄ i parua pte aque: ꝯtinget ut i illa pte aeris i qua eſt magis de t̄ra ſic grauior pte aq̄ in q̄ eſt min⁹ de terra: ⁊ ſilr̄ ꝯtingit ut aliq̄ pars aq̄ in q̄ eſt plus de igne ſit leuior pte aque in q̄ ſit min⁹ de igne: qd̄ videt̄ eē ꝯ̄uū. ⁊ debes ſcire ꝙ iſta ꝯ̄dictio nō ꝯtingit eis niſi qum poſuerit ꝙ multū vacuū eſt leui⁹ pauco vacuo ⁊ multū plenū graui⁹ pauco ita ꝙ ignis nō mouet̄ ad ſupius niſi q̄a ē i eo multū de vacuo ⁊ paucū de pleno: ita ꝙ magnitudo illi⁹ vacui inata ē aſcēdē ſup illū locū: ⁊ q̄titas illi⁹ pleni inata ē deſcēdē ſub illo loco: ⁊ ſilr̄ de vno q̄q̄ȝ elementorꝝ. ſ. ut ꝓpi paruitatē vacui qd̄ ē in t̄ra nō pōt moueri ſupra illū locū: ⁊ ꝓpi plenū deſcēdit ſb̄ oīb⁹ corpib⁹: ex q̄ ꝯtingit ꝙ ſi plenū eēt mai⁹ pleno t̄ra deſcēdēt ſb̄ t̄ra: ⁊ ſi vacuū eēt mai⁹ vacuo ignis eleuaret̄ ſup ignē. h. n. poſito ꝯtiget ipoſſibile qd̄ dedi teis

ſi enim poſuerint ꝙ pars vna ſiue magna ſiue parua moueatur ad ſuperius motu equali.ſ. ꝙ quando totū mouet̄ ⁊ pars mouebit̄: ⁊ poſuerint ita de pleno: ⁊ poſuerint etiā ꝙ diuerſitas iſtorū elementorū eſt ꝓpter diuerſitatē ꝓportionis vacui ad plenū: tunc nō cōtingit eis hoc impoſſibile. ſed quʒ Ariſ. dedit eis aliud īpoſſibile.ſ. ut multa aqua nō ſit velocioris motus ad inferiꝰ ꝙ̄ parua: ⁊ ſimilit̄ ignis multus cū paruo. ſed tamē videt̄ ꝙ poſitio eorū eſt p̄dicta .ſ. ꝙ vacuū diuerſificat̄ in leuitate ſm̄ multitudinē ⁊ paucitatem: ⁊ ſimilit̄ plenū diuerſat̄ ſm̄ ſuā diuerſitatē i multitudine ⁊ paucitate: cōtinget eis ſi hoc nō poſuerint alteꝝ duorū: aut ut vacuū ſegreget̄ a pleno: ⁊ hoc mouebit̄ ſuperius: ⁊ hoc inferius: aut ut cōglutinent̄ ad inuicē: ⁊ ſic ſtabunt elemēta in ſuis locis violente: vnde nō habebūt locum nālem in quo ſtent: ſed ex priorib' ꝓpoſitionibus iſtius ſciētie eſt: ꝙ iſta corpora ſunt nālia ⁊ i locis naturalib' quum motus violentus nō intelligat̄ niſi in reſpectu nālis: ⁊ ſi ita eſſet ſicut dicūt vniuerſalit̄ corrūperent̄ elementa ⁊ totus mundus. cauſe enī generatorū ⁊ corruptorū nō ſunt niſi quia elemēta exiſtūt extra ſuū locū naturalem. D. d. ⁊ quum ita ſit: dicemus ⁊c̄. i. ꝙ cauſa ꝓpter quā quedā corpora ſunt leuiora quibuſdā eſt diuerſitas vacui ⁊ pleni: manifeſtū eſt ꝙ ſicut ignis ſm̄ hanc poſitionē mouet̄ ad ſuperius ꝓpter quantitatē ipſius vacui non ꝓpter naturā vacui ⁊ terra mouet̄ ad inferius propter quantitatē pleni cōtinget ut aer nō mouebit̄ in ſuo loco niſi propter quantitatem vacui. ſ. quia vacuū qḋ eſt i eo eſt minoris quātitatis vacuo qḋ eſt in igne: ⁊ ſimilit̄ cōtingit ut aqua moueat̄ ad inferius ꝓpter quantitatē pleni. ⁊ hoc intēdebat quum. d. quidā aliquius: ⁊ intēdebat ꝑ hoc demonſtrare ꝙ ꝯtingit eis ut ita ſit de medijs: quoniā quum poſuit media eſſe huiuſmodi ex quo dedit eis predictū impoſſibile: ⁊ eſt ut aer multus moueat̄ ad locū aque ⁊ multa aqua ad locū aeris ⁊ poſſet aliqͦ defendere eos dicendo forte nō poſuerūt diuerſitatem ignis ⁊ terre niſi ꝓpter quantitatē vacui ⁊ pleni tm̄ que ſunt extrema ⁊ nō poſſunt medie eſſe huiuſmodi: ideo reuerſus eſt ad demonſtrandū ꝙ ita cōtingit eis i medijs ſicut i extremis. D. iterat impoſſibile predictū: ⁊. d. ſi aliquis igit̄ dixerit ꝙ vacuū ⁊ plenū ⁊c̄. i. ⁊ quum iſti dixerint. hoc autē accidit eis dicere ꝙ quantitas vacui ⁊ pleni exiſtentiū in vnoquoq; quatuor elementorū corporū eſt cauſa diuerſitatis eorū in grauitate ⁊ leuitate: ⁊ contingit etiā impoſſibile predictū: ⁊ eſt: ut aqua multa citius moueat̄ ad ſuperius ꝙ̄ paucus aer: ⁊ multus ad inferius ꝙ̄ pauca aqua: quod nō videt̄ eſſe.

Figure autē nō cauſa eius quod eſt ferri ſimpliciter aut deorſum aut ſurſum: ſed eius qḋ velocius aut tardius: propter quas aūt cauſas nō difficile videre. Dubitat̄ enim nūc propter quid lata ferrea ⁊ plumbū amplius in aqua: alia autē minora ⁊ minoris grauitatis ſi ſint rotunda aut ⁊ longa: puta acus deorſuʒ ferunt̄: ⁊ quare quedam propter paruitatē amplius ⁊ alia terrea ⁊ puluerea vtiqʒ in aere. de his autē oībus putare quidē cauſā eſſe queadmodū Democritus: non recte habet. ille enī inquit eleuata calida ex aqua ſurſū pellere lata habentiū grauitatē: ſtricta aūt decidere: pauca enī eſſe contrapulſantia ipſius.

Et dicamus etiā ꝙ figure nō ſūt cauſe motus quorundā corporū ad ſuperiꝰ aut ad inferiꝰ: ſed cauſa velocitatis aut tarditatis motꝰ. voluimus igitur ꝑſcrutari de hoc dicēdo ꝙ quidā querūt: quare ferrū latū ⁊ plumbū latū natāt ſup aquā: rotundū autē ⁊ oblongū: ut acus nō natant ſed ſubmergunt̄: ⁊ q̄re quedā corpora parua natant ſup aquā ut furfur: ⁊ alia terreſtria natāt ſup aerē ut auripigmentū. dicamus igit̄ ꝙ Democritus dedit cauſam in hoc ⁊ errauit. dixit enī ꝙ corpora grauia lata natant ſup aquā: qꝛ vapores exeuntes aſcēdendo eleuāt ea: ⁊ ſic nō deſcendūt ad inferius: corpora autē rotūda deſcendūt i aqua qꝛ illi vapores nō occurrūt eis ſm̄ oēs ꝑtes: ſed vni parti illorū ⁊ paucis: ⁊ ideo ſubmergunt̄.

42 Et quia quidā antiquoꝝ etiā opinabant̄ ꝙ cā leuitatis ignis eſt: qꝛ hʒ figurā pyramidalē: ⁊ cā grauitatis terre: qꝛ hʒ figurā quadratā: ⁊ ꝙ media inueniunt̄ media ī grauitate ⁊ leuitate: qꝛ habēt figuras medias int̄ iſtas figuras vt p̄dictū eſt in tertio iſtiꝰ libri: ⁊ dixit: ⁊ dicamus etiā ⁊c̄. i. ꝙ nō voluit h̄ deſtruere hāc opinionē: qm̄ ī tertio iā iſtius libri deſtruxit ꝙ elemēta haberēt figurā nedū ut haberent figurā que eſſet cā leuitatis ⁊ grauitatis: ⁊ qꝛ h̄ iam declaratū eſt vult ꝑſcrutari de figuris ſm̄ quandā qōnē nālem ⁊. d. volumus igit̄ ꝑſcrutari ⁊c̄. i. qōnes autē q̄s antiq̄ querebant in h̄ ſūt due: quarū vna ē: q̄re grauis magna quum fuerint late figure natāt ſup aquā aut fuerint ꝯcaua ut vaſa ſcutea ferri ⁊ plūbi: ⁊ grauia parua quum habuerit figurā rotundā aut oblongā ad modū acus deſcendūt ī aquā ꝙuis ſint minoris grauitatis qꝛ ſūt minora. D. d. ⁊ quare quedā corpora ⁊c̄. i. ſecunda aūt eſt: quare quedā corpora deſcendūt in aere ⁊ ī aqua: ⁊ quedā ſtāt in ſup̄ficie aque: ⁊ quedā ſtant i ipſo aere. D. d. dicamꝰ igit̄ ꝙ. Democritꝰ ⁊c̄. i. dicamus ꝙ Democritus dicebat ꝙ cā ꝓpter quā corpa lata grauiora natāt ſup aquā: ⁊ ea q̄ nō ſūt lata nō natāt: ē qꝛ vapores aſcēdentes ex aq̄ occurrūt corporib' latis ſm̄ vniuerſū ⁊ impediūt ea deſcēdere ꝓpͤ ſuā fortitudinē: corporibus aūt nō latis nō occurrit niſi modicū vaporis quē poteſt vincere grauitas illorum corporū.

Oportebat autē in aere adhuc hoc magis facere: queadmodū inſtat ⁊ ille ipſe: ſed inſtans ſoluit debilit̄. ait enī nō in vnū impetū facē ſemidiuiſiones ſe i motū eoꝝ q̄ ſurſū ferunt̄ corporū.

Dicamus igit̄ ꝙ cōtradicentes eis ꝙ ſi ita eēt tunc corpora grauia lata magis ſtarēt in aere. in aere enī ſunt vapores plures ꝙ̄ʒ in aqua: ⁊ quum Democritus ſciuit ꝙ hoc cōtingit eis ꝯfirmauit ſuū ſermonē ſermone debili: ⁊ dixit ꝙ hoc ꝯtingit: qꝛ vapores exeūtes ab aere nō exeūt equaliter ita ꝙ poſſint occurrere omnibꝰ partibꝰ: ſed expandunt̄ ⁊ ſpergunt̄ propter tenuitatē ⁊ ſubtilitatem aeris.

43 Error democriti manifeſtat̄ ex hoc ꝙ aqua magis impedit corpora ad deſcēdendū ad inferiꝰ ꝙ̄ vapores: ⁊ ideo necē fuit eis dare differentiā int̄ vapores q̄ ſūt in aq̄ ⁊ qui in aere: ⁊ corruptio iſtius ē manifeſta ſermoni: imo dʒ eſſe manifeſta. ſi enim ex aqua aſcenderēt vapores neceſſe eſt vt vapores qui aſcendunt in aere haberent maiorē continuitatem ꝙ̄ aſcendētes in aqua.

Qm̄ autē ſunt hec quidē diuiſibilia ꝯtinuoꝝ hec aūt minꝰ: ⁊ diuiſiua aūt eodē mō. hec quidē magis: hec aūt minus. has eſſe putandū cauſas facile. diuiſibile quideʒ igit̄ qḋ bene terminabile: ⁊ magis quod magis.

Dicamus igit̄ ꝙ corpoꝝ ꝯtinuorū: quedā recipiūt abſciſionē ⁊ diuiſionē cito: ⁊ quedā tarde ⁊ quedā diuidūt ⁊ abſcindūt cito: ⁊ quedā tarde ⁊ dicerere eſt velocitatē abſciſionis ⁊ diuiſionis velocitatē expulſiōis: ⁊ q̄ʒto magis res ē velocis diuiſionis tāto magis erit velocioris expulſiōis.

44 In h̄ caplo ꝓpōit p̄dicte qōni duas ꝓpōnes: q̄rū vna ē ꝙ̄ corpa ꝯtinua nō diuerſificāt̄ i recipiēdo diōnē ſm̄ magis ⁊ minꝰ. aer. n. magis ē diuiſibil' ꝙ̄ aq̄: ⁊ aq̄ magis ꝙ̄ tra. ſecūda aūt ē ꝙ corpa diuidētia diuerſificant̄ etiā ī fortitudie

Itaqȝ ex his ſpeculantibus eſt accipere fidē de dictis ſufficienter: adhuc autē ⁊ per eas que ex prima philoſophia rationes oſtendere vtiqȝ ⁊ ex eo qui in circuitu q̄ȝ neceſſariū ſempiternuȝ ſimiliter ⁊ his eſſe ⁊ in alijs mundis. palam aūt ſic ſiet intendentibus: qm̄ neceſſe vnū eē celum.

Oportet igitur aſpicientē in iſtis rebus ⁊ querentē eas cōcedere hoc qd̄ diximus ex iſtis opinionibus ⁊ ꝓpoſitiōibus cōceſſione non dubia ⁊ ꝙ ſit ſufficiēs ⁊ ꝯtentus ſermonibus phyſicis prius quod ſcripſimus. qm̄ iam ſcripſimus hoc ⁊ dixim⁹ ꝙ motus circularis vnus eſt ſine principio ſiue ſit in hoc mundo ſiue in alijs mundis deinde inuenimus ex iſto motu ꝙ celuȝ eſt vnū ⁊ mundus eſt vnus ⁊ nō plures ut alij inquiūt.

90 Cum declarauit ꝙ mundus eſt vnus ex ꝓpōibus naturalibus ⁊ hoc etiā apparet ex ꝓpōibus diuinis: incepit declarare quō apparet hoc ex duabus ſciētijs ⁊ ꝙ oportȝ ꝓpter hoc credere hoc queſitū: ⁊ dixit: oportet ģ aſpiciētē ⁊c̄. i. ⁊ dixit qꝛ plures hoīes non poſſunt credere principia prima propter crementū eoꝝ in opinionib⁹ falſis ex qb⁹ infigunt in eis ꝓpōnes ꝓbabiles ꝯtrarie ꝑmis ꝓpōibus manifeſtis per ſe: ſicut opinant̄ ꝑ ſe in lege noſtra ꝙ deus poſſet creare mūdos infinitos niſi eſſet diminutus. quod ģ. d. oportet ģ inſpicientē in iſtis ꝓpōibus poſitis credere eas ⁊ ſcire que ſunt neceſſarie in hac ſciētia: ⁊ non dubitet in eis ꝓpter ꝓpōnes probabiles ꝯtrarias eis: aut propter exiſtimationē ꝙ principia iſtius artis debent eſſe in fide ſicut principia geometrie. iſta. n. duo faciūt dubitationē in ꝓpōibus naturalibus. ⁊ qum dixit: ꝙ hoc apparet ex rebus dictis in ſciētia diuina: incepit dicere hoc ⁊ dixit: qm̄ ſcripſimus iam illic ⁊ diximus qm̄ motus circularis ⁊c̄. ideſt iam declarauim⁹ in ſermonibus poſitis. q. fundamēta in ſciētio diuino ꝙ motus circularis debet eſſe vnus ſine principio ⁊ ſine fine: ⁊ alij motus redutunt̄ ad iſtū motū. ſ. ad motū circularē ſiue ponamus iſtos motus accidētales in iſto mundo ſiue in altero mūdo. ſ. ꝙ neceſſarium eſt vt reducant̄ in vnoquoqȝ mundoꝝ ad talē motum: ⁊ hoc qd̄ dicit declaratū eſt in. viij. phyſi. qm̄ hoc nō declarat̄ in ſciētia diuina ſed ponit: ⁊ ſȝ hoc debem⁹ intelligere hoc quod dixim⁹. ſ. iā ſcripſimus in ſciētia diuina ⁊ declarauimus in ſciētia naturali. ſ. ꝙ motus naturalis debet eē in hoc mundo ſine principio ⁊ ſine fine ⁊ ſilr̄ in quocūqȝ mūdo. ⁊ qū dixit hoc dixit: deīde inuenim⁹ ex iſto motu ꝙ celō eſt vnū ⁊ mundus vnus neceſſario. i. ⁊ qum verificatū eſt nobis hoc fundamentū poſituȝ in ſcientia diuinali ⁊ declarauit ꝙ motus localis circularis debet eſſe vnus ⁊ eternus: ⁊ ꝙ mouēs ⁊ faciēs motū non debȝ eſſe in mā. ⁊ qum declaratū eſt illic ꝙ omne quod non eſt in materia impoſſibile eſt ut inueniatur ex eo pluſꝙ vnū ens numero. ſ. ꝙ impoſſibile eſt ut inueniant̄ ex eo duo. ⁊ declaratū eſt illic ꝙ ab vno mouente nō inueniat̄ niſi vnū motum: ⁊ quȝ ita ſit neceſſe eſt vt celū ſit vnū numero: ergo neceſſe eſt vt mundus ſit vnus numero: ⁊ hoc intēdebat qum dixit: deinde venimus ex hoc motu ꝙ eſt mouens vnuȝ ⁊ ꝙ vnū mouens non facit niſi vnū motum. ⁊ poteſt aliquis dicere qum declaratū eſt ꝙ mouens non mouet celum niſi deſiderio exiſtēte in celo propter intellectuȝ eius quid prohibebit ergo ꝙ nō ſint plures celi: ⁊ vnūquodqȝ eorum deſiderat hoc primū mouens eiuſdē modi intellectus ſicut in nobis vnus intellectus mouȝ plura imaginata. U. g. cibum eſſe vtile mouet omne famelicū ad cibum ⁊ forte ſic erit de celis: dicamus ergo ꝙ declaratum eſt iaȝ ꝙ imaginatum eſt illic idem imaginatū ex omnibus modis: ⁊ qum ita ſit imaginatio eſt eadē ſicut imaginatuȝ eſt idē: ⁊ quȝ imaginatio ſit eadem non inuenit̄ niſi in eodē imaginato. in hominibus autē imaginatio non eſt imaginatio eadē ex omnibus modis: quapropter poſſibile imaginari idē imaginatū pluribus imaginationibus ⁊ a pluribus imaginantibus. ſm̄ hoc igitur debemus intelligere imaginationes corpoꝝ celeſtium: ⁊ iam declarauimus in eo qd̄ ſcripſimus in ea ſciendia.

Tribus enim entibus corporalibus elementis: tria erunt ⁊ loca elementoruȝ. vnus eniȝ qui ſubſiſtentis qui circa mediū: alius autē qui circularis qui quidem eſt extremus: tertius autem qui medius horum qui medij corporis: neceſſe enim in hoc eſſe quod ſuperfertur. ſi eniȝ non in hoc extra erit ſed impoſſibile extra. hoc quideȝ enim ſine grauitate: hoc autem grauitatem habens magis deorſum autem q̄ȝ grauitatem habētis corporis locus non eſt. ſiquidē qui apud medium grauis: ſed ⁊ neqȝ preter naturam: alij enim erit ſm̄ naturam: alij autē non erit: neceſſe igitur in intermedio eſſe. huius autē ipſius que ſunt differētie poſterius dicemus. De corporeis quidē igitur elementis que quidem ſunt ⁊ quot ⁊ quis vniuſcuiuſqȝ locus. adhuc autem vniuerſaliter quemodo ⁊ quot ſm̄ multitudinem loca palam nobis ex dictis.

Modo autem dicamus ꝙ elementa particularia ſunt tria: ergo ⁊ loca eoruȝ ſunt tria: quorū vnus eſt locus corporis deſcendentis ad inferi⁹ ſecundus autem corporis rotundi ⁊ eſt vltimuȝ tertius eſt medius inter iſta duo loca ⁊ eſt corpus leue exiſtens in iſto loco neceſſario. quoniā ſi nō fuerit in iſto loco erit in alio loco extra predicta quod ē impoſſibile. ſi ergo locus medius eſt accidētalis corpori leui erit naturalis alij corpori: ſed nulluȝ corpus eſt preter iſta tria corpora. ⁊ qum ita ſit erit locus iſtius medius corporis locoruȝ neceſſario. ſed nos dicemus poſt diuerſitatem iſtius corporis. iam ergo declarauimus qualitatem elementorum particularium ⁊ etiam quantitatem locorum ⁊ numerum ⁊ perfecte ⁊ ſufficienter: volum⁹ dicere modo ꝙ mundus eſt vnus: ⁊ non eſt poſſibile ꝙ ſint multi mundi: ⁊ oſtendam iterum ꝙ ſempiternus eſt ⁊ non eſt factus ex aliqua re ⁊ non cadit ſub corruptione.

91 Intendit per elementa particularia corpora ſimplicia que non ſunt ex corporibus priorībus eis: ⁊ ſunt tres: graue: leue: ⁊ neutrum. ⁊ qum manifeſtum eſt ꝙ corpora ſimplicia ſunt tria: neceſſe eſt ut loca ſint tria: ⁊ hoc non contingit ei niſi qui ꝯceſſerit ꝙ omne corpus eſt in loco eſſentialiter: ⁊ Alexander voluit hoc ⁊ etiam Ariſ. d. ꝙ celum non eſt in loco eſſentialiter: quomō ergo dicit ꝙ loca ſunt tria: dicamus ergo ꝙ quȝ dixit in phyſicis ꝙ celū non eſt in loco fundauit illud ſuper hoc ꝙ nihil eſt extra celuȝ: ⁊ hoc fuit acceptū illic pro ꝯſtanti: ⁊ in hoc loco declaratuȝ eſt. qui ergo ponit ꝙ mundus eſt pluſꝙ vnus: neceſſe ē ei dicere ꝙ celū eſt in loco. ⁊ quȝ declaratū fuit ꝙ mund⁹ ſit vnus declarabit̄ ꝙ extra ipſuȝ nullū corpus ē: ⁊ quȝ huic ꝯiungat̄ qd̄ declarabit̄ in phyſicis. ſ. ꝙ corpus qd̄ nō eſt in loco eſt extra qd̄ nō eſt aliquid: declarabit̄ ꝙ celū nō eſt i loco. videt̄ igit̄ ꝙ dixerit hoc qd̄ ſequit̄ dicētes mūdos eē plures. ſ. ꝙ celū eſt in loco: ⁊ ꝙ ex iſtis tribus locis nō inueniant̄ plura nūero: ⁊ ſi ex eis inueniant̄ plura numero: ꝯtinget ꝙ ps ⁊ totū mouet̄ ad eūdē locū nūero: nūero elemētoꝝ motoꝝ. recte igit̄ hec tria loca ſūt eadē nūero: qm̄ duoꝝ vtrūqȝ ſūt vnū nūero. ſ. loc⁹ grauis aut leuis: ꝯtigit ꝙ locus terti⁹ ſit idē vnū nūero: ⁊ ē loc⁹ corpis neutrius.

⁊ quꝫ mũdus non inueniaꝛ niſi in his tribus locis ⁊ ſunt eadẽ numero: ergo mundus exiſtens in eis erit idẽ nũero. D. o. vnꝰ eſt locus corpis deſcendẽtis ad inferius qḋ ē in medio. i. locꝰ terre ⁊ aque. ⁊ qm̃ hec duo elemẽta numerant in graui ⁊ ille locus in rei veritate eſt vltimus aeris. D. o. ⁊ locus ſecũdus ⁊c. i. lõgitudo in qua imaginaꝛ corpus eẽ celeſte. ⁊ põt etiã intelligere per locũ tertiũ hic illud quod eſt vltimũ corpus corpoꝝ celeſtiũ: qꝛ oĩa que ſunt extra illud ſunt eſſentialiꝛ in loco. D. o. ⁊ eſt vltimũ locoꝝ: poteſt intelligi locoꝝ imaginatoꝝ uł locoꝝ partiũ celi preter vltimã partẽ. U. g. preter ſperã ſtellaꝝ fixaꝝ. D. o. ⁊ locus tertius ⁊c. i. locus duoꝝ corpoꝝ leuiũ. ſ. ignis ⁊ aeris: que ſunt media inter grauia ⁊ neutra. D. o. qm̃ ſi nõ fuerit in loco ⁊c. i. neceſſarium eſt vt corpus leue ſit in medio inter duo extrema. ſ. inter corpꝰ graue ⁊ neutrũ: nõ eni eſt quartus locus: ⁊ qũ dixit: ꝙ hoc eſt impoſſibile. ⁊ poteſt aliqs dicere forte iſte locus eſt ei accidentalis: dixit: ſi ergo locꝰ medius fuerit accidentalis corpori leui erit naturalis corpori: ſed vltimũ corpus eſt preter iſta. i. impoſſibile eſt ut iſte locus medius ſit accidẽtalis huic corpori: qm̃ ſi ei fuerit accidentalis ↄtinget ut alij ſit naturalis: ſed nõ eſt corpus quartũ cui ſit ille locus naturalis. locus eni naturalis non habet niſi vnũ corpus naturale ⁊ ecõuerſo: ⁊ iõ ſi eẽt ei accñtalis ↄtingeret ut haberet aliũ locũ naturalē ⁊ tũc contingeret ꝙ loca eſſent quattuor: quod eſt impoſſibile. D. o. ⁊ nos dicemus poſt diuerſitatẽ illius corporis. ſ. corporis leuis. i. quis diuidiꝛ in corpus calidũ ⁊ ſiccũ: ⁊ ſic eſt ignis: ⁊ in corpꝰ calidũ ⁊ humidũ: ⁊ ſic eſt aer: ⁊ dixit hoc de leui tm̃ quoniã diuiſio grauis in duo manifeſtũ eſt per ſe: diuiſio aũt leuis in duo cõprehenſuꝫ eſt per rotunduꝫ: quapropter Alexander dicit ꝙ corpus qḋ eſt illic non dr̃ ignis cũ hoc niſi equiuoce: ⁊ iõ perſcrutati ſumus de hoc in determinatiõibus metheoroꝝ ⁊ in viis ⁊ in determinationibus generatiõis ⁊ corruptionis. D. o. iam ergo declarauimus ⁊c. i. ⁊ hoc quod hic accepimꝰ pro fundamento in declaratione illius qſtionis de cognitiõe qualitatũ elemẽtoꝝ ⁊ in numeris coꝝ ⁊ locoꝝ: iam declaratũ eſt a nobis prius: ⁊ voluit rememorari per hec oĩa que declarauit de partibus mundi vſqꝫ ad hunc locũ: ⁊ ideo debemus intelligere ex ſermone eius in quãtitate coꝝ. i. eſſe finita in magnitudine: ⁊ propter hoc dixit: volumus etiã modo rememorari ⁊ dicere: ⁊ quꝫ diximus hec oĩa volumus modo cõplere ſermonẽ perpetuũ aut aliqd eternũ ꝙ mũdus ſit vnus per declarationẽ ducentẽ maiorem dubitationem. Deinde ſoluimus eam. deinde declarabimus mundũ eſſe vnũ ⁊ eternũ qui ſemper fuit ⁊ ſemper erit: ⁊ hoc intẽdit quꝫ dixit: ⁊ declarabimus ipſuꝫ eſſe etiã eternũ perpetuũ ⁊ nõ generatũ neqꝫ cadentẽ ſub corruptiõe: ⁊ ipſe pſcrutabiꝛ de hoc: qm̃ quidã antiquoꝝ opinanꝛ ꝙ aliquid poteſt generari; deinde poteſt remanere ppetuũ: aut aliquid eẽ eternũ qḋ ſemp fuit ⁊ põt corrumpi tamẽ poſt.

Quod autẽ non ſolũ vnus eſt ſed impoſſibile eſt fieri plures, adhuc autẽ ꝙ ſempiternus incorruptibilis exiſtens ⁊ ingenitus, dicamus primũ dubitantes de ipſo: videbiꝛ eni vtiqꝫ ſic intendẽtibus impoſſibile vnũ ⁊ ſolũ eſſe ipſum. in oĩbꝰ enim ⁊ his que natura ⁊ his que ab arte cõſtantibus ⁊ generatis alterũ eſt ipſa ſm̃ ſe ipſam forma ⁊ miſta cũ materia: puta ſperea: iterũ ſpecies ⁊ aurea ⁊ erea ſpera: ⁊ iterũ circuli altera forma ⁊ ereus ⁊ ligneus circulus ꝙ quid. n. erat eſſe dicentes ſpere aut circuli: non dicemus in ratione aureũ aut eneũ tanqꝫ non exiſtẽtibus his de ſubſtãtia. ſi ereã aut aureã dicamus: ⁊ ſi non poſſumus intelligere neqꝫ ſumere aliud aliqd preter ſingulare, qñqꝫ eni nihil prohibet hoc accidere puta ſi ſolũ aſſumaꝛ circulus. nihil enim minus erit aliud circulo eẽ: ⁊ huic quidẽ circulo ⁊ hec quidẽ ſpẽs. hec aũt ſpẽs in materia ⁊ ſingulariũ qm̃ igitur eſt celum ſenſibile ſingulariũ vtiqꝫ erit ſenſibile enim omne in materia exiſtit. ſi autẽ ſingulariũ alterum vtiqꝫ erit huic quidẽ celo eſſe ⁊ celo ſimpliciter. alterum igiꝛ hoc celum ⁊ celum ſimpliciter ⁊ hoc quidem vt ſpẽs ⁊ forma: hoc autẽ ut materia miſtum. quorum autem eſt forma quedam ⁊ ſpẽs aut ſunt aut contingit plura facta eſſe ſingularia. ſiue enim ſint ſpecies queãdmodum dicunt quidam neceſſe hoc accidere: ſiue etiam ſeparatim nullꝰ talium uel minus. in omnibus enim ſic videmus quorũcũqꝫ ſubſtantia in materia eſt plura ⁊ infinita entia que eiuſdẽ ſpeciei. itaqꝫ aut ſunt plures celi: aut ↄtingit eſſe plures. ex his igiꝛ ſuſpicabiꝛ vtiqꝫ aliquis ⁊ eſſe ⁊ ꝙ continget plures celos eſſe.

Sed volumus anteqꝫ declaremus hoc querere ⁊ perſcrutari de hoc. poteſt eni aliquis querere ⁊ dicere ꝙ impoſſibile eſt mundũ eſſe vnuꝫ qm̃ in quolibet qḋ ſit ex natura aut arte diſpoſitio forme ſolius eſt alia a ſua diſpoſitione cũ materia. v. g. orbis. forma eni orbis ſm̃ ſuam diſpoſitionẽ eſt alia cum fuerit cuꝫ cupro ⁊ auro. ⁊ forma circulatiõis eſt alia a cuprea uel aurea. qum enim diximus recitudinẽ non collocaꝛ in ea cuprũ aut aurũ: qm̃ non eſt ſubſtantie auri neqꝫ cupri. ſi ergo diximus rotunditatẽ auream aut cupreã: tunc inducemus formã cũ materia inſimul ſi aũt diximus tm̃ rotunditatẽ non manifeſtabiꝛ omnino materia. orbeitatẽ eniꝫ poſſibile eſt eſſe in diuerſis materijs. quꝫ igitur dixerimus orbeitatem aut rotunditatẽ non intelligemus niſi formã tm̃. ⁊ qum diximus rotunduꝫ intelligemus formam cum materia: ⁊ ſic debet eſſe in quolibꝫ ⁊ qum ita ſit ⁊ celũ ſit ſenſibile: ergo eſt pars partium mundi: ⁊ omne ſenſibile eſt ſenſibile viſui. ſi ergo celum eſt vnum particulariuꝫ. qum ergo diximus celum ſimpliciter eſſe aliud qꝫ cum diximus hoc celum. celum ergo ſimpliciter eſt forma ſola. hoc autem celum eſt forma cum materia: ⁊ omne habens formã ⁊ figuram aut eſt plura aut poſſibile eſſe plura. ⁊ iſte ſermo ſequitur ſermonem de exemplari mũdi. ſicut dicunt quidam ꝙ mundus habet exemplar eternuꝫ apud creatorem. ⁊ iſte ſermo intelligitur qum mundus non habuit exẽplar. videmus enim ꝙ omne quod eſt forma in materia habet plures partes conſimiles infinitas: manifeſtum eſt igitur ex hoc ſermone ꝙ celi aut ſunt plures aut poſſibile eſt eſſe plures. ex his igitur opinionibus ⁊ ppoſitionibus poteſt aliquis exiſtimare ⁊ dicere ꝙ dei ſunt multi aut poſſibile eſt ut ſint multi.

92 Hec eſt fortiſſima queſtionum opinãtis mundos plures eſſe ⁊ propter difficultatem queſtionis huius dubitauit Galienus. ⁊ fundamentum huius ſermonis eſt ſuper propoſitiones: quarum vna eſt ꝙ omne corpus naturale cõponitur ex materia ⁊ forma: ⁊ celum naturale eſt: ergo eſt ex materia ⁊ forma: ⁊ huic coniungatur ꝙ de eis ſunt que ſunt ex materia ⁊ forma aut plura vno indiuiduo inuenimus aut eſt hoc poſſibile. forma enim innata eſt predicari de pluribus ⁊ inueniri in pluribus materijs: aut numero: aut ſpecie. ⁊ qũ ita ſit cõtingit ſi ſtatũ mundus cõponiꝛ ex mã ⁊ forma ut inueniãꝛ plura vno idiuiduo: aut hoc ſit poſſibile. is. n. intellectus cuiuſlibet forme: ⁊ ideo diciꝛ

in diffinitione vniuerſalis ꝙ ſit natū dici de pluribus, foꝛma enim eſt ſubjectū vniuerſalitatis: ⁊ dixit: oia eniꝫ que ſunt ex natura ⁊ arte. i. oia que ſunt aut ex natura aut ex arte habent foꝛmā ⁊ materiā. Deinde. d. ⁊ diſpoſitio foꝛme ⁊c̄. i. ⁊ diximus ꝙ omne naturale aut artificiale cōponit̄ ex mā ⁊ foꝛma. ⁊ qum ita ſit videmus ꝙ in omni ſubiecto eſt aliq̄d cuius diſpoſitio abſtracta apud intellectuꝫ eſt alia a ſua diſpōne extra intellectū. ſ. in eſſe. U. g. rotundū qum. n. nos acceperimus ipſum intellectū abſtractum a materia dicit̄ rotunditas cum materia etiā. U. g. in auro aut cupꝛo dicit̄ rotundū: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: U. g. oꝛbis ⁊c̄. i. foꝛma. ſ. rotunditas intellecta eſt per ſe. ſ. ſm ꝙ foꝛma eſt alterius diſpōnis ꝙ̄ qū ſit in cupꝛo aut in auro. D. d. ⁊ foꝛme rotunditatis eſt alia a rotūdo ⁊ a cupꝛo. i. quꝫ declaratū eſt ꝙ foꝛma rotūditatis eſt alia a rotundo ⁊ a cupꝛo: manifeſtū eſt ꝙ hoc indiuiduū cōponit̄ ex duobus: mā. ſ. ⁊ foꝛma. D. d. qum. n. diximus rotunditatē ⁊c̄. i. ⁊ ſignū eius eſt qꝛ qum nos diffiniimus rotūditatē non recipiemus aliquā materiā oio. natura eni rotūditatis non eſt ſubſtātie auree neqꝫ alicuius materie: ſed manifeſtū eſt ꝙ ſubſtātia foꝛme alia eſt ab eſſentia materie. D. d. ſi igit̄ diximus rotunditatē aureā ⁊c̄. i. ex quo declaratū eſt ꝙ qum nos diximus rotunditatē aureā: notabimus per hūc ſermonē foꝛmā ⁊ materiā. ⁊ ſi rotūditatē non demōſtramus niſi foꝛmā. foꝛmā eni oꝛbitatis poſſibile eſt inueniri in diuerſis materijs: ⁊ ſic eſt de oibus. ſ. que cōponunt̄ ex materia ⁊ foꝛma. D. d. ⁊ ſi ita ſit ⁊ celū ē ſenſibile: ꝗ eſt pars partiū mundi ⁊ non eſt ſenſibile niſi per materiā. ⁊ qum manifeſtū eſt ꝙ omne ſenſibile cōponitur ex mā ⁊ foꝛma. impoſſibile. n. eſt ſenſibile eſſe per foꝛmaꝫ qꝛ eſt intelligibile ſm foꝛmā: ⁊ ſenſibile ſm materiā: ⁊ ſilr eſt de oibus partibus mundi. ⁊ qꝛ celū eſt ſenſibile ⁊ vna partiū mundi neceſſario cōpanit̄ ex materia ⁊ foꝛma. D. incepit dicere ꝙ mundus ex quo apparet in partibus mūdi ⁊ celo ne aliquis dicat ꝙ in hac inductiōe nō fuerint inducta oia pticularia: ⁊. d. ſi igit̄ celū ſit vnū particulariuꝫ ⁊c̄. i. ſi igit̄ eſt vnū indiuiduoꝝ ſeu ſenſibiliū neceſſariū eſt ut componat̄ ex mā ⁊ foꝛma. celitas eni eſt aliud ꝙ̄ dicere hoc celū. celitas eniꝫ dicit̄ de pluribus indiuiduis: ⁊ ſicut hac inuenit̄ in pluribus partibus huius celi: ita non ē lōge quin inueniant̄ plura vno indiuiduoꝝ totius celi. ⁊ qū dixit: celū eni abſolute eſt ſola foꝛma intendit illud quod dixit intelligit̄ de celo inq̄tū celū eſt ſola foꝛma per ſenſuꝫ aut cōpꝛehendit̄ foꝛma cū materia: ⁊ quꝫ affirmauit ꝙ celū cōpanit̄ ex materia ⁊ foꝛma dixit: oīe eniꝫ habens foꝛmā ⁊ figurā ⁊c̄. i. ⁊ oiuꝫ habentiū foꝛmā aut i actu foꝛma dicit̄ de pluribus nūero: aut hoc erit poſſibile ꝗuis illa pluralitas non fuerit in actu: ⁊ cōtradictio eſt ꝙ foꝛte hoc eſt poſſibile ſm foꝛmā impoſſibile ſm materiā: qum poſſibile ſit ꝙ toto materia ſit incluſa in hac foꝛma ſm Ariſ. ut dicit poſt in diſſolutione huius queſtionis. ſi ꝗ demonſtratū eſt ꝙ impoſſibile eſt mundos eſſe plures neceſſariū eſt opinari ꝙ materia eius incluſa eſt in foꝛma. D. d. ⁊ iſte ſermo ſequit̄ ſermonē ⁊c̄. i. ⁊ teſtat̄ huic ſermoni. ſ. mūdos eſſe plures qui ponit in creatoꝛe mūdi exemplar ſm ꝙ fecit mundū: dicens eniꝫ exemplar eſſe ꝯtinget ei neceſſario dicere ut mundus habeat plura indiuidua: ⁊ qꝛ quod cōtingit ab aliquo eſt ſequens ipſuꝫ: dixit: ⁊ iſte ſermo ſeqt̄ ſermonē ⁊c̄. ⁊ innuit Platonē. qum eni. d. exemplar eternū eſſe ſm ꝙ creatoꝛ fecit mundū ⁊ ꝙ mundus eſt nouus contingeret ei neceſſario poſſibile eſſe creare plures mūdos D. d. ⁊ etiā teſtificat̄ iſte ſermo quꝫ mundus nō habuit exemplar. i. iſte ſermo ſequit̄ hoc quod dixim̄ de cōpoſitiōe mundi ex materia ⁊ foꝛma. ſ. ut aut ſint plures aut hoc ꝙ ſit ſaltē poſſibile ꝗuis non dicamus exēplaria platonis: ⁊ dixit hoc ne aliquis dicat ei quare inducis rationē ex eo ꝙ non opinaris qum multotiens detraxeris exemplaria eſſe. D. d. U. g. ꝙ nos videm̄ ꝙ omne qd̄ eſt foꝛma i materia ⁊c̄. i. bene poteſt quilibet ꝓcedere inductiōe ex oi habenti foꝛmā in materia inueniunt̄ plura indiuidua aut infinita. D. d. manifeſtū eſt igit̄ per hunc ſermonē ꝙ celi ſūt plures pꝛincipaliter. i. ꝙ iſte ſermo nō pꝛeſtat oio eſſe plures: ſed tm̄ dat alterū duoꝝ aut plures eſſe actu aut potētia: ⁊ ſufficit in hoc ſermone qꝛ eſt inductio in qua nō inducunt̄ omnes ſpēs habite iſtud iudiciū. ex iſtis ꝗ opinionibus ⁊ ꝓpōnibus poteſt aliq̄s exiſtimari. i. intendit ſꝫ ꝙ mihi videt̄ opiniones opinionū platonis de exēplaribus ⁊ per ꝓpōnes hanc inductionē quā affirmauit ⁊ rationē per quā induxit cām eſſe pꝛedicati in ſubiecto. qum enim declaratū fuerit pꝛedicatū ineſſe ſubiecto inductione: ⁊ ſuſtentatū fuerit hoc per cām eſſe pꝛedicati in ſubiecto erit magis ſufficiens. hec autē cauſa eſt que dicit̄ quia cā eſſendi plura indiuidua ex his cōpoſitis eſt qꝛ res que ꝯponit̄ ex materia ⁊ foꝛma nō eſt innata habere hāc materiā ſolā ideo iſte ſermo eſt valde ſufficiēs ⁊ virtus imaginatiua valde iuuat: ⁊ hoc. n. poſſumus imaginari extra munduꝫ vacuitatē ꝯtinentē ipſuꝫ: ⁊ ꝙ in nulla vacuitate poſſibile eſt aliū mundū eſſe ſicut eſt diſpoſitō in oibus indiuiduis que ſunt huiuſmodi: qm̄ quodlibet eoꝝ exiſtit in vacuo ⁊ extra ipſum inuenit̄ aliud indiuiduū. aer eni ꝯpꝛehēdit viſu ⁊ hoc inducit plures dicere eſſe vacuū: ⁊ qum imaginatio aſſimilat̄ intellectui: exiſtimabant aūt loquētes noſtre legis vacuū eſſe intellectum pꝛimū: ⁊ eſt neceſſarium hoc dicētī ꝙ mūd' fuit poſtq̄ nō fuit. i. vacuū. ſ. dicere eē.

Conſiderandū autē iteꝝ quid hoꝝ dicit̄ bene: ⁊ quid non bene. alterā quidem igit̄ eſſe rationē eam que ſine materia ⁊ eam que in materia foꝛme. bene quidē igit̄ ⁊ ſic hoc verū: ſed nihilominus neqꝫ vna neceſſitas ꝓpter hoc plures eſſe mundos neqꝫ cōtingit plures factos eſſe. ſiquidē iſte ex tota ē materia ſicut eſt queādmodū ē.

Neceſſe eſt ergo nobis qum fuerit ſollicitudo noſtra circa hanc intentionē querere de his opinionibus donec ſciamus quid eoꝝ eſt rectum ⁊ quid non. dicamus ergo quia bene dixit dicens ꝙ aliquod ſm foꝛmā ſuā tm̄ eſt aliud q̄ꝫ ſm ſuā foꝛmā ⁊ materiā: ⁊ iſte ē ſermo rectus ſine cōtradictione: ſed tm̄ celi non ſunt plures pꝛopter hoc neqꝫ pꝛopter hunc ſermonem pꝛincipaliter: ⁊ celum. n. factum eſt ex tota materia.

93 Uult declarare quid eſt in hoc ſermone ꝑdicto de veritate ⁊ quid de falſitate: ⁊ incepit dicere ꝙ ille cuius ſollicitudo eſt ꝑſcrutari de hac dꝫ ꝑſcrutari de hac q̄one ⁊ dubitatōe: ⁊ dixit: opoꝛtet igit̄ nos qū ſollicitudo nr̄a eſt ⁊c̄. intēdit ꝑ intentionē hoc qd̄ declarauit ꝙ mūdus eſt vnus ⁊ intēdit ꝑ opiniōes ꝓpōnes poſitas i hoc ſmōe. ⁊ qꝛ iſte ſermo ꝯtinet in ſe vlr duas ꝓpōnes: quaꝝ altera ē ꝙ oē ſenſibile cōpanit̄ ex mā ⁊ foꝛma quꝫ tm̄ foꝛma aliud ē ab habēte foꝛmā. ſ. ꝙ ꝯiūgit̄ ex mā ⁊ foꝛma: altera aūt eſt in ea ꝙ cōponit̄ ex mā ⁊ foꝛma inueniunt̄ plura vno indiuidua aut hoc ē poſſibile: incepit dicere ꝙ pꝛima ꝓpō ſit v̄a ⁊ dixit: dicam̄ modo ⁊c̄. i. dicamus modo ꝙ facientes q̄ſtionē bene dixit in hoc qd̄ dixit: ꝙ foꝛma cuiuſlibet ē aliō a cōpoſito ex mā ⁊ foꝛma. vn̄ declaratū fuit ipſuꝫ eē cōpoſitū ex mā ⁊ foꝛma. ⁊ ꝗuis iſta ꝓpō ſit v̄a: tm̄ ꝯcluſio quā ꝯcludit q̄ſtionē faciēs nō eſt vera qꝛ altera ꝓpō eſt falſa: ⁊ dixit: ſi tm̄ celi nō ſunt plures ⁊c̄. i. ꝗuis hec ꝓpō ſit v̄a tm̄ ꝯclo nō ſeq̄t̄. ſc̄da eni ē falſa ⁊ ē: ꝙ ex oi facto ex mā ⁊ foꝛma inueniūt̄ plura idiuidua aut ē poſſibile: hoc eni nō eſt veꝝ niſi in eo quod factū eſt ex quadam parte materie ei ꝯuenientis. quod autē ſit ex tota mā impoſſibile eſt reꝑire duo indiuidua in actu. ⁊ hoc qd̄ dixit intellectū eſt ꝑ ſe.

Sic autē forte magis quod dicit̄ erit manifeſtū. ſi enim eſt ſimitas curuitas in naſo aut in carne ⁊ eſt materia ſimitatis caro. ſi ex omnib⁹ carnibus fiat vna caro: ⁊ exiſtat in hac ſimum nihil vtiq₃ erit aliud neq₃ ſimum neq₃ cōtinget factu₃ eſſe. ſimilit̄ autē ⁊ ſi homini ſunt materia carnes ⁊ oſſa ſi ex omni carne ⁊ oībus oſſibus hō fiat: impoſſibilib⁹ exiſtētibus diſſoluta eſſe nō vtiq₃ cōtinget eē aliū hominē. omnino enī quorūcū₃ eſt ſubſtātia in ſubiecta quada₃ materia: hoꝝ nihil cōtingit factū eſſe nō exiſtente q̄dā materia.

Et nos inducemus exemplū ut ſermo noſter ſit magis declinās ⁊ ꝓpinquior manifeſtatiōi. dicamus ergo ꝙ ſimitas eſt ꝓfunditas in naſo: ergo ſimitas eſt materia in carne. ſi igitur ex tota carne formet̄ vna caro in qua ſit ſimitas nullum aliud membrū erit mēbroꝝ corporis ſimi niſi illa caro tm̄ ⁊ impoſſibile eſt eſſe in alio loco oīo ⁊ ſilr ſi materia hoīs fuerit caro ⁊ os tunc hō debet eſſe totaliter ex carne ⁊ oſſibus. ſi igit̄ fuerit impoſſibile ut caro ⁊ oſſa nō diſſoluāt̄ neq₃ diminuant̄: impoſſibile eſt etiā aliū hominē eſſe oīo. ⁊ ſilr de oībus alijs: ⁊ vniuerſaliter oīs ſubſtātia cōpoſita ex materia impoſſibile eſt inueniri ex ea ſibi ſimile niſi fuerit alia materia ſimilis materie ex qua compoſita ſunt.

94 Qum narrauit ꝙ impoſſibile eſt inueniri ex eo ꝙ factū eſt ex tota ſua materia aliud indiuiduū exiſtens cū eo in actu: vult declarare per exemplū vt cōceſſio ſit manifeſtior: ⁊ dixit: nos inducem⁹ exemplū ⁊c̄. i. ut ſermo noſter ſit magis declinās ad declarationē. D. d. ſi ſimitas eſt profunditas in naſo aut in carne: g̊ ſimitas eſt materia in carne. i. v. g. q2 diffinitio ſimitatis eſt ꝓfunditas in naſo: naſ⁹ autē eſt carnis g̊ materia ſimitatis ē caro. D. d. ſi g̊ formet̄ ex toto carne ⁊c̄. i. ſi igit̄ poſuimus ꝙ iam format̄ ex tota carne naſi ſimi vnus naſus ſimus: impoſſibile eſt aliū hominē eſſe cuius naſus ſit ſimus. ſimitas enī non exiſtit niſi in carne ꝓpria ſed totam illa₃ aliam carnē poſuimus in illū naſum ſimū. ⁊ qu₃ dixit nullū mēbroꝝ corporis erit ſimū: intēdit ut mihi videt̄ ꝙ nullus naſus corpoꝝ hoīu₃ erit ſimus alius q̄ iſte naſus in quo cōcluſo eſt illa caro recipiens ſimitatē. ⁊ qu₃ dicit: impoſſibile eſt eſſe in alio loco oīo: pōt intelligi ꝙ ſimitatē impoſſibile eſt eſſe in aliq̄ materia. ⁊ pōt intelligi ꝙ ſimitas non erit in alio mēbro niſi in vno naſo. qu₃ igit̄ ſimitas non pōt eſſe niſi in naſo ⁊ qum poſuimus ꝙ tota caro ſimi ſit ꝯcluſa in vno naſo nō inuenit̄ naſus ſimus niſi vnus tm̄. ⁊ qu₃ dedit exēplū de naſo ſimo: dedit etiā de hoīe ⁊ demōſtrauit etiā cōuerſionē hui⁹ ſermonis: ⁊ eſt ꝙ ex illo ex quo nō inuenit̄ niſi vnū indiuiduū nū in quo mā eſt cōcluſa neceſſario ſicut eſt neceſſariū ꝙ ex illo in quo eſt materia cōcluſa nō inuenit̄ niſi vnū indiuiduū: ⁊ dixit: ⁊ ſimilit̄ ſi mā hoīs fuerit caro ⁊ os ⁊c̄. i. ⁊ ſimilit̄ ſi mā hoīs fuerit caro ⁊ os: ⁊ poſuimus ꝙ nullū ens eſt niſi vnus hō tm̄: neceſſe eſt vt ille hō ſit ex tota carne ⁊ oſſibus: ſicut neceſſe eſt ſi aliq̇s hō fuerit creatus ex oīb⁹ oſſibus ⁊ carne ꝙ ſit vnicus. D. d. ſi ergo poſſibile fuerit ut caro ⁊ os diſſoluant̄ ⁊c̄. i. ⁊ ſi poſuimus ꝙ iſte hō quē poſuimus eē creatū ex tota mā hominis īpoſſibile eſt corrūpi ⁊ diſſolui in ea ex quibus cōponebat̄ impoſſibile eſt fieri aliū hominē oīo: ⁊ totū hoc manifeſtū eſt. D. d. ⁊ ſilr ꝯtingit in generatiōe aliaꝝ rerū ideſt ꝙ qum poſuimus aliquā mā₃ cōcluſam in aliq̄ ente impoſſibile erit ex eo eſſe pluſq̄ vnū indiuiduū: ⁊ qū fuerit nō cōcluſa in eo poſſibile eſt inuenire pluſq̄ vnū ſ₃ ꝙ poſſibilis eſt in illa mā partitio. ⁊ iō qu₃ fuerit neceſſariū indiuidua eē infinita generabilia ⁊ corruptibilia materie aut impoſſibile eſt vt ſint infinite in actu: neceſſe eſt ut ſit hoc ſm̄ ſucceſſionē. i. ꝙ in vna mā ſuccedunt plura indiuidua imo infinita. ⁊ iō q2 materie diuiſibiles ſunt in actu in partes infinitas ⁊ eſt poſſibile ut ſuccedant in qualibet mā indiuidua infinita neceſſariū eſt ut ſit diſpoſitio indiuiduoꝝ generatoꝝ ⁊ corruptoꝝ ī qualibet ſpē. ſ. inueniri ex quolibet generato plura indiuidua finita in actu. infinita ſm̄ ſucceſſionē coꝝ. ⁊ q2 illud nō cōplebit̄ in iſtis indiuiduis niſi inueniant̄ eſſe partes alterius indiuidui qḋ eſt totus mundus cōtingit in hoc indiuiduo ut ſit vnū numero: quoniā ſi fuerit plus vno erit pars alterius mundi ⁊ iſte alter mundus ſi eſſet p'us vno eſſet pars alterius et ſic ꝓcederet̄ in infinitū aut inueniret̄ vnicus mūdus numero ingenerabilis ⁊ incorruptibilis: quapropter cōtingit ut mūdus ſit ingenerabilis ⁊ incorruptibilis ⁊ ꝙ eius materia ſit cōcluſa in eo. ⁊ propter hoc dixit poſt ⁊ vniuerſalit̄ ⁊ ex oī ſubſtātio cōpoſita ex mā impoſſibile eſt ut ſit alia ſenſibilis niſi fuerit alia mō ſimilis illi ex qua cōponebat̄ ideſt ⁊ vniuerſaliter diximꝰ ꝙ omne indiuiduu₃ cōpoſitū ex mā ⁊ forma qu₃ nō fuerit extra ipſū materia ſicut mā ex qua cōponebat̄ illud indiuiduū impoſſibile eſt ut cum eo inueniat̄ aliud indiuiduū ſibi ſimile. ⁊ ſi ipſe fuerit ingenerabilis ⁊ incorruptibilis impoſſibile eſt īueniri ex eo aliud indiuiduū ſimpler. ſ. neq₃ in alia hora.

Celū autē eſt quidem ſingulariū ⁊ eoꝝ que ex materia ſed nō ex pte ipſius cōſtat ſed ex omni: eſſe quidē ipſi celo ⁊ huic celo alterū eſt: non tm̄ neq₃ vtiq₃ erit aliud neq₃ vtiq₃ continget factos eſſe plures. propter omnē materiā cōprehenſa₃ eſſe. hoc igit̄ ipſu₃ reſtat oſtēdere ꝙ ex omni naturali ⁊ ſenſibilius cōſtat corpore.

Reuertamur igit̄ ⁊ dicamus ꝙ celū eſt vnū cōpoſitū ex ſua materia ſicut alia corpora cōpoſita. ſi igit̄ non fuerit cōpoſitū ex medietate materie ſue ſed ex tota erit tunc vnū non plures. ⁊ qū dicit̄ celū abſolute eſt aliud q̄₃ qu₃ dicit̄ hoc celu₃. impoſſibile eſt igit̄ ſm̄ hunc ſermonē ut ſint plures celi neq₃ ſint plures oīo: hoc. n. celū continet totā materiam ex qua fit. remanet ergo declarare nobis de celo qum ſua eſſentia ſit cōpoſita ex toto corpore naturali ſenſibili.

95 Qum declarauit ꝙ impoſſibile eſt inueniri duo indiuidua inſimul ex oī cōpoſito ex tota ſua materia ꝓpria: vult declarare ꝙ mundus eſt cōpoſitus ex tota ſua mā: ⁊ ipſe vult anteponere ꝙ mūdus eſt cōpoſitus ſicut alia corpora cōpoſita: ⁊ dixit: reuertamur g̊ ⁊ dicamus ꝙ celū eſt cōpoſitū in ſua mā ſicut ⁊ alia corpora cōpoſita. ⁊ intelligit per celū totum mundū. i. manifeſtū eſt ꝙ totus mundus ē cōpoſitus ex forma ⁊ mā ſicut alia corpora cōpoſita. ⁊ videt̄ ſi intellexerit per celū in hoc ſermone totu₃ mundū ꝙ ſit illud qḋ eſt in eo q̄ſi forma corpus neutꝝ: ⁊ ꝙ eſt in eo q̄ſi mā corpora grauia ⁊ leuia. corpus. n. neutrum non habet materiā ex qua cōponit̄: qm̄ ſi haberet haberet ꝯtrarium ⁊ eſſet generabile ⁊ corruptibile: ⁊ in principio iſtius tractatus ꝓbauit ꝙ corpus neutrū caret ſubiecto ⁊ cōtrarietate ſed hab₃ queſtionē vtꝝ res intellecta ex hoc corpore eſt hoc ſenſatū aut aliud. ſi erit hoc ſenſatū tunc erit res intellecta eadē cum ſenſata. ſi aliud ꝯtinget ut ſit cōpoſita ex mā ⁊ forma: g̊ hab₃ potentiā ut corrūpat̄. dicamus g̊ ꝙ iſta natura neutra eſt nō exiſtens per ſe in actu: ſed eſt mā corporis celeſtis que eſt in actu. ſi igit̄ iſta mā nō fuerit cōpoſita non habebit formā ita ut ſit intellecto: ſed eſt vna numero ⁊ indiuiduata per ſe ⁊ eſt intellecta ī reſpectu ad aliud ſicut eſt de cōi materia. ſ. ꝙ non operat̄ per corpus celeſte niſi inq̄tum eſt ſubiectum forme operatiōis intellectus. ſicut intelligitur materia inq̄tū eſt ſubſtantia forme

tū prima materia eſt in potētia: ꝛ iſta eſt in actu: ꝛ ideo in hac nulla potentia eſt que denudari poſſit a ſua forma ꝛ non habet niſi potentiā ad vbi. debemus ḡ intelligere de corpore celeſti ipſuꝫ eſſe neutrū: hoc naturā que eſt ſubiectū intellectus nō ꝙ eſt aliq̄d habēs formā ꝛ materiā: qm̄ ſi ita eſſet graue aut leue eſſet. D. o. ꝛ ſi nō fuerit cōpoſita ex medietate ſue materie ꝛc̄. i. ſi igit̄ mundus nō fuerit cōpoſitus ex quadā parte ſue materie impoſſibile eſt inueniri aliū mundū. ꝛ dixit mediū ꝓprie: q2 ſi ponat̄ ipſuꝫ generatū ex pluſꝙ medio impoſſibile eſt inueniri aliū mundum: qm̄ materie plurimoꝝ indiuiduoꝝ terminate ſunt quātitatis. ſ. ꝙ neceſſe eſt ut ſit quātitas materie ſortis eq̄lis naturalit̄ quātitati materie platonis. ꝛ ſi fuerit exceſſus inter eas erit terminatus: qm̄ ſicut nō ex qualibus q̄litate in aē ſit quodlibet ens ſic eſt de quātitate. D. o. ꝛ ſm̄ hoc qum celū dicit̄ abſolute eſt aliud ꝛc̄. i. eſt aliud ꝙ quꝫ dicat̄ hoc celū. modo reuertit̄ ad hoc ex quo declarauit ꝙ celuꝫ cōponit̄ ex aliquo. q. materia: ꝛ ex aliquo. q. forma: ꝛ qum dixit Ariſ. ſi mundus fuerit compoſitus ex tota mā neceſſe eſt vt ſit vnicus: voluit declarare hoc etiā in mundo vt declaret̄ ex hoc ipſuꝫ eſſe vnū: ꝛ remanet nobis vltimo declarare de celo ꝛc̄. i. quꝫ declaratū eſt ꝙ celū. i. mūdus cōpoſitus eſt ex mā ꝛ forma: ꝛ declaratū eſt etiā ꝙ illud qd̄ cōpoſitū eſt ex tota ſua materia eſt vnicū: remanet nobis declarare ꝙ mundus eſt cōpoſitus ex tota materia ꝛ differt hec demonſtratio a demōſtratiōe predicta i hoc ſ. ꝙ iſta demonſtratio eſt propter quid: prima autē q̄o aut demōſtratio ducēs ad incōueniēs. demōſtratiōes autē ducentes ad impoſſibile ſunt generis ſignoꝝ: ſed declaratio eius quod eſt cām eſſe acceptā pro medio termino in hac demōſtratiōe accipit̄ ex demōſtratiōe predicta. demōſtratio igit̄ predicta aut predicte preſtant mundū eſſe vnicū: ꝛ cū hoc cauſoꝫ ꝓpter quā mundus eſt vnicus: ꝛ ſcire cām dat nobis ſcientiā huius rei cū ſua cā qd̄ eſt perfectiſſimum mūdoꝝ fidei: quapropt̄ diſſoluit̄ q̄ſtio accidēs in hoc.

Dicamus autē primū quid dicimus eſſe celuꝫ ꝛ quotum: ut magis nobis manifeſtū fiat quod querit̄. vno quidē igit̄ modo dicimus celuꝫ ſubſtantiā extreme totius circulatiōis aut corp⁹ naturale qd̄ etiā in extrema circūferentia totius. cōſueuimus. n. extremū: ꝛ qd̄ ſurſuꝫ maxime vocare celum in quo ꝛ diuinū omne locatum eſſe dicimus. alio autē rurſus modo cōtinuū corpus extreme circūferentie totius in quo luna ꝛ ſol et quedā aſtroꝝ: etenī hoc in celo eſſe dicimus. ad huc aliter dicimus celum cōtentum corpus ab extrema circūferentia. totum enim ꝛ omne conſueuimus dicere celum.

Et remanet nobis declarare de celo cū ſit cōpoſitū ex toto corpore naturali ſenſibili: ſed anteq̄ꝫ hoc faciamus volum⁹ hic perſcrutari prius quid intendimus quꝫ dicimus celū ꝛ quot modis dicit̄ celum vt ſit illud qd̄ querimus de hoc magis de hoc declaratū ꝛ magis manifeſtum ei qd̄ dicit̄ qui dicit̄ per nos per ſignū manifeſtum ſuper viā noſtrā ad quā clamamus ignorantes ipſam ꝛ vadit in rectum qui intendit ipſam. Dicamus ergo ꝙ celum dicit̄ ſm̄ vnū modum vltimū motuū totius ꝛ corpus naturale qd̄ eſt in vltimo motus totius. cōſueti ſumus igit̄ appellare orizonta mundi ꝛ ſuperius celū ꝛ dicimus ꝙ illic habitant ſpiritualia. dicamus etiā ſm̄ alium modum celū corpus cōtinuū cum orizonte motus totius mundi vbi ſunt ſol ꝛ luna ꝛ quedam ſtelle. conſuetudinē igit̄ habemus dicere ꝙ ſol ꝛ luna ſunt fixi: ꝛ etiā dicit̄ alio modo illud corp⁹ contentū ex vltimo motus totius. ꝛ aſſueti etiaꝫ ſumus appellare perfectū ꝛ totū celum. ꝛ manifeſtū eſt igit̄ ꝙ celum dicit̄ tribus modis.

96 Qum voluit declarare ꝙ nihil eſt extra celū ꝛ ꝙ materia celi eſt concluſa in eo: vult ante narrare ſm̄ quot modos dicit̄ celū apud eos ut ſermo eius ſit magis manifeſt⁹ dixit ḡ celū dicit̄ vno modo ꝛc̄. ꝛ intēdit per corpus totuꝫ neutrū qd̄ mouet̄ ſm̄ motuꝫ motu diurno: hoc. n. corpus eſt finis motus corpoꝝ naturaliū motoꝝ ꝛ mobiliū recte ꝛ hoc intendebat quꝫ dixit: vltimū motus totius ꝛ corp⁹ naturale qd̄ eſt in vltimo motus totius. i. ꝛ ipſuꝫ eſt corp⁹ naturale in quo finit̄ motus corpoꝝ motoꝝ mobiliū ad ſuperius. aut intendit ꝛ ipſum eſſe corpus naturale cuius motus eſt vltimus motus totius. motus. n. celi totius ē vltimus omniū illoꝝ mobiliū que ſunt apud nos: m̄ v̄e eſt primus motuū. D. aſſueti ſumus igit̄ dicere orizonta mūdi ꝛ ſuū ſuperius celum: dixit ꝙ hoc nomen celū dicebat̄ apud eos de eo quod eſt ſupremū de toto mundo: ꝛ forte hoc erit magis famoſuꝫ: ideoq̄ꝫ dedit cām ꝛ dixit: dicim⁹ ꝙ illic habitant oiā ſpiritualia. i. ꝛ ſignū ꝙ celū dicit̄ grece de corpore vltimo quod circulariter mouet̄ eſt quia cōſuetudo grecoꝝ eſt dicere ꝙ in celo habitant ſpiritualia. D. o. ꝛ celū alio modo ꝛc̄. i. orbis ſtellaꝝ mobiliū ꝛ fixarum qm̄ hoc corpus eſt cōtinuū cuꝫ fine motus oīuꝫ partium mundi que circulariter mouent̄: ꝛ propter hoc dixit cōtinuū cū orizonte totius mundi ut ſol ꝛ luna ꝛc̄. i. ꝛ qd̄ eſt cōtinuū cum fine motus coꝝ que ſunt ſub eo ex corporibus celeſtibus in quibus ſunt ſol ꝛ planete. D. o. habem⁹ cōſuetū dicere ꝙ ſol ꝛ luna ꝛc̄. hec ē ſignificatio ꝙ hoc nomen celū dicit̄ de orbe vltimo cōtinente totum; qm̄ ſtelle ſunt in eo fixe vere ꝛ ꝙ hoc nomē celū non dicebat̄ apud eos niſi de corpore in quo ſunt ſtelle fixe. D. o. ꝛ etiā celū dicit̄ alio modo ꝛc̄. i. ꝛ dicit̄ celū de toto mūdo: ꝛ ideo deſcripſit ipſum ꝙ eſt corpus contentum ex motu totius. i. ꝙ cōtinet̄ ſub vltimo motuū: ꝛ hoc dicit̄ apud nos mūd⁹ non celū: ꝛ hoc intendebat in hoc declarare eſſe vnicum quia extra ipſum nihil eſt ex ſua materia: ꝛ ꝙ de hac dicit̄ ſimpliciter ꝛ abſolute totum. ꝛ cōplementū vt in principio dictum eſt: ꝛ nomen celi dicit̄ etiam apud eos ſimpliciter ꝛ complementum dedit rationem ꝙ hoc nomen celuꝫ dicitur de toto mundo.

Triplicit̄ aūt dicto celo totū ab extrema circūferentia cōtentum ex omni neceſſe cōſtare naturali ꝛ ſenſibili corpore propter neq̄ꝫ eſſe nullū eſſe extra celū corpus neq̄ꝫ cōtingere factū eſſe. ſi. n. eſt extremā periferiā corpus phyſicū neceſſe ipſuꝫ aut ſimpliciū eſſe corpoꝝ aut cōpoſitoꝝ aut ſm̄ naturā aut preter naturam habere. ſimpliciū quidē igit̄ nullū vtiq̄ꝫ erit: quod. n. circunfert̄ oſtenſum eſt qm̄ non cōtingit permutare ſui ipſius locuꝫ: ſed ꝛ neq̄ꝫ quod a medio poſſibile neq̄ꝫ quod in medio ſubſtat. ſm̄ naturā quidem enī non vtiq̄ꝫ erit. alia enī ipſoꝝ ꝓpria loca. pret̄ naturā autē ſiquidē ſunt: alij cuidā erunt ſm̄ naturā ꝛ qui huic preter naturā neceſſariū alij eſſe ſm̄ naturā. ſꝫ non erat aliud corpus preter hoc non igit̄ eſt poſſibile nullū ſimplicium extra celum corpus eſſe. ſi autem neq̄ꝫ ſimplicium neq̄ꝫ miſtoꝝ neceſſe eſt qm̄ eſſe ſimplicia miſto exiſte.

Dicamus ergo ꝙ totū continens ex vltimo motus ꝛ vnius eſt cōpoſituꝫ ex toto corpore naturali ſenſibili neceſſario: qm̄ extra celum nulluꝫ corpus eſt neq̄ꝫ eſt poſſibile ut ſit dō. volumus modo perſcrutari de hoc etiam vtrum extra celum eſt corpus: aut eſt poſſibile ut illic ſit corp⁹. dicamus igitur ꝙ ſi extra celū ſit corpus: aut eſt

ex corporibus ſimplicibus aut ex cōpoſitis: aut erit illic naturaliter aut accidentaliter: ſed extra celū nullū corpoꝝ ſimplicium eſt oio. iam enim declarauimus ⁊ diximus ſuperius ꝙ poſſibile ē corpus rotundū mutare locuz ſuū. ⁊ etiā impoſſibile eſt vt illud corpus ſit corpoꝝ que mouent̄ a medio neqꝫ ad mediū: qm̄ ſi eſſet aliqḋ iſtoruz corpoꝝ tunc ille locus non eſſet naturalis ei. loca igit̄ iſtoꝝ corpoꝝ ſimpliciuz ſunt alia ab illo loco ⁊ ſunt cognita ⁊ manifeſta. ſi ergo ille loc⁹ qui eſt extra celum fuerit accidētalis illi corpori erit naturalis corpori neceſſario. diximus enim multotiens ꝙ quum aliquis locus fuerit accidentalis alicui corpori neceſſario erit naturalis alij ſed non videmus aliud corpus ab iſtis corporibus ſimplicibus. ſ. a corpore rotundo ⁊ a corpe quod vadit ad mediū ⁊ a medio. ⁊ quz ita ſit impoſſibile eſt vt aliquod corpus corpoꝝ ſimpliciū ſit extra celū. ⁊ quz hoc ē impoſſibile: impoſſibile eſt etiā ꝙ illic ſit aliquod corpoꝝ cōpoſitorum: qm̄ quz aliquod corpus cōpoſitū fuerit neceſſario erunt illic corpora ſimplicia.

97 Qum declarauit ꝙ indiuiduū cuius mā in eo eſt concluſa eſt vnicū nūero: vult declarare ꝙ hec eſt diſpoſitio mundi: ⁊ dixit: dicamus ḡ ꝙ totū cōtinens ⁊c̄. i. dicam⁹ ꝙ totus mūdus qḋ eſt totū continēs oia corpora naturalia quod eſt vltimū rerū motaꝝ qḋ eſt cōtinens oia que ſunt in eo eſt ꝯpoſitū ex oibus corporibus nālibus ſenſibilib⁹ que ſunt materia eius. D. d. cām: ⁊ dixit: extra enim celuz corpus nullū eſt neqꝫ eſt poſſibile. i. ⁊ hoc eſt neceſſarium qꝛ nos declarabimus ꝙ nullū corpus eſt extra celuz neqꝫ pōt eſſe in futuro. Deinde incepit declarare modo ꝙ nullum corpus extra celum ſit. ſi eni extra celum eſt aliquod corpus: aut eſt compoſitum aut ſimplex. ſi ſimplex: aut in loco ei naturali aut accidētali. D. d. ⁊ dicamus ⁊c̄. i. dicam⁹ ꝙ impoſſibile eſt inueniri corpus ſimplex extra mūdū. corpus eni aut circularit̄ mouet̄ aut recte. ſi circularit̄ mouet̄ impoſſibile eſt vt ſit in alio loco accn̄taliter. declaratū eſt eni ꝙ impoſſibile ē ꝙ corpus qḋ circulariter mouet̄ impoſſibile eſt transferri a ſuo loco qum poſſibile eſt ipſuz moueri violente. ⁊ tacuit ipſum eſſe poſſibile illic naturalit̄: qm̄ ſi extra mundū eſſet corpus celeſte loco naturali abſqꝫ hoc cōtingeret ut illic eſſet alius mundus extra hunc mundū: qm̄ de neceſſitate eſſe corporis celeſtis ē eē corporis quieſcentis circa qḋ reuoluit̄ ⁊ ex neceſſitate eſſe corporis quieſcētis non eſt ꝑncipaliter corpus mobile eſſe ſ. ignē ⁊ ex neceſſitate eſſendi extrema eſt mediū eſſe. ſ. aerem ⁊ aquā. ⁊ qum declarauit ꝙ impoſſibile eſt vt extra mundū ſit corpus rotundū: incepit declarare ꝙ impoſſibile eſt illuc eſſe corpus quod recte mouet̄ ⁊ dixit: ⁊ dicam⁹ ꝙ impoſſibile eſt ꝙ illud corpus ⁊c̄. i. dicamus etiam ꝙ impoſſibile eſt vt extra munduz ſit corpus ſimplex. ſ. qḋ recte mouet̄. ſ. aut graue aut leue. qm̄ ſi illuc eſſz aliquod corpoꝝ iſtoꝝ eſſet aut accn̄taliter aut naturaliter. ſi naturaliter impoſſibile eſt. locus eni totius idē eſt cū loco ptis numero. neqꝫ etiā accn̄talit̄. qm̄ ꝯtingeret vt alij eſſet naturalis ut videt̄ de corporibus recte motis. U. g. quia ſuperius eſt accidētalis terre: naturalis igni: ⁊ ecōuerſo de inferiori. ⁊ ſi eſſet naturalis alicui cōtingeret duo loca nūero inueniri vni corpori ſimplici quod eſt īpoſſibile vt añ declaratū eſt. ⁊ qꝛ ꝯtentus eſt ex hoc quod apparet eē impoſſibile ꝙ locus ſit naturalis alij corpori ad ꝓpalanduz ꝓpria diuiſiōe iſtas duas ptes oppoſitas ſicut nos fecim⁹ ſ. ad dicendū ꝙ ſi illic eſſet corpus ſimplex rectū: aut illic eſſet naturale aut accn̄tale: qm̄ poſito illic eſſe ipſuz accidentale cōtingeret ut alteri eſſet naturale: ⁊ ideo excuſat̄ fuit a ꝓpalatione iſtius diuiſionis. ⁊ quz declarauit ꝙ impoſſibile eſt eſſe illic corpus rotundum aut rectum: ⁊ antē non ꝓpalauit in ſermone ſuo ꝙ omne corpus ſimplex neceſſe eſt ei eſſe alteꝝ iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ: ⁊ ꝓpalauit hoc modo ⁊ dixit: ſed nos non videmus aliud corpus ⁊c̄. ⁊ hoc iam declaratum eſt in principio huius tractatus. ſ. corpora ſimplicia eſſe tria, motus enim triplex eſt. D. d. ⁊ qum ita ſit impoſſibile eſt ⁊c̄. i. ſi omne corp⁹ ſimplex aut circulariter mouet̄ a medio aut ad mediū. ⁊ qum declaratuz eſt modo vt aliquod iſtoꝝ ſit extra mundū eſt impoſſibile: ergo impoſſibile eſt ut corpus ſimplex ſit extra mūduz oio: ⁊ qum non ſit ſimplex ergo neqꝫ compoſitum. ⁊ quod dixit intelligendum eſt per ſe: quia compoſituz non fit niſi a ſimplici.

Sed ⁊ neqꝫ factum eſſe poſſibile: aut eni ſm naturā aut preter naturaz: ⁊ aut ſimplex aut miſtum: quare iterū idem veniet ſermo: nihil enim differt conſiderare ſi eſt aut ſi factum eſſe poſſibile. manifeſtum eſt igit̄ ex dictis quia nec eſt extra neqꝫ cōtingit factum eſſe corporis molez nulli⁹ ex omni enim etiā propria materia totus mundus: materia enim erat ꝓprius corpus naturale ſenſibile: itaqꝫ neqꝫ nunc ſunt plures celi neqꝫ fuerunt neqꝫ cōtingit fieri plures ſed ⁊ ſolū ⁊ perfectum eſt iſtud celum.

Et impoſſibile eſt ꝙ extra celum ſit corpus aut enim ſi fuerit erit corpoꝝ ſimpliciū ſicut diximus ſuperius: aut ꝯpoſitoꝝ aut illic naturaliter aut accidentaliter. ſermo ergo ⁊ ratiocinatio ꝙ impoſſibile ē illic eſſe corpus eſt ſicut ſermo noſter ſuperius de ea: ratio eni eadem eſt. ſ. ꝙ nullū corpus eſt extra celum neqꝫ eſt poſſibile omnino manifeſtum igitur ex his ꝙ extra celum non eſt corpus neqꝫ eſt poſſibile ut ſit in eo aliqua magnitudinum corpoꝝ. totus eni mundus eſt cōpoſitus ex ſua tota materia cōuenienti. ⁊ quia iā diximus ſuperius ꝙ materia mundi eſt corpus naturale ſenſibile. ſi igit̄ ita ſit: manifeſtum eſt celos non eē plures modo neqꝫ in preterito neqꝫ in futuro. hoc igitur celum vnum eſt perfectum ſine ſimili.

98 Qum declarauit ꝙ extra mundū impoſſibile eſt reperire modo corpus in actu neqꝫ ſimplex neqꝫ compoſitū vult declarare ꝙ non ſolūmodo hoc determinet̄ ex hac demonſtratione: ſed ꝙ impoſſibile eſt etiā reperiri in alia hora. ⁊ quz incepit declarationē iſtius queſiti rediijt ad demonſtrationez predictam qua declarat̄ ꝙ impoſſibile eſt reperiri in actu ⁊ qum peruenit ex ea ad aliquātulū ⁊c̄. i. ⁊ quia compleuit contradictiones quas diximus in ſyllogiſmo hypothetico quo deſtruxit voces predictas. ſ. ꝙ declaratio qua eſt neceſſariū accipere oppoſita oiuz iſtaruz contradictionū eſt eadem cum declarationibus predictis in demonſtratione quā induxit ſuper pmā queſtionem dixit: erit ergo ſermo ⁊ ratiocinatio ⁊c̄. i. ſm hanc viaz cōplebit̄ demonſtratio ſuper hoc. ſ. ſm viam qua complet̄ ſuper prius queſitum. ratiocinatio. n. ꝙ extra mundū nō eſt corpus: aut ꝙ impoſſibile eſt ut nūꝙ ſit eadem eſt: quz enī ipoſſibile eſt corp⁹ eſſe in actu ipoſſibile ē eſſe nā. poſſibili poſito nō ſequit̄ īpoſſibile: ⁊ hoc poſito ꝯtingit ipoſſibile. ⁊ qū declarauit ꝙ extra mundū nō ē corp⁹ ſimplex aut cōpoſituz: neceſſariū eſt ut iſta mā ſit concluſa in eo: quapropter neceſſe eſt vnum eſſe. ⁊ qum declarauit ꝙ nihil eſt extra mundum dedit cām ⁊ dixit: totus eniz mundus compoſitus eſt ⁊c̄. i. quia mundus compoſitus eſt ex tota ſua materia. Deinde declarauit que eſt hec materia ⁊ dixit: ⁊ iam diximus ſuper⁹ ꝙ materia mundi eſt corp⁹

naturale.i.coꝛpꝰ ſimplicia tria: qm̄ iſta ſunt eius materia ⁊ qum declaratum eſt ꝙ nihil ex eis extra ipſuz ſit: declarabitur ꝙ eius materia eſt concluſa in ipſo.i. in eo ipſo. D. dixit: manifeſtum eſt igitur ⁊c̄.i. ⁊ intendit per celos mundos: ⁊ vult declarare ꝙ nūꝙ̄ ſunt plures: qm̄ in quacūqꝫ hoꝛa ponuntur plures contingit impoſſibile: quia igitur entia ſunt plura vno indiuiduo propter diuiſionē ſui eſſe quoniā intentio fuit in hoc ut remanerēt in ſpecie eterna quꝫ īpoſſibile fuerit numero: neceſſariū eſt vt illud quod non inuenitur in eo niſi tm̄ vnum indiuiduum ut ſit perfectum in eſſe. ideoqꝫ dicit: hoc igitur celum eſt vnum perfectum ſine ſimili.

Simul autē manifeſtum quia neqꝫ locus neqꝫ vacuū neqꝫ tēpus eſt extra celum. in omni enim loco poſſibile eſt exiſtere coꝛpus. vacuū autem dicunt in quo non exiſtit coꝛpus poſſibile autez factum eſſe. eſt autem tempus numerus motus motus autē ſine phyſico coꝛpoꝛe non eſt.

Et etiā nullus locus eſt extra celū neqꝫ plenꝰ neqꝫ vacuus neqꝫ tempus: ⁊ hoc manifeſtū eſt: poſſibile eſt enim ponere coꝛpus in omni loco. vacuū autez deſcriptū eſt ab antiquis dicētibus ꝙ eſt illud in quo nullum coꝛpus eſt omnino ⁊ poſſibile eſſe. tempus autem eſt numerus motꝰ ⁊ motus non eſt ſine coꝛpoꝛe naturali.

99 Qum declaratū eſt ꝙ extra mundū non eſt coꝛpus: declarabit̄ iaz ꝙ illic neqꝫ eſt locus vacuus aut plenus. ſi.n. illic eſſet locus aut illic eſſet coꝛpus aut poſſibile eſſet. ſed iaz declaratū eſt ꝙ illic non eſt coꝛpus neqꝫ hoc poſſibile eſt: ꝗ neqꝫ locus: neqꝫ poſſibile eſt etiā ut illic ſit vacuum. dicentes.n. ipſum deſcribunt ipſuz ꝙ eſt illud in quo poſſibile eſt eſſe coꝛpus. ſi igitur etiā illic impoſſibile eſt eſſe coꝛpus ſicut declaratū eſt: ergo ⁊ vacuū ⁊ ſimiliter de tpe tempus.n. eſt actiuum motus: ⁊ vbi non eſt coꝛpus nō eſt motus: ⁊ etiam vbi non eſt locus ibi non eſt motus. omnis enim motus eſt in loco.

Extra celum autem oſtenſum eſt quia neqꝫ ē neqꝫ contingit fieri coꝛpus. manifeſtū igitur qm̄ neqꝫ locus neqꝫ vacuū neqꝫ tempus eſt exteriꝰ. propter quod quidez neqꝫ in loco que ibi apta nata ſunt: neqꝫ tempus ipſa faciet ſeneſcere: neqꝫ eſt nullius neqꝫ vna tranſmutatio coꝝ que ſuper eam: que maxime extra oꝛdinataz lationē ſed inalterabilia ⁊ impaſſibilia optimā habētia vitam ⁊ per ſe ſufficientiſſimā perficiūt toto eterno. etenim hoc nomē diuine enūnciatū eſt ab antiquis. finis enim cōtinēs id qđ vniuſcuiuſqꝫ vite tempus cuius nihil eſt extra ſm̄ naturam eternuz vniuſcuiuſqꝫ vocatū eſt: ſꝫ eandē rationē ⁊ totius celi finis: ⁊ omne tempus ⁊ infinitatē continēs perfectio eternum eſt a ſemper eſſe ſumēs denominationez immoꝛtalis ⁊ diuinus: vnde ⁊ aliis cōmunicatū eſt: his quidem clarius: his quidem obſcurius eſſe ⁊ viuere. eteni queādmoduz in enkidiis philoſophimatibꝰ circa diuina multotiens declaratum eſt rationibus ꝙ diuinū intranſmutabile neceſſariū eſt eſſe omne pꝛimum ⁊ ſummū. qđ ſic his teſtificatur dictis: neqꝫ eniz aliud melius eſt quod mouebit. illud eniz vtiqꝫ erit diuinius neqꝫ habet paruū nihil neqꝫ indigens coꝝ que ipſius bonoꝝ nullo eſt. ⁊ inceſſabili itaqꝫ motu mouet rationabiliter. omnia enī quieſcunt que mouentur quādo venerint in locum pꝛopꝛiū. eius autē qđ circū coꝛpoꝛis idem locus vnde incepit ⁊ in quem conſumat.

Et iam declarauimus ſuperius ꝙ extra celum non eſt locus neqꝫ vacuū neqꝫ tempus: quapꝛopter quod eſt illic non eſt in loco neqꝫ tempus poteſt coꝛrumpere ipſum ⁊ nullū extrinſecuz ab vltimo motus poteſt alterari ⁊ tranſmutari oīo ſed ſemper eſt pmanens non trāſmutabile neqꝫ paſſibile. vita ergo eſt illic ſemp permanens perpetua ſm̄ perpetuitatem ſeculi ſeculoꝛuz qđ non finit̄ neqꝫ deſtruit̄ ⁊ eſt vita nobiliſſima. ⁊ bene dixerunt antiqui in explanatione huius nominis ſeculū. dixerunt.n. ꝙ finis ⁊ oꝛiçon cōtinens tempus vite cuiuſlibꝫ rei viue poſt qđ ⁊ retro quod non eſt tempus aliud naturale eſt ſeculuz illius rei. ſm̄ igit̄ hunc modū dicimus ꝙ finis oꝛiçontis totius celi ⁊ finis continens totum tempus perpetuū eſt ſeculum celi. ⁊ hoc nomen deriuatur a ſuo actu: quoniā ſemper eſt perpetuuz ⁊ in quibuſdam rebus ſemper eſt manifeſtum ⁊ in quibuſdam parum. ⁊ iam diximus in libꝛis de philoſophia extranea quā poſuimꝰ vulgo: ꝙ opoꝛtet ſpirituale ut nō tranſmutet̄ neqꝫ coꝛrūpatur: quoniā eſt cauſa omnis eſſe ⁊ poſt ipſam nō eſt alia cauſa. ⁊ eſt ſm̄ hunc modum neqꝫ tranſmutabile neqꝫ alterabile: perfectum ⁊ completum ⁊ eternum per ſecula. ſupra ipſum enim non eſt alia cauſa nota ut moueat ipſum. ſi igitur inueniatur alia cauſa tunc erit etiam perfecta exiſtens eterna ⁊ poſt ipſam non erit alia nobilioꝛ. ⁊ etiā dicimus ꝙ non recipit aliquam occaſionē illud ſpirituale: ⁊ motus eius eſt perpetuus ſine abſciſione: ⁊ dignuz eſt habere hunc motum quoniā omnes res quieſcunt per motus quꝫ perueniūt ad ſuū locum. hoc autem coꝛpus nobile nō quieſcit omnino per ſuum motum: qm̄ locus iſtius coꝛpoꝛis rotundi eſt vnus. ſ. ꝙ locus pꝛincipii motus eſt locus finis motus eius: quapꝛopter eſt perpetui motus ⁊ non quieſcit omnino.

100 Et ſi declaratum eſt ꝙ extra mundum non eſt locus neqꝫ tempus neceſſe eſt ut entia que ſunt illic non ſint in loco neqꝫ in tempoꝛe: quapꝛopter tempus non poteſt coꝛrumpere. ſ. quia non accidit eis tranſmutatio ⁊ coꝛruptio accidens tempoꝛalibus. ⁊ qum dixit que ſunt illic poſſumus intelligere pꝛimam cauſam ⁊ pꝛimum oꝛbem continentem. totum enim eſt ſm̄ rationē Ariſ. vnde rationabile eſt ⁊ iam dixit Themiſtius ꝙ Alexander dicit maniſte iſtas duas explanationes intelligi ex ſermone. ⁊ quꝫ intelligatur ex eo pꝛimam cauſam attribuit ipſum continenti Ariſ. quoniā motio eius apparet illic pꝛius: ⁊ ideo dixit: in fine. viii. phyſi. mouens igitur eſt illic. ſ. in connexo ſpere. ⁊ hoc manifeſtum eſt ꝙ illud quod non eſt in materia non eſt in loco neqꝫ tranſmutat̄ qum non ſit in tempoꝛe ſi autem intellexerimus ipſum oꝛbem manifeſtū eſt etiam ꝙ ſm̄ Ariſ. non eſt in loco: omne eniz quod eſt in loco cōtinet̄ ſub coꝛpoꝛe: ſed extra oꝛbem nō eſt coꝛpus: ergo nō eſt in loco ⁊ etiā neqꝫ in tempoꝛe. oꝛbis enim eſt cauſa tēpoꝛis: ⁊ nō terminatur tēpoꝛe ꝗtum illud quod eſt ſemp durans ſuper quod non ſuperat ſucceſſio, nō eſt in eo: qm̄ qum diximus hoc eſt in hoc neceſſe eſt vt contineatur ab ipſo: ⁊ omne quod eſt in tempoꝛe opoꝛtet ꝙ tempus contineat ipſum ⁊ ſuccedat in duobus extremis. ſi ergo oꝛbis non contineatur a tempoꝛe: ergo non eſt in tempoꝛe. ſed hoc quod intelligimus de oꝛbe non eſt aliud ꝙ̄ illud qđ intelligimus de pꝛima cauſa. ſ. dicere ea eſſe non in tēpoꝛe ⁊ Alex. dixit ſm̄ ꝙ narrauit Themiſtius ꝙ ex hoc ſermone apparet mundū eſſe eternū. qum enim omne generabile ⁊ coꝛruptibile terminet̄ a tēpoꝛe: ergo quod non terminatur a tempoꝛe eſt ingenerabile ⁊ incoꝛruptibile.

D.o. ⁊ nullum exiens ab vltimo motus alterat̃ aut tranſmutat̃ omnino: ⁊ intendit per vltimum motus ſuperficiez ſuperioꝛis oꝛbis continentis totum.i. ⁊ nullum quod ē in hoc loco ſi dicit̃ ibi locus alterat̃ aut trāſmutatur: ex hoc magis apparet in pꝛima cauſa ꝙ̄ in oꝛbe: ⁊ poteſt intelligi de oꝛbe: ⁊ tunc intelligit per vltimū motum ſinē motuuz coꝛpoꝝ rectoꝝ. D.o. ſed permanens ⁊c. ⁊ poſſumus intelligere vitā que eſt in oꝛbe ⁊ vitā que eſt extra oꝛbez ſi dr̃ ꝙ eſt in illo continēte hoc ipſuz extra. D.o. ⁊ bene dixerūt antiqui.i. ex hoc quod dixim⁹ apparet ꝙ antiqui dixerūt bene in nominatiōe eius quod intendūt per hac nomē ſeculū. dicunt.n. ꝙ finis ⁊ oꝛizon.i. ꝙ ipſi appellabāt tēpus rei cōtinens eſſe eius ⁊ cōdurans cū eo ⁊ cū vita eius aut eſſe rei perdurās cum hoc tempoꝛe ex quo nan ſuccedit tēpus in quo ſit illa res neqꝫ ante neqꝫ poſt ſeculū illius rei ⁊ eternitatē ei⁹. D.o. ſm igit̃ hunc madū diximus ꝙ finis ⁊c.i. ſm igit̃ hunc modū recte nominomus eſſe celi continens tempoꝛis ſeculū celi. per finē autē ⁊ oꝛizonta intēdit vltimitatē rei pꝛimo. ſed qꝛ tempus rei perdurans cū ſuo eſſe aut ſuū eſſe perdurās cum ſua vita ſi habet vitaz eſt quaſi terminās ſuū eſſe dicit̃ oꝛizon ⁊ finis: ⁊ ille oꝛizon ⁊ finis dicit̃ ſeculū illius rei. ſeculum igit̃ celi eſt vnuz terminans eſſe omniū que cōtinet celū ſicut ſeculū rei eſt ſuum eſſe terminās om̄es partes ſui eſſe. ⁊ ſi celū non ſit in tēpe ⁊ ſeculū pꝛimi ꝓncipiū eſt ſuū eſſe terminās eſſe oiuz entiū ꝗ̄uis nō ſit in tpe. ⁊ propter hoc Plato naiabat illud quod fuit anteꝗ̄ tēpus fuiſſet ſeculū: qꝛ tempus nouū eſt apud ipſum: ⁊ intēdit per ſeculū eſſe terminans ois entia que fiunt ante tēpus. D.o. ⁊ hac nomē deriuat̃ a ſua operatione qm̄ eſt ſemp perpetua.i. ⁊ non dicit̃ eternū ⁊ perpetuū niſi ex ſua operatiāe perpetua. D.o. ⁊ in quibuſdā rebus maniſeſtū eſt ⁊c.i. ut mihi videt̃ ꝙ nominatio rerū ex ſuis operatiōibus eſt maniſeſta in quibuſdā ⁊ in ꝗbuſdā non: aut ꝙ operatōnes rerū ſunt maniſeſte in quibuſdam ⁊ in quibuſdā non. D.o. ⁊ iam diximus in libꝛis ⁊c. ⁊ teſtat̃ huic ꝓpōni quā diximus in libꝛo noſtro de philoſophia vulgari: ⁊ eſt: ꝙ ſpirituali non cōtingit tranſmutatio neqꝫ coꝛruptio. tranſmutatio.n. nō accidit niſi propter coꝛpoꝛeitatē. D.o. eſt.n. cauſa ois eſſe ⁊ poſt ipſaz non eſt alia cauſa: ⁊ iſte ſermo eſt quaſi ratio per ſe ⁊ eſt ꝙ cauſa omniū cāꝝ opoꝛtet ꝙ nan ſit generabilis neqꝫ coꝛruptibilis niſi habeat aliā cām. ⁊ poteſt intelligi ꝙ neceſſe eſt ſpirituale nō trāſmutari neqꝫ alterari qꝛ eſt cauſa cauſaꝝ: et de hoc ſermone paſſumus intelligere pꝛimā cauſaz ⁊ paſſumus intelligere oꝛbem. D.o. ⁊ eſt ſm hunc modū ⁊c.i. quin ſit huiuſmadi neceſſariū eſt neqꝫ tranſmutari neqꝫ alterari ⁊ ꝙ ſit perfectū: alterabile.n. nō eſt perfectū. D.o. ꝙ ſupꝛa ipſum nō eſt alia cā nota ut moueat ipſuz.i. ⁊ neceſſariū eſt ꝙ cauſa cauſaꝝ ſit huiuſmodi: qꝛ neſcim⁹ aliā cauſam eſſe ſupꝛa ipſum ut trāſmutet ⁊ alteret ipſom quū nihil poſſit trāſmutari abſqꝫ cauſa trāſmutante. ⁊ omnes ꝓpōnes cum eo ꝙ ſunt famaſe ſunt vere. ⁊ videt̃ mihi ꝙ iſte ſunt propōnes quas dixit i philoſophis extranea. D.o. ⁊ ſi igit̃ inueniat̃ alia cauſa videtur ꝙ inducit hoc quia ſerma eius eſt de oꝛbe: quia quz dixit ꝙ neceſſariū eſt vt oꝛbis non ſit trāſmutabilis ſm alterationē aut diuiſionez quia ipſe eſt cauſa oiuz reꝝ alterabiliū: ⁊ neſcimus aliam cām hic dixit: aut pꝛimū principiū ſuper cuius eſſe ſurgit demōſtratio. ſi igit̃ inueniat̃ hec cauſa ſm aliam viam: ⁊ cauſa etiā eſt dignioꝛ ut ſit permanēs nō trāſmutabilis: ⁊ ꝙ ſit cauſa cauſarū ſimplex: ⁊ ꝙ non ſit alia cauſa nobilioꝛ ea. hoc igit̃ poſſumus intelligere de hoc ſermāe: ⁊ etiā poſſumus intelligere ipſum eſſe reſponſū dicēti foꝛte hec eſt cauſa coꝛruptibilia pꝛioꝛ oꝛbe ⁊ eſt cauſa trāſmutatiōis oꝛbis in alia hoꝛa. ⁊ ipſe dixit ꝙ ſi ita ſit opoꝛtet ut ſit hec cauſa coꝛruptibilis nō trāſmutabilis a cauſa tranſmutationis nō exeuntis in hoc oꝛbe ⁊ in omnibus entibus. quocūqꝫ ergo modo ponāt neceſſariū eſt ponere inuenire coꝛpus nō alterabile neqꝫ coꝛruptibile: ⁊ hoc eſt neceſſariuz quia alterans opoꝛtet eſſe coꝛpus mabile neceſſario. D.o. ⁊ diximus etiā ꝙ nō recipit aliā occaſionē ⁊c.i. ⁊ hoc eſt maniſeſti⁹ in oꝛbe ꝙ̄ i pmo pꝛincipio inꝗ̄tū narrauit ipſū eſſe mobile: ⁊ ſm hoc intēdit per ſpirituale coꝛpus ſpūale D.o. dignū eſt ⁊c.i. dignū eſt hoc coꝛpus habere eternum motū quia coꝛpoꝛa quieſcētia nō mouent̃ niſi quz fuerint extra ſuū locum naturalem ⁊ quieſcunt qum perueniunt ad ipſum. hoc autē coꝛpus quia nō habet niſi vnū locum ⁊ eſt mediuz circa quod reuoluitur neceſſe eſt moueri in eternum: qm̄ ad locū ex quo incepit ſi incepit reuerteret̃. quia ergo loca eius ſunt infinita impaſſibile eſt quieſcere in hoc ſitu ⁊ non in alio: aut in hoc loco ⁊ nō in alio ſi nominēt̃ illi ſitus loca. neceſſe eſt igitur ut ſit motum in omnibus: ⁊ hoc intēdebat qum dixit ꝙ locus pꝛincipij mot⁹ eius eſt idem cum loco finis motus eius.i. ecōuerſo coꝛpoꝛibus que naturaliter quieſcūt. ⁊ debes ſcire ꝙ hoc quad dixit de cauſa eternitatis motus eius nō eſt cauſa cōpleta qm̄ ſi ita eſſet in coꝛpoꝛe finito inueniret̃ virtus infinita: ſꝫ eſt cauſa ſm neceſſitatē materie iſtius coꝛpoꝛis.ſ. quia neceſſariū eſt ut hoc coꝛpus moueat̃ ſemper neceſſariū ē ut materia eius ſit huiuſmodi.ſ. ut ſuus lacus ſit vnicus: qm̄ ſi non eſſet ita opoꝛteret ut moueret̃ violenter: ⁊ ſi moueret̃ violēter matus eius non eſſet perpetuus: ⁊ ſi mouens ipſum non eſſet in non materia: ⁊ opaꝛteret ut quieſceret vialente.i. ⁊ ut cōtingeret ei neceſſario laboꝛ. natura ergo materie eius eſt innata nō moueri violēte ⁊ nō quieſcere naturaliter: ⁊ natura mouentis eſt innata nō quieſcere violente: ⁊ qum nō quieſcit violente aut naturaliter neceſſario erunt perpetui matus.

His autem determinatis dicamus poſt hoc vtruz ingenitus aut genitus: ⁊ vtrū coꝛruptibilis aut incoꝛruptibilis pertranſcuntes pꝛimo alioꝛū ſuppoſitiones: cōtrarioꝝ enī demonſtrationes: dubitatiōes de contrarijs ſunt. ſimul autē ⁊ magis vtiqꝫ erunt credibilia dicenda pꝛeaudictib⁹ dubitatoꝝ ſermonū iuſtificationes. gratis enim condēnare videri vnus vtiqꝫ nobis exiſtet etenī opoꝛtet diſquiſitoꝛes: ſed nō inimicos eſſe iudicaturos verum ſufficienter.

Et qum declarauimus ⁊ diximus hec volumus perſcrutari de celo vtrum ſit generatuz ab aliquo aut non: ⁊ vtrū ſit coꝛruptibile aut non. ſed ante dicamus ſermones antiquoꝛuz de hoc vt rationes contradicentiū ſint queſtiones contradicētes eis ex aduerſarijs coꝝ: ⁊ nos qū hoc fecerimus tunc ſermo noſter erit dignioꝛ ut recipiat̃ apud eos qui ſunt bone diſcretionis vel cōſiderationis in diſcretione ipſoꝝ vel intellectu: ⁊ maxime cum audierint ratōnes contradicentiū ⁊ iam ſcimus ꝙ qum nos dixerimus in aliquo neceſſe eſt vt ſic ſit aut ſic viſum eſt nobis: ⁊ cuz hac opinione ⁊ neceſſitate non dixerimus rationes contradicentiū in eis tunc minus erunt recipiende apud audientes ex diſtinguentibus pꝛopoſitiones ſignoꝝ ⁊ contēplationes intellectuū ⁊ opoꝛtet qui voluerit iudicare vere ut non ſit contradicens ⁊ odiens eum qui contradicit: ſed opoꝛtet eſſe diligentem ipſum ⁊ pacificū ei: ⁊ ex pacificatione eſt ut ↄcedat ei ſicut cōcederet ſibi de ſermonibus recte ⁊ de ſcientia apud terminos demonſtrationum.

101 Opoꝛtet ponere queſtionem per ſe vtrum mundus ſit generatus aut non ꝗ̄uis determinatū ſit ex predictis: ſed

tamẽ volumus ut ſermo ſit perfectior de hoc ponere queſtionẽ per ſe. ⁊ qꝛ complementũ ſermonis eſt deſtruere rationes ꝯtradicentiũ: vult modo incipere pſcrutari de hoc ⁊ ponere rationes eoꝝ q̃ſtiones per ſe vt deſtructio eoꝝ ſit manifeſtior: ⁊ hoc intẽdebat quꝫ dixit: ut ratiões cõtradicentiũ ſunt queſtiones ꝯdicentibus eiſdẽ ex aduerſarijs eoꝝ. i. ut ſermo in deſtructiõe eoꝝ non ſit ſm defenſionẽ alicuius opinionis ſed ad querendũ veritatẽ in ſe. plures ẽ ſermones aduerſarioꝝ in deſtructione ſuarũ rationum non ſunt niſi ad vincendũ nõ ad ſciendũ veritatem in ſe. D. igiẽ ꝙ vult perſcrutari de rationibus eoꝝ non ſm ꝙ ſunt eius aduerſarij ſed ſm ꝙ ſunt queſtiones querende. D. d. ⁊ quum hoc fecerimus ⁊c. i. ⁊ quum ante nos deſtruxiſmus ratiões aduerſarioꝝ demõſtratio noſtra erit magis recipienda: ⁊ qꝛ hoc ſit vtilius ante auditũ demõſtratiõis q̃ poſt auditũ. D. ⁊ maxime quum audierint ratiões ꝯtradicẽtiũ pmo: ⁊ cauſa eius eſt qꝛ ratiões ꝯtradicentiũ ſunt cõtrarie rõnibus noſtris: ⁊ ideo ꝯtrariũ manifeſtius erit quum adiunctũ fuerit alij cõtrario ſuo: ⁊ maxime quꝫ ante fuerit auditũ vilius cõtrariũ anteq̃ nobilius. ⁊ quum dixit hoc dedit rationẽ ſup hoc: ⁊ dixit: ⁊ nos ſcimus ⁊c. i. quia manifeſtũ eſt per ſe ꝙ quꝫ aliquis dixerit de aliquo ꝙ ita eſt aut non eſt ⁊ dederit demõſtrationẽ: ⁊ quum hoc nõ dixerit ratiões cõtradicentiũ neqꝫ deſtructiões eoꝝ demonſtratio eius tunc erit debilior apud audiẽtes ꝓpter paucitatẽ exercitantiũ in deſtructiõe demõſtrationũ ⁊ ꝓpõnuꝫ dantiũ fidẽ: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: ꝓpõnes ſignoꝝ. Deinde dat aliã proprietatẽ ſm quã debet homo ſtare cũ ſuo aduerſario ſi voluerit ſcire veritatẽ ⁊ eſt ut non habeat odio ſuũ aduerſariũ ſed ſit pacificus in ſuis ſermonibꝰ maxima. n. cauſa diuerſitatis eſt amicitia ⁊ odiũ. deinde demonſtrauit quid ſit pacificũ: ⁊ eſt ut recipiat ex ſermonibus aduerſarij ſui ſicut ex ſuis. ſ. ut recipiat ex ſuo aduerſario demõſtrationes que ſunt ſm cõtradictiones ſm quas ipſe recepit ipſas ſibi: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: ⁊ ſcientia apud terminos demonſtrationũ.

Genitum quideꝫ igitur omnes eſſe dicunt: ſed genituꝫ hi quidem ſempiternũ: hi autẽ corruptibilem: queẽadmodũ quodcũqꝫ aliud cõſtitutoꝝ hi autẽ viciſſim quandoqꝫ quidem ſic q̃nqꝫ quidẽ aliter habere corruptum ⁊ hoc ſemper perficere ſic queẽadmodũ Empedocles agrigẽtinus ⁊ Heraclitus ephesius factum eſſe quidẽ igitur ſempiternũ tñ eſſe dicere impoſſibiliũ. ſola enim hoc ponendum rationabiliter quecũqꝫ in multis aut omnibus exiſtentia de hoc auteꝫ accidit contrariũ: omnia enim que generantur ⁊ corrũpi videntur.

Incipiamus modo ⁊ dicamus ꝙ omnes antiqui cõueniunt ꝙ celũ eſt generatum. ſed quidã eoꝝ dicunt ꝙ non habuit principiũ neqꝫ finem in tempore. quidam autem dicũt ipſum habere finem in tẽpore ⁊ cadere ſub corruptione ut alia corpora generata. quidã vͦo dicunt ipſum aliq̃n corrumpi aliquando generari ⁊ ꝙ ita eſt ſemper ſine fine ⁊ ſine abſciſione ut Empedocles agrigentinus ⁊ Heraclitus epheſius. dicamus ergo ꝙ ſermo dicentis celum eſſe maximũ mundum ⁊ ꝙ ipſum generat res ⁊ ꝙ perpetuũ eſt ſine fine ⁊ principio eſt impoſſibile. non enĩ concedimus nec credimus aliquam diſpoſitionem niſi viderimus ipſam in omnibus rebuſ aut in pluribus hec autem diſpoſitio. ſ. celi dicere ꝙ eſt generatũ ⁊ ꝙ non corrumpitur neqꝫ cadit ſub corruptiõe nos videmus contrariũ in rebus: quoniam oĩa generata corrumpuntur

102 Quũ narrauit ꝙ vult perſcrutari de ſermonibus aduerſarioꝝ de mundo: incipit numerare opiniones eoꝝ: ⁊ primo de cõi. omnes enĩ cõueniunt in hoc ꝙ celum eſt generatũ ⁊ nullus ante ipſum. d. ꝙ celum non eſt generatuꝫ. D. incepit narrare opiniones ꝓprias ⁊ d. ſed quidã dicũt ipſꝫ nõ habere principiũ aut finẽ in tꝑe. ſ. ſed quidã dicũt ꝙ nunq̃ corrũpet neqꝫ habebit finẽ ita ꝙ tẽpus ſuccedat ei in futuro. ⁊ quum dixit non habere principiũ aut finem in tempore: intendit ꝙ nullũ tempus veniet in quo diſſoluet in ſuum principiũ ex quo generatuꝫ eſt: neqꝫ eſſe eius habere finẽ in tẽpore futuro: ⁊ hec eſt opinio platonis de mundo: videt enim ꝙ generatus eſt poſtq̃ non fuit tñ eſt incorruptibilis. D. d. opinionẽ ſecundã ⁊ d. ꝙ quidã dicũt ipſuꝫ habere finem in tempore. i. ꝙ fuit inuentus mũdus in tꝑe terminato ⁊ ꝙ corrũpet: ⁊ hec opinio ẽ Anaxagore ſicut narrauit de eo in ꝑncipio phyſicoꝝ. Anaxagoras. n. videt mundũ eſſe generatũ poſtq̃ nõ fuit ⁊ corruptibilem ita ꝙ nullum ens erit ex eo oĩo. D. d. ſicut alia corpora generabilia. i. ꝙ hoc eſt magis ſm curſuꝫ nature. ſ. ꝙ quum ponit generatum oportet ut ponat corruptibile quum plures partes eius ſunt huiuſmodi preter celum. D. d. tertiã opinionẽ famoſam in eius tempore: ⁊ dicit: quidã vͦo dicunt ipſum aliquãdo corrũpi ⁊ aliquãdo generari. i. q̃daꝫ dicunt ꝙ aliq̃n corrumpitur ⁊ aliquando generat ⁊ ſemꝑ eſt huiuſmodi. ⁊ ſuſtinẽtes hanc opinionẽ dicunt iã generabatur infinities ⁊ corrumpebatur infinities ⁊ generabit ⁊ corrũpetur infinities: ⁊ ſic dicit Empedocles. opiniones autẽ de mundo ſunt quattuor: aut credere ipſuꝫ nõ generabilẽ ⁊ non corruptibilẽ: ⁊ hec eſt opinio Ariſ. ⁊ ipſe fuit primus dicens hoc philoſophoꝝ grecorũ: ⁊ hoc tenebat lex chaldeoꝝ antiqua. ⁊ hoc intelligit ex verbis occultis chaldeoꝝ: aut credere ipſuꝫ eſſe generabilẽ ⁊ corruptibilẽ ⁊ hec eſt opinio Anaxagore in phyſicis: ⁊ hec ſuſtinẽt tres leges que ſunt modo note. ſ. mauroꝝ ⁊ chriſtianoꝝ ⁊ iudeoꝝ. opinio vͦo tertia eſt Platonis ⁊ eſt ꝙ ſit generabile ⁊ non corruptibile. quarta vͦo eſt credere nõ generabilem ſed corruptibilẽ: ſed hoc nullus dicebat inq̃tũ ſcimus niſi loquẽtes noſtre legis: q̃uis ſit hoc tñ vnũ extra naturaꝫ ⁊ quum dixit opiniones de mundo incepit dicere quid cõtingit cuilibet opinioni de impoſſibili: ⁊ dicit: dicamꝰ mõ ꝙ ſermo dicentis celum ⁊c. i. ſermo dicẽtis ꝙ celũ quod ẽ mundus maximus eſt generatũ poſtq̃ nõ fuit: ⁊ ꝙ ipſum generauit res quum generauit ipſum creatur ⁊ ꝙ eſt perpetuũ ſine fine in tempore futuro: ⁊ ꝙ nõ inuenit in eo vltimũ neqꝫ principiũ in quod diſſoluit eſt ſermo valde impoſſibilis quia contradicit ſenſui. D. d. cauſam de hoc: ⁊ dixit: nõ enĩ cõcedimus ⁊ credimꝰ ⁊c. i. ⁊ ꝙ iſte ſermo nõ credit quia inductio qua inducunt omnia particularia cõtradicit huic opinioni. ſentimus enim ꝙ omne generabile eſt corruptibile. hoc ergo iudiciũ. ſ. aliquid eſſe generatuꝫ ⁊ inſimul nõ eſſe corruptibile nõ ſentitur neqꝫ in omnibꝰ neqꝫ in pluribus ſed cõtrariũ ⁊ omne quod eſt generatuꝫ eſt corruptibile. ⁊ hoc quod dicit eſt ſufficiens. ſ. ꝙ nõ debemus credere aliquid habere aliquã diſpoſitionẽ donec inueniat in maiori parte illius rei aut i omnibus. iudiciũ autẽ huius affirmatur per inductionẽ ⁊ per demõſtrationem ⁊ iam affirmatuꝫ eſt q̃uis nõ ſentiatur in quibuſdã neqꝫ in omnibus: ſed tñ videt ꝙ intendebat dicere ꝙ diſpoſitio credenda eſt tñ poſſibile eſt ut eius cõtrariũ ſit in quibuſdam illius rei aut in omnibus nobis credentibus q. d. d. quum fides diſpoſitionũ quarundam rerũ eſt ſentiẽdo illã diſpoſitionẽ exiſtentẽ in omnibus illius rei aut in pluribus: impoſſibile eſt igitur habere fidem de re cuius cõtrarium ſentiatur in omnibus illius rei.

Adhuc autem non habemus principiuꝫ eius quod ẽ ſic habere ſed impoſſibile aliter habere

prius ⁊ per omnia ſecula impoſſibile trāſmutari erit enim aliqua cauſa que ſi exiſtit prius poſſibile vtiqꝫ erat aliter habere impoſſibile aliter habere. ſi autē prius ex aliter habentibus conſiſtit mundus: ſiquidem ſemper ſic habentibus ⁊ impoſſibilibus aliter habere non vtiqꝫ fieret. ſi aūt factus ē neceſſe. ſ. ⁊ illa poſſibilia eſſe aliter ſe habere ⁊ non ſemp ſic ſe habere. itaqꝫ conſtātia diſſolueni ⁊ diſſoluta cōſtituerunt prius ⁊ hoc infinities: aut ſic ſe non habebat aut poſſibile erat. ſi autem hoc non vtiqꝫ erit incorruptibilis: neqꝫ ſi aliter habebat aliquando neqꝫ ſi poſſibile aliter habere.

Et etiam dicimus ꝙ res in qua non eſt potentia qua alterat̄ ex ſua diſpoſitione neceſſario ſue alterationis eſt cauſa ut alteretur. dicamus ergo ꝙ ſi mundus fuit cōpoſitus ex rebus quaꝝ diſpoſitiones ſiunt primo aliter a diſpoſitiōe mūdi ⁊ fuit impoſſibile illas diſpoſitiones mutari impoſſibile ē ut mundus fiat ex eis oīo. ſi ergo poſſibiles ſunt alterari ⁊ trāſmutari neceſſario ⁊ nō ſint ſm vnam diſpoſitionē perpetuā ſi ita fuerint qum alterabunt̄ ille res poſſibiles erunt diſſolui ⁊ diminui etiam. ſi ergo diſſoluant̄ ⁊ ponuntur etiam erunt: ergo ſm hunc modū diſſolui ⁊ cōponi in infinituꝫ. ſi ergo hoc ita ſit ſm hunc modum mundus cadet ſub corruptione non ſicut dixerunt ipſum eſſe extra corruptionem ⁊ conſumptionem.

103 Ideſt ꝙ res carentes potentia trāſmutatiōis ⁊ alterationis impoſſibile eſt vt tranſmutent̄ in aliqua hora: qm̄ ſi ita eſſet tunc alteratio eſſet cauſa ſuiipſius. i. eſſet alteratio ſine poſſibilitate. ⁊ intendit per alterationē trāſmutationē ſimplicē. ⁊ qum poſuit hanc ꝓpoſitionē dicentem ꝙ illud quod impoſſibile eſt alterari oīo non alterabit̄ niſi idem eſſet cauſa ſuiipſius. i. eſſet cauſa ⁊ cauſatū idem ut inueniret̄ aliquid ſine cauſa. D. ſi mundus fuit cōpoſitus ⁊c̄. i. manifeſtū eſt per ſe ꝙ ea ex quibus fuit compoſitus mundus ſm ꝙ fingunt habebant ꝯtrariā diſpoſitionem illi quā poſt habebāt ⁊ ꝙ iſte diſpōnes mutabant̄ in alias ſ. q. dicens ꝙ ante mundū carebant cōpoſitione ⁊ poſt habebant cōpoſitionē. ſi igit̄ anteq̄ ex eis cōponebat̄ mundus fuit impoſſibile componi ex eis: non fuit poſſibile cōponi ex eis niſi eſſet poſſibile ut idē eſſet cauſa ſuiipſius. ⁊ qum poſuit ꝙ mundus nō generat̄ niſi a rebus poſſibilibus recipere formā mundi anteq̄ reciperet ipſam: dixit: ſi igit̄ res poſſibiles ſint alterari ⁊c̄. i. ſi igit̄ ille res ex qbus fit mundus poſſibiles ſunt tranſmutari in formā mundi ⁊ nō remanere ſm eandem diſpoſitionē alterabunt̄: cōtinget qum alterabunt̄ in formaꝫ mundi ex forma habita ꝙ ſunt poſſibiles alterari ex forma mundi in formā primaꝫ quam habebant. ⁊ hoc intēdebat qum dixit: ſi igit̄ ita ſit ⁊c̄. i. ſi igit̄ ille res ſunt poſſibiles alterari in formā mundi continget ꝙ quꝫ alterabunt̄ in formā mundi ſm ꝙ elemēta alterant̄ ex priuatōne cōpoſitiōis in cōpoſitionē q̄ ſint poſſibiles diſſolui ad primā cōpoſitionē. D. d. ⁊ ſi diſſoluant̄ cōponunt̄. i. ⁊ ſi poſſibiles ſunt diſſolui diſſoluent̄ quꝫ fuerint poſſibiles cōpoſitioni component̄. non igitur ceſſabit mundus eſſe in generatione ⁊ corruptione perpetua. D. d. ſi igitur dixerunt ipſum eſſe extra corruptioneꝫ ideſt contingit eis ex contrario ſermone coꝝ ſicut dixerūt ipſum eſſe generatum: ⁊ cum hoc imunem a corruptione ⁊ declarabitur poſt ꝙ impoſſibile ē ut poſſibile nō exeat ad eſſe in tempore finito.

Auxilium autem quod quidam conant̄ ferre ſibiipſis dicentiū incorruptibilē quidem eſſe: factum autē non eſt verū. ſimiliter eniꝫ dicunt his qui deſcriptiōes ſcribunt ⁊ ſeipſos dixiſſe de generatione non tanq̄ generato aliquādo: ſed doctrine gratia tanq̄ magis inſtruentes velut deſcriptione genitum aſpicientes.

Ratio autem quam dixerunt qum laborant in affirmando mundū eſſe generatū ⁊ nō corruptibilem nō eſt vera ⁊ deſtruit̄ per veram demōſtrationē. dixerunt enī ſicut geometre faciunt in figuris cōpoſitis ex pluribus lineis ita facimus nos in mundo. geometre enim qum voluerint dicere quomodo figure ſint dicunt ꝙ iſta figura cōponitur ex iſta linea. deinde ex iſta ad demonſtrandum hoc diſcipulis: ⁊ ita fecimus nos cuilibet qui dixit ꝙ mundus ſit non quia tempus fuit ⁊ mundus non fuit: ſed ut doctrina ſit manifeſtior diſcipulis q̄ ex hoc generabat̄ prius: deinde ex hoc ſicut fecimus in figuris.

104 Qum contradixerit dicenti mundū eſſe generatuꝫ ⁊ non corruptibilē: incepit cōtradicere exemplo coꝝ. ſ. q̄do imaginat̄ generabile non in tempore: tempus enim apud Platonē dicentem hunc ſermonem ſequitur motum celi ut apud Ariſ. ⁊ qum ita ſit cōtinget ei aliquod impoſſibile. ſ. ut aliquid generet̄ non in tempore: quapropter plato dat rationē in hoc de generatione figuraꝝ: de ſupficieb' ⁊ lineis: dicendo: non diximus ꝙ mundus ſit ex reb' ſimplicibus ex quibus cōponitur ita ꝙ ſimplicia ſint priora compoſitis tempore. videmus. n. ꝙ tempus ſequitur motum celi: ſed volumus dicere quomodo ſint priora mundo. ſ. hac forma ꝓpoſita: qm̄ ſicut geometre docere volūt quomodo linea ⁊ ſupficies ſint priores figura ⁊ ꝙ figura componit̄ ex eis: ⁊ ꝙ nullus intelligit per hanc prioritatē prioritatem temporalem ita non eſt intelligendū ex ſermone noſtro ꝙ res ex quibus mundus fit ſint priora mundo ſm tempus ſed priora tm̄. ⁊ qum attribuunt̄ tempori inueniunt̄ in eo inſimul ſicut eſt diſpoſitio de lineis cū figuris. q. igitur voluit declarare ex hoc ꝙ omne in quo dicit̄ eſſe prius alio non dicit̄ tm̄ ſm tempus oīo: ⁊ veꝝ eſt hoc ſed cōtingit ei ſi hoc prius non fuit tm̄ tempore ut ſit prius ineſſe tm̄: ſed ⁊ res priores ineſſe ſunt inſimul in tempore ⁊ ſunt eterne ſicut diſpoſitio de ſuperficiebus ⁊ lineis cuꝫ figuris eſt quꝫ non ſit tertius modus prioritate. plato aūt ponit illas res ex quibus mundus fit priora mundo ſm ſeculum: ⁊ nos loquemur de hoc qum Ariſtoteles contradicet huic.

Hoc autem eſt queadmodum dicimus non idem. in factione quidē enim deſcriptionū poſitis omnibus eſſe ſimul idem acciderit. in demōſtrationibus autē hoꝝ non ideꝫ ſed impoſſibile que enim accipiuntur prius ⁊ poſterius ſubcontraria ſunt.

Et nos contradicemus ei dicendo ꝙ hoc exemplum non cōuenit eis ex quibus fit mundus in factura enim figurarū ⁊ ex cōpoſitione earuꝫ figura non fit perfecta ⁊ cōpleta niſi per omnes lineas ex quibus cōponit̄. ⁊ figura nō fit figura niſi per alteratōnem linearū ex quibus cōponit̄ neqꝫ etiaꝫ fit figura niſi omnes linee ſint inſimul ſi ergo voluerit dicta coꝝ affirmare ⁊ verificare ipſum non manifeſtabunt̄ omnes linee ſemel: ſꝫ declarabit lineam poſt lineam donec perficiant omnes lineas totius figure.

105 Dicit ꝙ hoc exemplum de generatione mundi ex ſimplicib' ex quibus cōponit̄ non cōuenit cōpoſitio figuraꝝ ex ſupficiebus ⁊ lineis ita ꝙ altera duarū cōpoſitionū nō aſſimilet̄ alteri tribus modis. Quoꝝ vnus ē ꝙ figura nō

inueniť in aliquā hoꝛa diminuta in qua linea linearuꝫ ex quibus cōponiť eſſendo figura in actu: ⁊ hoc intendebat quū dixit: figura non erit pfecta niſi ꝑ omnes lineas.i.ꝙ figure non ſit in aliq̄ hoꝛa actu ſi fuerit diminuta i linea aliqua: ⁊ nō intēdebat ꝑ cōpleta pfectionē vltimā. in hoc eni aſſimilať figura ⁊ generatū. Secūdus eſt ꝙ figura nō fit ex lineiſ per alterationē ⁊ trāſmutationē ſicut generatū fit ꝑ alterationē ⁊ trāſmutationeꝫ eius ex quo generatur. Tertius eſt ꝙ linee nō inueniūť in aliqua hoꝛa abſq̧ figura: elemēta autē generati inueniunť ante generatū: ⁊ intendū ꝑ totū hoc quod generatū inueniť in oībuſ iſtis diſpoſitōibus ecōtrario figure. fit eni ꝑ alterationē eius ex q̄ generať ⁊ inueniť generatū in actu ante cōplementū vltimū: ⁊ inueniunť elementa eius ante ipſū tpe: dixit: ⁊ ſi voluerint dictū eoꝝ aſſimilari ⁊c.i. ⁊ ſi voluerint aſſimilare generationē mundi non cōpoſitiōi figurarū ex lineis in ſe ſed cōpoſitioni in doctrina: qm̄ geometre qū vtunť cōpoſitione ad docendū erit cōpoſitio tpalis: qm̄ qd̓ declarať ex hoc eſt aliquid poſt aliquid. q.ď.d.ꝙ hoc exemplū aut intelligiť per hāc cōpoſitionē.ſ.cōpoſitionē i doctrina: aut cōpoſitionē in ſe.ſi igiť intēdat cōpoſitionē in ſe: ď cōtingit ꝙ ipſa ex rebus ex quibus cōponiť ſit inſimul. generatio aūt non eſt ita ſi in doctrina erit cōpoſitio tpalis: ſed ipſi non ɔcedūt generationē mundi eſſe in tpe.qꝛ ď poſuerūt ꝙ mundus cū eis ex quibus generať non eſt ſimul: ⁊ poſuerit ꝙ ante mundū nō eſt tempus continget eis ut ſit ꝓus ⁊ poſterius ſine tpe: ⁊ tunc nō erit aſſimilatio eius cōpoſitioni figuraꝝ ex lineis vera. defendētes aūt platonē dicūt ꝙ aſſimilatio generatiōis mūdi ex ſuis elemētis generationi figuraꝝ ex lineis ⁊ ſupficiebus a platone ſignificat ꝙ mundus ſemper fuit apud platonē: ⁊ ꝙ ipſe nō intēdebat per hunc ſermonē niſi ꝙ partes eius ſunt prioꝛes natura toto nō ꝙ ipſe fuit generatus vere. ⁊ ſi hoc intendebat nihil differt ab Ariſ. ſed tm̄ male fecit in dicendo mundū eē generatū ⁊ nō coꝛꝛuptibilē: hoc eni nō intelligiť ex generatione niſi cū difficultate: ⁊ maxime quꝫ dixit ꝙ fuit quod efficiť ex non oꝛdine in oꝛdinem.

Ex inoꝛdinatis quidem enim oꝛdinata facta eſſe dicunt. ſimul autem idem inoꝛdinatū eſſe ⁊ oꝛdinatum impoſſibile ſed neceſſe generationē eſſe ſeparantē ⁊ tempus. in deſcriptōnibus autē nihil tempoꝛe ſegregatū eſt. quod quidē igiť impoſſibile ipſum ſempiternum eſſe ⁊ factum eſſe manifeſtum.

Compoſitio autem mundi non eſt huiuſmōi per ea autem ex quibus componitur iuuabunť in rationibus noſtris dicendo ꝙ mundus poſt generatur ex hoc: deinde poſt hoc. ex hoc igitur duo ſm ſuū ſermonem differunt in ſe. res enim erant ſine oꝛdine: deinde oꝛdinabanť ⁊ fit ex eis mundus: ⁊ impoſſibile eſt ut oꝛdinatum ⁊ non oꝛdinatuꝫ ſint inſimul: qm̄ inter ea eſt tempus ⁊ generatio. linearuꝫ autem que ſunt in figura nulla eſt ante alteram: ⁊ pꝛima earum non eſt alteri⁹ diſpoſitōnis ab alia. manifeſtum eſt igitur ꝙ impoſſibile eſt ꝙ mūdus ſit generatus ⁊ eſt perpetuus ſine conſumptione ⁊ coꝛꝛuptione.

106 Quum narrauit quō figure cōponūť ex lineis ⁊ res appropꝛiatas huic cōpoſitiōi: incepit notificare quid ɔtingit eis. ſ. ꝙ cōpoſitio mundi eſt cōtraria huic cōpoſitiōi: ⁊ dicit: cōpoſitio aūt mundi ⁊c.i. cōpoſitio quā fingit habere mundū quē ſit generatū nō eſt ſm modū cōpoſitiōis figurarū. Deinde incepit narrare differentiā inter duas cōpoſitiōes ⁊ dicit: ꝑ ea eni ⁊c.i. ut mihi videť ꝙ natura reruꝫ ex quibus mundus cōponiť ſm ꝙ fingit differt a natura linearū ex quibus cōponunť figure. apparet eni nobis ex hoc erroꝛ exempli eoꝝ ⁊ ſurget nobis ratio contra eos: qm̄ ea ex quibus mundus fit quia ſunt coꝛpa exiſtētia in actu: cōtingit ut ſit in loco ⁊ tpe. ⁊ quū ita ſit neceſſe ē ut ſint prioꝛa mūdo: ⁊ iō nulla ratio eſt in ſermone platonis qui ponit ea prioꝛa ꝑ ſeculū mūdo. qd̓ innatū eſt igiť reperiri in tpe nō inueniť ſine tpe. ⁊ qd̓ nō eſt natū inueniri in tpe nō habet prius ⁊ poſterius niſi ſm eſſe qd̓ ē de lineis cū figura ⁊ magis de rebus abſtractis: qm̄ ſi aliqua generatio fuerit ex rebus nō tpalibus tunc ille res nō erūt prioꝛes niſi in eſſe tm̄. ſi igiť intēdebat quū dicebāt munduꝫ eſſe generatū qꝛ eſt ex cauſis prioꝛibus in eſſe erit veꝝ: ſed verba eoꝝ nō cōpatiunť hoc: aut ď peccant: aut hoc deuiant a veritate: aut male docet. ⁊ quū dicit ꝙ ex natura illarū reꝝ apparet differētia inter vtrūq̧.ſ. exemplū ⁊ exēplar: incepit demōſtrare hoc ⁊ dixit: ꝙ mūdus ꝓmo generať ex hoc: deinde ex hoc.i. ut mihi videť ꝙ ɔtingit eis ut ille res inq̄ntū ſunt entia ſunt alicuius q̄litatiſ quā inducūt eſſe in oꝛdinatione. cōponiť ď ex qualitate ⁊ quali determinati ⁊ delato ⁊ ſimul materie ⁊ foꝛme. erūt ď ille res pꝛimo generate ex aliquo qd̓ eſt ex eis quaſi mā ⁊ erit iſte munduſ indiuidualis ꝓmo generatus ex iſtis rebus. D.d. hec igiť duo differūt ut dicūt.i. ɔtingit eis ut ea ex quibus mūduſ fit differāt a mundo naturaliter ſicut dixerūt. D.d. res.n. erāt ſine oꝛdine ⁊c.i. ⁊ ſimiliť dixerūt ipſi in rebus ex qb⁹ mūdus generabať cum mūdo. dicunt eni ꝙ ea ex quibus mūdus fit erant inoꝛdinata. Deinde oꝛdinabanť ⁊ factuſ ē ex eis mūdus.i. qꝛ erāt nō intelligibilia neq̧ recipiētia diffinitionē. D. efficiebanť recipientia diffinitionē. D.d. ⁊ impoſſibile eſt ut oꝛdinatū ⁊ nō oꝛdinatū ſunt ⁊c.i. ⁊ impoſſibile eſt ut eadē res ſint recipiētia diffinitionē ⁊ non inſiľ qm̄ ōio erit priuatio diffinitiōis prius tpe habitu diffinitionis: ⁊ non eſt ita de lineis que ſiūt: ⁊ intēdebat ꝑ hoc qꝛ quꝫ poniť mūdus eſſe factus ɔtinget ut ea ex q̄bus fit ſūt prioꝛa eo tpe. ⁊ intēdebat ꝑ hoc qd̓ dixit qꝛ generatio ⁊ tēpus ſunt inter ea.i. ꝙ trāſmutatio eoꝝ ex inoꝛdinatiōe ad oꝛdinationē eſt generatio ⁊ oīs generatio eſt in tpe. D.d. linearū aūt ⁊c.i. qꝛ linee nō ſunt prioꝛes figura in tēpe quꝫ extra eam nō inueniānť niſi ꝑ figurā. intellectus autē abſtrahit eas a figura ⁊ nō ē ꝓma eaꝝ ⁊c.i. ⁊ nō inueniebāť linee ꝓmo.i. ꝑ ſe ſm diſpoſitionē oppoſitā diſpoſitōi habite quꝫ fuerint in figura: cōtingit igiť ut trāſmutatio eaꝝ a ꝓma diſpoſitiōe multū ſit alteratio ⁊ ꝙ ſint ꝓoꝛes figura ⁊ tpe. D.d. manifeſtū eſt igiť ⁊c.i. ex hoc qd̓ ꝓmo dictū eſt ꝙ oīe generabile opoꝛtet eſſe coꝛꝛuptibile. dicere aūt mundū eē generatū a nihilo ſicut loquētes dicūt ɔtinget eis ut nō ſit generatū. generatio.n. nō eſt ex ꝓuatiōe eſſentialiter quēadmodū caloꝛ non fit ex frigoꝛe eſſentialiť niſi cōtrariū recipiat ſuū ɔtrariū. quū igiť pꝛiuatio nō recipit eſſe qꝛ eſſentia priuatiōis nō trāſmutať in eſſe: aut mūdus erit modo ꝓuatus: aut ſemꝑ fuit: ſed impoſſibile eſt ut ſit ꝓuatus ď ſemꝑ fuit: ideoq̧ nullus antiquoꝝ dicebat hoc qm̄ eſt impoſſibile ⁊ inopinabile.

Uiciſſim autem cōſtare ⁊ diſſolui nihil aliud facere eſt q̄ꝫ aſtruere ipſuꝫ ſempiternū quidem: ſed tranſmutantē foꝛmā quēadmodū ſiquis ex puero virum factum: ⁊ ex viro puerū: quādoq̧ enim coꝛꝛumpi quādoq̧ eſſe putet. palam enim ꝙ ad inuicem cōuenientibus elementis non cōtingens oꝛdo ſit ⁊ cōſtitutio ſed eadem. Aliterq̧ ⁊ ſm eos qui dixerunt hunc ſermonem qui diſpoſitionis vtriuſq̧ cauſant contrarium. itaq̧ ſi totum coꝛpus continuuꝫ ens: q̄nq̧ quidem ſic quandoq̧ autem illo modo diſponiť ⁊ aptatur totius autem conſiſtentia mundus ⁊ celum non vtiq̧ mundus generabitur ⁊ coꝛꝛumpetur: ſed diſpoſitiones ipſius.

Dicentes autē mundū generari aliqñ ⁊ corrumpi volūt ponere mundū ſemper eſſe ſine cōſumptione: ſed forma eius alterat̄ ⁊ tranſmutat̄ ſucceſſiue de forma i formā. V.g. ex pueritia in virum: ex viro in pueritiā. aliquando igit̄ corrūpitur puer ⁊ fit vir: ſed aliquādo corrūpitur vir ⁊ fit puer. dicam⁹ igit̄ ꝙ iſte ſermo eſt falſus: quā enim elemēta veniunt ad inuicē non fiunt ex eis diſpoſitiões diuerſe: ſed vna ordinatio ⁊ vna diſpoſitio: ⁊ ipſi cōcedunt hoc quia ponūt generationi ⁊ corruptioni cauſā: ſed tñ cauſam corruptionis cōtrariā eſſe generatiōis. dicamus ergo ꝙ ſi corpus mundi eſt cōtinuū totū ⁊ aliquādo fuerit ſm hanc diſpoſitionē ⁊ aliquādo ſm aliā ⁊ ſemp reuoluit̄ ſm hunc modū ⁊ fuerit cōpoſitio mundi ⁊ celi ſm quācūqꝫ diſpoſitionem ſic: tunc mundus non erit generatus: neqꝫ tranſmutabilis: neqꝫ corruptibilis: ſed diſpoſitōnes eius ſunt que cōſummunt̄ ⁊ corrumpuntur.

107 Qum cōpleuit ꝯtradictionē opinionis dicētis mundū eſſe generatū ſed nō corruptibilē: ⁊ cōtradictionē cōtradicentē exēplo⁊ vere: incipit contradicere opinioni dicentis ipſum eſſe generabilē ⁊ corruptibilem in reuolutione. ſ. ꝙ ſemp transſert̄ ex generatione in corruptionē ⁊ ecōuerſo: ⁊ dixit: dicentes autē mundū ⁊c̄. i. cōtingit eis qui hoc dixerunt. ſ. ꝙ mūdus ſit perpetuus ſm ſuā formā ſbalem ſine cōſumptione ⁊ generatione in ſubſtātia qm̄ trāſmutatio nō eſt de forma in formā ſed de accidēte in accidens. i. de diſpoſitione in diſpoſitionē: ⁊ hoc intēdebat quā dixit: ex forma in formā ⁊ ſignū eius eſt qd̓ dixit prius. V.g. ex pueritia. i. hoc qd̓ dixit de mundo eſt queadmodū diximus in aliquo indiuiduo ipſū eſſe eternū: ſed aliquando trāſmutat̄ ex pueritia in iuuentutē: ⁊ aliqñ ex iuuētute in pueritiā. Deinde incepit narrare modum ex quo cōtingit eis hoc ⁊ dixit: dicam⁹ nos ꝙ iſte ſermo ⁊c̄. i. qm̄ dicētes hoc fingunt ꝙ elemēta ex quibus fit iſte mundus cōgregant̄ ⁊ aliqñ ſeparant̄ ex quibus fit generatio ⁊ corruptio, ⁊ quā ita ſit ſbē nō erit generatio ⁊ corruptio: quā diffinitio elemento⁊ ⁊ ordinatio ſit eadē apud cōgregationē ⁊ ſeparationē. videt̄ igit̄ ꝙ intēdebat dicere qñ dixit: nō erāt ex eis diſpōnes diuerſe. i. forme diuerſe: ⁊ ſignū huius eſt ꝙ dixit ꝙ ex eis erat vna ordinatio. ⁊ pōt intelligi ꝙ diſpōnes ex quibus trāſmutant̄ elemēta nō erunt infinite in ſpecie ſed ex eis erūt diſpōnes eedē in ſpē ⁊ diffinitiōe que ſemp iterant̄ in elemētis ſm reciprocationē: ⁊ intēdebat p hoc ꝙ ſi diſpōnes eſſent infinite in ſpē ꝯtingeret ut oīs diſpoſitio earū eſſet corruptibilis ſimplr̄ qñ nūꝙ̄ reuertat̄: quaſi igit̄ vult demōſtrare ꝙ ꝯtingit ſuſtinētibus hāc opinionē ꝙ indiuidualis mūdus ſit eternus in ſbā ⁊ in accidētibus eternus in ſpē: ⁊ dixit hoc q2 ſi accidētia eius nō eſſent nō eterna in ſpecie poſſibile eſſet dicere ipſū aliq̄ mō corruptibilē. ⁊ neceſſe fuit ut accidētia ſint eterna in ſpē cū illa accidētia ſunt oppoſita ⁊ iterāda ſuper mundū ut congregatio ⁊ ſeparatio quā dicit dominꝰ iſtius ſermonis. ⁊ ipſe innuebat quā dixit: ut ipſi cōcedunt hoc q2 poſſunt ⁊c̄. i. quia Empedocles cōcedit iſtas diſpōnes ꝯtrarias: ⁊ ponit diſpoſitionē quā dixit generationē cauſā aliā a cauſa quā ponit diſpoſitioni quā. d. corruptionē. i. q2 ponit cauſā generatōis amicitiā: ⁊ cauſā corruptiōis litē. ⁊ quā narrauit ꝙ cōtingit eis ꝙ elemēta ſunt eterna indiuiduo in ſbā eterno ſpē in diſpōibus: incepit demōſtrare ꝙ tale nō debet dici abſolute neqꝫ eſſe generationē mūdi neqꝫ corruptionē: ⁊ dixit: dicamus etiā ꝙ ſi corpus ⁊c̄. i. poteſt intelligi ex iſto ſermone ꝙ ſi corpora ex quibus mūdus cōponit̄ fuerint neqꝫ generabilia neqꝫ corruptibilia: ⁊ hoc intēdebat quā dixit cōtinuū totū: ⁊ huiuſmodi corpora aliqñ inueniunt̄ ſm aliquā diſpōnem: ⁊ aliqñ ſm aliam ⁊ ſemp reciprocent̄: neceſſe eſt ut mundus ſit eternus. viſū eſt igit̄ ꝙ intendebat quā dixit: ⁊ erit cōpoſitio mundi ⁊ celi ſm quācūqꝫ diſpoſitionē ſit. i. ex his duabus diſpoſitionibus reciprocātibus. ſ. ut intelligatur per diſpoſitionē cōpoſitio que eſt in ipſo mundo. ⁊ poſſumus intelligere hoc per diſpoſitionē aliquā aliam intentionē. ſ. cōpoſitionē corporū ex quibus cōſtat mundus nō compoſitiōe mundi ex eis. i. dum nō diſſoluit̄ cōpoſitio illo⁊ corpo⁊ ſimpliciū ex quibus fit mundus ſm quēcūqꝫ modū ſit compoſitio eorum ſ. aut ex materia ⁊ forma; aut ex partibus indiuiſibilibus hec autem corpora nō trāſmutant̄ in diſpoſitionibus niſi propter cōtinuationem aliquādo ⁊ ſeparationē aliquādo cōtingit eni ex hoc ꝙ mūdus ſit eternus neqꝫ generabilis neqꝫ corruptibilis in ſubſtantia. D. o. ſed tñ diſpoſitiones eius ſunt que corrumpunt̄. ⁊ poteſt intelligi cōpoſitio corpo⁊ ſimpliciū ſicut diximus ad inuicem apud cōgregationē ⁊ ſeparationē quas dixit Empedocles. ⁊ poſſumus intelligere per diſpoſitiones: cōgregationē ⁊ ſegregationem ⁊ per cōpoſita ⁊ per cōpoſitionē corpo⁊ ſimplicium in ſe nō tñ ad inuicem. hec. n. cōpoſitio ꝯtingit eis ut ſit eterna quā nō ſint corpora ſimplicia in que fiat diſſolutio iſto⁊ corpo⁊ ſimpliciū ex quibus mūdus componit̄. neceſſe eſt igit̄ ut cōpoſitio corpo⁊ ſimpliciū ex quibus mūdus componit̄ ſit compoſitio neceſſaria. cōpoſitio autem mūdi ex illis corporibus nō eſt neceſſe apud eos ut ſit neceſſaria: ſed diſſolutio huius compoſitionis nō eſt generatio neqꝫ corruptio quā generatio ⁊ corruptio apud omnes nō eſt niſi in compoſitione corpo⁊ ex quibus mundus cōponit̄ ⁊ propter hoc contingit eis ſm hanc opinionem ut mundus non ſit generabilis ⁊ corruptibilis in ſubſtātia ſed in accidentibus.

Totaliter autē factum corrumpi ⁊ non reflecti exiſtente quidē vno impoſſibile eſt. priuſqꝫ enim fieret ſemper exiſtebat que ante ipſum conſiſtentia qua non facta nō poſſibile eſſe dicimus trāſmutari. infinitis autem entibus mundus cōtingit magis: ſed tamē ⁊ hoc vtrū paſſibile aut impaſſibile erit manifeſtū ex poſterioribus.

Dicētes v̓o ꝙ mundus ſit corruptibilis ⁊ non reuertetur omnino ad generationē reſpondebimus eis ꝙ ſi mundus ſit vnus impoſſibile eſt ut ſermo eo⁊ ſit verus oīo anteqꝫ mundus fuerit fuit illud ex quo cōponebat̄. ⁊ niſi illud eſſet ante generationē nō dicemus ꝙ illud alteretur in ipſum. ſi igit̄ habuit potentiā ut alteraret̄ poſſibile eſt ut mundus ex eo reuertat̄. ſi autē mundus non ſit vnus ſed plures tunc forte verum dicunt de mundo. ſed nos dicemus poſt vtrum eſt poſſibile an non.

108 Modo vult contradicere opinioni dicentiū mundū eſſe generabilē ⁊ corruptibilē corruptione eterna ſine generatione: ⁊ dixit: dicētes v̓o ꝙ mūdus ⁊c̄. i. dicentes autē ꝙ mūdus corrūpitur poſt generationē: ⁊ ꝙ nūꝙ̄ reuertet̄ ad generationē: mentiunt̄: ⁊ ſic deſtruemus ſermonē eorū ſ. ꝙ mundus non corrūpetur niſi in ea ex quibus generat̄ ⁊ hoc erit quā fuerit vnus indiuiduo neceſſe eſt ut reuertatur ad generationē quā hanc diſpoſitionē habeat ante generationē. ea eni poſſibilia ſūt ut ex eis ſit mūdus poſt corruptionē ſicut poſt generationē vel añ. ⁊ niſi eſſent poſſibilia ut ex eis fieret mūdus nō eſſet mundus. quā ergo poſuimus hoc eſſe poſſibile poſt corruptionem ꝙ ante eſt poſſibile neceſſario exibit in actum ⁊ ſi nō poſſibile reuerteret̄ in impoſſibile: neceſſariū eſt ut generatio mundi reuertat̄: ⁊ hoc intēdebat quā dixit: ⁊ niſi illud eſſet ante generationē ⁊c̄. i. niſi illud ex quo generatus fuit eſſet poſſi-

bile ut mundus ſit ex eo ante generationem mūdi nō diceremus in eo ꝙ alteraret τ trāſmotaret in mundū. D. o. ſi igit̃ habuit potentiā ut alteraret τc. i. ſi igit̃ illud aut illa ex quibus mūdus generat̃ habebāt potentiā alterationis in mundū neceſſario alterabant̃ in ipſuȝ poſt corruptionē ſicut ante generationē. mūdus ḡ reuertet̃ poſt corruptionē multotiens. D. o. ſi aūt mūdus nō ſit vnus τc. i. ſi aūt mūdus corrūpatur ſm̃ mutationē ex hac forma in formā illi cōtrariā diffinitiōe: iſta autē forma ſecūda remaneat eterna aut trāſmutet̃ in formā ei τ prime cōtrariam. ſ. tertiaȝ τ ſic in infinitū nūꝙ̄ reuertet̃ iſta forma. D. o. τ nos dicemus poſt τc. hoc quidem iam dixit ſuperius. ſ. ꝙ impoſſibile eſt ut mundi ſint plures vno τ ꝙ impoſſibile eſt trāſmutari in formā ꝯtrariaȝ ſue forme: τ forte rectum eſt reuerti ad ſermonē de hoc τ cōplere ꝯtradictionē huiꝰ poſitionis ex proprijs illius. ſ. eius qui ponit plures mūdos diuerſos in forma. τ ſic declaratum eſt hoc eſſe impoſſibile qum ſit impoſſibile eſſe corpora ſimplicia alia ab his corporibus: τ impoſſibile eſt ut ex eis componatur mundus compoſitione alia ab hac compoſitione.

Sunt autē quibus contingere videt̃ τ ingenitū aliquid ens corrumpi τ ingenitum incorruptibile perdurare ſicut eni in timeo. ibi enim ait celū factum quidē eſſe non ſolum: ſed τ fore decetero ſempiterno tempore ad quos naturalit̃ quidem de celo ſolū dictum. vniuerſaliter autem de omnibus ſpeculantibus erit τ de hoc manifeſtū.

Sunt autē alij qui dicūt poſſibile eſt ut aliqd non generet̃ tm̄ corrumpit̃: τ poſſibile eſt ut aliquid generet̃ τ nō corrumpatur ut dictum eſt in timeo ꝙ celum generatū eſt τ eſt perpetuū in ceteris temporibus ſine corruptione τ cōſumptione. nos vō dicamus ꝙ iſti non celum diſponunt niſi tm̄ ſermone naturali: τ nos perſcrutabimur de huiuſmodi verificatione perſcrutatione continēte omnia. ſi eniȝ hoc fecerimus manifeſtabit̃ tunc nobis vtrum celum ſit generatum ſine corruptione.

109 Cum demōſtrauit mundū eſſe nō generabilē aut corruptibilē: vult perſcrutari vtrū cum hoc ſit in eo potētia ad corruptionē: qm̄ qui cōcedit ꝙ in eterno erit potētia ad corruptionē poſſibile eſt apud cū ut aliquid generet̃ τ remaneat poſt eternū vel perpetuū ut plato in timeo: tunc eni nō habebit potentiā ad corruptionē abſq; corruptiōe qm̄ anteꝙ̄ generabat̃ erat corruptibile in actu. quȝ igitur generatū fuit corruptibile eſt in potētia. τ ſilr̃ poſſibile eſt ſm̃ hanc opinionem ꝙ aliquid quod in preterito ſemper fuit in futuro tm̄ corrūpat̃. potētia. n. corporis in eo tēpore infinito fuit. ſ. preterito: deinde exibit in actum poſt tēpus infinitū: τ dixit: in ſermone dicunt ꝙ celū eſt generatum τ nō corruptibile qd̄ nō diſponebāt celū diſpoſitione naturali: qm̄ manifeſtū eſt per inductionē vniuerſalē ꝙ omne generatū eſt corruptibile: τ dixit: nos aūt perſcrutabimur de hac perſcrutatōne cōtinēte omnia: quare qui voluerit de hoc perſcrutari in celo τ dimiſerit perſcrutari de hoc i eo qd̄ eſt vniuerſalius. ſ. omnibus entibus: τ eſt ille qui perſcrutaret̃ de tribus angulis ꝙ debēt eſſe equales duobus rectis in triangulo equilatero nō de triāgulo ſimplr̃ inq̄tum triāgulus. declaratū eſt. n. ꝙ tales propōnes non ſunt prime neq; eſſentiales: ideoq; dixit: qum igit̃ hoc fecerimus. i. qum perſcrutabimur de hoc per propoſitiones eſſentiales.

Primū autem diuidendū quomodo ingenerabilia τ generabilia dicimus: τ corruptibilia τ incorruptibilia. multipliciter eni dictis: τ ſi nulla differētia ad ſermonē neceſſe intellectū confuſuȝ habere. ſiquis diuiſo multipliciter tanq̄ȝ indiuiſo vtatur in manifeſtū enim ſm̃ quā naturā ipſi acciderit quod dictum eſt.

Sed anteq̄ȝ hoc faciamus diuidamus poſt intentiones generatōis τ corruptiōis τ declaremꝰ quid ē dicere generabile aut nō generabile: aut non corruptibile aut corruptibile: qm̄ qum ideȝ fuerit recipiens diuerſas intētiones que non diſtinguunt̃: τ aliquis conſiderauerit illud ſine diſtinctione τ ſine diuiſione ſtupefiet in intellectu: τ dicet de eo ſermonē ſine diuiſione τ ſine diſtinctione neceſſario. neſciet. n. de cuiuſmodi natura dicitur illud τ cuius intentōne.

110 Quia vult perſcrutari vtrū aliquid ſit eternō τ deinde poſt corrūpatur: aut aliquid ſit generatū deinde poſt remaneat eternū. generabile aūt τ corruptibile: τ non generabile τ non corruptibile dicunt̃ multis modis. vult poſt determinare ſm̃ quot modos dicunt̃ hec nomina: deinde oſtendere illud qd̄ intēdit: qm̄ ſi hoc nō fuerit ꝓueniret error ſicut dixit: τ dixit: qum eni idē fuerit recipiens plures intētiōes: τ pōt intelligi per idē dictio: τ quaſi dicit: qm̄ qū aliqua dictio ſignificet plures intētiones: τ poteſt intelligi per idem: ſubiectū iſtius queſtionis: qm̄ qum idē ſubiectū fuerit diuerſis intētionibus τ nō diſtinguant̃ ille intētiōes ut accipiant̃ quaſi eedem: neceſſario apparebit illud ſubiectū habere diſpōnes diuerſas: qm̄ tunc erūt ꝓpōnes nō eedem ut dictum eſt in perihermenias: τ hec expoſitio eſt quaſi apertior. D. o. neſciunt. n. τc. i. quia neſcit de cuiuſmodi natura dr̃ vnaqueq; earum intentionū qum ille intentiones dicant̃ de naturis diuerſis.

Videtur autem ingenitum vno quidem modo ſi ſit aliquid nunc prius non ens ſine generatione τ tranſmutatione queadmodum quidam tangi τ moueri dicunt. non eſſe enim generari dicunt tactum neq; motum vno autem ſiquidē cōtingens fieri aut non fieri non eſt: ſimiliter eni τ hoc ingenitum quod contingit non fieri. vno autem ſiquid omnino impoſſibile fieri ut τ quādoq; quidem fit quandoq; autem non. impoſſibile autem dicitur dupliciter: aut enim ſimplicit̃ non verum erit dicere ꝙ fiet vtiq;: aut non facile neq; cito aut bene.

Dicamus modo ꝙ aliquid dicitur non generabile multis modis: quorum vnus eſt qum primo fuerit in non eſſe: deinde in eſſe ſine generatione τ ſine alteratōne ut quidam dicunt de tactu τ motione. dicunt enim ꝙ tactus τ motio non ſunt generabiles. dicitur etiam alio modo cum anteq̄ȝ fuerit eſt poſſibile ut fiant ſed non fiunt niſi per generationem: τ dicitur etiam non generabile alio modo qum fuerit impoſſibile generari τ ſine potentia in eo ad generationem τ non ſit aliquando τ aliquando ſit.

111 Intendit per eſſe formam τ per non eſſe priuationem forme. quaſi igitur dixit: dicitur non generabile qum aliquid fuerit prius priuatum: deinde poſt fuit ens qum exitus eius a priuatione ad eſſe fuerit ſine tranſmutatione τ ſine alteratione: ſcilȝ ꝙ generatio eius ſit ſine tempore: τ hoc intendebat qum dicit τ ſine generatione τ ſine alteratione: ſicut dicunt quidam de tactu τ motu illos non eſſe generabiles quia carent eo ꝙ neceſſe eſt in generatione ſcilicȝ ꝙ exitus eorum ad non eſſe ad eſſe ſit non eſſe ad eſſe τ per tranſmutationem τ in tempore τ illud quod plus inuenitur huiuſmodi eſt in rebus relationis. τ manifeſtum eſt ꝙ hoc non dicitur non generabile niſi

per ſimilitudinē q2 omne qđ poteſt nō eſſe eſt neceſſario eſt generatū: ⁊ apparet ex hoc q2 nō dr̄ ipſuȝ nō generatū proprie niſi apud ſuū eſſe. Themiſtius autē dixit: ꝙ dicit̄ in ambobus.ſ.apud eſſe ⁊ nō eſſe. D.d. dicit̄ etiā alio mō ⁊ generatū.i. ⁊ dicit̄ nō generatū de aliquo nō ente ſm ꝙ poſſibile eſt eſſe per tranſmutationē ⁊ in tpe: ⁊ dixit hoc: q2 illud qđ nō eſt ens apud ſuū nō eſſe poteſt dici non generabile: ſed tñ ↄditionat̄ in eo ut ſit poſſibile eſſe ad differentiā eius ad impoſſibile. impoſſibile eni dicit̄ ſemper nō generabile: hoc aūt non dr̄ non generabile niſi in aliq̄ tpe: ſed tñ hoc nō generabiſe qđ dictū eſt hic nō opponit̄ generabili: quapropter viſū eſt ꝙ affirmatiue numerauit hanc intentionē de intētionib᷒ nō generatōis ⁊ dimiſit intentionē de q̄ dr̄ nō generabile apud ſuū nō eſſe qū fuerit poſſibile: ſȝ ſuū eē ē ſine cāis generatōis: qm̄ qū fuerit ens nō dicet̄ generabile ſȝ ēt dicet̄ nō generabile.q.d. igit̄ vult hic nūerare ō modis nō generāⁿ b᷒ illō qđ i ſua cōpoſitōe dr̄ generabile: qū illō de q̄ vult h̄ pſcrutari ſit huiuſmodi generis. Themiſtius aūt dixit ꝙ non dixit poſſibile in eo niſi ad diſtinguendū inter ipſum ⁊ impoſſibile: ⁊ intendit p poſſibile poſſibilitatē. D.d. ⁊ etiā dr̄ nō generabile alio mō qū aliquid fuerit īpoſſibile generari.i. ⁊ dr̄ etiā de aliquo ente eſſe nō generabile quȝ fuerit ipoſſibile generari q2 caret potētia ad generationē: ⁊ hoc vel q2 aliqñ inuenit̄ ens aliqñ nō ens: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: ſine potentia que ſit in eo ad generationē ⁊ nō ſit aliqñ ⁊ aliqñ ſit. ⁊ addit hanc ↄditionē: q2 aliquod ens nō eſt ipoſſibile generari niſi cū eo fuerit potētia ad generationē: ⁊ hoc ē de q̄ vere dr̄ nō generabile.ſ. ꝙ nūq̄ fuit non ens neq3 h3 potētiā ad nō eſſe: ⁊ ſm hoc nō intelligit̄ ex nō generabili impoſſibile ſicut intellexit Themiſtius: ſed dignı᷒ ens ut videmus ꝙ Themiſti᷒ intellexit ex hac tertia intētione impoſſibile. hec eni intētio tertia diuidit̄ in duo: quoꝝ alteꝝ eſt ꝙ in eo nō ſit potētia aliqua oio: ⁊ hoc eſt impoſſibile alterū aūt eſt ut in eo nō ſit potētia niſi difficilis: ſed ipſe Themiſtius dixit ꝙ hāc intētionē ſcđam earū duaꝝ diuiſionū oportet intelligere ex ſcđa intētione pme in qua.ſ. dicit: ⁊ dicit̄ etiā nō generabile alio mō: ⁊ fingit ꝙ Alexander explanabat hūc ſermonē ſm intētionē qua nos explanauimus.i. res generabilis anteq̄ generet̄. ⁊ qū explanatō fuerit ſm Themiſtiū tunc nō generabile dr̄ trib᷒ modis. dr̄.n. de eo qđ fit abſq3 cauſis generatiōis ⁊ de difficili generatiōis tñ poſſibilis: ⁊ de impoſſibili generatiōis: ⁊ ſm hoc diuidit̄ ex eis de quibus dicit̄ nō generabile illud qđ eſt magis famoſuȝ dici: ⁊ etiā illud qđ intēdit.ſ. eternū qđ nūq̄ fuit generatū. ⁊ etiā diminuit̄ ex hoc illud qđ nō eſt generatū: tñ poſſibile eſt facile generari. illud eni de q̄ dr̄ nō generabile aut vere aut nō vere dicet̄. ſi nō vere dicet̄ de generato abſq3 cauſis generatiōis: ⁊ de eo qđ eſt difficilis generatiōis. dr̄.n. nō vere q2 collocat̄ ſub diffinitōne generari qđ eſt ens poſtq̄ ens nō fuit. de his igit̄ duobus dr̄ nō generabile nō vere. vere aūt ſimilit̄ dr̄ de alijs duobus.ſ. de nō generato in actu.i. in aliquo tpe ⁊ de non generato ſimpliciī ſed neq3 in aliqua hora: ⁊ hoc quidē dr̄ de eo qđ ſemp eſt ⁊ de eo qđ ſemp nō eſt. triāgulus.n. nō eſt generatū ſimplicit̄: ⁊ habere plus q̄ tres angulos eſt nō generatū etiā ſimplr̄. in rei veritate ḡ ſunt quinq3 modi. videtur ergo ꝙ forte Ariſ. congregauit ens ſimplr̄ ⁊ non ens ſimplr̄ ſub tertio modo: ⁊ congregauit non ens i aliq̄ tempore quod eſt difficilis generatiōis ⁊ facilis generationis ſub ſecundo modo: ⁊ ſm hoc erunt intentiones quas dixit tres cū vere ſunt quinq3 ⁊ hoc fecit ꝑpt̄ breuiloq̄ū.

Eodem autē modo ⁊ genitum. vno quidem ſi non ens prius: poſterius ſiue genitum ſiue generatū. quandoq3 quidē non ens iterum autem ens vno autem ſi poſſibile ſiue per verum determinato poſſibili ſiue per facile. vno autē ſi ſit generatio ipſius ex non ente in ens: ſiue iā exiſtēte per fieri aut exiſtente: ⁊ ſiue etiā nondū exiſtente ſed contingente.

Similit̄ dicit̄ generabile multis modis: quoꝝ vnus eſt quȝ aliquid fuerit impoſſibile generari deinde fuerit in poſtremo non ens aut per generationem aut ſine generatione: ⁊ eſt aliquando ens ⁊ aliquando non ens. ⁊ dicitur etiam generabile alio modo qum aliquid quod non fuerit eſt poſſibile generari. ⁊ etiam dicitur generabile alio modo qum aliquid non fuit ⁊ deinde fuit per generationem.

112 Qum fuerit de nūeratiōe intētionū de quibus dicitur nō generabile vult dicere de quib᷒ dicit̄ generabile. ⁊ q̄a vna intentionū de q̄bus dr̄ nō generabile eſt illud qđ eſt poſſibilis generatiōis ꝙ adhuc nō eſt: hoc aūt eſt duobus modis: aut ad fiendū p cāſ generatiōis: aut ſine cauſis ei᷒ ⁊ q2 hoc eſt oportet ut hoc nomē generabile dicat̄ etiā de oppoſitis harū duaꝝ intētionū.ſ. de eo qđ eſt i actu poſt nō eſſe abſq3 cāis generatōis. ⁊ iđ incepit ⁊ collocauit has duas intētiōes in vno ſermōe ⁊ dixit: ⁊ ſimilit̄ dr̄ generabile multis modis: quoꝝ vnus eſt qum aliq̄d fuerit īpoſſibile generari. Deinde fuerit in poſtremo nō ens aut p generationē aut ſine generatiōe.i. q2 generabile dr̄ de eo qđ fuit in actu poſtq̄ nō fuit. Deinde poſt nō eſt: ⁊ hoc ē duobus modis: quoꝝ vnus eſt ut fiat ſine cauſis generatōnis alius cū cauſis: ⁊ dicit: qum aliquid fuerit impoſſibile generari.i. ⁊ nō dr̄ in iſtis eſſe nō generabile niſi ſm ſtatum in quo nō eſt generādū.ſ. quȝ fuerit in actu: qm̄ quȝ aliq̄d fuerit cōpletū in generatiōe impoſſibile ē generari. ⁊ iſte due intētiōes i quas prius diuiſuȝ fuit nō generabile ſunt cōtente hic in pmo diuiſiōe: ⁊ vtraq3 iſtaꝝ diuiſionū dicētiū ſunt oppoſita duab᷒ intētionib᷒ de q̄b᷒ dr̄ nō generabile.ſ. pme ſue explanatiōis ⁊ ſcđe: ⁊ poſſibile eſt generabile ⁊ nō generabile ex eis dici de vna intētiōe ſȝ diuerſis modis. generatū.n. abſq3 cauſis generatiōis poſſibile ē dici apud ſuū eſſe generabile ⁊ nō generabile inſimul. nō generabile vō ē q2 ſine cauſis generatiōis. generabile aūt q2 eſt poſtq̄ nō fuit: ſed tñ meli᷒ ē ut nō dicat̄ nō generabile niſi apud nō eſſe ⁊ generabile apud eē: quapropter dixit qū aliq̄d fuerit ipoſſibile generari ⁊c̄. dicit hāc intentionē hui᷒ nōis generabile q̄ opponit̄ duab᷒ pmis intētiōib᷒ huius nōis nō generabile. dixit etiā ſm intētionē generabilis ⁊ dixit: ⁊ etiā dr̄ generabile alio modo ⁊c̄.i. dr̄ generabile ⁊ de eo qđ generatū eſt potētia nō generatū actu. ⁊ Themiſtius intellexit ex hac intētione illud qđ ē difficilis generatiōis.i. dixit ꝙ hec intētio ſecūda quā dixit ex hoc nomine generabile eadē eſt cū oppoſita ſecūde intētiōis quā dixit ex eis de q̄bus dr̄ nō generabile.ſ. ꝙ eſt difficilis generatiōis ſm ſuā ſententiā nō ſm ſentētiā Alexādri. D.d. tertiā intentionē ⁊ dicit: ⁊ dr̄ generabile alio mō ⁊c̄.i. ⁊ dr̄ generabile de eo qđ ē generabile i actu vere: ⁊ ē illud qđ pus fuit nō ens. deīde fuit ens via generatiōis ⁊ exiſtimat̄ hoc eſſe collocatū ſub pmo diuidēte. ⁊ qđ dicit i eo cernit aut p generationē aut ſine generatiōe: tñ videt̄ ꝙ nō vocauit ipſū hoc generabile niſi inq̄tū ens ē poſt nō ens ſȝ viā generatōis qđ intēdebat in pmo mō. ⁊ Themiſti᷒ dixit ꝙ intēdebat p hoc illō qđ neceſſario generat̄: ſȝ tñ viſū ē ꝙ illud qđ neceſſario generatur nō fit ſm viam generationis ſed per alterationem.

Et corruptibile aūt ⁊ icorruptibile ſilr̄. ſiue eni pus aliq̄d ens poſteri᷒ aūt nō ē aut nō eē ↄtigit corruptibile eſſe dicim᷒ ſiue corruptū aliquādo ⁊ tranſmutatum ſiue non. eſt autem ⁊ ꝙ per corrumpi cōtingens nō eſſe corruptibile eē dicim᷒

⁊ adhuc aliter qđ facile coꝛꝛūpitur qđ dicꝫ vtiqꝫ aliquis euſcarton.

Et ſimiliter coꝛꝛuptibile dicit̃ multis modis quoꝝ vnus eſt quum aliquid fuerit pꝛimo ens et poſtremo non ens ſiue per alterationē ſiue non. ⁊ foꝛte dicit̃ coꝛꝛuptibile alio modo quum aliqđ fuerit poſſibile ut non ſit non ens per coꝛꝛuptionem. ⁊ dicitur coꝛꝛuptibile alio modo etiam qū aliquid fuerit velocis coꝛꝛuptiōis ut illud quod eſt facilis coꝛꝛuptionis.

113 Ideſt quoꝝ eſt vnus qum aliquid fuerit pͥmo ens deinde fuerit nō ens poſt dicit̃ enim eo apud nō eſſe ſuū cōſequēꝫ eſſe quod eſt coꝛꝛuptibile ⁊ quod iā coꝛꝛuptū eſt ſine ſuū non eſſe fuerit per alterationē.ſ. coꝛꝛuptione vera aut ſine alteratione ⁊ hoc eſt coꝛꝛuptionē in actu. D. induxit ſecundā intentionē ⁊.d.⁊ foꝛte vocabimus aliquid coꝛꝛuptibile alio modo ⁊c̃.i.⁊ foꝛte dicamus coꝛꝛuptibile qū aliquid fuerit poſſibile non eſſe nō per aliquā cauſaꝫ cāꝝ coꝛꝛuptionis ad demonſtrandū ꝙ qum hoc nomē coꝛꝛuptibile dicit̃ de eo qđ eſt in potentia huius.ſ. ꝙ intrat ipꝫ nō eē ſine cauſis coꝛꝛuptōis dignꝰ eſt dici de eo qđ ē i potētia nō ens qū fuerit non ens p cās coꝛꝛuptōis. ⁊ Themiſtiꝰ ſꝫ ꝙ reputo itelligit ex ꝓnūciatiōe huiꝰ coꝛꝛuptōis qū coꝛꝛūpit̃ ſine alteratiōe ⁊ ſine coꝛꝛuptiōe fluuij magni quaꝫ tranſmutatur de loco in locū. Deinde dat tertiā intentionem: ⁊ eſt illud quod nō eſt coꝛꝛuptū in actu ſed eſt facilis coꝛꝛuptionis: de hoc enim dicit̃ coꝛꝛuptibile etiam: ⁊ dicit ⁊ dicit̃ etiā coꝛꝛuptibile alio modo ⁊c̃. intendit dicere ꝙ illud quod eſt in potentia dicit̃ duobus modis de difficili: ⁊ hoc raro ⁊ in ſimilitudine remota ⁊ de facili coꝛꝛuptibili: ⁊ eſt hoc magis in vſu: ⁊ abbreuiatio huius eſt ꝙ coꝛꝛuptibile dicit̃ de coꝛꝛupto in actu ⁊ in potētia. in actu dr̃ de eo quod coꝛꝛumpit̃ per alterationē ſubſtātie ſue ⁊ trāſmutationē: ⁊ de eo quod coꝛꝛumpit̃ per tranſmutationeꝫ alterius ⁊ eius trāſmutationē in potētia dr̃ de eo quod ē difficilis coꝛꝛuptiōis ⁊ de eo ꝙ eſt facilis coꝛꝛuptiōis.

Et de incoꝛꝛuptibili eadem ratio: aut enī qđ ſine coꝛꝛuptione quandoqꝫ quidē ens: qn̄qꝫ aūt non ens puta tactus quia ſine coꝛꝛūpi prius exiſtentes poſtremo non ſunt aut ens quidē impoſſibile aut non foꝛe aut non futurum aliqn̄. nunc autem ens tu enim es ⁊ tactus nunc ſed tn̄ coꝛꝛuptibilis quia eſt aliqn̄ quādo non eſt verū te dicere quia es neqꝫ hoc tangi: maxime autē ꝓprie ens quidem: impoſſibile autem coꝛꝛūpi ſic ut ⁊ nunc ens poſtremo non ſit: aut contingat nō eē ⁊ ſi nondū coꝛꝛuptū contingens autē poſtremo non eſſe. videtur aūt incoꝛꝛuptibile ⁊ quod non facile coꝛꝛumpitur.

Et ſimiliter dicit̃ quod non cadit ſub coꝛꝛuptione multis modis quoꝝ vnus eſt quum aliquid fuerit aliquando ens aliquando non ens ut tactus. aliquando enim eſt ens ⁊ aliquādo nō ens abſqꝫ eſſe ſub coꝛꝛuptione: ⁊ dicit̃ etiam nō coꝛꝛuptibile illud alio modo illud quod eſt ens ⁊ habet potentiā ad non eſſe vel illud quod in futuro erit non ens ſm̃ hoc cadens ſub coꝛꝛuptione: nunc autem eſt ens ⁊ eſt ſm̃ hoc cadens ſub coꝛꝛuptōne: in futuro enim erit non ens. modus autem verus.ſ. quod non cadit ſub coꝛꝛuptione eſt ut illud quod modo eſt ens ⁊ habet potētiaꝫ ad coꝛꝛuptionē ita ꝙ ſit modo ens ⁊ nō ens. ⁊ dicit̃ etiam alio modo quaꝫ res non coꝛꝛūpatur adhuc ⁊ poſſibile eſt poſtremo ut ſit non ens: ⁊ etiam dicitur non coꝛꝛuptibile alio modo quum aliquid non cadit velociter ſub coꝛꝛuptiōe ſicut illud quod non eſt facilis coꝛꝛuptionis.

114 Ideſt nō coꝛꝛuptibile dicit̃ illud cuius coꝛꝛuptio ē ſine cauſis coꝛꝛuptionis: ſicut dicit̃ non generabile illud cuius generatio eſt ſine cauſis generatōis. iſte autem modus poteſt dici coꝛꝛuptibile ⁊ nō coꝛꝛuptibile duobus modis diuerſis: coꝛꝛuptibile vͦ inquātum non eſt poſt eſſe: non coꝛꝛuptibile aūt quia ſuū non eſſe non eſt per cauſas coꝛꝛuptionis. iſta autem ſunt ſicut dixit que aliquando ſunt ⁊ aliquando nō ſunt quoꝝ eſſe nō eſt per cauſas generationis: ⁊ quoꝝ nō eſſe non eſt per cauſam coꝛꝛuptiōis. V.g. ſenſus tactus. ſenſus enim tactus non eſt tranſmutatio ut fiat aut coꝛꝛumpatur in tempoꝛe ſed eſt conſequens tranſmutationem: vnde eſt non in tempoꝛe ⁊ ſimiliter omnia elementa. D.d.⁊ dicit̃ enim nō coꝛꝛuptibile alio modo.i. dicit̃ coꝛꝛuptibile de eo quod eſt coꝛꝛuptibile in potentia ⁊ eſt ens in actu ⁊ eſt poſſibile ut nō ſit poſt. D.d. aut illō quod in futuro nō eſt: modo autē eſt: ⁊ eſt altera pronūciatio eiuſdem intentiōis.ſ. coꝛꝛuptibilis in potētia. D.d.⁊ ē modus ⁊c̃.i. modus autē de quo dicit̃ nō coꝛꝛuptibile veriori nomine eſt illud quod eſt ens in actu quo nō eſt potentia ad nō eſſe ita ꝙ aliquando ſit ens ⁊ aliquādo non ens. D.d.⁊ dicit̃ etiam non coꝛꝛuptibile alio modo qum aliquid adhuc nō coꝛꝛūpatur ⁊ poſſibile eſt in poſtremo ut ſit non ens ⁊ poſt hoc eſſe illud quod in poſtremo eſt nō ens ſine cāis coꝛꝛuptiōis: ⁊ differt per hoc ab eo i quo pͥmo dixit qum aliquid fuerit ens ⁊ habet potentiā ut ſit nō ens. D.d.⁊ dicit̃ etiā nō coꝛꝛuptibile alio mō qū aliqđ nō cadit velociter ſub coꝛꝛuptiōe: ⁊ hoc manifeſtū eſt eſſe ꝙ eſt aliud cōdiuidens ſ predictis. ⁊ abbreuiatio huiꝰ ſermonis eſt ꝙ incoꝛꝛuptibile dr̃ aut qꝛ coꝛꝛuptio eius ſit ſine cauſis coꝛꝛuptōis: aut qꝛ eſt nō coꝛꝛuptū in actu ⁊ poſſibile eſt coꝛꝛūpi in futuro: ⁊ hoc duobus modis: aut ſine cauſis coꝛꝛuptiōis: aut cū cauſis. dr̃ itaqꝫ hoc nō coꝛꝛuptibile de duabus intētiōibus: pꝛima.ſ. ⁊ ſecūda. tertius aūt eſt verus ⁊ eſt illud quod eſt ens in actu ⁊ nō habet potētiā ad coꝛꝛuptionē: neqꝫ eſt poſſibile ut in aliqua hoꝛa ſit coꝛꝛuptū: quartꝰ vͦ ē id qđ eſt difficilis coꝛꝛuptiōis.

Itaqꝫ hoc ſic habenti conſiderandū quomō dicimus poſſibile ⁊ impoſſibile. ꝓpꝛijſſime. n. dictum eo ꝙ non poſſit coꝛꝛūpi: neqꝫ aliquādo quidem eſſe aliquando autē non. videt̃ autē ⁊ ingenitum ꝙ impoſſibile ⁊ ꝙ non potens fieri ſic vt ⁊ pꝛius quidem non ſit poſterius auteꝫ ſit puta diametrum ſimetrum.

Et quum de generatione ⁊ coꝛꝛuptione ⁊ ſuis intentionibus iam diximus aperte: perſcrutemur modo de illo de quo dicimus ipſum habere potentiam aut non habere potentiam. incoꝛꝛuptibile vͦ veꝝ eſt illud in quo non eſt potentia ad recipiendum coꝛꝛuptionem neqꝫ habet potentiam ut aliquando ſit ens ⁊ aliquando non ens illud autem quod non generatur eſt illud quod non habet potentiā ut ſit temperatū naturalit̃.

115 Ideſt ꝑſcrutatio ē añ introitū in eas q̃ intēdimꝰ qđ eſt dicere hoc hꝫ potētiā aut nō hꝫ illud niſi de q̃ vere dr̃ nō coꝛꝛuptibile ē qđ nō hꝫ potentiā ad coꝛꝛuptionē: neqꝫ etiā ē poſſibile ut aliqn̄ ſit ens ⁊ aliqn̄ nō ens. D.d. illō aūt qđ aliqn̄ nō generat̃ ⁊c̃.i. illud aūt qđ vere nō generatū ē qđ nō ē in potētia in aliq̃ tp̃e: ⁊ qū ita ſit: eſt igit̃ illud in q̃ nō ē potētia ut ſit ens in q̃ eſt potētia ut generet̃ qū generabit̃ nō hēbit iā potētiā ad generationē. illud ḡ qđ nō generat̃ nō hꝫ potentiā ad generationē: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: nō hꝫ potētiā ut ſit equale nālit̃.i. qꝛ ſemꝑ fuit eq̄lia ꝑ nāꝫ ⁊ intēdebat ꝑ equale nālit̃ illud quod eſt in ſua ꝑfectiōe.

⁊ innuit ex hoc ſm ꝙ reputo opinionē platonis dicentis ꝙ mundus ante hoc fuit equalis per naturaʒ.i. equaliter in potentia .D.poſt hoc fuit equalis per naturā:⁊ hec eſt ordinatio quam intendebat qum dixit ꝙ mundus prius fuit inordinatus:deinde poſt venit ad ordinē:⁊ voluit hic notificare ꝙ mundus non ſemper fuit ordinatus quia nō eſt in eo potentia ad ordinationē.i.⁊ ſi venit ex inordinatione ad ordinationem potentiam habet ad ordinationē ⁊ non ordinationem.

Si itaqʒ aliquid poteſt mouere centum ſtadia aut leuare pondus ſemper autē plurimū dicimꝰ puta talenta leuare centum: aut ſtadia ire centū: q̄ʒuis ⁊ partes poteſt que intus.ſiquidē ⁊ ſuper abundantiā ut nominet̄ ad finem ⁊ excellētie virtutem.neceſſe igit̄ potens ſm excellentiam tm̄ ⁊ que infra poſſe: puta ſi talenta centum tollere et duo:⁊ ſi ſtadia centuʒ ⁊ duo poſſe ire. virtus aūt excellētie ⁊ vtiqʒ ſiquidem impoſſibile tm̄ ſm excellentiā dicētibus ⁊ plura impoſſibile: puta nō potens mille ire ſtadia: manifeſtum quia mille ⁊ vnum.

Dicamus modo ꝙ ſi potētia alicuius fuerit moueri per centum miliaria ⁊ ferre per centum aurenas poterit etiaʒ in partibus que ſunt inter ea: oportet ergo nos diffinire potētiam. dicamꝰ ergo ꝙ diffinitio potentie eſt vltimū potentie rei quod eniʒ poteſt ambulare per centū leucas poteſt ambulare per duas leucas:⁊ quod pōt ferre centū libras poteſt ferre duas libras. manifeſtuʒ eſt igit̄ ꝙ potentia diffinienda eſt in fine eius qꝺ poteſt. debile autē diffinit̄ per minꝰ q̄ʒ pōt: qm̄ ſi aliquid non poteſt ferre aliquod pondus nō poterit maius. V.g.ſi non poteſt ferre centū libras non poteſt ferre centum ⁊ vnam: ⁊ qꝺ non poterit ambulare mille leucas nō poterit ambulare mille ⁊ vnam. ſit ergo tres potentie finis potētie eius vltimū eius potentie ſm magis.

116 Qum narrauit ꝙ oportet perſcrutatoreʒ de potentia ante quid eſt dicere hoc habʒ potentiā ſuper hoc: aut nō habet. ⁊ vtrū qum de aliquo dixerimus ipſuʒ habere potentiā ad eſſe eſt in toto tempore ſui eſſe: aut eſt in vltimo iſtius temporis. ⁊ ſimiliter qum dixerimus ꝙ aliquid nō habet potentiā ad eſſe vtꝝ ſit in toto tp̄e ſui non eſſe aut in ſui eterno vel ſuo principio. ⁊ dixit: dicamꝰ modo etiaʒ ꝙ qum potentia alicuis fuerit in moueri per centū leucas ⁊c̄.i.⁊ qum manifeſtū eſt per ſe ꝙ ſi aliquid poteſt aliquē actū ꝙ poteſt illud quod eſt ſub eo: manifeſtū eſt ꝙ potētia eius nō eſt diffinienda niſi per vltimū iſtius actōis: ⁊ qum ita ſit manifeſtum eſt ꝙ potētie reꝝ nō terminātur niſi per ſuos fines:⁊ per eos diſtinguit̄ quelibet potētiarū rerū habentiū potētias diuerſas. V.g. ꝙ qum voluerimꝰ diffinire potentiā illius quod poteſt moueri per centū leucas nō dicemus ꝙ habet potentiā moueri per minus q̄ꝫ ꝑ centū. ⁊ qum ita ſit potentia igit̄ non diffinit̄ niſi per fineʒ ſui actus nō per illud quod eſt ante finē. ⁊ qum demonſtrauit quid eſt dicere hoc habet potentiā:⁊ ꝙ ipſe intendebat per hoc finem potentie nō quēcūqʒ: incepit dicere moduʒ ex quo diffinitur debilitas potentie ⁊ ſuū defectū ⁊ dicit debile autē terminat̄ minus q̄ꝫ poteſt.i.defectuſ potentie terminat̄ per minimū in poſſe.qum enim non poterit minus neceſſariū eſt ut non poſſit magis ecōuerſo determinationi actōis potentie.ſ.quo potentia diffinitur ex fine ſui actus. defectus autem eius diffinitur ex primo in poſſe. qum enim non poterit ferre quinqʒ libras quod ē plus dicemus ꝙ eſt impotens ferre quinqʒ libras ⁊ plus: qm̄ ſi quinqʒ non poteſt plus neceſſario non poteſt. ⁊ qū ita ſit manifeſtum eſt qum dicimus hoc habet potentiaʒ intendimus tm̄ potentie.i.finē. ⁊ ſimiliter qum dixit hoc non habet potentiā non intendit niſi terminum.

Nihil autem nos turbet:determinet̄ enim ſm excellentie terminū dictum ꝙ proprie poſſibile forſitan enim inſtabit quis vtiqʒ quaſi non ſit neceſſe quod dictum eſt. videns enim ſtadiuʒ non vtiqʒ que intus videbit magnitudines ſed cōtrarium magis. potens videre punctum aut audire paruū ſonum ⁊ maiorem habebit ſenſuʒ. ſed nihil differt ad rationeʒ. determinetur enim aut in virtute aut in re excellentia: quod enim dicit̄ manifeſtum. viſus quidem enim qui minoris excedit: velocitas autem que maioris.

Sit igitur terminus potentie finis ſue potētie ſm magis. non igitur exiſtimetis ſi aliquis dixerit nobis qm̄ forte aliquis contradicet ſermoni ꝙ diffinitio per quam diffinimus potētiam non eſt neceſſaria neqʒ recta. qui enim videt aliquid per diſtantiam vnius leuce poteſt videre minus ex diſtantia minori vna leuca. ſed ꝯtradicit huic ſermoni quia qui poteſt videre punctum vel audire minimam vocem poteſt videre pluſq̄ʒ punctum ⁊ audire magnam vocem. dicamus ergo ꝙ hoc non deſtruit noſtrum ſermonem de diffinitione pontentie quia diffinitur aut in fine rei aut in vltimo ſue potentie.

117 Ideſt ſi ergo iſte potētie ſm magis qꝺ eſt finis ſue actionis: ⁊ qꝛ in hoc quod dixit de potētia eſt queſtio incepit munire hoīes ab illa queſtione ad demonſtrandū eiꝰ contradictoriam:⁊ dixit: non igitur exiſtimetis ipſum eſſe factum propter ſermoneʒ alicuius contradicentis quia qui diffinit potentiam per magis non recte facit. qui enim videt aliquod q̄ntum terminatum ex ſpatio terminato pōt videre minus ex minori ſpatio: ⁊ non poteſt videre illud minus ex ſpatio ex quo videt maius. non ergo omnis potentia que magis comprehendit poteſt minorem comprehendere:nec etiam omnis potentia habet finem terminatum in ſua actione: nam qui aliquid ex vna leuca cōprehendit comprehendit magis ex illa leuca ⁊ magis minori ⁊ ſic in infinitū: ⁊ hoc intendebat qum dixit:qui enim videt aliquid ex leuca poteſt videre minus ex minori leuca ideſt ⁊ non poteſt videre illud minus ex leuca ⁊ videt maius ex illa leuca:ſed huic eſt contradictio ſermoni ⁊c̄.i. ſʒ hoc quod apparet de viſu dicto eſt contrarium. iam eniʒ dictum eſt ꝙ illud cui data eſt aliqua potentia non poteſt agere plus illa potentia: ⁊ hoc apparet de potentia viſus econtrario: quoniā ſi minus comprehendet: maius comprehendet:ſimiliter de voce. ſi autem qui aliquam voceʒ ex aliquo ſpatio audierit: audit maiorem ex illo eodem ſpatio. deinde incepit diſſoluere hanc queſtionem dicendo: dicamus igitur ꝙ hoc non deſtruit noſtrum ſermonem.i.⁊ hoc exemplum deſtruit vniuerſitatem ſermonis predicti. omnis enim potentia aut eſt actiua aut paſſiua. ſi actiua terminatur per vltimum finem eius quod agit. ſi paſſiua per minimuʒ eius a quo patitur: nam qum a minori patitur: patietur a maiori: ⁊ potentia que eſt fortioris paſſionis patitur a minori. hec quidem eſt diſpoſitio potentie viſus. qum enim patietur a grano miliȷ̄ ab aliq̄ ſpatio patietur a maiori ex illo eodem ſpatio. ſenſus igit̄ fortes ſunt qui comprehendunt minimū eorum que ſunt poſſibilis vt comprehendantur de ſpatiȷ̄s ex quibus ſeparatur viſio. ⁊ qum ita ſit potentia non terminatur niſi ex ſuo fine ſiue fuerit actiua ſiue paſſiua.

Determinatis autē his dicendū quidem deinceps. Si itaqꝫ ſunt quedam poſſibilia ⁊ eſſe ⁊ non eſſe: neceſſe ē tempore aliquo determinatuꝫ eſſe plurimum ⁊ eius quod eſt eſſe ⁊ eius quod non. Dico autem non poſſibile rem eſſe ⁊ ens poſſibile non eſſe ſm̄ quācunqꝫ predicationeꝫ puta hominē aut album aut tricubitum aut aliud quodcunqꝫ talium. ſi eni nō erit q̄ꝫtuꝫ aliqd̄ ſed ſemꝑ plus propoſito ⁊ nō eſt cuius minus i infinito erit tēpore idem poſſibile eſſe ⁊ non eſſe alio infinito: ſed hoc impoſſibile.

Uolumus mō poſtq̄ꝫ hoc diſtinximus. ſ. potē tiam ⁊ debilitatem determinare reſidua per ea q̄ ſunt ſimillima. dicamus igiꝉ ꝙ ſi aliquis habuerit potentiā ad eſſe ⁊ nō eſſe omnino eſt tempus diſtinguens inter ſuum eſſe ⁊ ſuam deſtructionē ſcilꝫ tempus in quo illud habet potentiam ad eſſe ⁊ non eſſe. ⁊ hic quidem ſermo ē in omnibus p̄dicamentis: vt homo ⁊ album ⁊ tricubitum et aliis p̄dicamentis. ſi igiꝉ hec potentia nō fuerit i aliqua hora temporis: ⁊ tēpus eius fuerit continuum ⁊ nō inueniaꝉ ei tempus: neqꝫ modicum neqꝫ multum: illud tunc habebit potentiam ad eſſe ⁊ non eſſe in tempore infinito: quod eſt impoſſibile:

118 Qum declarauit potentiam ex vltimo ſue actionis ⁊ defectum potentie ex prima re que nō poteſt facere aliq̄d ⁊ hoc in rebus actiuis ⁊ paſſiuis: vult oſtendere ꝙ ſimiliꝉ cōtingit in rebus generabilibus ⁊ corruptibilib⁹. entia eni per potentiā que eſt in eis ad generationē generanꝉ ⁊ per potentiā que eſt in eis ad eſſe ſunt: ⁊ corrūpunꝉ per defectum iſtius potentie: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: determinare reſidua per ipſum quod eſt ſimile. i. per mutationeꝫ iudicij in hoc ad generabile ⁊ corruptibile. D. o. ⁊ iſte ſermo eſt in omnibus predicamētis. i. ⁊ hec intentio potētie defectus eſt eadē in omnibus predicamētis in ſubſtantia ſ. ut homo in homine: ⁊ diximus ipſuꝫ habere potentiam ad eſſe centum annoꝝ ⁊ non habere potentiā eſſe pluſq̄ centum annoꝝ. ⁊ ſimiliter de qualitate ⁊ quātitate ⁊ aliiſ predicamentis qum attribuimus eis potentiā. ſ. ꝙ terminamus omnes has potentias ex vltimis ſuaꝝ actionū in tempore. ſ. ex vltimo tempore in quo poſſibile eſt ut iſtud remaneat ens corruptionē aut terminās ex primo tempe in quo poſſibile eſt corrūpi. ⁊ ſimiliter terminamus potentiam generandi ex primo tempore in quo poſſibile eſt generari: qum hoc generari in hoc ſit hoc corrūpi. ⁊ qū demonſtrauit hoc de potētia dixit: ſi igitur hec potentia nō fuit in aliqua hora temporis ⁊c̄. i. ⁊ qum apertum eſt de potentijs ꝙ tempora eaꝝ ſunt terminata. ſi igiꝉ aliq̄s ſinxerit potentiā eſſe non terminatā in aliquo tpe. ſ. non habere principiū neqꝫ ſinē erit vtraqꝫ potētia que eſt ad aliquid ⁊ ad ſuū oppoſitū infinita: qd̄ eſt impoſſibile.

Principium autē ſit hinc: impoſſibile ⁊ falſuꝫ nō ideꝫ ſignificant. ē autē impoſſibile ⁊ poſſibile ⁊ falſum ⁊ verum: hoc quidem ex ſuppoſitione. dico autē vt puta trigonum impoſſibile duos rectos habere ſi hoc: ⁊ diameter cōmenſurabilis ſi hoc. ſunt autē ſimpliciter ⁊ poſſibilia ⁊ impoſſibilia: ⁊ falſa ⁊ vera: nō autē idem ē falſum aliq̄d eſſe ſimpliciter: ⁊ impoſſibile ſimpliciter: te eniꝫ non ſtantē dicere ſtare falſum quidem non ipoſſibile autē. ſimiliter autē citharizantē non cātantem autē: cantare dicere falſum ē: non autem impoſſibile. ſimul autem ſtare ⁊ ſedere ⁊ diametrū cōmenſurabilem eſſe non ſolum falſum ſed ipoſſibile: non itaqꝫ idem ē ſupponi falſum ⁊ impoſſibile. accidit autē impoſſibile ex poſſibili: hoc q̄dem igitur ſedere ⁊ ſtare ſimul habet virtutem: quia quādoqꝫ habet illam ⁊ alteram: ſed nō vt ſimul ſedeat ⁊ ſtet ſed in alio tēpore.

Incipiamus mō ⁊ declaremus quomodo eſt impoſſibile: ⁊ dicamus ꝙ falſum ⁊ impoſſibile non ſunt idem. ſunt enī quattuor impoſſibile et poſſibile: ⁊ verum ⁊ falſum. poſſibile eſt non triangulum eſſe iſochelem: impoſſibile v̄o ut diametrum eſſe equalem coſte. falſum enī ⁊ verum non ſunt idem ſicut diximus ſuperius. qui ergo dicit aliquem ſurgere qum non ſurgit falſum dicit ſed nō impoſſibile: ⁊ qui de cantore dicit ipſum cantare dum non cantat falſum dicit ſed nō impoſſibile. dicere autem idem ſurgentem eſſe ⁊ ſedentem ſimul non tm̄ falſum ſed impoſſibile. impoſſibile enim eſt hominē habere potentiā quaſit ſurgens ⁊ ſedens inſimul in eodem tempore: quia in eodem tempore habet duo tamen non in actu: ſed ſurrectio in vno tpe ⁊ ſeſſio in alio.

119 Qum declarauit ꝙ cōtingit dicenti ꝙ in aliquo quod eſt ens per tempus infinitū eſt potētia ad non eſſe ut due potentie inſimul ſint infinite. ⁊ quia tēpus actionis vnius potentie non ſit aliud a tempore ſecūde potētie: ⁊ narrauit ꝙ ab hac poſitione ſequiꝉ impoſſibile: incepit dicere quō ſequiꝉ ⁊ ꝓpoſuit hanc ꝓpōnem. ſ. ꝙ falſuꝫ eſt duob⁹ modis impoſſibile. ſ. ⁊ non impoſſibile: ⁊ ꝙ falſum quod non eſt non impoſſibile eſt illud quod eſt poſſibile: ut ſit quando poniꝉ ens in actu anteq̄ ſit. U. g. ꝙ ſi poſuerimuſ ſortem qui eſt ſurgens eſſe ſedenteꝫ eſt falſum poſſibile ⁊ nō impoſſibile ⁊ vniuerſaliꝉ queādmodū dixit: que ſunt quattuor intētiones: falſuꝫ: poſſibile: impoſſibile: verum. D. o. dedit exemplū de poſſibili ut triangulū eſſe iſochelē quod eſt poſſibile eſſe: ⁊ iō laborāt geometre declarare quō poſſit īueniri: ipoſſibile aūt ē ut diametrū quadrati eſſe cōmunicantē coſte. ⁊ hoc intēdebat quꝫ dixit equaleꝫ D. o. falſuꝫ autē ⁊ veꝝ non ſunt idē: ita fuit in libro p̄mo ſed debꝫ eē. falſuꝫ aūt ⁊ ipoſſibile nō ſunt idē ſicut dixim⁹ ſuperius. īpoſſibile. n. eſt falſū ſed nō ꝯuertiꝉ ſicut dixit in ſurgēte qui nō eſt ſurgēs: q2 falſū dicit: nō m̄ īpoſſibile qū poſſit quidē ſurgere qui autē dixerit idē ſurgentē ⁊ ſedētē ſimul falſū dicit ⁊ ipoſſibile. falſū ḡ eſt duob' modis: falſū poſſibile: ⁊ falſuꝫ ipoſſibile. D. o. q2 in tpe in quo ⁊c̄. i. in tpe in quo habet vnū oppoſitoꝝ nō habet in illo tpe niſi potentiā ad ſecundū oppoſitū nō potentiā ad oppoſitum in actu: qm̄ qd̄ habet in actu nō habet potentiā ad ipſuꝫ quꝫ ḡ tacuerit illo oppoſito ⁊ habuerit ſcd̄m oppoſitū cōuerteꝉ hoc ḡ nō inueniēꝉ in eo due potentie inſimul: ſed qum inueniunꝉ in eo due actiones inſimul in eodē tpe. ⁊ voluit oſtendere per hoc ꝙ ſic eſt de potētia ad oppoſitū ſicut de ipſis oppoſitis. ſ. q2 duo oppoſita nō ꝯgregāꝉ inſimul: ſic ⁊ eaꝝ potētie nō ſimul ꝯgregant in eadē mā'eria.

Si itaqꝫ aliquid infinito tēpe plurimū habet virtutē: non eſt in alio tpe ſed hoc ſimul: quapropter ſiquideꝫ infinito tempore ens corruptibile eſt virtutē habebit vtiqꝫ eius quod eſt nō eſſe. ſi itaqꝫ īfinito in tpe ē ſic exiſtēs qd̄ pōt nō eē: ſimul igiꝉ erit ⁊ nō erit ſm̄ actū. falſū quidē igiꝉ accidꝫ vtiqꝫ q2 falſuꝫ poſitū ē: ſed ſi non ipoſſibile erat nō vtiqꝫ ⁊ impoſſibile eſſet quod accidit omne igiꝉ ſemper ens ſimpliciter incorruptibile.

Si igiꝉ aliquis dixerit aliquid habet potentiā ad plura in tempore infinito ſignificauit ꝙ illud non facit illas actōnes in tempore: ſed omnes in eodem tempore inſimul ⁊ ſi ita eſt: ſed dixit erit aliquid eoꝝ cadentiū ſub corruptione ſemꝑ in

tempore infinito habet potentiam ut non ſit ſub corruptione ſemper ad infinitū: qm̄ illud qđ habet potentiā ut non ſit eſt etiā: ⁊ ſi ita ſit erit illud generatū ⁊ non generatū inſimul in actu: ⁊ hoc eſt falſum non poſſibile eſt quidē falſum: qr eius ꝓpoſitio fuit falſa ⁊ vbi eſt falſa ⁊ impoſſibile inſimul: cõcluſio non eſſet impoſſibilis. manifeſtū eſt igiť ꝙ omne eternū in eſſe non cadit ſub corruptione neqꝫ ſub generatiōe: qm̄ ſi caderet ſub corruptione ⁊ eſſet generatū haberet potentiam ut non eſſet de tempore.

120 Qum declarauit ꝙ potentie que inueniunť in eadeꝫ re ad eſſe ⁊ non eſſe ſunt finitorū tēporū ⁊ diuerſe: ⁊ dixit: ꝙ ſi inuenirent in aliquo potentie ad oppoſitas res non terminatorū temporū ſed tēpus cuiuſlibet potētie eſt infinitū: cõtingit ut ille potētie agant ſuas actiones in eodeꝫ tēpore inſimul: nõ ꝙ vnū eorū agat i tēpore aliquo a quo tēpore ager ſecunda: ⁊ hoc intēdebat quꝫ dixit: ſi aliqͣ dixerit aliqđ habere ⁊c̄. i. ſi aliquis finxerit aliquid eternū habere potentiā ad corruptionē: finget ꝙ aliquid habebit potētias ad res oppoſitas in tēpore infinito. potētia. n. ad eſſe ⁊ non eſſe inueniť in eo per tp̄s infinitū. ⁊ qui finxerit ꝙ in eodē inuenienť potentie ad res oppoſitas in tempore infinito: ponet ꝙ illud non facit illas actiones oppoſitas in tēporibus diuerſis: ſed in eodē tempore inſimul qđ eſt impoſſibile. ſ. actiones cõtrarias in actu exire. ⁊ quia dicēs aliquid eternū habere potentiā ad corruptionē ponit nõ ipſum corruptū in actu: incepit narrare quõ ſequiť impoſſibile hanc potentiā ⁊ eſt: ꝙ ſequiť dicentē hoc ut poſitio duarū actionū inſimul ſit falſa poſſibilis non falſa impoſſibilis: dixit: ⁊ ſi ſit ſicut dixit erit aliquod cadentium ſub corruptione ſemp ad infinitū: qm̄ illud quod habet potētiam ⁊ non ſit eſt. i. ⁊ quꝫ determinate ſunt ꝓpõnes he: ſi ita fuerit ſicut fingit hic dicēs. ſ. aliquid eſſe in quo eſt potentia ad corruptionem: ⁊ illud eſſe ſemper infinitū neceſſariū eſt ut habeāt potentiā ut nõ ſit in tēpore in quo exiſtit in actu. poſitio ģ eius quod ſit non exiſtens in actu eſt falſa poſſibilis ſed ſi ita fuerit cõtinget ut ſit ens ⁊ nõ ens quod eſt falſuꝫ impoſſibile. ſed falſuꝫ impoſſibile non ſequiť ad falſum poſſibile: ut dictū eſt in analecticis. illud ģ quod poſitum fuerit poſſibile. ſ. eternū corrumpi impoſſibile eſt: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: ⁊ ſi ita ſit illud erit generatū ⁊ non generatum in actu: quod eſt falſum impoſſibile. i. ꝙ ſi in eterno eſſet potētia ad corruptionē eſſet tēpꝰ actionis potētie cū tp̄e ſui eſſe idē: quapropter neceſſariū eſt ꝙ poſitio eiꝰ. ſ. nõ eſſe ipſuꝫ in tp̄e ſui eſſe ſit falſa poſſibilis. ſed eſt falſuꝫ ipoſſibile: ⁊ falſuꝫ impoſſibile nõ ſeqͭť poſſibile eternū igiť nõ ē poſſibile ut corrūpať. D. d. ⁊ vbi eius poſitio eſſet falſa ⁊ ipoſſibilis inſimul ꝯcluſio nõ eēt ipoſſibilis. i. ⁊ niſi ꝓpõ dicēs ꝙ eternū ē corruptibile eſſet falſa ⁊ impoſſibilis nõ ſequereť eā ipoſſibile. ſyllogiſmus aūt ita cõponiť mūdus eſt eternus ⁊ corruptibilis: ģ aliqđ eternū eſt corruptibile qđ eſt impoſſibile: ģ illud ex quo ſequiť eſt impoſſibile. ſ. mundū eſſe corruptibilē: impoſſibile. n. non ſequiť falſum poſſibile. D. d manifeſtū eſt igiť ꝙ omne eternū ⁊c̄. i. manifeſtū eſt igiť ꝙ oē eternū caret potentia ad corruptionē ex ſermone. qm̄ aūt eſt ipoſſibile vt aliquid ſit eternū poſtq̄ generabať apparet ex eo ꝙ addit hoc: qm̄ ſi fuerit non ens in actu in aliq̄ tēpore erit nõ ens in potētia quꝫ fuerit ens in actu. neceſſario igiť erit in eo potentia ſicut dixit ut non ſit: ⁊ qr in futuro inuenitur eternū habebit potentiā ut non ſit per tēpus infinitū: ⁊ ut ſit inſimul ⁊ ſequiť poſſibile predictū. ⁊ nõ debet aliqͣ dicere ſorte: qum fuerit ens in actu nõ habebit potentiā ad nõ eſſe: qm̄ dicēs qr qđ caret potētia ad aliqđ impoſſibile eſt oīo ut ſit in eo. ſi igiť caret aliquid potētia ad non eſſe impoſſibile eſt ut aliq̄ tp̄e ſit non ens. ſed iā poſitū eē finitū poſſibile eſt ut in aliquo tp̄e ſit non ens. qđ ģ impoſſibile eſt nõ eſſe poſſibile eſt nõ eſſe qđ eſt ipoſſibile. ⁊ etiā diximus ꝙ qū ſit nõ ens in actu ⁊ ens in potētia: vtrū tēpꝰ ſui nõ eē actu ⁊ eſſe in potētia ſit idē tp̄s. ſi igiť dicať ipſuꝫ eſſe idē erit nõ impoſſibile ut ponať nõ ens ⁊ ens inſimul ⁊ hoc eſt falſuꝫ ipoſſibile nõ poſſibile. ⁊ ſi tp̄s nõ eſſe fuerit aliud a tp̄e actiōis potētie ad eſſe tunc erit tp̄s duaruꝫ potentiarū neceſſario terminatū. ⁊ debet ſcire ꝙ potentia ad aliquid eſſe non eſt infinita in p̄terito tēpore qum fuit accepta in loco ꝓpinquo generationi. ſ. finita ex duobus extremis. ſi autē potentia ad aliquid fuerit accepta in prima materia tunc eterna fuit in p̄terito: ſed tn̄ iſta potētia que ſemper fuit in prima materia eſt indiuidui entis per accidens vel accidentis. ⁊ quꝫ quidā hoīes acceperent habere potentiā que ꝑ accidēs: uel quaſi eſſentialis tenuerūt eſſe poſſibile ut aliquid non ſit per tempus infinitū in preterito. D. poſt erit quapropter eſt potentia ad ſuū eſſe infinita: ⁊ quꝫ putauerit ꝙ potētia ad eſſe poſſibile eſt ut ſit ifinita exiſtimauerit ⁊ ꝙ poſſibile ē ꝙ potētie ad corruptionē in aliq̄ ſit ifinita i futuro. error igiť horū eſt ꝙ acceperūt eſſentialiť ꝙ ē accñtaliť. Deinde aſſimilauerūt eſſentialē potētiā ad corruptionē accñtali potētie ad generationē ipoſſibile. n. ē in aliq̄ inueniri potētiā ad corruptioneꝫ ifinitā neqꝫ accñtaliť neqꝫ eēntialř. potētiā aūt ad generationē poſſibile ē infinitā repiri accñtalř nõ eēntialř. fm̄ igiť hunc modū fuit error iſtorū hoīum in hoc loco.

Similiter autem ⁊ ingenituꝫ. ſi. n. genituꝫ erit poſſibile tempore quodam nõ eſſe. corruptibile quideꝫ enim eſt prius quideꝫ ens: nunc autē nõ ens: aut cõtingens quandoqꝫ poſterius nõ eſſe. genituꝫ autem ens quod cõtingit prius nõ eſſe: ſed nõ eſt in quo tempore poſſibile ꝙ ſēper ens ut nõ ſit: neqꝫ finito neqꝫ infinito. eteniꝫ finito tēpore poteſt eſſe ſiquideꝫ ⁊ infinito. non igitur cõtingit idem ⁊ vnuꝫ ſemperqꝫ poſſe eſſe ⁊ nõ eſſe ſed ⁊ neqꝫ negatõnē puta dico non ſemper eſſe. impoſſibile igitur quidē aliquid eſſe corruptibile auteꝫ eſſe. ſimiliter auteꝫ neqꝫ genitum duobꝰ enī terminis ſi impoſſibile poſterius ſine primo exiſtere: ⁊ illđ impoſſibile exiſtere ⁊ qđ poſteriꝰ itaqꝫ ſi ſemper ens nõ cõtingit quandoqꝫ nõ eē impoſſibile ⁊ ingenitum eſſe.

Dicamus ergo ꝙ illud quod cadit ſb̄ corruptione eſt illud quod primo fuit ens. deinde modo non ens aut poſſibile ut ſit nõ ens in futuro: generatum auteꝫ eſt illud quod primo fuit non ens. deinde poſt eſt ens ⁊ quod eſt eterne quiditatis nõ habet potentiam ut ſit nõ ens in tempore infinito: neqꝫ i tempore finito. impoſſibile eſt igitur ut idem habeat potentiam qua ſemper ſit ens: ⁊ ſemper nõ ens: ⁊ impoſſibile eſt aleconem ut ſit verū ut dicimus. ꝙ impoſſibile eſt ideꝫ eſſe ens ſemper ⁊ nõ ens ſemper. ⁊ quꝫ ita ſit impoſſibile eſt ut aliquid ſit ſemper ens: ⁊ cum hoc cadat ſub corruptiōe. Sunt igiť duo termini quorum vnus ante alteruꝫ: ⁊ impoſſibile eſt ut alter terminꝰ ſit abſqꝫ eſſentia primi: qm̄ ſi primus nõ fuerit non erit alter omnino. ⁊ qum ita ſit et res eterna perpetua quod impoſſibile eſt ut ſit in aliquo tempore fuerit nõ ens impoſſibile eſt ut ſit generata omnino.

121 Uult declarare ꝙ ex diffinitione generabilis ⁊ corruptibilis apparet ꝙ impoſſibile eſt ut aliquod generabile ſit non corruptibile neqꝫ corruptibile non generabile: ⁊ dixit: dicamus igitur ⁊c̄. ideſt dicamus modo ꝙ

corruptibile dicit duobus modis: in actu. ſ. ⁊ in potētia. in actu eſt illud qđ fuit in tpe preterito ens ⁊ modo nõ ens. in potētia autē eſt illud qđ modo eſt ens potētie. ⁊ qñ diffiniuit corruptibile diffiniuit generabile: ⁊ dixit: ꝙ generabile ⁊c. i. generabile autē eſt qđ in tēpe pterito eſt nõ ens: modo autē eſt ens. D. d. ⁊ res eterne qđditatis non habꝫ potentiā ⁊c. i. ⁊ quꝫ declaratū eſt ꝙ generabile ⁊ corruptibile ꝯueniunt in hoc ꝙ in aliquo tpe nõ ſunt: ⁊ qđ eſt huiuſ modi habet potentiā finitā ut corrūpat. ſ. ī tpe finito. eternū autē non habet potentiā vt corrumpat: neqꝫ in tpe finito neqꝫ in tpe infinito. ⁊ intēdebat per hoc ꝙ ſi in eo inueniat potētia in tpe infinito ꝯtinget: predictū impoſſibile videt igit ꝙ in primo ſermone poſuit ꝙ ſi in eterno inueniat potentia ad corruptionē: ꝯtinget ut ſit infinita. in hoc autē poſuit ꝙ ſi in eterno inueniat potētia ad corruptionē aut eſt finita aut infinita. ſi finita ꝯtinget ut eternū ſit non eternū. ſed infinita cōſequet ex poſſibili impoſſibile. D. d. impoſſibile eſt ut alteꝝ ſit veꝝ ⁊c. i. impoſſibile ut contraria inueniant inſimul ut diximus ꝙ impoſſibile eſt ut aliquid ſit non ens ſemp ⁊ ens ſemper. ⁊ videt ꝙ induxit hoc ad demõſtrandū: qm̄ ſicut eſt impoſſibile ꝙ cōtraria inueniant inſimul in actu ita eſt impoſſibile ut due potentie inueniant inſimul ad duo cōtraria. ſ. imediata: ſed potentie ſuccedunt in ſubiecto ſicut ꝯtria. ⁊ qđ dixit hoc videt propter hanc intentionē ⁊ ꝓpter illud qđ predixit. ſ. ꝙ in eterno non eſt potētia infinita neqꝫ finita ad corruptionē. q. d. ⁊ ſignū ꝙ in eterno non eſt potētia ad corruptionē neqꝫ in tpe finito neqꝫ infinito qđ eſt impoſſibile vt cōgregent cōtraria inſimul. D. d. ⁊ qum ita ſit impoſſibile ē ⁊c. i. ⁊ ſi impoſſibile eſt vt contraria ꝯgregent impoſſibile eſt vt aliqđ ſit ſemp ens ⁊ ſit corruptibile in aliqua hora aut anteꝗ generet vt dicunt facientes eternū generari: aut poſt vt qui ponūt eternū eſſe in futuro corruptibile infinito. D. d. ſunt igit ⁊c. ⁊ intēdit per terminos duos generabile ⁊ corruptibile. res eni primo eſt generata poſtea corrupta. ⁊ q̄ poſuit eternū eſſe corruptū in poſtremo ponet ꝙ poſterior terminus inuenit abſqꝫ primo qđ eſt impoſſibile. D. d. ⁊ qum ita ſit ⁊ res eterna ⁊c. i. ⁊ quꝫ ꝯtingit ꝙ corruptū non fuit ante generatū: ⁊ generatū eſt illud qđ ī aliqua hora non fuit generatū eternū: aut eſt illud qđ eſt impoſſibile ut aliquo tempore ſit non ens: manifeſtuꝫ eſt ꝙ eternum nuꝗ fuit generatum: ⁊ qum non generatum non corruptibile eſt.

Quoniā autem negatio eius quidē quod eſt ſemper poſſibile eſſe eſt non ſemper poſſibile eē ſemper autē poſſibile non eſſe contrariuꝫ: cuius negatio non ſemp poſſibile non eſſe neceſſe negationes ambarū eidem exiſtere ⁊ eſſe medium ſemp entis ⁊ ſemp non entis: qđ poſſibile eſſe ⁊ nõ eſſe. vtriuſqꝫ. n. negatio quādoqꝫ exiſtet ſi nõ ſemp ſit quare ⁊ non ſemp non ens erit qñqꝫ et non erit ⁊ non ſemp poſſibile eſſe ſimul: ſꝫ qñqꝫ ens quare ⁊ non eſſe idē igit poſſibile eſſe ⁊ non ⁊ hoc eſt amboꝝ medium.

Etiā dicamus ꝙ alteꝝ eius quod habet potentiā vt ſemp ſit ens ⁊ eius qđ non habet potentiā ut ſemp ſit ens: cōtrariū autē eius eſt illud quod habet potentiā ut ſemp ſit nõ ens alteꝝ etiā iſtius eſt illud qđ nõ habet potentiā ut ſemp ſit non ens. dicamus igit ꝙ poſſibile eſt ut inter iſta alteꝝ ſit aliquod mediū quod poſſibile eſt ut ſit ens ⁊ non ens in tpe ⁊ tēpore hoc: qm̄ alteꝝ vtriuſqꝫ coꝝ eſt non ens in tpe ens erit non ens erit ens ⁊ in tēpe ens nõ erit ens: ⁊ hoc erit illud quod nõ habet potentiā ut ſemp ſit nõ ens: ſed in alio tpe ens ⁊ in alio tpe non ens. erit igit in aliquo potentia ut ſemp ſit nõ ens: ⁊ ꝙ ſit in aliquo tempore ens ⁊ in aliquo nõ ens ⁊ hoc eſt impoſſibile. erit igit in eodē potētia ut ſit ens in tempore ⁊ tempore. ⁊ eſt mediuꝫ alteꝝ ſicut diximus ſuperius.

62 Hec eſt demõſtratio tertia: ſed ꝓſequar ipſaꝫ ꝑ primā demonſtrationē. oēs eni demõſtrationes q̄s inducit ī hac queſtiōe ꝓſequit ꝑ demonſtrationē ducentē ad īpoſſibile dicentē ꝙ potētia eterni qđ ſit nõ ens eſt falſa nõ impoſſibile: ⁊ dixit: dicemus etiā ꝙ alteꝝ eius qđ habet potentiā ut ſemp ſit ens ⁊c. i. ⁊ dicamus ꝙ ꝯtradictoriū ſermōis dicētis ꝙ aliquid habet potentiā ſit ſemp ens eſt qđ non habet potētiā ut ſemp ſit ens. iſtoꝝ eni duoꝝ ſi alteꝝ fuerit falſuꝫ: alteꝝ erit veꝝ. D. d. ꝯtriū autē iſtius eſt illud qđ hꝫ potentiā ut ſemp ſit nõ ens. i. ꝯtriū autē ſermōis q̄ eſt ꝙ hoc hꝫ potentiā ut ſemp ſit ens ē hoc hꝫ potentiā vt ſemp ſit nõ ens: ⁊ intēdebat ꝑ hoc ꝙ ꝯtria habēt mediū: ꝯdictoria autē nõ. D. d. alteꝝ iſtius eſt ⁊c. i. ſit ut ꝯtriū eius qđ hꝫ potentiam ut ſemp ſit ens eſt quod non habet potentiam vt ſemper ſit ens. ſilr eſt contradictoriū eius qđ habet potentiā ut ſemper ſit nõ ens: qđ nõ hꝫ potentiā ut ſemp ſit nõ ens. ⁊ qñ declarauit ꝯdictoriū duaꝝ haꝝ vtriuſqꝫ ꝓpōnuꝫ ꝯtrariū. ſ. hoc qđ hꝫ potentiā ut ſemper ſit ens ⁊ hꝫ potentiā ut ſemper ſit nõ ens: ex q̄ declarauit eas eſſe ꝯtrias nõ ꝯdictorias dixit: dicam⁹ igit ꝙ poſſibile ē ut ex eis alteꝝ ſit aliqđ mediū. i. ⁊ quꝫ declaratū ē ꝙ dicere hoc hꝫ potentiā ut ſemper ſit: ⁊ hoc hꝫ potentiā ut ſemper nõ ſit ens ex q̄ declarauit eas eē ꝯtrias nõ ꝯdictorias nā ſit ſemp dicere hoc. ſ. ꝯtria ſunt. ⁊ q2 in pluribus ꝯtrijs exiſtit mediū poſſibile eſt ut in iſtis inueniat mediū ⁊ ē ens ⁊ nõ ens. ſ. habēs potentiā ut ſit ⁊ nõ ſit nõ in eodē tpe: ⁊ hoc intēdebat quꝫ dixit: poſſibile eſt ut ſit ens in tpe ⁊ tēpore. D. reddit cām hui⁹ poſſibilitatis: ⁊ dixit: ꝙ alteꝝ vtriuſqꝫ coꝝ erit nõ ens. ſ. q2 ꝯdictoriū ſmonis ꝙ hoc ē ens in aliq̄ tpe eſt ꝙ nõ eſt ens in illo tpe: ⁊ voluit ꝑ hoc demonſtrare ꝙ nõ eſt īpoſſibile dicere de eodē eſſe in aliq̄ tpe ⁊ nõ eſſe in alio tpe. ⁊ quꝫ demõſtrauit hoc nõ eſſe īpoſſibile: dixit: ꝙ eſt talis nature: ⁊ dixit hoc erit illud qđ nõ habꝫ potentiā vt ſemp ſit ens uel ſemp nõ ens: ſed in aliq̄ tpe ens ⁊ in aliquo tēpore nõ ens. i. ⁊ hoc mediū eſt illud qđ nõ hꝫ potētiā ut ſemp ſit: ſed in quibuſdā horis ſit ⁊ in q̄buſdā non ſit. D. d. habebit igit idē potētiā ut ſit ſemp nõ ens ⁊ ut ſit in aliq̄ tēpore ens ⁊ in aliq̄ tēpore nõ ens. i. ſꝫ ꝙ reputo ꝙ ſi aliquis poſuerit ꝙ ineat qui poſuit eternuꝫ generabile aut corruptibile aut vtrūqꝫ iudicaū medij inueniri in vno duoꝝ extremoꝝ ꝯtrarioꝝ. U. g. in eo qđ nõ eſt ſemp cōtinget ut idē habeat potētiā ut ſemp ſit nõ ens: ⁊ potentiā ut in aliquo tēpore ſit nõ ens ⁊ in aliquo tempore ens: qđ eſt impoſſibile. D. dixit: habebit igitur idem potentiā ut non ſit ens ⁊ ut ſit ens in tempore ⁊ tempore. i. ⁊ eſt mediuꝫ alteꝝ ſicut diximus. i. qum impoſſibile eſt ut habens potentiam ut in aliquo tempore ſit ens ⁊ in aliquo non ens ſicut illud quod habet potentiā ut ſemper ſit ens aut illud quod habet potentiā ut ſemper ſit nõ ens: oportet ꝙ ſit mediuꝫ inter hec duo extrema contraria: ſicut ſuperius diximus ⁊ intendebat per hoc ꝙ potentia que dat alicui non eſſe eſt in aliquo tempore non reperitur in eo ꝙ ſemper eſt non ens.

Ratio autē vniuerſalis hec. ſit eni. a. ⁊. b. nulli eidē poſſibilia exiſtere. oportet autē. a. aut. g. ⁊ b. aut. d. neceſſe itaqꝫ cui neqꝫ. a. exiſtet neqꝫ. b. omni exiſtere. g. d. ſit itaqꝫ. e. itermediū coꝝ que a. b. ꝯtrarioꝝ eni ꝙ neutꝝ mediū: huic itaqꝫ neceſſe ambo exiſtere. ⁊. g. ⁊. d. oīum enim. g. aut. a quare ⁊ ei quod eſt. e. quoniam igitur. a. impoſpoſſibile. g. exiſtet. eadem autem ratio ⁊ in. d.

Sunt ergo.a.⁊.b.contraria non cadentia in eo-
dem inſimul:⁊ ſit.c.cõtrarium ad.a.⁊.d.contra-
riũ ad.b. ⁊ dicamus ꝙ illud quod non eſt in.a.
neq; in.b.erit in toto.c.⁊.d.ſit ergo.b. qđ eſt in-
ter.a.⁊.b.illud.n.quod non eſt alterum duorũ
contrarioꝝ medium eſt inter illa. erit ergo.b.ſit
c.⁊.d.neceſſario.

123 Quum declarauit ratione ꝙ illud quod non hab; po-
tentiã ut ſit in alia hora ⁊ ut non ſit in alia hora nõ eſt il-
lud quod habet potentiã ut ſemper ſit: neq; illud quod
habet potentiam vt ſemper non ſit:ſed medium vult de-
clarare hec literis:⁊ dixit:ſunt ğ.a.⁊.b.⁊c̃.i. ſit illđ quod
habet potentiã ut ſemper ſit.a.⁊ eius ꝯtrariũ quod ſemp
non ſit.b.⁊ ſunt ꝙ impoſſibile eſt vt cõgregent̃ in eodem
inſimul. D.d.⁊ ſit.c.cõtrariũ ad.a.⁊.d.cõtrariũ ad.b.i.⁊
ponamus ꝯtrarietatẽ qđ eſt ꝙ ſunt in hoc ſermone.V.g.
illud quod eſt ens in aliqua hora:⁊ nõ eſt in alia hora.c.
⁊.d.⁊ ſit.c.contrariũ ad.a.quod poſuimus ſemper ens ex
c.ergo intelligendũ eſt illud qđ non eſt in aliquo tempore
⁊ erit enĩ.d.quod eſt ens in aliquo tẽpore cõtrariũ ad.b.
quod eſt ſemp non ens:erunt ğ tria ſemper ens.ſ.a.⁊ ſem
per non ens.ſ.b.⁊ eſſe ⁊ non eſſe.ſ.b.d.⁊ poſuit hoc quum
ſunt de qua re non dicit̃ eſſe ⁊ non eſſe ad demonſtrandũ
quia quum non dicat̃ de extremis neceſſe eſt vt dicat̃ de nã
media inter duo extrema: ⁊ dixit: dicam⁹ igit̃ qđ non eſt
in.a.neq; in.b.eſt in toto.c.⁊.d.i.⁊ quum ita ſit ſi poſueri-
mus aliquod ens de quo non dicat̃.a.quod ſemp ẽ neq;
b.qđ ſemper non eſt neceſſe eſt vt dicat̃ de eo.d. ⁊.c.ſ.ens
in aliquo tempore ⁊ non ens in aliquo qm̃ inquantũ non
eſt ens ſemper oportet ut ſit ens in alia hora:⁊ hoc inten-
debat quum dixit: ſit igit̃.b.⁊c̃.i. ⁊ contingit in iſta natura
que eſt.b.ut ſit media inter.a.⁊.b.D.d.erit igit̃.b.ſicut.c.
⁊.d.neceſſario.i.inuenient̃ in.b.hec duo.ſ.entia in aliquo
tempore ⁊ non entia in aliquo tempore.

Neq; itaq; ſemper exiſtens genitum eſt neq;
corruptibile neq; ſemper non ens. palam autẽ
quia ⁊ ſi genitum aut corruptibile non ſempiter
nũ.ſimul.n.erit poſſibile ſemper eſſe ⁊ poſſibile
nõ ſemp eſſe.hoc aũt qđ ĩpoſſibile oſtẽſũ ẽ p̈us.
Reuertamur modo ad noſtrum ſermonem et
dicamus ꝙ illud quod ẽ ſemper ens neq; eſt ge
nerabile neq; corruptibile: ⁊ quum ita ſit maniſe-
ſtum eſt ꝙ illud quod eſt generabile ⁊ corrupti-
bile eſt non ens perpetuũ eternũ. ſi enĩ eſſet per
petuũ haberet potẽtiã ut ſemper eſſet ens ⁊ ſem
per non ens quod eſt impoſſibile omnino ſicut
ſuperi⁹ diximus in eis que declarauimus.

124 Quum declarauit ꝙ illud quod dicit̃ non ens in aliq̃
tempore oportet dicere ens in alio tpe: qm̃ illud qđ dicit̃
non ens in aliquo tẽpe impoſſibile eſt vt ſemp dicat̃ non
ens:aut ſemper ens. dicit ğ in aliq̃ tempore ens: ⁊ in aliq̃
non ens.⁊ quia poteſt aliquis dicere ꝙ hoc non eſt niſi ex
ſermonibus inſufficiẽtibus:qm̃ poſſibile eſt vt aliquid ſit
generatũ. Deinde nunq̃ corrũpat̃ ⁊ hoc qđ maniſeſtabit̃
ex hoc ſermone eſt ꝙ illud quod eſt ens ſemp in preterito
⁊ futuro:impoſſibile eſt vt non ſit in aliquo tpe:⁊ ſimilit̃
illud quod ſemp eſt non ens in p̃terito ⁊ in futuro:impoſ
ſibile eſt ut ſit in alio tpe. ꝙ autẽ ſit non ens ſemper in pre
terito non eſt impoſſibile vt ſit in futuro: quẽadmodum
non eſt impoſſibile ꝙ illud quod eſt ens ſemp ĩ preterito
ſit in futuro.⁊ propter hanc queſtionẽ cõtingentẽ ſue de-
monſtratiõi:cõfirmauit demõſtrationẽ illã ꝓpter primã
demõſtrationẽ qu; illa demõſtratio ſit firmior:⁊ illa ẽ ſu-
ſtentamentũ huius q̃ſiti:⁊ dixit: dicamus ğ ꝙ illud quod
ſemp ẽ ens ⁊c̃.i.dicamus igit̃ ꝙ ſi aliqđ poſitũ fuerit ſemp
ens ꝯtinget vt ſemper ſit in toto tempore ⁊ ꝙ illud quod
in eius natura eſt receptio eternitatis non recipit eternita
te; in preterito abſq; futuro:neq; in futuro abſq; p̃terito
Deinde fecit memorationẽ p̃dicte demõſtrationis: ⁊ dixit:
ſi igit̃ eternũ haberet potentiã ⁊c̃.i.qm̃ ſi ita eſſet ſi pone-
ret̃ corruptibile eſſet falſu; poſſibile:ſed eſt falſu; impoſſi
bile:ğ illud quod poſitũ fuit poſſibile eſt impoſſibile. ⁊ de
bes ſcire ꝙ impoſſibile eſt imaginari ens habere potẽtia;
ab eſſe ⁊ nõ eſſe infinitũ in tpe p̃terito abſq; futuro:neq;
in futuro abſq; preterito niſi infinitũ adderet ſuper infini
tũ quod eſt impoſſibile.quãobrẽ cõtingit ſi aliquid inue
niat̃ habens potentiã infinitã ut actio illius potentie ſit in
toto tepore: ſi igit̃ potẽtia ad non eſſe ſit infinita cõtingit
vt ſit non ens in omni tpe:⁊ ſi potẽtia ad eſſe fuerit infini
ta:ꝯtingit vt ſit ens in toto tpe.⁊ ſi aliquis poſuerit aliq̃đ
eſſe ens in toto tpe ſed in eo eſt potentia ad corruptione;
abſq; eo ꝙ corrũpat̃ cõtingit vt due potẽtie inuenient̃ inſi
mul infinite.ſ.potẽtia ad eſſe ⁊ potentia ad non eſſe.ẽ igit̃
altera earu; ocioſa:qu; nulla actio perueniat ex ea ⁊ ĩ hoc
non erat niſi q: exiſtimat hoc non eſſe impoſſibile ꝓpter
hoc ꝙ res nõ exeat ex potẽtia in actũ niſi ꝓpter agens.ꝙ
ſi igit̃ agens non agat non eſt remotũ vt remaneat ⁊ non
exeat in actu;. ⁊ hec quidẽ imaginatio induxit platonẽ in
hunc ſermonẽ ⁊ tunc non eſt remotũ dicere in reſponſiõe
huius ſermonis.ſ.ſermonis Ariſ.ꝙ ſi ita eſſ; oporteret ꝙ
aliquod poſſibile ſi poneret̃ in actu ens eſſet falſu; impoſ
ſibile non poſſibile falſu;. impoſſibilitas.n.hec nõ ſequit̃
naturã poſſibilẽ ſed ſequit̃ defectũ actionis agẽtis:qm̃ cor
ruptio mundi vt dicũt poſſibilis eſt ex pte materie:impoſ
ſibilis quo ad agẽs:aut q: agens aliqđ non eſt innatũ cor
rũpere ipſum:aut q: agens ſapiẽs non eſt innatũ corrũpe
re ſuũ factũ:aut q: corrũpens eſt cõtrariũ generãti:aut q:
non corrũpet oio.⁊ quum intuebimur iſtas oẽs q̃ſtiões ap
parebit deſtructio eoꝝ ex demõſtratiõe Ariſ. hic p quam
incepit declarare hoc q̃ſitũ. poſſibile.n.autẽ eſt poſſibile
ex ſe ⁊ ex rebus extrinſecis vt notũ eſt de poſſibili.ſimpl̃r
aũt q: aliq̃s diceret aliquid eſſe poſſibile in ſe ⁊ impoſſi-
bile ex extrinſeco ſ; opinionẽ dicẽtis mundũ eſſe poſſibi-
lis corruptiõis in ſe:⁊ impoſſibilis quo ad extrinſecũ:ma-
niſeſtũ eſt igit̃ ſm Ariſ.ꝙ potẽtia alicu⁹ poſſibilis ex ſe ⁊ im
poſſibilis ex extrinſeco eſt potẽtia ꝯdicens diffinitiõi poſ-
ſibili. dictũ eſt.n.ꝙ quum poſſibile poneret̃ eſſe ens nõ ſe-
quit̃ impoſſibile ſed qđ eſt falſu; poſſibile nõ impoſſibile
falſu;. ſed qu; ꝯceſſu; fuerit ꝙ diſtinctio cuiuſlibet poſſi-
bilis eſt huiuſmodi ſi aliquis poſuerit aliquod poſſibile
eſſe.ſ.ex ſe ⁊ impoſſibile ab extrinſeco:ꝯtinget ꝙ eius po-
tentia in actu ſit falſa impoſſibilis nõ falſa poſſibilis.⁊ in
tendit Ariſ. ad declarandã hanc intentionẽ ꝓpter poſſibi
le hoc:q: notũ eſt p ſe ꝙ illud qđ eſt poſſibile ab extrinſe
co eſt poſſibile per ſe: ſed ꝯůo latet.ſ.ꝙ illud qđ eſt poſſi-
bile ex ſe eſt poſſibile ab extrinſeco.exiſtimatũ eſt.n.ꝙ nõ
eſt impoſſibile ꝙ aliquid ſit poſſibile in ſe impoſſibile ab
extrinſeco. ⁊ diſpoſitio ĩ hoc de poſſibili eſt quaſi ꝯtraria
ei que eſt de impoſſibili q: ꝯceſſu; eſt ꝙ oẽ impoſſibile in
ſe eſt impoſſibile ſ; extrinſecũ: ⁊ non eſt ꝯceſſu; qđ eſt im
poſſibile ex extrinſeco impoſſibile eſt ex ſe: ideo intendit
Ariſ.iſtã declarationẽ quã diximus: ⁊ etiã poſſibile non
eſt poſſibile in reſpectu agẽtis ⁊ patiẽtis:⁊ impoſſibile eſt
imaginari aliquid eſſe poſſibile in reſpectu patiẽtis:⁊ im-
poſſibile reſpectu agentis:qm̃ ꝯtingeret vt ſit patiẽs poſſi
bile.i.poſſibile impoſſibile.⁊ poſſibile ẽ vti in hac demõ-
ſtratiõe accepta ex loco a ꝯtrietate:⁊ eſt ꝙ impoſſibile ex ſe
eſt ꝯtriũ poſſibili ex ſe: ⁊ impoſſibile ex ſe eſt impoſſibile
quo ad extra:ğ poſſibile ĩ ſe eſt poſſibile quo ad extra.ſ.
quo ad omnes cãs extrahẽtes ipſu;:ſ; demõſtratio Ariſ.
eſt firmior q: eſt ſumpta a diffinitiõe:hec autẽ a cõtrariis
q̃uis iſte locus intret ſcientias aliquo mõ.ſ. qñ p̃dicatum

fuerit contrariū predicato proprio: ⁊ ſubiectū habuit aliquod contrariū ⁊ tunc neceſſe eſt ut cōtrariū predicati inueniatur in contrario ſubiecti.

Igitur ⁊ ſi ingenitū eſt ens aut hoc neceſſe eſt ſempiternū eſſe: ſimiliter autē ⁊ ſi incorruptibile ens autē. Dico autē ingenitū ⁊ incorruptibile q̄ proprie dicunt̄. ingenitū quidē quod eſt nunc et prius non verū erat dicere non eſſe: incorruptibile autē qꝺ nūc ens poſterius nō verū erit dicere non eſſe autē ſiquidē hec ad inuicem ꝯſequūt̄. ⁊ ꝙ quidem ingenitū incorruptibile ⁊ ꝙ incorruptibile ingenitū. neceſſe ⁊ ſempiternū vtriq; conſequi ⁊ ſiue aliquid ingenitū ſempiternū ſiue incorruptibile ſempiternum.

Dicamus etiam ꝙ illud quod nō cadit ſub generatione. ſ. illud qꝺ nō eſt generabile eſt eternū ſine principio ⁊ ſine ſine neceſſario: ⁊ ſimilit̄ illꝺ qꝺ non cadit ſub corruptione eſt eternū. ⁊ dico non generabile ⁊ non cadens ſub corruptiōe vera intentōne mei ſermonis ꝙ illud quod eſt ens vere eſt nō generabile: ⁊ illud qꝺ eſt vere nō ens cadens ſub corruptione. modo igit̄ volum⁹ diffinire ea ⁊ dicamus ꝙ illud qꝺ ē nō generabile ē modo ens ⁊ non dicit̄ ꝙ nō fuit primo ens: neq; dicitur ꝙ poſtremo erit nō ens: ⁊ qum ita ſit erit alterū horū duorū conſequens alteri. illud enim quod nō eſt generabile nō cadit ſub corruptiōe ⁊ omne illud qꝺ non cadit ſub corruptione eſt non generabile: ⁊ etiam vtrūq; corū neceſſario eſt eternum: qm̄ ſi aliquod fuerit non generabile erit ſemper eternū: ⁊ ſi aliquid nō cadit ſub corruptione erit ſemper eternum: ⁊ hoc manifeſtū eſt ⁊ exiſtens: ⁊ ſunt ea que ſuperius diximus.

125 Qum declarauit ꝙ impoſſibile eſt aliquod eternum corrūpi: manifeſtabit̄ ei ꝙ illud qꝺ non eſt generabile erit eternū. ⁊ qum declarauit ꝙ impoſſibile eſt ut aliquid ſit generabile nō corruptibile: manifeſtabit̄ et ꝙ nō corruptibile eſt eternū. ⁊ quū declaratū fuit ei ꝙ nō corruptibile ē eternū: ⁊ ꝙ non generabile eſt eternū declarauit p hoc ꝙ nō corruptibile eſt nō generabile ⁊ ecōuerſo: ⁊ hec eſt ſua intētio in hoc capitulo: ⁊ dixit: dicamus etiā ꝙ illud ⁊c̄. i. ⁊ hoc eſt qꝺ ante declarauit: ⁊ eſt vna duarū ꝓpōnū q̄s poſuit ad declarandū conuerſionē. D. d. ſecūdā ꝓpōnem ⁊ dixit: ⁊ ſimilit̄ illud qꝺ non cadit ⁊c̄. i. ⁊ ſimiliter declaratū eſt ex noſtro ſermone ꝙ illud qꝺ eſt nō corruptibile eſt eternū qum demōſtratū eſt ꝙ impoſſibile eſt aliquid eſſe generabile ⁊ nō corruptibile: ⁊ qum poſuit has duas propōnes. ſ. ꝙ nō generabile eſt eternū: ⁊ ꝙ nō corruptibile eſt etiā eternū que multis modis dicunt̄. D. ꝙ non intēdit in hoc loco niſi veram intentionē inter alias intētiōes ⁊ dixit: dico ꝙ nō generabile ⁊c̄. i. ⁊ intelligendū eſt ex noſtro ſermone nō generabile ⁊ nō corruptibile vera intentione. d. explanauit illā intentionē: ⁊ dixit: ꝙ eſt vere ens ⁊ nō generabile. i. ⁊ eſt illud qꝺ ante diximꝰ ꝙ illud quod vere eſt ens eſt nō generabile: ⁊ eſt illud qꝺ ante diximus ꝙ illud eſt vere ens. ſ. exiſtens nō pōt nō eſſe dicit̄ nō generabile vere: ⁊ premunit nos etiā in hoc ꝙ non generabile etiā dr̄ de nō generabili qꝺ eſt ſine cauſis generatiōis aut difficilis generationis. ⁊ ſilr̄ nō dr̄ generabile illud cuiꝰ generatio eſt finita in hora qua finiebat̄. intēdit igit̄ p nō generabile illud cuius eſſe nō precedit nō eſſe nō illud qꝺ ē impoſſibile de quo ⁊ dr̄ nō generabile. D. explanauit intentōnē nō corruptibilis: ⁊ dixit: ⁊ illud qꝺ vere eſt nō ens eſt cadēs ſub corruptiōe. i. ⁊ debet intelligere p hoc nō corruptibile illud qꝺ eſt oppoſitū ei qꝺ vere eſt corruptibile: ⁊ illud eſt qꝺ deficit poſt eſſe. q. ḡ. d. oportet intelligere p nō generabile illꝺ qꝺ opponit̄ vere generabili. ſ. enti poſt nō eſſe: ⁊ p non corruptibile illud qꝺ opponit̄ vere corruptibili. ſ. nō enti poſt eſſe. ⁊ quū poſuit has duas ꝓpōnes: dixit: modo igit̄ volumus diffinire ⁊c̄. i. manifeſtū eſt ex noſtro ſermone ꝙ diffinitio nō generabilis eſt illud quod modo eſt ens ⁊ ante nō fuit ens neq; in futuro nō erit nō ens. hec. n. diffinitio eſt generabilis qꝺ cōuertit̄. D. d. ⁊ qū ita ſit ⁊c̄. i. ꝙ nō generabile ⁊ non corruptibile ꝯuertit̄ ad inuicē. D. incepit declarare ꝙ hec cōuerſio appar; ex duabus ꝓpōnibus quas predixit. ſ. ꝙ nō generabile eſt eternū ⁊ ꝙ nō corruptibile eſt etiā eternū: ⁊ dixit: ⁊ vtrūq; corū neceſſario eternū. i. ⁊ ſignū ꝯuerſionis corū eſt ꝙ eternum predicat̄ de vtroq; illorū ṗdicatiōe ꝯuerſionis: ⁊ qum idē ṗdicat̄ de duobus ṗdicatōne conuerſionis neceſſario illa duo cōuertunt̄ ad inuicē: ⁊ hoc intēdebat quū dixit: qm̄ ſi aliqꝺ nō generabile fuerit eſt eternū ⁊c̄. i. ⁊ qū de nō generabili ṗdicat̄ eternū ṗdicatiōe cōuerſionis ſilr̄ etiā de nō corruptibili: manifeſtū eſt ꝙ om̄e nō generabile eſt nō corruptibile: ⁊ ꝙ om̄e nō corruptibile eſt nō generabile. ⁊ qr̄ hoc declaratū eſt in analecticis: dixit: ꝙ manifeſtū eſt declaratio quidē ſic exiſtit: om̄e non generabile eſt eternū: ⁊ om̄e eternū eſt nō corruptibile: ḡ om̄e nō generabile ē nō corruptibile. D. diximus omne nō corruptibile eſt eternū ⁊ om̄e eternū ē nō generabile: ḡ om̄e nō corruptibile ē nō generabile: que eſt cōuerſa ṗme: ⁊ hoc declaratum eſt in analecticis. ſ. ꝙ qum tres termini conuertūt ad inuicē neceſſe eſt ut concluſio cōuertatur.

Palam autē ⁊ ex determinatiōe ipſorū eſt enī neceſſe corruptibile genitū: aut enī genitum aut ingenitū. ſi enim ingenitū: ⁊ incorruptibile ſupponit̄. ⁊ ſi genitū aut corruptibile neceſſe. aut. n. corruptibile aut incorruptibile: ſed ſi incorruptibile ingenitū ſupponit̄. ſi autem nō conſequūtur ad inuicē incorruptibile ⁊ ingenitū non neceſſe neq; ingenitum neq; incorruptibile ſempiternum eſſe.

Dicamus igitur ꝙ ſi aliquid corruptibile fuerit neceſſario erit generabile. ⁊ ſi fuerit nō generabile nō erit corruptibile. ⁊ ſi aliquid fuerit generabile neceſſario erit corruptibile. ⁊ ſi nō fuerit corruptibile erit ergo nō generabile: ſicut diximus ſuperius.

126 Uult declarare in hoc capitulo ꝙ generabile ⁊ corruptibile cōuertunt̄: qum declaratū eſt ꝙ nō corruptibile ⁊ nō generabile cōuertunt̄: ⁊. d. dicamus igit̄ ꝙ ſi aliquid ⁊c̄ ideſt declaratū eſt ꝙ nō generabile ⁊ nō corruptibile conuertunt̄: manifeſtū eſt ꝙ om̄e generabile eſt corruptibile: demōſtratio eius ꝙ ſi nō fuerit corruptibile eſt nō corruptibile. omne. n. aut eſt corruptibile aut incorruptibile. ſi igit̄ nō corruptibile ḡ nō generabile: ſed iā ponimus ipſū eſſe generabile ſed hoc eſt impoſſibile. ⁊ qū omne corruptibile eſt generabile: demōſtratio eius ꝙ ſi nō fuit generabil̄ eſt ingenerabil̄. quodlibetꝰ enim aut eſt generabile aut ingenerabile. ⁊ ſi fuerit nō generabile ergo nō corruptibile ⁊ iā fuit poſitū corruptibile. D. d. ⁊ ſi aliquid fuerit generabile neceſſario eſt corruptibile. i. ⁊ etiā diximus ꝙ oē generabile eſt corruptibile ecōuerſo prime. D. induxit demōſtrationē. ⁊. d. ſi igit̄ nō fuerit corruptibile eſt nō generabile. i. ⁊ demōſtratio eius eſt ꝙ ſi nō fuerit corruptibile eſt nō corruptibile. ⁊ ſi fuerit nō corruptibile eſt nō generabile qꝺ eſt incōueniēs: ⁊ hoc iā declaratū eſt in analecticis eſſe locū generabilē. ſ. quia qum fuerint duo termini oppoſiti diuidentes verum ⁊ falſum ⁊ fuerit alterū vnius dictiōs ꝯuertibile cū vno alterꝰ dictiōis ⁊ reliquū reliq̄.

Quod autē neceſſe cōſequi ex his manifeſtū genitū enim ⁊ corruptibile cōſequūt̄ ad inuicem

hoc palam autē hoc ex prioribus.ſemper enim entis ꝛ ſemper non entis eſt intermediū cui neutrum conſequit̄.hoc autē eſt genitum ꝛ corruptibile.poſſibile enim ꝛ eſſe ꝛ nō eſſe determinato tempore vtrūqꝫ.dico autē vtrūqꝫ ꝛ eſſe quāto quodam tempore ꝛ non eſſe.

Si igitur nō generabile ꝛ nō corruptibile nō ſequuntur ad inuicē ergo non ſunt eterna.ꝛ verificatio huius eſt ꝙ alterū illoꝝ conſequit̄ alterum queadmodum ego ſum dicens ꝙ generabile eſt corruptibile ꝛ omne corruptibile eſt neceſſario generabile. ꝛ verificatio huius eſt illud quod diximus ſuperius ꝙ ex illo qđ eſt ſemper ens: ꝛ ex illo quod nō ſemper eſt ens ſit aliquod mediū diuerſum ab vtroqꝫ illoꝝ ꝛ eſt illud qđ eſt generabile ꝛ quod eſt corruptibile.habet eni potentiam ut ſit ens ꝛ ut ſit non ens: ſed tamen in tempore ꝛ tempore.ſ. ut in tempore ens ꝛ in alio non ens.

127 Qum declarouit ꝙ non corruptibile ꝛ non generabile nō conuertunt̄ niſi ex eo qđ declaratū eſt ꝙ vtrūqꝫ eorū eſt eternū:fecit de hoc rememorationē:ꝛ dixit: ſi igit̄ non generabile ꝛc̄. ꝛ qꝛ declaratū eſt etiā qum poſuerimus ꝙ omne generabile eſt corruptibile ꝛ ꝙ hoc cōuertit̄.ſ. ꝙ oē nō generabile eſt nō corruptibile ꝛ ꝙ hoc cōuertat̄: ꝛ hec eſt cōuerſio prime demōſtrationis voluit cōuertere ſcđaꝫ ſ.ut primo declaret ꝙ omne generabile eſt corruptibile ꝛ ecōuerſo.Deinde ex hoc declarabit̄ ꝙ omne nō generabile eſt nō corruptibile ꝛ ecōuerſo:ꝛ dixit:ꝛ verificatio huiꝰ eſt ꝙ alterū illoꝝ ſequit̄ alterū queadmodū ego ſum dicens.i.ꝛ iam declaratū eſt ꝙ non corruptibile eſt non generabile ꝛ ꝙ hoc cōuertit̄ ex eo ꝙ generabile ꝛ corruptibile cōuertunt̄: ꝛ hoc eſt cōuerſuꝫ pme demōſtrationis ꝛ nō eſt petitio principij:qm̄ ꝓpōnes quibus vtit̄ in vna nō vtit̄ in altera.ꝛ qꝛ in hac declaratione vult ponere cōuerſionē generabilis ꝛ corruptibilis eſſe fundamentū ad conuerſionē nō generabilis ꝛ nō corruptibilis: incepit declarare ꝙ generabile ꝛ corruptibile cōuertunt̄:ꝛ dixit: ꝙ verificatio huius eſt qđ ſuperius diximus ꝙ ex eo ꝛc̄.i.ꝛ verificat̄ ꝙ generabile ꝛ corruptibile ꝯuertunt̄ ex eo qđ diximus ſuperiꝰ.ſ.ꝙ impoſſibile eſt ut generabile ſit nō corruptibile:aut ut corruptibile ſit non generabile.hec eni duo ſunt media inter illud quod ſemp eſt ens ꝛ inter illud qđ ſemp eſt non ens ꝛ nō eſt alterū eoꝝ ſed habet potentiā ut ſit ens qum dixit:ꝙ hec duo ſunt media inter illud qđ ſemp eſt nō ens ꝛ inter illud qđ ſemp eſt.ſ.ens in alia hora ꝛ nō ens in aliquo incepit declarare hec litteris.

Si igit̄ eſt ꝙ genitum aut corruptibile neceſſe hoc intermedium eſſe.ſit eniꝫ.a.ſemp ens.b.aūt ſemp nō ens.g.autē genitū.d. autē corruptibile neceſſe itaqꝫ.g.intermediū eſſe.a.ꝛ.b.his quidē eni nō eſt tempus ad neutrū terminū in quo.a. non erat aut.b.erat.genita autē neceſſe aut actu aut potētia eſſe. his autē que a.b.neutro modo quanto igitur quodā ꝛ determinato tpe ꝛ erit ꝛ iterum nō erit.g.ſimiliter autē ꝛ in.d.genitum ergo ꝛ corruptibile vtrūqꝫ:cōſequūtur ergo ad inuicem genitum ꝛ corruptibile.

Dicamus ꝙ omne corruptibile neceſſario ē mediū inter duo ſicut diximus ſuperius.ſit igit̄ a.illud qđ ſemp eſt ens ꝛ illud qđ ſemper eſt nō ens:ꝛ.c.generabile ꝛ.d.corruptibile.manifeſtuꝫ eſt igit̄ ꝙ.c.eſt inter.a.ꝛ.b.a.enim ꝛ.b.nō habēt finem neqꝫ vltimū in tēpe. generabile eni habet finem ꝛ vltimitatē in tpe aut in actu aut in potentia.a.vo ꝛ.b.nō habent finē in tēpe neqꝫ in actu neqꝫ in potentia: qm̄ non ſunt in aliquo tpe ens ꝛ in aliquo non ens ſed alterū eoꝝ eſt ens in tpe infinito:ꝛ reliquū non ens in tpe infinito. ꝛ ſimiliter.d.habet finem ꝛ vltimū ut.c.aut in actu aut in potentia.omne igitur generabile eſt corruptibile.declaratum eſt igitur ꝙ generabile ꝛ corruptibile ſe ſequuntur.

128 Dixit:dicamus etiā ꝙ omne corruptibile neceſſario ē mediū inter duo.ꝛ intendit per duo illud qđ eſt ens ſemp ꝛ illud qđ eſt nō ens ſemp.D.incepit demōſtrare hoc lr̄is ꝛ dixit:ſi ergo ꝛc̄.D.o.manifeſtū eſt igit̄ ꝙ.c.eſt inter.a. ꝛ b.i.ꝛ qum ita poſuerimꝰ manifeſtū eſt igit̄ ꝙ.c. qđ eſt generabile cadit inter.a.qđ eſt ſemp ens:ꝛ inter.b.quod eſt ſemp non ens.D.dedit demōſtratōnē ſuper hoc qđ cadit inter duo extrema ꝛ dixit:a.eni ꝛ.b.nō habent finē ꝛc̄.i. ꝛ ſignū ꝙ generabile eſt mediū inter illud quod eſt ſemp ens ꝛ inter illud qđ ſemp eſt nō ens:qꝛ eſſe eius qđ eſt ens ſemp eſt eſſe eius qđ eſt non ens ſemp eſt infinitū: generabile aūt habet finē in tempore.i. qꝛ eſt ens in aliquo tēpe ꝛ eſt non ens in aliquo: ꝛ iſte ſermo cōponit̄ ſic in ſecūda figura: ſequit̄.n.ex hoc ꝙ illud qđ habet generationē nō eſt ſemp ens:neqꝫ ſemp non ens:ḡ neceſſario eſt medium cōicationē.n.habet cū non eſſe qꝛ inuenit̄ poſt non eſſe ꝛ habet cōicationē cū eſſe qđ exit a non eſſe ad eſſe:ꝛ dixit: generabile autē habet finē aut in actu aut in potentia:qm̄ generabile ſi quis ponat perpetuū ꝯtinget ut ſit corruptibile in potētia ſi quis nō corrūpat in actu: ꝛ pōt intelligi ꝙ finis quē habꝫ ꝛ p alterā iſtarū diſpoſitionū:aut aliquādo in actu:aut aliquādo in potētia:ꝛ eſt dignius qꝛ non intēdit per hūc ſermonē declarare ꝙ generabile in actu ē corruptibile in actu. ꝛ qum poſuit ꝙ generabile habet fineꝫ in tpe:aut in actu:aut in potētia: dedit ꝓpōnem ſcđaꝫ ad eā declarandā ꝛ eſt quā poſtpoſuit:ꝛ dixit:a.aūt ꝛ.b.non habēt finē in tpe.i.illud qđ eſt ſemp ens ꝛ qđ eſt non ens ſemp.Deinde dedit declarationē ſuper hoc ꝛ dixit: qꝛ nō ſunt in aliq̄ tpe ens ꝛ in alio tēpore nō ens.ꝛ qum declaratū fuit ei ꝙ neceſſariū eſt ut generabile ſit mediuꝫ int̄ ens ſemper ꝛ nō ens ſemp: declarouit etiā ꝙ corruptibile neceſſe eſt ut ſit mediū per illā eandē declarationē: ꝛ dixit:ꝛ ꝛ ſimilit̄ eſt.d.ꝛc̄.i.ꝛ ſilr̄ eſt.d.qđ eſt corruptibile habens finē in tpe:aut in potētia:aut in actu ecōtrario illi quod ē ſemp ens ꝛ qđ eſt ſemp non ens. ꝛ qum declarauit ꝙ generabile eſt mediū inter hec duo:ꝛ ſimilit̄ corruptibile cōcluſit ꝙ corruptibile eſt idem cū generabili.ſ. ꝙ omē generabile eſt corruptibile ꝛ ecōuerſo:ꝛ hoc non verificat̄ niſi qum cōceſſum fuerit ꝙ inter ens ſemp ꝛ non ens ſemper eſt tm̄ vnū mediū.dicētes aūt ens ſemp in p̄terito ſed i poſtremo corruptū ꝛ generatū:ſed ꝑpetuū in futuro ponunt tria media inter hec duo.ſ.generabile ꝛ corruptibile:ꝛ generatū nō corruptibile:ꝛ corruptū nō generabile. ſꝫ videt̄ ꝙ Ariſ.non inducit tales declaratōnes niſi ad iuuandū: ꝛ fortitudo eoꝝ non eſt niſi fortitudo inductiōis in qua ꝑficiunt̄ oīa particularia ꝛ eſt primus ordinū certificationis ꝛ ideo ꝯfirmauit ipſam p predictā declarationē que ē ſuſtentatū huius capituli.ꝛ viſum ē hoc cōfirmare dicendo ꝙ illud in quo eſt potētia ad eſſe aut non eſſe infinita ad impoſſibile eſt ut ſit in preterito abſqꝫ futuro nec in futuro abſqꝫ p̄terito.infinitū aūt cōprehēdit duo tpa neceſſario:niſi eſſet infinitū maius infinito.ponēs aūt eternū corruptibile aut generatū ꝑpetuū ponit potentiā infinitā nō cōprehēdentē duo tpa qđ eſt impoſſibile. ꝛ quꝫ ita ſit generabile igit̄ eſt ens in tpe finito ꝛ non ens in tpe finito. ꝛ qū ens in tempore finito ꝛ non ens in tempore finito conuertant̄ neceſſe eſt ut conuertant̄ inter ſe.

Si itaqꝫ in quo.c.ingenitū qđ autē in quo.ꝫ. genitū:qđ aūt i quo.i.incorruptibile autē qđ in

quo.t. coꝛꝛuptibile.que itaq̃ʒ.ʒ.t.oſtenſum eſt ꝙ cõſequunt̃ inuicẽ. quando itaq̃ʒ ſic poſitũ fuerit ut hec que quidẽ.ʒ. ⁊ que.t.cõſequẽtia que autẽ e.⁊.ʒ.nulli eidẽ:omni autẽ alteꝝ.ſimilit̃ autẽ ⁊ q̃ i.t.neceſſe ⁊ que.i.e.conſequi inuicẽ. ſũ enĩ ei qð i.e.non conſequens.ʒ.igit̃ cõſequet̃. omni enĩ.e. aut.ʒ.inſunt cui.ʒ.⁊.t.ei igit̃ qð.i.t.conſequet̃:ſed ſupponebat impoſſibile eſſe. eadẽ autem ratio ⁊ qð.i.e.qð.e.ſed ⁊ ſic habeat̃ ingenitũ i que.e.ad genitũ in quo.ʒ.⁊ incoꝛꝛuptibile in quo.i.ad coꝛruptibile in quo.t.

Sit etiã non generabile.a.⁊ generabile.c.⁊ nõ coꝛꝛuptibile.b. ⁊ coꝛꝛuptibile.b. dico ꝙ.c.⁊.b. cõſequunt̃.c.qum fuerint ſm ꝙ narrabo ex lr̃is his quas dicã: quia.c.⁊.b.ſequunt̃.c.a.aũt ⁊.c. non cadunt ſuper idem ſed hoc ſuper rem ⁊ hoc ſuper aliã.⁊ ſimiliter.b.⁊.b.ſi igit̃ ita ſit erunt.b. ⁊.c.conſequẽtia ſe.ſit igit̃.b.non cõſequẽs.c.tũc igitur erunt.c.cõſequẽs.a.b.n.⁊.c.non cadunt ſimul ſuper idem.b.aũt ⁊.ʒ.cadunt.b. ergo conſequet̃.b. quod eſt impoſſibile ꝓpter hoc qð ſuperius diximus. ⁊ ſimiliter erit actio de.a.⁊.b. propter hoc ꝙ.a.ſequitur.b.

129 Uult in hoc co.declarare ꝙ qũ fuerint duo termini oppoſiti diuidẽtes verũ ⁊ falſum in oibus entibus ⁊ duo alĩ.ſimilr̃ ⁊ cõuertit̃ vnus vnius dictiõis cũ vno alterius tũc neceſſario reliqu' cũ reliquo: ⁊ vult declarare hoc generaliter ſicut fecit in analecticis:ideoq̃ʒ accepit lr̃as loco oppoſitoꝝ:⁊ qum declarauit hoc declaratiõe vniuerſali: dicet ꝙ generabile ⁊ nõ generabile: ⁊ coꝛꝛuptibile ⁊ non coꝛꝛuptibile ſunt ex huiuſmodi oppoſitis:quapropt̃ concludet̃ ꝙ qũ vnus duoꝝ terminoꝝ ex vna diuiſiõe horũ quatuor.ſ.generabile ⁊ coꝛꝛuptibile:non generabile ⁊ nõ coꝛꝛuptibile cõuertet̃ cũ alio termino ſecũde diuiſiõis neceſſe eſt ut reliqu' cũ reliquo.incepit igit̃ primo ⁊ poſuit q̃ſitũ qð declarare intendit ⁊.d.ſit igit̃ generabile.a.⁊c̃.i. ⁊ manifeſtabit̃ modo ꝙ generabile ⁊ coꝛꝛuptibile:⁊ non generabile ⁊ non coꝛꝛuptibile:ſi vnũ ꝯſequit̃ vnũ ⁊ reliquũ reliquũ ex eo qð dicaʒ.D.d.dico ꝙ.c.⁊.b.conſequũt ⁊c̃. i.⁊ dico ꝙ generabile.ſ.c.⁊ coꝛꝛuptibile.ſ.b.neceſſariũ eſt ut cõuertat̃:quʒ poſuimus ꝙ.a.ſ.nõ generabile ⁊.b.ſ.nõ coꝛꝛuptibile cõuertunt̃: ⁊ huiuſmodi declaratio eſt ſm ꝙ narrabo qum acceperim' loco litterarũ oppoſita.⁊ qum declarauerimus hoc in eis ⁊ mutauit declarationẽ ad oppoſita in eo ꝙ ſunt oppoſita qꝛ qũ hec intẽtio verificabit̃ in oppoſitis verificabit̃ etiã in eis que ſunt ſub oppoſitis ⁊ fecit hoc ut demõſtratio eſſʒ eſſentialis: ⁊ puta ut declaratũ eſt in poſterioribus analecticis:qm̃ ſi hoc declaraſſet in generabili ⁊ nõ generabili ⁊ coꝛꝛuptibili ⁊ nõ coꝛꝛuptibili eſſet demõſtratio accñtalis: ⁊ quaſi declararet ꝙ triãgulus iſocheles haberet tres angulos duobus rectis eq̃les hoc igit̃ intẽdebat qũ dixit:ꝙ fuerũt ſm ꝙ narrabo ex litteris iſtis quas dicã modo.i.qũ acceperim' has lr̃as loco oppoſitoꝝ ſimplr̃:⁊ eſt illud qð narrauit.D.d.⁊ etiã.c.⁊ b.ꝯſequunt̃ ſe.i.dico qũ acceperim' has lr̃as quas accepimus loco generabilis ⁊ nõ generabilis:⁊ coꝛꝛuptibilis ⁊ nõ coꝛꝛuptibilis loco oppoſitoꝝ ſimplr̃ ita ꝙ.a.⁊.b.ꝯuertant̃ ⁊ tũc.e.⁊.g.cõuertent̃. conditiões aũt in iſtis duabus ſunt due.ſ.vt vtraq̃ʒ diuiſio diuidat verũ ⁊ falſũ in oib' entibus:⁊ ut vnus vnius diuiſionis ꝯuertat̃ cũ vno alterius.⁊ qum poſuit ꝙ quʒ.a.⁊.b.cõuertant̃ neceſſariũ ẽ ꝙ b.⁊.e.cõuertent̃ q̃uis ipſe nõ ꝓpalauit illud qð eſt quaſi ꝑcedens:ſed illud qð eſt quaſi cõſequẽs induxit demõſtrationẽ ſup hoc ⁊ dixit:a.autẽ ⁊c̃.i.non cadũt ſuper idẽ ſed hoc ſup rem ⁊ hoc ſuper aliã rem.i.⁊ demonſtratio hui' ut ꝑponam' huic qð pꝛeponendũ eſt ex eis que ꝑpoſuim'.

⁊ eſt ꝙ.a.ſ.vnũ oppoſitoꝝ ⁊.c.ſ.alterũ oppoſitoꝝ nõ dicant̃ inſimul de eodẽ ⁊ ſuper alia duo oppoſita.ſ.b.⁊.b. ⁊ qum poſuit has duas ꝓpõnes dicit: ſi igit̃ ita ſit.b.⁊.c. ſunt cõſequẽtia ſe qum poſuim'.a.⁊.b.ꝯſequẽtia ſe.D.d. demõſtrationẽ hui' ducentẽ ad incõueniẽs: ⁊.d.ſit igit̃.c. nõ ꝯſequens.b.⁊c̃.i.qꝛ qum.c.nõ ſequat̃.b.i.qũ.c. nõ dicat̃ de.b.neceſſe eſt ut dicat̃ de hoc oppoſitũ qð eſt.a. cuʒ c.⁊.a.non dicant̃ inſimul de eodẽ neq̃ʒ denudet̃ ab altero eoꝝ ens.⁊ quʒ ꝓpoſuit ꝙ ſi.c.nõ dicat̃ de.b.neceſſe eſt ut ipſe dicat̃.a.de ipſo:cõiungit huic ꝓpõni quã pͥmo poſuit ⁊ eſt ꝙ.a.⁊.b.dicunt̃ de ſe inuicem: ⁊ dicit.a.aũt ⁊.b. cadunt ſuper idẽ ⁊ in vtroq̃ʒ illoꝝ ideo poſitũ eſt cõuerti cũ ſuo cõpari qũ dicant̃ de eodeʒ qð eſt eoꝝ ſubiectũ. D.d. conſequit̃ igit̃.b.ad.b.qð ẽ impoſſibile.i.qum poſuim' ꝙ b.cõſequat̃.a.⁊.b.etiã.d.ꝯſequat̃.a. neceſſe eſt ut.b.cõſequat̃.b.i.ꝙ ſi.b.fuerit.b.erit. ſʒ iã poſita fuerũt oppoſita nõ cõuenientia eidem:qð eſt impoſſibile.⁊ qũ declarauit ꝙ ſi.a.⁊.b.ꝯuertant̃ neceſſe eſt ut.c.⁊.b.ꝯuertant̃:incepit declarare ꝯuerſuʒ.ſ.ꝙ ſi.c.⁊.b.cõuertant̃ neceſſe ẽ ut.a.⁊ b.ꝯuertant̃:⁊ dicit:⁊ ſimiliter erit actio de.a.⁊.b.i.⁊ ſimiliter cõparabunt̃ in demõſtratione ꝙ.a.⁊.b. cõuertantur ad inuicẽ:qũ poſuimus ꝙ.c.⁊.b.conuertantur.

Dicere itaq̃ʒ neq̃ʒ nihil prohibere factuʒ eſſe qð incoꝛꝛuptibile ⁊ ingenitũ ꝙ coꝛꝛũpi ſemel exiſtente huic quidẽ generatiõe huic autẽ coꝛꝛuptione perimere eſt datoꝝ aliquid aut enĩ infinito aut quãto quodã determinato tempore poſſũt omnia aut facere aut pati:aut eſſe aut non eſſe:⁊ infinito.propter hoc quia determinatũ eſt aliter infinitũ:qum non eſt poſſibilis ꝙ autẽ in quo infinitũ neq̃ʒ infinitũ neq̃ʒ determinatum.

Dico ergo ꝙ nõ generabile.ſ.a. differt a generabili.ſ.c.⁊ ꝙ nõ coꝛꝛuptibile.ſ.b.differt a coꝛruptibili.ſ.b.⁊.a.⁊.c.nõ cadunt inſimul ſup ideʒ neq̃ʒ.b.⁊.b. cadunt etiã inſimul ſup idẽ ſicut diximus ſuperius.impoſſibile ẽ enĩ ut idẽ ſit factũ noue ⁊ ſemper eternũ:⁊ impoſſibile eſt etiam ut idem ſit coꝛꝛuptibile ⁊ non coꝛꝛuptibile ſcilicet ſemper infinitum:

130 Qum declarauit hanc cõuerſionẽ in oppoſitis ſm ꝙ ſunt oppoſita: vult demõſtrare ꝙ in generabili ⁊ nõ generabili:coꝛꝛuptibili ⁊ non coꝛꝛuptibili inueniunt̃ ꝯditões que qum inueniant̃ in oppoſitis inueniet̃ in eis conuerſio ut concludat ꝙ in generabili ⁊ non generabili: coꝛꝛuptibili ⁊ non coꝛꝛuptibili inueniat̃ cõuerſio: ⁊.d.dicemus mõ ꝙ nõ generabile ⁊c̃.i.ꝙ generabile ⁊ nõ generabile ſũt oppoſita:⁊ ſimilr̃ coꝛꝛuptibile ⁊ nõ coꝛꝛuptibile.D.d.⁊ non cadunt.a.⁊.c.ſuper idẽ.i.⁊ diximus ꝙ generabile ⁊ nõ generabile ſunt oppoſita:qm̃ nõ cadunt in idẽ inſimul neq̃ʒ eſt aliquid abſq̃ʒ altero: ⁊ ſimilr̃ de coꝛꝛuptibili ⁊ nõ coꝛruptibili.Deinde affirmauit ea nõ ꝯuenientia idẽ:⁊.d.impoſſibile eſt enĩ ut idẽ ſit factũ ⁊ eternũ ⁊c̃.i.⁊ diximus ꝙ generabile ⁊ nõ generabile nõ cõicant in eodẽ: qꝛ notũ ẽ per ſe ꝙ impoſſibile eſt vt idẽ ſit factũ noue ⁊ non factũ: ⁊ ſimiliter de coꝛꝛuptibili ⁊ nõ coꝛꝛuptibili.i.quia impoſſibile eſt ut idem ſit coꝛꝛuptibile ⁊ incoꝛꝛuptibile in eodeʒ tempore.

Adhuc autẽ magis in hoc ſigno ſemp ens ꝑus coꝛꝛuptum eſt aut nõ ens infinito eſt. ſi enĩ nihil magis factũ infinita autẽ facta ſunt ſigna.palam quia infinito tẽpe erat aliqd generabile ⁊ coꝛꝛuptibile.põt igit̃ nõ eſſe infinito tpe. ſimul igit̃ habebit virtutẽ eius qð nõ eſſe ad eſſe: hoc quideʒ ꝑus ſi coꝛꝛuptibile: hoc aũt poſterius ſi generabile.itaq̃ʒ ſi exiſtere ponamus que poſſunt oppoſita ſimul exiſtunt.

Manifeſtū eſt igiṫ q2.c.⁊.b.cōſequūṫ ſe ⁊ cadunt ſup idem:idez enī pōt eſſe generabile ⁊ ſub corruptōne:omne ergo generabile eſt corruptibile:⁊ oīe corruptibile eſt generabile. ⁊ ſimiliṫ a.⁊.b.cadunt ſuper idē ⁊ cōſequunṫ ſe:qm̄ idem pōt eſſe non generabile ⁊ non corruptibile.ſicut igiṫ eſt nō generabile erit nō corruptibile:⁊ ſicut eſt nō corruptibile erit etiā nō generabile.

131 Cum declarauit hanc conuerſionē in oppoſitis ſimpliciter:deinde in generabili ⁊ nō generabili:corruptibili ⁊ non corruptibili:dedit cōcluſionē quā intendebat declarare ⁊ dixit:manifeſtū eſt igiṫ ⁊c̄.i.⁊ intēdebat per .c.⁊.b. generabile ⁊ corruptibile non oppoſita ſimplr ſicut feciṫ ante:⁊ ſignū huius eſt hoc ꝙ.d. qm̄ idem erit generabile ſub corruptione.i. declaratū eſt igiṫ ex hoc ꝙ omne generabile eſt corruptibile: ⁊ oīe corruptibile eſt generabile: ⁊ qum declaratū eſt ꝙ termini qui cōueniunt ex talibus oppoſitis in eodem:ſi vnū par cōuertiṫ ⁊ reliquū par conuertēṫ. D.d.⁊ ſimiliter.a.⁊.b.i.⁊ ſimiliter apparet ꝙ non generabile ⁊ nō corruptibile ꝯuertunṫ ita ꝙ eſſe non generabile ⁊ non corruptibile ⁊ econuerſo

Adhuc aūt ⁊ hoc ſimul in omni ſigno exiſtet quare infinito tēpe eius qđ non eſſe ⁊ eſſe habet virtutē: ſed oſtenſuz eſt quia impoſſibile eſt hoc adhuc autē ſi prius virtus exiſtit actu omni exiſtet tēpe ⁊ ens ingenerabile aut etiā non ens infinito tpe:fieri autē poſſibile.ſimul autez nō eſſe ⁊ eius qđ eſt eſſe virtutē habebat ⁊ hoc quoqꝫ eē ⁊ poſterius infinito tempore.

Dicens autē non eſſe impoſſibile ut aliud generatū ſit non corruptibile ⁊ aliqđ antiquū corruptū quaſdam deſtruit propoſitōnes quas poſuimus ⁊ ſyllogiſmos quos fecimus.facit.n.nō corruptibile generatum ⁊ antiquū non generabile facit corruptum.

132 Contradicit per hunc ſermonē dicentibus generabile eſſe eternū aut corruptibile eſſe eternū:⁊ dixit:ꝙ qui hoc fingit neceſſariū eſt ei deſtruere ꝓpoſitiōes ⁊ ſyllogiſmos quos declarauit. dicens enī cōtradictoriū duarū illarum ꝓpoſitionū qm̄ propōnes ⁊ ſyllogiſmi quos induximus dant ut eternum impoſſibile eſt eſſe generabile aut corruptibile.

Manifeſtū autē ⁊ aliter ꝙ impoſſibile corruptibile ens non corruptū eſſe qñqꝫ. ſemper enī erit corruptibile ſimul ⁊ incorruptibile endelechia:quare ſimul erit poſſibile:⁊ ſemper eſſe ⁊ nō ſemper. corrumpiṫ igiṫ quandoqꝫ corruptibile ⁊ ſi generabile factum eſt.poſſibile enim factum eſſe ⁊ non ſemper quidem eſſe.

Perſcrutandum eſt igiṫ de hoc dicēdo ꝙ quilibet habet potentiā aut patiendi aut agēdi aut ut ſit:ens aūt vbi ſit nō ens:⁊ hoc aūt in tpe infinito:aut in tpe finito habente principiū ⁊ finem. tempus autē infinitū eſt etiā terminatuz qū poſt ipſum non ſit tempus neqꝫ inuenitur tēpus maius illo.infinitum v̄o in aliquo tpe nō eſt eternū infinitum:neqꝫ etiam eſt terminatū habens principium ⁊ finem.

133 Uult etiā pficere ratōes iſtius capituli.ſ.ꝙ impoſſibile eſt ut aliquid ſit genitū ⁊ poſt eternū: ⁊ ut aliqđ ſit eternū ⁊ poſt corruptū:⁊ hoc intēdebat qū dixit:pſcrutandū ē.i. pficiēde ſunt ratiōes:⁊ dixit:quilibet habet potentiaz aut patiēdi ⁊c̄.i.potentia ⁊ actus attribuūṫ rei quattuor modis:potentia v̄o duobus modis: aut potentia que agit .ſ. actiua:aut que patiṫ.ſ.paſſiua. D.d. aut eſt non ens aut ē ens.i.actus v̄o aut datus eſt ad eſſe aut ad nō eſſe.ſ. aut ē nō ens in actu:aut ens ī actu.q.ḋ.d. ꝙ res aut erit in actu aut potētia:⁊ que eſt in actu aut eſt ens aut nō ens:⁊ ē in potentia:aut patiendi aut agēdi. D.d.⁊ hoc aut ī tpe infinito ⁊c̄.i.⁊ hec diuiſio nota eſt ꝑ ſe.ſ.ꝙ inter finitū ⁊ infinitū nō eſt mediū.⁊ q2 dicētes generatū remanere eternū ⁊ nō corrūpi in poſtremo ⁊ eternū in futuro ⁊ corrūpi in preterito faciūt tempus infinitū tribus modis:incepit deſtruere hanc opinionē de infinito:⁊ dixit:⁊ tēpus infinitū eſt terminatū ⁊c̄.i.⁊ impoſſibile ut ſit tēpus maius tpe infinito:qm̄ ſi eſſet eſſet infinitū maius infinito: ⁊ hoc ſeqṫ dicentē eſſe infinitū ⁊ hoc in tpe preterito:⁊ finitū in futuro:aut ecōuerſo. ⁊ non debet aliqs dicere ꝙ hec intentio non eſt deleta in tpe qm̄ ſi inuenimus hoc tēpus preſens inuenimus ꝙ tēpus qđ eſt ante ipſuz eſt infinitū: ⁊ qđ eſt poſt ipſuz eſt infinitū ſm̄ ſententiā dicētis mundū eſſe eternū: qm̄ nō inueniṫ hoc in tpe niſi accñtaliter qū nihil ex tpe exiſtit in actu. qđ aūt eſt impoſſibile ut infinitū ſit in actu maius infinito:⁊ hoc aut potentia aut in eſſe:qm̄ potentia que remanet in infinito in tpe preterito abſqꝫ futuro:aut in futuro abſqꝫ preterito eſt potētia que pōt facere aliquid infinitū. impoſſibile eſt igiṫ ut ponaṫ in preterito abſqꝫ futuro:aut in futuro abſqꝫ p̄terito vbi potētie infinite adderēt ſupra ſe qđ ē impoſſibile. ⁊ ideo dixit: ꝙ tēpꝰ infinitū eſt terminatū. ⁊ impoſſibile eſt ut aliqđ addaṫ ſupra ipſuz.ſ.tēpus eiuſdē potentie infinite. ⁊ qū ita ſit oīs ḡ potētia aut agit in tpe finito aut infinito:⁊ que agit in tpe infinito eſt eadē potētia tm̄.⁊ manifeſtū eſt ꝙ hec demonſtratio differt a p̄dictis demōſtratōibus. D.d. infinitū aūt in aliq̄ tēpe nō eſt eternū infinitū:neqꝫ etiā eſt terminatuz habēs principiū ⁊ finē.i.illud qđ habet potentiā infinitaz in tpe terminato aut in p̄terito tm̄ aut in futuro tm̄ non ē in tempore eterno qđ nō hꝫ tm̄ in tēpe terminato:⁊ inter eternū ⁊ terminatū non eſt medium.

Eſt autem ⁊ ſic videre ꝙ impoſſibile aut qđ factum eſt quandoqꝫ incorruptibile aliqđ pficere aut ingenitū ens ⁊ ſemꝑ prius ens corrūpi neqꝫ enim a caſu neqꝫ incorruptibile neqꝫ ingenerabile poſſibile eſſe.

Et etiā ꝙ in primo eſt eternū ens deinde fuit corruptibile in tpe eius qđ eſt infinitum.ſ.in tpe eius qđ nō fuerit primo non ens: deinde in poſtremo fuit non ens ⁊ in alio tpe.ſi igiṫ tpa nō diuerſanṫ quia ſunt infinita:manifeſtum eſt ex quo diximus ꝙ aliquid generatū fuit in tēpe infinito ⁊ ꝙ aliquid fuit corruptibile ⁊ eſt eternum infinitū in tpe qđ eſt impoſſibile.generabile.n.impoſſibile ē ut ſit eternū:ſimiliṫ ⁊ corruptibile impoſſibile eſt ut ſit eternū:ſed tm̄ poſſunt eſſe ens ⁊ nō ens:qm̄ corruptibile habet potentiaz ut non ſit ens in poſtremo ⁊ generabile habet potentiam ut ſit non ens in primo.

134 Ideſt ꝙ illud qđ eſt eternū in preterito deinde in poſtremo ē corruptū habet potentiā ad corruptionē ī tpe infinito:⁊ eſt tēpus in q̄ fuit eternū:⁊ hoc intēdebat qū.d.ſ. in tpe eius qđ non fuit p̄mo nō ens. Deinde in poſtremo fuit nō ens.⁊.d.q2 illud qđ p̄mo fuit nō ens: deinde poſt fuit ens eſt generatū.D.d.ſi igiṫ nō diuerſanṫ ⁊c̄.i.⁊ ſi aliquid inueniaṫ generatū poſtq̄ fuit non ens in tpe infinito aut aliquid nō ens poſtq̄ fuit ens in tpe infinito :tūc inueniṫ in generato potentia generatiōis cū tpe infinito ⁊ in corruptibili potentia corruptiōis in tpe infinito:ſed tēpus infinitū nō diuerſaṫ ita ꝙ poſſumus dicere ꝙ tēpus potentie aliquid in eo eſt ⁊ aliud a tēpe actiōis:quapropter neceſſariū eſt ut illud qđ eſt non ens ſemꝑ nō ſit generabile ⁊ qđ eſt ens ſemꝑ ſit nō corruptibile. diſtinguendū eſt enī tēpus eſſe a tpe eius qđ eſt nō eſſe:⁊ quz poſuerimꝰ tēpus

eſſe aut non eſſe infinitū nō inueniet tempus qđ dignius ſit ad eſſe ꝙ ad nō eſſe aut ecōuerſo: neceſſe eſt igiť ut illđ qđ eſt nō ens in tpe infinito ſit nō ens ſemper .ſ. in toto tēpore: ⁊ ſilr illud qđ eſt non ens in tpe infinito ſit ens ſemp. D. d. generatū impoſſibile ē ut ſit ſemper ⁊c. pōt intelligi ⁊ ꝓpter hoc generatū impoſſibile eſt ut ſit ſemper nō ens qm̄ tunc eſſet nō generatū ⁊ etiā eternū: impoſſibile ē vt ſit corruptū qm̄ tunc eſſet non corruptū. ⁊ pōt intelligi ꝙ generatū impoſſibile eſt ut ſit ſemper ens q2 tunc eſſet nō generatū q2 tēpus nō eſſe in eo diſtinguiť a tpe eſſe. ⁊ quž tp̄s eſſe eſt infinitū ⁊c. dixit ꝙ generatū impoſſibile eſt ut ſemper ſit ens: ⁊ ꝙ illud qđ ſemper eſt ens impoſſibile eſt ut ſit corruptū: demōſtrauit ꝙ generabili ꝯtingit cōtrariū ⁊ eſt ut aliqñ ſit ens ⁊ aliqñ nō ens ⁊ ſilr corruptibili: ⁊ dixit: ſed tñ poſſunt eſſe ens ⁊ nō ens .i. aliqñ ens aliqñ non ens. D. dat differentiā inter generabile ⁊ nō ens in hoc .ſ. ꝙ ingenerabile p̄cedit tp̄s non eſſe ad tp̄s eiuſ qđ eſt non eſſe: ⁊ ecōuerſo in corruptibili: ⁊. d. qm̄ corruptibile habž potētiā ⁊c. i. ſed corruptibile differt a generabili in hoc ꝙ corruptibile habet potentiā ut in poſtremo ſit nō ens: generatū aūt habž potentiā ut poſt ſit nō ens: ⁊ ſm hoc qđ explanauimus erit demōſtratiōis principiū: q2 qum generabile ponať ens in tpe infinito: ꝯtingit ut nō ſit generabile. ⁊ qum ens in tpe infinito ponať corruptibile ꝯtingit ꝙ non ſit corruptibile. corruptibile enī aut generabile eſt cū tpe ſui eſſe qum diſtinctū a tēpore ſui nō eſſe. fundamētū p̄dicte demōſtratōis ē ꝙ nulla potētia eſt media inter finitū ⁊ infinitū: qum potētia infinita eſt vna tm̄ potētia. demōſtratio ḡ in hoc ca. ſuper hoc ē alia a demōſtratiōe p̄dicta in predicto ca. Themiſtius aūt explanauit predictū ca. alio mō. dicit enī ꝙ primo declarauit in eo Ariſ. ꝙ oīs potentia eſt finita ſiue fuerit in tpe finito ſiue fuerit in tpe infinito: ⁊ ſilr que eſt in tempore infinito ē etiā īfinita. D. poſuit ꝙ in generabili eterno ⁊ in corruptibili eterno cōtingit ut potentia ſit infinita. ⁊ qū oīs potētia eſt infinita ḡ poſitio iſtius potētie eſt impoſſibilis: ⁊ qum nō ſit potētia nō eſt generatio neqꝫ corruptio. potētia enī eſt generabilis ⁊ corruptibilis. D. declarauit in ſcđo ca. ꝙ potētia q̄ eſt in generabili ⁊ eterno corruptibili neceſſe eſt ut ſit infinita ⁊ eſt vna ꝓpōnū acceptarū in demonſtratōne primi modi: igiť erūt due demōſtratiōes: ⁊ ſm hāc explanationē nō intēdebat quž dixit in p̄mo ca. ⁊ tp̄s infinitū eſt terminatū: declarare ꝙ impoſſibile ē ꝙ potētia infinita ſit maior potētia infinita ut nos explanauim': ſed intēdebat dicere ꝙ potētia que ē in tēpore infinito i duobus extremis eſt aliquo mō finita. q. igiť. d. ꝙ oīs potētia eſt finita: qm̄ aut erit in tpe finito aut in tēpore infinito: ⁊ quocūqꝫ mō ſit erit terminata. tp̄s enī infinitū ē terminatū aliq̄ mō: ⁊ ſm hoc eſt intētio ſui ſermonis etiā. infinitū aūt in aliq̄ tēpore ⁊c. i. illud aūt qđ eſt extremū in aliquo tēpore potentia eius nō eſt finita ſicut potentia eterni in oībus tpibus neqꝫ potētia eius eſt ſicut potētia eius qđ ē in tēpore infinito. D. incepit poſt hoc i eo qđ ē eternū i aliq̄ tēpore: ⁊. d. ⁊ etiā illud qđ in p̄mo eſt eternū ens ⁊c. i. ⁊ dicamus etiā ꝙ potētia eius qđ ſemper fuit in p̄terito ⁊ in poſtremo ē corruptū ad corruptionē eſt infinita potētia. ⁊ ſilr potētia eius qđ generať poſtq̄ nō fuit in tēpore infinito ad generationē eſt infinita: ⁊ ꝯcludit ex hoc ꝙ in hoc mō entis nō ē potētia ad generationē neqꝫ ad corruptionē: ⁊ hec explanatio eſt ꝓpinqua noſtre explanatiōi: ſed differūt in p̄dicto ca. nos v̄o ponimus ipſū ca. declaratū per ſe. Themiſtius aūt poſuit ipſū dependere cū ſcđo: ⁊ bene tolerabiles ſunt ambe explanationes.

Quod quidē enī cauſale aut a fortuna preter ſemp ⁊ ut frequenť: aut eſt aut ſit. qđ aūt infinito tpe: aut ſimpliciter aut a quadā parte ē: aut ſemper aut frequenter exiſtit ens.

Dicamus autē ꝙ cōtraria non conueniūt inſimul in aliqua hora temporis infiniti: qm̄ ſi in aliqua hora cōuenirent tūc idē haberet potentiam ut eſſet ⁊ nō eſſet in tpe infinito: qđ eſt impoſſibile ſicut declarauimus ſuperius.

135 Qum induxit hanc declarationē ꝯfirmauit ipſā ꝑ declarationē ſuper quā ſuſtentať in hoc: ⁊ eſt ꝙ ponētī hoc ꝯtingit ut poſſibile ſit impoſſibile: ⁊. d. ꝙ ꝯtraria nō ꝯueniunt ⁊c. i. ꝙ qū poſitū fuerit tp̄s eſſe vnius dictoꝝ duoꝝ ꝯtrarioꝝ ⁊ potētie ad eſſe alterius cōtrarij tēpus infinitū ꝯtinget ut duo tēpora eoꝝ ſint idē. ſi igiť ponať potētia illoꝝ in aliquo tpe eſſe ens ꝯtingit ut ꝯtrariū eiꝰ in aliquo tpe ſit ens: q2 ſuū eſſe eſt etiā infinitū in tpe: ⁊ qū ita ſit poſitio eius erit ad eſſe ens in actu falſa impoſſibilis: ⁊ illud cuius exitus in actu fuit impoſſibilis nullā potentiā habebit. D. d. qm̄ ſi ꝯueniūt in aliq̄ tpe tunc illud idē habebit potentiā ut ſit ⁊ ut nō ſit in tpe eodē. i. ⁊ ꝯtingit ex hac poſitione duo ꝯtraria in actu eſſe in eodē tpe q2 qū poſuerimus aliquod ens habere potentiā ad eſſe in tēpe infinito ⁊ ad nō eſſe erit tp̄s exitus duarū potentiarū in actu idež tp̄s. eſt igiť idē habens potētiā ut ſit ⁊ ut nō ſit in eodem tpe. V. g. q2 ſi in ſorte eſt potētia ad ſurgendū ⁊ ad ſedēdū in eodē tpe neceſſario inueniet in eodē tpe ſedēs ⁊ ſurgēs inſimul. ⁊ ſi poſuerimus hoc in eo cadēs in tempore alio a tempore ſui caſus erit falſum poſſibile non falſum impoſſibile: quod eſt incōueniens.

Neceſſe ē igiť natura talia qñž quidē eſſe qñqꝫ aūt nō. talium autē eadē potētia cōtradictiōis ⁊ materia cā eius qđ eſt eſſe ⁊ non: itaqꝫ neceſſe ē etiā ſimul exiſtere actu oppoſita.

Et etiā dicamus ꝙ potentia eſt ante actuž .ſ. ꝙ res habet potentiā ut ſit aliqđ anteq̄ž faciat ipſū ⁊ ſi ita ſit erunt res ſm ꝙ dicunt ſemp ſine fine .ſ. illud qđ ſemp ens ⁊ illud quod in poſtremo fuit ens ut ſemper ſit ſine fine ſemp erunt res habentes potētiaž ut ſint: ⁊ nō habēt potentiam ut ſint ens in tempore ⁊ ut ſint nō ens in tempore infinito inſimul.

136 Videť ꝙ qū declarauit ꝙ impoſſibile eſt vt aliq̄đ qđ ſemp fuerit ⁊ ſemper erit habeat potētiā ad corruptionē aut ad aliq̄đ qđ ſemper fuit nō ens ⁊ ſemp erit nō ens habeat potētiā ad eſſe. ꝯtinget enī ex hoc ꝙ poſſibile reuertať ad ipoſſibile: vult mutare hāc declarationē ad illđ qđ poſitū eſt ſemper eſſe in p̄terito ſed in poſtremo corrūpiť ⁊ ad illud qđ poniť generatū qđ ſemper eſt ens in futuro ⁊ p̄ponit huic ꝓpōnī ꝯceſſaž ⁊ eſt: ꝙ neceſſe eſt ut potētia eius qđ generať aut corrūpiť ſit p̄cedēs ſm tp̄s generatuž aut corruptū: ⁊ hoc intēdebat quž dixit: ⁊ dicamus etiā ꝙ potētia ⁊c. D. d. ⁊ qū ita ſit ⁊c. i. ⁊ qū potētia generatiōis aut corruptiōis p̄cedit tpe generationē aut corruptionē: cōtinget ut res que ſemper fuerint ⁊ in poſtremo corrūpunť habeāt potentiā ad corruptionē in tēpe infinito. ⁊ ſilr neceſſe eſt ut res que generāť poſtq̄ nō erāt in tēpore infinito habeāt potentiā ad generationē in tpe infinito. ⁊ quia hoc nō ꝯtingit eis niſi ꝓpter hoc ꝙ ponūt generatū ſemp remanere in futuro: ⁊ corruptū qđ ſemper fuit in p̄terito dixit: ſm ꝙ dicūt ſemper ſine fine. ⁊ q2 dicit erunt res: demōſtrauit in quibus rebus ꝯtingit hoc ⁊ dixit .ſ. illud qđ ſemper fuit ens ⁊c. i. ⁊ intelligo per res in q̄bus ꝯtingit ut ſit potētia: aut res que ſemper fuerūt ⁊ in poſtremo non ſunt ⁊ res que ſemper non fuerūt ⁊ in poſtremo ſunt .ſ. ꝙ per potētiā eoꝝ in his duobus ut ſint ſemper ſine fine: cōtingit ut ſit in eis potētia infinita: in vno v̄o eoꝝ poſt generationē: in altero aūt ante corruptionē: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: ut ſint ſemper ſine fine: ⁊ hoc q2. d. ſemp habent

potentiā ut ſint eſt predicatū illius qḋ.d. erūt res ſm q̄ dicunt. q.ḡ.d. ⁊ quꝫ ita ſū erunt res ſm q̄ dicunt ſemp ſine fine ſiue habētes ſemp potentiā ut ſint. ⁊ intelligo p res illud qḋ ſemper fuit ens ⁊ in poſtremo corrūpit: ⁊ iſtud qḋ ſemper fuit non ens ⁊ in poſtremo generat. ⁊ intelligo p hoc qḋ.d. ſm q̄ dicūt ſemp ſine fine ut ſint huiuſmōi ſcꝫ infinite. vns aūt eoꝝ eſt nō ens in p̄terito i infinitū ⁊ ens in futuro in infinitū. alterū vō ens in infinitū in p̄terito ⁊ nō ens in futuro in infinitū: ⁊ vult declarare p hoc q̄ cōtingit huic poſitioni ut tēpus potētie ⁊ actus ſint idē ⁊ nō idē: nō idē vō q: tēpus potentie eſt aliud a tpe actus. idēꝫ vō q: tēpus actus eſt infinitū ⁊ ſimiliter tēpus potentie. ⁊ forte intēdebat p hoc qḋ dicit cōplere declaratōnē p̄dictā ſ. q̄ poſitio poſſibilis ſit impoſſibilis. ſ. poſitō eius eſſe nō ens in tpe potētie. ⁊ ſm hoc videt q̄ nō intēdebat niſi ad diſtinguendū tps potentie a tpe actus: ut ſit verificatū q̄ poſitio eius eſſe ens eſt poſſibilis: qm̄ qui ponit potentiaꝫ cū actu non ponit poſſibilitatē ad actū eſſe ante eius eſſe quapropter cōpletur actu demonſtratio

Sed adhuc neqꝫ verū dicere nunc q: eſt annus prior neqꝫ annus p̄or q: nūc eſt. impoſſibile ergo nō ens aliqn̄ poſteri⁹ ſempiternū eſſe habebit enim poſterius ⁊ eius qḋ ē nō eē virtutē.

Et dicemus etiā aliū ſermonē per quē declarabimus errorē dicētis q̄ poſſibile eſt aliqd eſſe nō generabile qḋ poſſibile eſt ut ſit nō generabile ⁊ cū hoc ſit corruptibile: ⁊ q̄ corruptibile poſſibile eſt ut ſit generatū. erit ergo corruptibile ſꝫ q̄ dicunt nō corruptū in alio tēpe: qm̄ ſi nō corrūpit erit corruptibile ⁊ nō corruptibile in actu tunc igit poſſibile eſt ut idem ſemp ſit ens ⁊ nō ſit ſemp ens: ⁊ ſi hoc impoſſibile eſt ergo corruptibile corrūpit in alio tpe. ⁊ ſilr igit generabile fuit in tpe ⁊ nō fuit omnino poſſibile. eſt ergo ut aliquid ſit generabile ⁊ nō fuit ſemp ens.

137 Hec eſt quaſi vera demonſtratio q̄ impoſſibile eſt ut aliqd qḋ ſemp fuit habeat potentiā ad corruptionē abſqꝫ hoc q̄ corrūpat: hoc enī ꝯtingit dicēti aliqd eſſe generatū ſed poſt eternū: ⁊ ſilr dicēti aliqd eſſe eternū lꝫ poſt corruptū: imo manifeſtius in hoc: ⁊.d. dicamus etiā aliū ſermonē ⁊c̄. D.d. eſt ḡ ſm q̄ dicūt: illud qḋ eſt corruptibile non corruptū in alio tpe. i. ⁊ ꝯtingit eis ꝓpter hoc qḋ dicūt q̄ in aliquo eterno ē potētia ad corruptionē abſqꝫ eo q̄ corrūpat ut illud in quo eſt potētia ad corruptionē nō corrūpat in aliqua hora. D.d. qm̄ ſi nō corrūpit ⁊c̄. i. ⁊ impoſſibile eſt ponere aliquod habēs potētiā ad corruptionem abſqꝫ hoc qḋ corrūpit: qm̄ ꝯtinget ei ſi nō corrūpat in aliquo tpe ut nō ſit in eo potētia ad corruptionē. hec enī eſt diffinitio eius in quo nō eſt potentia ad aliquid. ſ. ut nūq̄ exeat ad actū. D.d. tūc igit eſt poſſibile ut idē ⁊c̄. i. ⁊ cōtingit huic poſitiōi ſi ꝯceſſerimus in eo eſſe potētiā ad corruptionē ut ſit i eadē potētia ut ſemp ſit ens ⁊ ut nō ſit ſemper ens: ⁊ hoc eſt qū poſuerimus in eo potentiā ad corruptionē eſſe in eo potētia ad ſemp eſſe: qm̄ ex potētia corruptiōis nō ſemp eſt ⁊ ex potētia ad eſſe eſt ſemp: igit eſt i eo in potētia ad eſſe ſemp ⁊ ad nō eſſe ſemper: qḋ eſt impoſſibile. D.d. ⁊ ſi hoc eſt impoſſibile ⁊c̄. i. ⁊ qū poſuim⁹ aliqd habēs potentiā ad corruptionē abſqꝫ hoc q̄ corrūpat ſequūt hec impoſſibilia. ſ. ut in eo ſit potētia ⁊ nō ſit potentia aut i eo ſit potētia ad duo oppoſita inſimul. ſ. ut ſit ſemp ⁊ ut nō ſit. neceſſe eſt igit ut habēs potentiā ad corruptionē corrumpat in poſtremo. D.d. ⁊ ſilr igit generabile fuit ⁊c̄. i. ⁊ qū verū eſt q̄ oē habēs potētiā ad corruptionem oīo corrūpet nō eſt verus ſermo dicētis eſſe generatū ſed nō corruptibile: qm̄ generatū in alia hora fuit non ens in alia hora in actu. ſ. anq̄ generabat: ⁊ qū ita ſit generatū ē

ens ⁊ in eo eſt potētia ut nō ſit ſemp ens: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: poſſibile eſt igit ut aliqd ſit generabile ⁊ nō fuit ſemper. i. poſſibile eſt ut generabile nō ſit ſemp ens ⁊ cuꝫ eo ſit potētia ut nō ſit: ⁊ iō demōſtratū eſt q̄ illud in quo eſt potentia ut nō ſit oīo exibit in actū: ḡ omne generabile corruptibile eſt neceſſario.

Verūtn̄ nō eius qḋ tunc nō eſſe exiſtit enim actu ens ſed in anno priore ⁊ in preterito tpe. ſit itaqꝫ cuius habet virtutē exiſtens actu: erit igit verū dicere nūc q: nō eſt annus prior ſed impoſſibile neqꝫ vna enī virtus eius qḋ eſt factuꝫ eſſe ſed eius quod eſſe aut futurū eſſe.

Volumus aūt p̄ſcrutari de ſermōe illoꝝ qūo ⁊ dicamus q̄ impoſſibile eſt ut non generabile cadat in aliquo tpe ſub corruptiōe: ⁊ impoſſibile eſt enī ut aliqd nō generabile ⁊ corruptibile fiat ſine factore caſu: facta enī ſine factore raro ſūt ⁊ qū fuerit cito diſtrahunt ⁊ ꝯſumunt. p̄manēs autē in eternū ⁊ p̄manēs in tpe infinito nō fit ſine factore oīo: ⁊ qū ita ſit natura eſt faciēs oīa eterna neceſſario: ⁊ ipſa facit ut idē ſit ens ⁊ ut ſit nō ens in tpe ⁊ tpe: ⁊ ut quedā ſint ſemp entia ⁊ quedā nō entia ſemp in tpe infinito ⁊ cā illius eſt fortitudo illius nature. non eſt ergo poſſibile ut aliquid ſemp ſit nō generabile ⁊ ſemp corruptibile qḋ ſi fuerit poſſibile tūc cōtraria erūt in actu neceſſario: qḋ eſt impoſſibile. dicēs enī q̄ mō ē annus p̄teritus ⁊ q̄ annus p̄teritus eſt modo mentit in ſuo ſermōe: ⁊ apparet ſua falſitas in ſuo ſermone q̄ aliqd ſit eternū ⁊ corruptū in alio tēpe q: habet potentiā ut ſit ens in alio tpe ſed nō eſt in tpe predicto non ens neqꝫ in tempore in quo eſt ens in actu.

138 Abbreuiatio huius ſermonis eſt q̄ ſi aliqd eſt non generabile ſiue ponat corruptibile ſiue nō: ⁊ aliqd fuerit nō corruptibile ſiue generatū ſiue nō: manifeſtū eſt q̄ impoſſibile eſt q̄ ſit caſu: nā ſicut qḋ ſit caſu raro fit: ita etiā exiſtit parū ſicut dixit q̄ cito cōſumit. ⁊ qū ita ſit illud quod ſemp eſt nō eſt ſemp niſi ex natura innata ad hoc: ⁊ eſt natura eius per quā eſt qḋ eſt. nature. n. rerū dāt eis aut ut ſint ſemp aut ut nō ſint ſemp: aut ut aliqn̄ ſint aut aliqn̄ nō ſint. ſi ḡ aliqd inueniet generabile eternū nō corruptū aut eternū corruptū eēnt cēr poſſibile ut nā poſſibil' tranſmutaret in neceſſariā: ⁊ neceſſaria i poſſibilē in agēte ⁊ recipiēte qḋ ē impoſſibile: ⁊.d. impoſſibile enī ut aliqd ſit nō generabile ⁊c̄. i. impoſſibile ē ut aliqd ſit nō generabile aut nō corruptibile caſu. ſed neceſſariū ē ut hoc ſit ex natura faciente: qm̄ oīs exiſtētia caſu non p̄manēt niſi parū ſicut nō fiūt niſi raro. D.d. p̄manēs aūt in eternū ⁊c̄. i. nō fit niſi q: ſbā ⁊ eſſentia eius dat ei p̄manentiā. D.d. ⁊ ſi ita ſit natura eſt ⁊c̄. i. ⁊ cū cā eſſe aut nō eſſe reruꝫ naturaliū ſit ex nā. naturalia aūt ſunt tribus modis: aut quoꝝ nā dat eis ut ſemp ſint: aut ut ſemp nō ſint: aut ut ſint in duab⁹ diſpōibus. i. ⁊ nulla natura dat ut ſit ſemp ⁊ nō ſit: niſi neceſſariū tranſmutet impoſſibile. D.d. ⁊ cā iſtius eſt potentia iſtius nature ⁊ elementū eius. i. ⁊ cā diuerſitatis entiuꝫ in iſtis diſpōibus eſt cā diuerſitatis nature in ſbā ſua. D.d. nō eſt ḡ poſſibile ut eadē natura det eidē eſſe ſemp ⁊ non eſſe ſemper: hoc autēꝫ contingit dicenti hoc aliqd eſſe generatū ⁊ poſt ꝑpetuū: aut aliqd nō generabile ⁊ poſt corruptū. ſ. q̄ neceſſe ē ei ponere aliqd cui⁹ nā dat ei ut ſemp ſit ⁊ ſēp nō ſit. D. ꝯfirmat hoc p demōſtrationē p quā ſuſtētat⁹ ē in his demōſtratiōib⁹: ⁊.d. ſi ḡ fuerit poſſibile tūc erūt ꝯtra in actu neceſſario qḋ ē impoſſibile. ⁊ ſi aliqs poſuerit q̄ impoſſibile eſt ut in aliq̄ eterno ſit potentia ad corruptionē abſqꝫ eo q̄ corrumpat: ꝯtingit ei q̄ in illo ſint due

potētie ꝯtrarie exiſtētes.ſ. ad eſſe ⁊ potētia ad non eſſe in actu.ſi ḡ actio vnius potētie fuerit in actu: neceſſario ē altera in potētia:qm̄ ipoſſibile eſt ut actōes duarū potētiaꝝ ſint inſimul.ſ.nō eſſe in actu ⁊ eſſe in actu niſi idē ſit ⁊ nō ſit in actu:qḋ eſt impoſſibile.⁊ ſi vna illarū fuerit in potētia ṗmo reſpectu ſue actōis ꝙ ſit in actu falſa ⁊ nō poſſibilis ſed ē falſa impoſſibilis qꝛ inducit ad eſſe actionū duarū potētiarū inſimul in actu: ḡ illud qḋ poſitū fuit.ſ.potētiā eſſe ad cōtrariū non eſſe in eterno falſū eſt ⁊ nihil:qm̄ impoſſibile eſt ꝯtrariū poſſibili: ⁊ ex quo ſequit̃ impoſſibile eſt impoſſibile:⁊ etiā qꝛ hec deſtructio nō cōplebitur niſi in eo qḋ ponit aduerſarius generatū ⁊ poſt eternū ita ꝙ ꝯcedet ꝙ potētia eſt in eo apud ſuū eſſe reſpectu futuri ⁊ ſilr ꝯtingit in corrupto ꝙ ponit ut apud ſuū nō eſſe fuerit in eo potētia ad eſſe in eo in reſpectu futuri.⁊ qꝛ dicēs hos duos ſermōes ꝓhibere ꝙ potētia ad nō eē in nō ente nō eſt in reſpectu futuri neq̄ potētia generatiōis in corrupto etiā apud ſuā corruptionē eſt in reſpectu futuri.D.impoſſibile eſt.n.qḋ ſequit̃ ex ſermōe ⁊.d.dicēē.n.ꝙ mō.⁊c. ideſt ⁊ qui dicūt ꝙ in generabili nō ſit potētia ad nō eſſe apud ſuū eſſe in reſpectu futuri dicūt īpoſſibile.i.q.d.aliquis ꝙ inſtās ꝑteritū ⁊ ꝑſens eſt idē.D.d.quō ſequit̃ hoc impoſſibile ex ſuo ſermone:⁊ apparet falſitas eius ⁊c.i.⁊ hoc impoſſibile ſequit̃ dicentē aliqd eſſe eternū ⁊ ꝙ in ꝑterito fuit nō ens ⁊ quō.ſ.in ſui eſſe tpe: nō eni eſt i eo potētia ad nō eſſe in futuro:qm̄ illud qḋ erat nō ens in actu in aliquo tēpore.D.exiuit in actū ſuū fuit apud ſuū nō eē nō ens in actu ⁊ apud ſuū eſſe nō ens in potētia:⁊ qm̄ ipoſſibile eſt ut hec potētia ad nō eſſe inueniat̃ in eo ⁊ in tēpe ꝑterito:qm̄ in tēpe ꝑterito fuit nō ens in actu neq̄ etiā in tpe preſenti i reſpectu futuri:qm̄ ꝯtingit ꝑdictū ipoſſibile remanet ḡ ut ſit in eo in ꝑſenti in reſpectu ꝑteriti: ⁊ ꝗ dicit ꝙ aliqd hꝫ potentiā ad tēpus ꝑteritū facit de ꝑterito futurū aut ꝑſens.potētia eni nō intelligit̃ niſi i reſpectu futuri ⁊.d.ut aliqd ſit eternū ⁊ corruptibile in tpe.i.⁊ eſt cadens ſub nō eſſe in aliq̄ tpe:ſicut cōtingit dicēti eſſe generatū ⁊ ꝑpetuū:qm̄ ipſū poſitū eternū ꝙ in alio tpe fuit nō ens.⁊ qm̄ dixit hanc poſitionē.d. quō cōtingit dicēti ipſaꝫ dicere ꝙ eternū habꝫ potētiā ad nō eſſe:⁊.d.hꝫ.n.potentiā i tpe ut ſit nō ens.i.⁊ neceſſe eſt dicere de tali eterno ꝙ in eo eſt potētia ad nō eſſe qꝛ iā fuit nō ens i actu in alio tpe.D.d. ſed nō eſt in tpe ꝑterito neq̄ in tpe in quo eſt ens in actu ideſt ſed iſta potētia nō eſt reſpectu ꝑteriti tpis: neq̄ tpis in quo ē ens i actu:quaſi igit̃ intēdit ꝙ ꝯtingit huic ſmoni ut nō ſit in eo potētia ad ꝑteritū ſed ad futurū.

Similiter aūt ⁊ ſi prius ens ſempiternū poſterius nō erit.habebit.n.virtutē cuius actus non ē itaq̄ ſi ponamus poſſibile verū eſt dicere nō qꝛ eſt annus prior ⁊ vniuerſalit̃ in ꝑterito tēpore.

Si igit̃ aliqs dixerit ꝙ illud qḋ eſt in potētia poſſibile eſt etiā ꝙ ſit in hoc.dicem⁹ ꝙ ſi hoc poſſibile eſt potētia eni nō eſt in tpe ꝑterito ſed i tpe in quo dr̃ modo ⁊ in tpe futuro. ⁊ ſilr dicim⁹ ꝙ in eo qḋ eſt ṗmo eternū ens: deinde ſit poſt non ens :habꝫ eni potentiā in tēpore i quo nō eſt in actu ut ſit ens.ſi igit̃ hoc aliqs dixerit eē poſſibile dicemus ꝙ modo eſt annus ꝑteritus.

139 Hoc qḋ incepit dicere eſt quaſi obiectio ꝯtra id qḋ predixit.ſ.qui poſuit potentiā ad nō eſſe que ē in generato ꝑpetuo ex potētia: ꝙ ſi nō fuerit potētia in reſpectu futuri: ꝯtinget ut nō exibūt in actū: ⁊ qum non exibūt in actum non erit potentia.q.ergo hoc.d. cōtradicit huic ſermoni dicēdo ꝙ bene ſcimus ꝙ oīs potētia poſſibilis eſt ut exeat ad actū ⁊ eius exitus in generato eterno iā preterijt ⁊ non eſt ipſe futurus:⁊ nulla differētia eſt int̃ hoc ꝙ exitus eius ad actū ſit anteq̄ nō ſit:qꝛ potētia non dr̃ niſi in reſpectu actus:quapropter ipſe dicit reſpōdēdo:dicemus modo ꝙ ſi hoc poſſibile eſt ⁊c.qꝛ potētia nō eſt in tpe ꝑterito.i.dicemus reſpōdendo:ſi om̄e qḋ eſt potētia poſſibile ē ut exeat ad actū:ḡ potētia ⁊ poteſtas nō ſunt niſi in reſpectu futuri:qm̄ nihil pōt in reſpectu preteriti: qm̄ actio ꝗ fuit in ꝑterito iā ꝑterijt:⁊ ipoſſibile ē ut reuertat̃ nūc: quapropt̃ nulla potētia ē ad ipſū dīo:⁊ potētia nō eſt niſi ad eius ſimile in futuro ſecūda vice.⁊ indifferēter ſiue poſſibile fuerit ad eſſe aut ad nō eſſe.⁊ qꝛ hoc qḋ dixit de potētia:manifeſtū eſt in eo ꝙ ponit̃ eternū ⁊ in poſtremo corruptū.ſ. ꝙ apparet in eo ꝙ potētia ad nō eſſe eſt in eo in reſpectu futuri ecōtra illi qḋ exiſtimāt de generato ꝑpetuo.D.⁊ ſimilit̃ dicimus de eo qḋ eſt ṗmo ſemꝑ ens:deinde i poſtremo nō ens.i. ⁊ ſimilit̃ dicem⁹ nos ⁊ aduerſarij noſtri i eo ꝙ ponūt nō generabile ⁊ in poſtremo corruptū.ſ.ꝙ potētia ad corruptōnē nō intelligit̃ in eo niſi in reſpectu futuri D.d.hꝫ.n.potentiā in tpe in quo nō eſt in actu ut ſit non ens.i.qꝛ potentia que eſt in eo ad corruptionē nō eſt niſi i reſpectu tpis in quo nō eſt ens in actu.ſ.in futuro. D.d.ſi igit̃ aliqs dixerit ꝙ poſſibile eſt.i.⁊ ſi aliqs dixerit ꝙ poſſibile eſt ut potētia ad nō eſſe in generato perpetuo ſit potentia ad nō eſſe precedens: dicemus ꝙ poſſibile eſt tunc ut preteritū ſit futurum aut preſens.

Et naturaliter autē ⁊ nō vniuerſaliter intēdētibus impoſſibile aut ſempiternū ens prius corrūpi:poſterius aūt prius non ens poſterius ſempiternū eſſe: corruptibilia eni ⁊ generabilia ⁊ alterabilia omnia. alterant̃ autē a contrarijs ⁊ ex quibus cōſtant natura entia ⁊ ab eiuſdem ipſis corrumpuntur.

Et poſſumus perſcrutari de hoc ſermōe ⁊ declarare errorem dicētis ipſum ſermone naturali naturaliter non vniuerſaliter : ſicut fecimus ante . dicamus ergo ꝙ impoſſibile eſt ut aliquid primo ſit eternū ens:deinde poſt corrumpāt̃ ut aliqd primo ſit neq̄ ens:deinde poſt ſit ens eternū.oīa eni generabilia ⁊ corruptibilia alterant̃ ⁊ trāſmutant̃:⁊ nō alterant̃ niſi ex ſuis cōtrarijs ex quibus componunt̃ ⁊ generantur generatione naturali:⁊ per ea cōſumunt̃ ⁊ corrūpunt̃ etiam.

140 Uocauit iſtā demōſtrationē naturalē ⁊ predictā vniuerſalē:qm̄ hoc eſt ex ꝓpōibus nature: illa aūt ex ꝓpōnibus logicis ut hoc qḋ dixit:qm̄ falſum impoſſibile nō ſequit̃ ad falſum poſſibile. he autē ꝓpōnes ſunt naturales ſ.ꝙ omne qḋ generat̃ a ſuo ſimili generat̃: ⁊ om̄e qḋ corrumpit̃ a ſuo ꝯtrario corrūpit̃.om̄e igit̃ generabile habet ꝯtrariū ⁊ omne corruptibile ſimilit̃. ⁊ qm̄ ꝯiungit̃ huic ꝙ omne generabile habet cōtrariū:⁊ om̄e habēs ꝯtrarium eſt corruptibile:ꝯtingit ꝙ om̄e generabile eſt corruptibile ⁊ ſilr ſi cōiungit̃ huic ſimile ꝙ omne corruptibile habꝫ ſimile:om̄e habens ſimile eſt generabile:ꝯtingit ꝙ om̄e corruptibile eſt generabile.habēs igit̃ cōtrariū impoſſibile ē ut remaneat ꝑ tpa infinitū:neq̄ in ꝑterito neq̄ in futuro ſi igit̃ mūdus fuit ṗmo nō ens: deinde generatū fuit poſt nō eſſe:neceſſe ē huic ꝯtrariū ex quo fuit nō ens anteq̄ generabat̃:⁊ qm̄ ei eſt cōtrariū neceſſario corrūpet̃ poſt generationē:⁊ ꝙ hec current ſcḋm ordinē ⁊ ſequit̃ ex hoc ut iſte mundus ſit ex alio mūdo:qm̄ ſi ita nō eſſet quare ḡ dn̄at̃ in aliq̄ ſuū ꝯtrariū in aliquo tpe ⁊ corrūpit̃ ⁊ in alio generat̃: continget ḡ neceſſario ut mundus reducat̃ ad cās ad quas aſcendūt oīa generabilia ⁊ corruptibilia.ſ. ſcḋm ꝙ eſt dictū in libro de generatiōe ⁊ corruptiōe. dicēs ḡ ꝙ mūd⁹ generatus fuit poſtq̄ non fuit omnino ⁊ ꝙ eſt corruptum corruptibile ſine regreſſu non naturaliter loquitur.⁊ ſimiliter dicens ipſum eſſe generatū non corruptibile aut nō generabile ⁊ corruptum poſtremo.

Uod quidē igiť neq̄ factum eſt omne celum neq̄ contingit corrūpi queādmoduȝ quidam
9 dicunt ipſuȝ: ſed ē vnū ⁊ ſempiternū principium ⁊ ꝯſūmationeȝ habens totius eterni non habens autē ⁊ ꝯtinens in ſeipo infiniti tēpus ex dictis licet accipere fidē ⁊ per opinionē eaȝ q̄ ab aliter dicentibus ⁊ generantibus ipſum. ſi.n. ſic quidē habeť contingit ſm̄ quē auteȝ illi factū eſſe dicunt non cōtingit magnam vtiq̄ habebit ⁊ hanc inclinationem ad fidem de imortalitate ipſius ⁊ ſempiternitate.

Jam declarauimus ſermonibus ſufficientib⁹ ⁊ fortibus demonſtrationibus ꝙ celum non ſit ex elemēto: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt ut cadat ſub corruptione ſed ſemper erit eternum ⁊ fuit ſine principio ⁊ ſine fine per omnia ſecula ⁊ ē cauſa tpis infiniti ⁊ eſt cōtinens ipſū. cōſiderans autē bene poterit ſcire ꝙ celum eſt ſicut diximus ex verbis dicentiū celū eſſe ſub generatione. ſi eni poſſibile eſt ut celuȝ ſicut diximus ⁊ impoſſibile eſt ſm̄ ꝙ alij dicūt hoc etiā confirmat ſermonē noſtruȝ ꝙ celum ſit eternū non corruptibile.

Com.1. Ideſt hoc quod dixit qū non ſit ex elemento duobus modis itelligiť: aut quia nō cōponiť ex materia ⁊ forma ſicut alia corpora ſimplicia: aut quia nō componitur ex elemētis in actu. cōpoſitio aūt prima nō eſt in eo ꝑ id qd̄ dictū eſt in libro ꝑmo.ſ. ꝙ corpus celeſte nō habet cōtrariū ⁊ ex fine eiuſdem.ſ. ꝙ in corpore celeſti non eſt potentia ſm̄ ſbam: qm̄ ſi eſſet poſſet fieri tranſmutatio ſm̄ eam: quapropter eſſet generabilis ⁊ corruptibilis. cōpoſitio v̓o ſecunda non eſt in eo qm̄ eſt ſimpliciter: ⁊ etiā quia eſt nō generabile neq̄ corruptibile. cōpoſitū v̓o ex ſimplicibus eſt cōpoſitū ex cōtrarijs ⁊ cōpoſitū ex contrarijs eſt generabile ⁊ corruptibile: ⁊ ſi eſt ex contrarijs non moueretur naturaliter circulariter. nam omnia iſta determinata ſunt prius. ⁊ intentio iſtius tractatus preſentis eſt perſcrutari de actibus huius corruptionis ⁊ alioꝝ quatuor. V.g. declarare ꝙ habet dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ ſurſum ⁊ deorſuȝ: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ ꝙ ſperica ſit eius figura ⁊ alia que queruntur de eo ⁊ dixit: ſine principio ⁊ ſine fine.i. ꝙ ſuum eſſe non habet principiuȝ in tēpe neq̄ finē qum ipſum ſit cā tpis ⁊ ꝯtinēs ipſū: ⁊ iō dixit cōtinēs ipſū qa tps nō addit ſuper ipſū nec tpa ē ſupra ipſū: ſed quia eſt cā tēporis eſt.q. terminans ipſum: quapropter id qd̄ eſt extra corp⁹ celeſte non eſt in tempore ut deus ⁊ intelligentia. D.d. cōſiderans autem ⁊c̄. intendit declarare hoc ſermone ꝙ celū non eſt generabile neq̄ corruptibile: qm̄ qum aliquis intuebitur ſermonē Ariſ. ⁊ aduerſarioꝝ eius in hac queſtione: ⁊ iuenerit ſermonē alioꝝ ſequi plura impoſſibilia ⁊ inueniūt ſermonē Ariſ. non ſequi aliquod impoſſibile acquiret fidem maiorē q̄ habuerit prius ex ratione: ⁊ iō dixit Alex. nos autem non ſumus ſuſtentati ſuper ſententiā huius hominis inter oīa alios nōh qz videmus ipſaȝ minoris ambiguitatis ⁊ remotiorē a contradictione.

Propter quod bene habet perſuaſibilem ſe ipſum exhibere: antiquis ⁊ maxime patrum noſtroꝝ v̓o credere eſſe ſermones ut ſit immortale aliquid ⁊ diuinū habentiū quidem motū. habētiū autem talem ut nullus ſit finis ipſius ſed magis iſte alioꝝ finis eteni finis continentium eſt ⁊ ipſa circulatio perfecta ens cōtinet imperfectas ⁊ habentes terminū ⁊ quietē. ipſa quidē nullum neq̄ principium habens neq̄ finem: ſed inceſſabilis ens infinito tempore. alioꝝ autē hoꝝ quidem cauſa principij hoꝝ autem ſuſcipiens quietem. celum autem ⁊ cum qui ſurſum locum antiqui quidem dijs attribuerunt velut exiſtens totum ſolum immortale.

Et dicamus ꝙ oportet nos credere ſermōes antiquoꝝ veriſſimoꝝ ⁊ maxime quia ſunt parētes noſtri. dixerūt eni ꝙ aliquid eſt velociſſimū mobile eternuȝ non corruptibile: ⁊ eius motus non habet finem ſed ipſe finis eſt cuiuſlibet finis ⁊ vltimū cuiuſlibet vltimi ⁊ continens omne cōtinens: ⁊ ille motus eſt perfectus continēs omne diminutū non perfectū ⁊ omne finitū ⁊ generatū: ipſe autē non habet principiū neq̄ finem ſed eternū in tempore infinito. alioꝝ aūt motuū quidam ſunt quoꝝ primū principiū eſt iſte motus eternus. ⁊ quidā ſunt quoꝝ recipiens quietē eorum eſt iſte motus eternus. ⁊ dicimus ꝙ omnes antiqui poſuerūt celū eſſe locū creatiōis propť ſuā incorporeitatē ⁊ eternitatem.

2 Teſtať ſupra ſuū ſermonē per ſermones chaldeoꝝ antiquoꝝ: qm̄ hoc qd̄ dicunt ꝙ aliquid eſt mobile velociſſime eternū non corruptibile idē eſt cuȝ opinione Ariſ. de corpore celeſti. ⁊ qd̄ demōſtratū eſt firmiter in. viij phyſi. declaratū eſt eni illic ꝙ iſte motus eſt eternus non corruptibilis neq̄ generabilis. qm̄ autē eſt velociſſim⁹ motuū declaratū eſt ex predictis ⁊ etiā ex matheſi. ⁊ etiā declaratū eſt in primo tractatu ꝙ eſt continēs omne ꝯtinens: qm̄ extra ipſuȝ non eſt locus neq̄ tempus ⁊ ꝙ eſt perfectum: ⁊ hoc qd̄ dixit. alioꝝ autē motuū quidā ſunt ⁊c̄. intendit ꝙ motuū eternoꝝ quidā ſunt facientes motus generatōīs entiū ⁊ quidā ſunt obſeruantes eius eſſe cuius generatio perficiť: ⁊ hoc intēdebat per quietē. motus.n. generatiōis quieſcit qum ens perficiť.i. ꝙ motuū eternoꝝ quidā ſunt generātes etiam: ⁊ quidā cōſeruātes: ⁊ hoc intēdebat quȝ dixit: ⁊ recipiens: qz mouens qum receperit motā rē quieſcit a motione ⁊ tunc cōſeruabit ipſaȝ. D.d. ꝙ omnes antiqui faciūt ⁊c̄.i. ⁊ teſtať hoc ꝙ omnes leges cōueniunt in deum eſſe in celo ⁊ deum eſſe eternum: locus autem eterni eſt eternus.

Nunc autem teſtificatur ratio ꝙ incorruptibile ⁊ ingenerabile: adhuc aūt ipaſſibile omnis mortalis difficultatis eſt: adhuc auteȝ ſine labore propter neq̄ vna indigere violēta neceſſitate que detineat prohibens ferri aptū natum ipſuȝ aliter omne tale magis laborioſum q̄ꝫto quidē vtiq̄ ſempiterni⁹ ſit ⁊ diſpoſitiōis optīe expers:

Ratio auteȝ quā cōpletnus dicere teſtať ꝙ celum non eſt corruptibile neq̄ generabile neq̄ recipiens paſſiones remotum ab omni occaſione ⁊ conſumptione. ⁊ qum hoc qd̄ diximus nō eſt corruptibile neq̄ fatigabile. non enim habet alium motū niſi ſuū naturalē: quapropter indiget virtute nature prohibente ipſum ab illo motu.ſ. motu naturali: ⁊ omne quod eſt huiuſmodi fatigatur q̄ꝫto magis fatigatur tāto magis caret bona diſpoſitione.

3 Vult demonſtrare ꝙ in hoc qd̄ dixit ꝯuenit pluribus actiōibus que in eo apparent: ⁊ d. ratio autē ⁊c̄. intendit per rationem ſyllogiſmū ex quo ſcimus ꝙ motus eius eſt eternus: ⁊ ſyllogiſmū ex quo ſcimus ipſum eſſe ſimplicē ⁊ non habere ꝯtrariū. ex iſtis ergo ſcimus ꝙ non generať neq̄ corrumpiť neq̄ ſeneſcit. D.d. ⁊ in hoc qd̄ dixim⁹ nō fatigať etiā.i. appareȝ ex hoc qd̄ declaratū ē ex ſua natura

q in hoc matu nan ceſſanti nã accidit ei labar neqꝫ fatigatio: ⁊ cauſa illius eſt q cauſa fatigatiõis in aĩalibus nõ eſt in eo. cauſa.n. fatigatiõis in aĩalibus eſt q ĩ eo eſt principiũ matus cõtrariũ motui aĩe.ſ. pars grauis que eſt in eis. hec autẽ mauet nos multũ ad contrariã partem illi q intendimus maueri ex anima noſtra: quapropter accidit nobis labor ⁊ fatigatio: ⁊ hac eſt qd dicit: non eni habet aliũ matum niſi ſuũ.i. quia celum nan habet motum naturalẽ aliũ a motu voluntario. ⁊ iſte motus in ipſa nã puenit a natura ſicut matus elementoꝝ: qm̃ ſi eſſet naturale cõtingeret q eſſet cõpoſitũ ex materia ⁊ forme: ergo generabile ⁊ corruptibile. ⁊ virtus que eſt in hac natura eſt ſimilis forme naturali ⁊ ſimil forme abſtracte. aſſimilat enim forme materiali q ipſa dat huic corpori motũ circularẽ ⁊ eſt in corpore qd mouet per ipſaꝫ ⁊ aſſimilat forme abſtracte quia non diuidit per diuiſioneꝫ corporis in quo eſt: quapropter non habet ſubiectũ neqꝫ contrarium ſicut declaratũ eſt ſuperius. recipiens autẽ iſtam formam qd adunat cũ ea eſt corpus celeſte incorruptibile ad qd ſequũtur dimenſiones corporales ⁊ alia accidẽtia que in eo inueniunt: ⁊ ideo forma ⁊ formatũ ſunt in eo ideꝫ numero: ſed ſm diſpoſitionẽ magis diminutã q ſit adunatio recipientis ⁊ recepti in forma abſtracta. ⁊ cauſa iſtius adunationis inter iſtam formã ⁊ ſuã materiam eſt quia nan coheret ſue materie mediantibus dimenſionibus ſicut forme generabiles ⁊ corruptibiles: quapropter hec materia caret potentia. ⁊ iam declarauimus hoc in tractatu queꝫ fecimus ſolũ propter hac q iſte forme nan ſunt diuiſibiles ſm diuiſionẽ corporis recipiũt intellectũ: quapropter hec corpora ſunt intelligentia ⁊ aĩata ſm vniuerſum: propter hoc non recipiunt laborem neqꝫ fatigationẽ: ⁊ propter illud quod in ſua actione eſt minus fatigatũ ⁊ nobilius ⁊ melius. bonum autem ſimplr eſt illud cui non accidit in ſua actione fatigatia.

Propter quod quidem neqꝫ ſm antiquam fabulam ſuſpicandũ habere qui dicunt atlante quodam ipſi opus eſſe ad ſalutem. videnť enim ⁊ hunc conſtituentes ſermoneꝫ eandem habere ſuſpitionem his qui poſterius. ut eniꝫ grauitatẽ habentibus ⁊ terreis omnibus his que ſurſuꝫ corporibus ſubſtituerunt ipſi ſabuloſe neceſſitatẽ animatam: neqꝫ vtiqꝫ hoc mõ ſuſpicandum.

Et propter hoc non dicimus in hoc corpore nobili neqꝫ opinamur in eo illud qd quidã antiquoꝝ opinabantur: ⁊ dicunt q celum indiget aliquo deferente ipſuꝫ appellato atlas ut ſeruet ipſum ⁊ non dimittat ipſum cadere. iſti autẽ qui hoc dicũt aſſimilantur iſtis qui ſunt in tempore noſtro: ⁊ qui putant omnia corpora ſupiora grauia: ⁊ propter hoc dicunt q indigent neceſſario anima mouente ea. ⁊ ſermo ille eoꝝ non fuit vera ratione ſed caſualiter.

4 Dicit ⁊ ſignũ q opinio noſtra de ſubſtãtia celi eſt vera eſt q non ſumuſ coacti in dando cauſas eoꝝ que apparẽt in celo dicere impaſſibilia que dicunt multi antiquorum per coactianem. U.g. quaſi diceret celũ eſſe graue oportebat dicere eſſe aliquid deferrẽs ipſum ne caderet qd diceꝫ atlas. D.o. q ſermo iſtoꝝ eſt ſimilis ſermoni dicẽtis q celum habet animã qua mauetur hac pratu. ⁊ intendebat dicere q q̃uis ſermo iſtorum eſt verus.ſ. q celum eſt animatum: tñ ratio eoꝝ non eſt vera. iſti autem non dicũt celum habere animam niſi quia eſt graue ⁊ dicit nõ vera ratione quia propoſitiones eoꝝ ſunt falſe: qm̃ melius eſt dicere celum eſſe leue q graue. ⁊ iam declaratum eſt q celum neqꝫ eſt graue neqꝫ leue ſed nature tertie. ⁊ intendebat q qui opinatur celum eſſe tertie nature indiget ut ponat ferens: aut animam aut aliquid extrinſecum: tñ m q̃uis ponatur habere animam nan ſufficit quantũ graue habens animam q̃uis anima ſuſtentet ipſuꝫ ⁊ deferat tñ indiget alio extrinſeco deferente ipſum.

Neqꝫ propter circungyrationem celerioris exiſtentem lationis propria inclinatione: adhuc huc ſaluari tanto tempore quemadmodum empedocles inquit.

Neqꝫ etiam ſtabilitas celi ⁊ eius permanentia eſt ſicut dixit empedocles. dixit enim q celuꝫ eſt fixum ⁊ ſtabile propter eius motus velocitatem quoniam motus velocitas retinet rem motam ⁊ non dimittit rem motã recedere a loco proprio ⁊ ſic non cadit. nos autem dicimus q ſi ita eſſet non permaneret tempore infinito. ſed dico propter velocitatem motus ſui motus: quoniaꝫ iſte motus eſt violentus non naturalis. motus autẽ violentus non eſt infinitus neqꝫ perfectus ſicut ſepe declarauimus.

5 Dicit ⁊ ſignum veritatis naſtre opinionis eſt etiam quaniã nan ſumus coacti dicere cauſam ſubtilitatis celi [stabilitatis] quam Empedacles dixit. ille enim dicit q cauſa qua celũ nan cadit eſt velacitas ſui motus. apparet enim q res velocis matus.ſ. circularis permanet in ſuis lacis. Deinde dixit: nos autem dicemus ⁊c.i. q ſi cauſa ſubtilitatis celi in eodem laca eſſendo graue eſſet velacitas motus nan duraret in infinitum ſtando in vno loco neqꝫ motus eiuſ eſſet infinitus. Deinde declarauit hoc ⁊ dixit: quaniam iſte eſt matus ⁊c.i. velocitas motus non eſt cauſa ſubtilitatis celi quia eſt motus violentus. matus autem violentus impoſſibile eſt ut ſit eternus aut perfectus: ⁊ ideo declarauimus q motus iſte eſt perfectus ⁊ eternus. ⁊ ſyllagiſmus quidem ſic componitur in ſecunda figura: motus celeſtis eſt eternus ⁊ perfectus: matus qui eſt cauſa ſtabilitatis moti nan eſt eternus neqꝫ perfectus: ergo motus qui eſt cauſa rei mate ſtabilitatis non eſt matus celeſtis. Deinde declarauit propaſitionem dicentem q matus qui eſt cauſa permanentie rei mote in eodem loco nõ eſt eternus in prima figura ſic: motus qui eſt cauſa permanentie rei mate in eodem laco eſt violentus: ſed motus violentus nan eſt eternus: ergo matus qui eſt cauſa permanentie rei in eadem laca nan eſt eternus. Deinde declarauit propoſitionem maiorem ſic: quod vialente mouetur cantrarium eſt ſuo motori: ⁊ amnis mator habens contrarium nan ſemper mauet: erga omnia motio motoris vialente nan eſt eterna. ⁊ qñ huic coniuncta fuerit q omne cuius matia nan erit eternum: illud qd ab eo mauet nan erit eternum: cancludet q illud quod mouet a motore violento non eſt eternum.

Sed adhuc neqꝫ ab anima rationabile cogente manere ſempiternũ: neqꝫ enim anime poſſibile eſſe talem vitam ſine triſticia ⁊ beatam. neceſſe enim ⁊ motu cum violentia exiſtente ſiquideꝫ mouet ferri apto nato primo corpore aliter ⁊ mouere continentie ſine vacatione eſſe ⁊ omni carens remiſſione prudenti ſiquideꝫ neqꝫ ut anime mortalium animalium eſt requies circa ſomnum facta corporis remiſſio. ſed neceſſariũ ſubſtentatis cuiuſdam partem retinere ipſam ſempiternam ⁊ incorruptibilem. ſi itaqꝫ quemadmodum diximus contingit dicto habere modo de prima latione non ſolum ipſius de ſempiternitate ſic exiſtimare melius ſed ⁊ diuinatiõi ei que eſt diis ſolum vtiqꝫ habemus enunciare concordes ſermones. ſed talium quidem ſermonũ ſatis ſit nunc.

Et dico ꝙ celum non debet eſſe eternum permanens propter animam quam habet. quidaȝ enim dicunt ꝙ celum eſt eternū permanentis eſſentie: qm̄ habet animā ⁊ ꝙ anima cogit ipſum ut ſit eternum permanēs: ⁊ iſte ſermo eſt impoſſibilis quia iſta vita impoſſibile eſt ut ſit ſine fatigatione ⁊ ſine labore: ⁊ impoſſibile eſt ut ſit laudabilis bona quia mouet corpus ſm̄ aliū modum a ſuo motu proprio: ⁊ ſic erit neceſſariū in negocio ⁊ carens nō omni vexatione exiſtente ex habenti intellectum. ⁊ qum ita fuerit omnino nō habebit non vexationem neqȝ aſſimilatꝰ nō vexationi animarū animaliuȝ in ſomno: ⁊ tunc aſſimilatur fabule antiquorum de equiſor quod eſt eternum ⁊ ſemper mouetur violente ſine fine ⁊ ſine quiete: ⁊ dico ꝙ ſermo coꝝ in iſto motu ⁊ ſine ratione ſicut ſermo eoꝝ de multitudine deorum. ⁊ non oportet nos iudicare res per ſermonem dicentis ſed per verum ſermonē ⁊ firma ratione. volumus igitur fugere iſtos ſermōes ⁊ fabulas ⁊ reuerti ad narrandum hoc quod remanet de diſpoſitione huius nobilis corporis ſcilȝ celi.

6 Quia aliqui dicunt ꝙ permanentis celi ⁊ permanētia ſui motus eſt propter animā: vult ꝯtradicere eis qum iſti ſermoni cōtingat impoſſibile: quia motio corporis ab aīa qȯ eſt huiuſmodi eſt motus violentus: ⁊ ſimilit̄ ſuuȝ eſſe vnicū: ⁊ ſimiliter qȯ mouit dicentē hoc ad credendū hoc qȯ eſt apparet ꝙ cauſa permanentie iſtoꝝ que ſunt apud nos in vita quodā tēpe non eſt niſi cōiunctio anime cum corpore: ⁊ vniuerſalit̄ generabilia: ⁊ hoc eſt in oībus entibus que ſunt apud nos. ſ. ꝙ forme coꝝ ſunt cauſe ſue permanentie in aliquo tempore. iſti igitur qū credebāt hoc ⁊ videbant ꝙ entia ſunt durabiliora aliīs. ſ. ꝙ quātomagis forma fuerit perfectior tantomagis remanebit ens: dixerūt ꝙ aīa celi eſt nobiliſſima aīarū corpoꝝ ⁊ eſt corpus nobiliſſimū omniū corpoꝝ: dixerunt ꝙ aīa eſt cauſa permanentie eius eterne: ⁊ ipſe vult cōtradicere eis. ⁊ qꝛ contradictio eſt inter eos qui ponūt hoc corpus habere contrariū motū motui anime dicit: ⁊ iſte ſermo impoſſibilis ⁊c̄. i. ⁊ ſm̄ modū a ſuo motu naturali: ⁊ nō debemus intelligere ex hoc motū tm̄ ſed etiā durabilitatē eſſentie illius entis animati. ſ. ꝙ durabilitas eſſentie in eo ſm̄ modum quo eſt recipiens animā eſt propter animā. D. d. ſi ḡ eſt ſic erit ſemper in negocio ⁊c̄. i. ⁊ ſi motus celi eſt propꝰ animā ⁊ habet in ſe mobilitatem contrariā motui anime tunc celum quia motus eius eſt eternus eſſet omninō cō vexatione exiſtēte in omni qȯ mouetꝰ ab intellectu ⁊ erit ſemper in negocio ⁊ labore quia non inuenitꝰ in eo quies que inuenitꝰ in animalibus. ſ. ſomnus ⁊ quies. ſomnus. n. ⁊ quies in animalibus neceſſario ſunt in eis propter laborem. labor autē non eſt niſi quia in eis exiſtit principium contrariū motui anime: ideoqȝ dicit: ⁊ qum ita fuerit nō habebit non vexationē oio ⁊c̄. i. ⁊ neceſſario eſt ut nō habeat quietē quia non habet diſpoſitionē ſimilem illi que eſt in animalibus apud ſomnū. ⁊ eſt ſermo coꝝ in celo ſimilis ſermoni antiquoꝝ ⁊ dicentiuȝ aliquid eſſe motum motu violento ſine principio ⁊ ſine fine qȯ vocabitur ſic. ſ. aquitez. D. d. ⁊ dico ꝙ ſermo illoꝝ de illo motu eterno eſt ſine ratione. i. quia hoc qȯ dixerunt de hoc ente ipſuȝ eſſe huiuſmodi eſt ſermo dictus ſine ratōne: ſicut dicebāt ꝙ dīj ſunt plures ſine ratione. ⁊ quia omnia iſta ſunt apologi quos ponunt ponentes leges ad rectificationē ciuiuȝ a veritate autem ſunt remota ⁊ ab intellectu humano dixit volumus igitur fugare ⁊c̄.

Quoniam autem quidā ſunt qui dicunt eſſe aliquid dextrum ⁊ ſiniſtrum celi quēadmodum vocati pythagorici: illoꝝ enim iſte ſermo eſt cōſiderandum vtruȝ hoc ſe habet ut illi dicunt aut magis aliter. ſiquidez oportet adaptare toti corpori hec principia. confeſtim enim ſi dextrū exiſtit ⁊ ſiniſtrum adhuc prius priora exiſtimandū principia exiſtere in ipſo. determinatum eſt quidem igitur de his in his qui circa animaliū motus ꝓpter ꝓpria nature illoꝝ eſſe. manifeſte enī in animalibus exiſtentia videntꝰ his quidez omnes tales partes dico autem puta ⁊ dextrum ⁊ ſiniſtrum his autē quedam: plantis autem ſurſum ⁊ deorſum ſolum.

Dicamus igitur ꝙ aliqui antiquoꝝ dixerūt celum habere dextrum ⁊ ſiniſtruȝ. ſ. ſecta pythagoricoꝝ: quidam enī eoꝝ hoc dicunt ⁊ volumꝰ perſcrutari de hoc ⁊ dicamus ergo ꝙ ſi oportet attribuere corpori totius iſta principia dextruȝ. ſ. ⁊ ſiniſtrum ⁊ ꝙ attribuemus corpori principia priora iſtis neceſſario. ſ. ſuperius ⁊ inferius ⁊ an̄ ⁊ retro. ⁊ hec quidem principia diſtincta ſunt in libro quem fecimus de motibus aīalium: ille autem diſpoſitiones ſunt cōuenientes naturis animalium ⁊ in eis ſunt manifeſte. ſed aīalia quedā habent hec omnia. ſ. dextrum ⁊ ſiniſtrum: ſurſuȝ ⁊ deorſum: ante ⁊ poſt: ⁊ quedam habent retro vegetabile autem non habet niſi ſuperius ⁊ inferius tm̄.

7 Omne quod predixit eſt quaſi prologus iſtius tractatus: ⁊ modo incepit dicere vtrū celum habeat dextrum ⁊ ſiniſtrū: ⁊ dixit: ꝙ ſi oportȝ attribuere ⁊c̄. i. ꝙ ſi neceſſariū ē ut iſta duo principia ſint ī celo: neceſſe ē ut habeāt alia principia que ſunt priora iſtis naturaliter. videtur enīȝ ꝙ omne habēs dextrū ⁊ ſiniſtrum etiā habeat ante ⁊ retro ⁊ ſiniſtrū ⁊ dextrū: ⁊ non conuertitꝰ: omne habens ante ⁊ retro videtꝰ habere dextrū ⁊ ſiniſtrū: forte propter animalia imobilia que non habent dextrum ⁊ ſiniſtrū ⁊ habēt ante ⁊ retro: ſurſum ⁊ deorſum quod eſt manifeſtius ꝙ hoc exiſtit in eis que habent ſurſuȝ. ⁊ ꝙ hec principia ſex ſunt valde manifeſta in aīalibus: ⁊ locus perſcrutandi de his eſt qum fuerit perſcrutatio de motibus animalium: ideoqȝ dicit hec quidē principia iaȝ diſtincta ſunt in libro primo ⁊ eſt ꝙ conſideratio de eis non eſt niſi apud conſiderationem de animalibus.

Si autez oportet celo adaptare aliquid taliū ⁊ primum quemadmoduȝ dixit in animalibus exiſtens irrationabile exiſtere in ipſo: tribus enī entibus vnunquodqȝ velut principium quoddam eſt. dico autem tria ſurſum ⁊ deorſum: ⁊ anterius ⁊ oppoſitum: ⁊ dextrum ⁊ ſiniſtrum. has enim diſtenſiones rationabile exiſtere corporibus perfectis omnes. eſt autem ſurſum quidem longitudinis principium: dextrum autem latitudinis: anterius autez profunditatis. adhuc autē aliter ſm̄ motus. principia autez dico hec vnde incipiunt primū motus habētibus. eſt autem a ſurſum quidem augmentatio: a dextris autē qui ſm̄ locum: ab anterioribus qui ſm̄ ſenſum. anterius enim dico in quo ſenſus.

Reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ ſi in celo poſuimus dextrum ⁊ ſiniſtrum neceſſario ponemus ante. iſta autem principia ſicut diximus in libro de motibus animalium: ⁊ dicamus etiam ꝙ iſte diſpoſitiones ſint tres neceſſarie eſt ut quelibet earum habeat principium:

⁊ intelligo per diſpoſitionem ſurſum ⁊ deorſum dextrum ⁊ ſiniſtruȝ ante ⁊ retro. ⁊ deberent eſſe omnes iſte menſure in perfectis corporibus. dicamus ergo ꝙ ſuperius eſt principiū longitudinis: ⁊ dextrum eſt principiū latitudinis. ante eſt principiū profunditatis. ⁊ voco principiū illud ex quo incipit motus ī corpore moto. principiū enī motus crementi eſt ſuperius: ⁊ principiū motus localis eſt dextrum: ⁊ principiuȝ motus ſenſui corporalis eſt ante. ⁊ eſt dicere ante vbi ſunt ſenſus.

8 Dicit ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ſi poſuimus in celo dextrū ⁊ ſiniſtrū neceſſe eſt ponere alia: ⁊ hoc qḋ dixit verificat̄ inductiōe ⁊ verificat̄ ex diffinitiōibus harū partiū. D. d. ⁊ dicamus etiā ꝙ ſi iſte diſpōnes ſunt tres ⁊c̄. i. manifeſtum eſt ꝙ ſi iſte tres diſpōnes exiſtāt ⁊ quelibet eaꝝ diſtinguit̄ a ſuo cōpari in hoc ꝙ ſint principia motuū diuerſoꝝ. ⁊ intendit p tres diſpoſitiōes nobiliores earū. ſ. dextrū ⁊ ante ⁊ ſurſū: ⁊ propter hoc poſuit eas tres: tñ in explanatione inducit ſex. Deinde narrauit ꝙ iſte partes nō inueniāt̄ naturaliter niſi in pfectis corporib⁹. ſ. animatis ⁊ dicit: ⁊ neceſſe eſt ut omnes iſte menſure ſint in corporibus pfectis ⁊ intēdit per menſuras ſex ſupficies exiſtētes in corporib⁹ quin fuerint habentia virtutes diſtinctas in natura ſicut in aīalibus. Deinde incepit deſcribere eas ex motibus ꝓpriis ⁊ dixit ꝙ ſuperius eſt principiū lōgitudinis. ſ. principiū motus qui eſt in lōgitudine ⁊ eſt motus rei. ſ. crementū. dextrū autem eſt principiū latitudinis. i. principiū motus qui eſt ex vno duoꝝ extremoꝝ latitudinis. i. ꝑncipiū motus aīaliū in loco ex dextro: deinde ⁊ ſiniſtro: qm̄ primo mouet animal dextꝝ pedē deinde ſiniſtrū ut ſup hoc ſuſtentet̄. pes autē motus eſſentialiter eſt dexter: mot⁹ aūt ſiniſter nō eſt niſi motu accidētali. ⁊ nō eſt dubiū q principiū duoꝝ motuū pedū eſt ex duobus extremis latitudinis corporis. ante aūt eſt pars in qua ſūt ſenſus ⁊ ad quā eſt motus: ⁊ retro eſt oppoſitū huic: ⁊ hoc intēdebat quȝ dixit: ⁊ voco principiū illud ex quo eſt primus motus in corpore moto principiū longitudinis ⁊ latitudinis ⁊ principiū ante. Deinde incepit narrare quis motus cui primo principio appropriat̄: ⁊. d. qm̄ principiū motuū cremēti ē eſt ſuperius. i. ꝙ ſuperius ē principiū motus quia ſuperi⁹ eſt principiū motus cremēti in aīalibus ⁊ cremēti in plantis ⁊ animalibus. D. d. ⁊ principiū motus localis ad dextrum. i. dicimus ꝙ dextrū eſt principium motus latitudinis quia principiū motus localis eſt extremū latitudinis quod eſt dextrum. D. d. ⁊ principiū motuū ſenſibiliū eſt ante. i. ⁊ diximus ꝙ ante eſt principiū motus quia eſt ꝑncipiū motus ſenſuū: aut qꝛ eſt illud in quo ſunt ſenſus: ⁊ vniuerſaliter eſt pars oppoſita parti quia eſt motus localis quia eſt locus ſenſuum.

Propter qḋ ⁊ non in omni corpore ſurſuȝ ⁊ deorſuȝ: ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ anterius ⁊ poſteri⁹ querendū: ſed quecūqꝫ habēt motus principiū in ipſis animata entia. Inaīatoꝝ enī in nullo videmus vnde principiū motus. hec quidē enim omnino nō mouent̄ hec autē mouent̄ quidem: ſed ab omni parte ſimiliter: puta ignis ſurſum ſolum ⁊ terra ad medium.

Propter hoc igit̄ ⁊ eius ſimile nō querimus ī omni corpore ſurſum ⁊ deorſum: ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ ante ⁊ retro: ſed querimus iſtos motus in omni corpore animato habente in ſe principiuȝ motus: qm̄ nō videmus in corporibus carentibus anima vnde incipiat motus coꝝ. ⁊ dicam⁹ etiā ꝙ quedā corpora mouent̄ ex omnibus partibus equaliter: ut ignis qui mouet̄ tm̄ ad ſupi⁹ ⁊ terra que ad mediū mouet̄ tm̄.

9 Propter hoc qḋ declarauit ꝙ in partibus iſtis ſunt ꝑncipia proprioꝝ motuū. d. ꝓpter hoc igit̄ ⁊c̄. ⁊ hoc qḋ dicit manifeſtum ē: qm̄ quum nō appareat in corporibus inanimatis principiū motus in lōgitudine neqꝫ in latitudīe neqꝫ pars propria qua ſit motus: manifeſtū eſt ꝙ hec ꝑncipia nō ſunt in eis querenda: ⁊ nō eſt dubium in aliquo eorum vtrū in eo ſit aliquod principiū iſtorū aut non. in animatis aūt forte eſt dubium: aut in omnibus partibus aut in quibuſdaȝ. i. ⁊ quia intendebat dicere ꝙ corpus celeſte eſt animatuȝ oportet dubitare in eo ⁊ querere hanc queſtionē: ⁊ hoc intēdebat ⁊c̄. qm̄ nō videmus in corporibus ⁊c̄. i. ⁊ diximus ꝙ corpora inaīata nō habent partē quia non inuenimus in aliqua parte coꝝ principiū motus propriꝫ illi parti. ⁊ ſignū ꝙ corpora inaīata que naturaliter mouent̄ nō habent partem eſt: quia inuenimus ea moueri motu ſuo naturali ex omnibus partibus equalit̄ ideſt ex quacunqꝫ ſit parte. ignis. n. ſm quemcunqꝫ ſitum fuerit poſitus hic mouebitur ad ſuperius: principium ergo iſtius motus non eſt ex parte propria: ⁊ ſimiliter de terra.

Sed in his quidē dicimus ſurſum ⁊ deorſuȝ ⁊ dextrum ⁊ ſiniſtrū ad nos referentes: aut eniȝ ſm noſtras dextras quēadmodū diuinationes: aut ſm ſimilitudinē noſtri quēadmodū que ſtatue aut que cōtraria habentia poſitiōe. dextruȝ quidē enī qḋ ad noſtrā ſiniſtrā: ſiniſtrū autē contrariū: ⁊ poſterius qḋ ad noſtrū anterius: ī ipſis autē his nullā videmus differentiā. ſi enī econtrario vertant̄: cōtraria dicemus dextrū ⁊ ſiniſtrum ⁊ ſurſum ⁊ deorſuȝ: ⁊ poſterius ⁊ anterius.

Et dicamus etiā ꝙ corpora inaīata habēt ſuperius ⁊ inferius: ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū quo ad nos ut faciūt augures vocātes autē que eſt in noſtro dextro dextrū: ⁊ in noſtro ſiniſtro ſiniſtrū. ⁊ ſicut res poſite ecōuerſo ſitui noſtro ut imago: ſiniſtrū enī imaginis eſt oppoſitū dextro aſpiciētis: dextrū ſiniſtro. ⁊ vniuerſalit̄ dico ꝙ ſi ſitus imaginis qui eſt cōtrarius ſitui noſtro eſt dextrū ⁊ ſiniſtrū imaginis: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ nulla harū diſpoſitionū eſt in eſſentia imaginis: quum enī cōuertet̄ ſu⁹ ſitus tūc vocabimus ipſum ecōuerſo: ſiniſtrū. n. fiet dextrū: ⁊ dextrū ſiniſtrū: ⁊ ſic de aliis.

10 Quia iſtarū partiū quedā inueniunt̄ eſſentialit̄ ⁊ vere: q̄dā in reſpectu ⁊ nō vere: ⁊ dicit: ⁊ dicam⁹ etiā ⁊c̄. ꝙ corpora inaīata habēt ſuperius ⁊ inferi⁹: ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū quo ad nos. vocamus. n. que ſunt ex ſiniſtro noſtro ſiniſtrū: ⁊ ex dextro dextꝝ ut faciūt augures. D. d. ⁊ ſicut res poſite ⁊c̄. i. ⁊ dicunt̄ habere ptes ſm ſimilitudinē noſtraȝ ut eſt in imaginibus: qm̄ ſicut ſiniſtrū formis quȝ fuerit oppoſitū nobis eſt oppoſitū noſtro dextro: ⁊ noſtrum dextrū opponit̄ ſuo ſiniſtro: ſic dicimus de noſtris imaginib⁹ ⁊ hoc non accidit de imaginibus niſi quia aſſimilant̄ formis hominū: ⁊ ſimilit̄ iſte modus non eſt ex reſpectu ſed ex ſimilitudine: ⁊ magis qḋ d̄r ſuperius ⁊ inferius in corporibus non aīatis dicit in reſpectu ad ſuperius ⁊ inferi⁹ que ſunt naturalia in mundo. ſ. ad locū ignis ⁊ terre. ⁊ qꝛ iſte partes non vere ſunt in imagine: demōſtrauit hoc ⁊ dixit: dico vniuerſaliter ⁊c̄. i. ⁊ nō imaginamur iſtas ptes eſſe in imagine niſi quia aſſimilantur homini: ⁊ quia nō eſt niſi tm̄ in figura: ⁊ non eſt illic pars niſi in figura tm̄. Deinde dedit ſuper hoc rationē ⁊. d. imago enī non conuertitur ⁊c̄. ⁊ iſte partes quas dicit ſunt partes in reſpectu in imagine ⁊ non ſunt ſm ſimilitudineȝ partibus hominuȝ. ille enim non diuerſantur ſm diuerſitatem ſitus imaginis quemadmoduȝ partes hominum non diuerſantur

propter diuerſitatē ſitus eoꝝ ad inuicē.i.⁊ quaſi voluit innuere per hoc ꝙ habētia veras partes nō attribuunt̄ pͥbus que ſunt in reſpectu.ſi igit̄ imago cuius partes aſſimilant̄ veris partibus haberent partes veras non attribuerent̄ partibus in reſpectu.

Propter quod ⁊ pythagoricos vtiqꝫ qs ad mirabitur quia duo hec ſola pͥncipia dicebant dextrū ⁊ ſiniſtrum: quatuoꝛ autē dereliquerunt nihil minus pͥncipalia entia.nihil eni minoꝛeꝫ differentiā habēt que ſurſum ad que deoꝛſuꝫ: ⁊ que anterius ad que poſterius:q̄ꝫ dextrū ⁊ ſiniſtrum in oībus aīalibus.hec quidē.n. virtute differunt ſolū: hec aūt ⁊ figuris:⁊ ſurſum ⁊ deoꝛſū omnibus animatis ſimiliter ⁊ animalibꝰ ⁊ plā‑tis:dextrum aūt ⁊ ſiniſtrum non exiſtit in plātis.

Mirandū eſt de pythagoricis qui dicunt ꝙ pͥncipia motuū ſunt tm̄ duo.ſ.dextrū ⁊ ſiniſtrū ⁊ dimittunt quatuoꝛ reſidua que non ſunt minꝰ q̄ꝫ iſta duo.differentia.n.inter ante ⁊ retro non ē minoꝛ ea que eſt inter dextrū ⁊ ſiniſtrū que ſunt in omnibus animalibus. nam dextrum ⁊ ſiniſtrum tm̄ in potentia differunt:reſidua autem entia ſm̄ figuras.

11 Hoc quod inuenit̄ in pythagoricis manifeſtū eſt.ponūt enim in ↄtrarijs que opinant̄ eſſe pͥncipia omniū dextrū ⁊ ſiniſtrū:⁊ dimittunt alia que nō minus habent cōtrarietatē q̄ ea. ſi ḡ cōtrarietas que eſt inter dextrū ⁊ ſiniſtrum pſtat eis eſſe pͥncipiū:neceſſe eſt eis ut cōtrarietas inter ante ⁊ retro ſit cauſa eoꝝ que ſunt pͥncipia. D.d.qm̄ ſiniſtrū ⁊ dextꝝ tm̄ potentia differunt ⁊c̄.i.⁊ declarat ꝙ cōtrarietas inter ante ⁊ retro eſt manifeſtioꝛ ea que eſt inter ſiniſtrū ⁊ dextrū:qm̄ dextrū differt a ſiniſtro in hoc ꝙ virtus dextri differt a virtute ſiniſtri non in figura. eandem enī habent figurā.ante aūt ⁊ retro differunt etiā in potētia ⁊ in figura.ſ.qꝛ figura ante differt a figura retro in habenti ante ⁊ retro ⁊ etiā differunt virtute.

Adhuc autem ut longitudo latitudine pͥoꝛ ſi ſurſum longitudinis pͥncipiū: dextrum autē latitudinis.pͥoꝛis autem pͥncipium pͥus.prius vtiqꝫ erit ſurſum dextro ſm̄ generationē: qm̄ multotiēs dicit̄ pͥus: adhuc autem ſurſum quidem eſt vnde motus:dextrū autem a quo:anterius auteꝫ ad qđ ſaltem ſic vtiqꝫ habebit quādam virtutem pͥncipij que ſurſum ad alias ſpecies: ideoqꝫ quia dereliquerunt pͥncipalioꝛa pͥncipia:iuſtuꝫ eſt ipſos increpare: ⁊ quia hoc in oībus ſimiliter putabant exiſtere.

Et etiam ſurſum ⁊ deoꝛſum in omnibus animatis ⁊ ex animalibus ⁊ plantis.dextrum autē ⁊ ſiniſtrum non ſunt in plantis. ⁊ etiaꝫ dicamus ꝙ longitudo eſt ante latitudinem ⁊ pͥncipium eius ⁊ qđ ſuperius eſt pͥncipiū longitudinis:⁊ dextrum pͥncipium latitudinis. reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ ſi longitudo eſt ante latitudinē neceſſario ſuperius erit ante dextrum in ſua generatione. ⁊ dico in ſua generatione quia pͥncipiuꝫ dicit̄ multis modis. ⁊ dico etiā ꝙ ſuperius eſt vbi eſt pͥncipiū motus ⁊ dextrum eſt locus exitus motus:⁊ ante eſt ſinis motus. ⁊ qum ita ſit neceſſario ſuperius habet potentiā pͥopriam pͥncipij inter alios motus. opoꝛtet igitur nos inuehi contra pythagoricos qum dimiſerūt pͥoꝛa pͥncipia:⁊ dixerunt tm̄ dextrum ⁊ ſiniſtruꝫ ⁊ qum opinabātur ꝙ hec duo ſunt in omnibus rebus habentibus motus pͥncipium equaliter nos autem diſſoluimus has virtutes nuper ⁊ diximus ꝙ ſunt in rebus quibus eſt pͥncipium motus.

12 Pythagorici peccāt in hac queſtione in duobus:quoꝝ alterū eſt quia ponūt in omnibus dextrum ⁊ ſiniſtrum:⁊ ſecundū eſt quia non ponūt in eis ſurſum ⁊ deoꝛſum. in pͥmo autē ſimilit̄ peccant quia manifeſtū eſt ex diffinitione dextri ⁊ ſiniſtri: in ſcđo aūt errant qđ modo vult declarare:⁊.d.dicamus etiā ꝙ ſurſū ⁊ deoꝛſum ⁊c̄.i. dicamus ꝙ ſurſum ⁊ deoꝛſum neceſſario eſt ut ſint in omni habēti dextrum ⁊ ſiniſtrū. videmus enī ꝙ omne habēs dextruꝫ ⁊ ſiniſtrum habet ſurſum ⁊ deoꝛſum:⁊ non cōuertit̄.ſola autē animalia habent dextrum ⁊ ſiniſtrū in quibus inuenitur ſurſum ⁊ deoꝛſum.planta autē ſurſum ⁊ deoꝛſū,ſed nō dextrum ⁊ ſiniſtrum. ⁊ vult declarare hoc ꝙ ſurſuꝫ ⁊ deoꝛſum ſunt pͥoꝛa natura dextro ⁊ ſiniſtro.⁊ qum poſterius inuenietur neceſſario eſt etiam ut anterius inueniatur. Deinde incepit declarare hanc rationē dādo cauſaꝫ qua ſuperius ⁊ inferius ſunt pͥoꝛa natura dextro ⁊ ſiniſtro:⁊ dixit:reuertamur etiā ⁊ dicamus.i. ⁊ appareꝫ ꝙ ſurſum eſt ante dextrum:quia ſi lōgitudo eſt pͥoꝛ latitudine neceſſe eſt ut motus in lōgitudine ſit pͥoꝛ motu in latitudine. ⁊ qum alter duoꝝ motuū fuerit pͥoꝛ altero neceſſe eſt ut pͥncipiū motus pͥoꝛis ſit pͥus pͥncipio motꝰ poſterioꝛis:ſed pͥncipiū motus pͥoꝛis eſt ſuperius ⁊ pͥncipiū poſterioꝛis eſt dextrū:ergo ſuperius eſt pͥus dextro. D.d.⁊ dico ꝙ in generatione ⁊c̄.i.non debemus intelligere ex hoc pͥoꝛi niſi pͥus in natura: ⁊ qum dedit hāc cāꝫ dedit etiā aliam rationē:⁊ dixit: ꝙ ſuperius eſt vbi ē pͥncipiū motus.i.⁊ dico ꝙ manifeſtū eſt ex pͥdictis ꝙ ſuperius eſt pͥncipiū motus:⁊ ꝙ dextrū eſt locus exitus motus a coꝛpoꝛe non pͥncipiū. ⁊ voluit per hoc qđ declaratū eſt in libro motuū animaliū.ſ.ꝙ pͥncipiū motus animaliū eſt a coꝛde.D.d.⁊ ꝙ ante eſt locus finis poteſt intelligi finis motus viſus a viſibilibus:viſibilia autē mouent media quouſqꝫ motus eoꝝ perueniat ad virtutē coꝛpoꝛalem.⁊ pōt intelligi ꝙ ante eſt pars ſm̄ eius rectitudineꝫ ⁊ oppoſitioneꝫ erit finis motus localis:poteſt intelligi ꝙ aū eſt finis motus pꝛouenientis a coꝛde.⁊ qum poſuit has ꝓpoſitiones ⁊ dixit:⁊ ſi ita ſit neceſſario ⁊c̄.⁊ intēdebat per hoc pͥncipiū motus ſurſum eſt aliud a pͥncipio motus dextri:⁊ aliud a pͥncipio motus ante.⁊ eſt manifeſtū per ſe:⁊ iam poſitum eſt in ſermone pͥdicto. ⁊ ſi intendebat declarare ꝙ pͥncipium motus ſurſuꝫ eſt pͥus pͥncipio motus dextri:⁊ pͥncipio motus ante:hꝫ aliquaꝫ difficultatem: qm̄ ſi motus eſſet vnicus neceſſario eſſet ut locus ſui pͥncipij eſſet pͥoꝛ loco ſui exitus ⁊ loco ſui finis: niſi aliquis ponat ꝙ pͥncipiuꝫ motus alicuius rei in quo eſt pͥncipiū motus animaliū in loco eſt in eo ante pͥncipiū motus localis.ſ.ꝙ pͥncipiū rei in coꝛde ē pͥus pͥncipio motus aīalium.ſ.nō locali.⁊ declarauit ex omnibus iſtis modis ꝙ pͥncipiū ſurſuꝫ debet eſſe pͥus dextro:⁊ dixit: opoꝛtet igitur nos inuehi ⁊c̄.⁊ intendebat per ꝓpoꝛa pͥncipia ſurſum ⁊ deoꝛſum:⁊ inuehitur in eos ſicut dixit ꝓpter illa duo pͥdicta.D.d.nos aūt iam diſtinximus iſtas virtutes ſuperius:⁊ diximus:ꝙ ſunt in habentibus pͥncipium motus.i. nos autem non diximus ſm̄ ꝙ dicunt: ſed diximus ꝙ iſte partes ⁊ hec pͥncipia exiſtūt in rebus habentibus pͥncipia motuū ⁊ ex partibus ꝓprijs.

Nobis auteꝫ qm̄ determinatū eſt pͥus ꝙ in habētibus pͥncipiū motus tales virtutes exiſtunt. eſt autem celum animatum ⁊ habet motꝰ pͥncipium: manifeſtum quoniā habet ſurſum ⁊ deoꝛſum: ⁊ dextrum ⁊ ſiniſtrum. non opoꝛtet enim dubitare pꝛopter ſpericā eſſe figurā totius quomodo erit huiꝰ:hoc quidē dextrū:hoc autē ſiniſtrum ſimilibus entibus partibus omnibus

⁊ motis omni tempoꝛe. ſed intelligere opoꝛtet ſicut vtiq; ſi quis in quibus habet dextrū ad ſiniſtrum differentiā figuris. deinde circūponat ſperam: habebit quidē enim virtutē differentē. videbit autē non pꝛopter ſimilitudinē figure: eodem aūt modo ⁊ de pꝛincipio eius qḋ eſt moueri eternū ſi nequaq; incipiat: tñ habet neceſſariū pꝛincipium vnde incepit ſi incipiebat moueri quod mouetur: ⁊ vtiq; ſi ſteterit mouebit vtiq; iterū.

Et dicamus etiam ꝙ ſi celum habet animā ⁊ pꝛincipiū motus neceſſario habet ſurſum ⁊ deoꝛſum: dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ non debet aliquis fugere hec per rotunditatē figure totius ⁊ quomō quidā erunt eius dextrū ⁊ quidā ſiniſtrū: ⁊ oēs partes eius ſunt conſimiles ⁊ note in eterno. ſed ut imaginet homo habens dextrū ⁊ ſiniſtrū diuerſa in figura qui ſupcircūdatur ab oꝛbe: quapꝛopter ille oꝛbis habebit virtutē ⁊ diuerſaꝫ neceſſario dextrū. ſ. ⁊ ſiniſtrū qꝛ habet loca pꝛincipij ⁊ finis ex opatiōe ſui agentis. ⁊ ſimiliter eſt intelligenduꝫ in initio motus oꝛbis: qm̄ ⁊ ſi motus eius nō eſt in tempoꝛe ſed tñ motus eius habet pꝛincipiū neceſſario: qm̄ ſi in pꝛincipio mouetur neceſſario motus habet locum ex quo incipit. motus igit oꝛbis habet pꝛincipium.

13 Quia he partes non diſtinguūt niſi pꝛopter diſtinctionē motuū. diuerſitas. n. motuū in rebus aiatis oſtēdit nobis diuerſitatē illoꝝ pꝛincipioꝝ: ⁊ diuerſitas illoꝝ pꝛincipioꝝ oſtēdit nobis diuerſitatē illarū partiū: ⁊ quꝫ ita ſit neceſſario eſt ſi celū habeat pꝛincipiū motuū diuerſoꝛum in ptibus diuerſis vt habeat illas ptes ⁊ maxime qū poſuerim̄ celū eſſe aiatū: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: dicamus etiā ꝙ celū ⁊c̄. i. ꝙ ſi celū habet aiaꝫ ⁊ apparet in eo pꝛincipiū motus ex parte ꝓpꝛia neceſſe eſt vt habeat dextruꝫ ⁊ ſiniſtrū: ḡ ſurſū ⁊ deoꝛſū ut declaratū eſt ſuperius: ⁊ etiā ante ⁊ retro. ⁊ hoc qḋ dixit ꝙ mouet ex parte ꝓpꝛia manifeſtū eſt p ſe. ⁊ hoc ꝙ poſuit ipſū eſſe aiatum manifeſtabit in alio loco. ⁊ foꝛte quꝫ mouebit ex parte ꝓpꝛia neceſſe eſt ut habeat dextrū ⁊ ſiniſtrū ⁊ ꝙ ſit aiatum: ſed tamē Ariſ. vult in iſto loco accipere pꝛo conſtāti cauſam ꝓpter quā habet dextrū ⁊ ſiniſtrū. ſ. eſſe aiatū: ⁊ qum habꝫ dextrū ⁊ ſiniſtrū neceſſe eſt ut habeat alias ptes: ⁊ pars ex q̄ celū mouet pꝛopꝛie eſt pars oꝛientis. D. d. queſtionē ſuper hoc ⁊ dixit: ⁊ non debet aliquis ⁊c̄. i. ⁊ nō debet aliqˢ fugere hoc qḋ diximus ꝙ celū habet dextrū ⁊ ſiniſtrū: dicēdo ꝙ figura celi eſt ſperica: ⁊ quō poſſemus dicere ꝙ q̄dā ptes ſperice ſunt dextre ⁊ quedā ſiniſtre qum oēs ſint ſimiles. ⁊ iſta pꝛincipia nō diſtinguūt niſi i eo qḋ poſt quietē mouet. i eo aūt qḋ ſemp mouet quō diſtinguit pars ꝓpꝛia. Deinde dat ſolutionē ⁊ d. ut imaginet homo ⁊c̄. i. ⁊ imaginatio noſtra ꝙ oꝛbis habet ptes iſtas eſt ſicut imaginat ꝙ aliquis homo qū circūdaret oꝛbe in ſe ⁊ inciperꝫ mouere oꝛbeꝫ ex oꝛiente in occidentē: ⁊ qum hoc aut ipſe rotabit cū eo oꝛbe aut erit iſte hō fixus ⁊ mouet ipſū per ſuū dextrū ⁊ ſiniſtrū. iſte ḡ homo neceſſario habebit caput ſuū apud polū meridionalē: ⁊ pedes apud polū ſeptētrionalē: ⁊ eius facies ad ſuperioꝛē terre habitabilis. ſꝫ dextrū ē in oꝛiēte: ſiniſtrū in occidēte: qm̄ ſi homo iſte ponat in alio ſitu impoſſibile eſt ut moueat oꝛbē ex oꝛiente i occidentē: ⁊ ita ꝙ motus eius ſit verſus ſuperius terre: qm̄ ponēdo in hoie iſtas duas conditōnes opoꝛtet ſi moueat oꝛbē ex oꝛiente ad occidentē ꝙ motus eius pꝛimo ſit ad ſuperius terre. ſ. ꝙ ſit pꝛioꝛ natura motu ſub terra: ⁊ qū iſte due diſpōnes ponunt in oꝛbe. ſ. ꝙ motus eius ex oꝛiente abſq; eo ꝙ ſit ad occidentē: ⁊ ꝙ motus eius ſub terra eſt pꝛopter motū ſupꝛa terrā qum eſſe ſupꝛa terrā ſit nobilꝰ neceſſe eſt ut in oꝛbe ſint oīa iſte ſex virtutes. ⁊ ſicut hō qum reuoluet eſſendo fixus in eodē loco inciperet motus eius ex dextro ad partē ꝓpꝛiam ita eſt in oꝛbe: ⁊ hoc manifeſtū eſt ſicut vides. D. d. ita debemus imaginari etiā in initio motus oꝛbis. i. qꝛ in oꝛbe apparet pꝛincipiū motus ex parte ꝓpꝛia ⁊ ad partē ꝓpꝛiā: ⁊ ſi nos reuolueremus oꝛbem ſup hominē ⁊ moueret ab hoie cōtingeret ut moueret ipſuꝫ a parte ꝓpꝛia ⁊ ad partē ꝓpꝛiā: qm̄ iſte mouens habet dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ ante ⁊ retro: ita debem̄ credere in oꝛbe. ſ. ꝙ habet virtutes diuerſas in partibus diuerſis ꝗuis iſte virtutes nō ſit in partibus diuerſe figure aut copulate cū partibus nō diuerſe figure: ⁊ diximus aut copulate quia iſte virtutes nō ſunt materiales ut foꝛte viſuꝫ eſt ſm ꝙ pſcrutabimur. D. d. ⁊ ſi motꝰ eius nō eſt in tpe ⁊c̄. i. ⁊ ꝗuis motus oꝛbis nō habet pꝛincipiū tpale tñ non ſequit ex hoc ut nō habeat pꝛincipiū in magnitudine. pꝛincipiū eñi ſm magnitudinē eſt aliud a pꝛincipio ſm tēpus ⁊ dixit hoc ne aliquis putaret ꝙ vbi nō eſſet pꝛincipium tempoꝛale non eſt pꝛincipiū in magnitudine: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: ꝙ motus eius habet locū ex quo incepit. i. ꝙ hoc. ſ. qḋ nō habet pꝛincipiū tempoꝛale non pꝛohibet qn habeat pꝛincipiū in parte ꝓpꝛia ⁊ in loco ꝓpꝛio: ⁊ pſcrutabimur poſt que eſt differentia inter ptem ⁊ locū: ⁊ vtrū ſint ſynonyma an nō. D. d. motus ergo eius habet pꝛincipiū in magnitudine ⁊ pꝛincipia in loco. ſ. ꝙ habet locum naturalem ⁊ partem naturalem.

Dico autē longitudinē quidem ipſius que ſm polos diſtantie: ⁊ poloꝝ hunc quidē ſurſuꝫ hūc autē deoꝛſum. differentiā eñi in his ſolū videmꝰ hemiſperioꝝ per nō moueri polos. ſimiliter aūt ⁊ cōſueuimus dicere latera in mundo nō qḋ ſurſum ⁊ deoꝛſuꝫ ſed qḋ iuxta polos tanq; hoc lōgitudine exiſtēte. quod eñi ad latus eſt qḋ iuxta ſurſū ⁊ deoꝛſū: poloꝝ autē qui ſup nos apparēs q̄ deoꝛſū ps ē. qui aūt nobis īmanifeſtꝰ q̄ ſurſū.

Et dicamus etiam ꝙ longitudo oꝛbis eſt dimenſio in qua ſunt oꝛbes: ⁊ ꝙ oꝛbium quidam ſunt ſuperius ⁊ quidam inferius: ⁊ iſte locus. ſ. remotio oꝛbiū: ex omnibus medietatibꝰ oꝛbiuꝫ eius eſt tm̄ diuerſus. oꝛbes aūt qui ſunt in medietate iſtius oꝛbis nō mouent oīo. ⁊ aſſueti ſumꝰ vocare latera mundi in reſpectu oꝛbiū iſtoꝝ nō in reſpectu ad ſuperius mundi ⁊ eius inferꝰ: qm̄ iſta loca ſunt tm̄ lōgitudo. ⁊ dicamꝰ etiā ꝙ qḋ ex oꝛbibꝰ videt ſup nos eſt ps inferioꝛ pmi oꝛbis: ⁊ qḋ nō videt eſt pars ſuperioꝛ pꝛimi oꝛbis.

14 Et qum declarauit ꝙ oꝛbis habet dextrum ⁊ ſiniſtruꝫ quapꝛopter habet ſurſū ⁊ deoꝛſū: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ ꝓpter hoc habet longitudinē ⁊ latitudinē ⁊ ꝓfunditatē: incepit demōſtrare que ſit lōgitudo oꝛbis ⁊ qḋ extremū eſt ſupiꝰ lōgitudinis ⁊ qḋ inferius: ⁊ d. dicamus etiā ꝙ lōgitudo oꝛbis. i. dicamus etiā ꝙ lōgitudo oꝛbis eſt dimēſio que ē ex vno duoꝝ poloꝝ ad alterū: qm̄ qū pꝛincipiū motus ē ex extremo ꝓpꝛio neceſſe ē ut locꝰ pncipij motus ſit extremū latitudinis. ⁊ qū ita ſit neceſſe ē ut lōgitudo ſit ex meridie ad ſeptētrionē: ⁊ ꝙ neceſſariū eſt qū habeat dextrū ⁊ ſiniſtrū ut nō tm̄ habeat lōgitudinē ſed ſurſū ⁊ deoꝛſū q̄ ſunt pncipia lōgitudinis. D. oꝛbiū. n. q̄dā ſunt ⁊c̄. ⁊ ipſe fundauit ſuā demōſtrationē ſup hoc ꝙ hꝫ dextꝝ ⁊ ſiniſtrū: ⁊ intēdit p dimēſionē in q̄ ſunt oꝛbes axē oꝛbiū ſm quē reuoluunt. D. d. ⁊ iſte locꝰ ē. ſ. remotio oꝛbis ⁊c̄. i. iſte locꝰ oꝛbis cuꝰ remotio a medietate oꝛbis ē eq̄l ē diuerſus i ſua potētia: ⁊ intēdit p iſtū locū polos. poloꝝ. n. remotio a medietate oꝛbis eſt eadē: ⁊ eſt dicere medietatē oꝛbis circulū ſecantē axem per duo media ſuper angulos: ⁊ intēdebat ꝙ locus vnus poli eſt ſup oꝛbē: ⁊ locus alterꝰ infra oꝛbem.

D.o. qm̄ orbes qui ſunt in medietate orbis nõ mouent.i. qm̄ pars orbis que habet talē diſpõnem ex medietate orbis.ſ.ꝙ remotio eius ab ea ex oībus partibus eſt equalis ⁊ nõ mouet oīo ſed eſt quieſcēs: ⁊ intendit per hoc polum polus enī dr̄ quieſcēs geometrice ⁊ nõ vere. nulla enī ſba eſt in orbe in actu que nõ mouet: ſed punctus qui eſt indiuiſibilis ⁊ nõ exiſtens in moto qd̄ mutat locū per naturā non dr̄ motus neqꝫ eſſentialit̄ neqꝫ accñtaliter. pũctus.n. dr̄ eſſe motus accñtaliter qñ fuerit in re mota: ⁊ ſilr̄ dicit quieſcēs qꝛ eſt in re quieſcēte. ⁊ qꝛ deſcriptio moti eſt famoſa.ſ. illud qd̄ mutat ſuū locū: ⁊ qꝛ pars orbis in qua ē iſte punctus nõ mutat ſuū locū per naturā niſi mutatõne nõ ſenſibili: ⁊ qꝛ mutatio eius eſſet per formā diceret eſſe quieſcens: qm̄ partes orbis preter partē in qua eſt polus mutat locū in forma ⁊ materia ut videt. pars aũt in qua eſt polus qꝛ magis apparet ꝙ mutat locū in forma nõ in materia. qd̄ aũt mutat locū in forma ſicut eſt orbis ſm ꝙ declaratū eſt in phyſicis dr̄ eſſe quieſcens ſm totū: ꝓpter hoc dr̄ in parte orbis que nõ ſentit mutare locū in materia.ſ. quia mouet ſuper axem eſſe quieſcēs: iſta aũt pars i qua eſt polus. ⁊ manifeſtum eſt ꝙ iſta pars eſt diuiſibilis ꝗuis in ſenſu nõ diuiſibilis. ſm hoc igit̄ debemus intelligere quietē poloꝝ: nõ qꝛ illic ſit pars quieſcēs in rei veritate neqꝫ eſſentialit̄ neqꝫ accñtaliter qm̄ quieſcēs accñtalr̄ nõ eſt niſi ꝓpter quieſcēs naturaliter ſiue eſſentialiter. D.o. ⁊ aſſueti ſumus appellare loca orbis que mouent.i. que mutant loca in materia ⁊ forma partes quattuor mundi dextrū.ſ. ⁊ ſiniſtrū: ⁊ ante ⁊ retro: ⁊ non ſurſuꝫ ⁊ deorſum iſta.n. ſunt tm̄ loca in lõgitudine. D.o. dicamus etiā ꝙ illud qd̄ ex orbibus videt ⁊c. ⁊ intēdit per illud qd̄ non videt polum meridionalē ⁊ p primū orbē orbē ſtellaꝝ qui videt in motu diurno. ⁊ intēdit per illud qd̄ videt polum ſeptētrionalē: ⁊ poſuit ſeptētrionalē inferius ⁊ meridionalem ſuperius: qꝛ quum imaginati fuerimus hominē cuius dextra ſit in oriēte ⁊ ſiniſtra in occidente ⁊ facies ad partē celi que eſt ſuper terrā neceſſe eſt ut caput eius hoīs ſit in polo meridionali pedes autē in ſeptētrionali: ⁊ qꝛ imaginatio eſt neceſſario in orbe quia motus eius eſt ab oriēte ad occidentē nõ ecõuerſo. ⁊ quia motus eius primo eſt ad ſupra terraꝫ ⁊ ſecũdo ad ſub terrā: neceſſe eſt ut virtus q̄ eſt in polo meridionali ſit ſimilis virtuti que eſt in ſuperiori hoīs: ⁊ que eſt in ſeptētrionali ſimilis virtuti que eſt i inferiori hoīs. ⁊ quia nos non habitamus niſi in medietate orbis in qua eſt polus ſeptētrionalis neceſſe eſt ut habitatio noſtra ſit in parte inferiori orbis: ⁊ hoc intendebat declarare in hoc capitulo.

Dextrū enim vnũquodqꝫ dicimus vnde principiũ eius qui ſm locū mot⁹. celi autē principiũ circulatiõis vnde ortus aſtroꝝ quare hoc vtiqꝫ erit dextrū vbi aũt occaſus ſiniſtrū. ſi igit̄ incipit incipit a dextris ⁊ a ſiniſtris circũfert̄: neceſſe ꝙ ſurſum eſſe imanifeſtū polū. ſi igit̄ erit manifeſt⁹ a ſiniſtra erit motus qd̄ non dicimus.

Dicatn⁹ etiā ꝙ nõ vocamus dextrū in omni habente dextrū niſi vbi eſt principiũ ſui localis motus. ⁊ quiꝫ ita ſit ⁊ initiū eſt motus celi ex pte a qua aſcendunt ſtelle neceſſario iſte locus erit dextrū celi: ⁊ vbi cadunt erit ſiniſtrū celi. Si igit̄ celum incipit moueri ex dextro ⁊ reuoluitur ad dextrum tunc orbis ſuperior neceſſario latebit nos ⁊ non videbimus ipſuꝫ: ⁊ ſi locus ſuperior ſit cadēs ſub viſu neceſſario erit motus celi ad ſiniſtrum qd̄ nõ dicimus eſſe omnino.

15 Uult declarare que pars eſt dextra in orbe ⁊ que ſiniſtra: ⁊.o. dicamus etiā ⁊c. i. manifeſtū eſt per ſe ꝙ vocam⁹ dextrū in habente dextrā partē ex qua incipit moueri in loco: ⁊ hoc manifeſtū eſt in aīalibus. D.d. ⁊ quiꝫ ita ſit ⁊c. idest ⁊ quiꝫ dextrū eſt pars ex qua incipit moueri in loco pars aũt ex qua celū incipit moueri eſt pars ex qua aſcēdũt ſtelle fixe: ḡ illa ps eſt dextrū celi: oppoſitū autē ſiniſtrum celi: ſed habet quandam queſtionē qm̄ ſi intelligit dicere per hunc locū ꝙ eſt dextrū celi aliquē locum orbis in quo eſt principium potentie iſtius motus propter quē motus eſt ex oriente in occidētem: ⁊ ſiniſtrū eſt pars orbis in qua eſt potētia oppoſita illi potētie neceſſario illa pars mutabit. aliquãdo igit̄ erit in occidente ⁊ aliqñ in oriente ⁊ aliqñ ſuper terraꝫ ⁊ aliqñ ſub terra: qũo igitur dicit ꝙ oriens eſt locus dextri celi ⁊ occidens eſt locus ſiniſtri celi ⁊ viſum eſt mihi dicere in hoc ꝙ dextrū celi attribuitur orienti quia eſt locus in quo qñ fuerit dextrū celi.ſ. locus in quo eſt potentia principij motus erit pars celi in qua ē potentia ad ante ſuper terrā. quum vō dextrū celi fuerit in occidente tunc pars que eſt ſuper terrā eſt poſterius celi: ⁊ hoc ē vnũ de his que poſſumus intelligere ꝙ oriēs ē dextrū celi: ⁊ intendit hoc per orientē primū earū que aſcendunt ſuper primū orizonta iſtius habitabilis ex occidēte ⁊ per occidens vltimū occidens ex orientibus habitabilis ⁊ totū hoc erit quum poſuerimus ꝙ locus habitabilis terre eſt habitatio naturalis: ⁊ ꝙ impoſſibile ē tranſmutari ad aliū locum: ⁊ forte hoc putauit Albumaſar. ſed cõtingit huic ut in oriente ſint infinite virtutes: ⁊ materiales. i. ⁊ ſi materiales ergo corporales: ⁊ ſi non corrũpunt tunc poſſibile redditur impoſſibile. ⁊ iā oſtenſū eſt ꝙ eternum nõ habet potentiam ad corruptionē: quapropter credendum eſt ꝙ iſte potentie nõ ſunt materiales ⁊ nõ dicuntur dextrū ⁊ ſiniſtrum niſi per ſimilitudinē: ⁊ modus aſſimilationis ē quia apparet in orizõtibus terminatis: erit ḡ loc⁹ ortus ſolis primi inhabitabilis locus in quo primo apparet virtus motionis: ſicut ſi imaginaueris in iſto loco extrinſeco ꝗuis illic neqꝫ ſit extrinſecū neqꝫ intrinſecum: et hoc ſimile eſt illi qd̄ dicit Ariſ. in vltimo. viij. phyſi. quia mouens orbem eſt in maximo circulo qui ē in eo quia ē velociſſimus circuloꝝ qui ſunt in orbe. ⁊ ſimilit̄ dicit hoc ꝙ mouēs orbē eſt in oriēte: ⁊ ſic nõ mutabit dextrū ꝗuis ptes orbis mutabunt: quēadmodū ſi mouēs eſſet extrinſecū ⁊ ē ſine dubio i medio oriētis. in phyſicis.n. determinauit circulū in q̄ ē mouēs.ſ. circulū in q̄ apparet potētia ei⁹ hic vō determinauit locū circuli in q̄ apparet potētia mouēdi ⁊ in reſpectu iſti⁹ loci dr̄ loc⁹ oppoſit⁹ ei ſiniſtrū ⁊ loc⁹ circa quē eſt iſte motus qui incipit celi dr̄ ante celi ⁊ eius oppoſitū dr̄ retro: ⁊ ſilr̄ dr̄ alter duoꝝ poloꝝ ſupius celi ⁊ alī inferi⁹: ⁊ p hāc explanationē remouet oēs obiectiões ꝯ Ariſ. D.o. ſi igit̄ celū incipit ⁊c. i. in hoc ꝓpalauit ꝙ intēdebat p dextꝝ orizõta oriētale pmū nõ ꝓpriā ptē orbis: ⁊ iõ dixit: incipit i dextro ⁊ reuertit̄ in dextrū. i. icipit a loco ex q̄ apparet potētia mouēdi: ⁊ appropat̄ mouēs pti ꝓpe donec reuertit̄ ad ipſū: ⁊ hoc ipoſſibile eſt imaginari ſicut dixim⁹ niſi potētia q̄ ē in loco ſit ſepabilis a corpe orbis. ⁊ declarat̄ p hoc ꝙ loc⁹ oppoſit⁹ ē ei ſiniſtrū: ⁊ ꝙ pol⁹ latēs ē ſupi⁹ ⁊ apparēs inferi⁹. ⁊ ē dicere i hoc loco ſupi⁹ ⁊ inferi⁹ ⁊ nobile ⁊ ignobile. non ſeqt̄ ex hac poſitiõe ꝙ in orbe ſit pa nobilior alia ut ſit cõpoſit⁹ ex ptib⁹ diuerſis. ſtelle.n. ſunt ptes nobiliores celi: ⁊ ideo manifeſtū ꝙ non cõponit̄ ex cõtrarijs: ⁊ non ſequit̄ ut ſucceſſio ſit ſemper ex mixtione cõtrarij ſicut dicit Alex. in multis locis.

Manifeſtum igit̄ qa imanifeſtus polus eſt ꝙ ſurſū: ⁊ ibi qdē habitãtes in eo ꝙ ſurſū ſũt hemiſperio ⁊ apd̄ dextrū: nos autē in eo ꝙ deorſuꝫ ⁊ apud ſiniſtrū: cõrio quā ut pythagorici dicũt: illi enī nos ſurſū qdē faciũt ⁊ i dextra pte. hos aũt q ibi deorſū ⁊ i ſiniſtro: accidit āt ꝯriū ſꝫ ſcđc qdēꝫ circulatõis puta eius q̄ planetaruꝫ nos quidem

in his que ſurſum ⁊ in dextris ſumus. illi autem in his que deorſum ⁊ in ſiniſtris. econtrario. n. in his principiū motus eſt propter cõtrarias cẽlationes: ut accidat nos quidẽ eſſe apud principiū illos autẽ apud finem. de his quidẽ igitur que ſm diſtenſionem partibus ⁊ ſm locum determinatis tanta dicta ſunt.

Manifeſtū igitur ꝙ orbis latens eſt orbis ſuperior ⁊ ꝙ habitãtes illic ſunt illi q̄ ſunt in medietate orbis ſuperioꝛ in dextro: nos autẽ habitam⁹ ĩ medietate iferioris orbis ĩ ſiniſtro ecõtra ei qđ dicunt pythagorici qui ponũt nos in medietate ſuperioꝛ orbis in dextro: ⁊ ponũt illos qui habitat illic ĩ medietate inferioris orbis in ſiniſtro: manifeſtuʒ eſt ergo ex hoc qđ declarauimus cõtrarium eius qđ dicunt: ſed m̄ in motu ⁊ reuolutione ſecunda. ſ. motu ſtellarũ erraticarũ nos habitamus ĩ medietate ſuperioris orbis: ⁊ in dextro illi alij aũt ĩ medietate inferioris orbis ĩ ſiniſtro. motus enim iſtoꝝ orbium contrarius eſt motui primi orbis. accidit ergo ex hoc quod diximus ut nos ſimus in parte principij mot⁹ celi: illi aũt in parte oriçontis motus celi. iam ergo determinauimus ex hoc quod declarauimus dimenſiones partiũ celi ⁊ loca earum terminata.

16 Quod dicit manifeſtū ex predictis ⁊ eſt medietas orbis in qua eſt polus meridionalis eſt ſupra orbẽ vel ſuperius orbis: ⁊ ꝙ habitãtes illic ſunt ĩ medietate ſuperioris orbis. ⁊ ex hoc apperet ꝙ ipſe opinat̄ illic eſſe habitationẽ ſicut declarauim⁹: ⁊ intẽdit p partẽ orietalẽ partẽ dextrã. D. d. nos aũt habitam⁹ ĩ medietate inferioris orbis in ſiniſtro: ⁊ hoc qđ dicit ꝯſiderandũ eſt. locus eni habitabilis terre diuidit̄ in duo equalia: quoꝝ vnũ eſt orietale: alteꝝ occidentale. qui eni habitat in orientali eſt in parte dextra: ⁊ quedã pars eius ſuperius quedaʒ inferius. ſi igit̄ ſit in pte ſeptẽtrionali eſt in inferiori: ſi in meridionali eſt in ſuperiori Qui vo habitat in occidẽtali eſt in ſiniſtro: ⁊ quedã ſuperius quedã inferius. habitatio autẽ in pte meridionali in qua eleuat̄ polus meridionalis eſt ecõuerſo. ſ. ꝙ quidã habitãt in dextro ⁊ in ſuperius: quidã in ſiniſtro ⁊ in iferius ⁊ quum ita ſit quõ ergo dicit Ariſ. abſolute ꝙ habitantes in ſeptẽtrionali ſunt in inferiori ⁊ in ſiniſtro celi: ⁊ ꝙ habitãtes in meridionali ſe habẽt ecõuerſo. forte ĝ intendebat dicere: nos aũt habitamus in medietate inferioris orbis ⁊ in ſiniſtro. i. greci ⁊ habitantes iſtaʒ medietatẽ terre ſed tñ illi qui ſunt in iſta medietate partis que eſt ſub polo meridionali ſunt etiã in ſiniſtro celi q̄uis ſint ſuperius illi aũt qui opponunt̄ iſtis ſunt illi qui ſunt in oppoſito loco in medietate orietali ⁊ habitabili illic. ſ. qui ſunt ĩ polo ſeptẽtrionali ſunt in dextro celi q̄uis ſint inferius: ⁊ ideo in hoc ſermone eſt ambiguitas niſi ſit ſm ꝙ dixit Themiſtius. dixit. n. ꝙ hoc qđ dixit fuit per ꝯſuetudinẽ pythagoricoꝝ. vocant eni pythagorici ſuperius partẽ dextrã ⁊ inferius ſiniſtraʒ: ⁊ forte medietas orbis que eſt ſuperior eſt dignior ut ſit dextra: ⁊ medietas orbis que eſt inferior ut ſit ſiniſtra ⁊ ſit nõ in rei veritate eſt ſm ꝙ dixim⁹. ⁊ qꝛ pythagorici dicũt hoc in iſtis partibus cõtrariũ ei qđ oſtenſum fuit hic. pythagorici. n. dicũt ꝙ habitantes ſub polo ſeptẽtrionali. ſ. nõ ſunt ſupra celũ ⁊ in dextro: narrauit ꝙ ſermo eoꝝ nõ eſt verus ⁊ forte pythagorici nõ credunt ꝙ iſte locus eſt ſuperius niſi quia credunt ipſũ habitabilem naturaliter ꝓpter illud quod appaꝛʒ in hac medietate ex multitudine ſtellarũ fixaꝝ. Ariſ. n. declarauit in alio loco ꝙ ſtelle ſunt nobiliores partiũ totius orbis. ⁊ quum ita ſit pars ĝ in qua ſunt plures ſtelle eſt nobilior niſi aliquis dicat ꝙ pars meridionalis facit illud qđ facit pars ſeptẽtrionalis: ⁊ p pauciores ſtellas propter magnitudinẽ ſue potẽtie: ⁊ ideo non prouenit obiectio ſuper Ariſ. ex hoc. ⁊ qa motus aliarũ ſtellaꝝ erraticarũ contrarius eſt motui ſtellarum fixarũ in parte: narrauit ꝙ neceſſe eſt ut ſimus ſm motũ erraticarũ in ſurſum ⁊ dextrũ. ⁊ quia habitãtes in polo meridionali in reſpectu iſtoꝝ orbiũ ſunt in deorſum ⁊ ſiniſtrũ ita ꝙ natura non ꝯgregat in alia parte ut habitãtes eam ſint in dextrũ ⁊ ſiniſtrũ ſm omnes orbes. ⁊ eſt locus huiuſmodi cõſiderationis que pars ſit nobilior: qm̄ illi qui ſunt ſub polo meridionali ſunt ſm orbes erraticoſ in dextrum ⁊ ſiniſtrũ: ⁊ ſm fixuʒ in ſurſũ ⁊ deorſum: nos autem econuerſo. ſi ĝ motus ſtellarũ fixarum ſit nobilior omnibus iſtis motibus: ergo ⁊ locus earum eſt nobilior: ⁊ forte ſunt nobiliores propter magnitudinẽ earum: ⁊ velocitatẽ motus earuʒ. ſed intellectus humanus nõ poteſt cõprehendere verificationẽ iſtius operationis. D. d. iam ĝ declarauimus ⁊c. ⁊ intẽdit per dimenſiones partes celi. ſ. dimenſiones que diuerſificant̄ ſm diuerſitatẽ potentiarũ que in eis apparent dextrum. ſ. ⁊ ſiniſtrum ⁊ alia. ⁊ intendit per loca ea que copulantur cum iſtis partibus orientalibus. ſ. loca terre que recipiunt iſtas dimenſiones celi. ⁊ videtur mihi ꝙ non vocauit illas dimẽſiones niſi quia ſunt vna in formis tranſumptiue ſm partes quẽadmodũ diximus de dextro ⁊ ſiniſtro. ſ. ꝙ virtutes propter quas iſta loca celi nominantur hac nominatione ſunt virtutes ſeparabiles.

Quoniam aũt non eſt contrarius motus qui circũ ei qui circum conſiderandum propter qđ plures lationes ſunt. ⁊ quidem a longe tentantibus facere queſtionem: longe autem non ſic tanto. multo autem magis eo ꝙ accidentium ipſis de omnino paucis habeamus ſenſum attamen dicamus. cauſa autem de ipſis hinc ſumenda: vnumquodqʒ enim eſt quorum eſt opus gratia operis: dei autem operatio imortalitas. hec aũt ẽ vita ſempiterna itaqʒ neceſſe deo motũ ſempiternum exiſtere. quoniam autem celum tale: corpus enim quoddam diuinũ: propter hoc habet circulare corpus qđ natura circũmoueatur ſemper. propter quid igitur non erat totius celi corpus tale quia neceſſe eſt manere aliqđ corporis circulanti quod in medio: huic autẽ nullam poſſibile manere partem: neqʒ vniuerſaliter neqʒ in medio.

Modo ergo volumus ꝑſcrutari de ceteris q̄ ꝑſcrutanda ſunt. iam eni diximus multotiẽs qa motus circularis nõ eſt ꝯtrarius motui circulari. ꝑſcrutemur ergo de motib⁹ quare ſunt ⁊ ĩ quo ſunt mot⁹ circulares plures: ⁊ iaʒ ꝓmiſim⁹ q̄rere ſuperius de iſtis motib⁹. dicam⁹ ergo ꝙ cã multitudinis motuũ circulariũ ẽ ꝙ omẽ habẽs actionẽ eſt ꝓpter ſuã actionẽ ⁊ ꝙ actio rei diuine eſt eternitas q̄ ẽ vita eterna: ⁊ ſi ita ſit neceſſario res diuina habet motũ eternũ: celũ aũt eſt huiuſmodi qꝛ eſt corpus ſpĩale rotundũ motũ motu circulari nãli eterno: ⁊ dicam⁹ etiã in eo ꝙ totũ corpus celi nõ mouet̄ vno motu ꝙ corpus qꝛ circulariter mouent̄: mouet̄ neceſſario ſup mediũ fixũ ⁊ nulla ps partiũ corporis rotũdi eſt fixa oio: ⁊ nihil ex eo mouet̄ ad mediuʒ: qm̄ ſi aliqđ ex eo moueret̄ ad mediũ eẽt mot⁹ ei⁹ naturalis ad mediũ ſʒ dixim⁹ ipſũ moueri motu circulari nãliter ⁊ ꝙ ſi eſſet econtrario motus ei⁹ eſſet nõ eternus. qm̄ omne qđ eſt extra naturã nõ eſt eternũ: ⁊ accidẽtale eſt poſt naturale ⁊ eſt remotiõ naturalis ad accidens: qđ eſt extra naturam.

17 Uult perſcrutari hic de cauſa finali qua celum habet plures motus: ⁊ vult dare cām ex eis que hic apparent. apparet.n. ꝙ proportio coꝝ que ſunt ad corpora celeſtia eſt ſicut ꝓportio facti ad faciēs. ⁊ qꝛ factū eſt de operationibus facientis ſicut finis: incepit dare cauſaȝ multitudinis coꝝ ex factis hic. ⁊ qꝛ nulla factoꝝ nō ſequit͂ niſi ex neceſſitate a corpore celeſti: ⁊ corpus celeſte ex neceſſitate a mouēte ipſuȝ: incepit declarare quō ꝯſequūt͂ ſe ad inuicē: ⁊.d. modo igit͂ volumus pſcrutari ⁊c̄.i. dare cāa diuȝ accidentiū que in eis apparēt: ⁊ ꝑmo cām finalem in multitudine motuū ex eis que hic apparent ⁊ nō ex ipſa re. in diuina nāt ſcientia pſcrutabit͂ de hoc: qm̄ ibi declarat͂ ꝙ hic non ſunt propter ea que ſunt hic niſi ſcḋa intētione nō ꝑma: ⁊ ꝙ ſunt duo fines: vna.ſ. ſm̄ primaȝ intētionē: ⁊ altera ſm̄ ſcḋam. ſed qꝛ hoc nō declarabit͂ in hac ſciētia: incepit dare illud qḋ eſt equiualēs in hac ſciētia: ⁊ eſt illud qḋ apparet hic ex ſolitudine circa res generabiles ⁊ corruptibiles q̄ eſt finis ſcḋa intētione q̄uis hoc nō apparet hic ſm̄ ipſuȝ eſſe ſinē nīn: ⁊ incepit dicere ⁊ iā dixim⁹ multotiēs ꝙ motus circularis ⁊c̄.i. iā declaratū eſt ſuperius ꝙ nulla cōtrarietas eſt inter motus circulares ꝫ impoſſibile eſt ut cauſa eius ſit cōtrarietas ſuarū ſbāꝝ: ꝫ cauſa eiuſ eſt cauſa final nō efficiēs nec mālis. perſcrutamur igit͂ quare ſunt ſic ita ꝙ illud qḋ querit͂ ſit hoc genus cāꝝ ⁊ nō aliud. ⁊ qū dixit quare ſunt: intēdit cām finalē. ⁊ qū dixit: in quo ſunt: intēdit res ſubiectas huic fini qꝛ in illis rebus fit huiuſmodi: ⁊ propter illas res fit ⁊ motus ex quo fit in eis eſt aliud a modo ex quo fit q̄uis duo modi ſunt vnū ſubiecto: qm̄ oīe quod facit aliq̄ actionē propter aliquid facit illā actionē propter aliā rem: ⁊ hoc eſt qū finis fuerit paſſio ⁊ nō actio. fines eni aliq̄n ſunt actōes tm̄: ⁊ aliq̄n actōes in paſſiuis: ⁊ qꝛ fines iſtoꝝ motuū ſunt actiones in paſſiuis. D. quare ſunt in quo ſunt: dixit: ꝙ cā multitudinis motuū. i. ꝙ hec queſtio habet multas cās diuerſas ſm̄ prius ⁊ poſterius: ⁊ a quacūq; extremitate incepit ſequūt͂ alie cauſe ad inuicē ſe. ſ. ꝙ ſi īceperit ex extremitate principij ſequet͂ ſcḋa: ⁊ ex ſcḋa tertia quouſq; ꝑueniat ad cām ꝓpinquā. ⁊ ſimilit͂ ſi īceperit ex vltima extremitate ꝑueniet ad primā cām: ⁊ propter hoc incepit Ariſ. de ꝑma cauſa. D. deſcēdit ad cām queſitā ⁊ poſſibile eſſet facere ecōuerſo. U.g. quare motus celeſtes ſunt plures. ſ. propter generationē: ⁊ generatio propter qḋ eſt ꝓpter ꝯtrarietatē elementoꝝ: ⁊ elemēta cōtraria qꝛ ſunt propter motū celi ⁊ mot⁹ celi: quare eſt propter actionē diuinā eternā ⁊ hic quieſcit deſideriū humanū. ⁊ ſi inceperimuſ ex prima extremitate faciemus ſicut fecit Ariſ. ⁊ dicemus ꝙ motus celi eſt ex neceſſitate propter actionē rei eterne diuine: qum omne ens habeat actionē ⁊ elemēta ſunt propter motū celi ⁊ ſic donec ꝑueniat͂ ad vltimā cauſam que eſt generatio ſicut fecit Ariſ. ⁊ hoc qḋ dicit ꝙ oīe habēs actionē eſt ꝓpter ſuaȝ actionē: eſt ꝓpoſitio vera. ſed ſi actio rei in alteruȝ fuerit ꝑma intētione erit ꝓpter alterū: ⁊ ſi actio eius fuerit ꝑma intētione erit in ſe propter ſe ⁊ erit actio eius eſt in alteruȝ ſcḋa intētiōe. oīe.n. habēs actionē in ſe habet actionē in alio: ⁊ qḋ habet actionē in ſe eſt ſpūale nō corporeū. ſȝ qꝛ hec diuiſio nō eſt manifeſta hic: locutus ſum vniuerſalit͂. ⁊ poſtq̄ poſuit ꝙ oē ens eſt ꝓpt͂ ſuā actionē. D. ⁊ actio rei diuine eſt eternitas. i. ſequit͂ ex iſtis ꝓpōnib⁹ ꝙ res diuina non inueniet͂ niſi ꝓpter eternitatē: ⁊ neceſſario eſt ut actio rei diuine ſit eternitas. actio eni rei diuine eſt ipſa ⁊ ſuū eſſe qum nō ſit ꝓpter aliud. ⁊ qꝛ appropriat͂ ab alijs entibus ⁊ diſtinguit͂ in eſſe ꝯtingit ꝙ actio eius qḋ eſt ſuū eſſe non eſt niſi ꝓpter eternitatē. ſ. eternitatē ſui eſſe. actio aūt alioꝝ entiū que nō ſunt eterna nō eſt ꝑmo niſi ꝓpter eē alioꝝ entiū nīn: q̄uis illoꝝ eſſe ſit ꝓpter aliud. U.g ꝙ actio hoīs ꝑma intētione eſt ꝓpter ſuū eē ⁊ ipſe etiā non ē niſi ꝓpter cōplementū dimēſionis huius eſſe ſm̄ hoc erit actio huius prima intētione ꝓpter aliud: ſecundo ꝓpter ſe. in rebus aūt diuinis eſt ecōuerſo. ſ. ꝙ actio coꝝ prima intentiōe eſt propter ſuū eſſe ⁊ ſecūda propt͂ aliud: ⁊ hoc ē qḋ ponendū eſt ⁊ declarandū in ſciētia diuinali. D.d. ⁊ ſi ita ſit neceſſario res diuina habet motū eternū. i. quȝ res diuina nō eſt niſi propt͂ eternitatē ſue actionis: ⁊ poſuim⁹ ꝙ neceſſe eſt ut ex eſſe rei diuine cui⁹ actio ipſa fuerit etiaȝ res diuina. i. eterna cuius actio eſt aliud ab ipſa: neceſſe ē ut res habeat motū eternū ⁊ ꝙ nō inueniat͂ niſi propter motū eternū. D.d. celū aūt eſt huiuſmodi. i. ergo oportet ut actio eius ſit eterna vt propter eternitatē ſit ꝑma intentione nō propter aliud. ⁊ qum poſuit has ꝓpōnes. d. dicamus etiā in eo ꝙ corpus celi nō mouet͂ vno motu. i. qū ita ſit bene poſſum⁹ dare cām multitudinis motuū celi. ⁊ qū poſuit ꝙ celū non inuenit͂ niſi ꝓpter actionē ſecundaȝ eternā: incepit querere illud qḋ ex neceſſitate ſequit͂ a celo: ⁊.d. ꝙ corpus qḋ circularit͂ mouetur ⁊c̄.i. neceſſe eſt ut motus celi ſint diuerſi ex hoc qḋ dicā ⁊ eſt: qꝛ celū mouet͂ circulariter neceſſe eſt corpus fixū eſſe in medio circa qḋ mouet͂. Declaratū eſt.n. i libro de motibus: ꝙ oīe quod mouet͂ mouet͂ ſupra quieſcēs ⁊ ꝙ potētia quieſcētis addit ſuper potentiā mouētis niſi quieſcēs moueat͂ a mouente. D.d. ⁊ nulla pars partiū corporis rotūdi. ⁊c̄.i. ⁊ hoc corpus qḋ debet eſſe quieſcēs impoſſibile eſt ut ſit quieſcens corpus.n. celeſte impoſſibile eſt quieſcere ut declaratū eſt ſuperius. D.d. ⁊ nihil ex eo qḋ mouet͂ ad mediū: pōt intelligi ꝙ hoc corpus quieſcēs qḋ apparuit ratiōe: neceſſe eſt ſi ponat͂ extra mediū ut moueat͂ ad ipſū ꝯtinuū: qm̄ ſi fuerit extra mediū naturalit͂ impoſſibile eſt moueri ad mediū aut quieſcere in eo. ⁊ corpus celeſte impoſſibile ē moueri ad mediū: ꝫ corpus quieſcens in medio nō eſt celeſte. ⁊ pōt intelligi ꝙ ꝓpoſitio dicēs ꝙ corpus qḋ eſt in medio mouet͂ ad ipſuȝ naturalit͂ ſit accepta a ſenſu: qm̄ nō apparet in medio corpus quieſcēs conueniens ei qḋ apparuit ratione niſi terra. ⁊ qū poſuit ꝙ corpus qḋ eſt in medio mouet͂ ad mediū: ⁊ corpus celeſte nō mouet͂ ad mediū ad cōcludendū ꝙ illud qḋ eſt in medio nō eſt celeſte: incepit declarare ꝓpōnem dicentem ꝙ corpus celeſte nō mouet͂ ad mediū: ⁊.d. qm̄ ſi aliquid ex eo moueret͂ ad mediū ⁊c̄.i. ⁊ neceſſe eſt vt motus corporis celeſtis nō ſit ad mediū: qm̄ ſi ita eſſet oporteret ut motus eius eſſet naturalis ad mediū. ⁊ iā declaratū eſt ꝙ eſt circularis igit͂ ipoſſibile ē moueri ad mediū. i. qū impoſſibile eſt ut aliq̄d habeat duos motus naturales. D. incepit declarare ꝙ motus circulariſ naturalis eſt ⁊.d. qm̄ ſi eſſet ecōtrario nō eſſet mot⁹ eternus idē: qꝛ impoſſibile eſt vt violētus ſit eternus. D. dedit cām in hoc ⁊.d. qm̄ illud qḋ eſt extra naturā nō eſt eternum ⁊c̄.i. illud qḋ eſt extra naturā eſt accidētale. accidētale aūt eſt poſt naturale ⁊ eſt receſſio rei naturalis ad rem accn̄talem extra naturā. i. ſiquid inueniret͂ in aliquo accidentaliter ⁊ eterne eſſet poſſibile ut aliquid extra naturā inueniretur in aliquo abſq; eo ꝙ inueniret͂ naturale: qḋ eſt impoſſibile.

Etenim ſi ſm̄ naturam motus erat ipſius ad mediū natura autē circūmouetur. non vtiq; erit ſempiternus motus. nihil eni preter naturā ſempiternū: poſteri⁹ autē qḋ preter naturā eo qḋ ſȝ naturā. ⁊ exceſſus quidē eſt in generatiōe quod preter naturā eius qḋ ſm̄ naturā. neceſſe igitur terrā eſſe. hoc eni quieſcit ex medio: nunc quidē igitur ſupponat͂ hoc: poſterius autē demonſtrabitur de ipſo. Sed adhuc ſi terraȝ neceſſe ⁊ ignē eſſe: contrarioꝝ enim ſi alterū natura neceſſe eſt ⁊ alterū eſſe natura. ſi v͂o ſit cōtrariū ⁊ eſſe quandā ipſius naturā eadē eni materia cōtrariorum.

⁊ priuatione prius affirmatio. dico autē puta calidū frigido. quies autē ⁊ grauitas dicunt̄ ꝑ priuatione leuitatis ⁊ motus.

Reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ ſi neceſſariuꝫ eſt ꝙ motus circularis ſit circa aliqđ quieſcens fixuꝫ: neceſſe eſt ut ſit terra qm̄ eſt quieſcēs in medio. ſi ergo ſm̄ hoc qđ diximꝰ ⁊ poſt loquemur de aliis elementis cōpendioſe: mō aūt dicamus qm̄ qum alterū contrarioꝝ fuerit naturale: ⁊ reliquū erit naturale neceſſario: qm̄ materia cōtrarioꝝ eadem eſt. ⁊ q2 habitus eſt ante priuationē ut calidū ⁊ frigidū: quies vō ⁊ grauitas nō dicūt niſi priuatione leuitatis ⁊ motus.

18 Qum declarauit ⁊ poſuit ꝙ ſi neceſſe eſt ut ſit celū motū neceſſe eſt ut ſit fixū corpus circa qđ eſt moꝰ in medio ⁊. d. ꝙ neceſſe eſt ex iſta poſitione ꝙ hoc corpus ſit terra nullū enī corpus eſt huiuſmodi niſi terra. ſ. corpus quieſcens in medio: ⁊ hoc intēdebat quꝫ. d. hic igit̄ quieſcens ē terra: ⁊ q2 indiget in hac declaratōne declarare ꝙ neceſſe eſt ut terra habeat contrariū qđ indiget ſermone per ſe. ⁊ ſimilit̄ hoc qđ dixit ꝙ celū indiget in ſuo motu terra. D. ſit hic igit̄ ſm̄ ꝙ diximus ⁊c̄. i. ſit modo poſitum nobis ꝙ terra habeat ꝯtrariū ⁊ ꝙ elemēta ſūt plura vno quouſqꝫ determinemus quot ſunt elemēta ⁊ quā naturam habet vnūquodqꝫ. ⁊ innuit ꝑ hoc qđ. d. ꝙ celū indiget aliq̄ fixo qđ eſt terra: qm̄ ſermo in hoc magis indiget diuiſione ⁊ diſtinctiōe. ⁊ q2 poſuit in ſermone ꝙ terra habet ꝯtrariuꝫ qđ nō declarabit̄ ꝑfecte niſi ꝯſiderādo de elemēt̄. d. poſt loquamur de terra ⁊ de aliis elemētis. i. ⁊ q2 ſufficit i hoc loco ponere ꝙ habet ꝯtrariū. D. d. mō aūt dicamus ꝙ ſi alterū ꝯtrarioꝝ fuerit naturale ⁊c̄. i. ⁊ cōceſſum ē ꝙ terra hꝫ ꝯtrariū: dicamus ꝙ ſi forma que habet cōtrariū fuerit naturalis forma neceſſe eſt ut forma cōtraria illi ſit natural̄ ſuo formato. V. g. ꝙ ſi grauitas erit forma terre ⁊ fuerit naturalis terre neceſſe eſt ut corpus ſit leue in quo leuitas ſit naturalis. ⁊ hoc qđ dixit ꝙ materia ꝯtrarioꝝ ſit eadē: ē cā eſſe vtrāqꝫ formā naturalē: qm̄ qū recipiēs duo cōtraria fuerit idē habebit ad ipſū eandē ꝓportionē: ġ ſi alterū fuerit naturale ſubiecto ⁊ reliquū. D. d. ⁊ q2 habitus eſt an̄ priuationē ut calidū frigidū. i. ⁊ neceſſe eſt ſi alterū ꝯtrarioꝝ fuerit ut ſit alterū: qm̄ alterū cōtrarioꝝ eſt habitus ⁊ forma: aliud aūt priuatō iſtius forme: ſed forma ē ante priuationē ut calidū ⁊ frigidū. frigiduꝫ enī eſt priuatio calidi ſicut eſt graue priuatio leuitatis: ⁊ quies priuatio motus. ⁊ intēdebat ꝙ ſi ꝯtrariū qđ eſt priuatio fuerit dignius eſt ut ſit ꝯtrariū qđ eſt prius ⁊ hoc qđ ē diſpoſitio terre cum igne. terra enī grauius ē: ignis vō leuꝰ. ſi igit̄ graue eſt dignius ē leue queadmodū ſi quies ē: dignius eſt vt ſit moꝰ ⁊ ſi frigidū eſt: dignius ē vt ſit calidum.

Sed adhuc ſiquidē eſt ignis ⁊ terra neceſſe ⁊ intermedia ipſoꝝ eſſe corpora. cōtrarietatē eniꝫ habet vnūquodqꝫ ad vnūquodqꝫ elementorū ſupponat̄ autē ⁊ hoc nunc: poſterius autē tentādū oſtendere. his autē exiſtentibus manifeſtum qm̄ neceſſe generationē eſſe eo ꝙ nullū ipſoruꝫ poſſibile eſt eſſe ſempiternū. patiunt̄ eniꝫ ⁊ agūt cōtraria ad inuicē ⁊ corruptiua inuicē ſunt.

Reuertamur modo ꝙ ſi neceſſario ſunt terra ⁊ ignis ergo ⁊ alia corpora que ſunt inter ea. ſi ergo ſicut diximus ⁊ poſt ꝑſcrutabimur in hoc ſufficienter. modo autēꝫ dicamus ꝙ ſi ecōuerſo ſunt duo manifeſtū eſt ꝙ tūc generatio eſt ex eis neceſſario impoſſibile non eſt ut aliquod elemētorum ſit ſemper permanens: quoniā contraria agunt ⁊ patiuntur.

19 Qum declarauit ꝙ ſi neceſſe eſt ꝙ corpus qđ circularit̄ mouet̄ eē ꝙ neceſſe erit corpus graue ſemꝑ quieſcēs eē. ſ. terrā. ⁊ ſi terra ⁊ ignē: ⁊ q2 hec duo ſunt in fine cōtrarietatis: ꝯtingit ut ſint in fine remota in loco. ꝯtingit ꝙ inter ea ſint alia elemēta: ⁊ ꝓpter hoc. d. reuertamur mō ⁊c̄. i. ⁊ quꝫ ita ſit neceſſe eſt ut inter ea ſint alia corpora aut plura aut vnū. ⁊ oportet ut hec oīa corpora ſint cōtraria: qm̄ quodlibet elemētoꝝ neceſſe eſt ut ſit cōtrariū alteri. ⁊ q2 hoc nō eſt manifeſtū in hoc loco: ſit ġ ſm̄ ꝙ diximus ⁊c̄. D. d. mō aūt dicamus ⁊c̄. i. ⁊ non dixit hoc niſi q2 in hoc loco non apparet: q2 ꝯtraria ſunt plura nō ꝑfecte. q. ġ. d. ⁊ ſi nō ꝯcedat̄ nobis ꝙ ꝯtraria ſūt niſi duo tm̄ manifeſtū eſt ꝙ neceſſitas ut ſi generatio. corpora enī ꝯtraria impoſſibile eſt ut nō agāt ⁊ patiant̄ adinuicē: quapropter generant̄ ad inuicē ex his entia media neceſſario.

Adhuc aūt non rationabile eſſe aliquod mobile ſempiternū cuius nō ꝯtingit eſſe ſm̄ naturā motū ſempiternū. hoꝝ aūt eſt motus. qđ quidē igit̄ neceſſariū eſſe generationē ex his manifeſtū ſi autē generationē neceſſariū ⁊ aliā eſſe lationē vnā aut plures. ſm̄ enī eam que totius ſimiliter neceſſariū habet̄ ⁊ elemēta corpoꝝ ad inuicē. dicet̄ aūt ⁊ de hoc in ſequētibus planius.

Et dicamus etiā ꝙ impoſſibile eſt ut ſit motū eternū qum nō habuerit motuꝫ eternū naturale neceſſario erit nō permanens. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ neceſſario eſt generatio. ⁊ ſi generatō eſt neceſſario erit ſicut motus circularis: vnꝰ aut plures neceſſario. ſm̄ enī diſpoſitionē totius erit diſpoſitio elemētoꝝ ad inuiceꝫ: ⁊ poſt declarabimus hoc manifeſtius.

20 Hoc qđ dixit eſt quaſi rememoratio de ꝯſequētia quā narrauit. q. ġ. d. ⁊ manifeſtū eſt hoc qđ diximus: ꝙ ſi motus eternus eſt neceſſe eſt ut ſit motuꝫ eternū: niſi motus eternus inueniat̄ non eternus. ⁊ qū motū eternū eſt igitur quieſcēs eternū. ⁊ qū hec duo cōtraria ſunt generatio ergo erit ⁊ corruptio: quapropter dicit: manifeſtū eſt igit̄ ꝙ generatio eſt neceſſaria. D. d. ⁊ ſi generatio neceſſaria eſt ⁊c̄. i. ⁊ ſi generatō ſequit̄ a motu circulari neceſſario neceſſe eſt ut ſit eterna ſicut moꝰ circularis. ſi ġ motus eternus circularis fuerit vnicus tunc generatio erit vnius ſpēi ⁊ ſi plures pluriū: ⁊ ideo tunc. d. ſm̄ enī diſpōnem totius erit diſpoſitio elementoꝝ ad inuicē. i. ꝙ diuerſitas celi motuū facit diuerſitatē modoꝝ generatiōis ⁊ corruptiōis. ⁊ quia hoc declaratur in ſecundo perigeneos. d. ⁊ poſt declarabimus hoc manifeſtius.

Nunc autēꝫ tm̄ manifeſtū eſt propter quam cauſam plura ſunt circularia corpora quia neceſſe generationē eſſe. generationē autē ſiquideꝫ ⁊ ignē. hunc aūt ⁊ alia ſiquidē ⁊ terra: hanc autē quia neceſſe manere aliquid ſemper ſiquidē moueri aliquid ſemper.

Modo aūt volumus dicere quare corpora rotunda ſunt plura. dicamus igit̄ ꝙ ſunt plura propter generationē: q2 generatio neceſſaria eſt ⁊ generatio impoſſibile eſt ut ſit niſi per ignē aut alia elementa. ⁊ quia terra nō eſt niſi quia eſt neceſſariū ſi aliquid motū eſt eternuꝫ ut ſit aliquid fixum ſemper quieſcens.

21 Qum omnia iſta declarauit potuit dare cauſaꝫ ꝓpter quā motus celi fuerunt plures ⁊ vtit̄ in hac ꝯuerſione ꝑdicte ꝯſequētie: ⁊ incepit ex multitudine motuū corporū celeſtiū ⁊ ꝑuenit ad primū principiū: ⁊. d. modo vō volumus dicere ⁊c̄. i. ⁊ qū declaratū eſt hoc: poſſumus dicere qua de cā motus celeſtes ſunt plures ⁊c̄. q2 neceſſariū eſt ut ſit generatio: ⁊ ꝯtingit diuinitus ut inueniat̄ ſm̄ ordinē q2 non ꝑficit̄ niſi ex multitudine motuū celi que preſtant

oꝛdinē ⁊ ꝑinuationē generatiōis: neceſſe igit̄ propter hāc ſollicitudinē ut coꝛpoꝛa celeſtia ſint plura: qm̄ manifeſtū ē ꝙ generatio cuiuſlibet ſpēi iſtius mūdi non ꝑficit̄ niſi per aggregationē motuū coꝛpoꝝ celeſtiū: qꝛ niſi eſſent plures motus coꝝ eſſent ocioſi: qd̄ eſt impoſſibile. ⁊ debes ſcire ꝙ eſſe plures motus per oꝛdinationē in generatiōe nō eſt pꝛima intentiōe ſed ſecūda. coꝛpoꝛa enī celeſtia nobilioꝛa ſunt his ⁊ propter qd̄ aliqd̄ inuenitur eſſe eſt nobilius eo pꝛima intentiōe. ⁊ declaratū eſt in ſcientiis diuinali ꝙ iſta non inueniunt̄ niſi ꝓpter ſe pꝛima intentiōe. ſed illud qd̄ inuenit̄ ꝓpter ſe pꝛima intentiōe neceſſe eſt ut inueniatur ꝓpter aliud ſecunda intētiōe niſi illic nō eſſet natura innata ad largiendū. D. o. generatio. n. impoſſibile ē ut ſit niſi per ignē ⁊ alia elemēta. i. ⁊ ſi aliquis querat quare eſt generatio: dicemus qm̄ ex neceſſitate: quia ignis ⁊ alia elemēta ſunt: ita eſt intelligendū nō ſ3 ꝙ apparet ex ſuis verbis ꝙ generatio impoſſibile ē ut ſit niſi per ignē: qm̄ hoc manifeſtū eſt: ſed ipſe nō intēdebat inducere illud qd̄ ſeqt̄ ad generationē: ſed illud ex quo ſequit̄ generatio: ſed accipit illud qd̄ ſequit̄ ad generationē in loco eius a quo ſeqt̄ generatio. q. ḡ. o. neceſſe eſt ut generatio ſit qꝛ ignis eſt ⁊ alia elemēta: qm̄ cōſequentia cōuertit̄. ſ. ꝙ ſi generatio eſt ignis eſt: ⁊ alia elemēta ⁊ ecōuerſo. ⁊ intēdebat per hoc ſ3 ꝙ reputo demōſtrare ꝙ a pꝛioꝛi in iſtis ſequit̄ poſterius ⁊ qꝛ a poſterioꝛi ſequit̄ pꝛius: ⁊ dixit hoc qꝛ qum poſterius in rebus generabilibus inueniat̄: inuenit̄ pꝛius: ⁊ ſi pꝛius inueniat̄ non eſt neceſſe ut inueniat̄ poſterius. U. g. ſi domus ḡ lapides: ⁊ ſi lapides non eſt neceſſe ut domus ſit. quare ḡ aliquis pōt dicere ꝙ hoc qd̄ dixiſti hic eſt ecōuerſo de generantibus. qū enī generatio eſt ſunt elemēta: ⁊ non ſequit̄ ꝙ ſi elemēta ſint ꝙ ſit generatō. tu aūt poſuiſti ecōuerſo. ſ. ꝙ ſi elemēta ſint generatio eſt. ⁊ quia hoc ē addendū voluit declarare ꝙ cōuerſio in iſtis eſt ex duobus extremis: ⁊ qꝛ ipſe nō poſuit cōſequentiā ex vno extremo tm̄ in quo apparet ꝯſequentiā eſſe impoſſibilē. ſ. cōſequētiā poſterioꝛis ex pꝛioꝛi. aduerſarius. n. pōt inuehi dicēdo ꝙ illud qd̄ eſt notū eſt cōſequētia pꝛioꝛis ex poſterioꝛi nō poſterioꝛis a pꝛioꝛi. tu aūt poſuiſti ꝙ poſterius in generatione ſequit̄ a pꝛioꝛi non pꝛius a poſterioꝛi. ⁊ propter hoc reſpōdit ꝙ ꝯſequētia hic inuenit̄ in duabus partibus. D. o. ⁊ terra non eſt ⁊c̄. i. motus celeſtes ſunt plures propter generationē. generatio enī eſt ex neceſſitate propter igne3 ignis aūt neceſſario ſequit̄ a terra. terra v̄o a coꝛpoꝛe circulariter moto: ⁊ tacuit ꝯſequentiā reſiduā qꝛ ē nota per ſe ⁊ eſt ꝙ coꝛpus qd̄ circulariter mouet̄ eſt ꝓpter illud qd̄ mouet ipſu3. ⁊ qum ſit impoſſibile in eo cuius ſubſtantia eſt ut ſemper moueat ut nō moueat niſi ſuū eſſe eſſet ocioſum: qm̄ in ſubſtātia ignis eſt ut cōburat neceſſario ⁊ ut aliqd̄ recipiat cōbuſtionē niſi iſta potētia eſſet ocioſa.

Figurā autem ſpericā neceſſe eſt habere celu3 hoc autē pꝛopꝛiſſima ⁊ ſubſtātia ⁊ natura pꝛima. dicamus autē vniuerſaliter de figuris que ē pꝛima ⁊ in planis ⁊ in ſolidis. omnis itaq3 figura plana: aut rectilinea eſt aut circularis. ⁊ rectilinea quidē a pluribus cōtinet̄ lineis. circularis aūt ab vna. qm̄ autē pꝛius natura in vnoquoq3 genere vnū multis: ⁊ ſimplex compoſitis. pꝛima vtiq3 erit planaꝝ figurarum circulus.

Et dicamus etiā ꝙ figura celi rotunda eſt neceſſario: qm̄ illa figura eſt cōueniens ſubſtantie ⁊ nature celi. ⁊ volumus mō querere de figuris ⁊ que ſunt pꝛime in ſuperficiebus ⁊ coꝛpoꝛibus dicamus ergo ꝙ omne ſuperficiale aut eſt linea equalis aut circularis. figura autē circularis illa quā cōtinet vna linea: figura aūt equalis quā cōtinent plures linee: ⁊ ſi ita ſit ⁊ vnū in omni genere eſt ante plura: ⁊ pꝛimū coꝝ naturaliter: ⁊ ſimplex eſt ante cōpoſitum: ergo circulus eſt ante ⁊ pꝛius figuris ſuperficialibus.

22 Quāuis declaratū eſt ex pꝛedictis ꝙ figura celi eſt rotūda qꝛ motus circularis non exiſtit naturalit̄ niſi in figura rotunda: m̄ in hoc loco vult ponere hoc queſitum per ſe: qm̄ declaratio eius ſuperius nō fuit pꝛima intētione: ſ3 cōſequebat̄ ex illo quod intēdebat declarare: ⁊ propter hoc reuerſus eſt ad ꝑſcrutandū iterū de hac intentiōe: ⁊. o. dicamus etiā ꝙ figura celi ⁊c̄. i. ⁊ volumus mō declarare ꝙ figura celi ē rotunda: ⁊ hec natura eſt conueniens nature ſubſtātie eius. pꝛopoꝛtio enī iſtius figure ad alias figuras ē ꝓpoꝛtio ſ̄be celi aut coꝛpoꝛis celi ad oīa coꝛpoꝛa. ⁊ qu3 hoc intēdebat. o. volumus mō ꝑſcrutari de figuris ⁊c̄. i. ⁊ in hoc declarabit̄ ex duabus ꝓpōibus: quarū altera ē ꝙ coꝛpus pꝛimū habet pꝛimā figurā. ſecūda eſt ꝙ figura rotunda ē pꝛima figurarū. ⁊ qꝛ pꝛima ꝓpoſitio ē manifeſta dimiſit ea3 ⁊ incepit declarare ſcd̄am: ⁊. o. volumus igit̄ ꝑſcrutari ⁊c̄. ⁊ dicit hoc qꝛ ſunt cōſimiles: qꝛ. ſ. pꝛopoꝛtio circularis ad figuras ſuperficiales eſt ſicut figure ſperice ad figuras coꝛpoꝛeas. ⁊ qꝛ hoc magis apparet in ſupioꝛibus ⁊ etiā videt̄ ꝓpter hoc qꝛ eſſe huiuſmodi intentiōis in circulo ē cauſa ſui eſſe in figura ſperica: qm̄ ſupficies ē pꝛioꝛ coꝛpoꝛe: ⁊ linea pꝛioꝛ ſupficie: propter hoc poſuit declarationē in ſupficiebus ⁊. o. omē ſupficiale aut eſt linea ⁊c̄. i. oīs ſupficies cōtinet̄ aut linea recta aut circulari. D. o. ſuperficies aūt circularis cōtinet̄ ab vna figura: ⁊ ſuperficies que cōtinet̄ a linea recta cōtinet̄ a pluribus duabus D. o. ⁊ qum ita ſit ⁊c̄. i. ⁊ qū poſuimus ꝙ figura q̄ cōtinet̄ ab vna linea eſt in genere figuraꝝ ſicut vnū in numero ⁊ ſimplex in genere oī. ⁊ ꝙ figure que cōtinent̄ a pluribꝰ figuris ſunt ſicut multitudo in numero ⁊ ſicut cōpoſita in alijs generibus. ⁊ qū poſuimus ꝙ vnū in quolibet genere eſt pꝛius multitudine. ⁊ qm̄ ſimplex eſt pꝛius cōpoſito neceſſe eſt ut figura ſupficialis rotunda ſit pꝛioꝛ figura ſupficiali multoꝝ laterū. ⁊ qu3 hoc eſt neceſſe in ſupficiebus neceſſe erit in coꝛpoꝛibꝰ. figura v̄o ſperica ē pꝛioꝛ: ⁊ intendit ꝑ hoc ꝙ figura rotūda eſt pꝛioꝛ triāgulo: qꝛ figura rotunda eſt vnius linee ⁊ triāgulus triū. ⁊ qꝛ triangulus eſt pꝛioꝛ ceteris figuris quaꝝ linee ſunt recte: neceſſe eſt ut illud qd̄ eſt pꝛius eo ſit pꝛius iſtis. ⁊ videt̄ ꝙ qū diximus ꝙ ſupficies rotunda ſit pꝛioꝛ nō rotūda ſit aliquo modo ꝙ̄ qū diximus ꝙ ſimplex eſt pꝛius cōpoſito. ſupficies eni3 rectoꝝ laterū nec cōponit̄ ex rotūdo neq3 diſſoluit̄ i ipſū ſicut alie figure diſſoluūt̄ in triangulos: ſed inuenit̄ in ea ſimile diſſolutioni ⁊ cōpoſitiōi in eo ꝙ triāgulus cōponit̄ ex tribus lineis: ⁊ circulus ex vna. ſi igit̄ linea ex qua cōponit̄ circulus eſſet eiuſdē ſpēi cū ea ex qua cōponit̄ triāgulus: tunc ꝑoꝛitas circuli ad triangulū eſſet ſicut pꝛioꝛitas ſimplicis ad cōpoſitū. ſed in rei veritate circulus eſt pꝛioꝛ triangulo ſicut linea circularis eſt pꝛioꝛ linea recta: qꝛ circulare eſt ꝑfectū ⁊ rectū diminutū: ⁊ ꝓpter hanc diuiſionē accidit ei ut recta nō poſſit cōtinere finitā. ſed tm̄ Ariſ. non accepit pꝛius in demōſtratōne iſta ſm̄ hunc modū ſ3 ſm̄ pꝛioꝛitatē ſimplicis ad cōpoſitū: non v̄e ſed ꝑ ſimilem qm̄ linea circularis non eſt de genere recte: ſm̄ hoc igit̄ ē intelligēda iſta ꝓpoſicio. ꝓpoſitio aūt dicēs ꝙ figura ꝑoꝛ debet eſſe in coꝛpoꝛe ꝑoꝛi ē manifeſta: qū poſuimꝰ ꝙ ꝑus ſm̄ ſb̄am o3 eſſe pꝛius: ſm̄ accidentia eſſentialia ꝓpꝛia. ſ. accn̄tibꝰ eius qꝛ eſt poſteriꝰ ſicut ē pꝛius eo ꝑ ſb̄am coꝛpis ⁊ qū poſuimꝰ ꝙ figura ē accidēs qd̄ ſequit̄ ad ſb̄a3 coꝛpis ⁊ qū ita ſit neceſſe ē vt figura celi ſit ꝑoꝛ alijs figuris: qm̄ figura celi nō eſt in eo accn̄taliter: ſicut in elemētis in qbꝰ intēdebat̄ receptio multarū figurarū: qū eſſe elemētoꝝ ſit ꝓpinquiꝰ ad eſſe materie ꝙ̄ ad eſſe foꝛme. coꝛpus aūt celeſte ecōtrario: qm̄ ſuū eſſe eſt ꝓpinquius foꝛmis.

Adbuc autꝫ ſiquidē eſt perfectū cuius nihil eſt extra accipere eoꝝ que ipſius poſſibile quē admodū determinatū eſt prius. ⁊ recte quidem appoſitio eſt ſemper. circulari aūt nequaꝗ̄: manifeſtū ꝙ perfecta vtiqꝫ erit continens circulum itaqꝫ ſi perfectū prius imperfecto equidem propter hoc prior vtiqꝫ erit figuraꝝ circulus. Similiter autē ⁊ ſpera ſolidorum: illa enim ſola continet vna ſuperficie rectilinee aut pluribus. ſicut enim ſe habet circulus in planis: ſic ſpera in ſolidis.

Dicamus etiā ꝙ cōpletum eſt illud qđ non inueniť nec poſſibile eſt inueniri poſt ipſuꝫ neqꝫ extra ipſum aliquid ſicut prius determinauim⁹ ſed poſſibile ē addere ſemper in linea recta ⁊ nō eſt poſſibile addere in linea circulari omnino. ⁊ qum ita ſit manifeſtum eſt ꝙ linea circularis eſt cōpleta ⁊ perfecta. ſi igiť linea circularis eſt perfecta: ⁊ perfectū eſt ante diminutū neceſſario erit propter iſtas propoſitiones predictas circulus ante iſtas figuras ⁊ primū coꝝ corpus ergo ſpericū eſt ante alia corpora equaliū linearum: qm̄ ipſum ſolū continet a pluribus ſuperficiebus. ⁊ dicamus etiaꝫ ꝙ ſicut circulus in ſuperficiebus ita ſpericum in corporibus.

23 Hec eſt alia demōſtratio ꝙ figura circularis ē prior natura nō circulari ⁊ ꝙ ipſa ſola eſt pfecta: ⁊ declarauit ꝙ figura circularis eſt pfecta duobus ꝓpōibus: quaꝝ vna eſt ꝙ in figura rotūda impoſſibilis eſt additio ⁊ diminutō: ⁊ ſecūda eſt ꝙ pfectū eſt illud in quo eſt impoſſibilis additio ⁊ cū hoc cōuertať quia hec eſt diffinitio perfecti. cōcludeť in ſecūda figura: ꝗ̄uis ſit ex duabus affirmatiuis: qa maior cōuertiť ꝙ figura circularis eſt pfecta: ſic in figura circulari impoſſibilis eſt additio ⁊ diminutio: ⁊ qđ eſt huiuſmodi eſt perfectū: ꝫ figura circularis eſt pfecta. preterea non circulare eſt diminutū: ⁊ declarať duabus ꝓpōibus in ſecunda figura ſic: in eo qđ non eſt circulare poſſibiliſ ē additio ⁊ diminutio: ⁊ qđ eſt tale eſt imperfectum: ꝫ illud qđ non eſt circulare eſt imperfectū. D.d. ⁊ ſi circulare eſt perfectum. i. ſm ꝙ manifeſtū eſt ex hoc ſermone ꝙ perfectū eſt ante diminutū: erit neceſſario ꝓpter has ꝓpōnes ⁊c. ⁊ intendit per ꝓpōnes primā demōſtrationē ⁊ ſecūdā qum in vtraqꝫ demōſtraret ꝙ figura circularis ē ante rectā. in prima autē quia eſt ſimplex: in ſecunda aūt quia ē perfectū. D.d. erit igiť corpus ſpericū. ⁊ qum mutauit demonſtrationē de ſuperficie rotunda ad corpus rotunduꝫ qū hoc eſſet ſua intentio. i. ⁊ per demōſtrationē ex qua apparet ꝙ circulus eſt prima figurarū ſuꝑficialiū: ⁊ apparet ꝙ figura ſperica eſt prima ceterarū figurarū corpoꝝ: qm̄ ſicut circulus eſt prior qꝛ eſt ſimplex ex vna linea. alie aūt figure ſuꝑficierū ſunt cōpoſite: ita eſt de ſpera cū alijs figuris corporalibus. D. incepit declarare ꝙ illud qđ ſequebať in figuris ſuperficierū ſequiť etiā in figuris corpoꝝ ex proportiōe. ⁊ eſt iſte modus declaratōnis in corporibus: alius eſt a declaratōne in qua fuit vſus ante mutationem ⁊. d. dicamus etiā qm̄ ſicut circulus eſt in ſuperficieb⁹ ita ē ſpera in corporibus: ſed notū eſt ꝙ proportio circuli ad alias ſuperficies ē ſicut proportio ſpere ad alias figuras. ⁊ declaratū eſt ꝙ circulus eſt prior alijs ſuperficiebus ꝫ ⁊ figura ſperica ē prior alijs corporibus.

Adbuc autē diuidētes ad plana ⁊ ex planis corpora generantes teſtificari videnť his. ſolida enim ſolidoꝝ non diuidunt ſperam tanꝗ̄ non habentem plures ſuperficies ꝗ̄ vnā. Diuiſio. n. ad plana non ut vtiqꝫ incidēs quis in partes diuidet quaſi totū hoc diuidat modo: ſed ut ad altera ſpecie: ꝙ quidem igiť prima eſt ſpera ſolidorum figurarū palam.

Dicamus etiam ꝙ corpora facientes ex ſuperficiebus ⁊ diſſoluentes ea in ipſas teſtať nobis hi vo diſſoluūt corpus ſpericū inter alia corpora: qm̄ non habet plures ſuperficies ⁊ nō eſt diſſolutio corpoꝝ in ſuperficies ſicut diſſolutio totius corporis in partes. diſſolutō enim corpoꝝ in ſuperficies erit in formas diuerſas: manifeſtū eſt igiť ꝙ figura corporis ſperici eſt ante figuras aliorum corporum.

24 Non intendit per hoc ꝙ ſermo iſtoꝝ ſit verus ⁊ ipſe enim contradicit in hoc tractatu iſtius libri illis: ſed vult demōſtrare ꝙ ipſa natura rei cogit dicentes corpora eſſe compoſita ex ſuperficiebus ut nō cōponant corpus ſpericum. ⁊ hoc quidem non accidit eis niſi quia figura eius ē ſimplex. D.d. ⁊ non eſt diſſolutio corporum ⁊c. poteſt intelligi ꝙ velit dare differentiam inter dicentes ꝙ corpus componiť ex partibus indiuiſibilibus ⁊ dicentes ꝗ̄ ex ſuperficiebus. Dicentes enim corpus componi ex indiuiſibilibus non eſt apud eos corpus ſimplex. cōponentes autꝫ ex ſuperficiebus poſſunt dicere corpus eſſe ſimplex. compoſitio enim corpoꝝ ex ſuperficiebus ut dicunt eſt multiſ modis. dicunt. n. ꝙ figura ignea componiť ex tribus triangulis. i. ꝙ octocedron componiť ex octo triangulis ⁊ icocedron componiť ex viginti triangulis: ⁊ quia apud eos cauſa compoſitionis corpoꝝ eſt multitudo ſuperficierum neceſſe eſt eis dicere ꝙ corpus ſpericū eſt ſimplex qum ſit ex vna ſuperficie. ⁊ quia compoſitio corpoꝝ ex ſuperficiebus fit multis modis: poſſibile eſt inueniri corpuſ ſpericū carens omnibus iſtis modis. ⁊ quia compoſitio ex partibus eiuſdē modi eſt in omnibus corporibus impoſſibile eſt ſm ſuam exiſtimationeꝫ inueniri corpus ſimplex. hoc igiť intendebat ſm ꝙ puto quꝫ dixit ꝙ diſſolutio corpoꝝ in ſuꝑficies erit in formas diuerſaſ. i. ꝙ diſſolutio corpoꝝ in ſuperficies imaginať diuerſis modis ſm numerū modoꝝ cōpoſitionis. diſſolutio autem corporis in partes eſt eiuſdem modi in omnibus corporibus.

Eſt autem ⁊ ſm ordineꝫ aſſignantibus ſic poſitis rationabiliſſimū circulū quidem ſm vnum trigonum autem ſm dualitatem qm̄ duo recti. ſi autem ſm trigonum vnum circulus non erit figura.

Et dicamus ꝙ ſi figura corporis ſperici eſt etiam in numero ⁊ termino ante figuram alioꝝ corpoꝝ. ſpericuꝫ enim habet vnam lineā. triangulus enim habet duas: ⁊ vnum ante duo ⁊ prius ī numero ⁊ in termino: ergo figura corporis ſperici eſt ante figuras corporum.

25 Intendit per terminū diffinitioneꝫ. ⁊. q. d. ꝙ figura ſperico eſt ſimilis vno. ⁊ quia vnū eſt prius in diffinitione ⁊ numero: neceſſe eſt ut figura ſperica ſit prior figuris nūero ⁊ diffinitiōe. ⁊ hoc manifeſtū eſt qm̄ in diffinitiōe numeri accipiť vnū: ſed non in diffinitiōe vnius accipiť numerus. diffinitio ꝫ vnius eſt prior diffinitiōe numeri. in figura aūt ſperica non inueniť hic niſi ſm ſimilitudinem ſicut diximus quēadmodū non inueniť in eo ſimplicitas ⁊ vnitas niſi ſm ſimilitudinē. ⁊ quia prioritas diffinitione ⁊ numero eſt alia a ꝓoritate ſm ſingularitatē ⁊ vnitatem propter hoc eſt iſta demonſtratio alia a predicta demonſtratiōe. ⁊ hoc qđ dixit ꝙ orbis habet vnā lineam intendebat circulū. i. ꝙ figura ſperica aſſimilabať vni: in vno aūt inueniunť tres modi ꝓoritatis. ſ. quia eſt vnū ſimplex ⁊ quia eſt prius diffinitione: ⁊ quia eſt prius numero. ſ. in ordine numeri neceſſe eſt vt figura ſperica ſit prior his tribus modis ceteris figuris cuꝫ modo quarto prioritatis:

quã habet ꝓprie.ſ.prioritatē perfecti reſpectu diminuti. ⁊ ⁊ hec quidē prioritas eſt magis ꝓpria qꝛ non dr̃ in eo ſm ſimilitudinē: ⁊ propter hoc videt̃ mihi ꝙ hec demõſtratõ eſt firmior inter iſtas.

Quoniam aũt prima quidē figura primi corporis, primũ autē corpus qđ in extrema circũferentia ſpericũ vtiqꝫ erit qđ fert̃ circulatõne. ⁊ cõtinuũ igit̃ illi. ſpericũ enim cõtinuũ ſpericũ: ſimiliter aũt ⁊ que ad mediũ hoꝝ que in ſperico cõtenta ⁊ contacta tota ſperica neceſſe eſt eſſe. que enim deorſum planetarũ tangunt eaꝫ que ſupra ſperam quare ſperica vtiqꝫ erit omnis latio. oĩa enĩ tangunt ⁊ cõtinua ſunt ſperis.

Dicamus etiã ꝙ ſi prima figura eſt in primo corpore: ⁊ primũ corpus eſt illud qđ eſt in p̃mo orizonte motus totius: neceſſe erit illud qđ circulariter mouet̃ eſſe rotundũ: ergo ⁊ corpus qđ ſequit̃ ipſum erit etiã rotundũ. corpus enim copulatũ cum corpore rotundo etiã eſt rotunduꝫ naꝫ corpus quod eſt in medio eſt etiã rotundũ omnia enĩ corpora que continent̃ ⁊ copulantur cũ corpore rotundo ſunt rotunda neceſſario: ⁊ qũ ita ſit ⁊ corpora que ſunt ſub orbibus erraticis copulata cum ſuperiori motu neceſſario erit totum rotunde figure: qm̃ omnia corpora continua ⁊ cõtingentia orbes erraticos: orbes auteꝫ erratici tangunt orbes vltimos.

26 Quum declarauit ꝙ figura ſperica eſt prima figurarũ ⁊ intẽtio eiꝰ fuit declarare ꝙ figura celi ē ſperica ꝯiũgit huic ꝓpõni quã declarauit ꝓpoſitõnē notã per ſe: ⁊ eſt ꝙ p̃ma figura debet eſſe in p̃mo corpore: ⁊ qũ iungat̃ huic ꝙ celũ eſt primũ corpus ſequit̃ neceſſario ꝙ figura celi eſt primo figura: ſed prima figura eſt ſperica: ḡ figura celi ſperica eſt: qm̃ poſt celũ eſt corpus manifeſtũ eſt per ſe. ⁊ quum dicit ꝙ corpus primũ eſt in orizonte totius poteſt intelligi orbis ſtellatus: ⁊ poteſt intelligi totus orbis qui cõtinetur a ſuperficie orbis ſtellati ⁊ a ſuperficie ignis: ⁊ ꝙ vniuerſaliter mouet̃ motu diurno: ⁊. d. igit̃ corpus quod ſequitur ipſum eſt rotundũ. ⁊ ſi intellexerimus ex hoc totũ celum intendit per illud qđ ſequit̃ totũ ignē ⁊ aerē. ſi intellexerimus orbē ſtellatũ intendit per illud qđ ſequit̃ ipſũ orbeꝫ ſaturni. ⁊ magis manifeſtũ eſt ꝙ intendit per illud qđ ſequit̃ ignē ⁊ aerē ⁊ per corpus qđ eſt in medio terrã: ⁊ hoc eſt meliꝰ dicere qm̃ figura ſperica eſt in oĩbus corporibus celeſtibus eſſentialiter ⁊ in elementis accidentalit̃ qꝛ exiſtunt in rotundo: ⁊ qꝛ vacuũ non eſt. ſi ḡ dixerimus ꝙ orbis ſaturni eſt rotundus qꝛ eſt in rotundo: ⁊ qꝛ non ē aliquid vacuũ eſſet cauſa accñtalis. quum autē dixerimus ꝙ ignis eſt rotundus quia eſt in rotundo eſt cã eſſentialis: ⁊ qũ declarauit ꝙ vnũquodqꝫ iſtoꝝ corpoꝝ eſt rotundũ ⁊ quedã ex ſuis naturis ⁊ quedã ex naturis coꝝ in quibus exiſtunt. D. ⁊ qũ ita ſit ⁊ corpora que ſunt ⁊c̃. ⁊ intendit ꝑ corpora que ſunt ſub orbibus erraticis quatuor elemẽta ⁊ intendit per erraticos orbes ſtellarũ ſeptē. Sed aliquis põt querere ⁊ dicere verũ eſt ꝙ illud qđ eſt in cõcauo ſperici neceſſario debet eſſe ſperice cõuexionis: ꝙ aũt ſit ſperice cõcauitatis non eſt neceſſariũ. U.g. qꝛ ignis ē in cõcauo orbis lune ꝯtingit neceſſario ut habeat ſupficiē ꝯuexã ut autē habeat ſuperficiē ꝯcauã non eſt neceſſariũ: ḡ non manifeſtabit̃ ex hac ſermone ꝙ aer ſit ſpericus aut aqua aut terra. Et diſſolutio huius eſt ꝙ ex ſubſtãtijs hoꝝ corpoꝝ eſt ut figurent̃ ſperice qũ fuerint in locis ſuis naturalibus: ſed qđ declaratũ erit qñ cõſiderauimus de figuris coꝝ proprie: qm̃ quꝫ poſuimus ꝙ motus coꝝ a centro ⁊ ad centrũ eſt motus equalis ex oĩbus partibus. i. ꝙ intendit dimẽſiones equales ⁊ quieſcẽt in dimenſioĩbus equalibus a loco motus: contingit neceſſario ut figuretur figura ſperica.

Adhuc autē qm̃ videt̃ ⁊ ſupponit̃ circulariter circũferri totũ: oſtenſum eſt autē ꝙ extreme circulationis neqꝫ vacuũ eſt exterius neqꝫ locus neceſſe ⁊ propter hoc ſpericũ eſſe ipſum. ſi eniꝫ erit rectilineũ accidet ⁊ locum extra eſſe ⁊ corpus ⁊ vacuũ circulo verſum rectilineũ nequaqꝫ eidem ĩmorabit̃ regioni: ſꝫ vbi prius erat corpus nũc non erit: ⁊ vbi nunc non erit iterũ erit ꝓpter permutationē anguloꝝ. ſimiliter autē ⁊ vtiqꝫ ⁊ ſiq̃ alia figura fiat nõ equales habens ex medio lineas puta lenticularis aut oualis. in omnibꝰ enĩ continget ⁊ locũ extra ⁊ vacuũ eſſe lationis propter non eandē regionē detinere totum.

Et dicamus etiã ꝙ quum illud qđ diximus videt̃ cadere ſub viſu neceſſario eſt permanens ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ figura vniuerſalis vadit circulariter: ⁊ iam declarauimus etiaꝫ rationabiliter ꝙ extra vltimũ orbē nõ eſt vacuũ neqꝫ locus: ⁊ qũ ita ſit figura rotunda propter has diſpoſitiones quas poſuimus in eo neceſſario: qm̃ ſi vltimus orbis fuerit linea equalis non rotunda neceſſario erit extra ipſuꝫ vacuũ ⁊ locus ⁊ corpus: qm̃ linea equalis qñ mouet̃ motu circulari: ⁊ motꝰ eius non fuerit in eodē loco ſed in diuerſis locis recedit a ſuo loco in quo aliquando fuit ⁊ aliqñ non. ⁊ locus in quo non eſt aliquãdo eſt aliqñ: ⁊ hoc non erit propter diuerſitatē anguloꝝ. ⁊ ſimiliter erit in alijs figuris que non ſunt circulares ⁊ quarũ linee exeuntes a medio non ſunt eq̃les ut figura lentis ⁊ oui: qm̃ quum orbis fuerit figuratus aliqua iſtarũ figurarũ: ⁊ deinde motus fuerit motu circulari erit vacuũ ⁊ locus: qm̃ circulo totius ⁊ eius uexio non erit ſuper vnuꝫ locuꝫ ſemper ſed ſuper loca diuerſa ſicut diximus ſuperius.

27 Hec eſt demonſtratio alis accepta a viſu: videt̃ enĩ ꝙ motus corporis vniuerſalis ꝯtinẽtis ꝙ dr̃ vere motus circulariter: qꝛ videmus ꝙ vnaqueqꝫ ſtelloꝝ mouet̃ a loco ad illũ locũ eundē abſqꝫ ꝙ remouet̃ ⁊ reuertet̃ ad ꝯtrariã partē ad quã mouet̃: ⁊ illud qđ mouet̃ ab aliquo ⁊ ad illud ideꝫ abſqꝫ eo qđ reuertit̃ mouet̃ circulariter. hoc igit̃ intendebat qũ. d. ⁊ dicamus etiã ⁊c̃. ⁊ intẽdebat ꝑ figurã vniuerſalē corpus ꝯtinẽs totũ: ⁊. d. cũ hoc qđ diximus viſum eſt ſenſui ḡ nõ indiget ratione qꝛ manifeſtũ eſt ꝑ ſe: ⁊ ſic cõponit̃ ratio hoc qđ diximus ꝙ motus totius eſt circularis eſt manifeſtũ ſenſui: ⁊ qꝛ manifeſtũ ē ſenſui eſt ꝑmanẽs ⁊ notũ ⁊ nõ indiget declaratiõe: ḡ ꝙ motus celi eſt circularis eſt manifeſtũ per ſe. D. d. ſecundã ꝓpõneꝫ ⁊. d. ⁊ iam declarauimus ⁊c̃. i. ⁊ qũ poſuimus ꝙ motus celi ē circularis ⁊ poſuimus illud qđ declaratũ eſt in principio libri. ſ. ꝙ extra orbē cõtinentē totũ non eſt vacuũ neqꝫ plenũ neqꝫ locus apparebit ex hoc ꝙ impoſſibile eſt ꝙ figura corporis ꝯtinẽtis totũ ſit non ſperica: ⁊ intẽdit ꝑ rationabiliter fortē demõſtrationē. D. d. ⁊ qũ ita ſit ⁊c̃. i. ⁊ intendit per diſpoſitões hoc qđ mouet̃ circulariter: ⁊ quia extra ipſuꝫ non eſt corpus neqꝫ vacuũ: ⁊ quum narrauit ꝙ ex iſtis ꝓpõibus ſequit̃ ut figura eius ſit rotunda: incepit declarare quõ ſequit̃: ⁊. d. qm̃ ſi orbis vltimus ⁊c̃. i. qm̃ ſi poſuerimus ꝙ figura orbis eſt cõpoſita ex lineis rectis ⁊ ꝙ continet̃ ſub ſupficiebus rectis tunc motus partiũ eius non erit in eodē loco ſed diuerſis ſm magis ⁊ minus: qm̃ loca in quibus mouent̃ anguli figure que ſunt extra erũt neceſſario plures locis in quibus mouent̃ partes que ſunt inter angulos: ⁊ cã huius eſt quia linee exeuntes a centro

vſq; ad ſupficies non erũt equales: quapropt̃ linea maior mouet̃ in loco maiori loco in quo mouet̃ linea minor: locus igit̃ minoris neceſſario erit diuerſus a loco maioris. D.d. recedere ḡ o ſuo loco ⁊c̃. i. ⁊ qñ corpus fuerit rotundũ ↄtinget q̄ quelibet ps ſuorũ partiũ recedat ab eodẽ loco exiſtẽti in actu ſemp in quo ante nõ fuit ⁊ in quo poſt nõ erit ⁊ eſt idẽ nũero: ⁊ ſic ↄtinget ei ut vadat ad locũ exiſtẽtem ſemp in actu in quo ante non erat ⁊ in quo poſt non erit: ⁊ eſt idẽ q̄ non ſit qñ corpus trãſmutat̃ in eo ⁊ intrat ipſuz neq; corrũpit̃ qñ recedit ab eo: ⁊ hoc nõ accidit niſi in corpore ſperico. ꝓpt̃e.n. locus ad quẽ mouet̃ aliq̄ pars eius idem eſt cũ eo a quo recedit: ⁊ ſicut loc⁹ remanet idẽ numero ⁊ ptes permutant̃ abſq; corruptiõe ut fluui⁹ cui⁹ ptes mutant̃ eadẽ forma remanẽte. corpoꝝ autẽ non ſpericoꝝ accidit parti ut locus eius non ſit exiſtẽs in actu anteqũ ſit in ipſo qum locus non ſit in actu niſi corpus fuerit in eo. q2 igit̃ locus a quo recedit aliqua pars differt a loco in quo exiſtit alia pars ꝓpter hoc nõ mouebit̃ pars eius ad locũ exiſtentẽ ante ⁊ poſt. ⁊ hoc intendebat qñ dixit: ⁊ hoc non erit ꝓpter diuerſitatẽ anguloꝝ ⁊ vniuerſalit̃ cõueniet neceſſario qñ corpus nõ ſpericũ mouebit̃ ut partes eius impleãt locũ ⁊ euacuent ipſũ: quapropter neceſſario ſequit̃ ut extro ipſũ ſit locus aut corpus aut vacuũ: ḡ non eſt non ſpericũ. D.d. ⁊ ſilr̃ erit in aliis figuris ⁊c̃. i. ⁊ ſimilit̃ cõueniet in figuris quarũ linee exeũtes a cẽtro vſq; ad circũferentiã non ſunt eq̃les q̄uis non ↄtineant̃ o ſupficieb⁹ rectis ut figura lentis ⁊ oui. ſ. q̄ in figura celi fuerit vnius iſtoꝝ figurarũ: ↄtinget ut extra ipſuz ſit locus ſiue corpus ſiue vacuũ: ⁊ hoc intẽdebat qñ. d. qm̃ qñ orbis fuerit ⁊c̃. ⁊ qñ dixit hoc dedit cãm eius ⁊. d. qm̃ circulatõ ⁊c̃. ⁊ hoc qd̕ dixit non eſt manifeſtũ in iſtis figuris. ſ. oui ⁊ lẽtis: qm̃ qñ axis corruptiõis oui fuerit in lõgitudine tunc erit ſicut corpus ſpericũ. ſ. q̄ ptes eius nõ implebũt neq; euacuabũt ⁊ ſimilit̃ de corpore lẽtis: qm̃ qñ eius axis fuerit ex pte laterũ tũc partes eius non implebũt locũ neq; vacuũ: ⁊ id̃ d. Themiſtius q̄ intelligẽdus eſt ſermo Ariſ. in interp̃tatiõe in bonũ: ⁊ eſt: q̄ quocũq; modo axis poſitus fuerit in ſpera: ↄtingit non cõplere locũ aut euacuare: ceteris aũt figuris ↄtingit contrariũ: qm̃ quedã qñ mouent̃ implent ⁊ vacuant quocũq; modo mouent̃: ⁊ quibuſdã ↄtingit hoc in quibuſdã ſitibus. ⁊ videt̃ q̄ innuit p hoc qd̕ declaratũ eſt in phyſicis q̄ corpus ſpericũ ↄtinẽs totũ non eſt in loco qñ nihil ſit extra ipſũ quia eſt perfectũ: alia autẽ corpa neceſſario ſunt in loco: ⁊ neceſſe eſt ut extra ea ſit aliquid locus.n. ſpere naturaliter eſt cõcauũ centri: quapropt̃ nõ habet locum vere.

Adhuc autẽ ſiquidẽ motuũ menſura que celi latio quia eſt ſola continua ⁊ regularis ⁊ ſempiterna. in vnoquoq; autẽ mẽſura qd̕ minimũ: minimus aũt motus qui velociſſim⁹: velociſſimus vtiq; erit oĩuz motuũ celi motus.

Et dicamus q̄ numerus oĩuz motuũ eſt mot⁹ celi: ipẽ enĩ ſolus eſt cõtinuus equalis ⁊ eternus ⁊ etiã principiũ numeri cuiuſlibet rei qum eſt ex minimo: ⁊ qum ita ſit ⁊ minimus motus eſt velociſſimus: neceſſario erit mot⁹ celi velociſſim⁹ omnium motuum.

28 Et eſt demonſtratio tertia ⁊ fundamentũ eius eſt ſup hoc qd̕ declaratũ eſt in. iiij. phyſi. q̄ p motũ celi nũerant̃ oĩa motus. ⁊ q2 illud per qd̕ numerat̃ aliq̄d eſt minimuz in illo genere: ḡ motus celi ẽ minimũ motuũ: ḡ ⁊ velociſſimus motuũ. oĩs enĩ motus non mẽſurat̃ niſi per velociorẽ ſe. ⁊ dicamus q̄ nũerus motuũ ⁊c̃. i. q̄ eſt dignior ut ſit primus. eſt enĩ ↄtinuus ⁊ equalis ⁊ eternus: ⁊ q̄ eſt prius huiuſmodi neceſſario eſt p̃mus motus: ⁊ motus primus neceſſe eſt huiuſmodi eſſe ⁊ econuerſo ut declaratũ eſt in phyſicis. D. incepit declarare ex hoc q̄ neceſſe eſt ut ſit velociſſimus motuũ: ⁊ dicamus q̄ principiũ numeri ⁊c̃. i. ⁊ qñ declaratũ eſt q̄ iſte motus eſt p̃ncipiũ motuũ: ⁊ oẽ principiũ eſt minus in illo genere ſi indiuiſibile in eo neceſſe ẽ ut iſte motus ſit minim⁹ motuũ. ⁊ qñ ita ſit neceſſe eſt ut ſit velociſſimus motuũ: ⁊ intẽdebat qñ. d. ⁊ qñ ita ſit ⁊c̃. ⁊ addidit iſtã cõſecutionẽ in conſequẽte cum hoc qd̕. d. q̄ ſi motus fuerit minimus eſt velociſſimus ad demonſtrandum q̄ illud quod ex ſenſu apparet eſt ↄueniẽs rationi.

Sed adhuc earum que a ſeipſo ad ſeipſũ minima eſt que circuli linea. ſed minimã autẽ velociſſimus motus. quare ſi celũ circũfert̃ ⁊ velociſſime mouet̃ ſpericũ ipſũ neceſſe eſt eſſe.

Et dicamus etiã q̄ minima figurarũ incipientiũ ex eodẽ loco ⁊ peruenientiũ ad ipſuz eſt linea circularis. ſi igit̃ linea circularis eſt minima omniũ linearũ figurarũ neceſſario eſt motus circuli velociſſimũ omniũ motuũ. ⁊ quz ita ſit ⁊ motus celi eſt rotundus circularis ⁊ velociſſimus oĩuz motuum: neceſſario igitur erit celum ſpericum ⁊ rotundum.

29 Qum declarauit q̄ motus celi eſt velociſſimus motuũ vult declarare q̄ neceſſariũ eſt ut in corpore velociori ſit figura minor: qñ velocius ſit illud cuius reuolutio eſt cõpleta in tpe minori. reuolutio aũt figure minoris cõplet̃ i tpe minori q̄ ſit tp̃s in quo cõplet̃ reuolutio eius eſt qd̕ in equale ei i motu qñ circulus eius fuerit maior manifeſtũ eſt p ſe q̄ qñ duo motus circulares ⁊ equalit̃ in velocitate fuerint: ⁊ circulus alterius coꝝ fuerit maior neceſſe eſt ut maiorẽ habens circulũ pertrãſeat ipſũ in tpe maiori: q̄propter eſt tardius habẽti minorẽ circulũ: ⁊ qñ ita ſit neceſſe eſt ut corpus de quo intendebat eſſe velociſſimũ motoꝝ moueret̃ ſuper ſpatiũ breuiſſimũ ſpatioꝝ corpoꝝ eq̃liũ ei in magnitudine: qm̃ qñ rotundũ ↄtinet̃ a ſuperficie minori ſupficiebus ↄtinentibus corpus rotundũ qd̕ eſt eq̃le ei in magnitudine patet. manifeſtũ eſt.n. ex hac geometria q̄ corpus ſpericũ eſt maius corpore equali ei in circũferẽtia corpore. ſ. rectarũ dimenſionũ: ḡ circũferentia corpis rectaꝝ dimenſionũ qd̕ eſt equale ei in magnitudine ẽ maior circũferentia corporis rotundi: ḡ cõplebit̃ reuolutio eius i tpe maiori neceſſario. D.d. ⁊ dicam⁹ q̄ minima figurarũ ⁊c̃. ⁊ dico q̄ minima circũferentiarũ ſupficieꝝ equaliũ in ſe in magnitudine ẽ circulus: ⁊. d. ſ. figurarũ que incipiũt ⁊c̃. i. qñ magnitudo earũ fuerit equalis eſt in ſupficieb⁹ linea circuli minor. ⁊ qñ fuerit manifeſtũ in circulo: ⁊ manifeſtũ erit i ſperico. D.d. ſi igit̃ linea circuli eſt minor ⁊c̃. ideſt erit motus circuli velocior q̄ ſupficies que eſt eq̃lis circulo in ſuo ſpatio: qñ iſta ſupficies mouet̃ circulariter. ⁊ q̄uis motus eius ponat̃ equalis motui circulari tñ quia circũferentia eius eſt maior circũferẽtia circulari que ẽ eq̃lis ei in mẽſura: ↄtingit neceſſario ut reuolutio eius cõpleat̃ in tpe maioris longitudinis. ⁊ qñ declarauit hoc in circulo mutauit declaratõnẽ ad corpus ſpericũ: ⁊. d. ⁊ qñ ita ſit ⁊c̃. i. ⁊ qñ manifeſtũ eſt q̄ ita eſt de corporibus ſicut de ſuperficiebus ⁊ motus celi eſt circularis ⁊ velociſſim⁹ motuũ. ⁊ ſit neceſſe ut circũferẽtia velociſſimi motoꝝ circulariter ſit minima circũferentiarũ: ↄtinget neceſſario ut celũ habeat figurã ſpericã. ⁊ Ariſ. cõplet ſermonẽ ſuũ dicendo omnes ꝓpõnes ex quibus ſequit̃ hec cõcluſio: ⁊ Ariſ. poſuit eas quaſi p̃cedẽtes: ⁊ ↄcluſionẽ quaſi ↄſequẽs. ⁊ debes ſcire q̄ fundamentum iſtius eſt ſuper hoc q̄ mundus impoſſibile eſt ut ſit minor aut maior: qm̃ ſi poſſibile eſſet ut eſſet minor eſſet poſſibile ut contineretur o ſuperficiebus non rotundis ⁊ ut iſte eſſent equales ſuperficiei rotunde. ſ. continenti ſuum totum.

Sumet autē vtiqʒ quis ⁊ ex his que circa mediū collocatis corporibus hanc fidē. ſi eni aqua quidē ē circa terrā: aer aūt circa aquā: ignis aūt circa aerē ⁊ ſuperiora corpa. ſm̄ eandē rationeʒ cōtinua quidē enī non ſunt: tangunt autē hec. ſuperficies aūt aque ſperica eſt. ꝙ autē ſperico cōtiguū aut motū eſt circa ſpericū ipſuʒ tale neceſſariū eſt eſſe: quare ⁊ propter hoc manifeſtū: qm̄ ſpericum eſt celum.

Et poſſet aliquis credere ꝙ celū eſt rotundū circulare ex corporibus in medio exiſtentibus. aqua enī exiſtit ſup terrā ⁊ etiā aer ſuper aquā ⁊ ignis ſuper aerē: ſed ſuper hec corpora celeſtia ⁊ illa corpora ſupiora non cōtinua ſunt cū iſtis inferioribus: ſed cōtingentia ea tm̄. ſuperficies vͦ aque eſt rotūda: qm̄ quod tangit aliqđ rotundū eſt rotundū etiā. manifeſtū igiť eſt ꝙ celū rotundum ⁊ ſpericū ꝓpter hoc qđ diximus.

30 Hec declaratio eſt ꝙ terra eſt rotunda ⁊ tangens ⁊ cōtingens rotundū eſt rotundū: ḡ eſt aqua rotunda ⁊ ſic de aere ⁊ de igne. ⁊ qū poſuimus ꝙ corpus celeſte tāgit ignē debet eſſe rotundū ex parte cōuexa. Sʒ aliqs poteſt querere ꝙ illud qđ tangit rotundū debet eſſe rotundū ex pte cōcaua ſed nō propter hoc debet eſſe rotundū ex pte conuexa. dicamus ḡ ꝙ aqua ē rotunda in cōuexo: qꝛ aut hoc declarabiť per illā declarationē per quā declaratū fuit ꝙ terra eſt rotunda in cōuexo. ⁊ ſilr̄ poteſt apparere ex potētia declaratiōis de terra: ⁊ ꝙ aer ⁊ ignis debēt eſſe rotūda in cōuexo. qm̄ ſicut deſcenſus diuʒ partiū corpoꝝ grauiū ad motū totius cogit nos dicere ea eſſe rotūda ut poſt diceinus: ita motus corpoꝝ leuiū a centro ad circūferentiā equaliter cogit nos dicere ꝙ circūferentia eſt rotūda. quʒ igiť neceſſe fuerit ut cōcauitas corporis celeſtis ſit rotūda ꝓpter rotunditatē cōuexionis ignis neceſſe eſt ut cōuexitas eius ſit rotunda: qm̄ figura eſt in eo naturalis: ḡ nō ſicut in elemētis: quapropter neceſſe eſt ut cōcauitas eius ſit naturalis: ḡ ⁊ conuexitas: ⁊ verba eius ſunt manifeſta ex hoc quod diximus.

Sed ⁊ ꝙ aque ſuperficies talis manifeſtū ſuppoſitione ſumētibus: quia nata eſt ſemper fluere aqua ī magiſ concauum. concauius autē qđ cētro ꝓpinquius. ducanť igiť ex cētro. a. que. a. b: ⁊ que. a. g. ⁊ adiungať ī qua. b. g. ducta igitur ad baſem. a. d. minor eſt earum que ex cētro ꝓfundior igitur locus: quare circūfluet aqua donec vtiqʒ equeť. equalis autē his que ex centro que a. e. itaqʒ neceſſe apud eas que ex cētro eē aquā tunc enim quieſcit: tāgēs autē eas que ex centro circularis. ſperica ergo aq̄ ſupſicies in qua. b. e. g

Et oʒ nos declarare vtrū terra ſit ſupſicies aq̄ dicamus igitur ꝙ manifeſtū eſt qum poſuimus ꝙ aliquid currit ad inferius locorū: ⁊ ꝙ inferiuſ locorū eſt ꝓpinquior locus centro. dicamuſ igitur ad centrū .ḋ. lineas quarū vna eſt ex. a. ad. b: ⁊ altera ad. c. ⁊ cōplemus eam per lineā. b. ⁊. c. q̄ eſt baſis: dico ꝙ linea. a. d. ē minor duabꝰ lineis exeuntibus a cētro: ⁊ hec eſt figura. ⁊ qum ita ſit erit igitur locus ille inferior inferiorū ⁊ minuſ ꝓfundū: ⁊ ꝙ aqua curret ad ipſum neceſſario donec illa linea. ſ. baſis cū duabus lineis exeuntibꝰ a centro equabitur. tunc igitur erit illa linea ad b. equalis duabus lineis exeūtibus a centro ad duo latera neceſſario: ⁊ quʒ aqua pueniť ad illū locū quieſcet ⁊ nō curret: ⁊ erit linea tangens duas lineas exeuntes a centro circulari. ſi igiť ita ſit tunc ſuperficies aque erit neceſſario rotūda ſcilicet linea. b. c.

31 Qum poſuit ꝙ ſi terra aut aqua fuerit ſperica neceſſe ē ut omnis cōtinua eis ſunt ſperica: vult declarare ꝙ in aq̄ neceſſe eſt ut ſit ſperica naturaliť. ⁊ demōſtrauit hoc in aq̄ non in terra qꝛ eſt ꝓpinquius. videť. n. ꝙ magis recipiat figurā ꝓpinquē propter ſuū deſcenſū ad centrū de facili q̄ꝫ terra qꝛ eſt corpus liquiduʒ: ⁊ poſt in fine iſtius tractatus declarabit figurā terre poſtq̄ꝫ ponet ꝙ mundus eſt ſpericꝰ hic aūt vult dicere ꝙ mundus eſt ſpericus qꝛ aqua eſt ſperica: ⁊. d. ⁊ oportet nos ⁊c̄. i. oportet nos declarare ⁊ bene poſuimus ꝙ aqua eſt ſperice ꝯuexionis qū poſuimꝰ ꝙ aq̄ eſt ſuper terrā ⁊ ꝙ ꝯtinet ipſam ⁊ circūdat ⁊ cooperit eaʒ circūquaqʒ ⁊ indifferenť in hoc ſermone ſiue ponať ꝙ figura terre ſit ſperica ſiue non. D. d. dicamꝰ igiť ꝙ hoc manifeſtū eſt qum poſuimus ⁊c̄. i. ⁊ hoc manifeſtū eſt qū cōceſſerimꝰ ꝙ aqua currit ad inferius ſuoꝝ locoꝝ ⁊ queris etiā ſuū curſuʒ ⁊ deſcenſū ꝓpinquiſſimū locoꝝ centro qđ eſt mediū totius quē habet nāliter. ⁊ qum dixit ad inferius locoꝝ: intēdit inferius locoꝝ quē habet naturaliť. aq̄ enī non naturaliť moueť ad centrū totius niſi inueniretur terra extra ſuū locū ⁊ eſſet locus nālis aque idem cū loco terre naturali: ⁊ propter hoc non debemus intelligere ex hoc qđ dixit ad inferius locoꝝ qū hoc eſt in omni corpe graui ſed in aqua tm̄: qm̄ inferius locoꝝ terre eſt centruʒ non ꝓpinquiſſimū locoꝝ centro. ⁊ ſilr̄ etiā eſt intelligēdū ꝙ qum iſta lōgitudo non fuerit terminata nō inueniť ꝓpinquiſſimū locoꝝ centro. D. d. dicamus igiť ⁊c̄. i. imaginemur modo ꝙ aq̄ eſt ſup terrā ⁊ ſit. a. centrū terre ⁊ exeant due linee ab. a. ⁊ pueniāt ad ſuperficiē aque que vicinať aeri: ⁊ ſint extreme linearū. c. b. ⁊ ducamus lineam in ipſa ſupſicie ab vno puncto ad alterū ⁊ ſit. b. c. D. d. ergo baſis ⁊c̄. i. ſi ḡ poſuimus ꝙ ſi vna linea que eſt in ſupſicie aque ē recta non arcualis tunc ſit triangulus cuius baſis eſt. c. b. extrahemuſ ḡ a cētro ꝑpendicularē ſup lineā. b. o. ⁊ ſit. a. o. linea: ḡ. a. o. minor eſt q̄ꝫ linea. a. c. ⁊ ab angulis enim a. o. e. rectus eſt maior angulo a. c. b. acuto. ⁊ ſimiliť declarať etiā ꝙ linea. a. o. eſt minor. a. b. D. d. ⁊ quʒ ita ſit ⁊c̄. i. ⁊ qū. a. o. ē minor duabus lineis. a. c. ⁊. a. b. erit linea a. o. ꝓpinquiſſima centro. punctus igiť. o. eſt inferior in loco q̄ꝫ duo puncta. c. b. ⁊ magis ꝓfundus: q̄ꝛpropter ꝯtingit ut aqua non quieſcat in duobus punctis. b. c. ſed currens ad punctū. o. qđ eſt magis inferiū ⁊ ſic equabiť lōgitudo duoʒ punctoꝝ a centro: quapropter cōueniet ut aqua quieſcat ⁊ ꝙ linea. c. b. d. ſit circūferētia circuli cuius centrum eſt centrū terre: ⁊ hoc intendebat qū dixit: qum puenerit aqua ad locū illum ⁊c̄. ⁊ intendebat per lineā tangentem lineā. e: b. ⁊ vocauit ipſaʒ lineā tangentē quia eſt ſuper ſuperficiem. D. d. ⁊ qum ita ſit erit ſuperficies aque rotūda neceſſario. ſ. erit linea que eſt in ea circularis. ſ. linea. c. b.

Quod quidē igitur ſpericus eſt mundus palā ex his ⁊ ꝙ ſm̄ diligentiā ornatus ſic vt nihil neqʒ chirotunitio habeat ſimiliter: neqʒ aliđ nihil nobis in oculis apparentiū. ex quibus enim cōſtitutionē accepit nihil ſic poſſibile regularitateʒ accipere ⁊ diligentiā non circularis corporis natura. manifeſtū enim ꝙ ꝓportionem habet quēadmodum aqua ad terram: ⁊ plus ſemꝑ diſtantia elementorum.

Manifeſtū eſt igitur ex hoc qđ diximus ꝙ totus mundus eſt rotundus ⁊ eſt ſpericus: ⁊ ꝙ ſapienter eſt factus: ⁊ impoſſibile eſt vt aliqđ factū manibus ſit ſimile ei in ſua rotunditate: neqʒ aliquid viſibile omnino. neqʒ eſt poſſibile vt aliqđ ſit ita leue ⁊ equale: ſicut equalitas huius corporis ⁊ leuitas: neqʒ ſpiſſitudo iſtius corpis aſſimilať alicui ſpiſſitudini oīo. ⁊ hoc manifeſtum eſt

qm̄ ſicut inter ſpiſſitudinē aque ⁊ ſpiſſitudinē terre. ⁊ ſicut remotio ſpiſſitudinis corporis celi ab aliis corporibus elemētoꝝ que multū remouēt inter ſe: ita eſt remotio ſpiſſitudinis corporis celi ab aliis corporibus.

32 Cum declarauit ꝙ ſi aliquis poſuerit ꝙ terra ⁊ aqua ſunt rotunda neceſſario: ꝯtinget ex hoc ꝙ mundus totus ſit rotundus: declarauit ꝙ aqua eſt rotunda. deinde fecit de hoc rememorationē: ⁊ d. manifeſtū eſt igit̄ ⁊c̄. i. ⁊ dixit ꝙ leuitas conuexitatis mūdi nō aſſimilat̄ leuitati alicuius rei naturalis aut artificialis: qm̄ vera rotunditas nō exiſtit in materia generabili ⁊ corruptibili: quā non poſſit recipere ipſā niſi ſm̄ ſimilitudinē ad corpora ſupercelēſtia: quapropt̄ quāto magis appropinquauerit natura elemēti ad corpus celeſte tāto magis recipit ꝯuexionē ⁊ leuitatem videt̄.n. ꝙ natura terre eſt remotior a corpib⁹ celeſtibus ꝙ̄ alia: ⁊ hoc non inuenit̄ tm̄ in elemētis ſed in corporib⁹ celeſtibus: ⁊ iō dixit Ariſ. in libro de aīalibus ꝙ nā lune cōicona eſt cū natura terrea ꝓpter defectū luminis in ſe. ⁊ qū ita ſit ergo illud qd̄ luminoſū tm̄ eſt per ſe habet naturā cōicantē nature ignis: ⁊ illud qd̄ eſt ex partibus eius eſt diaphonū non luminoſū per ſe neq̄ recipiens lumen h̄z naturā cōicantē nature aeris ⁊ aque. ⁊ hoc intendebat qū dixit: qm̄ aūt inter ſpiſſitudinē aque ⁊c̄. i. qm̄ ſicut int̄ ſpiſſitudinē aque terre ⁊ leuitate ⁊ rotunditate eſt magna differentia ⁊ multa remotio: ⁊ vniuerſalit̄ ſicut inter ſpiſſitudinē elementoꝝ remotoꝝ ad inuicē maxime. V. g. inter ignē ⁊ terrā eſt magna differētia ita eſt de corporibus celeſtibus cū aliis elemētis: imo remotio hic debet eſſe maior qū natura corpoꝝ celeſtiū maxime differat in nobilitate a natura hoꝝ corpoꝝ ſimpliciū. ⁊ ſimiliter eſt intelligendū de ſpiſſitudinibus corpoꝝ celeſtiū ad inuicē: ⁊ maxime corporis ſuperioris. hoc enī corpus maxime debet eſſe perfectū in rotunditate ⁊ leuitate qum nihil ſit extra ipſū: qm̄ ſi rotunditas eius eſſet non perfecta neceſſe eēt ut extra ipſam eſſet aut plenū aut vacuū: ⁊ ex hoc apparet ꝙ hoc qd̄ dicunt mathematici de ecētricis eſt impoſſibile. contingit enī ut in corporibus celeſtibus eſſent corpora non vere rotunditatis neq̄ habētia actionē ſed q̄ſi replētia ut inuenit̄ in cōplexione aīaliū: ⁊ hoc eſt valde remotū ab aliis corporibus. ⁊ nihil eſt in libris mathematicoꝝ niſi hoc qd̄ apparet in luna de eclipſibus: ⁊ forte impoſſibile eſt inuenire aſtronomiā ꝯuenientē eſſe huic qd̄ apparet de luna ſiue orbe ecentrico.

Quoniā autē ⁊ dupliciter in circulo moueri utputa ab. a. hūc quidē ad. b. hunc autē ad. g. ꝙ quidē igit̄ non ſunt cōtrarij iſti prius dictū eſt ſ; ſi nihil ut cōtingit neq̄ a caſu euenit in ſempiternis eſſe. celū autē ſempiternū ⁊ circulatio: propt̄ quā quidē cauſam ad alterā fertur ſed nō ad alterā. neceſſe enim ⁊ hoc aut principiū eſſe aut eē ipſius principium.

Volumus etiā ꝑſcrutari de motu primi corporis mobilis: ⁊ dicere ꝙ poſſibile ē ut corpus rotundū moueat̄ duobus motib⁹: quoꝝ vnus eſt ex. a. ad. b. ⁊ alter ex. a. ad. c. iam igit̄ diximus ſuperius ꝙ iſti motus non ſunt cōtrarij: dicam⁹ igit̄ ꝙ ſi impoſſibile eſt ut aliquid ſit ocioſe: impoſſibile eſt ut res eterne ſint abſolute ſine cauſa ⁊ celū eſt eternū: qua de cauſa ergo motus celi fuit ex quibuſdā ꝑtibus ⁊ nō ex aliis: ⁊ iſte mot⁹ aut eſt cā alicuius aut habet cauſam.

33 Cum cōpleuit ſermonē de figura celi: vult ꝑſcrutari de alio queſito deſiderato: ⁊ eſt quare celū mouet̄ ad ptē ꝓpriā. V. g. quare mouet̄ ab oriente ad occidentē ⁊ alij orbes ecōtrario. ⁊ qr difficultas iſtius queſtionis nō apparz niſi qū poſuimus poſſibile ꝙ omne corpus ſpericū poteſt moueri duobus motibus diuerſis equalit̄. ⁊ qr vnus motus non eſt in eo poſſibilis magis ꝙ̄ alius: qm̄ nō ſunt cōtrarij ſicut motus elemētoꝝ. motus enī elementoꝝ diuerſoꝝ qr ſunt cōtrarij non eſt poſſibile ponere ꝙ duo mot⁹ ſunt poſſibiles eſſe in eodē corpore equalit̄ ſed vni eoꝝ eſt naturalis. ſ. ⁊ alteri eſt accñtalis. impoſſibile enī eſt ut ignis moueat̄ ad inferius ſicut ad ſuperius: neq̄ terra ad ſuperius ſicut ignis: qm̄ cū iſti motus ſunt cōtrarij forme eoꝝ ſunt ꝯtrarie. ⁊ poſſibile eſt dicere ꝙ cā contrarietatis iſtoꝝ motuū eſt ꝯtrarietas formaꝝ corpoꝝ motoꝝ: quia v̄o motus corpoꝝ celeſtiū non ſunt cōtrarij: quapropt̄ eq̄liter ſunt poſſibiles vnicuiq̄ eoꝝ difficile eſt dare cām ꝓpter quā quedā mouent̄ ex oriente in occidente: ⁊ quedā ecōtrario: quapropter incepit demōſtrare ꝙ duo mot⁹ diuerſi equaliter ſunt poſſibiles in corporibus ſpericis: ⁊ d. dicamus ḡ ꝙ omne corpus ſpericū poſſibile ē moueri duobus motibus ex duabus partibus diuerſis. V. g. imaginemur circulū ex cōuexo centri ſpere circa qd̄ reuoluit̄ ⁊ imaginemur ſup illū duo puncta. ſ. a. b. poſſibile enim ut iſta ſpera moueat̄ ex. a. ad. b. ⁊ ex. b. ad. a. ſup illū eundē arcū. D. dedit demōſtrationē ſup hoc qd̄ dixit: iam igitur diximus ſuperius ꝙ iſti motus non ſunt cōtrarij. i. ⁊ dicamus ꝙ neceſſe eſt ut in eodē corpore corpoꝝ ſpericoꝝ ſūt duo motus diuerſi poſſibiles equalit̄: qr iā determinatū eſt ꝙ iſti motus non ſunt ꝯtrarij: quapropter diuerſificarent̄ nature motoꝝ quēadmodū accidit in corporib⁹ ſimplicibus que recte mouent̄. ⁊ qū dedit rationē ꝙ duo motus diuerſi ſunt poſſibiles in oī corpe celeſti: dedit rationē ꝙ non debet ita eſſe: ⁊ d. dicamus igit̄ ꝙ ſi impoſſibile eſt ⁊c̄. i. ſed iā declaratū eſt ꝙ iſti motus ſunt eterni ⁊ neceſſarij. neceſſario ḡ iſti motus ſunt ꝯſimiles in eodē moto. in neceſſario.n. nulla eſt poſſibilitas: ḡ alter eoꝝ neceſſarius eſt ei: ⁊ oē qd̄ eſt neceſſariū habet cauſam. ſi ergo motus diurnus ex oriente in occidente ē neceſſarius impoſſibile eſt ut ſit ſine cauſa. ⁊ ſimilit̄ ſi motus aliarū ſtellarū contrarius ei eſt neceſſarius: impoſſibile eſt ut ſit ſine cauſa. ⁊ ſi hoc eſt propter aliquā cauſam: cauſa autē non eſt diuerſitas naturarū motarū qum iſti motus non ſunt contrarij. difficile.n. eſt igit̄ dare cauſā in hoc. D. d. ⁊ iſti motus aut ſunt cauſa alicuius aut habent cauſam. i. neceſſe ē ut qum diximus ꝙ celū mouet̄ ad partem propriā ꝙ hoc ſit in celo propter cauſam: aut ut celum ſit cauſa eius que ſunt ſub eo exiſtentib⁹. i. impoſſibile eſt ut eſſet cauſa iſtis niſi propter illum motum. q. ḡ. d. motus celi ad partē propriā: aut erit cauſa alicuius ex iſtis que ſunt hic: aut h̄z cauſam in ſe.

Forte quidē igitur de quibuſdā enunciare aliquid tentare ⁊ de omnibus ⁊ pretermittere nihil. forſitan vtiq̄ videbit̄ eē ſignū aut multe ſtulticie aut multe promptitudinis: non tamē iuſtū quidē omnes ſimilit̄ increpare: ſed videre oportet cauſam dicendi que eſt. Adhuc autē qualiter habens in credendo prius humano modo aut firmius. certiores quidē neceſſitates qū quis attigerit tunc gratiā habere oportet inuenientibus nunc autē qd̄ videt̄ dicendū. ſi enī natura ſemp facit cōtingentiū qd̄ optimū. eſt autē quēadmodū earū que in rectum lationū que ad ſuperiorē locū honorabilior. diuinior enī locus qui ſurſū eo qui deorſum. eodē modo que ad anterius ea que ad poſterius ſe habet. ſiquidē ad dextrū ⁊ ad ſiniſtrū quēadmodū dictū eſt prius: ⁊ teſtificatur etiā dicta dubitatio qm̄ habet prius ⁊ poſterius. hec enī cauſa ſoluit dubitationē. ſi enim habet ut contingit optime hec vtiq̄ erit cā dicti

optimũ enim moueri ſimplicem motũ ⁊ inceſſabilem ⁊ hoc ad honorabilius.

Et dicamus ꝙ labor in querendo cauſas aliquarũ rerũ difficiliũ ⁊ perſcrutatio de cauſa cuiuſlibet rei ⁊ non dimittere aliquid ſine perſcrutatione: exiſtimatᷣ eſſe aut ex inuerecũdia ex paucitate ſui intellectus: aut ex malicia conſiderãdi ex fatuitate: aut multo deſiderio ad ſciendũ cãs rerũ ſm veritatẽ. ⁊ non debemus cauere cognitionẽ omniũ cauſarũ equaliter. ſed oportet nos conſiderare primo quõ aliquis dicit de cauſa rei ⁊ quomodo ſufficit audienti aut ſufficientia humana debili: aut ſufficientia forti ſine ꝯtradictiõe quoniã qñ inuenerit aliquis neceſſaria propria ſufficiẽtia tunc debet laudare vnũ eoꝝ. nos aũt volumus reuerti ⁊ dicere cauſas manifeſtas viſibiles. ſ. cauſam ꝓpter quã celũ mouetᷣ ex aliqua parte ⁊ non ex alia. dicamus igitᷣ ꝙ natura innata eſt facere melius ⁊ nobilius in eo: qđ eſt poſſibile fieri. ⁊ quum ita ſit ⁊ in rebus que equalitᷣ mouentᷣ locus ſuperior eſt nobilior loco inferiori: ⁊ ante magis ꝙ̃ retro: ⁊ dextrũ ꝙ̃ ſiniſtrũ. ⁊ teſtatᷣ ſuper hoc. ſ. ꝙ primũ celũ ⁊ vltimũ. ſ. nobilius. ⁊ melius eſt queſtio quã diximus ſuperius. cauſa eni iſtius queſtionis diſſoluit ⁊ explanat ipſam: qñ ſi natura fecit in celo idem qđ eſt nobilius ⁊ melius eſt cauſa queſtionis ⁊ eius ſolutio. meliꝰ eni ⁊ nobilius eſt ut celũ moueatᷣ ſemper ſine ceſſatiõe: ⁊ ꝙ motus eius ſit ex nobiliſſimo locoꝝ quod eſt dextrũ. manifeſtũ eſt igitur quare celũ mouetᷣ ex oriente ad occidentẽ ⁊ non ecõuerſo.

34 Quia hec queſtio eſt valde difficilis ⁊ viſũ eſt ꝙ querere de rebus difficilibus ẽ error: incepit demõſtrare modos propter quos accidit querere de huiuſmodi. ⁊ quidã illoꝝ modoꝝ eſt laudabilis ⁊ quidã non: qm̃ qui queret de talibus: aut facit hoc propter inuerecundiã: ꝙ̃uis ſciat ꝙ impoſſibile eſt ut cõprehendat verũ de hoc: ⁊ hoc intẽdebat qñ. d. ex inuerecundia ex paucitate intellectus: aut facit hoc propter errorẽ accidentẽ ei putãdo ꝙ oĩa cõprehenſibilia ſunt ⁊ nota certe: ⁊ hoc intẽdebat qñ. d. aut ꝓpter maliciã ꝯſiderãdi: aut facit hoc qꝛ ignorat difficultates exiſtimãdo in eo ꝙ difficile eſt ꝙ ſit facile: ⁊ hoc intendebat qñ dixit: aut ꝓpter maliciã cõſiderandi ex abundãtia ꝯſiderãdi ex fatuitate. quartus modus eſt ꝙ ſit deſideriũ ad ſciendũ cãs reꝝ: ⁊ iſte modus ẽ laudabilis. Deinde incepit demonſtrare que cauſe ſunt cauẽde in talibus ⁊ q̃ non: ⁊. d. ⁊ non debemus cauere ⁊c̃. i. ⁊ non debemus dimittere ꝯſiderationẽ ꝓpter difficultatẽ iſtarũ rerũ ⁊ ꝓpter debilitatẽ cauſaꝝ quas dicũt quidã hoĩes: ſed oportꝫ nos qñ aliquis dixerit aliquã cãm in aliqua re: ⁊ ſufficeret nobis aliquo mõ ſufficiẽter cõſiderare illã cãm vtrũ ſit ſufficiens ſm ꝙ apparet: ⁊ eſt cauſa que eſt nõ neceſſaria neqꝫ ſubſtãtialis: ſed cã ſm exiſtimationẽ aut eſt cã neceſſaria ſubſtãtialis nõ cõtradicta aliquo mõ: ⁊ intẽdebat ꝑ ſufficientiã humanã. i. rhetoricã: qm̃ fides eius nõ eſt niſi ꝓpter animã non ꝓpter res in ſe. D. d. qm̃ quum aliqs inuenerit ⁊c̃. i. quum rectũ eſt ut nõ dimittamus querere de talibus: ⁊ ut non recipiamꝰ in hoc niſi demõſtratiões veras oportet nos qñ inuenerimus aliquẽ qui dat in talibus rebus difficilibus demõſtrationẽ verã primã ⁊ ſufficientẽ laudare ipſum ꝓpter ipſũ. D. d. nos aũt volumus reuerti ⁊c̃. i. ⁊ qñ declarauerimus oportet nos querere in iſtis rebus cauſas manifeſtas que ſunt cauſe accepte ex viſu ut queramus de cã ꝓpter quã videmꝰ celũ moueri ex vna pᵗe nõ ex alia. Deinde incepit declarare cãm iſtius rei: ⁊ dixit: dicamus igitᷣ ꝙ natura eſt innata ⁊c̃. i. dicamus ꝙ ꝙ manifeſtũ eſt per ſe ꝙ natura facit nõ tm̃ neceſſariũ: ſed etiã illđ qđ eſt melius. ⁊ hoc qđ dicit manifeſtũ eſt de aĩalibus ꝙ natura per diuinã ſollicitudinẽ poſuit in eis aliquas res non ex neceſſitate ſed ut eſſe illius aĩalis ſit melius ⁊ perfectius. U. g. poſſibile eſt ut aĩal ſit ſine viſu ⁊ cũ eſſe diminuto tm̃ natura largitᷣ ei viſũ non ex neceſſitate: ⁊ quum ita ſit eſt de rebus generabilibꝰ ⁊ corruptibilibus quãto magis in rebus eternis. ſed m̃ differũt in hoc ꝙ melius in aĩalibus eſt poſſibile: ſed m̃ melius duoꝝ poſſibiliũ ẽ in eternis neceſſariũ. poſſibile eni in rebus eternis eſt neceſſariũ qñ nullũ poſſibile eſt in eis vere. ⁊ cã huius ẽ ꝙ nulla potentia eſt in eterno ad recipiendũ eius cõtrariũ qđ habet ⁊ totũ hoc eſt determinatũ in ꝑncipio iſtius libri. ⁊ qñ poſuit hanc ꝓpoſitionẽ. d. ⁊ qñ ita ſit ⁊c̃. i. ⁊ qñ declaratũ eſt ꝙ natura ſemꝑ laborat ut entia ſint ſm diſpõnem meliorẽ ⁊ perfectiorẽ: nobilius aũt eſt in rebus que mouentᷣ ut moueantᷣ in loco meliori ⁊ ex parte meliori: ⁊ locus ſuperior eſt nobilior inferiori: ⁊ ante nobilius retro: ⁊ dextrũ ꝙ̃ ſiniſtrũ. ⁊ qñ ita ſit neceſſe eſt ut omne in quo inuenietᷣ meliores ⁊ nobiliores pᵗes ut eis ſit melius moueri ĩ loco meliori ⁊ ex parte meliori. ⁊ quum poſuit hanc ꝓpõnẽ dicentẽ ꝙ oẽ in quo inuenitᷣ melius ⁊ nobilius ſuũ eſſe meliꝰ eſt ut ſit ſm diſpõem meliorẽ: poſuit ſcđam ꝓpõnẽ ⁊ eſt: ꝙ in celo inuenitᷣ melius ⁊ minꝰ bonũ ut ꝯcludat ꝙ motꝰ celi non inueniat ex pᵗe meliori niſi ut ſit ſm eſſe ſuũ melius. ⁊ hoc intẽdebat qñ. d. ⁊ teſtatᷣ ſuper hoc ⁊c̃. ⁊ intẽdit per queſtionẽ illud qđ determinauit prius ꝙ celũ habet dextrũ ⁊ ſiniſtrũ ⁊ alias partes. ⁊ qꝛ reſpõſio in iſtis fundata eſt ſuper illã queſtionẽ. d. ꝙ iſta queſtio diſſoluit iſtã ⁊ explanat. ⁊ debes intelligere per dextrũ ⁊ ſiniſtrũ illud quod ꝑdiximus: ⁊ reſiduum ſui ſermonis in hoc capitulo eſt intellectum.

De motu autẽ ipſius quia regularis eſt ⁊ nõ irregularis. deinceps vtiqꝫ dictus erit pertranſire dico autẽ hoc de primo celo ⁊ de prima latione in his eni que deſubtus plures iam lationes cõuenerũt in vnũ. ſi eni irregulariter mouetᷣ manifeſtũ ꝙ intenſio erit ⁊ virtus ⁊ remiſſio lationis. oĩs enĩ irregularis latio ⁊ intenſionẽ habet ⁊ remiſſionẽ ⁊ virtutẽ. virtus aũt eſt aut vnde fertur: aut quo aut circa mediũ: puta forte his quidem qui ſm naturã quo feruntur: his autẽ qui preter naturã vnde feruntur. proiectis autẽ circa mediũ puta forte his quidẽ que ſm naturã ad qđ feruntur: his autẽ que preter naturã: vnde circulationis autẽ non eſt neqꝫ vnũ neqꝫ quo eſt mediũ: neqꝫ eni principiũ neqꝫ finis neqꝫ mediũ ipſius ẽ ſimpliciter. tempore eni ſempiterna ⁊ lõgitudine ducta ſimul ⁊ infrangibilis: quare ſi nõ virtꝰ ipſius lationis neqꝫ irregularitas erit. irregularitas eni fit ꝓpter intenſionẽ ⁊ remiſſionem.

Et volumus etiã perſcrutari ĩ futuro de motu celi ⁊ ꝙ eſt equalis ſine diuerſitate: ⁊ hoc erit in primo celo ⁊ in primo motu. motus autẽ orbiũ qui ſunt ſub primo ſunt plures ꝯgregati in codẽ dicamus igitᷣ ꝙ ſi primũ celũ mouetur motu diuerſo nõ equali neceſſario motus eius habebit fortitudinẽ ⁊ flexibilitatẽ. fortitudo autẽ motus ⁊ etiã flexibilitas eius: aut erũt in principio motus aut fine aut medio: ut animalia que ad latera mouentur. non igitur inuenimus in motu circulari fortitudinẽ neqꝫ in principio: neqꝫ in medio neqꝫ in fine. non. n. habet principiũ neqꝫ finem neqꝫ mediũ: qm̃ eſt eternus in tpe ꝯgregate lõgitudinis. reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ ſi celum non habet fortitudinẽ non erunt diuerſi motus

neceſſario. diuerſitas enim motus prouenit ex fortitudine ⁊ flexibilitate.

35 Qum declarauit cauſam finalē propter quam celū mouet ad partē propriā: vult determinare ꝙ motus eius eſt equalis: ⁊ non eſt velocius in vno loco ⁊ tardius in alio: ⁊.d. ⁊ hoc erit in pmo celo ⁊ in pmo motu .i. ⁊ hoc apparet ſenſui in orbe ſtellato ⁊ in motu diurno. ⁊ qꝛ in orbibus qui ſunt ſub iſto aliqñ eſt velocitas ⁊ aliqñ tarditas: dedit cām de hoc ne qs obijceret ei ⁊ dixit: motus aūt orbiū .i. ⁊ motus orbiū qui ſunt ſub eo apparēt diuerſi: qm̄ qd̕ apparet ex hoc nō eſt vnus motus ſed plures qui congregant ad mouendū ſtellā ⁊ hꝫ vnā intentionē: ⁊ hoc intēdebat qū .d. ⁊ cōgregant in eodē. ⁊ debes ſcire ꝙ ex hoc ſermone eius apparet ꝙ ipſe nō opinat ꝙ cā eius qd̕ apparet ex diuerſitate i motibus planetarū ſit in orbe ecētrico aut epicyclo: qm̄ qui ponit cām diuerſitatis has duas cās nō dicit ꝙ cā diuerſitatis ſunt plures motus ex quibus fit vnus mot᷒ diuerſus ſtelle i velocitate ⁊ tarditate ⁊ ꝓgreſſione ⁊ retrogradatōe. ⁊ ex hoc ḡ declaratū eſt in hac ſcīa apparet eſſe īpoſſibile epicyclū eſſe. impoſſibile. n. ē ꝙ corpus qd̕ circulari mouet moueri niſi ī circuitu cētri. ⁊ ſilr impoſſibile ē de ecētricis niſi eſſet poſſibile ꝙ inter corpa celeſtia eſſet aut vacuū aut corpa replētia non rotūda naturalr̄ neqꝫ mota. ꝯ.ū hoc ꝙ mediū debet eſſe vnū corpus qd̕ circulari mouet: qm̄ ſicut locus totius ⁊ ptis eſt idem cū corpibus grauibus ⁊ leuib᷒: ita dꝫ eſſe in corporib᷒ celeſtibus. ſ. ꝙ locus eoꝝ qui eſt medius ſit idē: imo magis debet eſſe hoc in corpibus celeſtibus ꝙ̄ in elemētis: ⁊ ideo pfectius inuenit hoc in corporibus celeſtib᷒ ꝙ̄ in elemētis qꝛ ſunt ex eadē nā ⁊ non habēt ꝯtrarietatē: elemēta autē habent ꝯtrarietatē: ꝙ̄ꝓpt nō habent eundē locū. ⁊ ſi locus elemētoꝝ eſſet idē ꝓhiberent ſe ad inuicē in loco qd̕ non ꝯtingit in corporibus celeſtib᷒: imo oīa reuoluent circa eundē locū numero. ⁊ non debet aliqs dicere qm̄ ſicut elemēta habēt loca diuerſa forſitan corpa celeſtia habent cētra diuerſa. loca enī corpoꝝ nō diuerſant niſi inꙙ̄tū ſūt in dimenſionibus rectis ⁊ corporibus rectarum dimenſionū. loca enim corporum celeſtiū impoſſibile eſt ut diuerſentur inquantū ſunt in dimenſionibus rectis. in mathematicis vͦo nihil apparet ex quo eſt exiſtimandum epicyclos eſſe aut econtricos. iſti enim orbes quos ponūt aſtrologi ſunt res priores ex quibus ſequūtur poſteriores que videntur per ſenſum. ⁊ non demonſtratur illic ꝙ ab illis poſterioribus ſequūtur neceſſario illa priora. ⁊ iam declaratū eſt in logicis ꝙ demonſtrationes ſunt in quibus itur ex notiori ad latentius. ſi igitur notius fuerit poſterius demonſtrationes erunt: quia. ⁊ ſi notius fuerit prius ⁊ latentius fuerit ſuum eſſe ⁊ ſua cauſa notior erit demonſtratio abſoluta que dat cauſam ⁊ eſſe. ⁊ ſi latentius fuerit cauſa rei ꝙ̄ ſuum eſſe erit demōſtratio propter quid tm̄. ⁊ quia prius in iſtis eſt latentius nullos modus eſt modorū demonſtrationū qum. ſ. ex prioribus non ſequantur neceſſario poſteriora illa ſed ponuntur ab aſtrologis: ⁊ ſi ſint ignota. ⁊ qum tu conſideraueris poſteriora ex quibus aſtrologi ponunt hos orbes nihil inuenies ex quo eſſentialiter ⁊ neceſſario ſequitur ut ſit ita. ⁊ quis qum poſitum fuerit illud quod eſt prius ignotum ſequetur ab eo poſterius exiſtimatur ꝙ hoc conueniat: ⁊ non eſt ita niſi ſit hoc quod apparet in luna. fingunt enim ꝙ demonſtrat lunā habere ecentricum hoc ꝙ inueniunt ipſam in eodē loco zodiaci eclipticam: aliquando maius aliquando minus: quapropter dicunt ꝙ dicendum eſt ꝙ cauſa in hoc eſt qa tranſit per pyramidem vmbre per loca diuerſa ſm eleuationem ⁊ depreſſionem. ⁊ poteſt accidere ei etiam hoc ꝓpter diuerſitatem ſui ſitus ex loco qum imaginati fuerimus ꝙ poli ſui motus orbis mouentur ſuper polos alterius. ⁊ ſi deus prolongauerit nobis vitam nos perſcrutabimur de aſtrologia que erat in tempore Ariſto. videtur enim ꝙ illa non contradicit phyſice ⁊ ſunt motus qui dicuntur laudabiles ab Ariſ. ⁊ ille motus ſm ꝙ reputo eſt ꝙ polus vnius poli orbis moueatur ſuper polos alterius orbis. accidit enim in ſuo ipſo motu ut moueantur ſuper lineam leulebie ſicut eſt motus ſolis cum motu diurno. ⁊ forte per iſtum motum poſſibile eſt dare hoc quod accidit in planetis ex diuerſitate motus. Reuertamur ergo ad ſermonem noſtrum: ⁊ quia .d. hanc queſtionem: incepit demonſtrare eam ⁊ dixit: dicamus ergo ꝙ ſi primum celum mouetur diuerſimode non equaliter ⁊ neceſſario motus eius habebit fortitudinē ⁊ flexibilitatē aliquādo ⁊ tarditatem ⁊ velocitatem aliquando: ⁊ hoc manifeſtū eſt per ſe. Deinde incepit declarare ꝙ hoc eſt impoſſibile in celo ponendo propoſitionem conceſſam: ⁊ eſt motus qui aliquando vigoratur ⁊ aliquando debilitatur. cauſa eius eſt diuerſitas diſpoſitionis moti in eo ꝙ eſt motus ⁊ apud quem eſt motus: ⁊ ideo videmus ꝙ quedam mota veloceſcunt in principio motus: ⁊ tardeſcunt qum mouentur ab eo: ⁊ quedam vigorantur qum appropinquant fini propter maximum deſiderium ad finem: ⁊ quedam propter calefactionem motus. ⁊ hoc intendebat qum dixit: ⁊ fortitudo motus ⁊ debilitas: aut erit in principio ⁊c̄. ea etiam quorum motus vigorantur in principio ſunt ea que eliciuntur ⁊ expellantur: que autem in fine ſunt corpora que naturaliter mouentur ſcilꝫ grauia ⁊ leuia: que autem in medio ſunt a neceſſitate mota. Deinde incepit dicere ꝙ motus circularis non habet principium neqꝫ finem neqꝫ medium non habet vigorem neqꝫ debilitatem ⁊ dixit: nos autem non inuenimus in motu circulari ⁊c̄. ⁊ hec etiā ratio compoſita eſt in ſecunda figura ſicut motus circularis non habet principium neqꝫ finem: neqꝫ medium ⁊ habens velocitatem ⁊ tarditatem habet principium ⁊ finem: ergo motus circularis non habet velocitatem neqꝫ tarditatē. propoſitio autem dicens ꝙ omne habens velocitatem ⁊ tarditatem habet principium ⁊ finem eſt illa in qua incepit. propoſitio autem que dicit ꝙ motus celi non habet principiū neqꝫ finem eſt declarata ab eo per hoc quod dixit: quia eſt eternus in tempore congregate longitudinis. ⁊ intendit per congregatam longitudinem quia ſpatium ſuper quod mouetur non habet principium neqꝫ finem: ⁊ eſt circulare: quaſi ergo dicat: quia extremitates longitudinis in eo non diuerſantur neqꝫ ſeparantur ideſt non habet extrema diſtincta. hec enim eſt diſpoſitio longitudinis circularis ſcilꝫ ꝙ extrema eius ſint adunata: immo in rei veritate non habet extremum.

Adhuc qm̄ omne qd̕ mouetur ab aliquo mouetur neceſſe irregularitatē fieri motus: aut ꝓpt mouens: aut propter motū: aut propter ambo: ſiue. n. mouēs non eadē virtute moueat: ſiue motū alteret ⁊ nō permaneat idē ſiue ambo trāſmutent nihil prohibet irregulariter moueri qd̕ mouet: nihil aūt hoꝝ poſſibile circa celū fieri. qd̕ quidē mouet oſtenſū eſt. ꝙ primū ⁊ ſimplex ⁊ ingenitū ⁊ incorruptibile ⁊ totaliter intranſmutabile. mouēs aūt multomagis irrationabile eē tale. primū eni primi: ⁊ ſimplex ſimplicis ⁊ incorruptibile ⁊ ingenitum incorruptibilis ⁊ ingeniti motiuū. qm̄ igit qd̕ mouet nō tranſmutat corp᷒ exiſtens: neqꝫ vtiqꝫ mouens tranſmutabitur incorruptibile exiſtens.

Et dicamus ꝙ ſi omne motum mouet a motore neceſſario diuerſitas motus aut erit ꝓpter rem motā aut ꝓpter motorē aut ꝓpter vtrūqꝫ

erit. hoc aũt q꞉ motoꝛ nõ mouet vna virtute aut quia res mota trãſmutaẽ ⁊ nõ remanet in eadeꝫ diſpoſitione aut ꝓpter diſpoſitionẽ moti ⁊ motoris. ⁊ quũ ita ſit nõ ẽ impoſſibile ut motũ moueatur motu diũſo nõ equali ⁊ nõ erit in celo aliqua harum diſpoſitionũ quas diximꝰ. Iã declarauimus ſuperius ꝙ ꝑmũ motum nõ eſt factum neqꝫ gnãtum neqꝫ coꝛruptibile neqꝫ tranſmutabile neqꝫ alterabile oĩno. ⁊ quũ ita ſit dignius ẽ ut motoꝛ primꝰ ſit huiuſmodi. cã enim ꝑma mouet ꝑmum cauſatũ tñ: ⁊ ſimplex mouet ſimplex ⁊ nõ gnãbile neqꝫ coꝛruptibile mouet nõ tranſmutabile neqꝫ coꝛruptibile. ⁊ quũ ita ſit corpus primũ motũ non ẽ gnãbile neqꝫ alterabile: neceſſario erit motoꝛ iſtius coꝛpoꝛis nõ alterabilis ⁊ maxĩe quũ ſit ſpũalis non coꝛpoꝛeus.

37 Hec eſt demõſtratio ſecũda alia a predicta ⁊ eſt firmiſſima demõſtratõnũ quibus vtiẽ in hac queſtione. fundaẽ enĩ ſup duas ꝓpõnes valde firmas: quarũ vna eſt ꝙ oĩs diuerſitas accidẽs in motibus naturaliũ accidit per diuerſitatẽ ꝓpoꝛtiõis potẽtie motoꝛis ad potentiã moti: qm̃ i omni moto eſt aliquo mõ potentiã moti diuerſa a potentia motoꝛis. velocitas.n. ⁊ tarditas nõ ſunt niſi ſm ꝓpoꝛtionẽ potẽtie motoꝛis ad potẽtiã moti. quanto igiẽ fuerit maioꝛ ꝓpoꝛtio tanto magis erit motus velocioꝛ: ⁊ quãto ꝓpoꝛtio minoꝛ tãto motus erit tardioꝛ. ſi ergo poſuimꝰ idẽ motũ ab eodẽ motoꝛe aliqñ velocius ⁊ aliqñ tardius neceſſario accidit ꝓpter diuerſitatẽ illius ꝓpoꝛtionis q̃ eſt inter rem motã ⁊ motoꝛẽ: qm̃ aliqñ maioꝛ apud velocitatẽ ⁊ aliqñ minoꝛ apud tarditatẽ. diuerſitas aũt ꝓpoꝛtionis accidit propter trãſmutationẽ contingentẽ motoꝛi ſiue debilitatẽ ſiue vigoꝛẽ: aut propter trãſmutationẽ contingentẽ moto: aut propter vtrũqꝫ. ſed q꞉ declaratũ eſt in phyſicis ꝙ motoꝝ iſtoꝝ motuũ .ſ. celũ non accidit ei trãſmutatio pro quũ abſtrahaẽ a materia. ⁊ declaratũ ẽ illic ꝙ motus ſuperius ab iſto motoꝛe neceſſe eſt ut ſit nõ trãſmutabile oĩo: manifeſtũ eſt ꝙ iſti motui non accidit trãſmutatio per additionẽ aut diminutionẽ quũ additio ⁊ diminutio moti ſequanẽ additionem ⁊ diminutionẽ: aut in motoꝛe: aut in moto: aut in vtroqꝫ. hec.n. eſt ſua declaratio quã intẽdebat in hoc ſermone: ⁊ ſermo eius in hoc eſt intellectus per ſe. ⁊ quũ .d. ⁊ hoc erit aut q꞉ motoꝛ nõ mouet ſemp vna virtute: intẽdit ꝙ non ſemp mouet vna virtute ſꝫ aliquãdo augmẽtatur eius potẽtia ⁊ aliqñ diminuitur. quũ.n. potentia augmentaẽ aut diminuiẽ nõ eſt eadeꝫ ⁊ indifferenẽ ſiue additio ſiue diminutio fuerint ex extrinſeco ſiue ex eſſentia motoꝛis ut viſum eſt in rebus motis per ſe: qm̃ aliqñ ſunt velocioꝛes ꝑ ſuã velocitatẽ ⁊ aliqñ tardioꝛes abſqꝫ eo ꝙ accidit tranſmutatio in motoꝛe aut in moto ⁊ nõ eſt ita: qm̃ aĩal qñ mouetẽ motu aliquo ⁊ in natura eiuſ eſt moueri velocius tũc non mouet ſuũ coꝛpꝰ niſi per quandã partẽ inſtrumẽti: ⁊ per qđ innatũ eſt mouere ſuũ coꝛpus .ſ. caloꝛẽ naturalẽ. ⁊ quũ moueat ſuũ coꝛpꝰ in fine velocitatis in quã vltimo poterit: tũc mouebit ſuũ coꝛpus per caloꝛẽ naturalẽ: ⁊ quũ mouet ſuũ coꝛpus per totũ illud inſtrumentũ. ⁊ quũ idẽ motoꝛ aliqñ mouet ꝑ quandã partẽ inſtrumẽti ⁊ aliqñ per totũ inſtrumentuꝫ: tunc mouebit per duas potentias qđ eſt impoſſibile i coꝛpoꝛibus celeſtibus: qm̃ hec tranſmutatio in motoꝛe eſt alteratio que eſt impoſſibilis in motibus coꝛpoꝝ celeſtiũ: ⁊ etiã declaratũ eſt ꝙ motoꝛ coꝛpoꝛis celeſtis nõ mouet per inſtrumenta. ⁊ quũ .d. aut quia res mota trãſmutaẽ intendit ꝙ ſua receptio tranſmutaẽ in magis aut minus: ⁊ hoc accidit neceſſario propter tranſmutationẽ moti in ſe per alterationẽ: qm̃ quãto magis receperit tanto magis erit velocioꝛ: ⁊ quãto minus receperit tanto erit tardioꝛ. Et quũ declarauit hoc dixit: ⁊ quũ ita ſit nõ eſt impoſſibile ⁊c̃. i. ⁊ quũ motoꝛ ⁊ res mota poſſint recipere trãſmutationẽ ⁊ alterationẽ nõ eſt impoſſibile ut motus ꝓueniens ex eis ſit diuerſus nõ equalis. quũ autẽ non recipiũt trãſmutationẽ .ſ. motoꝛ ⁊ res mota tunc motus qui ex eis ꝓuenit impoſſibile eſt ut ſit diuerſus. D. o. ĩpõſſibile ẽ ut ſit in celo aliqua iſtaꝝ diſpõnũ aut aliq̃ iſtarũ trãſmutationũ q̃ faciũt velocitatẽ ⁊ tarditatẽ: aut in motoꝛe: aut in moto: aut ĩ vtroqꝫ. D. o. iã enĩ declarauimꝰ ⁊c̃. ⁊ intẽdit ꝑ primũ motũ ꝑmuꝫ celũ. Declaratũ eſt.n. in phyſicis ꝙ ipſũ ẽ ꝑmo res mota a ꝑmo motoꝛe: ⁊ intẽdit ꝑ nõ factũ .i. non cõpoſitũ ex mã ⁊ forma: aut etiã alia coꝛpo ſimplicia aut compoſita. ⁊ totũ hoc declaratũ eſt in ꝑncipio iſtiꝰ libri. ⁊ intẽdit ꝑ trãſmutationẽ ſm ꝙ reputo ⁊ augmẽtationẽ ⁊ diminutionẽ: ⁊ ꝑ alterationẽ trãſmutationẽ ĩ q̃litatibꝰ: ⁊ .d. q꞉ declaratũ eſt ꝙ ꝑmo res mota nõ trãſmutaẽ trãſmutatiõe alterabili: iſte pit dicere ꝙ hoc minus oꝫ eſſe in ꝑmo motoꝛe etiã: ⁊ .d. ⁊ quũ ita ſit ⁊c̃. i. quũ declaratũ ẽ de ꝑmo moto ꝙ nõ eſt trãſmutabile neqꝫ alterabile: digniuſ ẽ ut motoꝛ ꝑmus nullo mõ poſſit eẽ trãſmutabilis. D. o. cãm ⁊ .d. cã igiẽ ꝑma ⁊c̃. idest ⁊ neceſſe ẽ ut motoꝛ ꝑmi motus ſit nõ trãſmutabiliſ q꞉ motoꝛ ꝑmi moti ẽ ꝑmꝰ motoꝛ: ⁊ ens ſimplex ẽ qđ mouet motũ ſimplex: ⁊ motoꝛ nõ generabiĺ neqꝫ coꝛruptibiĺ ẽ illud qđ mouꝫ rẽ motã neqꝫ generabilẽ neqꝫ coꝛruptibilẽ idest ⁊ quũ ꝑmus motoꝛ ſimplex neceſſario ẽ ut nõ ſit mobilis aut coꝛruptibilis uel trãſmutabilis: ⁊ totũ hoc declaraẽ ꝓpe in .viij. phyſi. D. o. ⁊ quũ ita ſit ⁊c̃. i. ⁊ quũ ita eſt ut motoꝛ ſimplicis ſit ſimplex: ⁊ motoꝛ eiꝰ qđ ẽ nõ generabile neqꝫ coꝛruptibile ẽ ingenerabile ⁊ incoꝛruptibile: ⁊ coꝛpuſ celeſte ẽ ſimplr̃ nõ generabile aut coꝛruptibile neceſſario ẽ ut motoꝛ celi ſit ſimplex nec generabile nec coꝛruptibile: ⁊ maxime quũ poſuerimus ipſũ eſſe ſpũalem nõ coꝛpoꝛeum: ut declarauit in .viij. phyſi.

Quare ⁊ ratione ĩpoſſibile irregularẽ eẽ. etenĩ ſi fiat irregulariẽ aut tota trãſmutaẽ: ⁊ qñqꝫ qdẽ fit uolutioꝛ qñqꝫ auteꝫ tardioꝛ. iterũ aut partes ipſius ptes quidẽ ipſius ꝙ non ſunt irregulares manifeſtuꝫ. iam enim vtiqꝫ facta fuiſſet diſtantia aſtroꝝ in infinito tẽpoꝛe: hoc qdẽ velocius moto hoc aũt tardius. nõ videtur aũt nihiĺ aliũ his elõgationibꝰ ſꝫ etiam neqꝫ totam accidit trãſmutari. remiſſio enĩ vniuſcuiuſqꝫ fit ꝓpter impotẽtiam. impotẽtia aũt preter naturã. etenĩ in animalibꝰ impotentie oẽs preter naturã ſunt puta ſenectus ⁊ decremẽtuꝫ. tota enĩ cõſiſtentia animaliũ forte ex talibus conſtat que differunt ꝓpriis locis. nulla enim partiũ ipſius habet eam que ipſiꝰ regionem. ſi igitur in ꝑmis nõ eſt qđ preter naturam. ſimplicia enim ⁊ ĩmiſta ⁊ in ꝓpria regione ⁊ nihil ipſis cõtrarium neqꝫ vtiqꝫ in potẽtia erit quare vtiqꝫ neqꝫ remiſſio neqꝫ intentio. ſi enĩ intentio ⁊ remiſſio.

Impoſſibile ẽ igitur ut motꝰ celi ſit diuerſus nõ equalis. ſi igitur motꝰ celi fuerit non equalis aut vniuerſaliter trãſmutatur: quapꝛopter motꝰ eius erit aliquãdo velocioꝛ ⁊ aliquando tardioꝛ aut ptes eius eſſent huiuſmodi. ſꝫ motus partiũ celi non ſũt diuerſi ⁊ hoc manifeſtum ẽ: quoniaꝫ ſi eẽnt diuerſi neceſſario in longitudine ſeculi remouerentur ſtelle ab inuiceꝫ. quedã enim eſſent in parte celi que mouenẽ motu veloci ⁊ quedaꝫ in motu tardo: quapꝛopter ſtelle elongarenẽ ab inuicem quod eſt impoſſibile in preterito ſeculi. neqꝫ celum trãſmutatur etiam quoniam flexibilitas cuiuſlibet rei ẽ propter ſuã debilitatem. debilitas autem eſt extra naturaꝫ. ẽ enĩ accidẽs qđ

accidit ei: qm̄ debilitas exiſtens in omnibus animalibus ē accidēs extra naturā ut ſenectus etiā ptiſis: ⁊ hoc accidit per generationē aialiū que ſiunt ex rebus contrariis diuerſoꝝ locoꝝ ⁊ nulla pars animalis eſt in ſuo loco: quapropt̄ animal cito ſeneſcit. reuertamur ergo ⁊ dicam⁹ ꝙ ſi act⁹ qui ſunt extra naturā nō ſequūt̄ corpora prima que ſunt ſimplicia nō admiſta ⁊ ſunt ī ſuis locis naturalibus ⁊ nō habēt cōtrariū oīo neceſſario nō accidit eis debilitas: ⁊ ſi debilitas nō accidit eis: ergo motus eoꝝ non habebūt rigiditatem neqꝫ flexibilitatē. ſ. vel non velocitatē vel tarditatem: qm̄ ſi motus hoꝝ habuerint rigiditatē ꝫ haberent flexibilitatē neceſſario.

38 Hec eſt demōſtratio tertia in qua vult declarare ꝙ motui celi nō ꝯtingit velocitas q̄ ſit ex iuuentute aialiū: neqꝫ tarditas que fit ex ſenectute aialiū: ⁊. d. ſi g̃ ⁊c̄. i. ſi g̃ motus celi nō equalis fuerit in velocitate aut totū celū erit diuerſuꝫ in motu aut ſm̄ ptes. ⁊ intēdit per motū totalē motū diurnū: ⁊ per motū corpoꝝ motū ſtellarū fixarū: qm̄ aliquis pōt dicere ꝙ forte iſte ſtelle fixe ſunt in orbibus propriis: ⁊ habꝫ in ſe motus diuerſos ſed nō apparet hoc in lōgo tpe. ipſe aūt ꝯtradicit huic poſitiōi ex eo qd̄ apparet in ꝯſideratōib⁹ p̄dictis. ſ. ꝙ lōgitudines iſtaꝝ ſtellarū ſunt eedē in antiquo tpe ⁊ in noſtro: ⁊ hoc intēdebat qum. d. qm̄ ſi eſſent diuerſi ⁊c̄. i. qm̄ ꝯueniret ex hac poſitiōe ut remouerent̄ ab inuicē in aliquo tpe: ⁊ ſic eſſent lōgitudines ꝯſiderate ab antiqs diuerſe a longitudinibus quas hodie videmus ⁊ nō eſt ita. videmus vulturē volantē ⁊ vulturē cadentē ⁊ alias ſtellas habentes figuras terminatas in eodē ſitu ⁊ in eiſdē longitudinibus in quib⁹ antiqui poſuerūt ipſam. ⁊ qū dicit cōtradicit ſenſu fingētibus ꝙ iſte ſtelle habent motus particulares diuerſos preter motū vniuerſalē ꝓpter quē dicunt̄ fixe: incepit declarare ꝙ impoſſibile eſt ut motus inequalis inueniat̄ in toto celo ⁊. d. neqꝫ celū tranſmutat̄ ⁊c̄. i. neqꝫ motus totius celi pōt tardari ⁊ flecti in tpe futuro. flexibilitas enī motus erit in aialibus ꝓpter debilitatē. debilitas autē ē extra naturā qꝛ ꝯtingit ꝙ hoc eſt accidens in aialibus ex p̄ma generatōne. ⁊ quia cauſa ꝙ trāſmutatio ⁊ corruptio accidat aialibus eſt: quia generant̄ ex elemētis cōtrariis. ⁊ qū hoc ſit in eis nō ſunt in ſuis locis ꝓpriis: ⁊ hoc intendebat per hoc ꝙ corruptiō ⁊ tranſmutatio ꝯtingit ꝓpter iſta duo: qm̄ ꝓpter cōtrarietatē tranſmutant̄ ad inuicē. ⁊ qꝛ nō ſunt in ſuis locis appetūt ſeparationē ⁊ teneri ad ſua loca naturalia. ⁊ intendebat per hoc ꝙ ſi celū non eſt cōpoſitū ex cōtrariis neqꝫ ex rebus que ſunt in eo non in ſuis locis neceſſe eſt ut nō accidat ei debilitas nec corruptio in aliqua hora: ⁊ hec cōſequētia eſt manifeſta per ſe. ⁊ qū declarauit ꝙ impoſſibile eſt ut in celo accidat debilitas: declarauit ꝙ impoſſibile eſt ut accidat ei rigiditas aut flexibilitas: ⁊. d. ſi igit̄ debilitas nō accidit ei ⁊c̄. ⁊ hoc qd̄ dixit manifeſtū eſt ex eo qd̄ poſuit ꝙ fortitudo ⁊ debilitas eſt cā rigiditatis motus ⁊ flexibilitatis ⁊ debilitatis: ⁊ hoc eſt ꝙ ſit cā velocitatis ⁊ tarditatis que accidit ex natura. que autē fit ex velocitate in aialibus habet ſpeculationē. ſ. ꝙ neceſſe eſt ut aial qd̄ feſtinat ⁊ tardat̄ voluntarie ſit ex aialibus in q̄bus ꝯtingit debilitas cū apprehenſiōe. ⁊ ex hoc apparet ꝙ cā in aialibus eſt quare aliqñ feſtinat voluntarie ⁊ tardat: qꝛ aliqñ mouet̄ ex extrinſecis: g̃ illud extra qd̄ nihil ē qd̄ moueat ipſū impoſſibile eſt ut aliqñ feſtinet aliqñ tardet ex ſe. ⁊ ſi aliqs dixerit forte magis cōueniēs eſt in iſtis rebus generalibus ⁊ corruptibilibus ꝙ corpora celeſtia mouent̄ aliqñ tarde aliqñ velocit̄: ⁊ hoc eſt ꝓpter ſuā imaginationē in actu per intellectū: qū ſit determinatū ꝙ cogitēt p intellectū: ⁊ ꝙ habeāt ſollicitudinē erga nos. ⁊ ſicut videm⁹ ꝙ artifex aliqñ feſtinat aliqñ tardat: forte ita eſt in corporibus celeſtibus cū eis que ſunt ſub eis. dicemus igit̄ ꝙ hoc nō eſt poſſibile niſi eſſet poſſibile ꝙ haberēt imaginationes aliqñ in potentia ⁊ aliqñ in actu. ⁊ qꝛ declaratū eſt ꝙ imaginationes ſemper ſunt in actu: non cōtingit ut motus ex eis ſit mutatus: ⁊ in hoc errauit Auicēna qū putauerit ꝙ corpora celeſtia habent phantaſiā. haberēt enī inſtrumentū ſenſus: ⁊ ſi haberēt inſtrumentū ſenſus eſſent eis propter ſalutem: ⁊ ſi propter ſalutem poſſent eis accidere occaſiones.

Adhuc autē ⁊ irrationabile ⁊ infinito tpe potens eſſe mouens ⁊ rurſus alio infinito ⁊ potēs nihil. n. videt̄ exiſtens infinito tpe preter naturaꝫ in potentia aūt eſt preter naturā: neqꝫ equali tpe preter naturā: ⁊ ſm̄ naturā neqꝫ totaliter potēs ⁊ ipotens: neceſſe autē ſi remittit̄ motus infinito tpe remitti. Sed adhuc neqꝫ intendi ſemper aut iteꝝ remitti poſſibile: infinitus eniꝫ vtiqꝫ erit ⁊ indeterminatus motus. omnē autē ex aliquo ī aliquid eſſe ⁊ determinatum.

Dicamus etiā ꝙ impoſſibile ē ut aliquod motū aliqñ ſit forte ⁊ rigidū in tēpe infinito: ⁊ aliqñ debile in tēpe infinito. non enī videmus aliquid extra naturā accidens ei eternū in infinito. debilitas autē eſt accidens extra naturā: quapropter īpoſſibile ē ut res mota ſit debilis ī tpe infinito: ⁊ īpoſſibile ē ut mot⁹ ſit ſ꜄ꝫ diſpōnē nālē ⁊ ex̄ diſpōnem naturalē ſit in equali tēpe. ſ. ꝙ non erit rigidus ⁊ debilis inſl̄ in tpe infinito: qm̄ mot⁹ qū debilitat̄ ⁊ flectit̄ flectiōe eterna erit in tpe infinito: qd̄ eſt impoſſibile: qm̄ res accītalis que ē extra naturā nō erit equalis in tpe rei naturali: neqꝫ ē poſſibile ut motor etiaꝫ vigoreſcat in ſuo motu vigoratiōe eterna: ⁊ flectat ipſū flectione eterna: qm̄ ſi ita eſſet inueniret̄ motus infinitus ⁊ nō terminatus. ⁊ iā diximus ꝙ oīs motus nō erit niſi de loco ad locū ⁊ ꝙ eſt terminatus ⁊ finitus.

39 Hec eſt demonſtratio quarta ꝙ celum non habet tarditatem que ſit ex debilitate ⁊ ſenectute: neqꝫ velocitatem que fit ex iuuentute: ⁊. d. dicamus etiā ꝙ impoſſibile ē ⁊c̄. ideſt quiꝫ poſuimus ꝙ celū ſemper mouet̄: ⁊ poſuimus ꝙ accidat ei tarditas ex debilitate: ꝯtingit ut motus debilitet̄ in tpe infinito: ⁊ ſimilit̄ ꝯtinget ſi motus eius intendat̄ ut rigiditas motoris ꝓcedat in infinitū. ⁊ qum ita ſit neceſſe eſt ut potētia motoris augeat̄ augmēto īfinito: ⁊ diminuit̄ diminutōe īfinita. ⁊ qū poſuit ꝙ hoc ꝯtingit ſi poſuim⁹ ꝙ celū flectet̄ ī ſuo motu ſemp: incepit narrare īpoſſibilitatē que ꝯtingit huic: ⁊. d: non. n. videmus. ⁊c̄. i. impoſſibile ē ut potētia ſemper diminuat̄ ⁊ ſemper debilitet̄ in infinitū diminutio enim eſt debilitas: ⁊ debilitas eſt extra naturā ⁊ hoc eſt accidens ei ſm̄ ꝙ eſt extra naturam: impoſſibile eſt ut ſemper inueniatur. D. d. quopropter impoſſibile eſt ut res mota ſit debilis in tempore infinito. i. quapropter impoſſibile eſt ut debilitas motoris augmentetur in tempore infinito. Deinde dicit aliud impoſſibile quod ſequit̄ hanc poſitioneꝫ: ⁊ dixit: ꝙ impoſſibile eſt ut motus ſit ſm̄ ſuam diſpoſitioneꝫ naturalem ⁊ extra ſuam diſpoſitionē naturalem in tempore equali. i. ⁊ intelligit per tēpus equale tempus infinitum. tempus enim infinitum dicitur aliq̊ modo eſſe equale infinito: qum infinitum non ſit maius infinito: ⁊ etiam contingit ut ſit rigidum ⁊ debile inſimul in tempore infinito: qm̄ qum infinitum non addit ſuper infinitum: contingit ut tempus debilitatis ſit idem cū tēpore rigiditatis ut ꝯtingit eſſe in habenti potentias cōtrarias in tēpore infinito ut dictum eſt in primo tractatu: ⁊ hoc intēdebat qū dixit. ſ. qꝛ erit rigidū ⁊ debile inſimul in

tpe infinito: ⁊ nõ eſt explanatio eius qḋ ṗdixit ſed aliud impoſſibile: ſed vlter huic ſermõi ↄtingunt impoſſibilia duo. vnũ eſt ut tẽpus diſpõis qḋ eſt extra naturã ſit equale tpi diſpõnis naturalis qḋ eſt cõtrariũ ſenſui: alterũ vero eſt ut idẽ ſit rigidũ ⁊ debile inſimul in tpe infinito: videt̃ ḡ ꝙ ſit incipiẽs primũ impoſſibile. D. explanãs ipſũ p impoſſibile qḋ ſequit̃ ab eo: igit̃ reuertit̃ ad declarandũ primũ impoſſibile ⁊. d. qm̃ motus qũ debilitat̃ ⁊c̃. i. ⁊ qum poſuit hec duo impoſſibilia induxit tertiũ impoſſibile qḋ ſequit̃ ex hac poſitiõe: ⁊. d. ⁊ impoſſibile eſt ut motor vigoreſcat in ſuo motu ⁊c̃. i. ⁊ quꝫ impoſſibile eſt ponere ꝙ motor põt augere ſuũ motũ ⁊ feſtinare ipſũ in infinitũ ita ꝙ ſi modo mouet aliquo moto: poſt mouebit velocius ⁊ poſt velocius ⁊ ſic in infinitũ: qm̃ ſi ita eſſet nõ eſſet hic motus terminatus nãliter in velocitate ⁊ tarditate. D. d. ⁊ iã diximus ꝙ ois motus erit de loco ad locũ ⁊ ꝙ eſt terminotus ⁊ finitus. i. ⁊ iã diximus ꝙ motus nãles ſunt terminati. ſi enim recti fuerint terminant̃ duobus modis q2 ſunt ex loco terminato ad locũ terminatũ: ⁊ q2 habẽt velocitatẽ terminatã. ſ. ꝙ in eis impoſſibile eſt ut ſit maior velocitas. ſi autẽ circulares fuerint terminãt̃ q2 habẽt velocitatẽ terminatã [⁊ neceſſe eſt iſtũ locũ intelligere ſic determinatũ. etenĩ ẽ ꝙ nõ eſt motus circularis a loco terminato ad locũ terminatũ nãliter qũ nõ ſit inter duo oppoſita qũ declaratũ ẽ in phyſicis: ⁊ ob hoc quidẽ neceſſe eſt ut ois motus nãlis ⁊ voluntarius habeat velocitatẽ terminatã: q2 ois mot' hꝫ motorẽ terminatũ: ⁊ ſi eſſet poſſibile inuenire velocitatẽ nõ terminatã tunc motor non haberet potentiã terminatã ḡ neqꝫ naturã terminatã: q2 ſic intelligerent̃ ex ſuo eſſe res propẽ ei. ſed iã declaratũ eſt ꝙ motores celoꝝ differunt: ⁊ in potẽtia: ⁊ in eſſe: ⁊ cũ hoc vnũquodqꝫ coꝝ mouet per infinitũ non igit̃ remanet ut differãt niſi ꝑpter diuerſitatẽ ꝓportiõis inter vnũqḋqꝫ eoꝝ ⁊ corpus qḋ mouet. ⁊ ſi potẽtie eoꝝ eſſent infinite in vigore mouendi nõ erit proportio inter motorẽ ⁊ rem motã: ⁊ ſi hoc eſſet nõ eſſet differẽtia inter eos neqꝫ eẽt illic multitudo dio. V. g. q2 motor orbis ſaturni ⁊ motor orbis totius moueret tpe infinito. ſi igit̃ non differũt in hoc ⁊ ſi quẽadmodũ nõ differunt in hoc nõ differũt in potentia motoris: ⁊ ſi nõ differunt in potẽtia motoris nulla potentia eſſet inter motores nedũ ut ꝗlibet eoꝝ habeat potentiã mouendi in infinito: ⁊ ſi ita eſſet inuenire motus in inſtãti: ⁊ oẽ hoc ẽ impoſſibile: ⁊ iõ opinandũ eſt ꝙ potentie mouentiũ ſeparabiliũ alterũ a materia ſunt finite vno mõ: ⁊ infinite alio mõ ⁊ qḋ ex hoc apparet poſt hoc dicet Ariſ. qm̃ ſi ceteri orbes habuiſſẽt ex multitudine ſtellaꝝ qḋ habet orbis ſtellatus tũc motor eoꝝ non poſſet mouere eos in velocitate quã modo habẽt: ⁊ ſilr eſſet ſi orbis eſſet maior q̃ ſit: ⁊ iõ credendũ eſt ꝙ potẽtie mouentiũ ſunt terminate ꝓportiõis ad corpora mota ⁊ ꝙ infinitas nõ inuenit̃ in eis niſi propẽ eternitatẽ. cã eni abſciſionis ⁊ ↄtinuitatis eſſe ⁊ eius eternitatis non eſt materia. qũ ḡ motor ⁊ res moto ex illis abſcindunt̃ o prima mã non abſcindet̃ ſuũ eſſe neqꝫ ſuũ opus qḋ eſt mouere ⁊ moueri. ⁊ q2 cã in terminatiõe ꝓportionũ q̃ ſunt inter potentias motoꝝ ⁊ reꝝ motarũ ab eis eſt diuerſitas formarũ: ↄtinget ut hec infinitas ſit cõis formis q̃ ſunt in mã ⁊ formis que non ſunt in mã: ⁊ hoc plus manifeſtabit̃ apud queſtionẽ quã queret Ariſ. quare orbes qui ſunt ſub maiori orbe mouẽt vnã ſtellã ⁊ vnaqueqꝫ ſuã: ⁊ orbis maior mouet plures ſtellas.

Adhuc autẽ ſiquis accipiat eſſe aliquod tp̄us minimũ cuius nõ ↄtingit in minori moueri celũ ſicut. n. neqꝫ citharizare neqꝫ ire in quocũqꝫ tpe poſſibile: ſed ẽ vniuſcuiuſqꝫ actus determinatũ minimũ tempus ad nõ excedere ſic nec moueri celũ in quocũqꝫ tẽpe poſſibile. ſi igit̃ hoc verum non vtiqꝫ erit ſemp intentio latiõis. ſi aũt nõ intẽſio neqꝫ remiſſio: ſimilit̃. n. ambo ⁊ alterũ ſiqdẽ eadẽ intẽdit̃ velocitate aut maiori ⁊ infinito tpe. Et dicamus etiã ꝙ motus celi habet tp̄s determinatũ minimũ in cuius minori non poteſt moueri: ſicut nec põt ambulans ambulare neqꝫ muſicũ tãgere chordã in minori tpe eo i quo fit ambulatio ⁊ tactus: qm̃ ois operatio hꝫ tẽpus minimũ terminatũ qḋ non ptrãſit: ita motus celi etiã habet tp̄s modicũ in quo mouet̃ ſuo motu circulari vltra qḋ non ꝓcedit. ⁊ quꝫ hoc ſit in hoc mũdo impoſſibile eſt ut motus habeat ꝑpetuã flexibilitatẽ: qm̃ qũ impoſſibile fuerit alterũ hoꝝ: impoſſibile eſt alteꝝ ⁊c̃. ſ. q2 quꝫ poſſibile fuerit ut motus celi ſemper addat in vigore poſſibile eſt ut ſemper addat in flexione. ⁊ qum poſſibile eſt ut motus eius ſemper addat in flexione poſſibile erit ut ſemp addat in vigore: qḋ eſt impoſſibile ut declarauimus ſuperius.

40 Hec demõſtratio nõ eſt alia a ṗdicta ſed ẽ ſyllogiſmus p quẽ verificat deſtructionẽ quã poſuit in iſto ſyllogiſmo hypothetico. ſyllogiſm'. n. ſic cõponit̃: ſi mot' celi hꝫ velocitatẽ ⁊ tarditatẽ: aut vigorabit̃ in iſinitũ: aut debilitabit̃: aut tardabit aliqñ ⁊ aliqñ feſtinabit. D. deſtruxit ⁊ nõ vigorat̃ in infinitũ duab' demõſtratõibus: quarũ vna eſt ꝙ ſi ita eſſet hic motor nõ eſſet motor huius motus terminatus: ſed iã declaratũ eſt ꝙ ois motor ẽ terminatus. ſecũda eſt quã vult mõſtrare i hoc ca. ⁊. d. ⁊ dicamus etiã ꝙ motus celi ⁊c̃. i. manifeſtũ eſt hoc inductiõne ꝙ motus celi hꝫ tp̄s terminatũ: ⁊ ipoſſibile eſt ut celũ moueat̃ in tpe minori illo ⁊ hoc manifeſtũ eſt ex inductiõe: qm̃ ſicut ambulãs hꝫ tẽpus minimũ in cui' minori nõ põt ambulare ſpatiũ terminatũ: ⁊ muſicus hꝫ tp̄s in cui' minori ipoſſibile ẽ tãgere aliud: ⁊ ſilr in oi motu ⁊ in omni operatiõe: ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ celũ dꝫ ita eſſe qũ ſit vnũ rerũ motarũ: ⁊ nõ dꝫ aliqͣ ↄtradicere huic inductiõi in dicẽdo ꝙ hoc nõ eſt niſi in potẽtijs finitis mãlibus. vos aũt dicetis ꝙ potẽtia motoris celi eſt infinita: qm̃ nos nõ intẽdimus p infinitũ niſi infinitatẽ motiõis. i. ꝙ motio eoꝝ nõ ceſſat. infinitas autẽ intẽtiõis ut illic nõ ſit ꝓportio inter potẽtiã motoris ⁊ moti ipoſſibile eſt in formis inq̃tũ ſũt forme. ⁊ declarauit ꝙ ipoſſibile ẽ ut mot' vigoret̃ ſemp: declarauit ꝙ ſequit̃ ex hoc ut ſit ipoſſibile ut mot' remittat̃ ſemp. ⁊ qḋlibꝫ iſtoꝝ poſitoꝝ ſequit̃ ex ſuo cõpari. ſ. ꝙ ſi ſemp vigorari ẽ poſſibile: poſſibile ẽ ut ſemp remittat̃ ⁊ ecõuerſo. ⁊ ſi ipoſſibile ẽ ipoſſibile ẽ ⁊ ecõuerſo: ⁊. d. ⁊ ſi hoc ſit i hoc mũdo ipoſſibile ⁊c̃. i. ⁊ ſi ipoſſibile ẽ ꝙ mot' iſti' mũdi augmẽtet̃ i infinitũ ipoſſibile ẽ ut reflectat̃ i infinitũ: ⁊ cã iſti' ẽ ꝙ potẽtia motoris eſt termiata ⁊ ꝙ nõ mouet qḋcũqꝫ ſic nec i q̃cũqꝫ velocitate ſed ſi potẽtia motoris remittit̃ neceſſe ẽ ꝑuenire ad terminũ in quo impoſſibile eſt mouere. ⁊ ſi intẽdat̃ neceſſe eſt ꝑuenire ad terminũ in quo impoſſibile mouere maiori motu. ⁊ reſiduũ ſui ſermonis manifeſtũ eſt per ſe.

Relinquit̃ itaqꝫ dicere viciſſim eſſe motũ ad velocius ⁊ tardius: hoc autẽ penitus irrõnabile ⁊ ſimile fictiõi. adhuc autẽ ⁊ nõ latere i his rõnabilius. ſenſibilia. n. iuxta inuicẽ poſita qḋ quidẽ igit̃ ⁊ vnũ ⁊ ſolũ eſt celũ ⁊ iſtud ingenitũ ⁊ ſempiternũ. adhuc autẽ motum regulariter intantũ nobis dictum ſit.

Remanet ergo dicere ꝙ motus celi aliquando vigoratur ⁊ aliquãdo debilitatur: ⁊ ꝙ iſti motus ſunt ſucceſſiui. ſ. ꝙ celum aliquando eſt velocius aliquando tardius. ⁊ ſimile enim eſt fabule: ⁊ ſi ita eſſet non lateret nos caſus eius ſub viſu: qm̃ qum contraria poſita fuerint vnum in

oppoſito alteri⁹ citius cognoſcūt ⁊ facilius ſentiunt. declaratū eſt etiam per ea que diximus ex propoſitiōibus ⁊ ſyllogiſmis ꝙ celū eſt vnū tm̄: ⁊ ꝙ non eſt factū neqꝫ generatū: ⁊ ꝙ eſt eternuꝫ ⁊ ꝙ motus eius eſt equalis ſine aliqua diuerſitate omnino.

40 Quum poſuit ꝙ motus celi non fuerit diuerſus ⁊ eternus aut vigoret in infinitū aut debilitet i infinitū: aut aliqn̄ intendatur in ſeculo: ⁊ aliquando remittat ⁊ deſtruxit duas predictas diuiſiones. d. ꝙ hoc impoſſibile non eſt ⁊ ſimile fabule. i. ꝙ non eſt niſi in rebus quarū deſideriū ⁊ imaginatio diuerſant: qḋ eſt impoſſibile in celo. cauſa eni diuerſitatis deſiderij ⁊ imaginatōis non eſt niſi diuerſitas ꝯtingētis ex extrinſeco ⁊ diuerſitas poſitiōis corpoꝝ eoꝝ ab eis. ſi igit̄ celum non cōtinet ab aliquo extrinſeco neqꝫ patit̄ neceſſe eſt ut eius deſideriū ⁊ imaginatō nō diuerſet ḡ neqꝫ ſuus motus. D. d. teſtimoniuꝫ ex ſenſu qm̄ nullus dixit ꝙ motus diurnus fuit in aliquo tp̄e velocior aut tardior ꝙ ſi eēt appareret ſenſui: qm̄ velocitas ⁊ tarditas ſūt cōtraria: ⁊ qū ꝯtrariū aliqḋ cōiungat ſuo ꝯtrario ē manifeſtū ſenſui: ⁊ ille modus declaratiōis eſt in maiori ordine fidei: ⁊ illud ſuper qḋ ſuſtentet eſt predicta declaratio. D. d. declaratū eſt igit̄ ⁊c̄. i. noiauit hec quattuor queſtiones ⁊ eſt prima ꝙ celū eſt vnū: ſecunda ꝙ nō factū neqꝫ generatū: tertia ꝙ motus celi eſt eternus: quarto ꝙ eſt equalis ⁊ qum fecit rememorationē de iſtis queſtionibus: qm̄ oēs ſunt vtiles ꝯſequentes in cognitiōe ſubſtātie celi ⁊ ſbe ſui motoris: ⁊ hec eſt diſpoſitio accidentiū eſſentialiū. ſ. ꝙ cognitio eoꝝ ſequit̄ cognitionē ſubſtātie. i. ꝙ cū ſubſtātie rerū fuerint cognite cognoſcunt accidentia eſſentialia contingētia eis: ⁊ hoc eſt ꝙ motor celi eſt ſeparatus a materia ⁊ ꝙ celū nō cōponit̄ ex materia ⁊ forma.

De vocatis autē aſtris conſequens vtiqꝫ erit dicere ex quibus conſtant ⁊ in quibus figuris ⁊ qui motus eoꝝ. ratiōnabiliſſimū aūt ⁊ dictis cōſequens nobis vnūquodqꝫ aſtroꝝ facere ex eodem corpore in quo exiſtit latione habens: qm̄ dicebamus aliud eſſe qḋ circūferri natū eſt. ſicut eni ignea dicētes eſſe propter hoc dicunt: q2 qḋ ſurſum corpus ignem eſſe dicunt ut rationabile exiſtens vnūquodqꝫ conſtare ex his in quibus vnūquodqꝫ eſt ſimiliter ⁊ nos dicimus.

Volumus modo perſcrutari poſtq̄ꝫ cōpleuimus ſermonē de primo corpore de ſtellis ⁊ eius corporibus ⁊ de earū figuris ⁊ ſuis motibus. dicamus igit̄ ꝙ oportet nos preter ea que dixim⁹ ſuperius ponere quālibet ſtellaꝫ ex illo corpore in quo mouet̄. diximus eni ſuperius ꝙ hoc eſt corpus aliud ab iſtis quatuor corporib⁹ que circularī mouent̄. ⁊ dicam⁹ ꝙ quēadmodū dicentes ꝙ ſtelle ſūt ignee nō dicebāt hoc niſi ꝙ corpus altiſſimū ponebāt igneū: ⁊ dicebāt ꝙ neceſſe eſt vt quodlibet corpus ſit ex natura corporis in quo ē poſitū ⁊ fixū: ita dicem⁹ nos ꝙ ſtelle ſūt ex natura quinti corporis: q2 ponunt̄ in eo fixe.

41 Qū demōſtrauit ſbaꝫ celi que ſit vniuerſaliū: ⁊ demōſtrauit accn̄tia cōſequētia ſuā ſbam: vult ſimilit̄ facere de ſtellis. ſ. demōſtrare ſbas ſuas que ſunt: deinde ſuas figuras: deinde ſuū motū: ⁊. d. volumus perſcrutari mō ⁊c̄. i. poſtq̄ cōpleuimus ſermonē in totalitate corp̄is celi: volumus pſcrutari mō de ſtellis in trib⁹: de ſba: de figuris: de motibus: ⁊ prius de ſba. D. dicam⁹ ḡ ꝙ oportet nos ⁊c̄. i. neceſſe eſt credere ꝙ nā cuiuſlibet ſtelle ē ex natura cuiuſlibet corp̄is in q̄ mouet̄. D. fecit rememorationē de ſmōe p̄dicto q̄ cogit ipſū ad credendū hoc: ⁊. d. iā eni dixim⁹ ſuperi⁹ ꝙ neceſſe ē opinari ꝙ ſbs ſtellaꝝ ē neqꝫ grauis neqꝫ leuis: q2 determinatū ē ꝙ neceſſe ē ꝙ corp⁹ oē ſit huiuſmōi cui⁹ ſtelle ſūt p̄tes. hoc eni corp⁹ nō ē ſenſibile: ſed rōe cōp̄hendit̄ ex cōp̄henſione ſtellaꝝ. ſtelle. n. q̄ ſentiūt moueri circularī ꝙ nō pōt eſſe p ſe ⁊ ſingularī neceſſe fuit ut iſte mot⁹ eēt in corpore circulari. ⁊ q2 corpus rotundū inq̄tuꝫ motus eius eſt circularis nālr̄ neceſſe eſt ut ſit neqꝫ graue neqꝫ leue. ⁊ qū ſtelle ſint partes iſtius corporis neceſſe ē ut ſint nāe eius q̄uis eque ſint ex nobiliorib⁹ partiū ei⁹. ⁊ qū illud qḋ eſt nobili⁹ in aliq̄ nā dignius ē in illa nā. ⁊ q2 iſte ſermo ꝯtinet in ſe duas ꝓpōnes: quaꝝ vna eſt ꝙ oē qḋ ē p̄s corp̄is nālr̄ eſt ex nā iſtius corp̄is. ſecūda ē ꝙ ſtelle ſint p̄tes celi nālr̄: ⁊ ꝯcludet̄ ex hoc ꝙ ſtelle ſunt nāe celi: ⁊ iſte ꝓpōnes ſunt intelligibiles ⁊ famoſe. vult ḡ demōſtrare ꝙ iſte ꝓpōnes cū hoc ꝙ ſūt intelligibiles cōceſſe ſūt ab oib⁹ antiq̄s: ⁊. d. ⁊ dicam⁹ ⁊c̄. i. ꝙ iſta ꝓpoſitio. d. ꝙ ſtelle dicūt eſſe nature ſbe celi: cōceſſa eſt a dicentibus ſbam celi eſſe igneā: hi eni dicūt ſtellas eſſe ignē q2 opinant̄ celū eē ignē q2 videbāt ꝙ cā in hoc ē ꝙ celū eſt ignis: melius eſt. n. dicere ꝙ opinant̄ celū eſſe ignē q2 videbāt ſtellas eē igneas: ⁊ q2 videbāt calefactionē eaꝝ. ⁊ hec eſt ꝯceſſio ꝯuerſionis iſtius ꝓpōnis. ſ. ꝙ totū debet eſſe nature partis: ⁊ qui hoc concedit concedit etiam conuerſam.

Calor aūt ab ipſis ⁊ lumē generat̄ attrito aere ab illorū latōe. nat⁹ ē eni mot⁹ ignire ⁊ ligna ⁊ lapides ⁊ ferrū. ratiōabilius igit̄ ꝓpinquius igni: ꝓpinqui⁹ aūt aer velut ⁊ in latis ſagittis. he ipſe eni igniunt̄ ſic vt liqueſcāt plūbee: ⁊ quoniā igniunt̄ iſte neceſſe ⁊ eū qui in circuitu ipſarū aerem hoc ipſū pati: he quidē ipſe incaleſcūt ꝓpt̄ i aere ferri qui propter plagaꝫ motu fit ignis. eoꝝ aūt que ſurſum vnūquodqꝫ in ſpera fert̄ ut ipſa quidem nō igniant̄. aere autē ſubcircularis corporis ſpera exiſtēte neceſſe eſt lata illa incaleſcere: ⁊ hanc maxime cui ſol extat infixus ꝓpter quod approximante ipſo ⁊ oriēte ⁊ ſuper nos exiſtēte generatur calor. ꝙ quidem igit̄ neqꝫ ignea ſunt neqꝫ in igne feruntur tamen nobis dictum ſit de ipſis.

Calor autē veniens ex ſtellis fit ex cōfricatiōe aeris q̄ fit ex motu eaꝝ. motus. n. innatus eſt calefacere lignū ⁊ ferruꝫ ⁊ lapidē. ⁊ qū ita ſit illud qḋ eſt propinquius igni eſt dignius calefieri q̄ꝫ alia: ⁊ ꝓpinquiſſimū reꝝ igni eſt aer. motus ergo neceſſario calefacit aerē. ⁊ verificatio hui⁹ eſt q2 motus calefacit plumbū ſagitte: qm̄ qū ſagitta exiuerit a ſagittario calefacit plumbū ⁊ liqueſit a ſagitta. reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ qum ſtelle caleſiūt ex motu calefit aer qui eſt in circuitu eoꝝ neceſſario ille autē ſtelle non caleſiūt niſi q2 mouent̄ in aere. ⁊ cum aer findit̄ ex motu ſtellarū fit ignis: ⁊ ſic ſtelle caleſiunt ex eo. ſtelle aūt que ſunt in ſuperiori orbe ꝓcedunt in ſuo orbe. Et propter hoc non caleſiunt: ⁊ ſtelle nō calfiunt niſi quia aer eſt ſub ſuperiori orbe rotundo. qū igit̄ ille orbis mouebit̄ caleſiet aer: ⁊ maxime aer qui eſt ꝓpe ligamentū ſolis: quapropt̄ calor ſolis eſt ſm̄ ſuā propinquitatē ⁊ remotionē a noſtris capitibus. declaratū eſt igit̄ ꝙ ſtelle nō ſunt ignee ⁊ ꝙ lux earum non eſt ignea ⁊ ꝓpter hoc non cadit ſub viſu.

42 Qum narrauit ꝙ ſtelle dicunt̄ eſſe nature celi ⁊. d. ꝙ iā demōſtratū eſt ꝙ celū eſt neutrū quapropter ⁊ ſtelle: ⁊ hoc qḋ apparet ex calefactiōe ſtellarū ⁊ ex lumine eaꝝ inducit in hoc nō modicā dubitationē. Exiſtimatū eſt. n. ꝙ ſicut oīs ignis ē calefaciēs ⁊ eſt veꝝ: ⁊ ita ē verū ꝯuerſū. ⁊ ſilr̄ de lumie ꝙ oīs ignis eſt luminoſus ⁊ oē luminoſū eſt

ignis.queſtio.n.cōponiẗ ſic:ſtelle ſunt calefacīētes: ⁊ oē ca
lefaciens eſt ignis:ḡ ſunt ignis aut ignee. ⁊ qꝛ natura ꝯtrꝰ
debet eſſe nāe ptis ꝯtingit ꝙ celū aut erit ignis aut igneū
⁊ iō vult declarare ꝓpter hoc ꝙ ꝓpoſitio hec nō ꝯuenit
calefactio.n.īuenit ex igne ⁊ corpore nō igneo qū moue
rit aut mouebiẗ:⁊ incepit diſſoluere queſtionē ⁊.d.calor
aūt veniens ex ſtellis ⁊c̄.i.cā aūt calefactiōis que fit ī aere
⁊ ex ſtellis ⁊ ꝑcipue a ſole nō eſt qꝛ ſol ⁊ ſtelle ſunt ignee:
qū declaratū eſt ꝙ ignis ē leuis ⁊ ꝙ hoc corpus neqꝫ leue
eſt neqꝫ graue: ſed cā calefactiōis aeris a ſole ⁊ ſtellis ē cō
ſtrictio partiū aeris ad inuicē ꝓpter motū ſolis ⁊ ſtellaꝝ
in hoc aūt qḋ dicit ꝙ eſt queſtio nō modica. ſol.n.⁊ ſtelle
nō tangūt aerē neqꝫ ignē qꝛ eſt in cōcauo orbis lune. The
miſtius aūt ſingit ꝙ huic queſtiōi reſpōdet Alex. qm̄ nō
eſt impoſſibile ut aer calefiat mediāte corpore celeſti ꝙuis
corpus celeſte non calefiat:ſicut piſcis mortificans manus
piſcatoris qū ceciderit ī rete mediāte reti:⁊ ſi rete nō mor
tificat:ita nō eſt īpoſſibile ut ſtelle ⁊ ſol calefaciant aerem
ꝙuis corpus celeſte qḋ eſt inter eos non calefiat. ⁊ The
miſtiꝰ dicit ꝙ hoc exēplū nō eſt rectū.rete.n.patiẗ a piſce
ꝙuis nō paſſione ſiſi paſſioni manus:ꝗpropter ꝯtingit di
cere ꝙ corpus celeſte patiẗ a ſtellis aliqua paſſione:⁊ ſi nō
ſit ſimilis paſſioni aeris: que ē igiẗ hec paſſio?Dico ego ꝙ
difficultas huius queſtiōis additẗ ex hoc etiā: qm̄ impoſſi
bile ē ut aliq̄d moueatẗ ab aliq̄ in loco mediāte aliquo nō
moto a ꝑmo mouēte.ſi igiẗ pars aeris q̄ opponiẗ ſoli mo
ueẗ a ſole mediāte pte celi que ē inter aerē ⁊ ſolē motu lo
cali:neceſſario eſt ut illa pars celi moueatẗ a ſole motu lo
cali qḋ ē īpoſſibile. hec eſt igiẗ queſtio cadēs in hoc ſmōe
Dicamus igiẗ nos ꝙ partes orbis vicināte aeri neceſſe ē
ut diuerſētẗ in ſuis opatōibus in motōe aeris ⁊ eius cale
factiōe ſm diuerſitatē earū in raritate ⁊ denſitate. in cor
pore.n.celeſti inueniunẗ he q̄litates ꝙuis equoce dicant ī
eis ⁊ in elementis.⁊ qm̄ ita ſit ⁊ pars que vicinatẗ aeri non
agit in aerē niſi p ſuā totā potentiā exiſtentē in tota ꝓfun
ditate illius corpis.⁊ iō qū duo corpora tangēt aliud ⁊ fu
erit vnū coꝝ ꝓfundius altero: neceſſe eſt ut actio ꝓfundi
oris ⁊ ſpiſſioris in corpus qḋ tāgit ſit maior: ꝙuis eius ſu
ꝑficies qua tāgit ipſū ſit equalis ſupficiei qua tāgit ipſum
illud qḋ eſt minoris ꝓfunditatis.nā potētia diuidiẗ ſm di
uiſionē corpis.⁊ ſic qū duo corpora fuerint eq̄lia ⁊ alteꝝ
coꝝ fuerit denſius alio:neceſſe eſt ut denſius fuerit fortio
ris actōis.⁊ qū ita ſit ps orbis in q̄ eſt ſtella maioris actio
nis eſt in aerē vicinantē illi ꝙ ps in qua nō eſt ſtella ma
ioris actiōis.ſ.ps equalis parti in qua non eſt ſtella:ꝙuis
ſtella nō tangit corpus paſſiuū p ſe.corpꝰ.n.agit ī corpus
per totā ſuā potentiā q̄ diuidiẗ per ſuā diuiſionē:⁊ iō quia
ſol ē maximꝰ ſtellarū ⁊ denſior ⁊ magis luminoſus ꝯtin
git ut actio partis orbis in quo eſt ſol ſit fortior.ſol enī in
motu diurno ⁊ alie ſtelle ſunt quaſi ps totius.ſ. ps orbis
cuius cōuexū eſt cōuexū mūdi:⁊ cōcauū ꝯcauū mūdi:qm̄
iſte totus orbis ē vnus orbis in veritate:qū motus vnus
in nūero equalis ſit ille motus.totus enī orbis eſt q̄ſi vnū
aīal:⁊ iſte motus eſt q̄ſi motꝰ localis in aīalibus.⁊ aliȷ̄ mo
tus qui exiſtunt in orbibus qui ſunt ptes illius ſunt ſicut
motus pticulares qui ſunt in mēbris aīaliū.⁊ qum ita ſit
determinatū eſt ꝙ motio q̄ eſt in aere a pte orbis in qua
eſt ſtella eſt maioris actiōis cū calore in aerē ꝙ pars orbis
in qua nō eſt ſtella.⁊ qꝛ ſol eſt maximuſ ſtellarū in hoc.ſ.
in denſitate ⁊ lumine cōtingit ut pars orbis in qua eſt ſol
ſit maxima partiū in agēdo calorē ī aere qū mouerit ipſū
declaratū eſt ḡ ex hoc qūo dr̄ ꝙ ſtella mouet aerē motiōe
quo agit ex calore pluſq̄ agāt partes in quibus non ſunt
ſtelle: ⁊ ꝙ iſte ſermo ſꝫ naturā eſt ⁊ non ꝯtinget in eo qḋ
Alex.dicit:neqꝫ indiget mō:qm̄ per ipſū nō diſſolviẗ iſta
queſtio.actio enī ⁊ motio quā Ariſ.attribuit ſtelle nō at
tribuit ei ita ꝙ faciat p ſe ⁊ ſingulariẗ:qm̄ hoc nō eſt poſ
ſibile niſi ſtella tāgeret aerē ſed attribuit hoc ſtelle qꝛ pa
orbis in qua eſt ſtella facit hāc operationē per ſtellā que
eſt in ea que ſtella eſt ps eius:⁊ potētia totius orbis ē cō
gregata ex potētȷ̄s partiū.qm̄ queādmoduꝫ virtutū cor
poraliū ſucceſſio ⁊ additio vnius poſt alterā eſt ſm ſucceſ
ſionē corpoꝝ in magnitudine ⁊ paruitate:ſic erit ſucceſſio
⁊ additio virtutū celeſtiū corpoꝝ equaliū eiuſdē ſpēi ſm
ſuā ſucceſſionē in denſitate ⁊ raritate.⁊ qū.d. ꝙ calefactō
ſtellarū eſt ꝓpter motū earū:dedit teſtimoniū ſup hoc ⁊
dixit:motus.n.innatus eſt.i.⁊ diximꝰ ꝙ ptes orbis in qui
bus ſunt ſtelle calefaciūt aerē p motus:qꝛ ipſe motus ca
lefacit ferrū ⁊ lapidē. ⁊ qū motus calefacit ferrū ⁊ lapidē
ꝙuis ſint multū remota a natura ignis dignior eſt calefa
cere aerē qui eſt ꝓpinquiſſimus nature ignis.D.d.exem
plū de plūbo ſagitte:⁊ hoc nō eſt exemplū ſtelle in oībus
modis. ps.n.in qua eſt ſtella neceſſario calefacit aerē per
ſuā motionē:ſed ipſa nō calefacit ſicut calefit ſagitta : ſed
tm̄ hoc nō impedit in hac declaratiōe.ſagitta eni nō cale
facit aerē ſm ſuū motū in eo ꝙ ipſa calefit ex aere:qm̄ ſm
ꝙ calefit eſt paſſiua ⁊ ſm ꝙ calefacit eſt actiua: ⁊ qū ipſa
nō calefacit per motū niſi ſm ꝙ eſt agēs ⁊ ſtella ē agens in
aerē:ḡ nō calefacit ipſū niſi ſm ꝙ eſt agēs.⁊ iſte motuſ tm̄
exiſtit in eo qū corpus celeſte tm̄ eſt actiuū.D.d.reuerta
mur ḡ ⁊c̄.⁊ iſte ſermo pōt intelligi duobus modis:quoꝝ
vnus ē ut loquamur de ſtellis que vere ſunt ſtelle q̄ neqꝫ
ſunt graues neqꝫ leues:⁊.d. ꝙ ſtella nō calefacit qū fuerit
ſm quācūqꝫ remotionē:ſed non calefacit niſi poneremus
aliud corpus calefieri ꝓpter ſuū motū ī aere ex aere: qm̄
qū poſuerimꝰ ꝙ ſtella eſſet ꝓpinqua aeri tali ꝓpinq̄tate
ſ.ꝙ ſi eſſet aliud corpus cuius nulla eēꝫ diuerſio a natura
ſtelle tūc ſtella calefieret ex motu aeris:tunc neceſſe eſt ut
ſtella calefaciat aerē p ſuū motū .D.d.cām ⁊.d.⁊ ille ſtel
le nō calefiūt ⁊c̄.⁊ neceſſe ē dicere ī iſtis ſtellis.ſ.ꝓpinquis
aeri ꝙ ſi eſſent alterius corporis neceſſario calefierēt: qm̄
qū mouerent in aere mediāte corpore in quo ſūt aer mu
tabiẗ in ignē ex ſuis motibus:ꝗpropter neceſſe ē ut calefie
rēt ſi reciperēt calefactionē.⁊ ſi explanauimus ꝙ corpus ē
neutrū.D.d. ſtelle aūt que ſūt in orbe ſuperiori ⁊c̄.i.ſtelle
aūt remote ab aere que ſunt in orbe ſupiori tm̄ ſūt remo
te ab aere: qm̄ ſi eſſent alia corpora nō calefierēt ab aere
ꝓpter remotionē.⁊ qū ita ſit nō ꝯtingit eiſ calefacere aerē
p ſuū motū ſicut illa ꝓpinqua.D.d. ſtelle aūt nō calefiūt
ideſt ſtelle aūt ꝓpinque aeri ſi eſſent alia corpa calefierēt
qꝛ aer ē ꝓpinquꝰ eis ſub cōcauo orbis ꝯtinētis aerē.quum
igiẗ mouebiẗ iſte orbis q̄ tāgit aerē calefiet aer ex motu il
lius orbis ex ꝓpinq̄tate ſtellarū eius tagētē aerē:⁊ ꝑcipue
aerē quē tāgit pars orbiſ in oppoſita pte ſolis.illa.n.parſ
orbis cū eo qḋ hꝫ de magnitudine ſolis ⁊ ſua ꝓpinq̄tate
ſupficiei ſue inflāmat aerē violēta inflāmatiōe.⁊ hoc intē
debat qū.d.⁊ cū ille orbis mouebiẗ ⁊c̄. ⁊ intēdit p aerē q̄
tāgit partē orbis oppoſitā ſoli. illa.n.eſt q̄ appropinquat
parti in q̄ eſt ſol fixus.⁊ hoc intēdebat p ligamētū nō q̄a
ſol ē fixus cū ligamēto:qm̄ ſi ita eēt grauis eſſet:qḋ ē ipoſ
ſibile.ſi autē poſuerimꝰ ſermonē eius in ſtellis que dicunẗ
ſubub manifeſtū ē qḋ.d.⁊ tūc inducet ipſū in teſtimonio
ꝙ aer calefacit ex motu corporis celeſtis:qm̄ genera illaꝝ
ſtellarū ſignificāt ꝙ aer calefit ex motu:⁊ ꝓpi hoc ſignifi
cāt abundātiā ſiccitatis: ⁊ ſꝫ hāc explanationē intēdebat
p ſtellas q̄ ſunt in ſupiori orbe veras ſtellas:⁊ p ſuperiorē
orbē totū celū.⁊ qū narrauit ꝙ ſol habet ꝓprietatē calefa
cientē plus ꝙ alie ſtelle: incepit narrare ꝙ ꝓpinq̄tas ⁊ re
motio ſunt cāe intēſe calefaciēdi ⁊ remiſſe:⁊.d. ⁊ iō calor
ſolꝭ ⁊c̄.i. ꝓpi ꝓpinq̄tatē ⁊ remotionē quas habēt ſtelle cū
aere:contingit in aere ut ſit cauſa calefaciēdi.eſt.n.calefa
ctio ſolis ſm propinquitatem ⁊ remotionem eius a zenit

noſtri capitis. ⁊ q̄uis ſit remotus ab aere qui ē in cōcauo orbis eadem remotione. ⁊ hoc qḋ dicit manifeſtū eſt: qm̄ quātomagis appropinquauerit ſol puncto qḋ eſt centrū tātomagis linee erūt breuiores ſm ꝙ determinatū eſt in geometria. ⁊ exiſtimatū eſt etiā aliā cām eſſe in calefactione preter ꝓpinquitatē ⁊ eſt: ꝙ anguli radioꝝ ſūt recti aut fere. videt̄ enī ꝙ q̄tomagis anguli radioꝝ appropinquāt ut ſint recti tātomagis calefaciēt: ⁊ qū magis reflectuntur ſup ſe tunc erit finis calefactiōis. ⁊ quātomagis reflectio radioꝝ mltiplicata fuerit tātomagis erit calefactio: ⁊ hoc erit in ſpeculo cōburenti manifeſtū: radij enī iſtius ſpeculi oēs reflectunt̄ ad vnū punctū ⁊ putat̄ ex hoc ꝙ lumen ē calefaciens per ſe motu ⁊ lumie: ⁊ magis apparet hoc qa videmus loca vmbre eſſe frigida. quū igitur poſuerimus corpus terſum a quo radij reflectuntur ad locū in quo radij non erant ante videmus illū locū calefieri ⁊ erat ante frigidus: ⁊ ſi illud corpus terſuꝫ auſeramus auferet̄ reflexio ⁊ refrigidabit̄ locus: igit̄ ex hoc apparet ꝙ radij calefaciūt per ſe ⁊ nō eſſe corpus eos. declaratū eſt nedum ut ſint corpus calidū: ⁊ omne calefaciēs p ſe eſſentialit̄ ē corpus calidū. ⁊ iſta dubitatio eadē cōtingit in motu. Quum ḡ poſuerimus ꝙ calidū nō generat eſſentialit̄ niſi corpꝰ calidū ſimile ei: quō igit̄ dicemus ꝙ motus ē calefaciēs ⁊ ꝙ corpus motū calefacit illud in quo mouet̄: ⁊ iā dictū ē ꝙ omne generatū non generat̄ niſi a ſuo ſimili ſpē aut genere. calor igi: non generat̄ a motu niſi accn̄talit̄. Et reſponſio eſt q2 non ſequit̄ niſi in ſubſtātijs: in accn̄tibus aūt nō non enī ſequit̄ ut om̄e accidēs fiat ex ſuo ſimili ex ſpē vel genere. U. g. nigredo a calore aliqn̄ ⁊ aliqn̄ a frigiditate. ⁊ qum ita ſit ⁊ calor generat̄ a calore aliqn̄ ⁊ aliqn̄ a motu: quis igit̄ motus iſte eſt. videmus. n. ꝙ Ariſ. dicit ꝙ motus ex quo generat̄ calor ē quaſi vita omniū que ſunt ſm naturā: ⁊ hoc videt̄ manifeſtū in igne: qm̄ qū nō mouet̄ extinguit̄. ⁊ ſm hoc motus eſt pfectio corporis calidi. qū igit̄ corpus calidū fuerit motū erit in vltima ſuo pfectione. ⁊ qū fuerit in vltima ſua perfectiōe tūc calor erit i eo in ſua vltima pfectione: ſicut in re exiſtūt oia accidētia cōſequētia formā eius. ſi igit̄ lumē fuerit pfectio corporis ignei tūc eſt de eo ſicut de motu. ſ. ꝙ corpus calidū igneū qū fuerit luminoſū erit in ſua vltima perfectiōe: ⁊ quū fuerit in ſua vltima pfectiōe erit in calore in ſua vltima pfectione: ⁊ ſic vltra apparet ꝙ aut eſt cauſa accn̄talis ſicut de motu aut erit cauſa ꝯſimilis p ſe que ꝓuenit nobis ex motu ſtellaꝝ qm̄ non eſt remotū ut iſta forma cōpleat̄ cū lumine ⁊ reflectat̄ cū ſua reflectiōe ⁊ abſcindat̄ cū ſua abſciſione: qm̄ opinandū eſt q̄uis corpora ſupcaeleſtia ſint neutra tn̄ inq̄tū ſunt corpora habēt cōicationē cū elemētis in diaphanitate ⁊ illuminatiōe ⁊ obſcuritate: ⁊ ideo dicit Ariſ. in libro de aialibus ꝙ natura lune eſt ſimilis nature terre ꝓpter obſcuritatē que eſt in ea: ḡ pars luminoſa orbiū eſt ſimilis nature ignis: ⁊ iō cōſiderātes operationē ſtellarū in aliquo tpe attribuūt quibuſdā eaꝝ calorē ⁊ ſiccitatem ut ſoli: ⁊ quibuſdā frigiditatē ⁊ humiditatē ut lune: quibuſdā frigiditatē ⁊ ſiccitatē ut ſaturno: ⁊ quibuſdā maſculinitatē ut ſaturno: ⁊ quibuſdā femineitatē: qū in rei veritate nō agunt frigiditates ſed calores ſimiles vnicuiqꝫ elemētoꝝ. ſed hoc manifeſtū eſt in luna que operatur in aquis manifeſte: ⁊ exiſtimo ꝙ Auicēna dicit ꝙ faciūt frigiditatē ⁊ calefactionē: ⁊ hoc eſt remotū ⁊ extra fundamentū. ſꝫ ſi fuerit erit ſm cōparationē. D. o. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ ſtelle idеſt manifeſtū ē ex hoc ꝙ ſtelle non ſunt ignis nec ignee ⁊ ꝙ lumē eaꝝ non ſunt q2 ſunt ignis qū non ſequat̄ ꝙ oē luminoſū ſit ignis neqꝫ ꝙ ois ignis ſit lumioſus. exiſtimatū eſt. n. ꝙ ignis eſt in ethere ⁊ non eſt luminoſus. ⁊ quū dixit: ⁊ non cadit ꝓpter hoc ſub viſu intelligit ꝙ lumen coꝝ nō cōprehendit̄ a viſu quia ſunt ignis.

Quoniā aūt vident̄ ⁊ aſtra trāſlata ⁊ totū celū neceſſariū aut quieſcētibus vtriſqꝫ fieri tranſlationē aut motus: aut hoc quidē quieſcēte hoc aūt moto. vtraqꝫ quidē igit̄ quieſcere ipoſſibile quieſcente ⁊ terra. neqꝫ enim vtiqꝫ fierent que vident̄ terra autē ſupponatur quieſcere.

Et dicamus etiā ꝙ ſtelle qū vident̄ transferri ⁊ totū celū neceſſario erit. hoc aūt ambobus quieſcentibus aut ambobus motis: aut hoc quieſcente hoc moto. ⁊ impoſſibile eſt ut ſint ambo quieſcētia quū terra ſit quieſcēs. qḋ ſi ita eſſet nō videmus hoc quod videmus de ſtellis. ſit ergo mō terra quieſcēs donec de ea i futuro pſcrutet̄.

43 Quum declarauit primā queſtionē triū quas promiſit determinare: incepit ſecundā. ſ. de cognitōne modi motus earū: ⁊ hoc q̄uis appareat ex p̄dictis tn̄ in hoc loco vult perſcrutari de eo principaliter: qm̄ qn̄ potuerit declarare de principijs proprijs eſt melius. vnde autē apparet hec queſtio manifeſtū eſt ex predictis: qm̄ declaratū eſt ꝙ ſtelle ſunt pars rotundi ⁊ ꝙ eſt impoſſibile ut ſtelle moueat̄ localiter per ſe: qm̄ ſi ita eſſet moueret̄ recte: ⁊ hoc manifeſtū eſt ex predictis. ſi voluerit ponere perſcrutationē de hoc quaſi in initio: ⁊ dicit: ⁊ dicamus etiā ꝙ ſtelle qū mouent̄ ⁊c̄. i. qum poſuerimus ꝙ ſtelle ſunt mote ſm viſum ſenſus ⁊ ꝙ ſunt pars celi ⁊ ꝙ celū mouetur ut exiſtimat̄: contingit ut aut ſtella ⁊ orbis ambo moueantur inſimul p ſe ⁊ terra ē imota: aut ſtella erit mota ⁊ orbis erit quieſcens diuidendo orbem: aut ſtella quieſcens ⁊ orbis motus. ⁊ debes intelligere per hoc qḋ dicit: videntur in ſtellis per ſenſuꝫ ⁊ in celo per exiſtimationē: ⁊ forte dicit hoc in celo propter hoc qḋ apparet in aſtrologia. apparet enī ſenſui ꝙ ſtelle erratice habent duos motus. ſ. ex oriente in occidentem ⁊ ex occidente in orientem: ⁊ hoc impoſſibile eſt niſi in altero duorum motuū ſit pars moti mota. D. o. dicamus igitur ꝙ impoſſibile eſt vt ambo ⁊c̄. i. impoſſibile eſt ut ſtelle ⁊ celi appareāt transferri ⁊ in rei veritate ſint quieſcentes. ſed cauſa huius apparentie eſt motus terre: quoniam notum eſt per ſe ꝙ terra eſt quieſcens ⁊ ſtelle mouentur. ⁊ quia ſophiſte dubitationeꝫ faciunt in hoc ex hoc qḋ videtur ꝙ ambulantes in fluuio apparet eis ꝙ mouentur per motus fluuiorum: ⁊ dixit: ⁊ ſi ita eſſet non videremus hoc quod videmus de ſtellis. i. ꝙ ſi ita eſſet ſicut illi dicunt de quidditate ſtellarum non apparet hoc quod apparet de motibus earū ex occidente ⁊ retrogradatōne ⁊ progreſſione earū. ⁊ quia vult pſcrutari de hoc poſuit hoc in hoc loco ꝓ conſtanti: ⁊. d. ſit ḡ terra modo quieſcens. i. ponamus modo ꝙ terra ſit quieſcēs q̄uis aduerſarius forte contradicet.

Relinquitur autē aut vtraqꝫ moueri aut hoc quidē moueri hoc aūt quieſcere. ſiquidē igit̄ ambo mouebūt̄ irratōabile eaſdē velocitates aſtrorū eſſe ⁊ circuloꝝ. vnūqḋqꝫ enī eque velox erit circulo ſm quē fert̄. videt̄ enī ſimul circulis cōſiſtentia iterū in idē. accidit igit̄ ſimul aſtrūqꝫ pertrāſiſſe circulū ⁊ circulū allatū eſſe ea que ipſius latione pertranſeunte eamqꝫ ipſius periferiam. Non eſt autem rationabile eandem rationem habere velocitates aſtroꝝ ⁊ magnitudines circuloꝝ. circulos aūt nihil incōueniēs: ſed neceſſariū analogice habere velocitates magnitudinis aſtroꝝ vnūquodqꝫ ꝙ in his non valde rationabile: ſiue enī ex neceſſitate maiori circulo latū velocius erit. palam quia ⁊ ſi tranſponant̄ aſtra in eos qui inuicē circulos: hoc quidē erit velocius hoc aūt tardiꝰ. ſic aūt nō vtiqꝫ hēbūt ꝓpriū motū ſed ferēt vtiqꝫ a circulis ſiue a caſu contigerit.

Remanet nobis dicere aut ambo ſunt mota ſ.ſtella ⁊ celum: aut hoc motū ⁊ hoc quieſcens. ſi ergo ambo ſunt mota conſimilē habebunt velocitatem qđ eſt extra ratione͂ ut motus ſit ide͡z motui celi. idē eni͂ eſſet velocitas motus cuiuſlibet ſtellarum ſimilis motui orbis in quo moueť ⁊ perueniūt cū ſuo orbe ad eundē locū in eade͡z hora: ⁊ tunc accideret ut locus ſtellaꝝ reuolueret circulo ⁊ reuoluens moueret reuolutiōe ⁊ reuolueret cū ſtella in eodem tpe: ⁊ nō oportet ut velocitas motus ſtelle ſit ſm magnitudinē ſtellarū. velocitas aūt motus circuloꝝ nō eſt ignotu͡z ut ſit ſm magnitudinē ſuā. ſed hoc eſt neceſſariū ⁊ nō oportet ꝙ hoc ſit in ſtellis que ſunt in circulis. ſ. ut velocitas motus ſtelle ſit ſm magnitudinē ſui orbis: qm̄ ſi ſtella ptranſiret maiorē orbe͡z cito ſm ſuā magnitudinē neceſſario ſi ſtelle tranſferent ex ſuis orbibus in alios eſſet motus quarundā tardior ⁊ quarunda͡z velocior. ⁊ ſic ſtelle non haberent motum propriū ſed circuli deferrent eas ⁊ mouerent eas.

44 Quoniā aūt iſte ſermo eſt de motu diurno: manifeſtū eſt vtꝝ vō ſit de ſtellis erraticis tm̄: aut de eis ⁊ fixis ē dubiū tn̄ manifeſtū eſt in erraticis. ⁊ ex hoc qđ. d. ꝙ velocitas motus orbis debet eſſe ſm ſuā magnitudinē appare͡z ꝙ loquiť de motu diurno: qm̄ qū mouerenť orbes quarūdā. ſ. ſtellarū inter quaſdā vna reuolutiōe ⁊ ſup eundem axem: oportet vt maior ſit velocitas motus ⁊ minor tarditas. ſ. ut ſtelle moueť reuolutōne diuerſa: non dr̄ ꝙ velocitas earū eſt ſm ſuā magnitudinē niſi in hoc qđ dicūt aſtronomi ⁊ eſt nihil. qm̄ aūt iſte ſermo eſt manifeſtior in erraticis ꝙ̄ in fixis. manifeſtū ē q2 ponit cuilibet ſtelle orbē propriū. ⁊ famoſū eſt ꝙ ſtelle fixe ſunt in eodē orbe: ⁊ ſi fuerint poſite in eiſdē orbibus demōſtratio erit etiā de eis. ⁊ abbreuiatio ſui ſermonis eſt ꝙ ſi quodlibet eoꝝ fuerit motū p ſe. ſ. ſtella ⁊ orbis non poterit hoc eſſe imaginatū niſi mot⁹ ſtelle fuerit equalis motui orbis ita ꝙ ſtella cōpleat vnā reuolutōnē: ⁊ orbis tunc vnā reuolutionē ⁊ ſic neceſſariū eſt aut ꝙ hoc fuit caſu. ſ. ꝙ velocitas mot⁹ naturalis ſtelle fuit caſu equalꝭ motui naturali orbis: qm̄ oīo orbis debet habere motū naturalē: aut erit hoc accidētale ſtelle. ſ. ſm orbē in quo eſt. ſi igiť fuerit caſu ꝯtingit ut in celo ſit caſus: qđ ē impoſſibile. amplius aūt qđ caſu fit raro fit: ⁊ ſi cōtingeret ꝯtingeret in vno orbe ⁊ vniuerſalit̄ in paucis ⁊ nō in pluribus. ⁊ nos videmus ꝙ hoc eſt in oībus. impoſſibile aūt eſt ut caſus ſit in vniuerſo alic⁹ ſpēi in cuius genere cadit caſus nedū in ſpē in qua eſt impoſſibile cadere caſum. caſus eni͂ nō inueniť niſi in poſſibilibus: in neceſſarijs aūt non ut declaratū eſt in phyſicis ⁊ ſi poſuerimus ꝙ velocitas motus ſtelle ſit ſm orbē in q̄ moueť ꝯtingit impoſſibile. ſ. ut ſtella nō habeat motū naturalē proprium ita ꝙ ſi imaginati fuerimus hāc ſtellā que eſt in hoc orbe eſſe in orbe maiori: ꝯtingeret ꝙ mot⁹ eius eſſet velocior ⁊ in minori tardior. ⁊ impoſſibile eſt ut corpus ſit ſimplex nō habēs motū naturalē: ⁊. d. eſt igiť velocitas cuiuſlibet ſtelle ⁊c̄. i. ꝙ motus cuiuſlibet ſtelle equalꝭ eſt motui orbis in quo eſt: ⁊ hoc erit in motu diurno. D. d. ⁊ non eſt neceſſariū ut velocitas motus ſtelle ſit ⁊c̄. ⁊ intendit p circulos circulos orbiū qui moueť in motu diurno ⁊ cōtinent ſe ad inuicē: ⁊. d. ꝙ neceſſariū eſt in circulis ut velocitas cuiuſlibet circuli eoꝝ. ſ. cuiuſlibet orbis ſit equalis ſuo circulo: qm̄ qū imaginati fuerimus orbes continētes ſe ad inuicē ⁊ omnes cōplentes vnā reuolutionē ad inuicē continget neceſſario ut maior ſit velocior minori. qū. n. duo mota pertranſirent in eodē tpe duo corpa diuerſa neceſſe eſt ut illud qđ magis ptranſit ſit velocius ⁊ reſiduū ſuoꝝ verboꝝ eſt intellectum. ſed tn̄ etiā ꝓpalauit in ꝯo deſtructionē diuiſionis i qua poſuit ꝙ ſtella moueť naturaliter motu equali motui ſui orbis ⁊ ipſe deſtruet eam in capitulo ſequenti.

Neq͡z ſic rationabile ut ⁊ in omnibus ſimul. circulus quidem ſit maior ⁊ latio velocior eius qđ in iron aſtri. vnū quide͡z enim aut duo hunc motu͡z habere nihil incōueniens. oīa aūt ſimiliť fictiōi aſſimilanť. ſimul aūt ⁊ non eſt in his que natura ꝙ ut contingit neq͡z vbiq͡z ⁊ in omnibus exiſtens qđ fortuna.

Dicamus etiā ꝙ ſi ſtelle ⁊ orbes eſſent nō cauſati ſi eſſent ſine cauſa ⁊ agente nō eſſet oīo neceſſariu͡z ut orbis eſſet magnus in omnib⁹ ſtellis ⁊ motus ſtelle eſſet in eo velox ſm magnitudine͡z orbis. ſi igiť vna ſtella aut due eſſent huiuſmodi non eſſet inopinabile tm̄. qum aūt omnes ſtelle ſint huiuſmodi iſte ſermo eſt fabuloſus: ⁊ nō eſt aliquid in rebus naturalibus ⁊ habens aliqua͡z diſpoſitionē caſualem. caſus etiam impoſſibile eſt ut ſit in omnibus rebus. ſ. ut res non habeat cauſam.

45 Qum poſuit ꝙ ſi poſuerimus duo mota: ſtellam. ſ. ⁊ orbē: ex ſua poſitōne ſequūť duo: aut ut ſtella nō habeat motū propriū ſed qđ moueť poſitione oportet ſm orbem in quo eſt: aut ꝙ ſtella habet motū naturalē ⁊ cecidit caſu ꝙ motus ſtelle fuit equalis motui ſui orbis. ⁊ qū Ariſ. deſtruxit primā diuiſionē: incepit hic deſtruere ſecundam: ⁊ d. ⁊ dicamus etiā ⁊c̄. i. ⁊ ſi ſtella habeat motū naturalem ⁊ hoc fuit ſine cauſa ⁊ ſine agēte poſſibile eſſet ut hoc eēt in oībus ſtellis caſu. ſ. ut accideret caſu in oī ſtella ut ſua velocitas eſſet ſm magnitudinē ſui orbis. ⁊ hoc intendebat qū dixit: nō eſſet oīo neceſſariū ⁊c̄. i. nō eēt neceſſariū dicere de oībus ſtellis ꝙ caſu accidit ut quelibet earū habeat velocitatē ſm magnitudinē ſui orbis: qm̄ ſi hoc inueniret in vna ſtella aut duabus nō eſſet inopinabile. caſus enim nō accidit niſi in paucioribus ſpēi in qua inueniť caſus. U. g. hominē generari ſex digitoꝝ. ⁊ dixit hoc concedendo ꝙ caſus inueniť in corporibus celeſtibus. ⁊ verꝝ eſt q⁹ illic nō eſt caſus qū non ſit illic materia: qđ declaratu͡z eſt ſuperius. D. d. ꝙ nihil eſt in rebus naturalibus ⁊c̄. i. ⁊ impoſſibile eſt ut in rebus naturalibus ut omnes aut plurēs habeant aliquā diſpoſitionē caſu. D. d. ⁊ caſus etiam impoſſibile eſt ut ſit in oībus rebus. ſ. ut res non habeat cauſā: ⁊ hoc eſt cōuerſum ſermonis p̄dicti: ⁊. q. d. manifeſtū eſt ꝙ poſitiones que ſunt in oībus rebus naturalibus non ſunt caſu: neq͡z caſus eſt in oībus rebus. ⁊ forte eſt ſyllogiſmus ad probandū hoc: qm̄ cōuerſio ſermonis p̄dicti eſt manifeſta per ſe: ⁊. d. q. diſpōnes naturales in entibus naturalibus non ſunt caſu: qm̄ diſpōnes naturales inueniunť in oībus rebus: caſus aute͡z non. D. d. ſ. ut res non habeant cām. i. cū dicimus hoc fit caſu: intendimus hoc fit ſine cauſa agēte: ⁊ forte hoc vult probare hac ratione: oīs naturalia habēt agēs: que aūt habēt agens nō fiūt caſu: ergo nulla naturalia fiunt caſu.

Sed adhuc iterum ſiquidem circuli manent aſtra autē mouenť eadē ⁊ ſimiliter erit irrationabilia. accidit enim velocius moueri que extra ⁊ velocitates eſſe ſm magnitudines circuloꝝ: qm̄ quidē igiť neq͡z vtraq͡z moueri rationabile neq͡z aſtrum ſolū. relinquiť circulos quidem moueri aſtra autē quieſcere ⁊ infixa circulis ferri. ſolum eni͂ vtiq͡z ſic nullū irrationabile accidit. celeriorē enim eſſe maioris circuli velocitatē rationabile eoꝝ qui circa idē centrū collocatoꝝ: ſicut eni͂ in alijs maius corpus velocius ferť propria latiōe

ſic ⁊ in circularibus. maioꝛ enī ablatarū ab his que ex centro maioris circuli deciſio.

Reuertamur igiꝰ ⁊ dicamus ꝙ ſi ſint circuli quieſcētes ⁊ ſtelle mote erit etiā inopinabile ⁊ ex̄ ratione propter cauſam quā diximus. accidit.n. ut motus ſtellarū ſit ſm magnitudinē circuloꝝ dicamus igiꝰ ꝙ declaratū eſt ⁊ manifeſtuȝ ꝙ nō eſt poſſibile ut circuli ⁊ ſtelle moueanꝰ inſimul: neqȝ ut ſtelle moueanꝰ. remanet igitur dicere ut circuli moueanꝰ tm̄ ⁊ ſtelle ſunt quieſcentes fixe in circulis ⁊ circuli deferunt eas: qm̄ qum fuerit huiuſmodi non accidit ut iſte ſermo ſit extra rationē: qm̄ neceſſariū ē ut velocitas motus oꝛbis maioꝝ oꝛbiū poſitoꝝ in eodeȝ loco ſit ſm motū magnitudinis ſue. ſicut igitur in alijs coꝛporibus circularibus coꝛpus maius mouetur citius: ſic ⁊ de coꝛpibus circularibus: dico ꝙ coꝛpus maius earum mouetur citius ſm ſuam magnitudinem.

46 Qū poſuit ꝙ diſpōnes ſtellarū cū ſuis oꝛbibꝰ ſūt tres: aut ambo ſint mota: aut oꝛbis quieſcēs ⁊ ſtella mota: aut tertiū quod intendit ꝓbare.ſ. ꝙ ſtella ſit fixa ⁊ oꝛbis motus. ⁊ qū deſtruxit primā diuiſionē: icepit deſtruere ſcḋaȝ ⁊ dixit: reuertamur igiꝰ ⁊c̄.i. ꝙ idē impoſſibile ſequiꝰ hāc poſitionē ⁊ poſitionē p̄dictā.ſ. ꝙ ſtella nō habet motuȝ propriū ſed motus eius erit ſm magnitudinē circuli in q̄ moueꝰ ita ꝙ ſi ſtella que ē in maioꝛi circulo eſſet in minoꝛi reuerteretꝰ tardius ⁊ ecōuerſo. ſed foꝛte pōt aliquis dicere ꝙ hoc non ſequiꝰ niſi poſuerimus ipſos motus inſimul: qm̄ qum poſuerimus motū vtriuſqȝ ipſoꝝ naturalem ei ⁊ terminatū ꝯtinget ut equalitas motus in ambobus accideret caſu: ⁊ qū hoc eſt impoſſibile ꝯtingit ut motuſ ſtelle ſit ſm motuȝ oꝛbis ꝓpriȝ. in hac vō diuiſione qꝛ oꝛbis non habet motū non eſt remotuȝ imaginari ꝙ ōis ſtella moueꝰ ſuper circulū ꝓpriū motu naturali in quo eſt poſſibile velocitas aut tarditas: qm̄ in prima diuiſione non fuit hoc impoſſibile niſi qꝛ cōplementū ſue reuolutiōis cū reuolutiōe oꝛbis in quo eſt ꝯtingit ut ſit caſu. in hac autē poſitiōe non ſequiꝰ hoc qum oꝛbis in quo eſt ſtella ponaꝰ eſſe quieſcēs. Et reſponſio eſt ꝙ Ariſ. nō ꝯſiderauit tm̄ caſū qui fit inter oꝛbē ⁊ ſtellā in quo eſt: ſed caſuȝ qui fit inī quālibet ſtellarū ⁊ alias. videmꝰ enī ꝙ ſtelle cōplent ſuas reuolutiōes in eodē tpe: quāuis oꝛbes earū maxime differant in magnitudine ⁊ paruitate.ſ. in reuolutiōe diurna. ſi igiꝰ motus cuiuſlibet earū eſt naturalis qū omnes faciant vnā reuolutionē in eodē tpe neceſſario erit caſu: qḋ ē impoſſibile: ⁊ qū hoc eſt impoſſibile neceſſariū eſt ut motus cuiuſlibet earū ſequaꝰ magnitudinē ⁊ paruitatē ſuoꝝ circuloꝝ. ꝙ ſequiꝰ etiā aliud impoſſibile: ⁊ ē: vt ſtelle nō habeant motū ꝓpriū: hoc igiꝰ intendebat qū dixit: ꝓpter cauſā quā diximus.i. ꝓpter cām ſimilem illi quā diximuſ ⁊ qū deſtruxit vtrāqȝ diuiſionē cōcludit tertiā.ſ. ut ſtelle ſunt quieſcētes ⁊ oꝛbes moti: ⁊ iō dixit: opoꝛtet nos igitur dicere ꝙ circuli moueꝰ ⁊c̄. ⁊ non debes intelligere p fixionē ut intelligaꝰ ex fixione fixio rerū grauiū qū illa coꝛpa ſunt fixa in locis nō ꝓprijs. hoc autē coꝛpus non eſt niſi i ſuo loco: nec poteſt recipere motū rectū neqȝ violēte neqȝ naturaliꝰ: qm̄ ſi reciperet eū violente recipet eū naturaliꝰ: ⁊ iō apparet ꝙ non recipiat diuiſionē: qm̄ ſi reciperet eaȝ acciperet ⁊ coꝛruptionē. D. o. neceſſariū eſt.n. vt velocitaſ ⁊c̄.i. ⁊ hoc qḋ diximꝰ eſt neceſſariū: qꝛ neceſſariū eſt vt velocitas maioris oꝛbis ſit ſm ſuaȝ ꝓpoꝛtionē ad oꝛbes ex quibus ꝯtineꝰ qū fuerint moti in eodē loco ſuper eundeȝ polū ⁊ idem centrū: ⁊ hoc non ꝯtingit in ſtellis neceſſario cū oꝛbibꝰ nec i eis ad inuicē niſi caſu: quapropter neceſſe eſt ut ſtelle ſint q̇eſcētes in iſto motu diurno ⁊ oꝛbes moti ⁊ qū dixit: ꝙ oꝛbis qui ꝯtinet oꝛbes quȝ moueꝰ inſimul neceſſe eſt ut motus coꝝ ſint in eodē loco.i. ſuper ideȝ centrū ⁊ eundē poluȝ. ⁊ ꝙ hoc eſt cā ꝙ propoꝛtio velocitatis motus eius ad motū coꝝ eſt ſicut ꝓpoꝛtio ſue quātitatis ad quātitatē coꝝ: incepit dicere ꝙ ſimiliter ſequiꝰ hoc in coꝛporibus rotundis ſicut in rectis: qm̄ ſi fuerint duo coꝛpoꝛa ptrāſeuntia duo ſpatia in tpe equali: neceſſe eſt ut ꝓpoꝛtio velocitatis ad velocitatē ſit ſicut ſpatij ad ſpatium ⁊ ꝙ hoc ſit in circulari ſicut in recto. ⁊ qꝛ ſpatiū in circulari eſt magnitudo ipſius coꝛpis: neceſſe eſt ut ꝓpoꝛtio velocitatis ad velocitatē ſit ſicut in recto. ⁊ qꝛ ſpatiū in circulari vnius ad alterū ſit ſicut propoꝛtio magnitudinis vniꝰ ad alterā: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: ⁊ ſicut in alijs coꝛpibꝰ ⁊c̄.i. ⁊ ſicut coꝛpus maius.i. ſpatiū maius qū poſuerimus pertrāſiri ab aliquo moto in aliquo tpe in quo aliud motum ptranſit maius ſpatiū: cōtinget ut pertrāſiens coꝛpus maius ſit velocius: ita dūt eſt de coꝛpibus ſpericis.ſ. ꝙ qū coꝛpus maius mouebiꝰ in minoꝛi in eodē tempoꝛe: neceſſe eſt ut motus eius ſit velocioꝛ minoꝛi ſm ꝓpoꝛtionem ſue magnitudinis ad ipſuȝ. magnitudines.n. in iſtis.ſ. circularibus ſunt ſicut ſpatia in rectis.

Itaqȝ rationabiliter in equali tpe maioꝛ circūferetꝰ circulus ⁊ nō diuelli celū ꝓpter hoc accidȝ ⁊ qꝛ oſtenſum enī cōtinuū ens totum.

Et dicamus etiā ꝙ qū circuli tm̄ mouebūtur non ſtelle nō diuidiꝰ celū neqȝ findetur. ⁊ iaȝ declarauimus ſuperius ꝙ totū celum eſt cōtinuuȝ non ſeparatū omnino.

47 Hec eſt alia demōſtratio accepta a ꝓpōibus predictis declaratū eſt.n. ꝙ coꝛpus celeſte non recipit diuiſionē: qm̄ ſi reciperet diuiſionē reciperet coꝛruptionē: ⁊ etiā ſi reciperet diuiſionē reciperet motū rectū. ⁊ neceſſe eſt ex hoc ut ſtelle non ſint mote ⁊ oꝛbes quieſcētes: ⁊ neceſſe eſt celuȝ eſſe cōtinuū vnū: qꝛ neceſſariū eſt motū eſſe vnū cōtinuū ⁊ vnus motus cōtinuus debet eſſe in vno moto cōtinuo qḋ eſt celū. ⁊ ex hoc bene apparet ut non recipiat diuiſionē in partibus ſicut. d. ⁊ ſup hoc eſt ſuſtentatus.

Adhuc autē qm̄ ſperica aſtra quēadmodū ⁊ alij dicunt: ⁊ nobis cōceſſum dicere ex illo coꝛpoꝛe generātibus. Sperici autē duo motus ſūt per ſe: volutatio ⁊ circūgyratio. ſiquidē enī mouenꝰ aſtra p ſeipſa altero vtriqȝ mouebunꝰ hoꝝ: ſed neutro videtur. Circūgyrata quidē enī vtiqȝ manerent in eodē ⁊ nō transferenꝰ loco: qḋ ⁊ videtur ⁊ oēs dicunt. Adhuc autē omnia quidem rationabile eodē motu moueri. ſolus autē videꝰ aſtroꝝ ſol hoc operari oꝛiens ⁊ occidens: ⁊ iſte nō ꝓpter ipſū ſed ꝓpter elōgationē noſtri viſus viſus enī diſtans lōge nutat ꝓpter infirmitateȝ que cā foꝛte ⁊ eius qḋ ē ſcintillare videri ſtellas fixas: planetas aūt nō ſcintillare: planete quidē enī ꝓpe ſunt. Quare potens exīs ad ipſos pertingit viſus. ad manētes autē tremit ꝓpter longitudinē poꝛrectus valde longe. tremoꝛ autē ipſiꝰ aſtri facit videri eſſe motū. nihil.n. differt moueri viſum aut quod videtur.

Et dicamus etiā ꝙ ſtelle ſunt ſperice rotunde antiq vō hoc dicebāt: nos aūt ꝯfitemur hoc qū poſuerimus eas ex coꝛpe q̄nto ſperico. Et dicamus etiaȝ ꝙ coꝛpus rotundū hȝ duos motus: quoꝝ vnus eſt reuerſus ⁊ alter ſm reuolutionē. Si igiꝰ ſtelle mouerenꝰ neceſſario erit motꝰ eaꝝ vno iſtoꝝ modoꝝ. ſi igitur motus eaꝝ eſſet circulariter dio eſſent fixe i ſuis locis: ⁊ nō videmꝰ eas mutari a ſuis locis ⁊ oēs hoīes ꝯcedūt hoc ⁊ ſi motꝰ earū eſſet huiuſmōi opoꝛteȝ ut motoꝛ

omniũ ſtellarũ eſſet talis: motus vͦ ſolis tm̃ videt moueri iſto motu apud ſuã aſcenſionẽ ⁊ occaſuz. Exiſtimat autẽ eſſe talis diſpõnis non ex ſe ſed quia valde remotũ eſt a viſu. viſus enĩ quz multũ fuerit remotus ⁊ extẽſus reuoluet ꝓpter ſuã debilitatẽ: ⁊ iõ motus totius ſolis exiſtimat eſſe ſm̃ reuolutionẽ. ⁊ ꝓpter hanc cauſaz etiã ⁊ ſtelle fixe vident ſcintillare. ſtelle aũt erratice vident nõ luminoſe qꝛ appꝛopinquãt nobis: ⁊ ꝓpter ſuã ꝓpinquitatẽ cõpꝛehẽdunt a viſu ⁊ peruenit ad eas foꝛtiter qđ non põt in ſtellis fixis ſi nõ annihilarent ꝓpter ſuã remotionẽ. ⁊ quum viſus reuoluet videbit ꝙ ſtella eſt que mouet iſto motu qui eſt ſm̃ reuolutionẽ ⁊ conuerſionem: ⁊ non eſt inopinabile ut viſus uel videns moueat viſum.

48 Hec eſt demõſtratio tertia fundata ſup duas ꝓpõnes quas poſt declarabit ⁊ eſt: ꝙ ſtelle ſunt rotũde: ex q̃ declarat ꝙ ſtelle ſunt quieſcẽtes ſic: ſi ſtelle mouent aut circulariter neceſſario aut titubãdo. D. declarat ꝙ nullo iſtoꝝ modoꝝ mouent: ḡ ſtelle ſũt fixe: qm̃ aũt ſtelle nõ circulariter mouent: videt ſenſu. ⁊ etiã ſi ponerent circulariter moueri tñ fixe eſſent in ſuis locis: qũ nõ mutãt locũ totaliter ſʒ particulariter: ⁊ hoc intẽdebat qũ. d. ſi ḡ motus earũ eſſet circularis eſſent fixe in ſuis locis. i. ꝙ ſi mouerent motu circulari non viderent trãſferri. D. d. ⁊ ſi motus eaꝝ eſſʒ huiuſmodi ⁊c̃. i. qꝛ oẽs ſtelle eiuſdẽ nãe ſunt ſpẽ in coꝛpoꝛibꝰ celeſtibus: ḡ debet apparere iſte motus in oibus ſiue in remotis ſiue in ꝓpinquis. ⁊ ex hoc põt ſciri ꝙ motus q̃ apparet in quibuſdã nõ eſt verus: qũ iſte motus apparet in remotis nõ in ꝓpinquis: ⁊ iõ verificat ꝙ cã eius qđ viſuz eſt de motu ſolis ⁊ ſtellarũ fixarũ eſt remotio eoꝝ: qm̃ ſi nãliter mouerent circulariter. Et ſi hoc qđ videt eſſet verũ neceſſe eſſet ut hoc eſſet cõe alijs ſtellis: ⁊ ſi ita eſſet ꝓpinquioꝛes eſſent digníoꝛes habere iſtũ motũ: ſed nõ eſt ita: ḡ illud qđ apparet in remotis eſt viſio tm̃. ſ. tremoꝛ ⁊ motus qui apparet in eis. ⁊ qđ ſignificat hoc firmiter eſt qđ apparet in ſole. ſol enĩ mouet apud aſcenſionẽ ⁊ occaſũ: ⁊ nõ qũ fuerit in medio celi. qđ autẽ remotũ videt moueri cã eſt: qꝛ locus foꝛme rei qui nõ figurat apud diuerſitatez motus oculi: ⁊ iõ hõ quz aſpicit aliquid ꝯſtringẽdo oculũ ſubtus videbit illud in illo loco alio in quo ꝑus videbat illũ. ⁊ ſilr ſi aſpicit ipſũ vno oculo ſm̃ permutationẽ ⁊ frequẽter fecerit hoc videbit ipſũ q̃ſi motũ: ⁊ qũ ꝓpť diuerſificationẽ oculi videt q̃ſi motũ: ſilr dʒ eſſe qũ ipſa cõpꝛehenſio diuerſificat ꝓpť remotionẽ ſpatij: qm̃ ꝓpter remotionẽ abſcindit ⁊ nõ eſt ꝯſimilis: ⁊ ſic ſtella videt q̃ſi mota ⁊ qũ ſtella fuerit ꝓpinqua eſt cõpꝛehẽſio vniꝰ diſpõnis: ⁊ ſic nõ apparet diuerſificatio in re viſa. hoc igit intẽdebat ꝓpter debilitatẽ viſus ⁊ ſuã reuolutionẽ: qm̃ qũ viſus fuerit ꝓpinquius rei viſe tunc mouebit viſũ ſm̃ eandẽ diſpõem: ⁊ nõ accidet ei diuerſitas aſpectus ꝓpter motũ medij qđ eſt inter viſuz ⁊ rem viſaz: neqꝫ diuerſitas diſpõnis ⁊ qũ fuerit remotũ tunc remotio eius erit debilis: ⁊ tunc accidet ei ut careat ꝯſimilitudine ꝓpter diuerſitatẽ diſpoſitiõis medij. ⁊ qꝛ fit illic quoquo mõ victoꝛia: ⁊ actio inť mouentẽ ⁊ recipientẽ ⁊ ſic motio nõ erit equalis: ⁊ iõ quz fuerit debilis non erit motio eius equalis. ⁊ hoc qđ. d. de cã diuerſificatiõis q̃ apparet in ſole hʒ queſtionẽ: qm̃ ſol ẽ ꝓpinquioꝛ quibuſdã ſtellis ⁊ maioꝛ m̃ in his ſtellis non apparet diuerſificatio. remotio igit nõ ẽ cã diuerſificatõis in ſole: ſed cã eius eſt debilitas viſus aut apud foꝛtitudinẽ luminis ſolis: ſed hoc apparuit apud aſcenſionẽ ⁊ occaſũ ⁊ mediationem apud ſimilitudinem medij: ſed hoc apparuit apud aſcenſionem ⁊ occaſum.

Sed adhuc ꝙ neqꝫ voluant aſtra: qđ enĩʒ volui verti neceſſe eſt. lune autem ſemp patens eſt quod vocat facies. Itaqꝫ qm̃ mota quidẽ per ſe ipſa ꝓprijs moueri motibus rationabile. his autẽ non vident mota: palã qꝛ neqꝫ vtiqꝫ mouebũtur per ſeipſa.

Dicamus etiã ꝙ ſtelle nõ mouent motu titubatõnis: ⁊ hoc manifeſtũ eſt: qꝛ illud qđ titubat neceſſario reuertetur. facies aũt lune ſemp eſt ad nos ⁊ reſpicies nos. Reuertamur ergo ⁊ dicamus ꝙ ſtelle ſi mouerentur per ſe neceſſe eſſʒ vt mouerent per motũ eoꝝ eternũ: ⁊ ſunt illi duo motus quos diximus ſuperius: ſed non vident moueri iſtis motibus: ergo motus eoꝝum non ẽ per ſe omnino.

49 Qũ declarauit ꝙ ſtelle inquantũ ſunt rotunde neceſſe eſt ſi moueant ut moueant circulariter: aut titubãdo non ut moueant ſm̃ vnũ ſiũ ut aĩalia: ⁊ declarauit ꝙ nõ mouent circulariter: ⁊ ſi mouent circulariter nihil ꝓdeſſet in hoc qđ apparet ex motu earũ ab oꝛiẽte in occidentẽ. ⁊ hoc qũ fecit incepit in hoc ca. deſtruere ſcđam diuiſionẽ. ſ. ꝙ non mouerent ſm̃ titubationẽ: qm̃ ſi ita eſſet neceſſe eſſʒ ut inueniret in oibus qũ ſint eiuſdẽ nãe ſpẽ. ⁊ ſi ita eſſet inueniret in luna: ſed manifeſtũ eſt ꝙ luna non mutat neqꝫ reuoluit ſuper ſe ex eius foꝛma que apparet in ea que dicit eius facies. hec enĩ foꝛma eſt in pte eius ⁊ ſemper apparet eiuſdẽ diſpõnis oibus. ſ. aſpiciẽtibus: ⁊ dicti ſunt in huiuſ ꝗ plures ſermões: ⁊ rectioꝛ eſt ꝙ ſit aliq̃ foꝛma in ſupficie lune ita ꝙ illa pars eius nõ recipit lumẽ a ſole ſm̃ motuz recipiẽtis aliarũ partiũ: ⁊ hoc nõ eſt ꝓhibitũ a coꝛpꝛibus celeſtibus: qm̃ ſicut in eis inuenit luminoſum aliquo mõ ita obſcurũ ut luna. vñ. d. Ariſ. in aĩalibꝰ ꝙ nã lune ſilis eſt nature terre. ⁊ intẽdit ꝙ nã eius nõ eſt lumĩoſa niſi ab aliquo ſicut terra ab igne: qđ non eſt ita ſicut apparet in alijs ſtellis. ⁊ qũ diuerſent partes coꝛpoꝛis celeſtis ſm̃ diaphanitatẽ ⁊ nõ diaphanitatẽ: ⁊ illuminationẽ ⁊ nõ illuminationẽ nõ eſt remotũ ut ptes lune diuerſent in receptiõe luminis a ſole. determinatũ eſt. n. de luna ꝙ eius lux acq̃ſita a ſole non eſt ſm̃ fractionẽ. hoc. n. determinauit Auẽmarcha in tractatu ſingulari: ſed illuminatio eius eſt ſm̃ ꝙ luminoſũ illuminat per ſe: ⁊ qũ ita ſit ꝑmo ſit illũioſuz a ſole. D. ꝑuenit ab eo ſm̃ ꝙ lumẽ ꝑuenit ab alijs ſtellis ſcilʒ ut ab oĩ puncto eius exeãt radij infiniti. ⁊ ſi illuminatio eius eſſet ſm̃ reflexionẽ non illuminarent ex terra niſi loca terminata ſm̃ ſuũ ſitũ. nã reflexio non fit niſi ſm̃ angulos terminatoſ. ⁊ ꝯtinget ex hoc in quibuſdã ſitibus ut lumẽ eius nõ ꝑueniret ad terrã: ⁊ totũ hoc eſt manifeſtuz ex aſpectibus. Dicẽtibus aũt ꝙ cã illius foꝛme ẽ aliquod coꝛpus mediũ inter ipſũ: ꝯtingit ut iſta foꝛma habeat diuerſitatẽ aſpectus. declaratũ eſt. n. ꝙ luna habeat diuerſitatẽ aſpectus: ⁊ ſilr ꝯtingit ſi iſta nigredo que apparet ĩ ea eſſet idolũ foꝛme coꝛpoꝝ que ſunt hic: ſicut quidã fingũt ꝙ illud eſt idolũ foꝛme montiũ aut mariũ: qm̃ ſi ita eſſet accideret eis diuerſitas aſpectus: qm̃ cã eius nõ eſſet niſi reflexio: ⁊ reflexio nõ eſt niſi ad loca terminata. ⁊ qũ declarauit ꝙ ſtelle nõ mouent titubãdo: ⁊ iã declarauit ante ꝙ neqꝫ circulariter. d. reuertamur ḡ ⁊ dicamꝰ ⁊c̃. ⁊ ſyllogiſmꝰ ſic cõponit: ſi ſtelle mouent ꝑ ſe mouent aut titubãdo aut circulariter: ſed nõ mouent vel circulariter vel titubãdo: ḡ nõ mouent ꝑ ſe. conſecutio aũt manifeſta ẽ ex hoc qđ poſuit ꝙ ſtelle ſunt rotunde. deſtructio vͦ manifeſta eſt ex hoc qđ poſuit. ſ. ꝙ ſi ſtelle mouent vno iſtoꝝ duoꝝ motuũ: neceſſe eſſet ut inueniret in oibus. ⁊ ſi inueniret in oibꝰ inueniret in luna: ſed nõ inuenit in luna: ḡ nec in alijs ſtellis. ⁊ hoc nõ eſt exemplũ ſed demonſtratio fundata ſup hoc ꝙ ſtelle ſũt eedẽ in ſpẽ nõ in genere ſolũ ſicut putat Auicẽna

⁊ hoc manifeſtū eſt ex fundamētis datis in ſb̃a celeſtiſ corporis: qm̄ iſte opinaṫ in celeſtib' corporibus eē eſſe idē genere ⁊ diuerſi ſpē ꝓpter diuerſitatē partiū ſuoꝝ motuū ⁊ diuerſitatē ſuoꝝ centroꝝ: ⁊ ſi eſſent eadē genere plura ſpe eſſent cōpoſita ex mā ⁊ forma diuerſoꝝ: ⁊ ſi ita eſſent generabilia ⁊ corruptibilia eſſent: ḡ ab aliq̄: ⁊ eſſent illic corpora ꝑora eis: ⁊ om̄e hoc eſt impoſſibile. Diuerſitas autē partiū motuū nō facit diuerſitatē formaꝝ ſpecificarū: qm̄ diuerſitas motuū eſt ex mō diuerſitatis aīaliū in pte dextra ⁊ ſiniſtra. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ iſte diuerſitates inueniuntᷣ in eadē ſpe eius. i. in hoīe. hoc aūt qđ. d. ex diuerſitate cētroꝝ veꝝ ē. ꝙ ſi cētra eoꝝ eſſent ſicut. d. oporteret ꝙ eēnt diuerſa in ſpē ſicut diuerſitas ignis ⁊ aeris: q̄uis loco eoꝝ ſint eadē genere: ⁊ ſilr̄ de terra ⁊ aqua. ⁊ ſi ponanṫ centra diuerſa accidet īpoſſibile qđ diximus. ⁊ hoc qđ faciūt mathematici ꝙ ponūt ecētricos nūq̄. d. hoc Ariſ. ꝫ cā diuerſitatis apud ipſuꝫ ſunt motus lēbab: ſed tn̄ debem' intelligere qū diximus ea eſſe ꝯueniētia in ſpē: ꝯuenientia ſm̄ ꝑus ⁊ poſterius nō ſm̄ vnionē: ⁊ iō natura cuiuſlibet indiuidui eoꝝ ē alia a natura alterius aliq̄ mō: ⁊ nature que mouent ea ſunt cōuenientes huiuſmodi cōuenientia ⁊ diuerſe huiuſmodi diuerſitate.

Adhuc autē irratiōabile nullū organuꝫ ipſis dediſſe naturā ad motū. nihil enī ut cōtingit facit natura: neq̄ȝ de aīalibus curaſſe ſic autē preciosa deſpexiſſe: ſed videṫ queādmodū ſtudioſe factū ex auferre oīa per que cōtingebat ꝓcedere per ſcipſa: ⁊ q2 plurimuꝫ diſtant ab habentibus organa ad motum.

Et dicamus etiā ꝙ extra rationē eſt ut natura ponat ſtellas motas ⁊ nō dedit eis inſtrumentū motus. natura aūt nihil ponit ocioſe ſine cauſa. ⁊ impoſſibile eſt ut natura eſſet ingenita in aīalibus ⁊ dimiſiſſet hec corpora habēria vtiles diſpōnes ⁊ abſtuliſſet eis ea ꝑ que poſſent moueri ꝑ ſe ⁊ remouit eas a rebus hñtib' inſtr̄m motus.

50 Hec ē alia demōſtratio ⁊ quaſi fundaṫ ſup hoc ꝙ aduerſarius non cōcedit ꝙ ſtelle ſunt rotūde neq̄ȝ ꝯcedet eaſ eſſe ſimplices ⁊ ꝙ ſunt trāſlate in loco ⁊ aīate. qui aūt hoc ponet ꝯtinget ei dicere ꝙ nā dedit aīalibus inſtr̄a quibus poſſunt trāſferri eſſentialiṫ in loco ⁊ nō dedit ſtellis q̄ ſūt nobiliores. ⁊ ſi nā intendiſſet ut eſſent mobiles ſine inſtrō intentio eius eſſet ocioſa ſicut ſi intendiſſet in aīalibus ut eſſent mobilia ſine inſtr̄is: ⁊ hoc intendebat qū. d. natura aūt nihil ponit ocioſū. i. nā non ponit in aliq̄ aīaꝫ habēti virtutē mouētē niſi cū inſtr̄is quibuſ poſſunt moueri: aut quibus melius moueṫ aut facilius. ⁊ īpoſſibile eſt ſicut d. ut natura habeat ſollicitudinē circa aīalia in dando inſtrumēta motus: ⁊ dimittat ea que ſunt nobiliora ſine inſtrumēto: ⁊. d. totū hoc: q2 manifeſtū eſt ꝑ ſe ꝙ ſi aduerſarius nō ꝯceſſerit ꝙ ex neceſſitate motus localis cuiuſlibet aīati ſunt inſtr̄a quib' moueṫ: ꝯtinget ei cōcedere ꝙ mot' eius per inſtr̄a eſt melior ⁊ facilior. ⁊ quꝫ. d. ponat ſtellas motas ⁊ non dedit eis inſtr̄a motus: ſi intellexerim' ex eo ꝙ dedit eis inſtr̄a propter melius debemus intelligere ex hoc ꝙ. d. motas. i. motas in actu: ⁊ ſi intellexerimus ꝓpṫ neceſſitatē intelligem' motus in potētia. i. poſuit in eis potētias ꝑmas mouētes: ⁊ totū hoc manifeſtū eſt exercitatis in hac ſcientia. ⁊ ſignificat hoc qđ. d. ⁊ abſtuliſſet eis ea. ſ. inſtrumenta quibus poſſunt moueri ex ſe non ex extrinſeco ſicut moueṫ non animata.

Propter qđ ⁊ rōnabiliter videbiṫ vtiq̄ȝ totū celum ſpericū eſſe ⁊ vnūquodq̄ȝ aſtroꝝ. ad euꝫ quidē. n. qui in ipſo motu ſpera figurarū maxie vtilis: ſic enī vtiq̄ȝ ⁊ velociſſime mouebiṫ ⁊ maxime retinebit ſuiipſius locū. ad euꝫ autē qui in anterius ineptiſſima: nequaq̄ȝ enī ſimilis motis per ſeipſa. nihil. n. depreſſuꝫ habet neq̄ȝ eminēs ſicut rectilineū: ſed plurimū diſtat a figuraꝝ proceſſiuoꝝ corpoꝝ. Qm̄ igiṫ oportet celū moueri eo qui in ipſo motu: alia autē aſtra nō ꝓcedere per ſeipſa. ratōnabiliter vtiq̄ȝ vtrūq̄ȝ erit ſpericū ſic. n. vtiq̄ȝ maxime hoc qdem mouebitur hoc autem quieſcet.

Et dicamus etiā ꝙ oportet ſm̄ hunc modum omnes ꝑſcrutātes de iſtis rebus eſſe cōtentos. ⁊ dr̄ ꝙ totū celū eſt ſpericū: ⁊ ꝙ oīs ſtella eſt ſperica: ⁊ ꝙ figura ſperica eſt cōuenientior oībus figuris motui celi: qm̄ qum fuerit ſpericū moue biṫ motu veloci remanēdo in ſuo loco nō recedendo ab eo oīo. ⁊ ſi figura circulariṫ etiā nō eſt cōueniens motui qui eſt ad ante. ſ. locali: ſed cōuenit linea equalis ſicut remotū a figura corporū motoꝝ motu locali dico ad medium ⁊ a medio. ſi igiṫ ita ſit ⁊ neceſſario eſt ut celuꝫ moueaṫ motu circulari ⁊ ſtelle non ſunt mote per ſe: ⁊ recte eſt ut quelibet ſtellarū ⁊ celi earum ſit circularis ſperica: ⁊ tunc alterum coꝝ erit motum ⁊ alterum quieſcens.

51 Uult in hoc ca. declarare cōuerſū eius qđ declarauit in ca. predicto. Illic enī declarauit ꝙ ſtelle ſunt fixe q2 habēt figurā ſpericā: hic vō ꝙ figurā habēt ſpericā q2 ſunt fixe: ⁊ in hoc non eſt circularis ꝓpō. iam. n. determinatū eſt ꝙ ſunt fixe: nō q2 habēt figurā ſpericā ſed ex aliā. ⁊ abbreuiatio ſui ſermōis eſt ꝙ corpa celeſtia a duobus exiſtunt aut ex motis circulariter tm̄: aut ex quieſcētibus: ⁊ qū ita ſit neceſſe eſt ut figura eoꝝ ſit circularis. Eoꝝ autēꝫ que moueṫ circulariter moueṫ ſm̄ orbes: manifeſtū eſt quꝫ declaratū ſit q2 qđ circulariṫ mouetur debet habere figurā circularē. quieſcētiū vō. ſ. ſtellarū eſt q2 corpora rectaꝝ dimenſionū ſunt ea que recte mouent: ḡ ea que non recte moueṫ nō ſunt rectarū dimēſionū ſed rotunda: ⁊ qū hic adiūgaṫ ꝙ ſtelle nō recte moueṫ q2 ſunt quieſcētes. ſ. ut dimēſiones eaꝝ nō ſunt recte: ḡ neceſſario erunt rotunde ⁊. d. dicamus etiā ꝙ oportet ⁊c̄. i. oportet cōcedere ex his ꝓpōibus quas modo dicemus. ⁊ qū. d. hoc incepit facere rememorationē de quibuſdā rebus ꝑdictiſ ex quib' declarauit ꝙ celū eſt rotundū. ⁊. d. ꝙ figura ſperica eſt cōueniētior ⁊c̄. i. ⁊ oportet credere ꝙ figura celi ē ſperica: q2 bene apparet ꝙ ſperica figura eſt cōuenientior motui circulari q̄ alie figure: q2 iſte motus eſt velociſſim' motuū: q̄obrē debet habere figurā que eſt velociſſima figurarū in reuolutiōe: qm̄ figure celeſtes ⁊ circūferētia earū maior eſt eis. ſ. nō circularibus: q̄propter reuolutio eaꝝ cōplebiṫ neceſſario in tpe maiori q̄ corpoꝝ celeſtiū circulariū. ſ. cōtinentiū corpus equale corpori qđ cōtinet nō circulare. ⁊ qū velocitas motus fuerit in eis equalis: cōtinget ut cōpleat reuolutionē in tēpe minori: q2 magnitudo eius eſt minor ⁊ ſpatiū ſup qđ moueṫ eſt minus: ⁊ iā diximus hoc. D. d. remanēdo in ſuis locis: ⁊. d. hoc q2 circulare nō habet nām moueri circulariṫ ſed recte. quꝫ igiṫ hoc corpus nō mutat locū totaliṫ qum in rei veritate non ſit in loco ꝓpter hoc fuit ſperice figure. ſpera autē habet naturā talē ut nō moueaṫ ſm̄ totū ſed ſm̄ partes: ⁊ iō neceſſe eſt ut corpus qđ ſm̄ totū nō eſt in loco quꝫ nihil ſit extra ipſuꝫ ſit ſpericuꝫ. D. d. ſi igiṫ figura circularis etiā nō eſt ꝯueniēs ⁊c̄. i. ⁊ ſi figura circularis nō ꝯuenit motui recto. ſ. qui ad mediū eſt ⁊ a medio debet cōuenire ei qđ recte moueṫ: ⁊ qđ non recte moueṫ: aut moueṫ circulariter: aut quieſcit. Et ꝯcludit ex hoc ꝙ figura circularis conuenit ei quod circulariṫ mouetur. ſ. corpori celeſti: ⁊ eis que ſemper quieſcunt ſcilicꝫ ſtellis.

Manifeſtū autē ex his qm̄ ⁊ dicere fieri latoꝝ armoniam tāq̄ȝ conſonantibus factis ſonis: leuiter quideȝ dictum eſt ⁊ ſuperflue a dicentibus non etiā ſic ſe habet veritas. videtur autem quibuſdā neceſſariū eſſe tantis latis corporibus fieri ſonū: quoniā ⁊ his que apud nos neqȝ moles habentibus equales neqȝ ſimili velocitate latis ſolis ⁊ lune. adhuc auteȝ tantoꝝ multitudinem aſtroꝝ ⁊ magnitudinē latoꝝ velocitate tali lationem: impoſſibile non fieri ſonū difficilē quandaȝ magnitudinē. Supponentes etiā hoc ⁊ velocitates ex elongatiōibus habere cōſonantiarum ratiōes armonicā dicunt fieri voceȝ latoꝝ in circuitu aſtroꝝ. Qm̄ autē irratiōabile videtur non coaudire nos vocem hanc. cauſam hoc dicunt eſſe genitis cōfeſtim exiſtere ſonū. quare nō permanet eſſe ad contrariū ſilentiū. ad inuicem eniȝ vocis ⁊ ſilentij eſſe diiudicationem. itaqȝ quēadmodū eris malleatoribus propter cōſuetudinē nihil videt̄ differre ⁊ hominibus ideȝ accidere. hoc autē quēadmodū dictum eſt prius alliciens quidem dicunt ⁊ muſice: impoſſibile autē hunc habere modum.

Et dicamus ꝙ manifeſtuȝ eſt etiam ex eis que diximus etiam in ſermone dicentis ꝙ accidit ex motu orbium ⁊ ſtellarū vox muſicalis propter cōſonantiā colliſionis motus orbium ⁊ ſtellarū ⁊ dicens hoc dicit hoc inuerecunde ⁊ fatue: ⁊ veritas eius eſt in oppoſito. quidā eniȝ exiſtimant ꝙ ex motu hoꝝ corpoꝝ maximoꝝ accidit colliſio neceſſaria. videmus.n. ꝙ corpora que non ſunt in magnitudine ſolis ⁊ lune neqȝ in ſua velocitate: quū mouebunt̄ accidit ex motu eoruȝ magnus ſonus neceſſario. ⁊ dixerunt etiā ꝙ impoſſibile eſt ꝙ motus iſtarum ſtellaꝝ multaruȝ ⁊ magnarū ſit ita velox ſine ſono ⁊ voce. ⁊ quum hoc impoſſibile eſt ⁊ velocitas earū eſt ſm̄ ſuaȝ reuolutionē ad inuicem: neceſſario erit ſonus q accidit ex motu eoꝝ habens formā muſicalē extraneā. ſed illi bene ſciunt ꝙ ſuus ſermo eſt extra rationē. ſ. ut ita habeant magnuȝ ſonū ⁊ nos nō poſſumus audire: ⁊ inquiunt ꝙ cauſa eius eſt ꝙ quum nati ſumus cadit in auditū noſtrum ſonus orbiū ⁊ ſtellaꝝ ⁊ replet ipſuȝ: ⁊ propter hoc nō poſſumus diſtinguere iſtum ſonū a ſilentio. cognitio.n. ſoni non eſt niſi propter ſuū cōtrarium ⁊ dico ꝙ ſilentiū ſignificat cognitionē ſoni: ⁊ teſtant̄ hoc malleatores: iſti eni neſciunt nec ſcire poſſunt diſtinguere inter ſonum ⁊ ſilentiuȝ: ⁊ q̄a auditus eoꝝ ſunt pleni ſilentio: ⁊ hoc etiaȝ accidit hominibus qui nō poſſunt diſtinguere rem in qua ſunt aſſueti a ſuo contrario ſicut diſtinguunt non aſſueti.

52 Quum declarauit ꝙ impoſſibile eſt ut moueant̄ ſtelle ꝑ ſe: ⁊ ꝯtingeret ſi mouerent̄ per ſe ꝓpter magnitudinē eaꝝ ⁊ velocitatē ⁊ ꝓpter diuiſionē corporis in quo mouentur ut haberent magnū ſonū: narrauit ꝙ ex hoc qđ declarauit ꝙ impoſſibile eſt ut moueant̄ per ſe declarabit error fingentiū ꝙ ſtelle ⁊ orbes habent ſonos: ⁊. d. manifeſtū ē ex eis que diximus. ſ. error dicētiū ꝙ ex motibus ſtellarū ⁊ celi fiant ſoni cōſonātes: ⁊ dicens hoc eſt valde ſtultus. Eſt.n. dicere ꝙ habēt ſonos ſed ſonos cōſonātes: eſt valde remotū. Deinde inducit ratōes eoꝝ: ⁊. d. quidā.n. exiſtimāt ⁊c̄. i. ⁊ dicētes hoc dicunt ratiocinādo. dicūt eni ꝙ nos videmus corpora que ſunt minora in magnitudine ⁊ velocitate facere qū mouent̄ ſonos magnos: ḡ per locū a maiori cōtinget ꝙ ex motibus eoꝝ corpoꝝ fiant ſoni etiā ⁊ qū neceſſe eſt ut ex motibus eoꝝ fiunt ſoni qui dicūt eē ſm̄ magnitudinē eoꝝ ad inuicē ⁊ ſ3 velocitatē eoꝝ ad inuicē. ⁊ iſte quātitates inueniunt̄ in eis ſm̄ ꝓportiōnes ꝯuenientes: neceſſe eſt ut illi ſoni ſint cōſonantes. D. d. ſed illi bene ſciunt ⁊c̄. i. ⁊ dicētes hoc bene ſciunt ꝙ magna q̄ſtio accidit eis. ſ. ut talia corpora habeāt ſonū ⁊ nō audiātur. D. dedit rationē eoꝝ: ⁊. d. ⁊ inquiūt ꝙ cā ⁊c̄. i. ⁊ rectū eſt ut nō audiamus ſonū quia a principio natiuitatis cadunt in noſtrū auditū iſti ſoni ⁊ replent ipſuȝ: quapropter non poſſumus diſtinguere ipſuȝ a ſuo cōtrario qđ eſt eius priuatio: ⁊ nihil cognoſcit̄ niſi per ſuū ꝯtrariū. ⁊ q2 nō cōprehendim᷒ in alia hora ſilentiū qđ eſt priuatio iſtoꝝ ſonoꝝ neceſſe eſt ut nō cōprehendamus hunc ſonū. ⁊ dant rōneȝ in hoc qđ accidit malleātibus q2 nō poſſunt diſtinguere inter mallei ſonos ⁊ eius ſilentiū ꝓpt̄ cōſuetudinē.

Non eni ſolum nihil audire incōueniens de quo ſoluendi aſſumunt cauſam ſed ⁊ nihil pati ſenſu. excellētes eni ſoni deſtruunt etiā inanimatoꝝ corpoꝝ moles: puta qui tonitrui diſſipat lapides ⁊ durabiliora corpoꝝ. tantis autē latis ⁊ ſono pertranſeunte ad eam que fertur magnitudinē multo magis neceſſariū ꝯtingere huc ⁊ valitudinē intollerabilē eſſe violentie.

Et dixerunt hoc ſtulte ſicut diximus ſuperius ⁊ ſermo eoꝝ impoſſibilis. ſ. ꝙ motus corporuȝ altiſſimoꝝ faciat ſonū ⁊ non audiatur. ⁊ cā quaȝ dixerunt in hoc eſt valde debilis q̄ȝuis non audiamus ſonuȝ motuū orbium ⁊ ſtellarum ꝓpt̄ cauſam quā dixerunt quum deberent operari in nobis aliquid q̄ȝuis non ſentiremus ipſos. ſoni eni magni operant̄ i ſpiſſitudinē corpoꝝ. V.g. ſonus tonitrui ſcindit lapides ⁊ corpora fortia. Si igit̄ ſonus tonitrui faceret hoc dignior eſt facere hunc ſonum qui fit ex motu corpoꝝ multorum ⁊ magnoꝝ: ⁊ ꝙ ꝑueniat ad nos neceſſario ⁊ nos nō poſſumus ſuſtinere ⁊ ꝙ fugiamus ab eius victoria.

53 Dicit ꝙ queſtio que cōtingit eis eſt valde magna: ⁊ diſſolutio eoꝝ eſt debilis valde: qm̄ malleantibus accidit ut nō audiant ſed nō ut patiant̄ neq̄ noceant̄ ab eis. ⁊ quum narrauit ꝙ cā eoꝝ eſt debilis ꝓpter hoc. d. īpoſſibilitatē que cōtingit eis: ⁊. d. qm̄ q̄uis nō audiamus ⁊c̄. i. ⁊ ſi cōceſſerimus eis hāc cām tn̄ neceſſe eſt ut illi ſoni operent̄ aliquid in nos q̄uis nō audimus eos. ſoni eni fiunt ex motu in aere a ꝑcutiente ipſum. D. dedit rōneȝ ſuper hoc qđ d. ⁊ dixit: ſoni eni magni ⁊c̄. i. ⁊ ſignū ſi corpora altiſſima haberēt ſonū diuidentē aerē. neceſſe eſſet ut oīa que ſunt hic eoꝝ corrūperent̄ ex timore: qm̄ ſonus tonitrui magni ſcindit lapidē ⁊ terrā diuidit: ḡ corpora ſtellarū ſi haberēt ſonū digniora ſunt facere plus q̄ faciāt tonitruū: qm̄ nulla ꝓportiō eſt inter magnitudinē corpoꝝ celeſtiū ⁊ magnitudinē corporū facientiū tonitrua neq̄ in magnitudine: neq̄ in violentiis mot᷒: neq̄ ī velocitate: qđ ⁊ Themiſti᷒ dicit in hoc loco. ſ. ꝙ ꝓpter remotionē non operant̄ nihil oīo. nulla eni eſt ꝓportio inter magnitudinē illoꝝ corporū ⁊ remotionē eoꝝ. ſ. ꝙ magnitudo illoꝝ ē multiplex ad remotionē. nos eñt videmus ꝙ ſoni ꝑueniunt ex ſpatijs multo maioribus q̄ ſunt corpora facientia illos: ⁊ hoc erit quȝ poſuerimus ꝙ habentia ſonū ſunt iſta corpa celeſtia. Si eñt dixerūt ꝙ ſtelle tm̄: ꝯtingit eis ſimilit̄ ut ex violentia ſuoꝝ motuū. videmus.n. ꝙ violētia motus eſt cā fortitudinis ſoni ſicut ē magnitudo moti. ſi igit̄ motus ſtellaꝝ eſt velociſſim᷒ motuū ⁊ maxime in motu diurno: neceſſe eſt ut ſi diuiderēt corpus ī iſto motu maxime veloci: ⁊ haberēt maximū ſonū: qm̄ quāto magis orbis fuerit maior

tanto magis ſtella erit velocior. ⁊ quum magnitudo ⁊ multitudo ſtellarum que ſunt in orbe fixo ſicut mathematici dicunt ⁊ fuerint cōſiderate: ⁊ fuerit etiā ꝯſideratū hoc qḋ dicūt naturales ꝙ iſte motus eſt velociſſimus motuū quꝫ illud ſpatiū ſit maximū ſpatioꝝ: ⁊ tēpus eſt minimū temporꝝ in quibus orbes cōplent ſuos circulos: neceſſe eſt ſi haberent ſonos ut peruenirent ad nos. ⁊ vniuerſalit̃ deſtructio iſtius ſermonis apparet multis modis: impoſſibile igit̃ eſt ut perueniat ad nos calor qui fit ex motu eoꝝ ⁊ non perueniat ſonus qui fit ex iſto motu.

Sed rationabiliter neqꝫ audimus neqꝫ patientia videnẗ corpora violentā nullam paſſionē propter non ſonare. Simul autē erit ⁊ cauſa horū manifeſta ⁊ teſtimoniū dictoꝝ nobis ſermonū ꝙ ſunt veri. dubitatū enī ⁊ faciens pythagoricos dicere ſymphoniam latorū nobis erit argumentū. quecūqꝫ quidē ſm ſeipſa ferunẗ faciūt ſonū ⁊ plagā: quecūqꝫ autē in lato īfixa ſūt aut exiſtunt: queādmodū in naui partes non poſſibile ē ſonare neqꝫ rurſus nauis ſi feraẗ in fluuio.

Et dicamus etiā ꝙ nos non audimus ex motu orbiū ⁊ ſtellarū ſonū: ⁊ ꝙ corpora nihil timoroſuꝫ recipiunt ex motu orbiū neqꝫ aliquā paſſionē qm̄ non habent ſonum neqꝫ rugitū. Et cā eius eſt manifeſta ex predictis: ⁊ verificatur noſter ſermo: ⁊ crederetur ex ſermone dicentis ꝙ ſi omnes ſtelle ſunt fixe. Pythagoricos autem induxit error ad dicendū ꝙ motus ſuperior habꝫ motū muſicaleꝫ ex hoc qḋ vident apud nos ꝙ omne figuratuꝫ facit ſonū ⁊ rugitū: ⁊ ꝙ om̄e qḋ illic eſt eſt firmū ⁊ ligatū in motu: ut partes nauis non faciunt ſonū neqꝫ rugitū neqꝫ ex motu nauis accidit etiā ſonus qū mota fuerit in fluuio currente velocis motus.

54 Qum declarauit ꝙ ſtelle ⁊ vniuerſaliter corpora altiſſima nō habent ſonū qm̄ ſi haberent ſonū audireẗ: ⁊ iſte ſermo eſt ſermo quo vult declarare in hoc ſermone q̇ fit quaſi ꝑpter quid: ⁊. d. ⁊ dicamus etiā ⁊c̃. i. dicamus etiaꝫ nos ꝙ ſonus ſtellarū nō audiẗ neqꝫ operaẗ per ſuos motꝰ in nos operatiōe qua corrūpent ꝑpter cauſaꝫ quā diximꝰ ſuperius. ⁊ hoc intēdebat qū. d. ⁊ cā eius eſt manifeſta ex predictis. i. ⁊ cauſa ꝑpter quā apparet ꝙ ſtelle nō habent ſonū neqꝫ operanẗ operatiōe extra naturā: ⁊ hoc eſt qḋ ē iam declaratū. ſ. ꝙ ſtelle nō mouenẗ. Deinde dedit teſtimoniū ex ſermōe antiquoꝝ qui cōueniūt ei in hoc ſermone ⁊. d. ⁊ verificaẗ noſter ſermo ex ſermōe antiquoꝝ ꝙ ſtelle ſunt fixe: ⁊ in hoc cōueniūt mathematici omnes. Deinde dedit aliam rationē ⁊. d. pythagoricos aūt ⁊c̃. i. pythagoricos intrat error: ⁊ hoc manifeſtū eſt ex hoc mō: ⁊ eſt: ꝙ omne corpus habens figurā per ſe qum mouebiẗ ex ſe in corpore quieſcente facit ſonum: ⁊ ꝙ omne corpus ligatuꝫ cū aliquo qum mouebiẗ per motū iſtius alterius nō habebit ſonū: ut partes nauis ī naue: ⁊ ꝙ omne corpus etiā motū per ſe quꝫ mouebiẗ in motu equali ſuo motui aut velociori non facit ſonum ſicut eſt de naue qum currit in fluuio velocis motus.

Quāuis eiſdē ratōnibus vtiqꝫ habebit dicere ꝙ inconueniens ſi non qui fertur malus ⁊ puppis facit ſonum multū tante nauis: aut iterū ipa nauis mota. quod autē in non lato fertur facit ſonū. in lato aūt continue ⁊ non faciēs plagam impoſſibile ſonare.

Si igitur aliquis dixerit ꝙ impoſſibile eſt ut nō aliquid accidat ex motu pectoris nauis ⁊ pedis eius magnus rugitus: ⁊ ut nō accidat etiam ſonus ex motu nauis. Dicemus ꝙ ſi delatū eſt qḋ eſt diſtinctum a latore accidet ab eo ſonus. ſi igitur delatum fuerit continuū cum latore non accidet ſonus neqꝫ rugitus.

55 Qum poſuit ꝙ a corpore ligato cū alio corpore nō acciderit ſonus. ⁊ aliquis poſſet obijcere de pede nauis ⁊ pectore: qm̄ vtrūqꝫ ligatū eſt cū naue ⁊ facit ſonū: dedit reſponſū ⁊. d. ꝙ ſi delatū fuerit qḋ eſt diſtinctū ⁊c̃. i. ꝙ ſi illḋ quod eſt ligatū qḋ moueẗ per motum rei cū qua ligatum fuerit extrinſecū a latore. i. intrans in aquā aut in aere: ⁊ hoc intendebat qū. d. diſtinctū a latore habebit vocē: ⁊ ſi nō fuerit extrinſecū nō habebit vocē: qm̄ alie partes nauis que nō ſunt extrīſece ab ea neqꝫ in aere neqꝫ in aqua nō habent vocem nauis: aut eſt delata in fluuio ⁊ copulata cū parte aque que defert eā nō diſtincta ab ea ⁊ quaſi cum ea ligata: quapropter nō dat ſonum. ſonus autē erit qum curſus aque colliditur cum naui. ſ. quꝫ nauis intrat aquam diuidens eam.

Quare hoc dicendū ꝙ ſiquidē ferebantur corpora horum: ſiue in aeris multitudineꝫ expanſa per totū: ſiue ignis: queādmodū omnes neceſſariū facere ſup naturalē magnitudinē ſonuꝫ: hoc autem facto ⁊ huc pertingere ⁊ perimere. itaqꝫ quoniā nō videtur hoc accidens neqꝫ vtiqꝫ animata neqꝫ violenta ferretur latione nullū ipſoꝝ velut futurū prouidente natura: quoniā nō hoc modo ſe habente motu nihil vtiqꝫ erit circa hūc locū ſimiliẗ habēs. Quod quidē igitur ſperica ſunt aſtra ⁊ ꝙ non mouentur ꝑ ſeipſa dictū eſt.

Si igitur ita ſit dicamus etiā ꝙ ſi motus corporꝝ ſuperioꝝ eſſet ī aere multo reuoluto in vmbra aut igne: ſicut dicunt fingētes hoc: accideret neceſſario ex motu eoꝝ ſonus ⁊ rugitus ⁊ non perueniret ad nos iſte ſonus ⁊ operabitur ī nos ⁊ diuidet corpora mortalia: quoniā quꝫ non facimus cōparationē de hoc qḋ diximus in iſtis corporibus que diximus: ⁊ eſt apud nos ex motu illoꝝ corporꝝ ſuperioꝝ: manifeſtū eſt ꝙ ſtelle non habent motū dīo neqꝫ animatū neqꝫ violentū neceſſario. tunc aūt natura ſtetit qum fecit ſtellas non motas quaſi ſciret hoc qḋ accideret ex motu earū: quapropter fuit ingeniata hoc ingenio ⁊ fecit ipſas fixas remanentes fixas. ſ. firmas: quoniā ſi mouerentur nihil figeretur ex eis que ſunt apud nos in ſua diſpoſitiōe: ⁊ oīa corrumperentur ex fortitudine ſui ſoni ⁊ rugitus. manifeſtum eſt igitur ꝙ figura ſtellarum eſt ſperica rotunda ⁊ ꝙ ſtelle ſunt fixe ⁊ firmate nō mote omnino.

56 Qum declarauit ꝙ motum quod debet habere ſonuꝫ eſt motum qḋ habet figurā terminatā qum mouebiẗ per ſe in aliquo ⁊ diuiſionē ⁊ ſcindet ipſuꝫ. ⁊ quꝫ fuerit motū per motū alterius ſi fuerit ligatū cum illo altero nō faciet ſonū. ſ. qū fuerit para nō ꝑueniens ⁊ proueniens a moto per ſe: ⁊ ꝙ motū per ſe ſi mouebiẗ in moto non faciet ſonū: ut nauis in fluuio que eſt velocioris motus q̄ nauis. Apparuit. n. ex hoc ꝙ ſi poſitus fuerit motus ſtellarū facere ſonū neceſſe fuit ut ſint mote per ſe in aere copulato nobis aut in igne copulato cū iſto aere: ⁊ hoc intendit qū dixit: ſi igiẗ ita ſit dicamus ⁊c̃. i. ⁊ qum declaratū eſt ꝙ nullus ſonus accidat ab aliquo modo motoꝝ niſi ex habentibus figuras quꝫ fuerint mota per ſe in corpore cōtinēte ea recipiente motum. V. g. igne aut aere ⁊ illud corpus fuerit quieſcens: ⁊ qḋ eſt ligatū cū talibus iſtoꝝ corporꝝ nō faciet ſonū neqꝫ moueẗ ex eis in moto velociori ſuo motu: manifeſtum eſt ꝙ ſi ſtelle habent ſonū ꝙ neceſſe eſt ut moueanẗ per ſe in aere aut in igne ⁊ ꝙ non ſunt ligate cū

altero: ⁊ qum ita ſit neceſſe eſt ut diuidant iſtum aerem ⁊ ignē per magnū ſonū ⁊ maximū rugitū propter magnitudinē ſuoꝝ corpoꝝ ⁊ velocitatē motus: ⁊ qum ita ſit neceſſe eſt ut nō concedat motus eoꝝ: ⁊ quia nan ſit ita neceſſe eſt ut ſtelle non habeāt motū per ſe oio neqꝫ naturalem neqꝫ animalē. Deinde dedit cauſaꝫ finalē propter quā neceſſe eſt ꝙ iſte ſtelle non moueant omnino per ſe: ⁊ q̄uis hoc impoſſibile eſt in eis ex natura eoꝝ: tñ illud quod eſt ex neceſſitate cōueniet ei qđ eſt ex fine: ⁊. d. ⁊ ſterit natura qum fecit ſtellas non motas ⁊c̄. i. ⁊ quia creator poſuit eas partes motas proceſſit via qua cōſeruarent oia que ſunt hic: qm̄ ſi eſſent mote per ſe neceſſario corrūperēt eo que ſunt hic: ⁊ ſuus ſermo in hoc eſt intellectus per ſe: ⁊ non ē intelligendū ex hoc ꝙ fuit poſſibile ut faceret eas motas per ſe: qm̄ non eſt in naturis eoꝝ moueri in motu recto. ⁊ ſi eſſent mote per ſe mouerent motu recto. ſꝫ creator optime fecit qum poſuit ſubſtantiaꝫ eoꝝ conuenientē ſaluti eoꝝ que ſunt hic quaſi ſciret qđ accideret ex hoc. ſ. ꝙ ſubſtantia earū eſſet alia ſubſtātia. Et debes ſcire ꝙ hoc qđ poſuit hic eſt ſicut cōſequens cōuertibile. ſ. ꝙ ſi eſſent nō ligate facerent ſonū: ⁊ ſi nō facerent ſonū eſſent ligate: ⁊ eſt cōuerſio cōtradictiōis prime. Themiſtius aūt dixit ꝙ hoc neqꝫ eſt cōſequens neqꝫ conuertibile. poſſibile eſt. n. apud ipſum ut illud quod nō eſt ligatū non faciat ſonū: quia nō omne quod eſt ligatū faciat ſonū. ſimiliter ⁊ poſſibile eſt ut illud qđ non faciat ſonū ſit non ligatū. cauſe eni ſoni ⁊ priuatiōis eius non eſt priuatio ligamenti aut ligamētū ut declaratū eſt in libro de anima: ſed iſte ſermo non conuertit neqꝫ eſt verificatus niſi qum acceptus fuerit in ſtellis propter velocitatē ⁊ magnitudinē ⁊ multitudinē earū D. d. ⁊ qum declaratū eſt ⁊c̄. i. ꝙ vtrūqꝫ illaꝝ determinatū eſt ex ſecunda intentione: non quia declaratio in hoc eſt circularis. ſ. ex eadem parte: ſed ex duabus partibus diuerſis.

De ordine autem ipſoꝝ quo quidem mō ſingula ponuntur. ⁊ hec quidē eſſe priora: hec aūt poſteriora: ⁊ quomodo ſe habent ad inuicē elōgatiōibus ex his que circa aſtrologiā cōſideret dicitur enim ſufficienter.

Et dicamus etiam de ordine ſtellarū ⁊ expulſione earū ⁊ de ſitu cuiuſlibet earū que ſit prima ⁊ que poſterior: ⁊ de remotione earum ab inuicem: ⁊ iam diximus oia iſta in noſtro libro qui vocatur aſtrologia.

57 Intendit per ordinē ſtellarum hoc. ſ. ſuperioritatem ⁊ inferioritatē: ⁊ intendit per expulſionē quantitatē motuū earū ⁊ numerū: ⁊ intendit per ſitū: ſitum cuiuſlibet orbis in reſpectu orbis ſtelle que eſt ſupra ipſū. ſitus eni in ſpera inuenit duobus modis. ſ. ſm ꝙ cōtinetur ab alia ſpera ſi fuerit huiuſmodi ⁊ ſm ſperā quam ipſa continet: ⁊ hoc neceſſaria eſt in ai ſpera mota. ſ. ꝙ contineat corpus ſpericū ut predictū eſt in libro predicto: ⁊ cognitio huius eſt cōſequēs ex cognitiōe ordinis. cognitio aūt remotionū earū eſt cognitio quantitatis ſpiſſitudinis que eſt inter vtrāqꝫ ſtellā: ⁊ in hac ſcientia concedunt omnia iſta fere ab aſtrologo. Deinde laborat in dicēda cāis iſtoꝝ ex natura iſtoꝝ corpoꝝ ⁊ natura ſuoꝝ mouentiū. naturalis vō ⁊ aſtrologus cōicant in conſideratiōe iſtarū queſtionū: ⁊ tñ aſtrologus in maiori parte dat: quia nihil non dat propter quid ⁊ qđ dat aſtrologus in maior parte non eſt niſi ex eis que ſenſui apparent. ſ. de ordine ⁊ qualitate motuū ⁊ de nūero ⁊ ſitu earū ad inuicem. U. g. qr aſtrologus ſcit ordinē earum ex eclipſatōne earum ad inuicē: naturalis autē laborat in dando cauſam propter quā hoc eſt ſupra ipſam ⁊ quia naturalis non conſiderat de iſtis rebus niſi in cāis earum quarū eſſe determinatū eſt in aſtrologia. Deinde ⁊ iam diximus oia iſto ⁊c̄. i. ⁊ non eſt remotum in pluribꝰ iſtoꝝ ꝙ aſtrologus dat alioꝫ cauſam a cauſa naturali: ſed tamē determinatū ꝙ modus cauſarū de quibus ꝯſiderat naturalis alius eſt a modo cauſarū de quibus cōſiderat in aſtrologia. aſtrologus autē cōſiderat de cauſis abſtractis ſermone. i. ratione a materia. ſ. cauſis doctrinalibus naturalis vō de cauſis que ſunt cū materia. U. g. ī vtraqꝫ ſciencia querit quare celum eſt ſpericū? naturalis. d. quia eſt corpus neqꝫ graue neqꝫ leue: aſtrologus. d. ꝙ linee exeuntes a centro ad circūferentiā ſunt equales.

Accidit autē ſm rationem fieri vniuſcuiuſqꝫ motus elongatiōibus: propter hos quidē eſſe velociores: hos autē tardiores. quoniā eni ſupponitur extremā celi circulationē ſimplicem eſſe ⁊ velociſſimam: alioꝝ autē tardiores ⁊ plures vnūquodqꝫ enim contrafertur celo ſꝫ ſuiipſius circulum. rationabile iam propinquiſſimo quidem ſimplici ⁊ prime circulatōni in plurimo tēpore pertranſire ſuiipſius circulum: maxime autem diſtanti in minimo: alioꝝ autem propinquius ſemper in pluri: diſtantius aūt in minori: propinquiſſimo. n. maxime preualet: diſtanti autem maxime omniū minime propter diſtantiam: intermedia autem ſm rationē iam diſtantie ſicut etiam oſtendunt mathematici.

Modo dicamus ꝙ recte accidit cuilibet ſtellarum ut motus eius ſit ſm ſuam remotionem: ⁊ dico ꝙ earum quedā habent vnū motum leuem velocem: ⁊ quedam habent plures motus tardos: ⁊ quelibet ſtellarū mouetur in ſuo orbe e cōtrario motui primi celi: ⁊ hoc fuit recte. dico ꝙ ſtella que eſt poſita prope primū motum ſimplicem facit ſuam reuolutionē in maiori tēpore ⁊ ſtella poſita a remotis a pmo ſimplici facit reuolutōnē in tempore minori: cetere autem ſtelle que appropinquant primo motui ſimplici faciunt in maiori tempore: ⁊ que appropinquāt illi motui faciūt in tempore minori: ⁊ hoc recte fuit quoniā in eis que appropinquāt primo motui ſimplici contingit plus: ⁊ que remouentur contingit debilitas propter remotionem: ⁊ que ſunt inter ſe ſequit a primo motu ⁊ ſimplici ſm propinquitatem ⁊ remotionem ſicut declarauerunt mathematici. ſ. in almageſti.

58 Uult dare in hoc capitulo cauſam eius per quā vnus orbis eſt remotior alio: ⁊. d. ꝙ hoc accidit cuilibet ſtelle ut motus eius ſit ſm ſuā remotionē. i. recte accidit ꝙ diuerſitas motuū ſtellarum in velocitate ⁊ tarditate ſit ſm diſtantiaꝫ ab orbe qui reuoluit in motu diurno. ⁊ intendit ſm ꝙ apparet velocitatem ⁊ tarditatē motum proprium qui eſt ab oriente in occidentem. videmus eni ꝙ orbis ſaturni qui eſt ſuperior eſt tardior: ⁊ orbis lune qui eſt poſterior eſt velocior: ⁊ mediū mediū: ſed hoc non currit ſm ordinem niſi ſm opinionē dicentis ꝙ ſol eſt ſub mercurio ⁊ venere ⁊ non ſupra: ⁊ hic in hoc diuerſi ſunt oēs aſtrologi: ⁊ adhuc nō verificat quomodo eſt: ⁊ poteſt intelligi ſic ꝙ motus cuiuſlibet ſtelle eſt ſm ſuam remotionē. i. ſm duos motus quos habet quelibet ſtella. ſ. orientē ⁊ occidentem: quoniā que magis propinqua fuerit primo orbi eius motus orientalis erit velocior: ⁊ ideo quanto magis eſt remota tanto magis eſt tardior: ſed quanto magis eſt propinqua tanto corpus eius eſt maius: ⁊ quanto magis remota tanto corpus eſt minus. ⁊ in hoc non accidit dubitatio: ⁊ diſpoſitio earū in iſto motu eſt contraria in diſpoſitiōe motus occidentalis. ſ. ꝙ quanto magis fuerit propinq̄ primo orbi tanto magis eſt tardior: ⁊ quāto magis

remota tanto magis velocior. D. o. ⁊ dico ꝙ earū quedā habent vnū motū ⁊c̄. i. ⁊ dico vniuerſaliter ꝙ viſū eſt de his ſtellis que ſe habēt ꝙ vna eſt ſub altera: ⁊ diuerſant i velocitate motus ⁊ multitudine ⁊ in paucitate mot⁹. que enim appropinquat magis eſt tardior ⁊ paucioꝝ motuū ⁊ q̄ magis remouet eſt velocior ⁊ pluriū motuū. Deinde dedit cauſam in hoc. ſ. cauſam primā remotam: ⁊. o. qm̄ quelibet ſtellarū mouet in ſuo orbe e cōtrario motui celi ideſt ⁊ primo cā in hoc. ſ. quare illud qđ eſt ꝓpinqu⁹ primo eſt tardius: ⁊ qđ eſt remotius ē velocius: quia omnes mouent e contrario motui primi. ⁊ quia remanet ei dare cauſaȝ propinquam in hoc: incepit poſitionē illius: ⁊. o. ⁊ hoc fit recte. i. ⁊ iſta cauſa verificat ex hoc quod dico. i. ex hoc qđ videt de motibus eoꝝ: qm̄ ponere eſſe ꝙ eſt illud a quo ſequit in hoc modo demonſtrationū neceſſitas attributionis cauſe ad ipſū. ſ. ad quia: qm̄ non ſufficit in dā do veraſ cauſas ut ſint res: qum ponātur eſſe erunt cauſe earum entes. ſed qum fuerint poſite ille res entes: ꝯtinget ut cauſe earū poſite ſint cauſe entes: ⁊ propter hoc prepo nit in dando cauſas iſtarū rerū hoc quod apparet ex con ſequētibus inter cōſideratas res: ⁊ hoc qđ ipſe dat ex cau ſis. Et incepit iam ſermonē ſuum: ⁊. o. ⁊ dico ꝙ ſtella po ſita ⁊c̄. i. ⁊ hoc qđ dico in dādo hanc cām verum eſt. ſ. cāȝ de qua dicit ꝙ mouet e contrario primo motu: q̄r manife ſtū eſt in aſtrologia ꝙ motus iſtarū ſtellarū ſic eſt. ſ. ꝙ ſaturnus eſt tardior: ⁊ mediū mediū: ⁊ luna velocior: ⁊ hoc ſignificat qđ ipſe opinabat ſolē eſſe ſub mercurio e cōtrario ptolemeo. D. o. ⁊ hoc fuit recte ⁊c̄. i. ex hac cā: qm̄ he ſtelle mouent e cōtrario primo motui: neceſſe eſt ut iſte q̄ ſūt ꝓpinque ſequūt primū motū forti cōſecutiōe ab oriente in occidentē ꝓpt fortitudinē p̄mi motus: quapropter illa conſequentia ꝓhibet illas a ſuo motu ab occidēte in orientem. que autē ſunt valde remote cōſequūt primum motū debitū propter ſuā remotionē ab eo: ⁊ media inueniunt in diſpoſitōe media: ⁊ hoc ſignificat qđ aſtrologi dixerunt in ſuo tēpore ꝙ ſol erat ſupra lunā: ⁊ venus ⁊ mercurius ſupra ſolē. ⁊ verificat apud me in dando cauſā ꝙ ſol eſt ſupra mercuriū ⁊ venerē: qm̄ non ſequit ex hoc ſermone niſi ꝙ illud qđ eſt remotū ſit velox: ⁊ qđ eſt ꝓpinquū ſit tardū. ⁊ nō ſequit ut hoc ſit ſm ordinē ita ut q̄to magis fuerit inferita tāto magis ſit velocius. ſicut nō ſequit ut velocitates eoꝝ ſint ꝓportionales. V. g. ut ꝓportio motus ſaturni ad motū martis ſit ſicut ꝓportio diſtātie ſaturni ad diſtantiā martis: qm̄ hoc non ſequeret niſi potentie illarū ſtellarū ⁊ diſtātie illarū eſſent ꝓportionales. non eſt igit remotū ut ſit in medio aliqua ſtella cuius motus ſit velocior motui eius qđ eſt ſub ea ꝓpter abondantiā ſue potentie ſupra potentiā alterius. ⁊ ſm hoc nō eſt incōueniens ꝙ motus ſolis ſit velocior motu mercurij ⁊ veneris quāuis ſit ſupra: ⁊ hoc erit propter abundātiā ſue potentie ſupra potentiā earū. ⁊ non debes intelligere ex hoc ꝙ motus diurnus prohibet alios motus. ꝓhibitō eni fit violēte ⁊ non eſt illic motus dio: ſed illi motus ſūt ex deſiderio rationali. qđ igit magis ꝓpinquū eſt p̄mo orbi habebit maius deſideriū: qm̄ propinquitaſ in loco illic eſt ſimilis propinquitati eſſentiarū ad inuicē que eſt ꝓpinquitas in ſciētia ⁊ in intellectu rationali. quāto eni magis intellectus primi moti eſt fortior tāto magis deſiderium erit perfectius: ⁊ quāto magis deſiderium eſt fortius tanto motus eius erit velocior.

Figuram autem vniuſcuiuſq; aſtrorum ſphericam maxime vtiq; quis ratiōabiliter exiſtimabit. Quoniam enim oſtenſum eſt quia non nata ſunt moueri per ſeipſa. natura autem nihil rationabiliter neq; fruſtra facit. palam quia ⁊ figuraȝ talē dedit in mobilibus que minime eſt motiua. minime autem motiua ſpera propter nulluȝ habere organum ad motuȝ. palam quia vtiq; ſpherica erunt mole. adhuc autem ſimiliter quidem omnia ⁊ vnum. luna autem oſtenditur per ea q̄ circa viſum quoniā ſperica. non eniȝ vtiq; fieret creſcens ⁊ deficiens plurimum quidem lunaris aut amphitritos ſimul autem ⁊ dicotomos. Et iterum per aſtrologica quia non vtiq; eſſent ſolis eclipſes lunares. itaq; ſiquidem vnuȝ tale: palam quia ⁊ alia vtiq; erunt ſperica.

Volumus modo dicere de figuris ſtellarum q̄ oportet cōſiderantē in huiuſmodi dicere ꝙ figura cuiuſlibȝ eaꝝ ſit ſperica. Et iā declarauim⁹ ꝙ ſtelle nō mouētur omnino p ſe: ⁊ ꝙ natura nihil facit ocioſuȝ ⁊ ſine fine: recte ergo fecit ea que non mouentur figura immobili omnino: ſtella autem non mouetur quia nihil habet ex inſtrumentis motus. Manifeſtum eſt igitur ꝙ ſpiſſitudo corpoꝝ ſtellarum rotundarum eſt ſperica equaliter ⁊ indifferenter: ⁊ verificatio huius qđ diximus eſt luna. luna enim alijs ſtellis magis apparet ſperica per ſuā faciem. ſi enim non eſſet ſperica non eſſet illūinatio arcualis ⁊ modo materie ⁊ modo quadrata. Et iam declarauimus hoc in aſtrologia quia ſi ſol non eſſet ſpericus eclipſis eius non eſſet arcualis. ⁊ ſi vna ſtellaruȝ eſſet ſperica manifeſtum eſt ꝙ omnes deberent eſſe ſperice.

59 Qum dixit demonſtrationem ꝙ figure ſtellarum ſunt ſperice: ⁊ demonſtratio eius eſt ꝙ ſtelle nō mouentur inquantū ſequebatur a premiſſis nō quia fuit queſitum per ſe. vult ergo modo perſcrutari de hoc inquantū eſt queſitum per ſe ⁊ perficere doctrinales demōſtrationes huius intentionis ⁊ demonſtrationē naturalem. ⁊ primo incepit dicere demonſtrationē predictam conſequentem a quiete ſtellarum. Deinde dedit demonſtrationes doctrinales. deinde demonſtrationem compoſitam ex vtriſq; ſcientijs. ⁊ demōſtratio ſtellarum fundatur ſuper duas propoſitiōes quarum vna eſt ꝙ ſtelle nō mouentur recte. ⁊ ſecunda eſt quod non mouetur recte non eſt recte figure: ⁊ hec ꝓpoſitio eſt manifeſta: quia eſt cōuerſa contrarie ꝓpoſitōnis dicētis: ꝙ omne quod eſt recte figure mouetur recte: ⁊. o. ⁊ iam diximus ꝙ ſtelle non mouentur omnino per ſe. i. motu locali: ⁊ dixit: ꝙ natura nihil facit ocioſum. i. ⁊ declarauimus hoc ex hoc ꝙ natura nihil facit ocioſum: qm̄ ſi mouerentur motu locali eſſendo animate tunc natura faceret ocioſum: qum nō dediſſet eis inſtrumenta quēadmodum fecit in animalibus. ⁊ quȝ poſuit ꝙ ſtelle nō mouentur recte. o. recte igitur figurauit ea ⁊c̄. i. igitur natura fecit ſtellas non motas motu locali recte figurauit figura non mobili recte. mobile eniȝ motu circulari naturaliter debet habere figuram circularē. ⁊ ſimiliter quod non mouetur motu circulari neq; locali: ſed omne quod nō mouetur motu locali: aut quieſcit: aut circulariter mouetur ⁊ vtraq; debet habere figuraȝ rotundam. Et qum dedit hanc demonſtrationeȝ induxit demonſtratiōes doctrinales in hoc: q̄uis non ſunt innate poni in hac ſciencia: ⁊. o. ⁊ verificatio huius quod dixim⁹ ⁊c̄. i. ⁊ hoc apparet valde in luna ex hoc qđ apparet ex figuris illuminatiōis eius que in primo eſt arcualis quā cōtinent duo circuli: quoꝝ vnus eſt ex pyramide viſus: ⁊ alter ex pyramide ſolis: ⁊ quia in primo apparet hic figura arcualis. Deinde magnificatur donec fit circulus ſuus quia illo ſuperficies cōuexa eſt ſuperficies ſpere neceſſario. ⁊ vniuerſaliter hoc appareȝ ex lumine eius primo arcualis: deinde ſemicirculus: deinde circulus perfectus. ſ. ſignificat ꝙ eſt cōuexum ſpere nō

conuexum figure oue ⁊ etiã lentee nec figurarũ aliarum ⁊ propter hoc dixit: ⁊ aliquando ſm medietatem. Deinde dedit aliam demonſtrationẽ doctrinalem: ⁊.d. ⁊ iam declarauimus ⁊c̃.i. ⁊ iam declarauimus in noſtro libro de aſtrologia q̄ hoc quod apparet in eclipſi ſolis eſt q̄ arcualis ſignificat q̄ ſol ⁊ luna ſunt ſperici. qm̄.n. due ſpere ſequant̃ ſectio cõia eſt circularis: ⁊ qm̄ ita ſit debet fieri ex ſectione duarũ ſperarũ figura luminaris cõtenta duobus circulis: quoꝝ vnus eſt ſectio cõis duabus ſperis: ⁊ ſecunda circulus qui eſt in conuexo ſpere. Deinde dedit demonſtrationẽ naturalẽ: ⁊.d. ſi igit̃ inueniat̃ vna ſtellaꝝ ſperica neceſſe eſt ut omnes ſint ſperice: ⁊ hoc nõ eſt exemplũ ſed demonſtratio fundata ſuper hoc q̄ omnia corpa celeſtia ſunt eiuſdẽ nature ſpecie. Et qm̄ ita ſit neceſſe eſt q̄ illud quod exiſtit in aliquo indiuiduoꝝ ſpeciei ex reb' eſſentialibus exiſtit in omnibus indiuiduis eiuſdem ſpẽi. Et iam declaratuꝫ eſt q̄ figura eſt ex rebus eſſentialibus in corporibus celeſtibus quia ſunt animata. ſꝫ igitur has propoſitiones verificatur iſte ſermo: ⁊ non eſt ſicut diximus per exemplum.

Duabus autẽ dubitatiõibus entibus de quibus merito vtiqꝫ quilibet dubitabit tentandum dicere quod videt̃ dignũ eſſe reputantes propter titudinem magis imputari verecundie q̃ꝫ audacie. ſi quis propter philoſophiaꝫ ſtare ⁊ paruas ſufficientias diligit de quibus maximas habemus dubitationes. adhuc autẽ multis exiſtentibus talibus non minime mirabile. propter quã quidẽ cauſam non ſemper plus diſtantia a p̃ma latione mouentur pluribus motibus ſed inter media plurimis. Rationabile vtiqꝫ videbit̃ eſſe primo corpore vna latio latiõe propinquiſſimũ minimis moueri motibus puta duob'. habitu autẽ tribus aut aliquo alio tali ordine: nunc aũt accidit cõtrariũ. paucioribus aũt ſol ⁊ luna mouentur motibus q̃ꝫ erraticoꝝ aſtrorum quedã: quia longius a medio ⁊ ppinquius primo corpori ſuper ipſis. palam autem hoc de quibuſdã etiam viſum factũ eſt. Lunaꝫ enĩ videmus dicotomam quidẽ exiſtentẽ: ſubintrantem autẽ aſtrorum martem. ⁊ occultatum quideꝫ ſm nigrum ipſius: exeuntẽ autem ſm clarum ⁊ lucidũ. ſimiliter autem ⁊ de alijs aſtris dicunt qui dudũ obſeruauerunt ex pluribus annis egyptij ⁊ babylonij a quibus multas credulitates habem' de vnoquoqꝫ aſtrorum.

Et volumus modo perſcrutari de duabus ppoſitionibus de quibus oportet perſcrutatoreꝫ perſcrutari. Et dicemus in eis ſm noſtrã conſcientiã ⁊ noſtram opinioneꝫ: ⁊ non debet aliquis videre hoc in nobis q̄ ſit ex inuerecũdia noſtra ⁊ audacia: ſed oportet mirari ex noſtra inquiſitione in philoſophia ⁊ ex noſtra dilectione ad eã Et qm̄ nos queſiuerimus queſtiones dubitabiles ⁊ potuerimus diſſoluere eas parua diſſolutione: tunc audientẽ oportet eſſe hilarem ⁊ infrigidari in pectore. Prima igit̃ queſtio eſt q̄ mirabilia nature ſunt plura: ⁊ hoc eſt vnũ coruꝫ ⁊ non minus ceteris. dico volum' ſcire qua de cã omnis orbis remotus a primo orbe nõ mouet̃ pluribus motibus eternis: qm̄ neceſſe eſt ut exiſtimet̃ ſi primuꝫ corpus mouetur vno motu ut orbis propinquus ei moueat̃ paucis motibus aut duobus aut tribus. Modo aũt eius contrariũ accidit eis: quoniã ſol ⁊ luna mouent̃ paucioribus motib' q̃ꝫ ſunt motus ſtellarũ erraticaꝝ ⁊ loca earum qm̄ hec ſunt remota a medio ⁊ propinqua primo corpori: ⁊ hoc manifeſtuꝫ eſt ⁊ ſenſibile in quibuſdã ſtellis erraticis. iam enĩ vidimus lunã ſm medietateꝫ intraſſe ſub marte ⁊ eclipſari martem ex parte nigredinis lune. deinde apparuit ⁊ exiuit ex parte albedinis lune ⁊ luminis eius. ⁊ ſimiliter dicunt de alijs ſtellis babylonici ⁊ egyptij qui cõſiderauerũt hoc ĩ multis ⁊ addiſcimus nos ab eis ⁊ credimus eis ⁊ ſcimus ſcientiã valde nobilẽ in qualibet ſtellaꝝ.

60 Quare ppoſitiões que ſunt in noſtris manibus in talibus queſtionibus ſunt pauce ⁊ fere dicunt̃ equiuoce qr excepte ſunt ab animatis que ſunt hic. ⁊ de iſtis ⁊ de illis dicit̃ animatũ fere equiuoce. ſed tñ quia nos nõ poſſumus habere in hoc niſi huiuſmodi ppoſitiões: ⁊ oportet hominẽ dicere in quolibet ſm q̄ eſt in natura hoĩs dicere in illa re non ſm ipſaꝫ rem qñ in pluribus nõ poſſumus dicere niſi ſm potentiã noſtrã naturalẽ. ⁊ ppter hoc incepit Ariſ. excuſare ſe dicẽdo q̄ aliqs non debet tenere hoc in nobis inuerecundia: qm̄ qui ignorat hec duo .ſ. q̄ pfectio hoĩs ⁊ virtutis eius inquantũ eſt homo nõ eſt niſi dicere in iſtis rebus niſi ſm q̄ eſt in ſua nã. ⁊ q̄ impoſſibile ẽ dicere de iſtis ſm ſuas naturas multotiẽs attribuit loquẽti in iſtis rebus ſtulticiã ⁊ inuerecundiã. qui aũt iſta ſcit mirat̃ ex ſua diligentia ex philoſophia: ⁊ eſt ex extraneitate ſermonũ quos addiſcũt in iſtis rebus ⁊ difficultate eorũ: q̃uis non ſint demõſtratiões pfecte fidei: tñ quia ſubiectũ eoꝝ eſt valde nobile ſunt nobiliores illis. modicũ enĩ nobile nobilius eſt multo ignobili: ⁊ vocauit eas queſtioneſ dubitabiles ppter ſuã difficultatẽ ⁊ diuerſitatẽ ſermonũ contrarioꝝ dictoꝝ eis. Et deinde incepit de prima queſtione: ⁊.d. prima vͦ queſtio eſt ⁊c̃.i. ⁊ audiẽs iſtã queſtionẽ ⁊ hoc qd̾ dictũ eſt in ea debet eſſe habẽs ſollicitudinẽ circa naturalia quouſqꝫ appareat ei q̄ mirabilia nature ſũt plura ⁊ diuerſa ei. ⁊ q̄ hec queſtio ſit vna earũ: ⁊ tunc deopinabit̃ hoc qd̾ dicemus de cauſis harũ queſtionũ. Deinde dedit primã queſtionẽ ⁊ dubitationẽ ptingentẽ illi: ⁊ ſermo eius eſt intellectus per ſe. ⁊ abbreuiatio eius eſt q̄ aliquis poteſt querere quare orbes remoti a primo orbe mouent̃ paucis motibus ut ſol ⁊ luna propinqui autẽ illi mouent̃ multis motibus: ⁊ exiſtimãdũ eſt hoc e cõtrario qm̄ primus orbis quis mouet̃ vno motu: exiſtimandũ eſt q̄ illud quod eſt ppinquũ ei debet moueri paucioribus motibus q̃ꝫ qd̾ remotiuſ: ⁊ hoc qd̾ dixit fundatũ eſt ſuper hoc q̄ antiqui opinabant̃ ante ptolemeuꝫ q̄ luna habet tm̄ tres motus: ⁊ q̄ ſol ſequit̃ lunã in ordine. Ptolemeus vͦ dedit lune amplius duos motus: quoꝝ vnus dicit̃ diſtantia duplicata: ⁊ alter motus ſeni diũs: ⁊ ſm hoc nõ cõplet̃ iſta queſtio. ſed tm̄ in hoc qd̾ .d. Ptolemeus nõ eſt famoſum apud nos: ⁊ forte accidit ei ex inſtrumẽtis. ⁊ quia hec queſtio fundata eſt ſuper hoc q̄ ordo ſtellarũ eſt iſte ordo quem dixit: ⁊ q̄ motus earum eſt huiuſmodi: ⁊ q̄ plurima huiuſmodi ſunt famoſa: ⁊ incepit dicere q̄ ipſe ſenſit ex hoc q̄ qm̄ ſit cecidit ei in hoc certitudo. Deinde dedit teſtimoniũ ſuper hoc quod poſuit ex ordine orbiũ ⁊ diuerſitate eorum in motibus egyptijs ⁊ babylonicis: qm̄ iſti habuerunt magnam ſollicitudinẽ circa ſcientias ⁊ dixit: iam enim videmus lunam intrare ſm medietateꝫ ſub natura martis: quapropt̃ debꝫ eſſe ſub eo: ⁊ idͦ deos cõueniũt ĩ hoc aſtrologi q̄ luna ẽ inferior oĩb' ex planetis.

Et hoc itaqꝫ merito dubitabit aliquis ppter quã quidem cauſam in prima quidẽ latiõe multa eſt aſtroꝝ multitudo ut arithmeticoꝝ eſſe videat̃ omnis ordo. in alijs aũt vnũ ſolũ ſingulare duo auteꝫ aut plura non vident̃ in eadem infixa latione. de his quidẽ igit̃ querere bene ſe habet: ⁊ ad eam que ad plus intelligentiã. ⁊ quidẽ modicas habentes cauſas ⁊ tanta elongatiõe diſtã

tes ab his que circa ipſa accidentibus: tamē ex his contemplantibus nihil irrationabile vtiqꝫ videbitur eſſe quod nunc dubitatur. ſed nos ut de corporibus ipſis ſolis ⁊ ſolitarijs ordinē quidē habentibus inanimatis autē omnino perquirimus. oportet autē tanqꝫ participantibus exiſtimare actōne ⁊ vita. ſic enim nihil videtur preter rationem eſſe accidens.

Secunda aūt queſtio eſt ⁊ volumus ſcire qua de cauſa in primo orbe ſūt plures ſtelle innumerabiles ⁊ in vnoquoqꝫ alio orbe eſt vna ſola ſtella: dicamus igiť ꝙ oportet inquirentē cognitionē reruꝫ perſcrutari de hoc: hoc enī augmentat virtutem intellectus: qꝫuis ſcientia iſtarū rerum ſit difficilis propter paucitatem cauſarū cognitionis earum ⁊ remotionē ⁊ nobilitatem earum: ſed tamē cum hoc perſcrutamur eo ꝙ eſt in eis ⁊ nos dicemus eas modo: quum iſta queſtio nō ſit extra rationē: neqꝫ eius cognitio pertranſitur ſed tm̄ nos non intelligimus hec corpora nobilia ⁊ opinamur ea eſſe tm̄ corpora ⁊ habere nobilitatem ⁊ ordinem ſine anima oio. dicamus ergo ꝙ oportet nos intelligere ea eſſe viua: ⁊ habere actionē animalē. quꝫ enī nos intellexerim⁹ ea huius diſpoſitionis: tunc motus coꝝ non inueniuntur ocioſi ⁊ non pertranſit ſcientia illius.

61 Hec eſt queſtio ſecunda ⁊ ē difficilior prima: ⁊ propter difficultatē eius reuerſus eſt in ſermōe in quo demōſtrat ꝙ neceſſario eſt demonſtratō in huiuſmōi queſtiōe: ⁊ incepit dicere ꝙ oportet querentē ⁊c̄. D. d. q̄uis ſciētia illaꝝ rerū ⁊c̄. i. q̄uis ſcientia iſtarū rerū eſt valde difficilis ꝓpť paucitatē cauſarū. ⁊ cauſa eius eſt in hoc remotio earum a nobis ⁊ diuerſitas earū reꝝ ab oībus rebus in nobilitate. ⁊ qū narrauit ꝙ oportet ꝯſiderantē ꝯſiderare in iſtis rebus q̄uis ſint difficiles: ⁊ demonſtrauit cās difficultatis earū: incepit narrare etiā modū ex quo poſſibile eſt cōſiderare in iſtiſ corporibus q̄uis ſint valde remota a nobiſ ⁊. d. ſed tm̄ ⁊c̄. i. ⁊ q̄uis ſint difficiles in cōſideratione tm̄ ſi vtamur in eis principijs motus nālĭter nō ptranſit cognitio coꝝ: ⁊ ꝓpter hoc neceſſe eſt dicere illā q̄ſtionē qū non ſit extra rationē. i. qū nō ſit extra genus queſtionū de q̄b⁹ poſſibile eſt ratōcinari. D. d. ſed tm̄ nos nō intelligim⁹ ⁊c̄. ⁊ dicamus ꝙ cognitio taliū rerū ē poſſibilis q̄ nō opinamur ꝙ iſta corpa ſint tm̄ corpora ſine aīa opinādo ea eſſe nobiliora oībus corporibus q̄ ſunt hic: qm̄ neceſſe eſt ut nobiliuſ aīato ſit aīatū neceſſario. i. verū eſt ꝙ impoſſibiľ eſſet cognitio iſtaꝝ rerū ſi eſſemus tm̄ opinati in eis ea eē tm̄ corpora: mō vō qū credimus ea eſſe aīata ē poſſibile. D. d. dicamus ꝙ oportet nos intelligere ea eſſe viua ⁊ habere actionē aīalē. i. ⁊ quum neceſſe ſit ut ſint aīata neceſſe eſt ut motus eius ſit aīalis non nālis. ⁊ pōt intelligi īmo oportet nos credere ex motu coꝝ in loco ea eſſe viua neceſſario. omne enī habens figurā terminatā qd̄ i loco mouet eſt aīatuꝫ neceſſario: ⁊ corpora celeſtia ſunt huiuſmōi ⁊ hec eſt declaratio q̄ſt ſcd̄a: qm̄ vtraqꝫ declaratio ē declaratio quia. demōſtratio aūt ſimpliciť in hac ſcīa fundata ē ſup ꝓpōes acceptas ex ſcīa nālī ⁊ diuinali. declaratū. n. eſt ī phyſicis ꝙ mot⁹ corpoꝝ celeſtiū nō eſt in mā. ⁊ declaratū eſt in libro de aīa: ꝙ illud qd̄ ē huiuſmodi eſt intellectus. ⁊ declaratū ē in tractatu ꝑmo ꝙ forme intelligibiles nō mouent niſi ſm̄ deſideriū qd̄ ſit a ſuo intellectu: q̄ꝓpť neceſſe ē ut ſuū imaginatū etiā eſt corpus celeſte habens deſideriū. ⁊ qū declarauit ꝙ neceſſe eſt ut habeāt aīaꝫ. d. qū. n. intellexerim⁹ ea huiuſmōi diſpōnis ⁊c̄. i. qū opinati fuerimus ea eſſe aīata: tūc neceſſe eſt ut motus coꝝ diuerſitas in multitudine nō ſit ocioſa ſicť i diuerſitate mot⁹ in aīalib⁹ q̄ ſunt h. ⁊ qū ita ſit poſſibile ē ſtare cām in hoc.

Uidetur aūt optime quidē habenti exiſtere ꝙ bene ſine actiōe. propinquiſſimo aūt per paucā ⁊ vnā: his aūt qui lōgius ꝑ plures: queadmodū in corpe hoc qdē neqꝫ exercitatū bene hr̄e hoc aūt modicū deābulās: hoc aūt ⁊ curſu īdiget ⁊ lucta ⁊ pugna. iterū aūt alii neqꝫ q̄ꝫtūcūqꝫ laborāti hoc vtiqꝫ adhuc exiſtꝫ bonū ſꝫ alteꝝ aliqd.

Incipiamus mō ⁊ dicamus ꝙ illud qd̄ ē nobile pſecte cōpletū eſt: ⁊ qd̄ eſt nobile ſine actiōe ⁊ ſine opatiōe qua acquirūt nobilitatē. ⁊ illd̄ qd̄ eſt ꝓpinquū nobili ē illud qd̄ acquirit ipſū vna actiōe parua. ⁊ quia eſt valde remotū a nobili ē qd̄ acquirit ipſuꝫ pluribus actōnibus ut in corporibus hominū. quidā enī ſanus eſt ſine actōe ⁊ ſine aliqua formarū: ⁊ quidā non acquirūt ſanitatē niſi per curſū ⁊ laborē ⁊ multū exercitiū: ⁊ hec ſūt q̄ ſuſcipiūt ſanitatē q̄ꝫuis labor ē ⁊ exercitent multū ⁊ ſi incipiant cupiditate tota.

62 Illud qd̄ acq̄rit pſectā nobilitatē ſine actiōe ē ī rei vitate illud cui⁹ actio ē ſua ſb̄a. ſ. intellect⁹ abſtract⁹: ⁊ oīa q̄ dicunť eē huiuſmōi nō dicūť niſi ꝑ ſilitudinē iſtoꝝ: ſic dr̄ ꝙ qdā hō acq̄rit ſciāꝫ ſine additōe ⁊ hꝫ ſanitatē ſine exercitō. D. d. ꝙ illd̄ qd̄ ē ꝓpinquū ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtū ē etiā p ſe ꝙ illud qd̄ ē ꝓpinquū nobili i aīatis ē illud qd̄ acq̄rit nobilitatē q̄ ē in illo genere modica actōe: ſicť nobile pſectū illiuſ generis acq̄rit eā ſine actiōe ⁊ ſine labore. D. d. ⁊ ꝙ illud qd̄ remotū ē ⁊c̄. i. ⁊ māifeſtū ē etiā p ſe ꝙ illd̄ qd̄ ē remotū a nobili in genere reꝝ hn̄tiū aīaꝫ nō acq̄rit nobilitatē q̄ ē in genere illo niſi ꝑ multā actionē. D. dedit exēpla iſtarū triū ꝓpōnū: ⁊. d. ut i corpib⁹ hoīuꝫ ⁊c̄. i. ⁊ corp⁹ qd̄ nō indiget i ꝯſuetiōe ſue ſanitatis exercitio: ⁊ tacuit exēplū eius qd̄ acq̄rit ſanitatē modica actiōe qd̄ fuit ſcd̄e ꝓpōis. D. d. exēplū tertie ꝓpōis q̄ ē corp⁹ qd̄ acq̄rit ſanitatē pſectā magno exercitio ⁊ multo labore. D. d. exēplū qd̄ poſuit loco ꝓpōis generaľ q̄rte: ⁊. d. ꝙ qdā nō acq̄rūt ſanitatē lꝫ multū laborēt. i. māifeſtū ē p ſe ꝙ qdā alicui⁹ generis aīati nō pōt acq̄rere ſanitatē ſimplicť neqꝫ ꝑ magnā actionē ⁊ non acq̄rit aliā niſi ſanitatē. ⁊ intēdebat ꝑ hoc ꝙ ꝑmū celū qd̄ mouet motu diurno q̄ eſt nobili⁹ coꝝ q̄ ſūt illi⁹ generis: neceſſe ē ut acq̄rat nobilitatē q̄ ē i illo genere vna actiōe ⁊ ꝙ illd̄ qd̄ ē valde remotū ab eo: aut acq̄rit ꝑmū magna opatiōe: aut oīo nō acq̄rit eā opatiōe magna neqꝫ parua: ſꝫ acq̄rit nobilitatē de q̄ hꝫ nāꝫ ut acq̄rat: ⁊ ea q̄ ſūt media acq̄rēt opatiōe media. ſꝫ iſte ſmo gnāľ nō ꝯuenit motib⁹ orbiū i ordine ſꝫ ptolemeū. Ptoleme⁹. n. dedit quiqꝫ motus lune: ⁊ mercurio nouē: ⁊ ceteris preter ſoleꝫ octo. ⁊ ſi ita eſſet oportet credere ꝙ ſucceſſio coꝝ in nobilitate non ſit ſm̄ ordinem in ſitu ſed ſm̄ ordinem in mobilibus. ſ. ꝙ illud quod mouet paucioribus motibus eſt nobilius vbicūqꝫ fuerit in ordine: quonīā ſi ita non fuerit impoſſibile erit ponere ꝙ ſol nō acq̄rat nobilitatē pſectā neqꝫ plibus motib⁹ neqꝫ paucis qd̄ ſeq̄ť a poſitōe ei⁹ remota a ꝑmo orbe. ſ. ſi poſit⁹ fuerit ſupra lunā: neqꝫ etiā ſi fuerit poſit⁹ in orbe q̄rto: qm̄ ſupra ipſū ē ſaturn⁹ iuppiter ⁊ mars q̄ hn̄t pl̄es mot⁹ eo: ⁊ ſb̄ eo mercuri⁹ ⁊ ven⁹ q̄ hn̄t etiā pl̄es mot⁹ eo: ſꝫ mot⁹ neceſſarij i iſtis reb⁹ adhuc nō ſūt demōſtrati i hac ſcīa. iſti. n. mot⁹ q̄s pōit ptole. fūdāť ſup duo fūdamēta q̄ nō ꝯueniūt ſcīe nālī ecētricū ⁊ epicyclū q̄ꝝ vtrūꝫ ē falſū.

Eſt autē difficile dirigere aut multa aut multotiens puta mirias aſtragalis kios iacere difficile: ſed vnū aut duo facile: ⁊ iterū qn̄ hoc quidē indiguerit huius gratia opari: hoc autē alterius ⁊ hoc alterius in vno quidē aut duobus facilis adipiſci. qn̄ autē vtiqꝫ per plura difficilius: propter qd̄ oportet putare ⁊ aſtroꝝ actionē eſſe talem quale quidem animaliū ⁊ plātarū. etenī hic hominis plurime operationes. multoꝝ enim coꝝ

que bene poſſunt adipiſci ut ⁊ multa operentur ⁊ aliorum gratia.

Et dicamus etiã q perficere vnũ eſt facilius q̃ pficere plura. ⁊ perficere aliqd ſemel aut bis: eſt facilius q̃ perficere multotiens. ⁊ qũ aliquid acquirit vna actione aut duabus facilius eſt eo quod acquirit pluribus: ⁊ qd acquirit pluribus eſt difficilius. ſm hoc igitur intelligēde ſunt opa tiones ſtellarũ: dico q̃titatē operationũ aialiũ ⁊ plantarũ. operationes eni hominis plures ſũt ⁊ eius actiões infinite qm pōt perficere plura: q propter actiões eius multiplicant: ⁊ operatiões eius nō ſunt propter ſe ſed propter aliud: q2 eſt perficere nobilitatis non indiget operatiõe qua ſit nobile. nam ipſũ eſt illud ꝓpter qd ſit oīs operatio: ⁊ omnis actio ⁊ pfectio operatiõis erit per illud quod facit operationē propter aliquid ⁊ p illud propter quod eſt actio facientis.

63 Omne hac eſt quaſi cauſa eius qd dicit q illud quod acquirit nobilitatē paucis operationibus eſt nobilius ⁊ econuerſo: ⁊ q. d. ⁊ cauſa eius eſt q perficere ⁊c̃. i. q facere vnũ benefactũ eſt leuius q̃ plura. D. d. ⁊ qum aliquid acquirit vna actione ⁊c̃. i. ⁊ qum vna actio ſit facilior pluribus actionibus: igit quod acquirit nobilitatem que eſt in alio genere vna actione facilius ⁊ melius acquirit ipſaȝ q̃ que acquirit pluribus. q. d. q illud qd acquirit nobilitatē vna actiõe eſt nobilius. ⁊ querit quare facilius acquirit nobilitatē q2 vna actio eſt facilior q̃ plures. D. d. ſm hac intelligende ſunt operatiões ſtellarũ. i. q illud qd acquirit nobilitatē vna operatiõe facilius acquirit ⁊ nobilius eſt. ſed hac habet queſtionē quoniã que facilitas aut que difficultas eſt in operationibus corpoꝝ celeſtiũ qum non ſit illic propriũ cõtrariũ motori: ut in aialibus que ſunt hic: ⁊ ſi eſſȝ nihil operaret: quȝ declarat q potētie motuũ illic ſunt infinite. dicamus igit q cõtrarietas que eſt inter nām motoris ⁊ moti. ſ. inter naturã eius qd eſt in actu ⁊ eiꝰ qd eſt in potentia eſt inter motorē ⁊ motũ eſt in iſtis corporibus tm̄. ⁊ qum ita ſit viſum eſt q proportio eſt terminata in corporibus celeſtibus: ⁊ id non quicũq3 coꝝ motor ſit mouet qdcũq3 corpus ſit neq3 in quacũq3 velocitate neq3 vnũquodq3 coꝝ mouet motũ ꝓpriũ in velocitate ꝓpria: ſ3 cõtrarietas que eſt inter motorē ⁊ rem motã que mouet ab eo pluribus motibus eſt maior ea que ē inter motorē ⁊ rem motã que mouet paucioribus motibꝰ. ⁊ quãto magis eſt cõtrarietas: aut oppoſitio: aut quõ volueris vocare hac fuit minor tanto magis motus eius eſt facilior. ⁊ ſm hac debes intelligere facilitatē non ſicut facilitas que dr̃ in corporibus que ſunt hic. ⁊ hoc qd diximus in hac ē manifeſtũ ex rebus quas ſcripſimus ex primo motore. iã eni declarauimus illic q additio potentie motoris ſuper potentiaȝ moti non eſt infinita niſi in tēpe ⁊ in eternitate motionis: neq3 in velocitate: neq3 in multitudine motuũ neq3 in magnitudine corpoꝝ: qm ſi eſſet in magnitudine corporuȝ ⁊ motuũ multitudine ⁊ velocitate motuũ eſſet poſſibile inuenire motũ non in tēpore: ⁊ corpus motũ infinitũ qd eſt impoſſibile: ⁊ qd eſt poſſibile ex iſtis non eſt niſi motionē eſſe infinitã ſm q dr̃ q potentie iſtaꝝ motorũ ſunt infinite. D. induxit poſt hoc ſermonē ⁊ forte ē ad cõplendũ primã declarationē q2 qd acquirit nobilitatem pauca actiõe eſt nobilius: ⁊ forte eſt declaratio per ſe: ⁊. d. dico quantitatē actionem ⁊c̃. i. ⁊ dico ⁊ hac qd diximus q illud quod eſt pluriũ actionũ eſt perfectius. ⁊ ſi fuerit in eo impoſſibile acquirere nobilitatē illius generis pluribꝰ actionibus non inueniuntur in eo niſi pauce actiões ut in actionibus animaliũ ⁊ plantarum. actiones autȝ hominis inter alia ſunt plures actionibus animalium: ⁊ fuit ita q poſſibile fuit ut faceret ⁊ perficeret plura: ⁊ non fuit poſſibile in aliis animalibus ⁊ plantis. ſ. q eſt nobilior eorum. D. d. ⁊ actões eius nõ ſunt propter ſe ⁊c̃. i. nõ ſunt pfecte nobilitatis qũ actio eius ſit aliud ab eo. D. d. illud quod eſt perfecte nobilitatis ⁊c̃. i. illud qd eſt perfecte nobilitatiſ eius a ſubſtãtia eius eſt actio. h autȝ non indigēt actione qua ſint nobilia: qm propter talia entia fit oīs operatio. D. d. ⁊ perfectio operatõnis ⁊c̃. i. ⁊ reruȝ quarũ nobilitas eſt in actõne ſunt diminuta reſpectu eoꝝ quorum nobilitas eſt in ipſis quoꝝ actio nõ exiſtit niſi in rebus quaruȝ nobilitas eſt in actiõe ut habeãt agens: ⁊ illud agens erit propter aliquid. ſ. propter actionē: ⁊ iſta actio erit propter aliud. ⁊ intēdebat declarare per hac q ea quoꝝ nobilitaſ eſt in actiõe ſunt diminuta: qm non acquirēt nobilitatem per ſe: ſed oportet ut aliqd habeãt exemplũ ſicut q dedit eis illud propter qd eſt actio: ⁊ etiã quia ſunt propter illud quod facit ipſuȝ: ⁊ illud propter qd fuit illud quod eſt factũ. videt igit ſicut diximus ut in primo ſermone declarauit q nobile eſt infinite nobilitatis ex rebus quarum nobilitas eſt in actione que. ſ. ſunt in primo ordine acquirit nobilitatem paucis operatõibus. ⁊ qd ſequitur ipſuȝ in ordine eſt illud quod acquirit nobilitatem pluribus actionibus. in hac autȝ ſermone declarat q ſub ſecundo ordine nobilius eſt illud. ſ. in quo acquiritur nobilitas pluribus actionibus eſt ſecundus ordo. ea autem que habēt paucas operationes qum impoſſibile ſit in eis acquirere nobilitatem pluribus operationibus ſunt minus nobilia hoc intendit Themiſtius. ſ. q iſte ſermo eſt par primi ſermonis: ⁊ dicebat q ſi eſſet ſermo per ſe ut dicit Alex. in ſua expoſitione eſſet contradictorium primi ſermonis. in primo enim ſermone poſuit q illud quod eſt paucorum actionum eſt melius in iſto: aut ponit q illud quod ē maiorum actionum eſt nobilius eo quod eſt minorum actionum. nos autem diximus ſm q dixit Alex. quãuis non peruenit ad nos ſuus ſermo: quoniã primus ſermo apud me eſt in corporibus celeſtibus. ſ. q illud quod eſt paucorum actionum eſt melius q̃ illud quod eſt plurium actionum. ⁊ q ille ſermo eſt in eis que ſunt ſub corporibus celeſtibus. ſ. q illud quod eſt plurium actionum ē nobilius q̃ illud quod eſt pauciorum: ⁊ ideo nobiliſſimum eſt homo ⁊ viliſſimum elementa. ⁊ manifeſtum eſt ex hoc ſermone q contingit rebus exiſtentibus ⁊ ſi non diuidantur ita ⁊ ſermones hi fuerunt accepti quaſi vnus ſermo erit poſſibile exiſtimare q in corporibus celeſtibus aliquod eſt corpus quod eſt pauciorum actionum: ⁊ viſus etiam in eis que ſunt ſub corporibus celeſtibus ē aliquid quod eſt pauciorum actionum ⁊ nobilius q̃ plurium: ergo duo ſermones non ſunt idem ſed duo: ⁊ de duabus naturis diuerſis.

Quod autē eſt ut optime habens nihil indiget actione: eteni ipſũ cuius gratia. actio autem ſemper eſt in duobus qũ ⁊ cuius gratia fit: ⁊ q huius gratia: alioꝝ autē aialiuȝ pauciores: plantarũ autē parua quedã ⁊ vna forte: aut eni vnuȝ aliquid eſt quo fortiet vtiq3 quēamodũ ⁊ homo aut ⁊ multa alia preuia ſũt ad optimũ. hoc quidē igitur habet ⁊ participat optimo: hoc autem attingit prope per paucos motus: hoc autem p multos: hoc autȝ neq3 participat ſed ſufficiens ad ꝓpe extremo venire: puta ſi ſanitas finis: hoc quidem ſemper ſanũ eſt: hoc quidē extenuatum: hoc autem currens ⁊ extenuatum: hoc autem ⁊ aliud aliquid operãs currendi gratia quare plures motus.

Dicamꝰ igit q qdã acquirũt nobile vna actõe ⁊ quidã pluribus: qm ⁊ plures actões ducunt:

ipſum ⁊ faciunt ipſum aſcendere ⁊ peruenire ad illā nobilitatē. nobile. n. perfectū eſt vnū: ſicut diximus ſuperius non indigens operatione qua ſit nobile: ⁊ quedā que ſunt propinqua ei multa operatione: ⁊ quedā que ſunt impoſſibile ut ſint propinqua ei oīo: ⁊ ſunt cōtenta quꝫ fiant ꝓpinqua alij rei ⁊ propinquant̄ nobili: ſicut diximus ꝙ ſanitas eſt finis ut cōplementū: ⁊ quedaꝫ corpora ſunt ꝓpinqua ſanitati perfecte pauca operatiōe ⁊ fient ſana: ⁊ quedā ſunt ſana ꝑ diminutionē corporis: ⁊ quedā ſunt ſana per multū exercitiū: ⁊ quedā non acquirūt ſanitatē ꝑ exercitiuꝫ ſed ꝑ aliā operationem. motus igit̄ quibus corpora fuerint ꝓpinqua ſanitati ꝑfecte ſunt plures ⁊ non plures ⁊ pauci ⁊ minimi.

64 In hoc ſermone cōiungit ꝓpōnes prime demōſtrationis ⁊ ſecunde: ⁊ dat exēplū de ſanitate q̄ꝛ ꝯtinet in ſe oēs diuiſiōes vtriuſq; ſermōis: ⁊ poſt hoc laborat faciēdo cōuenire illas diuiſiōes iſtis entibus ⁊ illis: ⁊. d. ꝙ quidā acquirūt nobile ⁊c̄. i. ⁊ intelligendū ꝙ illud qđ acquirit nobilitatē pauca operatiōe exiſtit in corporibus celeſtibus: ⁊ illud qđ acquirit nobilitatē multis operatōibus inuenit̄ in corꝑibus celeſtibus ⁊ in nobiliſſimo eoꝝ que ſunt hic ſcilꝫ hoīe. D. d. cauſaꝫ ſuꝑ hac ꝙ. d. ꝙ quidā acquirūt nobilitatē pluribus oꝑationibus: ⁊. d. qm̄ plures oꝑationes inducūt ⁊c̄. i. q̄ꝛ ex pluribus actōibus quarū vnaqueq; ē diminuta reſpectu actiōis que eſt perfectū acquirit nobilitatem ⁊ ꝯgregabit̄ aliquid equale: aut fere in nobilitate illi vni actiōi: qm̄ plures actiōes debiles faciūt per quātitatē illud qđ facit vna actio fortis ꝑ qualitatē: ⁊ q̄ꝛ oīa entia nō intendunt ꝑ ſuas oꝑatiōes niſi ut aſſimilent̄ ꝑfecte nobili qđ eſt deus ſꝫ ꝙ in natura eoꝝ eſt acquirere de aſſimilatiōe: ⁊. d. paſtꝙ plures oppoſitāes faciūt ipſuꝫ aſcēdere in ſuā nobilitatē. nobile eni perfectū eſt vnū. i. q̄ꝛ plures oꝑatiōes valent ei ut aſſimilent̄ ꝑfecte nobili ꝙ valet actio valde nobilis enti quod aſſimilat̄ nobili ꝑfecte vna actiōe. illud aūt qđ eſt nobile ⁊ ꝑfectū eſt ſicut. d. ꝙ nō indiget actiōe in acquiſitōne nobilitatis. D. d. ⁊ quedā ſunt ꝓpinqua ei pauca actiōe: ⁊ quedā multa. ſ. quedā acq̄rūt ꝓpinquitatē primi qđ eſt deus pauca operatiōe: ⁊ hoc eſt orbis totū cōtinēs: ⁊ quedā pluribus actōibus ⁊ ſunt ceteri orbes. D. d. ⁊ quedā impoſſibile eſt ⁊c̄. i. impoſſibile eſt ut ſint ꝓpinqua ꝑmo principio neq; pluribus actōib' neq; paucis ſed ſunt cōtenta appropinquari ei qđ eſt propinquū: aut ei qđ eſt ꝓpinquū ꝓpinquo: qm̄ diſtātie entiū in hoc ſunt valde diuerſe. D. d. exemplū ex ſanitate ⁊ ponūt ipſam ſanitatē ei qđ eſt in fine nobilitatis: ⁊. d. ſicut diximus ꝙ ſanitas eſt finis ⁊ ꝑfectio. i. ⁊ accipiam' in loco nobilitatis ſimplicis que eſt finis omnib' ⁊ cōplementum ſicut ante fecimus ſanitatē. ⁊ qū ponimus ꝙ ſanitas ſimplex eſt in loco ꝑfecte nobilitatis que acquirit̄ ſua actōne dicemus ꝙ ſicut corpoꝝ ſanoꝝ quedā ſunt ꝓpinqua ſimplici ſanitati que nō eſt in materia pauca operatiōe. ſ. motu tm̄: ⁊ quedā ſunt ꝓpinqua maiori oꝑatōe. ſ. motu ⁊ diminutōne: ita eſt etiā de entibus nobilibus reſpectu ꝑmi nobilis: ⁊ quedā ſunt ꝓpinqua ſanitati multa operatiōe: ⁊ hic eſt tertius ordo: ⁊ quedā nō acquirunt ſanitateꝫ tm̄ ꝑ exercitiū q̄uis ſit multū: ſed per medicinas ⁊ alia quaſi poſuit ordines quatuor illud. ſ. ꝙ acquirit ſanitatem pauco motu: ⁊ illud qđ acquirit ſanitatē ꝑ extenuatiōnē. d. ꝑ exercitiū forte: deinde ꝑ medicinas ⁊ euacuatiōes: ⁊ intendit per hec diuerſitatē corpoꝝ celeſtiū i multitudine motuū ⁊ in qualitate: qm̄ quedā acquirunt nobilitatem vno motu ſimplici: ⁊ quedā vno motu cōpoſito: ⁊ vtrūq; aut paucis: aut pluribus: ⁊ ideo. d. ut reputo: erunt igit̄ mot' quibus corpora appropinquant perfecte ſanitati ⁊c̄. videt̄ igit̄ ꝙ intendit per plures ⁊ nō plures motus diuerſos in quātitate cōuenientes in qualitate. ⁊ intendit per paucos ⁊ minimos motus ſimplices ⁊ cōpoſitos. ſimplices. n. ſūt minimi: ⁊ tūc forte intendit ꝑ iſtos ordines tm̄ in q̄titate.

Alteꝝ aūt nō pōt ad ſanari ꝑuenire: ſꝫ ad currere ſolū aūt exterminari ⁊ hoꝝ alteꝝ finis ipſius.

Et dico etiā ꝙ corpoꝝ quedā nō poſſunt eſſe ſana: ſed poſſūt currere tātū: ⁊ quedā nō poſſūt currere ſed poſſunt eſſe cōtenta quadam extenuatiōe: ⁊ omne corpus eoꝝ corpoꝝ habet finem aliū a fine ſui corporis.

65 Qum. d. extra ordinē eoꝝ q̄ acq̄rūt nobilitatē ꝓpinquā ꝑfecte nobilitati ꝑfectis diuerſis actōib': aut paucis: aut plurib': vult dicere etiā extra ordinē eoꝝ que impoſſibil' ē ut acq̄rāt ꝓpiquā nobilitatē ꝑfecte nobilitati: neq; actōnib' paucis neq; plurib': qm̄ iſta etiā q̄uis nō habeāt naturā acq̄rēdi ꝑfectā nobilitatē: tn̄ habēt nāꝫ acquirēdi nobilitatē ꝓpinquā ꝑfecte nobilitati: ita etiā acq̄rūt eā diuerſis oꝑatōibus ſed vniuerſalit̄ paucis q̄ꝛ nobilitas quā acquirūt eſt pauca: ⁊. d. ⁊ dico etiā ⁊c̄. i. ⁊ ſicut corpoꝝ aīaliū quedā nō poſſūt acq̄rere ꝑfectā ſanitatē: neq; plurib' oꝑatōibus: neq; paucis: neq; in extenuitate: neq; in medicinis: ſꝫ hn̄t nām acq̄rēdi aliq̄ ſanitatē diminutā ꝑ exercitiū ⁊ motū modicū: ⁊ quedā poſſūt acq̄rere iſtā ſanitateꝫ diminutā ꝑ aliā extenuationē modicā: ⁊ hoc itēdebat qū d. ⁊ q̄daꝫ nō poſſūt acq̄rere ⁊c̄. i. ⁊ q̄dā nō poſſūt acq̄rere ſanitatē diminutā ꝑ motū: ſꝫ ſit ex tenuitate: ⁊ iſte ordo ē magis diminut' q̄ ꝑm'. D. d. ⁊ q̄libꝫ iſtoꝝ corpoꝝ fineꝫ hꝫ ⁊c̄. pōt itelligi ꝙ intēdit ꝑ vtrūq; motū. ſ. q̄ hꝫ nāꝫ acq̄rēdi ꝑfectā ſanitatē: ⁊ q̄ hꝫ nāꝫ diminutā ſanitatē acq̄rēdi ⁊ forte intēdit ꝙ oē cui' operatio diuerſat̄ ex iſtis corꝑib' aīatis in q̄titate ⁊ q̄litate diuerſant̄ fines q̄o acq̄rit ꝑ diuerſitatē illarū actionū: ⁊ i rei v̄itate diuerſitas finiū ē cā diuerſitatis actionū: ⁊ q̄ſi fines q̄s poſuit hic ſūt tres: aut nobilitas ſimplex q̄ nō acq̄rit̄ ꝑ oꝑationē: aut nobilitas ꝓpiq̄ ſimplici: ⁊ iſta acq̄rit̄ diuerſis oꝑatōib' ⁊ ſūt ordines: aut nobilitas diminuta: ⁊ iſta acq̄rit̄ paucis oꝑatōib': ⁊ forte q̄dā iſtaꝝ actionū ſūt ꝑfectiores q̄buſdā: ⁊ ille etiā hn̄t latitudinē: ſm̄ hoc igitur intelligendus ſermo Ariſ.

Maxime quidē. n. illo ſortiri fine optimo omnibus ſed aūt nō ſemꝑ melius erit: quāto vtiq; propinquius ſit optimo: ⁊ ꝓpter hoc terra quidem totaliter non mouet̄: ꝓpinqua aūt paucis motibus: nō enim attingunt ad extremum: ſed vſq; quo poſſunt ſortiri diuiniſſimo principio. primū autem celū cōſeſtim ſortit̄ per vnū motū que autem in medio primi ⁊ extremoꝝ attingūt quidē: per plures autē attingunt motus.

Dico etiā vniuerſaliter ꝙ perfectio cuiuſlibet rei eſt acquiſitio cōplementi ⁊ finis. ⁊ ſi hoc non poterit nobilius eſt ⁊ melius ut ſit ꝓpinqua cōplemento: ⁊ quāto magis erit propinqua tanto magis erit nobilior: quapropter terra nō mouet̄ oīo ⁊ corpora ꝓpinqua eis mouent̄ paucis motibus q̄ꝛ non ꝑueniūt ad finē: ſed acquirūt illud qđ poſſunt acquirere ex cauſa prima diuina ſm̄ ſuū poſſe ⁊ potentiā. primū autem celū acquirit hoc vno motu veloci: corꝑa v̄o media inter primū corpus ⁊ vltimū acquirunt hoc pluribus.

66 Dicit ⁊ dico vniuerſaliter hoc ꝙ ſi omnes res haberēt naturā acquirendi cōplementū ⁊ finē daret̄ ei. ſed q̄ꝛ quedā non poſſunt peruenire ad finē fuit melius facere ea acq̄rere aliqđ ꝓpinquū cōplemēto: ⁊ hoc intēdit quꝫ. d. ⁊ ſi non poterit ⁊c̄. i. melius eſt q̄ non eſſe ꝓpinquū omnino. D. d. ⁊ quāto magis ⁊c̄. i. ⁊ quāto magis habēt naturam appropinquādi complemēto tanto magis erit nobilius ⁊

e cõtrario. ꝛ qꝛ terra valde diſtat ĩ hoc qd̾.d. quapropter terra nõ mouet̾.i. ꝛ qꝛ terra eſt valde remota in receptiõe motus a re nobili nõ fuit mota oio qũ nõ poſſit acquirere motũ qui eſt nobilioꝛ quiete: neq̃ aliqd̾ nobile qd̾ cõprehẽdat̾ motu: ſꝫ illud qd̾ recipit apprehẽdit ipſũ quiete propter ſuã vilitatẽ ꝛ alia elemẽta e cõtrario: ꝛ maxĩe ea q̃ habẽt motũ circularẽ dico ignẽ ꝛ aerẽ ĩ pluribꝰ partibꝰ aqua autẽ habet motũ ĩ pluribus ptibꝰ: terra võ in paucioribus: ꝛ hoc intẽdebat qñ.d. ꝛ corpora ei ppinquo mouent̾ paucis motibus.i. qñ nõ poſſint acquirere illud qd̾ appropinquat nobili pluribus motibus: ꝛ ſm hoc qd̾.d. ordines vident̾ quatuoꝛ: ꝛ quilibet ordo habet latitudinẽ preter vltimũ ordinẽ. Ordo igit̾ primus eſt ordo entiũ q̃ cõprehẽdũt nobilitatẽ perfectã ſine operatiõe: ꝛ diuerſãt̾ ſm magis ꝛ minus: hec autẽ ſunt entia abſtracta. Scđus aũt eſt eoꝝ qui appropinquat pfecte nobilitati p operatõnẽ: ꝛ hec ſũt duobꝰ modis: aut p modicã operatiõnẽ: ꝛ hoc non inuenit̾ niſi in corporibus celeſtibus: aut per multaꝫ operationẽ: ꝛ hoc inuenit̾ in corporibꝰ celeſtibus ꝛ in homine. Tertius eſt eoꝝ que nõ poſſunt cõprehendere propinquã nobilitatẽ nobilitati pfecte: neq̃ multa operatõe neq̃ modica: ſed tñ apprehendũt nobilitatẽ minorẽ propinquã perfecte nobilitati: ꝛ hoc per modicã operationẽ: ꝛ hoc nõ inuenit̾ in corporibus celeſtibꝰ: ꝛ quilibet iſtoꝝ triũ habet latitudinẽ. Quartus võ ẽ terra que nõ põt cõprehẽdere nobilitatẽ per operationẽ ſed ſine.ſ. per quietẽ tñ: ꝛ iſte ordo valde diſtat a primo ꝙuis vterq̃ ſit ſine operatione: ꝛ in pmo fuit pter nobilitatẽ ſui ꝛ ſui finis hoc aũt pter ſuã vilitatẽ ꝛ ſui finis: qm̃ ſicut finis nobil̾ quãto magis erit nobilioꝛ tãto cõprehendit̾ maiori operatione: ꝛ ita eſt vilis finis quãto magis fuerit vilius tanto magis cõprehendit̾ minori operatiõe ita q illud quod eſt valde vile cõprehendit̾ ſine operatiõe oio. D.d. ſed q acquirũt iſtud qd̾ poſſunt acquirere ꝛc̃.i. elemẽto abſq̃ terra requirũt ex primo cã modicũ qñ non habeãt naturaꝫ cõprehendẽdi multũ. D.d. celũ aũt primũ ꝛc̃.i. cõprehẽdit̾ ex illo nobili qd̾ eſt ei ppinquius. D.d. corpora autẽ media ꝛc̃. põt intelligere per corpus primũ primũ celũ: ꝛ per vltimũ elemẽta.ſ. corpus qd̾ recte mouet̾. impoſſibile eſt enĩ ut intendat per vltimũ corpus terrã: qm̃ elemẽta mouent̾ paucis motibus ꝛ nõ habẽt naturã acquirẽdi ex iſto nobili aliqd. ꝛ põt intelligi p vltimũ corpus orbis lune ſꝫ ſuã opinionẽ.ſ. q luna habet paucos motus.

De dubitatõne aũt quare ſm primã quidem vnã exiſtentẽ lationẽ magna conſtat multitudo aſtroꝝ: alioꝝ aũt ſigillatim vnũquodq̃ accipit proprios motus.

Uolumus modo diſſoluere ſecundã queſtionẽ quare in octauo corpore orbe propinquo orbi primo habente motũ vnuꝫ ſunt plures ſtelle non numerate ꝛ in aliis orbiũ vnoquoq̃ habẽtiũ plures motus eſt vna ſtella.

67 Hoc qd̾ dixit q octauus orbis eſt ppinquꝰ pmo orbi ita inuenimus ſcriptũ. ꝛ opinio antiquoꝝ ẽ q orbis octauus ſtellatus eſt primus orbis: ꝛ Ptolemeus poſuit nonũ qꝛ dicebat q ipſe inuenit in ſtellis fixis motũ tardũ ſm ordinẽ ſignoꝝ: ꝛ arabes dicũt q iſte motus eſt motus anteceſſus ꝛ retroceſſus ꝛ q nõ eſt perfectus: ꝛ ponunt q iſte motus eſt dictus a babylonicis antiquo. ſi igit̾ iſtud quod inuenitur in iſto libro ſit verũ forte dixit ipſum innuendo opinionem babyloniorum: ꝛ eius queſtio eſt intellecta per ſe.

Propter vnũ quidem vtiq̃ quis primũ rationabiliter exiſtimabit hoc exiſtere. intelligere enĩ oportet vite ꝛ principii vniuſcuiuſq̃ multam eẽ excellentiam prime ad alias.

Dicamus igit̾ q recte hoc fuit. ſciendũ igitur eſt q primus orbis principiũ eſt potentie: ꝛ cauſa in vita cuiuſlibet viui pluſ q̃ alii orbes: quapropter primus orbis mouet plura corpora: ꝛ vnuſquiſq̃ ceteroꝝ mouet vnã ſtellam.

68 Dicit q cã in hoc eſt q primus orbis eſt principiũ ꝛ cã in dando cuilibet viuo ſuã vitam fortius ꝛ pluſ q̃ principia ceteroꝝ corpoꝝ diuinoꝝ. ꝛ qꝛ in hoc minus illo nobilitant̾ in poſſe nobilitant̾ ſimul in hoc.ſ. in mouendo plures ſtellas. iſti enĩ orbes nõ ſunt cã vite eoꝝ que ſunt illic niſi p ſtellas quaꝫ ſit viſum q nobiliora que ſunt illic ſunt ſtelle. q.d. q cã in hoc eſt q pncipiũ vite qd̾ eſt in orbe hoc qd̾ eſt cã cuiuſlibet vite eſt fortius aliis pncipiis vite exiſtentibus in aliis orbibus. principia.n. que ſunt in iſtis orbibus ſunt viua ꝛ ſunt principia vite que eſt hic: ꝛ ideo antiqui dicebãt eo eſſe deos: ꝛ babylonici dicebãt ex hoc q conſiderauerũt q quelibet ſtellarũ illarũ habet operationẽ propriã in generibus ppriis entiũ: ꝛ operatõnes cões in generibus cõibus ꝛ non tñ in corporibus ſed in aialibus. U.g. dant ſaturno plantas ꝛ mineras ꝛ omnẽ ſbam frigidã ꝛ ſiccam: ꝛ dant cõſiderationẽ ei ꝛ bonitatẽ in finibus rerũ: ꝛ alia que ſcripta ſunt in ſuis libris ꝙuis nõ ſit duplũ ꝛ maioꝛ pars ſit deſtructa. Ariſ. autẽ fecit librũ de hoc qui dr̃ de regiminibus celeſtibus.

Erit autẽ vtiq̃ accidens ſm rationẽ. prima quidẽ enĩ vna ens multa mouet corpoꝝ diuinorũ. multe aũt entes vnũ ſolũ: vnaqueq̃ errantiũ enĩ vnũquodq̃ pluribus fertur lationibus. Sic quidẽ igit̾ adequat natura ꝛ facit ordinẽ vni quidem lationi multa tribuens corpoꝝ: vni autẽ corpori multas lationes.

Et dico etiã q recte primus orbis eſt vnus ꝛ mouet plura corpora ſpiritualia: ꝛ iſti orbes qui ſunt plures vnuſquiſq̃ mouet vnuꝫ corpus tñ: quoniã ois orbis orbiũ erraticoꝝ mouet̾ pluribus motibus ꝛ primus orbis vno: ꝛ ſm hoc fecit iuſte natura qum poſuit in eis ordinem: dico quia dedit vni motui plura corpora: ꝛ vni corpori plures motus.

69 Dicit q nã iuſte poſuit qñ dedit ei qd̾ ẽ ipoſſibile moueri niſi motu vno plures ſtellas q̃s mouꝫ illo vno motu ita q p illũ vnũ motũ faciat plures oparões: ꝛ dedit ei q ipoſſibile ẽ mouere niſi vnã ſtellã plẽs motꝰ: ita q quẽadmodũ pmũ facit p vnũ motũ plẽs oparões illa illud etiã facit p vnã rẽ motã plẽs oparões: ꝛ.d. dicamꝰ etiã q recte ꝛc̃.i. q recte fuit hoc qd̾ diximus: qm̃ ſi ois orbis orbiũ erraticoꝝ ẽ poſſibile ut moueat̾ plibus motibꝰ: ꝛ ipoſſibile eſt ut moueat plẽs ſtellas: orbis aũt ſtellarꝰ ipoſſibile ẽ ut moueat̾ plibꝰ motibꝰ: ꝛ poſſibile ẽ ut moueat plures ſtellas vno motu. ꝛ qñ demõſtrauit hoc.d. ꝛ ſm hoc iuſte fecit nã ꝛc̃.i. ꝛ qꝛ qñ poſſibilitas ẽ in eis: his.n. duobꝰ mõis diuerſis iuſte fecit nã qñ dedit nã cuilibet eoꝝ in actu qd̾ poſſibile fuit ĩ eo ꝛ dedit vnicuiq̃ eoꝝ terminũ in eẽ aliõ a ſuo compari. d. explanauit hoc ꝛ.d. ꝛ dedit vni motui plura corpora: ꝛ vni corpori plures motus. ꝛ debes intelligere q fecit hoc cã fuit ut aliter nõ faceret.

Adhuc pter hoc quidẽ vnũ habent corpus alie lationes qꝛ multa corpora mouent que pme vltime ꝛ vnũ habẽtis. in multis.n. ſperis vltima ſpera infixa fert̾. vnaqueq̃ aũt ſpera corpus exiſtit ens. illius quidẽ igit̾ cõe erit opus: hoc qdeꝫ enĩ ſingularis propria per naturã latio.

Dicamꝰ etiã q in quolibet orbiũ hñtiũ plures motus diuerſos fuit vna ſtella: qꝛ qlibet eorum mouet plura corpora.ſ. orbis ↄtinẽs orbes ſtellarũ erraticarũ q̃ ſunt in eo: qm̃ vltimꝰ.ſ. cõtinẽs

ſtellas erraticas mouetur ⁊ firmatur in orbibus ⁊ omnis orbis coꝝ mouetur ⁊ firmat̄ in pluribus orbibus: ⁊ omnis orbis eorū eſt corpus: ⁊ operatio orbium qui reuoluūt ſtellā erraticā ſit vniuerſalis operatio: ⁊ ut quilibet eorum habeat motus ⁊ operationem propriam.

70 Hec eſt alia cauſa a predicta ⁊ eſt ꝙ oēs orbes q̄ mouent ſtellā vnā erraticā habent orbē a quo cōtinent̄ ⁊ ille orbis mouet oēs alios orbes ē ꝯtrario ſuis motibus. ſ. ex oriente in motu diurno: ⁊ qū ita ſit cōtinget ut oēs orbes qui mouēt ſtellā erraticā ſint quaſi ꝓhibiti a ſuis motib⁹ propter illū orbē mouentē eos ē cōtrario ſuis motibus. ⁊ q2 iſti orbes ſunt quaſi ꝓhibiti a ſuis motibus nō omnes poſſunt mouere niſi vnā ſtellā. orbis autē ſtellatus ſe habet ē cōtrario quia nō ſit ꝓhibitus a ſuo motu q2 nō hab3 aliū motorē a quo ꝓhibeat̄ a ſuo motu: ⁊. d. ꝙ in quolibet orbiū ⁊c̄. i. quilibet orbis cōtinēs orbiū erraticoꝝ habet in ſe plures orbes ⁊ mouet vnā ſtellā: q2 iſte orbis cōtinēs mouet illos plures orbes ē cōtrario ſuo motui: ⁊ hoc intēdebat qnm. d. ꝙ quilibet eoꝝ mouet plura corpa ⁊c̄. i. q2 mouet oēs orbes illius ſtelle ē cōtrario ſuo motui ꝓprio. ſ. ex oriēte in occidentē. D. d. cauſam in hoc ꝙ mouet per ſuū motū plures orbes: ⁊. d. ꝙ vltimus orbis. ſ. continens ſtellas erraticas. i. ⁊ neceſſe eſt ut oēs orbes ſtelle moueāt ꝑ motū orbis cōtinentis eos q2 ille orbis eſt quaſi ligatus in oībus orbibus qui mouent ꝯſequētes ipſū. ⁊ nō debes intelligere niſi ligationē per motū ⁊ cōſequentiā intantū: D. d. ⁊ ois orbis coꝝ eſt corpus ut operatio ⁊c̄. i. ⁊ poſuit in oībus orbibus orbiū erraticoꝝ vnū corpus continens eos ⁊ motus eos ē cōtrario ſuo motui ut oēs orbes mouentes ſtellas habēt duas operatiōes. ſ. duos motus: quorū vnus eſt vniuerſalis oībus illis ſtellis ⁊ eſt in quo ſequitur motum diurnū: ⁊ alter eſt proprius ⁊ eſt motus appropriatus ſtelle.

Hec autē velut apponitur: omnis autē finiti corporis ad finitū virtus eſt. ſed de circulari quidem motu latis aſtris dictu3 eſt qualia quedam ſunt ſm ſubſtantiā ⁊ ſm figurā ſunt: ⁊ de latione ⁊ ordine ipſorum.

Et ſi in aliquo orbe orbiū erraticoꝝ eſſent plures ſtelle eſſet vltimus orbis in labore quum mouet orbes qui ſunt poſt ipſum motu diuerſo ⁊ reuoluit ipos ⁊ in quolibet eoꝝ ſunt multe ſtelle ⁊ iam diximus multotiens ꝙ omne corpus finitum habet potentiā etiā finitā: ꝓpter hanc cauſā igitur fuit in quolibet orbe orbiū erraticoꝝ vna ſtella tm̄. iam igitur cōpleuimus ſermonē de ſtellis ⁊ quomō mouentur ⁊ quā ſubſtantia3 habeant ⁊ figuram: ⁊ de locis ⁊ ordine eorum ſermone ſufficienti.

71 Quis orbis primus eſt qui in motu diurno reuoluit oēs orbes ſtellarū ex oriente in occidentē cū ſtellis que ſiunt in eis. d. ꝙ ſi in quolibet orbe orbiū erraticoꝝ eſſent plures ſtelle nō eēt poſſibile ut ꝑmus orbis moueret eas iſta velocitate: aut nō eſſet poſſibile mouere eas dio quum ſit declaratū ꝙ potētia cuiuſlibet corpis eſt finita: ⁊ ſermo eius ē intellectus ꝑ ſe: ſed habet multas dubitatiōes: quarū vna eſt ꝙ. d. ꝙ eſſet orbis in labore: ⁊ ia3 declaratū eſt ꝙ illis corporibus nō ꝯtingit labor. ⁊ ſecūda eſt hoc qō. d. ꝙ ꝑmus orbis mouet alios orbes: qm̄ corpus nō mouet corpus niſi tactu. ⁊ iā declaratū eſt ꝙ alia corpora nō mouēt ſe ſm tactū: neq3 expulſiōe: neq3 attractiōe: ſed ſm deſiderīū: ⁊ etiā ſi cōfeſſi fuerimus ꝙ primus orbis mouet alios quēadmodū corpora mouēt ſe ad inuicē: quō ḡ dicemus ꝙ iſtis corporibus erit potentia finita: ⁊ iā determiatū eſt ꝙ ſemp mouet. ⁊ ſi aliq̄s reſponderit ꝙ ia3 determinatū eſt in principio iſtius libri ꝙ potentia cuiuſlibet corporis agētis aut patientis eſt finita: ⁊ hec nō acquirūt operationē eternā niſi ex potentia infinita que mouet ea: ut Alex. ⁊ Auicēna reſpōdet: cōtingit ex hoc ut aliq̄d ſit poſſibile corrumpi quod nūq̄ corrūpet. Joannes autē dedit hanc queſtionē peripateticis tali modo ꝙ nō poſſunt euadere ex ea ſm ꝙ ꝯcedant ꝙ in iſto corpore celeſti eſt potētia finita: qm̄ ſi illic ſunt due potētie finita. ſ. ⁊ infinita: cōtinget ut ſm finitā ſit corruptibile de infinitate virtutis ⁊ finitate ⁊ ſm infinitā incorruptibile. dicamus ergo nos ꝙ hoc qō d. ꝙ orbis vltimus eſſet in labore intendebat ꝙ potentia motoris ex eo addet ſupra potentiā ſuam naturalem: qm̄ cauſa laboris in aīalibus eſt ut addat potentia3 moti ſup potentiā motoris: qm̄ potentia moti neceſſario eſt oppoſita potentie motoris. hoc igit̄ intendit per laborē. ⁊ etiā ſi potentia moti in eo adderet ſuper potentiā motoris: tunc motus eius eſſet violētus: ⁊ qō violente mouet̄ impoſſibile eſt ut recipiat eternitatem motus a potentia infinita. ſ. mouente que non eſt in materia. ⁊ qu3 neceſſe eſt in eo ut non recipiat eternitatē neceſſe eſt ut laboret. De alia autē dubitatōe in qua dictū eſt ꝙ vltimus orbis nō mouet alios per ſuu3 corpus ita ꝙ dicat̄ in eo ꝙ ſi eſſent plures aut maiores cōtingeret ei labor quoz nō mouent aliq̄ orbes niſi per deſideriū aut motorē primi orbis. dicamus ꝙ hoc debet intelligi ꝙ ꝑmus orbis eſt mouēs eos q2 totus orbis ē quaſi vnū aial: ſed nō eſt vnū animal quaſi ligatū multis ligamētis ſicut animal diſſimiliū partiū: ſed eſt ligatū prima potētia ſpirituali diuiſa in ſuo toto. hoc igit̄ vnū corpus per vnā potentiā ſpiritualē que eſt in eo debet habere magnitudinē terminatā neceſſario ut poſt dicet: ⁊ quum habet magnitudinē terminatā neceſſario ē ſi haberet plures ſtellas ut motus eius eſſet violētus: ⁊ ſimilr̄ ſi cōtineret plures motus aut maiores orbes. ⁊ ſimilr̄ intelligēdū eſt ꝙ vltimus orbis mouet alios orbes. ſ. ſicut dr̄ ꝙ nobilius mouet totū: qm̄ iſta ꝑma potentia ſpūalis nō diuidit̄ in alijs orbib⁹ niſi q2 potētia diuidit̄ in infinito orbe quēadmodū potētia mouēs aial nō diuidit̄ in alijs mēbris niſi q2 ꝑmo diuidit̄ in corde. ⁊ mirū quō hec potētia diuidit̄ in mēbris diſſimiliū partiū nō quō diuidit̄ in partib⁹ uel mēbris ꝯſimiliū partiū materie. diuiſio eni eius in iſtis eſt ingenioſa. ſ. per ligamētū: illic autē ſine ingenio ſed nāliter ⁊ iō nō indiget illic ligamēto donec fiat ex eis vna res mota ſicut hic indiget: q̄propē aliud ligamētū ⁊ aliud diuiſū nō ligatū nō dicunt̄ eē vnū niſi equoce: ſicut nō dicunt̄ eē vnū motū niſi equoce. determinatū ē. n. ꝙ vn⁹ mot⁹ ſimplex ⁊ verus ē vn⁹ motus diurn⁹: ⁊ ꝙ vn⁹ mot⁹ ē in vno moto: ḡ illud qō h3 in rei vitate vnū motū ē vna res mota in rei veritate. de tertia aūt q̄ſtione ⁊ eſt quō de corporibus celeſtibus q̄ ſunt eterna dicunt̄ hr̄e potētias finitas Dicamus ḡ etiā ꝙ corpa celeſtia habēt finitas potētias in q̄litate infinitas in tpe. ſ. ꝙ oē corp⁹ celeſte h3 motū terminatū in velocitate: ⁊ nō pōt moueri neq3 tardi⁹ neq3 velocius: ⁊ diuerſat̄ i motu ſ3 diuerſitatē ſuaꝝ naturarū. ⁊ cōuenīūt i hoc ꝙ ſūt ifiniti in tpe: qm̄ oē motū h3 velocitatē termiatā neceſſario ſiue habuerit formā mālē3 ſiue nō. ⁊ ſilr̄ oē motū h3 opatiōe3 finitā in q̄litate qū oē motū hēat magnitudinē finitā ſiue habuerit formā mālē ſiue nō: ſed oppropat̄ hn̄tibus formā mālē3 q2 motus coꝝ ē finitus ⁊ obſciſus: ⁊ vniuerſalr̄ actio ⁊ paſſio coꝝ. carētibus aute3 forma materiali appropriat̄ ꝙ motus coꝝ ⁊ vniuerſaliter actio ⁊ paſſio ſunt eterni. ⁊ quia corpus celeſte eſt motu3 neceſſe eſt ut habeat velocitatem terminatam ⁊ vniuerſaliter actionem ⁊ paſſionem terminatam ſm qualitatem. ⁊ quia non habet naturalem formam neceſſe eſt ut actio ⁊ paſſio eius ſint eterne: ergo nō eſt in eo potētia finita ut moueat̄ uel ut moueat ex quo contingit predicta queſtio

⁊ eſt quō inueniaƭ eternū in quo ſit potētia ad corruptionē. ⁊ qð determinatū eſt in primo tractatu iſtius libri.ſ. ꝙ habet potentiā finitā ꝓpter ſuā actionē ⁊ paſſionē nō intendit niſi quēadmodū ad ſuā qualitatē.ſ. ꝙ actio eius ⁊ paſſio ſunt finite in vigore. ⁊ cā eius eſt qꝛ eſt finis in magnitudine: ⁊ ꝓpter hoc determinauit ꝙ actio eius ē finita qð ideo ē qꝛ eſt finitū in magnitudine. ⁊ qū iſti nō poſſūt diſtinguere finitū in qualitate a finito in quātitate in tēpe accidit eis iſta ꝑplexio: ⁊ ꝓpter hoc opinandū eſt ꝙ corp⁹ celeſte ē ſimplex nō cōpoſitū ex materia ⁊ forma: ⁊ ꝙ forma que mouet nō eſt materialis ōio. ⁊ qū ita ſit determinatū eſt quō Ariſ. de orbe.d. ꝙ ſi in eo eſſent plures ſtelle eſſent in labore ſi omne corpus habet potentiā finitam. D.d. iā ğ cōpleuimus ſermonē de ſtellis ⁊ quā mouent.i. qꝛ ſunt fixe in orbibus: ⁊ orbes mouent: ⁊ quā ſbam habēt qꝛ ſunt nature quinte: ⁊ de figuris qꝛ ſunt ſperice: ⁊ de locis.ſ. qꝛ curſo diuerſitatis motuū eoꝝ eſt ſm diuerſitatē ordinis ſitus.ſ. earū ad inuicē. ⁊ pōt intelligi ꝙ iam declarauit ſitus earum qūn.d. ꝙ conſiderauit lunam ⁊ inuenit ipſam eclipſare.

Reliquū autē de terra eſt dicere vbi extat poſita: ⁊ vtꝝ quieſcentiū eſt aut motoꝝ: ⁊ de figura ipſius. de poſitione quidē igiƭ non eandem habent omnes opinionem: ſed pluribus in medio poſitiōi dicentibus: quicūqꝫ totum celū finitū eſſe aiunt. cōtraria qui circa italiā vocati pythagorici dicunt: in medio quidē.n. ignē eſſe inqunt terrā autē vnū aſtroꝝ exiſtentē circulariter latā eſſe mediū noctē ⁊ diē facere. Adhuc autē oppoſitā aliā huic aſtruūt terrā quam antixtona noīe vocant: nō ad apparentiā ratiōes ⁊ cauſas querentes: ſed ad quaſdā ratōnes ⁊ opiniōes ipſoꝝ apparentia attrahētes ⁊ tētantes adornare.

Volumus mō dicere de diſpōne terre ⁊ pſcrutari de ea ⁊ de loco eius: ⁊ vtꝝ ſit quieſcens: aut mota. dicam⁹ ergo ꝙ antiqui diuerſi ſunt ī loco eius. ⁊ omnes dicentes ꝙ celum eſt finitū dicunt terrā eſſe poſitā in medio. pythagorici autē habitātes italiā ꝯtradicunt illis ꝙ ignis eſt poſitus in medio: ⁊ ꝙ terra eſt ſtellarū ſtella ⁊ reuoluiƭ circulariƭ ⁊ ex motu eius circulari ſit nox ⁊ dies ⁊ faciunt aliā terrā quā vocant antugamonani: ⁊ dicunt hoc ⁊ opinanƭ qm̄ non querunt cognitionē cauſarū reꝝ ⁊ ſermonum in eis ex viſu ſed mutant viſū ſm ſuā voluntatē. deinde laborāt in confirmando illam voluntatem.

72 Dicit volumus dicere de diſpōne.i. de ſiguro terre ⁊ pſcrutari de ea.i. de ſua natura: ⁊ vtrū ſit quieſcens aut mota.i. ſm totū. deinde incepit dicere opiniōes antiquoꝝ de loco eius. ⁊ qꝛ opinio remotiſſima in terra eſt dicentis ꝙ non eſt in medio ⁊ reuoluiƭ circa mediū: incepit dicere ſermonē eoꝝ ⁊.d. ꝙ oīs qui dicit celū eſſe finitū.i. celū eē ſpericū dicit terrā eſſe in medio. D.d. pythagorici aūt ⁊c̄. ideſt qꝛ pythagorici ꝯtradicunt oībus antiquis: ⁊ dicūt ꝙ ignis eſt poſitus in medio: ⁊ videƭ ꝙ ipſi opinanƭ cū hoc ꝙ celū ſit ſpericū: ⁊ videƭ ex hoc qð dicūt ꝙ terra eſt aliq̄ ſtellarū ⁊ ꝙ mouetƭ circa mediū qꝛ nō opinabanƭ terram eſſe motā circa ſe.i. ſm partes remanētes ſm ſe totū ut dicunt alij antiqui. ⁊ viſum eſt ꝙ opinabanƭ ꝙ ſtelle moueƭ cū eo ꝙ terra moueƭ preter motū diurnū quē attribuunt terre: ⁊ iō dixerūt ꝙ ex motu ei⁹ ſit nox ⁊ dies: ⁊ intēdūt ſm ꝙ credo ꝙ moueƭ ſꝫ totū in circulo. ⁊ apparet ex hoc ꝙ faciunt alterā terrā oppoſitā: ⁊ ipſi opinabanƭ ꝙ in circulo ſup quē moueƭ terra eſt altera terra oppoſita iſti: ⁊ ꝙ moueƭ motu equali: ⁊ forte opinabanƭ hoc ꝓpter eclipſes: qm̄ aliqs pōt imaginari hoc propter eclipſes ſolis ⁊ lune. ⁊ vniuerſaliter non poſſumus imaginari oēs opiniones antiquoꝝ neqꝫ pficere eas quę non ſunt famoſe apud nos ſicut apud Ariſ. D.d. cām ꝓpter quā accidit illis hominibus tales ſermones dicere qui ſunt cōtrarij ſenſui: ⁊ d. ⁊ dicunt hoc ⁊ opinanƭ hanc opinionē qꝛ nō acquirūt ⁊c̄.i. qꝛ qū cōſiderauerūt de cauſis reꝝ non querunt ut illud qð dicunt ſit cōueniēs illi qð ſenſui apparet.ſ. faciunt econuerſo.ſ. qꝛ nolunt ꝓbari ſenſibilia per ſuas opiniones ⁊ qū viderunt ea cōtraria ſuis opinionib⁹ attribuūt huic errori ſenſus qꝛ vident ꝙ ſermones vniuerſales ſunt veriores ꝗ̄ ſenſibiles: ⁊ vniuerſaliƭ eoꝝ intētio nō eſt querere ipſam veritatē ſed verificare ſuas voluntates.

Multis autē vtiqꝫ ⁊ alteris ſimul videbiƭ nō oportere terre medij regionē aſſignare credibilē nō ex apparētibus cōſiderātibus ſed ex rōibus honorabiliſſimo.n. putāt cōuenire honorabiliſſimā exiſtere regionē. eſſe autē ignē terre quidē honorabiliorē: terminū autē intermedijs: extremū autē ⁊ mediū terminos: q̄re ex his recogitātes non putāt in medio ſpere poni ipſam ſed magis ignē. adhuc pythagorici quidē ꝓpter maxime cōuenire ſeruari pncipaliſſimum totius. medium autē eſſe tale iouis carcerē nomināt hanc habentem regionem.

Et alij plures antiquoꝝ dicunt hoc etiā qð iſti dicunt ⁊ non ponunt terrā in medio neqꝫ cōfirmant ſermonē ſuū ex viſu neqꝫ ex ratione: ſꝫ quibuſdā ſermōibus antiquoꝝ q opinabanƭ ꝙ oē nobil' dꝫ eſſe in loco nobili: ⁊ ꝙ ignis ē nobilior terra: ⁊ ꝙ finis loci eſt nobilior medio: ⁊ ꝙ vltimū medij mūdi ē finis. ⁊ ex iſtis modis quos dixim⁹ rationanƭ: ⁊ nō ꝯcedūt ꝙ terra ſit fixa ī medio orbis: ſed ignis ē poſitus ī medio orbis: ſed etiā pythagorici dicūt ꝓpƭ hāc cām quā nos dicemus ꝙ ignis eſt in medio: qm̄ res nobilis cōſeruāda eſt qua nihil ē nobilius.ſ. ignis ⁊ ꝙ mediū eſt ꝯſeruās res: quapropter antiq vocabant ipſum genus equale.ſ. locum quietis.

73 Qū.d. ꝙ hec opinio attributa eſt pythagoricis.d. etiā ꝙ plures antiquoꝝ cōueniūt cū eis in hoc ⁊ ꝙ idē accidit eis qð accidit pythagoricis.ſ. ꝙ nō cōfirmāt ſuas opiniōeſ neqꝫ ex ſenſu neqꝫ ex ratiōe cuius ꝓpōnes ſunt ſumpte ex ſenſu. D.d. ratiōnē eoꝝ: ⁊.d. opinabanƭ.n. ꝙ oīs res nobilis ⁊c̄.i. qꝛ dicūt ꝙ res nobilior debet eſſe in loco nobiliori: ſed ignis eſt nobilior terra: ğ ignis debet eſſe in loco nobiliori: ſꝫ loc' nobilior ē mediū mūdi qð ē finis ſpere vƚ figure: igiƭ ignis ē poſit⁹ ī medio: ⁊ hoc ē qð.d. ꝙ finis loci ē nobilior medio ſicut īueniƭ ī ſcripturo: ⁊ ſi vā: intēdit ꝙ nobiliſſimū mediū mūdi qð ē oīa q̄ ſūt ī orbe ē ei⁹ finis.ſ. cētrū.i. mediū iſtius mūdi in q̄ ſpera finiƭ ⁊ ē centrū. ⁊ ſa ratio pythagorici eſt ꝓpinq iſti rōni.d. ⁊ pythagorici etiā dicūt ꝙ ꝓpƭ hāc cām ⁊c̄.i. ⁊ pythagorici etiā ratiocinanƭ rōe ꝓpinqua rōni antiquoꝝ: ⁊ dicūt ꝙ etiā ignis ē nobiliſſimū entiū: ğ dꝫ cōſeruari: ğ debet eſſe in loco cōſeruatiōi: ⁊ locus cōſeruatior eſt mediū totius: ğ debet ignis eſſe in medio totius: ⁊ iſta ratio ē alia a pma. antiqui.n. ponebant ignē in medio ꝓpƭ ſuā nobilitatē qꝛ nobilior dꝫ eſſe in nobiliori: iſti autē ponebāt ꝓpƭ ſuā cōſeruationem.

Tanqꝫ mediū ſimplr ſic dictū ⁊ ꝙ magnitudinis mediū ⁊ rei extās mediū ⁊ nāe. q̄ꝫuis quēadmodū ī aīalib⁹ nō idē aīal' ⁊ corpis mediū ſic exiſtimādū mag' ⁊ circa totū celū. ꝓpƭ qdē hāc igiƭ cām nihil eos dꝫ timere circa totū neqꝫ adducere carcerē ad centrū. ſed illud querere mediū quale quid ⁊ vbi aptū natum eſt. illud quidē eni pncipiū qð mediū ⁊ honorabile: loci aūt mediū

aſſimilaẜ vltimo magiſ ꝙ̃ principio. qđ quidem enĩ mediũ determinatũ eſt: qđ aũt determinans finis. honorabilius aũt ꝯtinẽs ⁊ finis ꝙ̃ finituʒ hec quidem enim materia: hec quidem ſubſtantia conſiſtentie eſt.

Et dixerũt hoc qđ ignorabãt: quid eſt mediũ. mediũ.n. ſimpliciter diciẜ duobus modis. diciẜ enĩ de medio corporis ⁊ magnitudinis: ⁊ etiam de medio nature. iſti aũt dicebãt medium quaſi vno mõ: nos aũt dicimus ꝙ mediũ aĩalis ⁊ mediũ corporis non eſt idẽ: ⁊ ſic oportet nos intelligere de toto celo etiã. ⁊ propter hanc cãm quaʒ diximus etiã non debẽt dubitare in diſpõne totius neqʒ ponere centrũ cuſtodiã aliarũ rerum: ſed oportet nos perſcrutari de qualitate medij ⁊ ꝙ mediũ neceſſario ẽ primũ ⁊ nobilius. mediuʒ ṽo loci videtur eſſe vltimũ non primũ. medium enĩ eſt terminatũ: oriçon autẽ eſt terminans.

74 Cum declarauit ſermonẽ qui induxit eos ad credendum ꝙ terra non eſt in medio: cepit deſtruere illũ. ſermo enĩ eoꝝ eſt fundatus ſup quinqʒ ꝓpoſitiões: quaꝝ altera eſt cõis duabus opiniõibus. ſ. d. ꝙ ignis eſt nobilior terra ſecunda eſt qua vtebanẜ anteceſſores pythagoricoꝝ loco iſtius. ſ. dicẽs ꝙ nobilius debet eſſe in loco nobiliori. ⁊ he tres propoſitiões cõceduntẜ ab Ariſ. quarta ⁊ quinta ſunt ꝙ mediuʒ mundi eſt nobilius: ⁊ ꝙ mediũ mundi eſt conſeruatiuus: ⁊ ex his duabus ꝓpõibus. d. Ariſ. ꝙ cecidit corruptio in hunc ſermonẽ qm̃ mediũ dicaẜ equiuoce. aliquãdo.n. diciẜ de medio mũdi: ⁊ aliqñ de medio quod eligiẜ a natura. ſ. nobili. ⁊ iõ. d. ꝙ ignorabant quid medium eſſet. ꝯcedit ḡ eis ꝙ nobilius debet eſſe in loco nobiliori: ſed nõ concedit ꝙ mediũ in magnitudine eſt nobilius ſed mediũ qđ eligiẜ a natura: ⁊ ꝓpter hoc. d. nos autẽ dicim⁹ ⁊c̃. i. ꝙ mediũ qđ eſt in animali ſm̃ electionẽ ⁊ nobilitateʒ non eſt mediũ in magnitudine ſed eſt mediũ in ſubſtantia ⁊ iſte ſermo quaſi ꝯtradicit peripatetico de corde ⁊ ſmõi ipſius. d. n. ꝙ cor eſt nobiliſſimũ mẽbroꝝ: ḡ debet habere locoꝝ nobiliſſimũ qđ eſt mediũ pectoris: ſicut princeps dʒ habere mediũ in ciuitate ut habeat regnũ equale. ſed nũ videẜ ꝙ non eſt de aĩali magno. ſ. de mundo: ſicut de animali paruo qđ eſt generabile ⁊ corruptibile: qm̃ orizon in mundo eſt nobilius centro. orizon.n. eſt terminãs: ⁊ cẽtrũ eſt terminatũ: ⁊ etiã entia nobiliora ſunt in celo qđ eſt nobiliſſimũ locoꝝ. videẜ ḡ ꝙ mediũ aĩalis generabilis ⁊ corruptibilis eſt cõtrariũ medio aĩalis eterni. ⁊ ꝓpoſitio quã accipiũt iſti fuit accepta vniuerſaliẜ in aĩali ſimplr̃: ⁊. d. ꝙ mediũ animalis ⁊ mediũ corporis nõ ſunt idem. i. mediũ animalis in eo ꝙ eſt aĩal ſiue eternũ ſiue non. i. ꝙ mediuʒ ſubſtãtie nõ ſequiẜ mediũ magnitudinis. in quodã.n. eiuſ inueniẜ mediũ ſubſtãtie in medio magnitudinis: ⁊ in quodam non: ⁊ propter hoc. d. ⁊ ſic oportet nos intelligere de toto celo. i. ꝙ mediũ in eo nõ eſt mediũ in corpore. D. d. ⁊ ꝓpter hanc cãm non debẽt ⁊c̃. i. ⁊ propter hoc qđ dixim⁹ ſcilʒ ꝙ mediũ ſbe non cõſequiẜ mediũ magnitudinis non debent dubitare in diſpoſitiõne totius mũdi ⁊ exiſtimare ꝙ ita eſt de eo ſicut de particulari. ſ. ꝙ mediũ in eo eſt in loco medio corporis. oportet ḡ eos ut nõ iudicẽt ſup mundũ de hoc qđ vident in aĩali: ſed oportet eos pſcrutari de medio mũdi qđ eſt mediũ in ſbã quomõ eſt ⁊ ĩ quo loco eſt. D. d. ⁊ ꝙ mediũ neceſſario. i. ⁊ debent credere ꝙ mediũ in rei veritate eſt mediũ in ſbã: ⁊ ꝙ mediũ in magnitudine aliqñ ꝯſequiẜ hoc mediũ aliqñ aũt non: ⁊ hoc intendit qñ. d. mediũ ṽo loci videẜ eſſe poſtremũ. i. ꝙ medium in ſbã ineſt prius medio in eo in magnitudine: ⁊ intẽdit per hoc ꝙ locus qui eſt in orizonte eſt nobilior loco q̃ eſt centrũ mundi. D. d. mediũ enĩ eſt terminatũ ⁊ orizon ẽ terminãs. ſ. neceſſe eſt ꝙ orizon ſit nobilius medio qꝛ mediũ eſt terminatũ ab orizonte: ⁊ orizon eſt terminãs ipſuʒ ⁊ terminans eſt nobilius terminato qm̃ ꝓportio terminãtis ad terminatũ eſt ſicut forme ad materiã: forma autem eſt nobilior materia.

De loco quidẽ igiẜ terre hanc quidẽ habent opinionẽ: ſimiliter autẽ ⁊ de manſione ⁊ motu. non enĩ eodẽ mõ omnes ſuſpicanẜ: ſed quicũqʒ neqʒ in medio poni aiunt ipſaʒ moueri in circuitu circa mediũ: nõ ſolum autẽ hanc ſed ⁊ antixtona quẽadmodũ diximus prius. quibuſdam autẽ videẜ ⁊ plura corpora talia cõtingere ferri circa mediũ nobis ĩmanifeſta ꝓpter ſuppoſitionẽ terre: ꝓpter qđ ⁊ lune eclipſes plures ꝙ̃ ſolis fieri inquiũt. latoꝝ enim vnũquodqʒ occultare ipſam ſed nõ ſolũ terrã: qm̃ enĩ non terra centrũ ſed diſtat per hemiſperiũ ipſius totũ nihil ꝓhibere putant apparẽtia accidere ſimiliter non habitãtibus nobis in centro quẽadmodũ ⁊ ſi ĩ medio eſſet terra nihil neqʒ nunc facere manifeſtuʒ ꝑ medietatẽ diſtans ab his que diametri. quidã autem ⁊ poſitã in cẽtro dicũt ipſaʒ reuolui ⁊ moueri circa eum qui ſemper ſtatutũ polum quẽadmodum in timeo ſcriptum eſt.

Iã.n. cõpleuimus ſermonẽ de motu terre: volum⁹ mõ dicere diuerſitatẽ antiquoꝝ de qete ⁊ motu terre. antiq.n. differũt in hoc. qdã.n. dicũt ꝙ terra nõ ẽ ĩ medio: ⁊ dicũt etiã ꝙ moueẜ circa mediũ: deinde dicũt ꝙ nõ tm̃ ipa terra ſʒ ⁊ aſtra q̃ dr̃ aſtaricon ſicut dixim⁹ ſuperius. ⁊ quidã dicunt ꝙ poſſibile ẽ plura corpa. ſ. terras ſiles iſti terre eſſe q̃ mouenẜ circa mediũ eſſe: ſʒ latẽt nos qꝛ iſta terra cooperit eas ⁊ hoc nõ facit iſta terra ſed terre faciũt hoc: ⁊ dicũt etiã ꝙ ſi terra nõ eſt centrũ ⁊ eſt remota a ſuo ſemicirculo tñ nõ ꝓpẜ hoc ꝓhibet qn ſtelle apparentes cadãt ſub viſu qñ nõ habitam⁹ centrũ. ⁊ ſi terra eẽt poſita ĩ medio nõ laterẽt nos ſtelle que ſunt in ſemicirculo qũ ſumus remoti a polo. quidã.n. dicũt ꝙ terra ẽ poſita in cẽtro ⁊ ꝙ moueẜ ⁊ reuoluiẜ ſup orbẽ qui dr̃ orbis ſupextenſus: ut dictũ eſt in timeo.

75 Ideſt cõpleuimus iam dicere opinionẽ antiquoꝝ de loco terre: opinionẽ. ſ. dicẽtis ꝙ eſt in medio: ⁊ dicentis terrã eſſe extra mediũ: ⁊ mõ volumus dicere de opinionib⁹ eoꝝ de motu ⁊ quiete. D. d. quidam.n. dicunt ꝙ terra eſt ⁊c̃. i. dicentes autẽ ꝙ terra non eſt in medio dicunt ꝙ moueẜ circa mediũ ſicut ſtella. D. dicunt hoc ⁊c̃. i. ⁊ dicentiũ ꝙ terra moueẜ circa mediũ qũ altera terra que ei opponiẜ. quidã.n. dicunt ꝙ poſſibile eſt ꝙ plures terre ſint ſimiles huic terre mote circa mediũ ſicut iſta: ſed latet nos ꝙ iſta terra diſtinguit nos ab illis ita ꝙ iſta nõ ẽ illa q̃ facit motũ circa mediũ tm̃: ſʒ oẽs ille terre: ⁊ hoc intẽdebat qũ. d. ⁊ nõ facit hoc iſta terra tm̃ ⁊c̃. i. ꝙ tota terra moueẜ circa mediũ. ⁊ qꝛ huic poſitiõi ꝯtingit ut de circulo ſignoꝝ videaẜ eſſe maior medietate: ⁊ nõ appareãt ex ſtellis niſi q̃ ſunt in miori ſemicirculo: dicũt excuſando ſe ꝙ ꝙ̃uis terra nõ ſit in cẽtro tñ nõ ꝓhibet qñ ſtelle videanẜ. ſ. ſex ſigna q̃ ſunt in medietate orbis occtõnis quum ſint remota a ſuo ſemicirculo: ſicut ſi eſſet ſup terrã. ſ. in cẽtro ⁊ nos magis vicinãtes alteri duoꝝ poloꝝ ꝙ̃ reliquo. ⁊ intẽdebat ꝙ dicẽs terrã eſſe ĩ medio ꝙ in oĩb⁹ habitatõib⁹ apparet ſemicircul⁹ ſignoꝝ ꝙ̃uis habitatões ſint viciniores vni poloꝝ ꝙ̃ reliq̃ qñ nos non habitem⁹ in ipſo cẽtro. ⁊ cauſa illius eſt ꝙ iſta ꝙ̃titas quã facit diuerſitas poloꝝ in propinquitate ⁊ in longitudine non eſt ſenſibilis reſpectu magnitudinis orbis apud nos: ita quantitas ſm̃ quam circulus

terre egrediatur a centro ſm nos nõ facit ut videaꝫ de ſignoꝝ circulo minus ꝙ̄ medietas in reſpectu orbis. ⁊ hoc intendebat qñ. d. ⁊ dicunt ꝙ ſi terra non eſt centrũ ⁊c̃. i. ⁊ qñ narrauit opinionẽ dicentiũ terrã eſſe motã circa cẽtrũ narrauit ſermonẽ dicentiũ etiã eam eſſe motam in centro dicentes enim terram eſſe motam ſm totum non dicunt niſi iſtos duos modos.

Similiter autẽ ⁊ de figura dubitabiꝫ. his quidẽ. n. videꝫ eſſe ſperica: his aũt lata ⁊ figura tympanilis. faciũt aũt argumentũ q2 occidens ⁊ oriens ſol rectã ⁊ non circularẽ occultationẽ videꝫ faciens a terra tanq̃ꝫ opportunũ ſiquidẽ ſperica eſſet circularẽ fieri a terra abſciſionez: non attendẽtes elongationẽ ſolis ad terrã ⁊ rotunditatis magnitudinẽ: quõ in apparẽtibus paruis circulis recta videꝫ a longe. propter hanc quidez igiꝫ phantaſiã nihil ipſos diſcredere oportet non rotundã eſſe molẽ terre. ſed adhuc opponũt ⁊ dicunt propter quietẽ neceſſariũ ipſam hanc habere figuram. etenim de motu ⁊ manſione dicti modi multi exiſtunt.

Et dicamus etiam ꝙ antiqui diuerſi ſunt ut diximus in figura terre. quidam enim dicunt ꝙ terra eſt rotunda ſperica: ⁊ quidam ꝙ eſt lata ut figura tympani qñ fuerit in parte cõuexũ ⁊ dicũt ꝙ ſignũ huiꝰ eſt q2 qñ ſol occidit ⁊ oriꝫ latet a terra ſm longitudinẽ non ſm circularitatẽ. ⁊ ſi eſſet rotunda deberet latere a terra ſm circulũ. ⁊ dicunt hoc ꝙ dimittunt cogitare in remotione ſolis in magnitudine ſue reuolutiõis: ⁊ qs videꝫ ex remoto longus ut accidit hic paruis circulis qui videꝫ a remotis plani ⁊ oporteret eos ut nõ opinarenꝫ ꝙ figura terre eſt rotunda: ⁊ hoc qđ diximus de errore ſenſuũ ⁊ ſic ponunt eaz eẽ rotundaz: ſed dimittunt credere hoc ⁊ etiã volunt confirmare ſuũ ſermonẽ dicẽdo ꝙ figura terre ẽ figura tympani propter quam figuram quieſcit neceſſario.

76 Uult dicere opiniones antiquoꝝ de figura terre qñ narrauit opiniones eoꝝ de motu ⁊ quiete eius ⁊. d. ꝙ antiqui diuerſi ſunt ut diximus. i. quẽadmodũ diuerſanꝫ in loco ⁊ in motu ⁊ in quiete eius. D. d. ⁊ fingunt ꝙ ſignum eius eſt ⁊c̃. i. ⁊ dicẽtes ꝙ figura terre eſt tympani: ⁊ ꝙ ẽ medietas ſpere. i. ⁊ nos ſumus in planitie eius: dicũt rationẽ ex hoc ꝙ qñ videmus ꝙ ſol qñ occidit aut oriꝫ ſecat ſupficiẽ terre ſuper lineã rectã. ⁊ ſi terra ſperica eſſet tũc ſuperficies ſolis ſecaret ſupficiẽ terre ſup lineã arcualẽ ſicut luna ſecat ſolẽ apud eclipſes ſolis. D. d. ⁊ dicunt hoc quia dimittunt cogitare ⁊c̃. i. ⁊ exiſtimãt hoc ſignũ eſſe verum q2 dimittunt cogitare ⁊ volunt ſcire ꝙ linee parue circulares ex magnis circulis apparẽt ex remoto recte: ⁊. d. qa non cogitant in remotõne ſolis ⁊ magnitudine ſue quãtitatis: ut determinatũ eſt in aſtrologia cuz hoc ꝙ apparet viſui ex paruitate ſue quantitatis videꝫ ꝙ remotio eius a nobis ſit valde magna: ⁊ ꝓpter paruitatẽ ſui circuli apud viſum ⁊ magnitudinẽ circuli terre oportet ut arcus terre qui fit a ſectiõe ſuperficiei terre ⁊ ſuperficiei ſolis ſit paruꝰ ſ. arcus ſuper quẽ apparet ꝙ ſupficies terre ſecat ſupficiẽ ſolis propter magnitudinẽ ſpere terre apud viſũ ⁊ paruitatẽ ſpere ſolis. ⁊ qñ circulus magnus ſecat circulũ paruũ apparebit iſte arcus circuli magni rectuſ ex remoto: ⁊ maxime ex maxima remotiõe: ⁊ hoc nõ accidit i eclipſi ſolis ⁊ lune q2 corpora eoꝝ ſunt ꝓpinqua in quantitate. D. d. quẽadmodũ hic accidit circulis paruis. i. qñ fuerint abſciſi a circulis magnis. ⁊ intẽdebat ꝙ ſi hoc accidit ſenſui non deberent dicere ꝙ terra haberet talẽ figurã. ⁊ dicere deberent ꝙ hec eſt viſio ſolis ex hoc qđ demonſtratũ eſt a mathematicis: qm̃ ſi ambulauerimꝰ in ſeptentrione aut meridie apparebũt ſtelle que prius non apparebant. ⁊ q2 ortus ſtellarũ in orizõtibus diuerſaꝫ ſm prius ⁊ poſterius ⁊ ſi terra eſſet plana tunc ortus ſolis ſuper vltimũ orientẽ eſſet idẽ cũ eo qđ eſt ſuper vltimũ occidentẽ: ⁊ hoc intẽdebat qñ. d. ⁊ oporteret eos ut nõ opinarenꝫ ⁊c̃. i. ⁊ debebant recipere ratiões aſtrologoꝝ in hoc ⁊ non cõſidere in hoc ſigno qñ nõ impoſſibilis ſit ut ſit error in ſenſu. D. d. ſed iſti dimittunt credere ⁊c̃. ſ. dimittũt demõſtratiões doctrinales: ⁊ volunt cõfirmare ꝙ figura terre ſit ſperica ex ſua quiete. fingunt eñ ꝙ terra non ſtaret in medio niſi q2 figura eius eſt talis: quapropter non poteſt diuidere aerem ⁊ ſic deferũt ipſam. ⁊ ſi verum eſſet ꝙ hec eſſet cã in quiete terre non eſſet neceſſariũ ut figura eius eſſet figura illa q2 eius poſterius ſequiꝫ q2 priori. ſ. figura a quiete: ⁊ a poſteriori non ſequiꝫ prius. ſ. ꝙ qñ potentia fuerit quieſcẽs in medio nõ ſequiꝫ neceſſario ut figura eius ſit lata: ⁊ hoc ſi cõceſſerimus ꝙ ſi figura eius fuerit tympanica ꝙ debet quieſcere: ⁊ propter debilitatẽ huius ſermonis dimiſit cõtradicere ei quãuis poſt contradicet ei.

Heſitare quidẽ igiꝫ omnibus neceſſariũ ſuperuenire. forſitan eñ irrationabilioris mentis nõ mirari quõ quãdoq̃ꝫ quidẽ parua particula terre ſi eleuata dimittaꝫ fertur ⁊ manere non vult ⁊ plus ſemper velocius. totã autem terrã ſiquis dimittat qñ eleuauerit non vtiq̃ꝫ fertur nunc aut quieſcere totã grauitatez. Sed adhuc vtiq̃ꝫ ſi quis lans particulis ipſius ante cadere ãmoueat terram ferentur deorſum nullo reſiſtente.

Dicamus nos vniuerſaliter ꝙ opiniones q̃s antiq̃ dixerunt in motu ⁊ quiete terre valde multiplicanꝫ. illud autẽ in quo omnes antiqui diuerſificati ſunt ⁊ dubitantes oportet nos dicere. dicamus igiꝫ ꝙ debz homo mirari niſi habeat cognitionẽ brutalem: quõ qñ acceperimus ptez paruam ⁊ eleuauerimus eã ⁊ dimiſerimus eam qm̃ non ſtat in ſuo loco neq̃ꝫ figiꝫ in loco aeris i quo dimiſerimus eam: ſed deſcendit ad inferius ⁊ quanto magis illa pars terre erit maior tanto magis erit velocioris deſcenſus. ⁊ ſi aliqs acceperit totam terram ⁊ dimiſerit eam ſtabit ⁊ non recedet a loco ſuo ⁊ non ibit ad inferius. ⁊ quõ figitur duplex totius grauis mirũ ẽ. ⁊ dicamus etiã ꝙ ſi homo acceperit partẽ totius terre ⁊ eleuauerit ipſam ſuper terram deinde dimiſerit eaz ⁊ fecerit eam recedere a ſuo loco anteq̃ꝫ ille ptes cadunt ſuper terram non remanebit in ſuo loco aeris i qua dimittebaꝫ: neq̃ꝫ quieſcet etiã in loco ſuper quẽ cadet poſtq̃ꝫ partes receſſerint ſed vadit ad inferius qñ nihil ꝓhibeat ipſã a deſcenſu ſempiterno dũ aliqd non impediat eam.

77 Qum dixit opiniones antiquoꝝ in loco terre ⁊ quietem ⁊ motum eius ⁊ figuraz: incepit dicere ꝙ illud qđ eſt magis deſideratũ ⁊ naturale magis ẽ pſcrutari: quare terra ſm totũ quieſcit in medio: ⁊ ſm partes mouetur dũ non impediaꝫ. i. ⁊. d. dicamus nos vniuerſaliter ⁊c̃. i. quia ſunt opiniones corrupte dicentiũ. ſ. ꝙ terra non eſt in medio: ⁊ ꝙ terra mouetur ſm totũ. D. d. illud autẽ in quo antiq̃ ⁊c̃. ideſt queſtio magis difficilis ⁊ magis deſiderata naturaliter eſt hec quã dico. deſideratũ eſt. n. ab hoie ⁊ ei mirum naturaliter: ⁊ videt ꝙ oportet nos perſcrutari ſi non habuerit cognitionẽ bruti: qm̃ huiuſmodi cognitio nõ deſiderat aliquã cognitionẽ. d. demonſtrauit quid eſſet illud deſideratũ: ⁊. d. videmus. n. ꝙ qñ acceperimus partẽ paruã terre ⁊c̃. i. ⁊ loca aeris in quo eq̃lia ſũt. ſ. q2 lapis nõ facit hoc

in hoc loco tm̄ ſed in oībus locis. ⁊ videmus totā terram in aliquo loco aeris ſtare q̄uis ſit maioꝛ oī parte ſuarum partiū: ⁊ ita eſt ut deſcenſus maioꝛis ſit velocioꝛ in aere. ſi igiť neceſſe eſt vt idem habeant iudiciū totū ⁊ pars terre ⁊ ſiľr loca aeris idē habeant ⁊c̄. tunc neceſſe eſt ut aut terra nō ſtet in aere: aut partes vbiqꝫ ſtēt: ⁊ hec eſt vna queſtio de terra. D. d. ſcd̄am queſtionē: ⁊. d. dicamus etiā ꝙ ſi aliquis acceperit partē terre ⁊c̄. i. ⁊ etiā eſt queſtio in hoc qm̄ non videť ꝙ qū partes perueniūt ad terrā ꝙ quieſcūt in loco aeris cū quo terra quieſcit: niſi ſi dixerimus ꝙ iſte locus aeris habet aliqd̄ propriū ꝓpter quod terra ſtat in eo: ſed quꝫ terra que eſt ſub parte cadente receſſerit: mouebiť etiā iſta pars cadens ad inferius quouſqꝫ terra aliq̄ impediat eā. ⁊ ſi iſta terra nō impediat eā mouebiť etiam ad inferius illo ps ita ꝙ exiſtimādū eſt ꝙ partes terre habeant naturā etiā ſemp moueri ad inferius dū non impediant: ⁊ hoc intendit qū. d. i. ⁊ vadit ad inferius. i. ſed exiſtimatur ꝙ ſemper vadit ad inferius non ꝙ hoc ſit neceſſarium in partibus.

Quare ſtupere quid omnibus merito factuꝫ eſt philoſophia. omnibus ſolutiōes aūt de hoc non magis incōuenietes eſſe videri dubitatione mirabiť vtiqꝫ aliquis. hi quidē. n. ꝓpter hoc infinitū ꝙ deoꝛſum terre eſſe aiunt queadmodum xenophanes colophonius ut nō negocientur querētes cauſas: ꝓpter qd̄ ⁊ Empedo. ſic obſtupuit dicens: ſiquideꝫ infinite terre ꝓfunditates ⁊ immenſus ether ꝙ ⁊ per multoꝝ linguam dicta vane effuſa ſunt modicū totius intelligentiū. hi autē in aqua poni: hunc autē antiquiſſimū ſuſcepimus ſermonē quē aiunt dicere Thalē mileſiū tanqꝫ ꝓpter natationeꝫ eſſe manentē queadmodū lignū uel aliquid: tale alterū e'eni hoꝝ in aere quidē nihil natū eſt manere ſed in aqua tanqꝫ non eadem ratōe exiſtēte de terra ⁊ aqua ſuſtinēte terram. neqꝫ. n. aqua nata eſt manere eleuata: ſed in aliquo eſt.

Dicamus igiť ꝙ hoc quod antiqui querunt de cauſa cognitiōis iſtius rei ⁊ eſt vera philoſophia. diſſolutiōes autē quas antiqui dicunt ſunt inopiabiles ⁊ debꝫ omnis homo mirari pluſqꝫ de queſtione. quidā. n. dicunt ꝙ profundū terre ⁊ eius inferius eſt infinitū quia ſuū fundamentū eſt ad infinitū ut plures homies dicunt. ſ. malaconenſes. Empe. autē reſiſtit eis ⁊. d. ꝙ iam exiuerunt ⁊ diuiſerunt in mūdo recte ocōſioꝛa mēdacia qum dicunt terrā carentē profundo quia parū cognoſcūt de eſſentia ipſius. quidā autem dicunt terrā fundatā eſſe ſuper aquas ⁊ acceperunt iſtum ſermonē ex viro antiquo ⁊ eſt hebas de ciuitate rinoꝛ: ⁊ ꝙ terra natat ſuper aquaꝫ ut lignum eſt: ⁊ ſimile ſimili non figit ſuper aerem: ſed ſuper aquam.

78 Dicit ꝙ omnes cauſe quas antiqui dicūt in quiete terre ſunt impoſſibiles. quidā eni dicūt ꝙ cauſa in quiete terre eſt qꝛ eſt infinita: quapropter non habet locū ad quem moueť ⁊ ꝙ ipſa ſuſtentat ſe: ⁊ Empedocles reſiſtit contradicentibus hunc ſermonem.

Adhuc autē queadmodū aer aqua leuioꝛ ⁊ terra aqua quare quomō poſſibile ē leuius magis deoꝛſum poni grauioꝛi ſm̄ naturā. adhuc ſi quidē tota eſt nata manere in aqua palā quia ⁊ particularū vnaqueqꝫ ipſius nunc autē non videtur hoc factuꝫ ſed quelibet particula fertur in fundum ⁊ velocius maius.

Et opoꝛtet ut dicatur dicenti hunc ſermonem vtrū dicat de terra ⁊ de aqua deferente ꝙ ſit ideꝫ aqua non figitur in aerem ſed ſtat ſuper aliquod deferēs ipſum. ⁊ dicamus etiam ꝙ aer eſt leuioꝛ aqua: ⁊ aqua terra: ⁊ ſi ita ſit quō leue eſt ſub grauı. ⁊ dicamus etiā ꝙ ſi tota terra poteſt ſtare ſup aquaꝫ neceſſe eſt ut quelibet partiū eius ſtet ſup aquā ſed nō videť hoc: ſed quecūqꝫ pars eſt terre ſi poſita fuerit ſuper aquā deſcendit quouſqꝫ perueniat ad ꝓfundum aque: ⁊ quāto magis terra fuerit maioꝛ tanto velocius deſcendit ad profundum.

79 Qum. d. opinionē dicētis ꝙ cā in quiete terre eſt quia eſt infinita: ⁊ opinionē dicentis ꝙ cauſa in hoc eſt ꝙ natat ſuper aquā: ſed ſermo dicentis ꝙ cauſa in hoc eſt quia eſt infinita ē ſermo nō naturalis: qm̄ ſi fuerit cauſa erit cauſa accidentalis. ⁊ etiā declaratū eſt ꝙ eſt impoſſibile ut coꝛp' infinitū ſit neqꝫ elementū neqꝫ aliud: ⁊ ꝓpter hoc voluit ꝯtradicere huic opinioni ⁊ ꝯtradixit ſcd̄e: ⁊. d. opoꝛtet igiť ut dicať ⁊c̄. i. in p̄mo debem' dicere eis ꝙ hoc qd̄ tu dicis de terra ⁊ de aqua debes dicere. aqua eni ē ita grauis ſicut terra ⁊ ita deſcēdit in aere ſicut in terra: quare igitur magis aqua q̄ terra defert ⁊ figiť in aere ⁊ non deſcendit ⁊ hec eſt cōtradictio vera quoniā tranſmutať in aquam. D. d. ſcd̄am contradictionē ⁊. d. ⁊ dicamus ⁊c̄. i. ⁊ hoc qd̄ d neceſſe eſt eis qū cōceſſum fuerit ꝙ aer leuioꝛ eſt aqua: ⁊ aqua terra: ⁊ foꝛte poſuit hic poſitioneꝫ donec declaret diſpoſitionē de graui ⁊ de leui: ⁊ videť ꝙ hoc ſit magis apparēs in aere ⁊ aqua q̄ in aqua ⁊ terra. videť eni ꝙ aqua moueť in loco aeris quieſcēte aere in loco ſuo: ⁊ etiā mouef aer in aqua ad eius ſupficiē vbi fuit aqua. aer igiť eſt leuis in aqua: ⁊ aqua grauiſ in aere: ergo aer eſt leuioꝛ aq̄ terra aūt moueť in aqua ſicut aqua in aere. ſi igiť hoc qd̄ ſentimus eſſet in ſuo loco naturali ⁊ non eſſet in eo violente: tunc neceſſariū eſt ut diſpoſitio aque cū terra eſſet ſicut diſpoſitio aque cū aere: ⁊ ſimiliter ſi ſenſerimus aquā in loco terre naturali moueri ad ſuperius tunc nulla dubitatio accideret ſi non ſentimus ipſaꝫ in ſuo loco naturali: tm̄ qum demōſtratio ſit idē impoſſibile eſt ut loca multoꝝ coꝛpoꝝ naturaliū ſint eadem: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt ut loca eoꝝ in quo ſentiunť ſint loca violēta: ⁊ videť ꝙ terra ſit grauioꝛ aqua: manifeſtū eſt ꝙ locus eius eſt inferioꝛ loco aque qum aquo mutat aquā ut pueniat ad locū inferiorē. ⁊ exiſtimať ꝙ ex hoc magis moueť aer in aqua quꝫ aqua non fuerit in loco ſuo naturali. D. reuerſus ē ad tertiā cōtradictionē: ⁊. d. dicamus etiā ⁊c̄. ⁊ hoc manifeſtum eſt quia natura totius ⁊ partis eius eſt eadem ⁊ in hoc ꝙ apparet qd̄ ex ſtatu vaſis cuprei ſuper aquam q̄uis ipſuꝫ cuprū deſcēdat in ea tm̄ eſt figura vaſis. ſ. penetratio aeris in eam. D. d. ⁊ quāto magis fuerit maioꝛ ⁊c̄. ⁊ ſequitur ex hoc ꝙ terra tota ſic velocioꝛis deſcenſus in aqua q̄ quelibet pars eius.

Sed vniuerſaliter vſqꝫ ad aliquid querere ſed non vſqꝫ quid vbi poſſibile dubitatōnis. oībus eni nobis hoc cōſuetum non ad rem fieri queſtionē ſed ad contraria dicentē etenī ipſe in ſeipſo querit vſqꝫ quo vtiqꝫ ut nō amplius habeat cōtradicere ipſe ſibiipſi propter qd̄ opoꝛtet queſiturū bene inſtanteꝫ eſſe per propꝛias inſtantias generi. hoc autem eſt omnes conſideraſſe differentias.

Et perſcrutantur ⁊ querunt de cauſa iſtius rei ſm̄ poſſe ſui finē non ſm̄ finē queſtionis: ⁊ hec ē cōſuetudo oīuꝫ noſtrū. ſ. quia non querimus de aliquo ſermone ſm̄ queſtionē ⁊ illud de quo perſcrutamur: ſed ſm̄ potētiam loquētis ⁊ cōtradicentis noſtro ſermoni. ⁊ ſimiliť qū nos querim'

de aliquo pſcrutabimur de eo quouſq; perueniamus ad aliquid qd̓ non poſſumus negare ſup noſipſos. opoꝛtet ergo volentē de aliquo querere perſcrutari cōtradicere ſibi contradictione vera cōuenienti generi queſtionis: ⁊ hoc poteſt facere quẜ fuerit perſcrutatus ⁊ cognouerit omnes differentias illius generis.

80 Uult demōſtrare in hoc ca. cauſā propter quā accidit antiquis erroꝛ: ⁊.d. ꝙ illi hoīes fecerūt contra veritatē qꝛ querūt ſm finē virtutis diſputatiōe autē ſm finē ſui poſſe in diſputatōne non ſm finē potentie demonſtratiue. finis aūt patētie hoīs in diſputatiōe eſt ut qum de aliquo queſierit ſi non inuenit cōtradictionē ⁊ tunc cōfirmat ipſum ⁊ hoc autē ſm ipſam potentiā diſputatiuā ꝙ eſt firmius: aut ſm ipſuẜ diſputatoꝛē ꝙ eſt debilius: ⁊.d. ſed querunt ⁊c̄.i. non intendit ꝙ ipſi querunt de talibus per finem ſui poſſe naturaľ non ſm finē rei in ſe quẜ cognitio pſecto in pluribus rebus non eſt niſi ſm ꝙ eſt in poſſe hoīs ut veniat ad ipſam per demōſtrationē non ſm rem in ſe. ⁊ hoc qd̓.d. ꝙ querunt ſm finē ſui poſſe intendit in potētia diſputatiua non ſm potentiā demonſtratiuā. ⁊ qum.d. non ad finē queſtionis intendit non ad virtutis finē demonſtratiue: qm̄ finē virtutis eſt finis queſtiōis. finis autē virtutis diſputatiue eſt finis queſtionis ſm diſputatoꝛē non ſm queſtionē. ⁊ qꝛ finis potentie diſputatiue: aut eſt inter duos: aut inter hominē ⁊ ſe. ⁊ qum fuerit inter duos confirmaẜ qū aduerſarius non poterit cōtradicere. ⁊ qum fuerit inter hominē ⁊ ſe: cōfirmaẜ qū non inuenerit contradictionē: ⁊ hoc intendebat qū.d. ſed ſm loquentes.i. ꝙ in tantū perſcrutanẜ ita ꝙ aduerſarius non poteſt cōtradicere. hac igiẜ eſt ſm potentiā diſputatoꝛis nō ſm queſtionē ⁊ ſimiliẜ ſi aliquis fuerit pſcrutatus in ſe donec nō iueniat cōtradictionē tunc cōfirmabit rem ſm ſuā potentiā diſputatiuā non ſm rem in ſe: ⁊ hoc intēdebat qū.d. ⁊ ſimiliter ſi nos queſiuerim⁹ ⁊c̄. D. incepit demōſtrare viā per quaẜ qum quis ꝓceſſerit neceſſario ad finē queſtionis in ſe nō ad finē potentie perſcrutatoꝛie: neq; ad finē potentie diſputatiue: ⁊.d. opoꝛtet igiẜ ⁊c̄.i. opoꝛtet eū qui voluerit pſcrutari de aliquo ſm ſe cōtradicere illi qui ponit ꝓpōnes eſſentiales queſtioni. cōtradictio.n. per tales ꝓpōnes eſſentiales queſtioni verificat queſtionē ſm ſe non ſm noſtruẜ poſſe. D.d. ⁊ poſuimus hoc ⁊c̄.i. ⁊ via eſt ad querendum ꝓpōnes eſſentiales ut queramus omnes differentias exiſtentes in illo genere: qm̄ ex cognitiōe differentiarū ſcitur diuẜ eſſe ſpecieꝝ illius generis ⁊ cauſe accidentiū illarum ſpecieꝝ. differentie enī ſunt cauſe ſpeꝝ illius generis: ⁊ cāe accidentiū illarū ſpeꝝ. cauſa enī in quiete terre non ē niſi eius differentia.ſ. grauitas ſimpliciter.

Anaximenes autē ⁊ Anaxagoꝛas ⁊ Democritus latitudinem cauſam eſſe dicunt manendi ipſam. non enī diuidere ſed ſuperequitare aereẜ qui de ſubtus: qd̓ videnẜ fictionē habentia coꝛpoꝝ facere. hoc enī ⁊ ad ventos habent difficile mobiliter ꝓpter reſiſtentiā: hoc ipſuẜ vtiq; facere in latitudine terrā ad ſuppoſitū aerē: non habentē auteẜ quo transferaẜ locū ſufficiens multo eo qd̓ deoꝛſuẜ quieſcere quēadmodū in clepſydris aqua. qd̓ autē poſſit multā grauitatē ferre cōpꝛeſſus ⁊ manens aer argumēta multa dicūt pꝛimū quidē ſi non lata figura terre eſt propter hoc quidē nō vtiq; quidem quieſcet.

Uolumus igiẜ reuerti ⁊ dicere ꝙ pythagoꝛici ⁊ demo. dicunt ꝙ latitudo figure terre eſt cauſa ſue quietis qm̄ non abſcindit aerē qui eſt ſub eo ſed natat ſup eūẜ ut faciūt alia coꝛpoꝛa lata que figunẜ ⁊ ſtāt ⁊ non moueẜ a ventis: ⁊ ſic facit terra ſuper aerem qui eſt ſub ea. aer enī non habet a quo exeat ⁊ ſic quieſcit terra ſuper ipſum ⁊ ſtat ut accidit aque quẜ fuerit in vaſe qd̓ dicit ſalcaẜ ⁊ eſt ſurens aquā. ⁊ cōfirmat ſuū ſermonē p multa ſigna. ⁊ ꝙ aer poteſt deferre ponderoſū qū fuerit retentus ⁊ quieſcit ⁊ ſtat. ſi igitur terra nō eēt lata ut eſſet retenta ſuper aerem non ſtaret ſuper ipſum.

81 Hec eſt opinio tertia. iſti enim dicunt ꝙ cauſe in quiete terre ſunt due: quarū vna eſt ꝙ lata eſt terra: quapꝛopter non poteſt diuidere aerē ⁊ ſic natat ſuper ipſū. ſecūda eſt ꝙ aer non habet locū ad quē tranſferaẜ ſicut accidit aque in illo vaſe: ⁊ cōfirmat hoc ꝓpter hoc ꝙ apparet de potētia aeris per hoc ꝙ defert ponderoſuẜ quando fuerit conſtrictus ⁊ non habuerit locū ad quem transferatur.

Quāuis manſionis nō latitudo cauſa ex quibus dicunt ſed magnitudo magis propter coarctationem enim non habens tranſitū aer manet propter magnitudinē. multus aūt eſt aer propẜ magnitudinē multā cōpꝛehēdi: quare hoc quidē exiſtet. ⁊ ſi ſperica quidē ſit terra tanta autem ſm magnitudinē. manet enī ſm illoꝝ rationē.

Dicamus igiẜ ꝙ ſm ſuū ſermonē non eſt latitudo eius ſed magnitudo eius eſt dignioꝛ ut eſt cauſa ſue quietis. dicunt enī ꝙ aer quẜ aſtringaẜ ⁊ non habuerit locū a quo exeat ſtabit. ꝯſtrictio enim aeris eſt ex magnitudine terre. ⁊ qum ita ſit dicamus etiā ꝙ hec cōſtrictio erit q̄ẜuis terra non ſit lata ſed ſperica: rotunda tm̄ in ſua pꝛima magnitudine. quapꝛopter quieſcit ⁊ ſtabit ſuper aquā ſm ſuam rationem.

82 Dicit ꝙ dicūt ꝙ cā quietis terre eſt qꝛ aer defert ipſam quẜ non habeat locū ad quē tranſferaẜ eſt inſufficiens in dando cām ſue quietis: ⁊ hoc qd̓ addunt ꝙ eſt lata eſt ſuperfluū: qm̄ cauſa quietis ꝓpter latitudinē alia ē a cauſa ꝓpter cōſtrictionē aeris. quies aūt ꝓpter ꝯſtrictionē aeris in amplitudine mūdi cōtinētis ipſuẜ videẜ eſſe ꝓpter magnitudinē terre: ⁊ hoc intēdit quẜ.d. ꝯſtrictio enī aeris eſt ꝓpter eius magnitudinē.i. qꝛ propter magnitudinē terre aſtringiẜ aer in oꝛbe ſicut aſtringiẜ in vaſe in quo ponitur aliqd̓ coꝛpus extrinſecum: ⁊ ꝓpter hoc aer qui eſt in vaſe non pōt exire qū ſtringiẜ ⁊ ſuſtinet vas intrinſecus ſuperpoſitū ipſi. D.d. ſed eſt ſm ſuā pꝛimā magnitudinē: ⁊ intēdit ut reputo: ſed ſm ſuā pꝛimā magnitudinē debet ſtare ſuper aquā: ⁊.d. hoc qm̄ loca vicināita aeri ſūt abdita ſuper pꝛimā magnitudinē terre. q.d. ⁊ ꝯtingit eis ſm hoc ut terra nō ſtet niſi ſuper aquaẜ non ſuper aerē: ⁊ aqua ſtat ſuper aerē.ſ. ꝓpter cōſtrictionē aeris. ⁊.q. dimiſit cōtradicere huic ſermoni qꝛ contētus fuit in hoc cōtradictiōibus futuris. ⁊ qū aliquis cōſiderauerit hunc ſermonē videbit ꝙ impoſſibile eſt poni niſi qū fuerit aer ita imaginatus ꝙ nō poſſit cōſtringi cū ponderoſitate terre exeūdo a ſuo loco: neq; eſt minimū: qm̄ ſi fuerit imaginat⁹ a terra cōſtringet nimiū ⁊ moueẜ terra a ſuo loco parū ſtatiẜ aer veniet ad illū locū quē dimiſit: ⁊ impoſſibile eſt ut cadat eius receſſio donec recedat a ſuo loco toto niſi quis ponat ꝙ aer ita ſit ꝯſtrictus a terra ꝙ nō poſſit expelli ab ea: qm̄ ſi poſuim⁹ ꝙ poſſit recedere a ſuo loco ſaltē paululū: poſſibile eſſet recedere ſm totū: ſicut videmus in coꝛpoꝛib⁹ q̄ ſunt in aqua que moueẜ in ea tm̄ aqua nō expelliẜ ſm totum neq; addiẜ in ſuis diametris.ſ. ꝙ qum poſuerimus coꝛp⁹ in aqua ⁊ impleuerit eū aqua cū illo coꝛpoꝛe vas ꝯtinēs addiẜ illis diametris p coꝛpus adueniēs. ⁊ ſi illud coꝛpus qd̓ eſt in aqua moueaẜ ad alium locū non fiet expulſio ex hac in tota aqua: neq; addeẜ in ſuis diametris ſicut fit ex coꝛpoꝛe adueniēte ab extrinſeco. ⁊ impoſſibile ē ut aqua

⁊ aer habeāt talem cōſtrictionē ex alio corpore extrinſeco in eis ut ſit impoſſibil' ut iſtud corpus trāſferat in eis. ⁊ ſi eſſent in ſine ꝯſtrictiōis ⁊ cōtingeret huic poſitiōi ut in aere ⁊ in aqua nō occuparet aliud corp' niſi ipſū.ſ.terra corp' addens ſuper terrā: ⁊ totū hoc eſt impoſſibile.

Totaliter aūt ad ſic dicentes de motu non de parte eſt dubitatio ſed de toto quodā ⁊ omni. a principio.n.determinandū vtꝝ eſt aliquis corporibus natura motus: aut nullus. natura autē non eſt: violentia autē eſt. qm̄ autē de his determinatū eſt prius quecūqꝫ ſm̄ cauſaꝫ que aderat virtutē habuimus vtendū ut exiſtentibus. ſi enī nullus naturalis motus eſt ipoꝝ: neqꝫ violētus erit. ſi autē non eſt natura neqꝫ vi totaliter nihil mouebit. de his.n. quia neceſſariū accidere determinatum eſt prius.

Volumus igit̄ contradicere illis qui diuerſificati ſunt in totalitate terre nō in ſuis partibus. ⁊ dicere vtrū corpora habeant aliquē motum naturalē: aut nullū motū oīo: deinde ſi nō habeāt motū ſimilē vtrū habent motū violentum: ⁊ iaꝫ diſtinximus hoc ſuperius tñ dicemus modo in quantū indigemus. ⁊ dicamus ꝙ nos dam' eis motū: ⁊ ſi non habuerint motū naturalē nō habebunt motū violentū oīo: ⁊ ſi nō habebunt naturalē nec violentū nihil mouebit. ⁊ iam diſtinximus omnia iſta ſuperi' ⁊ accidit corporibus neceſſario.

85 Cum.d.opiniōes antiquoꝝ in quiete terre: incepit cōtradicere eis vniuerſalit̄ ꝗuis non cōplet de quibuſdā tñ poſt cōplebit: ⁊.d. volumus mō ⁊c̄.i. volumus mō inducere ſermonē vniuerſalē ꝯtradicentē eis. ⁊ dicūt hoc quia videbant ꝙ cauſa in quiete partiū eſt manifeſta.ſ. ꝙ tota terra impedit eas a motu: ⁊ ꝓpter hoc querebāt cauſam violentie in tota terra ſicut vident in parte. ⁊ qꝛ fere oēs antiqui in hac eō conueniūt incepit contradicere eis: ⁊.d. dicamus vtrū corpora habeāt motū naturalē ⁊c̄.i. debemus ꝑſcrutari vtꝝ omne corpus ſimplex habeat aliquē motū naturalē: aut nullū corpus naturale habeat motuꝫ naturalē ꝓpriū. ⁊ diuiſit queſtionē in hec duo contraria qꝛ impoſſibile ē ut quedā corpora naturalia habeāt motū ꝓpriū: ⁊ quedā non. corpora.n. naturalia ſunt naturalia eodē mō: ⁊ impoſſibile eſt ut in illo mō inueniant differentie ꝯtrarie. D.d. ⁊ ſi non habeāt motū naturalē ⁊c̄. D.d. dicam' ꝙ nos damus.i. ⁊ principiū perſcrutatiōis eſt ꝙ debemus ponere corpora nālia habere motus: ⁊ ſic ꝯſideratio erit. naturales enī ponūt naturaꝫ eſſe ⁊ nālia ꝗſi ſit hoc notū per ſe. D.d. ⁊ ſi nō habuerit motū naturalē ⁊c̄. ⁊.d. hoc qꝛ motus violētus non intelligit̄ in corpore niſi i reſpectu naturalis: ⁊ qū poſuit ꝙ ſi corpora nō haberent motū naturalē tunc nō haberēt violentū: ⁊ cōtingeret ut corpora naturalia nō haberent motū oīo: qḋ eſt cōtrariū poſitiōi. D.d. ⁊ ſi nō habuerit motū naturalē neqꝫ violentum nihil mouebit motu locali: qm̄ hec diuiſio in ceteris motibus hꝫ queſtionē cuius perſcrutatio eſt in.v. phyſi. ſ. diuiſio ceteroꝝ motuū in nālem ⁊ violentū. ⁊ qꝛ breuit̄ fuit locutus de hoc in iſto libro dixit ꝙ iam declarauit in alio loco quia motus naturalis debꝫ exiſtere in omni corpore neceſſario.

Et adhuc quia neqꝫ quieſcere contingit: ſicut quidē enī motus exiſtit: aut violētia: aut natura ſic ⁊ quies. ſed adhuc ſiquidē eſt motus ſup nāꝫ non vtiqꝫ violenta erit latio ſolis neqꝫ quies.

Et dicamus etiā ꝙ poſſibile eſt quietem eſſe: ⁊ ſignū huius eſt hoc quod dicimus ꝙ motus eſt aut naturalis: aut violentus: ⁊ ſimiliter quies eſt aut naturalis: aut violenta. ſi igit̄ motus naturalis inueniat̄ impoſſibile eſt ut motus violentus tm̄ ſit aut quies violenta tm̄.

84 Cum declarauit ꝙ omne corpus naturale rectaꝝ dimenſionū ſemp debet habere motū naturalē: vult declarare etiā ꝙ debet habere quietē: ⁊.d. ſicut naturalis ponit ꝙ neceſſe eſt ꝙ corpora nālia habēt motū ſic ponit ꝙ neceſſe eſt ut corpora naturalia habeant quietē naturalē in eis que nata ſunt moueri ⁊ quieſcere. dictū eſt enī in diffinitiōe nature ꝙ eſt principiū motus ⁊ quietis: ⁊ ſignū eius eſt qꝛ finis motus in illis que nata ſunt moueri eſt quies. ⁊ qꝛ motus ē duobus modis: naturalis ⁊ violētus: ḡ ⁊ quies naturał ⁊ violēta: qm̄ ⁊ hoc ī oī corpore ſimplici qḋ recte mouet̄. D.d. ⁊ ſi inueniat̄ motus naturalis ⁊c̄.i. ⁊ ſi aliq̄d moueret̄ motu naturali impoſſibile eſt ut ille motus ī eo ſit violentus: ⁊ erit quies exiſtēs quā habet in loco in quo mouet̄ naturaliter: ⁊ ſi fuerit neceſſario violēta ⁊ quies in loco in quo mouet̄ violēte erit naturalis neceſſario: ⁊ voluit demonſtrare ꝙ ſi diximus terrā moueri ex medio ad mediū naturalit̄ neceſſe eſt ut quies eius extra mediū ſit violēta: ⁊ ſi a medio mouet̄ violente ut apparet neceſſe eſt ut quies eius ſit in eo naturalis: ⁊ ſi non haberet quietem naturalem omnino.

Quare ſi violētia nunc terra manet ⁊ venit ad mediū lata ꝓpter circungyrationē. omnes eniꝫ cauſaꝫ hāc dicunt ex his que in liquidis ⁊ circa aerem. accedentibus in his.n. ſemp ferunt̄ maiora ⁊ grauiora ad mediū gyrationis: propter qḋ vtiqꝫ ⁊ terrā omnes quotquot celū generant ad mediū venire dicunt. qm̄ autem manet querunt cauſaꝫ ⁊ dicūt hi quidem hoc mō: qm̄ magnitudo ⁊ latitudo ipſius cauſa eſt. hi aūt quēadmodū Empe. celi lationē circūpoſita ⁊ velocius latam terre lationē prohibere quēadmodū aqua in cyathis. eteni hoc ī circuitu cyatho lato multotiens ad inferius erit facta: tñ non ferī deorſuꝫ nata ferri deorſuꝫ ꝓpter eandē cauſam.

Et ſi ita ſit terra eſt ꝑmanens ⁊ ſtans violente: aut vadit ad mediū ⁊ ſtat illic ꝓpter rotunditatē qm̄ omnes cōueniunt ꝙ cauſa quietis terre ē rotunditas: ⁊ dixerunt qꝛ viderunt hoc qḋ accidit in humoribus ⁊ aere. corpora enī grauia ⁊ magna exiſtentia in aere aut in aqua mouentur ad ſuū mediū propter reuolutionē aque ⁊ rotunditatē aeris: ⁊ ideo quilibet dicens ꝙ celū eſt generatum dicit ꝙ terra eſt poſita in medio ⁊ ꝙ terra expellit̄ ad ipſuꝫ ꝓpter velocitatē motus celi: tñ querebāt cām quietis eius in medio. ⁊ quidam coꝝ dicebant hoc mō.ſ. ꝙ cā quietis terre ⁊ ſtatus eſt eius magnitudo ⁊ latitudo. ⁊ quidam dicunt ꝙ cauſa quietis terre ⁊ ſue permanentie eſt motus celi ut Empedocles enim dixit ꝙ celum mouetur circa terram motu veloci valde: quapropter non mouet̄ ut accidit de aqua exiſtente in vaſe. aqua.n. reuoluit̄ inter vas ⁊ cupruꝫ exiſtens in aqua non deſcēdit inferius propter cauſam hanc.ſ. reuolutionē aque ꝗꝫuis cuprū ſit natum deſcendere.

85 Cum.d. opiniones antiquoꝝ in quiete terre ⁊ ꝓpōnta ex quibus ſcit̄ error oīuꝫ coꝝ: in hoc ca. vult dicere i quo cōueniunt ⁊ in quo differunt: ⁊.d. ⁊ ſi ita ſit ⁊c̄. veꝝ eſt ꝙ om̄e corpus ſimplicit̄ qḋ recte mouet̄ hꝫ motum naturalē ⁊ quietē nāleꝫ. D.d. ⁊ terra ſtat violēte ⁊c̄.i. ⁊ terra quieſcit in medio violēte ⁊ moui ad ipſuꝫ violēte. ⁊ ſi aliqs hoc dixerit: aut mouebit ad medium violēte ⁊ quieſcit in ipſo violente ꝓpter reuolutionē orbis. reuolutio.n. orbis

nata eſt facere vtrūq̄. D.o.oēs eni cōuenīūt ⁊c̄.intēdit ſ3 ꝙ reputo ꝑter dicētē ꝙ cā quietis eiꝰ in medio ē ſua latitu do. D.o.⁊ hoc dixerūt q2 videbāt ⁊c̄.i.⁊ dicūt hāc cā3 ex hoc ꝙ vidēt ꝙ corpora grauia qū ejciunt in hūido ⁊ aliq̄ò reuoluēs qò reuoluit ea ab extrinſeco ut aq̄ ⁊ aer expellunt a medio illiꝰ hūidi ⁊ ſtabūt illuc ꝓpt motū circularē. D.o.⁊ ꝓpt hoc.o.ois dicēs ꝙ celū eſt generatū ⁊c̄.i. ⁊.o.ꝙ terra mouet ad mediū ꝓpter reuolutionē: ⁊.o.ois o.ꝙ celū eſt generatū q2 ipoſſibile ē hoc dicere niſi faciēs celū eſſe generatū qu3 ipoſſibile eſt imaginari talē expulſionē ⁊ ſtatū dicentē celū eē generatū. oē.n.violēte ipoſſibile ē ut ſit eterne. D.o.ſ3 q̄rūt cām q̄etis ⁊c̄. ex hoc ſmōe apparet ꝙ oēs videbāt ꝙ cā expulſiōis terre ē reuolutio. D.diuerſabant in cā q̄etis. quidā.n.ponebāt cām in hoc ipſā reuolutionē: ⁊ quidā vtrūq̄.ſ.⁊ reuolutionē ⁊ latitudinē ⁊ magnitudinē: ⁊ ſ3 hoc nō ꝯdicit ſibi hoc qd̄.o.oēs eni ꝯueniūt ⁊c̄.⁊ hoc qd̄.o.poſt: ſ3 cām q̄rūt q̄etis ⁊c̄.i.ꝙ dicēs hūc ſermonē ponit ſtatū cū reuolutiōe iſtā cā3 ſcd̄a3 ⁊ forte per hoc ꝙ.o.oēs.n.ꝯueniūt ⁊c̄.intēdit.n.ꝑter dicētē ꝙ cā in q̄ete eiꝰ eſt latitudo eius ſicut ꝑus diximꝰ.⁊ hoc apparet ex ſermōe coꝝ q2 oēs ꝯueniūt in hoc ꝙ cā motꝰ terre ad mediū ē reuolutio: cā aūt ſue q̄etis quidā ponūt latitudinē tm̄: aut cū reuolutiōe: quidā vō ponūt eādē cā3 ſ.reuolutionē ī motu ad mediū ⁊ ī q̄ete ī medio.ſ.Empe. ⁊ dicētes opinionē ſuā ut.o.⁊ dicūt quidā ꝙ cā pmanētie terre ē motus celi ut Empe. D.o.ratiōnē Empe.⁊.o.dicit eni ꝙ celū mouet circa terrā circūquoq̄ ⁊c̄.i.ꝙ cā in q̄ete terre in medio ē velocitas motus celi: ⁊ aeris velocitas q̄ circulariſ mouet p motū eiꝰ: qm̄ ꝓpt vigorē motus in reuolutiōe ipedit terra ut diuidat ipſū p ſuū pōdus ⁊ ut deſcēdat ⁊ recedat a medio ut accidit in vaſe pleno aqua qū in eo fuerit corpus pōderoſū ⁊ fuerit motū in reuolutōne fortit: qm̄ illud corpꝰ ſtabit ī medio: ⁊ manifeſtū ē ꝙ cā expulſionis illiꝰ corporis ad mediū ⁊ ſui ſtatus nō eſt in eo niſi fortitudo illius aque in reuolutiōe. ſ3 iſti quidā fingūt ꝙ ſilr̄ accidit terre cū aere: ⁊ ſi ita eſſet tūc motꝰ terre ad mediū eēt violētus ⁊ q̄es eiꝰ in medio eſſet violenta.

Quāuis neq̄ gyratiōe prohibēte neq̄ latitudine ſed ſupueniente aere alicubi ferſ. ad mediū quidē.n.ſi violētia ferſ ⁊ manet violentia ſm naturā aūt neceſſariū eſſe aliquā ipius lationē. hoc igiſ vtru3 ſurſum aut deorſū aut alibi eſt. eſſe eni quandā neceſſariū. ſi autē nihil magis deorſum q̄3 ſurſū aer: aut qui ſurſum non ꝓhibeat eā que ſurſū latōnē: neq̄ vtiq̄ qui ſub terra prohibebit eam que deorſum. eaſdē eni eorunde3 neceſſariū eſſe cauſas eiſdem.

Dicamus mō ꝙ velocitas motus orbis: aut latitudo terre nō impediūt motum terre: deinde ex aere ſuper ipſa3: qm̄ tunc mouebiſ ad quēdā locoꝝ: qm̄ ſi motus eius ad mediū fuerit violētus: ⁊ quies eius fuerit violēta neceſſario habebit locū naturalē ⁊ motū naturalē. D. igiſ vtru3 ſit ſm ſurſu3 uel deorſu3: qm̄ neceſſariū eſt ut habeāt locū. ſi igiſ deorſū non fuerit dignius ut ſit locus eius q̄3 ſurſu3 ⁊ aer ſuperior nō ꝓhibuerit ipſū quin moueaſ ad ſuperius: neq̄ aer qui eſt ſub ea quin moueaſ ad inferius. omne eni cōſimiles ⁊ eedē ſunt cauſatoꝝ cōſimilium.

86 Qum dedit opiniōes antiquoꝝ in quiete terre ⁊ ꝑmiſit ꝓpōnes in quiete terre.ſ.ꝙ oē corpus nāle qò recte mouet h3 motū ⁊ quietē nālē incepit ꝯdicere eis ⁊.o.ꝙ ſi poſuerimꝰ ꝙ velocitas motꝰ orbis nō eſt neq̄ latitudo neq̄ magnitudo terre ꝯtinget neceſſario ut nō ꝓhibeat terra3 a motu eius nāli aer cōtinēs. illi eni nō poſſūt eā impediri a motu niſi ꝓpter latitudinē terre: aut magnitudinē: aut ꝓpt motū aeris in vigore: ⁊ intēdit qū.o.ꝙ velocitas motus orbis aut latitudo terre ⁊c̄.i. ⁊ dicamus ꝙ neq̄ velocitas motus: neq̄ latitudo terre ipediūt terrā a motu ejus a loco in quo eſt. D. ex aere.i.in eo: qm̄ qū poſuimꝰ ꝙ motus eius nō eſt neq̄ latitudo: neq̄ magnitudo: neq̄ reuolutio neceſſe eſt ut q̄es eiꝰ ſit violēta ⁊ motus eius ad ipm in loco in quo ſit violēte in quo quieſcit violēte: ⁊ qū illic quieſcit violēte neceſſe eſt ut habeat locū motū ab illo naturalē ⁊ quietē nālē in loco ad quē mouet nālr̄: ⁊ hoc intēdebat qū.o. qm̄ ſi motus eiꝰ ad mediū fuerit violētꝰ ⁊c̄. ⁊ q2 loca nālia ſunt duobus mōis ſurſu3 ⁊ deorſū.o.dico ḡ vtꝝ ſit ſurſu3 ⁊ deorſu3.i.qū quies eiꝰ in medio ē violēta neceſſe eſt ut habeat locū naturalē ad quē mouet naturalr̄ qū fuerit extra ipſu3 ⁊ in quo quieſcit nālr̄ qu3 perueniat ad ipſū: ⁊ neceſſe ē ut ille locus ſit: aut ſurſu3: aut deorſu3. ſ3 ſi locus inferior eſt mediū in q̄ ponebaſ ſtare violēte neceſſe ē ut locus nālis eis ſit motꝰ ad circūferētiā.ſ. ad ſuperiꝰ: q̄propꝰ erit ignis. ⁊ qū vidit ꝙ impoſſibile ē qū aliq̄s poſuerit ꝙ quies eiꝰ in medio ē violēts ut ponaſ ſ'ei locus nālis.o.ſi igiſ inferiꝰ nō ē dignꝰ ⁊c̄.i.⁊ ſi dicēs hunc ſermonē ſi ꝯceſſerit ꝙ h3 locū nāle3 neq̄ ſurſū neq̄ deorſu3: tūc nō erit innata moueri a medio: neq̄ ad partē noſtroꝝ capitū: neq̄ ad partē noſtroꝝ pedū: ⁊ hoc intēdit p deorſu3. ⁊ qu3 nō eſt innata moueri ad partē noſtroꝝ capitu3: neq̄ noſtroꝝ pedū: manifeſtū eſt ꝙ aer cōtinens ex parte noſtra nō ipedit ipſā moueri ad ſuperius.ſ.ad partem noſtroꝝ capitū: ſicut nō ipedit ipſā aer ex parte oppoſita iſti moueri ad partē noſtroꝝ pedū: ⁊ ſic cā eius ſtatꝰ ī medio nō erit neq̄ reuolutio: neq̄ latitudo: ſ3 defectꝰ motus ⁊ q2 cōparatio aeris ꝯtinētis ipſā ex parte eiꝰ ſupra quam ſumus eſt eadē cū cōparatiōe aeris ꝯtinētis eā ex parte ipiꝰ oppoſita illi etiā: ⁊ aer q̄ ē ex noſtra parte nō ipedit ipſa3 moueri ad circūferentiā q2 illi ꝯcedūt hoc. ⁊ q2 ſi ipediret impediret etiā ignē moueri ad ptē noſtroꝝ capitū: neceſſe eſt ut aer q̄ ē ex pte oppoſita iſti parti nō ipediat ipſā moueri ad circūferētiā. motus eni a medio a q̄cūq̄ fuerit eſt ad circūferētiā: ⁊ hoc intēdit qū.o.cāe.n.eedē ⁊ ꝯſiles ⁊c̄. ⁊ intēdit per cās ꝯſiles ꝯſimilitudinē aeris ꝯtinētis ex duabus ptibus. ⁊ intēdit p cā3: ꝯſimilē motū eiꝰ a medio ad circūferentiā a q̄cūq̄ parte fuerit.q.ḡ.o.ſi igiſ inferius nō fuerit dignius ut ſit locꝰ eius q̄ ſuperiꝰ nō mouebiſ a medio oīo neq̄ ꝓhibebit ipſā aer ex aliq̄ parte qū fuerit innata moueri. ⁊ etiā ſi poſuerimꝰ ꝙ innata ē moueri ad ptē circūferētie q̄ ē ex parte oppoſita nobis neceſſe ē ut moueaſ ad oēs partes ꝓpter cōſimilitudinē iſtiꝰ partis. qu3 igiſ nō impediat ipſā aer qui ē ſupra ipſā moueri ad partē noſtroꝝ capitū q2 videmꝰ ignē moueri ad iſtā partē. ⁊ q2 illi nō ꝯcedūt hoc ut ipediet ipſa3 aer q̄ eſt ſub eo moueri ad partē oppoſitā: q2 motus ex oibꝰ ptibꝰ medij ſunt ꝯſiles: ⁊ ſic erit ille ſermo quaſi alis ratiocinatō. ⁊ ꝓpter hoc induxit aſſociationem ⁊.o.⁊ aer ſuperior nō impedierit ⁊ non induxit ipſum in forma reſponſionis.

Adhuc autē ad Empe. illud vtiq̄ quis. qm̄.n. elemēta diſtabāt ſeorſu3 a lite q̄ cauſa terre manſiōis erat: nō.n.vtiq̄ ⁊ tunc cauſabiſ gyratione3 incōueniēs autē ⁊ nō cōferre q2 ꝑus quidē ꝓpt gyrationē ferebāt ptes terre ad mediū: nunc aūt vtiq̄ propter quā cām oia grauitatē habētia feruntſ ad ipſā: nō eni gyratio ꝓpinquat ad nos.

Dicamus etia3 ꝙ aliq̄s bene pōt cōtradicere ſermoni Empe. ⁊ dicere dicēdo ei: demōſtra nobis anteq̄3 elemēta eſſent ſegregata ad inuice3 q̄ cauſa erat in quiete terre: nō eni pōt dicere ꝙ cā quietis terre fuerit reuolutō: ⁊ debebat itelligere ꝙ ptes ipoſſibile eſt ut ſint mote in pūcto aliud in medio ⁊ fuerint aggregate ī ea p reuolutionē

⁊ ꝙ ꝓpter ipſam cauſaꝫ. modo etiã omnia corpora grauia mouenť ad ipſam.ſ.terram ⁊ tēpus reuolutõnis eiuſdem eſt remotum a nobis non propinquum.

87 Qum.d.ꝯdictões vniuerſales opiniõib' dicētibus ꝙ cã quietis terre ē latitudo: ⁊ dicētib' ꝙ eſt reuolutio: vult mõ ꝯdicere Empe. ꝓprie ex ſua opiniõe.ſ. ſm ſuũ ſermonē non ſm rē. põt eñi aliqͥs querere ab Empe. tu vides ꝙ terra ⁊ alia elemēta qͥeſcũt qũ fuerint ꝯgregata ꝓpi amicitiã. dic ḡ q̃ cã fuit ꝓpter quã querũt in iſto tp̃e: tunc eñi nõ erat reuolutio qũ vides ꝙ motus.ſ.celi fit vnus p alterũ: hoc intēdit qũ.d. ⁊ dicam' ꝙ aliqͥs ⁊c̃. D.d. ⁊ debebat intelligere ⁊c̃.i. ⁊ debebat intelligere ꝙ nõ eſt poſſibile ꝙ cã in motu partiũ terre ad mediũ quꝫ corpus ſuperi' incepit reuolui eſt ꝙ aer motus expulit eas ad mediũ ⁊ ꝙ ipſa reuolutio eſt cã motuſ partiũ eius mõ etiã ad mediũ: qm̃ ſic nõ fuerit cã motus eaꝝ ad mediũ anteꝗ̃ fuerãt ĩ aere moto: qm̃ appellat Empe. turbinē: quare ḡ ptes terre mõ videnť moueri ad mediũ ⁊ ſunt extra turbinē.ſ. aerē motũ ꝓpter motũ celi: ⁊ hoc intēdebat qũ.d. tp̃s.n. reuolutõnis ⁊c̃.i. qꝛ aer remot' a terra q̃ eſt cã expulſionis corpoꝝ grauiũ ad mediũ nõ eſt ꝓpinquũ nobis: ⁊ corpora grauia videnť a nobis expelli ad mediuꝫ in aere ꝓpinq̃ nobis.ſ. quieſcēte. Alex. autē.d. ꝙ ꝯtingit Empe. ut turbo.ſ. mot' aeris nõ ſit cã quietis terre in medio ſed expulſiõis ei' ad mediuꝫ: quies autē eius hꝫ aliã cãm. ⁊ hoc qḋ Alex.d. eſt veꝝ. videmus.n. ꝙ corpora q̃ ſunt in hũidis q̃ reuoluunť nõ deſcēdũt ⁊ nõ reuoluunť cũ iſto hũido ſine ſeparatiõe a loco: ⁊ ſic debet terra moueri ſꝫ reuolutionē in loco ad quē expulſa fuit ꝓpter motum aeris.

Adhuc aũt ⁊ ignis ſurſuꝫ fertur propter quã cãm: non eñi ꝓpter generationē. ſi autē hic ferri alicubi natus eſt palã q̃re terrã exiſtimandũ.

Dicamus etiã qua de cauſa ignis mouetur ad ſuperius. ille igiť nõ põt dicere in hoc ꝙ hoc nõ eſt ꝓpter reuolutionē. ſi igiť terra innata eſt moueri ad aliquē locũ manifeſtũ eſt ꝙ debemus dicere ꝙ reliq̃ terra eſt ad aliquē locum.

88 Dicit ꝙ cõtingit Empe. quꝫ opinať ꝙ reuolutio eſt cã motus corpoꝛis grauis ad mediũ terre ꝙ nõ põt dicere q̃ de cauſa pars leuis moueť a medio: qm̃ non põt dare cãꝫ ex reuolutiõe ex quo viſuꝫ eſt ꝙ motus naturalis eſt q̃uis cã eius nõ ſit reuoluto. D.d. ſi igiť terra innata eſt ⁊c̃. põt intelligi ꝙ debemus etiã nos dicere qum dicimus ꝙ tota terra ſꝫ totũ innata eſt moueri nãliter ad locũ. dicere etiã ꝙ alie partes terre moueñť nãliter ad illũ locuꝫ: quõ igiť erit idē locus partis ⁊ totius? ⁊ intēdit etiã per hoc demõſtrare difficultatē illius queſtiõis. ⁊ põt intelligi ꝙ qũ manifeſtũ eſt ꝙ quꝫ quedã partes terre moueñť ad mediũ naturaliť in aere quieſcēte: manifeſtũ ē ꝙ alie parteſ terre innate ſunt moueri oẽs ad mediũ ſi eſſent extra ipſuꝫ. hec ē expoſitio quaſi cõuenientior huic loco.

Sed adhuc neqꝫ gyratiõe graue ⁊ leue determinatũ eſt ſed prius exiſtētibus grauibus ⁊ leuibus. hec quidē ad mediũ veniũt: hec aũt ſurſuꝫ conanť ꝓpter motũ. erat igiť ⁊ ante ferri gyrationē graue ⁊ leue: que quodãmodo determinata erãt ⁊ aliqualiter apta nata erãt ferri aut alicubi infinito eñi ente impoſſibile eſt eſſe ſurſuꝫ aut deorſum: determiata aũt ſub his graue ⁊ leue. pluria quidē igiť circa cauſas has determiata ſunt.

Et dicamus etiã neceſſario ꝙ reuolutio ⁊ motus equalis nõ faciũt graue ⁊ leue: ſed p̃ma corpora fuerunt grauia ⁊ leuia: ⁊ quedã veniũt ad mediũ: ⁊ quedã natant non ꝓpter motũ. neceſſariũ igiť eſt ut quedaꝫ corpora fuerint grauia ⁊ quedã leuia anteq̃ꝫ eis accideret reuolutio. ⁊ qũ ita ſit opoꝛtet nos ꝑſcrutari quõ corpora fuerãt diſtincta ante reuolutionē: ⁊ quõ mouebantur: impoſſibile eñi erat moueri ad ſuperius aut ad inferius: qm̃ res qum nõ habuerit finē poſſibile eſt ut illic ſit: aut ad ſuperius: aut ad inferius. loca eñi non inueniũtur niſi in graui aut leui ſicut diximus multotiens.

89 Dicit ⁊ dicimus etiã ꝙ motus circularis nõ facit graue eſſe motũ ad inferius: neqꝫ leue ad ſuperi' ita ꝙ mot' circularis ſit cã grauitatis aut leuitatis in corporib' grauib' et leuibus: ſed grauitas ⁊ leuitas q̃ ſunt cãe iſtoꝝ duoꝝ motuũ in corporib' ſimplicib' extiterũt anteꝗ̃ motus circularis inueniret. D. dat ꝯcluſionē q̃ ſequiť ex hoc ⁊ diuiſit ꝓpõnes ex q̃bus ſeq̃bať: ⁊.d. ⁊ q̃dã veniunt ad mediũ ⁊c̃. i. ⁊ ꝓpõnes ex q̃bus apparet ſunt ſic: manifeſtũ eſt ꝙ graue deſcribiť ꝙ eſt illḋ ex quo ſit motus ad medium: ⁊ leue illud ex quo ſit motus ad ſuperius: ⁊ motus circularis non deſcribitur altera iſtarum duarum deſcriptionum: ḡ motus circularis nõ eſt per graue neqꝫ leue: ſed cã ois moti ad ſuperius ⁊ ad inferi' eſt grauitas ⁊ leuitas: ḡ motus circularis nõ eſt cã moti ad inferi': neqꝫ ad ſuperius. ⁊ qꝛ he ꝓpõnes ſunt manifeſte diuiſit ipſas. D.d. neceſſe.n. ut q̃dã corpora grauia fuerint ⁊c̃.i. ⁊ quꝫ huic ꝯiungať ꝙ grauitas ⁊ leuitas ſunt neceſſario exiſtẽtes ĩ corporib' ſimplicibus ut apparet: qꝛ corpora ſimplicia apud Empe. ſũt priora motu ſm tẽpus neceſſario: ḡ q̃dã corpora fuerunt grauia ⁊ q̃dã leuia añꝗ̃ motus inciperet. D.d. ⁊ quꝫ ita ſit ⁊c̃.i. ⁊ quꝫ cõtingit eis ꝙ corpora grauia ⁊ leuia erãt ante motũ celi: opoꝛtet eos dicere quõ fuit poſſibile ut hec corpora eſſent ante motũ celi cuꝫ his differẽtijs ⁊ virtutibus ⁊ quõ eſt poſſibile eos hr̃e motus cõſequẽtes iſtos virtutes: qm̃ ſi fuerint añ corpus celeſte tunc non erit ſuperius neqꝫ inferius: qm̃ illic nõ eſt finis in loco. ⁊ quꝫ ſuperi' nõ eſt neqꝫ inferi' nõ erit motus neqꝫ grauis neqꝫ leuis. leue eñi ⁊ graue deſcribunť ſicut.d. per ſuperi' ⁊ inferius. ⁊ qũ nõ fuerit motus nõ erit graue ⁊ leue: ⁊ qum nõ erit graue ⁊ leue nõ erit corpus ſimplex prius corpore celeſti. hec igiť fuit ſua intentio in hoc capitulo.

Sunt autē quidã qui propter ſimilitudinem dicũt ipſam manere ſicut antiquoꝝ anaximandros: magis quidē.n. nihil ſurſũ aut deorſũ aut in plagis ferri cõtingit qḋ in medio collocatũ: ⁊ ſimiliter ad extrema ſe habens. ſimiliter autē ad impoſſibile ad cõtrariũ facere motum quare ex neceſſitate manere.

Dicamus etiã ꝙ fere omnes antiqui errauerũt in cognitiõe iſtarũ cãꝝ per totã vitã ſuã. ⁊ quidã dicebãt ꝙ terra eſt quieſcẽs ꝓpter ſuã equalitatē ut Anaximandrus antiqu' qui dixit opoꝛtet rē exiſtentē in medio remotã eē ab oriçõtib' equaliter ut nõ moueať ad ſuperius: neqꝫ ad inferius neqꝫ ad latera: qm̃ fuit hui' impoſſibile ē ut moueať ad loca cõtraria: ⁊ ſi hoc eſt impoſſibil' ſtabit ⁊ quieſcit neceſſario.

90 Iſte eſt ſermo tertius in quiete terre in medio ⁊ eſt magis ſufficiẽs: ⁊ iſtũ ſermonē verificat Pla. ⁊.d. Ariſ. ꝙ quidam dicunt ꝙ terra quieſcit propter ſuam equalitatem i. propter equalitatem ſuaꝝ diſtantiarum ab orbe continẽte ex oib' partibus: ⁊ ratio eius ſicut.d. eſt ꝙ opoꝛtet ꝙ res mora ab orizonte cõtinẽte ipſaꝫ q̃ innata eſt moueri ad ipſaꝫ eq̃liter ut figať illic in medio: ut ſi imaginari fuerimus corpus ſpericũ ferri poſitũ in cẽtro ſpere cõcaue adamantee: qm̃ tunc neceſſariũ eſt ut illud corpuſ ſtet in cẽtro ꝓpť eq̃litatē abſtractiõis: quꝫ ſit ĩpoſſibile moueri motibus ꝯtrarijs: ⁊ ĩpoſſibile eſt ut fundať ⁊ diuidanť ſue ptes

⁊ iſta opinio differt ab opinione dicẽtis ꝙ cã ⁊ ſtatus eius in medio eſt expulſio eius a motu orizõtis equaliter ĩ hoc ꝙ dicẽs hãc opinionẽ ponit terrã habere motũ naturalẽ ⁊ ponit ſuã quietẽ violentã. dicẽs aũt ſcðam opinionẽ po nit vtrũqꝫ violentũ.ſ. motũ ad mediũ ⁊ quietẽ in eo: ⁊ iõ hec opinio eſt magis ſufficiens quum non contingat ei impoſſibilitas contingens primo ſermoni.ſ. ꝙ motus circularis ſit cauſa motus grauis ⁊ leuis.

Hoc autẽ decidit perſuaſibiliter quidẽ non vere autẽ. ſm enĩ hanc rationẽ neceſſariũ omne qðcũqꝫ ponat in medio manere quare ⁊ ignis quieſcet. quod .n. dictũ eſt nõ ꝓpriũ in terra.

Et dicamus ꝙ iſte ſermo non eſt verus: qm̃ ſi ita eſſet neceſſe eſſꝫ ut om̃e qð poneret in medio quieſceret ĩ eo: ergo ſi ignis poneret in medio nõ moueret oĩo ſed quieſceret. ſermo enĩ Anaximãdri non eſt proprius terre.

91 Quia dicẽtes hãc cãm opinant ꝙ cã quietis terre in medio eſt ſilitudo ɔtractiõis ɔtinẽtis circũquaqꝫ: aut eqlitas declinatiõis eius in oĩbus partibus.ſ. q: non declinãt ad partẽ ꝓpriã: ⁊ hoc eſt manifeſtꝰ ex ſermõe eoꝝ: ⁊ declinatio ignis eſt ad orizõtẽ: ⁊ ſiliter aeris. cõtinget igiť ꝙ quies terre in medio ſi eſt ꝓpter equalitatẽ declinatiõis non eſt ꝓpriũ terre ſed igni ⁊ alijs elemẽtis. elemẽta .n. ſunt duobꝰ modis: aut grauia: aut leuia. ſi ğ graue ſtat in medio ꝓpť equalitatẽ declinatõis: ğ ipſũ ⁊ leue ɔueniũt in motione ſua ad circũferentiã. ⁊ quꝫ iis ſit mirũ eſt ut qðcũqꝫ corpꝰ ponať in medio ex corporibꝰ ſimplicibus ſtet in eo neceſſario. hec igiť eſt intentio eiꝰ qð .d. ꝙ neceſſe eſt huic poſitiõi ut oẽ poſitũ in medio quieſcat in eo: ⁊ ſi non iſtud qð nõ eſt innatũ moueri ad circũferentiã neqꝫ ɔtrariã circũferẽtiã nõ eſt neceſſe ut ſtet in medio ꝓpť hãc cãm ut graue ſm noſtrã opinionẽ q: innatũ eſt moueri ad mediũ nõ a medio. ⁊ dicẽtes etiã ꝙ terra qeſcit q: expelliť a medio a circũferẽtio eqliť: hec ɔ̄dictio ɔtingit ⁊ eſt ut ſtet ĩ medio oẽ poſitũ in eo. Themi. aũt .d. ꝙ hec ɔ̄dictio nõ eſt vlis.ſ. ɔ̄dictio dicẽs ꝙ oẽ poſitũ debet ſtare in eo niſi q: manifeſtũ eſt ſermõis Plato. in timeo in hac intẽtõne eſt ꝙ vniuerſale in dãdo cãm hãc. dictũ enĩ eſt in timeo ꝙ res cõſimilis qũ fuerit poſita in medio nauis nõ declinabit ad alterũ laterũ: ⁊ huic poſitiõni vlĩ ɔ̄dicit Ariſ. ex hoc ꝙ ignis moueť a medio: ⁊ qũ ita ſit oportet dicentẽ hoc dare cãm ꝓpriã qetis terre in medio: ⁊ ſm hoc ɔ̄dictio erit ſm ſermonẽ dicẽtis nõ ſm rẽ in ſe. ſm aũt noſtrã explanationẽ eſt ɔ̄dictio firma ſm rem in ſe. Themi. aũt .d. ꝙ nõ ẽ difficile diſſoluere hanc ɔ̄dictionẽ. Pla. aũt nõ accepit hũc ſermonẽ vniuerſalẽ.ſ. nõ poſuit ꝙ oẽ ɔſile quodcũqꝫ ſit quꝫ fuerit in medio poſitũ quieſcet ⁊ nõ declinabit ad aliquã partẽ: ſed poſuit ꝙ oẽ ɔſile qð innatũ eſt qeſcere ſi ponať ĩ medio rei ɔſilis qeſcit neceſſario: ⁊ ꝓpť hoc finxit ꝙ hec ɔ̄dictio non cõtingit ei. ignis enĩ impoſſibile eſt ut ſeparet a motu. ⁊ iſta ɔ̄dictio de igne ideo eſt ſicut ſi aliqs dixerit in ɔ̄dictione iſtius ſermõis ꝙ hõ qũ poſitus fuerit in medio cõſilis qeſcet. hõ enĩ habet natũ moueri inquãtũ ẽ aĩal: ſꝫ nõ eſt neceſſe ut qeſcat inqãtũ tale quꝫ fuerit poſitũ in medio ɔſilis: intẽdit ꝙ nulla eſt differẽtia inter ɔ̄dictionẽ de igne aut de aĩali in apparẽtia caſus iſtius ɔ̄dictiõis. ⁊ hoc qð .d. Themi. nihil ẽ: qm̃ ſi intẽdit de hac ꝓpõe dicẽte ꝙ cõſile qũ fuit poſitũ eſt in medio ɔſilis qeſcit ꝙ hoc nõ eſt verũ niſi iõ eo qð natũ eſt recipe quietẽ. queremus ab eo vtrũ intẽdat ꝑ hoc recipere quietẽ violẽtã: aut naturalẽ ſi violentã ğ ignis nõ notus eſt recipe quietẽ violentã. ſi naturalẽ dicemus ei ſi intẽdat illud qð eſt innatũ recipere quietẽ nãlem qũ fuerit in medio neceſſe eſt ut iſta natura qua corpus poſitũ eſt in medio cõſilis recipit quietẽ ĩ medio ſit cã qetis eius in medio: nõ q: eſt in ɔtmotõe equali a corpore ɔtinente: qm̃ hec qes eſt neceſſario violẽta ⁊ ita nõ eſt cã exiſtẽs in re quieſcẽte nõ extrinſeco. ⁊ ſi intendit illud qð innatũ eſt recipere qetẽ nãlẽ nõ in medio ignis innatus eſt recipe qetẽ naturalẽ in loco ex nãli.ſ. circũferentia: ⁊ per illã qetẽ cõſequiť ignis motũ celeſtẽ circularẽ: ⁊ vniuerſaliter ſicut diximus eſt cã qetis terre in medio eſt equalitas declinatõis ad oẽs ptes in illo loco ĩ quo natũ eſt moueri a medio hoc neceſſario exiſtit in igne.ſ. ꝙ innatũ eſt moueri a medio ad circũferẽtiã: ɔ̄dictio igiť vera ẽ ſine dubio. ſi igiť aliqs dixerit ꝙ ignis nõ accidit eius partibus ut moueãť a medio niſi ꝙ ptes eius nõ ſint in medio ad circũferẽtiã vo ⁊ ſi ponerent in medio vere quieſcerẽt. diceť ei reſpõdendo ꝙ ſile huic ɔtinget qũ in partibꝰ terre ſ. ꝙ oportet eas moueri o medio qũ nõ ſint ĩ vero medio ⁊ ſiliter ɔtinget in lapide expulſe ad ſuperius ut moueať ad circũferentiã quꝫ dimiſerit ipſũ motus expellẽtis non ad centrũ. ſi autẽ fuerit ꝓpinquus circũferẽtie verſus quã expelliť ꝙ circumferentie oppoſite.

Sed ⁊ non neceſſariũ: non enĩ ſolũ videť manens ſed ⁊ lata ad mediũ. vbi enĩꝫ quecũqꝫ ferť particula ipſius neceſſe eſt ferri ⁊ totã. vbi autẽ ferť ſm naturã ⁊ manet ibi ſm naturã. nõ igitur ꝓpter ſimiliť ſe habere ad extrema: hoc quidem enĩ oĩbꝰ cõe: ferri aũt ad mediũ ꝓpriũ terre.

Dicamꝰ etiã ꝙ ſermo eius nõ eſt neceſſarius q: nos videmus ꝙ non tm̃ terra quieſceret ĩ medio ſed etiã moueť ad ipſũ ⁊ in quocunqꝫ loco fuerit motus alicuius partis: illic etiã erit motus totius terre neceſſario: ⁊ vbi mouetur nãliter ibi quieſcit naturaliter. manifeſtũ igiť eſt ꝙ terra quieſcit nõ q: equaliter diſtat ab oriçontibus: quia hec cã cõis eſt omnibus corporibus non tm̃ terre: motus aũt ad mediũ eſt ꝓprius terre.

92 Dixit ⁊ ſi cã in quiete terre in medio eſſet mediũ: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt ut moueať ad ptes cõtrarias: tunc terra ſi fuiſſet extra mediũ non moueret ad mediũ quꝫ cã motus eius ad mediũ ſit ɔtraria cãe quietis eiꝰ in medio: qm̃ ſm hãc opinionẽ cã motus exitus eſt a medio in eo qð eſt mediũ: ⁊ cã quietis eſt mediũ. exitus aũt a medio ɔtrariꝰ eſt medio ſꝫ neceſſario moueret ad nõ mediũ: qm̃ neceſſario eſſet ut moueret ad circũferẽtiã ꝓpinquiorẽ. ⁊ nos videmus ꝙ quꝫ fuerit extra medium mouebiť ad mediũ: ğ cã quietis eius in medio nõ eſt eqlitas ɔtractõis ſicut dictũ ẽ in timeo. ⁊ nõ dꝫ aliqs dicere ꝙ ps terre quum fuerit extra mediũ moueť ad circũferentiã q̃ eſt ex pte cẽtri. viſũ ẽ .n. ꝙ corpora habẽtia declinationẽ vigoranť in motu quãto magis fuerint ꝓpinqua loco ad quẽ mouenť. hoc igiť eſt vnũ coꝝ ſm quẽ poſſumꝰ intelligere hunc locũ: ⁊ ẽ ɔtradictio vera. Alex. autẽ ſm ꝙ narrauit Themi. explanat hunc locũ ſm ſuũ modũ ⁊ nõ addit hanc intẽtionẽ quã nos addidimus. D. enĩ ꝙ quꝫ neceſſe ẽ ꝙ cã qetis terre q̃ eſt mediũ nõ eſt cã motus eius ad medium ğ nõ eſt cã in quiete eius in medio. ⁊ hoc cõtingit dicẽtibꝰ ꝙ ẽ qeſcẽs q: eſt in medio: q: qũ cã qetis eiꝰ fuerit q: eſt in medio: ⁊ cã motus eiꝰ erit q: ẽ extra mediũ: ⁊ eẽ extra eſt cõtrariũ ad eſſe in medio: ğ cã motus eiꝰ nõ eſt cã qetis eiꝰ: ğ qũ fuerit extra mediũ nõ eſt neceſſe ut moueať ad mediũ: qm̃ oppoſitiões cãꝝ ɔ̄riaꝝ ſunt ɔtrarie. ſed nos videmꝰ ipſũ qũ fuerit extra mediũ moueri ad mediũ: ğ cã motꝰ eius ad mediũ eadẽ ẽ cũ cã qetis eius ĩ medio.ſ. nã grauitatis ĩ terra ⁊ The. ɔ̄dicit huic explanatõi ⁊ .d. ꝙ nõ eſt neceſſariũ qũ mediũ nõ fuerit cã motus eiꝰ ad ipſum ſed aliud.ſ. exitus eius a medio ut non ſit cã qetis eius in medio. fingit .n. ꝙ qũ aliqd fuerit negatũ ut ipſũ ſit cã alteriꝰ rei nõ ſequiť ut nõ ſit cã alterius rei. V.g. ꝙ ſi virtus viſibilis nõ eſt cã ambulatõis nõ ſequiť ut nõ ſit cã viſiõis. ⁊ multiplicauit

ſermonē in hoc ⁊.d. ꝙ illa quoꝝ cāe ſunt eedē ⁊ ea q̄ ſunt plura diuerſa habēt cās plures: ḡ ſi motuſ terre ad mediū eſt aliud ꝙ̄ quies in medio neceſſe eſt ut cā motus ad mediū ſit cā alia a cā q̄etis. ⁊ iō ſi aliq̄s dixerit ꝙ grauitas eſt cā ut moueaṫ ad mediū qū fuerit extra ipſū neceſſe eſt ut ſit cā innata quieſcere nālr̄ nō violēte alterū iſtoꝝ duoꝝ: aut ut grauitas nō exiſtat in ea qū fuerit in medio: aut ſic ut nō ſit cā motus ad mediū: ſed ipoſſibile eſt ut grauitas nō exiſtat in terra ⁊ eſt in medio: ḡ nō eſt cā eſſentialis eiꝰ ad mediū: ſed cā eiꝰ motus ad mediū eſt eius exitus: ⁊ qū cā motus eius eſt ſuus exitus a medio ḡ cā q̄etis eiuſ i medio eſt ſuū eſſe i medio: ⁊ catū hoc eſt falſū. quies. n. ē finiſ motus: ⁊ eſt neceſſariū ut cā eius qḋ eſt ante finē ⁊ finiſ ſit eadē: qm̄ ſi nālr̄ moueṫ ad mediū ⁊ ab aliq̄ pͥncipio ꝯtīgit ut ex illo pͥncipio quo moueṫ qū fuerit extra mediū quieſcat qū fuit i medio: ſed hec operatio inueniṫ in hac eadē cā duobus mōis diuerſis qū motꝰ ſit cōtrariꝰ quieti: ꝯtraria aūt ipoſſibile eſt ut attribuanṫ eidē agēti eodē mō. grauitas igiṫ qū fuerit extra mediū eſt cā motus ad mediū: ⁊ quā fuerit in medio erit cā q̄etis in medio. qui ḡ attribuit has duas operatōnes diſpōibus ꝯtrarijs agētis nō ipſi agēti peccat ut dicimus ꝙ motus eius ad mediū quā fuerit extra mediū eſt exitus eius a medio ⁊ cauſa quietis eius in medio eſt ſuum eſſe in medio. Iſti enim ponunt diſpoſitionem agentis loco agentis ⁊ querūt aliquid ⁊ ſtant circa ipſū. ⁊ qꝛ diſpō agētis quo agit ē ꝓpiqua ipſi agēti: iſte ſermo fuit valde ſufficiēſ ita ꝙ The. errauit in illo ⁊ fecit ipſū errore ſm̄ q̄d ⁊ ſimpliciṫ: qm̄ quā inuenit grauitatem cām ſimpliciṫ motus ⁊ q̄etis remāſit ut ſit cā ꝑ aliquā diſpōnem: ⁊ poſuit ꝙ diſpōnes q̄bus eſt agēs ſunt cāe i hoc ⁊ qū iſte diſpōnes fuerint ſingulares erunt cā per accn̄s: ⁊ iō ſi iſte due diſpōnes eſſent cē eſſentialiṫ ꝯtingeret ut inuenirenṫ in oi poſito extra mediū aut in eo. Ariſ. nō fuit locutus de cā agēte motū ⁊ quietē niſi cū diſpōnibus ſuis ꝯtrarijs: ⁊ iō. d. ꝙ ſi eq̄litas remotiōis a circūferētia qḋ eſt mediū nō fuit cā motōis terre ad mediū neceſſe eſt ut nō ſit cā in ſua quiete in medio. ⁊ qꝛ in hac ꝯdictiōe mediū poſuit ꝙ ſi terra imaginata eēt extra mediū neceſſario moueret ad ipſū mediū. ⁊ qꝛ ita eſt incepit notificare hoc ⁊. d. ⁊ nō tm̄ videmꝰ terrā quieſcentē in medio: ſed etiā moueṫ ad ipſū. i. ⁊ ꝯdicit huic ſermōi qꝛ tm̄ quā nō videmꝰ terrā ſm̄ totū quieſcere in medio ſed etiā ſm̄ totū moueri ad mediū quā fuerit imaginata extra: ⁊ ſignū eius eſt qꝛ videmus ptes eius quā fuerint extra mediū moueri ad mediū ⁊ idē eſt motus totius terre ⁊ vnius glebe ⁊c̄. ⁊ qū poſuit ꝙ cā motus eius ad mediū nō eſt mediū poſuit ꝙ neceſſariū eſt ꝙ illud qḋ eſt cā motus ad mediū ſit idē cū cā quietis eius in medio: ⁊ ſi apparuerit ꝙ cā motus eius ad mediū eſt ſua potētia nālis manifeſtū ē ꝙ illa potētia erit cā quietis i medio: ⁊. d. qḋ moueṫ nālr̄ illic ſtat nālr̄. i. ⁊ quā manifeſtū ē ꝙ quā nō moueṫ ad mediū violente. i. ob aliq̄ extrinſeco ſed nālr̄ ⁊ ex pͥncipio in eo: neceſſe eſt ut i loco ad quē moueṫ nāliter q̄eſcat naturaliter quā iſtud qḋ mouet nāliter recte nō moueṫ niſi ut quieſcat naturaliṫ. ⁊ iſta ꝯdictio eſt ꝯdictio ꝑfecto: qm̄ deſtruit falſū ⁊ ꝯfirmat verū: ⁊ ꝓpter hoc. d. poſt: declaratū eſt igiṫ ex ſmōe. i. declaratū eſt igiṫ ex hoc ſermone corruptio ſermōis dicētis ꝙ mediū eſt cā quietis eius ⁊ exitus ab eo eſt cā motus eius qm̄ iſta cā eſt cōis terre ⁊ alijs: ſed cā quietis eius i medio eſt grauitas: ⁊ hoc intēdebat qūm. d. motus autē ad medium eſt proprium terre.

Inconueniens autē ⁊ hoc quidē querere ꝓpṫ quid manet terra in medio: ignis aūt non q̄rere ꝓpter quid in extremo. Siquidē. n. ⁊ illi natura locus extremus: palā qꝛ neceſſariū eſt eſſe q̄daꝫ ⁊ terre natura locū. ſi autē nō huic iſte locus ſed ꝓpter neceſſitatē manet eaꝫ que ſilitudinis quēadmodū qui de trikos ſermo ſoꝛtiṫ q̄deꝫ. Similiṫ autē vndiq; tenſe: qm̄ nō diſcrepeṫ ⁊ eſuriēte ⁊ ſitiēte valde quidē. ſimiliter autē ab eſibilibus ⁊ potabilibus equaliter diſtāte. etenī hūc q̄eſcere neceſſariū q̄rendū ipſis de ignis māſiōe in extremis. mirabile autē ⁊ de manſiōe quidē querere: de latiōe autē ipſoꝝ nō q̄rere ꝓpter quā cauſaꝫ hoc quidem ſurſum fertur: hoc autē ad mediuꝫ nullo impediente.

Dicamus etiā ꝙ ſedū eſt ut querēs ꝑſcrutaṫ quare terra poſita eſt in medio ⁊ non ꝑſcrutetur quare ignis eſt poſitus cū oꝛiçōte: qm̄ ſi oꝛiçon ē locus naturalis ignis manifeſtū eſt ꝙ neceſſariū eſt ut mediū ſit locus nālis terre: qm̄ ſi iſte locus nō fuerit naturalis terre ⁊ fuerit fixa ⁊ pmanens ꝓpter neceſſitatē eq̄litatis ab oꝛiçōtibus erit iſte ſermo ſimilis ſermōi extēſo circūquaq; extēſiōe forti nō abſciſa: ⁊ ſimilis huic qḋ dr̄ de habente ſitim ⁊ famē valde ⁊ cibus ⁊ vinū ſunt valde remota ab eo equaliter. ſ. ꝙ neceſſariū eſt ut quieſcat ⁊ nō moueaṫ oio. ⁊ opoꝛtet nos perſcrutari etiā de q̄te ignis in oꝛiçōte. ⁊ mirū ē de querēte cām quietis coꝛpoꝝ ⁊ nō querētis cām motus coꝝ. dico qua de cauſa quedā mouēṫ ad ſupius ⁊ quedā ad inferius niſi aliquid impediat.

93 Dicit ⁊ iſti nō poſſunt dare cām ꝓpter quā ignis q̄eſcit in circūferētis: ⁊ ꝓpter hoc valde eſt malū ⁊ fedū ut aliq̄ſ querat q̄re quieſcat terra: ⁊ dat cauſaꝫ in hoc ⁊ nō querit quare ignis quieſcit in oꝛizōte neq; pōt dare cām: qm̄ cāe rerū ꝯdictoꝛiarū dicūt eſſe diuerſe: ⁊ ꝓpter hoc ſi aliquis cōceſſerit ꝙ cā quietis ignis in circūferentia eſt leuitas: neceſſe eſt igiṫ ut cōcedat ꝙ cā quietis terre in medio ē grauitas: q̄ vō hoc nō ꝯcedit nō pōt dare cām ꝓpter quā ignis quieſcit in circūferētiā. D. reuerſus eſt ad dicendū rōnes quibus cōfirmat erroꝛē ſuū: ⁊. d. qm̄ ſi iſte locus nō fuerit naturalis terre ⁊c̄. i. qm̄ ſi iſti nō dixerunt in cā quietiſ terre in medio ꝙ ſit nā terre ⁊ ſua foꝛma. ſ. grauitas. ⁊ etiam dixerunt ꝙ cā eſt equalitas remotiōis ab oꝛizōte: ⁊ ꝙ accidit ei ex ꝯdictiōe ex oibus partibus equaliṫ ut q̄eſcat i medio ⁊ nō diuidaṫ ſimile eſt ei qḋ accidit cauſa extracta eq̄lr̄ ex oibus partibꝰ: qm̄ ſic nō abſcindiṫ. ⁊ ſimile eſt ei qḋ accidit habēti famē ⁊ ſitim eq̄liter ⁊ fuerit panis ⁊ aqua i ꝑtibuſ ꝯtrarijs: qm̄ ꝯtinget ei ut ſtet ⁊ nō moueaṫ. ⁊ dicūt hoc ⁊ dant iſta exēpla opponēdo huic qḋ cōtingit eis. ſ. ꝙ res abſtracta ex oi parte diuidiṫ. ⁊ qꝛ aliq̄s pōt dicere eis ꝙ ſi ita eſſꝫ ſicut vos fingitis neceſſe eſt ut terra diuideret ⁊ mouerenṫ ptes eius ad circūferētiā ex oibus partibus. dicūt opponendo hoc exemplū de circūferētia ꝙ attrahit ex oi parte ⁊ tm̄ non diuidiṫ: ⁊ hoc qḋ dicunt eſt falſū imo neceſſe ē ut ſi potētia attrahētis fuerit foꝛtioꝛ potētia qua retinenṫ ptes abſtracti ab oibus partibuſ ut diuidaṫ: ⁊ ut quā potētia retētiōis fuerit foꝛtioꝛ potētia q̄ eſt abſtractionis equalis ex oibus partibus neceſſe eſt ut res abſtracta ſtet in medio abſtrahētis ꝯſimilis: ⁊ hoc eſt qḋ. d. The. ꝙ nō accidit cauſa ut diuidaṫ niſi qūm abſtractio non fuerit ꝯſimilis nihil eſt: qm̄ ex attractiōe cōſili non cōtingit niſi diuiſio ꝯſilis nō ut nō ſit diuiſio oio qū potētia attrahētiſ fuerit foꝛtioꝛ retētione potētie rei attracte. ⁊ anq̄ꝫ incipiat declarare ꝙ neceſſe eſt ſi cā quietis terre eſſet hoc qḋ fingunt neceſſe eſſet ut diuideret: reuerſus eſt etiā ad dicēdū q̄ddā ipoſſibile qḋ eis accidit. iſti. n. querūt cām quietis ⁊ nō inquirūt cām motuū ꝯrioꝝ in iſtis coꝛpibꝰ ſimplicibꝰ q. igiṫ. d. ꝙ mirū ē de iſtis quare nō querūt de cauſiſ q̄etiſ elemētoꝝ in ſuis locis nālibus niſi in terra tm̄: neq; querunt de cāis etiā motuū coꝝ ſicut de quiete.

Sed adhuc neq̃ʒ neruũ qȯ dicit̃ ſm accidens tñ hoc verũ ꝙ neceſſariũ manere in medio omne cui nihil magis huc q̃ʒ illuc moueri cõtingit Sed ꝓpter hanc rationẽ non manet ſed mouebit̃ nõ tñ totum ſed diſcrepetur.

Et dicamus etiã ꝙ iſte ſermo non eſt verus ut nõ accidat ſermoni dicẽtis qm̃ omne quod non oportet moueri huc neqʒ illuc figit̃ ⁊ ſtat in medio neceſſario. dicamus igitur ꝙ propter hunc ſermonẽʒ non debet ſtare in medio ſed diuidi ⁊ moueri ad omnes partes.

94 Uult cõtradicere ſermoni dicẽti ꝙ oẽ qȯ natũ eſt moueri ad omnes partes equalit̃ neceſſario debet ſtare: ⁊. d. ꝙ iſta ꝓpoſitio nõ eſt vera: qm̃ q̃uis totũ corpus habeat ſitũ ꝯſimilẽ reſpectu circũferẽtie: tñ partes nõ habẽt ſituʒ cõſimilẽ ſed q̃libet pars earũ eſt ꝓpinquior alicui parti q̃ parti illi ꝯtrarie: q̃propter neceſſe eſt ut ſi virtus moti aut potẽtia attractiõis fuerit fortior potẽtia retentiõis partiuʒ ut diuidant̃ ⁊ moueant̃ inſi̾ ad oẽs partes: ⁊ induxit ſmonẽ in forma vlĩ ſine hac cõditiõe q̃ potẽtia declinatiõis q̃ eſt in terra videt̃ fortior q̃ retẽtio partiũ terre: ⁊ iȯ quʒ ex terra cecidit collectio magna diuidet̃ ⁊ deſcendent ptes. ſ. quʒ iſta collectio fuerit ad ſuperius violẽter: ⁊ etiã videm⁹ plures partes terre diſtinctas a ſuo loco. ⁊ ſi eſſet ſicut dicũt oporteret ut partes mouerent̃ ad ꝓpinquiorẽ orizõtẽ ⁊ Thē. rñdet ſuper hoc ꝙ dicẽtes terrã ſtare in medio ꝓpter eq̃litatẽ remotõis a circũferẽtia nõ dicunt ꝙ terra innata eſt moueri a medio: ⁊ ſi eſſet ſicut. d. Thē. pro eis eẽt verũ uel ꝓpe verũ: qm̃ eã ꝓpinqua in q̃te eius in medio eſt q̃ eſt grauis: ⁊ eã grauitatis eius a medio eſt q̃ eſt valde remota a motu circulari. remotio. n. a motu dat grauitatẽ ⁊ quietẽ ⁊ frigiditatẽ: ſicut vicinitas dat leuitatẽ ⁊ caliditatẽ ⁊ motũ: ſed oẽ hoc nõ apparet ex ſermõe eorũ niſi ſm expõneʒ remotã: ⁊ ꝓpter hoc ſi intẽdebãt hanc intẽtionẽ errabãt in doctrina ſua: ⁊ ſi intẽdebant hoc qȯ videt̃ ex manifeſto ſermõis eorũ ſimplr̃ peccant.

Eadẽ. n. ratio cõgruit ⁊ in igne. neceſſe enĩ poſito manere ſimiliter queadmodũ terra: ſimiliter enĩ ſe habebit ad ſignorũ extremorũ qȯcũq̃ʒ ſed tñ fert̃ a medio queadmodũ ⁊ videt̃ latus ſi non aliquid ꝓhibeat ad extremũ: verũtamẽ nõ totũ ad vnũ ſignũ. hoc enĩ neceſſarium ſolũ accidere ex ratione ea que de ſimilitudine: ſed ꝓportiõata particula ad ꝓportõnatũ extremũ. dico autẽ puta quarta pars ad quartã ꝯtinẽtis partẽ neq̃ʒ enĩ punctũ corpus eſt. queadmodũ auteʒ ⁊ ſi ex magno ꝯueniat denſatũ in miorẽ locũ: ſic vtiq̃ʒ ex paruo in maioreʒ rarius factũ. quare vtiq̃ʒ ⁊ terra hoc mõ moueret̃ a medio ꝓpter ſimilitudinis rationem: ſi non natura terre iſte loc⁹ eſſet.

Et dicamus ꝙ iſte ſermo manifeſtus eſt ſilr̃ in igne. ignis enĩ quʒ poſitus fuerit in medio ſtabit neceſſario ſicut terra ſtat: qm̃ res equaliter diſtat ab oriçõtibus hoc mouet̃ a medio ad ſuperius: ſicut videm⁹ ꝙ facit ſed nõ mouet̃ ſm totũ ad idẽ punctũ: qm̃ ſi neceſſario ꝯtigit tñ ſermõi dicẽtis equalitatẽ ſed quelibet partiũ ignis mouet̃ ad ſuũ ſimile partiũ oriçõtis: dicẽdo ꝙ quarta pars ignis mouet̃ ad quartã partem oriçõtis ⁊ non eſt augmentatõ corporũ ad punctũ notũ ignis. n. qum ſtringit̃ ex magnitudine ad paruitatẽ ⁊ qum denſat̃ ꝯueniet ad locũ minorẽ: ⁊ qũ expãdit̃ a paruitate ad magnitudinẽ ⁊ rarificat̃ veniet ad maiorẽ locũ: ⁊ ſi ita ſit ⁊ mediũ nõ eſt locus naturalis terre. terra enĩ mouebit̃ tali motu ꝓpter equalitatẽ remotiõis ab oriçõtibus.

95 Uult declarare ꝙ neceſſario accidit partibus corporis qȯ eſt in medio ut diuidant̃. ptes enĩ nõ equalit̃ diſtant a circũferẽtia niſi eſſet vnũ punctũ indiuiſibile: tunc igit̃ neceſſe eẽt ut ſtaret illa ps ĩ medio: ⁊ dat rõnẽ ex hoc qȯ apparet in igne. ignis enĩ qũ poſitus fuit in medio ptes eius mouebunt̃ ad circũferẽtiã: ⁊. d. ⁊ dicam⁹ ꝙ ſermo ⁊c̃. i. ⁊ dicamus ꝙ hoc qȯ ꝯtingit eis. ſ. ꝙ partes terre mouet̃ ad circũferẽtiã ex oĩbus partib⁹: ⁊ ꝙ quies que ſequit̃ a poſitiõe earũ eſt tot⁹ terre nõ partiũ manifeſtũ eſt ĩ igne. ignis enĩ quʒ poſitus fuit in celo ſtat ſm totũ ⁊ mouet̃ ſm ptes ⁊ ꝯtingit eis dicere ꝙ q̃es terre ⁊ eius mot⁹ eſt ſicut quies ignis ⁊ motus eius: q̃ ꝯtinget eis quʒ terra ſteterit in medio ſm totũ ꝓpter equalitatẽ remotiõis dicere: ꝙ q̃es eius in medio eſt violẽta: ⁊ motus eius ad circũferẽtiã eſt nalĩ. D. d. qm̃ tũc erit remotus equalit̃ ab orizõntib⁹ ſed mouet̃ a medio ad ſupius ſicut videm⁹ ipſuʒ facere. i. neceſſe ẽ ut ignis q̃eſcat ſm totũ in medio ſicut ſentimus ꝙ eſt remotus ab orizõntibus eq̃lit̃ ⁊ eſt innat⁹ moueri ad ipos. D. d. ſi nõ mouet̃ ſm totũ ad idẽ punctũ. i. ⁊ lʒ ignis mouetur a medio tñ videt̃ non motũ ſm totũ ad idẽ punctũ: qȯ cõtingit ſermoni ꝙ illud qȯ innatũ eſt moueri ad circũferẽtiã equalit̃ eſt ſm totũ nõ ſʒ partes. ſ. ꝙ a ſermõe eorũ nõ ſequit̃ niſi ꝙ illud qȯ eſt poſitũ in medio quieſcat ſʒ totũ nõ ſm partes: ⁊ ſic inuenim⁹ accidere in igne. ⁊ intẽdebat per hoc qȯ accidit igni verificare quoddã qȯ ꝯtingit ſermoni eorũ: ⁊ quoddã nõ. iſti enĩ ponũt ꝙ terra ſtat ſm totũ ⁊ partes ĩ medio ꝓpter eq̃litatẽ declinatõnis: ⁊ ipſe. d. ſm autẽ totũ verũ ꝯſequit̃ ex hac poſitõe: ſm vero ptes nõ eſt verũ: ⁊ teſtat̃ huic qȯ videt̃ in igne qui ſtat ſm totũ ĩ medio ⁊ mouet̃ ſm partes ad orizõta eq̃lit̃: ⁊ hoc intendebat quʒ. d. qm̃ hoc cõtingit neceſſario tñ ſermoni dicẽtis eq̃litatẽ. i. neceſſario cõtingit ſermoni dicẽtis ꝙ remotõis itẽ eq̃litas ab orizõtibus eſt cã quietis eius ut quieſcat totuʒ nõ ſm partes. D. d. ſed q̃liber partiũ ignis mouet̃ ⁊c̃. i. ſed quʒ ignis fuerit poſitus in medio nõ ſm totũ mouebit̃ ad eundem locuʒ circũferẽtie ſed q̃eſcet ſm totũ ⁊ ſm partes mouebit̃ ad locũ orizõtis ꝯſimilẽ qui diſtinguit̃ a duabus lineis exeuntib⁹ ad orbẽ a cẽtro ſpere ignis que ſi ex igne diſtinxerint quartã partẽ diſtinguẽt ex orbe quartã: qum fuerim⁹ imaginati ꝙ centrũ ſpere ignis poſitũ in medio ⁊ centrũ terre ſit idẽ apud ſenſuʒ: ⁊ vniuerſalit̃ portiões cõſimiliũ partiũ ſunt ille que idẽ cẽtruʒ ⁊ eoſdẽ angulos habent. D. d. ⁊ augmẽtatio corporũ nõ eſt ad punctũ notuʒ. hec eſt alia ꝯdictõ fundata ſuper hoc ꝙ elemẽta nõ habẽt quãtitatẽ terminatã: ⁊ hoc intẽdebat quʒ. d. ꝙ additõ corporũ nõ eſt ad punctũ terminatũ ſed rarificant vt veniant ad magnã quãtitatẽ ⁊ inſpiſſant ⁊ veniũt ad partẽ. D. d. ⁊ qũ ita ſit ⁊c̃. i. ⁊ ſi terra fuerit poſita in medio ⁊ iſte loc⁹ fuerit nõ nalis ei ſicut in igne ꝯtingit neceſſario ut appareat in ea hoc qȯ apparet in igne. ſ. ꝙ rarificat̃ quʒ fuerit poſita in medio ſed nõ rarificat: ẽ nõ ſtat in medio ꝓpter eq̃litatẽ declinatõis. ⁊ Thē. d. ꝙ iſte ſermo eſt ſermo ſophiſticus q̃uis in eo ſit aliq̃ ſufficiẽtia. nõ eſt. n. poſſibile ut aliquis ꝯcedat ꝙ ſimile poſitũ in medio ꝯſimilis rarificet̃ ex oĩbus partibus equalit̃ ſicut nõ eſt poſſibile ut trãſferat̃ a medio cũ hac ꝓpõne: ſed eã in hoc ꝙ nõ trãſferat̃ neq̃ʒ rarificat̃ eſt alia: ⁊ etiã qũ aliquis finxerit ꝙ nõ trãſferat̃ ꝓpter equalitatẽ declinatõis nõ ꝯtingit ex hoc ut nõ rarificet̃ ſicut nõ ſequit̃ ex hoc ut nõ alteret̃: ⁊ etiã ſi ꝯceſſerim⁹ ꝙ nõ rarificat tñ hoc nõ facit ut nõ ſtet in medio: ⁊ etiã ſi rarificet̃ vnde ſcit̃ ꝙ rarificat̃. Dicam⁹ nos igit̃ ſi ꝯceſſũ eſt ꝙ eq̃litas declinatiõis nõ eſt cã quietis in medio q̃d ꝓdeſt dari cãm dare cãm q̃ nõ eſt nã cauſati: neq̃ʒ abſcindit̃ qũ abſcindit̃ cauſatũ. Et hoc qȯ. d. ꝙ nõ ſequit̃ ex hoc ꝙ rarificet̃ ut trãſferat̃ a medio: debes ſcire ꝙ Ariſ. nõ. d. ꝙ quʒ rarificat̃ neceſſe eſt ut trãſferat̃: ſed poſuit ipoſſibilitatẽ in

raritate: ⁊ hoc pōt intelligi diuerſis mōis: quoꝝ vnus eſt ꝙ quū poſuimus ipſuȝ eſſe valde rarū ꝓpter ſuū eſſe i medio: impoſſibile eſt in ea puenire ad maiorē quantitatē ⁊ ad minorē: ⁊ notū eſt ſenſui ꝙ ipſa puenit ad maiorē ⁊ ad minorē: ⁊ etiā ſi eſſet in fine raritatis corrūperet in hoc ſeculo antiq̄ ⁊ ſeparent partes eius: qm̄ potētia retētiua q̄ ē in partibus qū non potuerit reſiſtere declinatōi ⁊ pareret in raritate ⁊ ſegregatiōe: ⁊ pareret etiā in corruptiōe qum raritas in terra ſit cā corruptōis in ea. ex vtroqȝ igit iſtoꝝ duoꝝ apud me ipoſſibile ſequit: ⁊ forte Ariſ. intendebat vtrūqȝ: aut coꝝ alterū: ⁊ hoc qḋ. d. ꝙ nō ꝯtingit huic poſitōi ut rarificet falſū eſt niſi ponat ꝙ cā quietis terre i medio eſt equalitas declinatiōis ⁊ cōſimilitudo circūferentie ⁊ vniuerſalit̄ ꝯtradictiōes iſtius viri ſunt fundate ſup hoc ꝙ cā data ab iſtis hoibus in q̄ete terre in medio nō eſt cā ꝓpinqua q̄etis ſimplr̄ ſȝ q̄etis in medio: ⁊ totū hoc nihil eſt: quoniam non ſunt niſi per verba que homines non intelligebant.

Quecūqȝ igit̄ exiſtunt de figura ipſius ſuſpicata ⁊ de locis ⁊ manſione ⁊ motu fere hec ſunt Nos autē dicam⁹ primū vtrū motū habet aut manet. quēadmodū enī diximus hi quidē ipſaȝ vnū aſtroꝝ eſſe faciūt: hi aūt in medio ponētes reuolui ⁊ moueri dicunt circa polū mediū. Qḋ aūt eſt impoſſibil' palā ſumentibus principiū ꝙ ſiquidē fert̄ ſiue extra mediū ens ſiue i medio neceſſariū ipſam vi moueri hoc motu: non. n. ipſi⁹ terre ē motus: eteni vtiqȝ particularū vnaqueqȝ hanc haberet lationē. nūc autē in rectū oia ferūt̄ ad mediū: propter qḋ nō poſſibile ſempiternuȝ eſſe violentum exiſtentem ⁊ preter naturā: mundi aūt ordo ſempiternus.

Iſte igit̄ opiniones ⁊ diuerſitates ſunt inter pſcrutātes ⁊ cōſiderātes de cauſis reruȝ in figura terre ⁊ loco ⁊ quiete ⁊ motu eius. volum⁹ igitur dicere nos ⁊ pſcrutari de iſtis rebus: ſed ante volumus querere vtrū terra moueat̄ aut quieſcat. quidā. n. antiquoꝝ ponūt terrā vnā ſtellaꝝ ſicut diximus ſuperius: ⁊ quidā dixerūt ꝙ eſt in medio ⁊ ꝙ reuoluitur ⁊ mouet̄ ſup orbem mediuȝ ⁊ hoc eſt impoſſibile: ⁊ ſignū ei⁹ eſt ꝙ ſi nos incepimus dicere ꝙ terra mouetur iſto motu ſicut narrauit extra mediū ⁊ intra neceſſario moueb itur iſto motu violēte: qm̄ iſte motus non eſt eſſētialis qm̄ ſi eſſet eſſentialis quelibet pars ei⁹ moueretur iſto motu. nos autem videmus omnes partes terre moueri recte: ⁊ qum ita ſit impoſſibile eſt ut iſte motus terre ſit eternus qum ſit violentus non naturalis: elementū autē mundi eſt eternum ſine abſciſione.

96 Qum deſtruxit opiniones dictas in quiete terre: vult dare cām in hoc: ⁊ primo vult cōtradicere dicenti ꝙ terra mouet̄ in ipſo medio non quieſcens: qm̄ ſuperius ꝯtradixit ꝙ non mouet̄ circa mediū quaſi ſtella ⁊ mō vult cōtradicere ꝙ mouet̄ in medio prima intentiōe q̄uis ſermo ei⁹ ꝯtradicit vtriqȝ: ⁊ hoc qḋ. d. reuoluit̄ ⁊ mouet̄ ſup orbem mediū poteſt intelligi ꝙ ipſi opinabant̄ ꝙ terra mouetur ſup corpus a quo cōtinet̄ ab extrinſeco: ⁊ vocabāt ipſum mediū qm̄ celum ⁊ terra ſunt extrema: aut intēdit p hoc ꝙ terra mouet̄ ſuper corpus quieſcēs qḋ in rei veritate ē in medio: ⁊ hec explanatio eſt remota quia nullū corpus eſt ſub terra. ſed quia dictum eſt in timeo ꝙ mouet̄ circa ſuū centrum: neceſſe eſt ut ſit ſpera: ſpera aūt diuideretur in duo corpora in centrū ⁊ circūferentiā que mouetur circa centruȝ. ⁊ debemus conſiderare de hoc in timeo: ⁊ ipſe contradicit huic opinioni per duas propoſitōnes: quaruȝ vna eſt ꝙ ſi terra mouetur vno motu neceſſario erit motus eius violentus. ſecunda eſt ꝙ omnis motus violentus eſt generabilis ⁊ corruptibilis: ergo motus terre eſt generabilis ⁊ corruptibilis: ergo ordo mundi eſt generabilis ⁊ corruptibilis. ſed iam declaratuȝ eſt ꝙ motus elementorum ⁊ ordo eorum ſunt eterni qum modus ſit eternus: ⁊ hoc intendit qum dixit: elementū autēȝ mundi eſt eternum. propoſitio autem dicens ꝙ motus violentus generabilis eſt ⁊ corruptibilis eſt manifeſta per ſe. propoſitio vō dicens ꝙ motus circularis in terra non eſt motus eſſentialis ſed violētus patet: quia ſi eſt eſſentialis eſt idē in toto ⁊ parte: ⁊ motus terre circularis non eſt idem in toto ⁊ in parte quia motus circularis non eſt idem in toto ⁊ in parte quia motus partium eſt rectus: ergo motus circularis in terra non eſt eſſentialis terre: ergo eſt violentus.

Adhuc omnia lata latione circulari heſitantia vident̄ ⁊ mota pluribus vna latōe preter primā quare ⁊ terrā neceſſariū ſiue circa mediū ſiue in medio poſita fertur duabus moueri lationib⁹. ſi autē hoc accidit neceſſariū fieri mutatiōes ⁊ verſiones fixoꝝ aſtroꝝ: hoc autē non videt̄ factum ſed ſemper hec ſm eadem oriuntur ⁊ occidunt loca ipſius.

Et dicamus etiā ꝙ corpora que circularit̄ mouent̄: mouentur motu diurno: ⁊ motus eoꝝ ſūt plures diuerſoꝝ locoruȝ niſi id qḋ eſt ex primo orbe: qm̄ motus eſt idem non diuerſus. ⁊ ſi terra eſſet mota quȝ fuiſſet poſita in medio neceſſario moueret̄ duobus motibus. ⁊ ſi ita eſſet neceſſario trāſmutarētur ſtelle ⁊ diuerſarent̄ ſtelle recte in profundo celi ⁊ non videmus ꝙ ita ſit: qm̄ ex loco ex quo ſemel oritur ſemper oritur: ⁊ ſimiliter in occaſu.

97 Dicit: ⁊ ſignum ꝙ motus qui apparent in ſtellis erraticis non apparent in eis quia terra mouet̄ ⁊ ſtelle quieſcunt ſm ꝙ fingunt dicentes ꝙ terra mouetur ſuper ſe ⁊ ꝙ quelibet ſtella eorum ſaltem mouetur duobus motibus in longitudine. ſ. ⁊ latitudine: niſi orbis ſtellatus quē tm̄ habet vnum motū. Deinde. d. ſi igitur terra eſſet mota ⁊c̄. i. ſi igitur terra moueretur cōtingeret ut moueretur duobus motibus neceſſario. ſ. in lōgitudine ⁊ latitudine ⁊. d. hoc quia illi ponebant in illo tempore motum ſtellarum in lōgitudine ⁊ latitudine duos motus. Themiſtius autem ponit vnuȝ orbem decliuem. Deinde. d. ⁊ ſi ita eſſet tranſmutarentur ⁊c̄. i. ⁊ ſi terra moueretur motu latitudinis. ſ. ex parte alterius duorum polorum ad ſcōm cōtingeret ut tranſmutarentur ſitus terrarum reſpectu terre in aſcenſione ⁊ occaſu. ſ. ꝙ loca terre ⁊ reſpicientia ea diuerſarentur apud ortum ⁊ occaſum: ita ꝙ accideret illi qui reuoluitur in magno circulo ut reuolueretur in paruo: ⁊ ꝙ ſemel lateret ⁊ iterum appareret: quoniam quia motus latitudinis in ſtellis facit diuerſitatem circulorum ſuper quos mouentur: ⁊ facit diuerſitateȝ locorum qui reſpiciunt ad ortum ⁊ occaſum: ⁊ ſi ille motus eſſet propter terram neceſſario eſſet ut loca terre ſuper que aſcendunt ſtelle fixe diuerſarentur: ⁊ ita ꝙ aliquando aſcenderent ſuper terram ceni: ⁊ aliquando ſuper terram cut: ⁊ non videtur ita: ⁊ hoc intendit qum dixit: quoniam loca ex quibus ſemel oriuntur ⁊c̄. ⁊ narrauit modos ſtellarum erraticarum diminutos quia non ſunt equales: ⁊ intendit per diuerſitatem: diuerſitatem earum in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ motus diurnus eſt vnus ⁊ perfectus.

Adhuc aūt latio partiū ⁊ totius ipſius ſm naturā ad mediū totius eſt: hoc eni vtiqȝ ſi exiſtat poſita nunc in centro.

Et dicamus ꝙ motus partiū terre ⁊ mot⁹ totius eius naturaliter eſt idē ad medium totius: qm̄ loca coꝝ eſt centrum.

98 Dicit qm̄ neceſſe eſt ꝙ motus totius terre ⁊ ſuarū ptiū ſit eiuſdē ſpēi ⁊ ad eundē locū: ⁊ manifeſtū ē ꝙ motus partiū eſt rectus ⁊ finitus ut determinatū eſt de motu recto: neceſſe eſt ut motus totius terre ſit finitus: ⁊ vbi finit motus eius ꝙ ibi quieſcat nāliter qđ ē mediū. ⁊ teſtat huic ꝙ omnes ptes terre mouent ad partē centri.

Dubitabit vtiqꝫ aliqs qm̄ idem duoꝝ eſt mediū ad vtrūqꝫ ferunt grauitatē habētia ⁊ partes terre ſm naturā vtrūqꝫ totius eſt mediuꝫ aut qa terre. neceſſe itaqꝫ ad id ꝙ totius etenim leuia ⁊ ignis in cōtrariū lata grauibus ad extremū loci continentis medium.

Et debet aliqs querere qum mediuꝫ totius ſit idem cū medio terre cui duoꝝ medioꝝ mouent grauia ⁊ partes terre nāliter: aut ad mediū toti⁹ aut ad mediū terre. ſ. qū vadūt ad mediū vadūt qꝛ eſt mediū totius: aut qꝛ eſt mediū terre. dicamus ergo ꝙ corpora grauia neceſſario vadunt ad mediū qꝛ eſt mediū totius: ⁊ ſignū eius eſt ꝙ corpora leuia ⁊ ignis q̄ mouent e cōtrario corpoꝝ grauiū quouſqꝫ veniūt ad locū vltimū medij orizontis continentis.

99 Dicit debet hō querere qū centrū terre eſt idē centro mundi ⁊ poſuimus ipſaꝫ moueri ad illud centrū vtrum moueat ad ipſaꝫ nāliter ſm ꝙ eſt centrū terre aut ſm ꝙ ē centrū mūdi. D. narrauit ꝙ nō mouet nāliter ad iſtū punctū qđ eſt cētrū niſi qꝛ eſt mediū: nō qꝛ eſt mediū terre: ⁊ hoc intēdit qū. d. dicamus igit ꝙ corpora grauia mouent ad mediū neceſſario qđ eſt mediuꝫ totius. i. dicamus igit ꝙ corpora nō mouent ad illud mediū neceſſario niſi qꝛ ē mediū totius: nō qꝛ eſt mediū terre. D. d. ⁊ ſignuꝫ eius eſt ⁊c. i. ⁊ ſignū ꝙ terra nō mouet ad iſtū punctū niſi inq̄tuꝫ eſt centrū totius: nō inq̄tū eſt centrū terre qꝛ ignis quꝫ ſit ꝯtrarius terre ⁊ mouet ad circūferētiā totius ab iſto puncto ſcimus ꝙ motus terre ad iſtū punctū eſt inquātū eſt centrū circūferētie ad quā ignis mouet: ⁊ ſi terra moueret ad illū punctū inquātum eſt cētrum terre neceſſe eſſet ut ignis moueret ex eo ad circūferentiā terre nō: qm̄ locus a quo ignis mouet eſt ille ad quē terra mouet: ⁊ ſi circūferētia ad quā ignis mouet nō eſſet circūferētia illius cētri ad qđ terra mouet neceſſario eēt locus ad quē terra mouet nō idē locus a quo ignis mouet niſi poſitiōe nō: ⁊ ꝯtingeret ex hoc ut ignis nō eſſet cōtrarius terre.

Accidit autē idem mediuꝫ eſſe terre ⁊ totius. fert eni ad id qđ terre mediū ſed ſm accidens ſiꝫ ꝙ mediū habet in totius medio. qm̄ autē fert ⁊ ad terre mediū ſignū qꝛ lata grauia ad hanc nō iuxta inuicē ferūt ſed ad ſimiles angulos: quare ad vnū medium ferunt ⁊ ꝙ terre.

Et dicamus ꝙ accidit ut mediū terre ſit idē cū medio totius: qm̄ corpora que mouent ad inferius mouent quouſqꝫ perueniant ad mediū terre ſed hoc erit accidētaliter qm̄ mediū terre eſt poſitum in medio totius: ⁊ ſignū eius eſt ut omne qđ mouet ad inferius mouet ad mediuꝫ corporum grauiū: ⁊ qū mouet ad mediū terre nō eſt figura mot⁹ coꝝ equalis. i. nō eſt eque diſtās ſed obliq̄ ⁊ ita ꝙ deſcenſus eoruꝫ erit ad eundeꝫ angulū.

100 Qum poſuit ꝙ centrū totius eſt idē cum cētro terre: ⁊ queſiuit vtrū terra moueret ad illud centrū ſm ꝙ ē cētrū totius: aut cētꝝ terre: ⁊ adhuc nō fuit determinatū ꝙ centrū terre eſt idē cū cētro mūdi: incepit declarare hoc ⁊. d. dicamus ꝙ accidit ⁊c. i. ⁊ dicamus ꝙ cētꝝ toti⁹ accidit ꝙ ſit cū centro terre idē punctū: ⁊ cā eius eſt ꝙ ptes terre ⁊ generalit oīa corpora q̄ ſunt grauia ſimplicit mouēt quouſqꝫ perueniāt ad centꝝ terre niſi aliqđ impediat: ⁊ accidit cētro terre ꝙ ſuit in cētro totius: ⁊ neceſſe eſt ut ptes terre moueant ad cētꝝ totius qm̄ locus ptis ſimilis eſt loco toti⁹: ⁊ ſicut tota terra querit mediū ſic facit ps: ⁊ iō ſi ps inferior auferat deſcēdet ſuperior. D. d. ſignū ſuper hoc qđ d. ꝙ cētro accidit ꝙ fuit in cētro totius: ⁊. d. ⁊ ſignū ei⁹ eſt ⁊c. i. ⁊ ſignū eius eſt ꝙ oē qđ trāſfert ad inferius nāliter ex ptibus terre trāſfert ad mediū terre: ⁊ hoc eſt manifeſtuꝫ ſenſui. D. d. ⁊ quꝫ mouent ad mediū ⁊c. i. ⁊ nos ſentimus trāſlationē ad mediū terre nō ſuper lineas eque diſtātes ⁊ quꝫ hoc ꝑpendiculares ſuper ſupficies tāgentes terraꝫ: quapropē neceſſe eſt ut ꝯgregent in eodē puncto. ⁊ manifeſtuꝫ eſt ꝙ mota ſunt q̄ mouent ſup lineas ꝑpēdiculares ſuper ſupficiē tāgentē terrā neceſſario debēt peruenire ad cētꝝ terre: ⁊ hoc declaratū eſt a geometricis: ⁊ hoc intēdebat quꝫ. d. ſed erit obliq̄: qm̄ ꝑpendiculares cadētes ſuper ſperā nō ſunt eq̄ diſtātes: qm̄ lapides cadētes ſup terrā ex ptib⁹ diuerſis cadūt ſuper angulos rectos: ⁊ hoc ſignificat ꝙ oēs intēdūt idē punctū terre. ſ. centꝝ: ⁊ ꝙ terra ē ſperica ⁊ ꝙ illud cētꝝ eſt mediū toti⁹ qꝛ ignis mouet ab eo ad orbē ſup lineas perpēdiculares ad ſupficiē orbis qū vadunt a terra ſm angulos rectos: ⁊ iō neceſſe eſt ut grauia moueant ad circūferentiaꝫ orbis ſuper lineas perpēdiculares ſuper ſuperficiē orbis: qm̄ autē ignis ⁊ terra mouent ſup tales lineas manifeſtum eſt.

Manifeſtū igit ꝙ neceſſe in medio eſſe terrā ⁊ īmobilē ꝑpter dictas cās. ⁊ qꝛ vi ꝓiecta ſurſū grauia ſꝫ regulā iteꝝ ferunt in eundē locū: ⁊ ſi in infinitū virtus ꝓiciat. qđ quidē igit neqꝫ mouet neqꝫ extra mediū ponit manifeſtum ex his.

Et qum ita ſit manifeſtū eſt ꝙ corpora grauia mouent ad mediū terre: ⁊ manifeſtum eſt etiā ꝙ terra eſt poſita in medio ⁊ ꝙ eſt q̄eſcens propter cās quas diximꝰ ⁊ ꝑpter hanc cām ⁊ eſt: ꝙ quꝫ corpora grauia fuerint ꝓiecta ad ſuperi⁹ equali proiectōne frequenter ſtabunt in eodē loco: ⁊ ſi proiectio fuerit ſemp nō mutabunt ſua loca: manifeſtū igit ex hoc qđ dixim⁹ ꝙ terra eſt quieſcēs nō mota: neqꝫ in medio: neqꝫ extra medium.

101 Qm̄ autē mot⁹ terre ad mediū manifeſtū ē apparet ex deſcēſu lapidis ſup angulos rectos: ⁊ ſilit manifeſtum ē ꝙ terra ē poſita in medio qꝛ linee ſup q̄s mouēt lapides ad cētꝝ terre ſunt ꝑpēdiculares ſup ſupficiē circūferētie orbis ⁊ ſilit ē manifeſtū ꝙ ē q̄eſcēs in medio nālit qꝛ ex oīb⁹ ptibus mot⁹ ē ad mediū: q̄propē neceſſe ē ut q̄eſcat i eo nālit qm̄ ſi moueret ex eo nō moueret ad ipſuꝫ ex oīb⁹ ptib⁹: ⁊ etiā neceſſe eſt ut i loco ad quē corp⁹ nāl mouet nālit q̄eſcat nālit: ⁊ hoc intēdit qū. d. ꝑpē q̄s cās dixim⁹ aūt ſupi⁹. D. d. aliud ſignū ⁊. d. ⁊ ꝑpē hāc cām ⁊ ē: ꝙ qū corpo ⁊c. i. ⁊ ſignū ꝙ terra q̄eſcit i medio ⁊ nō mouet i circuitu ſic dictū ē in timeo ē ꝙ qū nos ꝓiecim⁹ a ſupiori ad iferi⁹ frequent ex eodē loco cadet ſup eundē locū terre. ⁊ hoc ſignificat ꝙ terra nō mouet: qm̄ ſi moueret accideret ei hoc qđ accidit ꝓiciēti lapides ex eodē loco nauis mote q̄ cadunt in aqua i locis diuerſis ita ꝙ multotiēs accidit ei ut lapis cadat ſup ſe aut ꝓpe ſe qū motus nauis fuerit velox.

Adhuc autē palā ex dictis cā manſiōis. ſi. n. natura nata eſt ferri ex omni parte ad medium queādmodū videtur ⁊ ignis a medio iterum ad extremū impoſſibile lataꝫ eſſe quācūqꝫ particulam ipſius a medio non vi paſſam. vna eni latio vnius ⁊ ſimplex ſimplicis: ſed nō contrarie. que aūt a medio ei q̄ ad mediū ꝯtraria. ſi igit q̄cūqꝫ partē impoſſibile latā eſſe a medio: manifeſtum

quia ⁊ totam adhuc impoſſibilius. ad qͦd enim pars nata eſt ferri ⁊ totū illuc natū ē. itaqʒ ſiqdē impoſſibile moueri neceſſariū vtiqʒ erit ipſam manere in medio.

Et dicamus etiā ꝙ cā quietis terre eſt manifeſta ex hoc qͦd diximus: qm̄ ſi innata eſt moueri ex oībus partibus ad mediuʒ motu naturali ut videmus: ⁊ motus ignis etiā eſt a medio ad oriçonta: impoſſibile eſt ut ps terre moueať a medio ad oriçōta niſi violente. omē eni corpus habet vnū motū tm̄: ⁊ omne corpus ſimplex habʒ motū ſimplicē. motus aūt a medio cōtrarius eſt motui ad medium. ⁊ ſi impoſſibile eſt ut aliqua ps terre moueať a medio manifeſtū eſt ꝙ magis impoſſibile eſt ut tota terra: qm̄ ad locū ad queʒ motus partis terre peruenit ⁊ motus totius terre. ⁊ ſi ita ſit ⁊ impoſſibile eſt ut terra moueatur niſi a potentia fortiori ⁊ nobiliori: neceſſe eſt ut quieſcat in medio.

102 Ideſt ⁊ ſignū ex ſigno qͦd nos dicemus manifeſtabitur cā quietis terre in medio qm̄ quum declaratuʒ fuerit ꝑ ſignuʒ ꝙ terra nāliter quieſcit in medio: determinatū erit ꝙ cā quietis eius in medio eſt ſua natura. ſ. ſua forma nō aliud extrinſecū: ⁊ incepit declarare hoc in ptib⁹ terre. ſ. incepit determiare ꝑ ſigna ꝙ neceſſe eſt ut ptes terre quieſcāt nāliter in medio. D. trāſtulit iudiciū ad totā terram ⁊ eſt locus a ſimili tn̄ demōſtrauit ⁊. d. qm̄ ſi innata ē moueri ⁊c. ⁊ inducit iſtū ſermonē in forma ſyllogiſmi hypothetici: ⁊ eſt in rei veritate ſyllogiſmus cōpoſitus ex duobus ſyllogiſmus: ⁊ ipſe abbreuiauit ſermoneʒ ⁊ ponit in añcedente duo añcedentia: qm̄ poſito ꝙ partes terre nāliter moueňt ex oīb⁹ ptibus ad mediū ɔſeqť cā neceſſario ut qeſcat nālr in medio: ⁊ ꝙ nō moueať ab eo niſi violēte qm̄ ſi mouerent ab eo nālr nō mouerent ad ipſū ex oīb⁹ ptib⁹. ⁊ ſilr̄ ponit etiā ꝙ ptes ignis moueňt nālr a medio ɔſequiť ut terra moueať a medio violēte. motꝰ. n. ɔ̄ƺij ſūt a locis ɔ̄ƺijs. ſ. ꝙ neceſſe eſt ut in loco in q̄ illud natū incepit qeſcat ɔ̄ƺiū eius: ⁊ ad illum in quo hoc qeſcit moueať ɔ̄ƺiū: qm̄ qū iſta ꝓpō fuerit vera ⁊ ponať ꝙ ignis ſit ɔ̄ƺius terre ⁊ ꝙ icepit moueri a medio neceſſario ɔſeqť ut terra qeſcat i medio ⁊ ꝙ moueať ad ipſū. ⁊ quʒ terra nālr qeſcat illic nō mouebiť inde niſi violēte. ſʒ aūt expōneʒ huiꝰ loci a The. nō. d. ignē niſi ꝑ exēplū ita ꝙ ſermo ſit talis: qm̄ ſi inata ē moueri ex oīb⁹ ptibus ad mediū motu nālr queādmodū videm⁹ ꝙ motꝰ ignis ē etiā a medio ad orizōta: ⁊ forte additio illa q̄ cecidit in ſcriptura. ſ. hac qͦ. d. ꝙ motꝰ etiā ignis ē a medio nō ē terra ⁊ fuit ab errore trāſlatoris: ⁊ forte ē intētio eiꝰ ꝙ ſi ita ē erit explanatio eiꝰ ſʒ ꝙ dixim⁹. hac aūt qͦ induxit i ɔditiōe. ſ. ut oē corp⁹ ſimplex habeat vnū motū ſimplicē tm̄ ⁊ ecōuerſo. ſ. ut oīs motus ſimplex ſit i corpore ſimplici: induxit ipſū ad declarādū ꝙ ipoſſibile ē ut terra moueať circularit̄ i medio ⁊ ut appareat ex eo etiā ꝙ hec corpa ſint ſimplicia qū motꝰ eoꝝ ſint ſimplices: ⁊ ꝙ motꝰ eoꝝ ſint ɔ̄ƺij quʒ ɔ̄ƺiū nō habeat niſi vnuʒ motū ɔ̄ƺiū. ⁊ hoc iō dictū ē in ꝓmo libro: ⁊ fecit de ipſo rememorationē i hac loco. ⁊ quʒ declaratū ē ꝙ ptes terre nālr qeſcūt i medio ⁊ violēter trāſferūť ab eo trāſtulit declarationē ad totā terrā quʒ locus totius ⁊ ptis ſit idē nūero. ſ. mediū ⁊ nō diuerſant niſi i maiori ⁊ minori: ⁊ d. ſi igiť ipoſſibile ē ut aliq̄ ps moueat a medio ⁊c. i. ⁊ neceſſe ē qū ptes ſtāt in medio ⁊ nō mouēt nālr ut totū ſtet illic etiā ⁊ nō moueť. cā. n. ꝓpť quā pa moueať ad mediū nālr exiſtit i toto. ⁊. d. magis ē ipoſſibile ut moueať tota terra q̄ ps: qm̄ ſi moueať nō mouebiť niſi violēte a potētia domināte ſup ipſaʒ. potētia autē totꝰ nālis maior ē q̄ potētia ptis: ⁊ iō neceſſe ē ut illud qͦ facit violētiā ſit maioris potētie ⁊ motꝰ eius erit difficilior: ⁊ iō. d. ⁊ ſi ita ſit ⁊ terra ipoſſibile ē ut moueať. ⁊ quʒ itēdit ꝑ hāc potētiā: potentiā aīe q̄ mouet corpus aīalis e ɔ̄ƺio ſuo motui: ⁊ iō. d. de ea q̄ ē nobilior ⁊ fortior: ⁊ nō intēdit ꝙ hec ſit potētia nobilior q̄ mouet totā terrā. declaratuʒ ē autē in libro de motibus aīaliū ꝙ oē matū indiget aliq̄ quieſcēte circa qͦ moueť: ⁊ ꝙ potētia eiꝰ ſit fortior potētia moti ne expellať ⁊ moueať ab eo. ⁊ hec ē diſpō terre cum orbe. ⁊ hec eſt cā qetis eiꝰ ſm̄ finē: ⁊ qͦ dať hic ē ſm̄ formā. veꝝ vͦ ſit ipoſſibile dare hoc ſm̄ ꝙ agēs hʒ ɔſiderationē. ſ. ſm̄ motū circularit̄: qm̄ cā ꝙ terra ē grauis ſimplr̄ ē q2 locꝰ eiꝰ ē remotiſſimus a corpore qͦ circularit̄ moueť queādmadū cā ꝙ ignis ē leuis ſimplr̄ q2 eſt ꝓpinquiſſimꝰ circularit̄ moto. ⁊ hec ē cā quā volebāt dicere dicētes ꝙ cā qetis terre i medio eſt mediū: ſed tm̄ ſōniauerūt veritatē aūt nō tetigerūt qm̄ mediū nō eſt cā qetis terre niſi ꝑ accidēs. mediū. n. nō eſt cā in eſſe corpꝰ aut in eiꝰ ɔſeruatōe. graue autē ē cā q̄re terra ſtat i medio: ⁊ mediū nō ē cā in eſſe corpꝰ graue ſm̄ ꝙ ē mediū: ſʒ ſm̄ ꝙ eſt mediū corpis qͦ circularit̄ moueť illi autē acceperūt accn̄tale loco eſſentialr̄ vel fꝛ̄alis: ⁊ ꝓpť hoc. d. The. ꝙ ſmo Ariſ. ꝙ terra qeſcit i medio q2 hoc hʒ nālr eſt ſmo verus: ſed nō dedit i hoc cām. dicētes aūt ꝙ cā qetis eiꝰ i medio ē mediuʒ dederunt cām: ⁊ nō eſt ſicut d. mediū. n. nō ē cā qetis eiꝰ niſi accn̄talr̄. ⁊ ſi ɔceſſerimus ꝙ quʒ cā eēt cā remata. ſ. ſi ɔceſſerim⁹ ꝙ mediū ē cā grauitatis: ⁊ meliꝰ ē dicere ꝙ ē cā ɔſuās qetē q̄ agēſ. terra. n. nō ē generata ſm̄ totū. ⁊ vlr̄ ſi poſuerim⁹ ipaʒ eē cāʒ nō erit cā ſm̄ ꝙ ē mediū: ſʒ ſm̄ ꝙ ē mediuʒ motus circularis.

Teſtificanť autē his ⁊ a mathematicis dicta circa aſtrologiā. apparētia eni accidūt tranſlatis figuris quib⁹ determiatus eſt aſtroꝝ ordo tanqʒ in medio poſita terra. de loco qdē igiť ⁊ māſiōe ⁊ motu queādmodū hʒ tāta dicta ſūt de ipſa.

Et teſtanť nobis ſup hoc qͦd diximus ꝙ terra poſita eſt i medio mathematici ⁊ ꝙ dicūt i aſtrologia qm̄ aſcenſiones ſtellarū ⁊ occaſus ⁊ figure: ⁊ ordines earū ſunt ꝓpter terrā que eſt poſita in medio nō mota. iam igiť declarauim⁹ locū terre ⁊ utrū ſit quieſcēs: aut mota determiatiōe ſufficienti vera.

103 Mathematici vͦ declarauerūt ꝙ ortus ſtellaꝝ ſignificat ꝙ terra nō ē extra aerē i eq̄li diſtātia a duobus polis: q2 in eadē q̄ntitate videnť in aſcenſu ⁊ occaſu ⁊ medio celi q2 ſi vicinior eſſet occidenti appareret maiores apud occaſum: ⁊ ſi orienti apud ortū: iſta enim quatuor que dixit ſignificant ꝙ terra nō moueť in medio: ⁊ ꝙ eſt in medio etiā aſcenſiones aūt ſtellaꝝ ſignificāt ꝙ terra non mouetur q2 aſcēdunt ⁊ cadūt ſup eadē loca terre ſicut diximus ſupius figure aūt ſignificāt ꝙ ſtelle ſunt mate nō terra: quoniaʒ ſi terra eſſet mata ⁊ ſtelle quieſcentes nō tranſmutarent figure ſtellaꝝ apud ortū ⁊ occaſū. ſitus eni ſtellaꝝ erraticaruʒ ad inuicē apparet in tpibus diuerſis in figuris diuerſis. aliquādo eni aſcendūt ſm̄ oppoſitionē ⁊ aliquādo ſm̄ q̄draturā: ⁊ aliqn̄ ſm̄ triplicitateʒ. ⁊ ſi hoc qͦ apparet de motu ſtellaꝝ eſſet ꝓpter motū terre nō diuerſarent figure earuʒ per ordinē: aut intendit ſitū eoꝝ ad inuicē nō in longitudine ⁊ latitudine: ſicut intendit ꝑ figuras ſʒ in ſupiori ⁊ inferiori. aſcenſiones autē demōſtrāt ꝙ terra ē i medio: quoniam ſi terra eēt ſup axem vicinior alteri duoꝝ poloꝝ diuerſarentur aſcenſiones ⁊ nō eſſet inter aſcenſionem equinoctij ⁊ aſcenſionē tropicoꝝ equalitas: ſʒ hoc manifeſtum ē ꝑ aſtrologiā: ⁊ etiā ſi eēt ſup lineam oriētis ⁊ occidentis vicinior alteri duarū partium neceſſario appareret apud ortū ⁊ occaſum diuerſe quātitatis: quoniaʒ ſi eſſet magis declinans apud occidentem appareret apud ortū parua ⁊ occaſuʒ magna: ⁊ econuerſo. ⁊ ſi eſſet ſup lineā medij celi

⁊ terre magis tendēs ad alteꝝ iſtoꝝ duoꝝ poloꝝ neceſſario appareret q̄ eēt in medio celi minor ꝙ̄ apud occaſuʒ ⁊ ortū. ⁊ ſi eēt extra iſtos tres diametros ꝯtingerēt ei oīa hec accidētia aut fere. ⁊ qm̄ iſti ſitus q̄s diximꝰ ſunt īpoſſibiles ſicut apparet de aſtrologia neceſſe eſt ut terra ſit ī loco ſectōis iſtarū triū diametroꝝ. ſ. in medio: ⁊ ſiliter ordo demōſtrat etiā ꝙ terra eſt ī medio: qm̄ ſi terra nō eēt ī medio nō accideret lune eclipſis in oī puncto orbis in q̄ luna opponit̄ ſoli: qm̄ terra nō cooperiret eā oī poſitōne a ſole ⁊ etiā ſi terra eſſet extra mediū nō verificaret̄ aliqd̄ iſtꝝ neqꝫ eſſet ꝯueniēs qd̄ cōprehēdit̄ ſm cōpoſitū ex motibus eoꝝ ei qd̄ cōprehēdit̄ ſenſu p inſtra. ⁊ qm̄ hoc manifeſtū ē de terra: manifeſta ē q̄ſtio quā antiqui q̄rebāt de terra. ſ. ꝙ dicēs ꝙ quare videt̄ ſm totū quieſcēs tn̄ ꝑtes ſunt late ſup eā violēte: qm̄ qm̄ alia pars eiꝰ diſtinguit̄ a toto ī actu q̄ret illū locū quē querit totū. ſ. ut diſtātia eius a circūferētia ſit equalis: ſed pars maior vincit minorē in habēdo iſtū locū: ⁊ ſic tota terra vincit partes eius in hoc.

Figurā autē habet ſpericā neceſſariū eſt ipſaʒ vnaqueqꝫ. n. partiū grauitatē habet ad mediū ⁊ minor a maiori pulſa nō pōt intumeſcere ſed cōprimi magis ⁊ ꝯſentire alterā alteri quouſqꝫ veniāt ad mediū. oportet aūt intelligere qd̄ dicitur queadmodū vtiqꝫ ſi facta ſm modū quʒ ⁊ phyſiologoꝝ dicūt aliqui factū. vtrū tn̄ illi violentiā ꝙ cauſam ponūt eius que deorſuʒ latiōis. meliꝰ autē ponere verū ⁊ dicere hoc accidere propter ſm naturā habere ferri grauitatē habēs ad mediū. in potentia igit̄ exiſtēte graui diſgregata ferebant̄ ſimiliter ex oī parte ad mediū: ſiue igitur ſimiliter ab extremis diuiſe partes cōueniant ad mediū: ſiue aliter habētia facient idem.

Uolumus mō dicere de figura terre ⁊ ꝙ figura eius eſt rotunda ſperica neceſſario: qm̄ quelibet pars eiꝰ habet grauitatē quouſqꝫ veniat ad mediū: ⁊ ꝙ pars maior eius cōſtringet minorē ⁊ non pōt expādi ⁊ recedere ſed cōſtringi ⁊ congregari. ⁊ quāto magis fuerit ꝓpinqua medio: tanto magis cōſtringet̄: ⁊ iſta pars expellit iſtaʒ donec perueniat ad mediū. ⁊ intelligendū ē hoc qd̄ diximus ⁊ poſuimus ſicut diſpoſitio exiſtens in quibuſdā antiquis qui dicebant̄ naturales: ſʒ tn̄ illi ponebant motū terre ad mediū violentuʒ nos aūt diximus melius ⁊ rectius: ⁊ hoc eſt qm̄ corpꝰ graue habet naturā ut moueat̄ ad mediū ⁊ dicimus narrando ſermonē eoꝝ quia corpus graue fuit in potētia. deinde dixerūt corpa grauia ab alienis ꝯnctibus ea mota fuerūt ad mediū motu equali. dicamus etiā ꝙ ſi corpora grauia mouebant̄ ab oriçontibus ad mediū motu equali aut ecōuerſo neceſſario mouebūt̄ ad medium ⁊ non recedent ab eo.

104 In hoc ca. vult declarare tertiā intentionē quā ꝓmiſit de terra. ſ. de figura eiꝰ: ⁊ d. ꝙ ex nā ſui motuſ ſequit̄ ꝙ habeat nām ſolidā ſpericā. dicamus ꝙ figura eius ē rotūda ſperica neceſſario. D. d. cām in hoc ⁊ d. qm̄ q̄libet pars eius ⁊c̄. i. ꝙ q̄libet pars qm̄ fuerit extra mediū mouebit̄ per grauitatē q̄ eſt in ea q̄uſqꝫ perueniat ad mediū ⁊ tunc abſcindit̄ grauitas. ſ. motus q̄ eſt a ſua forma: ⁊ iō qm̄ de grauitate intelligit̄ hoc poſſibile ē ut terra dicat̄ grauis ī actu qm̄ fuerit extra mediū: ⁊ in potētia quʒ fuerit in medio: ⁊ hoc intēdit quʒ d. ꝙ q̄libet pars eiꝰ hʒ grauitatē q̄uſqꝫ ꝑueniat ad mediū. i. qm̄ perueniat ad mediū nō hēbit grauitatē. qm̄ autē de grauitate dicat̄ forma q̄ ſit motus ad mediū ⁊ quies in eo neceſſario: terra erit grauis in actu extra mediū ⁊ ī medio. ⁊ qm̄ poſuit ꝙ in q̄libʒ partiū terre ē potētia q̄ mouet̄ ad mediū totꝰ: ſicut ē notū de ꝑtibus terre poſuit etiā aliud notū ⁊ ē: ꝙ nō ſtāt in medio expāſe neqꝫ rare: ſʒ ꝯſtringūt̄ ad mediū ⁊ expellunt̄ o partibꝰ ſupioribꝰ ⁊ d. hoc: qr ex hoc ſequitur ut ꝯgregent̄ in circuitu cētri: ⁊ maxie qm̄ fuerint imaginate mote ad cētꝝ ex oībꝰ partibꝰ ſm quātitatē ⁊ nūerū eq̄lē ⁊ remotionē a cētro equalē. ⁊ ꝙ maior eaꝝ ꝯſtringit minorē ne expādat̄: ⁊ hoc intendit qm̄ d. ⁊ pars maior ꝯſtringit minorē ⁊c̄. i. ꝙ ꝑtes maiores ex oībꝰ partibꝰ ꝯſtringūt minorē ⁊ nō dimittūt eas expādi neqꝫ exire a medio qm̄ eq̄lit̄ expellāt̄ ab oībꝰ partibus. D. d. ⁊ q̄to magis ⁊c̄. i. ⁊ d. hoc ut imaginet̄ ꝙ ꝑtes terre ſint q̄ſi generate ex oībꝰ partibꝰ eq̄lit̄. ſ. ꝙ in ꝑncipio motꝰ circularis generabat̄ ex q̄libet pūcto orbis aliqua ps t̄re. D. mouent̄ oēs ad centrū ſm quātitates eq̄les ⁊ multitudinē equalē ⁊ remotōnes eq̄les a cētro: qm̄ ex hoc ſeq̄t̄ ut ꝯgregent̄ in cētro in figura ſperica ſolida. ⁊ iō d. poſt: ⁊ intelligēdū ē ⁊c̄. i. oportet imaginari hoc qd̄ diximꝰ ponēdo ꝙ terra ſit generata ſicut faciūt q̄dā antiq̄: qm̄ ſic erit maniſeſtiꝰ. ſ. qm̄ imaginati fuerimꝰ ꝙ facta fuit qm̄ motus circularis factꝰ fuit. D. d. ſed illi ponebāt ⁊c̄. i. ſʒ nō oʒ imaginari ꝙ fiat ſm motū quē ponebāt antiq̄. ſ. ꝙ motuſ eius ad mediū fuit violētus ſed ſm motū meliorē ⁊ rectiorē: ⁊ eſt: ꝙ qm̄ generata fuit ex oībꝰ partibꝰ mouebat̄ ad mediū nālit̄. ⁊ qm̄ d. ꝙ qm̄ maniſeſtiꝰ ē imaginari ponēdo mediū eē generatū: ⁊ dicere de eq̄litate generatiōis terre qd̄ antiq̄ dicūt ⁊ cōſeruare de hoc qd̄ ponūt factū ſine vtilitate: qm̄ quʒ poſſibile ſit imaginari hoc duobus modis: mō erroneo: ⁊ mō vero: rectius ⁊ dignius eſt imaginari cū modo vero ſicut d. ⁊ quʒ hoc fecit incepit dicere ſmonē eoꝝ de q̄litate generatiōis t̄re a motu: qm̄ magis apparet ex hoc ꝙ figura ſperica exiſtat in terra ꝙ̄ apud ponentes terrā ⁊ mūdū eē eternos: ⁊ d. dicamꝰ ēt narrādo ſmonē eoꝝ ⁊c̄. i. ꝙ iſti dicebāt ⁊ q̄rebāt ꝙ oīa elemēta ꝑus fuerūt in hyle cōi in potētia. ⁊ qm̄ corpus celeſte incepit moueri diſtincta fuerūt corpora grauis a leuibꝰ in actu ⁊ fuit q̄rēs qd̄libet eoꝝ ſuū locū nālem: ⁊ mota fuerūt corpora grauia ad mediū eq̄li motu a locis eq̄libus ſicut leuia mouebāt̄ ad orizonta. D. incepit narrare ꝙ ex hac imaginatiōe ⁊ poſitiōe ſequit̄ ꝙ figura terre ē in medio ⁊ ſperica. ⁊ qm̄ ī hac imaginatōe incepit ꝓpter meliꝰ ꝙ ꝑtes terre mouebant̄ ex oībus partibꝰ a locis eq̄libus ⁊ motibꝰ eq̄libus ſm q̄ntitateʒ equalē: ⁊ nō tm̄ ꝯtingeret ut figuraret̄ in cētro ſperice motu equali qm̄ moueret̄ ⁊ tpe eq̄li: ſʒ etiā tūc mouent̄ a locis diuerſis ⁊ ſm motū ⁊ quātitates diuerſas. ſ. ut corpora q̄ ſunt a q̄buſdā ꝑtibꝰ ſūt maiores aut plures. d. ⁊ dicamus etiā ꝙ corpora grauia ⁊c̄. i. ⁊ dicamꝰ etiā ꝙ nō mī ꝯtingit terre ſperice ut figuraret̄ apd̄ centꝝ qm̄ imaginati fuerimꝰ ꝑtes eiꝰ motas ab oībꝰ orizōtibus ſm nūeruʒ ⁊ q̄ntitatē eq̄lē. ſʒ ⁊ qm̄ imaginati fuerimꝰ ꝙ ī iſta parte ſunt plures ꝙ̄ ī iſta: qm̄ qm̄ ita fuerit ꝯtiget ꝙ partes plures ꝯſtringēt paucioꝛes ita ꝙ mediū totꝰ fiet mediū mundi: ⁊ d. hoc qr ps maior vicit minorē ī hn̄do cētrū. The. aūt reꝑhēdit Ariſ. in hac doctrina quia accepit in ea impoſſibile. ſ. ꝙ terra ⁊ mundus ſunt generari. i. quomodo ſequitur neceſſarium a poſitione impoſſibili. dicamus nos igit̄ ꝙ hoc neceſſarium non ſequitur ex impoſſibili in eo ꝙ eſt impoſſibile: ſed in eo ꝙ eſt poſſibile: qm̄ generatio in tota terra ī eo ꝙ eſt corpus poſſibil̄ eſt: ⁊ ī eo ꝙ eſt poſſibil̄ q̄libet ps eiꝰ generabilis ē. ⁊ eſt īpoſſibile ut tota terra inq̄ntū eſt vnū elementū elemētoꝝ mundi. declaratū ē eni iā ꝙ oē elemētuʒ eſt ingenerabile ⁊ incorruptibile ſm totū: ⁊ ſm ꝑtes eſt generabile ⁊ corruptibile. Ariſ. igit̄ nō poſuit impoſſibile in doctrina inquātū īpoſſibile ſed inq̄ntū poſſibile: ⁊ huiuſmōi doctrina multotiēs vtunt̄ Ariſ. ⁊ Pla. multotiēs eni dicūt ꝙ motus circularis eſt ꝑor nā oībus motibus qui ſi imaginat̄ fuerit nō eſſe abſcindet̄ q̄libet motꝰ. ⁊ ſilit̄ dicūt

ꝙ quꝫ mot⁹ abſcindet: abſcindet ⁊ tp̃s. ⁊ quꝫ ita ſit q꞉ ꝑus exiſtit naturalit̃ in rebus generabilib⁹: ⁊ in rebus eternis eodē mō ꝓpt̃ q̇ð in reb⁹ generabilib⁹ cū eo q̇ð ē ꝑus nālit̃ eſt prius in tp̃e: in rebus aūt generabilib⁹ eſt manifeſtius apud nos. ⁊ qū volumus intelligere ipſū in rebus eternis imaginabimur ipſū abſcindi in illis rebus eternis inq̄tuꝫ diſpōnes ſunt cōes eis ⁊ in generabilib⁹ ⁊ corruptibilibus qm̄ ex hoc mō abſciſio poſſibilis ē in eis. ⁊ qū inuenimus ꝙ iſte res abſcindunt ꝑ abſciſionē eius iudicabimus ꝙ eſt prius eis nālit̃. ſimilit̃ inuenim⁹ ꝙ eodē mō neceſſitatis cō ſequunt̃ cāta ſuas cās in generabilib⁹ ⁊ corruptibilibus ⁊ in eternis. ſed in eternis iſta neceſſitas ſemꝑ fuit ⁊ ſemꝑ erit: in generabilibus aūt ⁊ corruptibilib⁹ eſt ligata cū tp̃e eſſentie cāe m̄: ut. ſ. quꝫ cā fuerit erit cātum. ⁊ hoc ligamē tū q̇ð eſt inter cās ⁊ cāta eſt manifeſtius apud nos in generabilibus ⁊ corruptibilibus q̄ꝫ in eternis: ⁊ iō forte vtit̃ in eternis ad inducēdū certitudinē neceſſitate q̄ eſt int̃ cās ⁊ cāta. ſ. ponēda eas generatas qū hec neceſſitas q̄ eſt inter cās ⁊ cāta ſit manifeſtior apud nos in generabilib⁹. ⁊ hoc idē fecit Ariſ. hic: qm̄ quꝫ voluit dare cām ꝓpt̃ quā terra fuit ſperica: ⁊ ponit apud illā cām ⁊ cātum eſſe generabilis ⁊ corruptibilia: apparet ꝙ ex hoc ligamēto q̇ð eſt inter ea: qm̄ quꝫ apparuit ꝙ ſi terra eſſet generata ↄtingeret ut eſſet ſperica q꞉ partes ei⁹ q̄rerēt centrū: neceſſe eſt quum ſit nō generata ut ſit ſperica ꝓpter eandē illā intētionē exn̄tē in ea ſi eſſet generata. generatū. n. ⁊ nō generatū nō differūt in neceſſitate q̄ eſt int̃ cām ⁊ cātuꝫ. V. g. ꝙ ſi eēt dom⁹ eterna neceſſario cāe eius: lapides. ſ. ⁊ lateres eſſent eterne ⁊ hoc eſt valde manifeſtū: ⁊ iō. d. poſt ꝙ ſm̄ hunc modū erit terra q̄uis partes eius non veniant ex omnibus partibus equaliter ad medium.

Quod quidē igit̃ ſimiliter vnūquodqꝫ ab extremis latū ad mediuꝫ neceſſariū vndiqꝫ fieri ſimilē molem manifeſtū eq̄li enī vndiqꝫ appoſito eq̄liter neceſſe diſtare a medio extremū: hec aūt figura ſperica eſt. nihil autē differt ad ratōnē niſi ſi nō ex oi parte ſilit̃er cōuenirent ad mediū partes ipſius. plus. n. ſemꝑ ꝙ pre ipſo minus ꝓpellere neceſſariū vſqꝫ ad medium inclinationē habentibus ambobus ⁊ grauiori propellēte vſqꝫ ad hoc minus graue.

Dicamus etiā ꝙ qum partes terre mouentur ex oibus partibus ⁊ ↄdit̄ōnib⁹ ad mediū motu equali cōſili: neceſſario erit mot⁹ totius terre cōſimilis: ⁊ hoc manifeſtū eſt qm̄ qū venerit ex oib⁹ partib⁹ eq̄liter neceſſario erit remotio oiuꝫ partiū a medio equalis. figura aūt exiſtēs ſm̄ hunc modū neceſſario erit ſperica: ⁊ ſm̄ hunc moduꝫ erit terra q̄ꝫuis partes eius non veniāt ex oibus partibus eius ad mediū equalit̃. pars enī maior expellit miorē neceſſario: ⁊ ſupior iferiorē q̄uſqꝫ veniāt ad mediū. īnate ſūt. n. ꝑuenire ad mediū.

105 Qum narrauit de antiq̄s qui dixerunt ꝙ partes terre qū generate fuerint ad mediā mouebant̃: ⁊ addidit ipſe ꝙ neceſſe eſt ut moueant̃ ad mediū q̄uis nō motib⁹ eq̄libus vult demōſtrare ꝙ hac neceſſe ē etiā in tota terra qū potētia fuerit generata: qū aliq̄s poſſit dicere ꝙ hoc ꝙ antiq̄ dixerūt de motib⁹ partiū ad mediū nō eſt neceſſariū niſi in vnaquaqꝫ partiū ⁊ nō in toto: ⁊. d. ⁊ dicamus etiā ⁊c̃. i. ⁊ verificat iſtā imaginationē in tota terra: qm̄ quꝫ ſenſerimus ꝙ partes terre mouent̃ ab oibus partib⁹ ad mediuꝫ motu ↄſili: ⁊ motus totius ⁊ partiū eſt idē: neceſſe eſt quꝫ imaginati fuerimus ꝙ tota eſt generata ut accidat toti q̇ð accidit parti. ſ. ut moueat̃ ſm̄ angulos eq̄les ex oibus partibus. ſ. ꝙ cadat ſuꝑ ſuperficies tāgentes terrā ſuꝑ angulos rectos ⁊ faciat ſuper centrū angulos eq̄les qū arcus circūferētie eos reſpiciētes fuerint eq̄les: ⁊ hoc intēdit ꝑ motuꝫ ↄſimilē. D. incepit narrare ꝙ ex motu oiuꝫ partiū ad cētrū ↄtingit ut figura eius ſit ſperica: ⁊. d. ⁊ hoc manifeſtuꝫ eſt: qm̄ ſi venerint ex oibus ptib⁹ ⁊c̃. i. ⁊ apparet ex hoc ꝙ qū partes terre veniūt ex oib⁹ ꝑtibus eq̄lit̃ non ex vna parte magis q̄ꝫ ex alia ꝙ neceſſe eſt qū ↄgregabunt̃ apud centrū ut remotio ſupficiei eius a cētro ſit equal̃ remotio. D. d. ⁊ huiuſmōi figura neceſſario eſt ſperica. i. ⁊ qū remotio ſuꝑficiei ↄtinētis terrā a cētro ſit eq̄lis remotio neceſſario ē ſperica. ois enī huiuſmōi figura ē ſperica qū hec diffinitō ſit ſpere. ⁊ qū poſuit in hac demōſtratiōe ꝙ terra ē generata ⁊ opinio eius eſt ꝙ terra nō eſt generata: ⁊ ex duab⁹ ꝓpōibus ⁊ opinīōib⁹ idē ſequit̃: incepit narrare hoc ⁊. d. ⁊ ſꝫ hunc modū erit ⁊c̃. i. ⁊ iſtā figurā oꝫ hr̃e terra ꝓpter naturā declinatōis quā habēt partes: lꝫ nō ſit generata ut antiq̄ dicunt. ſ. ut oēs ꝑtes eius fuerint generate ex oibus partib⁹ eq̄lit̃: deinde mouebāt̃ ad mediū. D. d. cām in hoc ⁊. d. pars. n. magna expellit paruā. i. ⁊ eadē eſt cā ꝙ terra ſit ſperica: ſiue poſuerim⁹ ꝙ terra ſit generata ex oib⁹ ꝑtibus: aut poſuerim⁹ ipſaꝫ ſicut ē mō eterna: qm̄ ꝑtes terre in eo ꝙ eſt terra oēs querunt centrum: ⁊ pars maxima expellit paruā: ⁊ ſuperior inferiorē: ita ꝙ oēs partes vicinātes aque habent diſtātias equales a centro.

Q̇ð enī vtiqꝫ quis dubitabit eandē habet his ſolutionē. ſi enī exiſtente in medio ⁊ ſperica terra multo maior grauitas apponat̃ ad alterū hemiſperiū nō idē erit mediū totius ⁊ terre. quare aūt non manet in medio: aut ſiquidē quieſcet etiā nō mediū habens: aut nata eſt moueri nunc.

Et pōt aliq̄s diſſoluere per hoc reſponſuꝫ oēꝫ huiuſmōi queſtionē: ⁊ dico ꝙ pōt aliquis q̄rere ſi terra fuerit poſita in medio ⁊ figura eius fuerit ſperica ⁊ poſitū fuerit duplex grauitatis eius in altera ſuaꝝ partiū ex ꝑte medietatis orbis tunc mediū eſſet terre ⁊ mediū medietatis totius nō erit idē: ⁊ tunc cōtinget ut aut terra nō quieſcat ⁊ ſtet i medio: aut ſi q̄euerit ⁊ ſteterit ⁊ nō fuerit in medio poſſibile erit ut moueat̃ ex eo neceſſario.

106 Qū dedit cām ꝓpt̃ quā neceſſe ē ut figura terre ſit ſperica: ⁊ ē ꝙ q̄libet ꝑs terre eundē locū q̄rit in natura: icepit dicere ꝙ ex iſta cā pōt hō diſſoluere oēꝫ q̄ſtionē ↄtingentē huic ſermōi: ⁊ hoc intēdebat qū. d. ⁊ pōt aliq̄s diſſoluere ⁊c̃. i. ⁊ ais q̄ hac ſciret pōt r̄ndere in diſſalutiōe cuiuſlibet hui⁹ q̄nis quā dicā: ⁊. d. qm̄ dubitatio eſt q̄ſi ligamētū: ⁊ r̄ſio. q. diſſolutō: ⁊ r̄ſuꝫ q̇ð inuit ē cā quā. d. i figura ei⁹. D. incepit dicere illā q̄ſtionē ⁊. d. dicēdo ꝙ aliq̄s pōt q̄rere ⁊c̃. i. q̄ſtio aūt ē ſic: ſi terra ē i medio ſicut dictū ē ⁊ poſitū fuerit ꝙ figura ei⁹ ſit ſperica q꞉ generata fuit ab oib⁹ ꝑtib⁹ eq̄liter poſſibile ē imaginari ut illō q̇ð generatū fuit ex ea ex ꝑte aliq̄ ē manifeſtius q̄ꝫ alia: ut ſi imaginaret̃ ꝙ ſuꝑ terrā rotūde figure ſit additō q̄ſi medietas eius ex aliq̄ parte ꝑriū orbis. q. d. ex altera medietate ei⁹ ita ex medio ad circūferētiā terre ex iſta ꝑte fit duplex ei⁹ q̇ð ē a medio ad circūferētiā terre ex ꝑte oppoſita iſti: ⁊ ſic mediū terre nō eēt mediū tati⁹: ⁊ hac intēdit qū. d. ⁊ poſitū fuerit duplex grauitatis eius ⁊c̃. D. d. tūc igit̃ ↄtigit aut ut terra nō q̄eſcat ⁊ ſtet i medio ⁊c̃. i. ⁊ qū ſeq̄t̃ ex hoc: aut ꝙ terra ſtet nālit̃ nō in medio: aut ut ſit poſſibile ut moueatur a loco in quo modo eſt quieſcens ſi quies eius nō fuerit nālis. q. igit̃. d. ⁊ ↄtingit ut terra nō quieſcat in medio naturalit̃ ſed quieſcat nāliter extra ipſū: aut ut quieſcat i eo nāliter: ⁊ extra ipſū nō nāliter: ⁊ ſic erit poſſibile ut moueat̃ a loco in quo mō eſt quieſcens: ⁊ totū hoc eſt impoſſibil̃.

Quod quidē igit̃ dubitatur hoc eſt: videt̃ aūt non difficile modicū intendētes ⁊ diuidētes q̄liter dignificamus quācūqꝫ magnitudinē ferri ad

mediũ grauitatẽ habentẽ. palã. n. ꝙ nõ vſqꝫ quo tangat centrũ extremum: ſed oportet ꝑualere ꝙ plus donec vtiqꝫ ſũmat ſuiipſius medio mediũ vſqꝫ adhuc eni habet inclinationẽ. nihil igiꝫ differt hoc dicere in bolo ⁊ parte cõtingente: aut in tota terra. non eni ꝑpter paruitatẽ: aut magnitudinẽ dictũ eſt accidẽs: ſed de omni inclinationẽ habente ad mediuꝫ. itaqꝫ ſiue tota terra ab aliq̃ parte ferebatur: ſiue ſm partẽ neceſſariũ vſqꝫ ad hoc ferri donec vtiqꝫ vndecũqꝫ ſimiliter ſumat mediũ adequatis minoribus a maioribus propulſione inclinatõnis.

Hec eſt igiꝫ queſtio contingẽs. dicamus igiꝫ ꝙ ſolutio iſtius queſtiõis eſt poſſibilis quꝫ nos conſiderauerimus paꝝ ⁊ diſtinxerimus ⁊ declarauerimus quõ diximus ꝙ venit ad mediũ. ſed pars maior cõſtringit minorẽ ⁊ vincit eã veniendo ad mediũ ꝑ figurã ⁊ eius mediũ. innata ẽ eni deſcẽdere quouſqꝫ perueniat ad iſtũ locũ. ſ. mediũ. ⁊ iſte ſermo cõueniens eſt vni glebe ⁊ parti terre ⁊ in totalitate terre. ⁊ ſiquis dixerit propter quid accidit hoc: dicemus ꝙ nõ ꝑpter paruitatẽ corporis neqꝫ ꝑpter eius magnitudinẽ: ſꝫ accidit in oi corpore qȯ ẽſt innatuꝫ deſcendere ad mediuꝫ. ⁊ ſi ita ſit ſi tota terra moueaꝫ ab aliquo loco: aut aliqua pars eiuſ neceſſario mouebitur quouſqꝫ perueniat ad mediũ ex oibus partibꝰ equaliter. ſed motus partiũ ⁊ deſcenſus earum diuerſantur: qm̃ partes magne expellunt partes paruas quouſqꝫ ꝑueniat ad mediũ: ⁊ ſic deſcenſus earũ erit tardior ⁊ velocior.

107 Dicit ⁊ iſta queſtio diſſoluiꝫ ex hoc qȯ dictũ eſt ſi aliquis ꝯſiderauerit quõ dicimus ꝙ partes terre mouentur ad mediũ. D. o. ſed pars maior cõſtringit minorẽ ⁊c̃. i. qm̃ non diximus ꝙ veniũt ad mediũ tm̃ ⁊ quolibet mõ: ſꝫ dicimus ꝙ ſi imaginati fuerimuſ ꝙ pars minor mouebatur donec ſteterit in medio. D. poſt ipſaꝫ mouebaꝫ maior: neceſſe eſt ut maior expellat minorẽ ita ꝙ mediũ cõgregatõnis duarũ partiũ perueniat ad mediũ mundi ⁊ deſcendat ſuperior illarũ duarũ partiũ ad partẽ inferiorẽ donec illud qȯ cõgregabiꝫ ex eis ⁊ figurabiꝫ figura ſperica neceſſario: ⁊. o. hoc qm̃ queſtio predicta cõtinet in ſe duo. ſ. ꝙ mediũ terre non ſit in medio: ⁊ ꝙ figura aggregata ex eis non ſit ſperica: qm̃ qũ imaginati fuerimus ꝙ additũ fuit ſuꝑ ſperã terre. q. eius medietas: tunc figura terre nõ erit ſperica neqꝫ mediũ eius erit mediũ mundi. quꝫ ḡ poſitũ fuerit ꝙ maior pars cõſtringit mediã ⁊ minorẽ quouſqꝫ ꝯgregatio duarũ partiũ perueniat ad mediũ totiuſ ⁊ deſcendat ſuperior pars magnitudinis cõgregate ad locũ inferiorẽ: neceſſe eſt ut illud qȯ cõgregaꝫ ex duabus partibus ſit in figura ſperica ⁊ ꝙ mediũ eius veniat ad mediũ totius. ponaꝫ ḡ ꝙ ſupra terraꝫ ſit additũ quaſi eius medietas ex aliqua partiũ orbis: neceſſe eſt eni tunc ut illud qȯ congregaꝫ ex medietate: ⁊ medietate addita vincat reliquã medietatem ⁊ expellat eã a centro ⁊ veniat mediũ magnitudinis congregate ex tribus medietatibus ad mediũ mundi. ⁊ ſiliter neceſſe eſt etiã ut deſcendant partes ſuperiores illius magnitudinis ad locũ inferiorẽ ex duobus lateribus donec totũ figuraretꝫ figura ſperica. D. o. ⁊ ille ſermo eſt cõueniens ⁊c̃. i. ⁊ hoc qȯ imaginati ſumus in duabus partibus terre poſſumus imaginari neceſſario in tota terra: ⁊ innuit hoc qm̃ ſicut neceſſe eſt qum imaginati fuerimus duas partes terre diuerſe quãtitatis neceſſe eſt ꝙ maior earum expellat minorẽ a medio: ita ꝙ mediũ cõgregati ſit in medio totius ⁊ partes ſuperiores deſcendãt ad locum inferiorẽ donec terra ſiat ſperica: ſic neceſſe ẽ in tota terra ſi fuerimus imaginati ꝙ in aliq̃ parte ſitadditũ. q. medietas. D. o. ⁊ ſi aliquis dixerit ꝑpter quid accidit ⁊c̃. i. ⁊ ſi aliq̃s dixerit forte tota terra differt a partibus i hoc ꝑpter magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ: dicemus ꝙ hoc qȯ accidit partibꝰ nõ accidit eis ꝑpter magnitudinẽ aut ꝑpter paruitatẽ. ſ. ꝙ querãt cẽtrũ: ſꝫ q: habẽt nãm ut deſcendãt quouſqꝫ perueniant ad cẽtrũ: ⁊ iõ nõ differt tota terra a ptibꝰ i hoc. D. o. ⁊ ſi ita ſit ⁊c̃. i. qũ indifferent ẽ ſiue imaginati fuerimꝰ ꝙ tota terra ẽ extra mediũ: aut imaginati fuerimꝰ ꝙ aliq̃ pars eiꝰ ẽ huiuſmõi neceſſe eſt vt queadmodũ ps moueꝫ quouſqꝫ ꝑueniat ad mediũ niſi aliq̃s ꝓhibeat: ſic accidit toti terre ſi imaginati fuerimꝰ ꝙ oẽs ptes eius ſint extra mediũ. ſ. ꝙ accidat oibꝰ eis ut veniãt ad mediũ ita ꝙ mediũ magnitudinis ꝯgregate ab eis ſit idẽ cũ medio mundi ⁊ ꝙ hẽat figurã ſpericã. D. o. ſꝫ motꝰ ptiũ ⁊ deſcẽſus eaꝝ ⁊c̃. i. ⁊ ptes nõ differunt ad inuicẽ in hoc niſi ꝙ ptes magne expellant paruas donec mediuꝫ totiꝰ magnitudinis ꝑueniat ad mediuꝫ mũdi. D. o. ⁊ ſic deſcẽſus eaꝝ erit tardior ⁊ velocior. i. ⁊ ꝑpter paruitatẽ ⁊ magnitudinẽ nõ diuerſãꝫ niſi q: magnitudine ſunt velociores paruis nõ inquirẽdo cẽtrum.

Siue igiꝫ facta eſt hoc neceſſariũ factam eſſe mõ: quare manifeſtũ q: ſperica generatio ipſius ſiue ingenita ſemꝑ ſiue manẽs eodem mõ habꝫ quo ⁊ genita vtiqꝫ primũ facta eſt: ſm hãc itaqꝫ rationẽ neceſſariũ eſſe figuraꝫ ſpericã ipſius. Et quia omnia feruntꝫ grauia ad ſimiles angulos ſꝫ nõ iuxta inuicẽ. hoc aũt aptuꝫ eſt ad natura ſpericum: aut igitur erit ſperica: aut natura ſperica. oportet autẽ vnũqȯqꝫ dicere tale ꝙ natura vult eſſe ⁊ exiſtere ſed nõ ꝙ vi ⁊ preter naturã.

Si igiꝫ terra fuerit generata ⁊ poſita in medio ſm hũc modũ quõ quidã dicunt: neceſſario fuit ſm motũ quẽ narrauimus: ⁊ ſi ita ſit manifeſtuꝫ eſt ꝙ locus terre eſt ſpericus ⁊ ſemper fuit i hac diſpoſitiõe ſm quã prius fuit generata neceſſario figura eius erit ſperica ꝑpter ſermonẽ quem diximus. ⁊ quia corpora grauia mouentꝫ ⁊ deſcendunt ad angulos conſimiles. ⁊ hoc eſt ſignũ ꝙ nõ deſcendunt hoc deſcenſu niſi quia ſunt ſperica naturaliter. Si igiꝫ corpus terre eſt ſpericuꝫ natura eius erit ſperica. ⁊ dicamus ꝙ oportꝫ ut omnes res ſint ſm ſuã diſpõnem naturalem nõ ſm diſpoſitionẽ violentam.

108 Ideſt ⁊ ſi terra fuerit generata ⁊ venit ad mediuꝫ ſm moduꝫ quẽ dicebãt antiq̃ q̃dã neceſſario quꝫ generatiõ eiꝰ fuit cõpleta ſm moduꝫ quẽ narrauimꝰ. ſ. ꝙ quꝫ generatio eiꝰ cõplebaꝫ fuit ſperica: ⁊ pȏt intelligi neceſſario venit ad cẽtꝝ ⁊ mouebaꝫ ſm moduꝫ quẽ diximus. D. o. ⁊ ſi ita ſit manifeſtũ eſt ⁊c̃. i. ſi figura eiꝰ ẽ ſperica manifeſtũ ẽ ꝙ locꝰ eiꝰ ⁊ ẽ ſupficies corpis ꝯtinẽtis eã ẽ ſpericus. ſ. cõcauuꝫ aq̃ ⁊ pȏt itelligi ꝙ ſi venit ad centꝝ ſm hunc moduꝫ quẽ diximꝰ: manifeſtuꝫ ẽ ꝙ ſupficies ipſiꝰ loci ꝯiungẽs eã ẽ ſperica: ḡ figura eiꝰ neceſſario ẽ ſperica. locꝰ. n. eiꝰ nõ fuit huiuſ mõi niſi q: figura eiꝰ ẽ ſperica. D. o. ſi igiꝫ ſemꝑ fuit i hac diſpõe ⁊c̃. i. ſi igiꝫ terra nõ fuit generata ſꝫ ſemꝑ fuit i iſta diſpõe quã haberet quꝫ cõpleta eẽt ſi eẽt generata manifeſtuꝫ ẽ ꝙ figura eiꝰ ẽ ſperica ꝑpi cãm quã diximꝰ quꝫ nulla ſit dĩa ſiue fuerit generata ſiue fuerit eterna. D. o. ꝑpi cãꝫ quã diximꝰ ⁊ q: corpa ſunt ⁊c̃. i. ꝑpi cãm quã diximꝰ. ſ. ꝙ oẽs ptes terre deſcẽdunt ꝯſilr̃ ad mediuꝫ. i. q: apud centꝝ faciunt angulos eq̃les quꝫ deſcẽdunt a locia i ſupiori circũferẽtia inter que ſunt arcus equales: ⁊ hoc intẽdit qum dixit ꝙ mihi videtur per angulos conſimiles. i. angulos reſpicientes arcus cõſimiles circulorũ quorum centrum eſt centrũ mundi. ⁊ pȏt intelligi ꝑ hoc qȯ. o. ꝑpter ſermonẽ quẽ diximus. i. ꝙ ex oibus partibꝰ mouentꝫ ad mediũ

⁊ per hoc qđ.d. ⁊ q2 corpa: intendit ⁊ q2 mouent ad mediū cōſimiliter: ⁊ ſic dat in hoc duas cās ſm modū ſui ſermonis. ⁊ pōt eſſe ut intelligas per hoc q2.d. ꝓpter ſermonē quē diximꝰ alias cōditiões quas dedit in deſcenſu coꝝ ad mediū abſq3 deſcenſu etiā coꝝ ſm angulos equales. ⁊ dedit in hoc loco hāc cām ꝓpriē q2 eſt cā firmiſſima coꝝ in hoc accidenti. D.d. ⁊ hoc eſt ſignū: ⁊ qū intendit ſm ꝙ apparet in littera demonſtrare ꝙ hec cā quā dedit hic in figura terre eſt ꝓpria. ſ. ꝙ qum poſitū fuerit ꝙ figura eius ſit ſperica nāliter neceſſario partes eius veniēt ad mediū ſm angulos equales: ſicut ſi poſitū fuerit ꝙ veniūt ad mediū tali modo neceſſario eſt ut figura eius ſit iſta figura: ⁊ intendit demōſtrare per hoc ꝙ hec cauſa data hic eſt pfectiſſima cauſarū. ⁊ qđ.d. ꝙ hoc eſt ſignu3 innuit hic ꝙ eſt ſperica. q. igit.d. ꝙ hoc ꝙ eſt ſperica ſignificat ꝙ deſcēdat hoc deſcenſu qū ſit rectū dicere ꝙ deſcendit hoc deſcenſu ſcil3 ad mediū ⁊ ſm angulos equales q2 eſt rotunda nāliter ⁊ q2 hec cōuerſio non fit niſi qu3 fuerit veꝝ ꝙ iſta figura eſt ei naturalis. d. ⁊ ſi corpus terre eſt ſpericū eius natura eſt ſperica. i. ⁊ diximus ꝙ iſta figura eſt naturalis ei quia iā declaratū eſt ꝙ natura eius querit iſtā figurā: ḡ nāliter eſt ſperica: ſed nō oportet accipere hāc figurā ut ſit inſeparabilis ab eius ſbā ⁊ neceſſaria in ea: qm̄ ſi ita eſſet nō ſepararet ab ea iſta figura ſed corrūperet per ſuā corruptionē. ⁊ ex hoc dictū fuit in alio loco ꝙ elemēta non habēt figurā naturalē qum recipiant omnē figurā. ⁊ qu3 ita ſit equoce dicimus ꝙ mō terra h3 figurā ſpericā: ⁊ ꝙ aliter habet figurā naturalē nedū mediū quē dicimꝰ ꝙ corpus celeſte h3 figurā nālez: ſm hoc igit intelligēdus eſt iſte locus. accidētiū. n. nāliū quedā ſunt ſeparabilia ⁊ quedā nō. D.d. ⁊ dicamus ꝙ oportet ut ois res ſit ſm ſuā diſpōnem nālē ⁊c. hec eſt ratiocinatio ꝙ iſta figura eſt ei naturalis e cōtrario opināti ꝙ cā expulſiōis eius ad mediū eſt motus circularis. q. igit.d. ꝙ neceſſe eſt dicere ꝙ iſta figura ē ei naturalis. ois eni res: aut ſemp: aut pluries neceſſe eſt inueniri i ſua diſpōne nāli nō violēta. ⁊ forte ita eſt in figura terre ſicut de generatiōe ⁊ corruptiōe eius. ſ. q2 non eſt ſeparabilis a toto: ⁊ ſeparabilis a parte.

Adhuc autē ⁊ per apparentiā ſm ſenſu3: neq3 eni vtiq3 lune eclipſes tales haberent deciſiones nunc eni in his que ſm menſem figuratōibꝰ oēs accipit differentias: etenī recta fit ⁊ āphitritos ⁊ cōcaua. circa eclipſes autē ſemp gibboſā habet determinantē lineā itaq3 qm̄ eclipſat propter terre interpoſitionē: terre vtiq3 erit rotunditas figure cauſa ſperica exiſtens.

Et dicamus etiā ꝙ ſignū ꝙ figura terre eſt rotunda ⁊ hoc qđ cadit ſub viſu: qm̄ niſi eſſet ſperice figure impoſſibile eſſ3 ut ſic fecet eclipſis lune ſicut viſum eſt. modo videmus ꝙ in omni mēſe figurat in omnibus ſuis figuris: eſt eni arcualis ⁊ equalis ⁊ profunda. apud autē eclipſim linea cōtinens ſemp eſt arcualis: ⁊ ſi ita ſit ⁊ cā eclipſis eius eſt ꝙ terra cooperit ipſam neceſſario non eclipſatur niſi propter rotunditatē terre: ⁊ cauſa eclipſis eius eſt rotunditas terre.

109 Qum cōpleuit ſignificationes naturales vult dicere mathematicas ad cōfirmandū non quis innate ſunt dici in hac ſcia: ⁊.d. ⁊ dicamus etiā ꝙ ſignū rotūditatis figure terre ſunt res cadentes ſub viſu de eclipſibus ⁊ alijs rebꝰ D.d. qm̄ niſi eſſet ⁊c. ⁊ ſignū eius ꝙ eſt ſperica eſt ſectio q̄ fit ab ea. ſ. vmbra ſua in eclipſi lune inter partē luminoſā ⁊ obſcurā: aut in eclipſibus ꝑtibus: aut vniuerſalibꝰ anteꝙ pficeret eclipſis. iſta. n. ſectio apparet circulariter. ⁊ q2 aliquis poteſt dicere ꝙ circulatio que apparet in iſta figura eſt viſio ſine veritate. D. mō aūt videmus ⁊c. i. ⁊ nō deb3 aliquis dicere ꝙ hoc quod apparet eſt viſio tm̄: quoniā ſi eſſet viſio appareret ſicut apparet ex ſectione pyramidis viſus ad corpus lune in augmentatōne ⁊ diminutione in menſe. videmus eni lineā que fit in ſectione coꝝ aliqn̄ apparet recta: ⁊ aliqn̄ conuexa: ⁊ aliqn̄ profunda. ſ. valde ꝓfunda. linea autē que fit ex ſectiōe vmbre ad corpus lune ſemper videt conuexa: ⁊ hoc ſignificat ꝙ hoc eſt verū nō viſio. ⁊ qum poſuit ꝙ apparentia iſtius linee tali mō ſignificat ꝙ terra eſt ſperica: incepit dicere modū ſignificatiōis ⁊.d. ꝙ ſi ita ſit ⁊ cauſa ⁊c. i. ⁊ qum ſic ſit apparei de iſta linea. ſ. ꝙ ſemper apparet arcualis; ⁊ ꝙ hoc qđ apparet verū eſt non viſio: ⁊ ponimus ꝙ cauſa eclipſis lune eſt caſus lune in vmbra terre: neceſſario debet eclipſari tali figura propter rotunditatē terre: ⁊ hoc fuit neceſſe: quia qu3 iſta figura eſt circularis neceſſe eſt ut ſuperficies vmbre ſit circularis: aut columnata: aut pyramidalis: ⁊ quocūq3 mō ſit neceſſe eſt ut terra ſit ſperica.

Adhuc aūt per aſtroꝝ apparentiā non ſolum manifeſtū quia rotunda: ſed ⁊ magnitudo non exiſtens magna. modica eni facta tranſlatiōe nobis ad meridiē ⁊ arcticū manifeſte alter fit orizō circulus ita ut que ſuper caput aſtra magnā habeāt trāſmutationē ⁊ non eadē videant ad arcticū ⁊ meridiē tranſmutātibus. Quedā. n. ſtelle in egypto quidē videntur ⁊ circa cyprū. in his aūt que ad arcticū regionibus non vident: ⁊ q̄ ſemp in his que ad arcticū apparēt aſtroꝝ in illis locis occultantur: quare non ſolū ex his pala3 rotundā eſſe figurā terre ſed ⁊ ſpere nō magne. nō enim vtiq3 ſic velociter palam faceret tranſlatis in modicum.

Dicamus etiā ꝙ ſignū rotunditatis terre ⁊ ꝙ eſt ſperica ⁊ nō eſt valde magna eſt qđ videt de ſtellis: qm̄ qum parū transferant ad partē medij celi: aut ad partē farcada3 tunc videbimus aliū motū ſtellarū que ſunt in verticē noſtroꝝ capitū diuerſaru3 eis que ſunt in circuitu ex ſtellis: qm̄ qum transferant ad mediū: aut ad farcada3 videbimus ſtellas latentes nos in egypto ⁊ perſia ⁊ non videbimus illas in parte farcada: ⁊ ſtellas quas videmus in egypto. ſtelle aūt que videtur in farcada3 ſemper latēt in illis ꝑtibus. ſ. in egypto ⁊ perſia. manifeſtu3 eſt igit ex his ꝙ terra eſt ſperica: ⁊ ꝙ terra non eſt magna valde: qm̄ ſi eēt magna non appareret nobis qum parū transferantur a noſtris locis alius modorum ſtellaru3 ⁊ terminorum orbis.

110 Dicit ⁊ demōſtrat ꝙ terra ē rotūda ⁊ ē parua hoc qđ videmꝰ de ſtellis nouis nobis qū trāſferāt ab illis habitatōibꝰ ad ptē eqnoctij. ſ. ad partē meridiei: ⁊ hoc intēdit ꝑ mediū celi: ⁊ ad partē poli ſeptētrional: ⁊ hoc intēdit per farcada3: ⁊.d. qm̄ ſi terra eēt plana neceſſario ſtelle q̄ apparēt in pte ſeptētrionali ⁊ meridionali ⁊ i oibꝰ orizōtibꝰ diuerſis apparēt eedē ſtelle. ſ. ex ſtellis fixis: ⁊.d. videbimꝰ aliū motū ⁊c. ⁊ itēdit ſtellas fixas. i. ꝙ qū nos trāſferimur ad ptē eqnoctij: aut ad ptē farcadā apparebūt nobis mōi ſtellarū fixarū diuerſi a ſtellis q̄ apparēt i noſtra hītatiōe D.d. qm̄ qū trāſferāt ad mediū: aut farcadā. i. U.g. ꝙ qū nos trāſferamur ad ptē eqnoctij. i. ad ptē farcadā: a perſia aūt ab egypto videbimꝰ ex ſtellis fixis q̄s nos nō videmꝰ in iſtis terris. D.d. ⁊ ſtelle q̄ videt in pte farcada. i. appar3 etiā ꝙ ſtelle q̄ videt nō latētes in regiōibꝰ q̄ ſūt farcada. ſ. q̄ꝝ circulus totꝰ apparet ſupra terrā latēt in egypto ⁊ perſia. i. ꝙ orizon illic ſecat circulum eorum: ⁊ ita eſt de filias maris ſm ꝙ dicitur in armenia ⁊ in adem: quoniam non latent in aliquo loco armenie: neq3 in hiſpania:

neqꝫ in armenia minoꝛi. in adem ouitē latent ⁊ in oī loco cuius latitudo ē ſicut latitudo adem: ſicut in terra barbaroꝝ que vicinaꝫ deſertis que ſunt meridies in reſpectu noſtrarū regionū que habꝫ vnā latitudinē cū adem que nō videt̄ in armenia minoꝛe: neqꝫ in hiſpania: ⁊ videt̄ in terra arabie ⁊ terra barbaroꝝ que habet eandē latitudinē cū arabia. ⁊ iam vidi ego in marroches quandā ſtellā fixam que non apparet in hiſpania: ⁊ dicebāt ꝙ eſt cheam ⁊ latitudo iſtius regionis eſt triginta gradus ſm ꝙ narrauerunt mihi veridici: ⁊ fingunt ꝙ in iſta regione latent cū reuoluunt̄ filienaor: nō conſideraui hoc in pͥma vice quꝫ fui illic: ⁊ inſpexi ſecunda vice ⁊ vidi vltimas ſtellas filiarum nao latere. ⁊ qum. d. ꝙ hoc qḋ ſignificat ꝙ terra ē ſperica: ⁊. d. qm̄ hoc ſignificat ꝙ terra eſt parua icepit dicere modū ex quo apparet paruitas terre: ⁊. d. qm̄ ſi eſſet magna ⁊c̄. ⁊ intendit per terminorū oꝛizonta ⁊ per aliū motū aliud genus ſtellaꝝ fixarū a genere qḋ apparet in iſtis habitatiōibus: ⁊. d. hoc quia circulos qui eſt ſuper conuexū terre quāto magis fuerit maioꝛ tāto magis fuerit ꝓpinquioꝛ nature: ⁊ quāto magis eſt ꝓpinquioꝛ linee recte minus magis apparebit apud motū ſuper ipſaꝫ ex diuerſitate apparitōnis ſtellarū ꝙ̄ apud motū ſuper lineā que eſt arcus circuli parui: qm̄ ſi terra eſſet plana ita ꝙ motus in ea eēt ſuper lineā rectā nō diuerſaret̄ apparitio ſtellaꝝ ⁊ apparent duo poli inſimul. ſed foꝛte aliqͣs queret ⁊ dicet quaꝫ paruitatē intendebat: paruū eni ⁊ magnū dicunt̄ in reſpectu. ſi igit̄ intendit ꝙ eſt paruū reſpectu oꝛbis non eſt ſciendū hoc ex hoc modo ſed ex aliqͣ: ⁊ eſt hoc qḋ apparet ex cōuenientia eius qḋ eſt in inſtrumētis videt̄ ex motib' earum ei ⁊ qḋ eſt illic ex motibus. videt̄. n. ꝙ arcus qͣs ſtelle ſecant in inſtrumētis ſint ſimiles arcubus quos ſecant in oꝛbe. ⁊ hoc non pōt eſſe niſi qꝛ terra nō habet ſenſibilem quāntitatē apud celū ita ꝙ centrū inſtrumenti ⁊ centrū ſpere ſint idē punctū apud ſenſuꝫ: ⁊ etiā ex occaſu ſtellarū ⁊ oꝛtu earū ⁊ mediatione celi ſm quātitates equales apud ſenſum. oīa ḡ iſta ſignificāt ꝙ terra apud celū eſt in ſenſu quaſi punctū centri in ſpera. ⁊ foꝛte intendit demonſtrare ꝙ eſt parua in reſpectu ſtellarū ut. d. poſt: qm̄ ex hoc mō extrahunt menſurā terre. ſ. diuiſerūt oꝛbē in. ccc. ⁊. lx. gradus: ⁊ ſciuerūt quantū capit vna pro poꝛtio terre ex iſtis partibus per ambulationē: ⁊ inuenerūt arcū ſimilē in terra arcui qui ē gradus oꝛbis. q. lx. miliaria: ⁊ ex hoc extrahunt menſurā terre. D. extrahunt ex eclipſibus quātitatē ſolis ⁊ lune in reſpectu terre ⁊ inuenīūt ipſaꝫ valde paruā in reſpectu celi ut poſt dictum eſt.

Propter qḋ exterminantes coaptare cū qui circa herculeas colūnas locuni ei qui circa indiciū: ⁊ hoc mō eſſe mare vnū non valde ſuſpicari incredibilia videri. dicūt autē argumētātes ex elephantibus: quoniā circa vtraqꝫ loca nouiſſima exiſtentia genus eſt ipſoꝝ velut nouiſſimis ꝓpter cōuenire ad inuicē hoc paſſis.

Et ſignificat paruitatē terre ꝙ locus qui dicit̄ idolū herculis ꝯtinet pͥmū tm̄ terminoꝝ indie ⁊ ideo dicunt ꝙ mare eſt idem: ⁊ hoc qḋ dicunt non eſt valde inopinabile. ⁊ dicemus ꝙ verificatio noſtri ſermonis ſunt elephātes quoniā non exiſtunt niſi in illis locis: quoniā in oꝛiçontibus illoꝝ duoꝛū locoꝝ ⁊ exiſtūt in illis locis qꝛ loca cōgregantur illic ⁊ ſic inueniuntur.

111 Et teſtat̄ paruitatē terre hoc qḋ dico oꝛizon loci terre in quo ſunt idola herculis. ſ. finis occidentis iſtius partis habitabilis eſt ꝓpinqu' oꝛizon pͥmi loci habitabilis habitabiliū locoꝝ oꝛientaliū ⁊ interiacet duos oꝛizōtes mare cōtinens: ⁊ iſta idola attributa herculi erant poſita ſupra ripas maris cōtinentis occidentē ex vltimo loco habitabili in ſeptētrione ſuper hoc mare quouſqꝫ ad vltimuꝫ locoꝝ habitabiliū in meridie ſup hoc mare: ⁊ vnū iſtoꝝ idoloꝝ erat in vltimo occidentis hiſpanie quod dicebat̄ idolū cadem uel ind e: ⁊ ego vidi ipſum eleuatuꝫ. D. fuit coꝛruptū in prelio qḋ creuit inter barbaros ⁊ hoīes iſtius inſule in anno. cccc. ⁊. xxx. a predicatiōe Mahumeti a quibuſdā erigentibus ſe ſuper quaſdā regiones maris in illo tempoꝛe. ⁊ qū dedit teſtimoniū de hoc ſermōe famoſo. ſ. ꝙ idola ſunt pͥmus terminus terminoꝝ vltimi occidētis ⁊ ꝙ mare interiacet hunc ⁊ vltimū terminū terminoꝛum orientis. D. etiā ꝙ iſti duo termini ſunt ꝓpinqui qꝛ cōueniunt in generando elephātes. aialia. n. ſunt que non inueniunt̄ in tota habitatōne terre niſi in illo loco. ꝓpꝛia eniꝫ ſunt in illis locis: ⁊ cauſa in hoc eſt ꝯuenientia illoꝝ locorū in cōplexione cōuenienti illis aīalibus: ⁊ hoc dat ut nō ſint remota ab inuicē. nature. n. remotoꝝ locoꝝ ſunt diuerſe. in remotis vō ſm latitudinem manifeſtū eſt valde ſm aūt lōgitudinē lꝫ latet tn̄ inuenitur. D. o. ⁊ verificatio noſtri ſermonis eſt de elephantibus ⁊c̄. i. ⁊ verificat hoc ꝙ elephantes generant̄ in his duobus locis. ſ. in vltimo oꝛientis ⁊ occidentis. ⁊ hoc qḋ. o. ita videt̄. ſ. in locis meridionalibus hoꝝ duoꝝ extremoꝝ. ſ. in meridionalibus ⁊ non ſeptētrionalibus: ⁊ ideo elephātes non inueniunt̄ in hiſpania neqꝫ in terra barbaroꝝ que ſunt in meridie harū regionū: ſed ſm ꝙ reputo in terra ethiopū: aut in vicinis eius: ⁊ ſimiliter de ceraufe in domo regis de maroche quoniā exiuit aliundi de hateno anno a pͥdicatiōe Mahumeti. cccc. ⁊. xiiij. D. o. ⁊ exiſterunt in illis locis: qm̄ loca aggregant̄ illic ⁊ ſic inueniunt̄. i. elephantes exiſtunt in illis locis per paruitatem uel paucitatem eoꝝ: ⁊ inueniūt̄ illic elephantes quia conueniunt in complexione conuenienti generationi elephantum ꝓpter vicinitatem.

Et mathematicoꝝ quicūqꝫ magnitudinē ratiocinari attentant rotunditatis ad quadraginta dicunt eſſe miriades ſtadioꝝ ex quibus argumentantibus non ſolum ſpericā molē neceſſariū eſſe terre ſed ⁊ non magnaꝫ ad alioꝛum aſtrorū magnitudinem.

Et teſtatur nobis etiam ꝙ figura terre eſt rotūda geometre ⁊ mathematici qui laboꝛant ad ſciendum quantitatē reuolutōnis terre: ⁊ dicunt ꝙ quātitas reuolutionis eſt. xxiiij. milia miliarium terre: ⁊ ſciunt ꝙ terra habet figurā ſpericā ⁊ ꝙ ē parui coꝛpoꝛis neceſſario in reſpectu magnitudinis ceterarū ſtellarū. iā igitur cōpleuim' determinationē ⁊ declarationem de figura terre: ⁊ ꝙ eſt quieſcens non mota.

112 Abſtrahunt mēſurā maximi circuli terre per viā quā narrauimus: ⁊ ex mēſura maximi circuli inueniūt menſurā ſpere ſm Archimenidē: ⁊ abſtrahūt quātitatē terre in reſpectu ſolis ⁊ lune per eclipſes lunares: ⁊ abſtrahūt q̄titatē ceterarū ſtellarū per inſtr̄m qḋ dr̄ habens duas regulas. iſtud eni inſtrumentū terminat angulū qui reſpicit diametrū cuiuſlibet ſtelle: ⁊ qum diameter alicuius coꝛpꝛis eſt nota diametri ceterarū ſtellarū erūt note. ⁊ qū diametri fuerint note erit mēſura ſuoꝝ coꝛpoꝝ nota. qum ergo ſciuerint mēſurā terre ⁊ menſurā lune in reſpectu terre ⁊ ꝓpoꝛtionē ceterarū ſtellarū: aut lunā p iſtud inſtr̄m ſciuerūt ꝓpoꝛtionē terre ad alias ſtellas: ⁊ ex hoc viderunt ꝙ coꝛpus ē valde paruū: ⁊ etiā manifeſtāt paruitatē coꝛpis eius figura eius rotunda. ſupficies eni nō circularis q̄ continet equale ei qḋ cōtinet circulariter eſt neceſſario maioꝛ circulari: ⁊ hoc intēdit qū. d. ⁊ ex hoc ſciuerūt ꝙ terra eſt ſperica. ⁊ qꝛ declarate ſunt tres queſtiones quas promiſit dicit: iam ergo compleuimus ⁊c̄.

E primo quidez igitur celo ⁊
partibus adhuc aūt de in ipo
latis aſtris ex quibus conſtāt
⁊ qualia quedaʒ natura ſunt.
adhuc autem quoniaʒ ingeni
ta ⁊ incorruptibilia tranſiuim⁹
prius. Quī autem eorum que natura dicuntur.
hec quidē ſunt ſubſtantie. hec autem opationes
⁊ paſſiones hoꝝ. Dico autē ſubſtantias quidez
ſimplicia corpora: puta ignem ⁊ terram ⁊ coele-
menta ⁊ quecunqꝫ ex his. puta etiam totuʒ celū
⁊ ptes eius: ⁊ iteꝝ animalia ⁊ plantas ⁊ partes
hoꝝ. Paſſiones autem ⁊ opera motus: horum
vniuſcuiuſqꝫ ⁊ alioruʒ quorumcuqꝫ ſunt cā iſta
elementa ſm virtutem ipſoꝝ. Adhuc autem alte
rationes ⁊ inuicem tranſmutationes. Manife-
ſtum qꝛ de natura hiſtorie plurimā accidit ð cor
poribus eſſe. Omnes. n. naturales ſubſtātie: aut
corpora: aut cum corporibus generantur ⁊ ma-
gnitudinibus. Hoc autem palam ex eo ꝙ deter
minatum eſt que ſunt natura ⁊ ex ꝑ ſingulis con
templatione. De primo quidem igitur celo ele-
mentoꝝ dictum eſt. ⁊ quale quid ſm naturam:
⁊ quoniam incorruptibile ⁊ ingenitum. Reliquū
autem de duobus dicere. Simul autem accidet
de his dicentibus ⁊ dē generatione ⁊ corruptio
ne inquirere.

Am ergo diximus ſupius ī noſtro libro
de primo celo ⁊ determinatione ſufficiē
ti ⁊ de ſtellis exiſtentibus in eo cuiuſmo
di corporis ſunt ⁊ cuiuſmodi nature: ⁊ ꝙ n̄ ſunt
ex aliquo elementoꝝ: quattuor. ⁊ ꝙ nō cadunt
ſub corruptione. Modo autem dicamus ꝙ na
turalium quedam ſunt ſubſtantie: ⁊ quedam ex
operatione ſubſtantiaꝝ ⁊ paſſione eorum. ⁊ in-
telligo per ſubſtantias quattuor corpora ſimpli
cia: vt terram ⁊ ignem: ⁊ duo corpora alia ſimpli
cia: ⁊ quod fit ex eis: ut animalia ⁊ plantas. ⁊ in-
telligo per operationes motus omnium corpo
rum. ⁊ motus alioꝝ quoꝝ hec corpora ſunt cāe
⁊ alterationes coꝝ: ⁊ trāſmutationes eoꝝ ad iui
cem. Manifeſtuʒ eſt igitur ꝙ tota ꝑſcrutatio de
natura eſt de corporibus: qm̄ ſubſtātie naturales
aut ſunt corpora: aut cum corporib⁹. ⁊ hoc ma-
nifeſtum ē ex hoc ꝙ diximus ſuperius de primo
elemētoꝝ ⁊ declarauim⁹ naturā eius declaratōe
ꝑfecta. ⁊ ꝙ nō cadit ſub corruptōe: aut generatō
ne. Et mō volumus dicere de duobus corpibus
reſiduis. ſ. terra ⁊ aqua. ⁊ dicam⁹ etiam de corru
ptōe ⁊ generatōe: qꝛ hoc accidit eis propter trāſ
mutationē iſtoꝝ duoꝝ corporuʒ: ⁊ qꝛ dicuntur ī
eſſe generatōis: ⁊ in quibus rebus exiſtit.

Com. i. Uia intentio eius in hoc libro eſt loqui de parti
bus mundi ſimplicibus. ſ. in demonſtratōe ſuo-
rum accidentiū in dādo cāſ ſuoꝝ eſſentialium.
⁊ iam locutus fuit in primo ⁊ ſcdo iſtius libri de corpori-
bus celeſtibus et accidētibus eoꝝ. Uult modo dicere de a
lijs quattuor ſimplicibus q̄ recte mouentur. Et incipit in
hoc dicendo de eo in q̄ locutus fuit in duobus predictis
tractatibus. ſ. in natura quinta. ⁊ dixit. nos aūt dixim⁹ ⁊c̄.
⁊ intendit ꝑ primum celuʒ oēs motus celi: ⁊ ꝑ partes eius
⁊ vocauit ipſum primū per equiuocationem. D. d. ⁊ etiaʒ
de ſtellis. ⁊c̄. i. ⁊ demōſtrauimus etiam cuiuſmodi nature
ſunt ſtelle: ⁊ ꝙ ſunt de natura quinti corporis. non de na
tura alioꝝ quattuor: neqꝫ de aliquo facto ex eis. ⁊ poteſt
intelligi per hoc qđ dixit. non ð aliquo alioꝝ quattuor. i.
nō de natura alicuius alterius ꝯpoſiti ex quattuor. aut po
teſt intelligi de ſubſtantia alicuius ptis elementoꝝ. ⁊ pōt
intelligi vtrunqꝫ. D. d. ꝙ demonſtrauit etiam cū hoc illud
quod fuit magis neceſſariū vt ſciretur ex accidentibus ſci
licet ꝙ eſt neqꝫ generabile: neqꝫ corruptibile. ⁊ qꝛ ſcire hoc
nō fundatur niſi ſuper hoc ꝙ conſideratio ð oībus parti-
bus ſimplicibus mundi eſt ſcie naturalis: ſicut demonſtra
uit in principio libri demōſtrauit hoc qđ dixit. Dicamus
igitur ꝙ naturaliū quedam ſunt. ⁊c̄. i. dicamus ergo ꝙ fere
oīa que naturalis ꝯſiderat ſunt ſubſtātie ⁊ accidentia. ⁊ qꝛ
ſubſtātiaruʒ quedam ſunt mobilia: ⁊ quedā īmobilia. ex-
planauit hoc. ⁊ dixit. ⁊ intelligo ꝑ ſubſtantias in quib⁹ na
turalis ꝯſiderat cōpora ſimplicia mobilia que ſūt quattu-
or elementa ⁊ ꝯponitur ex eis: vt aīalia ⁊ plante. Et intelli
gendū eſt etiam ꝙ ex ſubſtātijs ð quibus naturalis conſi-
derat ſūt cāe iſtoꝝ corporum mobiliuʒ. Cauſa enim ſub-
ſtantie eſt ſubſtantia. ⁊ dixit. fere qꝛ conſiderat de corpore
celeſti quū non eſt ex quattuor: neqꝫ ex ꝯpoſito ex eis. ⁊ di
xit hoc ne aliquis exiſtimet ꝙ cōſideratio ex quattuor ele-
mentis ⁊ corpore celeſti nō ſit eiuſdeʒ ſcie. quū hoc ſit eter
num. ⁊ hoc nō. ⁊ quū explanauit qđ intendebat per ſub-
ſtantias: explanauit qđ intendebat ꝑ opatiōes ⁊ paſſiōes.
⁊ dixit. Et intelligo per opationes. ⁊c̄. ⁊ intendebat ꝑ paſ-
ſiones accidentia eſſentialia. hoc. n. nomen dicitur cōiter
⁊ ꝓprie. communiter. n. demonſtrat accidens: ſiue eſſentia
le ſiue nō. ꝓprie aūt demōſtrat eſſentialia. ⁊ vniuerſaliter
que exiſtūt in corporibus: aut ſunt actiones: aut paſſiōes.
Et quū declarauit ea ex quibus naturalis ꝯſiderat. ⁊ ðcla
rauit cū hoc ꝙ ꝯſideratio de elemētis inq̄tū ſūt ſimplicia
eſt in hoc libro. ſ. ꝯſiderare ð ſimplicibus. dixit. manifeſtū
eſt igitur. ⁊c̄. ⁊ intēdit ꝑ ſubſtantias que ſunt cū corporib⁹
formas que ſūt in eis. q. ergo dicat ꝙ fere oīs ꝯſideratō na
turalis eſt ð corporibus. quū fere oīs eius ꝯſideratio ſit de
ſubſtātijs. Subſtantiaꝝ aūt quedaʒ ſūt corpora ⁊ quedā
ſunt ꝑtes corporis. D. d. ⁊ hoc manifeſtū eſt ex hoc qđ di-
ximus ſupius de primo elementoꝝ poteſt intelligi hoc qđ
dixit de corpore celeſti in tractatibus predictis. i. ⁊ qꝛ om
ne qđ neceſſariū eſt ſcire de corpore quinto. declaratuʒ eſt
ex hoc qđ diximus de natura corporis quinti. quū ſufficiē
ter declarauimus naturā eius: ⁊ ꝙ nō eſt nʒ generabile: nʒ
corruptibile. oʒ nos loqui de corporibus ceteris ſimplicib⁹
⁊ pōt intelligi ꝙ innuit hoc qđ declaratū eſt in primo tra
ctatu iſtius libri de ſubſtantijs iſtius ſcie. i. ⁊ hoc quod di-
ximus manifeſtuʒ eſt ex hoc quod diximus ſuperius quū
locuti fuerimus ſufficienter ð primo elementoꝝ. ⁊ innuit
primū tractatum iſtius libri. quoniam in illo tractatu de-
monſtrauit naturā corporis celeſtis: ⁊ ꝙ eſt non generabi
le nʒ corruptibile. D. d. volumus modo dicere ð duobus
corporib⁹. ſ. graui qđ eſt terra ⁊ aqua. ⁊ leui quod eſt aer
⁊ ignis. Et qꝛ vult incipere loqui in eis. dixit. in quo vult
incipere de eis. ⁊ eſt ꝙ primo vult conſiderare: vtruʒ gene
ratio ſit: aut nō ſit. ⁊ ſi eſt: vtrum in rebus ꝯpoſitis ⁊ ī ſim
plicibus. ⁊ ſi eſt in rebus ſimplicibus ⁊ compoſitis: vtrum
ſit in eis ꝓpter hec corpora ſimplicia: aut propter alia. Cō
ſideratio enim de omnibus iſtis eſt proprium corporibus
ſimplicibus quattuor. ⁊ iō hec conſideratio de eis differt
a ꝯſideratione de eis in libro ð generatione ⁊ corruptio-
ne. illic. n. non conſiderat de eis niſi propter conſideratio
nem de compoſitis generabilibus ⁊ corruptibilibus. Hic
autem conſiderat de eis inq̄tum ſunt partes mundi. ⁊ cō
ſiderat de generatione et corruptione: quoniaʒ ſunt acci-
dentia eſſentialia eis. Hic igitur conſiderat in eis inquan-
tum ſubiectuʒ ſunt. illic autem inquantuʒ ſunt cauſe. et in
hac ſcia debet compleri conſideratio ſcdm iſtos duos mo
dos: ſm cauſam. ſ. ⁊ ſubiectū. ⁊ hoc intendebat quuʒ dixit
quia hoc accidit in eis propter tranſmutationem illorum

duoꝝ corpoꝝ.i.ꝙ hic nõ perſcrutat̃ de generatione ⁊ corruptione: niſi quia ſunt accidẽtia primo iſtoꝝ duoꝝ elementoꝝ aut oĩuꝫ elemẽtoꝝ: ⁊ ceteraꝝ reꝝ propter ea. D. d. ⁊ quia dicũtur ⁊c̃.i. ⁊ quia data ſunt in cauſa eſſe generationis: ⁊ in demonſtrãdo ea de quib' exiſtit generatio.

Generatio eni aut ꝙ preter omne nõ ẽ: aut ſolum in his elemẽtis: ⁊ his que ex his eſt. ipſũ autẽ primũ hoc forte conſiderandũ: vtꝝ eſt: aut non eſt. Prius quidẽ igitur philoſophãtes de veritate: ⁊ ad quos dicimus nos nũc ſermones ⁊ adinuicem diuerſificati ſunt. Hi quidẽ.n.ipoꝝ totas auferebãt generationẽ ⁊ corruptionem. nihil enim neq̃ fieri aiũt: neq̃ corrũpi entiũ: ſꝫ ſolum videri nobis: puta qui circa Meliſſum et Parmenidem: quos ⁊ ſi aliqua dicũt bene: ſed non phyſice: oportet putare dicere. eſſe.n. q̃daꝫ entium ingenita ⁊ totaliter imobilia magis ẽ alterius ⁊ prioris q̃ꝫ phyſice conſiderationis. Illi aũt ꝓpter nihil quidẽ aliud preter ſenſibiliũ ſubſtantiam ſuſpicari eſſe. Tales aũt quaſdã intelligere primi naturas ſiquidẽ erit aliqua cognitio aut ſcientia ſic tranſtulerũt ad hoc per eas que inde rationes.

Dicamus igitur ꝙ oino nõ ẽ generatio: aut ſi eſt: eſt in quatuor elementis ⁊ in factis ex eis tm̃.ſ. perſcrutanduꝫ eſt. ⁊ ſciẽdũ eſt vtꝝ ſit generatio: aut oino non eſt. Dicamus igit̃ ꝙ antiqui qui phyloſophantur vera phyloſophia contradicunt ſibi in hoc: ⁊ etiam cõtradicũt noſtris ſermonibus quos nos modo dicemus. quidã eni dicunt ꝙ non eſt generatio: neq̃ corruptio: nihil generatur aut corrũpitur in ſe: ſed apparet nob tm̃: ut pythagorici. Nos autem dicimus ꝙ lꝫ iſtud bene dicãt de quibuſdam rebus: tamen in naturalibus peccãt. Et non oportet nos pſcrutari hic de rebus nõ cadentibus ſub generatione ⁊ corruptiõe: neq̃ mouent̃ oino i qualitate. hoc enim conueniens libro de auditu naturali in quo perſcrutamur de natura. ⁊ dicũt hoc ꝙ nõ cõcedunt aliam ſcientiam niſi viſus tm̃. ⁊ dicunt ꝙ nihil ſcitur niſi ſubſtãne ſenſibiles. iſti.n. dicũt ꝙ nihil eſt generatio ⁊ corruptio: ⁊ ratiocinant̃ ſic. ſi aũt ſcientia aut cognitio inuenitur: neceſſario iſtud ſcitum aut cognitũ debet eẽ pmanẽs ⁊ fixũ neq̃ corruptibile: neq̃ alterabile ⁊ qum hoc videbant dixerũt de iſtis naturis ꝙ non recipiunt generationẽ neq̃ corruptionẽ: quia cadunt ſub viſu ⁊ cognitione.

2. Qum voluit perſcrutari vtrũ ſit generatio aut nõ ad declarandũ maiorem quãuis etiam ſit manifeſtum. Incepit dicere hoc quod eſt magis famoſum ⁊ magis manifeſtum q̃ generatio.ſ.ꝙ ſi generatio ⁊ corruptio eſt neceſſario eſt in iſtis corporibus quatuor: ⁊ in cõpoſitis ex eis. ⁊ quia hoc non cõcedit niſi qui concedit generationẽ eſſe ⁊ corruptionẽ. ⁊ ipſe locutus eſt cum eis qui ponebãt generationem eſſe ⁊ corruptionẽ: ⁊ dixit. ſed primo eſt pſcrutãdum ⁊ querendum ⁊c̃.i.ꝙ iſta perſcrutatio eſt prior natura perſcrutatione. vtruꝫ generatio ⁊ corruptio exiſtant in ipſis elementis ⁊ in alijs propter ea. D. induxit opiniones antiquoꝝ in hoc: ⁊ dixit. dicamus igitur ꝙ antiqui primi qui philoſophati ſunt ⁊c̃.i. qui inquirunt defenſiones legum. ⁊ dicit ꝙ illi qui perſcrutati ſunt de entib' inquantũ ſiunt entia ꝯdicunt ſibi ⁊ nobis in hac queſtione. ⁊ iſti ſũt duplices. quidã.n. iſtoꝝ negant generationẽ ⁊ corruptiõeꝫ eſſe oino. ⁊ quidã affirmãt in oĩbus entib' ea. ⁊ q2 vtraq̃ opinio vera eſt in parte: ⁊ falſa ſm totum. D. cõtradicentes ꝙ nihil eſt corruptibile: quia iſti lꝫ bene dicant in quibuſdam rebus.i. in rebus que nõ ſiunt in mã: neq̃ habẽt motum tamen peccãt in natura.i. etiam in hoc ꝙ ponũt ꝙ naturalia nõ habent generationẽ ⁊ corruptionem. ⁊ locutus fuit cõtra iſtos non contra alios: quãuis vterq̃ ſermo ſit verus ſm partẽ: quia pars vera in ſermone iſtoruꝫ nobilior eſt: ⁊ paucíſſimi antiqui intellexerũt hoc. pars aũt vera in ſermone dicentiũ ꝙ omnis res generat̃ aut corrũpitur manifeſta eſt ſenſui. ⁊ quia hec perſcrutatio cõtinet i ſe quatuor corpora naturalia ſimplicia ⁊ cõpoſita ex eis ⁊ etiam principia reꝝ naturaliũ quas declarauit eſſe ingenerabilia ⁊ incorruptibilia. ⁊ iam declarauit de iſtis i phyſicis. D. ⁊ oportet nos nõ pſcrutari hoc ⁊c̃. ⁊ intẽdit p hoc primũ mouens: quod declaratum eſt in fine octaui phyſicoꝝ: ⁊ prima principia in primo tractatu eius: ⁊ iſtud qđ circulariter mouetur. declaratum eſt.n. illic ꝙ in mundo eſt motus circularis non tranſmutabilis in qualitate omnino: neq̃ ſm motus alterationis neq̃ generationis ⁊ corruptionis. ⁊ hoc eſt conueniens illi libro: q2 principia ſunt ex cõmunibus rebus naturalibus. Conſideratio autẽ de rebus naturalibus cõmunib' eſt de phyſico auditu. ⁊ q̃a cauſe vniuerſales continẽt hoc nomen natura: dixit i quo perſcrutetur de natura ⁊c̃. d. opinionẽ dicentis ꝙ nihil generatur aut corrumpit̃. dixit rationẽ que animauit eos ad hoc. ⁊ dixit. ⁊ dicũt hoc: quia nõ concedũt ⁊c̃.i. quia nõ cõcedunt ꝙ aliquid ſit niſi hec indiuidua ſenſibilia: propter hoc qđ hic opinabant̃ ꝙ ſcita ſunt indiuidua ſenſibilia. ⁊ dicebãt ꝙ nihil eſt generatio ⁊ corruptio: quia opinabant̃ ꝙ ſcientia nõ eſt niſi de rebus ſenſibilibus indiuiduis. ⁊ ꝙ ſciẽtia eſt permanẽs ⁊ fixa nõ tranſmutabilis. quapropter ſcitũ debet eſſe permanẽs nõ tranſmutabile.ſ. indiuidua ⁊ dixerũt ꝙ apparet ex hoc nõ eſt niſi phantaſia nõ vera: ſicut phantaſtice viſiones. D. d. ⁊ qum hoc opinabant̃ ⁊ dixerunt de iſtis naturis ꝙ nõ recipiũt ⁊c̃. qum hoc credebant ⁊ opinabant̃.ſ.ꝙ. ſciẽtia eſt intrãſmutabilis: ⁊ ꝙ ſciẽtia pendet ex his indiuiduis. quapropter indiuidua ſũt intrãſmutabilia: ⁊ ideo dixerũt ꝙ hec indiuidua nõ recipiũt generationẽ neq̃ corruptionẽ. ⁊ d. dixerũt de iſtis naturis .i. de indiuiduis: quia in hoc nõ accidit eis queſtio. ⁊ dixerunt hoc ut poſſent dicere ꝙ ſcita eſt fixa. ⁊ iſti ſicut dixit Ariſ. ſunt illi qui dicũt ꝙ opiniones vniuerſales vincunt ſenſuꝫ. ⁊ hic eſt mos diſputantium.

Alteri autem quidem velut ſtudioſe factaꝫ contrariam his habebant opinionem. Sunt.n. quidam qui aiunt nullam ingenitam eſſe rerum ſed omnia generari. genita autẽ hec quidẽ incorruptibilia permanere: hoc autem iteꝝ corrumpi maxime quidem qui circa Heſiodum. Deinde ⁊ alioꝝ primi phyloſophantes hi quideꝫ aiunt omnia generari ⁊ fluere: eſſe autẽ fixe nihil. vnũ autẽ quoddam ſolũ ſubſiſtere. ex quo hoc trãſferri nata ſunt. Quod quidem vident̃ dicere alij multi ⁊ Heraclitus Ephesius. Sunt autẽ q̃daꝫ qui ⁊ omne corpus generabile faciunt componentes ⁊ reſoluentes ad ſuperficies ⁊ ex ſuperficiebus. de alijs quidem igitur alter ſit ſermo.

Et quidam contradicũt ſermoni iſtoꝝ omnino quaſi ſi hoc tm̃ intendunt ⁊ dixerunt ꝙ omnia ſunt generata: ⁊ nihil eſt non generatuꝫ. ſed quedam generant̃ ⁊ non corrumpũtur: ſed ſemper remanẽt. ⁊ quedam corrumpuntur: ut dicunt pythagorici ⁊ alij naturales qui phyloſophantur de naturalibus primo. ⁊ quidaꝫ dicũt ꝙ omnia ſunt generata ⁊ declinabilia: ⁊ nihil ẽ fixum permanens in ſua diſpoſitione omnino: niſi vna res tm̃ que eſt fixa permanens: ſup quã

omnes cetere res figurant̃ ⁊ generant̃: ⁊ ē defendens eas quēadmodū dicit Heraclitus Epheſius ⁊ alij plures naturales. ⁊ quidā coꝝ ponūt corpus generatū: ſed cōpoſitū ex laminis. ſ. ſupficiebus: ⁊ diſſoluit̃ etiam in laminas.

3 Qum dedit ſermonē opinantiū ꝙ nihil generatur aut corrūpitur: dixit ſermonem ꝯrium iſtis. ſ. dicentiū ꝙ omnis res generat̃: ⁊ iſti ſunt bipertiti. quidā. n. dicunt ꝙ generabiliū quedā ſūt generabilia nō corruptibilia. ⁊ quedam generabilia ⁊ corruptibilia: ut Plato ī mūdo. ⁊ quidam ꝙ oia ſunt generabilia: ⁊ omne generabile ē corruptibile: ⁊ iſti etiam ſunt bipertiti. quidā. n. opinant̃ ꝙ illō cuius eſt generatio complere eſt ꝑmanēs ⁊ fixū quouſqꝫ corrūpatur. Et quidam opinātur ꝙ iſtud non eſt permanens ⁊ fixū: ⁊ ꝙ oia ſemper ſunt in motu: ⁊ ꝙ nō eſt hīc niſi ſubiectum ſuper qḋ eſt iſta trāſmutatio eterna: qum omnis tranſmutatio debet eſſe ſuper aliquod ꝑmanēs. iſti autem non diuerſant̃ in hoc: ſed in eo qḋ eſt ꝑmanēs. quidā enim dicūt ꝙ hoc permanēs eſt ignis: ut opinio dicentis ꝙ elementū eſt ignis. quidā ſūt terram. quidā v̄o aquam. D. d. ⁊ quidam ponūt corpus compoſitū ⁊c̃. innuit Platonem opinantem ꝙ corpora cōponunt̃ ex ſuperficiebus ⁊ diſſoluūtur in eas.

Dicentib⁹ aūt hoc modo: ⁊ oia corpora cōſtituētib⁹ ex ſuperficieb⁹: quecūqꝫ quidē alia accidit dicere cōtraria diſciplinis promptū videre ⁊ quidem iuſtum aut nō mouere: aut credibilioribus ipſa rationibus mouere ꝙ̄ ſuſpitiones.

Dicamus mō igitur ꝙ in futuro perſcrutabimur de alijs ſermonibus. modo vero volum⁹ perſcrutari de ſermone dicentiū ꝙ corpora ſunt ex laminis. Dicamus ꝙ contingit dicēti hūc ſermonem dicere cōtrariū ei qḋ accidit ī geometria ⁊ hoc manifeſtū eſt. ⁊ oportet dicere hoc: aut ꝙ nō dicāt hunc ſermonē oio: aut ut cōfirmēt ſuū ſermonē rationibus firmioribus ⁊ verioribus.

4 Quoddā aūt ex ipſis opinionibus eſt nāle. ꝑſcrutandum eſt de eo in hac ſcientia: ut eſt opinio dicentis ꝙ aliquid eſt generatū ⁊ non corruptibile: ſicut ipſe fecit in fine primi tractatus. Qui v̄o negat generationē ⁊ corruptiōē non debet ei reſpondere in hac ſcientia niſi ſm̄ diſputationem: qum hoc ponat naturalis pro conſtanti in ſua ſcientia: ſed diuinus qui verificat ſubiecta facultatum particularium. ⁊ ſimiliter diuinus debet loqui contra dicentē ꝙ nihil eſt permanens ⁊ fixum. ille autem negat ſcientiā eſſe ſcientiam aūt eſſe eſt ſubiectū logices. ⁊ diuinus qui defendet ſubſtantia diſciplinarū ꝑticularium debet loqui cum eo: ⁊ dixit ꝙ perſcrutabimur de iſtis ſermonibus: ⁊ innuit hoc: ⁊ dixit poſt ꝙ impoſſibile eſt ut omnis res ſic generabilis ⁊ corruptibilis: ⁊ quia remanet ei dicere ex opinionibus proprijs huic ſcientie opinionem dicentis ꝙ corpora ſunt cōpoſita ex ſuperficiebus. d. modo vero volumus perſcrutari ⁊c̃. D. d. dicamus igitur ꝙ contingit dicēti hūc ſermonem ⁊c̃. i. dicamus igit̃ ꝙ contingit dicēti hūc ſmonem ꝯrium dicere ei quod accidit in geometria. i. ꝯria eis que ſunt principia in geometria: vt hoc qḋ ponūt ꝙ omnis linea diuidit̃ ī duo media. ⁊ ſilr̃ ꝙ oīs ſuperficies: ⁊ ꝙ quedā linee nō habēt ꝓportionē adinuicem: ſicut numeri ad numeꝝ. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ pars linee eſt linea: ⁊ qꝛ ipſe dicet poſt: quomō ſequūtur impoſſibilia hec dicētes hūc ſermonem. ⁊ quia iſte ſermo in nullo eſt ſufficiēs neqꝫ cōueniens nature: dixit: ⁊ oportet hūc ſermonem aut ut nō dicat ipſum omnino ⁊c̃. ⁊ videt̃ ꝙ ratio magis dicentium hoc eſt ꝙ opinant̃ ꝙ linea eſt compoſita ex punctis: ergo ſuperficies ex lineis: ⁊ corpus ex ſuperficiebus. ſi. n. diuiſio linee in puncto faciat lineam compoſitā ex punctis: neceſſe eſt ut diuiſio ſuperficiei in lineis faciat ipſam ꝯpoſitam ex lineis: ⁊ ſimiliter corpus ex ſuperficiebus: ⁊ poſſibile ē confirmare hunc ſermonē. ſ. ꝙ linea cōponitur ex punctis ex rationibus quibus vtunt̃ dicentes ꝑtē eſſe indiuiſibilē.

Deinde palā quia eiuſdē rationis eſt: ſolida quidem ex ſuperficieb⁹ cōponi: ſupficies autem ex lineis: has aūt ex punctis. ſic aūt habentibus nō neceſſe linee ꝑtem lineā eſſe. de his autē conſideratū eſt prius in his qui de motu ſermonib⁹ qꝛ nō ſunt indiuiſibiles longitudines.

Et dicamus etiā ꝙ error dicētis hūc ſermonem eſt manifeſtus: qm̄ ſi corpora exiſtūt ex ſupficiebus: ſic ſuperficies ex lineis: ⁊ linee ex pūctis ⁊ ſi ita ſit: impoſſibile eſt ut ps linee ſit linea. De iſtis aūt perſcrutati ſum⁹ in ſermone quē fecim⁹ de motu: ⁊ diximus ꝙ nulla linea eſt que nō recipiat diuiſionem ⁊ partitionem.

5 Quia vult perſcrutari de hac opinione quā ſequūt̃ impoſſibilia q̄ ſequūtur dicentes ꝙ continuū eſt compoſitum ex indiuiſibilibus ⁊ plura impoſſibilia doctrinalia ⁊ etiam alia impoſſibilia naturalia. Incipit dicere ꝙ illa impoſſibilia que contingūt dicenti ꝯtinuū eē cōpoſitū ex indiuiſibilibus ꝯtingit dicenti hunc ſermonē: ⁊ hoc dictum eſt in vi. phyſicoꝝ. ⁊ quia dicentes ꝙ corpora ꝯponuntur ex ſuperficiebus: nō dicūt ut mihi videtur ꝙ linee componant̃ ex punctis: neqꝫ ꝙ ſuperficies ex lineis: demōſtrauit ꝙ neceſſe ē dicere eis hoc. ⁊ dixit quoniā corpora exiſtūt ex ſuperficiebus ⁊c̃. i. dicētes autē ꝙ corpora cōponuntur ex ſuperficiebus: neceſſe ē eis dicere ꝙ ſuperficies cōponūtur ex lineis: ⁊ linee ex punctis. proportio. n. ſuperficiei ad corpus eſt ſicut ꝓportio linee ad ſuperficiem: ⁊ puncti ad lineam. Et ideo ſi ſuperficies ſint elementa corporis: ergo ⁊ linee ⁊ elementa corporis ⁊ puncta. ⁊ quia puncta ſunt ſe habentia: ſicut indiuiſibilia: ⁊ hec eſt diſpoſitio ꝑtiū indiuiſibilium: ⁊ in vi. phyſicoꝝ iam locutus fuit de impoſſibilibus que ſequūtur dicentes hunc ſermonē: ⁊ fecit de hoc rememorationē. ⁊ etiā dixit quedā impoſſibilia contingentia eis. ⁊. d. ⁊ ſi ita ſit ⁊c̃. ſi hoc contingit: continget eis neceſſario: ut pars linee non ſit linea: neqꝫ ps ſupficiei ſupficies: neqꝫ ps corporis ē corpus: ⁊ hoc ē ꝯriū eis q̄ ponūt geometre. ſ. ꝙ omnis linea diuidit̃ in duo media: ⁊ ꝙ diuiſio ſm̄ medietatē ꝓcedit in infinitū in tribus magnitudinibus: ⁊ quia ꝑſcrutatus eſt de hoc in phyſicis narrauit hoc: quoniā in illo libro ꝯſiderauit in hoc ſm̄ terminos cōtinuos ⁊ cōtiguos: q̄ eſt cōſideratio ḋ ꝯtinuo inq̄tū ē in mā qḋ ſm̄ modū hūc appropriat̃ nāli: ⁊ ſimiliter hoc qḋ cōſiderauit illic ḋ velociori ⁊ tardiori eſt nāle. qḋ autē induxit illic de mathematicis fuit ad ḋmōſtrandū: hic vero vult ḋ hoc cōſiderare per ꝓpoſitiōes nāles ꝓpinquiores illi materie ⁊ magis ꝓprias: qum conſideratio in hoc libro ſit magis ꝓprie cōſideratione in phyſicis.

Quecūqꝫ aūt de nālibus corporib⁹ impoſſibile eſt dicere: facientib⁹ indiuiſibiles lineas ad modicū cōſideremus: ⁊ nūc. Impoſſibilia. n. in illis accidētia ⁊ nālibus ꝯſequūtur. que aūt ī his in illis nō oia. ꝓpter hoc quidē ex ablatione dici mathematica: phyſica aūt ex appoſitione.

Modo v̄o volumus ꝑſcrutari modicū de impoſſibili cōtingenti corporibus naturalibus ⁊ ꝙ eſt impoſſibile ex ſermone dicentiū ꝑtem eē indiuiſibilē: quoniā impoſſibile qḋ accidit geometricis: accidit etiā diuinis corpoꝝ nāliū: ⁊ nō accidit geometricis etiā eſſe impoſſibile qḋ accidit diuinis corpoꝝ naturaliū. corpora. n. geometrica fiūt ex diminutiōe ex corporib⁹ naturalib⁹ corpora aūt naturalia fiūt ex additione ī ſuper-

ficiebus geometricis.

6 Manifeſtum eſt ꝙ naturalis ꝛ geometra ꝯmunicāt in conſideratione de tribus magnitudinibus: ſꝫ diuerſis modis: ꝛ qum ita ſint cōmunicātes ſunt in ꝓpoſitionibus ꝛ ꝯcluſionib⁹: ergo impoſſibilia accidūt a poſitiōe falſa ī iſtis magnitudinibus geometricis accidunt ꝛ nālibus niſi ſint aliqua accidentia exiſtentia in eis inquantū ſunt abſtracte a mā: ꝛ nō exiſtentia in eis inquātū ſunt in mā: aut econuerſo. U.g. ꝙ qum ꝯſiderauit de ꝯtinuo ſm ꝙ ē vltimū corpoꝝ ſenſibiliū videbit ipſum diuidi in aliquo diuiſibile ſemper: ꝛ ſūr mathematic⁹ quꝫ ꝯſiderauerit ī hoc inqꝫtum eſt ſepatū a mā. qum aūt ꝯſiderauerit mathematicus in ea ſm additionē nō erit impoſſibile argumētare corpus in infinitū quꝫ cōſideret ī eo inquantū ē abſtractū a corpore naturali. nālis aūt diffinit hoc impoſſibile: qm̄ inquantū eſt vltimū termināſ corp⁹ nāle eſt quaſi forma forma aūt inquantū forma impoſſibile eſt augeri in infinitū. Augmentatio. n. in infinitū eſt ex mā nō ex forma: vt determinatū ē in phyſicis: ꝛ ideo dicit Ariſ. ꝙ geometer ōbet ponere magnitudines in quacūqꝫ quātitate voluerit ꝛ cum hoc impoſſibilia q̄ contingūt nālib⁹ a poſitiōe falſa in magnitudinibus. contingūt etiā in geometricis in pte maiori: qꝛ qō accidit nālib⁹ nō accidit geometricis: quꝫ conſiderēt de magnitudinibus nō ſm ꝙ ſunt abſtracte: ſꝫ ſm ꝙ ſunt in cōparatione: ꝛ qō accidit rei ſm ꝙ ē in ꝯparatione nō accidit ei ſm ꝙ accidit ſimplr̄: ꝛ iō qum voluerit demonſtrare impoſſibilia que ꝯtingūt huic poſitioni ī hac ſcientia qum demōſtrauerit impoſſibilia q̄ ꝯtingunt ex altera ſcientia. d. mō vero volum⁹ perſcrutari paꝝ ꝛc. ꝛ qum dixit paꝝ: dixit paꝝ: qꝛ nō pfecte impoſſibilia idu xit ꝯñā hec opinionē in omnibus que apparēt in reb⁹ naturalibus. i. ꝛ qum inducta ſunt hec impoſſibilia q̄ ptinēt geometrie: volumus dicere impoſſibilia q̄ pertinent huic ſcientie. ꝛ quia aliquis poſſꝫ dicere ei quō inueniuntur in ſcientia nāli impoſſibilia contingentia huic falſe poſitioni in doctrinalibus: qum cōſideratio vtriuſqꝫ ſcientie diuerſa ſit ꝛ ꝓpoſitiones eaꝝ ſint diuerſe. ꝛ qum cōſideratio ī aliqua ſcientia eſt ex propoſitionibus ꝯinis ꝛ ꝯuenientib⁹ ꝛ nulla differētia eſt inter ꝓpoſitiōes affirmatiuas alicu⁹ ꝛ ꝯ̄dictorias alicuius in iſtis conditionibus vel ꝯſiderationibus: ꝛ ex hoc omnibus videt ꝙ impoſſibilia ꝯtingentia alicui falſe poſitioni in aliqua ſcientia nō continget ei in altera ſcientia: ꝛ ideo dixit reſpondēdo ꝙ impoſſibile contingēs geometricis ꝯtinget etiā nālibus: ꝛ hoc intelligendum eſt in pluribus locis nō in omni loco. ꝛ quꝫ contingit in vtraqꝫ ſcientiaꝝ ꝯtinget ex duobus modis diuerſis non eodem modo: ꝛ precipue qum remote fuerint iſte due ſcientie. ſ. qum remota fuerit cōſideratio ſimplr̄: ille due ſcientie ſimpliciter quā vocant cōſiderationē ſm diminutionem a ꝯſideratione adiuncta quā vocāt ꝯſiderationem ſm additionē. ꝛ quꝫ narrauit hoc dedit cauſaꝫ ei⁹ ꝛ dixit: corpora. n. geometrica ꝛc. i. ꝛ cauſa in hoc eſt. ſ. ꝙ impoſſibilia que ꝯtingūt falſis ꝓpoſitionibus de magnitudinibus in geometria cōtingūt in ſcientia nāli: ꝛ nō ecōuerſo: qꝛ geometer ꝯſiderat in hoc inquantū eſt diminutum ab accidentib⁹ exiſtentib⁹ in eo in mā. ꝛ inquātuꝫ eſt ſimplex nō adiūctum: ꝛ hoc manifeſtum eſt qum ꝯſideratio eius nō eſt in corpore niſi inquantū ē quantū ſine illis accidentibus: nālis aūt in quantū eſt quantū cū ceteris accidentibus ceteroꝝ p̄dicamentoꝝ: ꝛ hec eſt cauſa vniuerſalis in quibuſlibet duabus ſciētijs cōuenientib⁹ in eodeꝫ ſubiecto: ſed in altera eaꝝ conſiderat abſolute ꝛ ſimplicit ꝛ ī altera ꝯiuncte: ut geometria cū aſpectiua: ꝛ arithmetica cū muſica: ꝛ ſcientia nālis cū geometria in quibuſdam partibus: qm̄ valde remote ſunt. ſed quocūqꝫ mō ſit inter ſcientiam altiorem quā vocat Ariſ. diminutā: ꝛ inferioreꝫ quam vocat additā: aliqua eſt copulatio: ꝛ ideo. ſ. ꝓpter hanc copulationē que ē ꝓportio eſſentialis ſcientia altior dat cauſam in accidentibus ſcientie inferioris. ꝛ quꝫ ita ſit ſermo igitur dicentis ꝙ tales ꝓpoſitiones quibus vtitur Ariſ. in hoc loco nō ſunt eſſentiales eſt ſermo nō ver⁹: ꝛ ē ex iſta parte veꝝ eſt dicere ꝙ omne qō accidit in ſuperiori ſcientia diminuta accidet in ſcientia inferiori: ꝛ nō cōuertitur. ſ. ſm modum id quod ꝯtinet ſub ſuperiori ſcientia eſt cauſa eius qō ꝯtinetur ſub ſciētia inferiori. ſi aūt in ſcientia ſuperiori accidūt ſiue ſumme res que nō ſunt cauſe eorum que continent ſub inferiori: tunc nō ſequit ut dē qō accidat in ſuperiori accidat in inferiori: ꝛ maxime quꝫ fuerint remotaꝝ naturaꝝ: ꝛ hec eſt diſpoſitio geometrie cuꝫ ſcientia nāli. ſ. ꝙ geometria continet in ſe res q̄ nō ſūt cauſe coꝝ que apparēt in ſcientia nāli. ſm hoc igit intelligenda eſt cōmunicatio inter ſcientias diminutas ꝛ additas q̄ ſunt ſub eis.

Multa autē ſunt que ex indiuiſibilib⁹ non poſſibile exiſtere. naturalib⁹ aūt neceſſariū: puta ſiquid . n. indiuiſibile. Indiuiſibile. n. diuiſibile impoſſibile ea exiſtere. Paſſiones aūt diuiſibiles dicē dupliciter: aut. n. ſm ſpeciē: aut ſm accidēs ſm ſpeciē quidem puta coloris: albū aut nigrū ſm accidēs aūt ſicut exiſtat ſit diuiſibile: q̄re que cūqꝫ ſimplicia paſſionū diuꝫ ſūt diuiſibilia hoc modo: ꝓpter qō impoſſibile in talib⁹ ꝯſiderādū.

Et accidit diuinis corpoꝝ nāliū neceſſario ſimile partitioni impoſſibile ē. n. ut aliquid partiat in aliquo nō receptibili partitionis. Paſſiones aūt diuidūtur duob⁹ modis: aut p formam aut p accidens. forma aūt ut color diuidit in album ꝛ nigrum. Accidēs aūt eſt illud qō recipit diuiſionē: nō ꝓpter ſe ſed differentē ipſuꝫ: ꝛ qum ita ſit: manifeſtum eſt ꝙ quelibet paſſionū q̄ recipit diuiſionem nō recipit ipſam: niſi ſm hūc modum quem diximus.

7 In hoc caplo vult dare cauſam ꝓpter quā poſſibile eſt vt nālis cōſideret de accñtibus primis ſiue ꝓprijs ſciētie eius in hac queſtiōe de magnitudinibus. ſ. in diuiſione magnitudinū in aliqō magnitudinū: q̄uis iſte modus diuiſionis eſt ꝓprius magnitudini in eo ꝙ eſt magnitudo: ꝛ dixit: ꝛ accidit diuinis ꝛc. i. ꝛ poſſibile ē ut nālis ꝯſideret ī hac qōe. accidit. n. corporib⁹ nālib⁹ diuiſio ſil exiſtēti diuiſioni in corpe mathematico: ꝛ cā illius diuiſiōis accñtis ī corporibus nālibus eſt diuiſio accñtis in abſtracto. U.g. ꝙ leuitati ꝛ grauitati nō accidit diuiſio niſi q̄a exiſtūt ī cōtinuo cui diuiſio ſm terminos eſt ꝓpria: ꝛ iō dicit impoſſibile eſt. n. ut aliquid diuidat ꝛ ſit in aliq̄ nō recipiēs diuiſionem. i. ꝛ cā iſtius diuiſionis q̄ exiſtit in diſpoſitionibus q̄ ſunt in corpe nāli eſt: qꝛ eſt in aliquo diuiſibili primo et eſſentialiter: qm̄ impoſſibile eſt ut qō recipit diuiſionē ſit in aliquo indiuiſibili. ꝛ quꝫ demōſtrauit ꝙ accñtia exiſtentia in corpore diuidunt: qꝛ corpus diuidit ꝛ accñtia diuidunt duobus modis. d. paſſiones diuidunt ꝛc. ꝛ intendebat p formā diuiſionē generis p drias in ſpēs. due. n. ſunt forme. ꝛ intendit p diuiſionē ſm accidens: qꝛ indiuiſibilia ſunt eſſentialiter: diuiſibilia vō qꝛ ſunt in reb⁹ diuiſibilibus eſſentialiter. quātitas. n. eſt diuiſibilis eſſentialiī. qlitas aūt per accñs: qꝛ eſt in re diuiſibili. ſ. quāto. D. d. exēplum: ꝛ dixit ſm aūt formā ꝛc. ꝛ hoc ſicut dixim⁹ eſt diuiſio generis in ſpecies. D. d. ſm vero accidens ꝛc. ꝛ ē illud qō diuidit nō per ſuā nām: ſꝫ qꝛ exiſtit in re diuiſibili naturaliter. D. d. ꝛ ſi ita ſit manifeſtū eſt ꝛc. i. manifeſtum eſt hoc ex hoc ſmone ꝙ q̄litates accñtales recipiūt diuiſiōeꝫ ꝛ qm̄ modus diuiſionis: ꝛ iſtud caplm q̄ſi ꝯtinet in ſe tria Quoꝝ vnū eſt ꝙ paſſiones recipiūt diuiſionē. Secūdum

eſt dare cauſam in hoc. Tertiū eſt quē modū diuiſionū recipiūt. ⁊ qum iſtis tribus contingit etiā quartū: ⁊ eſt ꝙ poſſibile eſt ut nāliſ cōſideret de accñtibus q̄ ſunt ſm q̄litatem in hac queſtione: ⁊ habet q̄onem: qm̄ aliquiſ poteſt dicere: ſed diuiſio qualitatū eſt ꝑ accñs. Quomō naturaľ cōſiderat de eis in aliqua queſtione. oīs. n. artifex nō conſiderat niſi in queſtionibus eſſentialibus ſui ſubiecti: ⁊ ꝑ propoſitiōes eſſentiales. Dicamus reſpondēdo ꝙ accñtia de quibus artifex cōſiderat quedā ſunt q̄ exiſtūt in ſuo ſbiecto: ⁊ eſſentialiter primo: vt par ⁊ impar in numero. ⁊ q̄dam exiſtūt ſub ſſitudine ad accñtia exiſtētia in ſubiecto alterius ſcientie naturaliter: vt arithmeticus ꝯſiderat de numeris ſuperficiebus ⁊ ſolidis: ⁊ conſiderat geometer d̄ ſuperficiebus ⁊ lineis: ⁊ corporibus cōmunicētib᷒: ⁊ plus de hoc eſt cōſideratio tm̄ inferioris ſcientie in accñtib᷒ cōtingentibus ſuo ſubiecto ꝓpter ſubiectū altioris ſcientie: vt predictum eſt. ⁊ qum tu inſpexeris ꝯſiderationē naturalis in diuiſione continui inuenies ipſam eſſe in cōſideratione demonſtrata his duobus modis q̄s diximus. ſi modo per aſſimilationē: ⁊ mō ꝑ cām: que diuiſio qualitatis ſit ſimilis diuiſioni qualitatis ⁊ cauſa diuiſionis eaꝝ ſit diuiſio quantitatis in eo ꝙ eſt quantitas.

Si itaqꝫ impoſſibiliū ē vtroqꝫ nullā habente grauitatē ambo habere grauitatē. Senſibilia aūt corpora oīa: aut quedā grauitatē habēt: puta terra ⁊ aqua vt ⁊ vtiqꝫ ipſi dicēt: ſiquidē pūctū nullā habet grauitatē palā: q2 neqꝫ linee. Si autem hee nō hē: neqꝫ ſupficies: quare neqꝫ corporum nullum.

Volum᷒ mō pſcrutari de pte indiuiſibili: et ꝙ impoſſibile contingit ex eo. dicamus igitur ꝙ impoſſibile ē vt duo ſint: quoꝝ neutra tñ hꝫ grauitatem: ⁊ qum cōgregant haberet grauitatem. oīa aūt ſenſibilia habent grauitatē: ut terra ⁊ aq̄ ⁊ qum ita ſit ⁊ punct᷒ nō habet grauitatē omnino: manifeſtū eſt ꝙ neqꝫ linea: ergo neqꝫ ſuphcies. ⁊ qum ita ſit: ergo nullū corpus habebit oīo grauitatem.

8 Modo incepit perſcrutari de pte īdiuiſibili: ⁊. d. volumus modo ⁊c̄. i. dicamus ꝙ vna poſitionū quā ponim᷒ in hoc intentione: eſt ꝙ impoſſibile eſt: vt duo quoꝝ neutrum habet grauitatē habeāt grauitatem qum cōgregent. Alex. autē laudauit Ariſ. ſup hoc ꝙ addidit in hoc ſmōe qum congregant habebit vtrūqꝫ hoꝝ grauitatē: ⁊ nō dixerit ꝙ qum cōgregant habebit grauitatē ex eis ꝯgregatū ſed vtrūqꝫ coꝝ habebit grauitatē. ⁊. d. ꝙ iſta additio eſt valde ſubtilis: ⁊. d ꝙ addidit eā ꝓpter formā ⁊ materiam quaꝝ neutra habet grauitatē: ⁊ corpus q̇d ꝯgregat ex eis habet grauitatē. ⁊ hoc q̇d Alex. dicit eſt rectū: tm̄ iſta additio nō fuit ſolum ꝓpter formā ⁊ mām: ſꝫ ꝓpter aliud vniuerſalius forma ⁊ mā. Omne. n. q̇d nō vere dicit de ſingulis nō vere dr̄ de toto: q2 vnaqueqꝫ prium nō ē totū: ⁊ congregatio eſt totū: ⁊ vnuſquiſqꝫ triū hoīuꝫ non mouet nauem: ⁊ cōgregatio hoꝝ tm̄ mouet nauē. ⁊ ſi iſta additiō nō eſſet: ⁊ dixit ꝙ impoſſibile eſt hoc ꝙ vnuſq̄ſqꝫ triū hominū nō moueant nauē tm̄: triginta mouēt: ⁊ hoc manifeſtum ē q̇d falſum eſt. qum aūt i hoc ſermone additio iſta addat erit verus. iſte. n. ſermo. ſ. ꝙ impoſſibile eſt vt vnuſquiſqꝫ triū hoīuꝫ habeat potentiā qua moueat nauē ꝑ ſe ⁊ vnuſquiſqꝫ eorum in ꝯgregatione habeat potentiā qua moueat nauē per ſe: ita ꝙ vnuſquiſqꝫ coꝝ ꝑ ſe nō hꝫ potentiā ut moueat nauē in actu: ⁊ qum in ꝯgregatione habet potentiā ipſam in actu eſt ſermo valde impoſſibilis iſta igitur additio nō ponebat ab Ariſ. ꝓpter materiā ⁊ formā: qm̄ hoc nō eſſet dicendū niſi iſta additio eēt tm̄ neceſſaria: ꝓpter mām ⁊ formā: ⁊ tūc eſſet cauſa illius additionis difficilis valde ad intelligendū: ⁊ tūc laudādus eſſꝫ Alex. q2 ſciuit ipſam: ⁊ eſſet miꝝ de Ariſ. q2 oblitus eſſet tale aliquid. mō autē qum iſta additio ē neceſſaria nō debet eſſe miꝝ de hac additione. ⁊ quō ſciuit eā Alex. quoniam qum iſta additio non fuerit erit ſermo ſophiſticus ⁊ ſi iſta additio nō eſſet niſi ꝓpter formā ⁊ mām: tūc ſermo ſine ea eſſet ſermo diſputabilis in fine carētie ꝯditiōis ⁊ tunc iſta ꝓpoſitio ꝯdiceret dicētibus corpus eſſe ex mā ⁊ forma: tūc etiā eſſet ratio dicentiū ptem indiuiſibilē eſſe poſſunt. n. dicere quō eſt poſſibile vt duo quoꝝ neutrum habet quātitatē quꝫ ꝯgregant cōgregatū ex eis hꝫ quantitatem. Nos aūt diximus ꝙ hoc eſt veꝝ: impoſſibile autē eſt vt qum congregant habeāt vtrūqꝫ coꝝ quātitatē quā ante cōgregationem nō haberēt. ⁊ qum poſuit hāc ꝓpoſitionē manifeſtā ꝑ ſe: ⁊ cōiunxit ei ſecundā: ⁊. d. oīa vera corpora ſenſibilia habent grauitatē: vt terra ⁊ aqua. i. oīa corpa habēt grauitatē aut leuitatē: ⁊ hec ꝓpoſitio cōceſſa eſt a dicentibus corpora diſſolui in ſupficies. D. d. ⁊ qum ita ſit ⁊ punct᷒ nō habet grauitatē ⁊c̄. i. ⁊ qum he due propoſitiones cōceſſe fuerint manifeſtū eſt ꝙ ex hac ſequitur ꝙ linea q̄ eſt cōpoſita ex punctis nō habet grauitatē. ⁊ q̄a ſuperficies cōponitur ex lineis nō habet grauitatem. ⁊ q̄a corpus cōponitur ex ſuperficiebus nō habet grauitatē: ſꝫ iam poſuimus oīa corpora habere grauitatē: ⁊ hoc tūc ē impoſſibile. ⁊ ſyllogiſmus ita ꝯponit: ponat ꝙ corpora cōponant ex punctis que ē ꝓpoſitio dubitabilis: ⁊ ꝯiūgam᷒ ei hanc ſecūdaꝫ. ſ. ꝙ pūcta nō ſunt grauia neqꝫ leuia: ergo corpora cōponūtur: neqꝫ ex grauibus: neqꝫ ex leuib᷒: neqꝫ habet grauitatē: neqꝫ leuitatem: ergo corpora non habent grauitatem neqꝫ leuitatem: q̇d eſt ꝯrium poſitioni. Et q2 aliqua iſtaꝝ poſitionū eſt dubitabilis: incepit verificare eas: ⁊ dixit.

Sed ⁊ ꝙ punctū nō poſſibile eſt grauitateꝫ habere manifeſtū. graue. n. omne ⁊ grau᷒: ⁊ leue ⁊ leuius ꝯtingit aliquo eſſe. grauius autē aut leui᷒ forte nō neceſſe graue aut leue eſſe. Quēadmodū. n. magnū maius: maius aūt nō ſemp magnum. multa. n. ſunt que parua entia ſimpliciter tamē maiora. Si itaqꝫ quodcūqꝫ graue ens grauius ſit neceſſe grauitate maius eſſe ⁊ graue omne diuiſibile: vtiqꝫ erit. punctum aūt indiuiſibile ſupponitur.

Reuertamur mō ⁊ dicamus ꝙ puncta non habēt grauitatē: ⁊ hoc manifeſtū eſt. Si igiť habent grauitatē poſſiblie ē vt ſit grauior alio ⁊ leuior alio. grauius aūt ⁊ leuius nō ē graue neqꝫ leue neceſſario: vt magnus ⁊ maior. Omne eniꝫ magnū eſt maius: ſed nō oē maius eſt magnum ſunt. n. aliqua parua maiora aliis. Dicam᷒ igitur ꝙ ſi aliquid ē graue ⁊ eſt maius alio: neceſſario eſt maioris grauitatis eo. ⁊ ſi ita ſit: omne graue recipit diuiſionē. pūct᷒ aūt nō recipit diuiſionem ⁊ qum nō recipit diuiſionē apud eos nō eſt grauis omnino.

9 Vult declarare ꝓpoſitionē quā induxit in ꝓpoſitionem predictā: ⁊ dixit: Dicamus igiť ꝙ punct᷒ ⁊c̄. i. quoniā pūctus ſi haberet grauitatē aut leuitatem ſimpl'r ⁊ per ſe nō in cōparatione alterius: neceſſe eēt ut eēt grauior alio ⁊ leuior alio: quoniā omne graue ⁊ leue ſimpl'r nō in cōparatione alterius: neceſſe ē ut ſit grau᷒ alio ⁊ leui᷒ alio ergo omnis pūctus ſi eſt grauis aut leuis: neceſſe eſt vt ſit grauior alio ⁊ leuior alio. ⁊ q2 hec ꝓpoſitio nō ꝯuertitur demōſtrauit hoc ne aliq̄s erret ⁊ reputet ꝙ ſicut nō ē verum dicere ꝙ oē grauius aut leuius alio ē de natura: grauis aūt leuis ſimpl'r: ita nō eſt veꝝ dicere ꝙ illud q̇d ē ex nā grauis aut leuis: eſt grauius aut leuius alio. ꝙ ſi aliq̄d

grauius ⁊ leuius alio ꝙ id ſit graue aut leue per ſe. Et dixit grauius aũt ⁊ leuius ⁊c̃.i. grauius aũt ⁊ leuius q̃ dicũt in cõparatione.ſ.ꝙ ſunt ſm relationẽ nõ ſm qualitatẽ nõ ſequit̃ vt ſint ſm qualitatẽ.ſ. ut ſint de natura grauis aut leuis que dicunt̃ per ſe: ⁊ dixit: manifeſtũ ẽ qm̃ oẽ de quo dr̃ aliquid ſm cõparationẽ: nõ eſt neceſſarium ut habeat iſtud per ſe niſi ſubſtantialiter diceret̃ in reſpectu alterius Si igit̃ de aliquo aliqd dictũ fuerit ſm cõparationẽ: ⁊ iſtõ exiſtit in eo per ſe: neceſſario iſtud dictũ nõ ẽ in eo ſm ꝙ eſt cõparatiuũ: ſ; ſ; ꝙ cõparatio accidit ei. Cõparatio.n. accñs eſt ſeperabile a re. res aũt nõ ſemp ſepatur a ſe. ſm enim ꝙ eſt reſpectiuũ habet diſpoſitiones ꝯrias ⁊ infinitas. ⁊ ſm ꝙ eſt eſſentia nõ habet niſi vnũ: ⁊ eſt q̃ſi ſua eſſẽtia: ⁊ ſermocinari in hoc eſt ſupfluum. ⁊ q: hoc magis apparet in maiori ⁊ magno: dixerũt magnũ ⁊ maius ⁊c̃. D. dedit cauſa; in hoc: ⁊.d. ſũt.n. parua maiora alijs: ⁊ forte magis magnũ eſt graue oẽ ſimplr̃ ꝙ̃ magnũ eſſe ſimplicit̃ nõ.n. eſt magnitudo de qua dr̃ magnũ ſimplr̃: niſi maxima ſ. mũdi. ſicut etiã ſermo noſter ꝙ id qd̾ eſt magnũ ẽ maius alio magis manifeſtius ſermone.ſ.ꝙ iſtud qd̾ ẽ graue eſt grauius alio. ⁊ cauſa in hoc eſt ꝙ mai⁹ magis apparet ſm cõparationẽ ꝙ̃ ſimplr̃. grauis aũt ⁊ leuis quodãmõ ẽ ſimpliciter ⁊ quodãmodo cõparatiue. ⁊ q: maius magis apparet ſm cõparationẽ: dedit rationẽ ex eo ꝙ hec ꝓpoſitio ñ conuertit̃.ſ.ꝙ nõ eſt neceſſariũ dicere ꝙ oẽ qd̾ eſt maius ĩ aliqua diſpoſitione ꝙ ſimplr̃ habeat illã diſpoſitionẽ. D. d. reuertamur igit̃ ⁊ dicamus ⁊c̃.i. ⁊ qum poſuim⁹ ꝙ omne graue ſimplr̃ eſt grauius alio: ⁊ oẽ grauius eſt mai⁹ eo quo eſt grau⁹: neceſſe eſt ut oẽ graue ſimplr̃ ſit maius eo ꝙ eſt maius: ⁊ nõ debet aliquis ꝯdicere huic: dicẽdo nos videmus vnã ptem terre grauiorẽ; pte aque: l; ſit minor ⁊ partẽ plũbi minorẽ: grauiorẽ pte terre maioris. Quõ igitur verificabit̃ hec ꝓpoſitio. Rñdemus eis ꝙ hec ꝓpoſitõ nõ ponitur ab Ariſ. ſimplr̃ niſi ſup hoc ꝙ̃ graue ſimplicit̃ eſt eiuſdem nature. aqua.n. ⁊ terra nõ ſũt eiuſde; nature. terra.n. eſt grauis ſimplr̃. aqua aũt generis grauioris ſm ꝯparationem. ⁊ etiã eſt manifeſtũ ꝙ ſimplicia cũ cõpoſitis ⁊ cõpoſita adinuicem nõ ſũt euſdẽ nature. neq; etiã aliqs poteſt dicere ꝙ nõ eſt neceſſariũ vt omne graue ſimplicit̃ debet eſſe maius aliquo graui ſimplr̃: qm̃ minima q̃titas terre eſt terminata qum ſit impoſſibile ꝙ q̃libet pars habeat partẽ minorem ipſa: ⁊ ſilr̃ de alijs corporib⁹. pars igitur minima terre: que qum diuideret̃ corrũperet̃ ⁊ nõ poterit remanere. Terra ẽ igitur graue ſimplr̃ ⁊ nõ ẽ maior alio graui ſimplr̃: qm̃ Ariſ. nõ dicit ꝙ oẽ graue ſimplicit̃ ẽ grauius alio ſm ꝙ eſt terra: aut ignis: aut aqua: ſ; ſm ꝙ ẽ graue tm̃. quum.n. poſitũ fuerit ꝙ pũctus ſit grauis: ſequeretur ex hoc vt diuiſio ſit in eo poſſibilis inq̃tũ ẽ quãtu; nõ inquãtũ eſt grauis: ſed diuiſio ẽ in eo impoſſibilis: q: a nõ recipit diuiſionẽ. cõcludit̃ ergo ex hoc in ſecũda figura ꝙ pũctus nõ eſt grauis: neq; leuis: ⁊ vniuerſaliter qu; poſitum fuerit punctũ eſſe graue ſequet̃ ut graue in eo ꝙ eſt graue nõ recipiat diuiſionem.

Adhuc ſi graue quidẽ ſpiſſu;: leue aũt rarꝝ eſt aũt ſpiſſu; a raro differẽs: eo ꝙ inequali mole plura exiſtant. ſi igit̃ ẽ punctũ graue ⁊ leue eſt ⁊ ſi denſu; ⁊ rarꝝ: ſed ꝙ quidẽ ſpiſſum ⁊ diuiſibile punctũ aũt indiuiſibile.

Dicamus etiã ꝙ graue ẽ denſum ⁊ leue ẽ rarum: ⁊ denſum differt a raro. magnitudo.n. denſi poteſt eſſe ſicut rari equaliter: tñ eſt pluriũ punctorꝝ eo. ⁊ ſi ita ſit: ⁊ etiã punctus fuerit leuis: aut grauis: neceſſario erit denſus aut rarus. rarꝝ aũt ⁊ denſum recipiũt diuiſionẽ: ut fingũt. pũct⁹ vo nõ recipit diuiſionẽ: ergo pũctus neq; eſt graue neq; leue.

io Hec eſt ſecũda declaratio ⁊ fundat̃ ſup ꝓpoſitiones quarꝝ vna eſt ꝙ oẽ graue eſt denſum ⁊ oẽ leue rarꝝ: ⁊ hoc nõ eſt verꝝ: lapis aut diaphan⁹ eſt grauis tamẽ rarꝝ. nubes aũt ſunt denſe: tamẽ leues. ſed hec ꝓpoſitio ſequit̃ ex ſua propoſitione: ⁊ ideo qui ponit ꝙ corpora componũtur ex punctis contingit ei hoc a ſua poſitione: neceſſe.n. eſt ei dicere ꝙ denſum eſt ex pluribus punctis: ⁊ rarꝝ ex paucioribus.ſ. qum denſum fuerit equalis magnitudinis cũ raro. Et contingit eis dicere ꝙ nihil eſt graue ſimplr̃: ⁊ leue ſimpliciter: ſed leuius ⁊ grauius ſũt dicẽda a ſuſtinente hanc opinionẽ qui cõponit corpus ex ſuperficiebus plurib⁹. dicit.n. ꝙ iſtud qd̾ fit ex pluribus ſupficiebus eſt grauius. ⁊ qum leue ſm opinionẽ iſtorꝝ eſt rarꝝ: ⁊ graue denſu;: ⁊ rarꝝ fit ex paucis punctis: ⁊ denſum ex pluribus: neceſſe ẽ vt punctus nõ ſit grauis neq; leuis. D. d. denſum.n. põt habere magnitudinẽ equalem cum raro ⁊c̃.i. ſm opinionem eorꝝ: aut ſm ꝙ ſequit̃ ex opinione eorꝝ. D. d. denſum aũt ⁊ rarꝝ recipiũt diuiſionẽ: vt fingũt.i. q: ponũt ꝙ corp⁹ eſt compoſitũ ex punctis: ⁊ ex hoc eſt ꝓpoſitio ſecunda ⁊ ſermo cõgregãs cõcluſionẽ eſt talis. omne graue eſt dẽſu; ⁊ oẽ denſum ẽ diuiſibile: ergo oẽ graue eſt diuiſibile: ſed punctus nõ eſt diuiſibilis: ergo pũct⁹ nõ eſt grauis. ⁊ ſimiliter concludit̃ ꝙ pũctus nõ eſt leuis: ⁊ hec eſt cõtradictio ad aduerſariũ nõ ad rem in ſe ecõtrario ꝯdictiõi ꝑdicte.

Si aũt oẽ graue molle aut durꝝ: neceſſe ẽ eẽ facile: ex his impoſſibile aliquid deducere. molle quidẽ enim qd̾ in ſe ipſu; cedẽs: qd̾ aũt cedẽs diuiſibile.

Dicamus etiã ꝙ oẽ graue: aut ẽ durum: aut eſt molle neceſſario: aut molle eſt ſm ꝙ cedit ſ; Empedoclem. durꝝ vo eſt qd̾ nõ cedit: ⁊ ꝯcluſio iſtius ſermonis ẽ manifeſta: ⁊ ẽ ꝙ illud qd̾ cedit ⁊ qd̾ nõ cedit recipiũt diuiſionẽ: pũct⁹ aũt nõ recipit diuiſionẽ: ergo pũct⁹ nõ eſt grauis.

ij Hec eſt tertia demõſtratio ſm rem in ſe: ⁊ dixit ꝙ oẽ graue ⁊ oẽ leue: aut eſt durꝝ aut molle: qm̃ oẽ graue aut leue eſt tangibile: ⁊ oẽ tangibile: aut eſt durꝝ aut molle: ergo omne graue: aut leue eſt durꝝ: aut molle. ꝓpoſitõ autem ſecũda eſt quã dicit ꝙ durꝝ eſt illud qd̾ non cedit ſm Empedoclem: ⁊ molle qd̾ cedit: ⁊ hoc eſt verꝝ qum ſit accepta a diffinitione: ⁊ qum cõiungat̃ ꝓpoſitioni primi ſyllogiſmi concludit̃ ꝙ oẽ graue: aut leue cedit: aut non cedit ſed oẽ cedẽs: aut nõ cedẽs eſt diuiſibile: ergo oẽ graue aut leue eſt diuiſibile. ꝓpoſitio aũt dicẽs ꝙ cedens ⁊ nõ cedẽs ſunt diuiſibilia: declaratur ex diffinitione eorꝝ. cedẽs autẽ eſt illud qd̾ cedit in profundũ. ⁊ nõ cedens eſt illud qd̾ nõ cedit in profundũ. ⁊ oẽ qd̾ habet profundũ eſt diuiſibile g̃ oẽ cedens aut nõ cedẽs ẽ diuiſibile. ⁊ qum determinatũ ẽ ex his ꝓpoſitionibus ꝙ oẽ graue aut leue eſt diuiſibile ⁊ pũctus nõ ẽ diuiſibilis: g̃ pũct⁹ nõ eſt grauis neq; leuis.

Sed adhuc neq; ex nõ habentib⁹ grauitatem erit grauitas. in quãtis.n. accidet ⁊ in quãtis nõ ſic determinabũt nõ volẽtes fingere.

Et ſi oĩs grauitas maior grauitate grauitati accidet: ⁊ vnũquodq; impartibiliũ grauitatẽ habere. ſi.n. quatuor puncta grauitatẽ habent. qd̾ aũt ex plurib⁹ fuerit eodẽ graui ente grau⁹. qd̾ aũt graui grauius neceſſe graue eẽ: quẽadmodũ albo albius albũ: q̃re maius vno puncto grau⁹ eſt ablato equali: quare ⁊ vnũ pũctũ grauitate; habebit.

Dicamus etia; ꝙ aliqd̾ graue nõ ſit ex non grauibus. ⁊ errauerũt etiã hoc dicẽtes ptes indiuiſibiles in diſtinguẽdo quãtitatẽ ptiũ ex quib⁹ ſit grauitas: ⁊ quõ ſit. ſ; qu; diſtinxerũt hoc ſine ratiõe. Dicamus ergo ꝙ ſi oẽ graue maius alio

graui nō ē grauius:niſi ppter aliquā grauitateȝ neceſſariū ē vt qlibet ptiū indiuiſibilium habeat grauitatē.⁊ ſignū ꝙ hoc ſit ē ꝙ ſi ꝗtuor pūcta habeant grauitatē:⁊ corpus cōpoſitū ex pluribus punctis ē graui⁹ corpore cōpoſito paucioribus neceſſariū ē vt illud corpus qd̓ ē graui⁹ ſit graue vt dicim⁹ ꝙ illud qd̓ ē corpus albius ē albū.⁊ ſi ita ſit neceſſe ē vt corpus qd̓ eſt maius alio vno pūcto ſit graui⁹:ergo neceſſariū eſt vt vn⁹ pūct⁹ ſit grauis quod eſt impoſſibile.

12 Qum poſuit in ſyllogiſmo pdicto ꝙ pūctus:neqȝ eſt grauis:neqȝ leuis qd̓ iam declarauit:incepit determinare etiā illud qd̓ poſuit in illo ſyllogiſmo.ſ. ꝙ impoſſibile eſt vt aliqd̓ graue fiat ex nō grauibus:⁊ dixit:dicamus etiā ꝙ impoſſibile eſt vt aliqd̓ graue fiat ex nō grauib⁹.i.⁊ dicamus ꝙ impoſſibile eſt ut aliqd̓ graue ſit compoſitū ſm quātitatem ex rebus nō grauib⁹.⁊ dixit ſm quantitatem ad extrahendū corpora grauia q̄ cōponūť ex mā ⁊ forma quaꝝ neutra eſt grauis aut leuis: qm̄ cōpoſitio eoꝝ ē ſm qualitatē.D.d.⁊ errauerūt etiā dicētes ⁊c̄.i.⁊ qꝛ hoc ē impoſſibile.ſ.ut aliqd̓ graue ſit cōpoſitū ex rebus nō grauibus:errauerūt dicētes corpora eē cōpoſito ex reb⁹ indiuiſibilibus in dando cauſam grauitatis qum nō poſſent eis dare ſingulariter cuilibet grauitatē:neqȝ etiā dicē ꝙ illud qd̓ cōgregať ex eis nō habet grauitatē: ⁊ ppter hoc errauerūt ⁊ locuti fuerūt in hoc irrationabiliť:qm̄ ſi dederūt grauitatē cōpoſito ex duab⁹ ptibus tm̄: neceſſario erit vt vtraqȝ partiū habeat grauitatē:⁊ ſic nō diuiſibile erit diuiſibile.⁊ ſi hoc dederint plus duab⁹ ptibus.U.G.tribus partibus neceſſe erit vt tres nō ſint graues niſi ptem per quā addidit ſup duas.Ec cum dixit hoc:incepit deſtruere hāc opinionē:⁊ dixit:nos aūt diximus ꝙ ſi oē graue ⁊c̄.i. ꝙ ſi omne graue ē grauius alio:⁊ nō eſt dicere graui⁹ niſi quia addit ſuper illud qd̓ eſt graui⁹:⁊ p partē grauē neceſſe eſt vt quelibet ptium indiuiſibiliū habeat grauitateȝ:⁊ grauius nō addit ſuper illō quo grauius ē niſi p vnā pteȝ aut per plures ptes:⁊ iſtud p quod addit:neceſſe ē vt habeat grauitatem:tūc neceſſario ē vt illa ps aut partes habeant grauitateȝ.D.d.⁊ ſignū ei⁹ ⁊c̄.i.⁊ ſignū eius qd̓ diximus.ſ.ꝙ eſt grauius addit ſup illud quo ē graui⁹ p pteȝ grauem:neceſſe ſequiť ex hoc ſi corpus cōponiť ex partib⁹ indiuiſibilibus:vt ille ptes ſint graues.⁊ ꝙ quȝ poſuerim⁹ corpus ꝯpoſitū ex ꝗtuor pūctis hñs grauitatē: ⁊ illi ꝯfeſſi ſunt ꝙ corpus cōpoſitū ex pluribus pūctis ē grauius:tunc neceſſe ē vt illud qd̓ addit ſit graue .U.g.ꝙ ſi quinqȝ ſint grauius ꝗtuor neceſſe ē ut pūctus vn⁹ ſit grauis.D.d.adiutorium de exēplo ſuper hoc.ſ.ꝙ grauius nō addit ſup illud quo ē graui⁹ niſi per partē grauē:⁊ dixit:⁊ dixim⁹ ꝙ illud quo corpus ē albius ē albū neceſſario.i.⁊ ſicut ē manifeſtū in aliquo ꝙ ē albius alio:nō dicemus niſi qꝛ addit ſuper ipm per albedinē.ſicut.n.qum dixim⁹ de aliq̄ ꝙ eſt grauius alio:nō dicemus niſi qꝛ addit ſuper ipȝ per aliqd̓ graue.D.d.⁊ ſi ita ſit ⁊c̄.⁊ ſi ita ſit neceſſe eſt vt corp⁹ qd̓ eſt maius vno pūcto ſit grauius per illud pūctum:ꝗpropť neceſſe eſt ut ille pūctus ſit graui⁹.⁊ ſi nō cōceſſerūt hoc ⁊ dixerūt ꝙ nō eſt grauius niſi plus vno pūcto: dicemus ꝙ illi plures neceſſario hñt grauitatē:⁊ diuidiť in grauius ⁊ leui⁹:ꝗpropter ꝯtingit eis vt vn⁹ pūct⁹ habeat grauitatē.

Adhuc ſiquidē ſupficies ſolū ſm lineā ꝯtingit ꝯponi incōueniēs.Quēadmodū.n.⁊ lineam ad lineā vtroqȝ mō cōponiť: ⁊ ſm longitudinē ⁊ ſm latitudinē oportȝ ⁊ ſupficiē ſupficiei codeȝ mō.linea aūt pōt linee cōponi ſm lineā ſuppoſitam nō ſolū appoſitā:ſȝ ⁊ ſiquidē ⁊ ſm latitudinem cōtingit ꝯponi erit aliqd̓ corp⁹:qd̓ neqȝ elementū neqȝ ex elementis cōpoſitū ex ſic compoſitis ſuperficiebus.

Dicamus etiā ꝙ impoſſibile ē ut corpa componanť ex ſupficieb⁹ quȝ fuerint applicate ad inuicem:ſicut applicatio linee cū linea ex vna parte:ſed ſicut linea cōpoſita cū linea ſm longitudinem ⁊ latitudineȝ: ⁊ fit ex eis ſupficies:ſic etiam oportet eos componere ſuperficies: vt fiant ex eis corpora.Si igiť impoſſibile ſit ut aliqd fit ex cōpoſitione ſuperficieꝝ ⁊ applicatiōe eaꝝ ad inuicem ſm latitudinē tm̄:neceſſariū eſt vt inueniatur ex cōpoſitione eaꝝ aliqd̓ corpus qd̓ non eſt elementū nec ex elemēto qd̓ eſt impoſſibile.

13 Hec eſt cōtradictio dicentibus ꝙ corpora ꝯponūtur ex ſuperficiebus:⁊ ē ad aduerſariū nō ad rem:⁊ dixit ⁊ dicamus etiā ꝙ impoſſibile eſt. ⁊ intendit per hoc qd̓ dixit ſicut applicatio linee cū linea ex vna pte.i.ſicut ſuppoſitio linee ad lineā.i.impoſſibile eſt vt corpora fiāt a ſuperficiebus ſm ſuppoſitionē eaꝝ ad inuicē:ſicut ē impoſſibile vt ſuperficies fiat p ſuppoſitionē lineaꝝ ad inuicē.D.d.ſȝ ſicut linea cōponiť cū linea ⁊c̄.i.ꝙ iſti homines ſi volūt dicere ꝙ corpora nālia cōponunť ex ſuperficiebus:⁊ ſuperficies ex lineis:neceſſe eſt vt ſermo eoꝝ in hac cōpoſitione ſit ſicut ſermo geometre.geometer.n.dicit ꝙ quȝ linea cōponitur cū linea vna in longitudine:⁊ altera in latitudine fiet ſuperficies.⁊ ſilr dicunt ꝙ corpus ſit ex cōpoſitiōe triū ſuperficieꝝ.ſ.longitudine ⁊ latitudine ⁊ pfunditate:⁊ dixit ꝙ oportet eos qum dicūt ꝙ corpora ſint cōpoſito ex ſuperficiebus compoſitione ea vt cōponit geometer:ſed fingunt hoc qm̄ contingeret eis vt corpora nālia eēnt plena vacuo.tres.n.ſuperficies nō complent locū in quo eſt corpus.Et qum dixit ꝙ corpus nō ſit ex ſuperficieb⁹ ſm ſuppoſitionem eoꝝ ad inuicē:icepit dicere ꝙ contingeret eis in hac poſitione ſm ꝙ opināť in elementis:⁊ dixit:ſi igiť impoſſibile eſt ut aliquid ⁊c̄.i.ſi ex ſuperficieb⁹ cōponať corpus ſm ſuppoſitionem eoꝝ.⁊ hoc intēdebat quȝ dixit ſm latitudinē:contingit eis vt inueniať corp⁹ qd̓ nō eſt elementum:neqȝ ex elemento:qm̄ ſi fuerit conceſſum eis ꝙ corp⁹ generať ex ſuperficiebus ſm hunc modū:impoſſibile erit vt ſit vnū quinqȝ corpoꝝ que videnť elementū eſſe corporum.ſ.figura ignea octo baſiū ⁊.vi.baſiū.xij.baſiū: ⁊ icocedron.Iſtud ergo corpus nō erit elementū qum ſm hūc modū nullū corpoꝝ quinqȝ cōponať:⁊ qd̓ non cōponiť ex iſtis quinqȝ:nō eſt ex elemento:⁊ impoſſibile eſt vt inueniať corpus quod nō eſt elementū:neqȝ ex elemēto.

Adhuc ſiquidem multitudine grauiora ſūt corpora ſuperficieꝝ quemadmodū in timeo determinatū eſt palā ꝙ habebit ⁊ linea ⁊ punctuȝ grauitatē.Proportionaliter.n.ad inuicē habēt quēadmodū ⁊ prius dixim⁹.Si aūt nō hoc differunt modo:ſed in terrā quidē eſſe graue:igneȝ aūt leue erit ⁊ planoꝝ.hoc quidē leue:hoc auteȝ graue:⁊ lineaꝝ vtiqȝ ⁊ punctoꝝ ſimiliť.ſupficies enim terre erit grauior ꝗȝ que ignis.Totaliť aūt accidit nullā quidē eſſe magnitudineȝ aut poſſe auferri.ſiquidē ſilr ſe habet punctū ad lineam:linea autē ad planū:hoc aūt ad corpus. oīa enim ad inuicē reſoluta in prima reſolueнť.itaqȝ cōtinget vtiqȝ puncta ſolū eſſe:corpus autē nullum.

Dicamus etiā ꝙ ſi corpora grauiora ſuperficiebus ppter multitudinē ⁊ cōpoſitionē ſuperficieꝝ ⁊ duplicationē eaꝝ in eis ſicut dictū eſt in Timeo ⁊ determinatū.⁊ manifeſtuȝ eſt ꝙ pūct⁹ ⁊ linea habent grauitatē:qum ſermo eoꝝ de altero ſit ſimilis ſermoni de altero:ſicut dixim⁹ multotiēs.Si igiť diuerſitas eoꝝ nō fuerit huiuſmodi:ſed ſicut diuerſitas terre ⁊ ignis: dico ꝙ ignis

eſt leuis ⁊ terra grauis: neceſſario erūt quedam ſuperficies leues: ⁊ quedā graues: ⁊ ſiľr quedaꝫ linee ⁊ pūcta graues ⁊ quedā leues. Superficieſ enim terre ē grauioꝛ ſuꝑficie ignis. ⁊ quum ita ſit tūc accidet ex hoc ſermone ut nullū coꝛpus fiat ⁊ vt nullū coꝛpus diſſoluaꝫ etiā: qm̄ ſi pūctus ſit ſimilis linee: ⁊ linea ſuperficiei: ⁊ ſuꝑficies coꝛporū: neceſſe ē vt quedā coꝝ diſſoluanꝫ in quaſdam quouſqꝫ ꝑueniāt ad primā reꝫ: ⁊ ſi ita ſit poſſibile eſt vt in aliquo tp̄e ſit tm̄ pūctus ⁊ nō ſit coꝛp' omnino qḋ eſt impoſſibile.

14 Uult in hoc caplo inducere ad impoſſibile cōſequēs dicentibus coꝛpoꝛa eſſe cōpoſita ex ſuꝑficiebus ſiue opinanꝫ ꝙ nihil eſt graue ſimpliciter: aut leue ſimpľr: aut opinentur coꝛpa eſſe grauia ſimpľr: aut leuia. ⁊ prius incepit diſtinguere qḋ cōtingit his duabus opinionib' credere ḋ pūcto ⁊ de linea: ⁊ dixit: ⁊ dicam' ꝙ ſi coꝛpa ⁊c̄. i. dicamuſ etiam ꝙ ſi quedā coꝛpa ſint grauioꝛa quibuſdā ⁊ nullū ē graue ſimpľr neqꝫ leue ſimpľr: ſed ſm̄ cōpationē ⁊ nulluꝫ addit ſuper aliud in grauitate: niſi ſuper illud addat i ſuperficiebus: neceſſe eſt vt ſuperficies habeāt grauitatē: ⁊ ſi habent grauitatem: ergo ⁊ linee. ⁊ hoc qḋ dixit ꝙ coꝛpa ſint grauioꝛa ſuperficiebus ita inuenit in ſcripturis: ⁊ ſi veꝝ ē erit intentio ꝙ ſi coꝛpa ſint grauioꝛa aliīs ꝓpter ſuꝑficies ⁊c̄. D. d. modū ꝓpter quē grauitas coꝝ eſt ꝓpē ſuꝑficies ⁊. d. ꝓpter multitudinē ſuperficieꝝ ⁊ cōpoſitionē eaꝝ. i. quedam coꝛpoꝛa ſunt pluriū ſuꝑficieꝝ ⁊ maioꝛis ꝯpoſitionis quibuſdā. ⁊ qꝛ cōpoſitio quū fuit i ꝓpoꝛtiōe ſm̄ ſuꝑficies: poſſibile erit ut ꝓpoꝛtio ſuperficieꝝ grauioꝛis ad ſuꝑficies leuioꝛis ſit in ꝓpoꝛtiōe dupliciter: aut in alia ꝓpoꝛtione. ⁊ omnes antiqui magnificāt hāc ꝓpoꝛtionē: ⁊ dicūt ipſam eſſe cām pluriū generatoꝝ: ⁊ hoc ē qḋ dixit ꝓpter multitudinem coꝝ in eis. D. d. ſermo. n. in altero coꝝ eſt ⁊c̄. i. ꝙ illḋ qḋ cōtingit ex eſſe ſuperficieꝝ grauiū ꝓpter poſitionē eoꝛum ꝙ coꝛpus qḋ ex eis cōponiꝫ ſit graue. ſiľr cōtingit in linea ⁊ pūcto ꝓpter ſimilitudinē ꝓpoꝛtionū: ſicut diximus ſuperius. Et quum dixit hoc qḋ cōtingit dicētib' coꝛpa eſſe cōpoſita ex ſuꝑficiebus ⁊ ꝙ grauitas ⁊ leuitas in coꝛpib' nō dicanꝫ niſi ſꝫ cōparationē. ſ. ꝙ oēs ſuꝑficies ⁊ linee ſūt graues: incepit dicere qḋ cōtingit dicentib' hāc opinioneꝫ quum opinanꝫ coꝛpus eſſe graue aut leue ſimpľr: quꝫ nō ſit impoſſibile ꝙ h̄ congregenꝫ in vnā opinionē: ⁊ dixit: ſi ḡ diuerſitas eoꝝ nō fuerit ⁊c̄. i. ⁊ ſi dicentes coꝛpa eſſe ꝯpoſita ex ſuperficiebus nō opinenꝫ ꝙ grauitas ſit ꝯmunis eis ⁊ ꝙ nō diuerſanꝫ niſi ſm̄ magis ⁊ minus: ſꝫ opinenꝫ ꝙ diuerſitas eoꝝ eſt ſicut diuerſitas ignis ⁊ terre apud nos. ſ. ꝙ quoddā eſt leue ſimpľr: ⁊ eſt ignis: ⁊ quoddā ē ſimpliciꝫ graue: ⁊ eſt terra: contingit eis neceſſario ut quedā ſuperficies ſint graues: ⁊ quedā leues ſimpliciꝫ. ⁊ foꝛte continget eis etiā ꝙ quedā coꝝ ſint graues ⁊ leues ſm̄ cōparationē. D. incepit dicere aliud impoſſibile cōtingēs huic opinioni ſiue opinenꝫ graue ⁊ leue eē ſm̄ cōparationē: ſiue ſimpliciꝫ ⁊ dixit: ꝙ ſi ita ſit accidit ⁊ tuc ⁊c̄. i. ⁊ ſi coꝛpa cōponantur ex ſuperficieb': ⁊ ſuꝑficies ex lineis: ⁊ linee ex pūctis: neceſſe eſt vt in aliquo tp̄e nō inueniaꝫ coꝛp' oio ꝓpter diſſolutionē coꝛpoꝛuꝫ oīuꝫ in non coꝛpoꝛea. ſ. in ſuperficies ⁊ lineas ⁊ pūcta. ⁊ in illo tp̄e oia coꝛpoꝛa erūt diſſoluta in ea ex quibus cōponūtur: neqꝫ inueniꝫ aliqḋ coꝛpus diſſoluendū in ea ex qb' cōponiꝫ: qꝛ oia coꝛpa ſunt diſſoluta: ⁊ hoc intendit quꝫ dixit: ⁊ nullū coꝛp' etiā diſſolueꝫ: ⁊ hec ipoſſibilitas ꝯtingit eis: qꝛ faciūt generationē ex nō coꝛpe: ⁊ coꝛruptionem in nō coꝛpus. qui aūt ponit ꝙ coꝛp' generatur ex alio coꝛpoꝛe: ⁊ cōponiꝫ ⁊ coꝛrūpiꝫ in aliud coꝛpus: non cōtingit ei ut aliqḋ tp̄o veniat in q̄ nullū erit coꝛp'. ⁊ hoc declarabiꝫ poſt: quꝫ declarabiꝫ ꝙ impoſſibile ſit ut coꝛp' generetꝫ ſimpľr: aut coꝛrūpaꝫ ſimpľr. D. d. qm̄ ſi pūctus eſt ſimilis linee ⁊c̄. ⁊ intendit per aſſimilationē hic cōuenientiā inter elementū ⁊ cōpoſitū ex eo. i. ſi pūctus eſt ſiľis linee: ⁊ ſm̄ ꝙ elementū aſſimilaꝫ elementato: ⁊ linea aſſimilatur ſuperficiei huiuſmōi aſſimilatiōe: ⁊ etiā ſuperficies coꝛpori. ſ. ꝙ quilibet eoꝝ eſt in potentia illud qḋ ex eo cōponiꝫ ⁊ ideo elementū aſſimilatur ei qḋ ex eo ē cōpoſituꝫ. D. d. quouſqꝫ perueniat ad primā reꝫ. i. quouſqꝫ diſſolutio coꝛpoꝛis perueniat vſqꝫ ad puncta. D. d. ⁊ ſi ita ſit poſſibile ē ⁊c̄. ⁊ hoc eſt qḋ dicit: neceſſariū eſt eis: qm̄ nō ē diſſolutio coꝛpoꝛis in ſpecie in aliquo tp̄e cū coꝛruptione ſuoꝝ indiuiduoꝝ eſt ſm̄ hanc opinionē niſi mō accn̄tali: ⁊ iō poſſibile eſt ut in aliq̄ tēpoꝛe nō inueniaꝫ coꝛpus: immo neceſſariū ē ſi poſuerimus ꝙ ꝯtinuatio entis per eē coꝛpoꝝ ē mō accn̄tali. quum aūt poſuimus ꝙ generatio ē a coꝛpe: ſimiliꝫ coꝛruptio in coꝛp': tūc ꝯtinuatio coꝛpoꝝ i ſpē ē eſſentialiꝫ.

Adhuc aūt ⁊ ſi tp̄s ſiľr ſe habeat auferꝫ vtiqꝫ: qn̄qꝫ aut ꝯtinget vtiqꝫ ablatū eſſe. qḋ. n. nunc indiuiſibile velut pūctum linee eſt.

Et dicam' etiā ꝙ ſi ſimo in tp̄e ſit ſiľis ſimoni in pūctis: neceſſe ē vt inueniaꝫ aliq̄ hoꝛa in q̄ nō ſit tp̄s oīo in qua poſſibile ē vt nō ſit tp̄s oīo inſtās. n. ſic ē pūcto: ⁊ indiuiſibile omnino.

15 Dicit etiā ⁊ ſi inſtātia in tēpoꝛe ſint ſiľia pūctis i lineis linee aūt cōponūtur ex pūctis: ḡ tp̄s ex inſtātibus. ⁊ quum ita ſit: neceſſe eſt vt in aliq̄ hoꝛa ſit in qua tempus non ſit qḋ impoſſibile eſt. ponēs. n. hūc ſermonē negat ⁊ affirmat tempus inſimul. cōtingit. n. ei ut inueniaꝫ tp̄s in q̄ ſit tēp' aut inueniaꝫ tp̄s in quo nō ſit tp̄s: ⁊ hoc qḋ dicit neceſſe ē in tēpoꝛe ſi ponaꝫ cōpoſitū ex inſtātibus ſicut eſt neceſſarium in lineis ſi ponūꝫ cōpoſite ex punctis. oīs. n. cōpoſitio neceſſariū eſt vt diſſoluaꝫ in ea ex quibus ſit: aut ſaltē poſſibile eſt vt ſiquis nō conceſſit diſſolutionem eius in actu: ⁊ ideo dixit: aut poſſibile eſt ut nō ſit tp̄s. abſolutio enim tēpoꝛis ab hoc eē qḋ ē eſſe poſſibile: impoſſibile eſt poſſibile. n. neceſſariū ē ut exeat ad actū: ut declaratū eſt ſuperius. D. demōſtrauit modū ſimilitudinis inter ea. ⁊. d. inſtās. n. ſimile eſt puncto: ⁊ non diuiſibile.

Idē autē accidit ⁊ ex numeris cōſtituentib' celū. quidam. n. naturaꝫ ex numeris conſtituūt quemadmodū pythagoꝛicoꝝ quidam.

Et etiā accidit hoc poſſibile facientibus mundum cōponi ex numero. quidā aūt cōponūt naturam ex numero: vt quidam pythagoꝛici.

16 Intendit ꝙ iſtud qḋ cōtingit ponentibus coꝛpoꝛa ex ſuperficieb'. ſ. ꝙ pūcta habeāt grauitatē. ſiľr cōtingit cōponentib' coꝛpoꝛa nālia ex numero. ſ. vt vnitates habeant grauitatē ⁊ leuitatē. ⁊ qꝛ hoc impoſſibile cōtingit cōponentib' coꝛpo nālia ex numero nō cōponētib' foꝛmas ex numero ⁊ īntelligentiā ⁊ animā ⁊ nām. d. ⁊ q̄dā cōponūt naturā ex numero. i. Plato ⁊ aliī dicētes foꝛmas eſſe numerabiles: ⁊ fecit de hoc rememoꝛationē: qm̄ dicentibus hoc nō contingit hoc impoſſibile.

Phyſica quidē enim coꝛpoꝛa videnꝫ grauitatē habētia ⁊ leuitatē. vnitates aūt neqꝫ coꝛp' facere eſt poſſibile ꝯpoſitas: neqꝫ graue habere.

Reuertamur ergo ⁊ dicam' ꝙ coꝛpa nō ſūt ſicut dicūt facientes coꝛpa ex ſuꝑficiebus ⁊ numeris. coꝛpoꝛa. n. nālia hn̄t grauitatē ⁊ leuitateꝫ pūcta aūt nō habēt grauitatē aut leuitatē: ⁊ ſi ita ſit: neqꝫ pūctus: neqꝫ vnitas habet ꝯſolidatiōeꝫ aut grauitatem omnino.

17 In iſto caplo qḋ collocat recapitulādo oīa ꝑterita: ⁊ facit rememoꝛationē de ꝓpoſitionibus de quib' vſus eſt in hac declaratione. ⁊ ſunt duo: quoꝝ vnū eſt ꝙ coꝛpoꝛa naturalia habēt grauitatem ⁊ leuitatē. ſecūda ē ꝙ puncta non hn̄t grauitatē neqꝫ leuitatē. ⁊ q. d. reuertamur modo

⁊ recapitulemus nſm ſermonē: ⁊ dicam⁹ ꝙ corpora nō ſūt
cōpoſita ex ſuperficieb⁹: neq; ex numero: ⁊ ideo dicit: ⁊ ſi
ita ſit: ⁊ innuit has duas ꝓpoſitiones: neq; pūct⁹ neq; vni
tas habent ſoliditatē: aut grauitatē dio. i. q: ex pūctis: aut
vnitatib⁹ nō ſit corpus habēs grauitatē: ⁊ vniuerſalit cor
pus habēs actionē aliquā actionū nālium dio: qm̄ i libro
a quo vba eius abſtrahim⁹ ē ſcriptū: neq; pūct⁹ neq; vni
tas habent ſoliditatē: aut grauitatē: ⁊ forte fuit error ſcri-
ptoris qui ſcripſit in loco actionis grauitatū: ⁊ forte inten
dit per actionē illud qđ ē cōmune actionibus ⁊ paſſioni-
bus ꝓuenientib⁹ a formis corpoꝝ nāliū: qm̄ qui corpora cō
ponit ex ſuperficiebus: aut ex partib⁹ indiuiſibilib⁹ nō po
teſt dare cām ꝓpter quā differūt actiones corpoꝝ nāliū
⁊ paſſiōes coꝝ: ⁊ ideo neceſſe ē eis aut ponere ꝙ he actio-
nes ⁊ paſſiones exiſtūt in ſuperficieb⁹: aut in partib⁹ indi-
uiſibilibus: aut ꝙ corpora nō cōponūtur ex eis: aut nega-
re has actiones ⁊ paſſiones eſſe in corporib⁹. ⁊ ideo De-
mocritus fere declinauit ad dicendū ſile huic: qm̄ qu; po
ſuit differentias reꝝ tres tm̄ ſitū. ſ. ordinē ⁊ figurā: diffici-
le fuit ei dare ex hijs differētijs qđ apparet in reb⁹ quod
apparet ex colore ⁊ guſtu. vnde dixit ꝙ ſunt res apparen-
tes ſine veritate habita. facientes aūt corpora ex ſupficieb⁹
ñ pñt dare ex ſupficiebus: neq; etiā vnā ſolā driā; driaꝝ
q̄bus corpa differūt. vñ Ariſ. rephēdit dicētes ſupficies ⁊
laudat dicentes ptes idiuiſibiles. Dicētes aūt ſupficies po
nūt ſicut dixim⁹ pncipia mathematicoꝝ eſſe pncipia nāli
um: illi aūt ꝓpinquiores ſunt ad dandū ex ſuis fundamē
tis principia nālia: quamuis vterq; nihil dedit in veritate
Themiſtius aūt in hoc loco ſui libri dixit defendēdo pla
tonem: ⁊ q̄ſi ꝯdicēdo Ariſ. q̄ de cauſa fuit ꝗ iſte ſmo con-
tradicēs ſm exiſtimationē Ariſ. dicētib⁹ corpora eē ex ſu-
perficiebus fieri nō eſt facile ad intelligendū niſi aliq̄s vel
let eſſe iniuſtus. i. ꝙ oēs iſte ꝯdictiones q̄s induxit Ariſ. ñ
poteſt hō cōcedere eas eſſe ꝯdictiones niſi voluerim⁹ ipu
gnare ſuſtinētes hāc opininionē. D. d. q. deridēdo Ariſ. ſ;
Plato hoc dicit circa hūc ſermonē que dixit in Timeo. ſ;
Anaxagoras dixit Socrati: ſi tua ꝯdo ꝯ me eſſet ſm intel
lectū mee intentiōis vere cōcluderet mihi. qu; aūt tu non
intelligis intentionē mei ſermonis nō reputo mihi ꝯcludi
D. reuertit Themiſtius: ⁊ dixit: ⁊ ſi ñ. Unde igit Plato di
xit ꝙ linea cōponit ex pūctis: ⁊ ſupficies ex lineis: aut quō
ſequit ex ſuo ſermone ꝙ cōſtitutio corpoꝝ ē ex ſuperficie-
bus: vt dicat ꝙ cōſtitutio lineaꝝ ex punctis: qm̄ ſicut dixi
mus qum ſupficies h; duas cōpoſitiones: quaꝝ vna ē ſm
lineā: alia ſm latitudinē ⁊ ſuppoſitionē: ⁊ ſimilit cōpoſitio
lineaꝝ cū lineis: ⁊ nō eſt intelligēdū ꝙ linee ex pūctis: ⁊ ſu
pficies ex lineis niſi ſm applicationē. cōpoſitio aūt corpo-
ris ex ſupficieb⁹ ſm ſuā ꝯpoſitionē nō ē ſm applicationē;
ſ; ſm lineā. quō igit ſequit vt linea fiat ex pūctis: qu; mo-
dus cōpoſitiōis cuiuſlibet iſtoꝝ ſit diuerſus a mō cōpoſiti
onis alterius. ⁊ vniuerſalit nō ē inopinabile dio: ut qum
queſierit aliq̄s de forma pma q̄ ē in mā: ⁊ ē hñs tres dimē
ſiones in q̄ ſequūtur q̄litates: reliq̄. ſ. caliditas frigiditas
⁊ humiditas ⁊ ſiccitas: ⁊ alie q̄litates: ⁊ in q̄ ꝓprie inuenit
figura per ſe: nō ē impoſſibile ut pmū ei⁹ ſit ſupficies. ⁊ iſte
nūt rectāgulos: qu; ſūt pores eis inquātū dāt corpi q̄lita
tes reliq̄s. D. d. q. dubitādo in hoc: ſ; inquātū ē figura nō
ē prior eis qu; corpus ſit pus eis. forte igit rñdendū ē Pla
toni ꝙ ipſe poſuit corpa ex ſupficieb⁹: ita ꝙ ꝯſtitutio ei⁹ ex
eis ē ſm applicationē: mō aūt ſm ꝯpoſitionē: ſ; ſi fuerit ſ;
ꝯpoſitionē exiſtētē in ſupficieb⁹ p lineas illud qđ terminat
inter lineas nō eſt infinitū: neq; etiā corporeū ſolidū p ſu-
perficies. debēt igit pſcrutari quid erat intētio iſti⁹ philo-
ſophi. hoc igit qđ dixit: quaꝝ ē vna ſm liniā intēdit cōpo
ſitionē ſuperficiei: qū ſupficies q̄ ꝯcurrūt ſuper vnā lineā
nō ſm rectitudinē ſ; ſm ꝯtinuationē obliquā. ⁊ p hoc qđ

dixit: ⁊ vniuerſalit nō ē iopinabile: qu; q̄ſiuit d forma vni
uerſalit pura: q̄ ē forma pura exiſtēs in hyle inquātu; eſt
trina dimēſio: ⁊ ē forma quā ꝯſequūt alie q̄litates exiſten
tes in corpe: ut figura pma: deinde calor: frigiditas: ⁊ hūi-
ditas: ⁊ ſiccitas: ⁊ alie q̄litates: vt illa forma ſit ſuperficies
terminataꝝ triū dimēſionū acceptaꝝ in diffinitiōe corpis
q̄ ſūt in mā: qu; apparet ex eis ꝙ ſūt priores figuris: ⁊ iō
ſūt accepte in diffinitiōe coꝝ: qu; dr ꝙ figura corpis ē illa
q̄ ꝯtinet a ſupficie aut ſupficieb⁹. Et hoc apparet etiā q: ſu
pficies terminātes corp⁹ ſūt pores trib⁹ dimēſionib⁹ q̄ ac-
cipiunt in diffinitiōe corpis. tres. n. dimēſiōes nō inueniūt
in mā in actu niſi inquātū ē finita: ⁊ nō ē finita niſi ꝓpter
ſupficies. qu; igit ſupficies fuerint ablate dimēſiōes erunt
ablate a mā: ⁊ qu; exiſtūt in ea exiſtūt dimēſiones. ſuperfi
cies ꝗ ſūt pores dimēſionib⁹ trib⁹ q̄ ſunt corp⁹. ſupficies ꝗ
ſūt pme forme ex q̄b⁹ corpa cōponūt. D. d. ⁊ ille aūt rectā
gulos. i. ⁊ ſupficies ſūt pores nālit ſupficieb⁹ rectāgul q̄ ſūt
pores oib⁹ modis ſuperficieꝝ. ⁊ qu; Themiſtius induxit
rōnes in quib⁹ exiſtimādū ē qđ Plato intēdebat qū dixit
ꝙ corpa ſūt ꝯpoſita ex ſuperficieb⁹ ꝙ ē forma pma corpo
rum. d. rōnes ex q̄bus exiſtimat ꝯriū: ⁊ dixit: ſ; inquātū ē
figura nō ē prior qu; corpus ſit pus eis ⁊c. i. ſ; q: ſupficies
⁊ figure ſūt poſteriores corpore: ⁊ corp⁹ pus eis. poſſ; aliq̄s
opinari ꝙ Plato nō intēdebat p ꝯpoſitionē ſuperficierū
niſi cōpoſitionē ſm ſuppoſitionē. D. induxit dubitationē
ꝯtingētē ⁊ dicentē ꝙ pma forma corporis ſūt ſuperficies: ⁊
ē ꝙ ſuperficies ſūt vltima corporis. ⁊ impoſſibile ē vt illō
qđ ē int ea ſit ſolidū hoc mō ꝯpoſitiōis: neq; etiā ꝙ aliq̄d
ſit infinitū: ⁊ hoc intēdebat qu; dixit: ⁊ qđ terminat intra
ſuperficies nō ē infinitū neq; etiā corporeū ſolidū ſuperfi-
cies. i. qđ ꝯtingit huic poſitioni ut illud qđ terminat circū-
quaq; a ſuperficieb⁹ ſit vacuū: qū nō poſſum⁹ dicere ꝙ ſit
plenū ſuperficieb⁹: neq; etiā ē infinitū: q̄propt nō ꝯtingeret
nobis dicere ipſum eē exiſtēs in actu. ſ. ꝙ qu; nos poſuim⁹
ꝙ illud qđ terminat a ſuperficieb⁹ ē infinitū ꝯtingit ut illō
qđ ē int eas ſit exiſtēs in actu. ſ. aut vacuū: aut ſuperficies
ſuperpoſite ſibi inuicē ex hoc qđ dixit in deſtructiōe iſtius
explanatiōis ꝙ nō ē debili⁹ eo qđ dixit i ꝯfirmatiōe iſtius
explanatiōis de q̄ dixit ꝙ nō ꝯtingit ei ꝯdicco Ariſ. ⁊ iō q̄ſ
ꝯfeſſus ē poſtremo ꝙ intētio Pla. ñ ē ſcita adhuc. Uñ di-
xit: dƀeret igit perſcrutari. i. ⁊ ꝓpt has q̄ōnes debēt Ariſ.
pſcrutari pmo intēnōes q̄ ſūt Platonis: qu; dixit ꝙ corpa
ſūt cōpoſita ex ſuperficieb⁹. Dicam⁹ igit nos ꝙ Pla. nō in
tēdebat hoc qu; dixit q̄ corpa ſūt ꝯpoſita ex ſuperficieb⁹
manifeſtū ē qm̄ ꝙ hoc qđ explanauit Themiſt⁹ credit: ñ
credit ꝙ corpora ſūt cōpoſita tm̄ ex ſuperficieb⁹: ſ; ex ſup-
ficieb⁹ ⁊ pura mā: ita ꝙ ſuperficies ſūt q̄ſi forma. Plato au
tē nihil ſciuit de pura mā: ne dū ut opinet ꝙ corpora ſunt
cōpoſita ex ſuperficieb⁹ ⁊ mā: ⁊ iō qu; dixit ꝙ corpa ſunt
ꝯpoſita ex ſupficieb⁹ tm̄: ⁊ nō poſuerit ꝯpoſitionē ſm ſup
poſitionē: ⁊ ſic ꝯtingit ei ut illud qđ ꝯtinet a ſuperficiebus
ſit vacuū: ⁊ iō nō voluit Ariſ. explanare ſmonē ſuū ita: ⁊
d. ꝙ oporteret eos qu; volūt ꝯponē corpa ex ſupficieb⁹ vt
ꝯponāt ea ſ; modū geometricū. ſ. ſm cōpoſitionē q̄ termi
nat corp⁹. ſ. ex q̄ fit figura. ⁊ etiā ſi cōceſſerim⁹ Themiſtio
ꝙ Plato intēdebat ꝙ corpora ſint cōpoſita ex pma mā et
ſuperficieb⁹: cōtinget ei etiā ex ꝯdictionib⁹ Ariſ. plures cō
tingeret eis ꝙ quedā ſuperficies ſint cāe leuitatis: ⁊ q̄dam
grauitatis: quoniā qu; ignis fuerit ex pura mā ⁊ ſuperfi-
cieb⁹ ⁊ ſimilit terra. q̄re igit ignis eſt leuis ⁊ terra grauis
⁊ ſuperficies inquātū ſūt ſuperficies ſūt ſiles in hoc. ſ. ꝙ
qu; vna eaꝝ extiterit in pura mā: ⁊ dedit alteꝝ iſtoꝝ duo
rum. ſ. aut grauitatē aut leuitatē: necē eſt ut q̄libet eaꝝ ſit
huiuſmōi. ⁊ etiā ꝯtigēt huic poſitioni ut ſupficies ſint ſub
ſtātie: qm̄ qđ pus eſt ſbſtantia eſt ſubſtantia. ſ. ꝙ ſi figura
corporis ſit ſuperficies ⁊ corpus ē ſubſtātia: digniores ſūt

ſuperficies vt ſint ſubſtātie: ſupficies nō videt̄ eſſe niſi forma corporis mathematici ⁊ cauſa ꝙ ſupficies exiſtāt i materia eſt: quia prima forma ſubſtātialis exiſtit in ea. ſ. grauitas ⁊ leuitas. ſʒ ꝑſcrutatio de hoc ptinet ad aliū locū.

Quod aūt neceſſariū exiſtere motū ſimplicibus corporibus nā aliquē omib⁹ ex his manifeſtum. quoniā. n. mota vident̄: moueri aūt neceſſariū vt ſi nō ꝓpriū habent motū. violētia autē ⁊ preter nām idē: ſed ⁊ ſi preter naturā ē aliquis motus neceſſe ē ⁊ ſm nām pretérquā hic. Et ſi multi preter nām eū qui ſm naturā vnū: ſm nāʒ quidē. n. ſimplicit: preter nām aūt habet multos vnūquodqʒ.

Et ſignū ꝙ corpa ſimplicia neceſſario habēt motū nālem eſt hoc qđ dico. Quoniā ſi corpora ſimplicia mouent̄ neceſſe eſt vt violēte moueantur ſi nō moueant̄ eſſentialiter. mot⁹ autē violentus eſt extra nām: ⁊ ſi motus ē extra naturaʒ neceſſario erit alius motus nālis. ſi mot⁹ q̄ ſunt extra naturā ſunt plures motus naturalis ē vn⁹ motus tm̄. Oīs. n. res hʒ vnū motū naturalē: ⁊ plures motus accn̄tales.

18 Cum accepit in predicta demonſtratione ꝙ oē corpus ꝙ recte mouet̄ eſt aut graue aut leue: incepit declarare hoc ad declarandū. Et q2 indiget in hac demōſtratiōe hoc ꝙ oē corpus habet motū nāleʒ: incepit declarare hoc primo: ⁊ eius ſermo ē intellectus ⁊ ꝯtinet tres ꝓpoſitiōes quaꝝ prima ē ꝙ oē corpus nāle neceſſario mouet̄. ⁊ hec ē manifeſta. ſecūda eſt ꝙ omne corpus nāle: aut violēte mouetur: aut nāliter. tertia eſt ꝙ omne qđ violente mouetur habet motū naturalē: ⁊ hoc etiā declaratū eſt quʒ ſit impoſſibile intelligere motum violentū in corpore reſpectu alterius corporis: ſed in reſpectu motus illius corporis cui attribuit̄ violentia. intentio. n. violentie eſt vt res moueatur ecōtrario ſue nature: ⁊ hec vniuerſaliter ꝓpoſitio eſt manifeſta. ⁊ abnegatio Auicēne in iſta nulla eſt. ⁊ cōpoſitio demonſtrationis eſt talis: ſi oē corpus eſt motū: aut violēte: aut naturalit̄ mouet̄: ⁊ oē qđ violēte mouet̄: neceſſario nāliter mouetur: neceſſe eſt vt oē corpus nāliter moueat̄. ⁊ per poſitionē duaʒ antecedentiū cōcludet cōſequēs: ⁊ cōſecutio in hoc ſyllogiſmo inter antecedēs ⁊ ꝯſequēs ē manifeſta: ⁊ ſilr antecedēs poſitio: ⁊ hoc ſicut diximus nō ē ſyllogiſmus niſi in reſpectu abnegātis: q2 oē corpus hʒ motū nālem: quin iſta ꝓpoſitio ſit manifeſta per ſe ex hoc qđ ſonat hoc nomen natura. diffinitio. n. nature eſt vt ſit principium motus ⁊ quietis. qum igit̄ poſuim⁹ aliqđ corpus eē naturale: neceſſe eſt vt natura ſit ſui motus cauſa ⁊ ſue quietis. motus aūt ⁊ quies quoꝝ eſt cauſa neceſſaria neceſſariꝗ ſunt ex hoc. ⁊ hoc qđ. d. ⁊ ſi motus qui ſunt extra nāʒ ⁊c̄. d. hoc ne aliquis exiſtimet ꝙ q2 motus q̄ ē extra naturam intelligitur in reſpectu nālis: neceſſe eſt vt motus nāles ſint plures ſicut motus accidentales. cōtraria. n. exiſtimant̄ ſm eundem numeꝝ: vt de ſanitate ⁊ egritudine. exiſtimandū eſt enim ꝙ tot ſunt ſanitates numero q̄t egritudines. motus aūt qui ſunt extra nām ſunt plures: qm̄ mōi qui ſunt extra nām ſunt plures: ⁊ modi violentoꝝ ſunt etiam plures.

Adhuc autē ⁊ ex qete manifeſtū etenī quieſcere neceſſariū: aut vi aut ſm naturā. vi autē manet vbi ⁊ fert̄ vi: ⁊ ſecundū naturā vbi ſm naturā. Quoniā igit̄ videt̄ aliquid manēs in medio: ſiquidem ſm naturā: palā quia ⁊ latio que hic ſm naturam ipſoꝝ. ſi aūt vi aliquid ferri ꝓhibēs ſiqdē quieſcēs: eundē cōcludemus ſmonē. neceſſe enī aut ſm naturā eſſe primū quieſcēs: aut in infinitum ire qđ quidē impoſſibile. Si aūt qđ mouet̄ ꝓhibēs ferri: quēadmodū Empedocles inquit terrā a gyratiōe quieſcere alicui vnqʒ feret̄: quia in infinitū impoſſibile. Nullūʒ. n. fit impoſſibile infinitū aūt ptrāſire impoſſibile. itaqʒ neceſſe ſtare alicubi qđ fert̄ ⁊ ibi nō vi manere ſʒ ſm nām. Si aūt eſt quies ſm naturā eſt: ⁊ mot⁹ ſm naturā qui in hunc locum latio.

Et ſignuʒ verificationis eius qđ diximus ꝙ corpa ſimplicia hñt motū naturalē eſt quies. res enim quieſcit: aut violēte aut nāliter: neceſſario ⁊ locus in quo quieſcit naturaliter illic mouet̄ naturaliter. ⁊ ſi ita ſit: ⁊ aliq̄ res videt̄ qeſcere in medio: ⁊ quies eius illic ē nālis. manifeſtū ē ꝙ mot⁹ eius illic eſt nālis. ſi igit̄ illic quies eius erit violēta: quid igit̄ impedit ipſos a motu ad inferi⁹ ſemper. ⁊ ſi ꝓhibēs fuerit quieſcēs inducem⁹ ſermonem noſtrū ſup ipſuʒ: ⁊ dicemus ꝙ res pura quieſcens: aut nāliter quieſcit: aut mouebit̄ in infinitum qđ eſt impoſſibile. ſi igit̄ primū ꝓhibēs fuerit motū ſemper: ſicut dicit Empedocles ꝙ terra eſt quieſcēs ꝓpter diuiſionē. ſi igit̄ mouet̄ quʒ impoſſibile eſt ꝙ moueat̄ in infinitū: nihil ē ſi impoſſibile eſt vt ſit. ⁊ ſi ita ſit: neceſſe ē vt res quieſcat in alio loco: aut ꝙ motus ⁊ quies nāles ſint ad locū in quo ē quies naturalis.

19 Hec eſt alia demōſtratio ꝙ oē corpus nāle hʒ motuʒ naturalem ⁊ fundat̄ ſuper duas ꝓpoſitiones. quaꝝ vna ē ꝙ oē corpus nāle habet quietē naturalem. ⁊ ꝙ oīs loc⁹ in quo quieſcit corpus naturaliter ad ipſum mouet̄ nāliter. ⁊ ex hoc ſequitur ꝙ oē corp⁹ naturale habeat motū nāleʒ ⁊ dixit: ⁊ ſignū verificationis ⁊c̄. i. ⁊ ſignū ꝙ oē corp⁹ ſimpliciter qđ recte mouet̄ habet motū nālem: eſt ꝙ oē corp⁹ qđ recte mouet̄ recipit quietē. D. d. res. n. quieſcit: aut violente: aut naturaliter. i. ⁊ diximus ꝙ quies eſt ſignū ꝙ corpora mouent̄ nāliter: q2 oē quieſcens: aut violente quieſcit aut naturaliter. D. d. ⁊ locus in quo res quieſcit ⁊c̄. ⁊ hec ꝓpoſitio etiam manifeſta eſt. quies. n. ē finis motus. ſi igit̄ quies fuerit naturalis motus ad ipſam erit naturalis: ⁊ ſi violenta violentus. D. d. ⁊ ſi ita ſit ⁊ oīs res ⁊c̄. i. ⁊ qū he ꝓpoſitiōes fuerint poſite ⁊ cōiungat̄ eis alia ꝓpoſitio: ⁊ ē ꝙ oē corpus habet quietē naturalē: vt res que videnť qeſcere in medio ſi quies coꝝ fuerit naturalis ⁊ mot⁹ eorum erit naturalis: ⁊ locutio fuit ꝓprie de rebus quieſcentib⁹ in medio inter omnia quieſcentia: quia de eis dubitabat̄ vtrū quieſcūt illic naturaliter: aut violente. alia enim elementa que circulariter mouēťur in ſuis locis ⁊ ad ea mouentur quando fuerint extra ea nō exiſtimantur eſſe fixa naturaliter ſm totum in ſuis locis. ſed de terra tm̄ dubitant: quia qum pars inferior eius fuerit ablata pars deſcēdit ſuperior: ⁊ ex hoc exiſtimatur ꝙ ſicut hoc contingit in partibus: ita in toto. ⁊ qum ob hoc putetur dictū eſt ꝙ totum quieſcit illic violente ſicut iam diximus ſuperius: iō igitur tm̄ locutus fuit de terra. Et qum poſuit ꝙ ſi naturaliter poſuit in medio ꝙ motus eius ad ipſum erit naturalis: incepit declarare ꝙ neceſſe eſt ut quies eius ſit illic naturalis: ⁊ dixit: ſi igitur quies illic fuerit violenta ⁊c̄. i. dicamus igitur ꝙ impoſſibile eſt vt terra quieſcat in medio violente: quoniam ſi illic quieſcit violente: neceſſe eſt vt ſi non aliquid impediat vt moueantur in infinitū motu recto: vt prius declarauit: ⁊ hoc eſt impoſſibile contingens ſi ponatur aliquod prohibēs ipſam a motu: ⁊ dixit: ſed ſi quies ꝓhibēs fuerit qeſcēs ⁊c̄. i. ſi poſitū fuerit ꝙ hʒ ꝓhibēs a motu neceſſe ē vt illđ ꝓhibēs ſit aut qeſcēs aut motū. ſi autē qeſcens reuertet̄ qđ ſup ipſum in hoc quieſcēte vtꝝ nāliter quieſcat aut violente. ſi nāliter: ergo in rebus grauibus ponūt quies nālis ⁊ motus nālis: qm̄ hoc ꝓhi-

bens quū fuerit poſitū quieſcēs nāliter in aliquo loco. D
poſitū fuerit extra ipſum neceſſario mouebit̃ ad ipm̄ nāli
ter. ſi igitur dixerit ꝙ eſt quieſcēs violente continget ei illō
quod accidit in quiete terre: 7 eſt q2 indiget quieſcente: 7
hoc intendit quū dixit: inducemꝰ ſermonē ſup ipſuȝ. ſ. ad
uerſarium. D. o. 7 dicamus ꝙ res pura quieſcēs: aut nālit̃
quieſcit: aut mouebit̃ in infinitū: 7 hoc intelligit̃ duobus
modis: quoꝝ vnus eſt ꝙ ſi hoc nō poſuit ꝙ ſecūdū q̄eſcēs
qō eſt pͥmū in veritate eſt quieſcēs nāliter ꝯtinget ei vt i
eo ſit potentia ad motū infinitū quod impoſſibile eſt: 7 ſȝ
hoc nō vocant ipſum pͥmū niſi q2 ē cauſa quietis. ſed q̄a
iſte ſermo impoſſibilis eſt vt dicat̃ in pͥmo quieſcēte. ſ. i
tota terra: 7 poſſibile etiā vt dicat̃ in ꝓhibente motꝰ ſicut
ipſe poſt dicet dignius ē vt ſi intentio ſermonis eius. ſ. vt
moueant̃ in infinitū. ſ. vt ita ꝓcedat̃ in infinitū. i. vt q̄eſ-
cēs ſcd̄ȝ prohibēs a motu quieſcēs pͥmum indiget tertio
quieſcente qō ꝓhibeat etiā ipſum a motu: 7 tertiū etiam
indiget quarto: 7 quartū quinto: 7 ſic in infinitū: 7 ſequit̃
ex hoc vt inueniant̃ corpora quieſcētia ifinita. Et qū dixit
impoſſibile quod ſequit̃ a poſitione ꝓhibētis terrā q̄eſcē
tis: incepit dicere etiaȝ impoſſibile qō ſequit̃ ſi ponat̃ ꝓhi
bens motū: 7 dixit: ſi igit̃ pͥmū ꝓhibens ſemper mouet̃
ſicut dixit Empedocles ꝙ terra eſt quieſcēs ꝓpter diuiſio
nem. i. ſi igit̃ ꝓhibēs terram ne moueat̃ fuerit res mota:
vt Empedocles. o. ꝙ fortitudo motus orbis 7 aeris circu
laris quē appellauit turbinē eſt cā ſtatus terre continget
ſi poſuimus ꝙ motus circularis 7 turbo nō ē ut terra na-
turaliter moueat̃ in infinitū. 7 quū finis motus recti infi-
niti nō eſt 7 motus recti nō ſunt: niſi ꝓpter fines coꝝ: ne-
ceſſe ē vt motus qui nō hȝ finē nō ſit oio. ſ. ꝙ nūq̄ incipi-
at eſſe: qm̄ ſicut dixit Ariſ. i alio loco ꝙ ſi impoſſibile erit
vt inueniat̃ hō in longitudine cāpi impoſſibile ē ut incipi
at generari: 7 hoc intēdebat quȝ dixit: ſi igit̃ mouet̃ quū
impoſſibile ſit vt moueat̃ in infinitū 7c̃. i. ſi incipit in mo-
tu qui ē infinitus: 7 impoſſibile ē vt moueatur in infinitū
neceſſe eſt vt iſtud qō impoſſibile ē eſſe vt incipiat eſſe: 7
nihil qō eſt impoſſibile ut ſit: incipit eſſe. 7 q2 Ariſ. negle-
xit nominare ꝯn̄s ꝓpter deſtructionē eius: quū dixit: 7 ni
hil qō impoſſibile ē vt ſit erit. 7 ſi nominaſſet ipſum ꝯn̄s
legeret̃ ita: ſi poſſibile eſt vt aliq̄d incipiat ſm̄ hūc moduȝ
motus moueri: quȝ impoſſibile ē vt moueat̃ in infinitum
neceſſe ē ut aliquid qō impoſſibile ē ut ſit incipiet genera
ri: ſed oē qō impoſſibile eſt ut ſit nō erit. i. nō incipiet fieri
7 hec ē eadē demōſtratio quā dixit in vltimo. v. phyſicoꝝ
D. o. 7 ſi ita ſit 7c̃. i. 7 ſi he demōſtrationes ſint ſm̄ ꝙ nar-
rauimus: neceſſe ē vt oē corpꝰ habeat locū in q̄ q̄eſcat: qū
impoſſibilē ē vt moueat̃ in infinituȝ. 7 motus nālis eſt ad
illum locū: 7 quies naturalis in illo loco.

Propter qō 7 Leucippo 7 Democrito di
cētibꝰ ſemp moueri ꝑma corpa in vacuo 7 ifini
to dicēdū quo motu: 7 qs ſm̄ nāȝ ipſoꝝ motus
Si. n. aliud ab alio mouet̃ violētia elemētoꝝ: ſȝ
7 ſm̄ nāȝ: neceſſe quendā eē motū vniuſcuiuſcū
qȝ ꝑter quē violētꝰ eſt: 7 oportet ꝑmū mouentem
nō vi mouē: ſȝ ſȝ nāȝ. infinitū. n. ē ſi ñ aliq̄d ē ſm̄
nāȝ mouēs ꝑmū: ſȝ ſemp pꝛiꝰ motū vi mouebit.

Volumꝰ mō ꝯdicere Leucippo 7 democri
to q̄ dicūt ꝙ pura corpa ſemp mouent̃ i vacuo
7 in nihilo infinito. dicamꝰ ergo eis q̄ cā mouet
corpa: 7 quē motū hn̄t nālē: qm̄ ſi qōlibet illoꝝ
corpoꝝ nō mouet̃ niſi a motu alterꝰ corporis:
tūc motus elemētoꝝ erit violētus: 7 ſic neceſſe ē
vt qōlibet eoꝝ corpoꝝ habeat motū nāleȝ pret̃
motū violētū: 7 pret̃ motū corpori ꝑmi: qm̄ cor-
pus pͥmū motū nullū corpꝰ mouet violente: ſȝ
nālit̃: qm̄ ſi corpus ꝑmū nō mouet corpꝰ motu
nāli: tūc motꝰ eēt infinitū. qōlibet. n. corpoꝝ mo-
uebit̃ violēte ab alio corpe: 7 ipm̄ mouebit aliō
corpꝰ etiā violēte: 7 ſic in infinitū qō ē ipoſſibile.

20 Quȝ declarauit ꝙ oē corpus nāle habet motū nālē
voluit deſtruere ſermonē dicentiū ſiue ponentiū motum
innālem ante nālem. 7 q2 iſti ſunt ſm̄ duas ſectas: quaruȝ
vna eſt Leucippi 7 Democriti: qui dicūt ꝙ ptes indiuiſi-
biles mouent̃ in vacuo motu infinito eterno. Secūda eſt
Platonis qui dicit ꝙ quatuor elemēta mouebant̃ anteq̄
mūdus eſſet motu circulari. D. quū deus fecit mūdū in-
duxit ea in ordinē: incepit ꝯdicere ſecte pͥme: 7 dixit vo-
lumus mō ꝯdicere 7c̃. 7 intendit ꝑ corpora pͥma partes
indiuiſibiles: 7 vocauit eas pura: q2 apud eas ſunt elemē-
ta reꝝ: 7 intendebat per nihil nō eſſe. vacuū. n. eſt ꝑuatio
corpoꝝ infinita. 7 nulla differentia eſt inter hāc opinionē
7 opinionē Platonis in hoc ꝙ ponūt motum innaturalē
priorem motu nāli: ſed differūt in hoc qō ponit Plato ꝙ
motus nō naturalis erat in preterito: tn̄ mō nō eſt. Leucip
pus aūt 7 Democritus ponūt ꝙ iſti motus in corporibus
indiuiſibilibus ſemp fuit in preterito: 7 ita eſt mō. 7 q2 pͥ
ma corpora apud ipſos ſunt elementa reꝝ cōtinget eis vt
ſint priora rebus que naturaliter mouent̃. 7 q2 motꝰ coꝝ
eſt non nālis: continget eis vt motus violētus ſit prius nā
liter motu nāli quod ē impoſſibile. Et quȝ dixit opiniōes
coꝝ de motu corpoꝝ indiuiſibilium: incepit ꝯdicere eis
7 dixit: dicamus igitur eis que cauſa mouet 7c̃. i. dicamus
igitur eis ſi hec corpora ſint mota 7 mobilia: 7 non mo-
tum habet motorem: vt declaratum eſt in phyſicis. quis
ergo eſt pͥmus motor iſtoꝝ corpoꝝ. cōtingit. n. apud po
ſitionē motoris vt habeat motū nāleȝ. q̄s eſt ergo iſte mo
tus nālis 7c̃. dicit ꝙ neceſſe eſt ut querant̃ ab eis iſte due
qōes: incepit dicere quid eēt reſpondendū ſm̄ ipſos i mo-
tore: 7 dixit qm̄ ſi quodlibet iſtoꝝ corpoꝝ nō mouet̃: niſi
7c̃. 7 ſi dixerint ꝙ quodlibet iſtoꝝ corpoꝝ mouet̃ a motu
alterius corpis: neceſſe ē vt motꝰ illoꝝ corpoꝝ ſit nō nāl
cum eo ꝙ ſint elementa. 7 quȝ dixit ꝙ neceſſe ē eis pone-
re ꝙ corpa illa habeāt motū nālē: dedit cām in hoc: 7. o.
ꝓpter motū violētū 7 ꝓpt corpꝰ ꝑmū motū. i. 7 neceſſe ē
eis ponē motū nālē ꝓpter duas cās: quaꝝ vna ē q2 motꝰ
violētꝰ nō inuenit̃ in aliq̄ niſi poſt motū nālē. Et ſecūda ē
ꝙ quȝ quoddā iſtoꝝ corpoꝝ mouet̃ ab alio neceſſe ē ut ꝑ
ueniat ad ꝑmū motorē q̄ ꝑ ſe mouet̃: vt declaratū ē i phy
ſicis: niſi fieret ꝓceſſus in infinitū. 7 quȝ dixit ꝙ neceſſe eſt
eis ponē ꝑmū motorē q̄ ꝑ ſe moueat̃: 7 etiā qū hoc poſue
rint neceſſe ē eis ponere hec corpa habē motū nālē. dedit
cām in hoc: 7 dixit: corpꝰ. n. pͥmū motū nullū corpꝰ mo-
uet 7c̃. i. 7 cā cū hoc ꝙ poſitū fuerit ꝙ iſta corpa hn̄t añ ſe
purā rē motā: 7 ꝑmū motorē ē ꝙ neceſſe ē ponē motū nā-
lē eis ē ꝙ res mota pura nō moueat aliqō corpꝰ: 7 ē mota
violent̃: ſȝ mouet ipm̄: 7 ē mota motu nāli. i. quȝ ꝑ ſe mo-
uet̃: 7 qō violēte mouet̃: mouet̃ ex alio. 7 apparet ꝙ nō i-
telligēdū ē ex ſuo ſmone ꝙ quȝ dixit ꝙ ꝑmo res mota nō
mouet aliqō corpꝰ violēte. i. nō mouet corpꝰ qō ex eo mo
uet̃ motu violēto: ſȝ nāli qm̄ pura res mota quȝ mouerit
aliqō extra ipm̄ nō mouebit ipm̄ niſi violēte: 7 iō ſermo
eiꝰ ē ſic legēdus: qm̄ corpus ꝑmo motū nō mouet aliqō: 7
ipm̄ eſt motū violēte: ſed mouet ipm̄: 7 ipm̄ eſt motū mo
tu nāli. aut dicamꝰ etiā ꝙ in corporibꝰ q̄ ſemp mouentur
a pͥmo moto nō dicit̃ ꝙ mouentur motu violēto in rei
veritate. mota. n. in cui veritate eſt vt aliqō corpus mo-
ueat alteꝝ corpus ab extrinſeco: ita ꝙ in nā illius corpo-
ris motoris nō ſit vt moueat illud qō ex eo mouet̃ ſemp
ſed in aliqua hora. motus aūt corpoꝝ q̄ ſemper mouent̃
a motu pͥmi corporis eſt ut motus elementoꝝ circulare
a motu celi: nō poſſumus dicere ꝙ ſit motus violentꝰ: q̄a
ſemper eſt: nec etiā poſſumus dicere ꝙ ē nālis: q2 ignis nō

moueť illo motu a principio exiſtēte in eo:⁊ ſere illud idē
dicimus in motu mēbrorū aīal' a primo moto qd̓ eſt ī eis
⁊ eſt calor naturalis:⁊ videť ꝙ ꝓpter hoc vocauit ipſum
nālem.motus.n.nō eſt ſemꝑ ſicut diximus.Et qū dixit ꝙ
qum poſuerit purā rem motā:neceſſe eſt eis ponere motū
nālem: incepit etiā dicere modū ex quo neceſſe eſt eis po
nere puram rem motā: ⁊ primū motorem:⁊ dixit qñiam
ſi corp' primū nō mouerit ⁊c̄.i.⁊ hoc fundať ſuꝑ ꝓpoſitō
nes:quarū vna eſt ꝙ omne motū habet motorem.ſecūda
eſt ꝙ oīs motor in loco eſt corpus.tertia eſt ꝙ corpus non
mouet niſi moueať.ſi igiť motū habuerit corpus a q̄ mo
uetur:⁊ illud corpus etiā aliud corpus a quo moueť:qum
non moueat niſi moueať ab alio:⁊ ſic in infinitū:neceſſe ē
vt inueniant corpora infinita contingentia ſe ⁊ motus infi
nitus:qm̄ motus in magnitudine infinita eſt infinitus.⁊ nō
different ſiue magnitudo fuerit infinita ſm̄ cōtinuitatem
aut ſm̄ ꝯtactū.Et oīa iſta declarata ſunt in.vij.phyſicorū
⁊ per hoc qd̓ dicit:ſi nō mouent corpus motu nāli intēdit
ſm̄ ꝙ apparet ꝙ primū corpus extrinſecū:qum fuerit mo
tum ꝑ ſe mouebit corpora inferiora.⁊ iam diximus motū
ex quo poſſibile eſt vocare iſtū motū nālem motū:⁊ ideo
dixit:quoniā quodlibet corporū ⁊c̄.quaſi igiť videť ꝙ om
ne quod mouet aliud:⁊ qum hoc ipſum moueť violente
qd̓ neceſſe eſt vt moueať illud aliud violente:⁊ oē qd̓ mo
uet aliud ⁊ ipſum moueť nāliter qd̓ mouet illud nāliter.
poteſt intendere per hoc ⁊ eſt magis apparens ꝙ cū mo
tor mouerit ⁊ ipſe moueť nāliter:neceſſe eſt vt motio eius
in alterū qd̓ moueť per ipſum ſit nālis: non quia illud qd̓
moueť ab eo mouetur nāliter:qm̄ hoc qd̓ dixit mouet ea
motu nāli:poteſt intelligi ⁊ referri ad actionē q̄ eſt inī mo
torem ⁊ ad motū:⁊ pōt referri ad motū illius rei mote.ſ.
primi motoris:⁊ poteſt referri ad motū eius qd̓ mouetur
ab eo.⁊ melius eſt vt mihi videť vt referať ad motionem
que ē actio primi motoris:qm̄ qum nāliter moueť vel mo
uet actio eius in alterū neceſſario erit nālis:⁊ qum motor
eius in altero fuerit nālis:⁊ ipſū fuerit motū:motio etiā
eius erit naturalis:⁊ hoc manifeſtum eſt ex ſuo ſermone
qm̄ qd̓libet corporū moueť ab alio corpe violente:⁊ mo
uet ipſū aliud corp' violēte:⁊ ſic in infinitum:qm̄ qd̓ vio
lēte moueť violēte mouet.ſ. motio ei' ī alterū erit violēte.

Idem aūt hoc accidere neceſſarium vtiqꝫ ſi
quēadmodū in timeo ſcriptū eſt ante factū eſſe
modū mouebanť elementa inordinate.Neceſſe
enim aut violentū eſſe motū:aut ſm̄ nām.Si au
tem ſm̄ naturā mouebanť neceſſe mūdū eē.ſiqs
attēdēs velit cōſiderare:tūc.n.primū mouēs ne
ceſſe mouere ſe ipſū motū ſm̄ nām.⁊ mota nō
violētia in ꝓprijs quieſcētia locis facere:quē qui
dem habēt nūc ordinē:que quidē grauitatē ha
bentia ad mediū:que aūt leuitatē habētia a me
dio:hāc aūt mūdus habet diſpoſitionē.

Et accidit hoc impoſſibile etiā neceſſario di
centi ꝙ elementa mouebanť antequā mūd' fuit
motu irregulari:vt dictū ē in timeo.dicam' igiť
ꝯdicendo ꝙ motus elementorū tūc aut fuit vio
lentus:aut nālis.ſi nālis neceſſario mundus fuit
tūc:⁊ hoc manifeſtū ē ei qui voluit intueri ī hoc
qm̄ ꝑmus motor mouet neceſſario:⁊ mouꝫ etiā
motu nāli:⁊ elementa q̄ moueť ſine violētia ſūt
quieſcētia in ſuis locis:⁊ ex eis fuit tūc iſte ordo
⁊ elementū ſuꝑ qd̓ ſunt elemēta.Sed dico ꝙ ele
menta grauia moueť naturaliter ad mediū:⁊
hec eſt diſtinctio ⁊ ordo mūdi modo.

21 Qum ꝯdixit dicentibus ꝑtes eſſe indiuiſibiles mo
dos in vacuo motu infinito: incepit mō ꝯdicere Platoni
in hoc qd̓ dixit ꝙ mūdus generatus fuit:⁊ ꝙ corpora ex q̄
bus eſt mouebanť ante ſine ordine.D.induxit ea deus ad
ordinem qum fecit mūdū:⁊ dixit:dicamus igiť ꝯdicendo
ꝙ motus elementorū ⁊c̄.i.ꝙ motus elementorū ex quibus
modo mūdus cōponiť:neceſſe ē vt ante cōpoſitionē mun
di eſſet:aut violentus:aut nālis:qum nullus mot' preter
iſtos ſit.Si igiť elemēta añ generationē mouebanť violē
te:neceſſario habuerūt tūc motum naturalē:⁊ ſi tunc ha
buerūt motū nālem:ergo mūdus fuit ⁊ eſt:qd̓ ē incōueni
ens.D.o.⁊ hoc manifeſtū ē ei qui fuerit ītuēs.i.⁊ hoc ma
nifeſtū eſt:qm̄ neceſſe eſt quꝫ elemēta mouebanť ante mū
dum:vt primus motor corū ſit mot' nāliter:ſicut diximus
ante ſuperius.D.o.⁊ elemēta q̄ moueť ſine violētia ⁊c̄.i.
neceſſe ē tūc quꝫ prim' motor elementorū inueniebať nāli
ter:vt illū ex eis qd̓ nō moueť ab iſto motore ſit quieſcēs
nāliter in ſuo loco nāli.iam.n.declaratū eſt ꝙ oē qd̓ mo
uetur a motore extrīſeco moueť violēte:⁊ oē qd̓ mouetur
violēte ē in illo loco quieſcēs nāliter.manifeſtū eſt ergo ꝙ
quꝫ ꝑmus motor elemētorū fuerit mouēs in loco ꝙ neceſ
ſe vt eēnt elemēta in illis locis q̄eſcētia nāliť dūmō motor
prim' nō mouerit ea:⁊ quꝫ tūc fuerit ꝑmus motor nāliter
⁊ elemēta que ab illo moueť ⁊ quieſcūt in illis locis nāli
ter neceſſe ē quꝫ ꝑm' motor dimiſerit illa mouē q̄ mouet
⁊ q̄ ſunt extrinſeca ab illis locis:vt moueanť nāliť ad illa
loca in q̄bus q̄eſcūt nāliť:dūmō ꝑmuſ motor nō mouerit
ea:⁊ quꝫ in illa hora fuerit ꝑm' motor nāliť ⁊ elemēta:q̄rū
quedā ꝑteſ moueť ab eo violēte:⁊ q̄dā q̄eſcūt nāliť ī ſuis
locis.neceſſe ē etiā quꝫ dimiſerit mouē ea q̄ mouet ex eis:
⁊ q̄ ſūt extrīſeca a ſuis locis vt reuertanť ad ipſa nāliť ⁊ q̄
eſcāt in eis:ſꝫ iſta ē diſpoſitio mūdi.mō igiť mūdus fuit in
illo tp̄e qd̓ ē incōueniēs.⁊ quꝫ.d.ꝙ quꝫ ꝯtingeret eis ponē
ꝑmō motorē elemētorū q̄ mouētur motu irregulari:neceſ
ſe eis ē vt in illo tp̄e ſit ꝑmū motū nāliť exiſtēs.ſ.corp' ce
leſte:⁊ vt q̄dā ꝑtes elemētorū moueant ab eo violente.ſ.
extrinſeco ſi talis mot' voceť violent'.⁊ q̄dā q̄eſcāt nāliť
ī ſuis locis.d.etiā hoc qd̓ ꝯtingit etiā eis ſecūdo:⁊ ē ꝙ que
dā corū moueanť nāliť ad ſua loca.Iſte.n.tres diſpoſitio
nes ſūt diſpoſitiōes ꝑtiū elemētorū in hoc mūdo.ſ.vt q̄dā
corū moueanť a ꝑmo moto:⁊ q̄dā q̄eſcunt in locis ſuis:⁊
q̄dā moueanť ad ſua loca:⁊ ſūt illa q̄bus accidit ꝙ gene
rata fuerūt extra loca ſua.quꝫ dixit duas diſpoſitiōes di
xit tertiā:⁊ dixit:ſꝫ dico ꝙ elemēta grauia ⁊c̄.i.⁊ vniuerſa
liť quꝫ neceſſe fuerit vt ꝑmū motū ſit.ſ.corp' celeſte:neceſ
ſe ē vt illic ſit ſurſum ⁊ deorſum:⁊ corp' graue qd̓ ad cen
trū nāliť moueť:⁊ leue qd̓ ad circūſerētiā:⁊ ē diffinitō mū
di mō:ſic ⁊ ordo ei'.⁊ poſſibile ē vt iſte ſmo ſit demōſtra
tio ꝑ ſe:⁊ pōt eē ꝑs demōſtratiōis ꝑdicte:vt nos dēmōſtra
uim':ſꝫ m̄ abſcindit ipſā ꝑ hanc cōiunctionē.ſ.ad demon
ſtrandū ꝙ iſte ſermo eſt contentus per ſe.

Adhuc aūt tm̄ quare vtiqꝫ aliqs vtrū poſſi
bile aut nō poſſibile erat mota inordinate ⁊ mi
ſceri talibus miſturis:quedā ex quibuſdā ꝯſtanť
ſm̄ nām ꝯſtituta corpora.Dico autē puta oſſa ⁊
carnes:quēadmodū Empedocles inquit fieri ī
amicitia.dicit.n.ꝙ multorum capita ſine ceruice
germinauerunt.

Et pōt aliquis querere ⁊ dicē ꝙ ſi elementa
tūc mouebanť motu irregulari:nō eēt poſſibile
vt ex motibus illis fuiſſet talis cōgregatio ex q̄
fuerint corpora nālia.dico ut magnitudo ⁊ cor
pus:neqꝫ qd̓ dicit Empedocles ꝙ amicitia con
gregat elemēta adinuicē:⁊ ex hoc fuerūt multa
capita ſine collo.

22 Hec eſt ſm̄ ꝙ apparet alia conditio a predicta:⁊ ē ꝙ
ſi ante generationē mūdi mouebanť elemēta irregulariter
neceſſe eſt ut iſte motus eis eſſet ſm̄ ꝙ ſunt elemēta.ſ.eſſet
eis motus ſubſtantialis:⁊ ſi ita eſſet nō haberet naturam

recipiendi a primo motore hūc ordinē: qūm illud qḋ habet naturam tarēdi ordine impoſſibile ē ut recipiat ordinem: ⁊ hoc intendebat qūm dixit nō eſt poſſibile ex motibus illiſ ⁊c̄. i. ꝙ ſi ex naturis eoꝝ mouebant̄ ꝑ ſe motu irregulari nō eſſet poſſibile ut ex motibus eoꝝ fuiſſet iſta congregatio. corpora. n. facta ex ꝯgregatione elementoꝝ non fiūt niſi q̄ꝛ elemēta mouent̄ eſſentialiť motu ordinato. ⁊ ſi habuiſſet nām tarēdi ordine ⁊ veniēdi ad finē terminatum: nō eſſet poſſibile eis in aliq̄ hora ad finē terminatuꝫ ut moueant̄ qḋ eſt generatio. ⁊ ſiľr Empedocli accidit: qm̄ ſi elemēta nō habuiſſent nām ut cōgregent̄ nō congregarent̄: ⁊ ex eis fierent capita ſine collis: ⁊ colla ſine capitibus. dixit etiā ſi quodlibet ſiľe eēt cōgregatū a ſuo ſiľi vt eſſet poſſibile ut amicitia faceret hoc. Themiſtius aūt explanauit hūc locū ſic ꝙ Ariſ. vult demanſtrare ꝙ etiā contingit eis hoc qḋ contingit prime ſecte. ſ. ꝙ mūdus fuit anteꝗ̄ fuit alio mō a ꝑdicto: ⁊ dixit ꝙ qūm intrauit Ariſ. in ſermonē dimiſit nobis vt cōpleremus ipſum: ⁊ quē debemus querere ab eis: vtꝝ ſit poſſibile in iſtis motibus ſine ordine ut ꝯgregent̄ adinuicē ſm ꝯuenientiā: ⁊ admiſceantur tali admiſtione nāli modo. ſcꝫ que miſtio qūm fuerit ꝓueniat animal aut planta. ⁊ dixit Empedocles in amicitia ꝙ in primo fuerūt capita ſine collis: ⁊ alia membra per ſe. D. congregabantur: ⁊ ex illa cōgregatione fuerunt animalia: ⁊ alia entia. aut impoſſibile eſt ut admiſceantur tali admiſtione: ⁊ dixit: ⁊ qūm Ariſ. ꝑuenit ad hūc locum tacuit ut nos compleremus: qm̄ ſi poſſibile ē vt admiſcerent̄ tali admiſtione: ergo plante ⁊ alia animalia inueniebantur ante mundū: ⁊ iſta ſunt ptes mūdi: īmmo mūdus completus ordinatꝰ: qm̄ eſſe pǐs eſt ligatū cū toto: ⁊ intendit: ⁊ ſi impoſſibile eſt ut admiſcerent̄ tali admiſtione: tunc motus eorum non fuerunt non terminati in infinitū ſed ordinati: q̄ꝛ impoſſibile ē ut trāſferant̄ ab eo ſm ꝙ ſunt: ⁊ ſi nō nihil ꝓhiberet in hoc mō admiſtionis vt motus coꝝ eſſet ſine ordine. motus. n. nō terminatꝰ nō habet aliquā ptem localem ꝓhibitā. Et abbreuiatio iſtiꝰ ſermonis eſt ꝙ debemus dicere ꝙ motꝰ irregulares īpoſſibile eſt ut recipiant per ſe caſum in aliq̄ hora ordinē exiſtentē mō. ſ. ante mūdum in tēpore qḋ fuit ante mundūꝫ infinitū. ⁊ ſi hoc fuit poſſibile: ergo mūdus fuit antequaꝫ fuit. ſi igitur dixerūt ꝙ hoc eſt impoſſibile eis: dicemus neceſſe eſt ut ſint ordīati ⁊ irregulares. Intentio. n. īnordinationis eſt ꝙ ſit impoſſibile recipere aliquā formam: ⁊ iſte ſermo eſt difficilis ad intelligendū ex v̈bis Ariſ. ſm trāſlationem quā habemus. ⁊ explanatio nr̄a ē veriſimilior.

His aūt qui in infinito infinita mota faciūt ſiquidē vnū mouēs neceſſe vna ferri latione: q̄re nō inordinate mouebunt̄. Si aūt infinita mouētia ⁊ lationes infinitas neceſſe eſt. Si. n. finite ordo aliquis eſt: nō. n. ex nō ferri in idē īordinatio accidit: neqꝫ enim nūc in idem ferunt̄ oīa: ſꝫ que eiuſdem generis ſolum.

Volumꝰ mō ꝯ̄dicere dicētibꝰ ꝙ elemēta ſūt infinita: ⁊ ꝙ mouent̄ in infinitū. dicamus igit̄ ꝙ ſi motor eſt vnꝰ tm̄: motus etiā erit vnꝰ neceſſario ⁊ elementa nō mouent̄ motu irregulari: ⁊ ſi motores fuerint infiniti: motus etiā eſſent infiniti. ⁊ ſi motus fuerint infiniti elementa etiā neceſſario fuerūt ordinata: qm̄ oīa mouent̄ ad loca diuerſa ⁊ ſi ordinatio ⁊ inordinatō ſunt idē nō īueniemꝰ modo oīa elementa moueri ad eundem locum niſi que conueniunt.

23 Uult declarare in hoc capl'o ꝙ dicentibꝰ ꝙ ante mūdum fuerunt corpora infinita tpe infinito in vacuo mota in infinitum: contingit ut aliqua ordinatio fuiſſet ante ordinationeꝫ mūdi. ⁊ dixit volumus mō ꝯ̄dicere ⁊c̄. i. volumus mō cōtradicere eis demāſtrando ꝙ ꝯtingit ſm hūc ſermonē coꝝ ꝙ aliqua ordinatio fuit ante ordinē mundi nō quia vult deſtruere ſermonem coꝝ ſimplr̄. iam. n. deſtruxit ſermoneꝫ coꝝ in alio loco. D. d. dicamus igit̄ ꝙ ſi motor ⁊c̄. i. ꝙ ſi motor iſtoꝝ corpoꝝ indiuiſibilium fuerit eiuſdem nature ⁊ forme in oībus motus iſtaꝝ ꝑūum erit idem in ſpecie: ergo motus eaꝝ nō erūt diuerſi: neqꝫ conſequētes ſubſtātias coꝝ: ſed ꝯſequentes formas coꝝ. ⁊ q̄ſi vult demonſtrare ꝙ ordinatio erit in motibus coꝝ q̄uis motus coꝝ fuerint in infinitū qūm ſint idē ſpecie. D. d. ⁊ ſi motores fuerint infiniti ⁊c̄. i. ⁊ ſi motus de quo dixerūt ipſum eſſe infinitum eſt infinitꝰ: q̄ꝛ forme mouentiuꝫ ſunt infinite: ſpēs motuum tūc erunt infinite: ⁊ ꝓceſſus eorum erit infinitus. ⁊ hoc explanauit Themiſtius ſic. i. ⁊ ſi fuerint huiuſmodi etiam erunt ordinati: ⁊ narrauit ꝙ Alex. non dixit hanc explanationem: ſed dixit ꝙ diminutꝰ fuit ſermo ⁊ nō compleuit ipſum: qūm. d. ꝙ impoſſibile eſt ꝙ modi motuū ſint infiniti: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt ꝙ motus ſint infiniti. dixit Themiſtius ⁊ iſte ſermo eſt turpis. ſ. ut qūm aliquis poſuerit ſm poſitionem ꝙ motus eſt infinitꝰ inquirendo quid contingit ex hoc: dicat ꝙ ſequit̄ ex hoc vt motus nō ſit infinitus. hoc. n. eſt ſiľe: ac ſi diceret ꝙ ſi hoc eſt animal contingit ut nō ſit animal: ⁊ intēdit ut qui vult deſtruere aliquam poſitionē debet ꝯſiderare quid ſequitur ex illa poſitione: ⁊ ſi illud nō fuerit nō erit illud poſitum. U. g. ꝙ ſi hoc eſt aīal: ergo Tragelaphus: ſed nō eſt tragelaphus: ergo nō eſt animal. ⁊ etiā dixit ꝙ hoc qḋ dixit etiam Alex. nō fuit intētio Ariſ. in hoc ſmone. i. q̄ꝛ Ariſ. nō voluit deſtruere motus eſſe infinitos infinitaꝝ formaruꝫ ⁊ motus eſſe infiniti proceſſus: ſed intēdit ꝙ contingit eis dicere ꝙ aliquis ordo fuit ante ordinē mūdi. ⁊ intentio ſermonis Themiſtij eſt ꝙ hoc qḋ dicūt ꝙ corpora infinita indiuiſibilia mouebant̄ ante mūdum in vacuo motu infinito: ſi intēdūt ꝑ hoc qḋ dicūt motū infinitū: q̄ꝛ illa q̄ mouētur illo motu ſūt infinitoꝝ indiuiduoꝝ. ⁊ q̄ꝛ motꝰ cuiuſlibet illoꝝ indiuiduoꝝ ē infinitꝰ ſm ꝓceſſū. ſ. ad nullū fineꝫ ſi igit̄ iſta indiuiſibilia fuerūt eadē in forma: ꝯtīgit ut motꝰ coꝝ habeāt ordinē: quꝫ ſint idē in ſpecie. ⁊ ſi intēdebāt ꝑ ſuū ſmonē ꝙ motꝰ coꝝ ē īfinitꝰ: q̄ꝛ forme corpoꝝ pticularium infinitoꝝ ſm indiuiduū ſunt infinite: etiā ꝯtinget vt quꝫ motus ſint infiniti ſm formas ⁊ ꝓceſſuꝫ infinitū. ſ. ꝙ motꝰ coꝝ habeāt ordinē: ⁊ hoc ē aliq̄ ordinatio. diuerſitas enim ſpēꝝ motuū in hoc loco ꝯſequit̄ diuerſitatē ſpērum formaꝝ. ⁊ ſi intēdebāt quꝫ ponebāt eē infinitos motꝰ: quia indiuiſibilia priū corpoꝝ ſūt infinita: ⁊ forme coꝝ ſunt finite: ⁊ motus coꝝ in ſe ſūt finiti: hoc etiā erit valde ordinatū. iſta. n. ē diſpoſitio priū elemētoꝝ apud nos: ſiue fuerint paſita finita: aut infinita. ſ. ꝙ forme coꝝ ſūt finite: ⁊ ꝙ moueant̄ ad loca finita in ſpecie. q. igit̄ Ariſ. ſm hāc explanationē induxit aliq̇d. q. añtcedēs: ⁊ aliq̇d q̄ſi ꝯſequēs: ⁊ tacuit ꝯſequēs: ⁊ iō reſiſtit ei Alex. in ſuo ſmone: ⁊ putauit ꝙ debeat deſtruē motꝰ eē infinitaꝝ formaꝝ ⁊ terminoꝝ hoc. n. ipm̄ fuit poſitio apud Themiſtiū: aut potētia poſitionis: ⁊ hoc nō ꝯtingit Alex. ſermo. n. Ariſ. ſm Alex. cōtinet in ſe añtecedēs ⁊ ꝯñs ita ꝙ ſit dꝫ intelligi. ⁊ ſi intendebāt quꝫ dixerint motū infinitū: q̄ꝛ forme mouētes ſūt infinite in nūero: ⁊ infinite ī motiōe ī alteꝝ: ꝯtīget eis ut ſpēs motuū: ⁊ proceſſus coꝝ fuerint in infinitū: ⁊ hoc eſt īpoſſibile: ergo eſt impoſſibile ut forme illoꝝ corpoꝝ ſint infinite eo ꝙ motio in altero coꝝ ſit infinita. Themiſtius autem cōpoſuit potentiam ꝯſequentis in ſermone: quē ꝓpalauit Ariſ. eandē qūm potentia precedētis fuit cōſequens apud ipſum ablatū a ſermone ſuo. ⁊ qūm dixit Alex. ꝙ debebat deſtruxiſſe cōſequens: dixit ꝙ contingit ei ꝙ poſuit oppoſitum paſitiōis. ſ. oppoſitū ad cōſequens poſituꝫ ſermo. n. Ariſ. ſ. ꝙ ſi motus fuerit infinitus: ⁊ ꝓceſſus erūt

infiniti poteſt intelligi duobus modis. Quoꝝ vnus eſt: ⁊ hoc intẽdebant ꝑ ſermonem ſuũ ꝙ motus eſt infinitus: qꝛ motores coꝝ ſunt infiniti ſm formã: ⁊ quodlibet coꝝ eſt infinite motionis. in alteꝝ: contingit ut ſpecies mouentiũ ſunt infinite ⁊ proceſſus coꝝ ſit infinitus: ⁊ in hoc poteſt eſſe ut deſtruatur cõſequẽs: ⁊ cõcludat oppoſitũ pcedentis quoniã cõſequens ſm hanc explanationẽ eſt aliud a pcedenti. ⁊ poteſt intelligi etiam ⁊ ſi intendebant per ſmonẽ ſuum motum infinitũ: quia forme motuũ i hoc motu ſũt infinite: nulla differentia erit inter ponẽtem hãc poſitiõeꝫ aut ponẽtem ꝙ ſpecies motuũ conſequũtur ſpecies mouẽtium: ⁊ eſt aliqua ordinatio. ⁊ qum Themiſtius nõ intellexerit differentiã inter pcedens ⁊ cõſequẽs in ſmone Ariſ. dixit qꝺ contingit Alex. ꝙ ſi deſtruxiſſet cõſequẽs deſtruxiſſet ipſam poſitionem. nihil. n. eſt obiectio cõtra Alex. ſed tñ qꝺ Alex. reſiſtit Ariſ. nihil eſt etiã: qm̃ ſi fuerint ſm explanationem Alex. tunc Ariſ. nõ diminuebat o ſmone niſi deſtructionẽ conſequentis tñ. ⁊ multotiẽs fecit Ariſ. hoc cõſiderando ꝙ audiens intelliget ſicut diminuit multas ꝓpoſitiones manifeſtas ꝑ ſe: que igitur diminutio cõtinget in hoc Ariſ. niſi Alex. cõmunicet cum Themiſtio. Intentio Ariſ. in hoc ſermone ſuo qum fecit eis coniungẽ iſtos tres modos. ſ. ut ordinatio aliqua ſit ante ordinationem: qm̃ ſm hunc modum concedit eis Ariſ. motus eẽ infinitos in ſpecie: ⁊ infinitos i proceſſu. Videť igiť ꝙ Alex. reſiſtit ipſi ſuper hoc ꝙ concedit eis hoc qum poſſet: ut ñ concederet. Et ideo melius eſt intelligere ſuũ ſermonẽ: ita ꝙ nõ cõcedat eis ſecundã diuiſionẽ triũ diuiſionũ: ⁊ hoc nõ deſtruit ſuã primã intentionem: ⁊ eſt ut cogeret eos dicere ꝙ aliqua ordinatio ẽ ante ordinationẽ: ſicut exiſtimauit Themiſtius. Ariſ. n. poteſt dicere eis hoc quod dicitiſ ꝙ ptes infinite habẽt motũ infinitũ. aut dicitis hoc ꝙ ille partes ſunt infinite: lꝫ motor ſit vnus in forma: aut pluref ſed infiniti ⁊ motus etiam infiniti: aut intendũt ꝙ partes ſunt infinite: ⁊ motores finiti: ⁊ motus infiniti: aut vnꝰ: aut plures infiniti. prime igitur iſtaꝝ diuiſionũ cõtingit ut ordinatio ſit ante ordinationem. due aũt diuiſiones reliq̄ ſunt falſe: ⁊ qum pura diuiſio remanet: continget vt ordinatio ſit ante ordinationem. ⁊ hanc cõcluſionẽ intẽdebat ⁊ qum hoc deſtruxit motus infinitoſ eſſe in ꝓceſſu ⁊ ſpecie: ⁊ ſm hoc nõ intendit deſtruere motũ eſſe infinitũ: aut partes eſſe infinitas. ſed conceſſit hoc eiſ aliquo mõ: ⁊ fecit eis contingere: ut ordinatio ſit ante ordinationẽ. ⁊ apparꝫ ex iſtis omnibus ꝙ opinanť illas partes infinitas eẽ in eadem forma. ⁊ intendit per hoc qꝺ dicunt ꝙ motus ẽ eaꝝ infinitus vt videtur intẽdũt vt mihi videť: quia ſunt apꝺ eos infinitoꝝ indiuiduoꝝ: ⁊ qum ita ſint cõtingit eis neceſſario: ut motus eaꝝ ſint eiuſdem ſpeciei: ⁊ ad eundẽ locum. ⁊ iſta eſt diſpoſitio partium eiuſdem elementi apud nos. ſ. eiuſdem in forma ſunt: ſicut ptes ignis ⁊ terre: ⁊ iõ videtur mihi ꝙ Ari. qum narrauit de eis i prima diuiſione. ⁊. d. ⁊ quod moueť in infinitũ: intendit ꝙ motus eorũ eſt infinitus: quia infinite ſunt in numero: non qꝛ qꝺlibet coꝝ mouetur motu infinito: ⁊ ideo dixit poſt: dicamꝰ igiť ꝙ ſi motor fuerit vnus tñ ⁊c. i. ſi motor iſtaꝝ partiũ quarum motus eſt infinitus: quia ſunt infinite in numero fuerit vnus in forma: continget ut motus eaꝝ ſit idem in ſpecie ⁊ ad eundem locum: ⁊ ſic motus eaꝝ habebũt ordinationem quã modo habent. ⁊ nulla dr̃ia erit inter hãc diuiſionem ⁊ diuiſionẽ tertiam. ſed in tertia poſuit formã in q̄ iſte partes mouenť plures: ſed finitas. in hac aũt vnam. ⁊ vniuerſaliter apparet ex hoc ſermone ꝙ diuidit ſmonẽ in tres diuiſiones: ⁊ deſtruxit ex eis mediã: ⁊ fecit eis contingere in duabus: ut ordinatio ſit ante ordinationẽ. Themiſtius aũt opinať ꝙ fecit eis in tribus cõtingere: ut ordinatio ſit ante ordinationẽ: et hoc eſt manifeſtum ſui ſmonis apud me. tertia aũt diuiſio ẽ quã dixit poſt ſecundam in qua eſt diuerſitas ut intendebat ꝑ iſtã deſtructionem aũt facere ꝯtingere eis in ea iſtud qꝺ contingit eis in duabus diuiſionibus reliquis. ꝙ aũt idẽ intendebat qꝺ in rebus reliquis videtur per hoc qꝺ dicit: Si igitur motus fuerint infiniti neceſſario elementa erũt ordinata: qm̃ omnia mouẽtur ad loca diuerſa. diuiſio naturalis in hac poſitione ꝑuenit ad quatuor. Iſte. n. ptes infinite aut forme eaꝝ erũt finite: ⁊ motio eaꝝ finita: ⁊ hec eſt diſpoſitio reꝝ nãlium ſm rei veritatem: ⁊ hoc eſt tertiũ cõdiuidens diuiſiones Ari. ſecundũ aũt diuidẽs eſt ꝙ forme eaꝝ mouẽtes ſũt infinite: ⁊ motio infinita. ⁊ hoc cõdiuidens eſt oppoſitũ primo pfecto naturali ordinato: ⁊ hoc ideo fuit dubitatũ de eo: vtꝝ contingat eis in hoc ſermone: ut ordinatio ſit añ ordinationẽ. Themiſtius aũt intelligit ꝙ Ariſ. nõ induxit ipſum niſi vt ꝯtingat eis hoc. Alex. autẽ intendit ꝙ non induxit ipſum niſi vt deſtrueret ipſum. vnum autem duorum condiuidentium que ſunt inter duo oppoſita eſt ꝙ forme iſtaꝝ ptium que ſunt mouẽtes eas ſũt finite ⁊ motio finita: ⁊ hoc ẽ primũ ꝯdiuidens ſm ꝙ explanauimus ſermonẽ Ariſ. ⁊ eſt ꝓpinquus nãli: ⁊ ideo exiſtimať ꝙ induxit ipſum ut ꝯtingat eis ꝙ ordinatio ẽ prior ordinatiõe. Quartũ vͦo qꝺ induxit ẽ ut forme iſtaꝝ ptiũ ſũt infinite: ⁊ motio ſit infinita. ⁊ exiſtimať ꝙ Ariſ. tacuit hoc ꝯdiuidẽs aut qꝛ collocať apud ipm̃ in ꝯdiuidẽte in quo intendebat dicere ꝙ ꝯtinget eis dicere: ut ordinatio ſit ante ordinationem: aut ꝙ collocať ſub ꝯdiuidẽte in q̄ intẽdebat deſtructiõeꝫ ſm illũ q̄ dicit ꝙ ꝑ quãdã iſtaꝝ diuiſionũ intẽdebat deſtruẽ ſi debeat intẽdere ꝑ eas deſtructionẽ ſm alteram duaꝝ explanationũ Alex. D. d. Et ſi ordinatio ⁊ nõ ordinatio ſint ⁊c. i. ⁊ ſi ordinatio ⁊ nõ ordinatio eẽnt idẽ: poſſibile eẽt vt oĩa mouerenť ad eundẽ locũ: ⁊ nõ mouerẽt ad ipm̃. ⁊ nos videmꝰ ꝙ nõ moueť ex eis ad eũdẽ locũ niſi ea q̄ habẽt eandẽ formã: ⁊ hoc intendebat qum dixit: niſi q̄ ꝯueniũt. ⁊ dixit hoc qꝛ demõſtratio eiꝰ fundata ẽ ſuper hoc ꝙ ordinatio ẽ oppoſita nõ ordinationi. ⁊ qꝛ aliq̄ſ põt ꝯdicere ei in hoc induxit hũc ſermonem.

Adhuc aũt inordinate nihil ẽ aliud q̄ꝫ pter nãm. Ordo. n. ꝓpria ſenſibiliũ nã ẽ. Sꝫ adhuc ⁊ hoc incõueniẽs: ⁊ ipoſſibile infinitũ inordinatũ habere motũ. ẽ. n. nã illa reꝝ q̄lẽ hñt pˡura et plurimo tpe. accidit. n. ipſis ꝯriũ inordinationeꝫ quidẽ eẽ ſm nãm. ordinẽ aũt ⁊ mũdũ pter nãm quãuis nihil ut ꝯtingit ſit coꝝ que ſm nãm.

Et etiã ꝯdicimꝰ eis: ⁊ dicamꝰ ꝙ iſtud qꝺ nõ hꝫ ordinẽ neq̄ꝫ diffinitionẽ: eſt illud qꝺ ẽ ex nãꝫ diffinitiq aũt eſſentialis in ſenſibilibꝰ ẽ nã. ⁊ dicamus etiã ꝙ impoſſibile ẽ vt infinitũ habeat motum nõ diffinitũ: qm̃ nã reꝝ eſt illa q̄ eſt in pluribus illaꝝ reꝝ: ⁊ in plurimo tpe. ponať ergo contrariũ ei ſup qꝺ ſunt res. modo dico ut illud qꝺ eſt nõ ordinatũ ⁊ nõ diffinitũ ſit nãle: ⁊ nãle ⁊ ordinatũ ſit nõ nãle. Et nos nõ videmus aliquod naturale qꝺ fiat caſu: ita ꝙ ſic ſit.

24 Vult in hoc ſmone etiã ꝯdicẽ Pla. in hoc qꝺ dixit ꝙ res mouebãť añ mũdũ motu iordinato tpe infinito. ⁊ poſuit duaſ ꝓpoſitiões ꝯcedẽdas: ⁊ ſũt ꝙ ñ ordinatũ ⁊ ñ diffinitũ eſt non naturale. ⁊ ꝙ ordinatio ⁊ diffinitio eſt res naturalis exiſtens in ſenſibilibus. D. d. ⁊ dicamus etiã ꝙ impoſſibile eſt ⁊c. i. ⁊ qum poſitũ eſt ꝙ nõ ordinatio eſt extra naturã: dicamus ꝙ manifeſtũ eſt ꝙ impoſſibile eſt: vt aliquid indiffinitũ ⁊ inordinatum ſit in tpe infinito: ut poſuit Pla. qꝛ qum res exiſtentes in maiori ſubiecto ⁊ in maiori parte temporis ſunt naturales tñ: dignius eſt vt res naturales exiſtant tempore infinito. D. d. ponať igitur tunc ⁊c. i. contingit igitur ex hac poſitione ut res que ſunt

modo ſint in ꝯria diſpoſitione illi quā habent.i. ꝙ quum poſitū eſt ꝙ illa que non habent principiū in tempore: ſꝫ ſunt inordinata ſunt naturalia. ꝯtingit in rebus que ſunt modo: ut ſint e contrario ſue diſpoſitioni. D. incepit declarare hoc: ⁊ dixit. dico ꝙ illud quod eſt nō ordinatū ⁊ nō diffinitum ſit naturale ⁊c̄.i. continget huic poſitioni: ut ea que nō habent ordinem neqꝫ diffinitionem ſint naturalia quia fuerūt in tempore infinito. ⁊ ꝙ habentia ordinem ⁊ oia ſenſibilia ſint non naturalia: qꝛ ſunt in tēpore finito. D.d. ⁊ nos nō videmus aliqđ naturale factū caſu.i. ⁊ contingit ex hoc ut res ſenſibilis ſit non naturalis: quia nihil videmus cuius diuiſio ſm ſuam diſpoſitionē naturalem ſit minor q̄ ſm non naturalem. U.S. quia ſanitas eſt naturalis: ⁊ infirmitas nō naturalis: neceſſe eſt ut temp' ſanitatis ſit maius tempore infirmitatis. ⁊ quum ita ſit neceſſe eſt ut omnia entia ſint in hoc eſſe nō naturalia: ⁊ ante hoc eſſe non fuerunt in diſpoſitione naturali. ⁊ intendebat per caſum tempus minus: quoniā quum illud qđ caſu ſit eſt in minori tēpore. accipit vnū verbū pro altero: quaſi igitur dicat: nihil videmus in diſpoſitione nāli cui' tempus ſit breuius: quoniam in diffinitione rei non naturali ita ꝙ poſſibile eſt credere ꝙ ita eſt in aliquo ente.ſ. ꝙ tpˢ ſui eſſe in diſpoſitione non naturali eſt longius.

Uidetur autē hoc ipſum ⁊ Anaxago. ſumē bene. ex immobilibus enim inchoat mundum facere. Tētant aūt ⁊ alij congregantes aliqualit mouere ⁊ ſegregare. ex diſtantibus autē ⁊ motis non rationabile facere generationē: propter quod ⁊ Empedocles pretermittit eā que in amicitia. neqꝫ.n. vtiqꝫ poterat cōſtituere celum ex ſegregatis quid cōſtruens. cōgregationē aūt faciens ꝓpter amicitiā. ex diſgregatis.n. conſtitutus ē mūdus elemētis. Jtaqꝫ neceſſariū fieri ex vno ⁊ congregato.

Et ſm hoc bene dixit Anaxagoras quum dixit ꝙ mūdus fuit generatus ex rebus nō mobilibus omnino. ⁊ multi hoies alij ſtuduerūt ⁊ laborauerūt ut facerēt generationē mundi ex reb' q̄ ꝑmo fuerūt ꝯgregate. deīn mouebanꝫ ⁊ ſegregabāt: ⁊ dixerūt ꝙ nō ē neceſſariū ꝙ mūdus fuit ex reb' mobilibus ſegregatis. ⁊ quum Empedocles iuuabaꝫ: hoc dixit eſſe ⁊ amicitiā ⁊ litē: ⁊ fecit eſſe generationē totius mūdi ex rebus ſegregatis. deinde ꝯgregabanꝫ ex amicitia: ut fugeret compoſitionē per motū: ⁊ ideo dixerūt ꝙ mundus fuit generatus ex vna re cōgregata: ſicut dixit ſuperius. deinde ſegregebatur.

25 Quum declarauit ꝙ neceſſariū eſt ut omne corp' nāle habeat motū naturalem: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt ut in aliq̄ tempore inueniatur corpus ſine motu naturali: ⁊ demonſtrauit impoſſibilia cōtingentia dicētes ꝙ ante generationem mundi erant res ſine ordine: ⁊ ꝙ impoſſibilia conſequūtur ponētes mundū eſſe generatum ex rebus que ante ſuā generationē erāt quieſcentes. laudauit ſecūdos ſup hoc: ⁊ dixit. ⁊ ſm hoc bene dixit ⁊c̄.i. Et ꝓpter hec īpoſſibilia conſequentia dicentes ꝙ mūdus fuit generatus ex rebus mobilibus: bene fecit qui dixit ꝙ mundus generatuſ fuit ex rebus quieſcentibus anteq̄ fuit: ut Anaxagoraſ dicens ꝙ res que fuerūt ante mūdum quieſcētes fuerūt tp̄e infinito in mixtione. D.d. diſtinguebantur ⁊ diuidebanꝫ ab intelligentia. D.d. ⁊ multi hoies ſtuduerūt ⁊c̄.i. ⁊ ꝓpt̄ hoc viſum eſt ꝙ homines qui in antiquo tēpore dicebāt ꝙ mundus fuit ex rebus congregatis quieſcentibus. D. mouebanꝫ ⁊ ſegregebantur. bene ſtuduerūt in ꝑſcrutatione de hac intentione quum perceperūt hoc impoſſibile qđ contingit dicenti ꝙ generatus fuit ex rebus mobilibus. ⁊ quia Empedocles fugere voluit conceſſionem eius ꝙ res mouebanꝫ ex ſuis naturis ante mundū: poſuit litē ⁊ amicitiam eſſe cauſas motuum fugiendo ne concedat ꝙ per ſuas naturas mouerentur ⁊ iuuabatur per hoc. Empedocles per amicitiam ⁊ litem.i. quum empedocles ꝑcepit hoc quod contingit dicenti ꝙ res ante mundū habebāt motū ex ſuis naturis. ⁊ impoſſibile fuit ꝙ ex eis generareꝫ mūdus niſi moueretur: tunc poſuit litem ⁊ amicitiā eē cauſas motuſ eoꝝ ante generationē mūdi ⁊ poſt. D. narrauit quomodo fecit hoc. ⁊ dixit: quum fecit generationem tot' mūdi ⁊c̄.i. ⁊ diximus ꝙ empedocles iuuabatur hac opinione in hoc ꝙ poſuit litem ⁊ amicitiaꝫ: quia dixit ꝙ mūdus fuit ex rebus que erant ante ſuā generationē ſegregate: ⁊ iſtum motū habebāt ex lite. D. mouebāꝫ ex amicitia adinuicem donec ex eis fuit congregatus iſte mūdus. ⁊ fecit hoc ne contingerent ei impoſſibilia que cōtingūt alijs: ⁊ ideo fugit conceſſionem.ſ. ꝙ motus exiſtit in rebus per ſe ante mundū: ſed attribuit motum liti ⁊ amicitie. D.d. ⁊ ideo dixerunt ꝙ mundus fuit generatus ex vna re ⁊c̄.i. ⁊ propter impoſſibilia cōſequētia dicentē ꝙ mundus fuit generatus ex rebus mobilibus dixerunt illi hoies.ſ. ante Empedoclem: ꝙ mūdus fuit generat' ex re que ante mūduꝫ fuit quieſcēs. D. ſegregebaꝫ illud vnū: ⁊ ex eo fuit mūdus factus. Et debes ſcire ꝙ dicenti mundū eē generatuꝫ ex rebus q̄ erant ante quieſcētes ꝯtingūt ꝯdicētes ſimiles ꝯdictionibus contingentibus dicēti mūdū fieri ex rebus mobilibus. Querendū ē.n. dicēte ꝙ mundus fuit ex reb' quieſcētib'. vtꝝ ille res fuerint quieſcētes nāliter aut violente. ſi violēte neceſſario habēt quietē nāliter. ⁊ ſi habēt quietem nāliter: ergo ⁊ motū nāliter. ⁊ quum hec duo habent neceſſe eſt ut mūdus ſit anteq̄ ſit. Loca.n. in quibus eſt quies nālis ⁊ motus nālis ſunt eadē numero. mundus ergo in q̄ exiſtūt hec loca ē idē numero: ⁊ hoc declaratuꝫ eſt vbi declaraꝫ ꝙ ſi loca nō eſſent eadē numero: cōtingeret ut nō eēnt motus nāliter ad ſuperius: neqꝫ ad inferius ⁊ tūc nō eēt: neqꝫ ſuperius: neqꝫ inferius niſi ſm ꝯpoſitionem nō nālē: ⁊ ideo ois qui poſuit mundū eē generatum ex rebus entib': ꝯtinget ei ut mūdus ſit anteq̄ ſit. ⁊ deꝫ antiqui ꝯuenerūt in hoc: quoniā impoſſibile ut ponaꝫ fieri ex reb' nō entibus niſi eſſet poſſibile ut nō eē ip̄m trāſmutaretur in eſſe qđ ē impoſſibile. ⁊ ē maxime ꝯ eos q̄ ponebāt leges. dicit Themiſtius. Dicētes aūt ꝙ mūdus fuit ex reb' nō ordinatis nō poſſunt fugē iſta impoſſibilia. ⁊ pōt hō dicere ꝯdicendo his ſmonib': qꝛ nō inducti erant ſm ꝙ oꝫ ꝙ nō intellexit ſermonē Platonis ꝙ mūdus ⁊ ordinatio fuerūt ex reb' nō ordinatis ſm rectitudineꝫ: q̄nia̅ hoc nō intelligiꝫ ex v̄bis ei': ſꝫ hoc qđ nos narrauim' mō ⁊ eſt nō ex ordine: ⁊ mūdo ꝑ ordinē ⁊ mundū: quoniam neqꝫ etiā ex ſenitate. Sed qꝛ inordinatū dꝛ duob' modis vt informatū ⁊ inordin. ⁊c̄: quoniā vtrūqꝫ dꝛ duob' modis: quoꝝ vnus demōſtrat ſeditatē ⁊ diſpoſitionē diuerſatā: ⁊ alius demōſtrat priuationē ꝑfectā ⁊ ſimpl'r nō ordinatā: ut quum dꝛ de aliq̄ hoie ꝙ nō ē ordinat' oio. Quēadmodū dꝛ nō formatū nō illud qđ ē formatū ſorā euidēti: ſꝫ illud qđ caret forma: ſicut aſſueti ſum' vocare māꝫ n̄ formatū. Jnordinatū igiꝫ de q̄ dꝛ ꝙ mūd' fuit ex eo: dꝫ intelligi ita ꝙ mūdus fuit ex mā carēte q̄litate q̄uis nō fuit q̄litate i aliq̄ tp̄e: q̄m nō quale ē ſm alteꝝ duoꝝ modoꝝ nō ordinatū: cū ordinatio ſit aliqua q̄litas: ergo nō quale ⁊ eſt nō ordinatū. iſta.n. eſt nr̄a opinio de eo: ex quo mūdus ⁊ ordinatio fuerūt: quoniā aut Plato ꝯcedit etiā ꝙ ordinatio ē prior nō ordinatiōe: ⁊ nāle ē priuſ nō nāli. manifeſtū eſt etiā ⁊ notū ex plurib' locis ſuoꝝ libroꝝ. ⁊ bene pōt homo perpendere hoc ex his que dixim': quoniaꝫ quum poſuit non ordinationē in malo. ⁊ oē diuinū eſt antiquum in ſua nā: ergo malum ſicut.d. non exiſtit ſicut.d.

in diuino: ſed in natura mortalium. ⁊ in eis que ſunt poſteriora. ⁊ oē enim quod fuit viuū ſm hunc modū poſſibile eſt primo vt ſit mortale. Et vt moriatur. ⁊ ī alijs locis etiā ꝙ mundus eſt eternus ſine fine: ⁊ ſine ordine. Non ḡ debemus inquirere de iſtis ſmonibus ſimpliciter. ſed quaſi eſſent dicti nō vniuerſaliter. Sermo aūt dicentis ꝙ nō ordinatio eſt prior ordinatōe non eſt verus ſimplr: neq̧ etiā ſmo dicentis ꝙ ordinatio eſt prior nō ordinatōe: quoniaꝫ in iſtis ꝑticularibus ordinatōe aliqua inordinatio ē prior. ⁊ vniuerſaliter oia ordinatio eſt prior inordinatōe. iſte. n. eſt ſermo Themiſtij quo defendit Platonem ⁊ contradicit Ari. ⁊ abreuiatio eius eſt. ꝙ non ordinatio dicitur duob' modis. quoꝝ vnus eſt nō eſſe. ⁊ alius diſpoſitio naturalis. ⁊ ꝙ Plato nō intendebat quū dixit. ꝙ mundus venit ex inordinatōe ad ordinationē: ex qualitate non naturali ad qualitatē nālem. ſed intendebat ꝙ venit ex priuatiōe qualitatis ad qualitatē. ⁊ hec ē diſpoſitio prime materie apd Ari. Eſt. n. non qualis carens forma eſſentialiter. ſed ē recipiēs formas. deinde dedit rōneꝫ ꝙ Plato opinatur hoc ex hoc ꝙ inuenitur in libris ſuis ex quibus videtur opinari ꝙ nāle eſt prius nō naturali: ⁊ ꝙ ordinatio eſt prior nō ordinatōe. D. induxit iſtos ſermones ex quibus intelligit hoc. deinde quaſi reſiſtit Ari. ſumit hoc qḋ dixit. ꝙ ordinatio eſt prior inordinatōe. ⁊ dixit ꝙ iſte ſermo nō eſt intelligēdus vniuerſaliter: quū ordinatio in indiuiduis eſt prior ordinatione. ꝑ iſta igitur defendit Themiſtius Platonē. Nos aūt diximus ꝙ ſicut ille ſermo quem narrauit Ari. fuit ſermo ipſius Platonis. ſ. ꝙ elemēta mouebantur aū generationē mundi motu inordinato: ⁊ irregulari. impoſſibile eſt vt ꝑ inordinationē ⁊ irregularitatem intelligatur intentio q̄ eſt priuatio alterius iſtorum duoꝝ moꝝ inordinationis vt Themiſtius dixit. motus. n. non eſt priuatio quū non ḋ aliquo dicitur ꝙ mouetur motu diuerſificato. neceſſario intendit ꝙ mouetur motu malo. i. inordinato. neq̧ hñte terminuꝫ ad quē terminetur. ⁊ hoc nō eſſet poſſibile vt hoc qḋ dixit Themiſtius intelligeretur ex eo niſi ſi dixiſſet ꝙ elementa venerūt ex inordinatione ad ordinem. Et nō dixiſſet motuꝫ. ſ. nō attribuiſſet ad ordinationē ⁊ inordinationem motui. Nomen. n. priuatiuū tria monſtrat: aut priuationē intentionis: quaꝫ demōſtrat nomen habitus. vt quū dicitur de ceco ꝙ eſt nō videns: aut diminutōem viſus: vt demōſtrat hoc nomen debilis viſus: aut malū viſum. ſ. vt videat phantaſmata. ſed iſta tria intelligenda eſſent ꝑ inordinationē. Quū aliquis igit dixerit ꝙ motus elementoꝝ ante fuit inordinat': nō poſſumus intelligere ex hoc priuationē motus. iaꝫ. n. dixim' ꝙ mouebantur: nꝫ enim poſſumus intelligere ꝙ mouebātur motu debili. motus. n. debilis eſt ex genere fortis. ſ. ꝙ ſunt idem ſpē: ⁊ non differunt niſi ſm magis ⁊ minus: ⁊ quū ita ſit non remanet vt intelligatur ex motu ordinato niſi motus nō naturalis. Etiam ſi ꝯceſſi fuerimus ei ꝙ intelligēdum eſt non ex ordinatōe priuatōem ordinationis. vt dixit Themiſtius. impoſſibile eſt vt intelligatur ex eo quod eſt nō ordinatū prima materia. vt iſti dicunt ſm opinionē Plato. neq̧ etiam ſm noſtram opinionem. non. n. eſſet poſſibile vt hoc intelligeretur ſm noſtram opioneꝫ: niſi ſermo eſſet ex quattuor elementis: non de oibus partibus mundi. corp'. n. celeſte non hēt naturam: quū non habeat contrariū. Plato aūt intendebat ꝑ hec omnia elementa ex quibus totus mundus fuerit generatus nō quedam. ⁊ etiam Plato nunq̄ ꝑcepit primā materiaꝫ: ⁊ nihil eſt etiam explanare ſuū ſmonem. ita ꝙ ipſe nō intendit ꝑ hanc prioritatem. niſi prioritatē ſm naturā. ⁊ ipſe dixit materiaꝫ eſſe priorē forma: non ſm tempus. Plato. n. poſuit tpꝰ eſſe generatum ⁊ factū: quū apud ipſuꝫ ꝯſequitur tpꝰ motum orbis. motus aūt orbis eſt nouus. hoc aūt qḋ reprehendit Ari. in hoc qḋ dixit ſimpliciter: ꝙ ordinatio eſt prior inordinatione: ⁊ non fecit dīam inter prius ſm naturam: ⁊ ſecundum tpꝰ. q2 ordinatio quoq̧ inuenitur etiā prior ſm tempus ordinatione in indiuiduo. ⁊ hoc eſt cum ſpeciebus generatis ⁊ generantib'. Forma. n. potētis prior eſt materia ſilr: tpe ⁊ natura. hoc aūt iaꝫ declarauit Ari. quū declarauit ꝙ actio eſt prior potentia ſm tpꝰ in talib' ſpeciebus. ⁊ hoc in alio loco.

Quodquideꝫ igitur eſt naturalis quidā motus vniuſcuiuſq̧ corpoꝝ que nō vi mouentur: neq̧ ꝓter naturā manifeſtum ex his. ꝙ aūt quedam habere neceſſariū inclinationē grauitatis ⁊ leuitatis ex his palam. moueri quidē enim inquimus neceſſariū eſſe. Si aūt nō habebit natura inclinationem qḋ mouet impoſſibile moueri: aut ad mediū: aut a medio. ſit enim qḋ quidem in quo. a. nō graue. quod aūt in quo. b. grauitatem habens. Feratur autē non graue eam que. g. d. quod autē. b. in equali tēpore eam que g. e. maius enim fert grauitateꝫ habens. ſi itaq̧ diuidat corpus habēs grauitatē: ut que. g e. ad eam que. g. d. Poſſibile enim ſic habere ad aliquid eaꝝ que in ipſo partium. ſi totū fertur per totam. g. e. partē: neceſſe in eodē tempore eam que. g. d. ferri. Itaq̧ equali fert nō graue ⁊ grauitatem habēs. quod quidē impoſſibile. eadem autē ratio ⁊ in leuitate.

Manifeſtum eſt igit ꝙ quodlibet corp' naturale ſimpliciter habet motum naturaleꝫ: neq̧ violentum: neq̧ extra naturā. Dicamus etiaꝫ ꝙ elementoꝝ hec quidē ſunt grauia: hec autem leuia. Iam enim diximus ſuperius ꝙ neceſſario elemēta mouent. Si igit res mota nō habuerit grauitatē nālem: impoſſibile ē ut moueat oīno: neq̧ a medio: neq̧ ad mediū. ſit igit corpus nō graue. a. ⁊ corpus graue. b: ⁊ moueat corp' nō graue ꝑ lineā. c. d. ⁊ moueat corpus graue ī illo tpe ꝑ lineā. c. b. mouet igit graue corp' in eodeꝫ tpe ꝑ ſpaciuꝫ maius q̄ corp' nō graue. ⁊ fecem' etiaꝫ ex corpe graui: ſm ꝓportionē. c. b. ad. c. d. poſſibile ē enim hoc facere: ⁊ hec ſit eius figura. Reuertamur igit ⁊ dicam' ꝙ ſi totum graue mouetur ꝑ totā lineā. c. b. neceſſariū ē ut ꝑs grauis moueat ꝑ totā lineā. c. d. in illo tpe. ſ. in quo moueat corpus nō graue. Sequit igit ut moueāt ꝑ vnū ſpaciū quod eſt impoſſibile: ⁊ iſte ſermo cōuenit parti leui.

26. Uult declarare in hoc capitulo ꝙ oē corpus naturale habet grauitatem: aut leuitatem. Et incepit primo dicere hoc quod iam declarauit ex fundamentis poſitis iſtius opinionis. ⁊ dixit. manifeſtum eſt igitur. ⁊c. i. manifeſtū ē igitur vt omne corpus naturale qḋ eſt exñs modo hēat motum naturalem non violentū. ⁊ ꝙ impoſſibile eſt vt aliquod tpꝰ veniat in quo corpus nō hēat motum naturalem. ſicut ipoſſibile eſt etiam vt aliquod tpꝰ fuerit huius preteritum. ⁊ quū hoc poſuit dixit. Dicamus igitur ꝙ elementoꝝ. ⁊c. i. quū declaratum eſt ꝙ omne corpus habet motū naturalem. dicamus ꝙ omne corpus nō mouetur niſi ſm ꝙ in eo exiſtit grauitas et leuitas. ⁊ ꝙ impoſſibile eſt ꝙ corp' nō graue: nꝫ leue moueatur motu recto naturali. ſ. a centro: aut ad centrū. D. incepit declarare hoc. ⁊ dixit. Iaꝫ. n. diximus ſuperius. ⁊c. i. ⁊ apparet hoc ex hoc qḋ declarauimus ꝙ quodlibet elementoꝝ mouetur motu nāli: quum fuerit extra ſuū motū naturalē. D. d. ſi igitur corpus motū non habuerit grauitatem nālem. ⁊c. i. dicamus igitur ꝙ ſi corpus qḋ naturaliter mouet ad inferius

nō habuerit grauitatē qua moueaꝭ hoc motu: ⁊ impoſſibile eſt ut moueaꝭ ꝺiō. D.o. ſi igiꝭ corpus nō graue ⁊c̄. i. ꝺmonſtratio eiꝰ eſt ꝙ ſi ſermo noſter eius qḋ ē ꝺē qḋ inferiꝰ moueꝭ nāliter nō moueꝭ niſi grauitate nō fuerit verus ſit verꝫ eius ꝯdictoꝛiū qḋ eſt ꝙ aliquod corpus lꝫ nō habeat grauitatē moueaꝭ ad mediū: ⁊ ſit. a. ⁊ ponamꝰ aliqḋ corpus graue. ſ. b. ⁊ ponamꝰ ꝙ corpꝰ nō graue pertrāſiit ſpacium. c. d. in aliq̄ tēpoꝛe: ⁊ ponamꝰ ꝙ graue corpꝰ in illo tēpoꝛe moueaꝭ a puncto. c. per illud idē ſpatiū: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ neceſſe ē ut moueaꝭ vſq; ad. d. ⁊ vltra vſq;. h. i. neceſſe eſt ut moueaꝭ per ſpatiū maius in illo tēpoꝛe ꝙ̄ corpus non graue. ⁊ manifeſtū ē per ſe ꝙ qum ꝺuo mota. ſ. graue ⁊ nō graue moueanꝭ in eodē tēpoꝛe. c. ad mediū: neceſſe ē vt graue moueaꝭ per maius ſpatium ꝙ̄ nō graue quꝫ habeat ꝺiſpoſitionē habet corpus graue cū eo qḋ ē minoꝛis grauitatis: ⁊ hoc intēdabat quꝫ ꝺixit: moueꝭ igiꝭ corpꝰ graue ⁊c̄. D.o. ⁊ ſecemus etiaꝫ ⁊c̄. i. ⁊ ſecemꝰ a graui corpoꝛe partē cuius ꝓpoꝛtio ſit ad ipſum. i. ad corpꝰ totū graue: ſicut ꝓpoꝛtio ſpatij per qḋ moueꝭ corpꝰ nō graue. ſ. c. d. ad ſpatiū per qḋ moueꝭ graue corpus. ſ. c. d. h. poſſibile. n. eſt inuenire hāc ꝓpoꝛtionē: vt ꝓbatū eſt in geometria. D.o. reuertamur igiꝭ ⁊ ꝺicamus ⁊c̄. i. ⁊ quꝫ totū corpus graue moueꝭ in illo tēpoꝛe poſito. a. c. ad. h. ⁊ ſecamꝰ a. b. ab eo ꝑtem cuius ꝓpoꝛtio ē ad ipſum: ſicut ꝓpoꝛtio. c. h. ad. c. d. per qḋ moueꝭ corpꝰ nō graue in illo tēpoꝛe: neceſſe ē vt illa ps corpoꝛis grauis moueaꝭ per illud idē ſpatiuꝫ ꝑ qḋ mouebaꝭ corpus nō graue. ſ. ſpatiū. c. d. in illo eodē poſito ꝙ eſt pars ſpatij. c. h. qm̄ quꝫ ꝺuo mota: quoꝝ ꝓpoꝛtio grauitatis vniꝰ ad alteꝝ ē ſicut ꝓpoꝛtio ſpatij ad ſpatium neceſſe ē ut ꝑtrāſeant ſpatiū in eodē tēpoꝛe. ponaꝭ ḡ corpꝰ graue linea. b. v. ⁊ ſecemꝰ ab ea ꝑtē. b. ꝫ. ita ut ꝓpoꝛtio eiꝰ ad tōtū corpus ſit ſicut ꝓpoꝛtio ſpatij. c. d. ad ſpatiuꝫ. c. h. ita. ſ. ꝙ ꝓpoꝛtio. b. ꝫ. ad. b. v. ſit ſicut ꝓpoꝛtio. c. d. ad. c. h. ⁊ ponaꝭ tp̄s in quo corpus nō graue ⁊ corpus graue mouenꝭ ꝑ ſpatiū. c. d. ⁊. c. h. tp̄s. g. igiꝭ erit ꝓpoꝛtio. b. ꝫ. grauis minoꝛis ad. b. v. graue maius: ſicut ꝓpoꝛtio. c. d. minoꝛis ad. c. h. maius: igiꝭ neceſſariū eſt ut. b. ꝫ. minus moueaꝭ ꝑ ſpatiū. c. d. minꝰ in tēpoꝛe in q̄ mouebaꝭ corpꝰ. b. v. maius per ſpaciū. c. b. maius: ⁊ tp̄s eſt. g. ſed in iſto eodē tēpoꝛe. ſ. g. mouebaꝭ corpus nō graue pe ſpatiū. c. d. ḡ per idē ſpatium ⁊ in eodē tēpoꝛe mouenꝭ ꝺuo mota: quoꝝ alteꝝ ē graue ⁊ alteꝝ nō graue: qḋ ē impoſſibile. Et hoc intendebat qum ꝺixit: igitur mouenꝭ per idē ſpatiū ⁊c̄. D.o. ⁊ iſte ſermo ꝯuenit corpoꝛi leui. i. ⁊ iſta eadē ꝺemōſtratione vtēdū eſt in ꝓbando ꝙ oē corpus qḋ a medio moueꝭ hꝫ leuitatē ⁊ ꝙ impoſſibile eſt ꝙ aliquod corpus qḋ nāliter mouetur a medio ſit ſine leuitate.

Adhuc aūt ſi erit aliqḋ corpus motū: neq; leuitatē neq; grauitatē hñs: neceſſe hoc vi moueri. qḋ aūt vi moueꝭ infinitū facit motū. Qm̄ eniꝫ quedā mouēs ꝟtus minꝰ ⁊ leuius ab eadē ꝟtute plꝰ mouebiꝭ motū. Sit qḋ quideꝫ in quo. a. non graue per eā que. g. e. qḋ aūt in quo. b. grauitatē habēs in equali tp̄e per eā q̄. g. d. ꝺiuiſo aūt grauitatē hñtem corpe ut q̄. g. e. ad eā q̄. g. d. accidet ablatū a grauitatē hñte corpe ꝑ. g. e. fieri in eq̄li tēpoꝛe: quoniā totū ferebaꝭ ꝑ eā que. g. d. velocitatē. n. habebit qḋ minoꝛis ad hoc qḋ maioꝛis: ut corpus maius ad minꝰ. eq̄le igiꝭ nō graue ferreꝭ corpus ⁊ grauitatē hñs in eodē tēpoꝛe: hoc aūt impoſſibile. Itaq; quoniā oi appoſito maioꝛeꝫ mouebiꝭ ꝺiſtēſionē nō graue i infinitū vtiq; mouebiꝭ. Manifeſtū igiꝭ ꝙ neceſſe corpus oē grauitatem habere aut leuitatē qḋ ꝺeterminatum.

Dicamꝰ etiā ꝙ ſi aliqḋ corpus inueniaꝭ motum: neq; graue neq; leue: neceſſe ē ut moueatur violente. ⁊ ſi moueaꝭ violēte: neceſſe ē ut motus eius ſit infiniꝰ qḋ eſt impoſſibile: qm̄ quꝫ oē corpus motū nō moueaꝭ niſi aliq̄ potētia: neceſſe ē vt corpus minꝰ aut leuius moueaꝭ in aiuſ ꝙ̄ corpus maius ⁊ grauiꝰ ex illa eadē potētia. moueatur igiꝭ corpus maius nō graue: ⁊ eſt. a. ꝑ lineaꝫ c. h. ⁊ moueaꝭ corpus graue qḋ ē. b. ꝑ lineā. c. d. in eodē tēpoꝛe. qum igiꝭ corpus graue ꝺiuidaꝭ i ꝺuo ſm̄ ꝓpoꝛtionē. c. h. ad. c. d. cōtinget tūc ut iſtud corpus qḋ ꝺiuiſum eſt ex corpe graui moueaꝭ ꝑ lineā. c. h. in illo tēpoꝛe in quo corpus nō graue ꝑ idem mouebaꝭ. totū. n. corpꝰ graue mouebaꝭ per lineā. c. d. erit igiꝭ ꝓpoꝛtio velocitatis motus corpoꝛis minoꝛis ad maius corpꝰ: ſicut ꝓpoꝛtio velocitatis maioꝛis corpoꝛis ad corpꝰ minus. ⁊ ſi ita ſit ꝯtinget ꝙ motus corpoꝛis non grauis: ⁊ moꝰ corpis grauis ſit idem ⁊ in eodeꝫ tp̄e: ꝺico ꝙ mouenꝭ ꝑ idē ſpatiū ⁊ in eodē tēpoꝛe: qḋ ē impoſſibile. Manifeſtū ē igiꝭ ꝙ oē corpus hꝫ grauitatē aut leuitatē neceſſario.

27 Qum ꝺeclarauit ꝙ oē corpꝰ nāle qḋ recte moueꝭ hꝫ grauitatē: aut leuitatē inquātū moueꝭ recte: incepit ꝺemōſtrare hoc. ſ. ꝙ oē corpus qḋ ē huiuſmodi ꝺꝫ moueri violente: ⁊ ꝙ moꝰ eius ē impoſſibilis ſm̄ hūc modū: ⁊ ꝺixit ꝺicamus etiā ⁊c̄. i. ꝙ ſi poſuerimus corpus qḋ recte mouetur ſine grauitate ⁊ leuitate: cōtinget vt nō habeat ꝑncipium mouens. grauitas. n. ⁊ leuitas ſignificant hoc ꝑncipiū ⁊ quia ꝺeclaratū eſt in ſexto phyſicoꝝ ꝙ oē motū habet principiū mouens: ⁊ ꝙ impoſſibile eſt: ut ſit aliquid mouens ⁊ motū eodē modo: neceſſe eſt ſi poſitū fuerit corpꝰ motū ſine mouente exiſtēte in eo ut mouēs ipſuꝫ ſit extrinſecum: quapropter mouebiꝭ violente. D.o. ⁊ ſi violēte moueaꝭ motus erit infinitus: qḋ eſt impoſſile. i. ⁊ ꝯtiget ſi violente moueaꝭ ut motus eius ab agente violentiā ſit infinitus. ꝺeinde ꝓpoſuit ad hoc ꝺeclarandū ꝓpoſitionē q̄ vtemur in hoc: ⁊ ꝺixit: quoniā qum oē corpus moti nō niſi ⁊c̄. i. ⁊ hoc ꝺeclarabiꝭ ex hoc qḋ ꝺico. Manifeſtū eſt. n. ꝙ quꝫ oē corpus nō moueꝭ niſi a motoꝛe ⁊ velocitas motus ſit ex augmento potentie motoꝛis ſup potentiā moti: manifeſtū eſt ꝙ qum aliquis motoꝛ mouerit aliqḋ corpus ꝑ aliquod ſpatiū in aliquo tēpoꝛe qḋ mouebit minꝰ illo moto in illo eodem tp̄e per maius ſpatium: ⁊ cōſequiꝭ hāc ꝓpoſitionem alteram: ⁊ eſt ꝙ ꝓpoꝛtio ſpatij ad ſpatiū ē ſicut potentie rei mote ad potentiā rei mote. ſ. vi potētie impedientis motorē. Et incepit ꝺeclarare hoc līis: ⁊ ꝺixit: moueaꝭ igitur corpus maius ⁊c̄. i. ꝺemonſtratio eius ꝙ ſi corpus nō graue nō moueaꝭ a motoꝛe corpoꝛe infinito. moueaꝭ igiꝭ motu finito: ⁊ ſit corpus nō graue. a. ⁊ ſpatiū finituꝫ quod pertrāſit ſit. c. h. ⁊ ſit corpus graue. b. ⁊ moueaꝭ ab illo eodē motoꝛe in illo eodē tēpoꝛe per aliquod ſpatiū ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ꝺebet moueri per minus illo ſpatio ſm̄ ꝓpoꝛtionē ꝑdictā. ſit igiꝭ pars lince. c. h. ſ. c. d. D.o. ergo qum corpus graue ꝺiuidaꝭ ⁊c̄. i. ⁊ ꝺiuidemus ex corpoꝛe graui partē ad quā ꝓpoꝛtio corpoꝛis ſit ſicut ꝓpoꝛtio ſpatij per qḋ moueꝭ corpus nō graue ad ſpatiū per qḋ mouetur corpus graue. ſ. ut ꝓpoꝛtio. a. ad illā partē ſit ſicut ꝓpoꝛtio. c. h. ad. c. d. ⁊ qum ita ſit accidit ſicut ꝺiximꝰ ut illa pars per quā ꝺiuiſimus moueaꝭ in illo tempoꝛe poſito ꝑ ſpatium per quod moueꝭ corpus nō graue. ſ. c. h. D. ꝺedit cauſam in hoc: totum. n. corpus graue mouebiꝭ ⁊c̄. i. ⁊ cā huius cōſecutionis eſt quoniā quia corpꝰ graue mouebaꝭ per minus ſpatiū quod ē. c. d. ⁊ motus corpoꝛis ꝺiuiſi ex eo ꝺeber eſſe velocioꝛ: ⁊ ꝙ ꝓpoꝛtio ſue velocitatis ad velocitatem ſit ſicut ꝓpoꝛtio totius ad partem: neceſſe ē cuꝫ ꝺiuiſerimus hanc partē ita ꝙ ꝓpoꝛtio totius ad ipſum ſit ſicut ꝓpoꝛtio ſpatij corpoꝛis non grauis: ad corpus ſpatij

corporis grauis pueniet ꝓportio velocitatis ptis ad velocitatem totius: ſicut ꝓportio ſpatij ad ſpatiū: ſed iam fuit ꝓportio ſpatij ad ſpatiū ſicut ꝓportio velocitatis corporis nō grauis ad velocitatem corpis grauis: continget ergo ex hoc vt velocitas ptis ad velocitatē totius ſit ſicut ꝓportio velocitatis corpis nō grauis ad ipſam ſuā velocitatē. ⁊ qū duo motus ſūt velocitatis q̄ꝝ eſt ꝓportio ad velocitatez eiuſdē motus ē eadē ꝓportio: neceſſe ē vt due velocitates ſūt equales. velocitas.n. corporis nō grauis ⁊ corpis qḋ ē pars maioris eſt eadem: q̄propter neceſſe eſt ut ptrāſeat in eodē tpe idez ſpatiū: ⁊ q2 oia iſta manifeſta ſunt ptrāſiuit ea: ⁊ hoc omne intendebat quz dixit: ⁊ ſi ita ſit: ↄtinget ut motus corporis nō grauis ⁊c̄. ⁊ eſt impoſſibile vt corpꝰ nō graue habeat equalē velocitatē velocitati grauis: q2 impoſſibile ē ut velocitas minoris ſit equalis velocitati maioris grauitatis: qum ambo moueant̄ ab eodē motore: ⁊ qum hoc ē impoſſibile: dignius eſt ut ſit impoſſibile eq̄litatem velocitatis corporis nō grauis eſſe ad velocitatem corporis grauis. ⁊ poſſibile eſt etiā ut ↄ̄ſequat̄ ex hoc vt graue ſit velocius nō graui: qum extraxerimꝰ ptem: ita ꝙ ꝓportio eius ad totū ſit minor ꝓportione ſpatij corporis nō grauis ad ſpatiū corporis grauis: continget.n. tunc ut velocitas ptis ſit maior velocitate nō grauis: ⁊ hoc eſt manifeſtum:

Quoniā aūt natura ē in ipſo motꝰ exiſtens principiū. virtꝰ aūt in alio ſm ꝙ aliud: motꝰ autem hic quidē ſm nāz: hic aūt violentus omnis. Eum quidē qui ſm naturā: puta lapidi eū q deorſum velociorem faciet ꝙ ſm virtutē. eum autē qui preter naturā totaliter ipſa: ad ambo aūt tāquā organo vtit̄ aere. natus enī eſt hic ⁊ grauis ⁊ leuis eſſe. Eam quidē igit̄ que ſurſum faciet lationē ſm ꝙ leuis quz ferat̄ ⁊ ſumat principiuz a ꝟtute. qḋ deorſuz itez ſm ꝙ grauis: velut enī impellens tradit vtriq3: ꝓpter qḋ ⁊ nō aſſequēte eo qḋ mouit fert̄ vi motū. Si.n. nō tale aliquod corpus exiſteret nō vtiq3 eſſet qui vi motus. Et eū aūt qui ſm naturā vniuſcuiuſq3 motū ꝓmouet eodem mō. Qḋ quidem igit̄ oē aut leue aut graue: ⁊ eq̄liter preter nām hn̄tes motus ex his manifeſtum.

Et dicamus ꝙ nā eſt illud qḋ eſt principiuz motus. potētia aūt eſt cuius ꝑncipiū motꝰ eſt ex altero: aut p alteꝝ. ⁊ oīs motus aut eſt nālis: aut accn̄talis. nālis ꝟo eſt ſicut motus lapidis ad inferius. lapis eniz cito mouet̄ a potentia iuuante nā. motus aūt accn̄talis ē a potentia nō adiuuāte natura: ut motus lapidis ad ſuperius. potētia quidē vtit̄ aere in his duobus motibꝰ q̄ſi inſtrumento. Aer enī eſt grauis ⁊ leuis: ⁊ lapis mouet̄ ad ſuperiꝰ ſicut leue: quz lapis expellit̄. erit ergo principiū iſtius ſui motꝰ a potētia: ⁊ erit motꝰ iſte eius eſſentialis. ſ. ex natura. lapis aūt iſtis duobꝰ motibus mouet̄ in aere: q2 aer ē inter graue ⁊ leue. dico ꝙ tangit duo extrema: ⁊ iō mouet̄ in eo motu nāli ⁊ motu innāli: ⁊ ideo nō ↄ̄ſequit̄ motum motorē motu accn̄tali. ⁊ ſi nō eſſet corpus int̄ leue ⁊ graue habēs intentionē vtranq3 n̄ eēt in eo violentia oio: ⁊ adiuuat etiam oēm motuz qui exiſtit i oī corpore ſm hanc intentionez quā narrauimꝰ. manifeſtū eſt igit̄ ⁊ ꝙ oē corpus: aut leue ē: aut graue: ⁊ declaratū eſt etiā modus motus nālis: ⁊ motus motuū accn̄talium.

28 Uult in hoc caplo declarare quō fuerit motus nālis ⁊ violentus: ⁊ precipue violēti quz videt̄ ꝙ mota res violente mouet̄ ſed ſepetur a motore: ⁊ deberet quieſcere quz motor quieſcit: ⁊ in principio dedit drīaz int̄ motuz nālem ⁊ violentū: ⁊ dixit: ⁊ dicamꝰ ꝙ natura eſt ⁊c̄. i. ꝙ ea q̄ mouent̄ per nām ſūt cuius principiū motus ē in ſe nō exiſtēs. D. d. potentia autem ⁊c̄. i. ea que mouent̄ a potentija non ꝓpter nām ſunt ea que mouent̄ a principijs extriſecis. D. d. ⁊ omnis motus: aut ē nālis aut accn̄talis. ⁊ quz declaratuz eſt ꝙ omnis motus eſt: aut a potentia: aut a natura: ĝ manifeſtū eſt ꝙ oīs motus: aut eſt accn̄talis: aut naturalis. D. d. exemplū de naturali: ⁊ dixit: lapis.n. cito mouet̄ ad inferius ⁊c̄. i. lapis.n. lz moueat̄ ad inferius cito a potētia extrinſeca: tamen hoc fit per adiuuamentū nature ꝙ iſte motus eſt cōpoſitus aut q̄ſi ↄpoſitus. D. d. motus aūt accidentalis ⁊c̄. i. ꝙ motus violentus ut motus lapidis a ſuperius a ꝓijciente nihil ptinet ad nām: ſicut motus eius a ꝓijciente ad inferius: ⁊ intendit ꝙ iſte motus violentꝰ eſt ſimplex: ⁊ nō inuenitur in eo motus cōpoſitus: ſicut in naturali in quo inuenit̄ ſimplex ⁊ cōpoſitū. ⁊ q2 continget ꝙ ſi motus violentus a motore extrinſeco tm̄ eſſet ſimplex vt lapis quieſceret qum ꝓijceret̄ a manu ꝓijcientis. dixit potentia quidē vtit̄ aere in his duobus motibus q̄ſi iſtrumento. ⁊ intendit p duos motus: nālem ⁊ violētū. i. ꝙ aer iuuat motorem qum mouerit aliq̄d motū nāli: ⁊ iuuat faciens violentiā in motu violento. Et querendū ē h vtꝝ aer adiuuat ipm motū nālem: aut eſt neceſſarius in motu naturali. exiſtimatuz eſt.n. ut corpus nāle moueat̄ ſine aere: ⁊ ſilr̄ de motu violento: ⁊ ſm hoc erit aer adiuuās nō quaſi neceſſarius in his duobꝰ motibus. Qui.n. vtit̄ iſtrumento in mouēdo aliquid: aut vtit̄ eo ꝓpter melꝰ. i. ꝓpt facilius: aut ex neceſſitate qum nō poſſit mouere ſine iſtrumento: ⁊ iſte locus pſcrutationis: qm̄ motus impoſſibile eſt vt ſit per vacuū: neq3 in corpore quodaz qḋ nō patit̄ a moto. ſ. ꝙ nō diuidit̄ ab eo: ĝ neceſſe eſt vt ſit in corpe habente diſpoſitionē aque ⁊ aeris. Sed ſi motus aeris fuerit neceſſarius inquantū diuidit̄: tūc non eſt adiuuās eū: qm̄ diuiſio eius erit ↄ̄dictio in eſſe motus. inquantū.n. mouet̄ cum moto nālit̄ ⁊ violente videt̄ adiuuās eſſe in duobus motibus. ſ. q2 mouet motū etiam: ⁊ exiſtimat̄ eē poſſibile vt eſſet ſine iſto iuuamento: ſed tm̄ iſtud iuuamentum eſt ꝓpter melius: ⁊ hoc eſt manifeſtū in eo quod violēte mouetur: ſicut eſt etiā manifeſtū ꝙ illud iuuamentū in eo qḋ violente mouet̄ eſt neceſſariū inquantū eſt motus poſt q̄e tem motoris: dimittamꝰ etiā pſcrutationē d hoc: donec cōpleamus expoſitionem capli. Et qum narrauit ꝙ aer adiuuat in motu violēto ⁊ nāli dedit cauſam in hoc: ⁊ dixit aer.n. eſt grauis ⁊ leuis. i. ⁊ lz iſti duo motus ſunt ↄ̄rij: tm̄ iuuat eos: qm̄ in aere exiſtit grauitas ⁊ leuitas. adiuuat.n. graue grauitate: ⁊ leue leuitate. i. ꝙ qum lapis mouet̄ ab inferiori ad ſuperius a ꝓijciente mouebit̄ aer deferēs lapidem ad ſuperius etiā a ꝓijciente lapidē per lapiditatē q̄ ē in eo: ⁊ remanebit retinēs ſe in illum motū poſtq̄ ſepabitur a ꝓijciente: ⁊ hoc per hoc quod hz in ſe ex principio leuitatis. expellet̄.n. a lapide ⁊ expellit ipſum: ⁊ precipue cuz in iſto motu habuit lapis duos motores: naturā. ſ. ⁊ mouens extrinſecum: ⁊ hoc intendebat quz dixit: ⁊ lapis mouetur ad ſuperius ſicut leue ⁊c̄. i. ⁊ ideo qum aliq̄s ꝓiecerit lapidem ad ſuperius expelleretur quaſi res leuis. i. q̄a expellit aerem ſecum quod eſt leue. D. d. ⁊ iſte motus erit eius eſſentialis. i. ⁊ motus lapidis ad ſuperius eſt quaſi naturalis inquantū eſt aer eſt leuis. i. aſſimilatur naturali in hoc ꝙ mouens extrinſecum quieſcit ⁊ ipſe. mouet̄: ⁊ i hoc ꝙ motus eius eſt facilis: ⁊ intendebat ꝙ iſte motus nō eſt violentus purus ſed cōpoſitus ex naturali ⁊ violento. inquantū igit̄ ē naturalis mouet̄ lapis: lz motor ſit quieſcēs ⁊ inquantū violentus accepit principiū a motore extrinſeco. D. d. aer.n. eſt inter graue ⁊ leue. i. ⁊ dicimus ꝙ aer eſt grauis ⁊ leuis: q̄a eſt mediū inter graue ⁊ leue. ⁊ q2 mediū

inuenit in pluribus grauibus explanauit hoc medium: ⁊ dixit: dico ꝙ tangit duo extrema. i. intelligo per medium mediū ſm locū quum tangit duo extrema corporis grauis ⁊ leuis. ſ. aque ⁊ ignis. D. o. ⁊ ideo mouet in eo nāliter: ⁊ accñtaliter. i. ⁊ ideo iuuat duos motus qui eſt grauis ⁊ leuis. D. o. ⁊ ideo motor cōſequit rem motā motu accñtali ideſt ⁊ iō nō neceſſe eſt ut motor ſit cum moto quouſqꝫ finiatur motus: ſed lꝫ motor quieſcit tamē res mota mouebitur: quia aer tunc mouebit ipm: qm̄ aer quia principiū motus accepit a motore extrinſeco remanebit poſtq̄ fuerit ſeparatus a re mota motu per ſe per principiuꝫ naturale quod eſt in eo. ſ. grauitatem aut leuitatem: ⁊ ſi hoc nō eēt caderet lapis quum motor ſepararet ab eo: qꝛ lapis nō hꝫ in ſe principiū leuitatis. D. o. ⁊ ſi nō eſſet corp' inter graue ⁊ leue ⁊c̄. i. ⁊ niſi aer eſſet medi' inter graue ⁊ leue ſimpliciter. i. quia natura eius eſt natura media inter hec duo extrema: quum grauitas ⁊ leuitas exiſtunt in eo ambo aliq̄ modo nō eſſet poſſibile vt eſſet in eo motus violentus. ⁊ hoc qḋ dixit inter graue ⁊ leue nō eſt intelligēdū ꝙ nā ei' eſt media: ſed eſt ſyllogiſmus medius inter duo extrema nō quia ē amiſta duob' extremis. Et hoc qḋ dixit non eſt poſſibile ut eſſet motus violētus: intendit ꝙ ſi aer nō eēꝫ nō eſſet motus violent' oio. ⁊ pōt intelligi ꝙ ſi aer nō eēꝫ nō eſſet motus violentus ita facilis: ita ꝙ exiſtimatū eſt ꝙ lapis ꝓiectus ad ſuperius eſt leuis: quum videt motuꝫ ꝑ ſe ad ſuperius oiu: ⁊ ſm hoc poſſibile eēꝫ vt moueret: lꝫ aer non eſſet: ſed nō ſm huc modū. i. ſi eſſet vacuū ſm opinionem opinontia ꝙ vacuū neceſſariū eſt ad motuꝫ localem Sed quum demonſtratū fuerit ꝙ locus neceſſarius ē motui: ⁊ ꝙ locus eſt vltimū corpis cōtinētis: ⁊ ꝙ terminus cōtinens. ſ. locus oportet ꝙ ſit quieſcens apud motū: neceſſe eſt vt lapis moueat in corpe cōtinēte ipſum. ſed illud etiaꝫ corpus qḋ eſt impoſſibile: quꝫ motus exiſtat in eo ut non patiat: neceſſe eſt vt aliqua pars eius. ſ. circūſcribens moueat: ⁊ ut pars cōtinens hāc ꝑtem quieſcat. ⁊ qꝛ cū hoc ꝙ motus leuis habeat etiam grauitatem ⁊ leuitatē mot' violentus eſt in eo facilior. Aer. n. ſm ꝙ eſt corpus paſſiuum ⁊ cōtinens eſt neceſſarius in eſſe iſtius motus: ⁊ ſm ꝙ eſt graue ⁊ leue facit motū eſſe faciliorem ⁊ ꝑfectiorē: non ꝙ ſit neceſſarius in ſuo eſſe. aer aūt eſt iuuās motū naturalē etiam ſicut Ariſ. d. ⁊ eſt neceſſarius in ſuo eſſe ſm moduꝫ quo eſt neceſſarius in eſſe motus nālis. ⁊ videt etiā ipm eē neceſſariū in eſſe motus nālis mō proprio: ⁊ in hoc eſt difficultas. declaratū eſt. n. de elementis ꝙ nō nominant inter ea que mouent per ſe: quum nō moueant a loco niſi a generāte. ſ. ut quꝫ ex eis fiat aliqua ꝓportio in actu a generāte tamen exiſtant in illa parte oia quibus ꝯſtituūtur ex loco ꝓprio ⁊ aliīs accñtibus ꝓpriīs niſi aliquid impediat ipaꝫ a motu ad locū ꝓpriū. quemadmoduꝫ igit cetera accñtia exiſtentia in re generata nō exiſtūt in ea niſi generante: nō mediāte forma generantis que ſit a generante. ita ē de hoc motu. V. g. ꝙ quum elementū ſit ignis ſtatim in prima ꝑte eius in qua exiſtit igneitas ab igne generante exiſtūt omnia accñtis' exiſtentia in igne ſm ꝙ eſt ignis: ⁊ vnū eorum accidentium eſt motus ad ſuperi': qm̄ ſm ꝙ in ꝑte generata exiſtet de parte leui ſm hoc exiſtet in ea de loco corpis leuis ⁊ de aliīs accñtibus partibus ꝓpriīs: ſed tamē quia nō exiſtūt a generante niſi mediāte generato ⁊ motus primo ⁊ eſſentialiter nō ſit niſi a motore ⁊ nullo alio mediāte: propter hoc iſte motus nō eſt prim': neqꝫ eſſentialis a motore extrinſeco: ſed a forma moti: ⁊ ideo habet ꝓpriuꝫ iſte modus motus ut per eū moueat res per ſe quum aliquis nō impedierit ipſum a motu per violentiā. ſ. quꝫ impediens quieuerit. ⁊ ſm iſtū modū aſſimilat ei qḋ mouet ꝑ ſe. Et quia motor eſſentialiter diſtinguit in eſſe a motu ſicut in animalibus. motor. n. in eis ē alius a moto: quꝫ motor ſit anima ⁊ motū ſit corpus. in corporib' aūt ſimplicibus idem eſt motor ſm poſitionē ⁊ motū: ſed differūt ſm modum. lapis. n. mouet ſe inquantū eſt grauis in actu: ⁊ mouetur inquantū eſt potentia inferius. ⁊ cauſa in hoc quia inuenitur vno mō in actu: ⁊ alio mō in potentia eſt: qꝛ cōponit ex mā ⁊ forma. forma igit eius mouet inquātū ē forma: ⁊ mouetur ſm ꝙ eſt in materia. non. n. eſt in potentia ad inferius: niſi ſm ꝙ eſt in mā: ⁊ ideo lapis nō eſt per ſe motus eſſentialiter ſed aſſimilat ei quod mouet per ſe: ⁊ ideo indiget in ſuo motu motore extrinſeco: neqꝫ etiā nominatur inter ea que mouent ab extrinſeco: qꝛ nō mouet hoc motu ab extrinſeco ſine medio: ⁊ hoc ē qḋ ē vnū eoꝝ ex quibus Plato exiſtimauit ꝙ neceſſe eſt ut primus motor moueat ſe eſſentialiter. ſ. ſm hoc ꝙ videtur in lapide ꝙ motor in eo ſit motū. ſed lꝫ idem eſt motor in eo cū moto nō nō eodē mō: vt Plato exiſtimauit: ſed diuerſimode ſm ꝙ apparet ex prima demonſtratione in principio vij. phyſicoꝝ: vt declaratū ē ꝙ oē motū hꝫ motorē. Et qꝛ lapis ſicut diximus nō diuidit in motorem ⁊ rē motā: ita ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ ſit exiſtēs in actu. lapis. n. mouet eſſentialiter a ſe ſm ꝙ lapis: nūc. n. mouet a principio qḋ ē in eo accñtaliter: quum nō habeat eſſe motus niſi ꝑ illud ꝑncipiū. nō enim ē motus lapis niſi ſm ꝙ eſt potētia inferius: ⁊ ē motor ſm ꝙ eſt grauis. Si igit fuerit motus eſſentialit per ſe inquātū eſt grauis: ⁊ iam poſuerim' ꝙ nō mouet eſſentialiter niſi ſm ꝙ eſt grauis: ergo ⁊ motor ⁊ motū eſſentialit eodem mō: qḋ eſt impoſſibile: ⁊ ideo nō ē motus niſi ſemper eſſentialiter lapis neqꝫ mouet ſe eſſentialiter. ⁊ quꝫ ita ſit eſt oē qḋ mouet per ſe accñtaliter: neceſſe eſt vt moueat ſe quia eſſentialit mouet aliud motū a ſe. V. g. qꝛ homo nō mouet ſe accñtaliter in naue niſi quia mouet naueꝫ eſſentialiter. Et quꝫ ita ſit: lapis igit nō mouet eſſentialit niſi aerem in quo eſt ⁊ mouet ſe: qꝛ hoc qḋ mouet ſe ſequit motum aeris: ſicut de homine cū naue. ⁊ quꝫ ita ſit: aer igitur ⁊ aqua ſunt neceſſaria in motu lapidis: ⁊ hoc eſt illud qḋ ꝓmiſimus ⁊ declarauim' hoc in expoſitiōe phyſicoꝝ: ſed iſte locus eſt ꝯuenientior. D. o. manifeſtū ē igit ꝙ oē corp' i. qḋ recte mouet ⁊c̄. Et intendit ꝑ motū motus nālis q̄litatem eius: ⁊ ꝑ modos motuū accñtaliū cāꝫ ꝓpter quā mouet lꝫ motor ſit quieſcēs ⁊ qualitatē motus eius in vtraqꝫ diſpoſitione. ſ. apud ſeparationem motoris a moto: ⁊ apud adiūctionē earundē: ⁊ iō dixit: vt viſū eſt mihi modos pluralit nō ſingulariter: ſic dixit de naturali: ⁊ forte dixit hoc quia accñtales ſunt plures: ⁊ nālis eſt vnus.

Qḋ aūt neqꝫ diuꝫ eſt generatio neqꝫ ſimpliciter nullius palā ex ꝑdictis. Impoſſibile. n. ois corpis eē generationē ſi nō ē aliqḋ poſſibile ſeparatum. In quo . n. erit loco qḋ nūc generat ſi fuiſſet vtiqꝫ iſto prius vacuū neceſſarium eē nullo corpe ente. Aliud qui enim ex alio corpus fieri poſſibile: puta ex aere ignē. Totalit autē ex nulla alia ꝑexiſtēte magnitudine impoſſibile. Maxime eni vtiqꝫ ex potētia quodā ente corpe: actu fiet vtiqꝫ corpus. Sed ſi potētia ens corp' nullū eſt aliud corpus prius vacuū ⁊ ſeparatum.

Quoniā aūt generatio nō cadit ſup oia: aut oia nō ſunt extra generationē. manifeſtuꝫ eſt ex hoc qḋ mō dico. Impoſſibile eſt enim ut aliqḋ corpus fiat niſi vacuū ſit: ⁊ aut plenū: aut ſeparatū ab illo corpe: qꝛ locus in quo corpus ē fuit vacuū neceſſario anteqꝫ corpus fuit. ⁊ qꝛ nullū corpus oio fuit: ⁊ poſſibile ut corp' fiat ex alio corpore: ut ignis ex aere. ⁊ impoſſibile ſit ut corp' ſit ſine magnitudine ⁊ ſine ſoliditate. ⁊ poſſibile eſt ut corpus ſit in actu ab alio corpe in potentia ſed corp' qḋ eſt in potentia: ſi nō fuerit illic aliud

coꝛpus in actu inuenietur illic locus vacuus ſeparatus a coꝛpoꝛe.

29 Qum noꝛrauit in pꝛincipio iſti⁹ tractatus ꝙ opiniones antiquoꝝ de generatione ſunt due. quaꝝ vna eſt opinio dicentis ꝙ oīa ſunt generabilia. ſecūda eſt opinio negantis generationē oīo: ⁊ attribuentis hoc erroꝛi ſenſus: incepit perſcrutari de hoc: ⁊ dixit quoniā aūt ⁊c̄.i. quoniā aūt generatio non exiſtit in oībus rebus: ita ꝙ oīa fuerint generata: manifeſtū eſt ex hoc qȯ dico ꝙ oīa nō ſunt generata: manifeſtū eſt ſenſui: ⁊ quaſi intendit notificare ꝙ illȯ de quo opoꝛtet querere de generatione eſt vtꝝ exiſtat in omnibus: aut in quibuſdā nō. vtꝝ exiſtat in oībus: aut in nullo. nō enim fuit diuerſa opinio antiquoꝝ: qum illa diuiſio nō eſt ponēda dupliciter. ſ. nō eſt querendū vtꝝ oīa ſint generabilia: aut nō genererabile aliquod: quꝫ ſit viſū ꝙ quedā coꝝ ſunt generata: ſed opoꝛtet querere vtrū oīa ſint generabilia: aut nō omnia generabilia. Et qū dixit ꝙ manifeſtū eſt ꝙ oīa nō ſunt generabilia: incepit declarare hoc: ⁊ dixit: impoſſibile eſt. n. ⁊c̄. i. impoſſibile eſt vt aliqȯ coꝛpus generetur niſi in loco. Si igiẗ mūdus tot⁹ fuerit generatus: aut pꝛimū coꝛpus neceſſe eſt ut haberet locū in ꝗ generaẗ pꝛioꝛ res ipſo in tp̄e: aut natura. locus aūt eſt: aut vacuū: aut termin⁹ coꝛpis cōtinentis: ſed ſi totus mūdus fuerit generatus nō habuerit cōtinēs: qum aūt ipſum non erat coꝛpus: ꝗ ante ipſum erat vacuū: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: qm̄ locus in quo coꝛpus fuerit erat vacu⁹ neceſſario idest quoniā locuꝫ in quo pꝛimū pꝛius coꝛpus generaẗ: neceſſe eſt vt eſſet vacuū: qum nullū coꝛpus erat ante ipſum ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: ⁊ nullū coꝛpus oīo fuit. ſ. ante coꝛpus poſitū eſſe pꝛimū: ⁊ tacuit deſtruere ꝯn̄s: quia fuit manifeſtū. ſ. ſed vacuuꝫ nō eſt: ꝗ impoſſibile eſt ut coꝛpus fiat ex nō coꝛpoꝛe: ꝗ impoſſibile eſt ut coꝛpus ſit generatū ſm̄ totum. ſ. poſtq̄ nō fuit oīo. D. d. ⁊ poſſibile ut coꝛpus fiat ex alio coꝛpoꝛe ⁊c̄. i. quoniā autē generaẗ ex alio coꝛpoꝛe eſt poſſibile: ſed nō generaẗ ex alio coꝛpe inquantum habet magnitudinē ⁊ ſoliditatē in actu: ſed inquantū hoc accidit coꝛpoꝛi ex quo generaẗ qū ſit impoſſibile inueniri coꝛpus in potentia abſtractū a magnitudine ⁊ coꝛpoꝛeitate. i. generatū nō generaẗ eſſentialiter a coꝛpe qȯ eſt in potentia: niſi inquantū eſt in potentia nō inquantū eſt ī actu lꝫ ſit neceſſariū in ſuo eſſe ut ſit in actu: niſi neceſſariū eſſꝫ vt eſſet vacuū. Et hoc intendebat qum dixit: ⁊ poſſibile eſt ut coꝛpus ſit in actu ex alio coꝛpe in potentia. i. ꝙ coꝛpus nō genereẗ eſſentialiter niſi a coꝛpe in potentia: nō in actu. ſed neceſſariū eſt ut iſtud coꝛpus ſit in actu: ⁊ ſi non eſſet eſſet vacuū: ⁊ hoc intendebat quꝫ dixit: ſed coꝛp⁹ qȯ eſt in potentia ſi nō fuerit illic ⁊c̄. i. ⁊ lꝫ pꝛimū coꝛpus generetur a coꝛpe in potentia: tn̄ neceſſe eſt ut illud coꝛpus habeat magnitudinem in actu: ⁊ ſi nō eſſet eſſet vacuū. Et ꝙ intendebat ꝙ ſi coꝛpus fuerit generatū poſtq̄ nullū coꝛp⁹ fuit oīo neceſſariū eſt: aut ꝙ nō fuit generatum ex aliq̄ coꝛpoꝛe oīo: neqꝫ in potentia: neqꝫ in actu: quod ē impoſſibile: aut ꝙ fuit generatū ex aliquo in potentia: quapꝛopẗ neceſſariūꝫ fuit ex hoc ꝙ fuit vacuū. ſ. ſi aliquid in potentia fuerit denudatū ab actu. illud. n. qȯ eſt in potentia ſi denudatum fuerit a foꝛma ⁊ ab oībus accn̄tib⁹: neceſſario erūt illic dimenſiones abſtracte in quibus exiſtet coꝛpus generatum: ⁊ hoc diciẗ vacuū quāuis vacuū eſſe cōtingit dicētibus pꝛimū coꝛpus generari ex non coꝛpe ſimpliciter: aut nō ex coꝛpoꝛe in actu: ⁊ ideo poſt videmus poſterioꝛes loquentiū noſtre legis dicentiū mūdum eſſe generatū: nō ex coꝛpe neqꝫ in potentia neqꝫ in actu: qꝛ dicūt vacuuꝫ fuiſſe pꝛius mūdo. antiq̄ aūt opinabanẗ mūdū eſſe generatū ex coꝛpe in potentia: qum impoſſibile fuit apud eos vt actio agentis pendetet aliquo nō ente: ⁊ ideo dixerūt ꝙ in non eſſe eſt aliqua eſſentia in q̄ opatur nō agens: ⁊ poſuerunt ipſam abſtractā a foꝛmis qȯ eſt impoſſibile: quapꝛopẗ cōtinget eis dicere eſſe vacuū. Et hoc quod dixit: ſꝫ coꝛp⁹ qȯ eſt in potentia ſi non fuerit illic ⁊c̄. poteſt intelligi ꝙ illud coꝛpus qȯ eſt in potentia ſi nō habuerit foꝛmā coꝛpoꝛaleꝫ in actu: continget ut ſit vacuū ante in quo coꝛpus generatum generabaẗ: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ hoc contingit dicētibus coꝛpus eſſe generatū ex coꝛpe. coꝛpus. n. generatuꝫ ſtat in loco coꝛpis ex quo generabaẗ. ⁊ pōt intelligi ꝙ quꝫ poſitū fuerit ꝙ generatio eſt ex coꝛpe in potētia ⁊ nō fuerit poſitū illic aliud coꝛpus quod eſt in potentia: cōtinget ut ſit vacuum: ⁊ hoc eſt q̄ſi manifeſtius. nō enim cōſequiẗ vacuū eſſe ꝓpter poſitionē qua poniẗ coꝛpus eſſe in potentia: nec hec poſitio eſt cauſa in eo. ſ. niſi coniungatur cū actu. neceſſe eſt eniꝫ vacuū eſſe ponentibus coꝛp⁹ eſſe generatū anteq̄ coꝛpus nō fuit aliud coꝛpus ꝓpter indigentiā qua generatuꝫ indiget loco. Impoſſibile aūt eſt qȯ cōtingit ponenti coꝛp⁹ eſſe abſtractū a. x. pꝛedicamentis eſt ut aliquid ſit in potētia in actu ſimul. hoc. n. ſubiectū poſitū nō eſt in potentia: niſi inquantū nō eſt in actu: ⁊ inquantū eſt in actu eſt pars alicuius qȯ eſt in actu. Illud. n. qȯ nō eſt in actu ſed in potētia: aut eſt pars in actu alicuius qȯ eſt in actu: aut eſt vnū pꝛedicamentoꝝ ſm̄ hoc ſubiectū caret eis: ꝗ nō eſt in actu alicuius oīo. ſuū igiẗ eſſe in ente in actu nō eſt niſi inquātum eſt ps eius in potentia. ſi igiẗ inueniẗ per ſe ⁊ ſingulariter nō ſm̄ ꝙ eſt pars alicuius nō eſſet ens in potentia ſed in actu. ens. n. in potētia nō inueniẗ niſi in ente in actu: ⁊ ſi ſepareẗ eſſet ens. differentia. n. inter eſſe in potentia ⁊ nō eſſe in potentia: ē quia nō eſſe nō ē in actu ens neqꝫ eſt in aliquo in actu nō diſtinctū ab eo: ⁊ hoc intendimus qum diximus in hoc loco de pꝛima mā ꝙ ē nō ens in actu: ⁊ ens ē in ente in actu nō diſtincto ab eo. Et hec ē intentio mei ſermonis ꝙ eſt in eo in potētia: ⁊ ē pꝛolixioꝛ ſermo in hoc in pꝛimo phyſicoꝝ.

Reliquū aūt dicere quoꝝ eſt generatio coꝛpoꝝ: ⁊ ꝓpter quid eſt. Quoniā igiẗ in oīb⁹ cognitio per pꝛima. pꝛima aūt in exiſtentiuꝫ elementa cōſiderandū q̄ coꝛpoꝝ ſunt elementa: ⁊ pꝛopter quid ſunt. deinde poſt hec quot ⁊ q̄lia quedam.

Uolumus mō qum iam declarauim⁹ hoc querere de generatiōe in quib⁹ coꝛpoꝛib⁹ exiſtat: ⁊ quid ſit. dicam⁹ igiẗ ꝙ ſi cognitio reꝝ nō ſit niſi per pꝛincipia: ergo pꝛincipia ſunt ea q̄ ſūt in oīb⁹ reb⁹ que ſunt elemēta. q̄ramus igitur modo que pꝛima coꝛpa ſunt elemēta: ⁊ quoꝝ ſunt: deinde poſt hec de q̄litatib⁹ ⁊ quātitatibus coꝝ.

30 Dicit ⁊ qū declaratū ſit ꝙ generatio nō exiſtit in omnibus coꝛpoꝛibus: ⁊ eſt manifeſtū ꝙ ē in quibuſdā querendum ē que coꝛpa ſunt in quibus generatio exiſtit: ⁊ quid ē generatio. D. d. dicamus igiẗ ꝙ ſi cognitio reꝝ ⁊c̄. i. ⁊ via ad cognitionem coꝛpoꝝ generabilium ē ſcire ꝑncipia generationis que ſunt: ⁊ q̄ ſunt pꝛincipia vocata elementa cognitio. n. reꝝ nō ſcitur niſi per cognitionē ſuoꝝ pꝛincipioꝝ: quaſi igitur dicit quia omnia habētia pꝛincipia non cognoſcunẗ niſi per cognitionē ſuoꝝ pꝛincipioꝝ. pꝛincipia aūt reꝝ generabiliū ſunt elemēta: ꝗ pꝛimo perſcrutanduꝫ de coꝛpoꝛibus vocatis elemēta. D. d. ⁊ quoꝝ ſunt elementa: deinde poſt hec pſcrutemur de qualitatibus ⁊ quantitatibus coꝝ. i. que eſt ſubſtātia elementi: ⁊ ſi ſunt coꝛpoꝛa ⁊ que coꝛpoꝛa ſunt: ⁊ quoꝝ ſunt elementa. D. perſcrutemur de qualitatibus coꝝ per q̄s ſunt elemēta: ⁊ de nūero haꝝ igitur queſtionū quedā dicte ſunt in hoc tractatu: ⁊ quedam in libꝛo de generatione ⁊ coꝛruptione.

Hoc aūt erit manifeſtū ſupponētibus quid eſt elementi natura. Sit itaqꝫ elementū coꝛpoꝝ ad quod alia coꝛpa diuidūtur intus exiſtēs potētia: aut actu: hoc. n. vtromodo: adhuc dubitabi-

le:ipm aũt indiuiſibile eſt in altera ſpecie. tale eni eſt elementũ oẽ ⁊ vnũ omnibus voluit dicere.

Et hoc declarabiť nobis ſi nos ſciuerim⁹ naturam elementi. dicamus igiť ꝙ elementũ corporum eſt illud in qḋ corpa diſſoluũtur: ⁊ ſũt in eo aut potentia: aut actu: ⁊ hoc ẽ dubiũ. elementuꝫ aũt nõ diſſoluiť ĩ alia diuerſa in forma: ⁊ oẽs cõueniũt ꝙ elementũ oportet eſſe huiuſmodi: ⁊ ut ſit in omnibus rebus.

31 D. ⁊ via ad cognitionẽ ꝙ corpa ſunt elementa: ⁊ hoc eſt ꝓcedere a diffinitione rei ad ſuũ accñs. corpus aũt eſſe elementũ eſt ei accidẽs qũ elementũ dicať in cõparatiõe ei⁹ cui⁹ eſt elementũ. D. dedit diffinitionẽ elementi: ⁊ dixit ꝙ elementũ corpoꝝ ⁊c. ⁊. d. ⁊ ſũt in eo: aut potẽtia: aut actu quia hoc dubiũ eſt: ⁊ ideo dixit hec hoc eſt dubiũ: qñiam manifeſtũ eſt ꝙ corpa in poſtremo diſſoluũť in eo: ⁊ hoc eſt dubiũ. ſ. vtꝝ ſunt in elemento potentia: aut actu. ⁊ hec diffinitio eſt vniuerſalis in oĩbus opinionibus de elemẽto qm̃ elemẽta ſũt partes cõpoſite: aut ſm quãtitatẽ ſm dicẽtes generationẽ per cõgregationem: aut ſm qualitatẽ: aut quantitatẽ: vt ſm dicẽtes generationẽ eſſe trãſmutationeꝫ in ſbá in pluribus vno corpe. Et debes ſcire ꝙ hec elemẽta de quib⁹ perſcrutať ſunt alia ab vniuerſalib⁹ de quib⁹ perſcrutat⁹ fuit in primo phyſicoꝝ. Illic. n. declarauit elementa vniuerſalia corpoꝝ ſimpliciũ ⁊ ꝯpoſitoꝝ. ſ. ꝑmam mãm ⁊ formã. hic aũt declarare intendit elemẽta corpoꝝ cõpoſitoꝝ tm̃: que equiuoce dicunť elemẽta cum illis: qm̃ qum cõpoſitũ diuidiť nõ exiſtunt in actu: forma. n. corrũpitur ⁊ materia induit aliã formã: ⁊ ideo. d. elementũ aũt nõ diſſoluiť ⁊c. i. elementũ eſt aliquid in actu quꝫ ꝯpoſitũ diſſoluať in ipſum: ſed ipſum nõ diſſoluiť in alia exiſtẽtia in actu: deinde dixit. ⁊ oẽs cõueniũt ⁊c. qꝛ hec diffinitio ẽ manifeſta per ſe. ſ. ꝙ elementũ eſt poſterius in quo ẽ diſſolutio rei eſſentialiter: ⁊ nõ eſt dubiũ ſicut dixit: niſi vtꝝ ſit in potentia aut in actu: ⁊ quid eſt ⁊ q̃ ſunt elementa.

Si itaqꝫ qḋ dictũ eſt: eſt elementũ neceſſe eẽ quedã talia corpoꝝ. In carne quidẽ eni ⁊ ligno ⁊ vnoquoqꝫ taliũ ẽ potentia ignis ⁊ terra.

Et ſi hoc qḋ diffinimus eſt elemẽtũ: neceſſariũ eſt ut in corporibus ſint alia corpa habentia talẽ diſpoſitionẽ. ſ. ignis ⁊ terra. ſunt. n. in carne ⁊ ligno in potentia: ⁊ in alijs ſĩlibus corporib⁹.

32 Et qum hec diffinitio eſt elementi. ſ. illud in qḋ res eſſentialiter diſſoluũtur: ⁊ ipſum nõ diſſoluiť in aliqḋ: ⁊ eſt in elemẽtato: ⁊ iſta diſpoſitio inueniť in t̃ra ⁊ aqua ⁊ igne ⁊ aere: ut caro animalium diſſoluiť ſenſu in terrã ⁊ aquã ⁊ alia elementa: ſilr plante: manifeſtũ eſt ꝙ iſta corpa ſunt elementa. terra. n. ⁊ ignis nõ diſſoluũtur in aliquid: qum corrumpunť: ſicut accidit ꝙ animalia ⁊ plante ex minera corrumpuntur.

Manifeſta aũt hec ex illis ſegregata. ĩ igne aũt caro: aut lignũ nõ ineſt: neqꝫ ſm potentiam neqꝫ ſm actũ: ſegregareť. n. vtiqꝫ. Similiť autem neqꝫ ſi vnũ aliqḋ ſolũ eſſet taliũ: neqꝫ in illo: non enim ſi erit caro aut os: aut alioꝝ qḋcũqꝫ nõdũ dicendũ ineſſe: ſed ꝑconſiderandũ quis modus generationis.

Sed primo pſcrutemur ꝙ elementa nõ ſunt infinita: ut quidã dicũt: ⁊ ꝯdicemus facientes ꝑtes conſimiles eſſe elemẽta ut Anaxagoras. iſte enim non recte diſpoſuit elementa: neqꝫ ali⁹ opinans illud. Videmus. n. plura corpa cõpoſita q̃ diuidunť in ptes conſimiles: ut carneꝫ ⁊ ligna ⁊ oſſa. cõpoſitũ. n. diſſoluiť ⁊ cãe ꝯſimiliũ partium Elementũ aũt eſt illud qḋ nõ diſſoluiť in alia diuerſaꝝ formaꝝ: ſicut diximus ſuperius.

33 Qum ignotus ſit numerus elementoꝝ: ⁊ fuit neceſſe ei qui voluit perſcrutari de numero coꝝ declarare ꝙ non ſunt infinita: dixit: ſed primo perſcrutemur ⁊c. i. ſꝫ primo perſcrutandũ eſt qum ſit perſcrutandũ de numero coꝝ: ⁊ declarãdũ ẽ ꝙ nõ ſunt infinita: ut dixit Anaxagoras. ⁊ qꝛ dicentes elementa eſſe infinita ſunt bipartiti dicẽtes. ſ. partes eſſe indiuiſibiles: vt Democritus. ⁊ dicẽtes ptes eẽ cõſimiles: vt Anaxagoras ⁊ Leucippus. ⁊ ꝯdixit dicentibus partes eſſe indiuiſibiles: ⁊ prius deſtruxit ſermonẽ corum ſimpliciter. D. deſtruxit coꝝ que ſũt infinita: ſic agit hic. ſ. ꝙ primo deſtruxit ſermonẽ coꝝ. D. inducet impoſſibilia que ſequũtur eos qui ponũt ea eſſe infinita: ⁊ ideo incepit declarare ꝙ nõ ſũt elementa. D. ꝙ nõ ſunt infinita. ⁊. d. ⁊ contradicemus facientes ⁊c. i. qꝛ iſti ponũt elemẽta iſta eẽ infinita. D. d. nõ recte diſpoſuit elementa. i. nõ bene dicit Anaxagoras in hoc quod dixit ꝙ cõſimiles partes ſunt elementa. elimentoꝝ. n. diffinitio nõ vere dicitť de eis. deinde incepit narrare hoc. ⁊. d. plura. n. corpora cõpoſita ⁊c. ideſt ⁊ iſti homines errauerũt in hoc ꝙ poſuerũt ꝙ elemẽta diuꝫ corpoꝝ ſũt oẽs conſimiles ptes: qꝛ videm⁹ ꝙ plura corpora cõſimilium ptiũ diuidũtur in corpora cõſimiliuꝫ partiũ: ut carnes ⁊ oſſa que diuidunť in aquã aerẽ terram ⁊ ignem que ſunt etiã cõſimiliũ partiũ. Et intẽdit qḋ apparet ex hoc ꝙ cõſimiliũ ptium ſunt duob⁹ modis. Eſt. n. q̃ diſſoluiť in alia cõſimiliũ partiũ. ſ. aquã ⁊ terrã: ⁊ iſte modus cõtinet in ſe oĩa corpora cõſimiliũ partium ꝑter iſta q̈tuor: aut quedam coꝝ. hec eniꝫ q̈tuor nõ diſſoluũtur ĩ aliquid: quapropt̃ neceſſe ẽ ut ſint iſta elemẽta: aut q̃dã coꝝ aut ſint quedã. ſ. elementoꝝ q̈tuor: qm̃ totũ hoc hic accipitur dubium. D. d. cõpoſitũ enim diſſoluiť ⁊ oẽ cõſimiliuꝫ partiũ. i. ⁊ quꝫ manifeſtũ eſt ꝙ iſta ꝯſimiliũ partiũ que iſti faciunt elementa diſſoluũtur in alia: ⁊ oẽ qḋ diſſoluitur ĩ aliud eſt cõpoſitũ: ſiue fuerit ꝯſimiliũ partiũ ſiue nõ: ꝗ iſta ſunt compoſita ⁊ q̈tuor ſimplicia corpora: ⁊ nõ cõponunť in eis ſed ecõuerſo. ⁊ hoc qḋ dixit: cõpoſituꝫ. n. diſſoluiť ⁊ oẽ cõſimiliũ partiũ: intendit cõpoſitũ. n. diſſoluiť: ⁊ omne corpus cõſimiliũ partiũ eſt cõpoſitũ: ⁊ induxit hãc ꝯuerſionem ad declarãdum ꝙ hec ẽ diffinitio cõpoſiti. ſ. ꝙ diffinitio eius eſt cõtraria diffinitioni elementi. ſ. ꝙ oẽ qḋ diſſoluitur in aliud eſt compoſitũ: ⁊ oẽ cõpoſitũ diſſoluiť ĩ aliḋ ⁊ qum poſuit ꝙ manifeſtum ẽ ſenſui ꝙ ea q̃ ſunt ꝯſimiliũ partium: que illi ponũt elemẽta diſſoluũtur in corpa ſimplicia. dixit elementũ aũt eſt illud qḋ nõ diſſoluiť in alia diuerſaꝝ formaꝝ: ⁊ iſte ſermo cõponiť ſic in ſecũda figura. corpora cõſimiliũ partiũ diſſoluũtur in alia: elementa nõ diſſoluũtur in alia: ꝗ corpora cõſimiliũ partiũ nõ ſunt elementa.

Anaxagoras aũt Empedocli ꝯtria dicit de elementis: hic quidẽ. n. ignẽ ⁊ terrã: ⁊ coelemẽta inquit eſſe corpoꝝ, ⁊ cõponi oĩa ex his. Anaxagoras aũt ꝯtrium. omiomera enim elementa. Dico aũt: puta carnẽ ⁊ os ⁊ vnũquodqꝫ taliũ. aerẽ aũt ⁊ ignẽ miſturas hoꝝ ⁊ alioꝝ ſeminum diuꝫ eſſe. n. vtrũqꝫ ipſoꝝ ex indiuiſibilibus omiomeris oĩbus congregatis: ꝓpter qḋ ⁊ facta eſſe oĩa ex his. Ignem. n. ⁊ etherem appellat idem.

Et dicamus eis etiã ꝙ ſi nobis cõcceſſerim⁹ ⁊ poſuerimus ꝙ elemẽta corpoꝝ ſunt ea q̃ ſunt conſimiliũ partiũ: tamẽ elementa nõ erũt ꝓpter hoc infinita. poſſibile. n. eſt ut oĩa ſint ex duobus coꝝ: aut tribus: ut dixit Empedocles qui fecit elementa quatuor conſimiliũ partiũ: deinde generauit omnia ex eis.

34 Dicit: ⁊ ſi cõceſſerimus ꝙ cõſimiliũ partium ſunt elementa: tamẽ ocioſe ponũt ea infinita: qum ſufficiat in generatione diuꝫ cõpoſitoꝝ ex eis ponere elementa eẽ finita

ſicut Empedocles ꝛ alij fecerūt. deinde dixit: qui fecit elementa quatuoꝛ cōſimilium partiū. ſ. terram aquā ignē ꝛ aerem. i. poſuit elementa oīū reꝝ hec quatuoꝛ tm̄: ꝛ potuit ex eis complere multitudinē ſpecieꝝ generabilium: ꝛ multitudinem eoꝝ que apparent in eis. antiqui. n. credebant ea eſſe infinita: quia opinabant generatonē eſſe eternam: ꝛ ꝙ partes cōſimiles exeunt ꝛ intrant ad inuicē intra ſe: ꝛ dicebant ꝙ ſi eſſent finita: contingeret ut generatio tādem finiretur. Ariſ. aūt eis iam cōtradixit ꝓlixe in pꝛimo phyſicoꝝ.

Quoniā aūt eſt oīs naturalis coꝛpoꝛis motus ꝓpꝛius. motuū autē hi quidem ſimplices: hi autē miſti: ꝛ miſti qdem miſtoꝝ. ſimplices autē ſimpliciū ſunt: manifeſtū ꝙ erūt quedā coꝛpoꝛa ſimplicia: ſunt. n. ꝛ motus. Itaqꝫ palam ꝛ q̄l ſūt elementa ꝛ ꝓpter quid ſunt

Et dicamus etiā qd̄ accidit dicentib' ꝙ elementa ſunt coꝛpa cōſimiliū partiū ut nō generēt ex eis oīa. facies enim nō fit ex aliis facieb': neqꝫ alia figura naturalis fit ex alia figura ſilis ei. manifeſtum eſt igit ꝙ melius eſt ꝛ rectius facere pꝛincipia finita ꝛ minima: dico ꝙ nō diſſoluat ī alia diuerſaꝝ foꝛmaꝝ: quēadmodū faciūt geometre quia faciunt pꝛincipia geometrie finita: aut ſm̄ foꝛmam: aut ſm̄ numeꝝ.

35 Manifeſtatio iſtius ſermonis eſt quia opinant ꝙ coꝛpus conſimiliū partiū generetur ex ſe ad inuicem exeūdo ad inuicem per diſſolutionē: impoſſibile eſt eis ſm̄ hanc poſitionem ponere elementa coꝛpoꝝ nō cōſimiliū partiū: non. n. diſſoluūtur in ea que ſunt cōſimiliū partium. impoſſibile eſt enim ut facies fiat ex faciebus: aut figura ex figuris: ſicut eſt impoſſibile ut os fiat ex oſſib': aut caro ex carnibus: qm̄ iſti opinontur ꝙ generotio eſt ꝯgregatio ſimul cum ſuo ſimili: ꝛ coꝛruptio ꝛ ſegregatio: ꝛ ſm̄ hoc nō pn̄t generare coꝛpoꝛa nō cōſimilia ex cōſimilib' partib'. Themiſtius dūt expoſuit hoc caplm̄ ita ꝙ intendebat Ariſto. narrare ꝙ iſti nō poſſunt dicere ꝙ cōſimilia que ſunt elementa: neceſſe ē vt differentie eoꝝ ſint infinite: q2 iſti ponunt differētias in eis que generant ex eis quas differētias nō ponūt in cōſimilibus. dictū. n. ꝙ facies nō fiūt ex faciebus: neqꝫ figura ex figuris: quaſi igit intenderet ꝙ lꝫ cōceſſum fuerit eis ꝙ differentie cōpoſitoꝝ ex elementis ſunt īfinite: tamē nō ſequit ex hoc vt differentie elementoꝝ que ſunt apud eos cōſimiliū partium ſunt infinite. dicētes enīꝫ ꝙ conſimilia ſunt infinita: ponūt infinitū duobus modis in quātitate ꝛ qualitate. dicētes dūt ptes eſſe indiuiſibiles ponūt eas quātitates tm̄: ꝛ ideo contingit dicētibus ꝯſilia plura impoſſibilia q̄ꝫ dicentibus ptes eſſe indiuiſibiles ſꝫ ꝙ ponūt eſſe ea infinita. ſm̄ igitur pꝛimam expoſitionem ſic erit intentio ſermonis. dicamus etiam ꝙ accidit dicentibus elementa eſſe coꝛpoꝛa cōſimilium partiū ꝛc̄. i. dicētī contingit ꝙ elementa ſunt cōſimiliū partiū coꝛpa ut non generent oīa cōpoſita ex eis: qm̄ impoſſibile eſt eis dicere ꝙ facies generet ex faciebus: q2 dicūt ꝙ generatio ē exitus rei a re. ſm̄ aūt ſecundā expoſitionem intentio eſt ſic: ꝛ accidit dicentibus ꝙ elementa ſunt cōſimiliū partiū qd̄ non dicūt ꝙ oīs res generatur ex ſuo ſimili. ꝛ qum ita ſit: impoſſibile eſt dicere ea eſſe infinita: q2 differentie entiū ſūt infinite. ꝛ hec intentio eſt difficilis ad intelligendū ex alia trāſlatione quā mō habemus: ꝛ forte diminutio cecidit ī hac tranſlatione ex tranſlatoꝛe. Nos enim non habemus niſi tranſlationē Alkindi. tranſlationes aūt verioꝛes ſūt Iſaac D. o. manifeſtū eſt igitur ꝙ rectius eſt ꝛ melius ꝛc̄. i. manifeſtum eſt igitur ꝙ elementa ſūt dignioꝛa poſitioni finita q̄ꝫ infinita qum nihil ad ponendū cogeret ea infinita. ſ. ꝙ poſſibile eſt ponenti ea finita complere oīa que accidūt cōpoſito in quem eſt compoſitū ex elementis: ꝛ ſm̄ hoc etiā ꝙ differentie reꝝ debent eſſe infinite: ꝛ q2 elemēta ſūt ſimplicia eoꝝ in q̄ coꝛpus diſſoluitur: ꝛ hoc intēdebat qum dixit: ꝛ minima dico ꝙ nō diſſoluūtur ꝛc̄. i. ꝛ dicere ē minima ꝙ elemētū nō diſſoluit in coꝛpus diuerſaꝝ foꝛmoꝝ. D. d. quemadmodū faciūt geometre: ꝛ hoc reſpondet ſermoni quē dixit: ꝙ rectu' eſt ut pꝛincipia ſunt finita. i. ut ponūt geometre: ꝛ ideo intelligendū ē ex hoc ꝙ dixit pꝛincipia finita. i. in foꝛma nō quantitate: ꝛ pōt intelligi vtrūqꝫ ſm̄ ꝙ dicim'. Et hoc qd̄ dicit ꝙ geometre faciūt pꝛincipia finita: aut in foꝛma: aut in numero: dicit ipm̄ ſm̄ ꝙ reputo ꝙ geometre pꝛincipia ſūt finita in foꝛma. ſ. in ſpecie: vt diſſolutio oīū figuraꝝ ſuperficieꝝ in triangulū: ꝛ diſſolutio oīū coꝛpoꝝ in pyramidē: ꝛ pꝛincipia oīa geometre nō ſunt eadē numero. pꝛincipia v̄o numeroꝛū. ſ. vnitates ſūt idem numero. Et vniuerſaliter dubiū eſt de pꝛincipiis numeroꝛū vtrū ſunt idē numero aut ſpecie. nō. n. poſſumus dicere de vnitate vtrū ſit ſpecies q2 nō eſt diuiſibilis in talem vnitatem ꝛ talē quꝫ huiuſmodi alietas in mathematicis nō accipitur niſi accidentalr̄: niſi vnū eſſet vnū in foꝛma nō vnū in numero. qum aūt de numero cōſideratum fuerit inquantū inuenit in numeratis: tūc pꝛincipia ei' videbūt ꝯſimilia ī foꝛma. ꝛ qū nō ē neceſſariū h̄ videt alibi.

Vtꝝ aūt finita aut infinita: ꝛ ſi finita quanta ſm̄ numeꝝ cōſequēs vtiqꝫ erit ꝯſiderare. pꝛimū quidē igit ꝙ nō infinita quemadmodū putāt quidam cōtemplandū.

Et dicamus ꝙ ſi hoc coꝛpus non differt ab aliis coꝛpoꝛibus niſi ꝑ differentias eſſentiales: ꝛ vt differētie coꝛpoꝝ finite ſint: manifeſtum eſt ꝙ elementa ſunt finita neceſſario.

36 Qum cōcedit eis ꝙ ſi differentie cōpoſitoꝛū eſſent infinite: tūc contingit eis hoc ut differentie elementoꝛū eēnt infinite: incepit declarare hoc ꝙ ſi differētie cōpoſitoꝛum eſſent finite ꝙ neceſſe eſt ut differētie elementoꝛū ſint finite. ꝛ declarauit ꝙ differentie cōpoſitoꝛū ſunt finite ꝙ cōpoſita nō differunt ab inuicem niſi differētiis eſſentialibus differentie aūt eſſentiales manifeſtū ē ꝙ ſunt finite. Et pōt intelligi iſte ſermo ꝙ eſt in conſimilibus partib' de quib' illi dicunt eſſe elemēta: ꝛ. q. d. ꝛ ſi differētie coꝛpoꝛū ꝯſimilium partiū fuerint finite que ipſi ponūt elemēta neceſſe ē vt elementa ſint finita. Themiſtius aūt dicit ꝙ Ariſ. declarat ꝙ dr̄ie coꝛpoꝛū cōſimiliū ptiū ſunt finite: q2 diſtinguūt ꝑ dr̄ias ſenſuū. ꝛ iam declaratū eſt in libꝛo de aīa ꝙ ſenſibilia ſunt finita: q2 diuidunt in ꝯria: ꝛ oīs ꝯrietas coꝛū diuidit in dr̄ias finitas. ꝛ dr̄ in alia expoſitione ꝙ ipſe trāſtulit nos ad illud qd̄ declaratū eſt in phyſicis. ſ. ꝙ impoſſibile eſt infinita in actu inueniri. ꝛ ſi differētie eſſentiales infinite inuenirent: inuenirent in eodē genere ſpēs infinite in actu: qd̄ eſt impoſſibile. ꝛ pōt intelligi ꝑ eſſentiales ſenſibiles: ut poſuit Themiſtius ꝛ Ariſ. etiā ꝯdixit huic opinioni rationib' mathematicis ī pꝛimo phyſicoꝛū: ꝛ ex manifeſtioꝛibus eoꝛū eſt ꝙ coꝛpus finitū ſit elemētis infinitis. opinarēt. n. ꝙ in oī coꝛpoꝛe ſūt ptes cōſiles infinite occultate ī eo fingūt. n. ꝙ ſi eſſent infinite obſcinderet generotio: ꝛ cōtingit eis ex hoc ꝙ magnitudo finita ſit cōpoſita ex infinitis: quarū quelibet hꝫ quantitatem ꝛ magnitudinem.

Et pꝛimū oīa omiomera faciētes elementa quēadmodū ꝛ Anaxagoꝛas: nullus. n. dignificātium recte ſumit elementū. videm'. n. multa etiā miſtoꝝ coꝛpoꝝ in omiomera diuiſa: dico autē puta ꝛ carnē ꝛ os ꝛ lignū ꝛ lapidem. Itaqꝫ qm̄ cōpoſitū nō eſt elementū nō oē erit ꝙ omiomeꝝ elementū: ſed indiuiſibile ad altera ſpecie quēadmodū dictū ē pꝛi'. Adhuc aūt ſic ſumētes elemētuꝫ nō neceſſe facere infinita. oīa. n. hec reddent

etiam finitis exiſtētibus ſiquis ſumat: idē.n. faciet ⁊ ſi duo: aut tria ſolum: aut talia queadmodū conat ⁊ Empedocles. Quoniā.n. ⁊ ut ipſi accidit nō oīa facere ex omiomeris: faciem.n.nō ex faciebus faciūt: neqꝫ aliud ſm naturā fatigatoꝝ nihil. manifeſtuꝫ quia multo melius finita facere principia alia lrā: ⁊ hec ut minima oibus eiſdeꝫ futuris oſtendi: queadmodū ⁊ ſignificāt ⁊ qui i diſciplinis: ſemper.n. finita ſumunt principia: aut ſpecie: aut quātitate. Adhuc ſi corpus a corpe alteꝝ dicit ſm ꝓprias differentias: corpoꝝ autem differētie finite. differūt.n. ſenſibilib⁹. hec aūt finita ſunt. oportet aūt hoc oſtendi. manifeſtuꝫ qꝛ ⁊ elemēta neceſſe finita eſſe. Sed adhuc neqꝫ ut alteri quidā dicūt: puta Leucippus ⁊ Democrit⁹ abderites rationabilia accītia. inquiūt.n. eſſe p̄mas magnitudines mltitudine infinitas: magnitudine aūt indiuiſibiles: ⁊ neqꝫ ex vno multa fieri: neqꝫ ex multis vnū: ſed hoꝝ ꝯplicatione ⁊ circūpulſione oīa generari: modo aūt quodā ⁊ iſti omnia entia faciūt numeros ⁊ ex numeris: eteni ſi nō plane oſtēdūt: tñ volūt hoc dicere: ⁊ adhuc qm̄ differunt corpa figuris: infinite aūt figure infinita ⁊ ſimplicia corpa aiūt eſſe. qualis autē ⁊ q̄ figura elemētoꝝ nihil determinauere: ſed ſolum igni ſperā aſſignauerūt: aereꝫ autē ⁊ aquā ⁊ alia magnitudine ⁊ paruitate diuiſerūt: ut entē ipoꝝ naturā velut pauſperimā oiūꝫ elementoꝝ.

Dicamus etiā ꝙ nō eſt rectū ꝙ elemēta ſint ſicut Leucippus ⁊ Democrit⁹ dicūt. accidūt.n. ſermoni ſuo eſſe impoſſibile. dicūt.n. ꝙ p̄ma corpora ſūt infinita in multitudine: ⁊ ꝙ nō recipiunt diuiſionē i magnitudine: ⁊ ꝙ ex vno nō fiūt plura: neqꝫ ex plurib⁹ vnū: ſꝫ oīa fiūt per coaceruationē iſtaꝝ ptiū indiuiſibiliū: ⁊ per diuerſitatē coaceruationis eoꝝ. Dicam⁹ igit ꝙ iſti ponūt oia vnū ⁊ generāt ea ex eo: ſicut arithmetici: ſed non explanauerūt hoc mō ſed dixerūt obſcure. ⁊ dixerūt etiā ꝙ ſi corpa differūt ab inuicē figuris: figure aūt ſūt infinite: ergo corpa ſimplicia ſunt infinita: ⁊ nō diſtinxerūt oino q̄ eſt in figura cuiuſlibet corpis illoꝝ corpoꝝ: neqꝫ dixerūt q̄ ſūt figure elementoꝝ ſed poſuerūt figurā ignis ſpericaꝫ tm̄: aerem aūt ⁊ terrā ⁊ alia corpa diſtinxerūt dicentes ꝙ quedā eoꝝ cōpoſita fuerūt ex partib⁹ paruis: ⁊ quedā ex partib⁹ magnis: ⁊ ex eis poſuerunt naturā illoꝝ corpoꝝ paruoꝝ reducēdo omnia ad elementa.

37 Qum cōpleuit dicentibus elemēta eē ꝑſſes ptes infinitas: vult mō ꝯ̄dicere dicentib⁹ elementa eſſe corpa infinita indiuiſibilia. ⁊ primo narrat eoꝝ ſermonē ⁊ opinionē in generatione. ſ. ⁊ corruptiōe. ſ. quō generatio ⁊ corruptio ſit in eis ⁊ in omnibus que apparēt in cōpoſitis. Iſti enim ſicut dixit in libro de generatione magis pñt dare cauſas ꝙ alij eoꝝ que apparēt in cōpoſitis ex hoc qḋ ponunt ex iſtis corporibus: ⁊ ideo ſmo eoꝝ ē magis nālis: ⁊ dixit: dicamus ⁊c̄. i. ⁊ ſermo eoꝝ inducit eos ad plura impoſſibilia: immo ad negandū plura principia geometrie. ex principijs eniꝫ geometrie eſt ꝙ oē corpus eſt diuiſibile: ⁊ ꝙ oē corpus diuidit in quocūqꝫ pūcto: apud iſtos aūt nō diuiditur corpus cōpoſitum niſi ſuper terminos qui imaginātur inter alias partes indiuiſibiles nō ſup aliā illaꝝ ptiū indiuiſibiliū: ⁊ ideo dicūt ꝙ ex vno nō fiūt plura neqꝫ ex pluribus vnū: ſicut narrauit de eis: qm̄ quia apud eos eſt vnū in rei veritate ps indiuiſibilis: impoſſibile eſt tūc vt ex eo fiat multitudo oio: neqꝫ ex multis partib⁹ fiat vnuꝫ ⁊ ſm hoc negauit naturā cōtinui. cōtinuū.n. eſt vnū ⁊ diuiditur in pluro: ⁊ ſilr negauit cōpoſitionē que fit p admiſtionē: ſicut vidit Ariſ. qm̄ apud ipſum ex plurib⁹ fit vnū D. d. ſed oio fiūt per coaceruationē ⁊c̄. i. ꝙ ipſi opinabant ꝙ generatio ſubſtātiaꝝ eſt ex cōgregatiōe partiū: ⁊ diuerſitas differentiaꝝ iſtaꝝ eſt ex diuerſitate figuraꝝ ptiuꝫ: ⁊ ꝙ diuerſitas aliquoꝝ accītiū fit ex diuerſitate ſitus ⁊ ordinis ⁊ figure partiū. ⁊ qum narrauit modū ex quo reddebant cauſas generationis ⁊ corruptionis ⁊ aliquoꝝ accidentium ex iſtis elementis: induxit impoſſibile qḋ cōtingit dicenti hunc ſermonem. ⁊ eſt impoſſibile ꝙ contingit ponenti numeros elementa entium. Iam enim dixit hoc impoſſibile in alijs locis: ⁊ dixit: dicamus igit ꝙ iſti ponebant oīa numeꝝ ⁊c̄. ⁊ quia iſti dixerūt quomō differētie entium conſequūtur differentias numeroꝝ: ⁊ iſti nō declarauerunt modū quomodo differentie compoſitoꝝ differunt in ſe ꝓpter compoſitionem eoꝝ ex partibus indiuiſibilibus. ſ. quia nō dixerūt ꝙ lapis ſit de tali numero iſtoꝝ partiuꝫ aut de tali numero ſicut fecerūt arithmetici: neqꝫ ꝓpalauerunt ꝙ natura illaꝝ partiū ſit ſicut natura vnitatum: qum ponūt eis figuras ⁊ ſitus: dixit: ſed nō explanauerunt hoc ⁊c̄. i. ſed nō dixerunt in iſtis rebus ſermonem determinatū: qum nō dederūt aliam demonſtrationē: neqꝫ etiam dixerunt ꝙ figura facit aliquā differentiam: neqꝫ quis ordo: ⁊ ſitus facit qḋ accīs. neceſſe eſt.n. ſm opinionem eoꝝ ut quelibet dria differentiaꝝ entiū compoſitoꝝ habeat figurā ꝓpriam diffrentiaꝝ illaꝝ partiū: que figura facit illam driam. ⁊ qum dixit ꝙ nō explanauerūt hoc ſm ꝙ oportebat. i. ſine determinatione ⁊ demonſtratione d. ſed obſcure dixerūt: ⁊ dixerūt ꝙ qū corpora differant a ſe figuris: figure autē ſunt infinite: ergo corpora ſimplicia ſunt infinita. i. nō dixerūt in ratiocinādo ꝙ ſūt infinite: ſed hoc tm̄ qḋ dixerūt ꝙ iſte partes indiuiſibiles ꝙ differant inter ſe figuris: figure aūt infinite: ergo cōtinget ut hec elemēta. ſ. partes indiuiſibiles ſunt infinita. D. d. quid remanet eis de hac intentione ſi conceſſum fuerit eis: ⁊ dixit: ⁊ non diſtinxerūt oio ⁊c̄. i. oportēt eos quꝫ poſuerit diuerſitatem eaꝝ ſm figuras: ⁊ ſimiliter diuerſitatē cōpoſitaruꝫ differentiaꝝ ex eis differētie que figura cui parti appropriaetur illaꝝ partium: ⁊ que figura appropriet figure differētiaꝝ compoſitaꝝ ex eis: quoruꝫ quedā vocamus nos ſimplicia. ſ. aquam terram ignem aerem: ⁊ quedā compoſita que videntur componi ex eis quatuor: ⁊ hoc intendebat qum dixit. neqꝫ dixerūt etiam q̄ ſunt figure elementorum ideſt nō dixerunt que ſunt figure partiū ex quib⁹ cōponūtur corpora quatuor que vocātur elemēta: ſed tm̄ poſuerunt figuram ignis ſpericā. i. niſi de genere. dicūt.n. ꝙ partes ex quibus componit habent figuras ſpericas: aut niſi de igne: qm̄ poſuerunt ei figuram ſpericā. hoc aūt apparꝫ de hoc ſermone ſm hanc tranſlationē. Themiſtius autēꝫ expoſuit hūc locū alio modo: ⁊ dixit: neqꝫ iſti hoies dederūt partibus indiuiſibilib⁹ ſm ꝙ elemēta ſūt figuras proprias: ſicut fecerūt ponētes elemēta quatuor ſimplicia. igni enim dederūt figuram pyramidalē: terre aūt figurā cubicam: duobus aūt alijs alias figuras. Iſti.n. non dederunt igni ſoli figurā ꝓpriam: ⁊ eſt ſperica: niſi qꝛ ignis cito penetrat: ceteris aūt elementis nō dederūt figurā ꝓpriaꝫ: ſed dixerūt ꝙ hec elementa differūt ꝓpter differētiam partium indiuiſibiliū ſm magnitudinem ⁊ paruitatem: ⁊ hoc intēdebat qum dixit: aer autē ⁊ terra ⁊ cetera corpora ⁊c̄. ⁊ ex hoc ſermone eoꝝ quaſi ꝯ̄dixit ſibi. ſ. dicere ptes eſſe indiuiſibiles. D. ponere eas diuerſas ſm paruitatem ⁊ magnitudinē: ſed nō dixerūt hoc niſi qꝛ non reputāt eē poſſibile vt magnitudo cōpoſita ex eis diuidat in actu in eīs. dicūt

enim ꝙ hec magnitudo compoſita ex eis nō hȝ naturam recipiendi diuiſionem in ea: ſicut dicimus de corpe celeſti dicūt.n. ꝙ cā diuiſionis eſt interiacēs vacuū. ⁊ qꝛ magnitudines cōpoſite ex iſtis ſunt ſolide ſine vacuo: poſſibile ē eis recipere diuiſionē in iſtas partes: ſed ſm ꝙ ponūt eas eſſe infinitas: qꝛ magnitudo diuidit apud eos ſm totū: vt declaratū eſt in libro de generatione: neceſſe eſt eis ut magnitudines cōpoſite ex eis diſſoluant in eas: quapropter magnitudo corrūpetur in nō magnitudinem: qḋ eſt impoſſibile. D.d. ⁊ ex eis poſuerunt naām iſtoꝝ corpoꝝ ⁊c̄.i. ⁊ ex partibus indiuiſibilibus poſuerūt naturā iſtoꝝ corporuȝ quattuor: quum generat oīa corpora que nos vocam⁹ ſimplicia ⁊ ꝯpoſita ex his partibus indiuiſibilib⁹.

Primū quidem igit ⁊ in his hoc peccatum nō ſiuita ſumere principia habituris hec oīa dicere. Adhuc ſi nō infinite elementoꝝ differentie palam quia nō erunt elementa infinita. Adhuc aūt neceſſe oppugnare mathematicas ſcientias indiuiſibilia corpa dicentes: ⁊ multa glorioſoꝝ ⁊ apparentiū interimere de quib⁹ dictū eſt pmū in his que de tempore ⁊ motu.

Et dicam⁹ nos igit qḋ accidit ſermoni eoꝝ error: quemadmodū accidit dicentib⁹ principia eſſe infinita. demonſtremus eis igit ſuū errorem ⁊ dicamus ꝙ ſi differentie corpoꝝ nō fuerint infinite: manifeſtū eſt ꝙ impoſſibile eſt ut elemēta ſint infinita. ⁊ quia ꝯdicunt ei ꝙ rectū eſt in geometria: quum dicūt partes eſſe indiuiſibiles. ⁊ cōtradicūt etiam pluribus opinionib⁹ hoīuȝ maximoꝝ in ſcientia: ⁊ ſunt eni indiuiſibiles: ⁊ iam cōpleuimus ſermonē de iſtis opinionib⁹ in tractatibus de tempore ⁊ motu.

38 D. ꝙ dicentibus hoc primo cōtingit illud qḋ ꝯtingit dicentibus principia eſſe infinita: ⁊ ꝙ iam dictum eſt: ⁊ etiam apparet deſtructio ſermonis eoꝝ ex hoc ꝙ differētie compoſitoꝝ corpoꝝ ſunt finite. ⁊ quum differentie cōpoſitoꝝ ſunt finite: impoſſibile eſt ut differentie elementorum ex quibus componūtur ſint infinite: qm̄ aūt compoſitorū differentie ſunt finite. Declaratū eſt.n. in principio iſtius libri ⁊ in phyſicis: quȝ declarauit ꝙ impoſſibile eſt ut res infinite inueniant in actu. D. dedit in eis aliud impoſſibile: ⁊ dixit: ⁊ ꝯdicūt eis ꝙ rectum eſt ⁊c̄.i. quia ex fundamētis geometrie eſt ꝙ diuiſio magnitudinū ꝓcedit in infinitū ⁊ ꝙ oīs linea diuiditur in duo media. D.d. ⁊ ꝯdicūt pluribus opinionibus ⁊c̄.i. innuit per hoc naturales. Iſti enim ponūt cōplexionē eſſe ⁊ ꝙ cōpoſita differunt differētijs ſubſtantialibus ꝓpter diuerſitatem differentiaꝝ elementoꝝ ⁊ ꝙ generatio eſt altera ab alteratione: ⁊ generatio ⁊ alteratio ſunt in qualitate ſubſtantiali: ⁊ hoc in accītali: ⁊ ꝙ in generato nullum exiſtit in actu: ⁊ ꝙ eſt aliud ab elementis ſubſtantia ⁊ forma: ⁊ totum hoc eſt impoſſibile dici cum partibus indiuiſibilibus. D.d. ⁊ iam cōpleuimus ſermōeȝ ⁊c̄.i. ⁊ ꝯdiximus iam dicentibus partes eſſe indiuiſibiles ſm contemplationeȝ naturalis de natura cōtinui. hec aūt opinio hic deſtruitur conſiderando in natura cōtinui in q̄ cōmunicat hec ſcientia cum mathematica: ⁊ ex hoc mō locutus fuit de hoc in phyſicis: aut tm̄ naturaliter. ⁊ deſtruitur etiā hec opinio per conſiderationem de generatione ⁊ corruptione: ⁊ de accītibus pluribus ſenſibilibus. ⁊ ex h̄ modo locutus fuit de hoc in hoc libro: ⁊ in libro de generatione ⁊ corruptione.

Similis autē ⁊ cōtraria dicere ipſos ſibiipſis neceſſe. impoſſibile enim indiuiſibilibus entib⁹ elementis magnitudine ⁊ paruitate differre aerē ⁊ terrā ⁊ aquam: nō enim poſſibile ex inuicē fieri. remanebūt enim ſemper maxima corpa ſegregata. aiunt.n. ſic fieri aerem: ⁊ aquā: ⁊ terram ex inuicem.

Et dico etiam ꝙ neceſſe eſt ei dicere ꝯtrium ſuo ſermoni. ſi.n. elemēta ſunt ptes indiuiſibiles impoſſibile ē ut aer ⁊ aqua differūt ꝓpter paruitatem ⁊ magnitudinē partiū. ⁊ impoſſibile ē vt quedam hec corpora fiant ex quibuſdā: qm̄ quȝ ex figuris diſtincte fuerint parue ⁊ extracte remanebit reſiduū. ſm igit hūc modū dicunt ꝙ aer ⁊ aqua ⁊ terra fiunt ex inuicē. ſ. ſm ſegregationem figuraꝝ paruaꝝ a magnis.

39 D. ⁊ contingit eis impoſſibile ex hoc qḋ dicūt de q̄litate generationis corpoꝝ ſimplicium ab inuicem ꝓpter ptes indiuiſibiles. dicūt.n. ꝙ terra n̄ differt ab aqua: niſi q̄a eſt compoſita ex partibus diuiſibilibus maioribus q̄ aq̄ ⁊ ſimiliter dicunt de aere cū aqua. dicūt igitur ꝙ quȝ terra ſiet aqua exibunt ab ea partes magne ꝓprie terre: ⁊ remanebunt parue ꝓprie aque: ⁊ ſic terra fit aqua. ⁊ ſimiliter quum ex aqua exierint partes parue ꝓprie aque: remanebunt magne ꝓprie terre: ⁊ ſic aqua fit terra. Ariſ. aūt contradixit eis dicendo ꝙ quum ptes magne fuerint ſegregate a terra: neceſſe eſt ut remaneat ex illis magnis reſiduum: quoniam aqua quum reuertit in terram exibūt ex ea parue ⁊ remanebunt magne terre ꝓprie. ⁊ quȝ aqua ⁊ terra componuntur ex magnis ⁊ paruis: ⁊ fuerint infinite ſicut dicunt: tūc magne in vnoquoq; eoꝝ erūt equales paruis in numero: ⁊ ſic in nullo differūt aqua ⁊ terra. ⁊ ſi dixeris ꝙ in terra dominant magne: ⁊ in aqua parue: cōtinget ut ſint finite ⁊ ut ſit inter paruas ⁊ magnas in quolibet eoꝝ ꝓportio terminata: ⁊ ſequit ex hoc ut ptes diuidant neceſſario: ⁊ ut generatio ceſſet. ſ. ut inueniat aqua que non reuertitur in terram: ⁊ terra que nō fiat aqua quum parue q̄ exeunt ab aqua: ⁊ magne que exeūt a terra ꝯſumunt. V.g. ꝙ ſi in terra fuerit ex magnis decem ⁊ paruis quinq;: ⁊ in aqua econuerſo. ſ. ex paruis decem ⁊ ex magnis quinq; neceſſe eſt quum terra reuertitur in aquā ut exeant ex magnis que ſunt in ea ſeptem ⁊ dimidiū: ita ꝙ remaneant in ea quinq; parue ⁊ due: ⁊ dimidiū magne: ⁊ tūc fiet aqua. ⁊ quum iſta aqua reuertat in terrā remanebit in ea ex paruis in ea vna ⁊ quarta: ⁊ ex magnis due ⁊ dimidiū: q̄propter neceſſe eſt eis: aut vt ptes diuidant in infinitum: aut vt ceſſet generatio. D.d. qm̄ quum ex figuris ſepent parue remanebit reſiduum. i. neceſſe eſt ut quum aqua fiat terra vt remaneant in terra partes parue. ⁊ quum ex illis ptib⁹ ſegregentur magne tunc illa terra fiet aqua: ⁊ ſic cōtinget impoſſibile qḋ diximus: hoc aūt apparet ex iſta trāſlatione. Themiſti⁹ aūt expoſuit ſuū ſermonē alio mō. dicit.n. ꝙ contingit eis ex hoc ꝙ dicūt ꝙ in aqua denominantur parue: ⁊ in terra magne: ⁊ ꝙ aqua fit ex terra eſſentialiter ⁊ terra ex aqua: ut ptes magne generent ex paruis ⁊ parue ex magnis: aut per alterationem eiuſdem ptis ex magnitudine in puitateȝ: ⁊ ex puitate in magnitudinē: aut qꝛ pars magna diuidat ⁊ fiat parua: aut qꝛ parue cōgregent ⁊ fiat ex eis vna magna: ⁊ ſm hūc modū cōcludit eis: contingit.n. eis ut partes indiuiſibiles fiant diuiſibiles aut alterabiles ad inuicem qḋ nō dicunt eſſe. D. opponit Ariſ. dicendo ꝙ nō cōcludit eis niſi p equiuocationē: ⁊ qm̄ hoc quidem qḋ intellexit ex ſermone eoꝝ ꝙ iſte ptes fiunt ex inuicem eſt aliud ab intentione eoꝝ. Illi.n. intēdebāt dicere per hoc qḋ dicebant ꝙ iſte ptes fiūt ab inuicem. i. ꝙ ſegregabantur ab inuicem: vt quȝ ex vno ſegregabunt partes ſubſtāiales: ⁊ remanebūt groſſiores: tunc vnū fiet per alterationem eoꝝ ab inuicem: aut p diuiſionē magnaruȝ in paruas: aut per collectionē paruaꝝ in magnas. Tu aūt

bene potes videre ꝙ ex vtroqꝫ ſermone idem cõtinget ei vt partes indiuiſibiles ſint diuiſibiles: ſiue poſuerũt generationem eaꝝ ab inuicem eſſe accñtaliter qum fiũt per ſegregationem: aut eſſentialiter qum fiũt per tranſmutationem paruaꝝ in magnaſ: aut magnaꝝ in paruas. Uidetur ergo ꝙ ꝯdictio pfecta cõtra eos ſic debet eſſe hoc qꝺ dicitis ꝙ iſte partes fiunt ab inuicem: aut eſt eſſentialiter: aut accñtaliter. ſi eſſentialiter cõtinget vt partes tranſmutentur in inuicem magne in paruas: aut parue in magnas: aut ſꝫ qualitateꝫ: aut ſm quantitatẽ: ⁊ vterqꝫ eſt impoſſibile ſm opinionẽ eoꝝ: ſm aũt quantitatem ꝓuenit diuiſio: ſm autem qualitatẽ prouenit alteratio: ⁊ vtrũqꝫ apud eos ẽ impoſſibile. ſi accñtaliter. ſ. per ſegregationem eaꝝ ad inuicẽ prouenit diuiſio partium: aut abſciſio generationis.

Adhuc neqꝫ ſm hoꝝ ſuſpitionẽ videbit vtiqꝫ infinita fieri elementa: qm̃ corpa quideꝫ differunt figuris: figure aũt oẽs cõponunt ex pyramidibus: rectilinea quidẽ ex rectilineis: ſpera auteꝫ ex octo partibus: neceſſe. n. eſſe aliqua principia figuraꝝ: q̃re ſiue vnuꝫ ſiue duo ſiue plura: ⁊ ſimplicia corpa tanta erũt multitudine.

Dicam⁹ etiã ꝙ ſi elemẽta fuerint ſicut dicunt impoſſibibile eſt ut ſint infinita: qum corpa differunt figuris: ⁊ oẽs figure cõponũtur ex figuris q̃ vocant pyramides. figura aũt equalis linee conſtat ex equalibus lineis: ⁊ figura ſperica cõponitur ex partibus pfectis ſpericis: ergo neceſſe eſt vt figure habeant principia propria: ſiue fuerit figura: aut due: aut plures. ⁊ ſi ita ſit neceſſe ẽ vt corpora ſimplicia ſint ſm numeꝝ eaꝝ.

40 D. ⁊ dicamus etiam eis ꝙ ſi corpora indiuiſibilia habent ſm ꝙ dicũt figuras: continget ut ſint finita ecõtrario poſitioni eoꝝ. D. d. qum corpora differant figuris. i. qum poſuerimus ꝙ corpora differunt figuris: ut iſti ponunt: ⁊ dixit hoc ꝙ figuraꝝ quedam ſũt eſſentiales corporib⁹: ⁊ quedam nõ. qum ergo poſitum fuerit ꝙ figure ſunt eſſentiales cuiuſcũqꝫ ſpeciei ſint: ſiue corpoꝝ diuiſibilium: ſiue indiuiſibiliũ: neceſſario eſt ut differentie figuraꝝ ſint ꝓpẽ differentias illoꝝ corpoꝝ: ⁊ ꝙ numerus illoꝝ corpoꝝ ſit ſm numeꝝ differentiarum illarum figurarũ. ⁊ quia differentie figurarum ſunt finite: continget ut corpora quoruꝫ differentie ſunt finite: ut conſequentes figure ſint finite. q̃niam autem figure ſunt finitarum differentiarũ ponẽduꝫ eſt ex hoc quod dicunt geometre. declaratum eſt enim ꝙ omnes figure quinqꝫ reſoluũtur in pyramides q̃ continẽtur a ſuperficiebus rectis: aut rotundis. Spera quidem in octo cubus ⁊ ſex: ⁊ ſimiliter de aliis que dicuntur in libro euclidis: ⁊ hoc intendebat qum dixit: ⁊ omnes figure componũtur ex pyramidibus. i. ⁊ omnes figure corporee. ⁊ qũ poſuit ꝙ corpora habẽtia figuram debent differre per diuerſitatem figure: ⁊ poſuit ꝙ omnes figure corporee componuntur ex pyramidibus. poſuit etiam tertiam ꝓpoſitionem. q. cauſam in diſſolutione figurarum corporearum in hanc figuram: ⁊ dixit: ⁊ figure equalis linee ex lineis equalibus ideſt ⁊ cauſa in diſſolutione corporum ut pyramides eſt quia figure plane diſſoluuntur in figuram planam primam que non diſſoluitur in alias. ſ. triangulum: ⁊ pyramis diſſoluitur in triangulum: ergo neceſſe eſt vt ſit prima figurarum corporearum prime figurarum ſuperficialium. Deinde. d. ⁊ figura ſperica componitur ex partibus perfectis ideſt pyramidibus: ⁊ dixit perfectis quia nõ diſſoluuntur in alias: neqꝫ poſſibile eſt ut ſuper eas addãtur alie ad conſeruandum figuram ſuam. ⁊ qum poſuit omnes propoſitiones que ſunt in hoc ſermone. q. precedens induxit conſequens: ⁊ dixit: neceſſe eſt ergo ut figure habeant principia ⁊c̃. ideſt: ⁊ dixit hoc modo. demonſtratum eſt enim ꝙ omnes figure corporee diſſoluũtur in pyramides: ⁊ ſimiliter figure ſuperficiales diſſoluũtur in triangulum: ⁊ quaſi ponit ꝙ elementa fuerint finita in ſpecie compoſita erunt finita in ſpecie: ⁊ confirmatio eſt hec. q. diceret: ⁊ quamuis non cõcludat nobis hoc qꝺ geometre dicunt ex hac diſſolutione: tamen concedenduꝫ eſt nobis ꝙ omnes figure quinqꝫ diſſoluũtur in figuras finitas: aut vnam: aut duas: aut plures. Themiſtius autem dicit in hoc loco ꝙ manifeſtum eſt ꝙ figure regulares ſunt finite enormes autem ſunt infinite: ⁊ ideo ſi illi duo viri dixerunt ꝙ indiuiſibilia ſunt huiuſmodi ſicut ſolent dicere tũc non eſt rectum opponere eis per hunc ſermonem. Dicamus igitur ꝙ qum illi dicunt ꝙ differentie illorum corporum indiuiſibilium ſunt propter figuram: neceſſe eſt ut figure ſint huiuſmodi. ſ. regulares: figure auteꝫ irregulares ⁊ infinite non exiſtunt in corpore niſi accidentaliter. oppoſitio autem Ariſtotilis eſt recta ſuper hoc ꝙ ponunt figuras eſſe differentias iſtorum corpoꝝ indiuiſibilium.

Adhuc autem ſi vnicuiqꝫ elementorum eſt aliquis proprius motus: ⁊ qui ſimplicis corporis ſimplex. non ſunt autem ſimplices motus infiniti propter: neqꝫ ſimplices lationes plures eẽ duabus: neqꝫ loca infinita eſſe nõ vtiqꝫ erũt: neqꝫ ſic infinita elementa.

Et dicamus etiam ſi omne elementum habet motum eſſentialem: ⁊ corpus ſimplex habꝫ motũ ſimplicẽ: ⁊ motus ſimplices nõ ſũt infiniti qm̃ diuiſio non eſt niſi bimembris neqꝫ loca ſũt infinita: manifeſtũ eſt ꝙ elemẽta nõ ſunt infinita.

41 Qum deſtruxit ſermonẽ dicentis elementa eſſe infinita inducendo ad impoſſibile: incepit dare demõſtrationem rectam ꝙ elemẽta ſunt finita. Et abreuiatio ſui ſmonis eſt ꝙ elementũ ſm ꝙ apparet ex ſua diffinitione ẽ corpus ſimplex. ⁊ quia oẽ corpus ſimplex habet motuꝫ ſimplicem ⁊ ecũuerſo: vt declaratũ eſt in principio iſtius libri neceſſe eſt ut numerus corpoꝝ ſimplicium ſit ſm numeꝝ motuũ ſimplicium. ⁊ quia ſunt ad loca terminatã: neceſſe eſt ut numerus locoꝝ ſit ſm numeꝝ motuum. Si igiṫ loca fuerint finita: mot⁹ eoꝝ erunt finiti. ⁊ ſi motus fuerint finiti corpa ſimplicia erũt finita. Et iam declaratum eſt ꝙ mot⁹ ſimplices ſunt terminati: ⁊ ꝙ ſunt tres. ſ. circa mediũ ⁊ a medio ⁊ ad mediũ: qũ elemẽta ſunt corpa ſimplicia: ⁊ corpa ſimplicia ſũt finita: ꝫ elemẽta ſũt finita. D. d. diuiſio n. ⁊c̃. i. mot⁹ a medio ⁊ ad mediũ. Et intẽdit p loca ſurſuꝫ ⁊ deorſum: hec. n. duo loca diuidunṫ in eo qꝺ eſt ſimpliciṫ ſurſum ⁊ deorſuꝫ: ⁊ in eo qꝺ eſt reſpectiue.

Quoniam autem neceſſe finita eſſe elementa reſtat conſiderare vtrum plura aut non. Quidam enim vnum ſolum ſupponunt: ⁊ hoc hi quidem aquam: hi autem aerem: hi autem ignem: hi autem aqua quidem ſubtilius: aere autẽ ſpiſſius ꝙ continet aiunt omnes celos infinitũ ens. Quicunqꝫ quidem igitur vnum hoc faciunt aerem: aut aquam: aut aqua quidem ſubtilius: aere autem ſpiſſius. ſi ex huius ſpiſſitudine: aut raritate alia generant: iſti latent ipſi ſibiipſis aliud aliquid prius elemento facientes: eſt enim que quidem ex elementis generatio: compoſitio vt aiunt que autem ad elemẽta reſolutio. Itaqꝫ neceſſe prius eſſe natura qꝺ magis ſubtiliuꝫ partium. Quoniam igitur aiunt omnium corporum ignem ſubtiliſſimum eſſe. primum vtiqꝫ erit natura ignis: differt autem nihil: neceſſe enim vnũ aliquod alioꝝ eſſe primum ⁊ non medium.

Dicam' etiã ꝙ qum manifeſtũ eſt ꝙ elementa ſũt finita neceſſario volum' mõ ꝑſcrutari vtꝝ elemẽtũ ſit vnũ aut plura. qdã. n. dicũt elemẽtuꝫ eẽ vnũ: ſꝫ hi võ aquã: hi võ aerẽ: hi autẽ terram: ⁊ quidam coꝝ ponũt elementũ aliquod ſubtiliꝰ aqua: ⁊ ſpiſſius aere. nos autẽ dicamus ꝙ oĩs q poſuit elementũ vnum: aut aquã: aut aerem: aut aliqđ ſubtilius aqua ⁊ ſpiſſius aere: ⁊ ꝙ alia elementa fiunt ex eo ſm diuerſitatem ſpiſſitudinis ⁊ raritatis eius. ⁊ oĩs qui dixit hoc ignorauit ſuum ſermonem: ⁊ oblitus ẽ ꝙ ponunt aliud prius elemento. qm̃ ſi ſpiſſitudo ſit ex cõpoſitione elementoꝝ: ⁊ raritas ex diſſolutione eoꝝ: neceſſe ẽ vt raꝝ ſubtile ſit ante elementũ: ⁊ ſi ita ſit: ⁊ ignis eſt ut dicunt ſubtilior alijs corporibꝰ: tunc ignis erit prior oĩbus rebus prioritate nãli. ſi igiť ignis nõ fuerit ſubtilior oĩbus rebus hoc non ꝯdicet noſtro ſermoni. neceſſe eſt. n. ut primũ ſubtile ſit aliqđ corpoꝝ nãlium nõ corpus medium.

42 Et qum declaratũ eſt ꝙ elementa debent eſſe finita cõſiderandũ eſt vtrum ſint vnum aut plura: ⁊ ſi plura qt ſed quot ſunt dimiſit vſqꝫ ad librum generatiõis: q̃propť exiſtimoť ꝙ iſte liber q̃ſi precedit librũ generationis ⁊ corruptionis. ⁊ quis dicentes elemẽta eſſe finita: quidã dicũt ea eſſe vnũ elementoꝝ: aut vnũ extremoꝝ: aut vnum mediorum. ⁊ quidam dicũt illud eſſe aliud ab elementis: quidam dicũt ipſum eſſe medium inter aquã ⁊ aerem: ſpiſſiꝰ aere ⁊ ſubtilius aqua. ⁊ quidam ut reputo dicũt ipſum eẽ mediũ inter ignem ⁊ aerem: ⁊ hoc intẽdebat qum dixit: ⁊ quidã coꝝ dicũt ipm̃ eẽ ſubtilius ⁊c̃. Et quꝫ dixit oẽs opiniones eoꝝ in hoc vno: incepit ꝯdicere ſmoni dicẽtis ipꝫ eſſe mediũ inter duo illoꝝ: ⁊ ꝙ eſt vnũ mediorũ qũ vterqꝫ ſermo cõueniat in ponẽdo elementuꝫ mediũ inter duo extrema qđ eſt ꝯrium ei qđ dictũ eſt in diffinitione elemẽti qđ eſt ſimpliciſſimũ eorum q̃ exiſtunt in cõpoſito. Duo aũt extrema: aut ſunt ſimpliciora medio: qum mediũ fuerit ex qualitate: aut vnũ eorum erit ſimplicius medio: qũ mediũ fuerit ex qualitate: ⁊. d. dicamus igiť nos ꝙ omnis qui poſuit ⁊c̃. i. ꝙ oĩs qui poſuit elementũ eſſe mediuꝫ inť duo extrema: ⁊ poſuit illa duo extrema eſſe cõpoſita ex illo elemento oblitus eſt diffinitionẽ elementi: ⁊ eſt ꝙ ẽ ſimplicius eorum que ſunt in compoſito: ⁊ ſiue poſuerit ipm̃ eſſe vnũ quatuor corporum: corpus aũt mediũ inť duo eorum: ⁊ dixit: ⁊ ꝙ alia elementa ſiũt ex eo ⁊c̃. qꝛ dicũt ꝙ generatio ceteroꝝ corporũ quatuor ex hoc medio ẽ ſm denſitatem ⁊ raritatem: ⁊ ꝙ generatio ceterorum corporum quatuor conſequiť diuerſitatem eius in raritate ⁊ denſitate. ſ. ꝙ receperit denſitatem equalem denſitati aque: erit aqua ⁊ qum terre erit terra: ⁊ qum receperit raritatem equaleꝫ raritati aeris erit aer ⁊ ignis ignis: ⁊ ſilr contingit ponentibus elemẽtũ mediũ: lꝫ vnũ quatuor: ⁊ nõ ſicut exiſtimat Themiſtius ꝙ impoſſibile nõ contingit eis niſi inquantũ ponũt generationẽ ſm raritatem ⁊ denſitatem: immo cõtingit eis inquantũ ponũt elementũ eſſe medium inť ea q̃ generanť ex eo quocũqꝫ modo generantur: aut cõpoſitiõe diſſolutione: aut denſitate aut raritate: que ſunt apud eos congregatio ⁊ ſegregatio. Et qum narrauit ꝙ ꝯdicũt ſibi ⁊ nõ percipiũt: dixit: quoniã ſi diuerſitas ſit ex cõpoſitione elementorum ⁊c̃. i. ⁊ ꝯdictio cõtingit eis quoniam ponunt denſitatem ex congregatione: ⁊ denſitatẽ multitudinis ptium ⁊ raritatem ex exitu partium ⁊ amplitudine foraminum: ⁊ neceſſe eſt ut corpus rarum ꝙ ſit ex hoc medio ſit pauciorum partium elemẽti ex quo ſit: ⁊ ꝙ eſt huiuſmodi eſt prius medio: ⁊ dignius vocari elementũ. elementũ eñi ſi eſt ex quantitate debet eſſe pauciorum partium eorum que inueniunť in compoſito: ſed ſi ex qualitate debet eſſe ſimplicius. Et themiſtius dicit ꝙ hoc nõ contingit eis niſi quia ponũt generationem per denſitatem ⁊ raritatẽ que ſunt ex capitulo quantitatis: ⁊ ſi poſuiſſent ea ex capitulo quantitatis nõ contingeret eis hoc impoſſibile. ⁊ hoc qđ dedit Themiſtius: ⁊ ſi poſuiſſent ⁊c̃. eñ contingeret eis hoc impoſſibile quod dicit Ariſ. in libro de generatione: q̃nia ſi poſuerint denſitatem ⁊ raritatẽ eſſe ex caplo qualitatis ſubſtantialis: contingeret vt mediuꝫ inter duo elementa nõ haberet formam in actu: ut eſſet prima materia: aut eſſet ignis ⁊ aer inſimul: aut aer ⁊ aqua inſimul. ⁊ ſi poſuerint ipſum ex caplo qualitatis accñtalis: cõtinget alterationeꝫ eſſe: quod eſt impoſſibile apud eos. D. d. ⁊ ſi ita ſit: ⁊ ignis ſicut dicũt ⁊c̃. i. ⁊ ſi illic fuerit corpus ſubtilius elemẽto: neceſſe eſt ut illud corpus ſit elementum. Si igitur ignis ſubtilius eſt corpoꝝ apud eos ut dicũt: continget ut ignis ſit elementum: ⁊ ſi ignis nõ fuerit ſubtilius alijs corporibus ⁊ dixerit aliquis alius ꝙ aliquod corpus eſt ſubtilius hoc nõ nocebit nobis: neqꝫ proderit eis in hoc qđ cõtinget eis Illud. n. ſubtilius debet eſſe elementum: nõ illud medium quod ponũt eſſe elementum: ⁊ hoc intendebat qum dixit ſi igitur ignis non fuerit ſubtilius omnibus corporibꝰ ⁊c̃. ideſt quoniam ſi non poſuerit aliquis ꝙ corpus ſubtilius eſt ignis: tamen nõ propter hoc euadũt ab eo quod cõtingit eis neceſſario. ſ. ꝙ corpus ſubtilius ſit elementum: non illud medium quod ponũt ipſi elementum. D. d. neceſſarium eſt enim vt primũ ſubtile ⁊c̃. i. neceſſarium eſt enim vt ſit ſm ſermonem eoꝝ aliquod corpus naturale ſubtilius omnibus corporibus: ⁊ ꝙ non ſit corpus medium qđ poſuerint: ⁊ ſic erit elementum aliud ab eo qđ poſuerũt.

Adhuc autem ſpiſſitudine ⁊ raritate alia generans nihil differt q̃ꝫ ſubtilitate ⁊ groſſitie. ſubtile quidem. n. raꝝ: groſſum aũt volũt eſſe ſpiſſũ Iteꝝ autem ſubtilitate ⁊ groſſitie idem ꝙ ⁊ magnitudine ⁊ paruitate. ſubtile quideꝫ eñi qđ paruum partium. groſſum aũt qđ magnaꝝ: qđ eñi extenſum eſt i multũ ſubtile. Tale autem qđ ex paruis partibus cõſtans: itaqꝫ ipſis accidit magnitudine ⁊ paruitate diuidere alioꝝ ſubſtãtiam Sic aũt determinatis omnia accidere dicere ad aliquid: ⁊ nõ erit ſimpliciter: hoc quidem ignis: hoc aũt aqua: hoc aer. ſed idem: adhuc quidem ignis: ad aliquid aũt aliud aer ꝙ accidit: ⁊ plura quidem elemẽta dicentibus: magnitudine auteꝫ ⁊ paruitate differre dicẽtibꝰ. Quoniã. n. quanto determinatũ eſt vnũquodqꝫ: erit quedã ratio ad inuicẽ magnitudinũ: q̃re habentia hãc rationeꝫ ad inuicẽ: neceſſe: hoc quidẽ aerem eſſe: hoc aũt ignem: hoc aũt terrã: hoc aũt aquã: ꝓpter ineſſe in maioribuſ minoꝝ rationes.

Dicamus etiam ꝙ ſermo dicentis ꝙ omnia elemẽta generata ſunt ex denſitate ⁊ raritate vniꝰ elementi non differunt a ſermone dicẽtis ꝙ omnia ſunt generata ex paruis ⁊ magnis. Subtilitas enim ⁊ paruitas partium: ⁊ ſpiſſitudo ẽ magnitudo partium: ſubtile enim ẽ expanſum ⁊ dilatum: ⁊ non eſt huiuſmodi niſi componatur ex partibus paruis: ⁊ contingit eis neceſſario dicere ꝙ omnia elementa ſunt compatiua: ⁊ ꝙ nullum elementum eſt ignis verus: neqꝫ aer verus ſed in reſpectu quorundam eſt ignis: ⁊ in reſpectu alioꝝ aer: ⁊ in reſpectu alioꝝ eſt aqua: ſicut contingit dicentibus ꝙ elementa ſunt plura infinita: ⁊ nõ differunt niſi ſm paruitatẽ ⁊ magnitudineꝫ partiũ: ⁊ ſunt dicẽtes ptes eẽ indiuiſibiles.

Dicamus ergo eis ꝙ qum diſtinxerūt q̄daʒ elemēta a quibuſdā ſm̄ quātitatē: neceſſario erit idem elementū ignis ⁊ aer aqua ⁊ terra. partes enim parue ꝓuenīūt in magnis neceſſario: quoniam eadē ps videt̄ q̄rundā partiū eſt parua: ⁊ ī reſpectu quarundā eſt magna.

43 Hec eſt alia cōcluſio contingēs iſtis ſ̄ etiā qm̄ plura im poſſibilia cōtingētia dicentibus ptes indiuiſibiles: contingunt etiā eis. ſ. ꝙ ſubſtātie corpoꝝ ſimpliciū ſunt eedē: qm̄ dicēs elementū eſſe vnū corpus nō pōt ꝯponere ex eo res diuerſas: niſi per diuiſionē in ptes diuerſas ſm̄ quātitateʒ aut ſm̄ poſitionē ⁊ ſitum: ⁊ hoc impoſſibile contingit dicentibus partes eſſe indiuiſibiles: ⁊ dixit: dicamus etiā ꝙ ſermo dicentis ⁊c̄. i. intendit p elementa corps quatuor: q̄ niam ita vocabant̄ tūc: ⁊ quaſi dicat: ⁊ dicamus etiā ꝙ ſermo dicentis hec corpora vocata elementa eſſe cōpoſita ex vno elemēto: ſiue ex medio qḋ eſt inter duo extrema coꝝ ſiue ex medio inter duo coꝝ ſm̄ denſitatē ⁊ raritatem nō differt a ſermone dicentis ꝙ corpa hec ſimplicia cōponontur ex partibus paruis ⁊ magnis. i. nō differūt niſi ꝓpter paruitatem partiū aut magnitudinē eaꝝ. D. dedit cauſaʒ in hoc: ⁊ dixit: ſubtilitas enim ⁊c̄. i. ſubtilitas. n. eſt ex paruitate partiū. ſpiſſitudo aūt ⁊ groſſities eſt ex magnitudine partiū. hoc idē neceſſe eſt dicere nō ponēti ſubtilitatem ⁊ ſpiſſitudinē ex caplo quātitatis vel quātitas. D. incepit narrare quomō cōtingit ꝙ ſubtile eſt cōpoſitū ex partib᷒ paruis: ⁊ dixit. ſubtile. n. eſt ſpanſum ⁊ dilatatū ⁊c̄. i. ⁊ cā in hoc ꝙ ſubtilitas debet eſſe ex partibus paruis eſt quia debent congregari in eo duo: raritas: ⁊ paruitas partium diſtantia. n. partiū ad inuicem eſt cuʒ magnitudine ⁊ non corrūpit ſubtilitatē ⁊ tenuitatem. ſubtilitas. n. ⁊ tenuitas q̄runt paruitatem partiū in ꝓfundo. ſpiſſitudo aūt eaꝝ eſt magnitudo in ꝓfundo: ⁊ raritas etiā querit multitudineʒ foraminū ex qua ꝓuenit paruitas partium. ſpiſſitudo aūt ecōtrario. neceſſe eſt igitur ut ptes ex quibus ſubtile cōponitur ſit minoris expanſionis in tribus dimenſionib᷒: quapropter ſunt minores partibus ex quib᷒ ſpiſſum cōponit̄ ⁊ contingit etiam eis aliud impoſſibile ꝓpter hoc qḋ poſuerūt diuerſitatem int̄ ſpiſſum ⁊ roꝝ ꝓpter ampliationē foraminū: nō ꝓpter paruitatē ⁊ magnitudinē ut in ſubtili ſint partes pauciores: ⁊ ſpiſſo plures qum ſunt duo corpora equalia: ⁊ etiam raꝝ ſicut diximus: neceſſe eſt ut ſit plurium foraminū: quapropter ptes ſunt minores: ⁊ ex h̄ modo nō contingit ut ſint pauciores eis que ſunt in ſpiſſo quoniā nō cōtinget ut ſint pauciores niſi qum fuerint partes in eis in eadem magnitudine ⁊ paruitate: quapropt̄ neceſſe eſt ut raꝝ ſit: aut paucioꝝ ptium: aut minoꝝ: ⁊ impoſſibile ē qḋ ſequitur ex hoc vnū ⁊ idem eſt. D. d. ⁊ ſi ita ſit contingit eis neceſſario ⁊c̄. i. ⁊ qum ſubſtātie corpoꝝ ſimplicium nō differūt niſi ſm̄ diuerſitatem partiū in magnitudine ⁊ paruitate: continget eis dicere ꝙ differētie ſbarū corpoꝝ ſunt ꝓpter ptes paruas ⁊ magnas: ita ꝙ ſubſtātia ignis nō differt a ſubſtātia terre: niſi quia ignis cōponitur ex partibus paruis in vltimo: terra aūt ex magnis in vltimo. D. d. ⁊ qum poſuerint oia ſm̄ hūc modū cōtinget eis dicere ꝙ omnis elementa ſunt in cōparatione ⁊c̄. i. ⁊ ſi elementa nō differūt niſi paruitate ⁊ magnitudine. Magnū aūt ⁊ paruū ſunt relatiua: idem. n. eſt magnū ⁊ paruuʒ in reſpectu diuerſoꝝ: continget ut idem ſit ignis in reſpectu maioris: ⁊ aer in reſpectu minoris: ⁊ aqua in reſpectu alterius. ⁊ quia hac impoſſibile accidit dicentibus ptes indiuiſibiles ſm̄ ꝙ ponūt ꝙ iſte partes differūt magnitudine ⁊ paruitate: ⁊ ꝙ iſta diuerſitas eſt cauſa diuerſitatis corporum cōpoſitoꝝ ex eis: dixit: ſicut accidit dicentib᷒ elemēta eſſe plura ⁊c̄. ⁊ dixit: dicamus igitur eis ꝙ qum diſtinxerint quedam elementa a quibuſdam ⁊c̄. i. dicamus iſtis ꝙ ex hoc q̄ poſitis q̄ corpora q̄tuor ſimplicia differāt ab inuicē ꝓpter paruitatem ⁊ magnitudinē. paruū. n. ⁊ magnū ſunt relatiua: contingit neceſſario ut idem corpus ſit ignis ⁊ aer ⁊ aqua: qm̄ qum poſuerimus ꝙ aer non eſt aer: niſi ꝙ ptes eius ſunt maiores ptibus ignis: continget vt in reſpectu aque ſit ignis: quia partes eius ſunt minores ptib᷒ aque: ⁊ in reſpectu ignis aer: ⁊ in reſpectu terre aqua: ⁊ ſimiliter contingit in aqua. D. d. quoniā partes que ſunt in magnis neceſſario hec eſt quaſi cauſa alia a predicta. illic enī fecit comparationem de corporibus ſimplicibus ad inuicem inquantū conſtituūtur ex partibus que dicunt̄ eē parue ⁊ magne: hic vō quaſi facit cōparationē inter ptes exiſtētes in eodē elemēto. Qm̄ vō hoc cōtingit dicentibus ptes eſſe indiuiſibiles: manifeſtū eſt qum opinant̄ ꝙ in eodem corpore ſunt parue partes ⁊ magne infinite q̄ exeunt ab inuicem: ꝯtingit igitur ut ſm̄ paruas ſit ignis: ⁊ ſm̄ magnas aqua. ſm̄ vō opinionem dicentis elementū eſſe vnū ⁊ ꝙ generatio ſit in raritate ⁊ denſitate: continget neceſſario ut vnū ⁊ idem elementū ſit cōpoſitū ex partibus pluribus. raꝝ enim habet ptes paruas: ſpiſſum aūt magnas ſed inquantū ponūt ꝙ ſpiſſum tranſmutat̄ in raꝝ: ⁊ rarū in ſpiſſum: contingit eis ut ptes ſint parue cum magnis: ſicut contingit illis. ⁊ nō ſolūmodo cōtingit eis ut idē corp᷒ ſit aqua ⁊ ignis tm̄: ſed eadem pars eaꝝ ex quibus ꝯponitur illud corpus: in reſpectu enim minoris eſt aqua: in reſpectu aūt maioris eſt ignis ⁊ ideo dixit: qm̄ eadē pars: in reſpectu quarundā partiū eſt magna. in reſpectu quarūdā eſt parua: ⁊ ſic poteſt intelligi.

Quicūq3 aūt ignē ſupponūt elementū hoc quidē diffugiūt: alia aūt ipſis neceſſariū irrōnabilia accidere. hi quidē enim ipſoꝝ figurā coaptant igni: quēadmodū pyramidē facientes: ⁊ horuʒ hi quidē ſimplicius dicētes: qm̄ figuraꝝ acutiſſima pyramis: corpoꝝ aūt ignis.

Dicentib᷒ aūt ignem eſſe elementū nō cōtingit hec ꝯdictio: cōtingit iſtis ꝯtra quos loquebamur vſq3 huc: ſed accidunt eis alia irrationabilia. quidaʒ igit̄ coꝝ dicunt ꝙ ignis habet figurā pyramidalem: ⁊ quidam coꝝ verificant hoc ſermone debili ſimplici: dicendo ꝙ nulla figura eſt velocioris penetrationis q̄3 pyramidalis: ⁊ nullum corpus eſt velocioris penetratiōis q̄3 ignis figura igitur ignis erat pyramidalis.

44 Qum contradixit dicentibus elementū eſſe vnū elementoꝝ medioꝝ quatuor corporum: aut medium inter duo illorum aliud ab vtroq3: incepit cōtradicere dicentibus elementū eſſe ignem tm̄. ⁊ quia hoc dicentibus nō cōtingunt hec impoſſibilia que illis contingūt alijs: q2 ignis exiſtimatur ſimplicior quatuor corporibus: ⁊ ideo nō contingunt eis impoſſibilia que contingūt dicentibus mediū eſſe qum non contingebāt eis niſi inquantum ponebant elementū medium: ⁊ ideo dixit: dicentibus aūt ignem eſſe elementuʒ ⁊c̄. D. d. ſed accidūt eis alia irrationabilia. D. d. quidam igitur coꝝ dicunt ꝙ ignis habet figuram pyramidalem. ⁊ qum dixit hoc: dedit rationem coꝝ ſuper hoc ⁊ dixit: ⁊ quidam coꝝ verificant hoc ⁊c̄. ⁊ ſyllogiſm᷒ coꝝ ſic componitur ut apparet: ignis eſt velociſſimus in tranſitu omnibus alijs: ⁊ figura pyramidalis eſt velocior alijs figuris: ergo ignis h3 figurā pyramidalē: ⁊ ſic faciūt ſyllogiſmum ex duabus affirmatiuis in ſecunda figura: ⁊ etiaʒ ſi propoſitio maior conuerteretur non eſſet vera: quoniā non omne cuius pertrāſitus eſt velocior in corporib᷒ habet figuram pyramidalem niſi in eis: quoꝝ velocitas eſt in pertranſitu propter figuram: ⁊ hoc eſt in habentibus figuras ignis quod adhuc nō eſt notum: vt ſit de habentibus figuras: aut non.

Hi autē pſuaſibilius rationē adducētes: qm̄ corpora cōponūtur ex eo qđ ſubtiliſſimaꝝ ptiū figure autē que ſolide ex pyramidibꝰ. Itaqꝫ qm̄ corpoꝝ ignis ſubtiliſſimū. figuraꝝ aūt pyramis ſubtiliſſima ⁊ prima. prima autē figura pmi corporis pyramis vtiqꝫ erit ignis.

Et quidā coꝝ verificāt hoc alio ſermone: dicendo ꝙ oia corpora ſunt cōpoſita ex ſubtiliſſimo corpoꝝ: ⁊ ꝙ melior figuraꝝ eſt cōpoſita ex figuris pyramidalibꝰ. ⁊ qum ita ſit manifeſtū eſt ꝙ ignis ē ſubtilior ceteris corporibꝰ: ⁊ ꝙ figura pyramidalis eſt minor ⁊ prior figuris: neceſſe ē vt prima figura ſit in primo corpe. ignis igit̄ hꝫ figuram pyramidalem neceſſario.

45 D. ⁊ quidam coꝝ verificāt ſuū ſermonē alia ratione nō ita quāuis ſit ſufficientior pma: dicēdo ꝙ ſi oia corpora debent eſſe cōpoſita ex ſubtilibus corporibꝰ: ⁊ ſūt compoſita ex igne: manifeſtū eſt ꝙ ignis eſt ſubtilior corporibꝰ ceteris ⁊ ꝙ eſt prior eis natura: ⁊ etiam ſi habēs figuram priorem oibus figuris. ſ. ſpericā eſt cōpoſitū ex corporibꝰ pyramidalibus: manifeſtū eſt ꝙ iſta figura eſt ſimplicior ⁊ prior figuraꝝ in natura. ſed Ariſ. induxit duo pcedētia inſimul: deinde duo cōſequētia inſimul: ⁊ qſi dicat ꝙ ſi omnia corpa ſūt cōpoſita ex ſubtilibus corporibꝰ: ⁊ corpa ſūt cōpoſita ex igne ⁊ etiā corpus qđ eſt primū corpoꝝ. ſ. ſpericū eſt cōpoſitū ex corporibus pyramidalibꝰ: manifeſtū eſt ꝙ ignis eſt ſubtilior ceteris corporibus ⁊ prior eis. ⁊ manifeſtum eſt ꝙ figura pyramidalis eſt minimū corpoꝝ qđ ſit elementū coꝝ: ⁊ pōt intelligi per meliorem figurā: figura ſperica ⁊ figure equalium ſupficieꝝ ⁊ anguloꝝ. ſ. qnqꝫ dicte in geometria que ſūt figure elementoꝝ. D. d. neceſſe eſt ut prima figura ⁊c. i. ⁊ qum manifeſtū eſt ꝙ ignis ē primū corpoꝝ: ⁊ pyramis eſt prima figuraꝝ: ⁊ figura prima debet eſſe in primo corpe: manifeſtū eſt ꝙ ignis debet habere figurā pyramidalē. Themiſtius aūt dicit ꝙ ratiocinatio iſtoꝝ quā repꝛhendit Ariſ. eadē eſt cum ratiocinatione quā ipſe fecit ſuperius in iſto libro in pbando ꝙ motꝰ circularis debet eſſe in corpe celi. poſuit enim ꝙ iſte motꝰ eſt primus motuū: ⁊ corpus celeſte primū corpoꝝ: ꝑ primum debet eē in primo. ⁊ dico etiā ꝙ nō oportet ut exiſtimet̄ ꝙ per iſtā eandē declarationē declarauit ipſe figurā celi. poſuit enim ꝙ celū ē primū corpoꝝ: ⁊ ꝙ figura ſperica ē pma figuraꝝ: ⁊ figura prior dꝫ eſſe in corpore priori: ꝑ figura celi eſt ſperica. dicamus nos igit̄ ꝙ Ariſ. nō fundauit hanc demōſtrationē: niſi ſuper hoc ꝙ celum neceſſe eſt ut habeat figurā inquātū mouet̄ per ſe: ⁊ inquantū eſt animal. ⁊ qum poſitū fuit ipſum habere figurā: neceſſe ē ſm demōſtrationē illā ut ſit ſperica. nōdū autē declaratū eſt de elementis vtꝝ habeāt figurā: ſed etiā nō videt̄ hr̄e figuram vt declarauit: ⁊ etiam declarabit poſt Ariſ.

Hi autē de figura nihil enūciāt. ſubtiliſſimū autē ptibus ſolum faciūt: deinde ex hoc ꝯpoſito aiunt facta eſſe alia: queadmodū vtiqꝫ ſi ex inflata prima deciſione. vtriſqꝫ autē eadē accidūt difficilia. ſiquidē. n. indiuiſibile primū corpꝰ faciūt iteꝝ veniēt prius dicte rationes ad hanc ſuppoſitionem.

Et quidā alioꝝ nō fecerūt rememorationeꝫ de figura ignea oio: ſed dixerūt ꝙ ignis eſt ſubtilior alioꝝ oium corpoꝝ tm̄. deinde dixerūt ꝙ ex compoſitione partiū ignis ad inuicem ⁊ dēſitate eaꝝ fiunt alia corpora: qꝛ nāliter fuit tumoroſus ignis: ⁊ qum cōſtringit̄ fiūt ex eo alia corpa ſm cōſtrictionē eaꝝ. dicamꝰ nos igit̄ ꝙ his ſmonibus cōtingūt multa impoſſibilia difficilia: quoniam ſi poſuerint primū corpus ptē indiuiſibilē venient etiam predicta inconuenientia in parte indiuiſibili.

46 Qum dixit ꝙ quidā dicentiū ignē eſſe elementū dāt figurā pyramidalem. dixit etiā ꝙ quidā nō dāt ei figuram oio: ⁊ ꝙ vterqꝫ cōueniūt in hoc ꝙ ignis eſt ſubtilior ceteris corporibus: ⁊ ꝙ ex diuerſitate cōpoſitionis partiū ignis ⁊ dēſitate fiūt cetera corpa ex eo. Ignis. n. apud eos creatꝰ fuit tumoroſus naturaliter. i. in partibꝰ ab inuicem in vltimo ⁊ qum ille partes ꝯſtringunt̄ ab inuicem ⁊ appropinquāt Si parū fiet aer: ſi magis fiet aqua: ⁊ ſi plus fiet terra: ⁊ hī intendebat quū dixit: deinde dicūt ꝙ ex cōpoſitione partiū ignis ⁊c. i. ⁊ ſermo eius in hoc eſt intellectus p ſe: ⁊ poteſt intelligi iſte ſermo de his qui dant figurā igni: ⁊ pōt intelligi ſicut diximus de vtroqꝫ qum cōueniūt in hoc ꝙ generatio fit ex igne per denſationē. Et qum dixit opiniōes coꝝ in hoc: incepit ꝯdicere eis: ⁊ dixit: dicamus igit̄ ꝙ accidūt ex iſtis ſermonibus plura impoſſibilia ⁊c. i. quoniā ſi dixerint ꝙ partes primi corpis qđ eſt ignis apud eos quorum cōſtrictio eſt cauſa ſpiſſitudinis ſunt partes indiuiſibiles cōtinget eis oia impoſſibilia cōtingentia dicētibus partes eſſe indiuiſibiles que iam narrauimus.

Adhuc nō ꝯtingit hoc dicere nāliter volētibus cōſiderare: ſemp. n. oē corpus corpori cōparabile ſm quātū. Habēt autē ꝓportionaliter magnitudines q̄ ſimiliū ptium ad inuicē: ⁊ q̄ elementoꝝ: puta ꝙ oīs aque ad oēm aerē ⁊ elemēti ad elementū: ſilr autē ⁊ in alijs. aer autē plꝰ aq̄ ⁊ ſubtiliſſimū groſſiſſimo: manifeſtū qm̄ ⁊ elementū minus erit aque q̄ꝫ aeris. Si igit̄ minor magnitudo exiſtit in maiori diuiſibile vtiqꝫ erit aque elementum. ſilr autē ignis ⁊ totaliter ſubtiliſſimorum.

Et dicamꝰ etiā ſermonē nālem ꝙ impoſſibile eſt ut elemētum ſit ps indiuiſibilis: ⁊ hoc manifeſtum ē ſi ipſi pſcrutati fuerint de hoc nāliter: qm̄ ſi hoc fuerit neceſſe eſt ut oē corpus ꝯueniat alij corpori ī quātitate ⁊ magnitudine. magnitudo. n. ptium cōſimiliū indiuiſibiliū aſſimilatur ad inuicē: dico ꝙ magnitudo corpoꝝ totꝰ aque aſſilat̄ magnitudini corpoꝝ totius aeris: ⁊ ſimilit̄ de ceteri elemētis. ⁊ nos nō videmꝰ hoc. ſ. qm̄ aer eſt maior in magnitudine q̄ꝫ aqua. Et ſilr oē corpus ſubtile ē maioris magnitudinis corpore groſſo. ⁊ ſi ita ſit manifeſtū eſt ꝙ elemētū aque eſt minꝰ elemēto aeris. Reuertamur igit̄ ⁊ dicamus ꝙ ſi magnitudo minoris elemēti ē in elemēto maioris elementi: neceſſariū eſt ut elementū aeris cadat ſub diuiſione: ⁊ ſilr elementū ignis ⁊ ſimilit̄ oē corpꝰ ſubtile. declaratū eſt igit̄ ꝙ elementum ignis eſt indiuiſibile neceſſario.

47 Qum dixit ꝙ dicētes ignē eſſe elementū ⁊ ꝙ generatio ex eo fit ſm denſitatem: continget ei ut ſit cōpoſitus ex pluribus ptibus in quantitate: ⁊ ꝙ ille partes ſunt elemētum: quapropter ſermo coꝝ eſt ſimilis ſermoni dicentiū partes eſſe indiuiſibiles. ſi dixerint ꝙ ille partes ſunt indiuiſibiles tūc. n. cōtinget eis oē impoſſibile qđ dictum ē in hoc libro ⁊ in phyſicis. Incepit etiam hic dicere aliud impoſſibile quod contingit eis ⁊ eſt ꝯdictio naturalis nō doctrinalis: ⁊ dixit: dicamus mō ſermonē naturalem ꝙ impoſſibile eſt ⁊c. i. demonſtremus mō rationem naturalem ex qua apparet ꝙ impoſſibile eſt ut ignis ſit cōpoſitus ex partibꝰ indiuiſibilibꝰ. D. d. ⁊ hoc manifeſtū eſt ſi pſcrutati fuerint nālr de hoc. i. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ hoc ē impoſſibile ei qui nāliter voluerit pſcrutari de hoc. ſ. qum conſiderauerit in modo tranſmutationis elementorū ad inuicem. D. incepit dicere illum modū: ⁊ dixit: qm̄ ſi hoc fuerit erit

tunc quodlibet corpus declinans ⁊c̃.i. dicamus igitur ꝙ ſi
corpora ſimplicia: que ſunt aqua ignis aer ⁊ terra: fuerint
compoſita ex partibus indiuiſibilibus: neceſſe ē ut q̃libet
pars alicuius corꝝ que generant̃ ab aliqua pte alteri⁹ ſit
equalis ei in magnitudine ⁊ quantitate: neqꝫ maior: neqꝫ
minor. U.g. ꝙ quꝫ pars aeris ſit ex parte aque: neceſſe eſt
ut pars aeris ſit equalis parti aque: ⁊ ſimiliter de alijs. D.
d. cãm in hoc. ⁊ d. quoniã magnitudo partiũ ⁊c̃.i. ⁊ hoc
neceſſe eſt quoniã ptes que ſunt in parte elemẽti a quo ge
neratio eſt: ⁊ in parte generata alterius elementi ſunt eq̃
les in quantitate ⁊ in numero ⁊ in ſpecie: ⁊ hoc intẽdebat
qum dixit: aſſimilatur ad inuicem. i. in numero ⁊ in quã-
titate ⁊ forma: quapropter neceſſe eſt ut generatuꝫ ⁊ illud
a quo eſt generatũ ſint equalia: qum vtrũqꝫ ſit cõpoſituꝫ
ex partibus equalibus in numero ⁊ magnitudine ⁊ ſpecie
⁊ nõ illic ſit vacuũ. ⁊ qum dixit ꝙ neceſſe eſt vt magnitu-
do corpoꝝ ſimpliciũ ſit equalis: dixit: ⁊ nos nõ videmus
hoc ita: quoniã aer eſt maior aqua. ⁊ hoc qd̕ dixit de ele-
mentis eſt manifeſtum. Uidemus.n. ꝙ quꝫ ptes elementi
ſpiſſioris tranſmutent in elementũ ſubtilius fient maioris
corporis. D. d. ⁊ ſi ita ſit manifeſtũ eſt ⁊c̃.i. ꝙ magnitudo
aque eſt minor magnitudine aeris. ⁊ quꝫ elemẽta que ſũt
in eis ſunt equalia in numero cõſimilia in forma: ⁊ vacu-
um nõ eſt inter partes ex quibus cõponũtur hec corpora
neceſſe ē ut ptes que ſunt in corpore ſubtiliori ſũt maiores
eis que ſunt in ſpiſſiori. ⁊ qũ poſuit hoc dixit: reuertamur
igitur ⁊ dicamus ⁊c̃.i. dicamus igit̃ ꝙ cõtingit hoc ex hoc
ꝙ ptes que ſunt in corpore ſubtiliori diuidant̃ in ptes que
ſunt in ſpiſſiori: qum quãtitas ptis minoris ſit parte maio
ri. ſ. q̃ minor partiũ illaꝝ eſt pars maioris. ⁊ videt̃ mihi
ꝙ intendit ꝙ cũ elemẽtũ alteret̃ in elemẽtũ: ꝯtinget vt ille
partes alterent̃ ex magnitudine in paruitatẽ ſi ſubtile alte
retur in ſpiſſum: ⁊ ex paruitate in magnitudinẽ ſi ecõuer-
ſo. D. d. ⁊ ſilr omnis pars ſubtilis recipit diuiſionẽ. i. ⁊ oẽ
corpus ſubtile conſtat ex partibus indiuiſibilib⁹. D. d. de-
claratum eſt igit̃ ꝙ elementũ ignis recipit diuiſionẽ neceſ-
ſario: ⁊ ꝙ intendit per hoc dicere qd̕ cõtingit eis dicere: ut
ignis qui eſt elementũ habeat elemẽtum. ſ. ptes ex quibus
cõponit̃: ⁊ ille partes etiã habeãt elementa quꝫ recipiãt di
uiſionem: ⁊ vniuerſaliter ſi dixerint ꝙ ille ptes ſunt diuiſi
biles: cõtinget eis ut elementa ſint infinita. diuiſio.n. ī ma-
gnitudinibus eſt infinita: ⁊ vniuerſaliter ſi dixerint ꝙ ele-
mentũ eſt vnũ corpus nõ põt euadere a dicendo ptes eſſe
quoniã impoſſibile eſt ut corpus fiat a corpore niſi ſm al-
terꝫ iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ: aut cõpoſitione: aut cõplexione
ſed impoſſibile eſt ut corpus fiat a corpe vno ſm cõplexio
nem: relinquit̃ ḡ ſm cõpoſitionem: ⁊ qum factũ fuerit per
cõpoſitionẽ neceſſe eſt ut corpus ex quo corpus cõpoſitum
ſit diuidat̃ in ptes in q̃bus fiet magnitudo ꝓpt̃ cõpoſitiõeꝫ
aliaꝝ partiũ: ⁊ hoc eſt manifeſtius de hoc qd̕ apparet ex
ſuo ſermone. Themiſtius aũt expoſuit hũc locũ ſic ꝙ par
tes ex quibus elementa cõponũtur qum poſite fuerint cõ
ſiles in paruitate tm̃: ut ſint indiuiſibiles: continget ex hoc
vt quãtitates corpoꝝ ſimpliciũ ſint equales. ⁊ quꝫ vident̃
inequales cõtinget ut ſubtile corꝝ ſit ex partibus maiori-
bus. ſ. ut nõ ſint equales vel conſimiles in paruitate: ⁊ ipe
opponit huic dicẽdo ꝙ nõ cõtingit ut quantitates eorum
ſint equales: niſi qum partes coꝝ nõ ſolũmodo fuerint eq̃
les in paruitate ſed in numero. ⁊ ſimiliter ſi hec corpa ſim
plicia fuerint cõpoſita diuerſa in magnitudine: nõ ꝯtingit
vt partes corporis ſubtilis ſint maiores: niſi ſi numer⁹ fue
rit equalis. Nos aũt dicimus ꝙ ex generatione vni⁹ iſtoꝝ
corpoꝝ ex altero: cõtinget vt ille partes ſint in eis eedẽ in
numero. ſi igit̃ generatũ ⁊ illud ex quo generat̃ nõ fuerint
equales in magnitudine continget neceſſario vt ptes ſbti-
lis corporis ſint maiores qum fuerint equales in numero

partibus corporis ſpiſſioris. ſ. minoris quãtitatis. ⁊ totum
hoc nõ cõtingit eis niſi quia ꝯcedũt vacuũ eē impoſſibile.

Si aũt diuiſibile figurantibus quidẽ ignem
accidet nõ eſſe ignis partem ignem ꝓpter nõ cõ
poni pyramidẽ ex pyramidib⁹: adhuc aũt non
oẽ corpus eſſe: aut elementũ: aut ex elemẽtis. pars
enim ignis: neqꝫ ignis: neqꝫ alterꝫ elemẽtũ nullũ.

Et ꝯdicamus eis q figurãt ignẽ ⁊ dicunt ꝙ
ignis eſt elementuꝫ: q̃ ē figurat⁹ prima figura: ⁊
dicamus ꝙ ſi ignis eſt elemẽtum q̃ figurat⁹. eſt
in prima figura. ſ. pyramidali: ⁊ illa figura nõ eſt
cõpoſita ex multis figuris pyramidalib⁹: ꝯtĩget
eis ex hoc ſmone ut nõ ſit oẽ corpus: aut elemẽ-
tum: aut generatũ ex elemento. corpus.n. ignis
nõ eſt ignis: neqꝫ aliud elementũ omnino.

48 Qum ꝯdixit dicentibus ignẽ eſſe elementũ inquantũ
eſt ſubtiliſſimũ oĩuꝫ corpoꝝ: incepit ꝯdicere ponẽtib⁹ ignẽ
eſſe elementũ: quia habet figurã que ē elementũ figuraꝝ
ſ. pyramidalem: ⁊ dixit: ⁊ ꝯdicamus eis ⁊c̃.i. ⁊ ꝯdicamus
ponentib⁹ ignis figurã pyramidalẽ: ⁊ dicẽtibus ipm̃ eē ele
mentũ corpoꝝ: ⁊ primũ corꝝ: q̃ habet figurã primã: qm̃
ſicut primũ corpus habꝫ primã figurã: ita etiã qd̕ hꝫ ꝑmã
figuram eſt primũ corpus. deinde incepit ꝯdicere eis: ⁊ di-
xit: dicamus igitur ꝙ ſi ignis eſt elemẽtũ. i. ꝙ ſi ignis inquã
tum eſt ignis hꝫ primã figurã: figurã. ſ. pyramidalem: ⁊ iã
declaratũ eſt a geometris ꝙ pyramis nõ diuidit̃ primo in
pyramides: neceſſe eſt ut pars pyramidis que eſt ignis q̃ ē
nõ pyramidalis ſit nõ ignis: qũ omnis ignis habeat apud
eos figuram pyramidalẽ: ⁊ ſic erit quedã pars ignis: non
ignis quod ē impoſſibile: ḡ ignis nõ habet figurã pyrami
dalem per ſe. ⁊ qum nõ habeat figurã pyramidalẽ ꝑ ſe: di
gnius eſt ut nõ ſit cauſa eius ꝙ ſit elemẽtũ: ⁊ ex hoc appa-
ret deſtructio ſmonis ꝯuertentiũ hãc ꝓpoſitionẽ qui dãt
igni figurã pyramidalẽ: q̃ ē elementuꝫ corpoꝝ. D. d. neqꝫ
aliud elemẽtũ oĩo. i. ꝙ ps ignis q̃ eſt nõ pyramidalis: impoſ-
ſibile eſt dici in eo ipſuꝫ eē elementũ: aut ex elemẽto: q̃liã
dixit nõ elementũ ē: q̃ elementũ apud eos ē ignis: q̃ habet
figurã pyramidalẽ: qm̃ võ neqꝫ ex elemẽto eſt: quia apud
eos nõ componitur ex igne.

Magnitudine aũt determinãtib⁹ ꝑus aliqd
elementi elementũ eſſe: ⁊ hoc nõ in infinitũ ire. ſi
quidem oẽ corpus diuiſibile: ⁊ ꝙ minimaꝝ par
tium elementum.

Et ꝯdicamus etiã dicentib⁹ ꝙ elementuꝫ eſt
vnũ corp⁹ ſubtile. accidit.n. ex hoc ut añ elemen
tũ ſit aliud elementũ: ⁊ ante illud aliud: ⁊ ſic in in
finitũ: qum illud corpus. ſ. elementũ ſit diuiſibile
⁊ minimũ corp⁹ diuiſibile ſit elementũ ex ſpiſſo.

49 Uult ꝯdicere dicẽtib⁹ ꝙ corp⁹ qd̕ ē ſubtiliſſimũ corpo
rum ē tm̃ elemẽtũ: cõtinget.n. eis ut añ elemẽtũ ſit elemen
tũ: qm̃ quꝫ apud eos corp⁹ qd̕ ē ſubtiliſſimũ corpoꝝ ꝯpo-
nit̃ ex ptib⁹ minorib⁹ oĩb⁹ ptib⁹ ex quib⁹ oĩa corpa ꝯponũ
tur: ⁊ oẽ min⁹ ſe hꝫ mĩ⁹ ſe: quꝫ diuiſio ꝓcedat ī infinitum
⁊ ſbtilitas ē cã eē aliud corpus elemẽtũ: ⁊ cã ſbtilitatis eſt
paruitas ptiũ: ⁊ paruitas partiũ ꝓcedit in infinitũ: ḡ ſbtili
tas ꝓcedit ī infinitũ: ⁊ ꝙ ſbtilitas ē cã eē corp⁹ elementũ: ḡ
corpora ſbtilia q̃ ſũt elemẽta ſũt infinita: ⁊ dixit ꝯdicamus
etiã dicẽtib⁹. ⁊ qũ iſte ſmo ſm ꝙ apparet ē vniuerſal̕ dicẽ
tib⁹ elemẽtũ eē ſbtiliſſimũ corpoꝝ: ſiue ignẽ: ſiue aliud. D.
d. accidit.n. ex hoc ⁊c̃. ⁊ qũ dixit hoc qd̕ ꝯtingit huic poſi
tioni dedit cãm in hoc: ⁊ dixit: ⁊ illud corpus. ſ. elemẽtũ ē
diuiſibile ⁊c̃.i. ⁊ ꝯtingit eis hoc q̃ ponũt corpo ex quibus
corp⁹ ſubtile qd̕ ē elemẽtũ apud eos cõponit̃ eē diuiſibilia
Et ponũt corp⁹ minus. ſ. ſbtilius qd̕ ē minoꝝ ptiũ q̃ illud
quod eſt maioꝝ ptium: elementũ corporis ſpiſſi. ſ. maioꝝ
ptium: ⁊ dixit hoc: quia ex iſtis duabus propoſitionibus

contingit eis vt elementa ſint infinita: quoꝝ vna eſt ꝙ corpus ſubtile quod eſt elementū componitur ex partib⁹ diuiſibilibus: quapropi fit ex eis corp⁹ ſubtil⁹ ſbtili poſito elemēto. ⁊ ſecūda ē ꝙ ſbtil⁹ ē elemētū ſpiſſioris. qū vo poſuerim⁹ ꝙ ſubtile hʒ ſubtil⁹ ſe: ⁊ ꝙ ſubtile ē elemētū ſpiſſo continget ut elemēta procedāt in infinitū. propoſitio autē dicens ꝙ ſubtile eſt elementū ſpiſſo ē poſita ab eis. propoſitio aūt dicens ꝙ oē corpus ſubtile habet ſubtilius ſe: lʒ ñ ſit poſita ab eis: tamen ſequit ex ſermone eoꝝ: quʒ ſbtile cōponit ex partibus minoribus: ⁊ ꝙ omnis pars partis diuiditur ſm eos in minorē. ſequit enī ex hoc ut oē corpus ſubtile habeat ſubtilius ſe.

Adhuc aūt ⁊ his accidet dicere ꝙ idem: ad hoc quidē igit ignis ſūt: ad aliud autē aer ⁊ traʒ

Et contradicam⁹ etiā eis dicendo ꝙ ꝯtingit eis etiam idem dicere in reſpectu quorundā eſſe ignē: ⁊ in reſpectu quorundā aerem: ⁊ ſilr ignem ⁊ terraʒ.

50 Hoc qd dixit eſt manifeſtuʒ: quoniā qum poſuerint differentias elementoꝝ quibus differunt raritatē ⁊ denſitatem ſm magis ⁊ minus: ⁊ ignis non differt ab aere niſi ſm proportionem terminatā inter eos in raritate ⁊ denſitate: manifeſtū eſt ꝙ ſi poſitū fuerit aliud corpus cui⁹ proportio in ſubtilitate ad ignē ſit ſicut proportio ſubtilitatis ignis ad aerem: neceſſe ē ut illud corp⁹ ſit in reſpectu ignis ⁊ ignis in reſpectu illius: ⁊ aer ⁊ aqua in reſpectu ill⁹: aer ⁊ terra ⁊ aqua: quod eſt impoſſibile. ⁊ totū hoc accidit qa differentias illoꝝ ponūt ex caplo quantitatis relatiue.

Cōmune autē oibus peccatū vnum elemētum ſupponētib⁹ vnū ſolum facere motū nālem ⁊ oiuʒ eundē. videmus eniʒ oē nāle corpus motus habēs principium. Si igit oia corpora vnū aliquid ſunt oiuʒ vtiqʒ erit vnus mot⁹ ⁊ eodē neceſſariū. Quanto vtiqʒ quidē plura fiant moueri magis queadmodū: ⁊ ignis quāto qdeʒ vtiqʒ maior fiat fert velocius ſurſum ea q̄ ipſius laterne. accidit autē multa deorſum ferri veloci⁹. Itaqʒ ꝓpter hoc ⁊ adhuc qd determinatū ē pri⁹ qm̄ plures naturales motus palam qr impoſſibile vnū eſſe elementum.

Dicamus igit vniuerſaliter oēs dicētes elemento eſſe vnū peccāt manifeſte. vnū eni motuʒ ponūt tm̄ naturalem: ⁊ in oibus corporib⁹ cui⁹ ꝯtrium videt. videmus. n. ꝙ oē corpus nāle habet principiū motus naturalis. Si igit oia corpa ſunt eadē oia habebūt eundem motū. ⁊ quanto magis corpus fuerit maius: tanto iſte mot⁹ erit fortior. V. g. quanto magis ignis erit maior tanto magis erit velocioris motus ad ſuperius. Et nos videm⁹ multa corpa moueri ad inferi⁹ velociter etiam. Propter has igit rōnes ⁊ propt ea que determinauim⁹ ſuperius: dicimus ꝙ mot⁹ naturales ſunt plures: ⁊ ꝙ impoſſibile ē vnū tm̄ eſſe elementum.

51 Hec eſt ꝯdictio vniuerſalis oibus dicentibus elementum eſſe vnū corpoꝝ quatuor: ⁊ ideo dixit: dicamus igit vniuerſaliter ⁊c. D. o. vnū. n. motū neceſſe eſt ⁊c. i. ⁊ hoc quod dixit manifeſtū eſt: qm̄ qum nullum corpus inueniatur niſi ſit elementum: aut ex elemento: ⁊ corpus qd ē cōpoſitum ex elemento impoſſibile eſt ut habeat motū naturalem: niſi motū elementi: ⁊ precipue qum cōpoſitū nō differt ab elemento: niſi quantitate. ⁊ qum dixit ꝙ neceſſe eſt eis dicere ꝙ omnia corpa ſimplicia ⁊ cōpoſita non hñt eundem motū: dixit: ſed ꝯtrium videtur: videmus. n. ⁊c. i. videmus. n. plures vno motu in corporibus naturalibus ex quo videndū eſt precise ꝙ in omni corpe nāli ſimplici ē principiū alicuius motus naturalis ſimplicis: ⁊ ꝙ neceſſe eſt ut numerus corpoꝝ ſimpliciū ſit ſm numeꝝ motuum ſimplicium: quia numerus motuū conſequitur numeruʒ ſuoꝝ pricipioꝝ. D. o. ſi igitur omnia fuerint eadem habebunt eundem motum. i. ſi elementum ſit vnū erit elementum: ⁊ ea que componuntur ex elemento eiuſdem nature: ⁊ ſic corpora non habebunt niſi eundem motum: ſed habent plures: ergo elementum non eſt vnū. ⁊ addidit in ſuo ſermone: ⁊ quantum corpus fuerit maius ⁊c. ne aliqs dicat ꝙ motus naturalis eſt ideʒ: ⁊ eſt qui exiſtit in elemēto: ⁊ quaſi dicat reſpondēdo ꝙ motus naturales ſunt plures vno. ⁊ ſignum eius eſt ꝙ nos videmus igneʒ ⁊ aerem moueri ad ſuperius: ⁊ aquam ⁊ terrā ad inferius. ⁊ quanto magis fuerit motus maioris corporis tanto magis erit velocioris motus: ⁊ hoc demonſtrat ꝙ iſti motus nō ſunt violenti. D. o. propter has igitur rationes ⁊c. i. ⁊ ſermo ei⁹ eſt intellectus per ſe.

Quoniā aūt neqʒ infinita neqʒ vnum plura neceſſe eſt eſſe ⁊ finita. Conſiderandū aūt ē poſt vtꝝ ſempiterna ſunt aut generata. Hoc. n. oſtēſo manifeſtū eſt quāta quedā ⁊ qualia ſūt. Sempiterna quidē igit eē impoſſibile. videm⁹. n. ⁊ ignē ⁊ aquā ⁊ vnūquodqʒ ſimpliciū corpoꝝ reſolutum: neceſſe aūt aut infinitā eſſe: aut ſtare reſolutionē. ſiquidē igit infinita erit ⁊ tp̄s reſolutionis infinitū ⁊ iteꝝ tp̄s cōpoſitionis. vnūquodqʒ. n. in alio tempore reſoluit ⁊ cōponit partiū: qre accidet extra infinitum tp̄s aliud eē infinitū tp̄s: quʒ illud quod cōpoſitionis infinitū ſit: ⁊ adhuc pꝰ hoc ꝙ diſſolutionis quare extra infinitū fieri infinitū: qd quidē impoſſibile. Si aūt ſtabit alicui diſſolutio āt indiuiſibile erit corpus in quo ſtatur: aut diuiſibile quidem: nō tamē diuidet vnqʒ quemadmodū videt Empedocles velle dicere indiuiſi bile quideʒ igit nō erit ꝓpter pri⁹ dictas rōnes. Sed tñ neqʒ diuiſibile quidē nūquā autē diſſoluendū. minus enim corpus maiori facili⁹ corruptibile: ſiquidem ⁊ ꝙ multū corrumpit ſm hanc corruptionē vt corrūpat in minori. adhuc enim magis hoc pati rationabile minus. duob⁹ aūt modis videmus corruptū ignem. a ꝯtrio eni corrūpit extinctū ⁊ ipſum in ſe ipſo marceſcens. Hoc aūt patit min⁹ a pluri ⁊ velocius quāto vtiqʒ ſit minus: itaqʒ neceſſe generabilia ⁊ corruptibilia eſſe elementa corpoꝝ.

Dicamus igit ꝙ quʒ elementa nō ſūt infinita: neqʒ vnū neceſſario ſūt plura ⁊ finita. volum⁹ mō perſcrutari. primo vtꝝ elementa ſint eterna aut generabilia ⁊ corruptibilia: qm̄ quʒ hoc fuerit declaratū: declarabit nobis numerus eorū ⁊ natura. Dicamus igit ꝙ impoſſibile ē ut elemēta ſint eterna. videmus. n. ignē ⁊ aquam ⁊ oē corpus ſimplex diſſolui ⁊ trāſmutari. Sed diſſolutio aut erit in infinitum: aut ceſſabit neceſſario. ſi aūt diſſolutio erit infinitū tp̄s diſſolutionis etiaʒ erit infinitū: ⁊ etiā tp̄s cōpoſitionis etiā erit infinitum. ois eni ps elementi diſſoluit in alio tpe. cōtingit igit ex hoc ſermone ut aliō tp̄s ſit extra tēpus in infinitū: dico tp̄s cōpoſitionis infinitum. Et manifeſtū ē igit qm̄ quʒ ita ſit: ut aliud tp̄s infinituʒ ſit extra tp̄s infinitum: qd eſt impoſſibile.

Si vero diſſolutio ceſſauerit ⁊ ſteterit. ſ. diſſolutio elementi in aliquo loco eius: illud corp⁹ aut erit diuiſibile aut nō. ſi nō corruptibile: ut dicit Empedocles: impoſſibile aūt eſt ut ſit indiuiſibile ꝓpter rōnes q̄s iam dixim⁹: ſʒ etiā ē impoſſi

bileut ſit diuiſibile niſi cũ diſſolutiõe ⁊ coꝛruptõ
ne.coꝛpus.n.minus ẽ velocioꝛis diſſolutionis ⁊
coꝛruptionis q̃ȝ maius. ⁊ ſi maius coꝛrũpit̃ hac
coꝛruptione.ſ.diſſolutione in aliud coꝛpus min⁹
dignius ẽ:vt min⁹ recipiat magis diſſolutionẽ ⁊
coꝛruptionẽ.videmus quidẽ ignẽ coꝛrũpi duob⁹
modis:aut a ꝯrio:aut diſtinguat̃ ꝑ ſe.min⁹.n.di-
gnius eſt coꝛrũpi a ꝯrio maioꝛi: ⁊ quãto magis
fuerit minus:tãto magis erit facilioꝛis coꝛruptio
nis.declaratũ eſt igit̃ ꝙ elementa coꝛpoꝝ ſũt ge
nerabilia ⁊ coꝛruptibilia omnino.

52 Uult in hoc capl'o declarare ꝙ nullũ coꝛpoꝝ ſimpli
cium q̃ ſunt elementa reꝝ cõpoſitaꝝ eſt eternũ ingenera-
bile ⁊ incoꝛruptibile: ſed ſunt generabilia ⁊ coꝛruptibilia
ſm oẽs partes ſiue generatio elementoꝝ ad inuicẽ:⁊ com
poſitoꝝ ex eis fuerit ſm diuiſionẽ aut tranſmutationem
in ſba:qm̃ qum declaratuȝ fuerit ꝙ nulla ps relinquit̃ ex
eis que nõ recipiat generationẽ ⁊ coꝛruptioneȝ: ꝯtinget ne
ceſſario vt generatio ⁊ coꝛruptio coꝝ ſit tranſmutatio in
ſubſtantia nõ in quãtitate: ⁊ ideo dixit ꝙ ex iſta ꝑſcruta-
tione poſſumus ſcire naturas coꝝ: ⁊ incepit ⁊ dixit: ⁊ dica
mus ⁊c̃.i. ⁊ qum hoc ideo declaratũ ẽ:inquiram⁹ vtꝝ ſint
eterna ⁊c̃.D.d.quoniã qum hoc declaratũ fuerit ⁊c̃.i. ꝙ
ex iſta ꝑſcrutatione poterit declarari numer⁹ coꝝ:qm̃ iam
elementa ſunt coꝛpa ſimplicia: ⁊ in hoc oẽs ꝯueniunt.coꝛ-
poꝝ ꝰ ſũt ſimplicium ut dictũ eſt quedã ſunt eterna: ⁊ q̃dã
generabilia ⁊ coꝛruptibilia.Et qum declaratũ fuerit ꝙ ele
menta nõ ſunt eterna:opoꝛtet querere numeꝝ elemẽtoꝝ
in coꝛpoꝛibus ſimplicibus generabilibus ⁊ coꝛruptibilib⁹
in hoc igitur eſt iuuamen in hac ꝑſcrutatiõe in ſciẽdo nu-
meꝝ: ⁊ deus ſcit: ⁊ etiam ex iſta perſcrutatione poteſt ſci-
re naturas coꝝ:quoniã qum declarauit ꝙ nulla ps relin-
quat̃ que non ſit generabilis ⁊ coꝛruptibilis:apparebit ꝙ
generatio ⁊ coꝛruptio ſint tranſmutatio in ſubſtãtia:nõ in
quantitate:quoniã ſi fuerit tranſmutatio in quãtitate.ſ.in
diuiſione per quantitatẽ:neceſſario continget vnũ iſtoꝛuȝ
duoꝝ modoꝝ:aut ut cõpoſitũ diſſoluat̃ in infinitũ:aut ut
diſſoluat̃ i ptes diuiſibiles:ut poſt apparebit ex Ariſt. Et
qum dedit vtilitatẽ iſtius ꝑſcrutationis:incepit dicere im-
poſſibile ut elementa ⁊c̃.i.manifeſtum ẽ ꝙ impoſſibile eſt
vt aliquis dicat ꝙ q̃tuoꝛ elementa ſunt igenerabilia ⁊ in-
coꝛruptibilia ſm partẽ qum hoc viſum ſit.qḋ aũt põt eſſe
dubiũ eſt vtꝝ pars que videt̃ coꝛrũpat̃ in oibus partib⁹
aut in quibuſdã: ⁊ ideo dixit:ſed diſſolutio:aut erit in in-
finitum:aut ceſſabit neceſſario.i.ſed diſſolutio ⁊ coꝛruptõ
que apparẽt in tpe coꝛrupto in parte coꝛrupta: aut proce-
dunt in infinitũ:aut ceſſabũt apud ptes nõ coꝛruptibiles
Et debes ſcire ꝙ iſte ſermo ẽ vniuerſalis dicentib⁹ ꝙ coꝛ-
ruptio ſit per diſſolutionẽ cõpoſiti in coꝛpoꝛa diuerſa ſm
formã:aut in parte diuerſa ſm quãtitatẽ.adhuc.n.nõ ẽ de
claratum vtꝝ tranſmutatio in elementis ſit tranſmutatio
ſm qualitatem aut ſm quãtitatem.Et qum poſuit ꝙ iſta
tranſmutatio ⁊ coꝛruptio que videt̃ in pte elementoꝛum
aut eſt diſſolutio in ptes: ⁊ ille in alias: ⁊ ſic in infinitũ:aut
ceſſabit apud partes que nõ diſſoluũtur oio:aut diſſoluũ
tur ſm totuȝ ita ꝙ diſſolutio terminabit̃ in illa pte elemẽ
ti que videt̃ diſſolui: ⁊ dixit:ꝙ diſſolutio fit duob⁹ modis
diſſolutio.ſ.in infinitũ: ⁊ diſſolutio.ſ.in aliqḋ diſſolubile:
vt qum deſtruxit iſtos duos modos relinquat̃ termin⁹. ⁊
incepit pꝛimo deſtruere ꝙ diſſolutio impoſſibile eſt ut ſit
in infinitũ: ⁊.d.ſi.n.diſſolutio fuerit infinita ⁊c̃. ⁊ intẽdit ꝑ
compoſitionẽ tempus generationis: ⁊ neceſſe eſt ſi tempus
diſſolutionis fuerit poſitũ in infinitũ ut tps diſſolutionis
ſit in infinitũ:qꝛ videt̃ ꝙ coꝛruptio partis alicuius coꝝ eſt
generatio partis alterius:qꝛ coꝛruptio ptis aeris ẽ genera
tio partis aque:qum nihil coꝛrũpit̃ in nihil: ⁊ nihil genera
tur ex nihilo: ⁊ neceſſe eſt qum diſſolutio fuerit infinita
vt diſſolutionis tempus ſit infinitũ:qꝛ qum diſſolutio fue
rit infinita: ⁊ eſt mot̃:temp⁹ eius erit in infinitũ. D.d. q̃a
ois pars elemẽti diſſoluit̃ in alio tpe.i.illud qḋ coꝛrumpit̃
coꝛrũpitur in alio tpe ab eo in q̃ generat̃ ſm ꝙ illud de q̃
iam dr̃ ꝙ iam coꝛruptũ eſt:ꝙ iam fuit poſtq̃ꝫ fuit. ⁊ in trã
ſlatione Alfagare ſcriptum eſt: qꝛ ois pars elementi coꝛ-
rũpitur in tẽpoꝛe ⁊ generat̃ in alio: ⁊ hoc nõ indiget expo
ſitione: ⁊ ideo qum poſuit ꝙ tpa coꝛruptiõis eſt aliud a tẽ
poꝛe generationis:induxit impoſſibile qḋ ſequit̃ a poſitio
ne iſtoꝝ duoꝝ coꝛpoꝝ infinitoꝝ: ⁊ dixit:accidit igitur ex
hoc ut aliud tps ſit ⁊c̃.i. ⁊ qum tps cõpoſitionis ẽ aũ tps
coꝛruptionis rei: ⁊ tps coꝛruptionis rei eſt infinitũ:ꝯtinget
vt ante tps coꝛruptionis qḋ eſt infinitũ ſit tẽpus infinituȝ
qod eſt tps generationis illius rei coꝛrupte. D.d. manife-
ſtum ẽ igit̃ ꝙ ſi ita ſit ⁊c̃.i.inuenire duo tpa q̃ꝝ vtrũqꝫ ſit
finitũ ⁊ infinitũ inquãtũ ẽ infinitũ.impoſſibile ẽ ut extra
ipſum inueniat̃ aliquid:qm̃ illud extra qḋ inuenit̃ aliquid
nõ eſt infinitũ in illa pte. hec ẽ igit̃ intẽtio ſui ſmonis: ⁊ in
tẽdit per tpa extrinſecũ tps generationis: ⁊ ꝑ tpa extra qḋ
inuenit̃ hoc temp⁹ coꝛruptionis. Et debes ſcire ꝙ nõ ẽ im
poſſibile inuenire tempus infinitũ extra tps infinitũ. hec
n.ẽ diffinitio tpis p̃teriti cũ futuro.ſ.qꝛ tpa pꝛeteritũ ẽ ex-
tra futuꝝ: ⁊ vtrũqꝫ eſt infinitũ:ſed nõ ẽ poſſibile tps infi-
nitum eſſe extra tps infinitũ:niſi inquãtũ ponit̃ tps infini
tum in vno duoꝝ extremoꝝ: ⁊ hec ẽ diſpoſitio tpis p̃teri
ti cũ futuro.ponere aũt tps infinitũ extra tps infinitũ i ex
tremitate in q̃ eſt infinitũ eſt impoſſibile: ⁊ hoc ſequit̃ hãc
poſitionẽ:qm̃ qum poſitũ fuerit tps generationis eẽ infi-
nitũ: ⁊ extra ipſuȝ fuerit poſitũ tps coꝛruptionis:tũc extra
infinitũ ẽ poſitũ aliquid ex pte ex q̃ eſt infinitũ: ⁊ apparet
hoc quȝ fuerit tpa cõſideratũ ſm eẽ vnius entis.qḋ.n. eſt
impoſſibile in hoc mõ imaginationis ẽ inuenire tps hñs
eſſe vni⁹ entis infiniti: ⁊ ꝙ extra ipſuȝ ſit tps:qm̃ illud qḋ
hȝ nãm ut inueniat̃ ꝑ tps infinitũ hȝ potẽtiã q̃ agit: aut pa
titur actione aut paſſione infinita: ⁊ qũ ita ſit:neceſſe ẽ vt
extra tps actionis aut paſſionis iſti⁹ potẽtie nõ ſit tps oio
qm̃ ſi extra tps actionis eſſet tps nõ eẽt infinita potentia.
potẽtia aũt infinita nõ diuidit̃ neqꝫ inuenit̃ extra ipaȝ alia
potentia infinita.ſ.ꝙ nõ diuidit̃ in duo:ita ꝙ vtrũqꝫ ſit in
finitũ:qm̃ nõ inuenit̃ potentia infinita maioꝛ q̃ potẽtia in
finita: ⁊ hoc manifeſtũ eſt in potẽtia inquantũ nõ hȝ extre
ma neqꝫ eſt quãtitas.qũ vͦ accipiet̃ inquantũ ẽ in habẽti
extrema.ſ.tps:tũc exiſtimabit̃ ꝙ poſſibile eſt vt actio eius
diuidat̃ per duo tpa quoꝝ vtrũqꝫ ſit infinitũ. Et ex hoc
exiſtimauit Plato ꝙ poſſibile ẽ aliquid eſſe generatũ non
coꝛruptibile: ⁊ aliqḋ nõ generabile coꝛruptũ in poſtremo
mutauit.n.idolũ tpis ad idolũ potentie: ⁊ hoc totũ decla
ratum eſt in fine iſtius pꝛimi libꝛi.ſȝ ſi hoc impoſſibile eẽt
qḋ intendebat nõ eſſet manifeſtuȝ niſi per illud qḋ decla
ratũ fuit in fine pꝛimi tractatus. ⁊ manifeſtatio ſui ſermo
nis eſt ꝙ impoſſibile qḋ poſuit hic manifeſtuȝ eſt per ſe. ⁊
qum deſtruxit ꝙ coꝛruptio ſtet in re coꝛrupta ⁊ nõ coꝛrũ-
patur ſm totũ.d. ſi vͦ diſſolutio ceſſauerit ⁊ ſteterit ⁊c̃.i.
ſi vͦ coꝛruptio ſteterit in re coꝛrupta q̃ eſt coꝛpus ſimplex
apud aliqḋ nõ coꝛruptibile illud apud qḋ ſtabit: aut ẽ coꝛ
pus diuiſibile aut indiuiſibile. ⁊ intẽdit ꝑ elementũ vnaȝ
ptem quatuoꝛ coꝛpoꝝ q̃ videt̃ coꝛrumpi q̃ ad ſenſuȝ. ⁊ qũ
dixit hoc ⁊ apud Empedoclem non coꝛrũpuntur hec ele-
menta ad inuicem quanuis ſint diuiſibiles:dixit: ſed non
coꝛruptibile:ſicut dixit Empedocles: ⁊ dixit hoc quoniaȝ
qum coꝛruptio peruenerit ad partem indiuiſibilem:impoſ
ſibile eſt vel erit ponere eam coꝛruptibilem. qum autem
diximus que peruenit ad coꝛpus diuiſibile: tunc pone-
mus coꝛpus diuiſibile quod impoſſibile eſt ut recipiat di-
uiſionẽ: vt Empedocles dixit i totis elemẽtis: ⁊ fuit neceſ-

ſariū dicentib⁹ ꝙ partes elementoꝝ ſunt diuiſibiles non corruptibiles: ſūt elemēta ſicut ſmō Empedoclis in eis ē Empedocles. n. dicit ꝙ partes elementoꝝ ſūt nō corruptibiles: tamen nō ponit partes elementoꝝ elemēta eis. nulla. n. differētia eſt apud eos niſi q2 apud Empedoclēȝ nulla pars elementoꝝ corrūpit. dicēs aūt hāc opinionē: ponit aliā partē elemēti corruptibilē ⁊ aliā incorruptibileȝ: ⁊ idō contingit illud qḋ ꝯtingit Empedocli. Et qum terminauit ſermonem in iſtis duabus diuiſionibus: incepit deſtruere eas: ⁊ dixit: impoſſibile eſt autem ut ſit diuiſibile .i. illud ad qḋ peruenit diſſolutio. D. d. cām in hoc: ⁊ dixit: ꝓpter rōnes q̄s poſt diximus. i. ꝓpter impoſſibilia q̄ ꝯtingūt dicentib⁹ partē eſſe indiuiſibilē. D. incepit deſtruere modū ſcōm. ſ. ut corruptio perueniat ad partem nō corruptibilem ſed diuiſibilē: ⁊ dixit: impoſſibile eſt vt ſit diuiſibile ſine augmēto ⁊ ſine diminutione. i. ⁊ impoſſibile eſt vt illud corpus ad qḋ corruptio peruenit ſit diuiſibile ⁊ nō generabile neq3 corruptibile: ⁊ hoc intēdebat quȝ dixit: ſine augmento ⁊ diminutione. D. d. cām in hoc: ⁊ dixit: corpus. n. minus ⁊c̄. i. neceſſe eſt ut illud corpus ad qḋ corruptio peruenit ⁊ diſſolutio ſit corruptibile: nā ps minor ē faciliorís corruptionis q̄ maior. D. d. ſi igit̄ corpus maī⁹ corrumpit̄ hac corruptione ⁊c̄. i. ſi poſuerim⁹ ꝙ corruptio rei peruenit ad aliā partē eius: ⁊ poſuerim⁹ ꝙ pars minor ſit faciliorís corruptionis q̄ maior: contingit ex hoc vt illa ps recipiat corruptionē in modo ſm quē recipit totuȝ: immo dignius eſt vt ſit illud qḋ poſitū fuit icorruptibile erit corruptibile: ⁊ ſic ꝓcedit in infinitū: ⁊ iam declaratū eſt hoc eſſe impoſſibile. ⁊ q2 poſitū fuit in hac rōne ꝙ minus ē faciliorís corruptionis q̄ maius: incepit verificare hoc: ⁊ dixit: videmus illud corrūpi duob⁹ modis ⁊c̄. i. ex ſenſu ⁊ inductione poſſum⁹ verificare ꝓpoſitionē dicentē ꝙ min⁹ eſt velociorís corruptionis q̄ maius. U. g. q2 ignis corrumpitur duobus modis: aut ex ſe: aut ſuo ꝯ̄rio: ⁊ in vtroq3 videmus ꝙ ignis paru⁹ eſt faciliorís corruptiōis q̄ magn⁹. Uidemus. n. ꝙ ignis paru⁹ recipit cit⁹ corruptionē q̄ ſuū ꝯ̄rium: quod eſt magnū a ſuo cōtrario qḋ eſt maius eis: ⁊ hoc intendebat qum dixit: minus. n. dignius eſt corrumpi a ſuo ꝯ̄rio maiori: ⁊ diſpoſuit ꝯ̄rium per maius: q2 ex hoc mō corrūpitur. ſ. ꝙ inquantū ē maius: ⁊ intēdit p hoc qḋ dixit: ignis extinguit̄ per ſe vel ex ſe. i. extinguit̄ per defectū materie in qua retinet̄: ⁊ ſm rei veritatē corruptio eius ꝓpter cōſumptionē materie eſt etiā ex ꝯ̄rio: ſȝ mō accītali: qum ꝯ̄riū nō poteſt corrūpere ipſum dum inuenerit mām cōuenientem ſibi: ⁊ dixit hoc: q2 nihil corrūpitur per ſe in rei veritate: ſicut nihil generat̄ per ſe in rei veritate. Et qū cōpleuit declarationē quā intendebat: fecit rememorationem: ⁊ dixit: declaratū eſt igit̄ ⁊c̄. i. declaratū eſt igit̄ ꝙ oīs pars coꝝ recipit generationē ⁊ corruptionē in oīb⁹ partibus: ⁊ hoc demonſtrat eas eſſe cōpoſitas ex mā ⁊ forma: ⁊ ꝙ generatio ⁊ corruptio in eis eſt in forma: vt declaratū erit in alio loco.

Quoniā aūt ſunt generabilia: aut ex nō corpore: aut ex corpore erit generatio. ⁊ ſi ex corpore aut ex alio: aut ex inuicem.

Dicamus igit̄ ꝙ qum elementa ſūt generabilia ⁊ corruptibilia: neceſſe eſt vt ſint: aut a nullo corpore: aut ex corpore. ⁊ ſi ex corpore: aut ex alio corpore ab eis: aut ab inuicem.

53 Quia hoc videt̄ ſenſu de generatione iſtoꝝ elementorum ab inuicem nō eſt ſufficiens vt exiſtimat̄ in habēdo certitudinē in generatione coꝝ ab inuicem eſſentialit̄: incepit perſcrutari de hoc qm̄ quēadmodū qḋ videt̄ ſenſu de corruptione coꝝ nō eſt ſufficiens in certificatione: qm̄ iam illud qḋ corrūpit̄: corrūpit̄ ſm oēs ptes: ita ē hoc qḋ videt̄ ſenſu de generatione coꝝ ad inuicem. ſ. ꝙ nō ē ſufficiēs de certificatione in hoc: ⁊ idō cū perſcrutatus fuerit de prima intentione: ⁊ declarauit illud qḋ corrūpit̄ ex eis corrūpitur ſm oēs partes. Et ſilr̄ illud qḋ generat̄: incepit perſcrutari de ſecunda intentione: ⁊ eſt vtꝝ generēt̄ ab inuicem eſſentialit̄: aut non. ⁊ d. dicamus igit̄ ꝙ qum elemēta ⁊c̄. i. ⁊ qū verificatū eſt ꝙ elemēta ſūt generabilia ⁊ corruptibilia ſȝ oēs partes: neceſſe ē vt generatio coꝝ ſit: aut ex nullo corpore: aut ex corpore. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ iſta qḋ non ordinat̄ niſi poſtq̄ cognitū ē ꝙ ſunt generabilia ⁊ corruptibilia ſȝ oēs partes: qm̄ ſi eſſent generabilia ⁊ corruptibilia ſm q̄ſdam partes: tunc generatio ⁊ corruptio eſſent cōpoſitio ⁊ diſſolutio: ⁊ ſi ita eſſet non quereret̄ vtꝝ eſſet poſſibile ea generari a nullo corpore: aut ex corpe. Et quȝ dixit ꝙ ſūt generabilia ⁊ corruptibilia ſm oēs partes: ⁊ ſic neceſſe eſt vt generatio coꝝ nō ſit ex nullo corpore in actu: ſȝ ex aliq̄ corpore in actu: incepit diuidere alteꝝ iſtoꝝ duoꝝ modorum: ⁊ dixit: ⁊ ſi fuerint ex corpore: aut erūt ex alio corpore ab eis: aut ex inuicem. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ iſta diuiſio eſt bene ꝯ̄dicibilis ⁊ in eo ꝯ̄dictio manifeſta.

Non ex corpore quidē igit̄ generās ſmō facit ſepatuȝ vacuuȝ. oē. n. qḋ fit: aut ſine corpe erit in quo generatio: aut habebit corpus: ⁊ ſiqdem corpus duo ſil̄ erūt corpe i eodē: qḋ quidē factū ⁊ qḋ p̄exiſtens. Si aūt ſine corpe neceſſe vacuuȝ ſepatū eē: hoc aūt qḋ ipoſſibile oñſum eſt prius.

Dicam⁹ igit̄ ꝙ ſermoni dicentis elemēta fieri ex nullo corpore ꝯ̄tinget dicere vacuū eē neceſſario. omne igit̄ generatū: aut eſt in alio nō corruptibili: aut incorruptibili. ſi incorruptibili erūt duo corpora in eodē loco. ſ. corpus generatum ⁊ corp⁹ qḋ fuit ante ipſum in quo generabat̄. Et ſi locus in quo fuit generat⁹ fuerit nō corpe erit vacuū neceſſario: ⁊ ſic ſepabat̄ a corpe generato qḋ ē impoſſibile: ſicut declarauim⁹ ſuperius.

54 In hoc caplo vult deſtruere duas diuiſiones ſyllogiſmi p̄dicti ad confirmandū tertiū: ⁊ dixit: dicamus igit̄ ⁊c̄. i. ⁊ intendit per nō corpus: nō corpus in actu. i. nō per priuationē ſimplicē. generatio. n. eſt motus: motus aūt indiget ſubiecto neceſſario: ⁊ etiā3 res generata alia eſt a re q̄ fuit opta vt eēt vnū: neceſſe ē ſubiectū eſſe in generatione ſicut in aliis trāſmutationib⁹: ſȝ tm̄ in ſbō ē in potētia: ⁊ in aliis trāſmutationibus in actu. Ipe g̊ nō q̄rit in hoc loco vtꝝ elemēta ſūt generata ex nō eſſe: aut ex corpore: qm̄ ſi eēt ꝯ̄tingeret ut nō eſſe eſſet illud qḋ generat̄. ſ. illud in q̄ ē mot⁹ generatiōis: ⁊ idō ꝓpoſitio dicēs ꝙ ens nō generatur a ꝯ̄riis ex nō eē: ꝯ̄ceſſa ē ab antiq̄s: ſicut calor nō generat̄ a frigore: ⁊ vniuerſalit̄ ꝯ̄riū ex ꝯ̄rio. ſȝ q̄rit hoc vtꝝ elemēta generent̄ in potētia ex corpore: aut ex corpore in actu: ⁊ qum dixit: ꝙ ꝯ̄tingit huic poſitioni vacuū eē dedit cām in hoc: ⁊ dixit: oē. n. generatū ⁊c̄. i. qm̄ qū neceſſe ē vt oīs generatio ſit i ſubiecto: neceē ē ut illud ſubiectū: aut nō participet corporeitatē: neq3 accñs: neq3 quātitatē: neq3 aliud: aut in eo corporeitas: incepit dicē impoſſibile qḋ ſequit̄ poſitionē ꝙ hoc ſubiectū ē corpus in actu. ⁊ d. ſi igit̄ in corpore erūt duo ⁊c̄. i. ſi ſubiectū generati fuerit corp⁹ i actu ⁊ generatū fuerit corp⁹ in actu: ꝯ̄tinget ut duo corpora penetrēt ſe ad inuicē ita ꝙ occupēt vnū ⁊ eundē locū. U. g. ſi ſubiectū generatiōis ignis ex aere fuerit aer: q2 ⁊ ſubiectū exiſtet in re generato: iam. n. ē pars: ꝯ̄tinget ut ignis generat⁹ ab aere ſit aer ⁊ ignis inſimul: ⁊ ut locus quē occupat tot⁹ aer: aut pars eius in hora in q̄ aer occupat ipſuȝ ſit idem cū loco quē occupat ignis in illa hora. Et quȝ deſtruxit hūc modū: incepit deſtruere ſcōm: ⁊ d. ⁊ ſi loc⁹ i q̄ corp⁹ generabat̄ ⁊c̄. i. ⁊ ſi loc⁹ in q̄ generabat̄ corp⁹ nō corpus in actu: ſȝ ē corp⁹ i potētia: poſſibile ē ut loc⁹ iſt⁹ ſbiecti ſit vacu⁹ anq̄ corp⁹ fuit generatū i eo. ⁊ ſi corp⁹ fuerit i

eo erit accidentaliter. ⁊ ſi hoc fuerit poſſibile: inuenietur vacuū neceſſario. ⁊ quum dixit hoc: dedit cauſam ⁊ dixit: ⁊ ſic ſeparabit a corpore generato. i. ⁊ ſi neceſſe eſt ſi generatio fuerit ex corpore in potētia ut ſit vacuū: quia actus ſeparabit a potētia in generato: ⁊ ſic ſeparabit dimenſio a materia: ⁊ erit dimenſio ſeparata: ⁊ hoc ſonat vacuum D. d. ⁊ hoc eſt impoſſibile: ſi quum declarauimus: ⁊ eſt in quarto phyſicorū. hoc igit apparet de explanatione hu⁹ capituli. Themiſtius autē ⁊ Alex. intendit ex ſuo ſermone: ꝙ omne generatū: aut erit i loco in quo nō eſt corpus: aut in loco in quo eſt corpus. D. intelligunt reſiduum ſermonis ita: ⁊ ſi generatū fuerit in loco in quo eſt corpus: continget ut duo corpora ſint in eodē loco. ⁊ ſi generatū fuerit in loco in quo nō eſt corpus: cōtinget ut vacuū ſit. ⁊ ꝙ Ariſ. nō induxit hūc ſermonē apud eos niſi ad declarandū quō cōtinget vacuū eſſe ex poſitione generati. ⁊ ꝙ ſit generatū non ex corpore: ſed ex corpore in potētia. Et hoc nō eſt verū ut mihi videt: quoniā qui ponit generatū eſſe generatū a corpore in potentia: bene poteſt ut nō ponat locum in quo exiſtit generatū eſſe vacuū: ſed ponet ꝙ in eo exiſtet corpus: ſed recedet omni modo ab illo loco. ⁊ ſic nō ſequit ut duo corpora penetrent ſe ad inuicē. videmus enim ꝙ omnia corpora liquida ſic intrant vaſa. ſ. exeunte aere ⁊ intrante liquido. ſi autē intellectum fuerit ex ſermone eius ex hoc ꝙ dicit corruptibile ⁊ non corruptibile materia: tunc intentio eius erit demonſtrare quō poſſumus dicere ꝙ corpus generat a corpore. quō autem ſequit ponentē generatū ab aliquo in potentia vacuū eſſe manifeſtū eſt ex hoc qḋ dixit de ſeparatione dimenſionū a materia: quoniā quum illud qḋ eſt in potentia ſeparatū fuerit ab eo qḋ in actu: ita ꝙ illud qḋ eſt in potētia remanet per ſe: dignius eſt ut illud qḋ eſt in actu remaneat in ſe. ſ. dimēſiones qḋ eſt vacuū. Themiſtius quidē dicit ꝙ iſte locus eſt valde ambiguus ad intelligendū. d. enī ⁊ in ſermone Ariſ. eſt difficultas ⁊ quaſi trāſpoſitio in verbis Et ego quero ab illis de hoc qḋ multiplicit dixit: ꝙ omne generatum: aut fuit generatū in aliquo non corruptibili: aut in aliquo corruptibili. ſi intendit locū ita ꝙ intentio ſermonis ſit talis: omne generatū aut eſt generatū in loco in quo eſt corpus: aut in loco in quo nō eſt corpus. ⁊ ſi generatū in loco in quo eſt corpus: cōtinget ut duo corpora ſint in eodē loco. ⁊ ſi generatū fuerit in loco in quo nō eſt corpus: cōtinget vacuū eſſe. Et ego quero vtrū cōcederit ꝙ he ꝓpoſitiones poſſunt dici de omni generato: aut nō. ſi igit dixerint cōtradicēdo has ꝓpoſitiones eſſe veras: ⁊ cōceſſerint vacuū nō eſſe: cōtinget ex hoc ut generatio nō ſit omnino. ⁊ ſi poſuerimus generatū eſſe generatio ex aliquo in potentia: aut ex aliquo in actu: idē cōſequit. ⁊ hec expoſitio Themiſtij ⁊ Alex. eſſet apta: ſi veritas harū ꝓpoſitionum cōſequeret poſitionē generati eſſe generatū a corpore i potētia. ⁊ hoc ꝙ dicūt ꝙ ſignū qḋ nō intēdebat per nō corruptibile: materiā eſt: quia qui hoc poſuerit ponit materiā eſſe nō materiā. cōtinget enī ex hac poſitione ꝙ materia nō ſit pars corporis: qñ ſeparata fuerit a corpore: nō erit pars eius. ⁊ hoc nihil eſt qḋ dicūt: qm̄ nō intendebāt per ſuū ſermonē ꝙ generatū eſt in materia: ita ꝙ materia nō eſt pars eius: ſed ut ſit pars eius: ⁊ non fuit abſtracta a corporeitate: niſi añ generationē ab ea: ſed intenderet qḋ eſt in materia: ⁊ ipſa ante hoc fuit nō abſtracta a corporeitate: tūc eſſet ſermo verus: ⁊ nō ſequeretur ipſū vacuū eſſe: ſed nō cōtingit ipſū vacuū eſſe a generatione corporeitatis in materia: niſi quum materia fuerit poſita ante generationem.

Sed adhuc neqꝫ ex corpore aliquo cōtingit fieri elemēta. accidet enī aliqḋ corpus prius eſſe elementis. hoc autē ſiquidē habebit grauitatem aut leuitatē elemētorū erit aliqḋ. nullā enim habens inclinationē imobile erit ⁊ mathematicū. tale autē ens non erit in loco: in quo enim qeſcit in hoc ⁊ moueri poſſibile ⁊ ſiquidē vi ꝓter naturam. ſi autē non vi ſm̄ naturā. Siquidem igitur erit in loco: ⁊ alicui erit aliqḋ elementorū. ſi aūt nō in loco nihil ex ipſo erit. qḋ enim fit ⁊ ex quo fit: neceſſe ſimul eſſe. Quoniā autem neqꝫ ex nō corpore fieri poſſibile: neqꝫ ex alio corpore relinquitur ex inuicem fieri.

Et dicamus ꝙ impoſſibile eſt ut elemēta ſint ex alio corpore. accidit enī ex hoc ut aliud corp⁹ ſit ante elementa. ⁊ ſi ita fuerit: aut erit graue: aut leue: ⁊ tunc erit vnū elementorū. aut neqꝫ graue neqꝫ ponderoſum oīno: ⁊ tūc erat vnū corporū geometricorū ſine motu. ⁊ ſi ita fuerit: nō erit oīno in loco: quoniā in loco in quo exiſtit illic mouetur: aut violente: aut nō violēte. ſi violente: tūc motus eius erit accidentalis ⁊ extra naturā. ⁊ ſi nō violēte ei⁹ motus erit eſſentialis nālis. ⁊ ſi fuerit in loco: erit vnū elemētorū. ⁊ ſi nō fuerit in loco nihil erit ex eo oīno: quoniā generatū ⁊ illud ex quo fit generatio: erūt inſimul neceſſario. etiā dicamus qḋ declaratū eſt ꝙ impoſſibile ē ut elementa ſint ex corpore: aut nō ex corpore. Relinquitur ergo dicere ꝙ generant ex inuicē.

55 Quia generatio elemētorū ex corpore intelligit duob⁹ modis: quorū vnus eſt eētialiū. ſ. ꝙ ſit corpus generatū: ⁊ corpus ex quo generatio ſit ſicut ſubiectū in actu corporis generati. Secūdus ē ut ſit generatū ex corpore in actu accidētaliṫ. ſ. ſm̄ ꝙ ipoſſibile eſt in ſubiecto qḋ ē in potētia ex q̄ generatio ſit eētialiṫ ut denudet ab actu. ⁊ qa iā deſtruxit modū ſm̄ ꝙ generatio ſit eētialiter: ⁊ deſtruxit ꝙ generatio ſit ex corpore i potētia denudato ab actu. Relinquit igit ut ſit ex corpore i actu: ſed accidētaliṫ: ⁊ ex corpore i potētia eētialiṫ. Sꝫ qa hoc diuidit i duo. ſ. ut illud corpus ſit aliud ab elemētis: aut ut ſit vnum eorū: incepit deſtruere ꝙ illud corpus ſit aliud ab elemētis ad cōfirmādū ꝙ elemēta generant ex inuicē. ⁊ dixit: dicamus ꝙ impoſſibile eſt ut elemēta ſint ex alio corpore. Et intelligendū ē ſm̄ modū accidentalē nō eētialē. ſequit enī ex eo ut duo corpora ſint i eodē loco: qm̄ qū fuerit ipoſſibile: ut ſit eētialiṫ ⁊ fuerit ipoſſibile ut ſit a nullo corpore i actu: qm̄ ſequeret ex hoc vacuū eē: neceſſe eſt ut ſit ex corpore accidētaliṫ. i. accidit ſubiecto ex q̄ ē generatio ut ſit ī actu: ne inueniret vacuū eſſe. ⁊ ſm̄ hoc erit generatio ī corpore a potentia eētialiṫ: ⁊ ex corpore ī actu accidētaliṫ. ⁊ totū hoc declaratū eſt i ꝑmo phyſi. Et qū dixit ꝙ impoſſibile ē ut generatio fiat ex alio corpore ab elementis: incepit declarare hoc: ⁊ dixit: accidit enī ex hoc ⁊c̄. i. qm̄ accidit ex hoc ut aliud corpus ſit ꝑus iſtis corporib⁹ vocatis elemētis. Et quum induxit hoc conſequēs: incepit deſtruere eū. ⁊ d. aut erit graue: aut leue. i. illud corpus inquantū ē elemētū: neceſſe ē ut graue ⁊ leue: ⁊ diximus inquantū eſt elementū: ut exciperent⁹ corp⁹ celeſte qḋ nō eſt elementū. D. d. ⁊ tūc nō erit vnū elemētorū. i. vnū iſtorū q̄tuor ſimpliciū: qḋ eſt incōueniēs. D. d. aut nō erit graue neqꝫ ponderoſum ⁊c̄. i. aut illud corp⁹ nō hēbit grauitatē: neqꝫ leuitatē: ⁊ tūc erit corpus nō nāle quum careat motu. Et debes ſcire ꝙ intēdebat ꝑ hoc qḋ dixit: non graue: neqꝫ ponderoſū negationē ſimplicē ꝯtrio illi qui dicebat ḋ celo: qū dixit: de eo: neqꝫ graue: neqꝫ leue. Illic aūt intēdebat ꝙ celū hꝫ naturā de q̄ nō dicit graue: neqꝫ leue. D. incepit declarare ꝙ quum non habuerit motū nō erit i loco oīno. ⁊ dixit: qa in loco in q̄ exiſtit ⁊c̄. ⁊ hoc neceſſe ē. oē enī qḋ i loco ē: aut eſt qeſcēs: aut motū. ⁊ vtrūqꝫ aut violēte: aut nāliter. D. d. ſi violēte

tunc motus eius erit accidētalis ⁊ extra naturā.i.ex quo ſequit̄ ut habeat motū nālem. D.o.⁊ ſi nō violēte: motus eius erit naturalis.i.⁊ ſequit̄ qū poſitum fuerit in loco ut moueat̄:⁊ ex motu eius cōtinget ut habeat motū nālem. ergo erit corpus nāle nō mathematicū. D.o.⁊ ſi fuerit in loco erit vnū elementorū ⁊c̄.i.⁊ aliud ſignū ꝙ impoſſibile eſt aliud corpus eſſe aliud ab aliis q̄tuor ex quo poſſibile eſt ut ſiāt hec q̄tuor: loca enī terminata ſūt:⁊ ſunt loca q̄tuor iſtorū.ſi igit̄ fuerit ſicut dixit in loco erit aut ſurſum aut deorſū:⁊ ſic erit vnū corporū q̄tuor:⁊ ſi nō fuerit i loco: nihil generabit̄ ex eo. Generatū enī ⁊ ex q̄ eſt generatio ſunt i eodē loco neceſſario:⁊ qū declarauit ꝙ impoſſibile eſt ut hec q̄tuor corpora generent̄ a corpore: aut non corpore alio ab eis fuerit neceſſe ut generarent̄ ad inuicē ſm reciprocationē: qū ſit declaratū ꝙ nullū eorū eſt elemētum ceteris:⁊ intēdebat qū.d.a corpore: aut a nō corpore .i.a corpore alio ab eis. D.o.reliquit̄ igit̄ dicere ꝙ ſiūt ex inuicē.i.ſm reciprocationē. Et ex hoc apparet ut ſubiectū eorū ſit idē:⁊ ꝙ ſint cōpoſita ex materia ⁊ forma:⁊ p̄cipue qū declaratū eſt ꝙ impoſſibile eſt ut generent̄ ex inuicem ſm diſſolutionē i ſuperficies: aut in ptes diuiſibiles.

Iterū igit̄ ↄſiderandū quis modus eius que ex inuicē generationis: vtrū ut Empedocles dicit ⁊ Democritus: aut qcunqȝ in ſuperficies reſoluentes: aut eſt aliqs alius modus ab his. Que quidē igit̄ circa Empedoclē ⁊ Democritū latēt ipſi ſeipſos: neqȝ generationē ex inuicē facientes: ſed apparentē generationē. Int⁹ enī exiſtēs vnū qdqȝ ſegregari inquiūt tanqȝ vtiqȝ ex vaſe generatiōe exiſtēte: ſȝ nō ex q̄dā mā̄ fieri trāſmutata. Volumus igit̄ pſcrutari quō elemēta generent̄ ex inuicē.i.ſm ꝙ Empedocles ⁊ Democrit⁹ dicūt: aut ſm diſſolutiones corporū in ſuperficies ⁊ laminas: aut hic modus ē ⁊ aliud ingeniū. dicamus igit̄ ꝙ cōſequētes Empedoclē ⁊ Democritū ignorauerūt ⁊ obliti ſūt: ꝙ nō cōfirmauerunt generationē verā:⁊ nō fuerūt ↄfeſſi niſi ꝙ elemēta generent̄ ex inuicē: ſed ipſi cōfirmāt p hoc generationē ſophiſticā. dixerūt enī ꝙ elemēta ſūt inuicē clauſa ⁊ egredientia ex inuicē: ſicut facere filios:⁊ ꝙ generatio nō ē niſi exitus rex ſicut ignis a lapide apud impulſionē: neqȝ qa res generant̄ ex inuicē ſm trāſmutationē ⁊ alterationē.

56 Qum declarauit ꝙ elemēta ſūt generabilia ex inuicē incepit pſcrutari ſm quē modū generant̄ ex inuicē. D.o. volumus igit̄ pſcrutari ⁊c̄.i.⁊ qā declaratū eſt ꝙ elemēta ſunt generabilia ſm oēs ptes:⁊ ꝙ generant̄ ex inuicē: volum⁹ pſcrutari de modo ſm quē generant̄ ex inuicē. D.o. vtrū ſm Empedoclē ⁊c̄.i.⁊ debem⁹ ⁊c̄.i. Et qū iſta q̄ō impoſſibile ē ut declaret̄ ſm ſyllogiſmū hypotheticū qū opiniones q̄ ſūt dicte in modo generationis elemētorū ſūt ↄdictorie: incepit p̄mo narrare opiniones famoſas in hoc ſuo tpe:⁊ ↄdicere eis:⁊ hoc erit in hoc libro. deinde inducit modū generationis: vtrū in libro de generatione ⁊ corruptione:⁊ ideo cōtingit in hoc libro ut ſit q̄ſi p̄cedens librū generatiōis:⁊ nō tm̄ intēdit ↄdicere Empedocli ⁊ Democrito: ſed oībus dicētibus generationē eſſe ſegregationē ⁊ cōgregationē: qm̄ oīs ponēs ꝙ generatio eſt ex ſubiecto in actu: neceſſariū eſt ei dicere ꝙ res generabiles ex inuicē generant̄ ſm modū latitationis: aut ponere ꝙ generatio eſt in q̄litate: nō in ſubſtātia: ſed iā narrauit i libro de generatione:⁊ in libro de aīa: ꝙ Empedocles opinabat̄ ꝙ q̄tuor elemēta nō generant̄ ex inuicē:⁊ forte hoc nō attribuit huīc ſermonē ei: niſi qa ↄtingit ei ut elemēta ſint exiſtētia incōpoſita i actu mō latitatiōis. Et qū dixit has duas opiniones q̄s antiqui ſuſtinebāt in modo generationis elemētorū: incepit ↄdicere dicentibus generationē eſſe ex corporib⁹ in actu: ſiue diuiſibilibus: ſiue indiuiſibilib⁹ ſicut opinabat̄ Empedocles. Et.d. ſequaces Empedoclis ⁊c̄.i. ⁊ iſti hoīes ſicut dixit.ſ.dicēs ꝙ generatio eſt ſegregatio ⁊ corruptio ſegregatio oblitus eſt ſe qū fuerit pſcrutatus de alio:⁊ dat cauſā ex q̄ ſequit̄ ↄdictoriū ei⁹ qd̄ ſonat nomen illius de q̄ pſcrutat̄: qm̄ iſti hoīes qū pſcrutati fuerint de modo generationis dixerūt ↄgregationē obliuiſcēdo hoc qd̄ ſonat hoc nomen generatio:⁊ nulla obliuio eſt maior iſta.ſ.ꝙ qū aliqs pſcrutat̄ de cā alicuius rei:⁊ dat cām deſtruentē intentionē noīs illius rei ſicut iſtis accidit hoīb⁹. Generatio enī ſignificat eſſe alicui⁹ nō entis. Iſti aūt dicūt ꝙ generatio eſt ↄgregatio: quapropt̄ neceſſe eſt eis ut generatio ſit eius qd̄ ē ens: qū ↄgregatio nō exiſtit in p̄dicamēto ſubſtātie:⁊ dixit ꝙ ↄfirmāt generationē ſophiſticā: qa hoc qd̄ ſignificat nomē generationis ſm rōnem eorū nō eſt illud qd̄ ſignificat nomē generationis vere. Deinde d. dixerūt enī ꝙ elemēta ſūt ↄcluſa inuicē ut mihi videtur hoc cōtingit Democrito ⁊ Empedocli:⁊ oī dicēti generationē ⁊ corruptionē cōgregationē ⁊ ſegregationē. Empedocles aūt ⁊ Democritus nō dicūt generationē eē: ſed Anaxagoras ⁊ eius ſequaces ſ.dicētes elemēta ↄſimiliū partiū vt dictū eſt in multis locis:⁊ dixit ſicut facere filios: qa filius ē clauſus in matrice. D.o.ꝙ generatio eſſet exit⁹ rerū ſicut ignis a lapide apud pulſū: nō quia res generat̄ a ſua mā̄ ſm alīationē ⁊ trāſmutationē.i.⁊ hoc qd̄ dicūt in mō generationis: inducit hoīes opinari ꝙ generatio nō ē niſi apparētia eius:⁊ latuit: ut exiſtimat̄ de igne ꝙ fuit clauſus in lapide:⁊ poſt colliſionem apparuit nō ꝙ res generat̄ a ſua mā̄ poſt alterationē ⁊ trāſmutationē ſicut videt̄ ſenſu in multis generabilib⁹:⁊ dixit ſm alterationē ⁊ trāſmutationē: qa ſicut generatio eſt apud dicētes generationē eſſe in capitulo trāſlationis: nō in capitulo tranſmutationis:⁊ exitus ignis a lapide eſt ex capitulo alterationis ⁊ trāſmutationis:⁊ qū induxit ſermonē de eo: qm̄ apparet ⁊ nō eſt ex capitulo trāſlationis. ⁊ i trāſlatione Albefagar ē aliud exēplū nobilius:⁊ ē illud. dicūt enī ꝙ elemēta ſunt clauſa ad inuicē ⁊ nō generant̄ ex inuicē niſi ſm apparentiā eoꝝ ad inuicē: ita ꝙ generatio nō eſt niſi exitus rerū ſicut exit⁹ eius qd̄ exit a vaſe: nō ꝙ generent̄ ex inuicē ſm alterationem:⁊ hoc eſt intellectū p ſe. ſed videt̄ ꝙ iſte vir nō trāſtulit niſi ſm intentionē: nō ſm verba.

Deinde ⁊ ſic nihil minus irrōnabilia q̄ accidūt: eadē enī magnitudo nō videt̄ ↄſtrictione fieri grauior. neceſſe aūt hoc dicere dicētib⁹ ſegregari aquā ex aere exiſtentē: qum enim ex aere fiat: grauior eſt.

Et dicamus etiā ꝙ accidunt ex hoc ſermone multa extra rōnē. corpus enī qū fuerit i aliq̄ quātitate: deinde inſpiſſat̄ ⁊ ↄſtringit̄: nihil addit̄ in ſua opatione:⁊ neceſſe ē hoc dicētib⁹ latitationē eſſe. dicūt enī ꝙ aq̄ clauſa eſt i aere:⁊ nō eſt aqua niſi qū exierit ab eo:⁊ apparuerit: ſed nos videmus aquam qum exierit ab aere ꝙ erit grauior q̄ȝ in aere.

57 Quia intētio eius i hoc capitulo eſt ↄdicere dicētib⁹ generationē eē exitū rerū ex inuicē: ſiue fuerit dicētes hoc manifeſte: ſiue occulte:⁊ dixit ꝙ accidūt ex hoc ſermone multa extra rōnem.i.multa impoſſibilia. D.o. vnū īpoſſibiliū ↄtingentiū eis. Et.d. corpus enī qū fuerit i aliq̄ qualitate ⁊c̄.i. cōtingit enī eis ꝙ qū corpus leue a q̄ exit graue qū fuerit i aliq̄ quātitate. D. inſpiſſat̄ ⁊ diminuit̄ ſua quātitas ut i eo nō appareat grauitas maior qū inſpiſſat̄:⁊ appropinquat ſua quātitas quātitati corporis grauis qd̄ erit ab eo. V.G. qa videm⁹ ꝙ aer ex q̄ generat̄ aq̄ hȝ quātitatem:⁊ qū ex eo fit aq̄ inſpiſſat̄ p̄mo ⁊ diminuit̄ ſua q̄titas

⁊ ſic ſit aqua. ſi igiť aqua eſſet in actu clauſa in aere nō ac aderet aeri qñ inſpiſſať ⁊ appropinquat aeri ut eſſet grauior q̄ȝ ante: q̄a nō accidit in eo grauitas noua. Sed nos videmus aerē qũ inſpiſſať ꝙ addiť in eo grauitas: ⁊ inclinauit addēdo qȯ ɔtingit huic poſitioni. ſ. ꝙ aer eſt grauis qm̄ qũ in eo exiſtit grauitas i actu: eſt graue neceſſario pꝰ exitũ aque ab eo ⁊ ante: ne aliq̄s dicat ei ꝙ leuitas q̄ eſt i aere reſiſtit aque: dũ aqua includiť in eo: ⁊ qũ aqua exierit ab eo: tunc nō habebit impediēs ⁊ apparebit ſua grauitas: ⁊ ideo dixit loco iſtius totius ꝙ iſte aer qũ inſpiſſať videť grauior: aut fiet in eo grauitas: ⁊ adhuc aqua nō diſtinguebať ab eo: neq̄ȝ exiuit: lȝ opinio eius ſit ꝙ aer habȝ grauitatē in loco ſuo: nō leuitatē: ſed hoc qȯ dixit fuit ad ꝯfirmandũ. D. o. neceſſe ē hoc dicētes latitationē. i. ꝙ qũ aer inſpiſſať nō debet addere ei ſpiſſitudo in grauitate: ⁊ nō videť ita. Et ſi aliq̄s quereret quō dixit i aere ꝙ ſpiſſitudo nō debet addere i ſua grauitate: ⁊ qũ aer ſit leue dicemus ei r̄ndendo ꝙ aer apud ipſũ hȝ aliā grauitatē i ſuo loco: vt videť in q̄rto iſtius libri. D. o. dicũt ꝙ aqua ē clauſa in aere ⁊c̄. i. neceſſe eſt eis dicere ꝙ grauitas q̄ eſt in aq̄: nō eſt niſi ꝓpter grauitatē aque exiſtētis i eo. qũ igiť aqua exiſtat i eo apud ſpiſſitudinē ⁊ raritatē: quare ḡ addiť grauitati aeris qũ inſpiſſať: ⁊ etiā qũ poſuerimus ꝙ aer non hȝ leuitatē in ſuo loco: ⁊ hȝ aliā grauitatē: quō ḡ poſſibile eſt vt aqua appareat grauior ſe i loco aeris: qũ exierit ex eo. neceſſe eſt eni vt grauitas eius i aere ⁊ extra ipſũ ſit eadem qũ dixerimus ꝙ aer eſt grauis i ſuo loco: ⁊ ꝙ nō eſt in eo potētia in qua reſiſtit motui grauitatis: ſed potentia cōueniens ei: ⁊ hoc intēdebat qũ dixit: ſed nos videmꝰ ꝙ qũ aqua ⁊c̄. i. neceſſe eſt eis qui in aere nō eſt potētia impediens motũ grauitatis vt grauitas aque exiſtētis i aere ſit ſicut grauitas eius qũ fuerit extra aerē: ſed nos videmus ꝙ qũ aqua exiuerit ab aere ē grauior ſe qñ fuerit in aere: qȯ eſt impoſſibile. ſ. vt grauitas alicuius rei in ſe ſit ꝓpter ſuā tranſlationē ex loco ad locũ tm̄ diuerſa.

Adhuc autē miſtorũ corporũ non neceſſe ſeparatũ alterũ ſemp ampliorē locũ optinere. quȝ autem ex aqua aer fiat: maiorē occupat locũ. qȯ eni ſubtiliſſimarũ partiũ in ampliori loco ſit: manifeſtũ autē hoc ⁊ in ꝑmutatione. vaporāte eni ⁊ intumeſcēte humido rũpunť cōtinētia molles vaſa p coarctationē. Quare ſiquidē totaliter nō eſt vacuũ: neq̄ȝ extēdunť corpora: queadmodũ aiunt hoc dicētes manifeſtũ: q̄a impoſſibile. Si autem vacuũ ⁊ extēſio: irrōnabile ex neceſſitate ſemp ampliorē locũ occupare qȯ ſeparať.

Et dicamus etiā ꝙ corporũ miſcibiliũ qum ſeparať vnũ ab altero nō occupat ſibi maiorē locum ab altero. neceſſario autē aer qum fuerit ex aqua: occupat maiorē locũ ſuo loco ꝓori. Corpus eni ſubtilius ē in maiori loco: ⁊ hoc manifeſtum eſt i alteratione ⁊ trāſlatione: qm̄ qũ humiditas fuerit vapor ⁊ inflať: extēdit vas continēs ipſum ⁊ frangiť qũ nō ei ſufficere vas: ⁊ qum ita ſit: ⁊ nihil eſt vacuũ in quo expandanť corpora ſicut dicũt facietes latitationē: manifeſtũ ē ꝙ impoſſibile eſt ut corpus recipiat maiorem locum ſuo primo loco.

58 Hec eſt ſecũda ɔ̄dictio a ꝑdicta fundata ſup duas ꝓpoſitiones i ſecũda figura: quarũ vna eſt ꝙ corporũ clauſorũ in inuicē qũ exierit vnũ ab altero nō occupabit maiorem locũ loco corporis i quo erat clauſũ: ⁊ intelligendũ eſt ex hoc qȯ dixit: miſcibiliũ corporũ clauſorũ in inuicē nō vere miſcibiliũ. Secũda eſt ꝙ qũ aqua exierit ab aere occupat maiorē locũ loco aque in q̄ erat clauſa. Cōcludiť ḡ ex hoc in ſecũda figura ꝙ qũ aer fuerit generatus ex aq̄ nō erit clauſus i ea: ⁊ hoc intēdebat qũ dixit: aer autē qũ fuerit ex aq̄ ⁊c̄. ⁊ q̄a hoc nō appropriať generationi aeris ex aq̄: ſed eſt cōmune generatiōi ſubtilioris corporis ex corpore groſſiori. D. corpus eni ſubtilius exiſtit i maiori loco. i. ⁊ hoc accidit aeri: q̄a eſt corpus ſubtilius aq̄: ⁊ hec. q. ē diſpoſitio cuiuſlibȝ ſubtilis generati a corpore groſſiori ſc. vt occupat maiorē locũ. ⁊ qũ dixit hāc ꝓpoſitionē duxit nos ad rem ex q̄ cadit certitudo i vlitatē iſtius ꝓpoſitiōis ⁊ dixit: ⁊ hoc manifeſtũ eſt in alteratione ⁊ trāſlatione. i. Et hoc manifeſtũ eſt apud alterationē eiuſdē corporis ex ſpiſſitudine in ſubtilitatē ⁊ apud trāſlationē totius corporis groſſi ad aliud corpus ſubtile. D. o. qm̄ humiditas qũ ſit vapor ⁊c̄. i. manifeſtũ eſt ſenſui ꝙ res humide liquide qũ clarificanť ⁊ appropinquāt nature aeris ⁊ ſunt ɔſeruate in vaſe aliq̄ clauſo orificio fundeť illud vas: ⁊ hoc manifeſtum ē in muſto ⁊ oleo: ⁊ ideo nō pōt aliq̄s dicere ꝙ quum aer fuerit in aqua: erit conſtrictus in ea: ⁊ qũ exierit ab ea occupabit maiorē locũ. aqua eni nō hȝ potentiā retinēdi aerē in quātitate alia a quātitate ſui loci nālis: ſicut nō hȝ potentiā impedire eũ in aliq̄ loco nāli. videť eni aer fortior omniũ elementorũ. D. o. ⁊ qum ita ſit: ⁊ nihil ē vacuum pōt intelligi: ⁊ ſi generatio nō eſt niſi exitus ab aere ⁊ vliter corporis ſubtilis a ſubtili: ⁊ impoſſibile eſt vacuũ eſſe in quo corpora expandanť: ⁊ trāſferunť ex magnitudine in paruitatē: cuius expanſionis cā apud facietes latitudinē ⁊ vacuũ: manifeſtũ eſt ꝙ impoſſibile eſt vt idē corpꝰ qum trāſferť: occupet ampliorē locum q̄ȝ ante: ⁊ ſi cōceſſerimus eis vacuum eſſe: nō eſt poſſibile eis dicere etiam ꝙ qum corpus latet: eſt minus: ⁊ qum apparet: ē maius: ſed Ariſ. ꝑtranſiuit hāc partē diuiſionis ⁊ verificauit hāc expoſitionē: q̄a hoc videmus ꝓpalatũ in trāſlatione Albefarag. o. eni ⁊ qum ita ſit: ⁊ nihil eſt vacuum oīs in q̄ corpore expandanť: manifeſtum eſt ꝙ impoſſibile eſt vt occupent maiorē locum: ꝑmo qum exierint ⁊ apparuerint: ⁊ ſi fuerit vacuũ cum q̄ adaptať expāſio: impoſſibile eſt ut occupent maiorē locum ꝑmo loco ſuo qum ſeparatum fuerit ab alio corpore. i. ꝙ ipoſſibile nō cōtingit huic poſitioni: ſiue ɔceſſum fuerit vacuũ eſſe: ⁊ ꝙ ē cā trāſmutatiōis corporis ex magnitudine in paruitatē: ſiue nō. vacuum eni eē nō putať cā poſſibilitatis expanſiōis corporis: ita ꝙ occuparet maiorē locum q̄ȝ priꝰ niſi in corporibꝰ alterabilibꝰ ex magnitudine in paruitatē. qum autē poſuerimꝰ idem corpus trāſferri ex paruitate in magnitudinē ſiue alteratione: ſed ex ipſa trāſlatione ſola ex interiori corporis ad ſuũ extrinſecũ: ipoſſibile ē h: ⁊ ſi ɔceſſerimꝰ vacuũ eē qȯ ē cā alteratiōis corpoꝝ ex magnitudine i paruitatē: ⁊ forte iſta trāſlatio ē aggregatio: ⁊ ſm̄ ꝙ intellexit Themiſtiꝰ ex iſto loco. Et Themiſtius qum expoſuit hũc locũ dixit ꝙ Alex. expoſuit ipſũ alio mō: ⁊ qum narrauit ipſum: ⁊ ipſe dixit: ⁊ nō dixit h niſi ꝙ̄ qũ ſermoni dicētis ꝙ corpꝰ trāſmutať de magnitudine i paruitatē negādo vacuũ eē: accidit qȯ quā diſſoluit i phyſicis: voluit narrare ꝙ huic mō trāſlatiōis ex paruitate i magnitudinē nō ɔtingit qȯ q̄ cōtingit ꝓpt̄ negationē vacui i alteratiōe corporis eiuſdē ex magnitudine i paruitatē: ⁊ cā i hoc ē vt diximꝰ: ꝙ iſta trāſlatio ē ſine alteratiōe: ⁊ ꝓpt̄ hoc ɔtingit ei ipoſſibile. trāſlatio v̇o q̄ eſt ſm̄ alterationē exiſtimať hr̄e qōnē ſi vacuũ fuerit negatũ. Nos autē intelligimꝰ hũc ſermonē alio mō manifeſtiori iſto ſine indigētia ꝑtrāſitus: ⁊ forte Alex. ita expoſuit: ⁊ eſt: ꝙ poſſibile ē dicētibꝰ vacuũ eē dicere ꝙ idē corpꝰ trāſferť ex paruitate i magnitudinē ſine alteratione cum ſeparatione partiũ ad inuicem: ⁊ amplificatione forarminum per introitũ vacui: ⁊ ſm̄ hoc ſi non fuerit vacuũ propter qȯ corpora expandanť a paruitate in magnitudinem ſine alteratione: manifeſtum eſt ꝙ impoſſibile eſt ut idem corpus qum latet in alio corpore minoretur: ⁊ qum

apparet magnificetur: ⁊ manifeſtum eſt ꝙ ſine hac intentione cõtradictio eſt imperfecta.

Neceſſe autẽ ⁊ deficere eã que ex inuicẽ generationem ſiquidẽ in magnitudine finita nõ inſũt infinita finita. Quum enim ex terra aqua fiat ablatum eſt aliqd terre ſiquidẽ ſegregatione generatio: ⁊ iterũ quum ex derelicto ſimilit. Siquidẽ igit ſemp hoc erit: accidet infinito infinita ineſſe. Quoniã autẽ impoſſibile hoc: nõ vtiqʒ ſemp fient ex inuicẽ. quod quidẽ igit nõ erit ſegregatõe que inuicẽ tranſmutatio dictum eſt.

Et dicamus etiã ꝙ dicẽtibus latitudinẽ eſſe: cõtingit ut ex corpore remaneat aliquid ex quo nõ ſit aliud corpus omnino: quum ĩ corpore finito nõ ſint corpora finita in magnitudine infinita multitudine. quoniã qũ ex terra fuerit aqua: neceſſe eſt ꝙ accipiat aliquid ex terra: quum exitus ſit generatio: ⁊ poſſibile eſt ut aqua exeat a terra pura: ⁊ ſi hoc eſſet: ſemper ꝯtingeret ꝙ in corpore finito eſſent corpora clauſa infinita: ⁊ ſi hoc ẽ impoſſibile: impoſſibile eſt ut elemẽta ſint ex inuicem ſemp ſm exitũ ad apparentiã. declaratũ eſt igitur ꝙ elementa nõ fiunt ex inuicem ſm exitum ⁊ ſeparationem.

59 Hec eſt alia contradictio a pdictis fundata ſup hoc ꝙ ſi generatio exitus eſt corpoꝝ ex inuicẽ neceſſe eſt: aut generatio ceſſet: aut in corpore finito ſint corpora infinita in multitudine: ⁊ vtrũqʒ eſt impoſſibile: ⁊ dixit: ⁊ cõtingit ut ex corpore remaneat ⁊c̃. i. contingit ꝙ generatio ceſſet: qm̃ quum ex hac terra ſignata exierit aqua multotiẽs: aut perueniet ut remaneat terra pura ſine aqua oĩno: aut dicamus ꝙ in terra ſunt corpora aquoſa infinita: ⁊ hoc intendebat quum dixit: quum ĩ corpore finito nõ ſũt ⁊c̃. ⁊ dixit: finitis in magnitudine ꝙ corpora clauſa ſũt finita ĩ magnitudine. i. ea que exeunt a re: ⁊ impoſſibile eſt dicere ꝙ in terra terminata ſit aqua infinita ĩ magnitudine: aut ĩ multitudine ⁊ iſtius ſermonis forma ẽ ꝙ ĩ ſyllogiſmo hypothetico cõtinuo cuius cõpaſitio eſt talis: ſi generatio elemẽtoꝝ ex inuicem eſt ſm exitũ: neceſſe eſt ut generatio ceſſet: qa ꝯtinuatio iſtius ſyllogiſmi nõ eſt manifeſta: incepit declarare ⁊ dixit. Quum in corpore finito nõ ſũt corpora infinita. i. qm̃ ſi generatio nõ ceſſet: cõtinget vt in corpore finito ſint corpora infinita: qđ eſt impoſſibile. D. d. exemplũ ⁊. d. qm̃ quum ex terra fuerit aqua ⁊c̃. i. ⁊ neceſſe ẽ ſi generatio fuerit exitus ut generatio ceſſet niſi in corpore finito eſſent corpora infinita: qm̃ quum ex terra fuerit aqua. i. terminata exiuit aqua: neceſſe ut illa terra minuat: ⁊ ſi hec diminutio fuerit aſſidua: ceſſabit generatio: ut ĩ corpore finito erũt corpora infinita: qđ eſt impoſſibile: ⁊ qa oẽs antiqui ꝯueniũt in hoc ꝙ generatio eſt aſſidua. d. ⁊ ſi hoc eſt impoſſibile: impoſſibile eſt ⁊c̃. i. ⁊ ſi impoſſibile eſt ut in corpore finito ſint corpora infinita: impoſſibile eſt ut generatio elemẽtorum abinuicẽ ſit ſm exitũ aſſiduũ. ⁊ quum generatio eorũ ab inuicẽ eſt aſſidua: ergo nõ eſt ſm exitũ: ⁊ quum cõpleuit demonſtrationẽ. d. cõcluſionẽ declarandam: ⁊. d. declaratum eſt igitur ⁊c̃.

Relinquit autẽ adinuicem trãſmutãtia fieri. hoc autem dupliciter: aut enim tranſfiguratione quẽadmodũ ex eadẽ cera fiet vtiqʒ ſpera ⁊ circulus: aut reſolutione que ad ſupficies: quẽadmodum quidã aiũt. ſiquidẽ igit trãſfiguratione fiũt accidit ex neceſſitate indiuiſibilia dicere corpora diuiſibilibꝰ eni entibus: nõ erit ignis pars ignis neqʒ terre terra: propter nõ eſſe pyramidis partem ſemp pyramidẽ: neqʒ cubi cubum.

Relinquit igitur dicere ea generari abinuicẽ ſm alterationẽ: ⁊ hec erit alteratio duoꝝ modorum: aut ſm mutationẽ figurarũ: ſicut ex eadem cera fit rotundũ: aut ſm diſſolutionẽ in ſupficies ut quidã dicũt. Si igit ſm mutationẽ figurarũ ꝯtinget dicere partẽ indiuiſibilẽ: ⁊ ponere prima corpora partes indiuiſibiles: qm̃ ſi corpora ſunt indiuiſibilia: pars ignis nõ erit ignis: ⁊ pars terre non erit terra: qm̃ nõ eſt pars figure que dicit pyramis: neqʒ pars frigoris eſt frigus.

60 Quia dicẽtes ptes eſſe indiuiſibiles nõ pñt dicere generationẽ elementoꝝ: niſi ſi dixerint diuerſitatẽ ptiũ: aut ſm figurã: aut ſm magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ: ut iã dictũ ẽ: aut ꝙ hec q̃tuor corpora differũt abinuicẽ ſm figurã. ſ. ꝙ qñ ptes indiuiſibiles ꝯgregant ⁊ figurant figura pyramidali erit ex eis ignis: ⁊ ſi alia figura erit aer: aut aq̃. Et qa pmo mõ ꝯtingit ipoſſibilia q̃ ꝯtingũt dicentibus latitationem: incepit deſtruere pmo hãc opinionẽ: deinde deſtruere ſermonẽ dicẽtis ꝙ generatio corporũ ſimpliciũ abinuicem eſt ſm trãſmutationẽ ĩ figuris: ⁊ ꝙ ſubſtãtia eorũ nõ eſt niſi ĩ figura. ⁊ qa antiq̃ nõ opinabant ĩ generatiõe elementorũ niſi hec tria. ſ. aut exitũ: aut mutationẽ figurarũ aut diſſolutionẽ ĩ ſupficies: vt videbat platoni. d. Relinqt igit dicẽ ⁊c̃. i. ⁊ iã deſtruximꝰ dicẽtes latitationẽ: relinquit ğ deſtruere ſermonẽ dicẽtis ꝙ generatio coꝝ eſt ſm alterationẽ q̃ eſt ĩ figura: ut alteratio cere q̃ eſt ex figura in figurã. D. d. aut ſm diſſolutionẽ ſupficierũ: ut quidã dicũt: vt eſt plato. hanc igit opinionẽ opinãtes vident dicere ꝙ corpora nõ differũt niſi ſm diuerſitatẽ ſupficierũ. figura enĩ ignea cõſtat ex tribus ſupficiebꝰ triãgularibꝰ: ⁊ figura cubica ex ſex q̃drangulis ⁊ octo cedros ex octo triãgulis. D. d. ſi igit elemẽta generant ex inuicẽ ſm intentionẽ figurarũ ſiue mutationẽ ⁊c̃. i. ꝙ ponẽtes ſubſtãtias elemẽtorũ differre ſm figuras: cõtingit alterũ duorũ: aut dicere ignẽ habentẽ iſtã figurã eſſe indiuiſibilẽ: aut dicere eſſe diuiſibilẽ: ⁊ tũc pars ignis nõ erit ignis: pars enĩ pyramidis nõ eſt pyramis. pyramis enĩ nõ q̃cunqʒ mõ diuidit ĩ pyramides: ⁊ ideo dixit ꝙ dicẽtes figuras: cõtingit eis dicere ptes eſſe indiuiſibiles ⁊c̃. i. ⁊ neceſſe eſt eis dicere ꝙ ignis nõ recipit diuiſionẽ: qa ſi fuerit diuiſibilis: nõ eſt neceſſariũ ut diuidat ſemp ĩ figurã pyramidalẽ: ſed in alias: ⁊ qũ ita ſit ꝯtingit ut pars ignis nõ pyramidalis nõ ſit ignis: ⁊ ſimilit ſi terra habet figurã ꝓpriã: nõ eſt neceſſariũ ut ſemp diuidat in illã figurã: ⁊ impoſſibile eſt eis dicere ꝙ ignis ſemp diuidit ĩ figuras cubicas: qa vident diuidi ĩ alias figuras remanẽte igne. figura enĩ pyramidalis impoſſibile ẽ ut diuidat in pyramidales numerãtes ipſam. Declaratũ enĩ eſt ꝙ pyramis diuidit pmo ĩ pyramidẽ ⁊ duo ſupficialia: ⁊ ꝙ vtrũqʒ duorũ ſupficialiũ diuidit ĩ tres pyramides: ⁊ ideo appropriat igni: qđ impoſſibile ẽ ut diuidat ĩ pyramides: ſed relinquit ex eo neceſſario aliqđ nõ pyramidale. terra autẽ que eſt cubica: poſſibile ẽ ut diuidat in cubica: ⁊ ideo exiſtimat ꝙ pñt dicere bene de terra: ꝙ quum dicit diuidit in cubica: ꝙ nõ poſſunt dicere de pyramide.

Si aũt ſuperficierũ reſolutione: primũ quidẽ inconueniẽs nõ omnia generare ex inuicem: qđ neceſſe ipſis dicere ⁊ dicũt: neqʒ enĩ rationabile vnũ ſolũ expers factũ eſſe trãſmutationis: neqʒ videt ſm ſenſum: ſed ſimiliter oĩa trãſmutare ad inuicẽ. Accidit autẽ de apparẽtibus dicẽtibꝰ nõ cõfeſſa dicere apparẽtibus. huius autẽ cã nõ bene ſumere pma principia: ſed oĩa velle ad quaſdã opiniones determinatas reducere. Oportet autẽ forte ſenſibiliũ quidẽ ſenſibilia: ſempiternorum autẽ ſempiterna: corruptibiliũ aũt corruptibilia eſſe pncipia: totaliter autẽ homogenea ſupponentibus. Hi propter bonũ amorẽ idẽ facere

videntur his qui poſitiones in ſermonibus ſeruant. Omne enim ſuſtinet accidens tanq̄ʒ vera habētes principia: tāq̄ʒ nullū opportunū iudicare ex euenientibus ⁊ maxime ex fine. Finis aūt factiue ſciētie opus: naturalis autē ꝙ videt ſemper ſm̄ ſenſum principaliter.

Si vō elemēta fuerit ad inuicē per diſſolutionem ſuperficierū: impoſſibile eſt ut oīa elementa fiant ex inuicē: ⁊ hoc dicūt quidā eorū: ⁊ hoc eſt impoſſibile. Nō enim eſt rectū ut vnū tm̄ elementum careat trāſlatione ⁊ alteratione: ⁊ viſus etiā nō teſtat̄ huic: ſed oīa elemēta ſunt viſibilia ⁊ alterantur ⁊ trāſferunt̄ in inuicē: ⁊ cōtingit dicētib⁹ hoc vel dicere vel habere de viſibilibus: qd̄ non teſtatur viſus: ⁊ cauſa eius ē: quia nō acceperūt principia rerū acceptiōe pulchra ⁊ vera: ſed voluerunt trāſferre omnia ad opiniones quas hereditauerūt ab antiquis: ⁊ fecerūt principia oīuʒ rerum eterna: ⁊ nō eſt ita. neceſſe eſt enim ut pͥncipia ſenſibiliū ſint ſenſibilia: ⁊ eternorū eterna: ⁊ corruptibiliū corruptibilia. ⁊ dico vniuerſaliter ꝙ poſſibile eſt ut pͥncipia ſint ſimilia ſuis ſubiectis. illi vero qui diligūt ſuā ſcientiā: fecerūt qd̄ faciunt dicētes ſermonē impoſſibilē. In principio enim ſui ſermonis vtunt̄ principijs ꝯtrarijs: ⁊ quum poſuerūt ea: cogunt̄ ad credendū ſermoni aduerſarij cōtradicētis poſitioni eorū. Dicamus igit̄ ꝙ neceſſe eſt iudicare quaſdā res ex fine ⁊ cōplemēto earū nō ex principijs. Omnis enim ſciētia habet cōplementū ⁊ finē. cōplementum enim artis ⁊ cōplementū nature eſt res ſenſibilis ⁊ viſibilis.

61 Qum declarauit ꝙ generatio elementorū nō ſit ſm̄ exitum poſt latitationē: neq̄ʒ ſm̄ trāſmutationē figurarū: incepit declarare etiā ꝙ neq̄ʒ ſm̄ diſſolutionē figuraꝝ ad inuicē. ſ. ut diſſoluat̄ figura vni⁹ earū in ſupficies ꝯtingētes illā figurā: ⁊ ille ſupficies diſſoluunt̄ i triangulos i q̄s diuidunt̄ ille ſupficies: deinde ex illis triāgulis cōponunt̄ ſupficies alie: ⁊ ex eis figura alterius corporis. Et hec ē opinio platonis: ponit eni figurā ignis pyramidalē hn̄teʒ tres baſes: ⁊ figurā aeris hn̄tem octo: ⁊ aquā. xx. ⁊ terrā cubicā: ⁊ qū incepit ꝯdicere eis: dixit impoſſibile magis famoſuʒ de impoſſibilib⁹ ꝯtingētib⁹ eis: ⁊ dixit: ſi enī elemēta fiunt ex inuicem ⁊c̄. i. ſi vō elemētoꝝ generatio ex inuicē ſit ſm̄ diſſolutionē corrupti i triāgulos ſuos ⁊ cōpoſitionē generari ex illis triāgulis impoſſibile ē ut oē elementū generet̄ ex oi elemēto. ⁊ d. hoc: q̄a impoſſibile ē ut elementū qd̄ ē ex pluribus triāgulis generet̄ ex triāgulo elemēto qd̄ ē ex paucioꝝib⁹ triāgulis. V. g. impoſſibile ē ut elementū qd̄ ē ex. xx. baſibus generet̄ ex elemēto triū baſiū: ⁊ ſequit̄ ex hoc ut illud elementorū qd̄ eſt paucioꝝ triangulorum nō tranſmutet̄ in aliq̄d: neq̄ʒ aliq̄d i ipſū: q̄a relinquit̄ ex corrupto trianguli ſupflui. ⁊ q̄a hoc dicunt multi antiq̄. ſ. elementū vnū eſſe nō trāſmutabile: dixit: ⁊ hoc dicūt quidā eorū: ⁊ eſt impoſſibile. i. ⁊ q̄uis plures antiq̄ hoc dicūt: tm̄ hoc ē impoſſibile. deinde narrauit: quō hoc ē impoſſibile: ⁊ dixit: nō eni eſt rectū ut elementū vnū careat ⁊c̄. i. nulla eni ratio dat ut vnū elementū ſit nō trāſmutabile elementū. ⁊ ſi nō: nō eſſet elementū: ⁊ raro debet hr̄e cōpoſitionē ⁊ diſſolutionē. D. d. ⁊ viſus nō teſtat̄ huic. i. ⁊ iſte ſermo eſt impoſſibilis: q̄a ſenſus ꝯdixit illi: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: ſed oīa elemēta ſunt viſibilia ⁊c̄. D. d. ⁊ ꝯtingit dicētibus ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingit etiā eis magnū impoſſibile. ſ. dicere de rebus ſenſibilib⁹ ꝙ ꝯdicit ſenſui: deinde dedit cauſā propi quā accidit hoc plurib⁹ ꝯſiderantib⁹: ⁊ dixit: cauſa eius ē ꝙ nō acceperūt principia rerū pulchre ⁊ vere. i. ⁊ cauſa ꝓpter quā accidit eis ut rationes eorū dicāt eos ad cōtradicendū ſenſui: ⁊ ad negandū ſenſibilia: ⁊ dicendū eſt ea eſſe ex errore ſenſus eſt: q̄a nō fundabant ſuas rōnes ſup propoſitiones cōuenietes huic ſciētie. D. d. ſed voluerūt trāſferre oīa ad opiniones quas hereditauerūt ⁊c̄. i. ⁊ cā quare dimiſerūt ꝓpria principia: ⁊ acceperūt principia extranea eſt: q̄a nutriebant̄ in opinionib⁹ quas hereditauerunt a parētibus: ⁊ ꝓpter diſſolutionē opinionū earū indiguerunt defendere eas ꝑ principia extranea: ⁊ dixit: ⁊ ponere principia omniū rerū eſſe nō trāſmutabilia: quia quum pͥncipia geometrie ſunt nō trāſmutabilia: ⁊ iſti fecerūt ea pͥncipia rerū ſenſibiliū: cōtinget eis ponere principia omniū rerū eſſe eterna ⁊ nō tranſmutabilia. deinde narrauit ꝙ non fuit rectū hoc qd̄ acceperūt a principijs: ⁊ dixit: neceſſe eſt enim ut pͥncipia ſenſibiliū ſunt ſenſibilia: ⁊ eternorū eterna: ⁊ corruptibiliū corruptibilia. Et intelligendū eſt ꝓpinqua nō remota: q̄a pͥncipia rerū ſenſibiliū remota: nō ſunt ſenſibilia ut prima forma ⁊ pͥma materia: neq̄ʒ etiam pͥncipia rerum corruptibiliū remota ſunt corruptibilia. ⁊ intendebat ꝑ hoc ꝙ res geometrice quum ſint eterne: neq̄ʒ generabiles: neq̄ʒ corruptibiles: neceſſe eſt vt pͥncipia earꝝ ſint huiuſmodi: ⁊ ꝙ res ſenſibiles ſunt generabiles ⁊ corruptibiles: neceſſe eſt vt pͥncipia earū propīqua ſint huiuſmodi. Itē intendebat quum dixit ꝙ pͥncipia rerū generabilium ⁊ corruptibiliū ſūt generabilia ⁊ corruptibilia: quia ſunt in generabili ⁊ in corruptibili: ⁊ ſm̄ hoc diximus in forma rei ⁊ ſua materia propinqua: q̄a corrumpunt̄ ꝑ corruptionem rei: quum generabile ⁊ corruptibile non ſit niſi cōpoſitum ex pͥncipijs: ⁊ diximus hoc: q̄a materia prima apud eum que eſt materia propria iſtis q̈tuor corporibus nō eſt apud eum generabilis ⁊ corruptibilis: ſed ſimilis generationi ⁊ corruptioni: ⁊ ꝙ forme eorū ſunt generabiles ⁊ corruptibiles: q̄a exiſtunt i generabili ⁊ i corruptibili. D. d. ⁊ dico ꝙ vniuerſaliter ꝙ poſſibile eſt ⁊c̄. i. ꝙ neceſſe eſt ut principia ſint ſimilia rebus: quarū ſunt pͥncipia vt dcm̄ eſt a Socrate ⁊ platone. D. d. illi vō qui diligunt ſuos magiſtros: ⁊ innuit Platonē ⁊ ſuū magiſtrū Socratē: ⁊ ideo videt̄ ꝙ plato accepit hanc opinionē a ſocrate. ⁊ hoc qd̄ dixit ꝙ plato diligentiā fecerit qd̄ faciūt dicētes ſermonē impoſſibilē: intendebat ꝙ illi peccauerūt ꝓpter amorē: ⁊ fecerūt ſermonē ex genere ſermonū ſophiſticoꝝ: ⁊ intēdebat qd̄ plato nō intēdebat facere ſermonē falſum ſicut faciunt ſophiſte: ſed accidit ita ꝙ fecit ſicut illi propt̄ amorē magiſtri ⁊ amorem geometrie: ⁊ quia in ſuo tempore magnificabat̄ geometria: ⁊ credebant eā eſſe pͥncipiū reꝝ ſenſibilium. D. d. in pͥncipio igitur vtunt̄ pͥncipijs impoſſibilibus ⁊c̄. i. ⁊ accidit platoni i hoc ſermone: illud qd̄ accidit vtētibus ꝓpoſitionib⁹ ſophiſticis. accidit enī eis ꝯdictoriū illius qd̄ ponūt: ſicut accidit platoni hic: qm̄ quum poſuit ꝙ eſſe generationis elemētoꝝ ad inuicē ſunt ſupficies: cōtingeret ei ut omnia nō generent̄ ex omnib⁹ qd̄ eſt ꝯdictorium poſitionis. D. d. neceſſe eſt iudicare ſup quaſdā res ex cōplemēto ⁊ fine earū: ⁊ intēdebat ꝑ cōplementū: complementū eoꝝ generationem: ⁊ eſt illud qd̄ ex eis apparet ſenſui. ſ. cōpoſita: ⁊ intendit fines actiones cōpoſitoꝝ. cōpoſita eni ⁊ actiones eorū manifeſtiora ſunt apud nos q̄ cauſe cōpoſitoꝝ: ſicut dixit in phyſicis ꝙ de natura huiuſmodi ſciētie eſt ꝓcedere de eo qd̄ eſt notius apud nos. ſ. a cōpoſitis ⁊ actionibus eoꝝ ad notius in natura. ſ. cōpoſitoꝝ cauſas: ecōtrario i mathematicis. Illic eni ꝓcedendū eſt ex ſimplicibus ⁊ pͥncipijs ad cōpoſita: ⁊ ideo dixit ſup quaſdā res: ⁊ dixit hoc ꝙ iſti fecerunt ecōtrario ⁊ iudicauerunt cōpoſita a ſuis cauſis: ⁊ oīs qui hoc facit: iudicat notius ex magis latenti: ⁊ ſic neceſſe ē ei negare ſenſibilia.

Accidit autē ipſis maxime terrā eſſe elementum ⁊ ſolam incorruptibilē ſiquidē indiſſolubile

ꝛ corruptibile eſt elementum:terra enim ſola indiſſolubilis in aliud corpus.

Reuertamur ꝛ dicamus ꝙ ſi dixerint ꝙ terra ſola nõ trãſmutatur:neq; alteraꝫ in cetera elemẽta:cõtingit eis ex hoc ut terra ſola ſit elementũ. illud eñi qḋ nõ diſſoluit:neq; transfertur:neq; recipit corruptionẽ eſt vnũ elementũ. terra igiꝫ ſola eſt elementũ:quia nõ diſſoluitur in aliud corpus ut fingunt.

62 Qum declarauit qḋ cõtingit eis ꝙ aliqḋ elementorum debet eſſe nõ tranſmutabile oĩno in aliud:vult demõſtrare impoſſibile qḋ cõtingit eis ex hoc:qm̃ ſi dixerint ꝙ corpus qḋ eſt huiuſmodi iſtorũ q̃tuor corporũ eſt terra: cur aliud cõtingit ut illud tm̃ ſit elementũ in rei veritate tm̃: ꝛ dixit:eſt elementũ vnũ qḋ poſuit ꝙ elemẽta ſũt trãſmutabilia:ſed m̃ oſtendũt ad nõ trãſmutabile qḋ eſt primuȝ elementũ:qḋ dignius eſt habere nomẽ elemẽti:ꝛ intendit ꝙ cõtingit eis cõtrariũ ſue opinionis.opinaꝫ enim ꝙ hec q̃tuor ſũt elemẽta aliorũ cõpoſitorũ:ꝛ ꝙ nullũ eorum eſt dignius habere nomẽ elemẽti ꝛ rõnem eius ꝙ aliud.

Sed adhuc nihil reſoluẽtibus entibus triangulorũ ꝑtermiſſio rationabilis.accidit autẽ hoc in ea que ad inuicẽ trãſmutatione propter ex inequalibus multitudine cõſtare triangulis.

Et dicamus etiã qḋ cõtingit eis dicere ꝙ i elementis ſũt triãguli quibus nõ indigeꝫ: ꝛ hoc nõ eſt rectũ.accidit eñi ut in trãſmutatione elemẽtorum ad inuicẽ ſint trianguli ocioſi: qm̃ elementa ſunt facta ex triangulis nõ equalibꝰ in numero.

63 D. Et cõtingit aliud impoſſibile: ꝛ eſt:quia debẽt cõcedere ꝙ in quibuſdã elemẽtis ſunt triãguli nõ neceſſarij in generatione elementorũ ex inuicẽ:ſed ſupflui. U.g. ꝙ habeat.xx.qum corrũpiꝫ in elementũ hñs tres:remanebunt decẽ ꝛ ſeptẽ ſupflui qui ſunt elementũ: neq; ex elemẽto: ꝛ ſi ex eo generaꝫ habẽs octo:remanebũt.xij.ſuperflue: ꝛ ſi cubicũ:remanebũt octo: ꝛ impoſſibile ut habens.xx.generetur ex aliquo eorum.

Adhuc autẽ neceſſe hoc dicẽtibus corporis ex nõ corpore facere generationẽ.qum eñi ex ſuperficiebus fiat nõ ex corpore erit factum.

Et dicamus etiã ꝙ neceſſe eſt dicẽtibus hũc ſermonẽ ut non ponãt generationẽ ex corpore: quoniam ſi generatio non ſit niſi ex ſuperficiebꝰ generatio non fit ex corpore omnino.

64 Qum dixit qḋ manifeſtũ eſt viſui ꝙ corpus nõ generetur niſi ex corpore in actu:q̃uis accidẽtalr̃: qm̃ eſſentialr̃ eſt ex corpore in potẽtia:ſed illud qḋ eſt accidentalr̃:h̄ impoſſibile eſt ut nõ ſit:imo eſt eternũ ꝛ neceſſariũ: ꝛ ꝯtingit eis hoc ꝙ diſſoluũt corpus corporũ:primo i ſupficies:deinde cõponũt corpus generatũ ex illis ſuperficiebus: ꝛ ſm̃ hanc opinionẽ nõ generaꝫ ꝑmo ꝛ eſſentialr̃:niſi ex ſuperficiebus: ꝛ nõ ex corpore qḋ diſſoluiꝫ i ſupficies: ꝛ ſm̃ hoc ꝯtingũt eis impoſſibilia que cõtingũt dicẽtibus generationem eſſe ex nõ corpore. U.g. ꝙ ꝯtingit eis dicere vacuũ eẽ ꝛ ꝙ corpus generaꝫ ex nõ corpore:qḋ neq; eſt corpꝰ i actu: neq; in potẽtia:niſi dicãt ꝙ ſupficies ſunt corpora i potentia: ꝛ ꝙ ligant cũ ſubiecto ꝛ diſſoluunt a ſubiecto:quapropter neceſſe eſt eis ſubiectũ eſſe prius ſuperficiebus: ꝛ ut ſuperficies ſint ſubſtãtie elementorũ.ſ.q. forme.

Adhuc autẽ neceſſe nõ omne corpus dicere diuiſibile:ſed oppugnare certiſſimas ſciẽtias:etenim intellectuale quidẽ accipiunt diuiſibile mathematice.hi autẽ neq; ſenſibile omne ſuſcipiũt propter velle ſaluare ſuppoſitionẽ.neceſſe enim quicũq; figurã faciũt vniuſcuiuſq; elemẽtorũ: ꝛ hãc determinãt ſubſtãtiam ipſoruȝ indiuiſibilia facere ipſa.pyramide eñi aut ſpera diuiſa aliqualiter non erit qḋ relinquitur ſpera:aut pyramis. quare aut ignis pars nõ ignis:ſed erit aliqd priꝰ elemẽto propter omne:aut eſſe elementũ:aut ex elementis:aut nõ omne corpus diuiſibile.

Et dicamus ꝙ neceſſe ẽ eis ut non ponãt ꝙ omne corpus eſt diuiſibile: ꝛ ſic cõtradicũt vere ſciẽtie.ſ.geometrie.ponũt eñi primũ ſenſibile diuiſibile.Iſti autẽ non ꝯcedunt ꝙ omne corpus ſenſibile eſt diuiſibile ne corrũpant ſuã poſitionem ꝛ ſuũ primũ ſermonẽ. ꝛ dicamus etiã ꝙ ponẽtes in omni elemẽto aliquã figurã ꝛ diſtinguẽtes ſubſtãtias ab inuicẽ ſm̃ figuras:neceſſe ẽ eis ponere ea etiã non diuiſibilia.figura eñi pyramidalis ꝛ figura ſperica qum diuidaꝫ aliqua diuiſione:non remanebit ſpericũ:neq; pyramidale: ꝛ ſi ita ſit:pars ignis non erit ignis: ſed eſt aliqd prius elemento:omne enim corpus: aut eſt elementum:aut ex elemento.

65 D. ꝙ neceſſe eſt eis nõ ponere ꝙ omne corpus eſt diuiſibile: ꝛ hoc neceſſe eſt eis ut ꝓdictũ eſt propter duo fundamẽta.ſ. ꝙ elementũ eſt illud qḋ habet figurã propriã: ꝛ q̃ pars elemẽti habẽtis figurã nõ debet habere illã figurã: ꝛ ſequiꝫ ex hoc ꝙ elementũ diuidiꝫ in nõ elementũ:qḋ eſt impoſſibile: ꝛ ideo dixit: ꝛ dicamus ꝙ ponẽtes i omni elemẽto ꝛc̃.i.dicamus ꝙ ponẽtes ſubſtãtias elementorũ figuras:neceſſe eſt eis ponere illas ſubſtantias eſſe diuiſibiles .ſ. ꝙ ſi diuidanꝫ:diuidenꝫ i alias figuras.nõ eñi ois figura diuidiꝫ in partes figuratas illa eadẽ figura: ꝛ ſic ꝯtingit ut ante elementũ ſit corpus qḋ non eſt elementũ:neq; ex elemento: ꝛ debet ſcire ꝙ corpora figurata ſunt i ambobus modis:modo in quo poſſibile eſt eſſe diuiſionẽ in figurã totius.ſ.in corpora ſimilia toti: quouſq; totũ cõſumaꝫ ut cubicũ: ꝛ in modo in quo eſt hoc impoſſibile:ut pyramis ꝛ ſpera:ſed primo diuidiꝫ in habẽtes ſuã figurã: ꝛ i habẽtes aliã. Elementũ igiꝫ habens aliã figurã:impoſſibile eſt ut diuidaꝫ: niſi eſſet impoſſibile inueniri corpus nõ elemẽtum:neq; ex elemẽto. D.d.figura eñi pyramidalis nõ diuidiꝫ in pyramides ſimiles toti donec cõſumaꝫ:quia qum diuidiꝫ in duas pyramides ꝛ duas ſerratiles: q̃uis ſerratile diuidaꝫ ſecũdo in pyramides:ſed nõ ſimiles toti: ꝛ ꝯtingit ex hoc ut ignis nõ diuidaꝫ:qm̃ ſi nõ diuidiꝫ quum diuidatur i pyramides:cõtingit ut pars ignis nõ ſit ignis: ſed nos videmus ipſum diuidi:ḡ cõtingit neceſſario ut diuidatur i ignẽ: ꝛ i non ignẽ:qḋ nõ eſt elementũ: neq; ex elemento ſupꝑbile.ſerratile eñi nõ eſt vnũ elementorũ: neq; factũ ex elemento:illud enim ſerratile ſimplex eſt neceſſario. Et iam declaratũ eſt ꝙ omne corpus:aut eſt elementũ aut cõpoſitum ex elemento:corpus võ ſpericũ nunq̃ diuiditur in corpora ſperica:ſed i pyramides. D.d. ꝛ ſi ita ſit: pars ignis nõ erit ignis.i. ꝛ ſi ſubſtãtie elementorũ ſint ſigure: ꝛ poſuerimus ꝙ figura ignis.ſ.que eſt forma eius eſt pyramidalis:manifeſtũ eſt ꝙ qum ignis diuidaꝫ:diuideꝫ i in pyramidẽ ꝛ nõ in pyramidẽ:ſicut diximus:in pyramide autẽ poſſunt dicere ignẽ eſſe ipſum:neq; vnũ elementorum neq; cõpoſitorũ. D.d.ſed prius elemento: ꝛ.d.hoc: quia eſt pars eius: ꝛ partes ſunt priores toto: ꝛ ſequiꝫ ex h̄ ut elementũ habeat elementũ: ꝛ hoc eſt aliud impoſſibile ob eo qḋ dixit:ꝙ hoc corpus non eſt elementũ:neq; compoſitum ex elemento. Iſti võ non poſſunt fugere ab vno trium impoſſibilium:aut ut concedant ꝙ ignis nõ eſt diuiſibilis: ꝛ hoc eſt ꝯtrarium ſenſui:aut ſi concedũt:cõtingunt eis duo impoſſibilia.ſ ꝙ aliquod corpus ſit non elementum:neq; cõpoſitum ex elemento:qḋ eſt impoſſibile Et ſecundũ eſt ꝙ elementũ habeat elementũ: ꝛ hoc eſt cõtrarium diffinitioni elementi.ſ. ꝙ elementũ eſt illud i quo

vltimo diuidit res eſſentialiẗ: ⁊ primo cōponit eſſentialiẗ.

Totaliter autē tētare ſimplicia corpora figurare irrōnabile eſt. primū quidē: quia accidet non repleri totū. In planis quidē enī tres figure videntur implere locū trigonū ⁊ tetragonū ⁊ exagonum. in ſolidis autē duo ſolū: pyramis ⁊ cubus neceſſe autem plura horꝝ ſumere propter plura elementa facere.

Et dicamus vniuerſaliter ꝙ ſtudētibꝰ in figurando corpora ſimplicia cōtingit dicere multa impoſſibilia. Primo enī cōtingit eis dicere ꝙ figurarū ſunt quedā que qum cōponunt ad inuicem: nō implebūt ſuū totū locū: ſed relinquitur aliquod vacuū. Figure vͦ que qum cōponunt ad inuicē implent locū pauce ſunt. figurarū vͦ ſuperficialiū ſunt tres: triangulus ⁊ exagonus ⁊ quadratum. corporaliū vͦ duo: bracal'. ⁊ pyramis. ⁊ ſi ita ſit: oportet ponere figuras corporales plures iſtis: quia elementa ſunt plura eis: ⁊ hoc eſt impoſſibile.

66 D. ⁊ ſtudentibus in defendēdo hanc opinionē ꝯtingūt plura impoſſibilia ꝑdicta. ſ. ꝙ corpora que dicunt habere illas figuras qum ꝯgregant nō perueniūt ad vnū corpus: quin inter eius partes ſit vacuū niſi tm̄ in duabus figuris in pyramides. ſ. ⁊ ī cubico: qm̄ qum cubus diuidit in quatuor cubos: poſſibile eſt vt ex eis ꝯgreget cubus cōtinuū ſine vacuo: ⁊ cauſa in hoc eſt: quia ſuperficies iſtius corporis eſt quadrata. quadrata autē implent ſupficiē: vt declaratū erit poſt. ⁊ ſimiliẗ pyramides implent locū: cetere autē figure impoſſibile eſt hoc eis vt ī habēt octo baſes: ⁊ viginti quas opinabant eſſe formā aque ⁊ aeris. ꝯtingit igit eis dicere ꝙ aer nō impleat locū ſuū: neqꝫ aqua. D. o. figure vͦ que cōponunt ad inuicē ⁊c. i. contingit eis vt figure partiū elementoꝝ ex quibus cōponunt elemēta ſint ex figuris que qū applicant ad inuicē implebūt ſuū locū ſine vacuo interiacēte: ⁊ hoc erit qum vna pars earū menſurauerit totū locū. ⁊ quia corpora hñtia figuras que ponunt elementa mūdi ſunt pyramis ⁊ cubicū ⁊ octocedron ⁊ icocedron: ⁊ iſtarū nō implēt locū qum applicant ad inuicē: niſi pyramides ⁊ cubi. d. figure vͦ que cōponunt ad inuicem implent ſuū locū pauce ſunt: quia figure que implēt ſunt tres: ⁊ ideo. d. paucas: ⁊ forte vocauit eas paucas ī reſpectu oīuꝫ figurorum. ⁊ quia cā in hoc ꝙ corpora implēt ſuū locū eſt: quia ſupficies eaꝝ ſunt huiuſmodi. ſ. quia implent ſuperficiē: ⁊ iſte etiā ſunt pauce ī reſpectu aliaꝝ ſupficierū equilateraꝝ. d. figuraꝝ autē ſupficialiū eſt triāgulꝰ ⁊ exagonus ⁊ quadratū: ⁊ ſcī erit rememorationē de ſupficiebus: qm̄ paucitas ſupficierū implentiū ſupficies eſt cā paucitas corpoꝝ cōplentiū locū. figuraꝝ autē ſupficialiū nō implent locū niſi iſte tres tm̄: qm̄ qum due linee recte ſecent ſe: faciēt q̄tuor angulos rectos. figure vͦ que implēt ſuperficiem debent hābere: aut q̄tuor angulos rectos: aut equales. qum igit q̄tuor quadrata cōponent: cōcurrent ſiē quatuor anguli ī vno puncto cōi eis: ⁊ implebunt ſupficiē quia omniū anguloꝝ: angulus q̄drati eſt rectus: ⁊ ſimiliẗ ſi aliqđ punctū cōe angulis ſex trianguloꝝ equilaterorū: quia angulus cuiuſlibet triāguli eſt due tertie vnius recti quapropē illud qđ ꝯgregat ex angulis ſex: erit equalis angulis q̄tuor rectis. ⁊ ſimiliẗ exagoni implēt ſuperficiē qum aliqđ punctus fuerit cōis tribus exagonis: qm̄ quilibet angulus eorū erit rectus: ⁊ tertia recti. pentagonus autē ⁊ exagonus ⁊ alie figure impoſſibile eſt vt impleāt ſuperficiē: qum illud qđ cōgregat ex ſuis angulis: aut eſt minus quatuor rectis aut maius. V. g. ꝙ ſi tres pentagoni cōgregent in eodē pūcto ꝓuenient illic tres anguli recti: tres q̄nte vniꝰ recti: ⁊ ſi fuerint quatuor: fient illic q̄tuor recti ⁊ quatuor quinte vnius recti figuraꝝ q̄nqꝫ corpo: aliū equilaterarū impoſſibile ē vt impleāt locū niſi due tm̄: qm̄ qum ī vno puncto ſe ſecent tres linee ī longitudine ⁊ latitudine ⁊ profundo ſuper angulos rectos: fiēt illic octo anguli corporales: ⁊ quilibet eoꝝ eſt tres recti: ⁊ eſt angulus cubi. ex quibus vͦ cōgregat qum cōponunt octo anguli cubi: aut eq̄les eis implēt locū neceſſario: ⁊ ſi maius aut minus cōgregetur nō implebūt locū. ⁊ ſicut nō inuenit ex quinqꝫ figuris famoſis qđ implent locū niſi due tm̄ quas ꝑdixit: qm̄ qum aliqđ punctus fuerit poſitus cōis octo cubis implebunt locum neceſſario: ⁊ ſimiliẗ qum fuerit cōis. xij. pyramidibus. anguli enī ſex pyramidales ſunt equales angulis quatuor cuboꝝ: qm̄ angulus pyramidis ſolidus ē ex duobus rectis: ⁊ angulus cubi ex tribus: erunt igit tres anguli pyramidis equales duobꝰ angulis cuboꝝ: qū ſint equales ſex angulis rectis. Proportio enī anguli pyramidis ad quatuor cubos: eſt ſicut ꝓportio anguli trianguli ad quatuor rectos: qum angulus triāguli ſint due tertie recti. Et qum cōſiderauerimꝰ figuras reſiduas. ſ. icocedron ⁊ duodecedron ⁊ octocedron: nō inuenient implere locum: quꝫ nō cōgreget ex eis equale octo angulis cubicis. V. g. quia angulus icocedron eſt ex tribus rectis: ⁊ tertia vnius: impoſſibile ē vt ꝓducant duodecim recti qui ſunt quatuor anguli cubici: ⁊ ſimiliẗ eſt de octocedron ⁊ duocedron: ⁊ qum ita ſit: cōtinget figurātibus elemēta figuris eſſentialibus: ut ſint due figure corporales implentes locum preter pyramidalē ⁊ cubicum q̄ implēt locum: qm̄ elemēta ſunt quatuor. ⁊ iā declaratum eſt ī libro Euclidis ꝙ nulla figura eſt corporea preter has quinqꝫ: nedum vt ſit figura alia implens locū: ⁊ hoc intēdebat qum dixit: ⁊ ſi ita ſit: neceſſe eſt eis ponere figuras eſſentiales plures his duabus.

Deinde vident oīa quidē ſimplicia corpora figurata cōtinēte loco: maxime autē aqua ⁊ aer: propterea quidē igit elementi corpus impoſſibile. nō enim vtriqꝫ aſſequeret vbiqꝫ cōtinētis totū ſed adhuc ſi trāſproportionet non amplius erit aqua: ſed figura differebāt. Itaqꝫ manifeſtū: qm̄ nō ſūt determinate figure ipſorū: ſed videt natura ipſum hoc ſignificare nobis qđ ⁊ ſm̄ rationē eſt: quēadmodū enī in alijs ſine ſpecie ⁊ informe oportet ſubiectū eē. maxime enī vnicuiqꝫ ſic poterit adaptari: quēadmodū in Timeo ſcriptum eſt. omne recipiens ſic ⁊ elemēta oportet putare quēadmodū materiā eſſe cōpoſitis propter qđ ⁊ poſſunt tranſmutari ad inuicē: ſeparatis his q̄ ſm̄ paſſiones differētijs.

Et dicamus ꝙ nos videmus omīa corpora ſimplicia figurari ſm̄ figurā loci ꝯtinentis ⁊ maxime aerē ⁊ aquā ⁊ ſi ita ſit: nō remanebū figura elemēti in ſua diſpoſitione: quoniā ſi ita nō eſſet: non tangeret ſm̄ totū locū cōtinentē circūquaqꝫ ſi igitur tangeret nō remaneret ī ſua figura: ⁊ ſic nō erit aqua omnino. ſi igitur nō ſit aqua: nō ꝓpter ſuam figurā. Declaratū eſt igitur ꝙ elementa nō habēt figuras terminatas: imo natura eorum ſignificat ꝙ nō habēt figuras eſſentiales: ⁊ ſic oportet vt illud ſubiectū deferēs alias res ſit ſine forma ⁊ ſine figura: ſed poteſt formari: ſicut iſti etiam dicūt de materia recipiente omnia: ſic eſt intelligēdum de elemētis etiam ſicut de materia corporū ſenſibiliū: ⁊ ideo poſſibile eſt ut elementa alterent ad inuicem qum ſeparent ab eis ſue qualitates diuerſe.

67 Hec eſt tertia ratio ad deſtruendū elementa habere figuras eſſentiales. ſi enim haberent: impoſſibile eſſet vt figurarent figura continentis qum differt a figura eorū niſi

coꝛꝛūperenť:ſed viſa ſunt nō coꝛꝛumpi:ergo nō habent fi
guras eſſentiales:ꝛ locutus fuit de aqua ꝛ aere: quia iſta
ſunt que facile terminant ab alienis. tertia vo nō ita figu-
ratur:quia nō facile patiť niſi ſit pulueroſa.ſ.cuius partes
nō tenent ab inuicē.ignis autē nō videť cōſeruare figurā
pyramidalē:ꝛ ſermo eius in hoc intellectus eſt p ſe. D.o.
ꝛ ſi ita ſit:nō remanebit ꝛc.i.ꝛ ſi elemēta figurarent figu-
ris cōtinentiū:quoꝝ figure ſunt diuerſe a figuris elemen-
toꝝ:neceſſe eſt vt figure elementoꝝ coꝛꝛūpenť tūc. D.o
quoniā ſi ita nō eſſet ꝛc.i.ꝛ ſignum huius eſt ꝙ ſi nō figu
rarenť figura loci nō tangerent omnes partes ſupficiei ele
mēti partes ſuperficiei loci:ꝛ ſi nō tangeret: cōtingeret va
cuum eſſe.ꝛ qum poſuit ꝙ neceſſe eſt vt tangat locū totū
omnibus ſuis partibus.d.ſi igitur tangeret ipſum ꝛc.i.ꝛ
qum neceſſe eſt vt tangant omnibus partibꝰ partes ſui lo
ci:ꝛ figure eoꝝ ſunt eſſentiales nō remanebūt elementa.
U.g.ꝙ ſi poſuerimus aquā habere figurā ꝓpriā: ꝛ po-
ſuerimus ipſam tangere ſm totū partes loci ꝯtinentis ha
bentis figurā aliquā: neceſſe eſt vt ſic tangat locū illū vt
nō remaneat aqua:tunc enim figurabiť figura illius cōti-
nentis.ꝛ forma huius ſermonis eſt ſyllogiſmus hypothe-
ticus:cuius antecedens eſt:ſi coꝛpoꝛa figurarenť figura cō-
tinentis ꝛ habet figuras ſubſtāiales:neceſſe eſt qum figu
renť vt nō remaneāt in ſuis naturis:ꝛ poſuit antecedens:
quia manifeſtū eſt ſenſui ꝛ rationi.ꝛ hoc intēdebat:qum
dixit:quoniā ſi ita nō eſſet:nō tangeret ſm locū totū con
tinentem.ꝛ tacuit impoſſibile qđ ſequiť ex hoc.ſ.vacuum
eſſe:quia ex hac poſitione ſequiť oppoſitū antecedentis:ꝛ
eſt impoſſibile:ꝛ deſtruxit ipſum:ꝛ qum deſtruxit ipſum
verificauit cōſequēs qđ intēdebat: ꝛ nō indiget ſigno in
deſtructione antecedētis p cōſequens:quia notū eſt intel-
lectui nō ſenſui:ꝛ quia poſitio antecedētis manifeſta ē ſen
ſui tm̄ cōtingit ei intellectū qum aduerſarij poſſint abne-
gare ꝓpoſitiōes ſenſibiles:ꝛ dicere hoc qđ fingitis qđ vi-
detur impoſſibile ſuū locū ꝛ nō eſt verū.ꝛ nō poſſūt dare
rationē de igne ꝛ terra:ꝛ etiā poſſunt abnegare hoc i aere
qum aer nō comphendiť ſenſu:ꝛ ideo cōtinet iſte ſermo
has intētiones quas expoſuimus. D.dedit cauſam ꝓpter
quā elemēta hec nō habēt figuras:ꝛ dixit:ſed natura eoꝝ
ſignificat ꝙ nō habēt figuras eſſentiales.i.ꝛ qum cōſide-
rauit aliquis de his elemētis in eo ꝙ ſunt elemēta ꝛ mate
rie alioꝝ:videbit ꝙ neceſſe ē vt nō habeāt figuras eſſen-
tiales. D.dixit:ꝛ ſic opoꝛtet ut illud ſubiectū ꝛc.i.quoniā
neceſſe eſt vt hec elemēta inquantū ſunt recipiētia omnes
figuras nō habeāt figurā ꝓpriā. D.induxit nos ad cau-
ſam ꝛ dixit:ſed poſſunt foꝛmari.i.quoniā ſi haberēt figu
ram nō haberēt poſſibilitatē recipiēdi foꝛmas:ꝛ hoc intē
debat qum dixit:poſſunt:quāuis poſſe nō ſonat in rei ve
ritate niſi poſſibilitatē que eſt in animalibꝰ.ꝛ cauſa huius
eſt ꝙ nihil recipit ſe.ꝛ ſi haberēt figurā ſubſtantialē:con-
tingeret alterū duoꝝ:qum nō reciperēt figurā oīno: aut
reciperēt ipſam qum coꝛꝛumpereť ſua figura:ꝛ tūc nō re-
manēt elemēta:quoniā qđ apud generationē alterius coꝛ
rūpiť ſm totū nō eſt ei elementū:qm̄ elementū ē illud qđ
inueniť pars elemētati:ꝛ tū hoc qđ cōtingit ī elemētis.ſi-
militer cōtingit i pꝛima mā:ꝛ magis i pꝛima mā demōſtra
uit hoc.ipſi eni cōcedunt ꝙ mā nō hꝫ foꝛmā aut figurā:ꝛ
dixit:ſicut etiā iſti dicūt de mā recipiēte oia.i. cōtingit eis
dicere elemēta nō habere figurā: qa dicūt pꝛimā materiā
nō habere foꝛmā ſbalē. D.d.ſimilitudinē in hac intētione
ꝛ.d.ſic eſt intelligendū de elemētis ꝛc.ꝛ neceſſe eſt vt ha-
beant eandē omnē diſpoſitionē qum vtrūqꝫ ē mā.ꝛ i hoc
tm̄ differūt:qm̄ hec quidē ſūt mā coꝛpoꝝ ſenſibiliū.i.cō-
poſitoꝝ.hec aūt eſt mā coꝛpoꝝ ſimpliciū pmo:ſecūdo vo
coꝛpoꝝ cōpoſitoꝝ mediātibus iſtis elemētis.ꝛ querendū
eſt:quare igiť nō ponitis hec elemēta habere figuras:ꝛ po

nitis ea habere foꝛmas:ꝛ iam dixiſtis ꝙ pꝛima mā nō eſt
receptibilis foꝛmarū:niſi inquantū caret foꝛma oīno.ꝛ diſ
ſolutio eſt:qa non eſt neceſſarium i receptibili niſi vt non
habeat foꝛmā quā recipit:nō vt habeat foꝛmā oīno.quia
igitur pꝛima mā eſt receptibilis omniū foꝛmaꝝ:nō debet
habere aliam foꝛmā omnino.elemēta vo que nō ſunt re
ceptibilia omniū foꝛmaꝝ qum nō recipiūt ſe:nō debēt de
nudari a ſuis foꝛmis apud receptiōes:ſed ē neceſſariū tm̄
vt denudenť a foꝛmis quas recipiūt.ꝛ ideo ois mā habēs
foꝛmā receptibilis eſt quarundā foꝛmaꝝ tm̄.ꝛ ꝓpter hoc
iſte materie ꝓpꝛie habēt foꝛmas quas recipiūt:pꝛima aūt
mā eſt vniuerſalis qum nullā foꝛmā habeat oīno. Et que
rendum eſt quā de cā nō remanēt foꝛme eoꝝ elementoꝝ
in actu deferētes alias foꝛmas quas recipiunt:qum iā po
ſuiſtis ꝙ nō ſunt materie ꝓpꝛie qbuſdā foꝛmis niſi p ſuas
foꝛmas. Dicamus igiť ꝙ ſi eſſet: neceſſe eſſet vt nullū ens
generareť ab eis diuerſum i foꝛma ſubſtātiali: ſed tm̄ i ac
cidentibus: ꝛ ideo neceſſe eſt qum ex eis generať vna foꝛ
ma vt coꝛꝛumpanť foꝛme eoꝝ ſm medietatem:qm̄ ſi coꝛ
rumperenť ſm totū:tunc pꝛima mā recipiet pmo ꝛ eſſen-
tialiter omnes foꝛmas:ꝛ non reciperet foꝛmas cōpoſitoꝝ
mediātibus iſtis coꝛpoꝛibꝰ. Si igiť aliqs dixerit qđ ſequiť
ex hoc vt foꝛme eoꝝ ſubſtātiales recipiāt magis ꝛ minus
ꝛ hec eſt diſpoſitio accidentiū nō foꝛmaꝝ ſubſtantialiū.
Dictū eſt eni i multis locis ꝙ foꝛme ſubſtantiales nō reci
piunt magis ꝛ minus:dicemus ꝙ foꝛme iſtoꝝ elementoꝝ
ſubſtātiales ſūt diminute a foꝛmis ſubſtātialibus pfectis
ꝛ ꝙ ſuū eſſe eſt mediū inter foꝛmas ꝛ accidētia:ꝛ ideo nō
fuit impoſſibile vt foꝛme eaꝝ ſubſtātiales admiſcerenť: ꝛ
ꝓueniret ex collectione eaꝝ alia foꝛma:ſicut qum albedo
ꝛ nigredo admiſcenť:fiunt ex eis multi coloꝛes. Et cū hoc
latuit Auicennā: ꝛ cōceſſit ꝙ foꝛme ſubſtātiales nō diui-
dunť in magis ꝛ minus.d.ꝙ hec elementa nō miſcenť niſi
ſm qualitates eoꝝ:non ſm ſubſtātias.ꝛ ex hoc continget
magnū impoſſibile.ſ.vt elemēta ſint i cōpoſito i actu pꝛo
pter qđ cōpoſitū nō habebit vnā foꝛmam ſubſtantialem
quid ergo eſt qđ diximus cōpoſitum eſſe vnum:vtrū per
vnam foꝛmā:aut vt dictū eſt in rebus cōtiguis ꝛ cōtinuis
eas eſſe vnas: ſed impoſſibile eſt dici compoſitū eſſe vnū
ſm contactū:ꝫ relinquiť vt ſit vnū:aut ſm foꝛmā ſubſtan
tialē:aut ſm aliqđ accidēs:ſed impoſſibile eſt vt ſit vnū p
aliqđ accidēs. Relinquiť igiť vt ſit vnū ſm foꝛmā ſubſtan
tialem:ꝛ etiā cōtingit ei vt quelibet earum ſit diſtincta ab
alia. Utrum igiť ſi foꝛme elementoꝝ relinquunť in cōpo
ſito in ſuis pfectionibus:vtrū ſimiliť relinquunť i ſuis qli
tatibus ꝓpꝛijs ſuis foꝛmis aut nō. U.g. in caloꝛe ꝛ frigoꝛe
ſi autē remanēt:cōtingit vt ī cōpoſito ſit ignis i actu.ignis
enim nō eſt ignis i actu niſi i caloꝛe ꝛ ſiccitate que ſūt in ſū
mo.ſi autē amittant quandā partē iſtarū qualitatū ꝓpter
mixtionē:ꝛ foꝛme tm̄ remanent pfecte:poſſibile eſt vt foꝛ
me eoꝝ diuidenť ab his qualitatibus ſm totū.pars enim
ꝛ totū idē habent iudiciū:idē eni iudiciū eſt partis ꝛ totꝰ:
ꝛ totum hoc eſt impoſſibile.paucitas vo exercitatiōis iſtꝰ
viri i nālibꝰ ꝛ bona ꝯfidētia i ꝓpꝛio ingenio induxit ipſū
ad iſtos erroꝛes. Si igiť aliqs dixerit foꝛte ſicut foꝛme eo
rum recipiūt magis ꝛ minus:ſic ꝛ figure. Dicemus ꝙ figu
re ſunt ex qualitatibꝰ aſſociatis foꝛmis ſubſtātialibus per
fectis in hoc ꝙ nō recipiūt diuiſionē:ꝛ ideo carēt motu al
terationis:vt dictū eſt in.vij.phyſi. D.d.ꝛ ideo poſſibile ē
vt elemēta alterenť ad inuicē.i.ꝛ qa foꝛme elemētoꝝ non
recipiūt ſeipſas qū ſint eiuſdē generis: cōtingit ꝙ nō gene
ranť ad inuicē niſi qū recipiēs exuit foꝛmā ꝛ recipit foꝛmā
receptā:ꝛ ideo nō ſunt elementa ad inuicē:ꝛ hoc nō cōtin
git i receptione foꝛmaꝝ cōpoſitoꝝ.ſ. vt diuidēť a ſuis foꝛ
mis apud receptionē foꝛmaꝝ cōpoſitoꝝ.foꝛme eni cōpoſi
toꝝ ſunt alie a foꝛmis eoꝝ:foꝛme quidē eoꝝ lꝫ ſint diuer

ſe:tñ eodē ordine ſūt i ſubſtātialitate.ſ. ꝙ poſſibile eſt vt quedā ſint materie cōpoſitoꝝ formarū quacundā: ⁊ oīa iſta manifeſta ſunt ex exercitantibus in hac ſciētia.

Adhuc autē qualiter cōtingit fieri carnē: aut os: aut quodcūq; corpus cōtinuorū: neq; enim ex ipſis elemētis cōtingit propter nō fieri continuum ex cōpoſitione: neq; enim ex ſupficiebus cōpoſitis. elemēta enim generant cōpoſitione: ⁊ nō que ex elemētis: quare ſi quis certe loqui voluerit ⁊ nō ex trāſſumptione rationes ſuſcipere elemētis: ipſos auferentes videbit generationē ex entibus.

Dicamus etiam quomō poſſibile eſt ut elementa ſint caro ⁊ os: aut ſimile eis ex corporib⁹ cōtinuis: qum ſubſtantia elementorū nō eſt vt dicunt niſi figure: ⁊ impoſſibile eſt vt ex cōpoſitione figurarū ſit corpus cōtinuum: neq; ex ſuperficiebus. elemēta enim rerum ſunt per cōpoſitionem: accidentia vō ex elemētis.ſ. figure nihil ex eis ſit per cōpoſitionē. ſi igitur aliquis fuerit perſcrutatus de ſermone eorū perfecte in elementis ſciet certe ꝙ nō dicunt eſſe generationē: ⁊ ꝙ quāto magis laborāt in cōfirmādo ipſam tanto magis negant ipſam: ⁊ vniuerſaliter nō intendūt generationem omnino.

68 Et hac eſt aliud impaſſibile a quatuor qđ cōtingit eis qum figurēt elemēta figuris ſubſtātialibus: tūc eni nō pñt dicere generationē ⁊ corruptionē eſſe in ſubſtantia: ⁊ dixit ⁊ dicamus etiā quō eſt poſſibile ⁊c̄. i. ⁊ dicamus etiā quō eſt poſſibile qum poſuerūt figuras eſſe ſubſtātias elementorum vt fiat ex cōpoſitione earū corpus cōſimiliū partiū qđ ē vnū ſm formā: vt os ⁊ caro. ⁊ qum narrauit ꝙ hac eſt impoſſibile. induxit nos ad demonſtrandū: ⁊. d. ⁊ impoſſibile eſt vt ex cōpoſitione figure ſit corpus cōtinuum: neq; ex ſupficiebus. elemēta eni rerū ſūt p cōpoſitionē. i. ⁊ impoſſibile eſt vt ex figuris cōponat vnū corpus p ↄtinuationē qđ eſt vnū i forma. nā figure nō admiſcent ad inuicē: ita ꝙ ex eis ſiat vna forma. generatū autē ab elemētis nō eſt vnū in forma ⁊ ↄtinuatione niſi per miſtionē: ⁊ hoc intendebat per compoſitionē: ⁊ qum dixit: impoſſibile eſt ut ex cōpoſitione figure intēdebat applicationē figurarū ad inuicem: figure eni nō admiſcent. D. d. accidentiū vō ex elementis ⁊c̄. i. illa autē que ponūt accidētia elementorū propria inquantū ponūt eas figuras impoſſibile eſt vt ex eis faciant aliud corpus ſm miſtionē: ſicut eſt poſſibile ponētibus accidētia elementorū in calore ⁊ frigore: ⁊ humiditate ⁊ ſiccitate: ⁊ ſic.ſ. propria eis in que ſūt elementa. D. d. ſi igit aliqs pſcrutatus fuerit ⁊c̄. i. ⁊ vlr̄ qum aliqs pſcrutatus fuerit de ſermone coꝝ i modo generationis rerū ex elemētis: ſiue de eis qui ſigurāt ea: ſiue de eis q̄ nō: ſed cōponunt ex ſupficieb⁹ ꝙ nō pñt cōcedere generationē ⁊ corruptionē in ſubſtātia. dicētibus eni elemēta figurari figuris eſſentialib⁹: cōtingit ut generatio eorum ⁊ corruptio ſit in accidentibus: ⁊ ſimiliter ponentibus elemēta eſſe ſuperficies. congregatio enim ſuperficierū: ⁊ ſegregatio que ē generatio ⁊ corruptio apud illas nō eſt generatio in ſubſtantia: ⁊ ſimiliter dicentibus partē eſſe indiuiſibilē. generatio enim apud eos nō eſt niſi cōgregatio illarū partiū. corruptio vō ſegregatio: ⁊ iſti ſunt ſequaces Democriti. ⁊ ſimiliter cōtingit ſequacibus Anaxagore dicētes miſtionē corporū ſimiliū partiū que vocāt elemēta: ⁊ dicūt ꝙ generatio ſit per exitus eorū ab inuicē. exitus enim ⁊ latitatio ſūt accidentia: ⁊. d. hac: quoniā omēs he opiniones dicebant ab entiqs i mō generatiōis: ⁊ iō voluit demōſtrare ꝙ nullus añ ipſū dixit modū q̄ generatio ſit in ſbā: ſicut nullus dixit añ ipſū plura: imo fere oia iſtius ſcie ⁊ aliarū ſciarū.

Sed adhuc ⁊ ad paſſiones ⁊ virtutes ⁊ motus incongrue figure corporibus: ad que maxime reſpicientes ſic diſtribuerūt: puta qm̄ ignis facile mobilis eſt ⁊ calefactiuus ⁊ incenſiuus. hi qdem fecerūt ipſum ſperam: hi autē pyramidem. Hec enim maxime facile: mobilia quidē propt minima tangere: ⁊ nequaq; firmiter iacere. maxime autē calefactiua ⁊ incenſiua: quia hoc quidem totum eſt angulus: hoc autē acutiſſimi anguli. incendit autē ⁊ calefacit angulus vt aiunt.

Et dicamus ꝙ figure elementorū quas dixerunt nō ſunt cōuenientes qualitatib⁹ eorū: neq; virtutibus: neq; motibus: propter quos figurauerunt elementū figura q̄ figurauerūt: ſicut narro: quoniā ignis eſt velocis motus calefaciens: cōburens. poſuerunt quidā ipſum ſpericū ⁊ quidam pyramidalē. He figure enim due ſunt velocioris motus aliis figuris: non enim quieſcunt: neq; implent ex loco niſi parū: ⁊ ſunt etiā calefacientes ⁊ cōburentes valde. vnū eni eorū totus eſt angul⁹: alterū autē ē angulus acut⁹: ⁊ dixerūt ꝙ ignis nō cōburit ⁊ calefacit niſi p angulos.

69 Quia qum deſtruxit rōnes iſtoꝝ hominū rōnib⁹ p̄dictis: incepit in hoc capitulo dicere rōnes eorū: deinde deſtruere eas. Et incepit primo dicere ſermonē vlem ad frangendū rōnes coꝝ: ⁊ dixit: ⁊ dicam⁹ ꝙ figure elemētoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ dicam⁹ ꝙ vlr̄ ſignū eſt deſtructionis opinionis coꝝ qa accidētia ⁊ opationes ⁊ mot⁹ coꝝ nō ſequunt figuras quas ponūt i eis: ⁊ dixit hoc: qa ſigna vera ſūt poſteriora ⁊ qum fuerint poſita cōſequunt p̄cedētia: ⁊ qum p̄cedētia fuerint poſita: ſequunt poſteriora. ⁊ h intēdebat qū dixit: nō ſūt ↄuenientes ⁊c̄. D. d. qa qum ignis eſt velocioris motus calefaciens ⁊c̄. i. iſti hoīes quidā ponūt in igne figurā ſpericā: ⁊ quidā ponūt pyramidalē ex tribus poſteriorib⁹ apparētibus i igne.ſ. velocitatē motus cōbuſtione calefactione. D. d. he eni due figure ſunt velocioris motus ⁊c̄. i. ⁊ dixerūt ꝙ ſignū eius qđ ignis habet alterā iſtarū duarū figurarū eſt ꝙ ignis eſt velocis motus ⁊ corpus ſignificatū his duabus figuris ē velocis motus: qa nō figurent in eodē loco. figura eni ſperica nō tangit ſupficiē: niſi i eo qđ eſt ſimile pūcto. ⁊ ſilr̄ pyramis qum tāgit ipſā in altero ſuoꝝ anguloꝝ. D. d. neq; implēt ex loco niſi parū. i. ⁊ hec eſt cā in hoc ꝙ nō quieſcūt. q. igit dicit nō quieſcūt: qa nō implent ex loco niſi paꝝ: ⁊ qū dixit modū ꝓpter quē dederūt igni has duas figuras ꝓpter velocitatē motus: incepit dicere modū ꝓpter quē dederūt ei figurā ꝓpter cōbuſtionem: ⁊. d. ⁊ ſunt etiā caliditates ⁊c̄. i. ⁊ dicētes ignē habere figurā ſpericā propter cōbuſtionē ſuā dixerūt ꝙ figura ſperica eſt cōueniens cōbuſtioni ꝓpter velocitatē ptrāſitus in re: qum ſic quaſi haberet vnū angulū. figura autē multorū angulorū difficile ptranſit in re: ⁊ dantes illi figuram pyramidalē ꝓpter cōbuſtionē. dixerūt etiā ꝙ iſta figura eſt velocis ptranſitus in re propi acumen anguli. ⁊ qa eſt paucioꝝ anguloꝝ alijs figuris: ⁊ dixerunt ꝙ ignis nō cōburit ⁊ calefacit niſi p angulos. i. ⁊ dixerunt ꝙ ignis nō calefacit niſi p iſtos angulos q̄ ſūt in figura pyramidali qui ſunt acuti ⁊ ptranſeuntes in omnia cōcurrētia.

Primū quidē igitur ſm motū vtriq; peccauerunt. Si enim ⁊ ſunt maxime facile mobilia hec figurarū: ſed non ignis motu bñ mobilia. Ignis quidē eni ſurſum ⁊ ſm rectū: hoc autē facile mobilia eo qui vocatur volutatio.

Et dicamus nos contradicētes eis: quia oēs peccant i motu. he eni due figure lʒ ſint velocioris mot⁹ ceteris figuris: tñ nō eſt mot⁹ ſicut mot⁹ ignis. motus. n. ignis ē ad ſupi⁹: ⁊ nō ē circularis

motus autē iſtarū duarū figurarū eſt circularis.

70 Et dicamus ꝙ dicentes has duas opiniones in figura ignis peccāt in hoc: q̄a vnus ſignificat ipſum figura pyramidali: ⁊ alter ſperica propter velocitatē motus ignis. velocitas enī que inuenit̄ in corporibus ꝑ has duas figuras eſt contraria velocitati que inuenit̄ in igne: qm̄ velocitas ignis eſt in motu recto. velocitas autē corporū ꝓpter has duas figuras in motu circulari: ⁊ hoc intēdebat qum dixit: motus enī ignis eſt ad ſuperius ⁊c̄. i. pōt aliq̄s dubitare in hoc dicēdo ꝙ motus rectus inuenit̄ in his duobꝰ figuris: in corpore autē ſperico ſm̄ circulationē: in pyramidali v̾o qui velociter ꝑtranſit corpus i rectitudine. Et reſpondendū eſt ꝙ iſte modus velocitatis nō inuenit̄ in his duobus corporibꝰ inquantū habēt has duas figuras niſi per accidēs. figura enī circularis nō debet moueri nāliter niſi circularit̄. ⁊ ſimilit̄ videt̄ vt circularitas ſit i pyramide ſuper vnū angulorū vt in recto. iſte enī motus ꝓprius eſt ⁊ nālis ei: in motu recto cōmunicat aliq̄s figuris: ⁊ ꝑcipue figure octogoni. Rn̄ſio autē iſtius cōtradictionis ſic cōponitur: motus ignis eſt velox i rectitudine: motus autē corporū habētiū has duas figuras nō eſt velox i rectitudine cōcludit̄ ḡ in ſecūda figura ꝙ ignis nō ē velox ꝓpter has duas figuras: ⁊ etiā ſyllogiſmus eorū eſt ex duabus affirmatiuis in ſecūda figura: quarū vna eſt: ꝙ omne hn̄s alteram harū duarū figurarū eſt velocis motus: ſecūda eſt ꝙ ignis eſt velocis motus. Ex his autē nihil cōcludit̄ donec ꝯuertat̄ ꝓpoſitio: dicens ꝙ omne habēs alterā iſtarū duarum figurarū eſt velocis motus: ⁊ hoc videt̄ concludere. multa enim ſunt velocis motus: non tamē figurant̄ altera duarum figurarum.

Deinde ſi eſt terra cubus propter firmiter iacere ⁊ manere. manet autē nō vbiq̃: ſed i ſuīpſiꝰ loco. ex aliquo enī fert̄ nō prohibita: ⁊ ignis aūt ⁊ alia ſimiliter: palā: q̄a ignis ⁊ vnūquodq̃ elementorū. in alieno quidē loco ſpera eſt: aut pyramis: in proprio autem cubus.

Et dicamus etiā ꝙ figura terre eſt figura frigoris propter ſtatū ⁊ quietē eius: ⁊ terra nō ſtat ⁊ quieſcit in omnibus locis: ſed in ſuo loco tm̄: ⁊ mouet̄ a loco extraneo niſi aliquis impediat: ⁊ ſimiliter ignis: ⁊ alia elemēta ſunt huiuſmodi: ſiue fuerint ſperica: ſiue pyramidalia qum fuerit loco propinquo: ⁊ fuerint in ſuis locis frigida neceſſario.

71 Intētio eius in hoc capitulo eſt: ꝙ ſi elemēta differūt ab inuicē in figura: ⁊ differūt in calore ⁊ frigore propter figuras ꝓprias: neceſſe eſt ſi terra inquantū eſt frigida habuerit figurā propriā. U. g. cubicā: ⁊ ignis inquātū eſt calidus pyramidalē ⁊ frigus ſit cā quietis terre i medio: neceſſe ē vt figura cubica ſit cā quietis eius i medio: ⁊ q̄a neceſſe eſt qum fuerit extra mediū vt ꝑ hāc figurā moueat̄ ad ipſū. cōtingit igit̄ vt figura cubica ſit cā duorū ꝯ̄riorū inſimul q̄ detis. ſ. ⁊ motus: qđ ē impoſſibile. cōtingit igit̄ ex hoc vt terra ſemꝑ quieſcat i omni loco. cā enī quietis. ſ. figura inſeparabilis ē ab ea: ⁊ ſimilit̄ oportet ignē moueri i omni loco. nā cauſa motus nunq̄ ſepat̄ ab eo. ſ. figura pyramidal̄ ſequit̄ ḡ ex hac poſitione vt qum ignis q̄euerit in loco ſuo vt figuret̄ figura terre: ⁊ qum terra mouebit̄ extra ſuū locum vt figuret̄ figura ignis: ⁊ ſm̄ hoc nullū corpus habebit figurā ſubſtantialē inſepabilē: ⁊ dixit: ⁊ dicamus etiā ꝙ ſi figura terre ſit altera illarū duarū figurarū propter velocitatem motus: ⁊ velocitas motus cōſequit̄ calorē: neceſſe eſt vt altera iſtarū duarū figurarū ſit ꝓpter calorem ignis. ⁊ qum terra ſit frigida: ⁊ frigidū eſt cōtrariū calido: neceſſe eſt vt habeat figurā dantē ſibi quietē que eſt contraria motui. D. d. ⁊ terra nō ſtat: neq̃ quieſcit ⁊c̄. i. quoniā ſi haberet figuram largientē quietē quieſceret in omnibus locis: ſed nō videmus ita cōtingere: imo videmus ipſam moueri ad ſuū locum qum fuerit extra ipſum: ⁊ hoc intendebat qum dixit: ⁊ mouet̄ a loco extraneo ⁊c̄. D. d. ⁊ ſimilit̄ ignis ⁊ alia elementa. i. ⁊ ſimiliter videmus ignē ⁊ alia elementa. ſ. moueri extra ſuū locū ⁊ quieſcere in ipſo: ⁊ ſi haberet figurā dantē motū: aut quietē ſemper videt̄ moueri aut quieſcere nunq̄ vtrunq̃. D. d. ſiue fuerint ſperica: ſiue pyramidalia: ⁊ qum poſuerimus ꝙ figure elementorū ſūt cauſe motus ⁊ quietis: cōtinget vt apud motū habēt figuras proprias motui. ſ. ſpericā: aut pyramidalē: ⁊ qum fuerint in ſuis locis quieſcētia vt habeāt figurā dantē quietē ⁊ eſt figura corporis frigidi: ⁊ hoc intendebat: qum dixit: ⁊ fuerint in ſuis locis frigida neceſſario. i. ⁊ cōtingit neceſſario qum fuerint quieſcētia in ſuis locis vt habeāt figuram frigiditatis. U. g. cubicā: ⁊. d. in loco propinquo: quia motus cuiuſlibet eorū lʒ ſit in omnibus locis extraneis: tamen velocior eſt in loco propinquo: motus autē velocior manifeſtior eſt ſenſui: ⁊ hec eſt alia contradictio a p̄dictis.

Adhuc autē ſi calefacit ⁊ ardet ignis propter angulos omnia erūt elemēta calefactiua. magis autem forte alterū altero. omnia enī habēt angulos: puta ⁊ ꝙ octo baſiū ⁊ ꝙ. xij. baſium ⁊ pyramis. Democrito aūt ⁊ ſpera ⁊ angulus quidam ens ardet: quare differenteo ꝙ magis ⁊ minus. hoc autē qđ erit falſum manifeſtū. Simul autē accidet ⁊ mathematica corpora ardere ⁊ calefacere. habēt enim ⁊ illa angulos ⁊ inſunt in ipſis indiuiſibilia ⁊ ſpere ⁊ pyramides: q̄zuis ꝯ̄li ſunt indiuiſibilia magnitudine. Si autem hoc quidē hoc autē non: dicendū differentiā ſed non ſimiliter ſic dicendū ut dicunt.

Et dicamus etiā ꝙ ſi ignis nō calefacit ⁊ comburit niſi propter angulos: neceſſe eſt vt omnia elementa calefaciant ⁊ cōburant: ⁊ quedam magis: ⁊ quedam minus. omnia enim habēt angulos: ut octocedron ⁊ duocedron: ⁊ figura ſperica ſcindit etiā vt dicit Democritus: quia eſt quidam angulus: ⁊ ſi ſic ſe habent ſunt elemēta: nō differunt ab inuicem: niſi ſm̄ magis ⁊ minus in calefactione ⁊ cōbuſtione. ⁊ hoc eſt falſum manifeſte: quoniā qum ita fuerit: cōtingit vt corpora mathematica calefacient ⁊ cōburent: quia habent angulos: ⁊ in eis ſunt partes indiuiſibiles: vt dicūt in corporibus pyramidis vel pyramidalibus. Si igit̄ in corporibꝰ mathematicis ſūt partes indiuiſibiles: ut dicūt: quare igit̄ corpora naturalia calefaciūt ⁊ comburūt: mathematica v̾o non comburūt neq̃ calefaciūt: neceſſe eſt eis dicere hanc cauſam: ſed nō poſſunt oino.

72 Qum cōtradixit ei qui dicit ignē habere iſtas figuras ex velocitate motus ⁊ ex quiete: incepit cōtradicere eis ex cōbuſtione: ⁊. d. ⁊ dicamus ꝙ ſi ignis ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingit eis qū poſuerint ꝙ ignis nō calefacit ⁊ cōburit niſi ꝑ angulos alterius duarū figurarū quibus figurāt ignē vt alia elementa ſint cōburētia. D. dedit cauſam in hoc: ⁊ dixit: omnia enim habēt angulos ⁊c̄. i. nam ipſi ponūt ꝙ calefactio nō eſt i igne niſi ꝑ angulos. apud v̾o figurātes ignē figura pyramidali ꝓpter angulos pyramidis: q̄a ſunt acuti. apud v̾o figurātes ſperica: quia opinant̄ ꝙ ſpera ē vnicus angulus. vnicus aūt angulus magis ꝑtranſit ⁊ abſcindit: ⁊ hoc intendebat qū dixit: ⁊ figura ſperica abſcindit: vt dicit Democritus: q̄a eſt quidā angulus. i. vnicus angulus: ⁊ qum poſuerūt hāc ꝓpoſitionē: ⁊ poſuerit ꝙ cetera elemēta hn̄t figuras habētes angulos cōtingit eis ſicut dixit: vt oīa elemēta ſint comburentia: ſed differunt ſm̄ magis ⁊ minus.

D.d.ſi igiť ita ſunt elementa ⁊c̃.⁊ induxit hoc cõſeruãdo
ſe a cõtradictione eoꝝ.poſſunt enĩ dicere ꝙ ignis nõ cale-
facit niſi ꝑ acumen anguloꝝ:aut paruitatẽ eoꝝ : ⁊ ſimiliť
corpus ſpericũ:ex quo eſt exiſtimatũ ꝙ nõ ꝯtingit ꝯtradi-
ctio quã induxit cõtra eos:ſed poſuerunt ꝙ cauſa calefa-
ctionis eſt:quia anguli habẽt aliã quantitatẽ ⁊ elementa:
quia a cauſis quarũ natura eſt eadẽ:⁊ nõ differũt ſm ma
gis ⁊ minus:nõ ſequiť niſi natura vna diuerſa ſm magis
⁊ minus.ſi igiť anguli acuti calefaciãt:multũ ğ anguli mi-
noris acuminis calefaciũt minus.ſequiť ğ ex hac ut omĩa
elemẽta ſint calefacientia:ſed differũt ſm magis ⁊ minus.
cauſe enĩ diuerſe in quãtitate habẽt cauſata diuerſa i quã
titate:⁊ vtrũqꝫ eſt eiuſdẽ ſpeciei.ſermo autẽ eoꝝ ſi eſſet ve
rus ex diuerſitate cauſaꝝ ſm magis ⁊ minus.ſ.cauſaꝝ cõ
uenientiũ i forma ⁊ eſſentia:⁊ diuerſaꝝ ſm magis ⁊ minꝰ
cõſequereť diuerſitas cauſatoꝝ ſm formas:qḋ eſt ipoſſibi
le.cõtinget enĩ ex hoc vt ex eadẽ cauſa in forma ꝯſequerẽ
tur cauſata diuerſa ſm formas:⁊ hoc fuit ita ꝙ cauſa nõ
eſt cauſa alicuius ꝓpter quãtitatẽ ſuã niſi accidẽtaliť.quã-
titas enim eſt nõ terminata.cauſe enĩ agẽtes ⁊ paciẽtes ſũt
terminate.ſ.ꝙ nõ quelibet cauſa facit q̃dlibet cauſatũ.cau
ſe enĩ ⁊ cauſata ſunt terminata ꝓpter ſuas formas.mani-
feſtũ eſt igiť ꝙ qum poſuerimus ꝙ acumen anguloꝝ facit
ignẽ:⁊ amplitudo facit aquã:neceſſe eſt vt ex eadẽ cauſa i
forma fiãt corpora infinita diuerſa in forma:qḋ eſt impoſ
ſibile.diuiſio enĩ anguloꝝ eſt i infinitũ.qum igiť apud eos
diuerſitas elementoꝝ i ſubſtãtia ⁊ forma ꝓuenit ex diuer
ſitate anguloꝝ ſm magis ⁊ minus que eſt infinita:neceſſe
eſt vt ex eadẽ cauſa ꝓueniant cauſata diuerſarũ formarũ
infinita.⁊ hoc manifeſtũ eſt i logico:⁊ in hac ſciẽtia. ⁊ q̃a
figurãtes ignẽ figura pyramidali:poſſunt dicere ꝙ iſta fi-
gura eſt cõburẽs:quia eius anguli nõ diuiduntur omnino in
minores ſe.ſ.q̃a anguli nõ ſunt acutiores angulis oĩuꝫ figu
rarũ que cõtinenť a ſupficiebus equilateris ⁊ equiangu
lis.accidit igiť huic figure vt ſit cõbuſtiua:quia anguli ſui
nõ diuiduntur:alie autẽ figure q̃tuor nõ cõburent:qum ha-
beant angulos diuiſibiles.Iſti enĩ anguli cõburẽtes diffe-
runt ab aliis ſm formã ⁊ ſm quantitatẽ: ⁊ ſic nõ cõtingit
vt omne habẽs angulos cõburit: dixit reſpondẽdo ꝙ cõ-
tingit eis ut pyramis ſit cõburens:⁊ nõ poſſunt dare vni-
uerſaliť cauſã ꝓpter quã figure mathematice nõ cõburãt
naturales autẽ comburãt:⁊ dixit:⁊ hoc manifeſtũ eſt:q̃m
qum ita fuerit:ꝯtinget ꝙ corpora mathematica cõburent
⁊ calefaciãt.i.ꝯtinget ex hoc ꝙ ponũt ꝙ calefactio fit pro-
pter angulos vt oĩa elemẽta ſint cõburẽtia : imo corpora
mathematica habẽtia angulos:⁊ q̃a cõtra illã cõtradictio
nem primã poſſunt dicere hoc ſm ꝙ diximus,ſed contra
hanc opinionẽ ſecundã nihil poſſunt dicere: qum ꝯcedãt
ꝙ in mathematicis ſũt figure:quarũ anguli nõ diuiduntur
oĩno.cõtingit eis igiť dicere neceſſario cauſã ꝓpter quã fi
gure mathematice nõ cõburãt:⁊ hoc intẽdebat qũ dixit:
q̃a in eis ſũt hñtes angulos:⁊ in eis ſunt partes indiuiſibi
les.i.⁊ non poſſunt dicere ꝙ hñtes angulos indiuiſibiles
nõ ſunt cõburentes.ponũt enĩ in geometria etiã angulos
indiuiſibiles.debent ğ dare cauſã ꝓpter quã iſti anguli cõ
burãt:illi autẽ nõ.Et debet aliq̇s defendere eos: dicendo
ꝙ magna differẽtia eſt inť eos:q̃m qum anguli fuerint in
materia:erunt cõburẽtes:qum aũt abſtracti a mã nõ erũt
cõburẽtes.eſſe enĩ earũ in mã eſt eis accidẽtaliť.ſi igiť ſunt
cõburẽtes inq̃tũ ſũt i mã:ğ ſũt cãe cõbuſtionis ꝑaccidẽs.
Et forte Ariſ.ꝯcedit h.ſ.ꝙ acumẽ anguloꝝ ẽ cã cõbuſtio-
nis ꝑ accidẽs in corporibꝰ cõburẽtibꝰ:⁊ totũ h ẽ ſm nr̃am
opinionẽ: ⁊ ꝙ corpa mathematica nõ hñt eẽ extra intelle
ctũ.qũ ğ poſuerũt eas hr̃e eẽ extra itellectũ:ſi i intellectu:
ꝯtiget eis tũc neceſ vt figure mathematice ſint cõburẽtes
Et h ut reputo opinabanť oẽs antiq̇ ⁊ eius anteceſſores.

Adhuc autẽ ſiquod ardet ignis: ignis autem
eſt ſpera:aut pyramis:neceſſe qḋ ardet fieri ſpe-
ram:aut pyramidẽ.Incidere quidẽ igiť ⁊ diui-
dere:ſic ut ſm rationẽ accidens figure.Ex neceſ
ſitate autẽ pyramidẽ facere pyramides:aut ſpe-
ram ſperas penitus irrõnabile ⁊ ſimile : quẽad-
modũ ſiqs dignificet gladiũ in gladios diuidi :
aut ſerram in ſerras.

Et dicamus etiã ꝙ qum res cõburens eſt ſicͤ
ignis:⁊ eſt ſperica:aut pyramidalis:neceſſe ẽ ut
res comburens ſit ſperica aut pyramidalis.
Et dicamus etiã ꝙ ſi poſuerimus ⁊ dixerimꝰ ꝙ
diuiſio eſt in figura:nõ eſt neceſſariũ ut ex ſperi-
co fiat ſpericũ:neqꝫ ex pyramidali pyramidale:
hoc enim irrationabile eſt omnino:⁊ ẽ ſimile ei
qui ex vno cultello vult diuidere duos:⁊ ex vna
ſerra duas ſerras.

73 Qum p̄mo ꝯdixit ꝯcluſioni eoꝝ ſine argumẽtis earũ.
D.ꝯdixit argumẽtis eoꝝ qui iſtas figuras ponebãt i iſtis
corporibꝰ ꝓpter velocitatẽ motus ⁊ cõbuſtionẽ: incepit p̄
mo declarare ꝙ ex motu veloci nõ ſequnť he figure.D.ꝙ
he figure etiã nõ ſũt cauſe velocitatis motus:⁊ qum iã cõ
pleuit iſtos duos modos ꝯdictionis ꝯ argumẽta ex ſua ve
locitate motus:incepit ꝯdicere argumẽto earũ qḋ fit a cõ
buſtione his duobus modis: ⁊ primo incepit narrare ar
gumenta eorum:⁊ dixit:⁊ dicamus ⁊c̃.i.⁊ qum poſuerint
ignem eſſe comburentẽ:ſequeť ex hoc ꝙ ignis habet alte-
ram iſtarũ duarũ figuraꝝ:tunc ponunt ꝙ cõburens ha-
bet alterã iſtarũ duaꝝ figuraꝝ:ita ꝙ ſyllogiſmus eoꝝ ſic
cõponiť:ignis eſt cõburens:⁊ cõburens habet talẽ figurã:
ergo ignis habet talẽ figurã.ſi enim nõ ꝯuertenť nihil cõ-
cludunt:quia tunc eſſet ex duabus affirmatiuis i ſecunda
figura:⁊ quia hec propoſitio eſt dicens ꝙ cõburens debet
habere alterã iſtaꝝ duarũ figuraꝝ probabant hec ꝑ iſtas
duas propoſitiones:quarũ vna eſt ꝙ cõburens non cõbu
rit:niſi per diuiſionẽ que eſt in vltimo. Secũda eſt ꝙ iſta
actio inueniť in his duabus figuris: ⁊ nũc incepit deſtrue
re ſermonẽ dicentẽ ꝙ cõbuſtio fit per diuiſionẽ ⁊ ſegrega-
tionem:⁊ dixit:⁊ dicamus etiã ꝙ ſi poſuerimus ⁊ dixeri-
mus ⁊c̃.i. ⁊ dicamus ꝙ ſi poſuerimus ꝙ cõbuſtio nõ exi-
ſtit in his figuris:niſi quia cõburens diuidit combuſtũ: ⁊
facit ipſum ꝑ diuiſionẽ ignem:⁊ ipſum eſſe ignẽ : eſt vt ſit
in figura facientis:neceſſe eſt vt inquantũcunqꝫ diuiditur
figura ſperica nõ diuidať niſi ſm partes ſpericas:⁊ ſimiliť
quantũcunqꝫ diuidať a figura pyramidali nõ diuidiť niſi
a pyramidalibus:qum omne qḋ ignis cõburit facit ipſuꝫ
ignẽ:ſed nõ eſt neceſſariũ ut figura diuidať in figuras ſibi
cõſimiles.⁊ qum ita ſit:nõ eſt igitur neceſſariũ qum ignis
diuidit illud quod cõburit per ſuã figurã vt faciat ipſum
ignẽ:qḋ eſt impoſſibile.D.d.⁊ hoc eſt ſimile illi q̇ dicit ex
vno cultello ⁊c̃.i.⁊ reputo ⁊ ſermo dicẽtis ꝙ figure diuiſi
ue nõ diuidunť niſi i figuras equales ſibi:ſimilis eſt ſermo
ni dicẽtis ꝙ cultellus diuidiť i cultellos:⁊ ſerra i ſerras.

Adhuc autẽ riſibile ad diuidere ſolũ reddere
figurã igni.Uidetur enĩ magis cõgregare ⁊ cõ-
tinuare q̃ꝫ diſgregare.Segregat quidẽ enĩ que
non eiuſdẽ tribus:congregat autẽ que eiuſdẽ tri
bus:⁊ cõgregatio quidẽ per ſe eſt : ꝯtinuare ete-
nim ⁊ vnire ignis.ſegregatio autẽ ꝑ accidẽs:con
gregans aũt homofilon:ſepat alienũ.Itaqꝫ aut
ad ãbo oportebat reddẽ aut magꝫ ad ꝯgregare.

Et dicamus etiã ꝙ mirãdus eſt de eo qui fi-
gurat ignẽ hac figura q̃ abſcindit ⁊ diuidit:quia
magis congregat q̃ꝫ diuidat.ſegregat enĩ omne
etherogeneum : ⁊ congregat ⁊ adunat omne
homogeneum.cõgregatio autẽ ⁊ adunatio ſunt

igni eſſentiales. diuiſio enī ⁊ ſegregatio eſt ei accidentaliter: quoniā qum cōgregauerit ⁊ traxerit homogeneū: tunc ſegregabit etherogeneum: ⁊ ſi ita ſit: oportet eos attribuere hec duo. ſ. diuiſionem ⁊ ꝯgregationē. igni autē cōgregationem tm̄ que dignior eſt ut ſit in igne q̄ȝ ſegregatio ⁊ diuiſio ⁊ abſciſio.

74 Quia ſyllogiſmus eorū ex quo dabāt igni alterā earū duarū figurarū fundabat̃ ſuper has propoſitiones. ignis enim eſt cōburens: ⁊ cōburens cōburit per diuiſionē: ergo ignis cōburit̃ per diuiſionē: ⁊ qḋ cōburit per diuiſionē habere debet alterā duarū figurarū: ḡ ignis debet habere alteram duarū figurarū. ⁊ qum in ſermone p̄dicto cōtradixit maiori ꝑpoſitioni primi ſyllogiſmi dicētis ꝙ cōbuſtio ſit per diuiſionē: vult in hoc ſermone cōtradicere ꝑpoſitioni minori ſecūdi ſyllogiſmi que eſt ꝯcluſio primi, ſ. dicētis ꝙ ignis cōburit ꝑ diuiſionē: ⁊ dixit: ⁊ dicamus qḋ mirandum eſt ⁊c̄. i. ⁊ dicamus etiā cōtradicēdo eis ꝙ melius eſt dicere ignē eſſe congregantē ⁊ adunantē q̄ȝ diuidentē ⁊ ſegregantē. D. incepit declarare hoc: ⁊ dixit: ſegregat enī omne etherogentū, i. cōgregatio aūt dignior eſt igni q̄ȝ ſegregatio, nā ignis ſegregat etherogenea ⁊ cōgregat homogenea apud deputationē auri ⁊ argēti. ſegregat enim lapides ⁊ alia corpora ab argēto ⁊ cōgregat argentū. ⁊ ſimilit̃ facit calor nālis ī animalib⁹ in cibo: ſegregat enim ea que nō aſſimilant̃ cibo: ⁊ adunat tm̄ cibum: ⁊ quia qū cōgregat homogeneū: ſegregat etherogeneū: dixit: congregatio autē ⁊ adunatio ſunt eētiales ⁊c̄. i. ⁊ qum ignis cōgregat homogeneū ⁊ ſegregat etherogeneū propter cōgregationem homogenei: tūc nō ſegregat prima intētione: ſed ſecūda: ⁊ omne factū p̄ma intētione eſt eſſentialit̃: ſecūda autē eſt accidētaliter: ⁊ hoc intēdebat qum dixit: qum enī congregauerit ⁊c̄. i. qum enī fecit cōgregationē in homogeneo ſegregabit etherogeneū ꝑ cōgregationē. Et non debet aliquis dicere ꝙ forte ꝯgregatio homogenei nō niſi propter ſegregationē etherogenei. i. cōgregatio enī eſt actio alicui⁹ ſimilis igni ⁊ nō ꝑficit niſi per ſegregationē: quia ⁊ ſi ageret ſegregationē nihil cōgregaret. in cōgregatione enī homogenei neceſſaria eſt ſegregatio etherogenei: ſed in ſegregatione nō eſt neceſſaria cōgregatio: ⁊ vniuerſalit̃ cōgregatio eſt generatio: ⁊ ſegregatio corruptio: ⁊ melius eſt attribuere ipſam generationi q̄ȝ corruptioni. qum ḡ neceſſario ꝯgregatio eſt ei eſſentialis: ⁊ ſegregatio accidētalis: melius eſt dicere ignē facere cōgregationē q̄ȝ ſegregationē. iſti enim volebāt probare ignē habere rem priorē ꝑ aliā rem poſteriorē accidentalē qḋ nō licet. D. d. ⁊ qum ita ſit oportet eos ⁊c̄. i. ⁊ qum videt̃ ꝙ ignis ſegregat ⁊ ꝯgregat: oportet eos aut cōcedere ꝙ cōgregatio ſit eſſentialis: ⁊ ſegregatio accidētalis: aut attribuere ei vtrūq̄ȝ eſſentialiū: ⁊ intendebat ꝙ quotūq̄ȝ modo ſit: nō debet habere figurā diuiſiuā ⁊ ſegregatiuā. ſi enī cōceſſerint ꝙ diuiſio eſt ei accidētaliter: ⁊ cōgregatio eētialiter: tunc debet habere figurā cōgregatiuā nō ſegregatiuā: ⁊ ſi vtrūq̄ȝ eſt eius eſſentialit̃ cōtinget ut habebit duas figuras inſimul: ⁊ debēt eſſe cōtrarie: qum actio vtraq̄ȝ ſit cōtraria: ſed in figuris nō inuenitur cōtrarietas nedū ut in eis inueniant̃ duo cōtraria in eodem ſubiecto.

Adhuc autē quoniā calidū ⁊ frigidū contraria virtute impoſſibile reddere frigido figuram. oportet enim contrariū eſſe qḋ aſſignat. nihil autem eſt cōtrariū figure: propter qḋ ⁊ omnes dereliquerunt hoc: ⁊ tamē cōueniebat: aut omnia coaptare figuris: aut nullum.

Et dicamus etiā ꝙ ſi calidū ⁊ frigidū ſunt cōtraria in potētia: impoſſibile eſt ut frigidū habeat figurā. debet enim habere figurā contrariā figure calidi: ſed figura nō habet contrariā omnino: ⁊ ideo nullus eorū diuidit figurā frigido facto alio modo: ⁊ oporteret eos aut omnibus dare figuram: aut nulli.

75 Hec eſt alia cōtradictio a p̄dictis ⁊c̄. ꝙ qum elementū calidū ⁊ frigidū dicit̃ habere caliditatē ⁊ frigiditatē: ⁊ calor apud eos dat hanc figurā: neceſſe eſt eis ut frigus det elemēto frigido aliā figurā: qḋ eſt poſſibile eis. D. declarauit quō: ⁊ dixit: debet enī habere figurā cōtrariā ⁊c̄. ⁊ iſte ſermo eſt intellectus ꝑ ſe. ⁊ hoc qḋ. d. neceſſe eſt eis: ꝙ qū dant igni aliquā figurā propter ſuā actionē: neceſſe eſt eis dare ceteris alias figuras propter ſuas actiones qū habeant actiones diuerſas: ⁊ quia actiones eorū ſunt diuerſe ſm̄ cōtrarietatem: aut dent cauſam propter quā dederūt actionē ignis aliquas figuras: ⁊ nullis actionib⁹ ceterorū.

Quidam autē de virtute ipſius tētantes dicere cōtraria: dicūt ipſi ſibiipſis: aiunt enī eſſe frigidum magnarū partiū ꝑpter cōſtringere: ⁊ nō ꝑtrāſire per poros. manifeſtū igit̃ quoniā ⁊ calidū vtiq̄ȝ erit pertranſiens: tale quidē ſemꝑ ſubtiliū partiū: itaq̄ȝ accidit paruitate ⁊ magnitudine differre calidū ⁊ frigidū: ſed nō figuris. Adhuc autem ſi inequales pyramide magne vtiq̄ȝ erūt: nō ignis neq̄ȝ cauſa figura eius qḋ eſt ardere: ſed cōtrarij. qḋ quidē igit̃ non figuris differāt elemēta manifeſtū ex his.

Et quidā eorū ſtuduerūt ad dicendū aliqd ī hac potētia. ſ. frigore: ⁊ dixit ꝯriū. dixit enī ꝙ frigidū eſt illud qḋ eſt maximū corpus. cōſtringit enī ⁊ nō ꝑtrāſit in canales: ⁊ ſi ita ſit: neceſſe ē ut calidū ſit parui corporis ꝑcedens ꝑ canales ꝑpter ſuā ſubtilitatē. calidū enī ⁊ frigidū differunt in paruitate corporis ⁊ magnitudine: nō in figuris. Et dicamus etiā ꝙ ſi figure pyramidales nō ſunt equales ī quātitate: tūc magna earū nō erit ignis: ⁊ tūc figura nō erit cā cōbuſtionis ⁊ calefactionis: ſed cā ꝯrij. ſ. infrigidationis. declaratū eſt igit̃ ꝙ elementa non differūt ab inuicem propter figuras.

76 Et qum quidā iſtoꝝ ꝑcepit ꝙ qū dederit cauſā caloris ꝑpter figurā qḋ neceſſe ē eis dare cauſā frigoris ꝑpt̄ figurā: etiā laborauit ⁊ ſtuduit in figurādo frigus figura cōuenienti: ⁊ induxit cauſā ꝯriā ei⁹ actioni: deinde narrauit ſermonē eorū: ⁊ dixit: dixerūt enī ꝙ frigidū ⁊c̄. i. ꝙ frigidū eſt illud qḋ hȝ partē magnā. pars enī magna retinet̃ in poris ⁊ canalib⁹ ⁊ nō ꝑtranſit eas: neq̄ȝ agit actione calidi. ſ. diuiſione. D. d. ⁊ ſi ita eſſet ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingit eis ſi poſuerint frigidū eſſe cōpoſitū ex partib⁹ magnis: ponere calidū qḋ ē ſuū ꝯriū eſſe poſitū ex partib⁹ paruis. cōtraria enī debēt hr̄e cauſas ꝯrias in eodē genere. ſ. ꝙ ſi magnitudo partiū ē cā frigoris: debet eſſe cā caloris paruitas partiū: ⁊ hec nō debent ī igne. ſ. ꝙ attribuēt paruitati partiū cōbuſtionē: qm̄ ſi hec differūt: ponerēt cauſā cōbuſtionis ex capitulo quātitatis nō q̄litatis ⁊ figure: ⁊ hoc intēdebat qū dixit: calidū enī ⁊ frigidū differūt in paruitate ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingit ex hoc ut calidū ⁊ frigidū differāt ī paruitate ⁊ magnitudine partiū ex quibus cōponunt̃: ⁊ ſit diuerſitas eorū erit ī quātitate: non in figura. D. induxit aliā cōtradictionē ꝯtra eos: ⁊ dixit: ⁊ dicamus etiā ꝙ ſi figure pyramidales ⁊c̄. i. ⁊ ſi cōceſſerimus eis ꝙ cōbuſtio fit ꝑ figurā. V. g. pyramidalē ⁊ infrigidatio ⁊ cōbuſtio per magnitudinē ⁊ paruitatē partiū pyramidis autē hec eſt magna: hec v̄o parua: neceſſe ē ut magna infrigidet ⁊ parua cōburat: magna enim non pertrāſit poros. Deinde dicit: tunc igitur nō erit figura cauſa cōbuſtionis ⁊ calefactionis. i. tunc igitur cōtingit eis ut figura nō ſit cā calefactionis: ⁊ cōbuſtionis: ſed magnitudo

eſt in eadē figura:ſi fuerit magna infrigidet:⁊ ſi parua cō-
buret. D.o.ſed erit cā ꝯrīj.ſ.infrigidationis.ſ. ut reputo:
⁊ qum iſta figura nō eſt cā calefactionis:neceſſe eſt apud
eos ut ſit cauſa alicuius elementoꝝ: qum actiones eoꝝ
apud eos ſunt per quatuoꝛ figuras:neceſſe eſt ut ſit cauſa
elemēti cuius actio eſt ꝯria actioni calidi.ſ.infrigidatio.

Quoniā autē propꝛijſſime differentie corpo-
rum que ſm paſſiones ⁊ opera ⁊ virtutes:prius
vtiq₃ erit de his dicendum: ut cum cōſideraueri
mus hec ſūmam⁹ vniuſcuiuſq₃ ad vnūquodq₃
differentias.

Et etiam dicamus ꝙ ſi differentie corpoꝛum
ſunt per qualitates ⁊ operationes ⁊ virtutes eo-
rum:⁊ dicamus ꝙ quodlibet eoꝝ habet actio-
nes ⁊ qualitates ⁊ virtutes naturales pfecte.qū
enim hoc fecerimus: tunc ſciemus diuerſitatem
cuiuſlibet elementi a ſuo compari.

77 Et qum iam declaratū eſt ꝙ operationes elemento
rum nō ſunt propter ſuas figuras:manifeſtū eſt ꝙ nō ſunt
niſi propter ſuas formas ⁊ ſuas qualitates cōtrarias:⁊ ꝙ
actiones nō differūt niſi ſm ꝙ hec duo:⁊ intēdebat p qua
litates calorē ⁊ frigiditatē:⁊ ſiccitatē ⁊ humiditatē:⁊ p vir
tutes formas:⁊ poſuit operationes ex differētijs:quia cō-
ſequūtur differētias que ſunt forme:⁊ qum apparet ꝙ ha
bet qualitates ⁊ formas ⁊ actiones diuerſas. D.o.dicam⁹
ꝙ quodlibet eoꝝ habet ⁊c.⁊ qum quodlibet iſtoꝝ ele-
mentoꝝ habet figurā propꝛiā ⁊ qualitatē propꝛiā ⁊ ope-
rationem propꝛiā:dicendū eſt de quolibet iſtoꝝ trium in
quolibet elementoꝝ quatuoꝛ ſermone perfecto: quoniā
qum hoc perfecerimus:tunc perficiet ſciētia cuiuſlibet eo-
rum inquantū ſunt diuerſa ⁊ cōuenientia:⁊ tacuit cōueni
entiam:quia intelligit ex diuerſitate:⁊ hoc qḋ promiſit de
elementis cōtinet in ſecūdo perigeneos.primus autē cōti-
net in ſe ꝓpoſitiones per quas poteſt demōſtrare hoc qḋ
intendit in ſecūdo:⁊ ideo apparet etiā ꝙ iſte tractatus eſt
quaſi pꝛecedens ad librū generationis.deſtruxit eni in eo
omnes opiniones falſas i generatione ⁊ corruptione eoꝝ
⁊ vniuerſalit in potētijs actionibus ⁊ qualitatibus eoꝝ:
⁊ fecit hoc hic:⁊ in libꝛo de generatione:quia maioꝛ pars
opinionū falſarū dictarū in eis hic nō fuit de collectione
huius libꝛi ad librū de generatione:nō de eis inquantum
ſunt elemēta:ſed inquantū ſunt prime partes mūdi:ut di-
cens ea eſſe cōpoſita ex ſuperficieb⁹:aut ex partibus indi-
uiſibilibus:aut dicētes ea eſſe non generabilia:neq₃ corru
ptibilia:aut dicentes ea eſſe nō elemēta:aut dicētes ea eſſe
generabilia ⁊ corruptibilia. Et omnes he queſtiones non
ſunt niſi inquantū ſunt partes mundi:non inquantum ele
menta ſunt.

Uia intentio eius in hoc libꝛo eſt loqui de par-
q tibus ſimplicibus mūdi.ſ.de cognitione ſubſtā-
tiarum earū:⁊ de numero earū:⁊ omnibus ac-
cidentibus earū:⁊ iam locutus fuit de ſubſtātia corpoꝛis
celeſtis in pꝛimo tractatu ꝙ ipſū nō eſt grauis neq₃ leuis:
⁊ in pluribus ſuis accidētibus:⁊ declarauit quot ſunt coꝛ
poꝛa pꝛima ſimplicia.In ſecundo autē de eis que reſidua
fuerunt corpoꝛis celeſtis:⁊ in quibus diſpoſitionib⁹ terre.
In tertio autē de pluribus diſpoſitionib⁹ corpoꝝ grauiū
⁊ leuiū:nō inquantū elementa ſunt.hic vͦo locutus eſt in
cognitione ſubſtantiarū corpoꝛis grauis ⁊ leuis.ſ.in cogni
tione harū formarū grauitatis ⁊ leuitatis:⁊ quot ſunt eo
rum forme ⁊ in omnib⁹ accidētibus corpoꝝ que contin-
gunt eis propter has formas:aut que cōtingunt his corpo
ribus.manifeſtū eſt autē ꝙ hoc cōpleto perficiet ſermo de
corpoꝛibus mundi pꝛimis ⁊ ſimplicibus:⁊ de omnib⁹ exi
ſtentibus in mundo inquantū eſt mundus.hec igitur eſt
ſua intentio.

o E grauí autem ⁊ leui:quid
eſt vtrūq₃:⁊ q̄ natura ipſo-
rum cōſiderandum:⁊ pꝛo-
pter quā cauſam habet vir
tutes has.eſt enim que de
ipſis cōtemplatio his que
de motu ſermonibus pꝛo-
pꝛia.

o E graui autē ⁊ leui declarandū eſt quā
naturā habēt:⁊ qua de cauſa habēt ele-
menta has virtutes.perſcrutatio eni de
hoc cōuenit motibus ⁊ ſermonibus de eis.

Cō.j. q Uia ſicut diximus remāſit ei in hoc libꝛo dicere
de formis quatuoꝛ corpoꝝ ſimpliciū:⁊ fuit ma-
nifeſtum ꝙ forme eoꝝ ſunt grauitas ⁊ leuitas:
ſed latet quas naturas habent:incepit dicere ꝙ ſua intētio
in hoc tractatu eſt perſcrutari de hoc qḋ latet de formis
hoꝝ elementoꝝ:⁊ eſt cognoſcere quid eſt grauitas ⁊ le-
uitas qum ipſas eſſe formas hoꝝ corpoꝝ eſt manifeſtū p
ſe:⁊ dixit:de graui aūt ⁊ leui declarandū eſt.i.exponendo
hec ſunt noīa. D.o.⁊ qua de cā.i.⁊ qua de cā iſte ꝓpꝛieta
tes.ſ.grauitas ⁊ leuitas ſint ꝑncipia motuū ꝯrioꝝ in his
corpoꝛibus vocatis elemētis:⁊ hec pſcrutatio nō eſt de cā
agente:ſed de formali que facit leue moueri ad ſuperi⁹:⁊
graue ad inferius:⁊ etiā de cauſa finali:propꝛ quā hoc eſt
leue:hoc autē graue.res eni eterne nō habēt agēs niſi ſm
ſimilitudinē:neq₃ hūt ex q̄tuoꝛ cauſis niſi formalē ⁊ finalē
⁊ ſi habuerit aliq̄d quaſi agēs nō erit niſi inquantū eſt foꝛ
ma illi ⁊ pſeruās ipſū. D.o.perſcrutari eni de hoc conue-
nit ⁊c.i.⁊ neceſſe ē ꝯſiderare in eis.nā ꝯſideratio i eis ſilis
eſt ꝯſiderationi i rebus mobilibus.ſ.nālib⁹:⁊ hoc fuit ne-
ceſſe:quia nā eſt pꝛincipiū motus ⁊ quietis:⁊ graue ⁊ leue
ſunt pꝛincipia hoꝝ elementoꝝ:quapropter neceſſe ē na-
turali loqui de eis.

Graue enim ⁊ leue in poſſe moueri phyſica
aliqualiter dicimus.actibus autē nomina ipſoꝝ
ponūt niſi ſiquis putet inclinationē eſſe talē.pro
pter autem phyſicū eſſe negm̄ de motu.hec aūt
habere in ſeipſis velut ſuſcitāria que motus oēs
quidem ꝟtunt virtutibus ipſoꝝ:vnū tamē non
determinauerūt preter pauca.vidētes igitur pꝛi-
mum ab alijs dicta ⁊ diſquirentes quecunq₃ ad
cōſiderationē hanc diuidere neceſſarium.Sic ⁊
qḋ videtur nobis dicamus de ipſis.

Et dicamus ꝙ nō vocamus graue ⁊ leue ni-
ſi illud qḋ habet propꝛietatē qua mouet motu
naturali:ſed nō inuenimus ad actiones eoꝝ ve
rum inſtrumentū:niſi aliqs velit ea habere actio
nem:⁊ omnes quidē antiqui naturales dixerūt
has duas cauſas.ſermo eni de eis cōuenit libꝛo
de motu naturali:⁊ ꝙ ſunt pꝛincipium motus ⁊
fundamētū eius:ſed nō diſtinxerūt eas:neq₃ di-
xerunt de eis perfecte:niſi valde pauci eoꝝ.nos
autem volumus adducere ſermonē ſuū:deinde
perſcrutari ⁊ querere de eis que querenda ſunt:
⁊ ſunt neceſſaria perfecte ⁊ ſufficienter ⁊ diſtin-
guere ⁊ determinare ea:poſtea dicemus noſtrā
opinionem de eis.

2 Quia hoc nomē graue ⁊ leue dicit in maiori parte in idiomatib⁹ q̄ ſcimus de actione: nō de motu ꝓueniēte ex iſtis potētijs ⁊ habitib⁹: qm̄ hec duo ſūt habit⁹. ſ. forma ⁊ actio ꝓueniēs ab illo habitu: oportet igitur ut eſſent duo nomina habitus. ſ. ⁊ actionis ꝓueniētis ab illo habitu: ⁊ qum hoc nō ꝯtingit i idiomate eorū: neqꝫ in multis idiomatibus demonſtrauit ꝙ hec nomina. ſ. graue ⁊ leue non demonſtrāt hic: niſi habitū ⁊ formā: ⁊ qum dixit: illud qd̓ habet potentiā: ⁊ dixit: ⁊ dicamus ꝙ nō vocamus ⁊c. i. ꝙ nō vocamus graue ⁊ leue: niſi habitus ⁊ formā: que mouetur habēs formā nāli motu: aut ad ſuperius: aut ad inferius: ⁊ qū dixit illud qd̓ habet potentiā: intēdebat formā: nō illud qd̓ hꝫ formā. forma eni ⁊ habitus dicunt habere potentiā: ⁊ dicunt eſſe potētie: ſed actiue nō paſſiue. Uirtutes eni actiue ⁊ paſſiue differūt in hoc: ꝙ actiue nō indigēt qum exiuerint de potētia in actū motore extrinſeco: paſſiuis autē eſt neceſſarius. U. G. ꝙ geometer hꝫ potētiā geometrizādi dū nō geometrat: ſed qū geometrauit in actu. i. feterit actionē geometre nō indiget motore extrinſeco. addiſcens vō geometriā hꝫ potentiā geometrizandi etiā: ſed indiget motore extrinſeco. ſ. doctore. D. d. ſed non inuenimus ad actiones eorū ⁊c. oportet vt apparet dicere ipſum: ⁊ dixit hoc: qm̄ nō inuenimus ad habitū ex q̄ prouenit iſta actio nomē ꝓpriū: quapropt̄ neceſſe fuit nobis trāſferre nomē actionis ad habitū ⁊ formā. hoc autē qd̓ dixit: niſi ſit error trāſlatoris: ſignificat ꝙ hec nomīa. ſ. graue ⁊ leue dicebant apud eos de vtriuſqꝫ forma. ſ. ⁊ actiōe ⁊ ſic erit expoſitio eius qd̓ dixit: ſed nō inuenim⁹ ad actiones eorū noīa inſtituta. i. noīa ꝓpria: ſed equoca q̄ dicunt de iſta forma ⁊ de actione: ⁊ hoc non eſt i idiomate nr̄o: ⁊ nō intēdit ꝙ i ſuo idiomate hꝫ formā nomē: ſed actio nō hꝫ: qm̄ ſi hoc intēdebat: nō incipet demōſtrare ꝙ h̄ nomē graue aut leue demōſtrat potētiā ⁊ habitū: ⁊ etiā hoc ſere nō cadit i idiomatib⁹. idiomatū eni ſūt i hoc q̄tuor modi: quedā eni hn̄t noīa ꝓpria ad habitū: ⁊ alia ad actionē ꝓuenientem ab illo habitu: ⁊ hoc ē meli⁹. q̄ddā vō hꝫ nomen equocū: qūqꝫ demōſtrās habitū: qūqꝫ actionē. q̄ddā autē hꝫ nomē ad habitū: ſed nō ad actionē: ⁊ hoc raro inuenit. actio eni ē manifeſtior habitu cū ſenſu apprehendit ⁊ habit⁹ intellectu mediāte actiōe. Quartū vō eſt ut actio habeat nomē ⁊ habit⁹ ex q̄ ꝓuenit illa actio hēat nomen ſicut i arabū idiomate ⁊ i plib⁹. D. d. niſi aliq̄s velit ea habere actionē. i. niſi aliq̄s velit demōſtrare p hec duo noīa actionē ꝓpriē: nō habitū. ⁊ forte intelligit p hoc qd̓ dixit: ⁊ nō inuenim⁹ ad actiones. i. ad formas: ⁊. q. d. ⁊ nō inuenimus ad illud qd̓ ē in eis ſemp i actu: qd̓ ē in formis nomen: ⁊ forte hoc nomē actio fuit error ſcriptoris: ⁊ hoc in arabica lingua que differētia demonſtrat formā: ⁊ deinde dixit: ⁊ oēs quidē antiqui ⁊c. i. ⁊ oēs nāles locuti ſunt de his duabus naturis. ſ. grauitate ⁊ leuitate. ſermo enim de eis cōuenit ſermoni de nālibus. D. dedit cauſam in hoc: ⁊ dixit: ⁊ q̄t ſunt p̄ncipia motuū. i. ⁊ ſermo de eis ē naturalis quo ad hoc ꝙ ſūt principia motuū nāliū ſimpliciū ⁊ fundamentū eorū. i. qm̄ vnū eorū de quibus dicit hoc nomē nā que diffinit ꝙ eſt principiū motus ⁊ quietis. ſi igit naturali: neceſſe eſt loqui de modis nature: ⁊ iſta ſūt vni⁹ ſuorum modorū: ergo neceſſe eſt ei loqui de eis. D. d. ſed nō diſtinxerūt ⁊c. ⁊ dixit hoc qd̓ plato diffiniuit graue ⁊ leue diffinitione dicēte: vnū tm̄ ſuorū duorꝫ modorū. ſ. qui dicit ſm̄ cōparationē: nō illud q̄ dicit ſimplicit: ut poſt dicem⁹ ⁊ qum narrauit ꝙ iſti nō dixerūt in eis ſermonē pfectum qm̄ illud qd̓ dixerūt: aut eſt error: aut diminutum. d. nos autē volumus dicere ⁊c. ⁊ hoc qd̓ dixit: querere de eis q̄ ſūt q̄renda: ⁊ qū intēdit: ⁊ debem⁹ q̄rere ſufficiēter de hoc qd̓ dixerūt de eis: vtrū ſit poſſibile pficere p ea oīa q̄ſita q̄ neceſſaria ſūt ſciri: ⁊ cōparare debemus oēs ſpēs illi⁹ generis: ⁊ dixit hoc: q̄a hec ꝓpoſitio eſt bonarū diffinitionū in reb⁹ diffinitis. ſ. ꝙ p has diffinitiōes debēt pfici oīa q̄ſita q̄ neceſſaria ſunt ſciri in illa re apud pſcrutationē. D. narrauit ꝙ poſt oīa iſta dicet ſuā opinionē: qum talis debeat eſſe ordinatio: ⁊ dixit: deinde dicemus poſt noſtram opinionem de eis.

Dicit autē hoc quidē ſimpliciter graue ⁊ leue hoc autē ad alterū. habentiū eni grauitatē dicimus hoc quidē eſſe leuius: hoc autē grauī⁹: puta ligno es. De ſimpliciter quidē igit dictis nihil dictū eſt ab his qui prius. de his autē que ad alterum nō quidem dicūt: qd eſt graue: ⁊ qd leue. ſed qd grauius ⁊ leuius i hn̄tibus grauitatē.

Et dicamus ꝙ debes ſcire ꝙ hoc nomen graue dicit ſimpliciter: ⁊ hoc nomē leue dicit abſolute: ⁊ dicunt ſm̄ cōparationē. dicimus eni ꝙ grauium quedā ſunt grauiora: vt dicimus ꝙ cuprū grauius eſt ligno. antiqui enim nihil dixerūt de graui ⁊ leui ſimplicib⁹ oino: ſed dixerūt tm̄ graue ⁊ leue in cōparatione: ⁊ nō dixerūt graue ⁊ leue: neqꝫ narrauerūt ea: ſed grauius ⁊ leuius.

3 Qum dixit ꝙ ipſe vult incipere: primo de opinionibus antiquorū in duabus rebus. ſ. vtrū illud qd̓ dixerūt. ſ. ſit ꝯtinens ⁊ terminās omnes ſpēs iſtius nature: ⁊ vtrū illud qd̓ dixerūt ſit dictū recte: ⁊ incepit primo dicere ꝙ ſermo eorū de natura grauis ⁊ leuis eſt diminutus: qm̄ oēs ſermones nō ſunt tm̄ niſi i graui ⁊ leui que dicunt ſm̄ cōparationē: nō i graui ⁊ leui que dicunt ſimpliciter: vt terra ⁊ ignis. Graue aūt ⁊ leue ſm̄ cōparationē eſt illud i quo nō eſt pura grauitas: neqꝫ pura leuitas: ſed vtrūqꝫ: eſt eni grauius alio: ⁊ leuius alio. U. G. q̄a cuprū grauius eſt ligno ⁊ leuius viuo argēto: qm̄ aūt graue ⁊ leue ſimplicia ſunt: iam declaratū eſt: ⁊ etiā declaratū erit poſt. leue vō ⁊ graue eſſe ſm̄ cōparationē manifeſtū eſt: ⁊ ſermo eius in hoc capitulo eſt manifeſtius per ſe.

Magis aūt erit manifeſtum qd̓ dicimus ſic: hoc quidem enim ſemp nata ſunt a medio ferri. hoc autem ſemp ad medium. horum autem qd̓ quidem a medio fert ſurſum dico ferri: deorſum autem qd̓ ad mediū. Incōueniens autē nō putare aliquid eſſe in celo: hoc quidē ſurſum: hoc autem deorſum: quēadmodū quidā dignificant nō enim omne hoc quidē ſurſum: hoc aūt deorſum dicunt. Siquidē ad omnē partē ſimile eſt ⁊ vndiqꝫ antipes erit ambulans vnuſquiſqꝫ ipſe ſibi. Nos aūt totius extremū ſurſum dicimus ꝙ ⁊ ſm̄ poſitionē eſt ſurſum: ⁊ natura primū.

Nos autē volumus declarare hunc ſermonē ſic. rerū enim quedā mouent ſemp ad mediū: ⁊ quedā ſemp a medio: qd̓ vō mouet a medio dicitur moueri ad ſuperius: ad mediū autē ad inferius. dicentes autē ꝙ mundus nō habet ſuperi⁹ neqꝫ inferius: peccant: ut quidā antiqui fingētes ꝙ mundus nō habet ſuperius: neqꝫ inferius: qm̄ totus mundus ſit cōſimilis in omnibus partib⁹ ⁊ qum ita ſit: cōtinget vt ſit poſſibile cuilibet homini ut in quadā hora ſit ambulans in oppoſitione loci in quo primo ambulabat: ⁊ ut pedes eius ſint oppoſiti loco in quo primo erāt. Nos autem vocamus oriçonta mundi ſuperius: ⁊ dicimus ꝙ eſt in ſuo loco ſuperius: ⁊ eſt primū in natura.

4 Qum poſuit ꝙ graue dicit duobus modis ſimpliciī ⁊ ſm̄ cōparationē: ⁊ ſimilit̄ leue. vult modo declarare uel demonſtrare ex q̄ potuerūt apparere graue ⁊ leue eē ſimplicia: ⁊ quia hoc apparet ex motib⁹ naturalibus corporꝫ

ſimplicium: quia quum inuenimus duo corpora: quorum vnum mouet̃ ſemp ab eodẽ loco ex oĩbus partibus ad ptes oppoſitas: ⁊ alterũ mouet̃ ſemp ad illũ eundẽ locũ ex oĩbus partibus oppoſitis: neceſſe eſt ut ſint duo loca hic nãliter oppoſita: mediũ.ſ. qḋ vocat inferius: ⁊ circũferentia quã vocat ſuperius: nõ ſm cõparationẽ ſupius: ⁊ hoc intendebat quum dixit: rerũ eni q̃dã mouent̃ ⁊c̃.i. ⁊ ſignũ eius qḋ inferius eſt res p ſe nõ i cõparatione tm̃ ad alterũ: ⁊ ſimiliter ſuperius ẽ: quia inuenimus corpora que ſũt in mũdo duobus modis: modo q̃ mouet̃ ad mediũ mundi ex oĩb9 partibus: ⁊ illud vocamus graue ⁊ mobile ad inferius: ex quo neceſſe eſt ut medium mundi ſit inferius nãliter: ⁊ modo q̃ motus eſt ad mediũ mundi in quocũqʒ loco fuerit poſitus in medio quum mediũ fuerit diuiſibile habens .ſ. latitudinẽ: ⁊ q̃a iſte motus nõ ꝓcedit i infinitũ: ſcimus quia ꝑuenit ad corpus circũdans mediũ: ⁊ ꝙ illud corp9 eſt ſuperius nãliter. D.d. quod aũt mouet̃ a medio ⁊c̃.i. ex oĩbus partib9.ſ. ignis dicit̃ moueri ad ſupius. ergo circũferentia corporis celeſtis ẽ ſuperius quũ illud corpus ad ipſum mouet̃: qm̃ quũ manifeſtũ eſt p ſe ꝙ illud corpus dr̃ moueri ad ſupius: ⁊ ꝙ illud corpus mouet̃ ad circũferẽtiã celi. ergo circũferẽtia celi eſt ſuperius: ⁊ nõ nocet huic ſermoni ſi ſit ex duabus affirmatiuis in tertia figura: ⁊ ſimiliter propi cõuerſionẽ ſermonis: quia manifeſtũ eſt apud nos ꝙ corpus qḋ ex oĩbus partibus mouet̃ ad mediũ mũdi dicit̃ moueri ad inferius: cõtinget ut inferius ſit mediũ mũdi: ⁊ quia mediũ mũdi ⁊ ſuus orizon ſũt terminata naturalit̃ nõ dicta ſm cõparationẽ: cõtinget ut inferius ⁊ ſuperius ſint terminata nãliter. ergo neceſſe eſt graue ⁊ leue ſimplicit̃ eſſe: nõ ſm cõparationẽ tm̃: ⁊ nõ eſſet ſm cõparationẽ ſi graue moueret̃ ad partẽ noſtrorũ pedũ ex vna parte tm̃: ⁊ tũc ſuũ eſſe ſup terrã eſſet ex vna parte tm̃: ⁊ tũc eſſet celũ quaſi rectũ ſuper capita noſtra ex parte vna partiũ terre tm̃: ſicut imaginat̃ vulgus: qm̃ ſi ita eſſet: tũc nihil eſſet graue ⁊ leue ſimplicit̃. D.d. ut quidã antiq̃ fingentes ⁊c̃.i. quia iſti qũ nõ intellexerũt de iſtis nominib9 ſuperius ⁊ inferi9: niſi ea que ſũt ſm cõparationẽ: ⁊ mundus inquantũ eſt ſpericus nõ hʒ in ſe hãc cõparatiõnẽ. Judicauerũt ꝙ inferi9 ⁊ ſupi9 nõ ſũt ſimplicit̃. ſupius eni ⁊ iferius ſm cõparationẽ nõ imaginant̃ niſi i corpore plano: nõ ſperico. ergo cõtingit iſtis qũ apud eos nõ dicunt̃ ſupius ⁊ inferius niſi reſpectiue: ⁊ mũdus nõ ſit ſpericus: negare ſuperi9 ⁊ inferi9 eẽ ſimplicit̃. D.d. ⁊ ſi ita ſit ⁊c̃.i. ꝙ ſi ſupi9 ⁊ inferi9 q̃ ſunt i mũdo nõ ſunt niſi ſm cõparationẽ: poſſibile eſt ut hõ ambulet in alia hora ſm aliquẽ locũ terre: deinde poſt hec ambulet i aliq̃ loco oppoſito illi ꝑmo loco: tamẽ pedes ſui in ſecũdo loco nõ erũt oppoſiti ſuis pedibus i ꝑmo loco: ut nos dicimus de ambulãtibus ſuper terrã i pte oppoſita loco ſup quẽ ſum9: ſed eſt poſſibile ut caput ambulãtis i pte oppoſita pti ſup quã ſum9 ſit i pte nr̃orũ pedũ.ſ. ut caput ei9 ſit ad ptẽ terre: ⁊ pedes ad ptẽ aeris q̃ eſt ſup illã ptẽ terre: qḋ ẽ ipoſſibile: ⁊ quum poſuit orizonta eẽ ⁊ centrũ: ⁊ ꝙ orizon vbicũqʒ fuerim9 i terra ẽ verſus nr̃a capita: ⁊ centrũ v̾ſus pedes in oĩ loco terre. d. nos aũt vocamus ⁊c̃.i. q̃a ſemp ſitus eſt i reſpectu noſtrũ eſt ſupius ẽ̾rio ſupiori qḋ ẽ ſm cõparationẽ: qm̃ in alio loco redit ſuus ſitus ut ſit inferi9. Si igit̃ ſupius ẽ illud qḋ ẽ verſus nr̃a capita: ⁊ hoc ẽ ſupius cui9 ſitus nũq̃ȝ mutat̃ in reſpectu nr̃m: manifeſtũ eſt ꝙ illud eſt ſuperi9 nãlit̃ nõ ſm cõparationẽ: ⁊ ſilit̃ de inferiori. ⁊ ideo dixit: ⁊ dicim9 ꝙ eſt in ſuo loco ⁊c̃.i. ꝙ ẽ in ſuo ſitu ſupi9 nãlit̃ nõ ſm cõparationẽ ⁊ ꝙ ẽ ꝑmũ in nã.i. ꝙ ẽ ꝑma partiũ nãlit̃: ꝑus eni ẽ in inferiori nãlit̃. Et põt intelligi ꝙ ẽ ꝑus eo qḋ ẽ ſm cõparationẽ.

Quoniã autẽ eſt aliqd celi extremũ ⁊ mediũ palã: quia erit ⁊ ſurſũ ⁊ deorſũ: qḋ quidẽ ⁊ multi aiũt: verũtamẽ nõ ſufficiẽter. hec aũt cã: q̃a putãt nõ ſimile eſſe vndiqʒ celũ: ſed vnũ eẽ ſolũ qḋ ſup nos hemiſperiũ. Quoniã quidẽ exiſtimãtes ⁊ in circuitu tale: ⁊ mediũ ſimiliter habere ad omne: hoc qdẽ ſurſũ dicũt eẽ: qḋ aũt ad mediũ deorſũ.

Reuertamur ꝑoſtea ⁊ dicamus ꝙ ſi mũdus habet orizonta ⁊ mediũ: manifeſtũ eſt ipſũ habere ſurſũ ⁊ deorſũ: ut plures cõcedũt: qʒuis nõ cõfeſſione firma: ⁊ cã eius eſt: quia putãt celũ nõ eſſe cõtingens totũ circũquaqʒ: ſed cõcedũt medietatẽ celi que ẽ ſup nos tm̃. Quum neſciũt ipſũ eſſe rotundũ: ⁊ dixerũt ꝙ eius altius ẽ ſupius ⁊ medium eſt inferius.

5 Et declaratũ eſt ꝙ mundus habet orizonta ⁊ ꝙ pedes noſtri vbicũqʒ ſunt i terra ſunt v̾ſus centrũ: ⁊ capita v̾ſus circũferentiã. manifeſtũ eſt ꝙ mundus habet nãliter ſuperius ⁊ inferius: ⁊ hoc manifeſtũ eſt apud ſciẽtes ꝙ celũ cõtinet totũ ſicut apud exiſtimãtes ꝙ celũ ꝯtinet nos ex vna parte tm̃. Jſti eni vulgares cõcedũt celũ eſſe ſuperi9: ⁊ terram eſſe inferius. D. dedit teſtimoniũ ex vulgo: ⁊. d. ut cõcedũt plures. i. ⁊ iſta opinio cõmunis eſt oĩbus: vulgus videt ⁊ opinat̃ ꝙ terra eſt inferius: ⁊ celũ ẽ ſuperius. Sʒ nũ opinat̃ ꝙ ſupius ẽ cõtinẽs totũ: ⁊ ꝙ inferius ẽ mediũ toti9 quũ ꝑm̃ nõ ſciuerũt ꝙ celũ cõtinet totũ: ⁊ ſi ſcirent: tunc dicerent ſicut nos dicemus: ⁊ hoc ꝑintendebat quum dixit: ⁊ cã eius eſt ⁊c̃.i. ⁊ cauſa propter quã vulgus opinat̃ ꝙ superi9 eſt ex vna parte terre eſt: quia nõ ſciuerunt ꝙ celũ cõtinet terrã niſi ex vna parte tm̃: ⁊ ſi ſcirẽt ꝙ celũ cõtinet terrã: ſcirent ꝙ ſuperius naturaliter. notũ enim eſt per ſe ꝙ celũ eſt ſuperius: ⁊ dixit hoc ut puto reprehẽdendo antiquos opinantes ꝙ celũ continet totũ: ⁊ dicebant cũ hoc ꝙ non eſt ſuperius: neqʒ inferius naturaliter.

Simpliciter quidẽ igit̃ leue dicit̃ qḋ ſurſũ fert̃ ⁊ ad extremũ: graue aũt qḋ ſimpliciter deorſum ⁊ ad mediũ: ad aliud aũt leue ⁊ leuius: aut duobus habẽtibus grauitatẽ ⁊ molẽ equalẽ deorſũ fertur alterum natura velocius.

Et ſi ita ſit: dicamus ꝙ leue ſimplicit̃ eſt illud qḋ mouet̃ ad ſuperius ⁊ ad oriçonta: ⁊ ꝙ graue ſimplicit̃ eſt illud qḋ mouet̃ ad inferius ⁊ ad medium: ⁊ leue aũt ⁊ graue ſm cõparationẽ eſt: quũ fuerint duo equalia i magnitudine ⁊ ſpiſſitudine ⁊ vnũ eoꝝ mouet̃ ad inferius citius q̃ȝ alterũ.

6 Quũ declarauit ſupius eſſe nãliter.ſ. circũferentiã: ⁊ inferius nãliter eſſe.ſ. mediũ. d. ꝙ ex hoc ſequit̃ graue eẽ ſimpliciter.ſ. illud qḋ mouet̃ ad inferius ſimpliciter qḋ eſt medium: ⁊ leue eſſe ſimpliciter.ſ. illud qḋ mouet̃ ad ſuperi9 ſimplicit̃: ⁊ dixit: ⁊ ſi ita ſit. i. ⁊ ſi ſuperius ſit ſimplicit̃: nõ ſm cõparationẽ: ⁊ ſimilit̃ inferius: cõtingit ex hoc ut leue ſimpliciter ſit qḋ mouet̃ ad ſuperius qḋ ẽ circũferentia: ⁊ graue ſimpliciter ſm illud qḋ mouet̃ ad inferius qḋ eſt medium: ⁊ hoc qḋ dixit: eſt vna deſcriptionũ grauis ⁊ leuis ſimpliciter. Et quum declarauit graue ⁊ leue eſſe ſimpliciter: ⁊ declarauit cũ hoc que ſunt diſpoſitiões ſiue deſcriptiones que in talibus rebus accipiunt̃ loco diffinitionum: quia actiones proprie iſtis rebus accipiunt̃ loco formarum ⁊ differentiarũ in diffinitionibus: reuerſus ẽ ad demonſtrandũ qḋ eſt graue ⁊ leue ſm cõparationẽ: ⁊ dixit: leue autẽ ⁊ graue ſm cõparationẽ ⁊c̃.i. ꝙ cũ ad grauius ⁊ leuius fuerit cõparatum: illud autẽ qḋ eſt minoris grauitatis ẽ ex genere grauis ſimpliciter: ⁊ nõ differunt niſi ſm magis ⁊ minus: propter illud qḋ miſcet̃ cum eis ex altero contrario qḋ eſt leue: ⁊ hoc nõ inuenit̃ in rebus que ſunt eiuſdẽ ſpeciei. Grauitas eni magnitudinũ equaliũ que ſũt eiuſdẽ ſpeciei reſpectu grauiũ eq̃lis ẽ: ⁊ iſte magnitudines nõ ſũt in grauitate niſi propter magnitudinem ⁊ paruitatem: magnitudines autẽ equales que ſunt diuerſe ſpeciei

inueniunt diuerſe in grauitate.i.ꝙ quedã earũ ſunt velocioris motus ad mediũ:⁊ ideo dictũ fuit de iſtis ut ſint eqles ſ magnitudine ⁊ ſpiſſitudine.⁊ intẽdit p magnitudinẽ quantitatẽ:⁊ ſpiſſitudinẽ groſſitiẽ.⁊ intendebat in hoc ꝙ nõ dominaṫ in eis ſubſtantia leuis.⁊ ſimile huic qḋ dixit de graui ſm cõparationẽ intelligendũ eſt de leui.ſ.ꝙ leue dicit ſm cõparationẽ quũ fuerint duo equalia in magnitudine quorũ vnuꝫ citius moueṫ ad ſuperius.lꝫ hoc raro inueniaṫ in cõpoſitis.grauitas eni magis dñaṫ i cõpoſitis.

Eorum itaqꝫ qui prius venerũt ad eã que de his cõſiderationẽ ſere plurimi de ſic grauib⁹ ⁊ leuibus dixerũt ſolũ quibuſcũqꝫ ambob⁹ habẽtibus grauitatẽ alterũ eſt leui⁹.ſic autẽ ptrãſeuntes putant determinatũ eſſe ⁊ de ſimpliciter graui ⁊ leui. Ratio autẽ ipſis nõ cõgruit.

Et dicamus ſere omnes perſcrutãtes de his duobus non fuerũt pſcrutati:niſi de leui ⁊ graui ſm cõparationẽ.⁊ dixerũt:quare igiṫ ſunt duo: quorũ actio eſt equalis.⁊ vnũ eorũ moueṫ citi⁹ ad inferi⁹ ꝙ̃ alterũ.⁊ quũ hoc determinauerũt etiã putauerunt ꝙ determinauerũt leue ⁊ graue ſimpliciṫ.ſed ſermo eorũ nõ cõuenit iſtis.

7 Et quũ declaratũ eſt iam leue eſſe ſimpliciṫ:⁊ leue eſſe ſm cõparationẽ:⁊ graue ſimpliciṫ:reuertamur igiṫ,⁊ dicamus ꝙ ſere omnes antiqui pſcrutãtes de iſtis duab⁹ naturis.ſ.graui ⁊ leui nõ fuerũt locuti de iſtis ſpecieb⁹ earum niſi de graui ⁊ leui ſm cõparationẽ.⁊ ex hoc eſt maniſeſtũ ex qõne eorũ.querũt eni:quare ſũt duo q̃rũ mot⁹ eſt ad eandẽ partẽ.⁊ vnũ eorũ moueṫ ad inferius citi⁹ ſuo cõpari:⁊ hoc intẽdebat quũ dixit:⁊ ideo dixerũt:quare ſunt duo:q̃rũ actio eſt equalis ⁊c.⁊ hoc ſicut dixit eſt ſignum ſup hoc ꝙ illi nõ fuerũt locuti de graui ⁊ leui niſi tñ i eis que ſũt ſm cõparationẽ. Omne enim qḋ moueṫ ad eandẽ partẽ eſt eiuſdẽ ſpeciei:aut grauis:aut leuis.⁊ ḋ hoc ꝙ querũt:quare illa q̃ ſũt huiuſmõi ⁊c.i.patet ꝙ loquunṫ de eadẽ ſpecie.ſ.aut ḋ graui ſm cõparationẽ.ſi illa pars fuerit inferi⁹:aut de leui ſm cõparationẽ.ſi illa pars fuerit ſuperius.⁊ ſi pſcrutati fuerint de graui ⁊ leui ſimpliciṫ deberẽt dicere:q̃re quedã corpora ad inferi⁹ moueṫ ⁊ quedã ad ſuperi⁹. D.dixit:⁊ cũ hoc determinauerũt ⁊c. .i.⁊ quũ dederũt cauſã grauis ⁊ leuis ſm cõparationẽ ⁊ determinauerũt ipſã putauerũt ꝙ de hoc facto:iã determinauerũt cauſã grauis ⁊ leuis.D.d.ſed ſermo eorũ non cõuenit iſtis.i.⁊ apparet ex hoc qḋ determinauim⁹ ſiue narrauimus de eis ꝙ ſermo de graui ⁊ leui.ſ.i cauſis dandis nõ ↄuenit graui ⁊ leui q̃ ſũt ſimpliciṫ q̃ deſcripſimus.

Palã aũt erit hoc ꝓcedentib⁹ magis.dicunt eni graui⁹ ⁊ leui⁹.hoc qdẽ queãdmodũ in timeo ſcriptũ eſt:graui⁹ quidẽ qḋ ex pluribus eiſdẽ cõſtans.leuius aũt qḋ ex paucioꝛib⁹.queãdmodũ plumbũ plumbo graui⁹:⁊ es ere. Similiṫ aũt ⁊ alioꝝ q̃ eiuſdẽ ſpeciei vnũqḋqꝫ.In ſuperabundantia eni equaliũ partiũ grauius vnũ quoqꝫ ẽ. eodẽ aũt mõ ⁊ ligno plumbũ aiũt.ex quibuſdã eni eiſdẽ eſſe corpora ⁊ vnius materie alterius videri.ſic aũt determinatis nõ eſt dictũ de ſimpliciter graui ⁊ leui.

Uolumus igiṫ declarare ⁊ exponere ſermonem eorũ.quidã eni eoꝝ determinauerũt grauius ⁊ leuius dicẽdo:ꝙ graue eſt qḋ cõponiṫ ex pluribus cõſimilibus:leue aũt ex paucis.Uer.gra. ꝙ fruſtũ plumbi eſt grauius altero fruſto plũbi quũ magis plumbũ fuerit in eo ꝙ̃ in altero.Et ſimiliter cuprũ eſt grauius alio cupꝛo:quũ i eo fuerit magis cuprũ:ut dictũ eſt i timeo.⁊ hoc dictum eſt in aliys cõſimiliũ formarũ.cõſimilibus quidẽ eſt illud i quo ſunt plures partes ꝙ̃ in ſuo cõpari eſt grauius ſemp.⁊ ſimiliter dicũt i ligno ⁊ plumbo.fingunt eni ꝙ omnia corpora ſũt cõpoſita ex partibus ſimilibus ex vno elemento.⁊ hoc putauerunt.⁊ viſus nõ teſtaṫ eis modo.igiṫ iam determinauerũt grauius ⁊ leuius hac determinatione:⁊ nihil dixerunt de graui ⁊ leui ſimpliciter.

8 Cum narrauit ꝙ antiqui nõ fuerunt locuti de iſtis: niſi ſm cõparationẽ:vult modo declarare hoc narrãdo ſermonẽ eorũ.⁊ dixit:quidã enim determinauerũt grauius ⁊ leui⁹ ⁊c.i.apparet ꝙ quũ iſti voluerũt diffinire graue ⁊ leue:non diffinierũt niſi graue ⁊ leue ſm comparationem.ſ.grauius ⁊ leuius.Iſti enim dixerũt ꝙ graue eſt illud qḋ cõponiṫ ex pluribus elemẽtis.⁊ hoc intendebat pꝛo pluribus cõſimilibus.omnes eni cõueniunt in hoc ꝙ elemẽta ſunt cõſimilia.⁊ ꝙ leue eſt illud qḋ componiṫ ex elementis paucis.⁊ ſm hanc diffinitionẽ graue ⁊ leue ſũt eiuſdem nature:⁊ non differunt niſi ſm magis ⁊ minus. ⁊ hec eſt diſpoſitio grauiũ in reſpectu non ſimpliciter.iſte enim due nature ſunt diuerſe i diffinitione ⁊ i eẽntia ⁊c. D.dedit exemplũ ad declarandũ ꝙ ſermo eorũ nõ eſt niſi in eadem diuerſa natura ſm magis ⁊ minus.⁊.d.Uerbi gra.⁊c.i.⁊ ſermo eorũ de natura grauis ⁊ leuis eſt ſimilis ſermoni dicẽtis ꝙ hoc plumbũ eſt grauius hoc plumbo: quia in eo ſunt ex partibus plũbi magis ꝙ̃ in altero.⁊.d. ꝙ differẽtia eſt magna inter dicẽtes ꝙ hoc plũbũ eſt grauius hoc:quia in eo ſunt ex elemẽtis grauib⁹ pluſquã in altero:quia in eo ſunt ex partibus plũbi pluſꝙ̃ in altero. D.dixit.⁊ hoc qḋ dicunt in aliys ↄſimilibus formis.⁊ hec eſt cauſa quã reddunt in graui exiſtẽti in rebus que ſunt eiuſdẽ ſpeciei:⁊ in rebus que ſunt diuerſe ſpeciei.⁊ hoc intendebat quũ dixit:⁊ ſimiliṫ dicunt de ligno ⁊ cupꝛo.D. dedit cauſam in hoc ⁊ dixit:fingunt eni ꝙ omnia corpora ⁊c.i.⁊ hoc qḋ dant de cauſa grauitatis ⁊ leuitatis eſt idẽ in omnibus corpoꝛib⁹ ſiue eiuſdẽ ſpeciei ſiue diuerſe ſpeciei.opinabanṫ eni ꝙ omnia corpora ſunt cõpoſita ex elemẽtis eiſdẽ in ſpecie:quapꝛopt dicebãt ꝙ graue ẽ illud in quo ſunt plura elemẽta:⁊ leue i quo pauca. D.d.⁊ putauerunt hoc ⁊ ſenſus nõ teſtaṫ eis.⁊ hoc poteſt intelligi ꝙ iſte ſermo in elemẽtis nõ cõuenit omnibus eis que videnṫ in corpoꝛibus cõpoſitis.dicẽtes eni hunc ſermonem impoſſibile eſt eis dicere quõ corpora cõpoſita diuerſanṫ ſpecialiter:quũ elemẽta ex quibus cõponunṫ ſunt eadẽ in ſpecie.ſ.quõ diuerſanṫ forme compoſitoꝛũ.⁊ alia multo cõtraria ſenſui que cõtingunt huic poſitioni. Et poteſt intelligi ꝙ ſi hec eſſent elemẽta ſicut dicũt:ſentirenṫ corpora diſſolui in ea ⁊ cõponi ex eis ſicut ſentiṫ in quatuoꝛ.⁊ quũ videṫ ex ſermone eorũ ꝙ ipſi nõ fuerunt locuti niſi de grauioꝛi ⁊ leuioꝛi:fecit de hoc rememoꝛationẽ:⁊ dixit modo igiṫ iam determinauerũt ⁊c.i.quoniã autẽ iſti non dederunt niſi cauſam grauioꝛis ⁊ leuioꝛis. Et nihil dixerunt de graui ⁊ leui que dicunṫ ſimpliciter:maniſeſtũ eſt hoc quod diximus.

Nunc enim ignis quidẽ ſemp leuis ⁊ ſurſum fertur:terra autem ⁊ terrea omnia deoꝛſum ⁊ ad mediũ.Itaqꝫ non pꝛopter paucitatẽ triangulorum ex quibus cõſtare aiũt vnũquodqꝫ ipſoꝛũ ignis ſurſum ferri natus eſt.qḋ quidẽ enim vtiqꝫ plus minus ferṫ ⁊ grauius vtiqꝫ eſſet ex plurib⁹ ens trigonis.nũc autẽ videṫ cõtrariũ.quãto eni vtiqꝫ ſit plus:leuius eſt ⁊ ſurſum fertur velocius ⁊ a ſurſum aũt deoꝛſuꝫ paucus ferṫ citius:ignis multus autem tardius.

Nos autẽ videmus ꝙ ignis eſt leuis eterne leuitatis:⁊ ꝙ moueṫ ad ſuperi⁹:⁊ ꝙ terra ⁊ terreſtria

ſunt grauia eterne grauitatis: mobilia ad inferi⁹ ⁊ ad mediū. ⁊ quum ita ſit: nō igitur propter triā-gulos ex quib⁹ elemēta cōponunt mouet ignis ad ſuperius: quoniā ſi ita eſſet ſicut dixerūt: tunc magnus ignis eſſet tardioris mot⁹ ad ſuperius: ⁊ grauior quum cōponeret ex plurib⁹ triangulis vt dicūt: ſed nos videmus cōtrariū. Ignis enim quanto magis fuerit maior: tanto magis erit leuior ⁊ velocioris motus ad ſuperius: ⁊ quanto magis fuerit minor: tanto magis velocioris motus a ſuperiori ad inferius.

9 Quum cōtingit eis ſm ſuā cauſam vt eadē natura: qn̄q3 eſt leuis quum fuerit cōpoſita ex paucis elementis: ⁊ qn̄q3 grauis quum fuerit cōpoſita ex pluribus elemētis: incepit primo demonſtrare ꝙ in graui ſimpliciter: ⁊ leui ſimplicit apparet cōtradictoriū. ſ. ꝙ oē leue ſimplicit ſiue magnū ſiue paruū. i. ſiue cōpoſitū ex plurib⁹ elemētis ſiue paucis ſemp videt leue. i. mobile ad inferius. ⁊ ſimiliter de graui ſimplicit: ⁊ dixit: nos autē videmus ꝙ ignis eſt leuis ⁊c̄. i. nos autē videmus ex nr̄is fundamētis ꝙ ignis omnis ſiue magnus ſiue paruus: ⁊ in qualibet hora quum fuerit in loco inferiori. ſ. medio: mouebit ad ſuperius qḋ eſt circūferē tia: ⁊ ſimilit omēs partes terre ſiue magna ſiue parua ſemper mouent ad mediū. ⁊ quum poſuit hāc ꝓpoſitionē tāq̄ manifeſtā ſenſui. d. ſi igit ita ſit: non propter triāgulos ⁊c̄. i. ⁊ ſi hoc fundamentū ſit ſicut poſuimus: impoſſibile eſt ſm opinionē dicentis ꝙ quatuor hec corpora vocata elementa ſūt cōpoſita ex triāgulis: dicere ꝙ cauſa propt quā quedā ſunt grauia: ⁊ quedā leuis eſt: quia leue cōponitur ex paucioribus triangulis: ⁊ graue ex pluribus. D. d. qm̄ ſi ita eſſet ſicut dixerūt ⁊c̄. i. qm̄ ſi cā grauitatis eſſet multitudo triangulorū ⁊ leuitatis paucitas: ita ꝙ terra ꝯſtaret ex multis triangulis: ⁊ ignis ex paucis: contingeret vt magnus ignis eſſet tardioris motus ad ſupius q̄ paruus. magnus eni plures habet triangulos q̄ paruus: ſed nō ita ē. ergo multitudo triangulorū nō eſt cauſa grauitatis: neq3 paucitas leuitatis. D. d. qm̄ quāto magis fuerit maior ⁊c̄. ſ. ignis. D. d. ⁊ quanto magis fuerit minor ⁊c̄. i. ⁊ quanto magis ignis fuerit minor: tanto motus eius violente ad inferius erit facilior. ⁊ hoc ꝯtingit eis qui ponūt hos triangulos eiuſdē nature: ⁊ ſi dixerūt ꝙ quidā corꝑ ſunt graues ⁊ quidā leues: ⁊ graue cōponit ex triangulis grauib⁹: ⁊ leue ex leuibus: nō ꝯtingeret eis hec cōtradictio: ⁊ hec ꝯtradictio eſt vl̄is oibus quatuor elemēta eſſe cōpoſita ex elemētis cōſilib⁹: ſiue ſupficiebus: ſiue partib⁹ indiuiſibilib⁹ ⁊ ꝙ cā grauitatis ⁊ leuitatis ē multitudo ⁊ paucitas eorū.

Adhuc autē quoniā pauciora quidē habēs homogenea leuius eſſe dicūt: plura autē grau⁹. aerem autē ⁊ aquā ⁊ ignem ex eiſdē eſſe triangulis: ſed differre paucitate ⁊ multitudine: propter quod hoc quidē ipſorū eſſe grauius: hoc autē leuius: erit aliqua multitudo aeris que grauior aqua erit. accidit autē totū contrariū. Semp eni plus aer ſurſum fert magis ⁊ totaliter quelibet pars aeris ſurſu3 fert ex aqua. hi quidē igit hoc modo: de graui ⁊ leui determinauerūt.

Dicamus etiam aliter alio ſermone ꝙ ſi corpus leuius fuerit leue: quia cōponit ex homogeneis paucis: ⁊ corpus grauius fuerit graue: quia cōponit ex homogeneis multis. Ignis autem ⁊ aer ⁊ aqua cōponunt ex ſimilibus triāgulis: ſed diſtant in paucitate ⁊ multitudine triangulorū3 ex quibus vident grauiora: aut leuiora ſe ad inuicem neceſſariū eſt ut aliqua quantitas aeris in multitudine ſit grauior aqua: tunc igit debet aer moueri ad inferius: qḋ eſt impoſſibile. videt eni ꝙ quanto magis aer fuerit maior: tanto citi⁹ mouebitur ad ſuperius.

10 In prima demonſtratione demonſtrauit eis accidere ꝙ pars maior ignis aut terre mouet tardi⁹ q̄ minor: in hac autē ꝙ pars maior leuis elemēti mouet ad partē ad quam minor pars corporis grauis mouet: ⁊ dixit: ꝙ quum poſuerimus ꝙ leue inquantū eſt leue cōponit ex elemētis cōuenientibus in forma: ſed paucis: ⁊ graue ſimplicit ecōtrario. ſ. cōponit ex illis eiſdē elemētis: ſed multis cōtingit vt aliquo pars aeris aut ignis ſit grauior aliqua parte terre: ita ꝙ illa pars aeris aut ignis debet moueri ad inferius. poſſibile eſt eni accipe partē aeris magnā in qua ſunt plura elementa q̄ in terra parua: quapropter cōtinget vt illa pars magna aeris deſcēdat ad inferius: ⁊ hoc intendebat quum dixit: neceſſariū eſt vt aliqua quātitas aeris in multitudine ⁊c̄. i. poſſumus bene accipe partē aeris magnā in qua ſunt plures trianguli q̄ in parte parua terre: quapropt debet moueri ad inferi⁹ citi⁹ q̄ illa ps terre: ſed ꝯriū videt eē quāto aer fuerit maior: tanto citius mouebit ad inferius.

His autē nō ſufficiens viſum eſt ſic diſtinguere: ſed equidem ſic exiſtētes antiquiores ea que nunc etate magis nouiter intellexerūt de nūc dictis. vident enim quedā mole quidē minorꝫ corporum: entia autē grauiora. palam igitur ꝙ non ſufficiens dicere ex equalibus componi primis queque grauia: equalia eni vtiq3 eſſent mole.

Scd̄m igitur hunc modū diſtinxerūt iſti graue ⁊ leue: ⁊ hac diſpoſitiōe diſpoſuerūt ea. Alijs vō diſplicuit iſta diſtinctio ⁊ diſpoſitio: quapropter diſtinxerunt hoc ⁊ alia ſciētia determinauerunt: ⁊ ſunt iſti ꝑiores alijs in tēpore. Et nos videmus ꝙ quedā corpora ſunt maioris ſpiſſitudinis q̄3 alia. corpus enim duriſſimū eſt grauius declaratū eſt igit ꝙ graue ⁊ leue non ſūt ex multitudine ⁊ paucitate homogeneorū: quoniam ſi ita eſſet: tunc ſpiſſitudo in eis eſſet equalis.

11 Per hoc qḋ dixit: ſm igitur hunc modū innuit dicētes ꝙ cauſa grauis ⁊ leuis eſt multitudo uel paucitas triangulorū. ſ. platonē ⁊ eius ſequaces. ⁊ per hoc qḋ dixit: alijs ⁊c̄ innuit democritū ⁊ eius ſequaces: dicentes partē eſſe indiuiſibilem. ſermo enim iſtorū ꝙ cauſa grauitatis ⁊ leuitatis eſt multitudo ⁊ paucitas elementorū. ſ. corporū indiuiſibilium eſt magis cōueniens nature q̄ ſermo platonis: ⁊ ideo dixit ꝙ iſte ſermo ē prior in tēpore q̄ alijs. i. deberēt eſſe ecōtrario. ſermo eni poſterioris deberet eſſe acutior ⁊ rectior: ⁊ in hoc cōprehēdit platonē. D. d. ⁊ nos videmus ꝙ quedā corpora ⁊c̄. i. ⁊ intendit hic per ſpiſſitudinē magnitudinē: ⁊ eſt iſte ſermo cōtradicens dicentibus ꝙ cauſa grauitatis ⁊ leuitatis eſt multitudo ⁊ paucitas elemētorū quum enim ꝯtradixit huic opinioni in graui ⁊ leui ſimpliciter: incepit igitur ꝯtradicere ei etiam in graui ⁊ leui ſm cōparationē: dicēdo ꝙ ſi cauſa propter quā quedā corpora ſunt grauiora aut leuiora eſt multitudo: aut paucitas elementorū conſimiliū: ſiue triangulorū ſiue corporū indiuiſibilium: cōtingeret vt nullū corpus minus videret grauius alio corpore maiori vt de plumbo ⁊ ferro. ſ. ꝙ pars minor plumbi eſt grauior parte maiori ferri. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ſi plumbū ⁊ ferrum componunt ex partibus indiuiſibilibus: aut ex ſuperficiebus trianguli ꝙ maius eſt plurium ſuperficierū: aut pluriū corporū indiuiſibiliū: quia elementa ſunt infinito ī numero in cōpoſitis paruis ⁊ magnis: ⁊ in hoc omnes cōueniunt niſi dicant foramina eſſe ⁊ vacuū: que dicunt eſſe quidā dicentes eſſe corpora indiuiſibilia: ⁊ ideo putat dicere ꝙ hec corpora eſſe eſt valde ſufficiens. D. d. qm̄ ſi ita eſſet ⁊c̄. i. qm̄ ſi cauſa grauitatis ⁊ leuitatis eſſet multitudo ⁊ paucitas partium: cōtingeret

vt omnia equalia in grauitate eſſent equalia in magnitudine: ſed contrarium videtur eſſe.

Prima autē ⁊ indiuiſibilia ſuperficies dicentibus ex quibus conſtāt grauitatē habentia corporum inconueniens dicere: quibus autē ſolida magis cōtingit dicere maius eſſe grauius ipſoꝝ. Compoſitorū autē quoniā nō videt̄ hunc vnūquodqꝫ habere modū: ſed multa grauiora videmus minora mole entia quēadmodū lana es.

Dicentes vero ꝙ corpora ſunt cōpoſita ex partibus indiuiſibilibus qui eoꝝ componūt corpora ex ſuperficiebus: impoſſibile eſt eis dicere ꝙ quanto magis ſuperficies fuerit maior: tāto magis corpus cōpoſitū erit grauius: nam hoc eſt impoſſibile omnino. qui autē cōponit corpora ex corporibus indiuiſibilibus habentibus tres dimenſiones: poſſibile ē ei dicere ꝙ corpus maius eſt ⁊ grauius: ſed hoc nō poteſt dicere niſi in primis corporibus ſimplicibus. in cōpoſitis autem non. corpora enim cōpoſita vident̄ eſſe grauia ⁊ leuia ſm hūc modū. videmus enī corpora parua grauiora alijs magnis: vt cuprū lana.

12 Qum narrauit ꝙ cauſa data ab iſtis i grauitate ⁊ leuitate: nō eſt grauitatis ⁊ leuitatis que ſunt ſimpliciī ſm poſitionem dicentes eſſe elemēta ſuperficies: ⁊ ſm opinionē dicentis ea eſſe corpora indiuiſibilia. ⁊ narrauit ꝙ impoſſibilia ſequunt ex hoc: ⁊ etiā ꝙ nō poſſunt reddere cauſā perfecte grauis ⁊ leuis ſm cōparationē. ſ. in cōpoſitis: incepit demonſtrare iſtas duas ſectas in quo differūt in dādo cauſam grauitatis ⁊ leuitatis ſm cōparationē in ipſis elementis. dicentes enim elementa eſſe corpora indiuiſibilia poſſunt reddere cauſam grauitatis ⁊ leuitatis ipſorū elementorū ſm cōparationē: lꝫ ſcire nō poſſunt in cōpoſitis. dicētes autē ſuperficies eſſe neqꝫ in cōpoſitis neqꝫ in ſimplicibus poſſunt dare cauſam: ⁊ ideo opinio de corporibꝰ indiuiſibilibus magis eſt conueniens nature. ponūt enī ea eſſe diuerſa in quantitate: quapropt̄ poſſunt dicere ꝙ quedam eoꝝ corpoꝝ. ſ. maiora ſunt grauiora quibuſdā. ſ. paruis: qm̄ corporū que ſunt eiuſdē nature maiora ſunt grauiora minoribꝰ. ſed qum queſitū fuerit ab eis: quare quedam cōpoſita parua ſūt grauiora quibuſdā magnis nihil poterūt dicere: cōpoſita enim parua cōponunt̄ apud eos ex partibus minoribus ⁊ ſūt leuiora. Iſti igit̄ poſſunt dare cauſam grauitatis ſm cōparationē in ſimplicibus: ſed nō in cōpoſitis. dicentes autē ſuperficies eſſe neqꝫ in ſimplicibus neqꝫ in cōpoſitis. in ſimplicibus aūt quia nō poſſunt dicere ꝙ magna ſupficies ē grauior parua: ſicut illi poſſūt dicere ꝙ corpus magnū eſt grauius paruo. intelligibile. n. eſt vt ſm diuerſitatē corporū diuerſet̄ grauitas: ſm autem diuerſitatē ſupficiei: nō eſt intelligibile qum grauitas nō dicat̄ de ſupficie. hec igit̄ eſt ſūma iſtius capituli: ⁊ dixit: dicentium vero corpora eſſe cōpoſita ex partibus indiuiſibilibus. ſ. ex elemētis indiuiſibilibus: dicētes vero elementa eſſe triangulos dicūt partes eſſe indiuiſibiles in cōpoſito: quia trianguli nō diſſoluunt̄ in aliquid: ſed alie ſuperficies diſſoluunt̄ in eoa. Deinde dixit: qui cōponunt corpora ex ſuperficiebus. i. dicētes enim ꝙ elemēta ſunt triāguli nō poſſunt ſpecificare omnino has ſuperficies: dicendo ꝙ quedā earū ſūt grauiora quibuſdā: ita ꝙ poſſent dicere ꝙ corpora leuia cōponunt̄ ex ſuperficiebus leuibus: ⁊ grauiora ex grauibus. D. d. qui vero cōponit corpora ex corporibus indiuiſibilibus ⁊c̄. i. qui autē componūt corpora ex magnitudinibus habētibus tres mēſuras indiuiſibiles poſſunt dicere ꝙ quedā corpora indiuiſibilia ſūt grauiora quibuſdam: quoniā ſunt maiora eis: ⁊ propt̄ hoc poſſunt dicere ꝙ corpora cōpoſita ex eis grauia ſimplicit̄ ſunt ex partibꝰ magnis: ⁊ leuia ex paruis. D. d. in corporibus autē cōpoſitis nihil poſſunt dicere. ſ. quare quedaꝫ corpora cōpoſita grauia ſūt grauiora quibuſdā: ſicut hoc nō poſſūt dicere dicentes ſuperficies. Deinde dedit cauſam ſup hoc: ⁊. d. videmus enim ꝙ corpora cōpoſita ſūt grauia ⁊ leuia ⁊c̄. i. ⁊ impoſſibile eſt eis ſm hanc opinionē dicere: qua de cauſa corpora cōpoſita grauia ſunt in grauitate maiori ad ſe inuicem: cōtingeret enī eis ſm hanc poſitionē vt grauiꝰ eſſet maius: ſed nō videt̄ ita. corpus enī cupri paruū grauius ē corpore magno lane. ⁊ hoc qδ dixit neceſſe eſt eis: quoniā ſi cauſa exceſſus grauitatis corpoꝝ in grauitate eſt multitudo partiū facientiū grauitatem: neceſſe eſt ꝙ illud qδ eſt pluriū partiū ſit grauius: ſed maius debet eſſe pluriū partium: ergo maius eſt grauius: cuius cōtrariū videt̄. ⁊ pōt aliquis dicere ꝙ qum dicētes partes eſſe indiuiſibiles: dicunt ꝙ leue ſimpliciter ſit ex diuiſibilibꝰ partibus paruis: ⁊ graue ſimplicit̄ ex indiuiſibilibꝰ partibꝰ magnis: ⁊ apud eos ſūt partes infinite in corpore magno ⁊ paruo: ⁊ ſic nō cōtingit eis qδ dixit Ariſ. ſ. ꝙ corpus magnū aeris erit grauius corpore paruo terre. partes enim ex quibꝰ componit̄ aer apud illos ſunt parue: ⁊ ex quibꝰ componit̄ terra ſūt magne: ⁊ nunꝙ̄ ex paruis congregat̄ aliqδ graue: neqꝫ ex magnis aliqδ leue: ⁊ ſi eſſet in fine paucitatis: ⁊ diſſolutio eſt ꝙ magne ⁊ parue non differūt qualitate: ita ꝙ natura cōſequens illā partē ſit alia a cōſequente illam: ſed tm̄ differūt quantitate: ⁊ ſic reuertet̄ ſermo eorū in hoc ꝙ graue ⁊ leue nō differūt niſi per maius ⁊ minus: ⁊ contingūt eis cōtradictiones quas dedit eis Ariſ. ⁊ neceſſariū eſt dicere eis ꝙ corpora cōpoſita nō ſūt maiora ſe inuicē: niſi qa aut cōſtant ex pluribꝰ partibꝰ aut ex maioribꝰ. hec igit̄ eſt contradictio eius cōtra dicentes hanc opinionē in graui ⁊ leui ſimpliciter ⁊ ſm comparationē.

Alterā cauſam putant ⁊ dicunt quidā. vacuū enim interceptū alleuiare corpora aiūt ⁊ facere ē quando maiora leuiora: plus enim habere vacuum: propter hoc enim ⁊ mole eſſe maiora cōpoſita multotiens ex equalibus ſolidis ⁊ minoribus. totaliter autē ⁊ omnis cauſā eſſe leuioris. plus ineſſe vacuū. dicūt qdem igit̄ hoc modo.

Alii vero dicūt ꝙ cauſa leuis ⁊ grauis non eſt hoc qδ iſti dicūt: ſed vacuū exiſtens in corporibus qδ eleuat ea ad superiꝰ: ita ꝙ forſitan corpora efficiunt̄ leuiora: quia in eis exiſtit multū vacuum: ⁊ ideo ſunt maiora in ſpiſſitudine: ꝗ̃uis ſint cōpoſita ſicut alia corpora eis ſimilia equaliter i multitudine ⁊ paucitate: ⁊ vniuerſaliter dico ꝙ iſti dicunt ꝙ cauſa propter quā hoc eſt leuis: hoc eſt quia habet ī ſe maius vacuū qꝫ hoc ſm igit̄ hunc modū dicūt grauius ⁊ leuius eſſe:

13 Qum cōpleuit contradicere dicentibus ꝙ cauſa grauitatis ⁊ leuitatis eſt multitudo ⁊ paucitas elementoꝝ: incepit cōtradicere dicentibus ꝙ cauſa eſt i hoc multitudo ⁊ paucitas vacui exiſtētis in corpore: ⁊ primo narrat iſtorū opinionem: dicendo alij vero dicūt ⁊c̄. ⁊. d. exiſtens in corporibus: quia dicentes vacuū eſſe ſūt bipartiti. quidam enim dicunt ꝙ vacuū eſt cōſiſtens per ſe abſtractū a corporibꝰ quidā autē dicūt ipſum eſſe profundatū in corporibus: ⁊ dicunt ipſum eſſe cauſam leuitatis ⁊ plenū eſſe cauſā grauitatis: ⁊. d. ꝙ eleuat ea ad ſuperius ad demonſtrandū ꝙ contingit eis ꝙ vacuū debet moueri. nam ſi moueret non moueblr niſi qum moueat̄. D. d. ita ꝙ forſitā corpora magna ⁊c̄. hec eſt ratio eorū: ⁊. q. dicent: ⁊ ꝙ probat hoc: q̄a nos videmꝰ multa corpora ſenſibilia leuiora magna alijs paruis: ⁊ hoc nō poteſt eſſe niſi vacuū exiſtens in illis ſic maius vacuo exiſtēte in corporibꝰ paruis. D. d. ⁊ ideo ſūt maiora in ſpiſſitudine. i. ꝙ cauſa magnitudinis in corpore

leuiori nõ eſt: quia in eo ſunt partes plures q̄ in corpore grauiori minori: ſed cauſa eſt ꝙ in eo eſt vacuũ maius. D. o. q̄uis ſunt cõpoſita ⁊c̃. i. ꝙ vacuũ in eis eſt cauſa magnitudinis: q̄uis hec corpora cõſtent ex partib⁹ equalib⁹ partibus ex quibus conſtant minora grauiora. ⁊ hoc videt̃ in pluribus corporib⁹ equalibus i magnitudine ⁊ paruitate. ſed ꝙ partes ex quibus cõponunt̃ ſũt equales: ⁊ ꝙ ſermo iſtorũ eſt magis ſufficiẽs ſermone illorũ. illi enĩ nõ poſſũt dicere quare hoc corpus lꝫ videt̃ maius eſt leuius. iſti aũt poſſunt dicere ꝙ ponẽdo vacuũ: ⁊ qũ. d. ſermonẽ eoꝝ diſtincte collegit ipſum. ⁊. d. ⁊ dico vniuerſali ⁊c̃. i. ⁊ dicunt vniuerſaliter ꝙ cauſa propter quã hoc corpus eſt leuius: ⁊ hoc grauius eſt: quoniã in corpore leuiori eſt plus vacuũ q̄ in grauiori: ſiue i eo fuerint plures partes q̄ in grauiori: aut equales eis aut pauciores. i. quia iſti nõ cõparãt inter grauius ⁊ leui⁹ niſi ꝑpter ſolũmodo vacuũ: nõ propter vacuũ ⁊ partes. diſpoſitio enĩ i hoc tribus modis po teſt imaginari: aut ꝙ leue ẽ illud cuius ꝓportio vacui qd̃ eſt in eo graui ad plenũ qd̃ nõ eſt maior q̄ ꝓportio vacui qd̃ eſt i graui ad plenũ qd̃ eſt in eo: ⁊ ipſe bñ ꝑſcrutabit̃ de his trib⁹ diuiſionib⁹ poſt: ⁊ ſi ipſi nõ dicãt niſi vnã iſtaꝝ.

Neceſſe autẽ apponere ſic dicẽtibus nõ ſolum vacuum habere plus ſi ſit leuius: ſed ⁊ ſolidũ minus. Si enim excedat tali analogia nõ erit leui⁹. Propter hoc autẽ ⁊ ignẽ eſſe aiũt leuiorẽ: quia plu habet vacuuꝫ. Accidet igitur modico igne multum aurũ plus habens vacuũ eſſe leuius: ſi nõ ⁊ ſolidũ hẽbit multo plus q̄re hoc dicendũ.

Nos autẽ dicamus ꝙ dicentes hunc ſermonẽ ⁊ diſtinguẽtes has duas ꝓprietates hac demonſtratione: neceſſe ẽ eis vt nõ ꝓponãt vacuũ cauſam leuitatis tm̃: ſed ut ponant cauſam eius qd̃ in eo ſit ex corpore minus: quoniã ſi nõ fuerit ita tunc leue nõ erit leue omnino. Si en i dixerint ꝙ ignis eſt leuis: quia cõſtat ex maiori vacuo: continget eoꝝ ſermoni ut aurũ multũ ſit leuius igne pauco: quoniã vacuũ eſt in eo maius: ⁊ ideo neceſſe erit eis dicere ꝙ oportet ut in igne ſit ex corpore multiplicıter eius qd̃ eſt in vacuo ita ꝙ ſit leuius auro ſuluo.

14 Cum hec oppoſitio imaginet̃ tribus modis: quoꝝ vn⁹ eſt ꝙ leue eſt illud qd̃ cõſtat ex maiori vacuo: ſiue ꝯſtet ex partib⁹ paucioꝛib⁹ aut pluribus. ſecũdus aũt eſt ꝙ leue eſt illud qd̃ ꝯſtat ex maiori vacuo ⁊ minori pleno. tertius võ eſt ꝙ leue eſt illud in quo ꝓportio vacui ad plenũ eſt maior q̄ in graui. ⁊ hoc qum incepit declarare ꝙ dicẽti hunc ſermonẽ ꝯtingit cito dicere ſecundũ. ſ. dicere ꝙ leue ẽ illud in quo eſt maius vacuũ ⁊ partes pauciores: ⁊ graue econtrario: ⁊. d. hoc ꝙ iſte ſermo eſt ſufficiẽtior q̄ prius: lꝫ ipſe deſtruat vtrũq;: ⁊. d. dicamus autẽ ⁊ nos ⁊c̃. i. ꝙ diffinientes leue ita ꝙ ꝑ illud qd̃ eſt de vacuo multũ in eo: ⁊ graue per illud qd̃ in eo multũ de pleno: ⁊ cõtenti ſunt in diffinitione harũ duaꝝ ꝓprietatũ: neceſſe eſt eis addere i diffinitione leuis ⁊ ꝙ i eo eſt parũ de pleno: ⁊ addere in diffinitione grauis ⁊ multũ de pleno. D. dedit cauſam: ⁊. d. qm̃ ſi ita nõ fuerit: leue nõ erit oĩo. i. cõtingit enim eis ut nõ inueniat̃ leue ſimpliciter aut graue ſimplicit̃: ſed graue reuertetur leue: ⁊ leue graue. D. d. qm̃ ſi dixerint ꝙ ignis eſt leuis ⁊c̃. i. qm̃ ſi diffinierint leue ꝑ illud qd̃ in eo eſt maius de vacuo q̄ in graui: ⁊ fuerint cõtẽti hac diffinitione: continget eis ut multũ aurũ ſit leuius paruo igne: qm̃ ſi poſuimus aliquã partẽ ignis in qua ſit aliqua quantitas vacui maior vacuo exiſtẽti in alia parte terre aut auri: poſſibile eſt multiplicare illã partẽ terre aut auri: quapropꝫ multiplicabit̃ vacuũ qd̃ eſt in ea donec ſit vacuũ in terra multa maius vacuo qd̃ eſt in paruo igne: ⁊ ſic leuior erit q̄ paruus ignis: ⁊ ſic terra multa erit leuis qd̃ eſt inopinabile. D. d. quapropter erit neceſſe eis dicere ꝙ oportet ⁊c̃. i. cõtinget igitur eis vt ignis nõ ſit leuis in reſpectu fruſti illi⁹ auri donec in eo ſit de pleno magis q̄ in illo fruſto: tũc enim cõtingit vt in eo ſit magis de vacuo: ⁊ hoc neceſſe eſt huic poſitioni: qm̃ qum ꝓportio vacui ad plenũ ſit eadẽ ꝓportio in corporib⁹ grauib⁹ ⁊ leuibus: ⁊ leue eſt illud in quo de vacuo eſt magis: neceſſe eſt vt eadẽ res ſit grauis ⁊ leuis inſimul, leuis autẽ in reſpectu eius qd̃ eſt maioris vacui: ⁊ hoc erit qum fuerit maioris pleni. grauis aũt in reſpectu ei⁹ qd̃ ẽ minoris vacui: ⁊ h̃ ẽ qũ fuerit mĩoris pleni.

Quidã quidẽ igitur non dicentiũ nõ eſſe vacuum nihil determinauerũt de leui ⁊ graui: puta Anaxagoras ⁊ Empedocles. Qui autem determinauerunt quidẽ non: dicentes autẽ eſſe vacuũ nihil dixerũt propter quid hec quidem ſimpliciter grauia: hec autẽ leuia corporũ: ⁊ ferunt̃ hec quidem ſemꝑ ſurſum: hec aũt deorſum. Adhuc autẽ de eo ꝙ quedam maiora mole entia leuiora minoribus ſint corporib⁹ nihil recordati ſũt. neqꝫ manifeſtũ qualiter ex dictis conſeſſa apparentibus accidet dicere ipſos.

Et dicamus etiã ꝙ antiquorũ abnegantiũ vacuum eſſe ⁊ dicentium ꝙ nullũ vacuũ exiſtit in mundo: quidam nihil dixerũt de graui ⁊ leui: ⁊ nullam diſtinctionẽ dederũt inter ea: ut Pythagoras ⁊ Empedocles. quidã autẽ locuti fuerunt de eis ⁊ diſtinctionẽ fecerũt inter ea: ſed non diſtinxerunt quare hoc corpus videt̃ graue ſimpliciter: hoc autẽ leue ſimpliciter: ⁊ quare illa. ſ. mouentur ſemper ad ſuperius: hec autẽ ad inferius ⁊ quare corpus quoddã lꝫ ſit maius in ſpiſſitudine ẽ leuius alio minoris ſpiſſitudinis: quoniã qum iſti locuti fuerint de hoc: tamẽ non aperte: ⁊ etiam contradixerũt ſenſui: ⁊ hoc manifeſtũ eſt ſicut diximus ſuperius.

15 Anteq̄ cõpleuit cõtradictiones cõtradicẽtes ꝙ vacuũ eſt cauſa leuitatis omnibus modis poſſibilibus dici ab eis: vult narrare quõ fecerũt ſecte antiquorũ: ⁊ hoc ad demõſtrandũ ꝙ ipſe addit. Erant igit̃ tres ſecte: qm̃ quidã nõ dicebant vacuũ eſſe: ⁊ etiam nihil dicebant de cauſa grauis ⁊ leuis. quidã võ nõ dicebãt etiã vacuũ eſſe: ſed locuti fuerunt de cauſa grauis ⁊ leuis: ſed nihil dixerũt de cauſa ꝓpter quã hoc eſt leue ſimpliciter: ⁊ hoc graue ſimpliciter: ſed de eis que ſũt ſm̃ cõparationẽ tm̃. quidã aũt dicebant vacuum eſſe: ⁊ ſermo eius i hoc capitulo intellectus eſt ꝑ ſe. ⁊. d. ⁊ cõtradixerũt ſenſui: quia cauſe quas dederũt nõ cõueniũt huic qd̃ apparet ſenſui de leui ſimpliciter: ⁊ eſt ꝙ omnis pars eius mouet̃ ſemꝑ ad ſuperius: ⁊ etiam de graui ſimpliciter. ſ. ꝙ omnis pars eius mouet̃ ſemꝑ ad inferi⁹ neqꝫ poſſunt facere cõuenientiã inter hoc qd̃ dicũt de paucitate ⁊ multitudine partiũ: ⁊ hoc qd̃ videt̃ ꝙ quedã corpora ſunt maiora ⁊ cum hoc leuiora. Dicẽtes autẽ vacuũ eſſe bene poſſunt dare cauſam in hoc: q̄uis non poſſunt dare cauſam grauis ⁊ leuis ſimpliciter.

Neceſſarium autẽ ⁊ de ignis leuitate cauſantibus multum vacuũ habere fere in eiſdem retineri difficultatibus: minus quidẽ habebit ſolidum aliis corporibus ⁊ vacuũ plus. Sed tamen erit quedam ignis multitudo in quo ſolidum ⁊ plenum excedunt cõtenta ſolida in quadã modica multitudine terre. Si autem dicũt ⁊ vacuũ quo modo determinabũt ſimpliciter graue: aut enim per plus ſolidum habere: aut per minus vacuũ Siquidẽ igitur hoc dicũt erit quedam multitudo terre: ſic pauca in qua ſolidũ erit minus qꝫ in

magna multitudine ignis. Similiter aũt ⁊ ſi per vacua determinauerunt erit aliquid leuius ſimpliciter leui: ⁊ laro ſemper ſurſum qḋ ferẽ ſemper deorſum: hoc autẽ impoſſibile. ſimpliciter enim leue ſemp eſt leuius habẽtibus grauitatẽ ⁊ deorſum latis. Quod autẽ leuius nõ ſemper leue propter dici ⁊ in habentibus grauitatẽ alterũ altero leuius: puta terra aquã. Sed adhuc neqꝫ vacuũ analogum habere ad plenũ ſufficiens ſoluere dictam nũc dubitationẽ. Accidit enim ⁊ hoc modo dicẽtibus ſimiliter impoſſibile. In pluri eni igne ⁊ minori eandẽ habebit rationẽ ſolidũ ad vacuũ. Fertur aũt velocius maior ſurſum ignis minore: ⁊ deorſum autẽ ↄ̃uerum: ſimiliter maius aurum ⁊ plumbũ. Similiter autẽ ⁊ aliorũ vnũquodqꝫ habentiũ grauitatẽ: non oportebat aũt hoc accidere ſiquidẽ ſic determinata ſunt graue ⁊ leue.

Et dicamus ꝙ dicentes etiã ꝙ cauſa leuitatis ignis eſt multitudo vacui: neceſſario contingunt eis etiam he opiniones ⁊ non poſſunt euadere ab eis. In igne enim minus ẽ ex corporeitate ꝗ̃ in alijs corporibus: ⁊ plus de vacuo ꝗ̃ in alijs: ⁊ ſm hoc bene poteſt eſſe magnus ignis in quo ſit ex corporeitate magis ꝗ̃ exiſtat in terra pauca: ⁊ tamen eſt leuior ea. Si igitur dixerint ꝙ res fortis eſt leuis propter vacuũ exiſtens in ea: non propter corpus. Reſpondebimus eis dicendo: quomodo diffinitis graue ſimpliciter. Dicẽt eni aut propter multitudinẽ corporis qḋ eſt in eo: ⁊ tunc dicemus ꝙ bene poſſumus īuenire aliquã quantitatẽ terre ī qua ſit de corpore minus ꝗ̃ in magno igne: ⁊ tunc nõ erit impoſſibile vt ſit grauior terra. Et ſi dixerũt ꝙ res eſt leuior propter vacuum qḋ eſt in eo: dicemus tũc: neceſſario cõtingit ut aliqua quãtitas rei que ſemper mouetẽ ad inferius ſit leuior re leui ſimpliciter que ſemp mouetur ad ſuperius qḋ eſt impoſſibile. leue eni ſimpliciter ſemp eſt leuius rebus grauibus que ad inferius ſemper mouentẽ: leuius enim nõ ſemper eſt leue. Grauia autẽ dicuntẽ leuiora ſe inuicẽ vt dicimus ꝙ aqua eſt leuior terra. Si igitur dixerint ꝙ vacuũ exiſtens in re oportet vt ſit equalis pleno qḋ eſt in eo: ita ꝙ ſit leuis ⁊ grauis. Dicemus ꝙ etiã per hoc ingeniũ nõ poterit euadere a queſtione noſtra: quoniã ex hoc ſermõe noſtro cõtingit nobis impoſſibile. In igne eni multo ⁊ in igne pauco tantũ exiſtit de corporeitate quantũ de vacuo: ⁊ ſm hoc mouetẽ ignis multꝰ ad ſuperius citius ꝗ̃ paucus. ⁊ ſimiliter aurũ ⁊ plumbũ multuꝫ mouentẽ ad inferius citius. ſ. ꝗ̃ paucum: ⁊ ſimiliter alia grauia: ⁊ nõ debent eſſe ita ſi graue ⁊ leue eſſent ſm diſtinctionẽ eorũ.

16 Qum. d. opinionẽ dicentiũ vacuũ eſſe de graui ⁊ leui: ⁊ cõtradixit vni modorũ poſſibiliũ dici vacuũ eſſe cauſam leuis: reuerſus eſt ad cõtradicendũ eis qui dicunt ꝙ cauſa leuitatis eſt vacuũ: ⁊ ad ꝑficiendũ ſermonẽ in hoc numerando modos ſm quos poſſibile eſt imaginari vacuũ eſſe cauſam leuitatis: ⁊ poſtea deſtruẽdo vnũquodqꝫ eorũ. Et abbreuiatio ſui ſermonis eſt ꝙ dicẽtes ꝙ vacuũ eſt cauſa leuitatis nõ poſſunt euadere a tribus modis: aut vt dicãt ꝙ leue eſt illud in quo eſt paucũ de pleno: ⁊ graue ẽ illud in quo eſt multũ de pleno: aut dicãt ꝙ leue eſt illud ī quo eſt multũ de vacuo: ⁊ graue eſt illud in quo ẽ parũ de vacuo: aut vt dicãt ꝙ leue eſt illud in quo eſt de vacuo plus ꝗ̃ de pleno: ⁊ graue econtrario. Si igiẽ dixerint ꝙ leue eſt illud in quo eſt paucum de pleno: continget eis vt illud ex partibꝰ terre paruis qḋ ineſt de pleno minus ꝗ̃ ī parte magna ignis ſit leuius terre ꝗ̃uis ſit terra: qḋ eſt impoſſibile ⁊ ſi dixerint modũ ſm eſſe: ⁊ eſt ꝙ leue eſt in quo eſt multum de vacuo: cõtinget eis vt pars magna terre ſit leuior parte parua ignis: nam pars magna terre cõſtat ex multo vacuo. ⁊ ſi dixerit tertiũ modũ eẽ. ſ. illud cuiꝰ ꝓportio vacui ad plenũ eſt maior ꝗ̃ in graui: ↄtinget etiã eis īpoſſibile. ſ. vt velocitas parui ignis ⁊ magni ſit eq̄lis: qḋ eſt contrarium viſui. ignis enim magnus videẽ velocior: ⁊ ſimiliẽ de terra. ſ. vt terra magna nõ ſit velocioris deſcẽſus ꝗ̃ parua. ⁊ cauſa huius ẽ ꝙ ꝓportio vacui ad plenũ eadẽ eſt in terra magna ⁊ parua: ⁊ ſimiliter in igne: ⁊. d. dicamus igitur ⁊c̃. i. ⁊ dicamus ꝗ̃ dicentes cauſam leuitatis ignis eſſe multitudinẽ vacui: neceſſario cõtingunt eis hec impoſſibilia que dicã. D. d. in igne enim eſt de corporeitate ⁊c̃. i. continget enim eis dicere ꝙ in leui ſimpliciter. ſ. igne oportet eſſe de corpore minus ⁊ de vacuo maius ꝗ̃ in alijs elemẽtis. D. d. ⁊ ſm hoc erit ignis multus ⁊c̃. i. huic autẽ diffinitioni leuis cõtingit diminutio. videẽ eni ꝙ aliquid ſit leuiꝰ aliquo ⁊ nõ habet in reſpectu ipſius has duas diſpoſitiones. U. g. ꝙ magnus ignis in quo exiſtit de corporeitate. i. de pleno magis ꝗ̃ in terra parua eſt leuior: tamẽ nõ inueniunẽ in eo hec duo predicta. ſ. ꝙ iſte ignis in reſpectu iſtiꝰ partis terre nõ eſt maioris vacuitatis ⁊ minoris corporeitatis: ſed maioris vacuitatis tm̃: cõtingit igiẽ neceſſario ut ſit iſte modus leuis alius ab eo qui cõtinetur ſub eorũ diſpoſitione: ⁊ eſt ꝙ nõ eſt leue niſi inquantũ eſt in eo magis de vacuo tm̃: ⁊ ſm hoc cõtingit eis qum voluerint diffinire leue diffinitione tui nõ cõtingit hec obiectio: dicere ꝙ ẽ illud in quo eſt plus de vacuo tm̃: ⁊ nõ addere diffinitiõi ⁊ minus de pleno: ⁊ ideo. d. poſt: ⁊ ſi dixerint ꝙ res forte eſt leuis ⁊c̃. i. ⁊ ſi dixerit ꝙ res forte ẽ leuis: q2 in ea ẽ plus de vacuo: ꝗ̃uis nõ ſit ī eo minꝰ de corpe: cõtingit eis vt diffinitio leuis vlĩs ſit illud in q̃ ẽ plus de vacuo: ⁊ tũc q̃rendũ ẽ ab eis quõ diffiniũt graue ſimplicẽ ſm hãc diffinitionem. D. d. dicunt eni propter multitudinẽ corporis. i. neceſſe eſt eis diffinire graue ſimpliciter ꝑ illud. ſ. ita ꝙ ẽ illud in quo eſt plus de corpore ꝗ̃ graue ſimpliciter eſt illud qḋ eſt leui cõtrarium ſimpliciter: ⁊ qum neceſſe eſt eis diffinire leue ita ꝙ eſt illud in quo eſt plus de vacuo: ⁊ etiã neceſſe eſt eis diffinire graue ſimpliciter: ita ꝙ eſt illud quod eſt plus de corpore. D. d. ⁊ tunc dicemus ⁊c̃. i. ⁊ ſi dixerint ꝙ diffinitio grauis ſicut cõtingit eis eſt illud in quo ẽ plus de corpore. Dicemus eis ꝙ nos videmus aliquã partem terre paruam in qua eſt de corporeitate minus ꝗ̃ in parte magna ignis. ⁊ ſm hoc contingit ut aliquis ignis ſit grauior terra: qḋ eſt impoſſibile. ⁊ qum. d. diminutionẽ accidẽtem ei qui diffiniuit leue ſimpliciter per multũ de vacuo: ⁊ parũ de pleno: ⁊ ei qui diffiniuit ipſuꝫ per multũ de vacuo: quia cõtingit ei diffinire ſuũ contrariũ qḋ eſt graue ꝑ multum de pleno. ⁊ qum. d. impoſſibilia cõtingẽtia huic: vult etiam dicere impoſſibilia cõtingentia huic etiã diffinitioni leuis. ⁊ iſta cõtradictio differt a prima: quia in prima cõtradixit diffinitioni leuis per cõtradictionẽ antecedentem ad diffinitionẽ ſui contrarij quod ſequiẽ ab eo. in illa autẽ cõtradixit diffinitioni: ⁊. d. ⁊ ſi dixerint ꝙ leuior eſt res propter vacuuꝫ dicemus ⁊c̃. i. ꝙ qum poſuerint ꝙ res leuis ſimpliciter ⁊ eſt illud cuius quelibet pars ſemp mouetur ad ſuperius eſt illud in quo eſt plus de vacuo: poſſibile eſt inuenire aliquã quantitatẽ magnã eius quod ſemper mouetẽ ad inferius: ⁊ eſt graue ſimpliciter in qua ſit de vacuo plus ꝗ̃ in paruitate leuis ſimpliciter: ⁊ ſic erit aliqua quãtitas grauis ſimpliciter leuior aliqua quãtitate leui ſimpliciter qḋ eſt impoſſibile: quoniã leue ſimpliciter ſemp eſt leuius omnibꝰ grauibus que ad inferiꝰ mouentẽ.

.ſ.ꝛ eſt impoſſibile vt aliquod ſimpliciter graue ſit leuius leui ſimpliciter:quia leue ſimpliciter eſt illud quod eſt leuius omnibus partibꝰ grauis ſimplicit:quia ad inferꝰ mouetur.ꝛ quum impoſſibile eſt in graui ꝛ leui ſimplicit.ſ.vt aliqḋ graue ſimplicit ſit leuius aliq̄ leui ſimplicit : aut aliquod leue ſimplicit ſit grauius aliq̄ graui ſimplicit:h enī nō eſt poſſibile niſi in graui ꝛ leui ſm cōparationē.ꝛ quum ita ſit:dedit cauſam i hoc: ꝛ.d.leuius autē nō ē leue ſemp .i.cauſa ꝓpter quā idē videt grauius aliq̄ ꝛ leuius alio:eſt quia graue ꝛ grauius ſm cōparationē eiuſdē generis ſūt : ſed differūt ſm magis ꝛ minus: vt aqua ꝛ terra que ſunt ex genere grauis ſimplicit:ſed differūt ſm magis ꝛ minus ꝛ ſimilit ignis ꝛ aer qui ſunt ex genere leuis ſimplicit.leue autē ſimplicit ꝛ graue ſimplicit non ſunt eiuſdē generis: ꝛ ideo impoſſibile ē vt pars alicuꝰ eorū ſit grauior in cōparatione ad aliquā partē alterius. U.g.quia impoſſibile ē inuenire partē terre leuiorē parte ignis ꝛ grauiorē aliqua parte ipſius:ꝛ poſſibile ē inuenire partē ignis leuiorē parte ignis ꝛ minoris leuitatis q̄ alterius partis ſit leuitas : ꝛ ſimilit poſſibile eſt inuenire aliquā quātitatē terre grauiorem alia parte ſui ipſius:ꝛ leuiorē alia parte ſui ipſius. ꝛ ſimilit dicimus etiā in medijs eſſe grauius ꝛ leuius reſpectu extremorū.U.g.ꝙ dicendū eſt ꝙ aqua eſt leuior terra lȝ vtraqȝ ſit grauis ꝛ grauior aere:ꝛ aer non eſt de genere grauis.ꝛ ſimilit dicendū eſt ꝙ aer eſt grauior igne ꝛ leuior aqua:ꝛ nō eſt ex genere grauis.graue enī ꝛ leue ſm cōparationē dicunt duobꝰ modis : aut ſm cōparationē eiuſdē elemēti partiū diuerſe quantitatis ad inuicem in grauitate ꝛ leuitate;aut ſm cōparationē medij ad ſua extrema vt ꝑ cōparationē aque ad terrā ꝛ ad aerē:ꝛ aeris ad ignē ꝛ ad aquā.ꝛ quum deſtruxit ſermonē diffinientiū leue ꝙ eſt illud i quo ē multū de vacuo ꝛ parū de pleno: ꝛ diffinientis ipſū etiā ꝙ eſt illud etiā in quo eſt multū de vacuo:ꝛ remanſit ad deſtruendū quid eſt magis ſufficiēs ꝑdictis.ſ.ꝙ leue eſt illud cuius ꝓportio vacui ad plenū eſt ꝓportio terminata.graue autē eſt illud in quo eſt ꝓportio hec minor.ꝛ qū hoc fecit:vult loqui in eis de hoc modo:ꝛ.d.ſi igit dixerit ꝙ oportet vt vacuū exiſtēs in re ſit equale pleno exiſtenti in re ꝛc̄.i.ꝛ ſi dixerint ꝙ vacuū in qualibȝ parte partiū rerum grauiū aut leuiū habet ad plenū ꝓportionē terminatam:ita ꝙ ꝓportio vacui ad plenū in magna quātitate ſit eadē cū ꝓportione vacui ad plenū in parua. U.g.ꝙ ſi in aliqua quantitate ignis ſint de pleno decē: erūt de vacuo viginti:ꝛ ſi quinqȝ:erūt decē: ꝛ iſta ꝓportio ſemp ꝯſeruat in qualibet parte ignis ſiue parua ſiue magna:ꝛ erit ꝓportio vacui ad plenū i terra ecōuerſo:ꝛ ſimilit i qualibȝ parte ipſiꝰ.ſ.ꝙ ſemp plenū ſit duplex vacui: ꝛ ſm hoc vacuū ꝛ plenum in medijs inter ignē ꝛ terrā erunt in ꝓportione equali:aut prope ita ꝙ hec media ſint grauia ꝛ leuia inſimul ſm cōparationē extremorū. ꝛ hec expoſitio eſt vna q̄ poteſt adaptari ſuo ſermoni:in q̄.d.ꝙ oportet vt vacuum ſit in re equale pleno exiſtēti i eo ita ꝙ res ſit grauior ꝛ leuior.i.in medietatibus inī extrema:ꝛ ſm hanc expoſitionem tacuit extrema.quum enī diſpoſitio mediorū fuerit talis::manifeſtū eſt ꝙ extrema erūt ecōtrario huic poſitioni ita ꝙ leue erit illud in quo eſt plus de vacuo q̄ de pleno: ꝛ graue ecōuerſo.ſ.eſt illud in quo eſt plus de pleno q̄ de vacuo:ſm ꝙ in leui eſt de vacuo plus q̄ de pleno.ꝛ putamus hoc ꝑ hoc qḋ.d.ita ꝙ res grauis ꝛ leuis poteſt intelligi ſic ita ꝙ vacuū ſit de pleno in aliqua ꝓportione terminata equali in oībus partibus magnis ꝛ paruis: ꝛ grauis ꝛ leuis.hoc enī poſito poſſibile ē ponere graue ꝛ leue ſimpliciter:quum ꝓportio vacui ad plenū in oībus partibꝰ leuis fuerit poſita ſm ꝓportionē pleni ad vacuū in graui.q igit.d.ſm hanc explanationē ꝙ oportet vt vacuū ſit in re ſm proportionē de pleno in omnibus partibus:ita vt poſſit inueniri aliqḋ graue ſimpliciter ꝛ leue.ꝛ hec expoſitio magis ꝑtinet huic intentioni q̄ prima. ꝛ quia iſte ſermo ē ſufficiens in reſpectu aliorū: ꝛ.d.ꝙ etiam per hoc ingeniū adhuc nō poteſtis euadere. D.d.impoſſibile qḋ ſequitur hanc poſitionē:ꝛ eſt:vt magnus ignis nō ſit velocior ī motu ad ſuperius q̄ paruus:quia ꝓportio vacui ad plenum eſt eadē ꝓportio:ſed nos videmus cōtrariū: magnus enī ſemper mouet velocius ad ſuperius q̄ paruus: ꝛ.d.quoniam in multo igne ꝛ in pauco tm̄ exiſtit de corpore ꝓportionabiliter quantū de vacuo equalit.i.ꝛ cā huiꝰ impoſſibilis cōſequentis eos eſt:quia ponūt ꝓportionē vacui ad plenū in multo ꝛ in pauco igne eſſe eandē ꝓportionē. D.d.ꝛ ſm hoc ignis multus ꝛc̄.i.ſed nos videmus ſenſu ꝙ ignis multus citius mouet ad ſuperius q̄ paucus: ꝛ ſilr aurū ꝛ plumbū multū citius mouent ad inferius q̄ paucum:ꝛ nō deberet ita eſſe ſm diſtinctionē eorū:ſed motus magni ꝛ parui corporis grauis ꝛ leuis deberet eſſe idē in velocitate qḋ eſt cōtrarium ſenſui.

Incōueniens autē ꝛ ſi propter vacuū quidē ſurſum feruntur:qḋ autē vacuū ipſum nō. Sed ꝛ ſi vacuum quidē ſurſum natū eſt ferri: deorſuȝ autem plenū:ꝛ propter hoc alijs cauſa lationis vtriuſqȝ nihil de cōpoſitis oportebat intendere: propter quid hec quidē leuia:hec autem grauia corporū.ſed de his ipſis dicere propter qd:hoc quidem leue:hoc autē grauitatē habet. Adhuc autem que cauſa nō diſtare plenū ꝛ vacuū.

Et dicamus etiā ꝙ impoſſibile eſt vt aliquid moueat ad ſuperius propter vacuū exiſtens in eo:ꝛ ipſum vacuuȝ non mouet ad ſuperius. Si igitur dixerint ꝙ vacuū naturaliter mouetur ad ſuperius:ꝛ pleni natura ad inferꝰ: ꝛ ideo vacuū ꝛ plenum ſunt cauſe motus rerū ad ſuperꝰ ꝛ inferius. Dicemus ſi ita eſſet ſicut dicitis nō debetis perſcrutari: quare quedā cōpoſitorū ſūt grauia ꝛ quedā leuia. Sed etiam deberetis perſcrutari quare nō ſeparant ad inuicē:ita ꝙ vnū eorū moueatur ſemp ad ſuperius ꝛ alterū ad inferꝰ.

17 Hec eſt cōtradictio vniuerſalis dicentibus cauſam motus ad ſuperius eſſe vacuū quocūqȝ modo fuerit poſitum eſſe cauſam.i.ꝛ dicamus ꝙ impoſſibile eſt ponere cauſaȝ motus corporū leuiū ad ſuperius eſſe vacuū:ꝛ nō ponere vacuū moueri ad ſuperius dū mouet plenū. Et contingit eis hoc in vacuo:quia ponūt ipſū eſſe cauſam motus ad ſuperius:nobis autē nō cōtingit tale in forma declinationis que ē apud eos cauſa motus.vacuū enī ſm ꝙ habet tres dimēſiones:neceſſe eſt ſi mouerit vt moueat:hoc autē nō eſt neceſſe i corpore niſi inquantū habet tres dimēſiones. Et quum dedit eis hoc inopinabile.ſ.vt vacuū moueat ad ſuperius ꝛ plenū ad inferius qḋ eſt impoſſibile : quia qḋ mouetur debet habere motorē.d.Si igit dixerint ꝙ natura vacui eſt moueri ad ſuperius.i.ſi igitur dixerint ꝙ vacuum eſt prima cauſa motus rerū ad ſuperius ꝛ plenū ad inferius:ſicut dicitis de formis materie prime cōtrarijs:ꝛ cōceſſerimus hoc eis:tamē neceſſe eſt eis dare cauſam ꝓpter quā vacuū nō ſeparat a pleno in eadē re:ita ꝙ vacuū moueat ad ſuperius ꝛ plenū ad inferius: ꝛ hoc intēdebat quum.d.nō debetis perſcrutari ꝛc̄.i.nō debetis tm̄ ꝑſcrutari de hoc:ſed etiā de cauſa propter quam in rebus compoſitis non ſeparat vacuū a pleno: ita ꝙ vacuū ſolū moueatur ad ſuperius:ꝛ plenū remaneat inferius.

Irrationabile autem ꝛ regionē vacuo facere tanquā non ipſum regio quedam exiſtens. Neceſſarium autē ſiquidē mouetur vacuū eſſe ipſius quendā locū ex quo tranſmutat ꝛ in quem. Adhuc autem que motus cauſa:nō enim vtiqȝ

vacuū.nō enim ipſum mouet̃ ſolū ſed ⁊ ſolidū:

Dicamus ꝙ irrationabile eſt dare locum vacuo: quaſi ipſe nō eſſet locus.⁊ ſi vacuū mouet̃ neceſſario mouetur a loco ⁊ peruenit ad locum: ⁊ dicemus etiā que eſt cauſa motus vacui. Non enim poterant niſi dicere ꝙ vacuū non ſolūmodo mouetur ſed ⁊ plenū etiam ⁊ corpus.

18 Uult modo inducere impoſſibilia ſequētia dicentes vacuum eſſe mobile: ⁊.d.ꝙ irrationabile eſt ⁊c̃.i.ꝙ qum poſuerint vacuū eſſe mobile: cōtingit eis vt habeat locū in quo moueat̃:ſed apud eos ipſum vacuū eſt locus:ergo apud eos locus indiget loco:⁊ hoc ꝓcedit in infinitū: aut ponūt ꝙ vacuū hoc eſt quieſcens:hoc autē mobile:⁊ tunc deberet dare cauſā in hoc: ⁊ totū hoc impoſſibile. D.d.⁊ dicamus ꝙ ſi vacuū mouet̃ neceſſariū eſt ut moueat̃ a loco: ⁊ ut perueniat ad locū.i.ut mihi videt̃ ꝙ cōtingit huic poſitioni ut vacuū habeat naturā propriā.locus enim a quo mouetur debet eſſe ei nō naturalis:locus autē ad quē naturalis:⁊ ſi vacuū habeat naturā propriā:nō eſt vacuum D.induxit tertiā cōtradictionē:⁊.d. ⁊ dicamus etiā eis ꝙ eſt cauſa motus vacui ⁊c̃.i.que eſt cauſa motus vacui ad ſuperius:⁊ pleni ad inferius.nō enim poterūt dicere ꝙ vacuum ſolū eſt mobile:ſed ⁊ plenū etiā:qum plenū ſit cauſa motus ad inferius:⁊ vacuū cauſa motus ad ſuperius.⁊ intendebat ꝙ nullā cauſam dederūt in hoc:qum remanet eis dicere.ſ.primā cauſam.ſ.propter quā vacuū mouetur ad ſuperius ⁊ plenum ad inferius.

Similiter autem accidit vtriqꝫ ſi aliquis alius determinat magnitudine ⁊ paruitate faciēs grauiora ⁊ leuiora altera alteris ⁊ alio quocūqꝫ modo aſſignans ſolā aut eandē materiā omnibus reddens:aut plures quidē:contrarias autē ſolū vna quidē enim exiſtente nō erit ſimpliciter graue ⁊ leue:quēadmodū ex trigonis cōſtituētibus Cōtrarias autē quēadmodū qui vacuū ⁊ plenū non erunt intermedia ſimpliciter leuiū ⁊ grauiū: propter quā cauſam grauiora ⁊ leuiora inuicē ⁊ eorum que ſimpliciter ſunt.

Et dicamus ꝙ iſta obiecta ꝯtingunt eis qui ponunt cauſam grauis ⁊ leuis ī paruitate ⁊ magnitudine corporū:ſed ponunt materiā ⁊ fundamentum iſtarū virtutū eſſe multā ⁊ contrariam: quoniā ſi fuerit materia eorū vna nō cōponētes corpora ex triangulis dicunt : tunc graue ⁊ leue ſimpliciter nō erūt omnino. Et ſi materia iſtarū virtutum fuerit cōtraria vt facientes vacuū ⁊ plenum:dicunt tunc habētia grauitatē ⁊ leuitatē: ⁊ ea que ſunt inter leue ſimpliciter ⁊ graue ſimpliciter:nō habebūt cauſam propter quā quedam ſunt grauiora ⁊ leuiora alijs rebus que ſunt ſimpliciter.

19 Qum impoſſibilia cōtingentia opinionibus antiquorū in graui ⁊ leui quedā vniuerſalia omnibus: ⁊ quedā nō. vult hic demōſtrare que eorū ſunt vniuerſalia ⁊ que nō: qum per hoc cōplet̃ ſermo de cōtradictione iſtarū opinionum:⁊.d.⁊ dicamus ꝙ iſte obiectiones ⁊c̃.i.⁊ dicamus ꝙ iſta impoſſibilia cōtingētia dicētib' vacuū ⁊ plenū eē cauſam grauitatis ⁊ leuitatis:cōtingit etiā dicentibus ꝙ cauſa vacui ⁊ pleni eſt paruitas ⁊ magnitudo elementorū ex quibus corpora cōponunt̃:⁊ nō intendit ꝙ omnia impoſſibilia cōtingunt eis equalit̃:ſed impoſſibilia contingentia eis propter naturā grauis ⁊ leuis ſimpliciter:⁊ ideo qui poſuit graue ⁊ leue eſſe eiuſdem nature:ſicut.d.nō poteſt dare cauſam grauis ⁊ leuis ſimpliciter:quia due nature ſūt cōtrarie:quoniā inquantū quodlibet elementorū apud ipſū cōponit̃ ex his duobus: nō poteſt dicere quare elementū leue eſt contrariū elemento graui:neqꝫ quare inter extrema que ſunt in fine cōtrarietatis ſūt media in hoc:niſi ſm illud ingeniū debile ꝑdictū.ſ.vt leue ſit illud cuius ꝓportio vacui ad plenū ſit maxima:⁊ graue cōtrariū.putat̃ enī ꝙ huic poſitioni nō ſequit̃ impoſſibile qđ contingit ꝑ naturam leuis ſimpliciter ⁊ grauis ſimpliciter:ſicut cōtingit eis qui nō ponūt hanc poſitionē : ſed tamē in rei veritate cōtingit eis.nō enim poſſunt etiam dare cauſam grauis ⁊ leuis ſimpliciter.leue enim ſimpliciter eſt illud quo impoſſibile eſt inuenire leuius ſm ꝙ eſt leue:⁊ ſimilit̃ graue ſimpliciter:qum ſint cōtraria.cōtraria aūt diſtant in ſūmo ab inuicem.⁊ qum poſuimus ꝙ cauſa leuis ⁊ grauis ē vacuū ⁊ plenum:ꝯtinget neceſſario vt leue ſit purū vacuū ⁊ graue purū plenū non cōpoſitū ex graui ⁊ leui.omne enī cōpoſitum ex eis ſi fuerit leue propter abūdantiā vacui: poſſibile erit inuenire leuius.i. illud in quo magis abundat vacuū:⁊ ſimilit̃ de graui:⁊ ſic nō erūt hic: neqꝫ graue ſimpliciter neqꝫ leue ſimpliciter.⁊ qum extrema nō ſunt:ergo neqꝫ media.hec igit̃ cōtradictio eſt vniuerſalis omnib' opinionibus ī graui ⁊ leui:⁊ ideo.d.ꝙ iſte opiniones ꝯtingūt dicentibus elemēta eſſe indiuiſibilia: ⁊ dicentibus vacuū eſſe ⁊ plenū.D.incepit demōſtrare quomō cōtingunt eis: ⁊ quia impoſſibile cōtingit eis propter naturā grauis ⁊ leuis ſimpliciter ⁊ ligamentū inter ea:fecit de hoc rememorationem:⁊.d.ita ꝙ materia earū fuerit vna vt cōponentes ⁊c̃.i.ita ꝙ impoſſibilia cōtingentia eis ex hoc modo cōtingūt ponentibus materiā eorū eiuſdem nature ſicut cōtingunt ponentibus materiā eoꝝ contrariā.ſ.vacuū ⁊ plenum:⁊.d. ita ꝙ ſonat finē:quia hec īpoſſibilia magis apparent cōtingere ponentib' materiā eſſe vnam ꝙ ponētibus illā eſſe cōtrariā:⁊.q.d.ꝙ hec impoſſibilia tm̄ contingunt eis : quia etiā cōtingunt ponentibus naturā elemētorum eſſe cōtrariā:⁊ hoc impoſſibile cōtingit eis: quia ponūt vtrūqꝫ eorū ex illis duabus naturis inſimul.res enim cōtrarie ſunt ea que ſunt ex illis cōtrarijs.ſ.ꝙ qum aliqua duo fuerint cōtraria vtrūqꝫ eorū erit ex elemēto cōtrario altero ex quibus alterū contrariū componit̃.qum autem duo fuerint quorū vtrūqꝫ componit̃ ex eiſdē cōtrarijs elementis:tunc nō erūt cōtraria:⁊ hec eſt diſpoſitio cōponētis vtrūqꝫ leuis ⁊ grauis ex vacuo ⁊ pleno inſimul.⁊ quia d.ꝙ hoc impoſſibile cōtingit propter naturā grauis ⁊ leuis ſimplicit̃ ponentibus cauſas eorū eſſe vacuū leuitatē ⁊ plenū grauitatem:ſicut cōtingit ponentibus ea eiuſdem nature.d.qualit̃ hoc cōtingit impoſſibile dicentib' vacuū eſſe ⁊ plenū:⁊.d.tunc igit̃ habentia grauitatē ⁊ leuitatem ⁊ ea que ſunt int̃ graue ⁊ leue ⁊c̃.i.impoſſibile eſt dicenti hunc ſermonem dare cauſā ꝓpt̃ quā quedā corpora ſūt grauia ſimpliciter:⁊ quedā leuia:⁊ quedā media int̃ duo extrema.q.igit̃.d.impoſſibile eſt enī ei in rebus grauibus ſimplicit̃ ⁊ leuibus ſimplicit̃:⁊ in eis que ſunt int̃ ea dicere que ſunt leuiora ⁊ grauiora ⁊ leuiora alijs que ſūt ſimpliciter:⁊ quare ea que ſunt ſimplicit̃ ſunt cōtraria in ſūmo. Nos autem iam prediximus ſermonē: quō hoc ꝯtingit ꝑfecte ⁊ vnum exiſtimat̃ eſſe non contingens.

Magnitudine ⁊ paruitate determinare ficto aſſimilatur maxime eorū que prius. Quod aūt cōtingit ſm vnūquodqꝫ facere differētias quatuor elementorū certius habet ad eas que ante dubitationes.vnam autē facere materiā magnitudine differentiū:neceſſariū hoc ipſū accidere vnā facientibus materiā:⁊ neqꝫ ſimpliciter eſſe nihil leue neqꝫ latū ſurſum:ſed aut deficiēs aut extruſum:⁊ multa parua paucis magis grauiora eſſe Si autem hoc erit:accidet multum aerem ⁊ multum ignem aqua eſſe grauiorem ⁊ terra pauca. hoc autem eſt impoſſibile. Que quidem igitur

ab aliis dicta hoc ⁊ hoc dicuntur modo/

Ponentes autem magnitudinē ⁊ paruitatem eſſe cauſam leuitatis ⁊ grauitatis: dixerunt hoc ſine ratione: ſed tamen magis propinqui ſunt ad verum dicendū q̄ʒ illi priores. Dicunt eni ꝙ quatuoꝛ elementa leuia aut grauia ſm magnitudinē ⁊ ſubtilitatē: ⁊ cōtingit dicentibus eſſe vnum elementum tm̄: ſed dixerūt ſm ſubtilitatē ⁊ ſpiſſitudinem illud qđ cōtingit facientibus materiā coꝛpoꝛum eſſe vnā: ⁊ ut dicant ꝙ nihil eſt graue ſimpliciter aut leue ſimpliciter: ⁊ qđ nihil mouetur ad ſuperius aut ad inferius per ſe: ſed aut ſm expulſionem ex ſuperioꝛi: ⁊ ſic deſcendendū eſt ad inferius: aut ſm conſtrictionem ex inferioꝛi: ⁊ ſic aſcendendū ad ſuperius: ⁊ ut plura ſubtilia ſint grauioꝛa paucis groſſis. contingit enim ex hoc ſermōe ut aer ⁊ ignis multi ſint grauiores aqua ⁊ terra paucis.

20 Antiqui opinabant in elemētis diuerſimode. quidā eni dixerunt ꝙ quodlibet eoꝛū eſt ſimplex nō cōpoſitum: ⁊ ꝙ ea ſunt elementa cōpoſitoꝛū: vt Empedocles ⁊ ſui ſequaces. quidam autē dicebant ꝙ vnū tm̄ eoꝛū eſt tale: alia vo cōponuntur ex illo vnico: ⁊ tamē diuerſant in hoc vno. hi quidem dicunt ipſum eſſe vnū medioꝛū: hi autē vnū extremoꝛū. alij vo dicūt ipſum eſſe coꝛpus quintū medium inter ea. quidā vo dicebant ꝙ hec quatuoꝛ elementa ſunt compoſita: ⁊ iſtoꝛū quidam cōponunt ea ex ſuperficiebus vt plato: ⁊ quidā ex coꝛpoꝛibus indiuiſibilibus. ⁊ quidaʒ ponunt vacuū ⁊ quidā nō. Et qum ipſe deſtruxit cauſam grauis ⁊ leuis ſm opinionē dicentis elementa eſſe cōpoſita ſiue dicat vacuū eſſe ſiue nō: vult etiam deſtruere cauſam grauitatis ⁊ leuitatis ſm opinionē dicentis elementa eſſe quatuoꝛ ſimplicia nō cōpoſita: ⁊. d. ponētes autē magnitudinem coꝛpoꝛis ⁊c. ⁊ intēdit per magnitudinē ⁊ paruitatem ⁊ ſpiſſitudinē ⁊ ſubtilitatē: ⁊ intendit per coꝛpoꝛa quatuoꝛ elemēta. ⁊ poteſt intelligi per coꝛpus pars indiuiſibilis. ⁊ primū eſt etiam manifeſtius propter hoc qđ dicā poſt: ⁊. d. quia ſunt propinquioꝛes ad eſſe q̄ dicentes vacuum eſſe. i. quia ſermo eoꝛū eſt propinquioꝛ nature aut vero. eſt enim propinquioꝛ vero: quia non indiget vacuo qđ impoſſibile eſt eſſe: ⁊ etiam eſt magis naturalis: q̄ demonſtrationes naturales debēt eſſe ex cauſis naturalibus Uacuum autē quāuis eſſet: nō eſſet cauſa naturalis. cauſe enim naturales nō ſunt niſi quatuoꝛ famoſe. D. d. dicunt enim ꝙ quatuoꝛ elemēta ⁊c. i. ⁊ ſermo eoꝝ propinquioꝛ ē veritati: quia cauſant grauitatē ⁊ leuitatē exiſtētes in quatuoꝛ elemētis de rebus inſeparabilibus ab eis s. groſſitie ⁊ ſubtilitate. coꝛpus enim graue videt groſſum ⁊ ſpiſſum ⁊ denſum: leue autē videt rarū tenue ſubtile. propter hanc igitur cōiunctionē exiſtimat ꝙ groſſities ⁊ ſubtilitas ſunt cauſa grauitatis ⁊ leuitatis: ⁊ in hoc valde quieſcit animꝰ terra enim que eſt grauiſſima elementoꝝ videt groſſioꝛ ⁊ denſioꝛ: ignis vo qui eſt leuiſſimus elementoꝛū videt magis rarus ⁊ ſubtilioꝛ ⁊ media: media: ⁊ ideo videt hec opinio eſſe valde ſufficiens: ⁊ eſt opinio quarta in cauſa grauis ⁊ leuis. ⁊ qum. d. hoc. d. ꝙ etiā cōtingit eis cōtradictio vniuerſalis cōtingens opinionibus p̄dictis: ⁊. d. ⁊ cōtingit dicentibus vnū tm̄ eſſe elementū ⁊c. i. ⁊ ſimilr̄ cōtingit cōtradictio ponentibus vnū quatuoꝛ elementoꝛū aut omīa aut mediū inter ea: ſed faciūt diuerſitatē eoꝛū in ſe: aut diuerſitatem cōpoſitoꝛū ex eis eſſe propter denſitatē ⁊ raritatem: ⁊ ponūt denſitatē ⁊ raritatē eſſe cauſam grauitatis ⁊ leuitatis: ſicut ꝯtingit ponentibus hec quatuoꝛ elemēta eſſe cōpoſita ex vno elementoꝛū aut coꝛpoꝛibus indiuiſibilibus: vt Democritus: aut ſuperficiebus: ut plato. D. d. cōtradictionē cōmunē eis: ⁊. d. ⁊ qđ dicūt ꝙ nihil eſt graue ſimpliciter aut leue ſimpliciter. i. quia omnes eoꝛū non poſſunt dare cauſam grauis ⁊ leuis: ex quo cōtingit ꝙ nihil graue ſimpliciter ſit aut leue. ⁊ cōtingit eis hoc: q̄ ponentes elementa eſſe ſimplicia nō compoſita: ⁊ ꝙ differūt ſm raritatē ⁊ denſitatē: recipiunt ea eſſe eiuſdē nature ſup quā ſuccedunt ſibi hec duo. ſ. denſitas ⁊ raritas: ⁊ ambo recipiunt magis ⁊ minus. ⁊ qum ita ſit: nō erunt in elemētis due nature cōtrarie: ergo neqʒ graue neqʒ leue ſimpliciter: ⁊ hoc idem cōtingit ponentibꝰ elementa eſſe cōpoſita ex vna materia. D. dedit impoſſibile qđ cōtingit ex hoc q̄ ponūt hic elementa eſſe nō contrariarū foꝛmarū: ⁊. d. ⁊ quia nihil moueat ad ſuperius aut ad inferius per ſe ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt qum hec elemēta nō fuerint cōtraria ſed eiuſdem nature vt nullū eoꝛū moueat ad ſuperius aut ad inferius naturaliter: ſed aut ſm expulſionē a ſuperioꝛi: aut p conſtrictionē ab inferioꝛi: ⁊ ſic habebunt eandē naturā: ⁊ iſti motus erunt violēti: ſed iam declaratū eſt ſuperius ꝙ iſti motus ſunt naturales. D. induxit eis etiā aliud impoſſibile cōmune: ⁊. d. ⁊ ut plura ſubtilia ⁊c. i. ⁊ cōtingit qum fuerint eiuſdē nature ⁊ ſolūmō differūt ſubtilitate ⁊ ſpiſſitudine: ut coꝛpus magnū ſubtile ſit grauius coꝛpoꝛe denſo paruo. U. g. vt aer multus ſit grauioꝛ aqua pauca: ⁊ hoc cōtingit dicentibus ꝙ cauſa grauitatis eſt multitudo partium ⁊ leuitatis paucitas: ⁊ etiā cōtingit dicentibus vacuū eſſe ſm vnū illoꝛū modoꝛū. hoc idem cōtingit eis qui ponunt denſum ⁊ rarū eſſe eiuſdē nature: quapꝛopter graue ⁊ leue apud eos erunt relatiua: ⁊ nihil erit graue ſimpliciter niſi ponerent denſitatē ⁊ ſubtilitatē eſſe ſubſtantias: ⁊ ponerēt grauitatē ⁊ leuitatē eſſe accidētia: ſed ponere denſitatem ⁊ ſubtilitatē ſub ipſa ſubſtantia impoſſibile eſt: ⁊ cum hoc ponere grauitatē ⁊ leuitatē ſub accidente.

Nos autem dicimus primū determinantes de quo maxime dubitant quidaʒ: propter quid hec quidē ſurſum ferunt: hec autē deoꝛſum coꝛpoꝛum ſemper ſm naturā: hec autem ſurſum ⁊ deoꝛſum. poſt hec autem de graui ⁊ leui ⁊ accidentibus circa hec paſſionibꝰ: propter quā cauſam vnūquodqʒ ſit.

Iſti ergo ſunt ſermones antiquoꝛū de graui ⁊ leui: ⁊ ſm hos modos. modo autē volumus narrare de leui ⁊ graui ⁊ diſtinguere pfecte ⁊ ſufficienter: ſed volumus ante perſcrutari de queſtione quoꝛūdam dicentiū quare quedā coꝛpoꝛa mouentur ad ſuperius ⁊ quedam ad inferius naturaliter: ⁊ quedā ſuperius ⁊ inferius inſimul poſtea autē dicemus de graui ⁊ leui ⁊ determinabimus ea ⁊ paſſiones accidētes eis: ⁊ qua de cauſa fuit vtrūqʒ eoꝛum.

21 Qum. d. opiniones antiquoꝛū ⁊ deſtruxit omnes: fecit rememoꝛationē: ⁊. d. iſti vo ſunt ſermones ⁊c. D. d. volumus autē modo nos ⁊c. i. ⁊ qum iam declarata ſūt impoſſibilia cōtingentia opinioni illoꝛū in graui ⁊ leui: volumꝰ narrare de natura eoꝛū perfecte. i. ut ſermo noſter ſit ſufficiens vel cōueniens omnibus modis grauis ⁊ leuis: ⁊ omnibus ſenſibus cōtingentibus graui ⁊ leui ſimplici ⁊ cōpoſito: quoniā hoc perfecto verificabunt cauſe quas diximus ⁊ quia principiū ꝯtēplationis in hoc eſt cōſiderare in cauſis actionū prouenientiū ab his duabus naturis. ſ. motus ad ſuperius ⁊ motus ad inferius. D. autē ⁊ volumus etiā perſcrutari ⁊c. i. ſed viſum eſt nobis principiū perſcrutationis. de hoc eſt perſcrutari primo: quare quedā coꝝ coꝛpoꝛum mouent ad ſuperius ſimpliciter motu naturali: ut ignis: ⁊ quedā mouent ad inferius ſimpliciter ⁊ naturalr̄ ut terra: ⁊ quedam ad vtrāqʒ partē non ſimpliciter: ut aq̄ aer. ⁊ hoc qđ. d. manifeſtum eſt: quoniā ſi aliquis ſciuerit quare quedam coꝛpoꝛa mouent ad ſuperius: ⁊ quedā ad

inferius: ⁊ quedã ad vtrãq; ex ſuis cauſis vniuerſalibus: inducetur ex hoc illi via ad cognoſcendũ cauſas facientes iſtos motus: ⁊ quia manifeſtũ eſt per ſe ꝙ grauitas ⁊ leuitas ſunt cauſe agẽtes iſtos motus: manifeſtũ eſt ꝙ qum aliquis ſciuerit naturas quibus fiunt iſti motus ſciet naturã grauis ⁊ leuis ſimpliciť ⁊ ſm cõparationẽ: ⁊ ideo.d. poſt. deinde dicemus hoc de graui ⁊ leui.i. deinde poſt hoc dicemus quid eſt graue ⁊ leue: ⁊ dabimus cauſam paſſionũ exiſtentiũ in eis: ⁊ narrabimus qua de cauſa habent talẽ naturã: ⁊.d. hoc: quia ex iſtis reb' poteſt prouenire rei cognitio perfecta.

Deferri quidẽ igitur in eum qui ipſius locuz vnũquodq; ſimiliter exiſtimandũ: quẽadmodũ ⁊ circa alias generationes ⁊ tranſmutationes. Quoniã enim ſunt tres motus: hic enim ſm magnitudinem: hic autẽ ſm ſpeciẽ: hic autẽ ſm locum: vnũquodq; horũ tranſmutationẽ factã videmus ex cõtrarijs ad cõtraria ⁊ intermedia: ⁊ non ĩ cõtingens a cõtingente: ſed ut alterabile ⁊ augmẽtabile alterũ ſic ⁊ alteratiuũ ⁊ augmentatiuũ. Eodem autẽ modo exiſtimandũ ⁊ qđ ſm locum mobile ⁊ motiuũ nõ cõtingens cõtingentis. Si igitur ad ſurſum ⁊ deorſum motiuũ quidem qđ grauis factiuũ ⁊ leuis factiuũ. Mobile autem qđ potentia graue ⁊ leue: in eum autẽ qui ſuiipſius locũ ferri vnũquodq;: ⁊ ad ſui ipſius ſpeciem eſt ferri: ⁊ ſic magis vtiq; quis exiſtimabit qđ dicebant antiqui: ꝙ ſimile fertur ad ſimile hoc enim nõ accidit ſemper. nõ enim ſiquis trãſponat terrã vbi nũc luna fereť partiũ vnaqueq; ad ipſam: ſed vbi quidẽ ⁊ nunc. Totaliter quidẽ igitur ſimilibus ⁊ differentibus ab eodem motu neceſſe hoc accidere: itaq; niſi natum eſt vna aliqua ferri particula ⁊ totum.

Dicamus igitur ꝙ cauſa motus quorundam elementoꝝ ad ſuperius ⁊ quorundã ad inferius eſt locus: quoniã vnũquodq; eorũ mouetur ad corpus ſibi conueniẽs: ⁊ verificatio huius eſt ꝙ oportet intelligere ꝙ motus elementorũ ſunt ſimiles ceteris alterationibus ⁊ generationibus. qum enim motus ſit triplex: aut in magnitudine ⁊ longitudine: aut ĩ forma: aut in loco: videmus ꝙ quodlibet iſtorũ motuũ tranſfertur a cõtrario in contrariũ: ⁊ ad ea que ſunt in hoc: ⁊ qum non transfert motus ad quẽlibet motũ. Et ſimiliť res mota nõ moueť quolibet motu: ſed ſicut alteratum aliud eſt ab eo quod creſcit: ſic alterãs aliud eſt ab eo qđ augmentat. Scđm igiť hunc modũ debemus intelligere rem motã ⁊ motorẽ motu locali.ſ. ꝙ non quodlibet motũ ſm locũ mouet qđlibet motũ. ⁊ qũ ita ſit ⁊ ſuperi' ⁊ inferi' ſũt entia: ⁊ motor ad iſta duo loca eſt illud quod aggrauat ⁊ eleuat: ⁊ res mota ẽ illud qđ eſt graue in potentia aut leue in potẽtia. Neceſſariũ eſt vt motus cuiuſlibet elementorũ ad ſuũ locũ ſit motus ad ſuã formã. Scđm igiť hunc modũ oportet querentẽ ſcire ſermonẽ antiquorũ dicẽtiũ: ꝙ ſimile mouetur ad ſuũ ſimile: nõ ſicut putauerũt quidam ꝙ terra moueť ad terrã. Hoc enim impoſſibile eſt neceſſario: quoniã ſi aliquis trãſferret terram ⁊ poneret eam in loco lune: tunc quelibet pars eius nõ moueret ad ipſum: ſed ad locum in quo modo exiſtit: ⁊ ſimiliter accidit omnibus rebus cõſimilibus que eodem motu mouẽtur: dico ꝙ pars mouetur ad locum ad quẽ totum mouetur.

22 Vult in hoc loco perſcrutari de cauſe finali ꝑpter quã horũ corporũ quedã moueť ad ſuperius: ⁊ quedã ad inferius: ⁊ quedã inter ea: ⁊.d. ⁊ dicamus ꝙ cauſa motus ⁊c̃ ⁊ intelligenda eſt hec cauſa: cauſa finalis ⁊ cõpleta: ꝑfectiones autẽ ſunt vniuſ modi fines generatiõis ⁊ alterius modi forme generatorũ: ⁊ ſic intelligenduz eſt de hoc loco.ſ. ipſum eſſe finẽ propriũ motus ſibi inquantũ ẽ ꝑfectio moti nõ inquantũ eſt actio cõplementi que eſt forma. finis.n. diciť iſtis duobus modis.ſ. de forma ⁊ actione forme: ſed actio eſt finis forme: ⁊ forma eſt finis generationis. q. igiť d. prima cauſa motuũ elementorũ hec ad ſuperius: ⁊ hec ad inferius eſt: ꝙ qđlibet eorũ querit ſuã ꝑfectionẽ vltimã propriã que eſt locus.ſ. ſuperficies corporis cõtinẽtis. ⁊ qꝛ loca ſunt cõtraria: neceſſe eſt vt motus ſint cõtrarij. D.d. quodlibet eni eorũ moueť ad corpus ſibi cõueniens.i. ⁊ idẽ fuit locus cauſa motuũ iſtorũ elementoꝝ: quia vltimũ corporis qđ eſt locus vniuſcuiuſq; eorũ eſt cõueniens ⁊ ſimile ei qđ moueť ad ipſum.i. ꝙ ſuperficies etheris eſt ſimilis ſuperficiei ignis: ⁊ ꝙ ſuperficies ignis eſt ſimilis ſuperficiei aeris: ⁊ ſupficies aeris ſimilis cũ aqua: ⁊ aque cũ terra. D.d. ⁊ verificatio huius ⁊c̃.i. ⁊ hoc credendũ eſt ꝙ iſte mot' debet eſſe ſicut motus alterationis: ⁊ trãſmutatio que dicitur generatio. D. declarauit vnde hoc credendũ eſt: ⁊.d. quoniã motus ſũt tres. ⁊ qum intẽdit per motũ qui eſt in magnitudine motũ augmẽtationis ⁊ diminutiõis: ⁊ p illũ qui eſt in forma motũ alterationis. motus eni generatiõis qui eſt in rei veritate in forma nõ eſt motus: ut declaratũ eſt in quinto phyſicoꝝ: ſed tñ tranſmutatio. D.d. videm' ꝙ qđlibet iſtorũ motuũ eſt ex contrario ad cõtrariũ ⁊c̃.i. quoniã qum motus ſunt tres: ⁊ videmus ꝙ qđlibet eorũ transfert ex cõtrario ad cõtrariũ terminatũ: aut ad ea que ſunt vt cõtraria: ⁊ ſimul videmus ꝙ omne tranſmutabile nõ tranſmutať quacũq; trãſmutatione: ſed oĩs trãſmutatio habet trãſmutabile ⁊ tranſmutans propriũ. V.g. quia quemadmodũ alteratio differt ab augmẽto: ſic alterabile ab augmẽtabili: ⁊ alterãs ab augmẽtante. D.d. ⁊ ſm hũc modũ oportet nos diſtinguere ⁊c̃. Et hec eſt reſponſio ſũme ꝑdicte: ⁊ eſt. q. eius cõtingens. ⁊ qum.d. ⁊ qum motus ſunt tres: ⁊ quilibet eorũ ſit ad finẽ terminatũ ⁊ a motore terminato: ſic opinandũ eſt de loco.ſ. ꝙ ea que moueť in eo: moueť ad loca terminata: ita ꝙ ſũt fines: ⁊ iſte ſermo poteſt accipi quaſi inductio: ⁊ põt eſſe iudiciũ vniuerſale ſine cõſideratiõe motuũ elementorũ: ⁊ tunc ſyllogiſm' cõponiť ſic: tranſlatio elementorũ de loco ad locũ eſt motus ⁊ omnis motus eſt a cõtrario terminato ad cõtrariũ terminatũ qđ eſt ꝑfectio illi: elemẽta ꝰ trãſferunť ex cõtrario ad cõtrariũ in vbi: ꝙ ſm ꝙ illa ad que transferunť ſũt ꝑfectiores eis: ſed ſi manifeſtũ eſt p ſe ꝙ elementa ſũt talia: ſyllogiſmus tunc erit ocioſus: ⁊ ſi hoc fuerit latenn' in elemẽtis ꝙ in alijs motibus: tũc ſyllogiſmus habet locũ: ſed ẽ latẽtia duobus modis: latẽtia que indiget ſyllogiſmo ⁊ que indiget exẽplo: aut inductione cuiuſlibet modi videť latẽtia motus elementorũ eſſe: ⁊ ideo antiqui nõ querebãt de alteratione quare colores tranſmutanť de cõtrario ad cõtrarium: ⁊ querebãt hoc de motibus elementorũ. ⁊ quia hoc occultũ eſt de elemẽtis: reprehẽdit Ariſ. Themiſti' dicendo ꝙ qui reſpondet taliť in his motibus nullã cauſam reddit. qui eni dixerit reſpondẽdo huic qõni quare homo vadit ad ſanitatẽ: quia habet naturã eundi ad ſanitatẽ ⁊ ꝙ ſanitas eſt ꝑfectio eius. ⁊ qđ eſt ſanũ in potẽtia nullam cauſam dabit ꝓpriã niſi dicat ꝙ natura eſt cauſa in hoc: aut ſibi ſimilia de cauſis agentibus ſanitatẽ: ⁊ hoc qđ.d. verum in cõpoſitis nõ ſimplicibus. ſanitas enim in hoĩe fit ex pluribus vna cauſa: motus autẽ in ſimplicibus non habet tñ niſi vnã cauſam ⁊ ſimplicẽ. ⁊ qum declarauit ꝙ natura locorũ ẽ cã diuerſitatis iſtorũ motuũ inquãtũ ſũt

fines ⁊ ſimiles: incepit declarare ea loca.ſ. eſſe fines ſm ꝑfectionem ⁊ formã: ⁊ hoc propriũ eſt eis inter omnia mobilia in loco: ⁊.d. ⁊ qum ita ſit: ⁊ ſunt ſuperius ⁊ inferius entia ⁊c̃.i. ⁊ qũ illa loco exiſtant ⁊ mota in eis ſũt graue ⁊ leue.ſ. in principio generatiõis: ⁊ motus eſt illud qḋ eſt in graui ⁊ leui in potẽtia ut eſt declaratũ ĩ octauo phyſicoꝝ: manifeſtũ ẽ ꝙ illud qḋ mouet ad ſuũ locũ: nõ mouet niſi ſm ꝙ aliqḋ mouet ad ſuã formã: qḋ igit mouet ad formã eſt illud qḋ eſt in potẽtia forma. hec autẽ elemẽta nõ differunt motu locali ab alijs motibus ĩ loco: niſi quia illa mota ſunt illa que ĩ actu ſunt ea quibus attribuunt motus. in iſtis aũt motũ eſt in loco illud qḋ eſt ĩ potẽtia illud cui attribuit motus. U.g. ꝙ aĩal qḋ mouet ĩ loco eſt illud qḋ eſt animal in actu: ⁊ ideo dicit in iſtis q̃ mouent ꝑ ſe eſſentialiter. qḋ autẽ ex elemẽtis mouet in loco eſt illud qḋ eſt in potẽtia illud elementũ.ſ. qḋ ponit ad iſtũ motũ eſt ĩ materia moti. U.g. ꝙ potẽtia ad motũ ſuperius in materia ẽ ex quo generat illud qḋ mouet ad ſuperius: ⁊ qum ita ſit: illud qḋ mouet hoc motu eſſentialit eſt illud ĩ quo ẽ ignis in potẽtia. ſimilit enim eſt de motu ĩ iſtis rebus ſicut de accidentibus inſepabilib' a forma que exiſtũt in re ab agentib' ſtatim cũ forma. ideoq3 qum aliq̃ pars olei fiet ignis ab alio igne: vt Alfarabius.d. ſtatim qum forma ignea ꝑuenerit: acquiret de motu locali ſm ꝙ acquiret de alijs accidẽtibus: ⁊ qum cõpleta fuerint alia accidẽtia: cõplebitur motus ĩ loco niſi aliqḋ impediat a motu: tunc igit accidet illi parti ignis ut potẽtia ad motũ in eo ad ſuperius ſit in eo qḋ eſt ignis in actu. ⁊ quia hec potẽtia ẽ accidẽs ei ꝯtingens: qum remouebit impediẽs: ꝯtinget vt motus ſuus in loco ſit accidẽs: talit autẽ ignis ⁊ lapis mouebũt ſe accidẽtaliter: ⁊ eſt dicere ꝙ aliqḋ mouet ſe accidẽtalit.i. ꝙ nõ mouet ſe niſi ꝑpter motionẽ ſuã ĩ mediũ qḋ defert ipſum vt gubernator nauia mouet etiã: qum ipſe moueat nauem. ⁊ cauſa in hoc eſt: quia motor ⁊ motũ ĩ lapide ⁊ igne ⁊ alijs ſimplicibus nõ diſtinguunt in actu ab inuicẽ: ſicut diſtinguunt in animalib': ſed motor ⁊ motũ idẽ ſũt in ſubiecto ⁊ tamẽ differũt ſm modũ. grauitas enĩ in lapide ẽ motor ſm ꝙ eſt forma tñ: ⁊ ipſa eſt mota inquantũ eſt ꝑma mã. ⁊ cauſa ĩ hoc eſt: quia ꝑma materia nõ eſt ens in actu: lapis autẽ cõponit ex grauitate ⁊ prima materia ecõuerſo ĩ animalib' que cõponunt ex corpore ⁊ anima: ⁊ quia motor ⁊ motũ eſſentialit ſunt relatiua: neceſſe eſt vt ſint duo ſm poſitionẽ: ⁊ quia motor ⁊ motũ in lapide idẽ ſunt ſm poſitionẽ: ⁊ duo ſm modum: neceſſe eſt vt non ſint relatiua niſi accidentaliter: ⁊ quia motor eſſentialiter in eis ſit generans ⁊ motũ generatũ: ⁊ ideo ſi auferemus mediũ in iſtis ita ꝙ vacuum eſſet: nõ eſſet poſſibile in eis ut mouerentur ecõtrario illi qḋ putat a quibuſdã.ſ. ꝙ citius moueretur in vacuo: quia aſſimilauerũt ea eis que ꝑ ſe mouent eſſentialit.ſ. animalibus. ⁊ iam declarauimus in expoſitione quarti phyſicoꝝ: ſi aliquis dixerit ꝙ intẽtio Ariſ. in ſeptimo phyſicoꝝ: qum declarauit ꝙ omñe motũ habet motorem fuit de elemẽtis que mouent ꝑ ſe: ex quo neceſſe eſt vt lapis apud ipſum ſit ex rebus que per ſe mouent eſſentialiter: dicemus reſpondẽdo ꝙ Ariſ. nõ intendebat ꝑ illũ ſermonẽ quẽ ſcripſit in ſeptimo phyſicorum niſi declarare ꝙ nihil mouet ſe.ſ. ita ꝙ motor ſit idem cũ moto ⁊ eodem modo: ⁊ ideo poſuit ꝙ quicqḋ quieſcit ꝑ quietẽ alteri' neceſſe eſt vt motor eius nõ ſit niſi ab altero.i. neceſſe eſt vt motor in eo differat eſſentialiter ⁊ diffinitione a moto: lz non differat in ſubiecto. D. poſt hoc declarauit in figura: ꝙ illud qḋ cõponit ex motore ⁊ moto diuerſis in ſubſtantia eſt illud de quo dicit ipſũ eſſe motũ per ſe eſſentialiter ⁊ per omnia iſta nõ intendit niſi ad cõtradicendũ platoni in eo qḋ opinabat ꝙ quedã entiũ mouent ſe ita ꝙ motor in eis eſt idẽ cum moto ſm ſubſtantiã. lapis autẽ ẽ vnum

eorum que exiſtimant eſſe talia. iſte autẽ ſermo magis eſt inconueniens phyſicis: ſed propter cõmunicationẽ dicimus hic. reuertamur igitur ⁊ dicamus ꝙ qũ declarauit ꝙ elementa mouent ad ſua loca ſm ꝙ generabile mouetur ad formam qua perficit. ⁊ poteſt aliquis dicere ꝙ iſti motus non intendũt loca ſm ꝙ ſunt loca: ſed totum corpus cui' motum eſt pars. U.g. ꝙ motus lapidis nõ eſt ad medium ſed ad terrã. ⁊ ideo.d. ſm igit hunc modũ oportet querentem ſcire ⁊c̃.i. ꝙ qum nos dicemus ꝙ pars terre mouetur ad inferius ſm ꝙ ſimile mouetur ad ſuũ ſimile: intelligendum eſt ad locũ non ad totã terrã: ⁊ ideo.d. poſt: nõ ſicut putant ꝙ terra mouetur ad terrã. D. incepit declarare ꝙ iſte ſermo eſt impoſſibilis: ⁊.d. quoniã ſi aliquis transferret terram ⁊c̃.i. ꝙ ſi partes elementoꝝ mouent ad ſuũ vniuerſum ſicut ſimile ad ſimile: tunc partes moueant ad totum vbicunq3 eſſet totũ: adeo ꝙ ſi terra eſſet in cõcauo orbis lune: tunc lapides mouerent ad ipſum: ⁊ ſic nihil eſſet ſuperius aut inferius aut mediũ: neq3 corpora mouerent ad medium naturaliter ⁊ a medio ⁊ circa mediũ: qḋ ẽ impoſſibile ut predictũ eſt. D.d. ſed ad locũ ĩ quo modo exiſtit.i. ꝙ ſi terra eſt loco lune: tunc partes eius mouerentur ad ipſum: ſed ad locum inferius. D.d. ⁊ ſimilit accidit ⁊c̃. intendit per iſta quatuor corpora.

Quoniã autẽ locus eſt continentis terminus continẽt autẽ omnia que mouentur ſurſum ⁊ deorſum extremũq3 ⁊ mediũ. Hoc autem modo quedam ſit ſpecies contenti ĩ eum qui ipſius locum ferri ad ſimile eſt ferri. Que enim deinceps ſimilia ſunt inuicẽ: puta aqua aeri: ⁊ aer igni. ecõuerſo autẽ dicere medijs eſt extremis aut nõ: puta aerem quidem aque: aqua aũt terre. Semper enim quod ſuperius ad id qḋ ſub ipſo: vt ſpecies ad materiã ſic ſe habent ad inuicem.

Dicamus etiam ꝙ locus qum ſit orizon rei cõtinentis res que mouẽtur ad ſuperius: ⁊ que ad inferius vltimum ⁊ medium: neceſſarium eſt vt ſit in aliqua parte vltimum ⁊ medium forma rei que cõſeruat: ⁊ ſi ita ſit: neceſſario corpus quod mouetur ad ſuum locum: non mouetur niſi ad ſuum ſimile. Corpora ṽo que ſunt inter illa loca aſſimilantur ad inuicem: dico ꝙ aqua aeri: ⁊ aer igni: ⁊ ſimiliter a ſuperiori ad inferius. Dico ꝙ aer aque: ⁊ aqua terre: duo autem extrema nõ aſſimilantur ad inuicem.ſ. ignis ⁊ terra: ſed differunt ſicut forma ⁊ materia: ⁊ ſimiliter omnium corporum ſemper ſuperior differt ab inferiori ſicut materia ⁊ forma differunt.

23 Qum declarauit ꝙ cauſa quare hec elementa mouent ad ſua loca: non eſt niſi quia generatũ mouet ad ſuã formam propriã: quoniã ea que mouent naturaliter ad ſua loca ſunt ea que ſunt in potentia ea que appropriant illis locis: ⁊ modo vult declarare hoc idem alio modo: ⁊.d. qum locus ſit orizon rei quam cõtinet: ⁊ intendit per orizon finem: ⁊ per ea que mouent ad ſuperius: ⁊ ea que mouentur ad inferius: intendit ea que mouent ſimpliciter: ⁊ d. hoc conſeruando ſe de locis mediorum: ⁊ intendit per vltimum finem orbis: ⁊ per medium finẽ aque: ⁊.q.d. ꝙ locus qum ſit rebus que ad ſuperius mouentur finis qui eſt vltimum totius: ⁊ rebus que ad inferius mouentur ſit finis qui eſt medium totius: ⁊ finis qui continet rem: extrinſecus ſimilis eſt forme. forma enim eſt finis rei habẽtis formam: ⁊ in hoc tñ differunt: quia hoc ſeparatur: hoc autem non. ⁊ qum ita ſit: neceſſe eſt ut finis vltimus mundi ſit quaſi forma corpori: ⁊ quod mouetur ad ſuperius: ⁊ finis quod eſt medium ſit quaſi forma corpori quod mouetur ad inferius: ⁊ hoc intendebat qum dixit

neceſſario erit in aliqua parte ⁊c̃. ⁊ intēdit ꝑ aliquā partē
ſuperius ſimpliciter ⁊ inferius ſimpliciter: quoniā vltimū
mundi ⁊ ſuū mediū ſunt quaſi loca ⁊ ſimilia forme: ⁊ qḋ
mouetur ad ſuperius ſimpliciter ⁊ ad inferius ſimpliciter
⁊ intendebat declarare per hunc modū ꝙ elementa mo-
uentur ad ſua loca quantū res mouent̃ ad ſuas formas.
quum locus ſit eis ſimilis forme que acquirit̃ quū forma ac-
quirit̃ niſi aliquis impediat: in ꝑcedenti demōſtratione de
claratū fuit ꝙ locus his corporibus eſt ſimilis forme hoc
modo. ſ. ꝙ illud qḋ mouet̃ ad illa loca eſt illud qḋ eſt gra
ue aut leue in potētia nō illud qḋ eſt in actu graue aut le-
ue niſi accidētalit̃. in hac autē demonſtratione declarauit
illud ex hoc ꝙ locus cōicat forme in genere. vtrūq; enī eſt
finis cōtinens: ſed illa eſt finis diſtincta: locus autē eſt finis
diſtinctus. ⁊ intēdebat declarare ꝙ locus eſt valde ſimilis
forme in his corporibus. forma enī eſt finis: ⁊ illud ꝑ qḋ
ſic ſignificat̃ vel finit̃ per eam eſt in potētia nō in actu: ⁊ hͣ
duo inueniunt̃ in loco horū corporū: ⁊ ideo neceſſe eſt vt
motus iſtorū corporū ad ſua loco ſit ex genere motuū re-
rum ad ſuas formas: ⁊ quaſi he due declarationes cōgre-
gate reducte ſunt ad vnā. ſ. ꝙ ſimilitudo cōpleta inter lo-
cum ⁊ formā nō apparet niſi ex his duobus: ⁊ nō tm̄ ma-
nifeſtat̃ ex diffinitione loci ꝙ in iſtis rebus eſt ſimilis for-
me ſm ꝙ eſt ꝯtinens: ſed etiā illud qḋ cōtinet vnūquodq;
iſtorū elementorū eſt locus. vltimū igit̃ concauū lune ē lo
cus ignis: ⁊ hoc vocant vltimū: ⁊ vltimū concaui ignis eſt
locus aeris: ⁊ aeris aque: ⁊ aque terre: ⁊ iſtū locū vocauit
mediū. ⁊ quum declarauit ꝙ hec corpora mouent̃ ad ſua
loca ſm ꝙ res mouet̃ ad ſuā formā: demonſtrauit ꝙ ex hͣ
ſequit̃ ꝙ ſimile ad q̄d res mouet̃ eſt vltimū corporis cōti-
nentis non totū illius rei: quoniā cū predicto ſermone no
tificauit ꝙ nō eſt intelligendū hoc de ſimili illud totū illi⁹
rei que mouet̃: ſed ſimile ad q̄d eſt motus ī his corporib⁹
eſt locus: oſtēdit quō locus eſt ſimilis. ſ. ꝙ eſt vltimū cor-
poris: ⁊ ideo fingētes locū eſſe vacuū nō poſſunt dicere lo
cum eſſe ſimilē: ⁊. d. ⁊ ſi ita ſit: neceſſariū eſt vt corpus qḋ
mouet̃ ⁊c̃. i. ſi igit̃ locus ſit vltimū corporis ꝯtinētis: ⁊ cor-
pora ꝯtinentia vnūquodq; iſtorū corporū ſunt diuerſe na
ture: manifeſtū eſt ꝙ vnūq̄dq; illorū nō propter mouet̃ ad
continentē circūferentiā: niſi quia illa circūferētia eſt ſimil̃
eis: igit̃ ignis nō mouet̃ ad finē concaui lune niſi quia eſt ſi
mile igni: ⁊ ſimilit̃ terra nō mouet̃ ad finē aque niſi propt̃
hoc: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ſicut hoc exiſtit in duobus corpori-
bus que ſunt extrema: ſic oportet eſſe in medijs. ignis aūt
aſſimilat̃ aeri: ⁊ aer aque: ⁊ ideo. d. corpora v̾o ſūt ⁊c̃. D. o
⁊ ſimilit̃ erūt quum accepe rimus ex ſuperiori ad inferius. i.
quia bene poſſumus incipere ex inferiori ad ſuperi⁹: ⁊ di-
cere ꝙ terra aſſimilet̃ aque: ⁊ aqua aeri: ⁊ aer igni: ⁊ ignis
etheri aut ecōtrario. ſ. ꝙ ether aſſimilat̃ igni: ⁊ ignis aeri:
⁊ aer aque: ⁊ aqua terre. ⁊ intēdit ꝑ cōſimilia hec. ea que
conueniunt in vna qualitate differūt ⁊ in alia. V. g. ꝙ aer
aſſimilat̃ igni: quia cōuenit in calore: lꝫ cōtradicat ipſi ī hu
miditate: ⁊ ſic de alijs: ⁊ iō. d. extrema v̾o. ſ. tra ⁊ ignis ⁊c̃.
. i. quia hec duo corpora in ſūmo ſunt ꝯtinentie remotiōis
q̄uis cōueniant vna qualitate. ſ. ſiccitate: ⁊ cōtradicūt ſibi
in alia. ⁊ ſimilit̃ illa que differūt etiā in duabus qualitati-
bus in quibus ꝯſtant: ut ignis ab aqua calidi ⁊ ſicci: ⁊ aer
⁊ terra calidi ⁊ humidi: habent etiā hāc diuerſitatē que ē
inter materiā ⁊ formā: quia vnū eorū cōtinet alterū. ⁊ qū
d. ꝙ quedā elementorū iſtorū vicina. ſ. vltima in loco aſſi
milant̃ ad inuicem: ⁊ quedā nō: ⁊ omnia cōueniūt ī diuer-
ſitate hac. ſ. diuerſitate terre que eſt inter materiā ⁊ formā
⁊ quum iam declaratū eſt ꝙ cōtinens eſt ſimile forme ⁊ cō-
tentum materie. hec enī diuerſitas ſimilit̃ accipit̃ vel repe
ritur in vicinis ⁊ in nō vicinis. V. g. quia ignis ē quaſi for-
ma aeris: ⁊ aer quaſi forma aque: oportet vt ignis ſit q̄ſi
forma aque: ⁊ aqua materia ignis: quia ē materia ſue ma
terie que eſt aer: ⁊ dignius ē vt materia hoc habeat: quia
eſt materia materie ſue materie: ⁊ ideo. d. in eis que diffe-
runt quaſi materia ⁊ forma: ⁊ ſimilit̃ in alijs corporibus.
⁊ nō eſt intelligendū ex hac ſimilitudine ꝙ contentū mo-
ueatur ſemper ad cōtinens: ſed quum cōtinens illud in quo
fuerit in loco naturali: neq; etiā quodlibet contentū mo-
uebitur ad cōtinens quodlibet: ſed ad cōtinens vicinū cum
quo cōuenit in altera duarū qualitatū.

Querere autē propter quid fertur ignis ſurſū
⁊ terra deorſum idē eſt: ⁊ propter quid ſanabile
ſi moueatur ⁊ tranſmutet̃ ſm ꝙ ſanabile in ſani-
tatem venit: ſed non in albedinē. Similiter autē
⁊ omnia alia alterabilia. Sed adhuc ⁊ augmen
tabile quum mutet̃ ſm ꝙ augmentabile nō in ſa-
nitatem venit: ſed in magnitudinis exceſſum. Si
militer autē ⁊ horū vnūquodq;: hoc quidem in
quali: hoc autē in quanto tranſmutat̃: ⁊ in loco:
que quidē leuia ſurſum: que autē grauia deorſū:
niſi quia hoc quidē in ſeipſis vident̃ habere prin
cipium tranſmutationis. Dico autē graue ⁊ leue
hoc autem non: ſed ab extra: puta ſanabile ⁊ au
gmentabile: quāuis quādoq; ⁊ hoc ex ipſis trāſ
mutare: ⁊ paruo facto in his que extra motum.
Hoc quidē in ſanitatē venit: hoc autē in augmē
tum: ⁊ quoniā idē qḋ ſanabile ⁊ qḋ languoris ſu
ſceptiuum: ſiquidē mouet̃ ſm ꝙ ſanabile in ſa-
nitatem fertur. Si autem ſm ꝙ infirmitatis ſuſce
ptiuum ad infirmitatē. Magis autē graue ⁊ le-
ue horū in ſeipſis habere vident̃ principiū: pro-
pter ꝓpinquiſſimā ſubſtantie eſſe horū materiā.
Signum autē quia latio abſolutorū eſt: ⁊ gene-
ratio ē vltimus motuū: quare primus vtiq; erit
⁊ ſm ſubſtantiā hic motus.

Qui igitur queſiuerit quare ignis mouebit̃ ad
ſuperius: ⁊ quare terra mouebit̃ ad inferi⁹: ſimi-
lis eſt querēti quare ſanabile mouet̃ ⁊ alterat̃ ad
ſanitatē nō in albedinē. Nos v̾o dicamus ꝙ oīa
alterabilia alterant̃ ad illud quod ꝯuenit eis nō
ad aliud: ut augibile quod nō alterat̃ ad ſanita-
tem: ſed ad magnitudinē ⁊ longitudinē. Et ſimi-
liter aliorū quedā alterant̃ ſm quantitatē: ⁊ que-
dam ſm qualitatem: ⁊ quedam ad locum̃. Eo-
rum v̾o que alterantur ſm locum: quod eſt leue
transfertur ſuperius ⁊ graue inferius: ſed eorum
que diximus: quedam habēt principiū tranſmu
tationis ex ſe interius: ut graue ⁊ leue: ⁊ quedam
ab extrinſeco: ut ſanabile ⁊ augmentabile: ⁊ ſm
hoc fortaſſis tranſmutabunt̃ ⁊ alterabunt̃ ex ſe
cum paruo motu extrinſeco: ita ꝙ vnum eorum
veniet ad ſanitatem ⁊ alterum ad crementū ⁊ au
gmentum: ⁊ idem recipit ſanitatem ⁊ idem infir-
mitatem: quoniā ſi moueretur ſicut ſanum: ⁊ ſi ſi-
cut infirmum transferet̃ ad infirmitatē. In graui
autem ⁊ leui magis manifeſtabit̃ principiū mo-
tus q̄ꝫ in alijs: quia materia eorum eſt valde pro
pinqua ſuis ſubiectis: ⁊ ſignum eius eſt motus
. ſ. motus eorum: quia motus eſt rerum exiſten-
tium per ſe: ⁊ eſt in generato vltimus motuum:
⁊ quum ita ſit neceſſe eſt ut iſte motus. ſ. grauis ⁊
leuis ſit primus in ſubſtantia: dico ꝙ propinqui-
or eſt ſubſtantie elementorū alijs qualitatibus.

24 Quia primo incepit querere cauſam propter quā hoc
elementorū mouet̃ ad ſuperius ⁊ hoc ad inferius: ⁊ dixit
reſpondendo: quia ita eſt de hoc motu ſicut de alijs moti
bus. ſ. ꝙ hec mouentur ad ſui ꝑfectionem ſm vbi ad que

mouentur:ſicut ea que mouenť ſm q̃litatẽ pficiunť p qua
litates ad quas mouenť: ⁊ ea que mouenť ſm quantitatẽ
perfic unť p menſurã ad quã mouenť: ⁊ ſimilr ea q̃ tranſ
mutanť ad ſubſtantias:tranſmutanť vt pficianť p formas
ad quas tranſmutanť. ⁊ qum declarauit modũ ſimilitudi
nis que eſt inť pfectionẽ elementorũ in vbi: ⁊ pfectionem
tranſmutabiliũ i ſubſtãtia: vult etiã pficere ſermonẽ in h
declarãdo ea quibus hoc habet cõicationẽ cũ alijs tranſ-
mutationibus: ⁊ ea quibus differt ab eis: dicendo ꝙ iſta
tranſmutatio localis in iſtis corporib' cõicat cũ alijs tranſ
mutationibus: ꝙ eodẽmodo rñdendũ eſt querenti: quare
tranſmutata ſm locũ moueant ad cõtraria: ⁊ quare tranſ
mutata i ſubſtãtias mouenť ad formas cõtrarias: ⁊ quare
alterabilia ſimilr: ⁊ ſimilr de alijs: ⁊. d. qui autẽ queſierit
quare ignis ⁊c. i. nulla differẽtia eſt inť querentem quare
ignis moueť ad ſuperius ⁊ nõ ad inferius ⁊ terra econtra
rio: ⁊ inter querentẽ: quare ſanabile moueť ad ſanitatẽ ⁊
nõ ad egritudinẽ vel aliquã q̃litatẽ nõ oppoſitã illi. U. g.
ad albedinẽ: ⁊ exẽplificauit de albedine: quia magis videť
impoſſibile vt aliquid altereť ad qualitatẽ extra ſuã ſpe-
ciem q̃ ad qualitatẽ ſibi cõtrariã in ſpecie: qm̃ qum putať
ꝙ natura que recipit duo cõtraria eſt eadẽ: poſſibile ẽ hoc
vt putetur de natura faciẽte duo cõtraria aut recipiẽte ꝓ-
pinqua: quia materia: ⁊ nõ eſt ita in eis que ſunt alterius
generis: ⁊. d. ad albedinẽ ⁊ nõ ad egritudinẽ. D. d. nos aũt
dicamus ꝙ oĩs alterabilia ⁊c. i. ⁊ reſponſio cõmunis omi
bus iſtis eſt dicere ꝙ oĩa mouenť ad querendũ illud quod
cõuenit eis. ⁊ qum narrauit ꝙ cauſa motus corũ eſt querẽ
ſimile: ⁊ ꝙ cauſa diuerſitatis motuũ eſt diuerſitas ſimilis
dedit exemplũ de q̃tuor trãſmutationib': ⁊. d. vt augmen
tabile nõ alterať ad ſanitatẽ ⁊c. ⁊ intẽdit hic p alterationẽ
trãſmutationẽ. alteratio enim diciť cõiter ⁊ ꝓprie. i. vt au
gmentabile cuius trãſmutatio nõ eſt ad ſanitatẽ: qum ſa-
nitas nõ ſit finis augmentabilis. finis eni cõueniẽs augmẽ
tabili eſt mẽſura terminata in latitudine: longitudine ⁊ ꝓ
funditate. U. g. augmentũ hominis nõ eſt niſi ad menſu-
ram nãlem humanitatis: ſimiliter de alijs. D. d. ⁊ aliorꝫ ſi
militer quedã alteranť ſm q̃litatẽ. i. ⁊ ſicut diximus de au
gmentabili: ſimilr intelligendũ eſt in alijs trãſmutatiõib'.
D. d. corũ autẽ que alteranť ſm locũ ſi fuerit leue ⁊c. i. eo-
rum q̃ trãſmutanť ſm locũ ſi fuerit leue trãfferť ad ſupius
qd̓ eſt ei cõueniẽs: ⁊ ſi fuerit graue ad inferius qd̓ eſt etiã
cõueniẽs ei. ⁊ qum. d. modũ ſm quẽ cõicant iſte tres trãſ-
mutationes: incepit dicere modũ ſm quẽ motus elemen-
torũ in loco differt a ceteris motibus: ⁊. d. ſed eorũ que di
ximus ⁊c. i. ꝙ iſte trãſmutationes cõicant inquantũ tranſ-
mutanť ad ſimile: ⁊ differũt i eo ꝙ q̄dã trãſmutationis ꝑn
cipiũ habent qd̓ mouet ea ex intrinſeco: nõ ab extrinſeco:
vt graue ⁊ leue: ⁊ quedã habent principiũ trãſmutationis
ex extrinſeco: non intrinſeco: vt ſanabile eſt trãſmutabile
ad ſanitatẽ: ⁊ augmentabile ad quantitatẽ: ⁊ hoc qd̓. d. hꝫ
q̃nem i octauo phyſicorꝫ: declarauit ꝙ motor in graui ⁊
leui eẽntialiť eſt ab extrinſeco: ⁊ ẽ faciẽs ipſũ qd̓ nõ moueť
p ſe niſi accidentaliť: ⁊ etiã extimať ꝙ i plurib' ſpeciebus
ſanitatis principiũ motionis ẽ ab intrinſeco. ſ. in egritudi-
nibus q̃ ſananť p ſe ſine cã extrinſeca: ⁊. d. in libro perige-
neos ꝙ principiũ motus augmẽtati eſt i augmẽtabili. ⁊ di
camus nos ꝙ qũ intẽdit dicẽ differẽtiã inť ꝑncipia motiõis
in iſtis: nõ dicendũ ẽ ad diſtinguendũ inť ea: q̃a h eſt eſſen
tiale: qũ h ſemp inueniť i eis. manifeſtũ ẽ eni p ſe: q̃a faciẽs
motũ alterationis i re alterabili ẽ extra alterabile: ⁊ acci-
dit vt putať ꝙ alterabile alterať p ſe: qum i eo fuerit due
partes. ſ. po alteratiua ⁊ alterabil: vt accidit infirmo ſanã
ti p ſe. cor eni in eo alterat mẽbrũ egrotãs ad ſanitatẽ: mẽ
brũ aũt infirmũ ẽ alterabile: graue aũt ⁊ leue totũ tranſ-
mutať a toto ſm modũ q̃ dictus eſt i octauo ⁊ q̃ dicẽdus
erit h poſt. motor aũt ꝓpinquus i augmẽtabili q̃ eſt cib'
venit ab extrinſeco: motor autẽ remotus eſt i ipſo augmẽ
tabili. ſ. calor nãlis q̃ eſt i mẽbro augmẽtabili. ⁊ qum. d. ꝙ
principiũ alterans i reb' alterantib' eſt extrinſecũ. d. etiam
ꝙ q̃nqꝫ inueniť ſilitudo i iſtis ad illa: qm̃ q̃nqꝫ patiunť mul
tũ a paruo principio extrinſeco: ⁊. d. ⁊ ſm h fortaſſis ⁊c. ſ.
ꝙ q̃dã alteranť pluſ q̃ ꝑncipiũ alterãs ea ab extrinſeco
dat eis ita: ꝙ illud qd̓ fit ſupra illud qd̓ eſt ex motore ſicut
aſſimilanť eis q̃ mouenť p ſe. D. d. ⁊ illud recipit ſanitatẽ ⁊
egritudinẽ. i. ⁊ ſignũ ꝙ alteratio nõ ẽ ex ꝑncipio agẽti exi-
ſtẽte i alterabili ſicut ẽ in trãſmutabili ſm locũ eſt: q̃a põt
idẽ accipe ꝯria: ⁊ ꝯria nõ pñt accipe idẽ: ⁊ idẽ nõ põt facẽ
ꝯria. D. d. qm̃ ſi mouenť ſicut ſanus ⁊c. i. qm̃ qũ aliqd̓ ter
minorꝫ moueref a paruo ꝑncipio extrinſeco: trãffertur ad
finẽ. U. g. q̃a ſi aliq̃a moueref ad ſanitatẽ ꝑncipio extrinſe
co: moueref p ſe ad ſanitatẽ pfectã: ⁊ ſilr ſi aliqd ſm viã in
firmãdi ab aliq̃ infirmitate mouebiť p ſe ad firmitatẽ pfe
ctam. D. d. in graui aũt ⁊ leui magis manifeſtabiť. i. ꝙ alie
trãſmutationes q̃uis cõicent trãſmutationi i loco exiſtẽte
in elemẽtis i eo: ꝙ i q̃buſdã maior pa trãſmutatiõis ꝓue-
nit ex ipſo trãſmutabili nõ p naturã motoris: tñ h magis
manifeſtabiť i graui ⁊ leui. ſ. ꝙ ꝑncipiũ trãſmutatiõis i lo-
co ẽ in eis p ſe: ⁊ qũ. d. ꝙ alia trãſmutabilia cõicẽt trãſmu
tabilib' i loco. ſ. graui ⁊ leui: p h: q̃a ꝑncipiũ mot' aut ma
ior pa motuũ ẽ ex ſe nõ ex extrinſecis. D. qm̃ q̃uis ita ſit
tñ manifeſti' eſt h i motu grauis ⁊ leuis: ⁊. d. in graui aũt
⁊ leui magis manifeſtabiť ⁊c. D. dedit cãm i h: ⁊. d. q̃a ma
terie eorꝫ ſũt valde ꝓpinque ſuis ſubiectis. i. q̃a mã mot'
in graui ⁊ leui valde ẽ ꝓpinqua materie grauis ⁊ leuis: ⁊
ſic appropinquanť ſbe eorꝫ ꝯrio alijs accñtib' exñtib' in
ea. ⁊ ideo qũ acq̃riť aliq pa forme grauis aut leuis ſtati cũ
illa pte acq̃riť mot' ad ſuũ locũ: vbi niſi aliq̃d impediat ⁊
nõ ſũt ita accidẽtia remota a ſba eorꝫ: ⁊ iõ nõ indigẽt mo-
tore extrinſeco. U. g. vt albeſcãt aut nigreſcãt aut alie q̃li-
tates q̃rũ eẽ nõ ſeq̃ť forme nec̃io. D. d. ⁊ ſignũ ẽ mot' ea'
. ſ. motus eorꝫ. i. ⁊ ſignũ ꝙ mã iſti' motus ẽ ꝓpinq̃ ſubſtã-
tijs. i. formis iſtorꝫ motorꝫ ẽ modus mot' in loco q̃ inueniť
in alijs motis: qm̃ mot' eorꝫ differt a motu grauis aut le-
uis. D. dedit cãm i h: ⁊. d. ⁊ q̃a mot' i reb' ꝯſilib' vel ꝯſiſtẽ
tib' p ſe ⁊c. i. ꝙ mot' i loco ẽi gnãbilib' p' pfectionẽ: ⁊ i vl
timo trãſmutatiõne: in graui aũt ⁊ leui ẽ ꝑm' trãſmutatio
nũ. D. d. ⁊ ſi ita ſit nec̃io erit iſte mot' ⁊c. ſ. ꝙ iſte mot' ẽ ꝑ
cedẽs i eo q̃uis ſit poſterior gñatione: ⁊ alij motus ſint po
ſteriores i vtroqꝫ. ſ. in ſba ⁊ i tpe: ⁊ iõ nõ firmãt ꝯſequẽtia
formas cauſarꝫ ⁊ indigẽt i ſuo eẽ reb' extrinſecis ꝑter for-
mas i q̃bus ſũt exñtia. ſ. ꝙ eẽ eorꝫ nõ eſt i reb' trãſmutabi
lib' ꝯtigẽs formas eorꝫ. iſta aũt mota i loco differũt a mo
tis p ſe. ſ. aĩalib': q̃a motor i iſtis nõ differũt a moto niſi in
mõ: ⁊ ſũt idẽ i ſubiecto: ⁊ putať ꝙ motor ⁊ motũ i eis ſunt
idẽ: ⁊ ꝙ mouẽt ſe. in illis aũt motor differt a moto eẽ ⁊ dif
finitiõe: ⁊ ꝓpť h nõ hñt elemẽta h ꝓpriũ. ſ. ꝙ motus eorũ
nõ inueniunť poſteriores eorꝫ a formis ſm tp̃s ſicut de alijs
motib': ⁊ iõ errauit Johes ꝙ iuẽti ſũt mot' i ſba ſine potẽ
tia añcedẽti ſm tp̃s exñte i ſuis ſubſtãtijs: ⁊ dictũ fuit ei ꝙ
potẽtia ꝑcedẽs hoc motũ nõ eſt in moto niſi violẽte: ⁊ eſt
in ea re ex qua fit mota res. U. g. ꝙ potẽtia ad motũ ignis
in loco non eſt in igne: ſed in illo ex quo ignis fit: vt oleo
aut igne aut ligno.

Qum quidẽ igiť fiat ex aqua aer ⁊ ex graui le
ue venit in ſenſũ: ſimul aũt eſt leue ⁊ nõ amplius
fit: ſed ibi eſt. Manifeſtũ itaqꝫ ꝙ potẽtia ens in
actũ iens venit illuc ⁊ ad tantũ ⁊ tale: ⁊ vbi ende
lechia: ⁊ quãti ⁊ qualis: ⁊ vbi. Eadẽ aũt cauſa ⁊
cius qd̓ iam exiſtentia ⁊ entia terrã ⁊ ignem mo
ueri in ea que ipſorum loca nullo impediẽte: eo
enim nutrimentũ qum ꝓhibẽs ⁊ ſanabile qum

retinens nō ſic fertur cōfeſtim. Mouet aūt ⁊ qḋ a principio fecit ⁊ impedimentū remouens: aut vnde reſilijt: quemadmodū dictū eſt i primis ſermonibus in quibus determinauim⁹ ꝙ nihil horum ſeipſum mouet. Propter quā igitur cauſā fertur latorū vnūquodqꝫ ⁊ ferri in ſui ipſius locum quid eſt dictum eſt.

Reuertamur modo ⁊ dicamus ꝙ qum aqua tranſmutat̃ in aerem: tunc trāſmutabit̃ de grauitate ad leuitatē. Deinde mouetur ad ſuperius: ⁊ tunc dicet̃ ipſum eſſe leue in illo loco: nō quia fiet leue: ſed quia ē leue illic. Et ſi ita ſit: manifeſtū eſt ꝙ aqua fuit leuis in potentia: deinde tranſmutatur quouſqꝫ fiat in actu ⁊ ſuperius: ⁊ mouebit̃ illic in aliqua menſura de qualitate ad quantitatem. Dico autē locū ad quē eſt poſſibile ire ⁊ ad quantū de eo ⁊ ad quale. Iſta igitur ē cauſa motus aque ⁊ terre ad ſua loca qum nihil impediuerit nutribile. Cibus eni ⁊ ſanabile qum a nullo impediunt̃ ſtatim tendent ad ſanitatē ⁊ nutrimentum: ⁊ omne mobile primo mouet̃ a re agēte aut a re mouente impediens ⁊ auferente ipſū obſtaculū ex coram eius quod impedit̃: ſicut diximus in predictis tractatibus: ꝙ omne corpus mobile qḋ habet motū localē ab altero mouet̃ non ex ſe. Iam igitur declarauimus qua de cauſa mouet̃ oīe mobile: ⁊ qua de cauſa vnūqḋqꝫ elementorū mouetur ad ſuū locū.

25 In hoc capitulo vult perficere ſermonē de modo mot⁹ elementorū: ⁊ oſtēdere quō mouent̃: ⁊ determinare ꝙ nō mouent̃ ex ſe in rei veritate: ſed ex extrinſeco: ⁊. d. reuertamur igit̃ ⁊c̃. i. ad loquendū de motibus iſtorū corpoꝝ grauium ⁊ leuiū: ⁊ ad pficiendū ſermonē de eis demonſtrando quō mouent̃ hec corpora: ⁊ que eſt cā iſtius motus: ⁊ quis eſt iſtorū verus motor neceſſario. D. d. ⁊ dicamus ꝙ qum aqua ⁊c̃. i. manifeſtū eſt per ſe: ꝙ qum aqua fit aer ⁊ ſtatim tranſmutat̃ de grauitate i leuitatē ⁊ de inferiori ad ſuperius inſimul. ⁊ p hoc qḋ. d. deinde mouebit̃ ad ſupi⁹: nō intēdebat deinde ſm tēpus ſed ſm cauſam ⁊ cauſatū. i. ꝙ motus eius ad ſuperius ē cauſatus a ſua leuitate. D. d. ⁊ tunc dicet̃ ipſum eſſe leue ⁊c̃. ⁊ hoc nō eſt niſi ſm vnum motū in actu ad illū locū nō ſm ꝙ fit leue ante ſuā trāſlationem ad illū locū: ſed quia nō fit leue niſi qum transfert̃ ad illū locū: ⁊ intēdebat oſtēdere p hoc differentiā int̃ illū motū in loco ⁊ alios motus locales qui ſunt aīalium. aīal enim eſt aīal quāuis nōdū moueat̃: ⁊ hoc dico eſſentialit̃. iſta aūt non ſunt grauia neqꝫ leuia donec ſint in iſtis locis niſi accidentalit̃ qum ab aliq̃ ꝓhibent̃. ⁊ qum narrauit ꝙ hec corpora qum cōpletā habuerint formā: cōpletū habebunt motū in vbi. ſ. ꝙ inſimul habēt formā ⁊ vbi: ⁊. d. ⁊ ſi ita ſit: manifeſtū eſt ꝙ aqua ſit in potētia ⁊c̃. i. ⁊ quia manifeſtū eſt de iſtis corporib⁹ ꝙ qñ acquiſierint aliquā partē forme ſtatim acquirēt aliquā partē vbi: ita ꝙ qum forma cōplebitur: cōplebit̃ vbi: manifeſtū eſt ꝙ potētia in iſtis ad formā ⁊ vbi eſt i eodē ſubiecto. ſ. corpore a q̃ eſt generatio. U. g. ꝙ aqua fuit in potētia leuis ⁊ ſuperi⁹: ⁊ qum fit ignis fit leuis ⁊ ſuperius i actu inſimul ⁊ potētia ad vtrūqꝫ inſimul fuit in aqua nō in igne moto ad ſuperius niſi accidētaliter ecōtrario aīalibus. D. d. ⁊ mouebit̃ illic ſm aliquā menſurā quantitatis ⁊ qualitatis. i. ꝙ qum pficiet̃ generatio: pficiet̃ motus ad ſuperius ſm quantitatem ⁊ qualitatē propriā. D. expoſuit hoc ⁊ narrauit de qualitate ⁊ quantitate: ⁊. d. dico autē locū ad quē poſſibile ē ⁊c̃. i. ⁊ intelligo per quantitatē finē loci ad quē eſt poſſibile vt illud motū moueat̃ ⁊ ad quātū mouebit̃ illius loci. ⁊ intelligo p qualitatem ſitū. ſ. ſuū locū propriū corporis cōtinentis ipſum qḋ eſt vbi illi. omne eni motū habet ex iſtis rebus res terminatas. U. g. ꝙ qum aqua fiet aer mouebit̃ ad locū qui eſt ſub loco ignis: ⁊ ad quantitatē terminatā ſm ſuā leuitatem: ⁊ recipiet de corporibus ꝯtingentib⁹ corpora terminata. Nō enim omne qḋ mouet̃: mouet̃ ad quēlibet locū: neqꝫ ad quālibet partē vnius loci in igne neqꝫ recipit de corporibus ꝯtingētibus q̃dlibet corpus. D. qum. d. hec igitur cauſa mot⁹ aque ⁊ terre ad ſua loca ⁊c̃. i. ꝙ motor eorum ad ſua loca eſt illud qḋ eis dat ſubſtātias: ⁊ eſt generans ⁊ agens: ⁊. d. ꝙ qum nō fuerit impediens: quia qum aliquid impediret̃: tunc eſſet illic alius motor p accidens ⁊ remouēs illud impediēs: ⁊ tūc lapis ⁊ alia elemēta aſſimilant̃ eis que mouent̃ per ſe. D. d. nutribile eni ⁊ ſanabile ⁊c̃. i. ꝙ ita eſt in acquiſitione forme: ⁊ vbi in lapide ⁊ generante inſimul ſicut i acquiſitione forme ꝯuenientis a cibo ⁊ nutrimēto in mēbro nutribili ⁊ ſanitatis inſimul. Cibus eni ē cā iſtius forme mēbri ⁊ materia etiā ſue ſanitatis. ſicut igit̃ virt⁹ que generat cibū dat vtrūqꝫ ⁊ inſimul . ſ. formā ꝯuenientē in mēbro a nutrimēto ⁊ ſanitatē: ita ē de forma corporis grauis ⁊ leuis ⁊ de vbi: ſed tñ in ente differūt in hoc ꝙ poſſibile ē in iſtis corporib⁹ vt forma acquirat̃ ⁊ ꝓhibeat̃ i accidēte qḋ ē vbi: ⁊ h̓ nō eſt poſſibile i ſanitate cū acqſitione forme ꝯuenientis i mēbro a nutrimēto niſi illa forma ſit neceſſario diminuta. D. d. ſtatim mouebunt̃ ad ſanitatē ⁊ ad nutrimentū ⁊c̃. i. q. d. qñ recipiēs formā corporis leuis ⁊ recipiēs ei⁹ vbi: qñ nullū fuerit ꝓhibēs ſtatī mouebit̃ vtrūqꝫ recipiēs a generāte ad formam corporis leuis ⁊ ei⁹ vbi: ⁊ recipiēs fuit hic poſitū. dico aūt ſm ꝑparationē: ſm vo locū ſūt idē: ⁊ vnū eoꝝ ꝑcedit alterū in eē nō i tpe. ſ. ꝙ ꝑparatio que eſt i ſubiecto ad recipiendū formā corpis leuis aut grauis ꝑcedit ꝑparationē q̃ eſt i illo ſubiecto ad acquirendū vbi i actu: ſicut de forma ꝯuenientē i mēbro ⁊ a nutrimēto i mēbro ⁊ ſanitate. recipiens aūt formā aīalis ⁊ ei⁹ motū ſūt duo: ⁊ iō aīal mouet̃ eētialiť ex ſe: ⁊ eſt dicere nutrimentū formā ꝯuenientē i mēbro a cibo. D. d. hec igit̃ eſt cā motus terre ⁊c̃. i. ꝙ cā generans ⁊ agēs eas eſt cā mot⁹ ad loca eorū niſi aliq̇d impediat: ꝙ ſi fuerit: tūc receſſus ipedimēti erit cā motus ei⁹ p accidens: ⁊ tūc forme iſtorū erūt mouētes etiā p accidēs: ⁊ aſſimilabunt̃ etiā eis que mouent̃ per ſe. D. d. cibus eni recipiēs ſanitatē ⁊c̃. i. vt cib⁹ ⁊ ſanitas q̃ inſimul vadūt ad nutrimētū ad ſanitatē a virtute nutritiua. ſ. q̄a ſit forma mēbri ſani: ⁊ q̄a in oī mobili ꝯtingit ꝑmo vt moueat̃ a ſuo motore: ⁊ ꝯtingit ſecūdo vt moueat̃ a receſſu ipedientis: ⁊ h̓ cōe ē oībus motib⁹ corpoꝝ grauiū ⁊ leuiū ⁊ alioꝝ mobiliū nāliū ⁊ hoc iā declaratū eſt i phyſicis. fecit de hoc rememorationē: ⁊. d. ꝙ oīe mobile nō mouet̃ ⁊c̃. i. ⁊ iā declarauimus ꝑius ꝙ oīe mobile ꝑmo mouet̃ a motore: ⁊ ſecundo ab auferēte ꝓhibēs: ⁊ in h̓ loco ē intelligendū p motū omnis trāſmutatio trāſmutationū q̃tuor: ſed impediēs i aliq̄a motibus nō pōt ꝓhibē accidēs ꝯſequēs formā ſine forma niſi tñ in motib⁹ iſtoꝝ corpoꝝ ſimpliciū. impediēs. n. i eis pōt diuidere int̃ formā ⁊ accidēs ꝯſequēs eā. U. g. ꝙ lapis ꝓꝗcit̃ a motu ad inferi⁹ lꝫ nō ꝓhibeat̃ a forma. illud autē qḋ mouet̃ ad nutrimentū ⁊ ſanitatē: īpoſſibile ē vt ꝓhibeat̃ a ſanitate abſqꝫ nutrimento: ſed ab vtroqꝫ ꝓhibeat̃: aut a neutro. ⁊ ſilr̃ ē in ſſba: ⁊ intēdit p ꝑdictos tractat⁹ tractat⁹ phyſicos. Tractat⁹. n. illi ſūt q̇ ſūt ꝑmo legēdi in hac ſcia. D. d. ⁊ iā dixim⁹ ꝙ oīe corp⁹ mobile p locū ⁊c̃. intēdit qḋ iā declarauit i iſtis tractatib⁹: ꝙ oīe corp⁹ qḋ mouet̃ i loco abſqꝫ altero mouet̃: aut ab extrīſeco: aut a ꝑncipio exiſtente in eo alio a moto. nihil eni eſt ꝙ qñ idē ſit motor ⁊ mouēs vt plato dicebat: ⁊ hoc iā declarauit duobus locis in ſeptiō phyſicoꝝ: ſed firmi⁹ i octauo. in ſeptimo eni fundauit declarationē ꝓcedēdo ꝑmū motū. q. manifeſtū ē p ſe Deinde poſuit: ꝙ qū aliq̄ pars moti q̇euerit nece ē vt totū

quieſcat. Deinde cõcluſit ꝙ neceſſe eſt vt motoꝛ ſit alius a moto. In octauo autẽ declarauit ꝙ in omni moto ꝑ ſe eſt motoꝛ per ſe. D. declarauit ꝙ impoſſibile eſt vt aliqd moueatur per ſe: ita ꝙ motoꝛ ſit idem cũ moto. D. o. iam igit declarauimus qua de cauſa ⁊c. intendit per cauſã cauſam finalẽ. Cauſa eni finalis in motibus iſtoꝛũ elementoꝛũ ſũt loca ꝯuenientia: ⁊ ſunt aliquo modo foꝛme qum ſint quaſi perfectiua. D. o. ⁊ qua de cauſa mouet quodlibet ⁊c. i. cauſa agente motum cuiuſlibet iſtoꝛũ ad ſuũ locũ. ſ. cauſa foꝛmali: ⁊ determinauit cauſam propter quã iſta loco ſũt finis: ⁊ eſt: ꝙ illud ad quod mouet omne mobile eſt ſimile ei ad quod iſta mouent: quoniã qum in declaratione iſta viſus eſt propoſitione vniuerſali: ⁊ dedit in hoc cauſã vniuerſalem: ⁊ eſt cauſa propter quõ tranſmutat omne tranſmutabile in illud in quod tranſmutat: incepit ꝑmo determinare hanc vniuerſalẽ ꝓpoſitionẽ: deinde declarare ſuã intentionem. ſ. cauſam ꝓpriã motibus iſtoꝛũ coꝛpoꝛũ in loco. q. igit. o. iam igit declarauimus cauſam propter quã omne tranſmutabile tranſmutat in illud in quod trãſmutatur: ⁊ eſt cauſa propter quã hec coꝛpoꝛa mouent ad ſua loca: ſed ſua intentio nõ fuit ĩ hoc ſermone declarare cauſam trãſmutationis vniuerſalẽ: ſed tamẽ declarauit eam ex quo intẽdebat declarare de motibus iſtoꝛũ coꝛpoꝛũ. ⁊ Ariſ. ſermo hic fundat ſuꝑ duas ꝓpoſitiones: quarũ vna eſt ꝙ hec coꝛpoꝛa tranſmutabilia ſunt. ſecũda eſt ꝙ omne tranſmutabile tranſmutat in ſimile: ergo hec coꝛpoꝛa trãſmutant in ſimile. ⁊ quia manifeſtũ eſt ꝙ hec coꝛpoꝛa mouentur ad loca propꝛia: fuit oſtenſum ꝙ iſta nõ trãſferunt ad iſta loca niſi inquantũ ſunt ſimilia ⁊ ꝑfectiua. hec igit eſt intentio iſtius capituli: ⁊ põt intelligi per hoc qð. o. iã igitur determinauimus qua de cauſa fuit motus. i. iſtoꝛũ coꝛpoꝛũ: ⁊ per hoc qð. o. ⁊ qua de cauſa mouet vnũqdqꝫ elementoꝛũ ad ſuũ motũ. i. ad q̃litatẽ motus vniuſcuiuſqꝫ eoꝛum ad ſuũ locum: ⁊ ex quo eſt iſte motus. Jam enim oſtẽdebat de iſtis motibus ex quo fiũt ⁊ quare ⁊ quõ.

Differentias igitur autẽ ⁊ accidẽtia circa ipſa nunc dicamus. pꝛimũ qð igitur determinatũ ſit quemadmodũ videt omnibus. graue quidẽ ſimpliciter qð omnibus ſubſtat: leue autẽ qð omnibus ſupeminet. Simplices autẽ dico i genus reſpiciens ⁊ quibuſcñqꝫ non ambo exiſtunt: quale videt ignis quidẽ quecũqꝫ magnitudo ſurſuꝫ lata ſi nõ exiſtat pꝛohibens alterũ: terre autẽ deoꝛſum: eodem autẽ modo ⁊ velocius qð pꝛius.

Volumus modo dicere diuerſitatẽ grauis ⁊ leuis ⁊ accidentia cõtingẽtia eis: incipiemus pꝛimo ⁊ narremus de graui ⁊ leui: ⁊ diffiniamꝰ ea diffinitione manifeſta dicẽdo ꝙ graue ſimpliciť eſt illud qð deſcendit ſub omnibus coꝛpoꝛibus ⁊ leue ſimpliciter eſt illud qð natat ſuper omnia coꝛpoꝛa: ⁊ intelligo per ſimpliciter genus: ⁊ oĩe qð non habet cõmunicationeꝫ cũ iſtis duabus virtutibus ſicut ignis: videmus enim ꝙ quelibꝫ quantitas ignis mouet ad ſuperius niſi aliquid impediat: ⁊ quelibet quantitas terre ad inferius: ⁊ quanto magis erit ignis maioꝛ: tanto velociꝰ mouebitur ad ſuperius.

26 Qum declarauit cauſam ꝓpter quã leue eſt leue: ⁊ graue ẽ graue: incepit diffinire ea ⁊ dare cauſas accidentiũ in eis: ⁊. o. volumus modo dicere ⁊c. i. ⁊ qum iam diximus cauſas extrinſecas ab eſſentia grauis ⁊ leuis ꝓpter quas cõtingit vt habens grauitatẽ ſit graue: ⁊ habẽs leuitatẽ ſit leue: modo volumus dicere quidditatẽ grauis ⁊ leuis ⁊ ꝑficere ex hoc cauſas accidentiũ apparentiũ ex eis in coꝛpoꝛibus ſimplicibꝰ ⁊ cõpoſitis. D. o. ⁊ incipiemus ꝑmo narrare de graui ⁊ leui ⁊c. i. ⁊ ꝑmo diffiniemus graue ⁊ leue ſimpliciter diffinitionibus manifeſtis ꝑ ſe. D. ibimus poſtmodũ ad diffiniendũ graue ⁊ leue ſm cõparationẽ ad dictas cauſas omniũ accidentiũ apparentiũ in ſpeciebus grauis ⁊ leuis ſimpliciter: ⁊ ſm cõparationẽ ſimpliciũ ⁊ compoſitoꝛũ: ⁊ qum hoc promiſit: incepit dare diffinitiones: ⁊ d. dicamus igit ꝙ graue ſimpliciter eſt illud ⁊c. i. ꝙ diffinitio grauis ſimpliciť eſt illud qð naturaliter quieſcit ſub oĩbus coꝛpoꝛibus. leue ſimpliciter ẽ illud qð quieſcit naturaliter ſuꝑ omnia coꝛpoꝛa. quoniã autẽ aliqua coꝛpoꝛa ſunt huiuſmodi: declaratum eſt ſuperius. declaratũ eſt enim ꝙ terra quieſcit ſub omnibus coꝛpoꝛibus: qa mouet ex omnibus partibus mũdi ad medium. ⁊ ſimiliter eſt declaratũ coꝛpus eſſe naturaliter ſuꝑ omnia coꝛpoꝛa que recte mouentur. ſ. ignẽ: ⁊ iõ deſcripſit ſuperius graue ⁊ leue alia deſcriptione: ⁊ ẽ ꝙ graue eſt illud qð mouet ad mediũ: ⁊ leue qð mouetur a medio. ſed he deſcriptiones quas modo d. magis appꝛopinquãt veritati: quia motꝰ non accidit eis aut a medio aut ad mediũ niſi poſt violentiã. quies autẽ leuis ſuper omnia coꝛpoꝛa: ⁊ grauis ſuꝑ omnibus coꝛpoꝛibus eſt eis naturaliť: ⁊ ideo iſta diffinitio magis mõſtrat naturas eoꝛũ: ⁊ in iſtis diffinitionibus in loco differẽtiaꝝ accipiunt actiones ꝯuenictes ab eis qum differẽtie lateãt. D. o. ⁊ intelligẽdo per ſimpliciť genus. i. ⁊ intelligo ꝑ ſimpliciter leue in genere. ſ. in loco qui eſt genus omniũ locoꝛum nõ in aliquo loco qui aſſimilat generi. D. o. ⁊ omne qð nõ habet cõmunicationẽ cum iſtis ⁊c. i. ꝙ graue ⁊ leue ſimpliciter eſt illud in quo nõ inueniunt due potẽtie inſimul. ſ. grauitas ⁊ leuitas: vt in aqua ⁊ aere. ⁊ nõ eſt intelligendum ex hoc qð. o. ꝙ due potẽtie exiſtunt inſimul in his medijs: quẽadmodũ contraria exiſtũt in medio. V. g. ſicut albũ ⁊ nigrũ exiſtũt in rubeo: quoniã ſi eſſet ita: tũc aqua ⁊ aer cõponerent ex terra ⁊ igne. ſed eſt intelligendũ ꝙ due potẽtie exiſtũt in eis ſm cõparationẽ ex quo nõ ſeqtur vt ſint cõpoſita. aqua eni nõ dicit leuis niſi in cõparatione ad locũ terre: ⁊ grauis ſm cõparationẽ ad aerẽ: tunc ipſa in ſe habet vnã naturã ſimplicẽ: quẽadmodũ de aliq̃ re dicit ipſum eſſe dextrũ ⁊ ſiniſtrũ in reſpectu diuerſoꝝ: ⁊ ipſa in ſe habet vnã naturã ſimplicẽ nõ cõpoſitã. media vero que nõ dicunt ſm ꝯparationẽ ſũt cõpoſita ex extremis cõtrarijs: ſm hoc igit intelligendũ eſt mediũ i aqua ⁊ aere. D. o. ſicut ignis ⁊c. i. ꝙ ignis nõ inuenit leuis i reſpectu alicuius loci ⁊ grauis ĩ reſpectu alicuius loci: ſed quelibet pars eius ſemꝑ mouet ad ſuꝑemũ: ⁊ ideo dicit leue ſimpliciter ⁊ ſimiliter de terra. D. o. ⁊ quanto magis fuerit ignis maioꝛ ⁊c. i. ⁊ ſignũ ꝙ ignis eſt leuis ſine aliqua grauitate ẽ: ꝙ quanto magis ignis erit maioꝛ tanto erit velocioꝛis motꝰ ⁊ ſi ignis eſſet cõpoſitus ex leuitate ⁊ grauitate nõ ꝯtingit hoc. pꝛopoꝛtio enim grauis ⁊ leuis ad leue in vtroqꝫ coꝛpoꝛe. ſ. magno ⁊ paruo eſſet eadẽ. qum autẽ i eo nõ inuenit: niſi ſola leuitas: cõtingit vt quãto magis ignis fuerit maioꝛ tanto magis potẽtia eius erit maioꝛ ⁊ econuerſo. ⁊ ex h dedit ſignũ. ſ. ꝙ qum potẽtia magni ⁊ parui eiuſdẽ rei fuerit diuerſa: cõtinget vt potentia illius rei ſit ſimplex.

Aliter autem graue ⁊ leue quibus ambo exiſtunt. Etenim ſuperferunt quibuſdaꝫ ⁊ ſubſtant: quẽadmodũ aer ⁊ aqua. Simpliciter quidẽ enĩ neutro: hoꝛũ graue aut leue: terra quidem enim ambo leuioꝛa: ſupeminet enĩ ipſi quecũqꝫ ipſoꝛum particula igne aut grauioꝛa. Subſtat enim ipſoꝛum quantacũqꝫ vtiqꝫ ſit particula: ad ſeipſa ſimpliciter: hoc quidẽ graue: hoc autẽ leue. Aer quidem enĩ quãtũcũqꝫ vtiqꝫ ſit: ſupeminet aque aqua autem quantũcũqꝫ vtiqꝫ ſit aeri ſubſtat.

Eſt etiã leue ⁊ graue alio mõ. ſ. ſm cõparationẽ. Coꝛpus. n. eſt graue ⁊ leue diuerſimode. videmꝰ enĩ alia coꝛpa grauioꝛa igne natantia ſuꝑ ea: qm̃

pars coꝝ deſcendit ſub igne: ⁊ ſm hoc aer dicit leuis ſimpliciter ⁊ aqua grauis ſimplicit ſm cōparationē vnius ad alterū: quoniā quelibꝫ pars aeris natat ſuper aquā: ⁊ quelibet pars natās ſuper aquam deſcendit ſub aere.

27 Cum dedit diffinitionē grauis ⁊ leuis ſimpliciter: vult modo dare diffinitionē grauis ⁊ leuis ſm cōparationē: ⁊ d. eſt etiā graue ⁊ leue alio modo. i. nō ſimplicit. Simpliciter enim dicit illud qđ dicit ſm cōparationē ad omēs res ⁊ ad omnia loca. D. d. corpus enim dicit graue ⁊ leue diuerſis modis. i. corpus. n. dicit leue ⁊ graue modis duob⁹: quoꝝ vnus eſt ſimplicit aut ad ea que ſunt ſub eo: vt aer aut ad ea que ſunt ſupra ſe: vt aqua. alius vō ſm cōparationē vt ad illud qđ eſt ſupra ipſū: vt aer in reſpectu ignis qui eſt aliqđ graue: ⁊ aqua in reſpectu terre que eſt aliqđ leue: ⁊ qum. d. ⁊ graue ⁊ leue inueniunt duob⁹ modis ſimpliciter ⁊ ſm cōparationē: induxit teſtimoniū a ſenſu ſup cōparatiuū: ⁊. d. videmus eni aliqua corpora ⁊c̄. i. corpora aerea. aer eni ⁊ corpora in quib⁹ ꝑuolet aer inueniunt natantia ſup aquā ⁊ terrā ⁊ deſcēdentia ſub loco ignis. declaratum eſt eni ratione ꝙ ignis natat ſup omnia corpora ſicut etiam eſt declaratū ꝙ terra quieſcit ſub omnib⁹ corporibus: quoniā autē media grauia ſūt ⁊ leuia manifeſtū eſt ſenſui. D. d. ⁊ ſm hoc dicit aer leuis ſimpliciter ⁊c̄. i. ⁊ poteſt bene aliquis dicere de vtroqꝫ iſtoꝝ medioꝝ eē graue ſimpliciter in reſpectu corporis ſupioris: ⁊ leue ſimpliciter in reſpectu inferioris: qm̄ ſicut diximus ꝙ ignis eſt leuis ſimpliciter. i. in reſpectu omniū: ſicut poſſumus dicere in aliq̄ medioꝝ qđ eſt graue ⁊ leue in reſpectu ſuperioris aut inferioris: qm̄ iſti duo modi in rei veritate dicunt ſm cōparationē: ſed vnus dicit in reſpectu omniū: ⁊ ſecundus in reſpectu quorundā: ⁊ iſte vocat cōparatiuus ⁊ alius abſolutus. ſed hec nominatio pōt mutari: qum vtrūqꝫ ſit ſm cōparationē. Et qum narrauit ꝙ graue ⁊ leue cōparatiua poſſunt dici ſimpliciter in reſpectu corporis ad qđ cōparātur dedit cauſam i hoc: ⁊. d. qm̄ quelibet pars aeris natat ſup aquā ⁊c̄. i. ⁊ rectū eſt dicere cōparatiue eſſe abſoluta i reſpectu corporis ad qđ cōparant: quia dicere ē graue aut leue ſimpliciter: qum quelibet pars illius quieſcit ſub omībus aut natat ſup omnia: ⁊ qum quelibꝫ pars grauis ⁊ leuis ſm cōparationē deſcēdit aut natat ſup illud corp⁹ ad quod cōparat: bene poſſumus dicere ipſū eſſe leue ſimpliciter aut graue ſimplicit. V. g. quēadmodū poſſumus dicere ignē eſſe leuē ſimplicit: quia quelibet eius pars natat ſup tria elemēta. poſſibile eſt etiā dicere aerē eſſe ſimplicit leuē; qum quelibet pars eius natat ſup aquā: ⁊ grauē ſimpliciter in reſpectu ignis: ⁊ omnia iſta. d. ad demonſtrandum ꝙ vterqꝫ modus eſt ex capitulo relationis.

Quoniā autem ⁊ alioꝝ hoc quidem dicunt grauitatē: hoc autē leuitatē: manifeſtū quia hoꝝ quidem cauſa omniū que in cōpoſitis differentia ſm enim illa ſortitur: hoc quidē plus: hoc autem minus: erunt hec quidē leuia: hec autē grauia corporū. Quare de illis dicendū. alia enim ſequunt prima quod quidē dicebamus oportere facere: ⁊ propter plenū graue dicentes: ⁊ propter vacuum leue.

Et dicamus ꝙ qum omnia habēt grauitatē aut leuitatē: neceſſe eſt vt prima corpora ſint cauſe grauitatis aut leuitatis coꝝ: ſed differūt i hoc ꝙ hec ſunt grauiora: hec autē leuiora ſm multitudinem aut paucitatem que eſt in eis ex primis corporibus: ⁊ ſi ita ſit: ⁊ quedā corpora cōpoſita ſunt grauia ⁊ quedā leuia propter prima corpora. ⁊ ſi ita ſit: oportet nos determinare prima corpora. Cōpoſita enim cōſequunt ea ſicut diximus ſuperius: ⁊ oportet dicētes ꝙ cauſa leuitatis eſt vacuū: ⁊ cauſa grauitatis eſt plenū: determinare prius quid ſit vacuū ⁊ qđ ſit plenū.

28 Cum dedit eſſentiā grauis ⁊ leuis: remāſit ei dare cauſas accidentiū apparentiū in cōpoſitis propter ſimplicia. ⁊ iſta via volebāt ꝓcedere antiqui ſed non potuerūt. dicētes enim vacuū eſſe cauſam leuitatis: ⁊ plenū cauſā grauitatis laborāt in dando cauſas accidentiū apparentiū in rebus grauibus ⁊ leuibus ex hoc modo. ⁊ ſimiliter dicētes multitudinē ⁊ paucitatē partiū eſſe cauſas grauitatis ⁊ leuitatis. ⁊ qum ipſe iā deſtruxit ſermonē iſtoꝝ. d. ꝙ ex ſermone eius i natura iſtoꝝ pōt quis ꝑficere cauſas coꝝ que apparēt in rebus grauib⁹ ⁊ leuibus: ⁊. d. ⁊ dicamus ꝙ qm̄ omnia habēt grauitatē ⁊ leuitatē. i. ꝙ qum oīa compoſita ſunt aut grauia aut leuia: ⁊ cauſa grauitatis ⁊ leuitatis eorum eſt grauitas ⁊ leuitas ſimpliciū ex quib⁹ cōponunt: neceſſe eſt vt diuerſitas cōpoſitoꝝ in grauitate ⁊ leuitate ꝓueniat ex diuerſitate ſimpliciū in multitudine ⁊ paucitate ⁊ hoc intēdit qum. d. ſed in hoc differūt. ſ. ⁊ intelligendū eſt hic ꝑ diuerſitatē duos modos. ſ. ꝙ cōpoſitoꝝ hec ſunt grauia ⁊ hec ſunt leuia: in eodē loco aut in diuerſis. cauſa aūt propter quā hec ſunt grauiora iſtis i eodē loco manifeſta eſt. V. g. quia aurū nō eſt grauius argēto: niſi q̄a conſtat ex partibus pluribus terreſtribus q̄ ex quib⁹ conſtat argentū. ⁊ quia iſte modus ē manifeſtus: fuit dimiſſus ab Ariſ. In ſecūdo autē eſt cōſideratio. ſ. quare quedā corpora ſunt grauiora quibuſdā in locis diuerſis: ⁊ hoc eſt cui⁹ cauſā vult modo dare Ariſ. ⁊ ideo intelligendū eſt ꝑ hoc qđ. d. in multitudine ⁊ paucitate quantitatē ⁊ numerū rerum grauioꝝ ⁊ leuioꝝ. D. d. ⁊ ſi ita ſit ⁊c̄. i. ⁊ ſi cauſa grauitatis ⁊ leuitatis exiſtentiū in cōpoſitis corporibus ſit grauitas ⁊ leuitas exiſtētes i ſimplicibus: oportet ipſū q̄ vult dare cauſā grauitatis ⁊ leuitatis in corporib⁹ cōpoſitis dicere q̄d ſit grauitas ⁊ leuitas in primis corporibus. ⁊ quia antiqui dederūt cām grauitatis ⁊ leuitatis in corporibus cōpoſitis. ſ. vacuū ⁊ plenū: ⁊ dimiſerūt dicere pri⁹ q̄d ē vacuū ⁊ q̄d ē plenū: reprehēdit eos ⁊. d. ⁊ oportet dicētes ⁊c̄.

Accidit vtiqꝫ non vbiqꝫ hec grauia videri eē ⁊ leuia propter prioꝝ differentiā. Dico autē puta in aere quidē grauius erit talenti lignū plūbo viuareo: in aqua autem leuius. Cauſa autē quia omnia grauitatē habent preter ignē ⁊ habere neceſſariū: aquā autē vbiqꝫ preterq̄ꝫ in terra. aerē autē preterq̄ꝫ in aqua ⁊ terra.

Reuertamur igit ⁊ dicamus ꝙ accidit omnibus corporibus cōpoſitis vt non in omni loco ſint grauia ⁊ leuia propter diuerſitatē primoꝝ corporū. V. g. ꝙ lignū ponderis. c. librarū eſt in aere grauius plūbo duarū librarū ⁊ in aqua leuius. ⁊ cauſa eius eſt ꝙ omnia cōpoſita corpora habent grauitatē niſi ea que ſunt ex igne: ⁊ omīa habēt leuitatē niſi ea que ſunt ex terra. ⁊ ſi ita ſit: neceſſe eſt vt terra ſit grauis: ⁊ omne in quo plus eſt de partibus terre erit grauius in omnibus locis neceſſario: ⁊ aqua eſt grauis in omnibus locis niſi ea ſola que ſunt ex terra: quoniā aqua natat ſuper ea. ⁊ ſimiliter aer eſt grauis in igne: in aqua autē ⁊ terra ⁊ ſuper eas eſt leuis.

29 Cum ꝑmiſit loqui in cauſis coꝝ que apparent rebus grauibus ⁊ leuibus cōpoſitis: ⁊ magis deſideratū eſt ſciri quia quedā cōpoſita ſunt grauiora q̄buſdā in vno loco ⁊ leuiora i alio: incepit in h: ⁊. d. reuertamur igit ⁊c̄. i. reuertantur igit ⁊ dicamus ꝙ oportet nos q̄rere cauſā propter quam quedā corpora cōpoſita ſunt grauiora quibuſdā in aliquo loco ⁊ non i alio: vt lignū cuius mēſura eſt. x. libre qđ eſt grauius plūbo cui⁹ mēſura ē vna libra i loco aeris

in loco autē aque ecōuerſo. D. dedit cauſā i hoc: ꝛ. d. ꝛ cā in hoc eſt ꝙ oīa corpora ꝛc̄. i. ꝙ cauſa in hoc eſt ꝙ oīa corpora habēt aliquā grauitatē i ſuis locis ꝑter ignē: ꝛ habēt etiā aliquā leuitatē i ſuis locis ꝑter terrā. ꝛ diximus aliā: quia nō intendit p grauitatē ꝛ leuitatē q̄s habēt in ſuis locis illud qd̓ intendit p grauitatē ꝛ leuitatē quas habēt qū fuerint extra ſua loca. ꝛ quum Themiſtius ignorauit h. d. ꝙ cōtingit Ariſ. dicere ꝙ elemēta ſtant i ſuis locis violēte ſicut ſtant i locis extraneis vbi habēt grauitatē ꝛ leuitatē verā. Grauitas autē ꝛ leuitas quas habēt in ſuis locis nō eſt niſi velocitas motus ad ſuperius ꝛ ad inferius ab eo q̄ facit violentiā. ꝛ ꝓpter hoc qd̓ habēt: fuit poſſibile vt lapis moueret a manu expellentis poſtq̄ ſepat̄ ab eo vt declaratū fuit: ꝛ ſic grauitas que eſt i aere ꝛ aqua eſt maior leuitate q̄ habēt i ſuis locis: ꝛ ideo qū aliq̄s expellit aerē ad inferius facilior erit motus eius q̄ ad ſuperius: ꝛ ſimiliter de aq̄. D. d. ꝛ qū ita ſit terra erit grauis neceſſario ꝛc̄. i. ꝛ ſi ita ſit: ꝛ terra eſt grauis in oībus locis: neceſſe eſt vt oīe corpus cōpoſitū in q̄ terreſtritas abūdat magis q̄ aeritas vel aquoſitas ſic graue i oībus locis in quib᷒ mouet̄ vt plumbū qd̓ eſt graue in oībus locis: quia terra abūdat in eo: ꝛ oīe in q̄ dominat̄ aqua eſt graue i trib᷒ locis tm̄. ſ. ignis aeris ꝛ aque: ꝛ oīe in q̄ aer dominat̄ eſt graue in duobus locis tm̄. ſ. ignis ꝛ ipſius loco. ſ. aeris. ꝛ ſic debes intelligere grauitatē quā hꝫ elementū i ſuo loco ſicut diximus ſuperius. D. d. ꝛ aqua eſt grauis i oībus locis ꝛc̄. i. ꝛ ideo illud ex cōpoſitis in q̄ dominat̄ aqua eſt graue i tribus locis: q̄a aqua eſt grauis i trib᷒ locis: ſimilit̄ quia aer grauis eſt i loco ignis: ꝛ etiā in ſuo loco ꝯtingit vt cōpoſita i quibus aer dominet̄ ſint grauia in iſtis duob᷒ locis tm̄: vt lignum quod natat ſuper aquam.

In ea enim que ipſius regione omnia grauitatem habent preter ignē: etiam aer. Signū autē quia trahit plus inflatus vter vacuo. Itaq3 ſi aliqd aeris habet pluſq̄3 terre ꝛ aque. in aqua quidem cōtingit leuius eſſe quodā; in aere autē grauius. Aeri quidē enim non ſuperfertur: aque autem ſuperfertur.

Et dicamus etiā ꝙ omnia elemēta in ſuis locis habent grauitatē preter ignē ſolū: ꝛ aer i ſuo loco eſt grauis. Et ſignū eius eſt vt vter plenus vento qui diuidit aerem magis q̄3 vter vacuus. Et quum ita ſit manifeſtū3 eſt ꝙ omne in quo de aere cōſiſtit plus q̄3 de terra ꝛ aqua: poſſibile eſt vt in aqua ſit leuius altero: ꝛ in aere grauius altero: non enī natat ſup aerē qd̓ natat ſup aquā.

30 Et dicamus ꝛc̄. i. declarat̄ etiā hoc qd̓ poſuimus ꝙ oīa corpora habēt grauitatē i ſuis locis ꝑter ignē: ꝛ q̄a hoc eſt manifeſtū p ſe in terra ꝛ aqua; quum viſū ſit ꝙ q̄libet pars terre ꝛ aque quum auferat̄ cadet pars q̄ ē ſup ipſū: ſed hec non manifeſta ſenſui i aere: declarare incepit hoc in eo: ꝛ d. ꝛ aer i ſuo loco ē grauis; ꝛ ſignū eius eſt ꝛc̄. i. ꝛ ſignū ei᷒ eſt ꝙ pondus vtri pleni aere ꝛ pondus vacui eſt grauis: ꝛ Themiſtius abnegauit hūc ſenſū: ꝛ quū3 declarauit ꝙ aer hꝫ grauitatē i ſuo loco. d. ꝛ ſi ita ſit manifeſtū ē ꝛc̄. i. ꝛ aer hꝫ grauitatē i ſuo loco; ꝯtingit vt oīe in q̄ eſt aer dominat̄ eā grauitatis ei᷒ que abūdat i eo loco aeris eſt aer: ꝛ ideo poſſibile ē in eo vt nō ſit grauis i loco aque ꝛ terre. aer. n. qui abūdat i eo natat ſup aquā ꝛ ipedit terreſtritatē q̄ eſt in eo deſcēdere. ꝛ qū ita ſit: cā igit̄ ꝓpt̄ quā lignū cui᷒ pōdus eſt. c. libre ē graui᷒ in aere plūbo cui᷒ pond᷒ eſt due libre: eſt q̄a lignū ꝯſtat i aere ex trib᷒ grauib᷒: aere aq̄ ꝛ terra ſed magis aere: in aqua aūt cōponit̄ ex duob᷒ grauibus ꝛ vno leui qd̓ dominat̄ in eo: ꝛ ideo natat ſup aquā. ꝛ Themiſtius ꝛ abnegātes aerē hr̄e grauitatē i ſuo loco: dicūt ꝙ cā ꝓpter quā lignū in aere ē graui᷒ plūbo nō eſt: q̄a aer in ſuo loco ē grauis: ſed q̄a terreſtritas ꝛ aquoſitas q̄ ſunt in eo ſunt maiora q̄ terreſtritas ꝛ aquoſitas que ſunt in duabus libris plūbi. ſed q̄a aer qui ꝑualet in eis nō impedit terreſtritatē ꝛ aquoſitatē a motu ad inferius i aere ꝛ ipedit eas i aqua: ꝛ ideo lignū cuius pōdus eſt. c. libre fiet grauius plūbo cui᷒ pondus ē due libre: nō q̄a cōponit̄ ex tribus grauib᷒: ſed q̄a terreſtritas q̄ eſt in eo eſt maioris quātitatis terreſtritate plūbi: ꝛ aer dominās in eo nō impedit iſtā terreſtritatē apud aerē ꝛ impedit eā apud aquā: igit̄ fit graue i aere ꝛ leue i aqua. Nos aūt dicam᷒ ꝙ lignū cuius pondus eſt. c. libre nō fit graui᷒ plūbo cui᷒ pōdus ē due libre i loco ignis: niſi q̄a cōponit̄ ex trib᷒ grauib᷒: ꝛ h̓ manifeſtū eſt p ſe. aer enī hꝫ grauitatē i loco ignis: ꝛ h̓ eſt dominans i eo: ꝛ iō dign᷒ eſt vt iſte mot᷒ in illo loco attribuat̄ tā ei q̄ aliq̄s grauib᷒: qm̄ aūt ꝓpter hoc lignū nō eſt graue etiā i aqua manifeſtū ē p ſe: ꝛ qū ita ſit: q̄lit̄ igit̄ erit diſpoſitio i loco medio int̄ aquā ꝛ ignē. ſ. aerē: ꝛ neceſſe ē vt habeat mediocrē diſpoſitionē. oīno igit̄ erit cōpoſitū ex trib᷒ grauib᷒: qm̄ mediū h̓ nō fit niſi ꝓpt̄ diuerſitatē aeris q̄ eſt in eis ſm̄ magis ꝛ min᷒ i grauitate. ſ. ꝙ aer q̄ eſt i eo ē i loco ignis grauior ſe i loco ſuo. qm̄ aūt aer hꝫ grauitatē ꝛ leuitatem i ſuo loco ſm̄ motū quē diximus manifeſtū ē ex ꝓiectis i eo: ꝛ q̄a eſt medius int̄ extrema: ꝛ qū ita ſit cā eſſentialis i hoc ꝙ minimū pondus terminatū de ligno ē grauius minimo pōdere terminato de plūbo i aere ē: q̄a lignū cōponit̄ i eo ex trib᷒ grauib᷒: ꝛ iō neceſſe ē vt terreſtritas ꝑmo q̄ eſt i ligno ꝙ ꝑmo ē graui᷒ plūbo terminato ſit eq̄lis terreſtritati q̄ eſt i plūbo: ꝛ qū h̓ ē graui᷒ eſt eo in aere. qum. n. poſuerim᷒ q̄ddā lignū in q̄ exiſtit de terra: ꝛ aqua eq̄le ei q̄d exiſtit i alia p̄te plūbi ex eis qd̓ diximus ꝙ aer q̄ dominat̄ i eo i ſuo loco addit i motu duoꝝ grauioꝝ q̄ ſūt in eo. ſ. aq̄ ꝛ terre: ꝛ qū ita ſit: neceſſe eſt vt lignū nō fuerit graui᷒ plūbo ꝑmo ꝛ eēntialit̄ i aere niſi q̄a cōponit̄ ex tribus grauib᷒: ꝛ ſi iueniat̄ aliqd̓ lignū graui᷒ aliq̄ plūbo ꝓpter h̓ ꝙ terreſtritas ꝛ aquoſitas q̄ ſūt i ligno ſūt maiores terreſtritate ꝛ aquoſitate q̄ ſūt in plūbo h̓ erit accidentalit̄ qū hoc nō iuenit̄ niſi i q̄buſdā rebus q̄ ſūt huiuſmodi: ꝛ h̓ nō erit cā niſi habuerit ſocietatē cū alia cā eēntiali ꝛ eſt ꝓpter adiutoriū aeris ſup duo grauia in loco p grauitatem quā hꝫ in ſuo loco. ſ. q̄a cū graui ſit graui᷒ ꝛ cū leui leui᷒. ꝛ q̄a hoc qd̓ cū graui ſit graui᷒ magis manifeſtū ē: neceſſe eſt vt cā eſſentialis ꝛ inſepabilis i oīi loco ꝓpter quā q̄dam ſunt grauiora i aere ꝛ leuiora in aq̄ ſit illa quā induxit Ariſ. ꝛ ē ꝙ ea i quib᷒ aer dn̄at̄ ſūt cōpoſita ex trib᷒ grauib᷒: ſed Themiſti᷒ accepit cām accn̄talē loco eēntial̓ ꝛ peccauit. cā aūt erroris ē: q̄a cā accn̄tal̓ ē manifeſta p ſe: eſſentialis aūt quā dedit Ariſ. eſt fundata ſup ꝓpōnes ꝑdictas ex q̄bus ꝯcluſit iſtā cām. ꝛ quum h̓ latuit Themiſtiū ꝛ vidit cām apparentē accn̄talē: errauit ꝛ accepit ipſā loco eēntialis: ꝛ ꝙ aer hꝫ i ſe grauitatē ꝛ leuitatē aliā ē manifeſtū: q̄a eſt mediū int̄ extrema: ꝛ ideo exēplū qd̓ induxit Ariſ. de vtre nō fuit ſuſtētatio ſup ipſū in ꝓbādo ꝙ aer hꝫ grauitatē i ſuo loco: ſed induxit ipſū ad ꝯfirmandū. Si igitur illud exēplū nō fuit ꝯceſſū nihil nocebit quū3 ſit manifeſtū rōnī: q̄a huiuſmodi grauitas iueniat̄ i aere. ꝛ manifeſtū ē ex his q̄ mouent̄ inferius in aere: ꝛ pōt dicē ꝙ cā ꝓpt̄ quā nō apparet int̄ vtrē plenū ꝛ vacuū i aere grauitas ē: q̄a h̓ latet ſenſū: qū ſenſus nō poſſit diſtinguere diuerſitatē int̄ iſta: ꝛ poſſit dici ꝙ ſi inueniret̄ aliq̄d in q̄ ꝓportio aeris ad aquā ꝛ terrā ē maior ꝓportiōe aeris q̄ eſt in vtre ad vtrē: poſſibile erit in h̓ qū pōderat̄ ꝛ fuit incluſus i eo aer vt ſit grauior ſe: qū aer nō fuerit incluſus i eo. V. g. ꝙ ipſi vtres equalis menſure q̄to magis fuerit ſubtilioris corij aut ſiccioris tanto magis apparebit in eis hec proportio: ꝛ ideo videtur mihi ꝙ vter Ariſ. in quo hoc teſtimoniū inuenit fuit ſubtilior ꝛ ſiccior q̄ vter Themiſtij.

Quoniā aūt eſt ſimpliciter leue ⁊ ſimpliciter graue: ex his eſt manifeſtū. Dico autē ſimpliciter leue qđ ſemp ſurſum. graue autē quod ſemp deorſum natū eſt ferri non prohibitū. talia enī ſunt ⁊ non quēadmodum putant quidam omnia habere grauitatem.

Jam igitur declarauimus corpus eſſe graue ſimpliciter ⁊ corpus leue ſimpliciter: ⁊ dicere eſt leue ſimpliciter qđ ſemp mouetꝛ ſuperius. ⁊ graue ſimpliciter eſt illud quod ſemper inferius mouetur niſi aliquid impediat: ⁊ nos inuenim⁹ corpus eſſe huiuſmodi: ⁊ non ſicut quidā exiſtimabant ꝙ omnibus corporibus ſit grauitas.

31 Jam igitꝛ declarauimus ⁊c̄. ⁊ deinde incepit declarare graue ⁊ leue alia deſcriptione a p̄dicta. ſ. ꝙ leue abſolutū differt a leui in cōparatione: quia leue ſimplicitꝛ mouetꝛ in omni loco ad ſuperius: ⁊ hoc intēdit qum. d. mouetꝛ ſemp ad ſuperius. i. ꝙ in nulla hora mouetꝛ ad inferius. leue aūt cōparatiuū non ſemp mouetꝛ ad ſuperius. i. in omni loco: ſed in aliquo loco ſuperius ⁊ in alio inferius. ⁊ ſimiliꝛ eſt de graui ſimpliciter cū graui in cōparatione. ⁊ iam dixim⁹ ꝙ iſte deſcriptiones ſunt accepte ex motu: ⁊ ille p̄dicte a finibus motus que magis demonſtrant naturā eorū: ſed deſcriptiones accepte a motu magis demonſtrāt differētias inter abſolutū ⁊ cōparatiuū: ⁊ ideo induxit eas h̄ ſecūdo. ⁊ quia plures antiquorū negabāt corpus eſſe huiuſmodi: voluit cōuertere ſermonem ſup illos: ⁊. d. ⁊ nos videmus corpus eſſe huiuſmodi ⁊c̄. i. ⁊ ſenſus teſtatꝛ nobis ꝙ multa corpora ſunt quorū eſſe cōuenit diffinitioni grauis ⁊ leuis ſimpliciter: nō ſicut quidā opinabantꝛ ꝙ omne corpus eſt graue: ⁊. d. hoc: quia videmus ignē ſenſu leuē in omnibus locis: ſicut videmus terrā grauē in omnibus locis.

Graue enim videtur quibuſdā etiaꝫ alteris ⁊ ſemper ferri ad mediū: eſt autē ſimiliter ⁊ leue. videmus enim quēadmodū dictum eſt prius: quoniam terrea omnibus ſubſtant ⁊ feruntꝛ ad medium: ſed determinatū eſt mediū. ſi igitur eſt aliquid qđ omnibus ſupfertur: quemadmodū videtur ignis etiam in ipſo aere ſurſum latus: aer autē quieſcens: palā quia hoc fertur ad extremū Quare grauitatē nullū poſſibile eſt habere ipſū Subſtaret enim vtiqꝫ alijs. ſi autē hoc erit vtiqꝫ aliquid aliud qđ fertur ad extremū qđ omnib⁹ latis ſuperfertur. Nūc autē nullū videtꝛ. ignis igitur nullam habet grauitatē neqꝫ terra leuitatem neqꝫ vnam: ſiquidē ſubſtat omnibus: ⁊ qđ ſubſtat fertur ad medium.

Reuertamur igitꝛ ⁊ dicamus: quoniā autem graue ſimpliciter ſemp mouetꝛ ad mediū conceſſum eſt ab omnib⁹. corpora enim terreſtria ſemp videntꝛ deſcēdere vt dixim⁹ ſuperi⁹ ſub omnibus corporib⁹: ⁊ ire quouſqꝫ perueniatꝛ ad mediū. medium autē terminatū eſt. ſi igitꝛ aliquod corp⁹ inueniretur natans ſup omnia corpora: vt videtur de igne qui mouetꝛ ad ſuperius aeris: neceſſe eſt vt ignis moueatꝛ quouſqꝫ veniant ad oriçonta mundi. ⁊ ſi ita ſit. manifeſtū eſt ꝙ nullā grauitatē habet omnino: ſi enim haberet grauitatē deſcenderet ſub alio corpore qđ eſſet illud qđ mouetꝛ ad oriçonta mundi ⁊ natat ſuper omnia corpora habentia motum ⁊ quietem. ſed nullū corp⁹ videtꝛ hoc facere niſi ſolus ignis: vnde ignis nullam habet grauitatē neqꝫ terra leuitatē: qum deſcendat ſub omnibus corporibus intendendo ire ad medium: ⁊ mediū ſit terminatū ad quod mouentur grauia.

32 Quia antiqui cōceſſerūt grauē eſſe ſimpliciter terrā: qꝛ hoc manifeſtū eſt ſenſui: vult demonſtrare ꝙ neceſſe ē eis concedere corpus eſſe leue ſimpliciter. ſ. ignē. Sunt enī in igne ſimilia eis que videntꝛ in terra ex quibus cōcedūt terram eſſe grauē ſimpliciter: ⁊. d. reuertamur igitꝛ ⁊ dicam⁹: . i. dicamus igitꝛ ꝙ abnegātes leue eſſe ſimpliciter cōcedūt graue eſſe ſimpliciter: ⁊ dicūt ipſum moueri ad mediū mūdi: cōcedendo ꝙ mediū eſt terminatū. i. vnicū. vnde neceſſe eſt vt nullū corpus ſit grauius terra. D. incepit demonſtrare modū ex quo cōcedūt corpus eſſe graue ſimpliciter quia qum viderūt terrā ⁊ omnia terreſtria moueri ad medium ex omnibus partibus ſciuerūt ꝙ terra deſcēdit ſub omni corpore: ⁊ ꝙ nullū corpus deſcēdit ſub ea. Unde iudicauerūt eā eſſe grauē ſimpliciter: ⁊. d. mediū autē eſt terminatum diſtinguēdo ipſum ab extremis. mediū enim ſi eſſet extremū poſſibile eſſet in eo fieri additionem: ⁊ ſi ita eſſet: tunc poſſibile eſſet inuenire corp⁹ deſcēdens ſub terra. U. g. ꝙ ſi terra moueretꝛ ad centrū ſm ꝙ eſt extremū linee recte ⁊ eſſet intētio grauis illud qđ mouetꝛ ſup lineā rectam: tūc poſſibile eſſet corpus grauius terra inueniri deſcendēs ſub ea: ⁊ ſi ita eſſet: tūc cōtingeret vt ſub illo corpore eſſet aliud: ⁊ ſic in infinitū. hoc igitꝛ intendit qum. d. ꝙ mediū eſt terminatū ⁊c̄. i. ꝙ nō inuenitꝛ de ipſo pluſꝙ vnū ſicut eſt de extremis. D. d. ſi igitꝛ inueniretꝛ aliqđ corpus natans ⁊c̄. i. ſi igitꝛ neceſſe eſt vt terra ſit grauis ſimpliciter ex hoc qđ videtꝛ ſenſui moueri ad mediū ex omni parte mūdi: neceſſe eſt ſi aliqđ corpus inueniretꝛ moueri ad ſuperi⁹ ex omnibus partib⁹ mūdi vt hoc corpus ſit leue ſimplicitꝛ D. d. vt videtꝛ de igne. i. ⁊ corpus qđ huiuſmodi videtꝛ eſt ignis. videmus enī ignē moueri in loco aeris ad orizonta ex omnibus partibus mūdi: ſicut terra ad mediū. Si igitꝛ totus locus terre ſit mediū: neceſſe eſt vt totus locus ignis ſit ſuperius. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ nullus locus eſt ſupra locū ignis: qm̄ tūc inueniretꝛ aliquod corpus aliud ab igne moueri in aere aſcendēdo: aut eſſet vacuū qđ eſſet impoſſibile. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ impoſſibile ē dicere ꝙ locus aeris cōtinuetꝛ cū orizonte totius: qm̄ qum ita eſſet nō haberet locum ad quē moueretꝛ: ⁊ ſic non haberet vniuerſum ad qđ partes eius mouerentꝛ. partes enī ignis ⁊ ſuus motus eaꝝ ad ſuperius demonſtrāt ignē eſſe ⁊ ſuū motum ad ſuperi⁹ ſicut ſi vniuerſum aque. ſ. mare nō ſentiretꝛ: tūc ex hoc qđ videmus ꝙ omnes fluuij currunt ad mediū. ſciremus ex hoc qđ videmus ꝙ omnes fluuij currūt ad mediū qđ eſt inter aerē ⁊ terrā eius eſt locus: ⁊ ꝙ vniuerſuꝫ aque eſt in illo loco. Uniuerſum igitur ⁊ partes cuiuſlibet triū elemētorum cōprehenduntꝛ ſenſu i ſuo loco naturali. partes aūt que ſūt extra ſuū locū naturalē cōprehenduntꝛ moueri ad vniuerſum: de igne autē cōprehēditꝛ nihil niſi partes. Unū notum fuit ꝙ ille partes mouentꝛ ad vniuerſum exiſtēs in ſuo loco naturali: ⁊ hec eſt demonſtratio: quia ad hoc pbandum aliquā ſpeciē eſſe: ⁊ hoc raro cōtingit in hac ſciētia. D. d. ⁊ ſi ita ſit manifeſtū ⁊c̄. i. ꝙ ſi aliqđ corp⁹ eēt ſub quo ignis deſcēderet: tunc partes eius videntꝛ moueri i loco aeris ad ſupius. Ignis enī non differt ab aere niſi quia ignis mouetꝛ in loco eius ⁊ aer quieſcit in loco ſuo. ⁊ quia aer eſt calidus ⁊ humidus ⁊ corpora q̄ mouentꝛ in aere ſūt calida ⁊ ſicca: iudicamus pcīſe ꝙ inter orizonta ⁊ aerē qui aer eſt calidus ⁊ humidus exiſtit corpus calidū ⁊ ſiccū: qđ dicitꝛ hic ignis nō illud corpus qđ illic dicitꝛ ignis: iſte enim eſt calidus ⁊ ſiccus ⁊ lucens. vnde nō cōtinget nobis qum dixerimus illic eſſe ignē vt ſit lucens. Quare igitꝛ iſta pars ignis eſt lucens vniuerſum nō querit aliū locū: ⁊ forte illuminatio ſibi accidit extra ſuū locū: ſicut cōgelatio aque cōtingit extra ſuū locū: ⁊ nō ē inopinabile vt accidat elemētis qū fuerint extra ſuū locū exiſt⁹ a diſpoſitiōe nāli. Unde Alex. d. ꝙ ignis qui eſt h̄ eſt corruptens corpus: que autem

illic eſt generans: ⁊. d. ꝙ ſignificatio ſuper hoc eſt: quia ex diffinitione ignis iſtius ⁊ cōgelationis videnť oppon. i. ꝗ a cōgelatio corrūpit omnia animalia ⁊ nihil in ea generať: ergo in igne qui h̄ exiſtit nihil generať. diffinitio enī ignis iſtius eſt ebullitio corporis calidi ⁊ ſicci: ⁊ diffinitio illius eſt congelatio corporis frigidi ⁊ humidi. vnde contingit ꝙ ignis qui eſt hic eſt cōtrarius cōgelationi: cōgelatio autem nō opponiť igni abſoluto. diffinitio enī ignis abſolute opponiť diffinitioni aque abſolute. D. o. ſed nos nullū corp⁹ videmus hoc facere niſi ſolū ignē. i. ⁊ ſignificatio ꝙ ignis ē corpus qḋ natat ſup omnia corpora: ē ꝙ nullū corpus videtur moueri in loco aeris preter ignē: ⁊ ſi illic eſſet aliud corpus natās ſup ignē: cōtingeret vt moueret in loco aeris ⁊ ignis. D. o. vnde ignis nullam grauitatē habet ⁊c̄. i. ſicut terra nullā habet leuitatē. ſi igiť deſcendens eſt ſub omnibus corporibus debet moueri ad mediū: ⁊ mediū eſt terminatum: ⁊ ſyllogiſmus ita cōponiť: ſi terra moueť ad medium: ⁊ mediū eſt terminatū: neceſſe eſt ut terra deſcēdat ſub omnibus corporibus. D. incepit verificare mediū eſſe terminatum.

Sed adhuc qḋ eſt mediū ad quod latio habentibus grauitatē: ⁊ a quo leuibus, manifeſtū ex multis: poſt quidē ſi in infinitū nō cōtingit ferri nihil: queadmodū enim nō eſt nullū impoſſibile: ⁊ ſic neqꝫ fit. latio autē generatio: vnde quo deinde ad ſimiles videť angulos. Ignis quidē ſurſum latus: terra autē deorſum: ⁊ omne grauitatem habens: quare neceſſe ferri ad medium. Hoc autē vtrum accidit ad terre mediū: aut ad totius: quoniā idem eſt alius ſermo.

Et ſignū eius eſt ꝙ mediū eſt terminatū ⁊ ad ipſum moueť grauia: ⁊ ab eo moueť leuia eſt multipliciter. Et primū eſt ꝙ impoſſibile eſt ut aliquod corpus moueať in infinitū: ſicut enī id quod eſt poſſibile: impoſſibile eſt ut ſit: ita ⁊ hoc etiā impoſſibile eſt vt ſit itio. Itio autē eſt tranſlatio de loco ad locū. Et dicam⁹ etiā ꝙ nos videmus ignē moueri ad ſupius ⁊ terrā ad inferius ſm̄ angulos cōſimiles: ⁊ ſimiliť omne graue. Et ſi ita ſit: neceſſe eſt ut aliqḋ corpus ſit qḋ moueať ad medium mūdi: aut ad mediū terre. Differunt enim ſicut diximus ſuperius.

33 Quia vnum eorū ex quibus declarať terrā eſſe grauē ſimpliciter: eſt: quia terra vadit ad locū terminatū finitū nō infinitū: incepit dare ſignū ſup hoc: ⁊. d. ⁊ ſignum eius eſt ⁊c̄. i. ⁊ ſignū eius ꝙ mediū ad quod omnia grauia mouenť eſt locus terminat⁹: eſt multiplex. eſt enī vnū corꝑ qḋ impoſſibile ē corp⁹ inueniri qḋ moueať motu recto i infinitū. D. dedit ꝓpoſitionē ſup hoc: ⁊. d. qm̄ illud impoſſibile eſt ⁊c̄. i. ⁊ improbatio eius ē: ꝙ ſicut illud qḋ ē impoſſibile impoſſibile eſt ꝙ incipiat eē: ita ē de motu infinito: qm̄ quū impoſſibile ē ut mot⁹ infinit⁹ pficiať: impoſſibile ē ut incipiat: ⁊ vſus fuit hac demōſtratione i libro ſexto phyſicoꝝ ⁊ in iſto ſermone nō numerauit niſi ꝓpoſitionē maiorē ⁊ tacuit minorē ⁊ ꝯcluſionē. ſyllogiſmus aūt ſic cōponiť: motus rectus infinitus impoſſibile ē ut pficiať i eſſe: ⁊ oē cui⁹ eſſe ipoſſibile ē ut pficiať ipoſſibile ē ut incipiat eſſe: ḡ motus rectus infinit⁹ ipoſſibile ē ut incipiat eſſe. ⁊ qum ipoſſibile ē ut incipiat eſſe: impoſſibile ē ut pficiať: ḡ impoſſibile eſt ut ſit. propoſitio aūt dicēs ꝙ illud qḋ ipoſſibile eſt ut pficiať: impoſſibile eſt ut incipiat eē manifeſta ē p ſe. D. o. itio autē eſt trāſlatio de loco ad locū. i. ⁊ etiā motus rect⁹ eſt de ꝯrio ad ꝯriū: ⁊ q̄a ꝯria ſunt finita: ḡ motus rectus ē finitus: ⁊ hec ē declaratio ſecūda q̄ vſus fuit i tertio phyſicorū: ſed hoc latet i motu locali: quia ꝯria in loco nō manifeſtanť per ſe: ſed iam declaratū eſt in primo huius libri ꝙ cōtrarietas exiſtit in eo perfecte: ⁊ etiā locutus ſuit de h̄ aliquantulū in quinto phyſicorū. D. o. ⁊ dicamus etiā ꝙ nos videmus ignē ⁊c̄. hec eſt tertia declaratio ꝙ locus ad quē graue moueť eſt finitus: qm̄ videmus terrā cadentem ſup omnē ſuperficiē planā poſitā in terra ꝑpendiculariter ex omnibus partib⁹ mūdi. V. g. ꝙ ſi i hoc orizonte poſuerimus ſuperficiē planā eque diſtantē ſupficiei ſecantē ſperam in duo equalia ſup centrū ⁊ polos: inueniemus lapides perpēdiculariť cadentes ſup ipſam: ⁊ ſimiliť inueniem⁹ ignē aſcendentē ꝑpendiculariter ab ea: ⁊ qum hoc fecerimus in alio orizonte in quo ſtelle apparentes ſunt alie ab apparentibus in p̄dicto orizonte. ſimiliť inueniemus ignē ⁊ terrā moueri ſup lineas ⁊ angulos ſup quas mouebanť in p̄dicto orizonte: ⁊ hoc intēdit qum. d. ſm̄ angulos cōſimiles. ⁊ quia terra ſicut declaratū eſt: eſt ſperica: ⁊ iſte ſupficies ſunt ꝯtingētes ſperā terre: ⁊ ꝑpendiculares ſup diametros qui diametri qum extrahunť: erūt ꝑpendiculares ad has ſupficies: manifeſtū eſt ꝙ terra moueť ad inferius ſup diametros ſpere terre: ⁊ ignis ad ſuperi⁹ ſup eoſdem. ⁊ quia omnes diametri ꝑueniūt ad punctū centri: manifeſtum eſt ꝙ terra moueť ad illud punctū: vnde videť neceſſario ꝙ locus ſuperius eſt finitus: ⁊ quia linee exeuntes a centro occurrūt circūferentie linee ſuper angulos rectos: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ignis moueť ad ſupficiē corporis ſperici circūdantis terrā: vnde centrū terre debet eſſe centrū corporis iſtius: qm̄ qum poſuimus ꝙ motus ignis ē ſup diametros: ⁊ poſuimus motū eius eſſe equalē: quia impoſſibile eſt vt motus naturalis ſit longior alio motu naturali qm̄ ſicut anguli ſunt equales: ſic neceſſe ē ut diametri ſint equales: ⁊ quia ita eſt: neceſſe eſt ut ignis moueať ad circūferentiam corporis cuius centrū eſt centrū terre: ⁊ hoc eſt illud quod declarauit Ariſ. in ſecūdo iſtius libri qḋ innuit in capitulo ſequenti: ⁊ Ariſ. prepoſuit p̄mo ꝓpoſitionē ex qua ſequiť illud qḋ intēdebat de terra ⁊ igne declarare: ⁊ eſt ꝙ mouenť ad loca finita quorū vnus eſt centrū ſpere ⁊ alius eſt circūferētia. D. o. ⁊ ſi ita ſit neceſſe eſt ut aliquod corpus moueať ad mediū. i. ⁊ qum poſuimus ꝙ terra mouetur ſup diametros ſpere terre ad inferius: cōtingit ut ꝑueniat ad centrū. erit ḡ aliqḋ corpus qḋ mouebiť ad medium neceſſario. ⁊ qum declarauit ꝙ ex motu iſtorū corporum ſup angulos equales apparet ꝙ graue moueť ad centrū corporis ſperici terre: ⁊ ꝙ ignis moueť ab illo eodē puncto: incepit querere vtrū ille punctus ſit centrū cōcaui orbis lune qḋ ē centrū mūdi: aut ſit extra ipſum: ⁊. q. trāſmittit nos ad illud qḋ declaratū eſt i tertio: ⁊. d. ſed tamē aut ad mediū mūdi moueť: aut ad mediū terre. i. neceſſe ē ut iſte punctus qui eſt mediū terre ſit idem cū centro mūdi: aut aliud. D. o. differūt enī ſicut dixim⁹ ⁊ declarauim⁹ ſuperius: ita reperiť in libro: ⁊ ſi verū eſt erit intētio iſtius ſermonis dare cauſā ꝓpter quā poſſibile eſt ut alterꝫ duorum centrorū ſit extra alterū: ⁊ eſt: quia ſunt duo in eſſe ⁊ diffinitione: nō quia ipſe opinať ꝙ duo cētra ſunt diuerſa Iam enī declarauit hoc in tertio: ⁊ forte fuit error ſcriptoris qui debebat ſcribere. nō enim differūt ſicut declarauimus: quoniā hoc eſt illud quod declarauit in tertio iſtius libri: quāuis declaratū ſit cū hoc ꝙ duo centra ſūt in eſſe.

Quoniā autē omne ſubſtās fertur ad mediū neceſſe omnibus qḋ fertur ferri ad extremum regionis in quā faciūt motū: contrariū enī mediū extremo. ſubſtans autē ſupeminenti: propter qḋ rationabiliter graue ⁊ leue duo ſunt: etenim loca duo qḋ mediū ⁊ qḋ extremū. Eſt autē aliqd intermediū horū: ⁊ ad vtrūqꝫ ipſorū diciť alterꝫ Eſt enī vt extremū ⁊ mediū qḋ amborū eſt inter medium: propter hoc eſt aliud graue ⁊ leue: puta aqua ⁊ aer.

Reuertamur igitur ⁊ dicamus ꝙ ſi illud qđ natat ſuper omnia corpora mouet̃ quouſq; perueniat ad orizonta loci ĩ quo moueat̃ vtraq; in ſimul cõtingit ꝙ mediũ ſit contrariũ orizonti: ⁊ ꝙ illud quod ſemper deſcendit ſit contrariũ ad illud quod ſemper aſcendit: ⁊ ſi ita ſit neceſſe eſt ut leue ⁊ graue pura ſint duo tm̃: loca enim tm̃ ſunt duo. Eſt autẽ alius locus inter hec duo loca cõtrarius ambobus: qum cõparat̃ ad ea: qa eſt inter ea quaſi orizon ⁊ mediũ: ⁊ ideo fuit hic aliud graue ⁊ aliud leue: ut aer ⁊ aqua.

34 Ideſt ⁊ qum poſuimus ꝙ graue ⁊ leue mouent̃ in eodẽ loco: ⁊ ꝙ leue mouet̃ ad cõtrariũ orbis ⁊ natat ſup omĩa corpora: ⁊ ꝙ terra mouet̃ ad mediũ iſtius cõcaui: ꝯtinget ut medium ſit cõtrariũ huic orizonti: ⁊ .d. ꝙ qum iſti duo motus ſũt cõtrarij: neceſſe eſt ut loca eorũ ſint cõtraria: ⁊ ꝙ mota iſtis motibus ſunt etiã ꝯ̃ria. D.d. ⁊ ſi ita ſit: neceſſe eſt ⁊c̃. i. ⁊ ſi hec duo loca maxime diſtãt ab inuicẽ: ⁊ oĩa que ſũt huiuſmodi ſũt duo: neceſſe eſt ut leue ⁊ graue ſimpliciter que maxime diſtãt ſũt duo: ⁊ ꝑpter hoc qđ declaratum eſt ħ dicit̃ in diffinitione ꝯ̃riorũ ꝙ ſunt ea q̃ maxĩe diſtant in eſſe ⁊ loco. ⁊ cauſa ꝓpĩ quã maxime diſtant: ẽ quia maxime diſtãt in loco: locus enĩ eſt ꝑfectio maxime in iſtis corporib' ⁊ forma: vt declarauit ⁊ declarabit: ⁊ ꝙ hec duo ſunt ꝯ̃ria in loco ⁊ eſſe: ⁊ neceſſe eſt ut ĩ ea exiſtat medium de quo dicit̃ eſſe graue ⁊ leue ſm̃ cõparatione ad vtrũq; extremũ: ⁊ hoc intẽdit qum .d. ⁊ eſt alius locus ⁊c̃. .i. ⁊ cõtingit ex hoc ut inĩ ea ſit locus medius. ſ. ꝙ natura iſtius loci ſit media inter naturas iſtorũ duorũ locorũ: ⁊ ſimiliter natura corporis ⁊ corpoꝝ exiſtentiũ in eo. Themiſtius autẽ .d. ꝙ cauſa ꝑpter quã media debẽt eſſe duo nõ vnũ danda eſt in libro perigeneos: qum hoc nõ appareat de natura grauis ⁊ leuis: ſed de natura ꝯ̃rietatis ſm̃ quã cõſiderandũ eſt de eis in illo libro. D.d. ꝙ inter ea eſt q̃ſi orizon ⁊ mediũ: ⁊ cauſa ꝑpter quã locus iſte componit̃ ex natura duorũ locorũ: eſt: quia mediũ cõponit̃ ex duobus extremis que ſunt hic orizon ⁊ mediũ. D.d. ⁊ ideo fuit hic aliud graue ⁊ aliud leue ut aer ⁊ aqua. i. ⁊ q̃a in hoc loco exiſtit natura orizontis ⁊ nature medij mũdi qđ eſt ĩpoſſibile admiſceri ad inuicẽ: neceſſe eſt ut corpora exiſtẽtia inĩ ea ſint duo. ſ. aer ⁊ aqua. ⁊ ex hoc apparet cõtrariũ ei qđ .d. Themiſtius: ⁊ hoc qđ .d. Ariſ. eſt manifeſtũ: quia enim eſt impoſſibile ut loca cõtraria admiſceant̃: ⁊ oportet ut ĩ natura miſtionis inueniat̃ intẽtio in medio duorũ extremorũ: neceſſe eſt ut loca que ſũt inĩ duo extrema ſint duo tm̃: qm̃ autẽ centrũ terre idem eſt cũ centro mundi: manifeſtum eſt ex hoc. mediũ enĩ qđ eſt locus terre nõ eſt cõtrarium orizonti qđ eſt locus ignis niſi inquantũ eſt medium orizontis: ⁊ mediũ orizontis eſt mediũ corporis celeſtis. ſ. centrum eius: ergo medium corporis celeſtis eſt mediũ mundi ⁊ terre.

Inquirimus autẽ continẽs ſpeciei eſſe: contentum autẽ media. Eſt autẽ in omnib' generibus eadem differẽtia: etenim ĩ quanto ⁊ quali ẽ hoc quidem ut ſpecies magis: hoc aũt ut materia: ⁊ in his que ſm̃ locum ſimiliter quod quidẽ ſurſũ determinãti: quod autẽ deorſum materie. Quare ⁊ in ipſa materia ea que grauis ⁊ leuis: inquãtum quidẽ tale potẽtia ⁊ grauis materia: inquãtum aũt tale leuis: ⁊ eſt quidẽ eadem: eſſe autem non idẽ: quẽadmodũ corpus ⁊ languoris ſuſceptibile ⁊ ſanabile: eſſe autẽ non idẽ: propter qđ quidem neq; infirmabile eſſe aut ſanabile.

Et dicamus ꝙ cõtinens eſt quaſi forma ⁊ contentum quaſi materia: ⁊ hoc cõtingit omnibus generabilibus: dico ꝙ qualitatis hoc eſt .q. forma: hoc autẽ .q. materia. quãtitatis enim hoc eſt quaſi forma: ⁊ hoc eſt quaſi materia. ſimiliter loci hoc eſt quaſi forma: hoc autẽ quaſi materia. locus autẽ ſuperior eſt quaſi forma: inferior autẽ quaſi materia. Et inuenit̃ in hac materia graue ⁊ leue. Materia enim ſi fuerit inferius in potẽtia erit materia grauis: ſi fuerit in potentia ſuperius erit materia leuis ⁊ eſt vna. Sed iſta vnitas in ſuperiori ⁊ inferiori nõ eſt ſicut corpus ſanũ ⁊ infirmum: quãuis quoniã ſit vnũ: tamen ſua intentio ad ſanitatem ⁊ egritudinẽ non eſt vna.

35 Vult declarare ꝙ iſtorũ corporũ continẽs nobilius eſt contento. forma enĩ ad materiã eſt ſicut cõtinens ad ꝯtentum. locus enĩ ſuperior eſt quaſi forma loco inferiori: qm̃ qum demonſtrauit ꝙ graue ⁊ leue ſũt cõtraria: quia medium ⁊ orizon ſunt cõtraria: vult modo declarare ꝙ non ſemp ſunt cõtraria: ſed vno modo ſunt ꝯ̃ria ⁊ alio modo relatiua: qum quedã eorũ perficiãt alia. ſi igit̃ ſm̃ hũc modum dicant̃ eſſe cõtraria erit ſicut cõtrarietas inter nobilius ⁊ minus nobile: ut nobilior eſt forma materia. forma enim nõ dicit̃ niſi in reſpectu materie. ⁊ vlterius intendit declarare ea habere duas diſpoſitiones ꝑpter locũ ꝯ̃riũ: cõtrariã. ſ. ⁊ ꝯſimilẽ. cõtrariã quia forme earũ ſũt ꝯ̃rie. cõſimilẽ quia quedã eorũ ꝑficiũt quedã: ⁊ .d. dicamus ꝙ cõtinens ⁊c̃. i. ꝙ cõtinens eſt ex genere forme: ⁊ contentũ ex genere materie. D. incepit declarare hoc inductione ⁊ exẽplo ⁊ .d. hoc enĩ cõtingit omnib' ⁊c̃. hec enĩ diſpoſitio. ſ. cõpoſitio rerũ ex materia ⁊ forma: ita exiſtit in p̃dicamento vbi ſicut ĩ alijs p̃dicamẽtis: ⁊ .d. hoc. q̃a ħ manifeſtũ ẽ in alijs: ⁊ latet in vbi. ⁊ vult docere: quia hoc qđ dictũ eſt de loco nõ eſt extraneũ ſed nãle: ⁊ .d. dico ꝙ qualitas ħ ẽ quaſi forma ⁊c̃. i. videmus enĩ ꝙ ſicut in ſubſtãtia ⁊ quãtitate ⁊ q̃litate inuenimus aliq̃d quaſi materiã ⁊ aliq̃d quaſi formã: ſic debet eſſe in eis que eſſentialit̃ exiſtũt in loco ſicut hec prima ſimplicia. nõ enĩ om̃e qđ exiſtit in loco dicit̃ locus de eo eſſentialit̃: ſed ħ ſic eſt de elemẽtis: ⁊ ideo ſm̃ ꝙ eſſentialiter ſunt in loco eſt vnũ quaſi forma: ⁊ reliquũ .q. materia. locus enĩ eſt cauſa eſſentialis cõtrarietatis ⁊ cõſimilitudinis iſtorũ corporũ ſimpliciũ. nõ enim om̃e qđ exiſtit in loco dicit̃ locus de eo eſſentialit̃. D.d. locus autẽ ſupior eſt quaſi forma ⁊c̃. ⁊ ideo cõtinens eſt quaſi forma loci cõtinentis: quia locus cõtinentis eſt quaſi forma loci cõtenti locus enĩ eſt cã eſſentialis ꝯ̃rietatis ⁊ ſimilitudinis iſtorũ corporũ. D.d. ⁊ inuenimus etiã in mã graue ⁊ leue. i. ꝙ ſicut corporũ hoc ẽ graue ⁊ ħ eſt leue: ſic etiã mã. ſ. ꝙ q̃dam eſt mã grauis ⁊ quedã leuis rei. D.d. mã enĩ ſi fuerit inferius ⁊c̃. i. ⁊ hoc neceſſe eſt: quia qum mã eſt ĩ potẽtia illud cuius eſt mã: neceſſe eſt ut habeat naturã illius in qđ põt . ſ. ꝙ ſi fuerit potẽs in ſubſtantia: erit ſubſtãtia: ⁊ ſi in accidens: accidens. ⁊ qum ita ſit: ⁊ graue nõ eſt graue in actu: niſi inquantũ eſt ĩ loco inferiori ĩ actu. ⁊ ſilr̃ leue nõ ẽ leue in actu niſi inquantũ ẽ in loco ſupiori ĩ actu: neceſſe eſt vt illud qđ eſt in potẽtia ĩ loco inferiori ſit mã grauis: ⁊ illud qđ eſt in potẽtia ĩ loco ſupiori ẽ mã leuis: ⁊ deſcripſit materiã hac deſcriptione: ⁊ nõ .d. ꝙ mã eſt illud qđ ẽ in potẽtia graue aut leue: quia grauitas ⁊ leuitas nõ inueniunt̃ ĩ his corporibus niſi propter locũ: ⁊ ideo accepit in diffinitione materie rei grauis qđ eſt illud qđ põt in vbi inferi' nõ in ipſum graue: qum vbi inferius ſit quaſi forma grauis: ⁊ ſimilit̃ fecit ĩ diffinitione materie leuis. D.d. ⁊ ẽ vnica ne aliq̃s exiſtimet ꝙ ꝑpter diuiſionẽ materie ĩ graui ⁊ leui diuidit̃ mã p̃me vlterius: iã declaratũ eſt in plurib' locis primã materiã eẽ vnicã ĩ ſubiecto plura habilitate ꝑpter aliã. ⁊ qum narrauit materiã eẽ vnicã ſm̃ ſubiectũ ⁊ plã ſm̃ habilitatẽ: ⁊ ſua habilitas ad reprehẽdendũ duo ꝯ̃ria ſit equalis. d. ſed nõ eſt vnica in ſuperiori ⁊ inferiori ſicut

corpus ſanū ⁊ infirmū.i.ſed nō recipit ſuperius ⁊ inferius ſicut corpus recipit ſanitatē ⁊ infirmitatē.idē enim corpus lʒ recipiat vtrūqʒ:tñ nō equalit̃.ſanitatē enim videt̃ recipere eſſentialiter:egritudinē autē accidentalit̃:materia vō equalit̃ recipit cōtraria:⁊ hoc intēdit cum.d.q̄uis ſit vnū tamē ſua intentio ⁊c̃.i.ꝙ corpus aialis lʒ ſit vnū ſm ſubiectum:⁊ duo ſm habilitatē ad recipiendū ſanitatē ⁊ infirmitatem:tamen ſua habilitas que eſt ad ſanitatē nō eſt ſicut ad infirmitatē qḋ nō cōtingit materie prime.

Habens quidē igitur talē materiā leue ⁊ ſemp ſurſum:contrariā autē graue ⁊ ſemper deorſum: quod autē alterans quidē horū.Habentes autē ſic ad inuicē ut he ſimpliciter: ⁊ deorſum ⁊ ſurſū latas:propter quod aer ⁊ aqua habēt ⁊ grauitatem ⁊ leuitatem vtrunqʒ:⁊ aqua quidē preter q̃ʒ terre omnibus ſubſtat. Aer autem preterq̃ʒ igni omnibus ſuperfertur.

Reuertamur igitur ⁊ dicamus ꝙ corpus qḋ eſt quaſi forma eſt leue ⁊ ſemper mouet̃ ad ſuperius: ⁊ corpus quaſi materia eſt graue ⁊ ſemper deſcendēs ad inferius.cōiunctio autē aliorū corporum ad inuicē eſt ſicut cōiunctio corporis leuis ſimpliciter ad corpus graue ſimpliciter. Et ideo aqua ⁊ aer vterqʒ habet leuitatē ⁊ grauitatem.Aqua enim deſcēdit ſub omnibꝰ corporibꝰ preter ſolā terrā:aer autē aſcendit ſup omnia niſi ſuper ſolum ignem.

36 Cum declarauit ꝙ hec corpora ſimplicia ſūt ad inuicē q.materia ⁊ forma:vult declarare ꝙ leue ſimplicit̃ eſt forma ſimplicit̃ graui ſimplicit̃: ⁊ ꝙ duo corpora interiacētia ſunt materia ⁊ forma ſm cōparationē.ſ.forma ei qḋ cōtinet ex inferiori ⁊ mā ei a quo cōtinet̃: ⁊ ꝙ propt̃ h̄ neceſſe eſt ut corpora grauia ⁊ leuia ſint q̃tuor: ⁊.d.reuertamur igit̃ ⁊c̃.i.⁊ dicamus ꝙ corpus qḋ eſt.ſ. quaſi forma ſimpliciter eſt corpus qḋ mouet̃ ad ſuperius i tribus locis terre ⁊ aque ⁊ aeris:⁊ qḋ eſt quaſi materia ſimplicit̃ eſt corpus qḋ mouet̃ ad inferius in tribus locis aeris ⁊ ignis ⁊ aque. D.o.cōiunctio autē ⁊c̃.i.corpora autē que ſunt int̃ iſta neceſſario ſūt duo:ita ꝙ ꝓportio vnius eoꝝ ad alteꝝ ſit ſicͭ ꝓportio leuis ſimplicit̃ ad graue ſimplicit̃.ſ.ſicut ꝓportio forme ad materiā.ſi eni mediū eſſet vnicū nō haberet tūc in ſe aliqd.q.formā:⁊ aliqd.q.materiā. D.o.⁊ ideo aqua ⁊ aer ⁊c̃.i.quia hec duo corpora ſūt duo ſm ꝙ ſūt duo neceſſe eſt vt vtrūqʒ habeat grauitatē ⁊ leuitatē. U.g.ꝙ aq̄ hʒ grauitatē in loco aeris ⁊ leuitatē in loco terre:⁊ aer hʒ grauitatē i loco ignis:⁊ leuitatē in loco aque ⁊ terre. D.o aqua eni deſcēdit ⁊c̃.i.diximus ꝙ vtrūqʒ iſtorū duoꝝ corporū mediorū habet graue ⁊ leue:q̄a videmus aerē aſcendere ſup oia corpora pret̃ ignē: vnde videt̃ habere grauitatē in loco ignis: ⁊ leuitatē in loco terre ⁊ aque:⁊ ſimilit̃ aqua:quia deſcēdit ſub omnibꝰ corporibꝰ preter terram: dicemus ꝙ hʒ leuitatē i loco terre ⁊ grauitatē i trībꝰ locis.

Quoniā autē eſt vnū ſolū quod omnibus ſuperfertur:⁊ vnū qḋ omnibus ſubſtat: neceſſe eſt duo alia eſſe que ⁊ ſubſtant cuidā ⁊ ſuperferunt̃ cuidā:quare ⁊ neceſſe materias eſſe tantas quāta quidē hec q̃tuor:ſic autē quatuor:ut vnā quidem cōmunē omniū. Aliterqʒ ⁊ ſi fiunt ex inuicem ſed eſſe alterum.

Et dicamus igitur ꝙ ſi vnū corpus tm̄ aſcendet ſuper omnia corpora: ⁊ vnū tm̄ ſub omnibꝰ neceſſe eſt ut alia duo aſcendant ſup aliqḋ corpꝰ ⁊ deſcendant ſub alio corpore tm̄: vnde neceſſarium eſt ut elementa ſint quatuor:⁊ nō dico primum elementū quod eſt vnū tm̄:⁊ ideo fit generatio iſtorū elementorū ab inuicē. Et ita quāuis generatio eorum ſit ad inuicem:tamē eſſentia eorum eſt aliud a generatione.

37 Ideſt dicamus igit̃ ꝙ ſi vnū corpus aſcendit ſup omia corpora:⁊ aliud ſub omnibꝰ ꝓpter iſtā cauſam.ſ.ꝙ locus corporis aſcendētis ſup oia eſt quaſi forma loci deſcendētis ſub omnibꝰ.mediū autē int̃ extrema debet habere intentionē duorū extremorū:neceſſe eſt vt inter hec duo loca ſint alia duo loca:ita ꝙ vnuʒ eorū ſit quaſi mā ⁊ alteꝝ ut forma materie.vnde neceſſe eſt ꝙ in iſtis duobus locis exiſtant duo corpora:quorū vtrūqʒ habeat grauitatē ⁊ leuitatem ⁊ vnū ad alterū quaſi forma:reliquū.q.mā. D.o quapropter neceſſe eſt ut elemēta ſint quatuor.ſ. qum ad minus ſint loca quatuor:neceſſe eſt ut corpora ſint q̃tuor: ⁊.d.nō dico primū elementū: qm̄ hoc nomē elementū aliquādo dicit̃ de his quatuor corporibꝰ:aliqñ de prima mā. D.o.⁊ ideo generatio iſtorū elementorū fit ex inuicē .i.⁊ quia materia eorū eſt vna : fuit poſſibile ut hec elementa generarent̃ ex inuicē : ſi eni haberēt materias diuerſas nō reciperēt ſuas formas reciproce:quia materie diuerſe non recipiunt niſi formas diuerſas.quia eni habēt vnā materiam:ideo poſſūt generari ex inuicē: quia vō videmus ea generari ex inuicē ſciuimꝰ ea habere vnicā materiā. D.o. ⁊ ſi iſta quāuis generent̃ ex inuicē:quia habēt vnā materiam tm̄ formas habēt diuerſas ſm ſubſtātias:⁊.d.hoc ꝯ abnegātes cauſam formalē ⁊ ꝯcedētes materialē ut opinātur antiqui:ex quo cōtingit ut hec corpora ſint eadē i ſubſtantia ⁊ plura ſm accidentia.

Nihil enim prohibet cōtrariorū eſſe intermedium ⁊ vnū ⁊ plura quēadmodū in coloribus.

Dico ꝙ lʒ extrema ſint duo:nō eſt impoſſibile ut inter ea ſit vnū corpus aut plura:quēadmodū non eſt impoſſibile in corporibus.inter enim extrema inueniunt̃ plures ſpecies colorū.

38 Iſte ſermo eſt quaſi cōtradicens p̄dicto in quo demonſtrauit ut media ſint duo: in iſto autē dat hoc eſſe poſſibile nō neceſſariū:⁊ forte induxit ipſum i forma qōnis:⁊ reliquit nobis diſſolutionē ut ſepe facit.ratio eni ita format̃ omnia duo extrema inter que exiſtit mediū habēs intentionem duorū extremorū : poſſibile eſt ut illud mediū ſit vnū:⁊ poſſibile eſt ut ſint plura vno: ſed ignis ⁊ terra ſūt talia extrema : ergo poſſibile ē ut int̃ hec duo extrema ſit aut vnū corpus aut plura nō de neceſſitate.⁊ iſte ſermo ē valde ſufficiēs:⁊ ſup ipſū eſt ſuſtentatus Themiſtius dicēs ꝙ ex hoc loco nō declarat̃ ꝙ elementū mediū ē pluſ q̄ vnū: nedum ut declaret̃ ꝙ ſūt duo.nos autē dicamus ꝙ media que ſunt int̃ duo extrema cōtraria in forma.ſ.in qualitate aut ſubſtātia:alia ſūt a medijs que ſunt int̃ extrema ꝯtraria in loco.cōtrarietas enim i loco inuenit̃ in forma ⁊ i loco equiuoce.ſ.ꝙ duo loca cōtraria dicunt̃ eſſe cōtraria in formis ⁊ locis.cōtraria autē que ſunt in alijs p̄dicamētis ſunt duo in forma ⁊ nō duo in ſubiecto:⁊ qum ita ſit:⁊ cōtraria que ſūt in loco ſunt duo in forma ⁊ duo i ſubiecto ecōtrario cōtrarijs que ſūt duo in forma ⁊ vnū i ſubiecto ⁊ qum ita ſit:⁊ mediū debet habere intentionē duorū extremorū ſm viā diminutionis:neceſſe eſt ut mediū i loco habeat duas intētiones cōtrarias in forma ⁊ in ſubiecto. vnde neceſſe eſt ut mediū inter duo loca cōtraria habeat aliquā cōtrarietatē in forma ⁊ in ſubiecto: vnde neceſſe ē ut diuidat̃ in duo loca:qum loca nō numerant̃ niſi ꝓpter numerationē ſubiecti:alia vō cōtraria in alijs p̄dicamentis que ſunt vnū in ſubiecto ⁊ cōtraria ſm formas mediū fuit in eis vnū i ſubiecto:⁊ duo ſm formā:⁊ ideo fuit poſſibile ut inter duo cōtraria iſta inueniret̃ vnū mediū aut pluſ q̄ vnū. mediū autē qḋ eſt in loco qḋ eſt impoſſibile vt ſit vnū in ſubiecto:fuit etiā poſſibile ut eſſet vnū:quoniam ſi eſſet vnū in ſubiecto nō inueniret̃ in eo ꝯtrarietas

que eſt in extremis: quẽadmodũ inueniref in medijs que ſunt inter extrema cõtraria. cõtrarietas enĩ que eſt ĩ extremis que ſunt ĩ loco eſt in ſubiecto ⁊ in forma: vnde neceſſe eſt ut cõtrarietas exiſtens in medio ſit in forma ⁊ ĩ ſubiecto ſm viã diminutionis: ⁊ ideo neceſſe eſt ut locus medius diuidaf in duo loca: quorũ vnus eſt quaſi forma: ⁊ alius quaſi materia: ⁊ hoc manifeſtũ eſt ei qui bene cõſiderauit: lꝫ in eo ſit aliqua difficultas propter quam latuit Themiſtium.

In ea quidẽ igitur que ipſius regione habentium grauitatẽ ⁊ leuitatẽ: vnũquodqꝫ habet grauitatem. Terra autẽ in omnibꝰ: leuitatẽ autẽ nõ habet niſi in quibus ſuperfert: propter quod ⁊ ſub diſtractis quidẽ feruntur in ea que deinceps deorſum. Aer quidẽ in eam que aque regionem aqua autẽ in eam que terre: ſurſum autẽ in eam que ignis: diuiſo igne nõ fertur aer niſi vi: quẽadmodũ ⁊ aqua trahif: qum fiat ſuperficies vna ⁊ velocius trahat quis ſurſum latione q̃ꝫ fertur aqua deorſum: neqꝫ aqua in eam que aeris niſi ut nũc dictũ eſt. Terra autẽ hoc nõ patitur: qm̃ non vna ſupficies. Propter quod aqua quidẽ in vas ignitũ diſtrahitur: terra autẽ non: quẽadmodum autẽ neqꝫ terra ſurſum: neqꝫ ignis deorſum fertur ſublato aere. Nullã enim habet grauitatem: neqꝫ in ea que ſui ipſius regione: quemadmodũ neqꝫ terra leuitatẽ: feruntur autẽ ſub diſtractis: duo deorſum. Quoniã hoc quidẽ ſimpliciter graue eſt qđ omnibus ſubſtat. hoc autẽ ad aliquid graue ens in eam que ipſius regionẽ: aut quibꝰ ſuperfert propĩ ſimilitudinẽ materie.

Reuertamur igitur ⁊ dicamus quodlibet corporum grauiũ ⁊ leuiũ habet grauitatẽ in ſuo loco ⁊ nõ habet leuitatẽ niſi in loco ſuper quẽ natat. Terra autẽ habet grauitatẽ in omnibus corporibus ⁊ verificatio eiꝰ eſt: ꝙ ſi iſta corpora auferanf: tunc aer mouef ad locũ aque ⁊ aqua ad locum terre: ⁊ ſi aer auferef: tunc ignis nõ mouetur ad inferius niſi violente: ⁊ ſi ignis auferef aut eleuaretur non incederet aer ſurſum niſi violente ſicut ſi aer auferef: qum ſua ſuperficies eadem ſit cum ſuperficie aque: tunc aqua non mouerif ad locum aeris niſi violente ſicut modo diximus: Terre autem non cõuenit hoc: quia ſuperficies eius nõ eſt eadẽ cum ſuperficie aque: ⁊ ideo quꝫ in vaſe cadente fundaf aqua ſtatim eleuabif ⁊ attrahetur ad aerem. qum autẽ hoc fuerit factũ de terra neqꝫ eleuabif neqꝫ attrahef: ⁊ ſic terra non mouetur ad ſuperius qum aqua auferetur: ſicut ignis nõ mouetur ad inferius qum aer auferetur nullã enim habet grauitatẽ neqꝫ ĩ ſuo loco neqꝫ extra. Declaratũ eſt igitur ꝙ corporũ ſimpliciũ hoc eſt graue ſimpliciter deſcendens ſub omne: ⁊ hoc autẽ graue in reſpectu. Eſt enim graue aut in ſuo loco aut in loco cõtinentis propter ſimilitudinẽ ſue materie ad materiã illius: ⁊ ideo mouetur ad ſuum locum:

39 Putaf ꝙ hoc capitulũ cõtradicat capitulo ꝑdicto. In ꝑdicto enim declarauit ꝙ oĩa preter ignẽ habẽt grauitatẽ: ⁊ omnia preĩ terrã habẽt leuitatẽ. ſ. in ſuis locis: in hoc vult declarare ꝙ oĩa preter ignẽ habẽt grauitatẽ ĩ ſuis locis: ⁊ qum ita ſit: nõ intendit in hoc loco declarare niſi ꝙ grauitas mediorũ in ſuis locis eſt magis q̃ leuitas eorũ: non ꝙ nõ habẽt leuitatẽ oĩno: ⁊ hoc apparet ex ſuis verbis ⁊ ex ſua ratione ⁊ ex ſuis libris: ⁊. d. reuertamur igif ⁊ dicamꝰ . i. ⁊ dicamus ꝙ ĩ vnoquoqꝫ iſtorũ corpoꝝ grauiũ ⁊ leuiũ inuenif grauitas in ſuo loco preter locũ qui eſt inferior eo ⁊ hoc in habentibus locũ inferiorẽ. ⁊ intendit ꝑ grauitatẽ in ſuo loco ſicut diximus ſuperius facilitatẽ motus elemẽti in eo. ⁊ ſimilif intendebat ꝑ leuitatẽ in capitulo predicto ut. d. ꝙ in omnibꝰ inuenif grauitas ⁊ leuitas preĩ ignẽ in quo inuenif m̃ leuitas ⁊ in terra m̃ grauitas. in hoc autẽ loco qum fecit cõparationẽ inter grauitatẽ ⁊ leuitatẽ quas habent in ſuis locis inuenit grauitatẽ vincentẽ: ⁊ inuenit leuitatẽ quã habẽt in ſuis locis propinquiorẽ ad motum violentũ. ſ. quẽ habent in loco ſuperiori. V. g. ꝙ qum inuenit motũ aque in ſuo loco ad ſuperius valde propinquũ ſuo motui ad locũ aeris in eſſendo violenti. d. ꝙ aqua habet grauitatẽ in ſuo loco: ⁊ ſimiliter oportet hoc in aere: ⁊ incepit ſic declarare: ⁊. d. terra autẽ habet grauitatẽ in oĩbus corporibꝰ. i. in omnibꝰ locis. D. d. ⁊ verificatio huius eſt ⁊c. i. ⁊ ſignũ ꝙ aqua habet grauitatẽ in ſuo loco: eſt: ꝙ qum auferf pars terre ſub ea deſcẽdet ad locũ eius facile: ⁊ qum auferf pars aeris nõ aſcendet ad locũ eius niſi difficile. vnde videf ꝙ maiorẽ grauitatẽ habet in ſuo loco q̃ leuitatẽ: tamẽ nõ eſt negandũ propĩ hoc ipſam habere leuitatem aliquã: ⁊ hoc manifeſtũ eſt de aqua: quia vicina ẽ corpori graui ſimpliciĩ: ſed dubiũ eſt de loco aeris: ſed etiã qum pars aque auferf ſtatim aer deſcẽdit ad locũ illiꝰ partis: ⁊ forte hoc fit violẽte ex neceſſitate vacui: ⁊ forte hoc fit quia graue vincit in eo: ſed Ariſ. verificat. i. reputat ꝓ vero ꝙ motus eius ad locũ aque facilior eſt ſuo motu ad locum ignis: ⁊ ſi motus eius ad locum ignis poſſet ſentiri eſſet difficilior q̃ motus eius ad locũ aque ſicut videmus in aq̃: ⁊ tũc diceremus ꝑcipe ꝙ grauitas vincit in eo. Ariſ. autẽ ponit hoc ꝓ manifeſto ſenſui: ⁊ ideo. d. ꝙ ſi terra auferaf: tunc aqua mouebif ad ſuũ locũ facile: ⁊ ſi aer auferatur nõ mouebif aqua ad locũ eius niſi violente: quẽadmodum ſi aqua auferaf nõ mouebif terra ad locũ eiꝰ niſi violente: aer enim tunc impediret ipſam ꝓpter neceſſitatẽ vacui. ſi igitur aer nõ mouef ad locũ aque niſi violẽte: tũc aqua mouerif ad locũ terre ⁊ cõſequeref eam violente: ſicut ignis cõſequif locũ aeris violente. iam enĩ determinatum eſt ꝙ ignis nõ mouef ad locũ aeris niſi violẽte: ⁊ tũc aqua haberet duas naturas facientes ſibi violẽtias. ſ. aerẽ ⁊ terrã ⁊ duo ſunt fortiora vno. declaratũ eſt ꝙ potentie iſtorũ elementorũ ſunt equales: ⁊ ſic aqua nõ mouerif ad locũ terre niſi violente. hec igif declaratio eſt Ariſ. quã ꝓbat ꝙ aer eſt grauis in ſuo loco. D. d. ⁊ ſi aer auferaf non mouerif ignis niſi violente. i. quia ignis eſt leue ſimpliciĩ: manifeſtũ eſt q̃ qum aer expelleret ad inferius neceſſe eſt ut moueaf violẽte ad locũ aeris. ſic igif qum aqua expelleretur ad inferius mouef aer violentẽ ad locũ eius: cõtingeret qum aqua expelleref ad inferius ut aer moueaf ad locũ aque violente: ⁊ ignis ad locũ aeris violẽte: ⁊ ſic expulſio aque ad locũ terre eſt violẽte: qđ eſt ꝯtrariũ ſenſui. ⁊ ſuper hanc declarationẽ debemus ſuſtentari in demonſtrando ꝙ aer habet grauitatẽ in loco ſuo magis q̃ leuitatem. ⁊ qum Themiſtius nõ intellexit hanc demonſtrationem abnegauit ꝙ motus aeris ad locũ aque eſt facilior q̃ motus aque ad locũ aeris: ſicut etiã nõ intellexit ſermonẽ Ariſ. qum. d. ꝙ habet grauitatẽ in ſuis locis ⁊ leuitatẽ: ⁊ d. ꝙ ſi haberent grauitatẽ in ſuis locis quieſcent in eis violente ⁊ mouent ad ea violẽte: ⁊ tunc bene declaratũ ẽ tibi ex noſtro ſermone q̃ hoc nomẽ grauitas diuerſimode dicitur de eis qum fuerint in ſuis locis: ⁊ qum fuerint in locis ſuperioribus: ⁊ quia hec elemẽta habent grauitatẽ in ſuis locis: fuit poſſibile ut admiſcerent facile cum terra ex motibus corporũ celeſtiũ: ⁊ ut partes graues entiũ fierẽt. V. g. ꝙ ſpiritus ĩ aĩalibus nõ mouef ad ſuperius ex hoc ꝙ pars magis magno grauis eſt in eo q̃ leuis. ⁊ qum pars q̃ eſt in eo ſit leuis ſimpliciĩ nõ accidit ei grauitas niſi ꝓpter

partem aeris admiſtã cũ ea: ꝛ ideo quum iſte due partes ſegregabunt: morit aial. ꝛ etiã ſignũ ꝙ grauitas i aere ẽ magis ꝙ̃ leuitas: eſt: quia ſi eſſent equales: tũc res cõpoſite ex aere ꝛ igne nunꝙ̃ deſcenderẽt ad inferius ut a ſub ꝛ fulmina ꝛ alia: qm̃ ſicut ex vna parte ignis ꝯgregarent mille aeris: tũc cõpoſitũ impoſſibile eſt ut moueret ad inferi⁹ ſm̃ illos: ꝛ ſignũ ꝙ grauitas in eo eſt magis ꝙ̃ leuitas: eſt: qa cã leuitatis in eo eſt calor: ꝛ cã grauitatis in eo eſt humiditas. ꝛ om̃es ꝯueniũt ꝙ humiditas i eo eſt maior ꝙ̃ caliditas: quum videt eſſe humidior elemẽtis ex diffinitione humiditatis ut declaratũ eſt i libro perigeneos: ꝛ p illã partẽ humidã deſcendũt fulmina ad inferi⁹ ꝛ a ſub. ꝛ quum. d. ꝙ ex ſucceſſione aeris i canna videt ꝙ aqua mouet in canna violẽte: ꝛ ꝙ hoc eſt ſignũ quia aqua mouet ad locũ aeris violente. ꝛ poſſet aliqs dicere ei ꝙ ſi ita eſſet: cõtingeret ꝙ quum aqua ſuggeret in canna ꝙ terra moueret ſuperi⁹ violente. D. reſpondẽdo: terre autẽ nõ ꝯtingit hoc ꝛc. i. qa ſupficies terre eſt ſicca: ꝛ ſuperficies aque humida nõ poſſunt adunari: neq3 etiã poſſibile ẽ ut terra attrahat ꝯſequendo attractionẽ aeris: ꝛ ideo quum vẽtoſe appoſite fuerit ſuper corp⁹ ſiccũ terreſtre: deinde ſuggerent fortis finderent ventoſe. aer. n. ĩpoſſibile ẽ ut moueat a ſuo loco niſi quum corpus qđ tangit ſequat ipſũ: ꝛ quum corp⁹ ſiccũ impoſſibile ẽ ut attrahat cũ eo attraheret corp⁹ vaſis terreſtre: ꝛ ſic finderet. D. d. ꝛ ideo cũ vaſe ignito cadẽte fundit aq̃: ſtatĩ aq̃ eleuabit ꝛc. i. ꝛ hac qđ. d. manifeſtũ eſt: ſed expoſitores nõ pñt dare cauſã ꝓpter quã eleuat aqua i vaſe: ꝛ nõ eleuat aer qui eſt i eo. aque eni nõ accidit h̕ in vaſe niſi quum claudit orificiũ vaſis ſtatim quum i eo ponit candela: deinde aliqs cõuerteret ipſũ ſup ſupficiẽ aque: ita ꝙ aer ſubito non poſſit intrare ipſũ. ꝛ Themiſtius. d. querẽdo quum aer qui eſt i vaſe eſt i ſuo loco. q̃re igit attrahit aquã q̃ eſt ad ſuperius aut vtrũq3 poſtꝙ̃ alia opillatio auferet fit i aere virt⁹ attractiua noua. Alex. aũt dat cãm duob⁹ modis. Deinde Themiſti⁹ deſtruxit ipſos ut dicit: ꝛ nihil ipſe. d. in hac. D eni ꝙ aer calidus qñ infrigidabit ex aq̃ ꝛ inſpiſſabit ꝛ veniet in quantitatẽ minorẽ ꝛ ꝓpter neceſſitatẽ vacui ſequit aq̃ aerẽ ꝛ implet loca vacua euacuata ab aere. Themiſti⁹ autem cõtradicit huic ſermoni ex hoc ꝙ tale vas attrahit aerẽ calidũ. ꝛ ſilit ego etiã dico ꝙ põt ꝯdici de vẽtoſis igneis attrahẽtibus carnẽ. D. eni alio mõ: qa calor quum attrabit humorẽ mouet humor plus ꝙ̃ moueat virt⁹ attrahẽs q̃ꝓpt ꝯſtringet aerẽ ad ſuperi⁹ vaſis: ꝛ h̕ etiã ꝯdicit p vẽtoſas medicoꝝ. ꝛ Themiſti⁹ ꝯdicit huic dicẽdo ꝙ inopinabile eſt ꝙ attractũ expellat attrahẽs in hora in q̃ attrahit ipſum: ita ꝙ attrahẽs attrahat aliqđ ꝛ expellat ab eo inſimul. nos aũt dicamus ꝙ cã in h̕ manifeſta eſt ꝛ ꝓpinqua ꝯſideranti: ꝛ mirũ eſt de iſtis hoibus ꝓfundis quõ ignorabãt hoc: quum eni aliq̃ pars aeris trãſmutabit i nãm ignis mouebit illa pars i loco aeris ſupior: ꝛ tũc corpus qđ eſt ſub ea ſiue aer ſiue aq̃ fuerit ꝯſequit. ſi ĝ illud corpus qđ eſt ſub nã ꝯſequat ipſã: tunc illa pars ignea ſtabit violẽte in loco in q̃ trãſmutabat in ignẽ ꝛ nõ mouebit ad ſupius. quum aũt ignis ponit i orificio vaſis ſtatim trãſfert illa ps aeris i ignẽ: quum igit vas cõuertet in aliqua hora ꝛ claudetur ſuũ orificiũ: tunc ignis queret aerẽ ut moueat ad ſuperius: ꝛ tũc nã ꝯſequet ipſũ opillatio ꝛ ſtabit ſic illic violente i principio vaſis: ꝛ quum opillatio aufert ꝛ orificium vaſis fuerit poſitũ ſup aquã: tũc illa ps ignea mouebitur ad ſupius vaſis: ꝛ figurabit figura ignea ꝛ nõ iplebit vas: quaꝓpt ꝯſequit ipſũ vas ad locũ vacuũ: ꝛ iam fregi q̃dã vas poſt ſtatũ aque i eo: ꝛ iueni eã applicatã i laterib⁹ vaſis: ꝛ hec ẽ cã eiꝰ i illo qđ ꝯſequit in vẽtoſis igneis. hec igit eſt pma cauſarũ mot⁹ aque ad ſupi⁹: deinde poſt ipſã ſecũda eſt cã quã dat Alex. ſ. ꝙ quum ps ignea aeris extinguitur ꝛ infrigidabit: ꝛ ſit aer occupabit minorẽ locũ ꝛ attrabet aquã de neceſſitate vacui: ꝛ nõ ẽ ipoſſibile vt poſt iſtas ſit cã tertia quã inuit Alex. in ſecũdo ſermone. quum eni aqua attrahit ab his duab⁹ cauſis nõ ẽ impoſſibile ut remaneat mota ad ſupius poſt ablationẽ iſtaꝝ duaꝝ cauſarũ q̃uſq3 aer ꝯſtringit in loco tm̃ minimo. iſte igit mot⁹ cõponit ex tribus cauſis: quarũ pma eſt motus ptis igneę ad ſupius: ſecũda ẽ trãſmutatio ptis igneę ad minorẽ quãtitatẽ: tertia ẽ motus aque p ſe ꝓpter fortitudinẽ ꝛ velocitatem mot⁹ q̃s acq̃ſiuit ex iſtis motib⁹ duob⁹. iam eni dictũ eſt ꝙ vtrũq3 iſtorũ elemẽtorũ. ſ. aer ꝛ aq̃ h3 leuitatẽ ꝛ grauitatẽ: ꝛ ideo fuit poſſibile quum accepit ab altero pmũ motũ ſupi⁹ aut inferi⁹ ut moueat aliq̃ñ ab illo motu poſt ꝙ̃ motor q̃euerit: ꝛ ſignũ eius ꝙ iſte mot⁹ cõponit ex iſtis cauſis ſibi ſuccedẽtib⁹: eſt: qa iſte mot⁹ remanet i tpe multiplici ad tẽpus in q̃ mouet pars ignea ab inferiori vaſis ad ſuperi⁹: ꝛ nõ eſt impoſſibile ut attrahẽs attrahat pmo ꝛ quum vigorabit motus attracti expellet attrahẽs: qa erit velocior motu ei⁹: ꝛ ideo nõ ꝯtingit Alex. ꝯdictio Themiſtij. ſ. ut idẽ attrahat aliqđ ꝛ expellat ab eo inſimul. D. d. ꝛ ſi terra mouet ad ſuperi⁹ ꝛc. i. ſicut videmus aquã copulatã cũ terra: quum aufert nõ ꝯſequit ipſã illa pars niſi violente ꝓpter hanc cauſã: qa terra eſt grauis ſimpliciter. i. nullam h3 leuitatẽ: ita debet eẽ cũ imaginauerim⁹ aliquã ptẽ aeris copulatã cũ ſupficie ignis expulſam ad inferius. ſ. ut ignis nõ moueat ad eius aeris locũ niſi violẽte: quz nullã habeat grauitatẽ. declaratũ eſt igit ex hoc ꝙ ignis mouet violente ad locũ aeris: ꝛ aer ad locũ eius ex hoc qđ prius declarauim⁹: qm̃ autẽ aq̃ mouet violẽte ad locũ aeris manifeſtũ eſt ſenſui: ꝛ ſilit mouet ſpõte ad locũ terre: ꝛ ſiliter mouet violẽte ad locũ aque. Sunt igit q̃nq3 rõnes: quaꝝ due ſunt manifeſte ſenſui. ſ. motus aque ad terre locũ ſpõte: ꝛ mot⁹ eius violẽte ad locũ aeris: ꝛ ſunt declarate tres demõſtrationes. ſ. q̃rũ vna ẽ mot⁹ aeris ſponte ad locũ aq̃ ꝛ motus ei⁹ violẽte ad locũ ignis: ꝛ mot⁹ ignis violẽte ad locũ aeris. D. d. declaratũ eſt igit ꝛc. i. declaratũ eſt graue corpus eſſe ſimpliciter ꝛ corpus graue eſſe ſm̃ cõparationẽ ad aliud corpus. graue eni ſimpliciter differt a cõparatiuo: qa graue ſimpliciter nõ dicit ſm̃ cõparationẽ ad aliqđ corpus: ꝛ graue cõparatũ ſm̃ cõparationẽ ad aliud: ꝛ quz ita ſit ſicut prius eſt graue in ſe. ꝛ quum narrauit graue ſm̃ cõparationẽ eſſe: dedit cauſã in hoc: ꝛ. d. eſt eni graue aut in ſuo loco aut in loco corporis ꝯtinẽtis. i. ꝛ diximus graue eſſe ſm̃ cõparationẽ: qa videmus quedã corpora grauia i loco corporis ſupioris ꝛ in ſuis locis: ꝛ intelligendũ eſt p grauitatẽ in ſuis locis qđ ſuperi⁹ diximꝰ. ſ. expulſionẽ corpꝰ a faciente violẽtiã facile ad inferius. D. d. ꝓpt ſilitudinẽ ſue materie ꝛc. i. ꝛ ideo hec corpora quum fuerit extra ſua loca mouent ad ipſa: qa materia corporis moti ſimile eſt corpori cuius vltimũ eſt locus corporis moti. V. g. ꝙ aer ideo mouet in loco ignis ad inferius: qa querit vltimũ ſimile. ſ. cõcauũ ignis. iam eni declaratũ ẽ ꝙ cõtinẽs cuiuſlibet iſtorũ eſt. q. forma cõtẽti. ꝛ quia h̕ vult dare cauſã propter quã quedã ſunt pfectiones quorundã in vbi: ꝛ eſt: qꝛ vnã materiã habẽt: qm̃ ſi ita diuerſificarent in materia ſicut in forma: tũc ſe fugerẽt ad inuicẽ ꝛ ſegregarent in loco ꝛ nõ mouerent ad inuicẽ ſm̃ pfectionẽ: quum cõtraria fugiant ſe ad inuicẽ: ꝛ ꝯſimilia ſunt ea etiã que copulant ad inuicem.

Quod autẽ neceſſariũ facere equales differẽtias ipſis manifeſtũ. Siquidẽ enim vna materia omniũ: puta aut vacuũ: aut plenũ: aut magnitudo: aut trianguli: aut omnia ſurſum: aut oĩa deorſum ferunt: altera autẽ latio nõ erit. Itaq3 aut leue nihil erit ſimpliciter: ſed omnia declinãt ꝛ magis eo quod ex maioribus ſint corporibus: aut ex pluribus: aut quia plena. hoc autẽ videmus

⁊ oſtenſum eſt: quia ſimiliter deorſū qꝫ ſemper ⁊ vbiqꝫ fertur ⁊ ſurſum. Si aūt vacuū aut aliquid tale quod ſemp ſurſum nō eſt qđ ſemp deorſum. Et intermediorū vtiqꝫ quedā erūt deorſum velocius terra. In multo enim aere trianguli plures aut ſolida aut plana erūt: nō videt̄ aūt neqꝫ vna particula aeris deorſū lata: ſimiliter aūt ⁊ ī leui.

Et quum ita ſit manifeſtū eſt ꝙ non oportet aliud corpus aſcendere ſuper hoc corpus leue ſimpliciter ut ſunt duo contraria: quoniā ſi materia grauis ⁊ leuis eſſet eadem. ſ. vacuū ⁊ plenū: aut magnitudo ⁊ trianguli: tūc omnia corpora mouerentur aut ad ſuperius aut ad inferius: ⁊ nihil erit leue ſimplicit̄: quum omnia corpora mouent̄ ad inferius ex quo cōponunt̄ ex corporibꝰ magnis aut multis: aut ex rebꝰ plenis ſolidis: ⁊ hoc eſt falſum. videmus eñ aliqđ corpꝰ moueri ſemper ſuperius: ⁊ aliqđ ſemp inferius: qa ſi vacuū eſſet cauſa leuitatis nullū corpus moueret̄ ſemp ad ſuperius: ⁊ nullū moueret̄ ſemp ad inferius. ⁊ tunc aliqđ corpus ſimpliciū moueret̄ ad inferius citius qꝫ terra. Quoniā poſſibile eſt ut ī hoc ſint cū triangulis ⁊ corporibus ſolidis plus qꝫ in corporibꝰ grauibꝰ. Sed nullā partē aeris videmus moueri ad inferius. ⁊ ſimiliter etiam eſt dicendum de corpore leui.

40 Uult rememorari illud qđ declaratū eſt de differētia que eſt int̄ ſuū ſermonē ⁊ ſermones antiquorū. ſermo eñ eius cōtingit graui ⁊ leui ſimplicit̄: ⁊ ſm̄ cōparationē antiquorū aūt nō cōuenire videt̄ niſi in eis que ſūt ſm̄ cōparationē. U. g. ꝙ dicētes vacuū ⁊ plenū eſſe cauſā leuis ⁊ grauis: ⁊ ꝙ ī leui vincit vacuū: ⁊ in graui plenū: neceſſe eſt ut nihil ſit leue ſimplicit̄ aut graue ſimplicit̄. quum eñ poſuerimus aliqđ corpꝰ leue in q̄ vacuū vincit plenū in aliq̄ proportione: poſſibile ē inueniri aliqđ corpꝰ in q̄ ꝓportio vacui ad plenū erit maior illa: quapropt̄ h̄ corpꝰ dꝫ aſcēdere ſup illud ꝑmū. ⁊ ſilr̄ etiā poſſumꝰ inuenire tertiū aſcēdens ſup ſecundū ⁊ quartū: ⁊ ſic ī infinitū: vnde nullū corpꝰ videbit̄ aſcēdere ſup oīa: ⁊ ſilr̄ de graui. vnde videbit̄ ꝙ nullū corpus erit graue ſimplicit̄: ⁊ ſic nihil erit inferiꝰ ſimplicit̄ aut ſuperiꝰ ſimplicit̄: ⁊ ſic loca erūt infinita: ⁊ ideo motꝰ eorū erūt infiniti: qđ eſt ꝯ̄riū ei qđ ē poſitū. ⁊ ſilr̄ ꝯtingit platoni ⁊ ſequacibꝰ eiꝰ ponētibꝰ cauſā leuitatis ⁊ grauitatis eſſe multitudinē ⁊ paucitatē triangulorū: ⁊. d. ⁊ ſi ita ſit manifeſtū eſt ⁊c̄. i. ⁊ ſi loca ſint terminata ex q̄ inueniunt̄ graue ⁊ leue ſimplicit̄: manifeſtū ē ꝙ īpoſſibile eſt iuenire corpus aſcendēs ſupra leue ſimplicit̄ aut deſcēdens ſub graui ſimplicit̄: ⁊ ideo. d. ut ſint duo ꝯ̄ria ⁊c̄. i. ꝙ quum nō fuerit poſitū leue ⁊ graue ſimplicit̄: tūc leue nō erit ꝯ̄riū graui. Cōtraria eñ ſūt ea q̄ maxie diſtāt. quum aūt ſupra oē corpꝰ leue inuenit̄ corpus leuiꝰ: ⁊ ſub oñi graui iuenit̄ grauiꝰ: nullum erit corpꝰ leue qđ maxie diſtet a graui. vnde nō erūt ꝯ̄ria: ergo non habebūt mediū: ⁊ ideo ꝯtingit ponētibꝰ leue ⁊ graue ſm̄ cōparationē ⁊ nō abſolute ponē media ſine cōtrarijs int̄ q̄ ſunt illa media. D. d. qm̄ ſi materia grauis ⁊ leuis ⁊c̄. i. ⁊ ſi cā grauis ⁊ leuis eēt vacuū ⁊ plenū ut Pythagoras. d. aut magnitudo ⁊ paruitas triangulorū ut plato. d. aut multitudo ⁊ paucitas ptiū ut Democritus. d. tūc nihil eſſet graue aut leue ſimplicit̄. D. d. ⁊ oīa corpa mouerent̄ ad ſuperiꝰ ⁊ ad inferiꝰ. i. ⁊ eēnt media. hec. n. eſt diſpoſitio medij. ſ. ut in eo ꝯgregent̄ ꝯ̄ria. D. d. ⁊ nihil eēt leue ſimplicit̄ aut graue: ⁊ iā declarauimꝰ in ꝓlogo huiꝰ capituli quō h̄ ꝯtingit eis. D. d. quum oīa corpa mouerent̄ ad inferiꝰ. i. quum ꝯtingit huic poſitioni ut oīa corpa mouerēt̄ ad inferius aut ad ſupiꝰ: qa grauia cōponunt̄ ex triangul̄ magnis aut ex ptibus multis: ⁊ leue ex triangulis paruis: aut ex partibꝰ paucis: ⁊. d. ꝙ ꝯtingit huic poſitioni ꝙ oīa mouerent̄ ad inferius: quia quum poſuimꝰ aliqđ corpꝰ graue ꝓpter multitudinē partiū: poſſibile ē inuenire aliquod corpus pluriū partiū: qđ quapropt̄ mouebit̄ ad inferius ꝓdicti corporis: ⁊ ſi accepimus aliqđ pluriū partiū q̄ ſit ſecundū mouebit etiā ſub ſecūdo: ⁊ ſic ī infinitū: ergo poſſibile eſt ut ſub oñi corpe deſcēdat aliud: ⁊ ſup oē corpꝰ aſcēdat aliud. hec igit̄ eſt intētio ſui ſermonis ⁊ oīa corpa mouent̄ ad inferius. U. g. ꝙ ſi cā leuitatis ignis ē: qa ē paucioꝝ partiū q̄uor elementoꝝ: ⁊ poſſibile ē imaginari corpus paucioꝝ partiū igne: erit corpꝰ tūc aſcēdens ſup ignē ⁊ erit ignis grauis ī loco illiꝰ corporis quum deſcēdet ex eo ad ſuū locū: ⁊ ſilr̄ ꝯtingit ut h̄ corpus etiā ſit graue ī aliquo loco ſupiori. D. d. ⁊ h̄ falſum ē ponē ⁊c̄. i. ⁊ falſū ē ponere ꝙ oē corpꝰ mouet̄ ad illud qđ ē inferius. D. d. videmus eñ aliqđ corpꝰ ⁊c̄. i. ⁊ ſignū eius ꝙ nō oē corpus ē poſſibile moueri ad inferius: eſt: qa videmꝰ ignē ſemp moueri ad ſupiꝰ ⁊ nūq̄ ad inferiꝰ: ⁊ terrā ſemp ad inferiꝰ ⁊ nunq̄ ad ſupiꝰ: ⁊. d. hoc: qa quum nullus locus inuenit̄ ſup locū ignis: impoſſibile ē ut imaginaret̄ illic locus in q̄ eſſet grauis. cā igit̄ grauis ⁊ leuis ut ſint ſimplicit̄ ē terminatio in parte ſupiori ⁊ inferiori ſimplicit̄: ⁊ cā ꝙ ſupiꝰ ⁊ inferius ſint ſimplicit̄ ē finitas extremoꝝ loci. ⁊ cā finis extremorū in loco eſt: ꝙ vnū extremorū eſt circūferētia ⁊ aliud eſt centrū: ⁊ ſi nō: tūc finitas nō inueniret̄ ī longitudine recti. longitudo eñ recta nō ē finita ꝑ ſe: ſed ꝓpter aliqđ finitū ꝑ ſe. ſ. longitudinē rotundā. ⁊ ex h̄ apparet ꝙ loca ſunt tm̄ duo: ⁊ īpoſſibile ē plures eſſe mūdos vno. cā igit̄ motꝰ ad ſuperiꝰ ⁊ ad inferius ē forma corporis: ⁊ cā forme ē locus: ⁊ cā loci ē corpus ſpericū. ⁊ iam apparet h̄ ꝙ nō eſt de locis iſtorū ſicut eſt de locis aliorū corporū naliū. loca eñ in vltimis elemētis ſūt cauſe locatoꝝ: in aliqs aūt corporibus ē ecōuerſo. i. ꝙ locata ſūt cauſe locoꝝ. ſꝫ h̄ inuenit̄ in eis ſm̄ ꝑus ⁊ poſteriꝰ ⁊ nō eq̄lr̄. ſ. ꝙ cōpoſitoꝝ id qđ ē vicinius elemētis locus eius ē ei ⁊ magis neceſſariꝰ: ⁊ indiget plus loco ſm̄ illud eē: ⁊ quāto remotius tāto minus: ita ꝙ extimat̄ ꝙ eēntia locati eſt neceſſitas eē loci: ⁊ ſm̄ h̄ non eſt impoſſibile ut differētie ſubſtātiaꝝ ſint accidētia. pōt autē aliqs dicē quum locus ſit accidēs quō pōt eē cā ſōe: ⁊ hoc ē impoſſibile ut videt̄ famoſe: ſed demōſtratio inotuit iā circa h̄. ⁊ cā in h̄ eſt: qa forme elemētoꝝ ſūt diminuti eē: qm̄ quāto magis forma erit ꝑfectioris eē tāto magis erit manifeſtius ut ſit accepta ī diffinitione accidentiū in formato: ⁊ quāto magis ſūt diminuti eſſe tāto magis erit ecōuerſo: ⁊ ideo videmꝰ ꝙ calidū ⁊ humidū ⁊ frigidū ⁊ ſiccū ſunt cāe in formis elemētoꝝ: ⁊ ſūt cauſate in formis aīaliū. ⁊ ſilr̄ eſt de tribꝰ dimēſionibꝰ cū ꝑma mā. ſ. ꝙ ſūt ꝑme formarū exiſtentiū ī ea ī actu: ⁊ ideo putauerūt quidā ꝙ corporeitas eſt fōa. qui autē ꝯcedit ꝙ differētie q̄runda ſubſtātiaꝝ ſūt de aliqs ꝑdicamētis. ſ. ut differētie aliciꝰ fōe in loco accipiunt̄ aliqđ iſtoꝝ ꝑdicamentoꝝ. hec aūt ꝑſcrutatio non ꝯtingit huic ſciētie ſed ꝑme philoſophie ꝯſiderāti de ſubſtātijs ⁊ accidētibꝰ ⁊ ꝓprietate vniꝰ ad alterū ī diffinitione ⁊ ꝯſtitutione. D. d. ⁊ ſi vacuū erit cā leuitatis nullū corpꝰ eſſet qđ ſemp ⁊ ī oībꝰ locis moueret ad ſupiꝰ aut ad inferiꝰ ſicut ignis ⁊ terra. ⁊ h̄ intēdit quum. d. ſemp. qđ eñ in aliq̄ loco mouet̄ inferiꝰ ⁊ in alio ſupius: ut aer ⁊ aq̄: nō ſemper mouet̄ ad ſupius aut ad inferius: quum aliqñ moueant̄ ad ſuperius ⁊ aliqñ ad inferius. D. d. ⁊ tūc aliqđ corpꝰ ſimpliciū qđ moueret̄ citius ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtingeret ut eēt poſſibile corpus grauiꝰ terra eē imaginādo ꝙ triāguli aut corpora ſūt pauciora q̄ terra ⁊ plus de vacuo. D. d. ⁊ nihil videmꝰ in aere qđ mouet̄ inferiꝰ. i. ⁊ ſignū ꝙ nullū corpus ē grauius terra: qa nullū corpus videmꝰ in aere qđ in eo moueat̄ citius q̄ terra. D. d. ⁊ ſilr̄ dicendū eſt etiā de leui. i. ⁊ ꝑ h̄ idē declarabit̄ ꝙ nullū corpus ē leuiꝰ igne: quum nullū corpus

videt velocioris motus q̄ ignis. ⁊ pōt aliq̄s dicere q̄ h nō poſitū fuit h.ſ.q̄ poſſibile eſt inuenire corp⁹ in q̄ plenū ſit pluſ q̄ plenū q̄d eſt i terra: ⁊ vacuū ē in eo min⁹ nō ē poſſibile: neq̄ȝ dicētes vacuū ⁊ plenū eē cauſā grauitatis ⁊ leuitatis ꝯcedūt h. ⁊ qum ita ſit neccio ꝯtingit eis ponere ꝓportionē int̄ vacuū ⁊ plenū: q̄s impoſſibile ē inueniri maiorē aut minorē q̄d eſt impoſſibile. oīs eni quātitas poſſibile ē ea inuenire maiorē ⁊ minorē: ⁊ vlīter finitas nō inuenit̄ in rebus niſi ꝓpter formas earū: nō ꝓpter quantitates. ⁊ qū iſti dederūt cauſā leuitatis ⁊ grauitatis ex quātitatib⁹ nō potuerūt dicere q̄ de cā fuit impoſſibile corpus grau⁹ terra inuenire aut leuius igne: etiā ꝯtingit eis hoc magnū impoſſibile: oē eni poſſibile exibit neceſſario ad eē: ⁊ ſi eēt poſſibile ut corpus leuius igne inueniret: eſſet poſſibile ut in aliqua hora inueniret̄ corpus q̄d in aere moueret̄ citius q̄ ignis: ⁊ qum h nunq̄ȝ fuit viſū: ſciuimus h eē īpoſſibile: h aūt nō fuit īpoſſibile niſi ꝓpt̄ formā ignis: nō ꝓpt̄ q̄titatē: ⁊ ſilr̄ intelligendū ē de terra. hec igit̄ ē differētia int̄ opinionē Ariſ. ⁊ opinionē iſtorū: ⁊ eſt differētia nō parua.

Si illud faciat aliquis ſupabundare materia. ſi autē duo intermedia quō erūt facientia que faciunt aer ⁊ aqua: puta ſiquis dicat eſſe vacuū ⁊ plenū. ignē igitur vacuū propter quod ſurſum: terrā autem plus propter qd̄ deorſum: aerē aūt plus igne habere: aquā aut terra. erit eni quedaȝ aqua que plus habebit ignem pauco aere: ⁊ aer multus pauca aqua terrā plurem. quare oportebit aeris quandā multitudinē velocius ferri deorſum aqua pauca. hoc autē nō videt̄ nequaq̄ȝ nunq̄ȝ. neceſſe igit̄ queadmodū ⁊ ignē ſurſū: q̄ tale habet: puta vacuū: alia autē nō: ⁊ terra deorſum: quia plenū habet: ⁊ aerē in eū qui in ipſius ⁊ ſuperius aquā: q̄m tale aliq̄d habet: ⁊ aqua deorſum: quia tale aliq̄d. ſi autē erat vnū ad ambo aut duo: ambo autē duo exiſtūt vtriq̄ȝ: erit aliq̄ multitudo vtriuſq̄ȝ que excedet: ⁊ aqua quidem aere pauco ad ſurſum: ⁊ aer aqua ad deorſum: quemadmodū dictum eſt multotiens.

Si igit̄ aliquis dixerit q̄ materia grauis ⁊ leuis nō eſt eadē: dicemus q̄ cōtingit huic ſermoni ut ignis differat a terra ſicut aer ab aqua. ponentes eni vacuū ⁊ plenū eſſe materiā grauis ⁊ leuis: ⁊ q̄ ignis mouet̄ ad ſuperius propter multitudinē vacui: ⁊ q̄ terra mouet̄ ad inferius propter multitudinē pleni neceſſario ponūt in aere multū ignē: ⁊ in aqua multā terrā: ⁊ tunc in aliq̄ quantitate erit in multa aqua de igne magis q̄ȝ in pauco aere: ⁊ erit i multo aere de terra magis q̄ȝ in pauca aqua: ⁊ ſi ita ſit: tūc mot⁹ aeris multi ad inferius erit velocior q̄ȝ motus pauce aque: qd̄ nunq̄ȝ videt̄: ⁊ ſi ita ſit: dicemus q̄ ſicut ignis mouet̄ ad ſuperius propter multitudinē vacui: ⁊ terra ad inferius propter multitudinē pleni: ſic aer mouet̄ ad ſuū locū ad ſuperius propter illud qd̄ eſt in eo quidā alicuius. ⁊ ſimiliter aqua mouetur ad inferius propter hoc qd̄ in eo aliq̄d eſt ſi igitur aliquis dixerit q̄ vacuū ⁊ plenū ſunt in aliquo corpe: neceſſario erit ut multa aqua moueatur ad ſuperi⁹ citius q̄ȝ paucus aer: ⁊ q̄ multus aer citius moueat̄ ad inferi⁹ q̄ȝ pauca aqua: ſicut diximus ſuperius q̄ nō inuenit̄ omnino.

41 Quia res diuerſe ſm formas: aut erūt cōpoſite ex vna mā ſicut corpora ſimplicia: aut ex diuerſis materijs ſicut corpora cōpoſita ex elemētis: ⁊ diuerſitas forme iſtorū eſt ꝓpter diuerſitatē modorū. V.g. q̄ os nō differat a carne: niſi quia habet plus de terreſtritate q̄ de aquoſitate: ⁊ eo cōuerſo. manifeſtū eſt igit̄ q̄ ponētes cauſam diuerſitatis grauis ⁊ leuis eſſe vacuū ⁊ plenū: cōtingit dicere eis q̄ corpora nō diuerſificant̄ ſm grauitatē ⁊ leuitatē que ſunt forme corꝑ: niſi ſm q̄ habēt de vacuo ⁊ pleno ſm magis ⁊ minus. ⁊ ſicut forme ꝯſimiliū corporū cōpoſitoꝝ.ſ. non diuerſificant̄ ad inuicē: niſi ꝓpter multitudinē ⁊ paruitatē partiū: ⁊ qum ita ſit ſicut i corporib⁹ ꝯſimilib⁹ nō inuenit̄ diuerſitas abſoluta in eis ab inuicē niſi ſm magis ⁊ min⁹ ita ꝯtingit ponētibus graue ⁊ leue eē cōpoſita ex vacuo ⁊ pleno.ſ. ut nō inueniat̄ leue ſimplicit̄ ⁊ graue ſimplicit̄.ſ. leue cui⁹ forma ſit ꝯ̄ria graui ſimplicit̄.i. q̄ nō differt ab eo ꝓpter diuerſitatē elemētorū ex quib⁹ cōponunt̄ ſm magis ⁊ minus. ⁊ h intēdebat qum.d. ſi aliq̄s dixerit q̄ mā grauis ⁊ leuis ⁊c̄.i. ⁊ ſi aliq̄s dixerit q̄ cā diuerſitatis grauis ⁊ leuis in ſuis formis eſt cā diuerſitatis duoꝝ elemētoꝝ cōtrariorū: ex quib⁹ cōponunt̄ ſm magis ⁊ minus: ſicut dicētes q̄ cā grauitatis ⁊ leuitatis ē ꝯpoſitio corpoꝝ ex vacuo ⁊ pleno: cōtinget ei ut oīa corpa nō diuerſent̄ i grauitate ⁊ leuitate niſi ſm magis ⁊ minus: ⁊ ſic nihil erit leue ſimpliciter aut graue ſimplr̄: ⁊ tūc ignis differt a terra: ſicut aer ab aqua q̄ ſūt materie: ⁊ h intēdebat qum.d. dicem⁹ ei q̄ accidit huic ſermoni ⁊c̄. ⁊ qū demōſtrauit q̄ ꝯtingit eis ſi poſuerit q̄ vacuū ⁊ plenū ſūt cāe grauitatis ⁊ leuitatis ut nihil ſit leue ſimplicit̄ ⁊ graue ſimplicit̄ q̄ maxie diſtāt ab inuicē. ⁊ pōt aliq̄s dicē defendēdo opinionē iſtoꝝ hoīū q̄ poſſibile ē inuenire ꝯ̄ria q̄ maxie diſtāt int̄ q̄ exiſtūt maīe ⁊ oīa cōponant̄ ex ꝯ̄rijs elemētis. V.g. q̄ albū ⁊ nigrū ſūt ꝯ̄ria int̄ que exiſtūt plura media ut viride ⁊ caropos: ⁊ ſūt cōpoſita ex ꝯ̄rijs elemētis: ⁊ ſic ſicut albedo nō eſt ꝯ̄ria nigredini: niſi quia ignis magis dn̄at in eo q̄ i terra: ⁊ nigredo eſt ꝯ̄ria albedini q̄a magis abundat i ea terra q̄ ignis: ita ignis eſt ꝯ̄rius terre q̄a vacuū magis abundat in eo q̄ plenū ⁊ in terra ecōuerſo: ⁊ ideo.d. rn̄dendo qui eni ponit vacuū ⁊ plenū ⁊c̄.i. qui eni ponit vacuū ⁊ plenū eſſe duas materias ex q̄b⁹ cōponit̄ ignis ⁊ terra: ⁊ ponit ipſas eē cōtrarias i fine ex q̄ vacuū abūdat ſup ignē ⁊ plenū ſup terrā ſicut albedo ⁊ nigredo ſūt ꝯ̄rie ꝓpter abundantiā ptis vincētis ſup albedinē.ſ. ignis: ⁊ ſūt ptes obſcure ſup nigredinē.ſ. terre neceſſario ꝯtingit ei q̄ ſicut caropos ⁊ viridis nō diuerſificant̄ niſi q̄a i caropo eſt magis de albedine q̄ de nigredine ⁊ i viridi ecōuerſo: ſic oȝ eē i medijs int̄ ignē ⁊ terrā ut i aere ſit de igne pluſ q̄ de aqua: ⁊ in aq̄ pluſ de terra q̄ i aere. D.d. īpoſſibile qd̄ ꝯtingit ex hoc: ⁊.d. ⁊ erit tunc i aliq̄ quātitate ⁊c̄.i. ⁊ ꝯtingit eis ut tūc aer nō differat ab aq̄ niſi q̄a in eo multū ſit de igne ⁊ parū de terra ⁊ in aq̄ ecōuerſo: ⁊ qū ita ſit: poſſibile eſt ut in magna pte aq̄ inueniat̄ plus de igne q̄ i pte parua aeris ⁊ ut i magna pte aeris inueniat̄ plus de terra q̄ in parua pte aque. D.d. impoſſibile qd̄ ſequit̄ ex h: ⁊.d. ⁊ ſi ita ſit neccio ꝯtinget ut motus aeris multi ad inferius ⁊c̄.i. ⁊ ſi cā ꝓpter quā aer eſt leuior aq̄: q̄a i aere ſunt multe ptes ignis ⁊ pauce terre: ⁊ in aq̄ ecōuerſo: ex q̄ ꝯtingit ut i magna pte aeris ſit de terra pluſ q̄ i parua pte aque: ꝯtinget ut i illa pte aeris i qua eſt magis de t̄ra ſit grauior pte aq̄ in q̄ eſt min⁹ de terra: ⁊ ſilr̄ ꝯtingit ut aliq̄ pars aq̄ in q̄ eſt plus de igne ſit leuior pte aque in q̄ ſit min⁹ de igne: qd̄ videt̄ eē ꝯ̄riū. ⁊ debes ſcire q̄ iſta ꝯ̄dictio nō ꝯtingit eis niſi qum poſuerit q̄ multū vacuū eſt leui⁹ pauco vacuo ⁊ multū plenū graui⁹ pauco ita q̄ ignis nō mouet ad ſupius niſi q̄a ē i eo multū de vacuo ⁊ paucū de pleno: ita q̄ magnitudo illi⁹ vacui inata ē aſcēdē ſup illū locū: ⁊ q̄titas illi⁹ pleni inata ē deſcēdē ſub illo loco: ⁊ ſilr̄ de vno q̄q̄ȝ elementoꝝ.ſ. ut ꝓpt̄ paruitatē vacui qd̄ ē in t̄ra nō pōt moueri ſupra illū locū: ⁊ ꝓpt̄ plenū deſcēdit ſb oīb⁹ corpib⁹: ex q̄ ꝯtingit q̄ ſi plenū eēt mai⁹ pleno t̄ra deſcēdēt ſb t̄ra: ⁊ ſi vacuū eēt mai⁹ vacuo ignis eleuaret̄ ſup ignē. h.n. poſito ꝯtiget īpoſſibile qd̄ dedi tēis

ſi enim poſuerint ꝙ pars vna ſiue magna ſiue parua mo-
ueatur ad ſuperius motu equali.ſ.ꝙ quando totū mouet
⁊ pars mouebit: ⁊ poſuerint ita de pleno: ⁊ poſuerint etiā
ꝙ diuerſitas iſtorū elementorū eſt ꝓpter diuerſitatē ꝓpor
tionis vacui ad plenū: tunc nō ꝯtingit eis hoc impoſſibi-
le. ſed quia Ariſ. dedit eis aliud ipoſſibile.ſ. ut multa aqua
nō ſit velocioris motus ad inferi⁹ ꝙ̄ parua: ⁊ ſimilit̄ ignis
multus cū paruo. ſed tamē videt̄ ꝙ poſitio eorū eſt p̄dicta
.ſ.ꝙ vacuū diuerſificat̄ in leuitate ſm multitudinē ⁊ pau-
citatem: ⁊ ſimilit̄ plenū diuerſat̄ ſm ſuā diuerſitatē i mul-
titudine ⁊ paucitate: ꝯtinget eis ſi hoc nō poſuerint alterꝫ
duorū: aut ut vacuū ſegreget̄ a pleno: ⁊ hoc mouebit ſupe
rius: ⁊ hoc inferius: aut ut ꝯglutinent̄ ad inuicē: ⁊ ſic ſta-
bunt elemēta in ſuis locis violente: vnde nō habebūt lo-
cum nālem in quo ſtent: ſed ex priorib⁹ ꝓpoſitionibus iſti
us ſciētie eſt: ꝙ iſta corpora ſunt nālia ⁊ i locis naturalib⁹
quum motus violentus nō intelligat̄ niſi in reſpectu nālis:
⁊ ſi ita eſſet ſicut dixūt vniuerſalli corrūperent̄ elementa ⁊
totus mundus. cauſe eni generatorū ⁊ corruptorō nō ſunt
niſi quia elemēta exiſtūt extra ſuū locū naturalem. D. d. ⁊
quum ita ſit: dicemus ⁊c̄. i. ꝙ cauſa ꝓpter quā quedā corpo
ra ſunt leuiora quibuſdā eſt diuerſitas vacui ⁊ pleni: ma-
niſeſtū eſt ꝙ ſicut ignis ſm hanc poſitionē mouet̄ ad ſupe
rius ꝓpter quantitatē ipſius vacui non ꝓpter naturā va-
cui ⁊ terra mouet̄ ad inferius propter quantitatē pleni ꝯ
tinget ut aer, nō mouebit̄ in ſuo loco niſi propter quantita
tem vacui.ſ. quia vacuū qd̄ eſt i eo eſt minoris quātitatis
vacuo qd̄ eſt in igne: ⁊ ſimilit̄ ꝯtingit ut aqua moueat̄ ad
inferius ꝓpter quantitatē pleni. ⁊ hoc intēdebat quum. d.
quidā aliculus: ⁊ intēdebat p hoc demonſtrare ꝙ ꝯtingit
eis ut ita ſit de mediis: quoniā quum poſuit media eſſe hu
iuſmodi ex quo dedit eis predictū impoſſibile: ⁊ eſt ut aer
multus moueat̄ ad locū aque ⁊ multa aqua ad locū aeris
⁊ poſſet aliqs defendere eos dicendo forte nō poſuerūt di
uerſitatem ignis ⁊ terre niſi ꝓpter quantitatē vacui ⁊ ple
ni mīi que ſunt extrema ⁊ nō poſſunt medie eſſe huiuſmo
di: ideo reuerſus eſt ad demonſtrandū ꝙ ita ꝯtingit eis i
mediis ſicut i extremis. D. iterat impoſſibile predictū: ⁊. d
ſi aliquis igit̄ dixerit ꝙ vacuū ⁊ plenū ⁊c̄. i. ⁊ quum iſti dixe
rint. hoc autē accidit eis dicere ꝙ quantitas vacui ⁊ pleni
exiſtentiū in vnoquoqꝫ quatuor elementorū corporū eſt cau
ſa diuerſitatis eorū in grauitate ⁊ leuitate: ⁊ contingit etiā
impoſſibile predictū: ⁊ eſt: ut aqua multa citius moueat̄
ad ſuperius ꝙ̄ paucus aer: ⁊ multus ad inferius ꝙ̄ pauca
aqua: quod nō videt̄ eſſe.

Figure autē nō cauſa eius quod eſt ferri ſim-
pliciter aut deorſum aut ſurſum: ſed eius qd̄ ve-
locius aut tardius: propter quas aūt cauſas nō
difficile videre. Dubitat̄ enim nūc propter quid
lata ferrea ⁊ plumbū amplius in aqua: alia autē
minora ⁊ minoris grauitatis ſi ſint rotunda aut
⁊ longa: puta acus deorſuꝫ ferunt̄: ⁊ quare que-
dam propter paruitatē amplius ⁊ alia terrea ⁊
puluerea vtiqꝫ in aere. de his autē oībus putare
quidē cauſā eſſe queadmodū Democritus: non
recte habet. ille eni inquit eleuata calida ex aqua
ſurſū pellere lata habentiū grauitatē: ſtricta aūt
decidere: pauca eni eſſe contrapulſantia ipſius.

Et dicamus etiā ꝙ figure nō ſūt cauſe motus
quorundā corporū ad ſuperi⁹ aut ad inferi⁹: ſed
cauſa velocitatis aut tarditatis mot⁹. volumus
igitur ꝑſcrutari de hoc dicēdo ꝙ quidā querūt:
quare ferrū latū ⁊ plumbū latū natāt ſup aquā:
rotundū autē ⁊ oblongū: ut acus nō natant ſed
ſubmergunt̄: ⁊ q̄re quedā corpora parua natant
ſup aquā ut furfur: ⁊ alia terreſtria natāt ſup aerē
ut auripigmentū. dicamus igit̄ ꝙ Democritus
dedit cauſam in hoc ⁊ errauit. dixit eni ꝙ corpo
ra grauia lata natant ſup aquā: qa vapores exe-
untes aſcēdendo eleuāt ea: ⁊ ſic nō deſcendūt ad
inferius: corpora autē rotūda deſcendūt i aqua
qa illi vapores nō occurrūt eis ſm oēs ptes: ſed
vni parti illorū ⁊ paucis: ⁊ ideo ſubmergunt̄.

42 Et quia quidā antiquorꝫ etiā opinabant̄ ꝙ cā leuitatis
ignis eſt: qa hꝫ figurā pyramidalē: ⁊ cā grauitatis terre: qa
hꝫ figurā quadratā: ⁊ ꝙ media inueniunt̄ media i grauita
te ⁊ leuitate: qa habēt figuras medias int̄ iſtas figuras vt
p̄dictū eſt in tertio iſti⁹ libri: ⁊ dixit: ⁊ dicamus etiā ⁊c̄. i. ꝙ
nō voluit h̄ deſtruere hāc opinionē: qm̄ i tertio iā iſtius li
bri deſtruxit ꝙ elemēta haberēt figurā nedū ut haberent
figurā que eſſet cā leuitatis ⁊ grauitatis: ⁊ qa h̄ iam decla
ratū eſt vult ꝑſcrutari de figuris ſm quandā q̄ōnē nālem
⁊. d. volumus igit̄ ꝑſcrutari ⁊c̄. i. q̄ōnes autē q̄s antiqͥ que
rebant in h̄ ſūt due: quarū vna ē: q̄re grauia magna quum
fuerint late figure natāt ſup aquā aut fuerint ꝯcaua ut va
ſa ſcutea ferri ⁊ plūbi: ⁊ grauia parua quum habuerit figu
rā rotundā aut oblongā ad modū acus deſcendūt i aquā
ꝙ̄uis ſint minoris grauitatis qa ſūt minora. D. d. ⁊ quare
quedā corpora ⁊c̄. i. ſecunda aūt eſt: quare quedā corpora
deſcendūt in aere ⁊ i aqua: ⁊ quedā ſtāt in ſupficie aque: ⁊
quedā ſtant i ipſo aere. D. d. dicam⁹ igit̄ ꝙ Democrit⁹ ⁊c̄.
.i. dicamus ꝙ Democritus dicebat ꝙ cā ꝓpter quā corpa
lata grauiora natāt ſup aquā: ⁊ ea q̄ nō ſūt lata nō natāt: ē
qa vapores aſcēdentes ex aq̄ occurrūt corporib⁹ latis ſm
vniuerſū ⁊ impediūt ea deſcēdere ꝓpi ſuā fortitudinē: cor
poribus aūt nō latis nō occurrit niſi modicū vaporis quē
poteſt vincere grauitas illorum corporū.

Oportebat autē in aere adhuc hoc magis fa
cere: queadmodū inſtat ⁊ ille ipſe: ſed inſtans ſol
uit debilit̄. ait eni nō in vnū impetū facē ſemidi-
uiſiones ſe i motū eorꝫ q̄ ſurſū ferunt̄ corporū.

Dicamus igit̄ ꝙ ꝯtradicentes eis ꝙ ſi ita eēt
tunc corpora grauia lata magis ſtarēt in aere. in
aere eni ſunt vapores plures qꝫ in aqua: ⁊ quum
Democritus ſciuit ꝙ hoc ꝯtingit eis ꝯfirmauit
ſuū ſermonē ſermone debili: ⁊ dixit ꝙ hoc ꝯtin-
git: qa vapores exeūtes ab aere nō exeūt equali
ter ita ꝙ poſſint occurrere omnib⁹ partib⁹: ſed ex
pandunt̄ ⁊ ſpergunt̄ propter tenuitatē ⁊ ſubtili-
tatem aeris.

43 Error democriti manifeſtat̄ ex hoc ꝙ aqua magis im-
pedit corpora ad deſcēdendū ad inferi⁹ ꝙ̄ vapores: ⁊ ideo
neceē fuit eis dare differentiā int̄ vapores q̄ ſūt in aq̄ ⁊ qui
in aere: ⁊ corruptio iſtius ē manifeſta ſermonis: imo dꝫ eſſe
manifeſta. ſi enim ex aqua aſcenderēt vapores neceſſe eſt
vt vapores qui aſcendunt in aere haberent maiorē conti
nuitatem ꝙ̄ aſcendētes in aqua.

Qm̄ autē ſunt hec quidē diuiſibilia ꝯtinuorꝫ
hec aūt min⁹: ⁊ diuiſiua aūt eodē mō. hec quidē
magis: hec aūt minus. has eſſe putandū cauſas
facile. diuiſibile quidēꝫ igit̄ qd̄ bene terminabile:
⁊ magis quod magis.

Dicamus igit̄ ꝙ corporꝫ ꝯtinuorū: quedā re-
cipiūt abſciſionē ⁊ diuiſionē cito: ⁊ quedā tarde
⁊ quedā diuidūt ⁊ abſcindūt cito: ⁊ quedā tarde
⁊ diceꝛere eſt velocitatē abſciſionis ⁊ diuiſionis
velocitatē expulſiōis: ⁊ q̄to magis res ē velocis
diuiſionis tāto magis erit velocioris expulſiōis.

44 In h̄ caplo ꝓpōit p̄dicte q̄ōni duas ꝓpōnes: q̄rū vna ē
ꝙ̄ corpa ꝯtinua nō diuerſificāt̄ i recipiēdo diuiſionē ſm magi
⁊ min⁹. aer. n. magis ē diuiſibil̄ ꝙ̄ aq̄: ⁊ aq̄ magis ꝙ̄ tra. ſe-
cūda aūtē ꝙ corpa diuidētia diuerſificant̄ etiā i fortitudie

⁊ debilitate ⁊ propter figuras ⁊ propter grauitatē eorum. figura enim acuta diuidit corpora cōtinua cito: ⁊ ſimiliter corpus valde graue: ⁊ he due qum fuerint cōgregate: tunc actio erit fortior: corpora autē lata ⁊ pauce grauitatis ſunt ecōuerſo. D. d. ⁊ quanto magis res ⁊c̄. i. ꝙ corpori expulſo accidunt a corpore expellenti due diſpoſitiones ut. ſ. diuidatur ⁊ expellat: ⁊ quanto magis fuerit facilioris diuiſionis tanto magis erit facilioris expulſionis ⁊ ecōuerſo.

Aer autē magis aqua talis: aqua autē terra: ⁊ minus vtiqꝫ in vnoquoqꝫ genere magis de facili diuiſibile ⁊ diſtrahit facile. habentia quidem igitur latitudinē propter multuꝫ cōprehendere ſupermanēt propter nō diſtrahi ꝙ plus de facili ecōtrario aūt habētia figuris propter pauca cōprehendere ferunt deorſum propter diuidere facile: ⁊ in aere multo magis quanto magis de facili diuiſibilis aqua eſt: qm̄ autē grauitas quandam habet virtutē ſm̄ quā fertur deorſum ⁊ cōtinua ad nō diſtrahi. hec itaqꝫ adinuicē comparentur. ſi enim excedat virtus grauitatis eaꝫ que in continuo ad diſtractionē ⁊ diuiſionē tranſibit deorſum velocius: ſi autē debilior ſit: ſupernatabit. De graui quidē igitur ⁊ leui ⁊ circa ipſa accidentibus determinatū ſit hoc modo.

Reuertamur igitur ⁊ dicamus ꝙ aer eſt velocioris expulſiōis q̄ꝫ aqua: ⁊ aqua q̄ꝫ terra: ⁊ quāto magis corpus erit minus tāto erit facilior ut expellatur. ⁊ qum ita ſit: dicamus ꝙ corpora lata natant ſuper aquam: quoniā multū cōprehendunt de aqua: quapropter non expellitur neqꝫ diuidit cito: corpora v̓o oblonga quia parū cōprehendunt de aqua cito diuidūt ipſam ⁊ deſcēdunt ad inferius: ⁊ hoc erit in aere: quia velocioris eſt expulſionis ⁊ diuiſionis q̄ꝫ aqua. ⁊ dicamus etiā ꝙ ſi graue habeat aliquā poſitionē: tūc expulſio ⁊ diuiſio erit tardior: iſta autē ad inuicē coniungenda ſunt: dico ꝙ ſi fortitudo corporis grauis expellentis fuerit maior fortitudine corporis continui expulſi: tunc expellet ⁊ diuidetur ⁊ mouebit ad inferius cito: ſi autem potētia corporis grauis expellentis fuerit debilior potentia corporis continui expulſi natat ſup ipſum: ⁊ nō mouetur ad inferius omnino. perſcrutati ſumus igitur de graui ⁊ leui ⁊ de accidentibus eis contingentibus ſufficienter ⁊ perfecte. Et in hoc cōplebitur liber noſter.

45 Qum poſuit ꝙ corpora diuerſant ad inuicē in velocitate receptionis ⁊ diuiſionis ⁊ expulſionis: dixit ꝙ aer eſt corpus facilis diuiſionis ⁊ expulſiōis magis q̄ aqua: ⁊ hec duo magis ſunt in aqua q̄ in terra. D. d. cauſā ꝓpter quā corpora cōtinua nō diuidunt a corporib⁹ latis neqꝫ expelluntur ab eis facile: ⁊. d. quanto magis corpus erit minus tanto magis erit velocioris expulſionis. i. ⁊ corpora nō lata facile diuidunt: quia non eſt diuiſio niſi ut partes expulſi diuidant ab expellenti: ⁊ quāto minores fuerint ille partes tanto facilius expellentur: ⁊ qum figura nō fuerit lata occurret paucis corporibus quapropter facile diuidentur. D. d. ⁊ ſi ita ſit ⁊c̄. i. ⁊ qum poſuerimus ꝙ corpora lata expellentia occurrent de expulſo maiori quantitati quapropter difficile expellent: manifeſtū eſt ꝙ corpora lata poſita ſup aquā difficile expellent aquā. qum igit̄ virtus retētionis aque ab expulſiōe fuerit maior virtute grauitatis corporis lati: tūc nō expellit̄ aqua ab eo ⁊ natabit ſupra ipſā. ⁊ qum ſint he due reſiſtētie. ſ. potētia corporis expellentis ⁊ potētia corporis cōtinuationis expulſi: ⁊ diuiſio ꝯtingit qum potētia corporis grauis expellētis fuerit maior potētia cōtinuationis corporis expulſi: ⁊ natatio cōtingit qum potentia cōtinuationis corporis expulſi ſi fuerit maior potentia grauitatis corporis expellentis. d. iſta autē ꝯiungenda ſunt ⁊c̄. i. ⁊ qum voluerimus iudicare que corpora deſcendūt in que: ⁊ que natāt ſup que: oportet nos diſtinguere ⁊ cōparare int̄ potentiā grauitatis expellentis ⁊ potentiam grauitatis expulſi. ſi ḡ potētia corporis grauis expellentis fuerit maior ꝯtinuitate corporis expulſi diuidet ipſā ⁊ deſcendet in eo cito ad inferius: ⁊ ſi fuerit debilior natabit ſuper ipſum: ⁊ hoc qd̓. d. ante ꝙ ſi graue habeat aliquā potentiā erit tardioris expulſionis ⁊ diuiſionis: ⁊. d. ad demonſtrandū ꝙ motus diuiſionis cōſequit̄ quantitatem ꝓportionis exceſſus potētie grauitatis ſup potentiaꝫ cōtinuationis corporis expulſi: ita ꝙ qum imaginati fuerimus duo corpora grauia diuidētia idem corpus: tunc proportio velocitatis diuiſionis ab altero eorū ad velocitatē diuiſionis a ſecūdo erit ſicut ꝓportio grauitatis ad grauitatem. ⁊ qum iam cōpleuit intentionē ſuā in pſcrutando de ſubſtātia grauis ⁊ leuis ⁊ de cauſis accidentiū nālium ꝓuenientiū ab eis. d. perſcrutati ſumus igit̄ ⁊c̄. i. perſcrutati ſumus igit̄ de ſubſtātia grauis ⁊ leuis ⁊ de modis eorum: ⁊ dedimus cauſas accidentiū apparentiū in eis: ſimiliter in ſimplicibus ⁊ in cōpoſitis ⁊ executi ſumus i hoc pfecte: ⁊ ſic cōpleta eſt in hoc intentio nr̄a in hoc tractatu.

Noue tranſlationi librorū de celo ⁊ mundo ſiue de motu ⁊ veteri ab Aueroi Cordubenſi cōmētate: ſūmi philoſophi Ariſ. ex Stragyra grecie oppido: Nicomachi medicine artis profeſſoris filij: deo fauēte maximo finis ipoſitus eſt: optimi viri Andree de Aſula. impenſa atqꝫ diligentia impreſſe: Anno dn̄i. M. cccclxxiij. ſexto calendas iunij.

Laus deo.

que in libro intencio de generatione

E generatione autẽ ⁊ corruptione: ⁊ de natura generatorum ⁊ corruptorum ⁊ vniuerſaliter de oĩbus ⁊ cauſas diuidendũ: ⁊ rationes eoꝝ determinandũ. Amplius de augmentatione ⁊ alteratione quid vtrunqꝫ: ⁊ vtrum exiſtimandum ſit eandẽ eſſe naturã alterationis ⁊ generatõis aut ſemotã vt determinata ſunt ⁊ noĩb᷒. Antiquoꝝ qdẽ igitur hi qdẽ vocatã gnãtionẽ ſimplicẽ alteratõẽ eẽ igĩt: hi vo aliud generationẽ: ⁊ aliud alterationẽ. Quicũqꝫ igitur vnũ aliqd omne eſſe dicunt ⁊ oĩa ex vno generãt: his quidẽ neceſſe ẽ vtiqꝫ generationẽ alterationẽ eſſe dicere ⁊ qđ pncipaliter fit alterari. Quicũqꝫ autẽ plures materias vna ponũt vtpote Empedocles ⁊ Anaxagoras ⁊ Leucippus ⁊ Democritus his aliud. Sꝫ tñ Anaxagoras ꝓpriã vocẽ ignorauit: dicit enĩ ꝙ fieri ⁊ deſtrui idẽ exiſtit alterari. Multa autẽ dicit elemẽta queadmodũ ⁊ alij. Empedocles quidẽ enĩ corpora q̃tuor oĩa autẽ cũ mouentibus ſex numero. Anaxagoras autẽ infinita ⁊ Leucippus ⁊ Democritus. hic quidẽ omiomera elemẽta ponit vtpote os: carnẽ: ⁊ medullã: ⁊ alia quoꝝ vniuſcuiuſqꝫ ſynonyma ps eſt. Demo. autẽ ⁊ Leucippus ex corporibus idiuiſibilib᷒ hec ⁊ alia cõponi inqũt hec autẽ infinita ⁊ multitudine ⁊ morphea eſſe. Illa autẽ ab illis differunt his ex quibus ſunt ⁊ poſitiõe ⁊ ordine horũ. Cõtrarie autẽ vident dicere qui circa Anaxagorã eis qui circa Empedoclẽ. hi quidẽ enĩ inquiunt ignẽ ⁊ aquã ⁊ aerẽ ⁊ terrã quatuor elementa ſimplicia magis eẽ q̃ꝫ carnem ⁊ os ⁊ talia ſimilium partiũ: hi autẽ qdẽ hec ſimplicia ⁊ elementa: terrã autẽ ⁊ aquã aerẽ ⁊ ignẽ cõpoſita: panſperima enĩ hoꝝ eſſe. His qdẽ oĩbus igitur qui ex vna omnia cõſtituunt neceſſe ẽ dicere generationẽ ⁊ corruptionẽ alterationẽ: ſemꝑ enĩ manere ſubiectũ vnũ ⁊ idem: tale aũt alterari dicimus. His aũt qui genera multa faciunt differre generationẽ ab alteratione. cõuenientibus enĩ ⁊ diſſolutis generatio ꝯtingit ⁊ corruptio: ideo dicit hoc modo Empedocles: qm̃ natura nullius eſt: ſed ſolũ miſtura ⁊ ſegregatio miſtoꝝ. Quoniã igitur ꝓprius hic ſermo eorũ ſupponi ita loqui manifeſtũ ẽ: ⁊ quoniam dicũt hoc modo. Neceſſe eſt aũt ⁊ his alterationẽ eſſe aliud dicere preter generationẽ. Impoſſibile tamen ſm̃ que ab eis dicunt: hoc aũt quõ recte dicimus facile eſt videre. Queadmodũ enĩ videm᷒ quieſcẽte ſubſtantia in ea trãſmutationẽ fieri ſm̃ magnitudinẽ que vocat augmẽtatõ ⁊ diminutõ ſic ⁊ alterationẽ. Sed tñ ex quib᷒ dicũt plura pncipia facientes vno ĩpoſſibile alterari: paſſiones enim ſm̃ q̃s hoc dicimus ꝯtingere dicere elemẽtoꝝ ſunt. dico autem puta calidum ⁊ frigidum: humidũ ⁊ ſiccũ: album ⁊ nigrũ: durũ ⁊ molle: ⁊ alioꝝ vnũquodqꝫ inquit Empedocles ſolem .i. ignẽ album videre ⁊ calidũ: imbrẽ .i. aquã in omnib᷒ frigidum nigrũ ⁊ nebuloſũ: ſimilĩ autẽ determinãt de reliquis. Quapropt ſi nõ poſſibile ex igne fieri aquã: neqꝫ ex aqua terrã neqꝫ ex albo nigrũ erit aliquid: neqꝫ durum ex molli: eadẽ enĩ ratio ⁊ de alijs hec aũt erat alteratio. Aut ⁊ manifeſtum quoniã vnã ſemper contrarijs ſupponendam eſſe naturã: ſiue tranſmutet ſm̃ locũ ſiue ſm̃ augmentationẽ ⁊ diminutionẽ: ſiue ſm̃ alterationem. Amplius autẽ ſimiliter neceſſe ẽ eſſe hoc ⁊ alterationẽ. ſi enim alteratio eſt ⁊ ſubiectum vnum elementũ: ⁊ vna omniũ materia habentium ad inuicem trãſmutationẽ. ⁊ ſi ſubiectũ vnum eſt alteratio eſt.

Com̃. j. Intentio noſtra i hoc libro ẽ ꝙ oportet determinare cauſas vniuerſales generatoꝝ oĩũ ⁊ corruptorũ naturaliũ: ⁊ determinare cauſas alterationis ⁊ augmentationis: ⁊ etiã determinare que ſit vtraqꝫ illaꝝ: ⁊ vtrũ ſit opinãdũ alterationem ⁊ generationẽ eſſe eadẽ aut diuerſa ſicut habẽt nomina diuerſa. Antiquoꝝ igiẽ quidã opinãt ꝙ generatio ſimplex ⁊ alteratio idẽ ſunt: ⁊ quidã ꝙ generatio ſit alia ab alteratione. dicẽtes enĩ omnia eſſe vnũ ⁊ ꝙ oĩa ab vno generant: neceſſe ẽ eos dicere ꝙ generatio ſimpliciter ⁊ alteratio ſunt idem. ⁊ cauſa ĩ hoc ẽ ꝙ ſubiectũ trãſmutationũ oĩũ apud illũ eſt ens in actu non trãſmutabile. faciẽtes aũt elementa eſſe plura vno: vt Empedocles ⁊ Anaxagoras ⁊ Leucippus ⁊ Democritus: neceſſe ẽ eis dicere generationẽ eẽ aliã ab alteratione. generatio enĩ fit ꝑ ꝯgregatõẽ elemẽtoꝝ: ⁊ corruptio ꝑ ſegregatõẽ eoꝝ: alteratio aũt neqꝫ ẽ ꝯgregatio neqꝫ ſegregatiõ. Emp. aũt dicebat ſex eẽ elemẽta q̃rũ duo ſũt mouẽtia. ſ. amicitia ⁊ lis: ⁊ q̃tuor mobilia. ſ. terra ⁊ aer aqua ⁊ ignis. Anaxagoras aũt ⁊ Leucippus ⁊ Democritus dicebãt elementa eẽ infinita: ſꝫ Anaxagoras ponebat ea eſſe corpora cõſimiliũ partium: quorũ totũ ⁊ pars habẽt idem nomẽ: vt caro: ⁊ medulla ⁊ lignũ. Democritus aũt ⁊ Leucippus dixerũt ea eſſe corpora ĩfinita numero ⁊ figuris: ⁊ ꝙ corpora cõpoſita ex eis diuerſificant ſm̃ diuerſitatẽ illaꝝ partiũ: aut ꝓpt figurã: aut ꝓpter ſitum: aut ꝓpter ordinẽ. Anaxagoras aũt neceſſario ⁊ eius ſeq̃ces differunt ab Emp. Emp. n. dixit corpora cõſimilium partiũ eſſe cõpoſita ex quatuor elementis Anaxagoras aũt dicebat iſta quatuor eſſe cõpoſita ex cõſimilibus partibus: ⁊ oẽs quidẽ iſti ſic dicẽtes debẽt dicere ſm̃ hãc opinionẽ ꝙ generatio ſimplex alia eſt ab alteratione: ſed quidã eoꝝ cõſequũt ſuum fundamentũ: ⁊ qdã non: vt Anaxagoras ⁊ Empedocles. Anaxa. aũt non cõſequit ſuũ fundamentũ ꝙ generationẽ ⁊ corruptionẽ vocat ſimplicẽ alterationẽ. Empedocles aũt quia ponit ꝙ generatio ⁊ corruptio fiunt per cõgregationẽ ⁊ ſegregationẽ elemẽtoꝝ quatuor ꝓpter amicitiã ⁊ litẽ: ⁊ ponit iſta elementa non tranſmutari ad inuicem: ⁊ ꝙ differentie eorũ que ſũt calidum ⁊ frigidũ: humidum ⁊ ſiccũ: ⁊ alie qualitates quib᷒ alteratio accidit permanẽtes ſunt: cũ hoc ergo quod ponit manifeſtum ẽ ꝙ ſm̃ ſuã opinionẽ nihil eſt alteratio: qum alteratio non eſt niſi in his differentijs: ⁊ ⁊ tñ opinatur ꝙ impoſſibile ẽ ꝙ ex aqua fiat ignis: aut ex terra fiat aqua: ⁊ vniuerſaliter videt ꝙ impoſſibile eſt vt aliquid iſtoꝝ fiat ex altero ſm̃ generationẽ ⁊ corruptionẽ ſimplicẽ. neceſſe ẽ etiam vt non fiat ex albo nigrũ neqꝫ ex duro molle qđ eſt alteratio: ⁊ hoc neceſſariũ ꝙ quũ elemẽta non tranſmutant ab inuicẽ nõ erit ſubiectũ vnum qđ

recipiat duo contraria ſiue cõtrarietas illa ſit in alteratione aut in ſubſtantia. omnis enĩ transmutatio habet ſubiectum neceſſario ſiue fuerit ĩ ſubſtantia ſiue in q̃titate ſiue in qualitate: vnde neceſſe ẽ etiã poſito ſubiecto eſſe tranſmutationẽ: ⁊ tranſmutatione poſita eẽ ſubiectũ. ⁊ non oꝫ aliquis dicere ꝙ ſubiectũ in alteratione aliud eſt a ſubiecto in ſubſtantia: qm̃ quõ cõtingeret vt ſubiecto in ſubſtãtia ablato vt ſubiectum in alteratione auferat: ſubiectum enĩ alterationis nõ eſt ei ſubiectum niſi etiã inq̃tuꝫ ẽ ſubiectum in ſubſtantia: ⁊ ideo iſtud quod Ari. ocdit ĩ alteratione ocdit etiam in ſubſtantia.

Empedocles quidem igitur videtur contraria dicere ⁊ ad apparentiã ⁊ ad ſeipſũ ipſe: ſimul autem nõ dicit alterum ex altero fieri elementorum nullum: ſed alia omnia ex his. Simul autẽ quoniam in vnum contingit omnem naturã preter litem. Rurſum vnũquodqꝫ ex vno fieri: quapropter ex vno aliquo manifeſtuꝫ: quoniam differentijs quibuſdam diuerſorum ⁊ paſſionibus factuꝫ ẽ: hoc quidem aqua: hoc auteꝫ ignis: quẽadmodum dicit ſolem hoc quidẽ album ⁊ calidum ⁊ leue: terram aũt graue ⁊ durum. Ablatis igitur his differentijs ſunt enĩ auferibiles genite qꝫ. manifeſtum eſt quidem neceſſe fieri ⁊ aquam ex terra ⁊ terraꝫ ex aqua: ſimiliter auteꝫ ⁊ aliorũ vnũquodqꝫ: ⁊ non tunc ſolum: ſed tranſmutantia paſſionibus. ſunt autem ex quibus dicit Empedocles poſſibiles aduenire ⁊ ſeparari rurſus ⁊ aliter aduerſantibus ad inuicem lite adhuc ⁊ amicitia. Ideoqꝫ tũc ex vno generata ſunt. Nõ enim vtiqꝫ ignis ⁊ terra ⁊ aqua entia vnum erãt omne.

2 Ex hoc apparet ꝙ Empedocles non poteſt dare differentiam inter generationẽ ſimplicẽ ⁊ alterationẽ ⁊ videtur ſicut dicit Ari. ꝙ ſermo iſtius viri cõtradicat viſui ⁊ ſibiipſi: ⁊ ſimiliter cõtradicat vero ſenſui: quia apud ipſuꝫ nullum elementũ generatur ab alio: ſed omnia ex his generantur: ⁊ iſta non generant̃ ex inuicẽ: quod ẽ contra ſenſum. ſibi autem cõtradicit quia dicit ꝙ nihil habet cõtrarium: ⁊ non eſt niſi miſtio tm̃ ⁊ ſegregatio tm̃: ⁊ ꝙ generatio partium mundi fit ex illo vno miſto qum ab eo ſegregant̃ res ſm̃ differentias ⁊ paſſiones ꝓprias ita ꝙ vnum eorum eſt ignis quia eſt calidum ⁊ ſiccuꝫ: ⁊ aliud terra quia frigidum ⁊ ſiccũ: ⁊ aliud ſol ſicut ipſe dicit quia ẽ calidum ⁊ album: ⁊ hoc erit qũ lis vicerit amicitiaꝫ. corruptio aũt mundi contingit per congregationẽ partiũ eius ⁊ hoc erit qum vicerit amicitia: ⁊ manifeſtum ẽ ꝙ contingit ex hoc ꝙ elementa generant̃ ad inuicẽ. generatio enĩ ⁊ corruptio non eſt niſi amiſſio differentiaꝝ habitarum ⁊ acquiſitio earum que non habebant̃: ⁊ hoc quidẽ neceſſariũ eſt quꝫ generantur per ſegregationem ab illo vno: ⁊ corrumpuntur per congregationem in illud vnum: ⁊ hoc eſt illud qȯ dicit: ſegregatio nihil aliud eſt niſi acquiſitio differentiaꝝ cõgregatio autem amiſſio illarum: ⁊ ideo hoc quod dicit ꝙ illa elementa non generant̃ ex inuicem cõtradicit huic quod dixit ꝙ fiunt vnũ ⁊ ꝙ generantur ex vno. impoſſibile eſt enim dicere ea eſſe vnum habendo illas differentias in actu.

Incertum auteꝫ ⁊ vtrum principium ea ponendum multa aut vnum. dico aũt ignem ⁊ terram: ⁊ ſic iſta horum. ſm̃ id enĩ quod vt materia ſupponitur ex quo tranſmutantia ꝓpter motuꝫ fiunt: ignis ⁊ terra ⁊ aqua vnde elementum. ſm̃ id autem quod hoc ex compoſitione fit cõuenientibus illis. Illa autem ex diſſolutione magis elementa quatuor illa ⁊ prima natura.

3 Ex hoc apparet ꝙ ſermones iſtius viri contradicunt ſibi hoc modo: ⁊ etiam latet in ſuo ſermone vtrum opinetur ꝙ elementa ſunt ꝑncipia illius vnius aut illud vnũ eſt ꝑncipium illorum elementorum. ſi enim exiſtant in illo vno ſm̃ compoſitionem primam ita ꝙ ex eo generent̃ ⁊ illud vnum eſt quaſi materia ⁊ ſubiectum: tunc dignius eſt vt illud vnũ ſit pricipiũ illorũ q̃ illa illi: ⁊ ſi ĩ eo exiſtũt in actu ⁊ illud eſt vnum ſm̃ compoſitionem: tunc digniora ſunt vt ſint principia eius ⁊ priora ſm̃ naturam. declarate igitur ſunt ex iſto ſermone opiniones antiquorum in generatione ⁊ alteratiõe: ⁊ qui illorũ conſequitur ſuũ fundamentum: ⁊ qui non.

Uniuerſaliter itaqꝫ de generatione ⁊ corruptione ſimplici elementoꝝ dicendum: vtrum eſt aut non eſt: ⁊ quomodo eſt: ⁊ de alijs ſimplicibꝰ motibus: puta de augmentatione ⁊ alteratione.

4 Dixit: ⁊ oꝫ igit̃ nos loqui de gñatõe ⁊ corruptiõe ĩ ſimplicibus: ⁊ primo vtrum ſint aut nõ ſint: ⁊ ſi ſunt quõ ſũt ⁊ ſimiliter perſcrutandum eſt de his duobus ⁊ alijs motibus ſimplicibus: vt in augmẽtatione ⁊ in alteratione. antiqui enim aut diminute locuti ſunt de hoc: aut nõ recte: ſiue vtroqꝫ modo.

Plato enim igitur ſolũ de generatione ſerutatus eſt ⁊ corruptione quomodo exiſtit in rebꝰ ⁊ de generatione non omni: ſed de ea que elementoruꝫ: quomodo autẽ carnes ſiant aut oſſa aut aliorum quid taliuꝫ nihil. Amplius neqꝫ de alteratione neqꝫ de augmentatione quõ exiſtit ĩ rebus. Uniuerſaliter autem extra ea que ſuperficietenus de nullo aliquis conſtituit preter Democritum: hic autem videtur de omnibus curã habere. Jam autem in qualiter ⁊ quomodo differunt. De augmentatione auteꝫ nullus determinauit quideꝫ vt dicimꝰ: niſi ꝙ ⁊ quis diceret quoniam aduenie̊nte ſimili augmentatur. Quoniaꝫ autem non adhuc neqꝫ de miſtione neqꝫ de aliorum conſimili vt ita dicam nullo: vt puta de facere ⁊ pati: quomodo hoc quidem facit: hoc auteꝫ patitur ſꝫ naturales operationes. Democritus autem ⁊ Leucippus facientes figuras alterationem ⁊ generationem ex his faciunt: ſegregatiõe quidem ⁊ congregatione generationem ⁊ corruptionem: ordine autem ⁊ poſitione alterationem. Quoniam autem exiſtimabant verum in apparendo: contraria autem ſunt ⁊ infinita que in ſenſu apparent: figuras infinitas faciunt. Quapropter tranſlatione compoſiti idem contrarium videtur alij ⁊ alij: ⁊ tranſmutatur paruo adueniente: ⁊ vniuerſaliter aliud apparet vno tranſmutato: ex eiſdẽ enĩ tragedia ⁊ comedia fit litteris.

5 Plato enim non perſcrutatus eſt de qualitate cuiuſlibet generationis: ſed tm̃ de generatione elementoruꝫ ex inuicẽ non de generatione compoſitoruꝫ ex eis vt generatio carnis ⁊ oſſis: neqꝫ etiam de alteratione ⁊ augmento quomodo in rebus exiſtunt: ⁊ vbi ⁊ vnde: ⁊ vniuerſalit̃ nullus antiquorum habet in omnibus iſtis ſermoneꝫ. ſ. in generatione ⁊ corruptione ⁊ alteratione ⁊ de eis communibus: ſcilicet in actione ⁊ paſſione ⁊ miſtione ⁊ tactu niſi quod tm̃ vulgꝰ ſcit: aut qȯ poſſibile ẽ de facili ſciri: vt dicunt ꝙ augmentum ſit per copulationem ſimilis ad ſimile preter Democritum ⁊ Leucippum. iſti enim laborauerũt in dando iſtis rebus differentias quibus diſtinguũtur ad inuicem. dicunt enim ꝙ principia reruꝫ ſunt corpora indiuiſibilia infinita ĩ numero ⁊ in figuris: ⁊ iſtis ſegregatis ⁊ etiam cõgregatis fit generatio ⁊ corruptio: alteratio vero fit ſm̃ diuerſitatẽ eorum in ordine ⁊ ſitu. accidit

enim ꝙ qualitates diuerſant ſm vtrunqꝫ iſtorum: aut ſꝫ alterum. Verbi gratia laudatio ⁊ vituperatio metrice que componuntur ex eiſdem litteris alteratione ⁊ non diuerſantur niſi ſm ordinem eundem ⁊ dicũt: hec eſt cauſa ꝓpter quã oĩs imaginatio eſt vera ⁊ ꝓpter quã accidit vt i eadem re ſic videantur diſpoſitiones contrarie ⁊ infinite: ⁊ omnes ſunt vere. ſitus enĩ ⁊ ordo quia infinita ſunt in eadem re ex ſuis ipſis diuerſitatibus ⁊ diuerſitate aſpicientium: poſſibile eſt autem apud illos dicẽtes vt aliquis videat eandem rem albã: ⁊ alius videat nigram: ⁊ iſte motã ⁊ ille quieſcentẽ: ⁊ omnes ſunt vere: quia natura qualitatũ non ẽ niſi mutatio ordinis ⁊ ſitus: ⁊ vniuerſalit̃ apud eos neqꝫ calor naturalia neqꝫ etiam alia qualitas nullam hꝫ naturã vel materiã niſi iſtã: ⁊ dixit.

Quoniam autem videtur omnibus pene eẽ aliud generationem ⁊ alterationem. generari quidem enim ⁊ corrumpi congregata ⁊ diſgregata: alterari autem tranſlatis paſſionibus de his ſciẽtibus conſiderandum. Queſtiões autem habẽt hec ⁊ multas ⁊ rationabiles. Siquidẽ igitur generatio eſt congregatio multa impoſſibilia contingunt. ſunt autem rurſus rationes alie cogẽtes ⁊ non habiles ſolui qḋ nõ contingit aliter ſe habere. ⁊ ſi non eſt generatio ꝯgregatio: aut vniuerſaliter nõ eſt generatio: aut ſi eſt alteratio eſt: aut ſi hoc difficile diſſoluere tentandũ eſt.

6 Quia plures hominũ opinantur ꝙ generatio alia eſt ab alteratione: ⁊ ꝙ corpora generant̃ ⁊ corrumpũtur ſm congregationem ⁊ ſegregationem: ⁊ alterant̃ ſm tranſmutationem in accidentibus cõſequentibus eis: perſcrutãdũ eſt igitur de dubitationibus ⁊ ſermonibꝰ contingentibꝰ in hoc. ſi enim aliquis poſuerit ꝙ generatio ⁊ corruptio ſint ſm congregationem ⁊ ſegregationem contingit partes eẽ indiuiſibiles: ex quo plura impoſſibilia ſequũtur que ſũt enumerata i. vi. phyſi. ⁊ ſecũdo ⁊ tertio celi ⁊ mundi. ⁊ ſi dixerimus ꝙ generatio ⁊ corruptio non ſunt congregatio ⁊ ſegregatio: difficile erit nobis dare differẽtiã inter generationẽ ⁊ alterationẽ ⁊ corruptionẽ.

Principium autem horum omnium vtrum ſic generantur: ⁊ augmentantur: ⁊ alterant̃ entia: ⁊ contraria his patiũtur primis magnitudinibꝰ exiſtentibus principiis omnium entium indiuiſibilibus: aut nulla eſt idiuiſibilis magnitudo. differt enim multum ⁊ rurſus ſi magnitudines ſint: vtrum vt Democritus ⁊ Leucippus he corporee ſunt vel vt in timeo planities. Hoc quidem igitur ipſum vt in aliis diximus inconueniens vſqꝫ ad planitiem diſſoluere: ideo magis rationabile corpora indiuiſibilia eſſe: ſed hec quidem multã habent irrationabilitatem. Sed tamen ⁊ ex his ⁊ alterationem ⁊ generationem contingit facere vt dictum eſt in conuerſione ⁊ contactu tranſmutante idolum ⁊ figurarum differentiis quod fecit Democritus: ideo ⁊ colorem hoc nõ inquiſiuit eſſe: conuerſione enim colorari. His autẽ qui in planitiem diuidunt non adhuc. nihil enim fit p̃ter ſolida ex compoſitis: paſſionem enĩ nõ ſuſcipiunt generari aliquã ex ipſis. Cauſa autem quare non potuit confeſſa videre inexperientia fuit. Ideoqꝫ quicunqꝫ magis inſudauerunt naturalibus magis poſſunt ſupponere talia principia quibus multa poſſũt complicare qui ex multis ſermonibus indocti exiſtentium entis intuentes ⁊ ad pauca reſpicientes facile enũciant.

7 Via autem vel principium vel proprium perſcrutatõnis de hoc eſt vtrum entia omnia naturalia generantur: ⁊ alterantur: ⁊ augmentantur: ⁊ accidunt eis ꝯtraria iſtis inquãtum principia eorum ſunt magnitudines indiuiſibiles: aut nihil tranſmutantur propter magnitudinẽ indiuiſibilem. differentia enim inter opiniones cõſequẽtes iſtis rebus ex duobus his non eſt parua: ⁊ etiam ſi principia ſunt magnitudines indiuiſibiles: vtrum ſunt linea: vel aliqua corpora vt dicunt Democritus ⁊ Leucippus: aut ſuperficies: vt in timeo: quoniam q̃uis impoſſibilia plura ꝯtingit vtriſqꝫ: m̃ Democriti opinio magis ẽ ſufficiẽs: iſti enĩ poſſibile eſt dare cauſã alterationis propter ſitũ in ordine. opinantes autem elementa eſſe ſuperficies nihil poſſunt dicere de alteratione. a ſuperficiebus enĩ nihil generatur niſi corpus: ⁊ extremitas actionum in quibus ⁊ nullum accidens aut aliquid entium accidentium in quibus fit alteratio. Democritus poſſibile quidem eſt ei dare differentias in iſtis rebus ſm ſuam opinionem in principiis quia conſiderabat naturaliter in naturalibus. Plato aũt nihil poteſt dare in hoc: quia ſua conſideratio ẽ in rebus accidentibus non cõuenientibus.

Videbit autem aliquis ex his q̃tum differũt phyſice ⁊ logice intendentes: qui enim in diuiſibiles magnitudines: hi quidem inquiũt quia aũ trigonum multa erunt. Democritus autem videtur propriis ⁊ phyſicis ſermonibus perſuadere. Manifeſtum autem erit quod diximꝰ precedentibus. Habet autem queſtionẽ ſiquis ponat corpus eſſe ⁊ magnitudinẽ paſſim diuiſibilẽ: ⁊ hoc quidem enim poſſibile erit ꝙ diuiſiones effugiat ſi enĩ omnino diuiſibile: ⁊ poſſibile hoc: ⁊ ſimul hoc paſſim diuiſum: ⁊ ſi non ſimul diuidatur: ⁊ ſi hoc fiat non erit impoſſibile. Quapropt̃ ⁊ ſm medium ſimiliter: ⁊ vniuerſaliter autem ſi omnino in actu eſt diuiſibile: ⁊ ſi diuidatur nullum erit impoſſibile naſcens: quoniã neqꝫ ſi in mille millia diuiſa fuerit nullũ impoſſibile ⁊ ſi nullus vnqꝫ diuidat. Quoniam ergo omnino tale corpus diuidatur quid ergo erit reliquũ magnitudo nõ erit poſſibile: erit enĩ quid non diuiſum: erat aũt omnino diuiſibile. Sed ſi nullum erit corpus: neque magnitudo: diuiſio autem erit aut ex pũctis aut ⁊ ſine diuiſione ea erunt ex quibus compoſitum eſt: aut nihil omnino. Quapropter ⁊ generabitur ex nihilo: ⁊ erit corpꝰ cõpoſitum: ⁊ omne vtiqꝫ nihil: ⁊ non erit exiſtens: ſed apparens tm̃. Similiter autem ⁊ ſi erit ex punctis non erit quantum, quando enim tangebant ſe ⁊ vna erat magnitudo vel ſimul erant non faciebãt maius omne: diuiſio enim in duo vel plura: neqꝫ maius neqꝫ minus omne priore: quapropter ⁊ ſi omnes componantur nullam facient magnitudinem. ſꝫ ⁊ ſiqua diuiſio quaſi raſura fiet ex corpore: ⁊ ſic ex magnitudine quidem corpus egrediatur idẽ ſermo: illud autem quomodo diuiſibile. Si aũt non eſt corpus ſed ſpecies aliqua: ſegregabilis autem paſſio quidem qua receſſit. Et eſt magnitudo puncti vel ⁊ tactus hoc patientes inconueniens ⁊ ex non magnitudine eſſe. Amplius aũt vbi erunt imobiles aut mutati puncti: tactus enĩ ſemper eſt vnus duorum: quorũdam quaſi ente altero preter tactum ⁊ diuiſionem ⁊ punctũ. Si vtiqꝫ quis predictorũ ponet quodlibet aut quãtitatẽ: aut corpus oĩo eẽ diuiſibile hec contingũt. Amplius ſi diuidens lignum compono aut qḋ aliud equaliter ⁊ vnum. Quapropter ſi ſic habet manifeſtum quoniã ⁊ incido lignum ſm quodcunqꝫ ſignum omnino. igitur diuiſum eſt ꝑ̃tẽ

quid ergo erit preter diuiſionem. Si eni ⁊ ē aliq̄
paſſio: ſed quomodo in hec reſoluunt̄ ⁊ generāt
ex his: aut quomodo ſeparabunt̄ hec. Quapro
pter eſt impoſſibile ex tactibus aut ex pūctis ma
gnitudinē eſſe: neceſſe eſt corpora īdiuiſibilia eē
magnitudines. Sed ⁊ hoc ponentibus non mi
nus contingit impoſſibile. Scrutatū eſt aūt de
his ⁊ in alijs.

8 Et hoc manifeſtum ē ex rationib⁹ vtriuſq̄. Plato eni
dicebat ſuperficies eē īdiuiſibiles: q2 oēs ſupſicies diuidū
tur in triangulum: triangulus autem non diuiditur ī ali
quā ſuperficiem: ſed in alios triāgulos: ⁊ mathematice ſūt
iſte propoſitiones. non enī eſt neceſſarium vt principium
ſuperficierum ſit pncipiū corporum. ratiocinationes aūt
dicentium partem eſſe. ſ. indiuiſibilem per ptes īdiuiſibi
les eſſe pncipia corporum habent dubitationē: ⁊ ſunt acce
pte ex propoſitionibus naturalib⁹. dicūt eni ꝙ omne cor
pus poſſibile eſt vt diuidatur ſm totum. i. ꝙ omne pun
ctum quod eſt in eo punctorū infinitorum poſſibile ē vt
corpus diuidatur ſm ipſum equaliter indifferenter nō ſu
per aliquod punctum plus alio. ⁊ qum poſuerim⁹ ꝙ cor
pus diuiſum eſt in infinitum nō in actu ſuper omnia pun
cta infinita nullū accidit īpoſſibile: quoniam hec poſitio
q̄uis ſit falſa nī ē falſa poſſibil: ⁊ ex poſitione poſſibili in
actu nō accidit īpoſſibile ſicut accidit ex falſo impoſſibili.
Verbi gratia: ꝙ ſi ponemus granum ſinapis ꝙ poſſit
diuidi ī mille partes quod ē impoſſibile facere in actu: tū
iſte defectus non deſtrueret naturam iſtius poſſibilitatis
⁊ qum poſuerimus ꝙ corpus diuiditur ſm totum īſimul
tunc neceſſe eſt vt diuidatur in magnitudines īdiuiſibiles
aut in magnitudines diuiſibiles: aut in puncta: aut in ali
quod accidens: aut in nihil. ſed dicere ꝙ diuidatur in ma
gnitudines diuiſibiles cōtradicit poſitioni dicenti ꝙ diui
ditur ſm totum: ⁊ ſuper omne punctū quod eſt ī eo: quia
remanerent in eo multa non diuiſa. ſ. ille magnitudines
ita parue: q̄uis ponamus illas magnitudines ita paruas
vt eſt punctus: tunc cōtinget vt in re finita īueniantur ma
gnitudines diuiſibiles infinite in actu: quod ē impoſſibile
⁊ ſi ponemus ꝙ diuidatur in puncta ⁊ componitur ex eis
non fiet ex hoc magnitudo. puncta enim ſuperponunt̄ ad
inuicem ita ꝙ ex his fit vnum punctum: ⁊ etiam monſtra
tur ꝙ puncta neq̄ augent neq̄ minuūt magnitudinē: hoc
ꝙ qum nos diuidimus magnitudinem in duobus pūctis
aut tribus: deinde cōponimus eam: tūc magnitudo neq̄
fiet maior neq̄ minor: ⁊ qum nihil faciunt in paruitate:
aut in magnitudine: neceſſe eſt vt non faciant magnitudi
nem: ⁊ neceſſe eſt vt pūcta moueant̄ anteq̄ ex eis compo
natur magnitudo: ita ꝙ illa pūcta contangant ſe: ⁊ omne
tangibile eſt diuiſibile: vt declaratum eſt in ſexto phyſico
rum. ſi autem in nihil diuiditur: tunc magnitudo cōponit̄
ex non magnitudinibus. ⁊ ſimiliter ſi diuidant̄ in atoma
actu omnia exiſtentia in accidentia. Verbi gratia: vt diui
datur in diſtinctiones quas faciunt puncta: tunc etiā ma
gnitudo erit compoſita ex non magnitudinibus. ⁊ qū iſti
modi ſint deſtructi neceſſe eſt ſi magnitudo eſt diuiſa ſm
totum inſimul vt diuidatur in ptes indiuiſibiles. Iſte igit̄
ſunt rationes ponentium partem vel magnitudinem indi
uiſibilem: ⁊ impoſſibilia contingentia ex hoc ꝙ magnitu
dines ſunt indiuiſibiles iam pdicta ſunt: dicendū eſt igi
tur in diſſolutione iſtius queſtionis.

Sed hic tentandum eſt ſoluere: ideo rurſus
a principio queſtionem dicendū. Omne quidē
igit̄ corpus ſenſibile diuiſibile eſſe: ſm quodcūq̄
ſignū ⁊ īdiuiſibile nō ē īcōueniēs: h. n. ptāte: h. n.
endelechia exiſtit. Eſſe aūt ptāte ſimul omnino
diuiſibile impoſſibile videtur eſſe vtiq̄. Si enī
poſſibile ⁊ fieret vtiq̄: non vt ſint ſimul actu ābo
indiuiſibile ⁊ diuiſum: ſed diuiſum ſm quodcun
q̄ ſignum. Nullū igitur erit reliquū ⁊ incorpo
reum corpus corruptum: ⁊ generabitur vtiq̄ q̄
dem rurſus aut ex punctis: aut omnino ex nihi
lo: ⁊ hoc quomodo poſſibile. Sed quoniā diui
ditur in ſeparabilia ⁊ ſemper in minores magni
tudines: ⁊ in remota ⁊ diſgregata manifeſtū. Ne
q̄ itaq̄ ſm partem diuidentis erit īfinita fractu
ra: neq̄ poſſibile eſt ſimul diuiſū eſſe ſm omne
ſignum: non enī poſſibile omnino: ſ3 vſq̄ ad qd
neceſſe eſt igitur indiuiſibiles exiſtere magnitudi
nes ⁊ diuiſibiles. Et aliter ſic erit generatio ⁊ cor
ruptiō: ⁊ hec qdē ſegregatiōe: hec ꝯgregatiōe. co
gēs igit̄ ſmo eē magnitudines īdiuiſibiles hic ē.
Qm̄ autē latet palogiçans ⁊ quō latet dicam⁹
Quoniā eni non eſt pūctus puncto vndiq̄ cō
tiguus: omnino eſſe diuiſibile: eſt quidem qualit̄
exiſtit magnitudinibus: eſt autem qualiter non:
videtur autē quādo hoc ponitur ⁊ vndiq̄ ⁊ vbi
q̄ eſſe punctus: quapropter neceſſe diuidet ma
gnitudinē in puncta: vbiq̄ enī eſt punctū: qua
propter aut ex tactibus: aut ex punctis eē. Hoc
aūt ē qd exiſtit vbiq̄: qm̄ vna vtiq̄ ⁊ oīs ⁊ vnuſ
q̄ſq̄: plures aūt vna nō ſūt: ꝯſeq̄nter. n. nō ſunt:
quapropter non vbiq̄. Si enim ſm mediū diui
ſibile: ⁊ ſm contiguū punctum erit diuiſibile: nō
autem poſſibile. non enī eſt contiguum ſignum
ſigno: aut punctum puncto: hec enī eſt diuiſio:
aut compoſitio. Quapropter eſt cōgregatio: aut
diſgregatio: ſed neq̄ in atoma ⁊ ex atomis: mul
ta enim īpoſſibilia: neq̄ vtiq̄ vt diuiſio fiat vbi
q̄. Si autem eſſet contiguus punctus puncto:
hoc vtiq̄ eſſet ſed ī parua: ⁊ minima eſt congre
gatio ⁊ ſegregatio ex minimis.

9 Dicimus igitur ꝙ nos non reputamus impoſſibile vt
corpus diuidatur ſm totum ⁊ in infinitū ex omnib⁹ mo
dis: ſ3 apud nos vno mō eſt poſſibile alio modo īpoſſibi
le. modus autem ſm quē poſſibile eſt diuiſio in potentia
impoſſibile vero diuiſio in actu que fit ſm omnia pūcta
que ſunt in eo inſimul: quoniā ſi ita eſſet cōtingeret neceſ
ſario ꝙ corpus diſſolueretur aut in puncta aut in nihil:
aut concederēt ipſi ꝙ magnitudines indiuiſibiles ſunt pū
cta ⁊ non contingeret qum fuerint diuiſibiles ſm totum
in potentia ſuper omne punctum vt ſit diuiſibile in actu
ſicut exiſtimabant. Non enim cōtingit qum omne pūctū
in corpore eſt receptibile diuiſionis inſimul vt corpus di
uidatur ſuper ea inſimul q̄uis indifferenter ſit indiuiſibi
le ſuper vnunquodq̄ eorū: ſicut non contingit ꝙ qū ho
mo eſt receptibilis omniū ſcientiarum vt recipiat eas inſi
mul. quod enī dicitur de aliquo diuiſim non ſequit̄ vt ſē
per dicatur ꝯiuncti. ⁊ eſſet poſſibile vt diuideret̄ magnitu
do ſuper omnia puncta inſimul: ſi puncta cōtangerent ſe
ad inuicem: quod eſt īpoſſibile: ſicut determinatū eſt in
ſexto: ⁊ ideo videmus ꝙ qum diuiſimus magnitudinē ſu
per aliquod punctū ꝙ impoſſibile eſt ꝙ diuiſio cadat ſu
per illud punctum cōſequens illud punctū quod erat poſ
ſibile anteq̄ diuiſio eadē caderet ſuper illud punctū ſicut
erat poſſibile ī illo puncto: ſed qū diuiſio cecidit ſuper pri
mū punctum ſtatim fuit deſtructa poteſtas diuiſionis in
ſcdo. qum igitur acceperimus aliud punctū poſſibile erit
vt magnitudo diuidatur ſuper ipſum quocunq̄ loco vo
luerimus: ſed qum magnitudo fuerit diuiſa ſuper pūctū
⁊ in aliquo loco: tunc impoſſibile erit vt diuidatur ſuper
ſm pūctum in loco quo voluerimus qum impoſſibile eſt
vt diuidatur ſuper punctum conſequens primum: ⁊ iam

declaratum ē ex hoc ſermone deſtructio ſue demonſtrationis ſuper magnitudines eſſe īdiuiſibiles: ⁊ etiā iam declarata eſt deſtructio illius opinionis per ſe. manifeſtum ē igitur ꝙ ſi congregatio eſt: neceſſe ē vt ſegregatio non ſit in indiuiſibilia neqꝫ congregatio ex in diuiſibilibus: ⁊ ꝙ imaginari hoc ꝓpter diuiſionē corporis ſm totum nō ēē verū niſi pūctus ſequeret punctum.

Sed non ſimplex ⁊ perfecta generatio congregatione ⁊ ſegregatione. determinata eſt autē vt quidam inquiūt in continuo vero tranſmutatio eſt alteratio. Sed hoc eſt in quo ſallunt oīa. Eſt igitur generatio ſimplex ⁊ corruptio non cōgregatione ⁊ ſeparatione: ſed qñ traſmutat hoc in hoc totuꝫ. alij autē exiſtimant alteratione eſſe omnē talem traſmutationē: in hoc autē differūt In ſubiecto hoc quidē eſt ſm rationē: hoc autē ſm materiam. qñ quidem igitur in his traſmutatio generatio erit ⁊ corruptio: quādo aūt ī paſſionibus ⁊ ſm accidens altero. Segregata autē ⁊ congregata leuiter: mutabilia ſunt. Si eniꝫ ī paruiſſimas aquas aqua diuidatur citius aer generatur. Si autē cōgregetur tardius. Magis hoc erit manifeſtum in ſequentibus: nunc autem tm̄ determinatum ſit: quoniam impoſſibile ē generationem eſſe congregationem qualem quidam inquiunt.

10 Et nos non putamus eſſe impoſſibile vt aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio ſint ſm ꝯgregationem ⁊ ſegregationem: ſimplices aūt īpoſſibile eſt vt ſint ſm cōgregationē ⁊ ſegregationē. impoſſibile eſt eni vt in q̄ntitate cōtinua ſit tranſmutatio in ſubſtantia aut in qualitate: ⁊ in hoc errauerūt primo: ſed generatio ſimpliciter eſt traſmutatio rei ſm totū ex hoc in hoc vt hec aqua ī hunc aerem. iſti eniꝫ exiſtimabāt hoc eſſe alteratione: ſed hoc valde differt ab alteratione. ſubiectum eni in alteratione eſt in actu: in generatione autem nō: ⁊ ita tranſmutatio in ſubſtantia eſt generatio ⁊ corruptio: in accidentib' autem alteratio. ſegregatio autem ⁊ congregatio faciunt vt res ſint velocioris corruptionis aut tardioris. quꝫ eni diuidatur ī paruas partes erit facilis corruptionis: ⁊ qū fuerit cōgregata non diuiſa difficile corrumpit.

Determinatis autem his: primo videnduꝫ eſt vtrum generatur aliquid ſimpliciter ⁊ corrūpitur: aut ꝓprie quidem nihil: ſemper autē ex aliquo eſt aliquid: dico autem puta ex laborāte ſanū: aut laborans ex ſano: aut paruū ex magno: aut magnū ex paruo: ⁊ alia omnia fieri hoc modo. ſi eni ſimpliciter erit generatio ſimplicit̄ qdeꝫ quid generabitur ex non ente: quapropter verū erit dicere ꝙ exiſtit quibuſdā non ens. quedā. n. gnātio eſt ex nō ente aliquo: puta vt ex non albo albū: aut ex non bono bonū: ſimpliciter autem ex ſimpliciter non ente: ſed ſimpliciter aut ex nō bono: aut ex non ente aliquo. Aut primū ſignificat ſm vnūquodqꝫ predicamentū entis: aut vniuerſale eſt ⁊ omnia comprehendēs. Siquidē primū ſubſtantie generatio erit ex non ſubſtantia. qum eni non exiſtit ſubſtantia manifeſtum ē: qm̄ neqꝫ hoc: neqꝫ aliorum nullum p̄dicamētoꝝ: puta neqꝫ quale: neqꝫ q̄ſtum: neqꝫ locus. Separate enim eſſent per ſe paſſiones a ſubſtātijs. ſi aūt non ens vniuerſaliter: negatio vniuerſaliter erit omniū: quapropter ex nullo neceſſe generari generatum. De his quidem ⁊ in alijs dictū eſt ⁊ determinatum ſermonibus. Amplius aūt breuiter ⁊ nunc dicendū: quoniā modo quidē aliquo ex non ente ſimpliciter generatur: modo aūt alio ex ente ſemper: poteſtate autem ens: actu autem nō ens: neceſſe ē qd̄ dicitur p̄exiſtere vtroqꝫ modo.

11 Et qū determinatuꝫ ē ꝙ īpoſſibile ē vt generatio ⁊ corruptio ſimplices ſint cōgregatio ⁊ ſegregatio: cōſiderādū eſt vtrū aliquid generat ⁊ corrūpitur ſimpliciter: aut nihil generatur: aut corrūpitur niſi ſm alteratione. V.g. vt ſanus fiat īfirmus ⁊ īfirm' ſanus. ſi. n. generatio ⁊ corruptio ſimplices ſint neceſſe ē vt ſint īdiuidua ſubſtantie: ⁊ neceſſe ē vt ex nō īdiuiduo ſubſtātie; quēadmodū generatio albi nō ē niſi ab aliquo non albo: quoniam ſicut generatio aliqua nō eſt a nihilo ſimpliciter ſed ex nō aliquo: ita generatio ſimpliciter dꝫ eſſe a nihilo ſimpliciter. nihil aūt ſimpliciter dꝫ intelligi duobus modis: q2 aut qd̄ non ē ſubſtantia: ⁊ eſt aliud alioꝝ predicamētoꝝ: aut qd̄ nō ē ſubſtātia neqꝫ aliqd̄ vnuꝫ alioꝝ p̄dicamētoꝝ: ⁊ quocūqꝫ modo intelligamus nihil ſimpliciter cōtinget vt ſit priuatio decē p̄dicamētoꝝ. ſi aūt fuerit in ſubſtantia tm̄ manifeſtum eſt ex hoc ꝙ cōtinget ex hoc vt alia predicamenta nō ſint: niſi accidentis eēnt abſtracta a ſubſtātia: ⁊ ſi h̄ nihil fuerit in oībus predicamentis: tunc erimus inter duo aut. ſ. ponemus ꝙ nihil ē aliquid: aut credemus ꝙ aliquid fit ex nihilo ſimpliciter. Diſſolutio aūt iſtius queſtiōis determinata eſt in primo phyſicoꝝ: ſed ipſe ponit qd̄ dictuꝫ eſt illic hic dicendo: quod generatur ſimplicit̄ fit ex ente ī potentia ⁊ non ente actu. ⁊ qum poſuit diſſolutionē iſtius queſtionis hoc modo: dixit: ꝙ relinquit in hoc alia dubitatio ita ꝙ iterat primā dubitationeꝫ in eſſe generationis ſimplicitatis.

Quod autem ex his determinatis habet mirabilem queſtionē rurſus repetendū: quomodo eſt ſubſtātie ſimplex generatio: ſiue ex poteſtate ente ſiue qualiter aliter: queret eni quis an ē ſubſtantie generatio ⁊ hoc quāti: ⁊ qualis: ⁊ vbi: eodem vtiqꝫ modo ⁊ de corpore q̄ritur. Si eni qd generabitur manifeſtū ē ꝙ erit ſubſtantia aliqua poteſtate: actu autē nō ex qua generatio erit ⁊ in quā neceſſe eſt tranſmutari qd̄ corrūpitur. Utrū quidē igitur exiſtit quid aliorū actu: dico autem puta aut erit quantū: aut quale: aut vbi: aut vero poteſtate ens ⁊ h̄ ens: ſimpliciter autē neqꝫ ens neqꝫ hoc ens. Si enim nihil ſed omnia p̄tāte: ⁊ ſeparatū contingit ꝙ ſit non ens. Et amplius ꝙ maxime timētes erant primi philoſophātes ex nullo generari preexiſtente. Si autē hoc quideꝫ eſſe aliquid non exiſtit aliorū autē p̄dicamētoꝝ erunt quēadmodū diximus ſeparate paſſiones a ſubſtantijs.

12 Dubitatio aūt eſt iſta: ſi eni generatio eſt ſimplex ⁊ fit ex aliquo ente in potentia non in actu. Querendū ē vtrū illud quod eſt ens in potentia habeat aliquod ī actu. Verbi gratia: vnū p̄dicamentorū accidentis aut vt ſit in actu qualitas: aut quantitas: aut aliud aliorum predicamentorum: aut nullum habeat in actu. x. p̄dicamentoruꝫ ſed in potentia. ſi ergo fuerit in potentia omnia predicamenta ⁊ nullum in actu cōtingeret querere: vtrum ſit poſſibile vt ſeparetur ab eo illud quod ē in potentia. ⁊ iaꝫ determinatum eſt hoc eſſe impoſſibile: ⁊ etiam cōtingit vt aliqd̄ ens ſit a non ente in actu: quod etiā vitauerunt antiqui. Si autem fuerit in actu vnū p̄dicamentorū accidentis: cōtingeret vt accidentia ſint abſtracta a ſubſtantia.

De his autem quantū contingit tractandū ⁊ que cauſa quare generatio ſēper ſit: ⁊ que ſimplex: ⁊ que ſm partem.

13 Et oportet nos perſcrutari de hoc in magna ſollicitudine: ⁊ prius debemus ſcire cauſaꝫ propter quā neceſſe

eſt vt generatio ſimplex ⁊ non ſimplex ſint ſemper.

Exiſtēte aūt cauſa vna quidē vnde ꝓncipiū motus dicimus eſſe: vna autē materia: talē autē cauſā dicēdū eſſe. De illa quidē eni dictū ē ꝓus in de motu ſermonibus. Qm̄ aūt hoc quidē immobile per omne tp̄s: hoc aūt mouet ſēp: hoꝛuȝ aūt de imobili: ⁊ pꝛimo quidē diuidere alterius philoſophie ē op⁹. De cōtinue aūt moueri alia mouente poſt hec dicendū: quid tale ſingulariū dictoꝝ cauſa eſt.

14 Et quia cāe generationis ſunt due: motoꝛ ⁊ materia: querendū eſt de ipſis ꝓpter cauſā materialē. cauſa enim mouēs: aut ē pꝛima ⁊ vniuerſalis; aut non ꝓma neq̄ vniuerſalis. ꝓma vero ⁊ vniuerſalis declarata ē i phyſicis cē. Declarant eni illic duo modi eſſe mouentiū: quoꝝ vnuȝ ē quod nunq̄ mouet ſed ſemꝑ mouet. Secundū aūt eſt ꝙ ſemper ab eo mouet: ꝓmā aūt philoſophiā opoꝛtet determinare ſubſtantiā iſtoꝛum duoꝛum mouentiū: mouentia aūt particularia que ſemper mouēt ex q̄bus generatio ē ſemper determinanda ſunt poſterius.

Nunc aūt vt in materie ſpecie poſitaȝ cauſā dicamus ꝓpter quā ſēper generatio ⁊ coꝛruptio non deſerunt naturā: ſimul eniȝ foꝛſitā fiet: ⁊ hoc manifeſtū: ⁊ de nūc queſito quō opoꝛteat dicere ⁊ quō de ſimplici generatione ⁊ coꝛruptione.

15 Et quum ita ſit intentio noſtra hic nō eſt niſi dare cauſam materialē ꝓpter quā generatio ⁊ coꝛruptio ſunt ſēp quouſq̄ poſt loquat i cauſis particularibus: ⁊ hac cauſa data diſſoluitur queſtio ꝓdicta. ſ. quō aliquid in potentia differt ab aliquo in actu.

Habet aūt queſtionē ſufficientē ⁊ que cauſa ē ꝙ complicat generatio ſiqd̓ coꝛrumpit ad nō ens ſecedit. nō ens aūt nihil ē: neq̄ eni illud qdē neq̄ quale: neq̄ q̄ntum: neq̄ vbi: quod non ens ſi igitur ſēper quod non ens ſecedit: quare nō cōſūptum ē olim ⁊ maxime omne ſi finituȝ erat ex quo fit generatoꝝ vnūquodq̄. Non eniȝ vtiq̄ ꝓpt infinituȝ eſſe ex quo generat nō deficit: hoc eni impoſſibile ē. non eni eſt actu īfinitū: poteſtate aūt ē vt in diuiſione. Quapꝛopter opoꝛtet hāc eſſe ſolū cauſā non deficientē: qm̄ generat quidē ſēper minus: nūc autem videmus huiuſmōi nō.

16 Et opoꝛtet nos pꝛius anteq̄ dem⁹ cauſā dicere q̄ſtionem cōtingentē ꝓpter ſubiectū in cōtinuatione generatōnis. queſtio aūt ſic foꝛmatur: ſi illud quod coꝛrūpitur coꝛrumpit in nihilū; aut in aliud ꝓdicamentoꝝ. x. ⁊ illud qō generat generat ab ente finito: neceſſe ē vt totū conſumat ⁊ vt mundus diſſoluat. nō eni debet aliquis dicere ꝙ generatio debet eſſe ꝑpetua: quoniā illud ex quo fit generatio; neq̄ perficitur: neq̄ cōſumitur; quia ē infinituȝ i actu qm̄ aliquod īfinitū eſſe actu impoſſibile ē ſicut declaratū eſt. Infinitum autē ſm ꝙ eſt poſſibile ē in potentia: vt diuiſio magnitudinū ſēper in duo media.

Quocirca ꝓpter huiuſmodi coꝛruptionem alteri⁹ generationē eſſe: ⁊ huiuſmodi generationem alterius eſſe coꝛruptionē inquietā eſſe neceſſe eſt trāſmutationē. de generatione quidē ⁊ coꝛruptione ſimilit ſemper circa vnūquodq̄ entiū hanc exiſtimandū eſſe ſufficientē cauſaȝ in oib⁹.

17 Et iſta queſtio ⁊ ꝓdicta ſic diſſoluūt: q2 coꝛruptio vni⁹ ⁊ eiuſdem rei eſt generatio alterius: qm̄ qū coꝛruptio alicuius fuerit generatio alterius; tunc neceſſe ē vt generatio non abſcindatur: qm̄ per ſucceſſionē foꝛmaꝝ ſuper ſubiectum quod eſt materia nō denudatur illud ex quo generatio fit ſimpliciter quod eſt in potentia ab aliquo ente i actu quod eſt foꝛma.

Pꝛopter quid aūt nunc hec quidē ſimpliciter dicunt generari ⁊ coꝛrumpi: hec aūt non ſimplr: rurſus ſcrutādū. ſi idē ē gnātio qdē hui⁹ coꝛruptio aūt hui⁹: ⁊ coꝛruptio aūt hui⁹ gnātio aūt huius. quereret aūt aliquis rationē: dicimus enim qm̄ coꝛrūpit nūc ſimpliciter ⁊ nō ſoluȝ hoc. hec aūt eſt generatio ſimpliciter: hec auteȝ eſt coꝛruptio. Hoc aūt generatur quideȝ ſimpliciter: hoc autem generatur quidē nō ſimpliciter. dicimus eni diſcentē ſcientē fieri: generari aūt ſimpliciter non. Quēadmodū eni determinauimus multotiens dicentes qm̄ hoc quidē hoc ſignificat hoc autē non: ꝓpter hoc cōtingit quod querit. Differt eni in quod trāſmutatur tranſmutans: puta foꝛte que in ignem iam generatio ſimpliciter: coꝛruptio aūt alicuius eſt: puta terre. terre aūt generatio aliq̄ generatio: generatio aūt non ſimplex coꝛruptio auteȝ ſimplex puta ignis. Quēadmodum Parmedines dicit duo ipſū ens ⁊ nō ens eſſe ingens ignem ⁊ terrā. Hec quidem aut talia alia ſupponere nihil differt: modū eni querimus ſȝ nō ſubiectū. In nō ens igit ſimplr ē coꝛruptio ſimplr: in ſimplr aūt ens ē gnātio ſimplr. Quib⁹ igit determinatū ē ſiue igni ⁊ terre ſiue aliqb⁹ aliiſ erit hoc quidem ens hoc aūt nō ens. vno quidē igitur modo differt in hoc generari ſimpliciter ⁊ coꝛrumpi aut non ſimpliciter. Alio aūt mō q̄lit cunq̄ materia quedā vtiq̄. cuius eni magis differentie hoc aliquid ſignificant magis ſubſtātia cuius autē pꝛiuationē non ens: puta ſi calidum ꝓdicamentū aliquod ⁊ ſpecies: frigiditas autem pꝛiuatio. differūt eni ignis ⁊ terra his differētiis

18 Et accidit in hoc dubitatio de qua opoꝛtet cōſiderare. qum eni generatio alicuius ſubſtantie fuerit coꝛruptio alterius ſubſtantie; quomodo accidit dicere i quibuſdam rebus i quibus generatio ⁊ coꝛruptio ſunt in ſubſtantia: ꝙ quedā generant ſimpliciter ⁊ coꝛrūpūtur nō ſimpliciter dicamus igitur ꝙ quidam modus ē ſm quē hoc dicitur. videtur eni ꝙ accidit cio hoc in generatione ſubſtantiarū ad inuicem: ſimile eſt ei qō accidit ex hoc in generatione ſubſtantiarū in reſpectu generationis accidentiū: quemadmodū dicimus ꝙ generatio ſubſtantie ē generatio ſimpliciter: ⁊ ſimiliter coꝛruptio eius; ⁊ nō dicimus hoc in generatione accidentium ⁊ in coꝛruptione eoꝛū; ſed dicim⁹ ꝙ ē aliqua generatio aut aliq̄ coꝛruptio; non generatio ſimpliciter nō coꝛruptio ſimpliciter: neq̄ ita videt accidere ſubſtantiis ad inuicem qum ſubſtātie que tranſmutāt ad inuicem diuerſant in hoc; quia quedā ſignificant hoc ꝓncipaliter ⁊ ſm pꝛius. ſ. illud quod ē pꝛima ſubſtantia: ⁊ quedā intendit per ſe; ⁊ quedā non ſignificant tale hoc ſed ſignificant poſteri⁹ i ſubſtātialitate. U. g. quia Parmenides vocat ignem ens; ⁊ terraȝ non ens: quia apud ipſum ignis ſignificat ens pꝛincipaliter magis terra. Secundū hūc igit modū ⁊ ei ſimile poſſibile eſt dicere ꝙ generatio ignis ex terra ē generatio ſimpliciter; ⁊ ꝙ generatio terre ex igne ē aliqua generatio nō ſimpliciter. iſte igitur eſt vnus modo rū quibus poſſibile ē dicere ꝙ quedam ſubſtantie ſunt generate ſimplr ⁊ q̄dā nō: ⁊ h ē ſȝ ꝙ opinat vnuſq̄ſq̄ hoīuȝ ⁊ q̄uis iſte modus ſit ver⁹ errauit tū ille qui ī hoc errauit ⁊ credidit in eo cuius eſſe ē perfectius ꝙ ſit magis diminutū; ⁊ in eo cuius eſſe ē magis diminutū eē perfectius ⁊ nō intendimus hic verificare ſermonē Parmenidis: neq̄ alterius; ſed verificare hunc modū. hec igit eſt vna differentia ſm foꝛmaȝ ⁊ figuram ⁊ ſm materiam. indiuidua enim ſubſtantiarum in quarum cōpoſitiōe vinciūt ex quattuoꝛ elementis ea quoꝛum differentie contrarie ꝓpinquioꝛes

ſint ad eſſe; ⁊ magis ſignificant aliquod eſſe ſunt perfectiores in ſubſtantialitate ꝙ̄ indiuidua ſuper quoꝝ cōpoſitione vincunt ex elementis ea quoꝝ̄ differētie ſūt ꝓpinquiores ad non eſſe: ⁊ min⁹ ſignificāt aliquod ens. V.g. ꝙ actio ignis que eſt calor ꝓpinquior eſt ad eſſe ꝙ̄ actio aque q̄ ē frigus. frigus eni quodāmodo defectus ē caloris. idiuidua enim ſupra quoꝝ cōpoſitionē vincit ignis perfectiora ſūt in eſſe ꝙ̄ ea in quoꝝ̄ cōpoſitione vincit terra: ⁊ ideo poſſibile ē dicere qm̄ magis diminutū generatum fuerit ex ꝑfectiori ꝙ perfectius corrumpit̄ ſimplicit̄: ⁊ magis diminutum generatur aliqua generatione ⁊ ecōtrario qn̄ perfectius generabitur ex magis diminuto: imo poſſibile ē dicere ꝙ qn̄ perfectius corrūpitur in magis diminutum ꝙ corrūpitur in nō ens. ⁊ qm̄ pfectius generabit̄ ex magis diminuto: ꝙ generabitur ex non ente: vt eſt conſuetudo antiquorum.

Videtur aūt magis multis ſenſato ⁊ nō ſenſato differre. quādo quidē eni in ſenſibilē trāſmutatur ⁊ in materiam: generari inquiūt. quādo autem in nō materiā: corrumpi: ens ⁊ non ens i ſentire ⁊ non ſentire determinat: quēadmodū quidē ſcibile ens: ignotū aūt nō ens: ſenſus eni ſcientie habet virtutē. Quēadmodū igit̄ in ſentire ⁊ poſſe viuere ⁊ eſſe exiſtimant: ita ⁊ res mō quodam ꝓſequētes veritatē. Id aūt dicentes nō veꝝ contingit vtriqꝫ. Nam ſm̄ opinionē ⁊ ſm̄ veritatem aliter ⁊ generari ſimpliciter ⁊ corrūpi. ſpūs qdeꝫ eni ⁊ aer ſm̄ quidē ſenſū minus ſūt: ideo ⁊ q̄cunqꝫ corrumpunt̄ ſimplicit̄ in hac tranſmutatione hec corrumpi dicunt̄: generari aūt quādo eſt in tangibile: vt in terrā mutatur: ſm̄ veritatē autem magis hoc aliquid ⁊ ſpecies hec q̄ꝫ terra.

19 Et plures antiqui reputant ꝙ perfectio ⁊ diminutio i indiuiduis ſubſtantiarū ex quib⁹ accidit eis hoc accidens non ē niſi ꝓpter diuerſitatē eoꝝ̄ in ſenſu. dicūt eni ꝙ qn̄ aliquid non ſenſibile tranſmutat̄ in ſenſibile ꝙ generatur ex non ente: ⁊ qn̄ tranſmutatur in aliquid nō ſenſibile dicunt ꝙ corrumpit̄ in nō ens. ⁊ accidit eis hoc accidens q̄a exiſtimabāt ꝙ nulla ꝯphēſio ē i cognitiōe reꝝ p̄ter ſenſū. neceſſe ē igit̄ vt ſenſibile ſit ens: ⁊ nō ſēſibile ſit nō ens: ſic cognitū apud nos eſt ens: ⁊ ignotū ē non ens. q: enim opinabātur ꝙ omne ens ē cōprehenſū a nobis: ⁊ ꝙ nullū ens eſt nō cōprehenſū: ⁊ opinabant̄ ꝙ cōprehēſio a nobis nō ē niſi ſm̄ ſenſū: ideo opinabāt̄ ꝙ ſenſibile ē ens. ⁊ iſti q̄uis errent in hoc ſicut dicit Ari. m̄ in hac opinione cōſequūt̄ viam veritatis aliquo modo inq̄tum dicunt ꝙ ens ē cōprehenſū: ⁊ non cōprehenſū naturaliter ē non ens: ſed errauerunt inq̄tum poſuerunt ſenſū ſicut ſciētiā: vnde accidit vt aliquid i ſe videatur ecōuerſo modo ſenſui. V.g. terra ⁊ aer: aer eniꝫ ſm̄ intellectum eſt perfectioris eſſe ꝙ̄ terra: ⁊ terra perfectioris eſſe apud ſenſum: ⁊ iō non cōuenit vt illud quod ē magis ſenſibile ſit perfectius. perfecti⁹ eni in rei veritate ē id quod perfectius ē apud intellectuꝫ.

Eſſe quidem igit̄ hanc ſimplicem generatōnē alicuius corruptionē entē: corruptionē autem ſimplicē generationē alicuius eſſe dicta ē cauſa. Propter materiā .n. differre aut quod ſubſtātia ē: aut non: aut ꝙ hec magis: huius vero nō: aut ꝙ hec quidē magis ſenſibilis ē materia ex qua res in quā ē: hec vero minus ē. Dicunt̄ aūt hec quidē ſimpliciter generari: hec aūt aliquid ſoluꝫ non ex ab inuicē generatione: ſed ſm̄ quē dicim⁹ nunc modū. Nunc quidē eni tm̄ determinatū ē: quare omni generatione ente corruptione alterius: ⁊ omni corruptione ente generatiōe alteri⁹ non ſimpliciter attribuimus generari ⁊ corrumpi ad inuicem trāſmutabilib⁹. Quod aūt poſtea dicetur non hoc queret: ſed quare diſcēs quideꝫ non dicitur ſimpliciter generari: ſed qd generari ſciens ⁊ diſciplinatum: planta aūt generari: hec autem determinata ſunt in p̄dicamētis. Sꝫ hoc quidē hoc aliquid ſignificat: hoc aūt quale: hoc aūt q̄ꝫtum. Quecūqꝫ igitur nō ſubſtantiam ſignificāt non dicunt̄ ſimpliciter generari: ſed ſꝫ qd fieri. Sed tamen in omnibus ſimplex generatio quidē ſm̄ ꝙ in aliquo ordine dicitur: puta i ſubſtantia quidē ſi ignis: ſꝫ non ſi terra: in qualitate autem ſicut ſciens ⁊ diſciplinatum: ſed nō qn̄ neſciēs ⁊ indiſciplinatū. De generari quideꝫ hoc ſimpliciter: hoc aūt ſm̄ quid ⁊ vniuerſalit̄ dictuꝫ eſt in ſubſtantijs ipſis: ⁊ qm̄ generationis eſſe cōtinue cauſa: vt materia ſubiectū: qm̄ tranſmutat̄ in cōtraria: ⁊ eſt alterius ſemp̄ generatio in ſubſtantijs alterius corruptio: ⁊ alterius corruptio alterius generatio.

20 Determinata eſt igitur ex hoc ſermone cauſa propter quā poſſibile eſt dicere i trāſmutatione q̄rundā ſubſtātiarū in quaſdā qꝺ ē generatio ſimplicit̄ eſt generatio ex non ente ⁊ quod ē corruptio ſimpliciter in nō ens. cauſa auteꝫ ꝓpter quā dixim⁹ ꝙ tranſmutatio quarundā ſubſtantiaꝝ eſt generatio ſimplicit̄: ⁊ tranſmutatio quarūdā ē aliqua generatio non ē cauſa ꝓpter quā diximus ꝙ tranſmutatō in ſubſtantiā eſt generatio ſimplicit̄: ⁊ ꝙ tranſmutatio ex ea eſt corruptio ſimplicit̄: ⁊ ꝓpter quā diximus ꝙ trāſmutatio in alijs p̄dicamentis eſt aliqua tranſmutatio. cauſa eni in hoc eſt illud quod dictū eſt in libro p̄dicamento: ꝗ̄ ſ. ꝙ res particulares ſunt duobus modis. quedā eni dicūtur neqꝫ in ſubiecto: neqꝫ de ſubiecto: ⁊ ſūt idiuidua ſubſtantie. ⁊ quedā ſunt in ſubiecto: ⁊ ſunt idiuidua accidētis tranſmutatio aūt eoꝝ̄ in ea que non ſūt in ſubiecto dicit̄ generatio ſimplicit̄: tranſmutatio vero ex his dicit̄ corruptio ſimpliciter. tranſmutatio aūt eoꝝ̄ que dicunt̄ in ſubiecto ſiue in ea ſiue ex his dicitur alia generatō. cauſa aūt in iſtis duabus noīationibus. ſ. que ſūt in ſubſtantijs ⁊ q̄ ſunt in accidentib⁹ eadē cauſa ē aliquo mō. inueniunt̄ eni i eis duo modi perfcūs ⁊ nō pfcūs. dicit̄ igit̄ ꝙ in trāſmutatione ad perfectū ⁊ ex perfecto in duobus modis eē generatio ſimpliciter ⁊ corruptio ſimpliciter: ⁊ in trāſmutatione ad diminutū ⁊ ex diminuto aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio. V.g. qꝺ ē in tranſmutatione ex igne ⁊ ad ignē dicitur generatio ſimpliciter ⁊ corruptio ſimplicit̄: ⁊ i trāſmutatione ex terra ⁊ in terraꝫ dicitur aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio: qm̄ ignis ſit perfectioris eſſe ꝙ̄ terra: ⁊ tranſmutatō ex homine in hominē dicit̄ etiā aliqua generatio ⁊ aliqua corruptio. Declaratum ē igitur ex hoc ſermone modus ſm̄ quē dicimus ꝙ tranſmutatio in quaſdā ſubſtantias ⁊ ex eis eſt generatio ſimplicit̄ ⁊ corruptio ſimpliciter: ⁊ in quibuſdā nō: ⁊ modus ſm̄ quē dicimus hoc in ſubſtantijs ⁊ in accidentibus: ⁊ ꝙ aliquo modo ſunt ſimiles.

Sed nūc querere oportet quare generat̄ aliquid ſemper ex corruptis alijs. Quēadmodum eni ⁊ corrumpi hoc ſimpliciter inquiūt quando ad inſenſibile venit: ⁊ nō ens ſimiliter ⁊ generari ex non ente inquiūt quando ex inſenſibili. Siue igitur aliquo ente ſubiecto ſiue non: generat̄ ex non ente. Quare ⁊ ſimiliter generatur ⁊ corrumpitur in non ens. Merito igitur non deficit generatio. generatio eni entis corruptio eſt nō entis corruptio autem entis generatio nō entis.

2j Et non debet iſte ſermo facere nos dubitare ſm̄ hec que diximus ꝙ iſte ſubſtantie generantur ex non ente ⁊

corrumpũtur in non ens. ꝛ hoc qͦ diximus ꝙ cauſa continuationis generationis ẽ qꝛ prima materia impoſſibile eſt vt denudetur ab altero duoꝝ cõtrarioꝝ. non ens enĩ ſignificat vilius duorũ cõtrariorum ꝛ ens nobilius: ꝛ quꝫ ita ſit neceſſe eſt vt generatio nũꝙ ceſſet. corruptio enĩ nõ entis quod ẽ vilius cõtrariũ ſemp eſt generatio entis qͦ ẽ nobilius cõtrariũ ꝛ magis ſenſibile: ꝛ corruptio nobilioris cõtrarij generatio non entis qͦ eſt vilius contrariũ ꝛ nõ ſenſibile: aut minus ſenſibile.

Sed hoc nõ ens ſimpliciť quereť aliqͤs vtꝝ aliqͦ cõtrarioꝝ eſt: puta terra ꝛ graue nõ ens: ignis autẽ ꝛ leue ens: aut non: ſed eſt ꝛ terra ens non ens aũt materia terre ꝛ ignis ſimiliť. Et an alia vtriuſqꝫ materia: aut non generanť ex inuicem neqꝫ ex contrarijs. His enĩ exiſtunt contraria. Igni igitur ꝛ terre aque ꝛ aeri. Aut eſt qdeꝫ qualiter eadẽ: eſt aũt qualiter alia. Quod quidẽ enim qñ ens ſubijciť id iddem. Eſſe aũt nõ iddẽ de his qdẽ igitur in tm̃ dictum ẽ.

22 Et in hoc ẽ dubitatio vtrũ ens ꝛ non ens dicenť de cõtrarijs: ꝛ quorũ vnũ eſt nobilius altero. V.g. ꝙ graue. ſ. terra eſt nõ ens: ꝛ leue. ſ. ignis ẽ ens: aut non ens diciť de materia ctonrarij vilioris. ſ. materia terre: ꝛ ens diciť de materia ꝯtrarij nobilioris. ſ. materia ignis: ꝛ hoc ſecit nos conſiderare vtrũ iſta materia ſit eadẽ in omnibꝰ iſtis q̃tuor corporibus aut nõ. Dicamus igitur ꝙ vno modo ẽ eadem ꝛ ideo poſſibilia ſunt ad inuicem alterari: ꝛ alio mõ ſunt multe: vnde poſſibilia ſũt recipere formas cõtrarias ẽ enim vna ſm ſubiectũ ꝛ multe ſm potẽtias: ꝛ habilitates ad recipiendum formas contrarias. hoc igitur dixit: de generatione ſimplici ꝛ non ſimplici que ſunt in ſubſtantia.

De generatione aũt ꝛ alteratione dicamus quid differunt. dicimus enĩ alteras eſſe trãſmutatiões ad inuicẽ. Quoniã igitur ẽ aliud ſubiectũ ꝛ aliud paſſio que de ſubiecto innata ẽ dici: ꝛ eſt trãſmutatio vtriuſqꝫ hoꝝ. alteratio qdem ẽ quãdo manente ſubiecto ſenſibili ente trãſmutať in eius paſſionibus aut cõtrarijs aut medijs: puta corpus ſanũ eſt: ꝛ rurſus laborat manẽs ideꝫ: ꝛ metallũ qñqꝫ rotundũ quãdoqꝫ angulare iddẽ ens. Qñ aũt totum tranſmutatur nõ manẽte aliquo ſenſibili: vt ſubiecto eodẽ ſed quaſi ex ſemine toto ſanguis: aut ex aqua aer: aut ex aere omni aqua: generatio iam hoc tale: huius autẽ corruptio.

23 Et nos debemus dicere differentiã inter generationẽ ꝛ alterationẽ: vtrunqꝫ enĩ iſtorũ eſt tranſmutatio: ꝛ habet ſubiectũ ꝛ ꝯtraria ꝛ accidentia ſubiecto: ꝛ differũt in ſubiecto ꝛ in eo qͦ eſt in ſubiecto. alteratio igitur ẽ qum ſubiectũ fuerit aliquod in actu ꝛ fuerit trãſmutanĩ in aliqua ſpecie qualitatis: qum ille qualitates fuerint cõtrarie aut inter cõtrarias. V.g. ꝙ iddẽ corpus aliquãdo ſanať ꝛ aliquãdo infirmať permanẽdo iddẽ: etiã iddem cuprũ qñqꝫ eſt rotundũ qñqꝫ ẽ angulare permanẽdo iddẽ. trãſmutatio aũt in ſubſtantia eſt qũ nihil in actu remanſerit ex illo ex quo ẽ tranſmutatio qͦ ſit ſubiectũ illius rei q̃ in eo ſit eẽntialiter ꝛ non accidẽtaliter. V.g. qũ ſperma trãſmutatur ꝛ ſit ſanguis ſm totũ: aut aer tranſmutať ſm totum ꝛ ſit aqua.

Maxime autem generabitur ꝛ tranſmutabitur ex inſenſibili in ſenbile: aut tactu aut omnibus ſenſibilibus: puta quando aqua generatur aut corrumpitur in aerem: aer enim valde inſenſibile. In his autem ſi aliqua paſſio manet eadem ꝯtrarietatis ĩ generato ꝛ corrupto: puta qñ ex aere aqua ſi ambo diaphana aut humida nõ oportet huiuſmodi alterã paſſionẽ eſſe in qͦ tranſmutať. Si aũt non erit altero. V.g. muſicus hõ corruptus ẽ: homo aũt ĩmuſicus generatꝰ ẽ: hõ aũt manet id iddẽ. ſiquidẽ igiť huius nõ paſſio eẽt ſm ſe muſica ꝛ ĩmuſica: huius qdã gñatio eẽt: huius aũt corruptõ: ideo hoĩs qdẽ hec ẽ paſſio: hoĩs aũt muſici ꝛ hoĩs ĩmuſici gñatõ q̃dam ꝛ corruptio: nunc autem paſſio hec manente: idꝫ alteratio ſm talia. Qñ quidẽ igiť ſm q̃tuꝫ eſt tranſmutatio ꝯtrarietatis augmentũ ꝛ diminutõ qñ aũt ſm locũ latio: qñ autẽ ſm paſſiones ꝛ q̃le alteratio eſt: qñ auteꝫ nihil manet cuius alterum paſſio ꝛ accidẽs vniuerſaliť ꝛ gñatio eſt: huꝰ aũt corruptõ. Eſt aũt hyle mãrie ſubiectũ qdẽ ꝓpꝫ gñationis ꝛ corruptionis ſuſceptibile: modo autem aliquo alijs tranſmutationibus: qm̃ omnia ſuſceptibilia ſubſtantia cõtrarietatum aliquaruꝫ De generatione quidẽ igitur ſiue ẽ: ſiue nõ eſt: ꝛ quomodo eſt: ꝛ de alteratione determinatum ſit hoc modo.

24 Et magis ẽ manifeſtũ quꝫ trãſmutatio fuerit ex nõ ſẽſibili ĩ ſẽſibile. V.g. vt ex aere fiat aqua vľ genereť: aer. n. ferre eſt inſenſibile viſui ꝛ ſenſui. ꝛ diximus ꝙ neceſſe ẽ in illo fixo ad qualitatẽ generatam vt illa qualitas ſit in eo eſſentialiter: quia videmus ꝙ in rebus generabilibꝰ remanet ſenſibile. V.g. vt corporeitas remanẽs ĩ aqua ꝛ ĩ aere quꝫ generãť ad inuicẽ: ꝛ diaphanitas ꝛ humiditas ꝛ alia accidentia que remanent ĩ generabilibꝰ videnť ꝙ non ſint ſubſtantia illius quod fuit in talibus iſtis trãſmutationibus ſm modũ quo illud qͦ eſt ĩ actu ẽ ſubiectũ in tranſmutatione que ẽ in qualitate. ꝛ cauſa in hoc ẽ ꝙ illud qͦ remanet apud generationẽ aque ex aere ẽ aliquod cõtingẽs ſubiecto: non ꝙ ẽ ipſũ ſubiectũ ſed accidentaliť. i. q̃a eſt in ſubiecto: ꝛ ideo ſi eſſe alterationis in ſubiecto ſuo eſſꝫ tale eſſe. ſ. accidentale tũc alteratio eſſet generatio. V.g. ꝙ ſi homo eſſet ſubiectũ muſice ꝛ non muſice ſꝫ ꝙ corporeitas ẽ ſubiectũ forme aque ꝛ aeris. ſ. accidentaliť: tũc tranſmutatio hominis de ignorantia muſice ad ſcientiaꝫ illius eſſet generatio ꝛ corruptio in ſubſtantia: ſed homo ẽ ſubiectũ eſſentialiť ad cognoſcendũ muſicã: ꝛ ideo fuit alteratio non generatio: ꝛ non ẽ alteratio. generatio inq̃tũ ſubiectũ permanet ei eẽntialiter cõuenit cũ alijs trãſmutationibus generatione ꝛ differt ab eis in eo in quod ẽ trãſmutatio. qũ enĩ tranſmutatio erit ĩ q̃titatẽ erit augmentũ: ꝛ diminutio ꝛ ad locũ tranſmutatio: ꝛ ad qualitatẽ alteratio tranſmutatio aũt in ſubſtantia differt ab oĩbus iſtis tranſmutationibꝰ in hoc: ꝙ nihil remanet in ea qͦ ſit ſubiectũ eẽntialiter ei in qͦ eſt trãſmutatõ: ꝛ ꝑncipaliť materia eſt ſubiectũ illius tranſmutationis. ſubiectũ autẽ aliarũ tranſmutationũ non dicitur materia niſi ſm poſterius. Determinatũ ẽ igitur ꝙ generatio eſt ens ꝛ quõ: ꝛ quõ eſt mutatio: ꝛ in quo differt ab alteratione.

De augmentatiõe reliquũ eſt dicere quõ differt a generatione ꝛ alteratione: ꝛ quomodo augmẽtatur vnunqͦdqꝫ quod augmentať ꝛ diminuitur quodcũqꝫ diminuiť. Scrutãdũ vtiqꝫ primũ vtꝝ ſolum in circa quid eorũ differentia ad inuicem V.g. quoniã hoc qdẽ ex hoc in hoc tranſmutatio: vt ex potentia ſubſtantia in actu ſubſtantiam generatio eſt: que aũt circa magnitudinẽ augmẽtatio ꝛ diminutio: que aũt circa paſſionẽ alteratio: vtrorũqꝫ autẽ ex potentia entiũ in actũ tranſmutatio dictoruꝫ eſt: aut etiã modus differt trãſmutatiõis. Videtur aũt qͦ alterať nõ ex neceſſitate trãſmutans ſm locũ: neqꝫ quod generatur.

Qđ aūt augmentatur aut diminuit̃: alio autem modo ab eo qđ fertur. Qđ fertur quidem enim vniuerſum alterat locum: quod augmentat̃ qdē queadmodū quod deducitur: hoc enī manente: particule trāſmutarentur ſꝫ locū. Queadmodū non que ſpere: he enī in ſimili loco tranſmutant̃ manente toto: que aūt eius quod augetur ſemp in ampliorem locum: in minorē autem que eius quod diminuitur.

25 Dixit: ⁊ querendū eſt vtrū dr̃ia q̄ ē inter augmentuꝫ ⁊ alias trāſmutationes ē dr̃ia quā habēt ꝓpter illud in q̄ ē trāſmutatio: qm̄ aūt illud qđ augmentatur mutat locū gnātum aūt ⁊ alteratū nō. ⁊ amplius mutatio loci in cremento differt a mutatiōe loci qui dicit̃ cōiter localis: motus aūt localis duplex ē. ſ. rectus ⁊ circularis. ⁊ circularis differt quidē ab eo quod mouet̃ ſm rectitudinē: nā illud mutat locum ſm totū: illud aūt quod auget̃ mutat locuꝫ ſꝫ partē. ⁊ differt etiā a motu circulari quāuis ambo moueant̃ ſꝫ partes in hoc: qm̄ partes moti circularis ſemper mouētur i eodeꝫ loco: partes aūt augmētati mouent̃ i locū maiorē: ⁊ q̄ diminuūtur in minorē.

Quoniā aūt tranſmutatio differt non ſoluꝫ in circa que: ſed ſic eius quod generatur ⁊ alteratur ⁊ augmētatur manifeſtū eſt. Circa quid aūt eſt tranſmutatio augmentationis ⁊ diminutiōis circa magnitudineꝫ autem videtur eſſe augeri ⁊ diminui.

Qm̄ igr̃ augmentū differt ab alijs trāſmutatōibus i his duobus. ſ. i quo ē trāſmutatio: ⁊ ē. q. mat̃ia ⁊ i modo ipſius trāſmutatōis ē manifeſtū.

26 Et qualiter ſuſcipiendū: vtruꝫ ex potentia quidem magnitudine ⁊ corpore: actu vero in corporeo ⁊ ſine magnitudine generari corp⁹ ⁊ magnitudo: ⁊ hoc dupliciter cōtingit dici. qualiter augmentatio fit: vtrū ex ſeparata ipſa ſm eſſe materia: aut ex exiſtente in alio corpore: aut impoſſibile vtrunqꝫ. ſeparata enī ens: aut nullū poſſidebit locum vt punctus aliquis: aut vacuum erit ⁊ corpus non ſenſatū. Horū aūt hoc quidē tūc cōtingit: hoc aūt neceſſe in aliquo eſſe. Semp eniꝫ alicubi erit quod generatur ex eo. Quapropter ⁊ illud aut ſm ſe: aut ſm accidēs.

27 Querendū eſt igitur vtrū crementū corporis ſit ex aliquo corpore actu aut potentia. ⁊ quia hoc dicit̃ dupliciter aut illud quod ē corpus potētia erit ſeparatū a ſenſibili corpore: aut erit in corpore ſenſibili: ⁊ hoc ē duobus modis: aut per ſe erit ſeparatū ab oī corpore ſenſibili: aut aliquid exiſtens in aliquo ſm accidens: vt in vaſe: vt dicim⁹ ꝙ materia eſt exiſtēs in corporibus: oportet ergo cōſiderare in vnoquoqꝫ modorū eius quod ē in potētia. Deinde in eo quod ē in actu. ſi aūt crementū ⁊ diminutio ſint ex materia a ſenſibili corpore ſeparata neceſſe ē aut ipſū nō poſſidere locū: ⁊ tunc aut erit punctus: aut ſibi ſimile. De his que nō querūt locū aut vacuū: vel erit corpus inſenſibile: qm̄ igitur punctū eſſe materiā ⁊ vacuū manifeſtū eſt qđ ipoſſibile ē. Si aūt fuerit corpus inſenſibile oportet in quātuꝫ generat̃ ex eo magnitudo vt ſit in loco: omne enī ex quo aliquid generat̃ neceſſe ē vt ſit in loco: aut ſm ſe: aut ſm accidens: ſicut nos diximus de materia. nullā eniꝫ habet differentiā illud ex quo generāt̃ corpora ſimpliciter ⁊ illud ex quo creſcūt: qum generatio ſit in toto: cremētū aūt in parte. Quapropter hec ſcrutatio ambobus ē cōis aliqualiter: ⁊ aliqualiter ꝓpria cremento. ⁊ qum corpus ſeparabile per mutationē eſt in loco ſenſibile: ⁊ ideo non ē ſeparabile a ſenſibili: ⁊ reuertetur ſcrutatio ſuper ꝑmū modum

Sed ſi in aliquo exiſtit ſiquidē ſeparatuꝫ ita vt nullius ſm ſe: aut ſm accidens aliquid ſit: contingūt multa ⁊ impoſſibilia. Dico aūt. V. g. ſi generabitur aer ex aqua nō aqua erit trāſmutata: ſed ꝓpter ea ꝙ vt in vaſe aqua ineſt materia eius cuius ē. Infinitas enī nihil ꝓhibet materias eſſe. Quapropter ⁊ generari actu. Amplius neqꝫ ſic videtur generari aer ex aqua vt exiēs a manēte.

28 Qum aūt impoſſibile ē vt generatio magnitudinis ⁊ crementi eius ſit ex aliquo ente in potentia ⁊ ſeparabili oportet vt ſit ex aliquo ente in actu: ⁊ quia hoc dicit̃: aut ſm accidens: aut ſm ſe: vt ex aqua fiat aer: nō quia aqua trāſmutatur in aerē: ſed quia ex aqua erit aer: nō qꝛ tranſmutat̃: ſed quia aer anī erat incluſus in ea. ſm aūt accidēs ſm ꝙ dicimus ꝙ ꝑma materia ē potentia in corporib⁹: ſꝫ materia magnitudinis ⁊ corporis in cremēto ⁊ generatione eſſe incluſam ipoſſibile videt̃: qm̄ oportet ex hoc vt in corpore finito ſint īfinita corpora i actu: ⁊ alia impoſſibilia que dicta ſūt in alijs locis.

Melius ergo oībus in ſeparatū facere materiā eſſe: vt entē eandem ⁊ vnā numero: ratione autē non vnā. Sꝫ neqꝫ puncta ponēdū neqꝫ lineas corpis materiā ꝓpter eaſdē cāſ. illud autē cuius hec vltima materia ē: quare neqꝫ vnqꝫ neqꝫ ſine paſſione poſſibile ē eſſe: neqꝫ ſine forma.

29 Melius ē ergo ponere ꝙ materia generatiōis ⁊ augmēti ē ꝑma materia quā diximus eſſe vnam ⁊ eadem numero: potentia aūt plura: non ꝙ materia ſit corpus exiſtens in corporib⁹ in actu neqꝫ punctum: neqꝫ linee: neqꝫ ſuperficies: qm̄ hec non ſunt i loco: neqꝫ ſm ſe: neqꝫ ſm accidēs. Sed ex quo magnitudo generata oportet ꝙ ſit in loco ſicut diximus: aut ſm ſe: aut ſm accidens: imo materia e⁹ cuius linee ⁊ ſuperficies ſunt vltima ⁊ termini: quapropt̃ non inuenitur omnino ſeparata ab accidentibus: qm̄ vltima nō ſeparant̃ ab illo cuius ſunt vltima.

Generatur quidem igitur ſimpliciter alterū ex altero: queadmodum ⁊ in alijs determinatuꝫ eſt: ⁊ ab alio autem actu ente: aut homogeneos aut hominideos. Verbi grā: ignis ab igne: aut homo ab homine: aut ab actu. durū enim a non duro generatur.

30 Tranſmutatio autem in generatione aſſimilat̃ trāſmutationi in cremento in cauſa agente ⁊ materiali. In cauſa aūt agēte: qm̄ ſicut illud qđ generat̃ i actu gnāt: aut eiuſdem ſpeciei: aut eiuſdeꝫ generis propinqui: aut remoti ſꝫ ſpeciem: vt homo ab homine: ⁊ ignis ab igne: ſm genus remotum: vt durum a frigido: ita etiam iſtud quod creſcit debet eſſe agens idem cum forma partium generandarum ſm ſpeciem: quoniam faciens partes magnitudinis ē magnitudo in cauſa aūt materiali.

Quoniam autem eſt ⁊ ſubſtantie corporee materia corporis talis: corpus enim commune nullum: eadem paſſionis ⁊ magnitudinis eſt: ratiōe quidē ſeparata: loco autem non ſeparata: niſi ⁊ paſſiones ſeparabiles. Manifeſtum auteꝫ eſt ex queſitis: quoniam non ē augmentatio trāſmutatio ex potentia magnitudine: actu autem nullam habente magnitudinem. Separatū eniꝫ eſſet commune quidem: hoc autem quomodo impoſſibile dictum eſt in alijs prius. Amplius autem talis tranſmutatio nō augmētationis ꝓpria ſed generatiōis. Augmētatio enī ē exiſtētis

magnitudis additamētū: diminutio aūt minoramētū: ideo oportet habere aliquā magnitudinē ꝙ augetur: quapropť nō ē ſine magnitudine materia: oporꝫ aūt etiā ⁊ augmētationē ⁊ ī actu magnitudinis: generatio aūt magni corpis non augmentatio.

31 Quoniā nulla ē materia in potētia corporis cōmunis inquantū corpus eſt genus vt dictuꝫ ē: qm̄ non ē materia niſi iſtius corporis: ⁊ crementū non niſi generatio partiuꝫ iſtius corporis: ergo oportet vt augmentatū ⁊ generatum habeāt eandem materiam: qm̄ hoc qḋ videtur de materia crementi nobis nō ē ei ꝓprium. ⁊ q: crementū eſt generatio in q̄titate: diminutio aūt eſt corruptio in quātitate: oportet vt magnitudo non ſit aucta niſi ꝓpter magnitudinis additamentū quod ē in ea actu: qḋ ſi nō eſſet oporteret vt corpus cōponeret ex punctis. Similiter aūt non diminuitur niſi ex diminutiōe magnitudinis in actu: quapropter crementū debet eſſe ex corpore aliquo in actu: in generatione autē nō ſequitur hoc: quia ē in q̄litate.

Suſcipiendū vtiqꝫ magis quaſi tangentes queſtionē a ꝑncipio: qualis alicui⁹ entis augmētari ⁊ diminui cauſas querim⁹. Videtur vtiqꝫ ei⁹ quod augetur quecūqꝫ pars aucta eſſe: ſimiliter aūt ī diminutiōe minor eē gn̄āta. Ampli⁹ aūt adueniente aliquo augmentari ⁊ recedēte diminui. Neceſſe aūt augmentari: aut ī corporeo: aut corporeo: ſiquidē igitur incorporeo eſt ſeparatū qḋ cōmune: īpoſſibile autē materiā a magnitudine ſeparari: vel eſſe ſeparabilē: queadmodū dictuꝫ ē prius. ſi aūt corporeo: duo in eodē loco corpora erunt: ⁊ quod augetur ⁊ qḋ auget: eſt autēꝫ ⁊ hoc impoſſibile.

32 Sed in hoc cōtingit magna queſtio. ſ. vt corpus īcret corp⁹ ſm̄ totū. ⁊ ſi non: quō creſcit in oībus partib⁹. ⁊ ſi ita: erūt duo corpora in eodem loco.

Sed nec ſic contingit fieri ac generari dicere augmentationē ⁊ diminutionem: vt quando ex aqua aer: tūc eni maior nimor generatus ē. Nō aūt augmentatio hec: ſed generatio quidē eius ī quod tranſmutat̃ erit: corruptio aūt cōtrarij: augmentatio aūt neutrius. Sed aut nullius: aut ſi aliquod cōmune ambox̃ exiſtit eius quod generatur ⁊ eius quod corrumpit̃. V.g. ſi corpus: aq̄ autē non aucta eſt: neqꝫ aer: hoc quideꝫ deperijt hoc autem generatum eſt: corpus autem ē ſiqdē auctum ē: ſed ⁊ hoc īpoſſibile: oportet aūt ſaluare rationē ⁊ exiſtentiā eius quod augetur ⁊ diminuitur. Hec aūt tria ſunt quorū vnum ē quantācunqꝫ partē maiorē eſſe eius quod augetur magnitudinis. V.g. ſi caro carnis: ⁊ adueniēte aliq̄ ⁊ tertiū vt ſaluetur quod augetur ⁊ maneat. Qđ generat̃ quidē aliquid ſimpliciter ⁊ corrūpitur non manet iddem: quod autem augetur: aut alteratur aut minuitur manet iddem. Sed tamen quidem paſſio aut magnitudo nō manet eadeꝫ. ſi itaqꝫ erit predicta augmentatio continget nullo adueniente neqꝫ augeri: ⁊ nullo recedente diminui ⁊ non manere quod augetur: ſed oportet hoc ſaluare: ſubiecta eniꝫ eſt augmentatio talis.

33 Et non poteſt quis dicere ꝙ q̄uis crementū ſit in q̄titate non ē neceſſariuꝫ vt ſit in actu corpore adueniente. aer enī quando ex aqua generat̃ acquirit maiorē q̄titatē ſine corpore extrinſeco adueniente: qm̄ non ē hoc crementum imo prima materia naturaliter recipit augmentū ⁊ diminutionem in magnitudine: ⁊ hoc erit manifeſtuꝫ ſaluatio rebus eēntialibus in eo quod creſcet: quorum vnum eſt ꝙ omne punctū ⁊ omnis pars ſenſibilis ⁊ vniuerſalit̃ ſimilit̃ in omnibus ptibus creſcit: ⁊ ſimilit̃ in diminutione 2ᵐ ē ꝙ non creſcat niſi aliquo extrinſeco adueniēte. tertiū eſt ꝙ illud quod dicitur creſcere ⁊ diminui ſit permanēs: quapropť manifeſtū eſt ꝙ q̄titas aeris generati ex aqua non eſt crementū aque nec aeris. hec enī tranſmutatio de diminutione in augmentum nō habet iddeꝫ ſubiectum: ſed iam dictum eſt ꝙ crementū habet vnum ſubiectuꝫ. ⁊ ſi quis dixerit ꝙ corpus cōmune aque ⁊ aeri eſt ſubiectuꝫ iſtius crementi frangetur ſermo iſte per ſcḋam reditē. ſ. ꝙ in cremento neceſſarium ē aliquod extrinſecū. he aūt ſūt q̄ōnes in cremēto.

Queret autē aliquis ⁊ quid eſt qḋ augetur: vtrum cui apponitur aliquid: aut quod apponitur. Verbi gratia: ſi crus quod augetur hoc maius quod auget cib⁹: quare igitur nō ambo aucta ſunt. maius enī quod apponitur ⁊ cui queadmodū ⁊ quando miſcens vinū aqua: ſimilit̃ enī plus vtrunqꝫ: aut quoniaꝫ quidem huiuſmodi ſubſtantia manet: huiuſmodi autē non. V.g. cibi: quoniā ⁊ hic dominans dicitur in miſtiōe: vt quoniā vinū: facit enim vini opus: ſed non aque vniuerſa miſtura. Similiter ⁊ in alteratione: qm̄ ſi manet caro ens ⁊ quod aliquid ē: paſſio auteꝫ aliqua exiſtit eorū que ſm̄ ſe accidentiū: que pri⁹ paſſio non exiſtebat: alteratū eſt hoc. Quomodo autem alteratū eſt: hoc quādoqꝫ quidē nihil paſſum eſt: neqꝫ alterata eſt ſubſtantia: quādoqꝫ aūt ⁊ illud. Sed alterans ē principiuꝫ motus in eo q̄ augmentatur: ⁊ alteratur in his mouens: quoniā ⁊ ingrediēs generatur vtiqꝫ magis ⁊ accipiens illud corpus. Verbi gratia: ſi ingrediēs fiat vtiqꝫ id ſpecie: oportet corruptū eſſe hoc patiens ⁊ mouēs non in hoc.

34 Eſt ⁊ alia queſtio qum cōfeſſi fuerimus ꝙ illud quod creſcit ſit aliquid in actu: vtrum illud quod creſcit ſit veniens: aut illud cui venit. V.g. vtrū cib⁹ creſcat: aut crus: aut vtrunqꝫ ⁊ hoc cito diſſoluitur: qm̄ ſubſtantia alteri⁹ permanet. ſ. crus: alterius aūt alteratur. ſ. cibi: crementuꝫ enim non iſtius ē alterati ſed permanētis. V.g. vinum admiſtum cū aqua dūmodo non eſt tranſmutata operatio vini dicimus ꝙ creſcit: ⁊ ſimiliter dum facit ꝓpriuꝫ vini: quod nō dicimus ī aqua: quoniā alteratur. ⁊ ſimilit̃ ſi aliquid ab aliquo alteratū eſt ⁊ aſſumpſerit ſubſtantiā non dicimus ꝙ alteratio eſt illius rei que deſtruit: ſed illi⁹ permanētis. Verbi gratia: quia cibus calidus veniēs ad corpus: corpus alteratur ab eo in calidum: ſubſtātia aūt cibi deſtruitur ⁊ tunc recte iddē dicitur alteratio ⁊ crementū in ſe permanente in actu: principiū aūt mouendi nō ē niſi alterantis fixi ⁊ illius quod creſcit.

Quoniam aūt de his q̄ſitū ē ſufficient oportet queſtionis tentare ſolutionē inuenire. Saluātes manere id quod augetur ⁊ adueniēte aliquo augeri: recedente autē diminui. Adhuc aūt qḋcunqꝫ ſignum ſenſatū: aut maius: aut minus generatū ē: ⁊ non vacuū eſſe corpus: neqꝫ due magnitudines in eodē neqꝫ ī corporeo augeri. Suſcipienduꝫ determinātes prius vnūquodqꝫ: qm̄ anomiomera augent̃ qum omiomera augentur cōponitur enim ex his vnunquodqꝫ. Deinde q̄dem caro ⁊ os ⁊ vnaqueqꝫ talium ptium eſt duplex: queadmodū ⁊ aliorum ī materia ſpeciē habentium eteni materia dicitur ⁊ ſpecies: caro aūt os. Qualēcunqꝫ igitur partē augmentari ⁊ adueniēte aliquo: ſm̄ q̄dem ſpeciam eſt cōtingens: ſm̄ aūt materiā non eſt.

35 Et quum dictum eſt ſufficienter de queſtionibus: dicamus de ſolutione ſaluando tria ꝓdicta ⁊ etiam cauendo impoſſibilia: vt vacuū eſſe: aut duo corpora eſſe in eodē loco. primū quidem horū que ſcienda ſunt de augmento eſt: ꝙ precipue primo inuenitur in corporib⁹ cōſimilis ptis ⁊ non inuenitur in inſtrumentalibus niſi mediātibus cōſimilibus: ⁊ hoc quidē manifeſtum eſt. nō eni dicim⁹ manum eſſe augmentatam niſi quum caro ⁊ os ⁊ alia ex ꝗbus cōponitur augmentant. quia ergo vnūquodqꝫ membrorum cōſimilium cōponitur vt alia corpora naturalia ex materia ⁊ forma: ⁊ illud qđ augmentat debet eē fixum vt diximus: ⁊ materia eſt in continuo fluxu: forma autē ē permanens: recte eſt dicere qn̄ aliquid augmentat quod augmentatur: in eo eſt forma non materia: materia.n. non eſt permanens: ⁊ illud qđ augmentatur neceſſario ꝑmanet.

Oportet autem intelligere queadmodū ſi aliquis menſurabit eadem menſura aquā: ſemp eni aliud ⁊ aliud quod generat. ſic vtiqꝫ augmētatur materia carnis: ſed non partiū cuiuſcunqꝫ aliquid generat. Sed hoc qdē defluit: hoc autē aduenit forme: aut ⁊ cuicūqꝫ ſpeciei ꝑticule.

36 Et hoc eſt quaſi menſurās ad illud quod menſuratur per menſurans: qm̄ menſurans debet eē diuerſum ab eo quod menſuratur per ipſū: vt triticum ⁊ ordeū ſūt diuerſa: ⁊ ſi imaginares vnū menſurans quod aliquādo creſcit per illud quod intrat in ipſum ⁊ aliquādo diminuit cōſeruando figuram eius: tūc imaginaberiſ diſpoſitionē forme in ſuo cremento in reſpectu materie: ⁊ hoc recte imaginaberis quādo imaginaberis vtrem corij ꝙ quādo intrat ipſum aqua pauca diminuitur quādo aūt multa creſcit: ⁊ in vtroqꝫ cōſeruat figuram ſuā: ⁊ ſm̄ hoc non ſequit vt additio in omnibus partibus materie: qū quedā ptes exeāt ⁊ quedam intrēt: ꝙ cogeret nos ad dicendū ꝙ corp⁹ intraret corpus: aut eſſet vacuū ꝙ ſi ipſa materia creſceret aut corpus intraret corp⁹ aut vacuū eſſet.

In amomiomeri aūt hoc magis manifeſtū. Verbi grā: manui quoniā ꝓportionalit auctū eſt manifeſtum. Materia eni alia ens manifeſta magis hic q̄ꝫ in carne ⁊ omiomeris. Jdō ⁊ mortui magis viuū eſſe caro ⁊ os q̄ꝫ brachiū ⁊ manus. Quapropter eſt quidē ſic quātūcunqꝫ carnis auctum ē: eſt etiam vt non: ſm̄ ſpeciē quidē eni quodcūqꝫ aduenit ſm̄ materiā nō.

37 Hic autem debes ſcire ꝙ illud qđ augetur nō augetur niſi ſm̄ partes forme: manifeſtius eſt in iſtrumentalibus qum forma in eis ſit manifeſtior. Verbi gratia: quoniam quādo manus creſcit in oībus partibus cōſeruat ſuam figuram quo dicitur manus. ⁊ ſignificatio ꝙ forma manifeſtior eſt in officialibus q̄ꝫ in cōſimilibus ē: ꝙ mortuus dicitur habere os: ⁊ carnē: magis q̄ꝫ habere manū: aut pedē oportet ergo vt quecūqꝫ pars carnis ſit aliquo modo creſcens ⁊ alio modo nō: ſm̄ autem formā creſcit: ſm̄ autem materiam non.

Maius autem totū generatur adueniēte aliquo quod vocātur cibus ⁊ cōtrarium trāſmutāte in eandē ſpeciem. Verbi gratia: ſi ſicco adueniat humidum: qum autē adueniat trāſmutatur humidū ⁊ generatur ſiccū. Eſt quidē ſicut ſimile ſimili augmentat: eſt aūt vt diſſimili.

38 Et quia illud quod augmentat non creſcit niſi adueniente cibo ex extrinſeco: cibus autē non ē actu id ad qđ aduenit. Verbi gratia: neqꝫ actu eſt os: neqꝫ caro: ſed potentia: quapropter cibus aliquo modo eſt ſimilis. hec autē ē diſſolutio queſtionis i cremēto. ſed alexander dicit ꝙ hoc qđ dictum eſt in hoc nō dictū eſt ratione ꝓbationis: ſꝫ qꝛ anima ꝗeuit in huius: materia eni non diſſoluitur ſm̄ totum: ſed ſemp remanet in ea aliqua res fixa: ⁊ ſi non eſſet poſſibile eſſet formam ſeparari: ⁊ qum in materia ē pars fixa neceſſario illa pars augmentabitur: quapropt oportet vt in membris augmentia ſit humiditas diſperſa cum qua admiſtus ē cibus adueniēs: ⁊ quādo mutabit i naturam illius humiditatis augmentabitur figura membri ꝑ augmentū humiditatis in omnius partibus: ⁊ diminuit per eius diminutionē: ⁊ natura ē que cōſeruat figurā illi⁹ membri in hora augmentationis ⁊ diminutionis: ⁊ hoc ſi ſit verū quō fuit poſſibile ꝙ ille magiſter primus ita conſentit ſine ꝓbatione qum nōnunꝗ creditur aliquid dixiſſe ſine forti ꝓbatione: ⁊ tunc inquiramus in hoc manifeſtum ē ꝙ ſi aliquis dicat augmentū eſſe ſm̄ formā ꝙ non vult dicere formā augmentari ſꝫ ꝙ eſt forma. augmentū eni eſt ſm̄ magnitudinē: forma autē eſt qualitas: ſed illud quod augetur in omnibus partibus nō augetur in eo ꝙ eſt quantum: ſꝫ in eo ꝙ ē quantū habens formā: ⁊ quꝫ augmentum in omnibus partibus nō eſt niſi inq̄tum ptes habent formā: manifeſtū eſt: quoniam non ſequit ex ſuo cremento in oībus partibus ſm̄ ſuū modum corp⁹ penetrare corpus totaliter. augmentatū eni eſt in re augmentata ſm̄ formā: ſed illud poſſet cōtingere ſi augmentatū eſſꝫ in partibus tm̄ ſm̄ materiā. ſ. inquantū ſunt partes: ⁊ ſi eſſet ita contingeret alterum duorū: aut augmentatū nō eſſe: aut augmentatū eſſe per accumulationē: aut penetrarent partes aduenientes ⁊ parte recipientes ad inuicē: ſed miſcibilium partes nō cedunt equalit partib⁹ ſubintrantibus: neqꝫ adunant cum illis niſi inq̄tum habēt qualitatē determinatam: ⁊ humiditas eſt non inquātum ſunt quāta tm̄: quoniā ſi eſſet ita poſſibile eſſꝫ oīa admiſceri. additio ergo omniū miſcibiliū non ē niſi ſm̄ formā: quoniam autem augmentū non eſt niſi q̄titas inquantū habet formam manifeſtum eſt ex hoc: quoniā illud quod augeꝫ oꝫ eſſe permanens: ſed nō permanēt niſi inquātū habēt q̄litatem nō in eo ꝙ ſunt partes: qum inquātum ſūt partes iſe ſunt eſſe in cōtinuo fluxu. ſm̄ hoc igitur intelligendū eſt ſermo magiſtri: nō ſm̄ ꝙ Alex. intellexit: qm̄ magiſter nō dicit ꝙ augmentū ē in materia ſine forma vel econuerſo ſed in omnib⁹ partibus augmētari ſm̄ formā non ſꝫ materiam ſed ſm̄ quā ſunt partes. corpus eni nō habet ptes niſi inquantū materia. partes aūt ſunt in fluxu inquantū ſunt partes: ⁊ in permanentia inquantū habēt formā: ⁊ quia augmentū non eſt augmentati niſi inquantum ꝑmanet: cōtingit vt non ſit augmentū in partibus niſi inquantum habēt formā. ⁊ viſum ē mihi ꝙ differentia magna ē inter hoc ⁊ ſermonē Alex. ⁊ videtur mihi ꝙ qui queſtionē diſſoluit eo modo quo diſſoluit Alex. ꝙ nō diſſoluit ſed permutat queſtionē: quoniā adhuc reſiduū erit dicere qualiter augetur magnitudo per illā humiditatem i oīb⁹ partibus qū magnitudo non admiſceatur cū ea: ⁊ ſimilit de oībus mēbris cōgelatis ſicut oſſibus ⁊ ſpinis. miſcibile enīꝫ ē liquabile: q̄propt melius ē dicere ſufficere qđ dedit magiſter in reſponſo aut querere aliq̄d quod cōpleat ſermonē ſuum: qm̄ videtur ꝙ augmentū indigeat admiſtiōe vt ipſe dicit per hoc: ⁊ ſi non eſſet ita eſſet generatio ꝑtiū carnis ⁊ oſſis per ſe qn̄ cibus tranſmutat in oſſa ⁊ carnē hec aūt miſtio neceſſario nō eſt niſi hoc modo ⁊ nō ꝓpt augmentum eſſe in oībus ꝑtibus ſine penetratione: qm̄ ſi hoc fuerit poſſet ꝯtingere vt augmenta nō ſint niſi illa q̄ ſunt miſcibilia. q̄liter ergo dicim⁹ in augmēto figure ⁊ vniuerſalit mēbri officialis: aut dicemus ꝙ in mēbro ē nālit cā extenſionis in oēs dimenſiōes: quapropter accidit ei ꝙ raritas ⁊ illa humiditas cibalis diuidit ſe in oībus partibus eius. ſ. in minimis foraminib⁹ qn̄ illa foramina extendunt: ⁊ quādo fuerit ipleta illa humiditate trāſmutat illa

humiditas in partes carneas minimas ⁊ applicabit ſe illiſ ⁊ iterum contingeret in illis partibus carnoſis nouis fora mina minima: ⁊ qum membrū iterum extendet rareſient omnia illa foramina ⁊ implebunt per humiditatem ciba lem per virtutem attractiuam: ⁊ qum calor coagulauerit illam reuertet in carnem ⁊ os: deinde tertio rareſiet: ⁊ ſic erit cremētū mēbri augmētati augmētū: ſ nō ē augmētati niſi ſꝫ iſtā vtutē per quā hꝫ formā: ⁊ iſtā virtutē intēdebat Ari. qū dixit augmentū augmentari augmentans ſm for mā ⁊ non ſm mām: ⁊ niſi eſſet iſta virtus īpoſſibile eſſet augmētatio in oībus ptibus ſenſibilib⁹ niſi eſſet poſſibi le corp⁹ penetrare corp⁹. cauſa ergo data ab Ari. ī hoc ē vniuerſalis reb⁹ miſcibilib⁹ ⁊ nō miſcibilib⁹. cā aūt Alex. eſt propria miſcibilibus: reuertamur ergo ad illud a quo receſſimus.

Quereret autem aliquis quale oportet eſſe ex quo augetur. Manifeſtum vtiqꝫ: qm̄ potentia ē illud. V. g. ſi caro potentia carnē: actu aūt aliud corruptio vtiqꝫ hoc: caro generatum ē. Nō igit hoc ipſum ſm ſe: generatio aūt eſſet non augmē tatio: ſꝫ quod augetur hoc. Quod igit ⁊ ab hoc eſt patiens auctum ē: aut miſtum: quēadmoduꝫ ſiquis vino ſuperfundat aquā: hoc autē poteſt vinū facere qd̄ miſtū eſt: quēadmodū ignis facit vſtū tangēs vrenda. Ita in eo qd̄ augetꝫ ⁊ ē actu caro qd̄ ineſt augmentatiuū adueniente potētia carne facit actu carnem. Igitur ſimul ente: ſi eniꝫ ſeorſum generatio eſt. Eſt enī igneꝫ facere ad exi ſtentē adiungentes ligna: ſed ſic quidē eſt augmē tatio quando autem ipſa ligna per ſe incendunt generatio eſt.

39 Dixit: etiam queſtio eſt quia crementū eſt ex illo qd̄ ē in potentia illud qd̄ augetur ſed ī actu eſt aliud. V. g. ꝙ ci bus eſt potentia caro actu autem panis: oportet vt nō ſit in actu pars illius quod agetur donec corrūpat forma ei⁹ ⁊ fiat ī eo forma illius quod auget. ſi ergo iſta pars facta eſt diuiſa ab eo quod augmentat qū fit erit generatio in ſubſtantia. ⁊ qum augmentū non eſt generatio; qualiter ergo eſt augmentum: Et ipſe reſpondet ꝙ augmentū non ē niſi per miſtionem aduenientis in tranſmutationem ei⁹ in naturam rei cui adiungitur: ⁊ hec ē differentia int̄ hāc miſtionē ⁊ miſtionē elementareꝫ per quā fiunt generatio compoſitorū ex elemētis quā dicemus poſtea. V. g. qū vi num admiſcetur aque qū vinum vincet aquā ⁊ domina bitur ita ꝙ totum fiat vinū erit augmentū. ſimilit̄ qum ci bus aduenit humiditatibus ⁊ tranſmutatur in carū natu ram ⁊ augetur magnitudo erit augmentū. cibus ergo nō erit caro actu poſt potentiam niſi poſt miſtionē. ⁊ hec eſt differentia int̄ ipꝫ ⁊ generationē ignis: qꝛ incendit per ſe ē generatio: ⁊ ſi apponas ligna illi erit augmentatio.

Quantū autem vniuerſale quidē non gene ratur quēadmodum quidē nec alias nec quideꝫ homo nec aliquid ſingulariū: ſed vt hic vniuer ſale: illic autem q̄tum. Caro autem: aut os: aut manus ⁊ horū omiomera adueniente quidē ali quo quāto ſed non carne quāta.

40 Et debes ſcire ꝙ generatio ſimplicit̄ non ē niſi corpo ris ſimplicis: quod ſi nō cōtingeret ꝙ generatio eſſet ex nō ente. V. g. ꝙ nō ſit īpoſſibile vt fiat animal quod neqꝫ ho mo ſit neqꝫ aliud aīal; ſicut etiam q̄titas que fit in illo qd̄ augetur non ē ſimplex: quapropt̄ oportet vt caro ⁊ os nō fiant niſi cibus veniēs ſit alicuius q̄titatis i actu nō inquā tum carneū neqꝫ oſſeum in actu ſed in potentia.

Secundum id igitur ꝙ potentia vtrunqꝫ. Verbi gratia: quanta caro ſic auget quidē eteni quantam oportet generari ⁊ carnē: ſm id enim ꝙ ſolum ſubſtantia caro nutrit. eteni ſic differunt cibus ⁊ augmentatiuū ratione: ideo nutrit̄ quis quouſqꝫ ſaluatur ⁊ diminuit̄. augmentatur autē non ſemp: ⁊ nutrimentū augmentationi id idē ē qdē: eſſe aūt aliud. Secundū id. n. ꝙ id qd̄ ad uenit potentia quāta caro: augmentatiuū carnis eſt: ſm id autē quod ſolum potētia caro: nutrimē tum. Hec autem ſpecies ſine materia vt immate rialis potentia aliqua in materia ē: ſimilit̄ autem ⁊ aliud quodcūqꝫ organum. ſi aūt aduenit aliq̄ materia ens potētia immaterialis habēs ⁊ quā tum: potentia he erunt immateriales maiores.

41 Differentia aūt int̄ augmentū ⁊ nutrimentū eſt: qm̄ quādo illud qd̄ fit ſm ſenſū non ē niſi tm̄ caro: tunc dicit̄ nutriri. ⁊ quādo illud quod fit fuerit caro habēs q̄titatē ſenſibilem: tūc dicitur augmentatio; cibus ergo ⁊ augmē tum in ſubiecto idē ſunt: in modo aūt differunt: quoniā quādo cibus veniēs fuerit potentia caro tm̄ nō ſenſibilis q̄titatiſ. Verbi gratia: forma ſpoliata a q̄titate: ⁊ ſi q̄titas eſſet non ſenſibilis: ⁊ hoc modo erit nutrimentū. quando ergo cibus veniēs non eſt niſi potentia tm̄ forma ſine q̄ti tate non actu ſed potentia non erit forma rei augmētate maior. ⁊ quando fuerit in potentia forma cuꝫ q̄titate erit augmentū. hec ergo eſt differentia in augmento ⁊ nutri mento.

Si autem amplius facere non poteſt: ſed vt aqua vino ſemper amplius miſta in fine aquati cum facit ⁊ aquā: tunc diminutionē faciet quanti ſpecies aūt manet.

42 Diminutio aūt contingit quādo forma augmēti non poteſt trāſmutare omnes partes cibi in ſuā ſubſtantiā: ſꝫ humiditatē naturalem que ē in mēbris alterant cibi ī ſuā ſubſtantiam ⁊ ecōuerſo in augmēto: ⁊ hec debilitas acci dit naturaliter paulatim ⁊ paulatim ſm debilitatem vite ⁊ ſic diminutio erit in q̄titate: tamen forma eadē remanē te ſicut in augmento. Verbi gratia: quādo aqua admiſce tur cum vino paulatim ⁊ paulatim donec vinū fiat aquo ſum: ⁊ tunc diminuit̄ multa pars illius humiditatis. ſ. qū tranſmutatū erit in naturaꝫ ciborū ⁊ exit a corpore: ſicut vinum in naturā aque. oſtenſū eſt ergo qualit̄ eſt augmē tum: ⁊ ī quo fit: ⁊ propter quid: ⁊ determinate ſūt qn̄ ca ⁊ qualiter diminutio eſt: ⁊ differentia inter augmentuꝫ ⁊ nutrimentū. Iaꝫ aūt determinatū ē de cremento.

Quoniam autē oportet primuꝫ de materia ⁊ de vocatis elementis dicē ſiue ſint ſiue nō: ⁊ vtrū ſempiternale vnūquodqꝫ: aut generatur qualit̄ ⁊ ſi generatur vtrum ex inuicē generentur omnia eodem modo: aut aliquod primū eorū vnum eſt Neceſſe eſt vtiqꝫ prius dicere de quibus indeter minate dicitur nunc. omnes enī qui elementa ge nerantes ⁊ que ex elementis ſegregatione vtunt̄ ⁊ congregatione ⁊ facere ⁊ pati. eſt autem cōgre gatio miſtura: quomodo aūt miſceri dicim⁹: nō determinatū eſt manifeſte. Sed nec alterari poſ ſibile nec ſegregari ⁊ cōgregari nullo faciēte aut patiente. Etenim plura elementa facientes gene rant in faciendo ⁊ patiendo ad inuicem. Et his quidem ex vno neceſſe eſt differētie factionem: ⁊ hoc recte dicit Diogenes: quoniaꝫ ſi non eſſent ex vno omnia: nec eſſet facere ⁊ pati ad inuiceꝫ. Verbi gratia: calidum infrigidari ⁊ hoc calefie ri rurſus: non enim caliditas ⁊ frigiditas trāſmu tantur ad inuiceꝫ: ſed manifeſtum quoniā ſubie ctuꝫ. Quapropter in quibus facere eſt ⁊ pati: ne ceſſe ē vnā ſubſtantiā horū nām. oīa igit̄ talia eē dicere non verum: ſꝫ in qbus ꝙ ad inuicē ſunt ē

Sed ſi de facere ⁊ pati ⁊ miſtura videndum neceſſe eſt ⁊ de tactu. non enī facere hec ⁊ pati poſſunt proprie que non poſſibile ad inuiceʒ tāgere: necnon tangentia ad inuicem qualiter contingit miſceri primum. Quapropter de tribus his eſt determinanduʒ: quid tactus: quid miſtura: ⁊ qđ factio. Principium autem accipiamus hoc. neceſſe enim quibus eſt miſtura entium eſſe hec ad inuicem tāgibilia: ⁊ ſi aliquid facit hoc aūt patitur principaliter: ⁊ his ſimiliter: ideo pͥmo dicendum eſt de tactu.

43 Dixit: ⁊ prima intentio huius libri eſt perſcrutari de corporib⁹ quatuor vtrum ſint elementa: an nō: ⁊ ſi ſint elementa: vtrū ſint generabilia ab inuicem: ita ꝙ non habeant principium prius eis: aut ſint generabilia ex inuicē ⁊ ſi ſint: vtrum in eis ſit principium quod non generatur ab aliquo: aut quodlibet illorum generatur a ſuo compari. ⁊ quia hec erat eius intentio: neceſſe fuit premittē huic perſcrutationi ea que dicuntur ſine ratione ex rebus neceſſarijs apud omnes dicentes eſſe generationem ⁊ alterationem: ſcilʒ tactum ⁊ actionem ⁊ paſſionem ⁊ miſtioneʒ. Natura enim iſtius perſcrutationis coegit antiquos ad loquendum de his rebus. antiqui autem erant bipartiti: aut dicentes plura elementa vno: aut dicentes vnum elementum. facientes autem elementa plura vel ſunt dicentes ꝙ ex his quatuor corporib⁹ generantur omnia: vt Empedocles: aut ꝙ hec quatuor generantur ab elementis: vt Anaxagoras ⁊ Democritus. qui faciunt hͣ qͣtuor cōpoſita ex conſimilibus neceſſario dicunt eſſe congregationem ⁊ ſegregationem. congregatio autem ⁊ ſegregatio miſtio eſt aliquo modo: q̄uis illud quod dicunt de hoc non ſit determinatum. dicentes autem miſtionem neceſſe eſt dicere eis actionem ⁊ paſſionem ⁊ tactū. facientibus vero vnū elementum q̄uis autem non contingat dicere miſtionem tamen contingit dicere actionem ⁊ paſſionem: ⁊ ideo bene dixit Diogenes qum dixit: ꝙ ſi non eſſet tm̄ vnuʒ ſubiectuʒ impoſſibile eſſet vt aliquid tranſmutaretur in aliō non enim eſt in natura frigidi tranſmutari in caliduʒ: vel econuerſo: ſed neceſſe eſt vt ſubiectum ſit recipiens vtrūqʒ. quia igitur omnes facientes vnum elementum ponūt aliquā contrarietatem in illo vno neceſſe eſt eis vt actio ſit ex illa contrarietate: ⁊ paſſio ex illo vno. ⁊ qum actio ē tactus eſt: quapropē neceſſe eſt loqui de iſtis rebus anteq̄ loquamur de generatione: ⁊ primo de tactu: deinde de paſſione ⁊ actione: deinde miſtione. quod eniʒ patitur tangitur: ⁊ quod miſcetur patitur ⁊ tangitur.

Fere quidem igitur ⁊ aliorum nominū vnūquodqʒ dicitur multifariam: ⁊ hec quideʒ omonyme: hec auteʒ altera ab alteris ⁊ prioribus: ſic habet ⁊ de tactu. Sed tamen principaliter dictū exiſtit in habentibus poſitionem: poſitio quideʒ quibus ⁊ locus. Etenim in mathematicis ſimiliter dandum eſt tactum ⁊ locum: ſiue eſt ſeparatū vnūquodqʒ eorum: ſiue alio modo. ſi igitur ē vt determinatū eſt prius tangere vltima habere ſimul: hec vtiqʒ ſe tangunt ad inuiceʒ quecūqʒ determinatas magnitudines ⁊ poſitionem habentia ſimul habent vltima. Quoniam autem poſitio quidem in quibus ⁊ locus exiſtit. loci autem differentia ſurſum ⁊ deorſuʒ prima: ⁊ talia oppoſitoruʒ omnia ad ſe inuicem tangentia grauedinem vtiqʒ habent: aut leuitatem: aut ambo: aut alterum. talia autem paſſibilia ⁊ actiua: quapropter manifeſtum eſt quoniā hec tangere nata ſūt ad inuicem: quorum diuerſis magnitudinibus ſimul vltima ſunt exiſtentibus motiuis ⁊ mobilibus ad inuicem.

44 Dixit: ⁊ ſicut quodlibet nominū dicitur multis modis. quoddaʒ enim dicitur equiuoce: ⁊ quoddā ſm̄ prius ⁊ poſterius: ⁊ ita eſt de hoc nomine tactus: ſed tamen qū dicatur ſine ſimilitudine ⁊ vere ⁊ cōmuniter non dicetur niſi in omni habenti ſitum: ſitus autem non eſt niſi in omni habenti locum: ⁊ ideo magnitudines mathematice dicuntur habere tactum aliquo modo ad inuicem: qum impoſſibile eſt imaginari eas eſſe abſtractas a loco: vt mathematici abſtrahunt eas ab alijs accidentibus: qum tamen corpus non eſt in loco niſi per ſuas dimenſiones non per accidentia aliorum. locus ergo inſeparabilis eſt a corporibus mathematicis: ſiue fuerint abſtracta: vt aliqui dicunt in ſermone ⁊ in eſſe: ſiue fuerint abſtracta in ſermone tm̄ ſed tactus qui dicit in magnitudinibus dicitur ſʒ poſteri⁹ a vero tactu ſm̄ ꝙ eſt in naturalibus. dictum eſt enim in phyſicis in diſtinctione ⁊ deſcriptione contingentis: ꝙ eſt duorum corporū quoruʒ termini ſunt inſimul. ſimul autē eſt ſimo duorum corporū que ſunt inſimul ⁊ ex neceſſitate ſitus eſt locus: propter quod neceſſe eſt contingentia eē in loco. ⁊ quia modi primi loci ſunt ſurſum ⁊ deorſuʒ: neceſſe eſt vt contingentia in illo loco ſint: aut ſurſuʒ: aut deorſum: ergo aut grauia: aut leuia: aut vtrunqʒ: aut alterū eorum. ⁊ manifeſtum eſt ꝙ huiuſmodi corpora ſunt agētia ⁊ patientia ad inuicem. contangibilia ergo in rei veritate ſunt quorum vltimo ſunt ſimul: ⁊ ſunt agentia: ⁊ patientia ad inuicem.

Quoniam auteʒ mouens non ſimiliter mouet quod mouetur: ſed hoc quideʒ neceſſe ē motum ⁊ ipſum mouere: hoc autem immobile ens manifeſtum: quoniam in faciente dicemus ſimiliter. Eteni mouēs facere aliquid inquiunt ⁊ agēs mouere. Sed tamen differunt ⁊ oportet determinare. non enim poſſibile ⁊ mouens omne agere ⁊ facere ſi facere opponitur patienti: hoc autem in omnibus in quibus eſt motus: paſſio autem ſm̄ ꝙ alteratur ſolum. Verbi gratia: calidum ⁊ album. Sed mouere amplius agere ē. Illud igitur manifeſtum eſt quoniam eſt quidem vt motiua immobilia tangunt: eſt auteʒ vt ſic: eſt autem non ſic: ſed determinato tangere vniuerſaliter quidem ꝙ eſt poſitionem habentium: ⁊ hoc quideʒ motiuo: hoc autem mobili ab inuicem: aut motiuo ⁊ mobili in quibus exiſtit agere ⁊ pati. Eſt quidem igitur vt multum tactum quod tangit: tangens enim mouet mota omnia fere: que ⁊ in conſpectu noſtro: quibus neceſſe eſt ⁊ videtur tactū tangere quod tangit. eſt auteʒ vt aliquando inquimus mouens tangere ſolum id quod mouetur. quod tangitur autem non tangere quod tangit. Sed que mouēt mota quia homogenea: neceſſe videtur eſſe quod tangitur tangere. Siquideʒ mouet immobile ens: illud quideʒ tangit quod mouetur: illud autem non. Inquimus enim aliquando triſtantem tangere nos: ſed nos non cū. De tactu quidem igitur in naturalibus determinatū ſit hoc modo.

45 Mouens autem exiſtimatur idem eſſe cuʒ agente ⁊ motum cum patiente. ⁊ dicitur a quibuſdam ꝙ mouēs inuenitur duobus modis: aut mouēs ⁊ imobile: aut mouens mobile: ⁊ agens etiam inuenitur duobus modis: ergo omne mouēs eſt agens: ⁊ omne agens eſt mouēs: ⁊ nō ē ita imo mouens eſt generalius agente. agens eniʒ eſt illō quod facit paſſionem: aut paſſiuam qualitatem. ſ. alterationem: ⁊ hoc neceſſe eſt: quia agens eſt oppoſitū patienti patiens aūt eſt in alteratione: ⁊ non ē neceſſariū vt omne

moueus faciat alteratioñeꝫ. ⁊ quia tactus eſt in rei verita
te in agentibus ⁊ patientibus: neceſſe ē vt quedam mouē
tia tangant ⁊ quedam non: ſed tamen etiam tactus dicit
in rebus naturalibus communiter ⁊ proprie. dicitur eniꝫ
communiter de duobus corporibus quorum vltima ſūt
inſimul: ⁊ quorum alteruꝫ ſit mouēs ⁊ alterum motū quolibꝫ
modo motionis: ⁊ dicitur proprie de illis quorum alterū
agit ⁊ alterum patitur: ⁊ iſte modus etiam dicitur cōmu
niter ⁊ proprie. dicitur enim cōmuniter qum vnum eorū
agit ⁊ alterum patitur. ⁊ dicitur ꝓprie qum vtrunqꝫ agit
⁊ patitur: ⁊ iſte eſt tactus qui dicitur ſm prius: ⁊ manife
ſtum eſt in rebus que ſunt apud nos: ⁊ ꝓpter hoc poſſi
bile eſt dicere ꝙ hec eſt diſpoſitio omniuꝫ tangibilium ex
corporibus naturalibus: ⁊ non eſt ita: quoniaꝫ corpus ce
leſte tangit ea que ſunt apud nos agendo tamen non pati
tur. corpus igitur celeſte dicitur tangens primo mō: ſcilicꝫ
quum alterum duorum corporum egerit: ⁊ alterum duorum
paſſum fuerit: ſed quia omnia cōſimilia in genere. ſ. quo
rum ſubiectum eſt vnum omni modo non agunt niſi pa
tiendo: exiſtimat etiam ꝙ ita ſit de omnibus rebus. decla
ratum eſt igitur ex hoc ſermone ꝙ tactus ſm rei veritateꝫ
non eſt niſi in rebus que patiuntur ad inuicē: ⁊ ꝙ ſi aliqđ
eſt agens ⁊ non patiens dicitur tactum: ⁊ agens non dicit
tangens niſi per ſimilitudinem: qm̄ tactus qui eſt ſm cō
parationē neceſſe eſt vt vocet ea i rei veritate quorum vtrū
qꝫ eſt tangens ⁊ tactum. hec eſt igitur intentio tactus i re
bus naturalibus de actione ⁊ paſſione.

De facere ⁊ pati dicenduꝫ deinceps. ſuſcepi
mus eniꝫ a prioribus ſub contrarios ſermones
ad inuicem. Multi quidem enim dicunt hoc cō
corditer: ꝙ ſimile quidem a ſimili omne ipaſſibi
le eſt propter non magis actiuum q̄ꝫ paſſiuum
eſſe alterum ab altero. omnia enim ſimiliter exi
ſtunt hec ſimilibus. diſſimilia autem ⁊ differētia
facere ⁊ pati ad inuicem ſunt innata. eteniꝫ quā
do minor ignis a maiori corrumpitur: propter
contrarietatē hoc iquiūt ⁊ pati ad iuicē. ꝯtrariū
eni eſſe multū pauco.

46 Dixit: ſermones antiquorū de natura reruꝫ actiua
rum ⁊ paſſiuarum ſunt duo contrarij: vnus enim ē eorū
ꝙ actiua ⁊ paſſiua ſunt contraria ⁊ diuerſa non cōſimilia
omnia enim aut conſimilia ſunt aut contraria. cōſilia au
tem impoſſibile eſt vt agant aut patiantur ad inuicem:
quoniam neutrum eorum eſt dignius vt agat aut patia
tur ab altero. dicunt autem ⁊ ſi aliquis oppoſuerit no
bis dicendo ꝙ videmus ignem magnum extinguere par
uum qui ſunt conſimiles: dicemus ꝙ hoc non cōtingit ni
ſi ꝓpter contrarietatem in quantitate. magnum enim eſt
contrarium paruo.

Democritus autē vltra alios dixit ſolus ſin
gulariter. Inquit enim iddē ⁊ ſimile eſſe faciens
⁊ patiens: quia altera ⁊ differentia non contingit
pati ad inuicem: ſed ſi altera entia faciūt aliquid
inuicem: non ſm ꝙ altera: ſed ſm ꝙ iddeꝫ aliqđ
exiſtit ſic hoc accidere eis. Que dicuntur igitur
hec ſunt.

47 Secundus aūt ſermo contrarius eſt iſti quē Demo
critus ſolus dicebat: ⁊ eſt ꝙ actiua ⁊ paſſiua ſūt cōſimilia
⁊ ſignum eiꝰ eſt: ꝙ impoſſibile eſt ꝙ contraria patiantur
ad inuicem. contrarium enim non recipit ſuum cōtrariū
Verbi gratia: ꝙ calor non recipit frigus neqꝫ frigus calo
rem: ergo hec que paſſiua ſunt cōſimilia ſunt actiuis ⁊ cō
uenientia ⁊ econuerſo.

Videntur auteꝫ hoc modo dicentes ſub cō
trarios dicere ſermones. cauſa autem contradi
ctionis eſt: quoniam oppoſitum totum aliqđ
inſpicere partem aliquam dicunt ambo. Simile
enim ⁊ omnifariam ⁊ omnino indifferens ratio
nabile eſt non pati a ſimili. nihil quidem eni ma
gis actiuum erit alterum q̄ꝫ alterum: ſed ſi ſimile
a ſimili pati aliquid poſſibile: ⁊ ipſum a ſeipſo.
Quāuis his entibus ita nihil vtiqꝫ erit: neqꝫ in
corruptibile: neqꝫ immobile: ſed ſimile quod ſm
ꝙ ſimile actiuū. ipſū eni ſeipſo mouebit omne.

48 Dixit: iſti igitur ſunt ſermones antiquorū in hac opi
nione ⁊ argumenta eorum: ⁊ cauſa cōtradictionis eorum
eſt: quia non conſiderauerunt rem ex vtraqꝫ parte: ſꝫ iſti
ꝯſiderauerūt iſtā partem: ⁊ illi aliaꝫ: ⁊ iō ſmo vtriuſqꝫ eſt
verus ſm partem: ⁊ falſus ſm aliam: quoniam quum con
ſideratum fuerit de hoc inuenitur ꝙ res agit in aliaꝫ rem
inq̄tum eſt cōtraria: ⁊ patitur inquantum eſt ſimilis. impoſ
ſibile enim eſt vt aliquid agat in aliud ſm ꝙ ē ſimile: qm̄
ſicut antiqui dicebant: nullum eoruꝫ eſt dignius agere in
alterum q̄ꝫ alterum: ⁊ ſi ſimile ageret in ſimile: tūc res age
ret in ſeipſam: ⁊ ſi ita eſſet nihil eſſet incorruptibile ⁊ im
mobile: omne eniꝫ moueret ſe ⁊ corrumperet ſe. ⁊ qū res
non agit ſm ꝙ ē ſimilis: neceſſe eſt vt agat ſm ꝙ diuerſa.

Et omnifariam alterum ⁊ nullatenus iddeꝫ
ſimiliter. neqꝫ enim patietur albedo a linea aut li
nea ab albedine: preterq̄ꝫ ſm accidēs: puta ſi ac
cidat albam: ſiue nigram lineam eſſe. Non exte
rius enim ipſa ſeipſa a natura faciunt quecunqꝫ
neqꝫ contraria neqꝫ ex cōtrarijs ſūt.

49 Et ſimiliter videtur ꝙ non patitur res ſm ꝙ eſt diſſi
milis. diſſimilia enim ſi paterent adinuicem quidlibet pa
teretur a quolibꝫ: manifeſtū eſt ꝙ quidlibet non patitur a
quolibet. albedo enim non poteſt pati a linea neqꝫ linea
ab albedine niſi accidentaliter ſi linea fuerit nigra. ⁊ quꝫ
ita eſt nihil patitur niſi ab eo quod eſt ſimile. determina
tum eſt igitur ex hoc ꝙ actiuum ⁊ paſſiuū vno modo ſūt
ſimilia: ⁊ alio modo diſſimilia.

Sed quoniam non quodcunqꝫ innatum ē
pati ⁊ facere: ſed quecunqꝫ aut ꝯtraria ſunt: aut
contrarietateꝫ habent: neceſſe eſt patiēs ⁊ faciēs
genere quod ſimile eſſe ⁊ iddem: ſpecie auteꝫ diſ
ſimile ⁊ contrarium. Innatum eſt enim corpꝰ a
corpore: ſaporem autem a ſapore: colorem autē
a colore pati: vniuerſaliter autem homogeneos
ab homogeneo.

50 Et quum conſiderauimꝰ actiua ⁊ paſſiua apparet no
bis ꝙ ſint contraria: nihil enim extrahit aliquid a ſua na
tura niſi ſit contrariū: ⁊ ideo non patitur quidlibet a quo
libet. ⁊ quum actiua ⁊ paſſiua ſunt cōtraria ⁊ cōtraria ſūt
ſimilia in genere ⁊ diſſimilia in ſpecie: neceſſe ē igiť ut acti
ua ⁊ paſſiua ſint ſimilia in genere ⁊ diſſimilia i ſpecie. qm̄
autem actiua ⁊ paſſiua ſunt contraria manifeſtum eſt ra
tione ⁊ inductione. corpora enim non cōpatiuntur niſi a
contrario corpore vt ignis generatur ab aere: ⁊ ſapor a ſa
pore contrario: ⁊ calor a calore contrario. cauſa autem re
ceptionis eſt genus cōmune eis: ⁊ cauſa actionis ē ꝯtrarie
tas: ⁊ non tm̄ ꝙ ipſa ꝓpoſitio dicens ꝙ actiua ⁊ paſſiua
ſunt contraria eſt vera ſed etiam ſua conuerſa videť eſſe
vera. quum enim poſuerimus ꝙ contraria ſunt ſimilia in
genere ⁊ diſſimilia in ſpecie: ⁊ ꝙ conſimilia i genere ⁊ diſ
ſimilia in ſpecie ſunt actiua ⁊ paſſiua: concludetur ex hoc
ꝙ contraria ⁊ ea que ſunt inter ea ſunt actiua ⁊ paſſiua
⁊ hec declaratio q̄uis non det fidem per ſe ſimpliciť quꝫ
ſit circularis: tamē dat nobis ſicut dixit Alex. aliquā fidē.

Huius aūt cā qm̄ contraria in eodem gene
re oia. faciūt aūt ⁊ patiunť ꝯria ab iuicē: quapro
pter neceſſe ē qualiter quidē eē eadē faciens ⁊ pa
tiens. qualiter aūt altera ⁊ diſſimilia ab inuiceꝫ

Quoniam autem faciens ⁊ patiens genere qdez eadem ⁊ ſimilia ſunt: ſpecie autem diſſimilia. talia autem contraria manifeſtum quoniã actiua ⁊ paſſiua ſibi inuicẽ ſunt ⁊ cõtraria ⁊ media. Etenim vniuerſalit̃ generatio ⁊ corruptio in his ideo rationabile iam ignem calefacere: ⁊ frigidũ infrigidare: ⁊ vniuerſaliter faciens aſſimilare ſibi ipſi patiens. faciens eni ⁊ patiens cõtraria ſunt ⁊ generatio in cõtrariũ: quaꝓpt̃ neceſſe ẽ faciẽs ⁊ patiens tranſmutari: ſic enim generatio in contrarium erit.

51 *Quoniã aũt cõtraria actiua ſunt ⁊ paſſiua manifeſtũ eſt ex hoc: ꝙ cõtrarietas rerũ eſt cauſa generationis ⁊ corruptionis earũ: ⁊ ideo ignis calefacit ⁊ frigus infrigidat. ⁊ vniuerſaliter quia actiuũ ⁊ paſſiuũ vno modo cõtrarium ẽ: alio modo ſimile: continget vt hoc agat ⁊ hoc patiat̃: ⁊ ſi non: non eſſet corruptio neqꝫ generatio.*

Secundũ rationẽ aũt non eadem ſunt dicẽtes: ambos tñ eſt tangere naturam. dicimus eni pati quandoqꝫ ſubiectũ quidẽ. Uerbi gratia: ſanari hominem ⁊ calefieri: ⁊ infrigidari: ⁊ alia eodem modo: quandoqꝫ aũt calefieri frigidum: ſanari autem laborans: ambo aũt ſunt natura: eodem modo ⁊ de faciente: quandoqꝫ autem calefacere hominẽ inquimus: quandoqꝫ aũt calidũ Eſt quidem eni ut materia patitur: eſt autem ut contrariũ. ad id quidẽ igit̃ reſpiciẽtes iddẽ oportere habere exiſtimauerũt facere ⁊ pati: ad alterũ autem contrarium.

52 *Et quia antiqui non ſciuerũt hoc ſm̃ totũ errauerũt ⁊ cauſa erroris eorũ ĩ hoc fuit ꝙ homines attribuũt actionem ſubiecto contrarij ⁊ non cõtrario. ⁊ quia ſubiectum eſt ſimile putauerũt ꝙ agens eſt ſimile: ⁊ ſimilit̃ attribuũt paſſionem cõtrario: ⁊ dicunt ꝙ frigidũ calefacit: ⁊ ex hoc putauerũt iſti ꝙ calor paſſio ẽ contrarij.*

Eodem modo ſuſcipiendũ eſt de facere ⁊ pati quo ⁊ de moueri ⁊ de mouere. dupliciter. n. dicitur ⁊ mouens. in quo eni eſt principium motus videtur hoc mouere. principium eni prima cauſarum: ⁊ rurſus vltimũ: aliquid id quod mouetur ad generationem: ſimiliter aũt ⁊ de faciẽte Eteni medicum ſanare dicimus ⁊ vinũ. primuz igitur mouẽs nihil prohibet in motu quidẽ imobile eſſe: in quibuſdã autem ⁊ neceſſariũ vltimũ aũt ſemper mouere motũ: in actione aũt primuz quid ẽ ĩpaſſibile: vltimum autem ⁊ ipſũ patiens. Quecunqꝫ aũt non habẽt eandẽ materiã faciũt ĩpaſſibilia entia. Uerbi gratia: medicina eni ipſa faciens ſanitatem nihil patitur a ſanato: cib⁹ aũt faciens ipſe patitur etiam: aut enim infrigidatur aut calefit: aut aliud quid patitur ſimul faciens. ẽ aũt medicina quidẽ vt principiũ: vltimũ autez cibus eſt ⁊ tangens.

53 *Dixit: ⁊ ſciendũ ꝙ agens bipartitũ eſt: ſicut mouens bipartitum ẽ: quoniam in vtroqꝫ eorum eſt primũ ⁊ vltimũ: ⁊ ſicut primũ mouens poſſibile ẽ vt ſit imobile: hoc eni declaratũ in rebus naturalib⁹: ⁊ poſtremũ mouẽs neceſſe ẽ vt ſit motum ſicut primũ agens neceſſe ẽ vt ſit non patiẽs ſiue in artificio ſiue in nã. U. g. ꝙ corpora patiũtur ab arte medicine qum alterant̃ ex egritudine in ſanitatez ſed ars medicine non patitur hac paſſione quãz medicina ſit primũ: cibus aũt ⁊ medicamẽ quib⁹ ars medicine agit ſanitatem in corpore agit ⁊ patit̃. ⁊ cauſa in hoc eſt qꝛ qđcunqꝫ agens cuius materia nõ fuerit eadem cum materia patientis neceſſe ẽ vt non patiatur ab illo eodẽ modo ſm̃ ꝙ agit. ⁊ quodcũqꝫ agens habuit eandẽ materiã cũ patiẽte neceſſe eſt vt patiatur ab agente: ⁊ ẽ dicere eandẽ materiam eam que recipit duo contraria ĩdifferent̃. ſ. materia que recipit calidũ ſicut frigidum. materia igit̃ artis quia alia eſt a materia ſanitatis non patitur ab egritudine. materia enim egritudinis ſunt quatuor humores: ⁊ materia medicine artis anima.*

Quecũqꝫ quidem igit̃ non ĩ materia habẽt formã: hec quidem impaſſibilia ſunt actiuorum. quecunqꝫ in materia paſſiua. Materiam quidẽ dicimus omnes ſimilit̃ eandẽ vt ita dicã eſſe oppoſitorũ cuilibet ⁊ vt genus ens: potens aũt calidũ eſſe: preſente calefaciente ⁊ approximãte neceſſe eſt calefieri. Ideo queadmodũ dictum eſt: hec quidem ĩpaſſibilia actiuorũ: hec autẽ paſſibilia: ⁊ queadmodum ⁊ in motione: eodem modo habet ⁊ in actione. Illic eni primitus mouẽs immobile: ⁊ in effectiuis primitus faciens impaſſibile.

54 *Et qum neceſſe ẽ vt primũ agens nõ patiat̃: neceſſe eſt vt ſit in nõ materia patientis: ⁊ ſic eſt de primo agente ſcilꝫ corpore celeſti: quia eſt in ſubiecto diuerſo a ſubiecto in quo ſunt res patientes: ⁊ ſi inueniat̃ hoc agẽs quod nõ ſit aliqua materia oĩo neceſſe ẽ vt non patiat̃ aliquo modo: neqꝫ eſſentialit̃ neqꝫ accidentalit̃: qum apparet ꝙ materia eſt cauſa paſſiõis. cauſa aũt paſſionis cõſimilis ẽ eadez materia: paſſionis aũt diſſimilis eſt diſſimilitudo materie. ⁊ cauſa agens eſt ſimilis cauſe mouẽti aliquo modo ⁊ differt ab ea alio modo.*

Eſt eni factio cauſa vt vnde principiũ mot⁹ cuius aũt gratia non actiua. Nam ſanitas non factiua eſt niſi ſm̃ methaphorã. Etenim faciens quidẽ quando exiſtit generatur aliquid patiens habitib⁹ autẽ preſentibus nõ adhuc generatur aliquid ſed eſt iam. Species aũt ⁊ finis habitus quidẽ: materia aũt ſm̃ ꝙ materia paſſiuũ. Ignis quidem igitur in materia habet calidũ: ſi autez aliquid ſeparatũ calidum erit: hoc nihil pateret hoc quidẽ igitur forſitan impoſſibile ſeparatuz eſſe. ſi autẽ ſunt quedaz talia: in illis vtiqꝫ erit verum quod dicitur. Quid quidem igitur facere ⁊ pati: ⁊ in quibus exiſtit: ⁊ quare ⁊ quomodo determinatũ ſit hoc modo. Quõ aũt ꝯtingat hac cidere: rurſus dicamus.

55 *Cauſa aũt agens in eo ꝙ eſt agens alia eſt a cauſa ꝓpter quã agit agẽs. ſ. forma: ⁊ ideo equiuoce dicitur de eis hoc nomen cauſa. cauſa eni agens differt a formali in hoc ꝙ agens qum fuerit erit forma ⁊ erit in patiente: ſed forma qum fuerit nihil fiet in patiente. cauſa aũt materialis differt ab iſtis ĩ hoc ꝙ recipit formã: vt primo materia recipit formam ignis. ſi igitur aliqua forma fuerit abſtracta. Uerbi gratia: calor abſtractus q̃uis impoſſibile eſt a calore ĩ eo ꝙ eſt calor: neceſſe eſt vt ſit agens nõ patiẽs aliquo modo: ⁊ ꝙ non habeat cauſam agentem niſi equiuoce.*

His quidem videtur pati vnunquodqꝫ per quoſdam poros ingrediente faciente vltimo ⁊ principali: ⁊ hoc modo videre ⁊ audire nos inquiunt: ⁊ ſm̃ alios ſenſus ſentire omnes. Amplius videri per aerem ⁊ aquã ⁊ pertranſparẽtia qꝛ poros habẽt inuiſibiles quidẽ ꝓpt̃ paruitatem ſpiſſos autem ⁊ ſm̃ ordinẽ ⁊ magis habẽt tranſparentia magis. Hi igitur in quibuſdam determinauerunt ita: queadmodum ⁊ Empedocles non ſolum in facientibus ⁊ patientibus: ſed ⁊ miſceri inquiunt ea quorum pori ad inuicem ſunt cõmenſurabiles.

56 Quidā aūt antiqui dicebāt ꝙ actio ⁊ paſſio nō ſūt in rebus niſi ſm ꝙ in eis ſunt foramina per que agēs tranſit. dicūt etiā ꝙ hoc modo paſſio fit ſenſuū. non enī videmus niſi quia viſus pertrāſit in aere ⁊ aqua ⁊ in corporibus diaphanis p foramina exiſtentia in eis: ſed hec foramina non videnť ꝑpter paruitatē eoꝝ ⁊ ſunt bene ordinata ⁊ coniuncta ⁊ ſunt multa in corporibus diaphanis. ⁊ q̄dam eoꝝ voluīt dare cauſam in hoc eorum que apparent in rebus naturalibus ex hoc. foramina enī apud eos ſunt cauſa paſſionis ⁊ miſtionis ⁊ augmēti: ⁊ vnus eorum eſt Empedocles: ſed iſti non ꝓceſſerūt per vnā viam in dando omnia que apparēt in rebus naturalibus ex tranſmutationib⁹ vt generationē ⁊ corruptionē ⁊ alterationē. foramina enī impoſſibile eſt vt ſint cauſa iſtarū trāſmutationum. ſ. generationis ⁊ alterationis.

Compendioſe autem maxime ⁊ de omnib⁹ vno ſermone determinauerūt Leucippus ⁊ Democritus principium facientes ſm naturam qḋ eſt. Quidam enī antiquoꝝ opinati ſunt ex neceſſitate eſſe vnū omne ⁊ immobile. vacuū q̄dem enī non ens: moueri autem non poſſe non ente vacuo ſeparato: neq; rurſus multa eſſe nō ſegregantes.

57 Illi autem qui per viā vnam ꝓcedebant ⁊ volebāt dare hoc: eodē modo ſicut Leucippus ⁊ Democrit⁹: qui dicebāt partes eſſe indiuiſibiles. iſti enim dare volebant cauſas omniū apparentium in rebus ſenſibilibus ex opinione eorū in elemētis que ſunt corpora idiuiſibilia: ⁊ hoc cōſequebatur eos in omnib⁹ rebus ſi verū eſſet illud qḋ exiſtimabant de elementis: ſed alij autem ſicut Parmenides ⁊ Meliſſus negauerūt omnia ſenſibilia ⁊ dixerunt ꝙ oīa ſunt vnū ⁊ immobile.

Hoc enī nihil differt: vt ſiquis exiſtimet nō cōtinuum eſſe omne: ſed tangere diuiſum ⁊ fore multa ⁊ non vnum eſſe ⁊ vacuum. Si enim vbiq; diuiſibile nihil eſſet vnum: quapropter neq; multa ſed vacuum omne. ſi aūt tum diuiſibile q̄dem: tum aūt non: ficticiū aliquod hoc vtiq; videbitur: vſq; q̄tum enī: quare hoc quidē habet ita eſſe ⁊ totale ⁊ plenum eſt: hoc autem diuiſum. Amplius autem ⁊ ſic fore neceſſarium non eſſe motionē. Ex his igitur vtiq; ſermonibus tranſcendētes ſenſum ⁊ deſpicientes eum enunciant ac ſi conuenientes rationē ſequi vnum ⁊ immobile omne eſſe dicunt. Et infinitū quoddam: finem enī finire vtiq; ad vacuū. Hi vero ꝓpter cauſas has enūciant ita de veritate.

58 Ratio autem que eos mouit ad hoc credendum ē iſta: dixerunt enī ſi entia ſunt plura ⁊ mobilia neceſſe ē eē vacuum: impoſſibile enī eſt vt aliquod moueať niſi ſit vacuum. Et ſimiliter multitudo impoſſibile eſt vt ſit niſi vacuum ſit: dicunt ⁊ indifferenť ſiue multa diuiſa fuerint ab inuicem aut contingētia ſe: aut fuerint multa ſm receptionem dimenſionis: in quolibet enī iſtorū modorum cōtingit vacuum eſſe. diſtincta enī non diſtinguunť niſi per vacuum quod ē inť ea: ⁊ ſimiliter contangentia non fuerunt dis contangentia niſi propter vacuum quod eſt inter ea vt dicūt. continuū enim īpoſſibile eſt vt diuidať in multa niſi totum ſit vacuū. continuū enī ſi fuerit diuiſibile erit diuiſibile ſm totum. nihil enim eſt dicere ꝙ eſt diuiſibile ſm partem vnam ⁊ nō diuiſibile ſm aliam: quia nullus poteſt dicere que pars eſt diuiſibilis ⁊ que non. neq; etiā pōt dicē ꝙ h̄ ē diuiſile q2 eſt vacuū; ⁊ h̄ ē idiuiſibile quia ē plenū: ⁊ ſi fuerit diuiſibile ſ3 totū nihil remanet idiuiſibile. neceſſe ē igitur tunc vt totum ſit vacuū: ⁊ ꝙ multitudo non ſit: quoniam qū vnitates nō fuerint non erit multitudo niſi ſit vacuū: ſed vacuū non ē: ergo multitudo ⁊ motus non ſunt. Igitur iſti dimiſerunt ſenſum propter tales rationes: opinabantur enim ꝙ magis deberemus conſequi rationem q̄ ſenſum.

Amplius autem in ſermone videtur hoc q̄dem contingere: in rebus autem dementie eſt ſimile opinari ita. nullum enī dementium egredi intantū vt ignem ⁊ glaciem vnum eſſe exiſtimet ſed ſolum bona ⁊ apparentia: ꝑpter aſſuetudinem hec quibuſdā nihil videť differre ꝑpter dementiam.

59 Et tales ſermones ſunt ſimiles alienato. alienat⁹ enī nunq̄ dicit ꝙ ignis ⁊ glacies ſunt vnū: ſed magis quod ei cōtingit eſt: ꝙ ea que ſunt opinabilia ſm cōſuetudinē vt ſint mala credere ꝙ ſint bona non reputare hoc ex ipſis ſenſibilibus.

Leucippus autem exiſtimať eſt habere ſermones qui ad ſenſum confeſſa dicentes. nō enī deſtruebat generationem: neq; corruptionē: neq; motum: neq; multitudinem entiū. confitebať autem ea que apparentibus: conſtituentibuſ autem vnum: vt non entem motionem ſi non vacuum facere: vacuūq; non ens ⁊ entis nihil. nō ens inquit eſſe: principaliter enī ⁊ plenum ē ens ſed omne quod tale nō vnum ſed infinita multitudine ⁊ inuiſibilia propter paruitatē tumoris: hec autē in vacuo ferri: vacuum enī eſſe. Et conſtantia quidē generationē facere: diſſoluta autē corruptionem. facere autem ⁊ pati ſm ꝙ exiſtūt tangentia: ſm enī id nō vnū eſſe ⁊ cōpoſita ⁊ cōplicata generare.

60 Leucippus autem cōuenit cum eis in continuatione precedētis ⁊ cōſequentis. ſ. ꝙ ſi mot⁹ ⁊ multitudo ſūt: vacuum eſt: ſed cōtradicit eis in hoc. dicētes enim omnia eē vnū deſtruunt cōſequens ⁊ cōcludūt oppoſitū antecedētis. Leucippus vero ꝯfirmat precedens qḋ eſt manifeſtum ſenſui: ⁊ cōcludit vacuū eſſe: ⁊ ideo exiſtimauit ꝙ habuit ſermones in dando cauſas iſtarū rerum cū quib⁹ nō deſtruxit generationē ⁊ corruptionē: neq; motū: neq; multitudinem: neq; aliud ſenſibiliū. ⁊ qūm Leucipp⁹ cōueniat cum eis aliquātulū in rebus ex quib⁹ cōcluſerūt vacuum non eſſe: dixit: ꝙ vnū principiū ē illud in quo non eſt vacuū ſed totum ē plenū ⁊ ſunt corpora indiuiſibilia.

Et ſm autem veritatē ex vno non contingit generari multitudinē: neq; ex vere multis vnū ſed eſſe hoc īpoſſibile: ſed ut Empedocles ⁊ alij quidam inquiūt pati per poros: ita ⁊ omnē alterationē ⁊ omne pati hoc modo generari per vacuum facta diſſolutione ⁊ corruptione: ſimiliter autem ⁊ augmentationem ſubintrantibus ſolidis.

61 Dixit: ⁊ ideo poſſibile eſt vt ex vno in rei veritate ſit multitudo: aut ex multitudine vnū: ⁊ ideo entia apud ipſū non ſunt vnū in rei veritate: ſed in eo ſunt partes infinite ambulātes in vacuum: ⁊ latentes ꝑpter paruitatem ſuam: ⁊ ex hoc modo cōuenit Leucippus cū dicētibus enſ eſſe vnum: in alio aūt cōtradicit eis. cauſam autē generationis ⁊ corruptionis ⁊ actionis ⁊ paſſionis ⁊ augmenti ⁊ alterationis dat Leucippus ex corporibus idiuiſibilib⁹ ambulantibus ī vacuo. dicit enī ꝙ qū iſte partes fuerint cōgregate ⁊ cōglutinate erit generatio: ⁊ qūm diuiduntur erit corruptio: ⁊ qūm cōtangent ſe erit actio ⁊ paſſio: ⁊ qū mutauerint ordinē ⁊ ſitum erit alteratio: ⁊ qūm penetrāt ſe erit augmentū: ⁊ in omnibus iſtis neceſſe ē eſſe vacuū: ⁊ ideo iſte non reputat vacuum eſſe principale corpus indiuiſibile.

Fere autez ⁊ Empedocles neceſſe dicere vt Leucippus inqt: eteni eſſe quedā ſolida ⁊ īdiuiſibilia: aut ſi non: vbiqꝫ pori ⁊ continui ſunt: hoc aūt īpoſſibile. nihil eni aliud ſolidū extra poros ſed omne vacuū. neceſſe igit̄ tangētia quidē eſſe indiuiſibilia: media aūt eorū vacua q̄s ille dicit poros: ita aūt ⁊ Leucippus dicit de facere ⁊ pati. Modi igitur ſm quos hec quidē faciunt: hec autem patiunt̄ fere hi dicunt̄ ⁊ de his quidem: ⁊ quō dicūt manifeſtū eſt. Et ad eorū poſitiones quib⁹ vtunt̄ fere cōfeſſe videtur contingēs: aliis aūt minus. V. g. Empedocli quō erat generatio ⁊ corruptio ⁊ alteratio nō eſt manifeſtū: his eniz erāt corpora indiuiſibilia p̄mo corporū formis differentia ſolū: ex quib⁹ p̄mū cōponunt̄ ⁊ ī que vltimo diſſoluūtur. Empedocles aūt alia quidē manifeſtū qm̄ vſqꝫ ad elementa habēt generationem ⁊ corruptionē. ipſorū vero elementorū quō generatur ⁊ corrūpit̄ coaceruata quātitas: neqꝫ manifeſtū: neqꝫ ꝯtingit dicē ei nō dicenti ⁊ ignis elementū eſſe: ſimiliter autez aliorū omniū: vt in timeo ſcripſit Plato.

62 Et vniuerſaliter ſicut illi dicunt cauſas actionis ⁊ paſſionis ⁊ augmenti ex foraminib⁹: ita iſte ex partibus idiuiſibilibus ⁊ vacuo. dicentib⁹ aūt foramina fere cōtingit dicere corpora eſſe idiuiſibilia. Qm̄ quum foramina nō fuerint in toto corpore qm̄ totū tūc eſſet vacuum: neceſſe eſt vt corpora que ſūt int̄ foramina ꝯtangentia ſint indiuiſibilia. Nulla eni differentia ē int̄ vtrāqꝫ opinionē: niſi quia apud Leucippum int̄ hec corpora eſt vacuū: ⁊ apud iſtos foramina ſūt plena ſubtilibus corp̄ib⁹: ⁊ fere opinio iſtorꝫ duorū in actione ⁊ paſſione vicina ē: ſed tn̄ Leucipp⁹ magis poteſt dare cauſas omniū tranſmutationū ex ſuis fundamentis: alij aūt preter iſtos minus poſſūt dare. nō eni poteſt Empedocles dicere ſm ſuū fūdamentū modū quo accidit corruptio ⁊ generatio ⁊ alteratio ī omnib⁹ entib⁹ naturalibus. illi eni ponunt generationē quatuor elementorū ex corporibus indiuiſibilib⁹: ⁊ ponūt cauſā diuerſitatis iſtorum corporū diuerſitatē corporū indiuiſibiliū ſꝫ figuram. Empedocles aūt poteſt dare generationē ⁊ corruptionem in alijs corporib⁹ a quatuor: dicendo q̄ diſſoluūt in hec corpa: de generatione autē iſtorum corporum nihil poteſt dare: ⁊ ideo negauit ea generari. ⁊ Empedocles dicit elementū eſſe prius eis nō ex igne: neqꝫ ex alio ſicut hoc poteſt dicere ponēs elementū prius eis: vt Leucippus ⁊ plato.

Intm̄ differt eni vt non eodem modo Leucippo dicat: qm̄ hic qdē ſolida: hic aūt planities dicit indiuiſibilia: ⁊ hic quidez infinitis terminari figuris indiuiſibilium ſolidorūz vnūquodqꝫ hic autē terminatis: qm̄ indiuiſibilia vtiqꝫ dicūt terminata figuris ex his itaqꝫ gnātiōes ⁊ ſegregatiōes ⁊ corruptiōes. Leucippo qdē eni duo modi erāt vtiqꝫ p vacua ⁊ tactum: hic eni idiuiſibile vnūquodqꝫ. Platoni aūt ſm tactū ſolū: vacuū eni non eſſe inquit. De indiuiſibilibus aūt planiciebus diximus in prioribus ſermonib⁹: de indiuiſibilibus autē ſolidis amplius ē dicere: idō hoc accidens relinquitur nūc.

63 Differentie eni inter Platonē ⁊ Leucippū in trib⁹ īueniūtur: quorū primū eſt q̄ indiuiſibilia apud platonē ſunt ſuperficies: ⁊ apud Leucippum corpora. Secūduz eſt q̄ figure apud Platonē ſunt finite: ⁊ apud Leucippū infinite. Tertiū eſt q̄ Plato non poſuit vacuum: Leucippus autē ponit: ⁊ vtrunqꝫ dicit contactū: ſed vacuū non ē de neceſſitate contactus apud Platonē: dixit: qm̄ autē ſuperficies indiuiſibiles non ſunt elementa corporū naturaliū dictuz eſt in alio loco. ſ. in tertio celi ⁊ mundi: qm̄ vero non ſunt corpora indiuiſibilia: dimittemus eius cōſiderationē: ſed tm̄ parum de eo loquamur: ⁊ ſm indigentiam: ſcilicꝫ ſm modum ſm quem dicunt eam eſſe cauſam actionis ⁊ paſſionis.

Ut autem parꝫ diſgredientes dicam⁹: neceſſarium ⁊ inpaſſibile vnūquodqꝫ dicere indiuiſibilium. non eni poſſibile pati niſi per vacuū nulli⁹ actiuum paſſionis: neqꝫ eni calidum nec frigidū oportet eē indiuiſibile.

64 Dicamus igitur q̄ ꝯtingit eis neceſſario dicere q̄ in quolibꝫ corporꝫ idiuiſibiliūz qd̄ nō recipit paſſionē oīno neqꝫ actionē: ⁊ parꝫ diſgredientes. dicamus igit̄ quꝫ neceſſe ſit eis dicere in his corporibus indiuiſibilibus q̄ nō recipiunt actionē ⁊ paſſionem oīo. cā eni actionis ⁊ paſſionis apud eos eſt vacuum per minima diuiſum ī corporib⁹ cōpoſitis ex iſtis. ⁊ qꝛ hec foramina ſunt plena nō vacua neceſſe ē vt non agant neqꝫ patiantur: ⁊ ſic īpoſſibile eſt vt ex eis fiat aliquod frigidū aut calidūz aut alia qualitas. ſed ſi ita fuerit: ⁊ hoc per ſe ⁊ ſingulariter nō recipiūt neqꝫ actionē neqꝫ paſſionē: neqꝫ etiā ī vacuo ē paſſio: quō ḡ erit cā paſſionis.

Quāuis hoc incōueniēs ſit ſolū dare circulari figure calidū: neceſſe eni ⁊ cōtrariū frigiduz alicui alij adaptare figurarū: incōueniēs autem ſi hec qdē exiſtūt. dico aūt caliditas ⁊ frigiditas grauitas autez ⁊ leuitas durities ⁊ mollities nō exiſtunt.

65 Hoc igit̄ eſt vnum īpoſſibiliū q̄ ſequunt̄ eos q̄ poſuerunt ea nō receptibilia paſſionūz: ⁊ etiā ꝯtingit eis aliud īpoſſibile. ſ. vt ſint receptibilia paſſionum. ponunt eni ea q̄ ſunt ſperica eē calida: q̄propter neceſſe ē eis dicere ſi calor appropriat̄ ſperico vt frig⁹ appropriet̄ alij corpi: qm̄ quū aliqd̄ ꝯtrarium fuerit ī aliquo genere neceſſe ē inuenire ī eo alteruꝫ ꝯtrariūz. Et ſi calor ⁊ frigus ſunt ī eis: igit̄ ⁊ grauitas ⁊ leuitas ⁊ durities ⁊ mollities: qū iſte qualitates apparent eſſe pores ineē corpori q̄ ille.

Sed tamen grauius ſm excedentiaꝫ inqt eē Democritus vnūquodqꝫ indiuiduū: quapropt ⁊ calidius: talia aūt entia nō pati ad inuicē īpoſſibile. Uerbi gratia: a multū excedente calido leuiter calidum.

66 Et grauitas ſi fuerit erit graui⁹ vt extimatur q̄ Democritus dicit: aut ſequetur ſuū ſermonē: ⁊ ſi grauius ergo ⁊ calidius: ⁊ ſi calidi⁹ ergo actio ⁊ paſſio erit. illud eni quod ē maioris caliditatis neceſſario agit in illud quod ē minoris caliditatis.

Sed tn̄ ſi durum ⁊ molle: molle aūt in patiē do aliud dicitur ſubactiuū enim ⁊ molle.

67 Et etiam ſi durum ⁊ molle ergo molle cedit: ⁊ dicitur molle quum cedit ſm Empedoclem: ⁊ ſm hoc recipit paſſionem ab alio: ⁊ hoc eſt cōtrarium ei quod opinat̄. quocunqꝫ igitur modo poſuerūt ea cōtingit eis īpoſſibile: qm̄ ſi poſuerīt ea nō receptibilia paſſionē continget vt nō ſit cauſa paſſionis: ⁊ ſi receptibilia cōtinget vt non receptibilia ſint ⁊ receptibia: ⁊ ex ipſa ſua poſitiōe cōtingit vt ſint receptibilia ⁊ nō receptibilia ſicut diximus.

Sed tamē incōueniens ſi nihil exiſtit niſi ſolum figura: ⁊ ſi exiſtit vnū autem ſolū. V. g. hoc quidē frigidum: hoc aūt calidū: neqꝫ eni vna aliqua eſſet natura eorū. ſimiliter aūt impoſſibile ſi multa vni. indiuiſibile enim ens in eodē habebit paſſiones: quapropter ⁊ ſi patitur ſm q̄ infrigidatur: hoc aliquid ⁊ aliud faciet aut patietur: eodem autē modo ⁊ de paſſionibus alijs.

68 Inquãtum eni ponunt ea habere figuraꝫ ꝛ caloꝛẽ neceſſe ẽ vt ſint receptibilia paſſionũ: ꝛ inquatum ponũt ea eſſe indiuiſibilia cõtinget vt non recipiant vnã paſſionem neqꝫ plures: qm̃ ſi receperint aut vnũquodqꝫ coꝝ recipiet paſſionẽ ꝓpꝛiam. U.g. hoc duritiẽ: ꝛ hoc caloꝛẽ: aut vnũ coꝝ recipiet paſſiones plures. ſi igitur vnũquodqꝫ coꝛuꝫ recipiet paſſioneꝫ ꝓpꝛiam cõtinget vt natura eoꝛum non ſit eadẽ: ꝛ quꝫ differũt in naturis in aliquo differũt: ergo ſunt diuiſibilia: ergo ſi recipiãt plures paſſiones cõtinget vt ſint diuiſibilia. paſſiones eni non differũt apud eos niſi ſm ſitũ ꝛ oꝛdinẽ partium.

Hec eni ꝛ ſolida ꝛ planitiem dicentibꝰ indiuiſibilia cõtingit eodẽ modo: neqꝫ rarioꝛa enim neqꝫ denſioꝛa ẽ poſſibile generari vacuo nõ ente in idiuiſibilibus.

69 Et hoc ſequit dicẽtes ſuperficies eſſe idiuiſibiles ꝛ coꝛpoꝛa eſſe indiuiſibilia vt non recipiant raritateꝫ: neqꝫ denſitatem: neqꝫ alias qualitates: niſi in eis exiſtat vacuuꝫ: ꝛ ambo dicentes non ponunt in eis vacuũ. dicẽtes aũt coꝛpoꝛa eſſe indiuiſibilia ꝛ ſuperficies eſſe idiuiſibiles negãt ipſũ vacuũ oĩo. facientes vero partes ꝓhibent vacuum a partibus. vtranqꝫ igit poſitionẽ ſequit ſuũ cõtradictoꝛiuꝫ .ſ. ꝙ ſi poſuerint ea non receptibilia ꝛ poſuerint eo receptibilia paſſionũ cõtingit ex ſermone eoꝝ vt ſint receptibilia. ꝛ ſi poſuerint ea eſſe receptibilia cõtingit vt ſint nõ receptibilia: ꝛ qum impoſſibile eſt vt ſint receptibilia: ĩpoſſibile ẽ vt ſint.

Amplius aũt incõueniẽs ꝛ pua quidẽ indiuiſibilia eſſe: magna aũt non. nunc quidẽ magis rationabiliter maioꝛa cõfringentur qꝫ pua: hec quidẽ eni diſſoluunt facilius parius. Uerbi gr̃a magna quidẽ ꝓcedunt ex multis: idiuiſibilia aũt vniuerſaliter magis qꝫ magnis exiſtit paruis.

70 Et etiam ſuperfluũ eſt eis dicere eas eſſe paruas qum de natura earũ ſunt indiuiſibiles. Nos aũt quia opinamꝰ coꝛpus eſſe diuiſibile: continget vt paruitas ſit apud nos cauſa difficultatis diuiſionis ſed accidẽtaliter: ꝛ magnitudo eſt cauſa facultatis qũ tangat de agente plus ꝙ̃ tangat paruũ: ꝛ vniuerſaliť nõ poſſunt dicere quare parue ſunt digniores ne diuidant ꝙ̃ magne.

Amplius aũt vtrũ omniũ vna natura illoꝝ ſolidoꝛũ: aut differt alteruꝫ ab alteris: quẽadmodum ſi hec eſſent ignea: hec aũt terrea ſm tumorem. ſiquidẽ eni vna natura ẽ omniuꝫ quid diuidens: aut quare non ſũt tangẽtia vnũ: quẽadmodũ aqua aquã tangit: nihil eniꝫ differt poſterioꝛ aqua a pꝛioꝛi. Si autẽ alia qualia hec: ꝛ manifeſtum eſt ꝙ has ponenduꝫ pꝛincipia ꝛ cauſas cõtingentium magis qꝫ figuras.

71 Et etiã continget eis queſtio vtrũ natura illoꝛũ coꝛpoꝛũ ſolidoꝛum omniũ ſit eadẽ: aut differãt differentijs ſenſibilibus. U.g. qm̃ hec terreſtria ſunt: ꝛ hec ignea. ſi vero omnia habent eandẽ naturã: quare igit quꝫ ſibi occurrãt non fiunt idẽ vt cõtingit de omnibꝰ coꝛpoꝛibus cõſimilium partiuꝫ: vt aqua qum occurrit aque: ꝛ ignis igni: ꝛ ſi differũt differentijs: quot ſunt ille differẽtie ꝛ que: he eni differentie ſunt digniores eſſe pꝛincipia ꝛ cauſe eoꝛuꝫ que ſunt ꝙ̃ figure.

Amplꝰ aũt differentia in natura vtiqꝫ facient ꝛ patient appꝛoximãtia ad inuicẽ.

72 Et etiã ſi differant in iſtis differentijs neceſſe ẽ vt agãt ad inuicem.

Amplius quidẽ quid ẽ qð mouetur: ſiquidẽ enim aliud paſſiuũ eſt. ſi autẽ ipſum ſeipſuꝫ vnũquodqꝫ aũt diuiſibile erit. ſm aliud quidem mouens: ſm aliud aũt motum: aut ſm idem cõtraria exiſtunt.

73 Amplius ſi tranſmutet in loco vt dicunt quocũqꝫ modo ſit modoꝛũ trãſmutationis neceſſario habẽt tranſmutans. ſi igitur vnũquodqꝫ eoꝛũ tranſmutat ſe: aut ẽ diuiſibile ita ꝙ tranſmutans in eo ſit aliud a tranſmutato: aut indiuiſibile: ꝛ ſic tranſmutans idẽ erit cum tranſmutato quapꝛopter duo cõtraria cõgregabunt in eodẽ.

Et non ſoluꝫ materia erit: ſed ꝛ potẽtia vna numero.

74 Et ſi ſuſcipiens ea ſit idem in numero ꝛ in potentia cauſa eni ꝙ contraria ſunt nature diuerſe ẽ ꝙ ſubiectum eoꝛũ eſt duo in potentia inquantũ eſt cõpoſitum: ꝛ ſi eſſet ſimplex eſſet vnũ in numero ꝛ in potẽtia ꝛ eſſet ſubiectũ eoꝛũ vnum in potentia: ꝛ ſic cõtraria eſſent in eadẽ natura: quapꝛopť neceſſe eſſet vt cõgregarent. hec igitur ẽ ſumma cõtradictionũ eius in hoc loco quibus cõtradicit dicẽtibus coꝛpoꝛa eſſe indiuiſibilia.

Quicũqꝫ quidẽ igitur per poꝛoꝛũ motionẽ inquiũt paſſiones cõtingere: ſed ſiquidem ꝛ plenis poꝛis ſuperfluũ poꝛi. ſi eni patitur aliqd ita eſſe: ꝛ ſi nõ poꝛos habens patiet eodẽ modo ſed ipſum continuum ens.

75 Dicentibus autem foꝛamina eſſe cõtradicit ſic: coꝛpus enim ſi patitur ex foꝛaminibus .ſ. qꝛ coꝛpus agẽs intrat foramina: aut erit hoc plenũ foꝛaminibus: aut vacuis. Si igitur patitur plenis foꝛaminibus ab aliquo coꝛpoꝛe: tũc foꝛamina eſſent ocioſa: quoniã ſi huiuſmodi coꝛpꝰ eẽt ſine foꝛaminibus ita reciperet paſſionẽ ſicut cũ foꝛaminibꝰ eadẽ enim diſpoſitio eſt de coꝛpoꝛe quod in foꝛaminibus ẽ inquãtũ erit recipiens paſſionẽ. Si igit illud qð in foꝛaminibus patit: ergo ꝛ illud in quo ſũt foꝛamina patietur.

Amplꝰ aũt quõ ꝯtigit de iſpicẽ ꝛ videẽ vt dicũt neqꝫ eni ſꝫ tactũ cõtingit trãſire p trãſparẽtia: neqꝫ per poꝛos ſi plenꝰ vnuſquiſqꝫ. Quid eniꝫ differt non poꝛos habere: omne enim ſic erit plenum. ſed ꝛ ſi vacua quidẽ hec: neceſſe autem coꝛpoꝛa ĩ eis habere idẽ contigit rurſũ. Si aũt talia ſm magnitudinẽ ſuã vt non ſuſcipiãt coꝛpus aliquod: ridiculũ paruũ qdẽ exiſtimare vacuuꝫ magnũ autem nõ eſſe vacuũ: qualecunqꝫ autem vacuũ aliquod exiſtimare dicere niſi regionẽ coꝛpoꝛis. Quapꝛopter manifeſtũ qm̃ omni coꝛpoꝛi .ſ. ſm tumoꝛem ſimile erit vacuum. Uniuerſaliter aũt poꝛos facere ſuperfluũ: ſiquidẽ .n. nihil facit ſm tactum neqꝫ per poꝛos trãſiens facit. Si autem ĩ tãgẽdo ꝛ poꝛis nõ entibus: hec aũt patientur: hec aũt facient ad ſe iuicẽ hoc mõ inatoꝛum. Qm̃ ergo ita dicere poꝛos ut quidã exiſtimant: aut mẽdaciũ: aut inane eſt manifeſtũ ex his. Diuiſibilibus autẽ omnino coꝛpoꝛibꝰ entibus poros facere rediculum ẽ: ſm id .n. ꝙ diuiſibilia ſũt poſſunt ſeparari.

76 Amplius ſm hoc ĩpoſſibile ẽ vt pertranſitus viſus ĩ coꝛpoꝛibus diaphanis ſit ſm foꝛamina qũ ſint plena .i. q. foꝛamina quõ ſi non eẽnt. Si aũt illa foꝛamina fuerĩt vacua neceſſe eſt vt in eis ſint coꝛpoꝛa. vacuũ eni ſi fuerit nihil erit niſi ſubiectum coꝛruptiõis: ꝛ qꝛ omne ſubiectũ habet coꝛpus equale: ergo vacuũ hꝫ coꝛpus equale: ergo illa foꝛamina habẽt coꝛpoꝛa equalia. Et ſi dixerunt ꝙ tãtã ſint porua ꝙ nõ poſſunt recipere coꝛpus erit ſermo rediculoſus .ſ. vt qui nõ ponit eẽ poſſibile vacuũ eſſe abſtractũ magnũ ponet quẽtũ paruũ eẽ poſſibile. dicere aũt eſſe foꝛamina nihil ẽ: qm̃ ſi coꝛpus nõ recipit paſſionẽ: ergo foꝛamina erũt ocioſa. ꝛ ſi nõ recipiũt diuiſioneꝫ foꝛamina etiã ocioſa ſũt. ꝛ ſi recipit: foꝛamĩa ſũt ocioſa: aut erit mẽdaciũ: aut erit cã paſſiõis eſſentialiť: qm̃ aũt actio ꝛ paſſio

iter eas ē ſm diuiſionē: ſi ergo ſm totū recipiūt diuiſionē foramina ſūt ocioſa: ⁊ ſi nō recipiūt diuiſionem foramina ſunt ocioſa. cap. 6.

Quo autem modo exiſtit generare in entib⁹ ⁊ facere ⁊ pati dicamus: accipiētes principiū dictum multotiēs. Si eni ē hoc poteſtate: hoc aūt actu tale innatū eſt non tū quidē pati: tum autē non pati. Sed omnino ſm q̄tum ē tale: magis aūt ⁊ minus ſm ꝙ tale magis ē ⁊ min⁹: ⁊ ac vtiqꝫ poros aliquis dicet ⁊ magis ineſſe: vt i metallicis extendunt ſe paſſiue vene cōtinue.

77 Dixit: ⁊ qum declaratū eſt ꝙ hoc qđ antiqui dicūt de actione ⁊ paſſione nihil ē: volumus narrare modū eius ponendo ei pncipiū quod ſepe poſuimus. i. ꝙ corpora cōpoſita ſūt ex materia ⁊ forma: quedā eſt ipotentia. ſ. actū ⁊ quedā in actu. ſ. agens. ⁊ qum ita ſit cauſa ergo paſſiōis nō eſt niſi quia patiens ē receptibile rei agētis: ⁊ ipoſſibile eſt vt patiens in eo ꝙ ē patiens i potētia ſit receptibile per aliquā partē ⁊ nō per aliā: ſed hoc quidē ē poſſibile vt p quaſdā partes recipiat magis ⁊ p quaſdā minus. ⁊ ex hoc modo poteſt aliqs dare foramina aliq̄: in minimus inueniunt vene extenſe recipiētes formā naturalē plus q̄ alie partes eiuſdē terre.

Cōtinuū igitur vnūquodqꝫ ⁊ vnū ens ipaſſibile. Silr aūt ⁊ nō apropinquātia: nec ſibiipſis neqꝫ aliis que facere innata ſūt ⁊ pati. dico autē V. g. non ſolū tangens calefacit ignis: ſed ⁊ ſi longe ſit: aerē quidē ignis: aer aūt corpus calefacit innatus facere ⁊ pati.

78 Actio igitur ⁊ paſſio fiūt qum agens ⁊ patiens fuerit nō adunata ſed duo tangētes ſe. ſi vero nō fuerint ſe contangētia nō patiunt niſi mediante aliquo corpore recipiēte paſſionē. V. g. quia ignis calefacit corpus mediāte aere.

Tum quidē exiſtimare pati: tum aūt nō determinantes ꝙ in principio: hoc dicendū. ſiquidem eni non vbiqꝫ diuiſibilis magnitudo: ſed ē corp⁹ idiuiſibile: aut latitudo nō vtiqꝫ erit vbiqꝫ paſſibile ſed neqꝫ cōtinuū nullum. ſi aūt hoc mēdaciū ⁊ omne corpus diuiſibile: nihil differt dicere diuidi: aut tangere: aut vtiqꝫ diuiſibile eē. ſi enim ſegregari pōt ſm tactus vt aiunt quidā ⁊ ſi nondū eſt diuiſum poſſibile erit diuiſū: poſſibile enim diuiſū eē. Vniuerſaliter aūt generari hoc modo ſciſſis corporib⁹ ē incōueniēs: deſtruit eni hic ſermo alterationē.

79 Q̄m aūt impoſſibile ē vt corpus patiatur p quādam partē: ⁊ per quandā non: manifeſtū eſt ex hoc ſermone. ſi eni corpus nō ſm totū ē diuiſibile ſed diuidit in diuiſibilia vel in corpora vel ſuperficies: neceſſe ē vt nō patiat p omnes poros eius: ſed inueniri corpora indiuiſiblia ipoſſibile ē vt determinatū eſt: ergo eadē natura ē totius corporiſ igitur neceſſe ē ipſum recipere paſſionē ſimilit ⁊ idifferent i omnibus partibus: ſiue paſſio fuerit ſm diuiſionē: ſiue ſm q̄titatem vt Democritus ⁊ Leucippus dicūt: aut ſm qualitatē. ſed ipoſſibile eſt igitur vt ſint: ſm q̄titatem: q̄m iſte ſermo deſtruit alterationē.

Videmus eni iddē corp⁹ cōtinuū ens q̄nqꝫ quidem humidū: q̄nqꝫ aūt coagulatū: nō autē diuiſione ⁊ compoſitione hoc patiēs: neqꝫ ꝯuerſione ⁊ tactu: ſicut ait Democritus: neqꝫ eni trāſductū: neqꝫ tranſpoſitū ſm naturā: neqꝫ trāſmiſſum coagulatum ex humido generatum: neqꝫ aūt nunc inſūt dura ⁊ coagulata indiuiſibilia tumorib⁹: ſed ſimilit omne nūc humidū q̄nqꝫ autē durū ⁊ coagulatū eſt.

80 Videmus eni iddē corpus reuerti modo humidū modo ſiccū: tū eadē natura remanēte ſine diuiſiōe ꝯtingente ei ⁊ ſine cōpoſitione ⁊ ſine diuerſitate in ſitu partiū ⁊ in ordine: vt dicit Democritus. nō eni mutat ſuā naturā qū cōgelatur per cōpoſitionē: neqꝫ qū liqueſit per diuiſionē ſꝫ ipſū iddē aliquādo ē liquefactū ⁊ aliqñ cōgelatū.

Amplius aūt neqꝫ augmentationē poſſibile eſſe ⁊ diminutionē. non eni quodcunqꝫ erit factum maius ſiquidē: ſed erit appoſitio ⁊ nō eſſe trāſmutās aut miſto alio: aut ſm ſe trāſmutante. Quid igitur ē generare: ⁊ facere ⁊ generari: ⁊ pati ad inuicē: ⁊ quō cōtingit ⁊ quō inquiūt quidā non cōtingit autē determinatū ſit hoc mō. Reliquū aūt videndū de miſtione ſm eundē modū methodi. hoc enim erat tertium ꝓpoſitorum a principio.

81 Et etiam quēadmodū ipoſſibile ē vt ſm hanc opinionē ſit alteratio: ita impoſſibile ē vt ſit augmentatio: qum augmentatio ſit additio que accidit in partibus illius qđ augetur vniformiū. ſi ergo non ponat ꝙ augmentatio fiat per trāſmutationē oīm partiū totius: aut quia aliqđ admiſcet cū eis ⁊ trāſmutat eas: aut quia res tranſmutatur p ſe ex eo quod admiſcet: nō poterit aliquis dicere de cā augmentatiōis. Determinatū ē igitur ex hoc ſermone que ſunt actiua ⁊ que paſſiua: ⁊ quomodo ſit actio ⁊ paſſio: ⁊ quomodo non ſit. cap. 7.

Scrutādū aūt eſt quid miſtio: ⁊ quid miſcibile: ⁊ quibus exiſtit entiū: ⁊ quō. Amplius aūt vtrum ne eſt miſtio: an hoc mendaciū. Impoſſibile eſt eni alterum altero miſceri: quēadmodū dicunt quidā entib⁹ quidē adhuc miſtis ⁊ nō alteratis: nō magis nūc miſta eſſe q̄ prius inquiūt ſed cōſimilit ſe habere: altero aūt corrupto non miſta eſſe: ſed hoc quidē eſſe: hoc aūt non eē: miſtionem aūt ſimiliter habentiū eſſe. Eodē modo ⁊ ſi ambobus cōuenientibus corruptū eſt alterutrū miſtorū: non eni eſſe miſta nullaten⁹ entia.

82 Et perſtrutandū eſt de miſtiōe que ē tertia intētio de quib⁹ intēdimus dicendo qđ ſit miſtio ⁊ que miſcibilis. antiq̄ dixerūt ꝙ res miſte erūt aliquod cōtinuū: aut erūt fixe per ſe ꝙ non tranſmutantur neqꝫ corrūpunt: aut corrūpetur vtrūqꝫ miſtorū: aut corrumpit vnū altero remanēte. Si aūt vtrūqꝫ ē exiſtens: nō cōtingit eis dicere q̄re i vna hora debēt dici miſta ⁊ in alia non. ⁊ ſi corrūpit vnū ⁊ alterū remanſit: nō debꝫ huiuſmōi miſtio eē. miſtio eni q̄rit vniformē euentū in vtroqꝫ: ⁊ ſi vtrunqꝫ corrūpit nō poſſūt vniri quia nō ſunt: quia corrupta ſunt: neqꝫ etiam admiſceri: ⁊ qum ita eſt nihil eſt miſtio.

Hic quidē videtur ſermo querere qđ differt actu miſtio a generatione ⁊ corruptione: ⁊ quid miſcibile a generabili ⁊ corruptibili. manifeſtū eni ꝙ oportuit differre ſi eſt miſtio: quapropter his entibus manifeſtis q̄ſita ſoluent vtiqꝫ. At vero neqꝫ materiā igitur miſceri dicim⁹: neqꝫ miſceri qum exardet: neqꝫ ipſā ipſis particulis: nec igni: ſed ignē quidem generari: hāc autē corrūpi Secundum autē modum eundē neqꝫ corrūpi cibū: neqꝫ figurā cere miſtā: neqꝫ figure tumorē: neqꝫ corpus ⁊ album: neqꝫ totaliter paſſiōes ⁊ habitus poſſe eſſe miſta reb⁹: ſaluata eni vidēt ſed tamē neqꝫ albū ⁊ diſciplinā cōtingit miſceri: neqꝫ aliud non ſeparabilium aliquod. Sed de hoc dicunt quidē nō bene: omnia q̄nqꝫ ſimul eē dicunt ⁊ miſta eſſe: nō eni omne omni miſcibile: ſed oportet exiſtere ſeparabile vtrūqꝫ miſtorum paſſionum autem nulla ſeparabilis.

83 Et iſta qđ exigit precognitionē diſtare īter generationē

⁊ corruptionē ⁊ miſtionē. drīa autē inī generationē ⁊ corruptionē ⁊ cōmiſtionē manifeſta ē per ſe. Dicim⁹ de ligno quū ex eo gnāt ignis qr gnāt ignis: nō tn̄ miſcet: ſꝫ dicim⁹ ꝙ lignū corrumpit ⁊ ignis generat. ⁊ ſimilit etiā manifeſta ē differentia inī miſtionē ⁊ crementū: qm̄ nō recte dicitur ꝙ cibus miſcet cū corpore: neqꝫ corpus corrūpit: ſed cibus corrūpit ⁊ corp⁹ remanet. ⁊ ſimilit etiā differentia ē inī miſtionē ⁊ alterationē: nā dicimus ꝙ corp⁹ dealbat: neqꝫ tn̄ dicim⁹ ꝙ corpus admiſcet cū albedine: ⁊ vniuerſalit impoſſibile ē vt forme ⁊ qualitates admiſceant cum corporib⁹ deferentib⁹ eas: neqꝫ qualitates ad inuicē. V.g. albedo cū ſcientia. quum igitur duo admiſta nō corrūpunt: neqꝫ vnū illoꝝ: nec ſunt fixa: oportet vt pmo ſm vnū moduꝫ ſint ⁊ ſm aliū modū non ſint.

Quoniā aūt ſūt hec qdē potentia: hec auteꝫ actu entiū: cōtingit miſta eē qualit ⁊ nō eſſe: actu quidē ente aliquo generato ex ipſis: potētia aūt adhuc vtroqꝫ que erāt antequā miſcerent ⁊ non ꝑita. hic aūt ſermo q̄ſiuit prius: vident enī q̄ miſcent prius ex ſeparatis cōuenientia ⁊ poſſibilia ſeparari rurſus: neqꝫ manēt igitur actu vt corp⁹ ⁊ albū: neqꝫ corrūpunt: neqꝫ alterū: neqꝫ ambo ſaluatur enī virtus coꝝ ideo hec qdē delinquāt.

84 Et qr dicim⁹ ꝙ quedā i patētia ſunt quedā ī actu: vſuꝫ ē ꝙ illud qd̄ generat ex miſtis apud miſtionē ſit aliud a miſtis in actu. in potētia enī vtrūqꝫ illoꝝ ē ſicut fuit an̄ ⁊ ideo dicimus ꝙ nō corrūpebant perfecte neqꝫ remanſerunt ſicut fuerūt an̄ iſtum: ⁊ iſtū modū ignorauerunt illi in diuiſiōe ꝑdicta: ⁊ ſegregatio ſup hoc ē ꝙ nos videm⁹ ꝙ poſtꝙ miſcent poſſūt ſeparari. nō ergo poſſum⁹ dicere ꝙ in miſtione ſunt fixa ſicut qn̄ miſtio nihil erat: neqꝫ etiaꝫ corrupta in fine: neqꝫ ē etiā tn̄ vnum illoꝝ quum poſſint ſeparari.

Continuā aūt his queſtionē dicendū vtruꝫ ne miſtio ad ſenſū eſt: vt quādo ita in parua diuidunt que miſcent ⁊ ponunt ad inuicē hoc modo vt nō manifeſtū ſit ſenſui vnūquodqꝫ: tunc miſta ſūt: aut non ſunt: ſed vt quecūqꝫ ſecus quācūqꝫ ſit particulā miſtoꝝ dicit illo modo. V.g. ordeū miſtū frumento qn̄ quodcūqꝫ ſecus quodcunqꝫ ponetur: ſi aūt eſt oē corpus diuiſibile: ſi ē corp⁹ corpori miſcibile omiomeros: quācunqꝫ vtiqꝫ oportet partē fieri ſecus quācunqꝫ: qm̄ aūt non eſt in minima diuidi.

85 Dicamus igitur ꝙ miſtio aut cōtingit ex q̄litate ⁊ forma: aut ex quātitate. ⁊ ſi ex quātitate: aut erit miſtio diuiſio cuiuſlibet miſtoꝝ in ꝑtes paruas cōſeruādo ſuas eēntias. Deinde intrabūt ꝑtes ſe ad inuicē quocūqꝫ mō ita ꝙ difficile poſſit ſenſus diſtinguere eas: ſm hoc miſtio non erit niſi ſm ſenſū: qm̄ nature ſunt ſaluate. V.g. multa grana tritici cū multis granis ordei miſceri: aut miſtio erit diſſolutio vtriuſqꝫ miſtoꝝ ⁊ tranſmutatio vtriuſqꝫ coꝝ ſm naturā per diuiſionē in partes vtriuſqꝫ coꝝ i partes īdiuiſibiles ſm naturā: ita ꝙ illud quod fit ex eis erit eēa actu aliud ab vtroqꝫ: ſm hac erit miſtio non tn̄ ſm ſenſuꝫ ſed ſꝫ quātitatē. iſta aūt miſtio differt a pma: qm̄ natura vtriuſqꝫ illoꝝ eſt corrupta: in pma aūt nō. differt etiam: qm̄ hec ē miſtio ſm totū quum nō poſſit diuidi in minores partes: illic aūt eſt miſtio ſm partes nō ſm totū qū poſſit adhuc diuidi. ⁊ qū dixim⁹ ꝙ miſtio que ꝯtingit ex qualitate ſi fuerit erit ſm aliquē duoꝝ dictoꝝ modorum.

Neqꝫ cōpoſitio iddē ⁊ miſtio ſed aliud: manifeſtū ꝙ neqꝫ ſꝫ parua ſaluata oportet q̄ miſcēt dicere miſta eſſe. cōpoſitio enī erit ⁊ non praxis neqꝫ miſtio: neqꝫ habebit eandē rationē cū toto pars. dicimus aūt opere ſi miſtū ē aliquid: miſtū omiomeros eſſe: vt quēadmodū aque ꝑs aqua: ita ⁊ tempati. ſi aūt ſm parua: cōpoſito eſſet miſtio: ⁊ nihil cōtingeret hoꝝ: ſed ſolū ꝙ miſta ad ad ſenſū ⁊ iddē: huic quidē miſtū ſi nō videt gs acute: linceo aūt nō miſtū videbit. Neqꝫ diuiſione vt quecūqꝫ ſecus quācūqꝫ pars: impoſſibile enī ita diuidi: aut igitur nō erit miſtio: aut dicendū eſt hoc quō cōtingit fieri rurſus.

86 Dicamus ꝙ ſi miſtio non ē compoſitio: neqꝫ diuiſio ꝙ poſſit venire ad ꝑtes diuiſibiles: neceſſe ē vt nō ſit miſtio dio: qm̄ ſi fuerit ſm pmū modū miſtio dio erit cōpoſitio ⁊ quoniā manifeſtū eſt ꝙ differt a cōpoſitione: qm̄ diffinitio partis ⁊ diffinitio totius in miſtis dꝫ eſſe eadē qd̄ non ē in cōpoſitis. ⁊ quum ita ē non eſt vera miſtio niſi ſm ſenſum ſolū: ⁊ que ſūt admiſta forti non ſūt admiſta Platoni: ⁊ ſic nihil erit miſtū ſimplicit. ſi aūt fuerit ſm ſcdm modū erit diuiſio corporis finita: ſed manifeſtū ē ꝙ nō: neceſſe ē ergo ꝙ miſtio non ſit: aut ſi ſit erit ſm qualitatē: ſed ē ergo ſm qualitatē: oportet ergo nos dicere q̄ ſunt ea que recipiunt ipſā: ⁊ ſm cuiuſmodi q̄litates fiat: ⁊ qualit.

Sunt vtiqꝫ vt diximus entiū: hec quidē actiua: hec aūt paſſiua ab his. hec igitur cōuertunt quoꝝ eadē materia ē ⁊ actiua ⁊ paſſiua ad inuicem. hec aūt faciūt ipaſſibilia entia quoꝝ nō eſt eadē materia. hoꝝ quidē igitur nō ē miſtio: idꝫ neqꝫ medicina facit ſanitatē: neqꝫ ſanitas ē miſta corporibus.

87 Dicamus ergo ꝙ res q̄bus miſtio cōtingit ſūt ea que ſunt actiua ⁊ paſſiua ad inuicē quoꝝ eadē ē materia. ea aūt quaꝝ materia nō erit eadē nō admiſcent: quoniā nō recipiunt paſſionē ad inuicē. V.g. ars medicine operat in in oībus corporib⁹: ⁊ corpora nō in artē: ⁊ quia ea quoꝝ materia ē vna ſūt cōtraria dꝫ eſſe qualitas admiſta ſm ꝙ eſt admiſtio medialis inī extrema.

Actiuoꝝ aūt ⁊ paſſiuoꝝ q̄cunqꝫ ſunt facile diuiſibilia. multa quidē paucis ⁊ magna paruis cōpoſita non faciunt miſtionē: ſed augmētationeꝫ dominātis. tranſmutat enī alterum in dominās: ideo gutta vini mille milijs amphoris aque nō miſcetur: ſoluitur enim ſpecies ⁊ tranſmutatur in omnem aquā.

88 Et etiā ꝓpriū eſt miſcibilib⁹ de facili poſſe diuidi ⁊ eq̄liter vtrunqꝫ: quia qū alterū illoꝝ diuidit in magnas partes: ⁊ alterū in paruas nō erit miſtio: quia magne vincent paruas: ⁊ iſta facilitas cōtingit ex humido ⁊ ecōuerſo grauitas ꝓpter ſiccū: ⁊ ꝓpter hoc ea que ſūt magis miſcibilia ſunt humida niſi ſint viſcoſa.

Qn̄ autem potentijs adequant equalit tunc tranſmutat vtrūqꝫ in dominās ex ſuiipſius natura: non generat enī alterū ſed mediū cōmune. Manifeſtū igitur qm̄ hec ſunt miſcibilia quecūqꝫ cōtrarietatē habent facientiū: hec ſūt enī ad inuicem paſſiua. Et parua aūt paruis poſita ſecus magis facilius enī inuicem tranſeunt: multū auteꝫ a multo tardius hoc operatur: ideo ⁊ bn̄ determinabilia diuiſibiliū ⁊ paſſiuoꝝ miſcibilia. diuiduntur enī hec ī parua facilius: hoc enī eſt bene determinabile eē. V.g. humida miſcibilia maxime corporum: bene determinabile enī maxime humidū diuiſibiliū ſi non viſcoſum ſit: etenī vtiqꝫ ampliorē ⁊ maiorē ſolū tumorē faciūt: qn̄ aūt alterum ſolū paſſionē erit: aut vehementer: hoc autē valde parum: aut nihil: amplius miſtū ex ambobus: aut parum: quod contingit circa ſtagnum ⁊ es.

89 Miſtio aūt cōtingit quando equalit patiunt ⁊ agunt:

ita ꝙ veniat poſt aliqua qualitas media inẽ duas ꝯrarietates: ⁊ erit ſubiectū illius q̄litatis quātitas duoꝝ miſtorū ⁊ ſunt equalia aut ꝓpe erit ſubiectū vtriuſq; quātitatis. Si aūt nō erit quātitas admiſti maior quātitate miſtoꝝ ⁊ ꝓpter hoc forte non ocq̄rit alterū miſtorū ab altero niſi tm̄ qualitatē ꝓpter difficultatē recipiendi: aut ſi acquiſierit erit quātitas parua: ſicut cōtingit etiā i admiſtiōe plumbi ⁊ cupri: cuprum enī nō recipit a plumbo: niſi colorē tm̄ ⁊ forte non erit niſi ꝙ alterū coꝝ ē.q. recipiens ⁊ alterum quaſi forma.

Quedā enim balbutiūtur ad inuicē ⁊ epaſoteriçant. Uidētur enī qualii ⁊ miſta remiſſe: cteni alterū quidē ſuſceptibile: alterū autem ſpecies ꝙ in ipſis cōtingit: ſtagnū enī vt paſſio aliqua eris ſine materia eris pene euaneſcit miſtū omne colorās ſolum: idē aūt hoc cōtingit ⁊ ī aliis. Manifeſtū igitur ex his que dicta ſūt ꝙ ē miſtio: ⁊ qd ē miſtio: ⁊ quare ē: ⁊ que ſūt miſcibilia entiū: qm̄ ſunt quedā q̄lia paſſiua ad inuicē ⁊ bn̄ determinabilia ⁊ bene diuiſibilia. hec enī neq; corrupta eſſe neceſſarium quādo miſta: neq; adhuc ſimpliciter eadem eſſe que p̄us neq; cōpoſitionē eē miſtionē eorū neq; ad ſenſū: ſed ē miſcibile qđcunq; bene determinabile ens paſſiuū fuerit ⁊ actiuū ⁊ tali miſcibile eſt: ad omiomerū enī miſcibile. Miſtio aūt eſt miſcibilium alteratoꝝ vnio.

90 Dicit Ariſ. ſunt alia habētia miſtionē diuerſā ſm multitudinē ⁊ paucitatē qbus ꝓpter hoc accidit qđ accidit litteris ligue balbutiētis ex miſtione earū ad inuicē: ⁊ forte vnū coꝝ erit.q. recipiēs ⁊ aliud.q. forma. ⁊ Auic. i ſermone ſuo ſup capitulū in ſermone Ariſ. voluit dicere ꝙ modus Ariſ. ē ꝙ miſcibilia ſūt in potentia in miſto: ⁊ illa eſſe in ſuis eēntiis quas hobebāt ſeparata: ⁊ dixit eēntiā eē potentiā qua q̄a poteſt multa: ⁊ iſtā eſſe in rebus cauſā caliditatis ⁊ frigiditatis: ⁊ materiā eſſe p̄ncipiū humiditatis ⁊ ſiccitatis: ⁊ alterius modi dicit potentia que ē p̄parans q̄quis hobile ſit ad recipiendū aliqđ per motū: ⁊ iſta eſſentia ſaluat in miſtione ⁊ frangunt ſua accidentia. in aqua enī frigida nō ē eſſentia ſed effect⁹ eēntie vel frigiditatis: aq̄ non ē eēntia ſed effect⁹ eēntie: ⁊ ponderoſitatis ⁊ cetera accidentia. ſ; homines nō habētes nomē illius eēntie vocāt illam ponderoſitatē: ſumētes nomē ab effectu: ⁊ ſēper vocant frigiditatē: ⁊ illa eēntia l; frigiditas dimittat ſaluata ē aquo i eēntia: ergo in miſtione. dicit Auic. ꝙ rerū eēntie faciunt elemēta eſſe actu ⁊ illa frangunt: ⁊ ſaluate ſūt eēntie quibus elemento poterunt redire ad eoſdē effectus: niſi fuerit ſupueniēs impedimentū. recte dixit Ariſ. miſcibilia nō eſſe in miſto actu ⁊ ſaluari in potentia.

E miſtiōe quidē igitur ⁊ tactu: ⁊ de facē ⁊ pati dictū eſt quō exiſtant tranſmutantib⁹ ſm naturā. Amplius autē de generatiōe ⁊ corruptione aliqua: ⁊ ſimplicit: ⁊ quō eſt: ⁊ ꝓpter quam cauſā. Similiter autē ⁊ de alteratiōe dictū ē quid ē alterari: ⁊ quā h; differentiā eorū. Reliquū aūt ꝯſiderare circa vocata elemēta corporū. Generatio quidē ⁊ corruptō oibus natura ſubſiſtentib⁹ ſubſtantiis ē non ſine ſenſibilibus corporibus.

Com. j. Quia iam diximus illud qđ oportet dici de miſtiōe ⁊ tactu ⁊ actione ⁊ paſſiōe: amplius de generatione ⁊ corruptione ſimplici cōmuni ſimplicibus ⁊ cōpoſitis. ſ. q̄ erit ex vno in vnū: ⁊ in quo exiſtat: ⁊ quō ⁊ ex quo: ⁊ dixim⁹ cū hoc de alteratione quid ē: ⁊ quō exiſtit: ⁊ ī quo differt a generatione. cōſiderandū eſt enī in corporib⁹ vocatis elementa corporū: qm̄ ſi oia cōpoſita fuerint ſenſibilia neceſſe ē vt elementa coꝝ ꝓpinquo ſint ſenſibilia.

Hoꝝ aūt ſubiectā materiā hi qdē eſſe inquūt vnā: vtputa aerē ponentes: aut ignem: aut aliqđ mediū. Hoꝝ aliqđ ⁊ corpus ens ſeparabile: hi aūt plura per numerū vno. Hi quidē ignē ⁊ terrā. Hi autē ⁊ hec ⁊ aerē tertiū. hi aūt ⁊ h ⁊ aquā quartū: vt Empedocleſ: ex quib⁹ cōgregatis ⁊ ſegregatis ⁊ alteratis ait cōtingere generationē ⁊ corruptionē rebus.

2 Dicam⁹ igit ꝙ quidā dixerunt ꝙ iſta quatuor corpora que vocant elemēta habēt ſubiectū ⁊ materiā exiſtentē in actu. quidā igitur ponūt ipſū eſſe vnū eorū: aut aerē: aut ignē: ⁊ quidā aliquod aliud mediū inter hec corpora: ſed tm̄ exiſtens ī actu. quidā vero dicūt ꝙ non habēt ſubiectū prius eis: ⁊ differūt in hoc ſicut i numero ſuo. quidā enim dicūt ꝙ elementa tm̄modo ſūt duo: vt dicentes ignē ⁊ terrā tm̄. ⁊ quidā tria. ſ. terrā ignē ⁊ aerem. quidā vero q̄tuor: vt Empedocles. dicit enī ꝙ elemēta ſunt quatuor: ⁊ ꝙ ex cōgregatione ⁊ ſegregatione ⁊ alteratiōe eoꝝ accidit rebus generatio ⁊ corruptio.

Qm̄ quidē igitur p̄ma p̄ncipia ⁊ elementa: bene habet dicere ꝙ ſit cōceſſū ex quib⁹ trāſmutatis aut ſm cōgregationē aut ſegregationē: vel ſm aliā trāſmutationē cōtingit generationē eē ⁊ corruptionē. Sed facientes vnā materiā ex p̄dicta hanc autē ſeparabilē ⁊ corporeā peccāt. impoſſibile enī ſine ꝯtrarietate eē corpus hoc ſenſibile: aut enī leue: aut graue: aut calidū: aut frigidum. neceſſe eē infinitū hoc qđ quidā dicūt eſſe principium.

3 Dixit: qm̄ p̄ma principia ex quib⁹ cōtingit oibus entib⁹ gn̄atio ⁊ corruptio in oibus entib⁹ quocūq; modo ſit: ſiue ex cōgregatione: ſiue ex ſegregatiōe: ſiue alit debēt dici elementa ſiue p̄ncipia vt cōceſſum ē ab oib⁹. q̄t vero ſint hec p̄ncipia: ⁊ quō ordinant ſm prius ⁊ poſterius nō ē manifeſtū. qui vero ponit his q̄tuor corporib⁹ materiā eē priorē eis corporalē ⁊ in actu peccat. oē enī corp⁹ exiſtens in actu nō poteſt fugere cōtrarietatē: ⁊ qm̄ hoc corp⁹ quintū nō h; niſi aliquā differētiaꝝ exiſtentē in his q̄tuor: neceſſe eſt vt ſit aliqđ illoꝝ q̄tuor ⁊ indifferēter: ſiue hoc corp⁹ ponatur finitū: ſiue infinitū m̄: vt quidā dicūt. neceſſe ē enim vt h corp⁹ q̄ntū ſit: aut graue: aut leue: aut frigidū: aut calidū

Ut aūt in timeo ſcriptū ē nullā h; determinationē. non enī dixit manifeſte pandexis ſi ſeparatur ab elementis. Neq; vtiq; nihil dicens eſſe

ſubiectū aliquod vocatis elemētis prius: vt auꝝ operib⁹ aureis: certe ⁊ hoc nō bene dicitur hoc modo dictū. Sed quorū quidem ē alteratio ita quorū aūt eſt generatio ⁊ corruptio īpoſſibile illud enūciari ex quo generatuꝫ eſt. Sed tñ inquit longe verius ē eſſe aurū dicere vnūquodqꝫ eē.

4 Plato vero in timeo poſuit hec q̄tuor ⁊ materiā priorem eis; ſed nō manifeſte inquit verū iſta materia ſit exiſtens in actu; aut nō; neqꝫ dixit in hoc ſermone manifeſtū niſi hoc quod dixit ꝙ eſt recipiens tm̄; neqꝫ vtebat̄ ipſa in alījs entibus; neqꝫ dedit aliq̄d ex quo fiat inquātū apponeret; ſed dixit ꝙ ſubiectū ē prius corporib⁹ vocatis elementis; ſicut aurum eſt prius aureis. ⁊ dixit ꝙ illud qd̄ ex eis ſit vocatur noīe eius ex quo ſit vera noīatione; ſicut ſi aliq̄s nominauerit anulū aut armillam aurū: recte dicet ⁊ hoc quod dixit non ē verū in rebus generatis ſed in rebus alteratis.

Sed elementis entib⁹ ſolidis vſqꝫ ad planitieꝫ facit diſſolutionē: īpoſſibile aūt matrē ⁊ materiam primā planā eſſe.

5 Et etiā elementa diſſoluūt in ſuperficies ⁊ ꝓpt̄ hoc cōtradicit ſibi. īpoſſibile ē eniꝫ vt p̄ma mā quā vocat ſubiectum ſit ſuperficies.

Nos aūt dicimus eē aliquā materiā vnā corporū ſenſibiliū: ſed hāc non ſeparabilē ſed ſemper cū contrarietate ex qua generātur vocata elemēta. Determinatū eſt aūt de his certius ⁊ in alijs ſed quoniā tñ huiuſmodi ⁊ hoc modo ſint p̄ma corpora determinandū ⁊ de his. Principiū quidē ⁊ primū exiſtimantes eſſe materiā īſeparabilē quidē ſubiectā aūt cōtrarijs. neqꝫ enī calidū materia ē frigido: neqꝫ hoc calido: ſed ſubiectū amborū: quapropter quidē p̄mū potentia corp⁹ ſenſibile p̄ncipiū: ſc̄d͛o aūt prime cōtrarietates. dico aūt. V.g. caliditas ⁊ frigiditas: tertio aūt ignis ⁊ aqua ⁊ talia: hec quidem transmutantur ad inuicem: ⁊ non vt Empedocles ⁊ alij dicūt: ſemper enī neqꝫ eſſet alteratio: cōtrarietates aūt non trāſmutantur: ſed ⁊ non minus erit corporia qualia ⁊ quāta dicendū p̄ncipia. alij quidē enī ſupponētes vtuntur ⁊ dicūt quare aut hec aut tāta.

6 Dixit: nos aūt declaramus ꝙ oīa iſta corpora ſunt in ſenſibilibus; ⁊ habēt materiā exiſtentē in potētia ⁊ nō denudatā ab aliquo iſtorū ꝯtrariorꝫ; ⁊ ꝙ hec corpora quatuor cōponunt̄ ex ea ⁊ ex cōtrarietate exiſtente in ea: ponendū ē igitur hoc qd̄ declaratū eſt hic; dicendo ꝙ p̄muꝫ p̄ncipiū omniū rerū ē materia inſeparabilis ſubiecta contrarietatib⁹. Calor enī īpoſſibile ē vt ſit ſubiectū frigoris ita ꝙ natura caloris trāſmutet̄ in naturā frigoris; ſed ſi calor tranſmutat̄ in frig⁹ oportet vt ſit ſubiectū ferens vtrūqꝫ aliquādo hoc ⁊ aliqñ hoc: hoc aūt cōtingit in ſubſtantia ſicut in paſſionib⁹. Quapropt̄ p̄ncipiū primū ē qd̄ ē in potentia corpus ſenſibile. p̄ncipiū aūt 2ᵐ ſunt prime ꝯtrarietates a quibus nō denudat̄ primū ſubiectū. tertiū ē aq̄ ⁊ ignis ⁊ ſibi ſimilia cōpoſitorū corporū ex p̄mis cōtrarietatibus ⁊ p̄ma materia: illa aūt ſunt in ordine tertio quia tranſmutant̄ ad inuicē; quapropt̄ habent elemēta priora eis. ſ. materiā ⁊ formā. elementū aūt quod dicit̄ prius oꝫ eſſe oīo intrāſmutabile; iſta aūt elementa vocata nō ſunt ſicut dicit Empedocles nō tranſmutabilia ad inuiceꝫ: ⁊ ſi eſſet ſicut fingit non eſſet in eis alteratio. ſ. differētie eoruꝫ q̄ ſunt calidū frigidū humidū ⁊ ſiccū: ⁊ qm̄ ē alteratio eſt ſubiectuꝫ: ⁊ ſi ſubiectū: eſt generatio ⁊ corruptio; ſubiectū quidē neceſſe ē eſſe quia ꝯtrietates nō tranſmutāt̄ ad inuicem. Eſt igit̄ narrandū de elemētis corporū cōpoſitorꝫ ſenſibilium ſm̄ ꝙ ſunt corpora cōpoſita: que ſunt: ⁊ q̄t ſunt:

⁊ ſermo noſter in hoc erit p demonſtrationē vt ꝯſuetudo noſtra ē nō ſicut aliquo dicta ſm̄ hypotheſim ſine aliqua demonſtratione q̄r; differentie eorꝫ ſunt tales ⁊ ꝙ numer⁹ eorum ſit ⁊ cōtinuatio eorꝫ ſic talis.

Qm̄ igitur querim⁹ corpis ſenſibilis p̄ncipia hoc aūt habente ē tangibile: tangibile aūt cuius ē ſenſus tactus: manifeſtum qm̄ non oēs ꝯtrarietates corporis ſpecies ⁊ p̄ncipia faciunt: ſꝫ ſoluꝫ que ſm̄ tactū: ⁊ ſm̄ enī cōtrarietatē differunt: ⁊ ſm̄ tāgibilem ꝯtrarietatē: ideo neqꝫ albedo ⁊ nigredo: neqꝫ dulcedo ⁊ amaritudo: ſimilit̄ aūt neqꝫ aliorū ſenſibiliū cōtrarietatū aliqua facit elementum. Quāuis prior viſus tactu: quapropt̄ ⁊ ſubiectū prius. Sed nō eſt corporis tangibilis paſſio ſm̄ ꝙ tangibile: ſed ſm̄ aliud: ⁊ ſi ꝯtingat natura prius.

7 Dicamus igitur ꝙ nos querim⁹ elementa corporū tangibiliū in eo ꝙ ſunt tangibilia: hic enī modus ſenſibilium cōmunis ē oībus corporib⁹. Nos aūt querimus p̄ncipia ⁊ elementa miſcibiliū cōmunia oībus corpibus nālib⁹ ſenſibilibus cōpoſitis: q̄propter differentie corporuꝫ cōtrarie que ſunt elementa omniū corporū tāgibiliū ſūt in hoc genere. ſ. in genere tangibiliū tm̄ nō in alio genere ſenſibiliū q̄re dr̄ie elemētorꝫ nō ſūt; neqꝫ albedo neqꝫ nigredo: neqꝫ dulcedo neqꝫ amaritudo; qm̄ hec cōtrarietas nō conueniat oībus corporib⁹. ⁊ nō poteſt aliquis dicere ꝙ ꝯtrarietas que ē in viſu ē prior cōtrarietate tactus; nō enī q̄rim⁹ in hoc loco prioritatē ſm̄ finē ⁊ formā; ſed ſm̄ ſubiectuꝫ ⁊ materiā que ē prioritas ſm̄ naturā.

Ipſorū aūt tangibiliuꝫ diuidendū q̄ prime differentie ⁊ cōtrarietates. Sūt aūt ꝯtrarietates ſm̄ tactū hec: calidum ⁊ frigidū: humidū ⁊ ſiccuꝫ graue leue: durum molle: lubricū arridū: aſperū lene: groſſum ⁊ ſubtile. horū autē graue quidē ⁊ leue neqꝫ actiua neqꝫ paſſiua. nō enī in faciendo aliquid aliud: neqꝫ in patiendo ab alio dicuntur oportet autē actiua inuicē ⁊ paſſiua eē elementa miſcent enī ⁊ tranſmutant̄ ad inuicē. caliduꝫ enī ⁊ frigidum humidū ⁊ ſiccū: hec quidē quia actiua ſunt: hec aūt quia paſſiua dicunt̄. caliduꝫ enī eſt quia cōgregat homogenea: ſegregare enī qd̄ inquiūt facere ignē: cōgregare aūt ē que eiuſdeꝫ tribus. cōtingit enī extollere alienigena. frigiduꝫ autē qd̄ cōiungit ⁊ cōgregat ſimiliter: ⁊ ſingenea ⁊ non eiuſdē tribus.

8 Et qm̄ dictū ē ꝙ cōtrarietas ex quib⁹ cōponunt̄ p̄ma elementa ſunt tm̄ in tangibilib⁹ dicendū ē modo cōtrarietatē omniū qualitatū p̄marꝫ ſm̄ tactū: ſunt aūt hec: calidum frigidū: ſiccū ⁊ humidū; graue ⁊ leue; durities ⁊ molities; lubricitas ⁊ ariditas; aſperitas ⁊ lenitas; groſſities ⁊ ſubtilitas. grauitas aūt ⁊ leuitas nō ſunt actiue neqꝫ paſſiue. grauitas enī nō inducit grauitatē; neqꝫ leuitas leuitatē ſicut neqꝫ noīa eorū ſignificant ipſas niſi ſm̄ motū ſolum ſine actione ⁊ paſſione: ſed neceſſe ē vt prima cōtrarietas elementorū ſit actiua ⁊ paſſiua ad inuicē: ⁊ ſi non nihil accidet ab eis; quapropt̄ iſta cōtrarietas nō numerat̄ inter differentias elementorꝫ ſm̄ ꝙ ſunt elemēta ⁊ calor ⁊ frig⁹ ⁊ ſiccū ⁊ humidū nomina ea ſignificātia non ſunt niſi ſm̄ actionē ⁊ paſſionē ⁊ hoc in greca lingua; ⁊ hoc manifeſtū eſt ex deſcriptionib⁹ eorū. calor enī ē cōgregans homogenea; qm̄ ignis lꝫ videt̄ ſeparare quid a quo ⁊ diſtinguere non facit hoc niſi quia cōgregat homogenea: ⁊ hoc q̄deꝫ ſ. ſeparare nō eſt ſm̄ primā intentionem. cōgreganti enī homogeneorꝫ accidit ſegregatio etherogeneorū. frig⁹ aūt eſt congregans ⁊ determinās homogenea ⁊ etherogenea.

Humidū enī īdeterminatū ꝓprio termino

bene terminabile ens:ſiccū aūt bene terminabile
ꝓprio termino difficulter terminabile alteri⁹.

9 Humiditas aūt nō habet in ſe quo termineť ſꝫ facile ter
minetur alio:ſiccitas aūt in ſe hꝫ terminū quo terminať
⁊ difficile alieno.iſte aūt deſcriptiōes ꝗuis nō inueniāť p
noia apud nos neqꝫ ſūt deſcriptiones ſꝫ.q.ſermones expli
cantes nomē velut interp̄tatiōes interp̄tantes ſicut credo
apud eos:mī manifeſtū eſt ꝙ iſte res ſint in iſtis diſpoſitio
nibus:ſed ī illa lingua greca ꝯtingit ꝙ nomina erāt famo
ſa ⁊ intellecta:apud nos aūt intellecta nō famoſa.

Subtile aūt ⁊ groſſum:lubricū ⁊ aridum:⁊
durum ⁊ molle:⁊ alie differentie ex his ſūt. Qm̄
eni repletiuū ē humidū quia non ē terminatū q̄
dē:bene aūt terminabile ens: ⁊ qꝛ ſequitur tangē
teꝫ.ſubtile aūt repletiuū:ſubtiliū autē ꝑtiū ⁊ par
uarū partiū repletiuū:totū eni totuꝫ tangit:ſubti
le aūt maxime tale:manifeſtum qm̄ ſubtile quidē
erit humidi:groſſū autē ſicci:⁊ rurſus lubricū q̄
dem humidi.

10 Et etiā videmus ꝙ oēs ꝯtrarietates que ſunt ſub ſenſu
ta tus ſūt cōtrarietateſ.ſ.actiue:vt ſubtilitas ⁊ groſſitudo
lubricitas ⁊ ariditas:durities ⁊ mollities ⁊ ſibi ſimilis ge
neraťab his ⁊ reuertunť in eas.quia aūt ꝓpriū ē in reb⁹
ſubtilibus ⁊ tenuibus īplere vacuitates rerū ⁊ figurari ſꝫ
figuram cōtinētis:manifeſtū ē ꝙ facile terminanť ab alie
nis:⁊ hec q̄dē ē deſcriptio hūiditatis p̄dicte.oē ꝗ ſubtile ē
hūidū ſꝫ nō oē hūidū ē ſubtile:ſubtilitas ꝗ ē ex hūiditate
qū humiditas ē puioꝛ ea nā.⁊ qū declaratū ē ꝙ ſubtilitas
⁊ tenuitas ſūt ex humiditate manifeſtū ē ꝙ oppoſitū eius
eſt ex ſiccitate.

Lubricum aūt aliquid humidū paſſiuum ē
velut oleuꝫ.

11 Lubricū autē ex humiditate:⁊ hoc etiā manifeſtum ē
lubricitas eni ē humiditas admiſta cū aliquo qd̓ īducit ei
difficilē diuiſionē ⁊ paſſionē.omne igiť lubricū ē humidū
ſed non oē humidū ē lubricū.⁊ qū lubricitas ſit ex humi
ditate: ergo ⁊ ariditas erit ex ſiccitate:⁊ hoc etiā manife
ſtum eſt.

Aridū quidē ſicci.ariduꝫ eni qd̓ perfecte ſic
cū:quapropť ⁊ coagulata ſunt ꝓpter defectionē
ꝓprie humiditatis.

12 Aridum eni ē qd̓ ꝑuenit ad vltimitatē ſiccitatis ꝗuſqꝫ
coagulabiť ꝓpter defectionē humiditatis.

Amplius molle quidē humiduꝫ.molle eniꝫ
qd̓ ſubijcitur in ſeipſū ⁊ non trāſmutās quidem
quod facit humidum:ideo eni ſi ē humidū: mol
le: ſed molle humidi:duruꝫ aūt ſicci.durum eni
ē quod coagulatuꝫ ē:coagulatuꝫ eni ſiccuꝫ.

13 Similiť etiam molle ē ex humiditate.molle eni ē qd̓ ce
dit ſm̄ ſuperficiē: ſed nō fertur ſicut ferť humidū.oē igiť
molle ē humidum:⁊ nō omne humidū molle: quapropť
molle ē ex hūiditate ⁊ durities etiā ex ſiccitate:qū duꝝ
eſt coagulatum ⁊ coagulatū ē ſiccuꝫ.

Dicuntur autē ſiccum ⁊ humidū multifarie
opponitur autē ſicco ⁊ humiduꝫ ⁊ vdum:⁊ rur
ſus humido ⁊ ſiccū ⁊ coagulatum:oia autē hec
ſunt ſicci ⁊ humidi primoꝝ dictoꝝ. Qm̄ eni hu
mido opponitur ſiccū: ⁊ humidū quidē ē quod
hꝫ alienigenā humiditatē ſupſicietenus: infuſuꝫ
autē quidē quod in ꝓfundo:ſiccuꝫ autē qd̓ ꝑua
tur hac:manifeſtuꝫ qm̄ humidū qd̓ erit humidi
oppoſitum:⁊ ſiccum p̄mi ſicci.

14 Dixit:⁊ humidū ⁊ ſiccum dicunť multifarie ſꝫ omnia
collocanť ſub priuo vocata humiditate ⁊ ſiccitate quaruꝫ
fecim⁹ deſcriptiones:⁊ hoc quidē poteſt ſciri qm̄ vtrunqꝫ
illoꝝ opponiť plus ꝗ vni.Siccū autē opponiť humido ⁊
irrorato:humiduꝫ aūt ſicco ⁊ etiā coagulato. Qm̄ igitur
omnia iſta collocanť ſub p̄mis differētijs oppoſitiōis: ma
nifeſtum ē ex hoc ꝙ irroratū alicui ſicco opponiť: ⁊ ſimili
ter humefactiuū ⁊ irroratuꝫ ē illud in cuius manifeſta eſt
humiditas accidentalis:humefactiuū autē eſt in cuius ꝓ
fundo ꝓfundať humiditas. manifeſtū ē autē ꝙ irroratuꝫ
⁊ humefactiuū ſunt ex p̄dicta humiditate:ergo ⁊ ſiccū op
ponitur ex p̄dicta ſiccitate.

Rurſū autē humidum ⁊ coagulatū.ſimiliť
⁊ humidū quidē eſt qd̓ hꝫ ꝓpriā humiditatē in
ꝓfundo:infuſū aūt quod hꝫ alienā humiditateꝫ
in profūdo:coagulatuꝫ aūt qd̓ priuatur hac: q̄
propter ⁊ borū erit:hoc quidē ſicci:hoc autē hu
midi. Manifeſtuꝫ igitur quoniā oēs alie differē
tie reducuntur ad p̄mas q̄tuor:he aūt nō ampli⁹
in minores.neqꝫ eni caliduꝫ qd̓ ſiccū aut qd̓ hu
midū:neqꝫ humidū quod calidū aut qd̓ frigidū
neqꝫ frigidum quod ſiccū:neqꝫ ſub inuicē: neqꝫ
ſub calido ⁊ humido ſūt:quapropter neceſſe q̄
tuor eſſe has.

15 Et ſimiliter etiā humidū dicit eſſe in eo in cuius ꝓfū
do eſt humiditas naturalis:⁊ diciť eē in eo in cuius ꝓfun
do dr̄ eē hūiditas accidentalis:⁊ ē humefactiuū. coagula
tum aūt ē quod caret iſtis duob⁹ modis.ſ.humiditate na
turali ⁊ accidentali in ꝓfundo humiditatis. neceſſe ē igiť
ꝙ quꝫ coagulatū eſt ex p̄dictis ſiccitate: ⁊ humefactiuū ſit
humidū ex p̄dicta humiditate. Qm̄ igiť oia de quib⁹ di
cunť ſiccū ⁊ humidū redacta ſūt ad p̄dictū humidū ⁊ ſic
cum ⁊ equalia ⁊ inequalia cōtraria ſenſus tactus actio ⁊
paſſio redacta ſunt ad illa quatuor cōtraria ē manifeſtuꝫ
Alex.aūt dicit ꝙ Ari.tacuit denſitatē ⁊ raritatem: aut qꝛ
collocanť ſub graui ⁊ leui:aut ſub duro ⁊ molli: ⁊ tacuit
aſperitatē ⁊ lenitatē:quia aſperitaſ ē ſiccitatis:⁊ lenitas ex
humiditate:⁊ hoc quidē non ē manifeſtū. vitrū eni raruꝫ
ē ⁊ duruꝫ:⁊ vitrū leue ē ſed nō humidū.ſimiliť etiā vitrū
rarum ē ⁊ graue. Nubes autē denſe ⁊ leues. ⁊ viſuꝫ ē qm̄
non tacuit raritatē ⁊ denſitatē niſi ꝓpť hoc ꝙ ſunt q̄litates
nō actiue cōſequētes calorē ⁊ friguo:⁊ tacuit aſperitatem
quia aſpertas vniuerſaliť ſignat ſiccitatē multā in ſupficie
rei aſpere:lenitas autē humiditatē ī eius ſuperficie: qua
propter lapides qui ſiunt ī aqua duri ſunt ſicci:⁊ tū lenes
⁊ forte hoc voluit dicere Alex. Quia aūt videm⁹ cōtrarie
tates iſtius generis:aut actiuas:aut paſſiuas:aut neutras
Neutras autē impoſſibile ē eſſe differētias elemētoꝝ:acti
uas aūt videm⁹ reduci in illas.iiij.ſ.in calorē:frigorē:hu
midū ⁊ ſiccū.⁊ manifeſtū ē de iſtis quatuor qm̄ non redu
cunť ad inuicē:manifeſtuꝫ ē ꝙ iſte quatuor qualitates ſūt
differentie p̄orū corporuꝫ.⁊ qum iſte q̄tuor non inueniūť
niſi ꝯiuncte:manifeſtuꝫ ē ꝙ numer⁹ corpoꝝ quoꝝ iſte ſūt
forme ē ſm̄ numerum cōpoſitionū pluriū ex iſtis qualita
tibus primis.

Quoniā aūt quatuor elementa:eorū autem
q̄tuor ſex cōiugationes ſūt:ꝯtraria aūt nō inata
ſunt cōiungi.calidum eni ⁊ frigidū eſſe iddem: ⁊
rurſus humidū ⁊ ſiccuꝫ īpoſſibile.manifeſtū aūt
quoniā q̄tuor erūt elementoꝝ cōiugatiōes cali
duꝫ ⁊ ſiccū:calidū ⁊ humidum:⁊ rurſus frigidū
⁊ humidum:⁊ frigidū ⁊ ſiccū. Et aſſecuni ē hoc
ſm̄ rationē ſimplicibus apparētib⁹ corpib⁹: igni
⁊ aeri:⁊ terre ⁊ aque.ignis eniꝫ calid⁹ ⁊ ſicc⁹:aer
autē calidus ⁊ humidus: velut euaporatio eniꝫ
aer:aqua autē frigida ⁊ humida:terra auteꝫ frigi
da ⁊ ſicca. Ut ergo rationabiliter diſtribuantur
differentie p̄mis corporibus ⁊ multitudo eoruꝫ
ſit ſm̄ rationē quatuor.

16 Coniugatiōes aūt ſiue cōpoſitiōes que ſūt ab iſtis ſūt

vj. oue ĩpoſſibiles. ſ. calidũ ⁊ frigidũ: hũidũ ⁊ ſiccum: ⁊ q̄tuor poſſibiles ſiccũ ⁊ calidum ⁊c. quapropt manifeſtum ē q̄ numerus elementoꝶ ē quatuor: ⁊ ad hoc inducit nos ſermo cõueniens ei qȯ videtur in iſtis corporib⁹. ſ. ĩ aqua ⁊ igne aere ⁊ terra: ignis ē calidus ⁊ ſiccus: aer calidus ⁊ humidus: quoniam eſt. q. vapor: aqua frigida ⁊ humida: terra frigida ⁊ ſicca: quapropt neceſſe ē vt iſta quatuor ſint elementa nõ quedã eorũ ſicut faciunt multi antiq̄rũ.

Omnes eni quidē q ſimplicia corpora elemēta faciũt: hi quidē vnũ: hi aũt duo: hi aũt tria hi aũt quatuor faciũt. Quicũq3 quidē igit̄ vnu3 dicũt ſolum: deinde denſitate ⁊ raritate alia generant: his cõtigit duo facere p̄ncipia: ⁊ raꝶ ⁊ denſum: aut calidũ ⁊ frigidũ: hec eni actiua: vnũ aũt ſupponitur queadmodũ materia.

17 Nam faciẽtes iſta corpora p̄ma eē elementa diuerſãt ſunt in numero: hi quidē eoꝶ faciunt vnũ elementum: hi aũt duo: hi autē tria: hi aũt quatuor: tñ oẽs dicunt q̄ non ſunt plura: facientes vnũ elemẽtũ: inde generant oĩa alia ſm denſitatē ⁊ raritatē: cõtingit ergo eis neceſſario dicere duo elemẽta: qm̄ qñ faciunt denſitatē ⁊ raritatem neceſſario faciunt caliditatē ⁊ frigiditatē. ⁊ qm̄ due cõtrarie ſũt actiue oportet q̄ ſubiectũ ſit paſſiuũ: ⁊ q̄ ſit in potentia.

Qui aũt mox duo faciũt: vt parmẽides ignē ⁊ terrã: mediã miſturã faciunt horũ: puta aerem ⁊ aquam.

18 Facientes aũt duo vt parmenides: ignē ⁊ terrã ponunt mediũ inter duo cõtraria ⁊ admiſta ex duob⁹ extremis. ſ. aerē ⁊ aquã. ſimilit̄ etiã faciũt ponentes tria: mediũ enim ponũt miſtũ ex duob⁹ extremitatib⁹. iſti eni ſunt qui cum igne ⁊ terra ponunt aerē ⁊ aſſimilant Platoni ponẽti tria principia: paruũ ⁊ magnũ ⁊ vnum.

Similiter aũt ⁊ qui tria dicunt queadmodũ plato in diuiſionib⁹: mediũ eni miſturã facit: ⁊ ſere eadem dicunt ⁊ qui duo ⁊ qui tria dicũt: preterq̄3 q̄ hi quidē incidũt in duo media: hi aute3 vnum ſolũ faciũt. Quidã aũt ⁊ mox quatuor dicunt: vt Empedocles: cõgregat autē ⁊ hec ĩ duo igni enim oĩa alia cõtraponit.

19 Ponentes aũt vnum ⁊ ponẽtes tria cõueniũt ĩ hoc inquãtũ ponũt duo extrema ⁊ mediũ: ſ3 ponẽtes duo faciunt duo media: ponẽtes aũt tria: faciunt vnu3 mediu3: ⁊ oẽs iſti ponunt vnã cõtrarietatē ⁊ ſubiectũ illi. faciẽtes aute3 quatuor: vt Empedocles reducit ipſa in vnã ꝯtrarietate3 ſ. in duo cõtraria. nam ipſe ponit igne3 vnu3 ꝯtrariũ: alia aũt reſidua 2ᵐ: ⁊ cõtrarium. oẽs ergo iſti nõ p̄cedunt vltra numerum quatuor: ⁊ ponũt differẽtias eoꝶ tãgibiles ꝯtrias quapropt hec corpora nõ ſunt p̄ma elemẽta: qm̄ non ſũt ſimplicia ſed cõpoſita.

Non eſt aũt ignis ⁊ aer ⁊ vnũquodq3 predictorũ ſimplex ſed miſtum: ſimplicia autē talia quidem ſunt: non tñ eadē. U. g. quod qde3 igit̄ igni ſimile igneũ nõ ignis: ⁊ qȯ aeri aereũ: ſimilit̄ aũt ⁊ in alijs.

20 Elementa aũt ſimplicia ſunt ea ex quib⁹ cõponunt̄ iſta ⁊ ſunt ſimilia his in qualitate non tñ eadē. U. g. qm̄ illud quod ē ſimplex in igne ſi aſſimilatur igni erit hoc ſm q̄ ē igneũ non ignis: ⁊ quod eſt ſimplex ĩ aere ſi aſſimilat̄ aeri erit ſm q̄ eſt aereũ nõ aer: ⁊ ſic de alijs.

Ignis autē eſt ſuperabundantia caliditatis queadmodum ⁊ glaties frigiditatis. Coagulatio quidē ⁊ arſio ſuperabundãtie q̄da3 ſunt: hec quidē frigiditatis: hec aute3 caliditatis. ſi igitur ē glaties coagulatõ frigidi ⁊ humidi ignis erit arſio calidi ⁊ ſicci: iõ nihil ex glatie generatur: neq3 ex igne.

21 Et quia ignis ē finis in calore: glaties aũt finis in frigiditate: qm̄ ebullitio ē ignis: coagulatio aũt ē glaties: ebullitio autē ⁊ coagulatio ſunt fines in remotione: neceſſe eſt vt glaties ſit cõtraria igni. ⁊ qm̄ glaties ſit coagulatio frigidi ⁊ humidi: neceſſe ē vt ignis ſit ebullitio calidi ⁊ ſicci. ⁊ quia iſta ſunt in fine nihil generãt oĩo. ſ. glaties ⁊ ignis. ⁊ Alex. dicit q̄ hoc non ĩuenitur niſi in igne q̄ ē hic: ignis autē qui ē in vltimo cõtinentis nõ eſt in fine caliditatis ⁊ ⁊ ebullitionis: quapropt plura elementa ſunt cauſe generationis: ⁊ ideo ĩ hoc ē qȯ de qua nos ſcrutabimur.

Entibus autē quatuor ſimplicibus corporibus duoꝶ vtriq3 primorũ eſſe vnũquodq3. ignis quidē ⁊ aer eius qui ad terminu3 fertur: aqua autem ⁊ terra eius qui ad medium: ⁊ extrema quidem ſincera ignis: ⁊ terra: media autē miſta magis aqua ⁊ aer: ⁊ vtraq3 vtriſq3 ꝯtraria. igni q̄dē eni eſt cõtrarium aqua: aeri autē terra: hec enim ex cõtrarijs paſſionib⁹ cõſtituta ſunt.

22 Et quia corpora ſimplicia ſunt q̄tuor: ſũt duo eorũ nature leuis. ſ. aer ⁊ ignis: ⁊ duo nature grauis. ſ. tra ⁊ aqua leue autē in fine eſt ignis: ⁊ graue in fine ē terra: aqua autem ⁊ aer mediocrit̄. ⁊ etiã vnũquodq3 duoꝶ leuiũ ē contrarium alteri duoꝶ grauium. ignis aũt opponit̄ aque: ⁊ aer terre. nam vnũquodq3 iſtoꝶ duoꝶ cõtrariat̄ ſibi per ſuas q̄litates quibus exiſtunt.

Sed tñ ſimplicit̄ quatuor entia: vnius vnũquodq3 eſt. terra q̄dem eni ſicci magis q̄3 frigidi aqua autē frigidi magis q̄3 humidi: aer autē humidi magis q̄3 calidi: ignis autem calidi magis q̄3 ſicci.

23 Et vnaqueq3 iſtaꝶ quatuor qualitatũ ſimpliciũ ē ĩ vno illoꝶ in fine. terra autem ſicca magis q̄ frigida; aqua frigida magis q̄ humida: aer vero humidus magis q̄ calidus: ignis vero calidus magis q̄ ſiccus; quapropt prima corpa ſunt quatuor.

Qm̄ autē determinatum ē prius q̄ ē ſimplicibus corporib⁹ ex inuicem generatõ: ſimul aũt ſm ſenſum vident̄ generata: nõ eni eſſet alteratio ſm tactus eni paſſiones alteratio ē. dicendu3 qs modus ad inuicē trãſmutationis: vtru3 oē ex oĩ generari poſſibile: aut hoc quidē poſſibile: hoc aute3 ĩpoſſibile. Quoniã quidē igitur oĩa ĩnata ſunt ad inuicem tranſmutari manifeſtũ eſt. generatio quidem eni in cõtraria ex ꝯtrarijs. elemẽta autem oĩa habent cõtrarietate3 ad inuice3: quia differentie contrarie ſunt ſed his quidē eni ambe contrarie. U. g. igni ⁊ aque: hoc eni3 calidum ⁊ ſiccum: hoc autem frigidũ ⁊ humidũ: his autem altera ſolum. U. g. aeri ⁊ aque: hoc eni calidum ⁊ humidum: hoc autem frigidum ⁊ humidum: quapropter vniuerſalit̄ quidē manifeſtum quoniã omne ex omni generari ĩnatum eſt: iam autē ſm vnũquodq3 nõ ē difficile videre quõ omnia ex omnibus erũt.

24 Capitulũ tertium cõtinet in ſe quatuor differẽtias. In primis oſtendit̄ modus generationis ⁊ corruptionis q̄tuor elementoꝶ ad inuicē. In ſcḋa q̄ nõ habet ſubiectũ ĩ actu neq3 ex eis: neq3 extrinſecũ prius illis: ⁊ hec ē opinio qua3 prius narrauit de antiquis. In tertia q̄ ĩpoſſibile eſt q̄ ex eis ſit vnum aut plura. q. p̄ncipiu3 in generatione. ſ. vt ab eis generent̄ alia ⁊ ipſa nõ ab eis: ĩmo generatio reciprocatur in eis. In quarta cõtradicit dicẽtibus non ſolũ trãſmutantia fieri ad inuicē: dixit: q2 declaratũ ē in tertio celi ⁊ mundi q̄ iſta corpora ſimplicia generãt̄ ad inuicem: ⁊ ſi non: non eſſent generatio corruptio. Amplius q̄ qm̄ generatio ⁊ corruptio earũ manifeſta eſt ſenſui: generatõ

eni ⁊ corruptio coꝝ ſunt in differentijs cōprehenſia ⁊ tactu. dicendus ē igiṫ modus generatiōis coꝝ ad inuicē: ⁊ primo vtrū quodcūqꝫ genereṫ a quocūqꝫ: aut ꝙ hoc poſſibile: aut ꝙ non. manifeſtū autē ē ꝙ omne ex oī pōt generari. quoniā neceſſe ē in cōtrarijs ad inuicē eſſe generationeʒ ⁊ trāſmutationē: vt declaratū eſt ex rebus actiuis ⁊ paſſiuiſ ⁊ ꝙ vnūquodqꝫ illoꝝ hʒ aliquā ꝯtrarietatē cū vnoquoqꝫ quedā aūt cōtrariātur ſm duas differētias quibꝰ cōſtituūtur: vt ignis aque. nā iſta cōtrariant caliditate ⁊ frigiditate ⁊ humiditate ⁊ ſiccitate: ſimiliṫ aer terre que cōtrariant ſm humiditatē ⁊ ſiccitatē ⁊ fri. ⁊ cali. ⁊ quedā contrariant alteri altera duarum differentiaꝝ: vt ignis aeri: hec eniʒ cōtrariant ſiccitate ⁊ humiditate tm̄: ⁊ aer aque cōtrariat caliditate ⁊ frigiditate tm̄: ſimiliṫ aqua terre humiditate ⁊ ſiccitate. ⁊ qum quodlibet ē cōtrariū cuilibet: neceſſe ē vt omne genereṫ ex omni. ⁊ qū ita ē defacili ſciṫ modus generationis coꝝ ad inuicē.

Differt aūt in citius ⁊ tardius ⁊ facilius ⁊ difficilius. quecūqꝫ eni habēt ſymbolū ad inuicem velox hoꝝ tranſmutatio: quecūqꝫ aūt nō habēt tarda: quia facilius vnum q̄ʒ multa tranſmutare V.g. ex igne quidē eni erit aer altero trāſmutato hoc eni erit calidū ⁊ ſiccū: h aūt calidū ⁊ humiduʒ. Quapropṫ ſi dominabiṫ ſiccū ab humido aer erit: rurſus aūt ex aere aqua erit ſi dominabitur calidum a frigido: hoc quidē eni fuerat calidū ⁊ humiduʒ: hoc autē frigidū ⁊ humidū: quapropter tranſmutato calido aqua erit: eodē modo ⁊ ex aqua terra: ⁊ ex terra ignis. habēt eni ambo ad ambo ſymbola: aqua qdē humida ⁊ frigida: terra aūt frigida ⁊ ſicca: quapropṫ dominātē humido terra erit: ⁊ rurſus ignis: qm̄ calidus ⁊ ſiccus: terra autē frigida ⁊ ſicca. ſi corrūpaṫ frigidū ignis erit ex terra: quapropṫ manifeſtuʒ ꝙ in circuitu erit generatio in ſimplicibꝰ corporibꝰ ⁊ facilis hic modus trāſmutationis: qꝛ ſymbolū exiſtit his que deinceps.

25 Dicamus ergo ꝙ hoꝝ elementoꝝ quatuor: q̄dā cōmunicant in aliqua differentia ⁊ cōtrariant in alio: ⁊ iſta ſūt cōſequētia. quedā aūt ꝯtrariant in duabꝰ: ⁊ ſunt non ꝯſequētia: vt igniſ cum aqua: ⁊ aer cū terra: neceſſe ē ergo vt generatio ⁊ corruptio ſint duobus modis. generatio q̄dē coꝝ que cōtrariant ſm vnā differentiā erit per corruptionem vnius cōtrarietatis. V.g. ignis ſit aer corrupta ſiccitate tm̄: ⁊ remanēte caliditate: ⁊ hec ē facilior generatio.

Ex igne aūt aquā: ⁊ ex aere terram: ⁊ rurſus ex aqua ⁊ terra aerē ⁊ ignē cōtingit quidē generari: difficilius aūt quoniā plurium ē trāſmutatō neceſſe eni ſi erit ex aqua ignis corrūpi frigidum ⁊ humidū: ⁊ rurſus ſi ex terra aer corrūpi ⁊ frigidum ⁊ ſiccū: ſimiliṫ auteʒ ſi ex igne ⁊ aere aqua ⁊ terra: neceſſe eni ambo trāſmutare: hec quidē igitur generatio tardior eſt.

26 Horum autē que cōtrariant in duobus erit per corruptionē haꝝ duaruʒ dr̄iaꝝ. V.g. quia ignis nō ſit aqua niſi per corruptionē caliditatis ⁊ ſiccitatis: ⁊ hec ē difficilior generatō. ⁊ quia etiā vnūquodqꝫ iſtoꝝ cōſtituiṫ ex duabꝰ differentijs. ſ. quaꝝ vna eſt qualitas actiua: altera autem paſſiua.

Si autē vniuſcuiuſqꝫ alterū corrūpetur facilis quidē: non ad inuicē autē trāſmutatio: ſed ex igne quidē ⁊ aqua erit terra ⁊ aer: ⁊ ex aere ⁊ terra ignis ⁊ aqua. Quādo quidē eni aque frigiditas corrumpeṫ ignis autē ſiccitas aer erit: relinquitur eni huius quidē calidū: huius autē humidum. Quando auteʒ ignis quidē calidū aq̄ aūt humidū terra erit: quia relinquiṫ huius qdē ſiccum: huius autē frigiduʒ: ſimiliter autē ⁊ ex aere ⁊ terra ignis ⁊ aqua. qm̄ eni aeris corrumpeṫ calidum: terre autē ſiccum: aqua erit: relinquiṫ eniʒ huius humiduʒ: huius autē frigidū. quando autem aeris humidū: terre auteʒ frigidum ignis: qa relinquiṫ: huius quidē caliduʒ: huius auteʒ ſiccuʒ que quidē erant ignis.

27 Et forte continget ꝙ altera illaꝝ ſit in vno elemēto: ⁊ altera i altero: poſſibile etiā eſt vt ſit tertius modus generationis: ⁊ ē vt aliquid iſtoꝝ generetur ex duobꝰ: qum ex vtroqꝫ illoꝝ corrūpetur qualitas contraria illi elemēto: ⁊ remanet ꝯtrarietas ꝓpria. V.g. quoniā qum ex igne corrūpiṫ ſiccitas: ⁊ ex aqua frigiditas: tūc generaṫ aer. ex igne eni remanet caliditas: ⁊ ex aqua humiditas que ſūt differētie aeris: ſed hoc nō cōtingit oībus. nō eni cōtingit vnuʒ generari ex duobus: niſi quʒ illa duo cōtrariantur ſibi in duabus differentijs. ex igne ergo ⁊ aqua generant terra ⁊ aer: ⁊ ex aere ⁊ terra generāt ignis ⁊ aqua.

Confeſſa autē ad ſenſuʒ ignis generatio: maxime enim ignis flāma: hec aūt eſt fumus ardēs fumus aūt ex aere ⁊ terra.

28 Generatio quidē ignis ex eis videṫ per ſenſū. flamma eni non ē niſi fumus accenſus in terra factus: fumus autē eſt aer ⁊ terra.

In his autem que per cōuenientiā nō cōtingit corruptio in vtroqꝫ altero elemētoꝝ fieri trāſmutationē in vnū corporū: quia relinquūṫ i ambobus aūt eadē: aut cōtraria: ex neutro autē cōtingit generari corpus. V.g. ſi ignis quidē corrūpetur ſiccum: aeris autē humiduʒ: calidū in ambobus relinqueṫ. Si autē ex vtroqꝫ calidum: reliquenṫ cōtraria: ſiccuʒ ⁊ humiduʒ: ſimiliṫ auteʒ ⁊ in alijs. in oībus eni his que per ꝯſequētiā exiſtūt: hoc quidē idē: hoc autē cōtrariuʒ: q̄propṫ ſimul manifeſtū: quoniā que ex vno in vnū tranſeunt vno corrupto generanṫ: que autem fieri ex duobus in vnū pluribus.

29 Ex duobus autē elementoꝝ cōſequentiū īpoſſibile ē vt aliquod corū generetur: quoniā qm̄ ex hoc corrumpeṫ aliqua differētia: ⁊ ex hoc alia: remanebit eadē differētia ⁊ ſi ab vtroqꝫ corrūpantur eadē differētia: remanebūt due cōtrarie differentie. hec autē generatio difficilior eſt prima ⁊ facilior ſcda. difficilior prima qꝛ eſt in duabꝰ qualitatibꝰ facilior ſcda: quia ſi due qualitates trāſmutate in ea ſunt ex duabus rebus: ⁊ in ſcda ex vno: ⁊ hec in ſcda eſt corruptio duorum differentiaꝝ ⁊ generatio duaꝝ differentiaꝝ. In tertia autē corruptio duaꝝ differentiaꝝ: ſed non generatio duarum differentiarum: ſed additio vnius amborū ⁊ diminutio ſcdi. V.g. quoniā qum ex aqua ⁊ igne generatur terra: calor ignis corrumpiṫ ⁊ remanet frigiditas aq̄ ⁊ humiditas aq̄ corrūpitur ⁊ remanet ſiccitas ignis.

Quoniā quidē ergo omnia ex omni generāṫ ⁊ quomodo ex inuicē trāſmutatio generatur dictum eſt.

30 Declaratū eſt ergo ex hoc ſm quot modis poteſt omne generari ab omni: ⁊ ſm quot nō poteſt: īpoſſibile. n. eſt vnū a tribus: ⁊ vnum a duobus generari cōſequētibꝰ ſed vnū ex duobus nō cōſequentibus inter ſe.

Sed tamen adhuc ⁊ ſic aſpiciemꝰ de eis. ſi eni eſt naturaliū corporū materia vt videṫ qbuſdam aqua ⁊ aer ⁊ que talia: neceſſe aut vnū eſſe: aut duo hec: aut plura: vnū vtiqꝫ omnia non eſt poſſibile. V.g. aerē omnia: aut aquā: aut ignem: aut terram: ſi tranſmutatio eſt in cōtraria: ⁊ hoc tranſmutat in contrarium. ſi eni erit aer ſiquideʒ

permanet alteratio erit: ⁊ non generatio. ſimilit autē neqꝫ ita videtur vt ⁊ aqua ſimul ſit ⁊ aer: ⁊ aut aliud quodcūqꝫ: erit igitur aliqua contrarietas ⁊ differētia cuius habebit aliquid altera particula ignis. V.g. caliditatē: ſed tamen neqꝫ ignis aer calidus: alteratio enī tale ⁊ non videtur. ſilit aūt rurſus ſi erit aer ex igne calido in contrariuꝫ transmutatio erit: exiſtet igitur aeri hoc: ⁊ erit aer frigidū aliquid: quapropī impoſſibile ignē aerē calidum eſſe: ſimul enī idẽꝫ calidū ⁊ frigidū erit. Aliud aliquid igit̃ preter ambo idẽꝫ erūt: ⁊ aliqua alia materia cōmunis: eadeꝫ autem ratio de omnibus: quoniā non eſt vnum horum ex quo omnia.

31 Et non erimus cōtenti in iſta conſideratione tm̄ ſꝫ inſpiciemus in hoc alio modo. dicamus ergo ꝙ ſi aliquod naturalium corpoꝶ eſt ſubiectum vel materia iſtis: neceſſe eſt aut vt vnuꝫ eorum quatuor: aut nullum iſtorum ſi vnum illorum quatuor ſicut quidam dicunt aerem ⁊ ſibi ſimilia: neceſſe eſt vt ſit vnum eorum aut plura: ⁊ ſi vnuꝫ. Verbi gratia: ignis: aut aer: aut terra: aut remanet illud vnum quando ipſum transmutat̃: aut non remanet ſi non remanet non ē vnum elementū. elementū vero inquantū elementū natum ē manere quꝫ ſit pars rei elemētate: ſi remanet cōtingit vt ſit i actu illa res ſubiecta. ſi igit̃ aer: oīa erunt aer. ſi aqua: omnia erūt aqua. ⁊ quꝫ omnia transmutant̃: ⁊ transmutatio eſt in cōtrariū: ⁊ ſubiectum illorū cōtrarioꝶ pmanens eſt ⁊ ens in actu: neceſſe eſt vt transmutatio eoꝶ ſit alteratio nō generatio: ⁊ hoc ē ipoſſibile. ⁊ etiam ſi ignis erit ignis ⁊ aer iſimul qn̄ poſuerim⁹ aerem eſſe ſubiectum oībus: cōtinget vt duo cōtraria exiſtant in eodē ſubiecto: quoniā vtrūqꝫ eoꝶ transmutatur in illud vnum qḋ eſt aer: ⁊ ex illo vno: ⁊ oīa trāſmutatio erit ſm duas cōtrarietates: quarū altera eſt in eo ex quo eſt transmutatio: ſcḋa in qḋ ē trāſmutatio. ponatur ergo ꝙ illud vnum ſubiectū ſit aer: ⁊ ponatur ꝙ ſit cōtrarietas inter aerem ⁊ ignē: quarū altera ē in igne: ⁊ altera in aere ⁊ eſt in igne calor in aere autē frigus: aut ſiccitas in igne: ⁊ humiditas in aere quod ē verum. qum ergo ignis trāſmutetur in aerē non erit hoc niſi per transmutationē ſiccitatis i humiditatē: qum aer ē humidus ⁊ ignis ſit ſiccus ⁊ qum ita eſt impoſſibile eſt qui aer trāſmutet̃ in ignem: ⁊ ſi ignis ſit ⁊ aer inſimul: cōtingit enī vt illud ſit humidū ⁊ ſiccuꝫ inſimul: quod ē impoſſibile. ⁊ qum ita ſit: neceſſariuꝫ eſt vt ſubiectū eoꝶ ſit aliquid nō in actu: ⁊ ē materia cōmunis: ⁊ hoc idē contingit ſi ſubiectū ſit plura vno.

Neqꝫ tamen aliquid aliud preter hec velut medium aliquid aeris ⁊ aque: ⁊ aeris ⁊ ignis: illorum aūt groſſius: hoꝶ aūt ſubtilius: erit enim illud aer ⁊ ignis cum cōtrarietate. Sed priuatio cōtrarioꝛuꝫ alterum: quapropī nō cōtingit illud ſoluꝫ eſſe vnq̄ꝫ vt quidaꝫ inquiūt infinituꝫ cōprehendēs: ſimiliter igitur quodcūqꝫ horum: aut quidem nihil.

32 Et ſimilit̃ impoſſibile ē vt aliud corpus ab eis ſit ex q̄ ſit generatio illoꝶ. V.g. corpus mediū int̃ aerē ⁊ aquam: aut int̃ aereꝫ ⁊ ignē: groſſius aere: ⁊ ſubtili⁹ aqua: aut ſubtilius aere: ⁊ groſſius igne: iſtud enī corp⁹ erit aer ⁊ ignis inſimul: aut aer ⁊ aqua ſimul: ⁊ exiſtunt in eo duo cōtraria inſimul ſicut determinatū eſt qn̄ ſubiectum fuerit vnū eoꝶ ⁊ contingit vt ſit ens ⁊ non ens inſimul. frigiditas. n. eſt priuatio caloris: ⁊ ſiccitas ꝑuatio humiditatis: ⁊ etiaꝫ impoſſibile eſt illud corpus medium eſſe aliquo tp̄e exiſtens per ſe: ſicut dicunt aliqui ꝙ eſt per ſe ⁊ infinituꝫ ⁊ cōprehendens per ſe: ergo neceſſe eſt ponere vnum illorum eſſe elementuꝫ omnib⁹: ⁊ tunc cōtingit nobis confiteri oīa impoſſibilia predicta: aut ponere ꝙ nullum eorū poſſit eē huiuſmodi.

Si igitur vtiqꝫ nullū ſenſibile prius his: hec vtiqꝫ erūt omnia. Neceſſe igitur aut ſemper manentia ⁊ imutabilia inuicem: aut transmutabilia ⁊ aut omnia: aut hec quidē: hec aūt non: vt in timeo Pla. ſcripſit.

33 Et qum determinatū eſt ꝙ nullum corpus ſenſibile ē ꝑus iſtis: neceſſe ē vt omnia iſta ſint ꝑncipia corporū ſenſibilium: ⁊ vniuerſalit̃ neceſſe ē dicere de omnib⁹ elemētis aut in iſtis elementis non eſt trāſmutatio omnino ī vnuꝫ aut in eis eſt transmutatio. ⁊ ſi eſt: aut erit ad inuiceꝫ ſicut dixit Plato ꝙ terra non transmutat̃ in terrā neqꝫ terra i ea ꝑpter triangulos reſiduos ſm ꝙ dictuꝫ eſt in libro celi ⁊ mundi: aut erit ex quolibet in qḋlibet.

Quoniam quidē igitur transmutari inuiceꝫ neceſſe ē: dictum ē prius: ⁊ quoniam non ſimilit̃ cito aliud ex alio dictum eſt prius: quoniā habētia quidē ſymbolū citius generant̃ ex ad inuiceꝫ non habētia aūt tardius. Siquideꝫ igitur cōtrarietas vna eſt ſm quā trāſmutant̃: neceſſe duo eē materia enī medium iſenſibilis ens ⁊ inſeparabilis: quoniā plura videntur entia: due vtiqꝫ erūt q̄ minime. duabus igitur entibus nō poſſibile ē eē tria: ſed quatuor queādmodum videtur: tot enī erunt coniugationes. ſex enī exiſtentibus duas ipoſſibile eſt generari: que contrarie ſunt ad inuicem. De his qdem igitur dictū ē prius.

34 Sed declaratū eſt ſuperius ꝙ neceſſe ē trāſmutari qḋlibet in quodlibet: ⁊ amplius ſm q̄t modos pōt transmutari: ⁊ ꝙ non ſimilit̃ transmutat̃ ſm facile ⁊ difficile: remanet autē ad declarandū ꝙ non transmutabit̃ quodlibet i quodlibet ita ꝙ in eis ſit aliquod elementū reſiduoꝛuꝫ: ⁊ transmutatio reſiduorum ab eo quod fit cōpoſitio ⁊ ī ipſum fit diſſolutio ſm ꝙ eſt primū diuꝫ in iſtoꝶ in cōparatione ad elementa.

Quoniam aūt que transmutātur ad inuiceꝫ impoſſibile eſt principium aliquod eſſe horum: aut in extremo: aut medio ex his manifeſtum. in extremis quidē igitur non erit: quoniā ignis nō erunt aut terra omnia: ⁊ eadeꝫ ratio ſi dicamus ex igne: aut terra eſſe omnia. Quoniaꝫ aūt neqꝫ medium vt videtur quibuſdā: aer quidē ⁊ i ignē transmutatur ⁊ in aquā: aqua autem ⁊ in aerem ⁊ in terram: vltima autem nō amplius inuicem. Oportet quidē ſtare: non in infinitū ire hoc in rectitudine ad vtraqꝫ: infinite enī contrarietates in vno erunt. Terra ſit. g. aqua. y. aer. a. ignis. p. ſi vtiqꝫ. a. transmutatur in. p. ⁊ in. y. ꝯtrarietas erit eorum que. a. p. ſit hec albedo ⁊ nigredo rurſus quia in. y. a. erit alia: nō enim idē. p. ⁊. y. ſit qdē ſiccitas ⁊ humiditas. a. quidē ſiccitas. y. aūt humiditas: quapropter ſiquidē manet albū exiſtet aqua humida ⁊ alba: ſin autem: nigra erit aqua: in cōtraria enim transmutatio: neceſſe igitur aut albam aut nigram eſſe aquā: ſit itaqꝫ albū ꝑmuꝫ. Silr igit̃ exiſtit ⁊. p. y. ſiccitas: erit igit̃ ⁊. p. ignis transmutatō in aquā: ꝯ̄ria enim exiſtit: ignis enī prius niger erat: deinde aūt ſiccū: aqua auteꝫ humida: deinde aūt alba. Palā quidē vtiqꝫ q̄niā omnibus ad inuicem erit transmutatio ⁊ in his ⁊ quoniam in. g. terra exiſtunt reliqua duo ſymbola: nigrū ⁊ humidū. hec enim non cōiunguntur vnq̄ꝫ.

35 Declaratum ē enim quoniā non transmutant̃ ad inuicem ita ꝙ vnum eorum ſit ſubiectū in actu alijs: qḋ autē

remanet ad declarandū ē ꝙ nullū coꝝ eſt elementuȝ aliis
reſiduis: quoniā hoc plures antiquoꝝ inquirūt. hi qdem
eni dicunt ꝙ elementū coꝝ eſt aliquod elementoꝝ extre-
moꝝ. ſ. aut ignis: aut terra. hi aūt aliquod duoꝝ medio-
rum. ſ. aerē ⁊ aquā. ⁊ dicere elementū eſſe ignē: aut terraȝ
ita ꝙ ignis aut terra ſit ſubiectum coꝛpi actu falſū ē: ſicut
determinatū eſt prius: qm̄ in vtroqȝ ſermone contingit ꝙ
omnia ſint ignis aut terra: ſed tm̄ in illo ſermone cōtingit
ꝙ omnia erūt ignis in actu: aut terra in actu: hec aūt erūt
omnia ignis trāſmutatus ⁊ terra trāſmutata. ⁊ ſimilr̄ cō
tingit iſta impoſſibilitas dicentibus elementū eē aliquod
medioꝛum: aut mediū qd̄ poteſt trāſmutari in duo extre-
ma: ſed extrema nō poſſūt trāſmutari ad inuicē: ſicut ali-
qui fingūt ꝙ aer transmutat̄ in aquā ⁊ ignē: ſed ignis non
tranſmutatur in aquā: videtur eni ꝙ impoſſibilis ē mod⁹
iſte. aer eni qum tranſmutet̄ in ignē neceſſario hȝ cōtrarie
tatē: ſit igitur cōtrarietas ignis ſiccitas: aeris aūt humidi-
tas. ſimiliter aūt aer qum tranſmutat̄ in aquā hȝ vnā cō
trarietatē: ⁊ iſta cōtrarietas neceſſariū eſt vt ſit alia a con
trarietate quā hȝ cū igne: eſſet eni aer aqua ⁊ ignis idē.
ſit igitur cōtrarietas aeris calor: ⁊ aque frigiditas: erit er-
go aer calidus ⁊ humidus: ſed qꝛ ꝯtrariat̄ igni ſiccitate: ne-
ceſſe ē vt cōueniat ei ſꝫ ꝙ ꝯtrariatur aque: erit ergo ignis
calidus ⁊ ſiccus neceſſario. ſimilr̄ cōtingit vt qum humi-
ditate ſm̄ quā cōtrariat̄ igni cōueniat aq̄ qum trāſmutat̄
in eā erit ergo pmanēs in trāſmutatiōe ⁊ cōmunis eis: ⁊ i
aqua cōſiſtunt due cōtrarietates humiditas. ſ. ⁊ frigiditas
⁊ iam exiſtūt in igne caliditas ⁊ ſiccitas: quapꝛopt̄ neceſſe
ē vt ignis tranſmutet̄ in aquā: ꝯtria eni neceſſe ē vt tranſ-
mutent̄ ad inuicem. ⁊ qꝛ etiam ſm̄ hāc opinionē elemētuȝ
eſt oppoſitū alioꝝ neceſſe ē vt in trā tranſmutet̄: ergo hȝ
cū terra aliquā cōtrarietatē. ⁊ quia aer ē calidus ⁊ humi-
dus ⁊ cōtrariat̄ aque in calore: igni aūt humiditate: neceſ-
ſe ē vt cum terra habeat cōtrarietatē ſm̄ duas q̄litates. ſ.
caliditatē ⁊ humiditatē: terra ergo erit frigida ⁊ ſicca: qm̄
ſi haberet cū aere ꝯtrarietatē ſm̄ alterā duaꝝ qualitatuȝ
cōtingeret vt terra eſſet aut ignis: aut aqua: ſi ergo coꝛpa
ſunt plura quatuoꝛ: neceſſe ē vt cōtrarietates ſint plures
in numero maioꝛe a. ſ. duobus: neceſſe ē eni vt vna contra
rietas ſit ſꝫ duplicē ſubſtātiā: ⁊ due ſm̄ quatuoꝛ: ⁊ quāto
plura ſunt coꝛpoꝛa tanto augmentabit̄ numer⁹ contrarie
tatū. ponatur vel dicatur ergo ꝙ coꝛpus quintū opponat̄
terre albedine ⁊ nigredine: ita ꝙ albedo ⁊ nigredo ſint in
illo coꝛpoꝛe: quapꝛopt̄ hoc coꝛpus cōueniet ei in frigidita
te ⁊ ſiccitate: ergo eſt albū ⁊ frigidum ⁊ ſiccum: terra autē
nigra frigida ⁊ ſicca. ⁊ quia terra cōuenit i vnoquoqȝ triū
cū eo quod opponit̄ coꝛpoꝛi quīto: neceſſe ē vt in oīb⁹ ſit
nigredo: ignis ergo ē cōtrarius illi coꝛpoꝛi quinto nigredi
ne ⁊ albedine. ex hoc ergo exiſtimādū eſt quoniā ſi extre
ma ſunt finita ⁊ terminata impoſſibile ē vt extrema non
tranſmutent̄ ad inuicē: ſiue pncipium ſit alterū medioꝛuȝ
ſiue alterū extremoꝝ: quapꝛopt̄ neceſſe ē vt generent̄ reci
proce ad inuicem.

Quoniā aūt non i infinitū poſſibile ē ire qd̄
futuri oſtendere ad hoc prius venimus manife-
ſtū ex his. Si eni rurſus ignis. p. in alio tranſmu
tatur ⁊ non reuoluit̄. V. g. in. x. contrarietas: igit̄
inter. p. ⁊. x. alia exiſtet preter p̄dictas. nulli enim
idē ſupponit̄. g. y. a. p. q̄ȝ. x. ſit igitur. p. r. ⁊. x. ſ. r.
aut omnib⁹ vtiqȝ exiſtet. g. y. a. p. tranſmutantur
eni inuicem. Sed ꝙ hoc quidē ſit nondū demō-
ſtratuȝ ē: ſed illud manifeſtū quoniā ſi rurſus. x.
in aliud alia erit cōtrarietas: ⁊ que exiſtet. g. ⁊. p.
ſimiliter aūt ſemp cum adiecto contrarietas aliq̄
exiſtet his que ante: quapꝛopt̄ ſi infinita: ⁊ cōtra-
rietates infinite vni exiſtunt. ſi aūt hoc modo nō
erit diffinire neqȝ generare: opoꝛtebit eniȝ ſi erit
aliud ex alio tot tranſire qualitates ⁊ ampli⁹ plu
res: quapꝛopt̄ in quedā quidē nūq̄ȝ tranſmuta-
tio erit. V. g. ſi infinita media neceſſe infinita ele-
menta. Amplius aūt neqȝ ex aere in ignem trāſ-
mutatio ſi infinite cōtrarietates generate: ſūt aūt
⁊ omnia vnū. neceſſe eni exiſtere omnes in iferio
ribus quidē. p. que ſuperioꝝ: his aūt que inferio
rum: q̄pꝛopt̄ oīa vnū erunt.

36 Et ſi aliquis dixerit ꝙ poſſibile ē ꝙ trāſmutatio ſit in
eis ſm̄ rectitudinē. V. g. ꝙ terra trāſmutat̄ in aerē: ⁊ aer i
aquā: ⁊ aqua in ignem: ⁊ ignis in aliquod coꝛpus q̄ntū: ⁊
q̄ntum in ſextum: ⁊ ſic in infinituȝ ſine reciprocatione: ne
ceſſe ē eum dicere ꝙ illud coꝛpus q̄ntū aut ſextū reuertet̄
per tranſpoſitionē eius quod ē ante ipſum: ſed tm̄ ponat̄
ꝙ hoc non ſit declaratum adhuc: ⁊ ponat̄ ꝙ non recipꝛo
centur: q̄uis ſit declaratum hoc: ⁊ pbem⁹ ꝙ ē impoſſibi
le ꝙ trāſmutatio ꝓcedat: qm̄ quādo fuerit manifeſtū hoc
eſſe ipoſſibile neceſſario reciprocabit̄. tranſmutatio enim
cōtinua ſi nō ſit recta erit ſm̄ reciprocationē. Dico ergo ꝙ
ſi ignis tranſmutat̄ in q̄ntū: ⁊ quintū in ſextū coꝛpus ſine
reciprocatione: neceſſe ē vt ignis habeat cum illo coꝛpoꝛe
tertiā ꝯtrarietatē cum altera duaꝝ differentiaꝝ ē in igne
erunt igitur in igne tres differētie ⁊ ſimilr̄ in vnoquoqȝ il
loꝝ que ſunt ante ignē: ⁊ ponatur ꝙ differētia ſcd̄a que ē
in quīto coꝛpoꝛe nō exiſtat in aliquo coꝝ quod ē an̄ ignē
⁊ qum fuerim⁹ cōceſſi ꝙ coꝛpus poſtremū nō tranſmutet̄
in aliquod coꝝ que ſūt ante ipſū: ſi ergo poſuerim⁹ coꝛp⁹
ſextū cōtinget vt cū q̄nto habeat quartā cōtrarietatē cui⁹
altera differentiaꝝ eſt in q̄nto: ⁊ in oībus que ſūt ante ip
ſum: erunt ergo in vnoquoqȝ quīto quatuoꝛ differētie: ſi-
militer quāto plura erūt coꝛpoꝛa: tāto plures erūt pꝛime
differentie. Si ergo coꝛpoꝛa ſūt infinita: cōtingit vt i quo-
libet illoꝝ ſint differentie infinite: ⁊ qum ita ſit impoſſibi
le ē vt aliquod coꝝ coꝛrūpatur aut generet̄. generatio eni
non cōplebitur niſi per acquiſitionē infinitoꝝ: qd̄ ē ipoſſi
bile: quapꝛopter neceſſe ē vt careant trāſmutatiōe oīo ex
illa parte ⁊ ex alia: quoniā qū ſint infinita i duobus extre
mis: neceſſariū eſt vt aliquid illoꝝ nō trāſmutet̄ niſi poſt
trāſmutationē infinitoꝝ: ⁊ hoc nunq̄ȝ cōplebit̄. ⁊ etiā quȝ
cōtrarietates infinite que ſunt an̄ illud elementū vnū nō
ſunt cōtrarie īfinitis que ſūt poſt: neceſſariū ē vt ſint cōue
niētes. erūt ḡ differētie coꝛpoꝝ q̄ ſunt an̄ ipſū eedē diſs q̄
ſūt poſt: erūt ḡ illa coꝛpa eadē ſm̄ ſpeciē. ⁊ hoc cōtingit qꝛ
qū duo extrema ꝯtriant̄ medio ſꝫ in ſe nō ꝯtriant̄: dȝ ꝙ con
trarient̄ ei eadē ꝯtietate: ⁊ oīa duo ꝯtria que ꝯtriant̄ alicui
eadē ꝯtrietate ſūt eiuſdē ſpeciei. ⁊ qū dicte ſint opiniōes di
cētes ⁊ iprobare ꝙ q̄dā elemētoꝝ nō tranſmutāt̄ in q̄daȝ
tūc icepit magis ꝯdicere dicētib⁹ ꝙ nullū coꝝ trāſmutat̄ i
alterū ꝓprie: ⁊ ꝓpter Empedoclē: qꝛ ipſe fuit magis famo
ſus in iſta opinione.

Admirabit̄ aūt aliqs aliq̄s dicētes vno coꝛpo
rū elemēta plura vt nō trāſmutēt īuicē: ſicut Em-
pedocles inq̄t: quō ꝯtingit eis dicē cōpabilia ele
mēta. Sȝ tn̄ dicit ſic: hec. n. eq̄lia eē oīa. Si ergo
ſm̄ q̄ȝtū necē idē aliqd eē exñs in oīb⁹ cōpabili
b⁹: quō eni mēſurat̄. V. g. ſi ex aq̄ pugillo erit pu
gilli aeri. x. idē aliqd erit: igit̄ ābo ſic mēſurāt̄ eo
dē. Si aūt nō ſint ſm̄ q̄ȝtū cōpabilia: vt q̄ȝtuȝ ex
q̄ȝto: ſȝ ſꝫ q̄ȝtū pōt. V. g. ſi pugillū aq̄ eq̄lr̄ pōt ī
frigidare ⁊. x. aeris: ⁊ ſic ſm̄ q̄ȝtū: nō ſꝫ id ꝙ q̄ȝtū
cōparabilia: ſed ſm̄ id ꝙ poſſunt aliquid: erit er-
go ⁊ non quāti menſuram cōparare: ⁊ ſm̄ potē
tias: ⁊ ſm̄ ꝓpoꝛtiones. Verbi gratia: vt hoc ca
lidū: hoc aūt albū: hoc aūt vt hoc ſignificat. i eq̄
li quidē ſimile: in quāto aūt equale. Incōueniēs

ergo videbit̃ ſi corpora imutabilia entia nõ proportione cõparabilia: ſed mẽſura potẽtiarũ: ⁊ ꝙ cẽ equale calidũ: aut ſimile: ignis tñ ⁊ aeris multiplex: idẽ enĩ eſt plus: quia homogeneos talez habebit relationẽ.

36 Dixit: ⁊ mirandũ ex dicentib⁹ ꝙ elemẽta ſũt plura ⁊ cũ hoc dicentib⁹ ea intrãſmutabilia qꝛ ſunt eq̃lia i potentia qñ res equales: aut ſunt equales in eadẽ q̃titate: aut q̃litate: aut i ꝯrijs qualitatib⁹ ſm ꝓportionẽ. U. g. ꝙ hoc tãtũ calefacit quãtũ hoc infrigidat: ſed m̃ iſta equalitas que ẽ ſm ꝓportionẽ nõ eſt vere equalitas ſed cõſimilitudo: q̃propt viſuz ẽ ꝙ Empedocles nõ voluit dicere hũc modũ equalitatis: qꝛ ipſe Ariſ. redarguit ipſũ: ꝙ nõ vtebat̃ hoc mõ eq̃litatis. ſm enĩ hũc modũ eq̃litatis põt aliquis dicere ea tranſmutabilia pmanẽ: ſm aũt pmos duos modos non: nã equalitas que ẽ int̃ ea ſm q̃titatẽ: aut ſm q̃litatez non ẽ niſi inq̃tum ſunt eiuſdẽ generis ⁊ cõmunicãt eandẽ materiã. ⁊ qũ trãſmutatio eoꝝ ſit ſm ꝙ ſunt diuerſa: non ſm ꝙ ſunt cõueniẽtia: nõ ſufficit illa equalitas: qꝛ ẽ ſm cõuenientiã. quoniã ſi dixerimus ꝙ vnus pugillus aque eq̃lis eſt in q̃titate. x. pugillis aeris: hoc non erit niſi habeant ſubiectũ cõmune ãbobus. U. g. qñ extendet ⁊ rareſiet fiet aer: qñ cõdenſat ⁊ ꝯſtringit̃ fiet aqua. talis aũt eq̃litas nõ eſt niſi ſm cõueniẽtiã: ⁊ nõ ſm diuerſitatẽ. ⁊ ſi dixerimus ꝙ ſunt equales: dicem⁹ ꝙ ſunt equales i cõmuni quãtitate vt Empedocles dicit. U. g. ꝙ calor q̃ eſt in aliq̃ parte ignis ſit equalis calori q̃ eſt in. x. partib⁹ aeris: manifeſtũ ẽ ꝙ iſte modus eq̃litatis non ẽ niſi inq̃tum cõmunicãt eandẽ materiã eiuſdẽ generis: magis. n. ⁊ min⁹ ⁊ equale eiuſdẽ generis ſunt: quapropt iſte modus eq̃litatis nõ adiuuat i pmanentiã eoꝝ. tranſmutatio enĩ ignis in aerẽ nõ eſt niſi quia hoc ſiccuz ẽ: hoc aũt humidũ: ergo ex hoc modo deberet dare equalitatẽ int̃ ea ponẽtes ea eſſe intranſmutabilia. ⁊ hec quidẽ equalitas non ẽ in eis ſm totum ſed ſm partes quapropt nos dicim⁹ ꝙ ſunt intrãſmutabilia ſm totuz: ⁊ trãſmutabilia ſm ptes.

Sed neq3 augmentatio vtiq3 erit ſꝫ Empedoclem: ſed ſm adiectionẽ: igne aũt auget̃ ignis: auget enĩ puluis ꝓpriũ genus: ether aũt ethera: hec autẽ adiungunt. Uident aũt nõ ſic augeri q̃ augentur.

37 Dixit ⁊ cõtingũt opinioni Empedoclis ĩpoſſibilia plura in hoc ⁊ in alijs: primo quoniã augmentum ſm Empedoclẽ nõ eſt niſi additio ſuper augmentatũ: ⁊ accumulatõ dicit enĩ ꝙ ignis non augetur niſi in igne: ⁊ terra p terraz: ⁊ ether per etherẽ ⁊ hoc non ẽ augmentũ: ſed additio: augmentũ enĩ non ẽ niſi ſm alterationẽ.

Multum autẽ difficilius tradere ſm naturã de generatione. que aũt generãt̃ ſm naturaz: aut ſemp: aut vt multum: ea autez que pret̃ ſemper ⁊ multũ ab euẽtu ⁊ fortuna. Que igit̃ cauſa ab homine hoĩem: aut ſemper: aut vt multuz: ⁊ ex frumento frumentũ ſed nõ oliuã.

38 Et diff cilius ẽ ei dicere quare oĩs generabilia naturalit̃ aut ſemp generant̃: aut in maiori pte. nã oẽ qȯ fit caſu quã ponit cauſã eſſe ꝓpinquã generationis reruz raro cõtingit. q̃d ergo erit cauſa vt ſemp ex hoĩe ſit homo: ⁊ ex frumento frumentuz?

Aut ſi ita cõponatur os: non enĩ vt cõtingit cõuenientibus nihil generatur: quẽadmodũ ille inquit: ſed ratione aliqua. que igit̃ horuz cauſa? nõ enĩ ignis aut terra.

39 Et quid erit cauſa in eẽndo magnitudines terminatas in magnitudine generata ab elementis i vnaquaq3 ſpecie ⁊ ſm vnũquodq3 genus: i poſſibile ẽ enĩ eis dare cauſam iſtius ꝓprietatis in vnoquoq3 ente eẽ elemẽta.

Sed tñ neq3 amicitia neq3 lis: cõgregationis enĩ ſolum: hec aũt ſegregationis cauſa: hec autẽ eſt ſubſtãtia vniuſcuiuſq3: ſed nõ ſolum ⁊ miſtio ⁊ ſeparatio miſtorũ: quẽadmodũ ille inquit. fortuna enim ad equale nominat̃ ſed nõ eſt ratio: ẽ enĩ miſceri vt contingit. natura igit̃ entiũ cauſa ẽ ita habere ⁊ vniuſcuiuſq3 nã hec de qua nihil dicit: nihil igitur de natura dicit. Sed tñ ⁊ bonũ ẽ hoc ⁊ optimũ: hic autẽ miſtionem ſoluz laudat. etenĩ ⁊ elementa ſegregat non lis ſꝫ amicitia q̃ natura deo priora: dicitur aũt ⁊ hec.

40 Neq3 amicitiã ⁊ litẽ. amicitia enĩ cauſa ẽ ſolũmõ congregationis: ⁊ lis eſt cauſa diſgregationis ⁊ elemẽta ꝯgregant̃ ⁊ ſegregant̃. nihil enĩ dixit in cã particulariũ miſtionum ⁊ ꝯgregationuz. cauſa enĩ iſtorum inq̃tũ ſunt perpetua: aut in maiori parte eſt natura cuiuſlibet rei: ⁊ ſubſtãtia eius: ⁊ nihil dixit in natura rerum: eſſe autẽ iſtoꝝ non eſt niſi ꝓpter meliorem ⁊ nobiliorẽ nõ ſꝫ miſtionẽ ⁊ caſuz ⁊ ipoſſibile etiã ẽ ꝙ amicitia ⁊ elemẽta ſint ꝓora dijs. dij enĩ apud ipſum ſunt ſpera celeſtia qum cõponit̃ ex congregatione elementoꝝ per amicitiã: quapropter dehoneſtat Empedocles litem qum corrumpat deos: ⁊ ſegregat eos.

Amplius aũt de motu dicit ſimplicit̃. nõ. n. ſufficit dicere quoniã amicitia ⁊ lis mouent: ſed non hoc fuit amicitie eſſe: ꝙ motu tali: liti aũt ꝙ tali. oportebat igit̃ aut determinare: aut ſupponere: aut demonſtrare: aut certe: aut molliter: aut aliter qualiter.

41 Siĺr etiam nõ dixit de motu neq3 de ei⁹ natura. non enĩ ſufficit in cognitione ſue nature tm̃ dicere ꝙ lis ⁊ amicitia ſint mouẽtia: ſed debet dicere q̇s ſit motus q̃ mouet̃ lis: ⁊ q̇s ſit mot⁹ q̃ mouet̃ amicitia: oportet enĩ cum dicere ſermonẽ certum: aut ſufficientez.

Amplius autẽ quoniã vident̃ ⁊ vi ⁊ pret̃ naturam moueri corpora: ⁊ ſm naturã. U. g. ignis quidem ſuperius non vi: inferius autẽ vi. vi autẽ ei quod ſm naturã: contrariuz autẽ eſt quod vi. eſt igitur ⁊ ſm naturam moueri. hanc igit̃ amicitia mouet aut non: contrariũ enim terrã ſuperius ⁊ ſegregationi aſſimilatur: ⁊ magis lis ẽ cauſa ei⁹ qui ſm naturam motus q̃3 amicitia: quapropt̃ ⁊ vniuerſaliter preter naturã amicitia erit magis. Simplicit̃ autẽ niſi amicitia aut lis mouet: corũ corporum nullus motus ẽ neq3 mora: ſed incõueniens.

42 Et qꝛ videmus i vnoquoq3 elemẽtoꝝ motũ violẽtuz neceſſario debet eſſe in vnoquoq3 coꝝ motus naturalis nature enim ꝓor eſt. ⁊ qꝛ ignis ⁊ terra nõ cõgregantur niſi quãdo terra mouet̃ ad ſuperius ⁊ ignis ad inferius: debent ergo ſeparari qñ ignis aſcẽdit ⁊ terra deſcendit. aſcẽſus autem terre ⁊ deſcenſus ignis eſt violentus. ſi ergo lis eſt cauſa ſegregationis rerum vt iſte dicit: ⁊ amicitia cauſa cõgregationis: ergo amicitia quã laudat ⁊ ꝓorat eſt cauſa motus violenti poſterioris: ⁊ lis cauſa motus ꝓoris naturalis. lis ergo dignior eſt eſſe cauſa q̃ amicitia: tñ hoc ipoſſibile eſt apud ipſum.

Amplius autẽ vident̃ mota. ſegregat eniz q̇dem lis: ductus ẽ autẽ ſuperius ether: non a lite: ſed qñq3 inquit vt a fortuna: ſic enĩ conſtituit currens tunc: multotiens autem aliter. Quãdoq3 q̇dem inquit innatum eẽ ignẽ ſuperius agi. ether autẽ ingrediebatur terre ꝓfundas radices. ſimiliter autem ⁊ mundũ ſimiliter habere inquit in lite nunc: ⁊ prius in amicitia. quid igitur eſt qȯ mouet primum ⁊ cauſa motus? non eniz amicitia ⁊ lis: ſꝫ cuiuſdã hec cã. ſi vtiq3 eſt illud principiuz.

43 Si igiẗ neqꝫ amicicia neqꝫ lis ſūt cauſe iſtoꝝ duoꝝ motuū ergo neqꝫ motuū oīuꝫ oīo. ⁊ qm̄ cā motus nō ē: neqꝫ motus oīo: ⁊ etiā dicim⁹ ꝙ qm̄ declaratuꝫ ē ꝙ mund⁹ moueẗ ī hoc tpe apud eē mot⁹ litis: ⁊ ī antiq̄ apud eſſe amicitie eodē motu ⁊ ſilr: īpoſſibile ē ḡ vt lis ⁊ amicicia ſint cā iſtius mot⁹. iſti enī duo mot⁹ q̄ꝝ cauſe ſunt lis ⁊ amicitia diuerſi ſunt in eodē tēpoꝛe: ⁊ in eodē ſubiecto nō cōgregātur inſimul: ſed aliquādo hoc: ⁊ aliqn̄ hoc. faciens ḡ vnū motū in tēpoꝛe motionis amicitie ⁊ in tpe motionis litis: neqꝫ eſt lis: neqꝫ amicitia.

Incōueniens aūt ⁊ ſi anima ex elemētis aut vnum aliqd̓ eoꝛum: alterationes enī aīe quomō erūt? V.g. muſicū eē: ⁊ rurſus ſi nō muſica: aut memoꝛia: aut ⁊ obliuio. Palā aūt qm̄ ſiquideꝫ ignis anima: paſſiones erūt ei quecūqꝫ igni ſꝫ ꝙ ignis: ſi autē miſcibile coꝛpoꝛalia: haꝝ aūt nulla coꝛpoꝛalis: ſed de his altius opus eſt contemplationis.

44 Et īpoſſibile eſt hoc qd̓ dixit ꝙ aīa ſit ex elementis. īpoſſibile enī ē reddere cauſas actionū aīe ⁊ paſſionū eius ex elemētis. V.g. ſapie ⁊ iſipiētie ⁊ rememoꝛatiōis: ⁊ obliuiōis ⁊ aliaꝝ actionū aīe: ⁊ etiā ſi aīa vt q̄dā dicūt ē ignis aut miſta ex igne ⁊ elemētis alijs: neceſſariū ē vt in ea videanẗ: aut actio ignis ⁊ eius ꝯſequētia: aut ſaltē ꝯſequētia coꝛpoꝛis. ſed nō videẗ aliq̄ actio attribui actionib⁹ coꝛpoꝛū. ſed cōſideratio de iſtis rebus nō ē iſtius libri. Reuertamur ergo ad ſermonē de elemētis: ⁊ ꝯſiderem⁹ quō ab eis generentur oīa alia.

De elementis aūt ex qbus coꝛpa conſtituta ſunt: in quib⁹ quidē videtur eē aliqd cōmune aut tranſmutari inuicē: neceſſe enī ſi alterū hoꝝ: ⁊ alterū cōtingere. Quicūqꝫ enī non faciūt ex iuiceꝫ generationē neqꝫ ex vnaquaqꝫ niſi ſicut ex pariete lateres incōueniēs: quō enī ex illis erūt carnes ⁊ oſſa ⁊ alioꝝ quodcūqꝫ: Habet aūt qd̓ dicitur queſtionē ⁊ ex alterutris generātib⁹: quō generatur ex eis aliud aliqd preter hec: dico aūt. V.g. ex igne eſt aqua: ⁊ ex hac generari ignē: ē enī aliquod cōmune ſubiectum: ſed vtiqꝫ ⁊ caro ex eis generatur ⁊ medulla: hec vtiqꝫ generātur quō? Illis quidē enī qui dicūt vt Empedocles qs erit modus: neceſſe enī ē cōpoſitionē eē: ſicut ex lapidibus ⁊ laterib⁹ paries: miſtura vtiqꝫ hec ex ſaluatis vtiqꝫ erit elementis: ſꝫm paruis aūt ad iuicē cōpoſitis. Itaqꝫ vtiqꝫ caro ⁊ alioꝝ vnūqdqꝫ.

45 Exiſtimantes aūt ꝙ elemēta ex q̄bus ē oīuꝫ cōpoſitio habēt cōmunē materiā: ⁊ ꝙ trāſmutanẗ ad inuicē: neceſſe ē eis qum cōfeſſi fuerint cōmunē eē materiam: vt cōcedāt trāſmutationē eoꝝ eē ad inuicē. ⁊ qm̄ cōfeſſi fuerint tranſmutationē eē: eſt neceſſe eis materiā eē cōcedere. q̄ autem nō cōcedūt generationē eoꝛum ad inuicē: ⁊ ponunt generationē alioꝝ cōpoſitoꝝ ex eis: īpoſſibile ē eis dare verū modū in generationis q̄litate: ⁊ qualiẗ cōpoſita generenẗ ex his ſimplicibus: vt generatio carnis ⁊ oſſis: ⁊ qualiter ſimplicia generenẗ ex cōpoſitis: qm̄ īpoſſibile ſit eis dicē in hoc niſi tm̄ vnū modum. ſ. modū cōpoſitiōis parietis ex lapidibus a laterib⁹: ⁊ modū lationis eoꝛū a piete. hoc aūt modo cōtingerēt eis multa īpoſſibilia: quoꝝ vnuꝫ ē pᵉdictum: ⁊ ē pm̄ū incōueniens: ꝙ miſtio ſit cōpoſitio partiuꝫ minimaꝝ: ſed tm̄ ſenſibilium: ⁊ ſic qd̓ ē miſtio: opꝫ aliquā non ē miſtio apud alium acutioꝛē in viſu.

Contingit itaqꝫ nō ex quacunqꝫ parte carnis generari ignē ⁊ aquā: queadmodū ſi ex cera generatur vtiqꝫ ex hac quidē parte ſpera: pyramida aūt ex aliqua alia: ſed cōtingebat ex alterutro alterutrū generari. hec quidē igitur hoc generantur modo ex carne ex quolibet ābo: eis autē qui illo modo dicūt non cōtingūt ſed vt ex piete lapis ⁊ lateres alterutꝝ ex alio loco ⁊ parte.

46 Scd̓m aūt qm̄ cōtingit eis ꝙ nō ex qualibꝫ pte carnis generenẗ aqua ⁊ ignis ⁊ alia ſicut ē ſenſibile in eis. nō enīꝫ ex qualibet pte pietis exeunt lateres aut lapides: ſed lateres ex hoc loco exeūt: ⁊ lapides ex illo. ſi ergo ea que generanẗ generenẗ ſꝫm cōpoſitionē: cōtingit ꝙ aut nō ex q̄libet parte partium carnis generanẗ terra ⁊ aqua aut generantur: ⁊ tunc cōtingit ꝙ coꝛpus penetrat coꝛpus. ⁊ ſi diſſolutio cōpoſitionis in elemēta eſſet ſꝫm hunc modū: ⁊ nō eſſet ex neceſſitate generationis alteratio: neqꝫ eſſꝫ vniuerſaliter de capitulo q̄litatis: ſed ſicut dicit magiſter ex q̄libꝫ pte carnis poteſt aqua generari: ſicut poſſunt generari ignis ⁊ alia: ſicut poſſibile ē in parte terre recipi figurā pyramidalē ⁊ rotundā ⁊ rectoꝛū laterum: q̄uis hoc ſꝫm receptionē ſit: ⁊ illud ſꝫm diſſolutionē.

Similiter aūt ⁊ facientibus vnā eoꝝ materiā habet aliā queſtionē: quō erit aliqd ex ābobus V.g. ex calido ⁊ frigido: aut ex igne ⁊ aqua. Si enī eſt caro ex ambobus: ⁊ neutrū eoꝝ: neqꝫ rurſus cōpoſitio ſaluatoꝛū: quid relinquiẗ niſi materiam eē quod ex illis: alterius enī coꝛruptio: aut alterum facit: aut materiā. Quapꝛopter ⁊ quoniā ē ⁊ magis ⁊ minus calidū ⁊ frigidum: qm̄ q̄dem eſt ſimpliciẗ alteꝝ actu: potētia alterum erit quādo aūt non omnino. Sed vt quidē ens calidum ⁊ frigidū: vt autē frigidū calidū: quia q̄ miſcentur coꝛrūpunt intētiones ad iuicē: tunc neqꝫ materia erit: neqꝫ illoꝝ cōtrarioꝛum actu ſimpliciter: ſed mediū. Scd̓ꝫ id vero ꝙ ē potentia magis calidum: aut frigidum: vel cōtrarie alterutrū ſꝫm hanc rationē ⁊ ratione dupliciẗ calidum potentia q̄ꝫ frigidū: vel tripliciẗ: vel ſꝫm aliū talē modū erūt vtiqꝫ miſta alia ex ꝯrijs elemētis: aut ex elemētis ⁊ alia elemēta ex illis potētia q̄liẗ entib⁹ non ita vero vt materia: ſed ſꝫm pᵉdictum moduꝫ ⁊ erit ita quod miſtio: illo vero modo materia ſꝫ ꝙ generatur. Quoniā aūt patiunẗ cōtraria ſꝫm ī pꝛimis determinationem. eſt enī actu calidū potentia frigidum: ⁊ actu frigidum potentia calidū quapꝛopter ſi non coequanẗ trāſmutanẗ inuiceꝫ ſimiliẗ aūt ⁊ ī alijs cōtrarijs: ⁊ pꝛimo ita elemēta tranſmutanẗ: ex his enī fieri carnes ⁊ oſſa ⁊ que talia. calido quideꝫ generato frigido: frigido aūt calido: quādo ad mediuꝫ veniunt: hanc enī neutruꝫ: medium enī multa ⁊ non īdiuiſibile. Similiter autem ⁊ ſiccum ⁊ humidum ⁊ alia talia ſꝫm medietatē faciunt carnem ⁊ os ⁊ alia.

47 Dicentes autē ꝙ elementa trāſmutanẗ ad iuicē habēt maioꝛē queſtionē: vt videtur. pmo qm̄ nō poſſunt aliquo modo dicere quō generenẗ cōpoſita ex eis. Illi aūt quia ponunt generationē iſtoꝛū elementoꝝ ad inuicē eē ꝓpter materiā cōmunē habitā: difficile ē eis dicere qualiẗ generenẗ caro ⁊ os: qm̄ hec caro ē ex eis omnib⁹ inſimul: aut ex pluribus vno. V.g. aqua ⁊ igne: aut aqua ⁊ ignis erūt in carne in actu: ⁊ tunc erit cōpoſitio ſicut dicebat ſecta pꝛime ſnīe: aut fit p coꝛruptionē vtriuſqꝫ illoꝝ in alteꝝ ⁊ tūc erit caro aut aq̄ aut ignis: aut fit p coꝛruptioneꝫ vtriuſqꝫ iſtoꝝ: ⁊ tunc erit illud quod ꝓuenit ex eis nō niſi res communis ābobus. ſ. materia pma que ē in potentia: quod ē impoſſibile. ⁊ hec queſtio non cōuenit dicētibus coꝛpa cōpoſita ex elementis fieri ſꝫm tranſmutationem: niſi ſi due pꝛime differentie elementoꝛū vt caloꝛ ⁊ frigus nō recipiāt magis ⁊ minus: quoniam ſi ita eſſet opoꝛteret nō puenire ab alia trāſmutatione eoꝛū: niſi aut vnuꝫ eoꝝ: aut mā

ſi eſſet poſſibile eē abſtrahi. qū autē dicimus ꝙ calidū ⁊
frigidum ſūt ſimpliciter: ⁊ ſunt ſm magis ⁊ minus: dice-
mus ꝙ illud qḋ fit nō eſt frigidum ſimplicit̄ neq; calidum
ſimplicit̄: neq; calidum aliquod: vel frigidū in potētia: ſ;
dicim⁹ ipſū eſſe elementū ⁊ frigidum inſimul: ſ; ꝙ dicim⁹
hoc de medijs. ſ. calidū reſpectu calidi ſimplicit̄ qḋ ē eſt in
fine: ⁊ frigidum reſpectu frigidi in fine. Quō autē hoc fit
hoc ē ſm modū miſtionis. miſtio eni nō ē generatio ſim-
pliciter: neq; alteratio: ⁊ ſm hoc neq; ē tranſmutatio alte
rius cōtrarioꝝ in alterum: neq; trāſmutatio eoꝝ in ma-
teria: ſed cōpoſita ſunt ab elemētis ſm miſtionē: ⁊ elemē
ta a cōpoſitis ſm diſſolutionē: ⁊ in potētia ſunt illa: ſ; nō
ē itelligere p potentiā in hoc loco primā materiā: q; cō-
poſita que ſūt potētia aqua ignis terra ⁊ aer vt caro ⁊ os
ſint in actu: neq; etiā ſunt in potētia i elementis ſicut ptes
in cōtinuo que ſunt in potentia ptes quouſq; diuidant ⁊
⁊ fiant ptes in actu. differūt eni quia iſte ſūt ptes in quāti
tate: ⁊ ille ſunt partes in q̄litate. modus aūt ſm quē ē mi
ſtio dictus ē ſuperius: ⁊ que ſūt miſcibilia: ⁊ ꝙ miſtio cō-
trarioꝝ fit qn̄ alterū nō dominat̄ ſup alterū: neq; habēt
equalē potentiam. ſi eni potentia alterius fuerit ſimplicit̄
dominās: corruptio erit domināti ⁊ generatio dominātis
⁊ ſi equales fuerint potētie: tūc nō fiet altera forma: ſicut
declaratū eſt in quarto methe. ⁊ qum potētia alterius nō
fuerit dominās ſimplicit̄: ſ; dominās domin ri generabit̄
ex eis aliqḋ medium: ſed nī declinat ad ptem dominātis:
⁊ ideo hoc medium cū eo quod ē declinās ad alterū duo
rum extremoꝝ h; aliquā latitudinē recipiētē magis ⁊ mi
nus: ⁊ ex hoc apparebit etiā īpoſſibile eē aliquā cōplexio
nē tpatam eſſe quā poſuit. G. ſ. tēperantiā que ē ſm extre
ma que ſunt in fine: non tēperantiā que ē ſm extrema cō
plexionis ſpeciei in qua cōſiderat medicina.

Omnia eni; miſta corpora quecunq; circa
locum medium ſūt ex omnib⁹ cōpoſita ſunt ſim-
plicib⁹. terra qdē; ineſt oībus: quia vnūquodq;
eſt maxime ⁊ multū in ꝓprio loco. aqua aūt qa
oportet terminari quodcūq; cōpoſitū: ſola autē
eſt ſimpliciū bene terminabile aqua. ampli⁹ autē
⁊ terra ſine humido non poteſt cōmorari. Sed
hoc ē quod cōtinet: ſi eni auferat̄ oīo ex ipſa hu-
midū: decidit vniq;: terra quidē igit̄ ⁊ aqua ꝓpt̄
has inſūt cauſas. Aer aūt ⁊ ignis quoniā cōtra-
ria ſunt terre ⁊ aque: terra quidem aeri: igni vero
aqua cōtraria ē: vt contingit ſubſtantiā ſubſtā tie
cōtrariam eē. quoniā igit̄ generationes ex cōtra-
rijs ſunt: inſunt: altera aūt extrema cōtrarioꝝ. ne
ceſſe ⁊ altera ineſſe: quapropt̄ in omni cōpoſito
omnia ſimplicia erunt.

48 Dixit: ⁊ qum oīa corpora generata ab elemētis ſūt in
loco medio qui ē locus terre: nec ē vt terra ſit pars illarū
que eni naturalit̄ ſunt in aliquo loco neceſſario: aut ſunt
illud corpus exiſtēs in illo loco: aut aliqd ſup quod domi
nat̄ ipſū: quapropt̄ exiſtentia in medio: aut ſunt terra: aut
terreſtria. quia autē terra ꝓpt̄ ſuā ſiccitatē nō pōt recipere
figurā niſi terminet̄ ab alio: ⁊ in aqua ē hoc poſſibile: q̄-
propt̄ neceſſe ē etiā vt aqua ſit pars generatoꝝ. ⁊ rurſum
quia generatio ē per miſtionē: miſtio aūt fit p humiditatē
neceſſe ē vt aqua ſit pars generatorum ſm miſtionē. ⁊ qū
in oīb⁹ cōpoſitis exiſtāt illa duo elemēta: oportet vt duo
alia exiſtant etiā contraria his. ſ. ignis ⁊ aer: niſi illa ſint in
cōpoſitis ſm diſpoſitionē diminutā. V. g. quia ſi in cōpoſi
to nō eſſet calidū: nō eſſet in eo frigidum niſi in fine: qua-
propt̄ neceſſe ē vt aqua ⁊ ignis ſint in cōpoſitis nō ſm pri
mas q̄litates. q̄tuor g̊ elemēta exiſtūt neceſſario ī oī cōpoſito

Teſtificari aūt videtur ⁊ nutrimentū vniuſ-
cuiuſq;: oīa quidē eni nutriunt̄ eiſdē ex quib⁹ ſūt
omnia eni ex miſtis nutriūt̄. etenī quecūq; vidēt̄
vno ſolo nutriri vt aqua plante: multis nutriun-
tur. miſta eſt eni aque terra: ideo ruſtici tentāt mi
ſcentes irrigare. Quoniā aūt ē nutrimentū qdē;
materie: quod nutritur aūt coniunctū ē materie
forma ⁊ ſpecies: rationabile iam ſolū ſimpliciū
corporū nutriri ignē omniū ex inuicē generato-
rum: quēadmodum ⁊ priores dicunt. ſolus eni;
⁊ maxime ē ſpeciei ignis quia innatus ē ferri ad
terminū. vnūquodq; aūt inatum ē ferri in ſui ip
ſius regionē. forma eni ⁊ ſpecies in terminis om
niū: quoniā quidē igitur oīa corpora ex oīb⁹ cō-
ſtituta ſunt ſimplicib⁹ dictū eſt.

49 Et quod ſignificat hoc ē cibus ex quo nutriunt̄ plāte
viſum ē eni ꝙ plante nutriunt̄ aqua ⁊ terra: quapropt̄ cul
tores admiſcent ea apud ſeminationē: ⁊ cū eis ſūt aqua ⁊
terra: ergo ⁊ duo alia elementa: ⁊ cum alia nutriunt̄ plā
tis: ergo ī eis etiā exiſtūt elemēta: ⁊ manifeſtū ē ꝙ illud nu
tricū non nutrit̄ niſi per calorē agentē exiſtentē in materia
aducniēte. calor eni eſt ex cibo veniēte qḋ ē forma ⁊ mate
ria: ⁊ hoc inuenitur in igne int̄ oīa elementa: ꝙuis qḋlib;
illoꝝ alteret̄ in aliud cōtrariū. ſ. ꝙ ꝓportio eius ad elemē-
ta ē ſicut ꝓportio formarū ad materiā. qū ignis cōtineat
oīa elementa vt dictū ē in libro celi ⁊ mūdi. eſt eni cōtinēs
hoc qḋ mouet̄ ad locū cōtinentē. ſ. cōcauū orbis lune: con
cauū eni eſt. q. forma qm̄ ē illud ad qḋ puenit mot⁹: ⁊ hec
ē diſpoſitio forme: determinatū eſt ex hoc ꝙ oīa corpora
ſunt cōpoſita ab oībus iſtis quatuor corporibus vocatis
elementa quatuor.

Quia vero ſunt quedā generabilia ⁊ corru
ptibilia: ⁊ generatio cōtingit eis q̄ ſunt circa me
dium locū: dicendū de omni generatiōe ſimpli
citer quot: ⁊ que eoꝝ ꝓncipia: facilius eni ſic ſin
gularia inſpiciem⁹ qn̄ de vniuerſalib⁹ accipiemus
prius. Sunt eni ⁊ numero equalia: ⁊ genere ea-
dē; principia que in ſempiternis ⁊ in p̄mis: hoc
quidē eni eſt vt materia: hoc aūt vt forma. opor
tet aūt ⁊ adhuc tertiū exiſtere: non eni ſufficiētia
ad generandū duo: quēadmodū neq; in primis
Ut materia quidem in generabilib⁹ qḋ poſſibi
le eſt eē ⁊ non eſſe cauſa: hec quidē eni ex neceſſi
tate ſunt vt eterna: horū autē hoc quidē impoſſi
bile non eē: hoc autē īpoſſibile eſſe: qḋ nō cōtin
git circa neceſſarium aliter ſe habere. quedā; ve
ro poſſibile eſſe ⁊ non eē qḋ ē generabile ⁊ cor
ruptibile: qn̄q; quidē eni hoc eſt: qn̄q; autē non
eſt hoc: quapropt̄ neceſſariū generationē ⁊ cor
ruptionē circa poſſibile eē ⁊ non eſſe Ideoq; vt
materia quidē hec cauſa eſt generabilib⁹: vt autē
cuius gratia forma ⁊ ſpecies: hec autem eſt ratio
vniuſcuiuſq; ſubſtantie.

50 Dixit Ariſ. ⁊ quia ſub orbe lune ſūt generabilia ⁊ cor
ruptibilia: declarādū ē quot ſūt ꝓncipia vniuerſalia oīū
generatoꝝ ⁊ corruptoꝝ: ⁊ que: qm̄ hoc ſcito facilius pote
rimus ſcire cauſas pticulariū ab vniuerſalib⁹ qū ꝯcurſus
ab vniuerſalib⁹ ad pticularia ſit maior via cognitionis in
natura. ꝓncipia ergo corporū generabiliū ⁊ non generabi
liū ſunt eadē numero ꝗuis dicant̄ ſm prius ⁊ poſterius: ⁊
vniuerſaliter ſunt tria. ſ. materia forma ⁊ agens. hec autē
duo nō ſufficiunt in rebus generabilib⁹ ⁊ corruptibilibus
niſi ſit cauſa agens ⁊ mouēs: ſicut nō ſufficiūt in corpori-
bus eternis. cauſa aūt que ē. q. materia in corporib⁹ gene
nerabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ eſt illud ī quo ē ꝯtingētia: ⁊ ea
in qbus ē cōtingentia ſūt generabilia ⁊ corruptibilia. Res
eni tribus modis īueniūt̄: quedā eni ſunt ſp̄: ⁊ qdā nunq̄
q̄dā in aliq̄ tp̄e ſūt in aliquo nō: ⁊ iſte tertius mod⁹ ē alius

a duobus primis: quod enī ſemp inuenitur ipoſſibile ē vt in aliqua hora pueniatur: ⁊ qđ ſemp ē priuatū ipoſſibile eſt vt in aliq̄ hora īueniat: ⁊ quū gn̄abilia ⁊ corruptibilia ſint huiuſmōi: ḡ vna cā gn̄abiliū rerū ⁊ corruptibiliū ē illđ qđ recipit cōtingentia. ſ. cauſa materialis. vna igit̄ cauſaꝝ iſtarū rerum eſt cauſa materialis neceſſario: cauſa autē q̄ eſt quaſi forma. i. que eſt finis in generatione eſt ponenda poſt ipſam cauſam.

Oportet aūt adeſſe ⁊ tertiū: qđ omnes q̄dē ſomniāt: dicit aūt nullus. Sꝫ hi quidē ſufficiēter exiſtimauerūt cauſā eſſe ad generari ſpecierū naturam quēadmodū ī phedrone ſocrates. etenīꝫ ille increpans alijs vt nihil dicentib⁹ ſupponit: quoniā ſunt entium: hec quidē ſpecies: hec autē participalia ſpecierū. ⁊ qm̄ eſſe q̄dē vnūquodqꝫ dicitur ſcḋm ſpeciē: generari aūt ſcḋm ſuſceptionē: ⁊ corrūpi ſcḋm eiectionē: quapropter ſi hec vera ſūt ſpecies exiſtimāt ex neceſſitate cauſas eſſe generationis ⁊ corruptiōis: hi enī ipſam materiā: ab hac enī motum. Neutri aūt dicunt bene: ſiquidē enī ſunt cauſe ſpecies: quare nō ſemper generēt continue: ſed quādoqꝫ quidē: q̄nqꝫ nō entibus ⁊ ſpeciebus ſemper ⁊ pticipalib⁹. Amplius aūt in quibuſdā videm⁹ aliā cauſā entē: ſanitatē enī medicus facit: ⁊ doctrinā doctor: ente ⁊ ſanitate ipſa ⁊ doctrina: ⁊ pticipalib⁹. Similiter aūt in alijs ſcḋm potentiam operātis.

51 Simılit̄ etiā cōiungēda ē eis cā agēs ī q̄ differūt antiq̄ quidā enī eorū fuerunt cōtēti cauſa formali: dicēdo ꝙ res habēt formas ⁊ eēntias abſtractas: ⁊ eē iſtarū rerum ſenſibiliū ē ex materia cōpoſita: ⁊ iſta forma q̄ eſt agēs ⁊ abſtrahēs ē que mouet formas iſtaꝝ reruꝫ ſenſibiliū ī materijs: vt dixit Plato. Quidā aūt fūt ꝯtenti cā materiali tm̄ ſ. calido ⁊ frigido ⁊ humido ⁊ ſicco: dicētes ꝙ forme iſtaꝝ rerū ſunt ex admiſtione iſtoꝝ tm̄ non ex agente extrinſeco: ⁊ dicunt ꝙ generatio non ē niſi trāſmutatio: ⁊ trāſmutatio nō ē niſi materie. ⁊ Ari. redarguit vtrūqꝫ quū dicit ꝙ facientes cām materialē melius cōſiderāt quū dant pncipia trāſmutationis inquātū trāſmutatiōis ē pncipiū. Aliꝗ aūt dant pncipiū non cōueniēs trāſmutationi. forma enī quꝫ inuenit̄ deſcit tranſmutatio: quō ergo poterit eſſe cā trāſmutatiōis: ⁊ cōtradicit dicētibus formas eē cauſas agentes ppinquas: qm̄ ſi eſſet ſicut illi inquiūt ita ꝙ nō oporteret ponere cām tertiā: cōtingeret vt generatio eſſet cōtinua ⁊ perpetua. forma enī ſi ſemp ē: ⁊ recipiēs ſemp ē: q̄re ergo fiet in aliqua hora: ⁊ in alia nō. Quapropꝑ neceſſe ē ſi forme agentes ſint: vt ſit cauſa agens prior eis nāliter: ⁊ etiā videmus res in q̄bus agēs ē aliud a recipiēte ⁊ aliud a forma. V. g. ſanitas que ē a medicina ī humano corpore ē aliud a recipiēte. ⁊ Ari. reſiſtit Platoni: q̄ꝛ forma nō eſt cauſa agēs ſimplicit̄: ſꝫ quia ſūt cauſe ppinque ⁊ eēntiales ponit enī Ari. formas agētes: q̄uis eſſe earū apud ipſū ſit aliud ab eſſe earū apud Platonē. Differt quidē a Platone ī modo eēndi formas ⁊ ī modo actiōis eaꝝ tm̄: non in eſſe eaꝝ ſimplicit̄: neqꝫ in actione eaꝝ ſimplicit̄.

Si autem materiā q̄s inquiet generare ppt̄ motū naturalius vtiqꝫ dicet ita dicētib⁹. alterās enī ⁊ transformās magis cauſa generatiōis ⁊ in oībus aſſueti ſumus hoc dicere efficiēs. Similit̄ ⁊ in his que natura: ⁊ in his que ab arte: ab arte autem q̄dcunqꝫ mutans eſt. Sed tm̄ nec hi iuſte dicunt. materie enī pati ⁊ moueri: mouere autē ⁊ facere alterius potentie. manifeſtū aūt ⁊ in his q̄ arte ⁊ natura generant̄: nō enī ipſa facit aqua ex ſeipſa aīal: neqꝫ lignū lectum: ſed ars: quocirca ⁊ hi dicunt nō recte ppter hoc: ⁊ qm̄ derelinquūt pncipaliorē cām: auferūt enī qđ eſt eē ⁊ formam

52 Quia aūt cōtenti ſūt tm̄ materia q̄uis cōtēplatio eoꝝ ſit cōuenientior: tm̄ peccant multū. Faciūt enī hāc receptionē ⁊ paſſionē eandē cū pncipio actionis ⁊ motiōis. ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ipſe cōtradicit duob⁹ principijs per ea q̄ ſūt in arte ⁊ nā. ⁊ etiā qum deſtruūt cauſā agentē deſtruunt cauſā formalē. forma enī ſi fieret ab aliquo modo paſſionis accidētis materie eſſet raro facta ⁊ accidētaliter.

Amplius aūt ⁊ potētias attribuūt corpori ppter quas generāt valde organice: auferētes cā que ſcḋm ſpeciē cauſā: qm̄ enī innatū ē vt inquiunt calidū quidē ſegregare: frigidū aūt cōgregare: ⁊ aliorū vnūquodqꝫ: hoc quidē facere: hoc autēꝫ pati ex his dicunt: ⁊ per hec oīa alia generari ⁊ corrūpi. Videtur aūt ⁊ ignis ipſe motus pati.

53 Et vniuerſalit̄ ſi faciūt pncipium agēs non faciunt niſi agens in genere inſtrumēti: non agēs veꝝ qum deſtruunt pmū agens ab entib⁹. Dicūt enī ꝙ calidum naturalit̄ ſeparat ⁊ diſtinguit: frigidū aūt cōgregat ⁊ admiſcet: ⁊ ſimilit̄ oīa alia ſenſibilia nāliter agunt ⁊ patiunt̄: ⁊ ſufficit ī generatione rerū ⁊ in corruptiōe earū actio ⁊ paſſio earū ad īuicem. Sꝫ q̄ꝛ videmus in quibuſdā ꝙ magis ſūt agentia q̄ꝫ alia elementa: digniora ſūt vt corrumpāt res q̄ꝫ generēt q̄propter neceſſe ē ſi generēt res vt habeāt agens qđ faciat ea per tēperamentū ⁊ alterationē apta vt aliquid fiat.

Amplius vero ſimile aliquid faciūt vt ſi q̄s ſerre ⁊ vnicuiqꝫ īſtrumētoꝝ attribuit cauſā eorū que generant̄: neceſſe enī ſerrante diuidi ⁊ īcidente cocquari ⁊ in alijs ſimiliter: quocirca ſiquidēꝫ maxime facit ⁊ mouet ignis: ſed quō mouet non vident qm̄ deterius q̄ꝫ organa. Nobis aūt ⁊ vniuerſaliter pͥus dictū eſt de cauſis ⁊ nunc determinatū eſt de materia ⁊ forma. Amplius vero qm̄ ſcḋm allationē motus demonſtratū ē ⁊ quoniam ppetua: neceſſe ē his entib⁹ ⁊ generationē eſſe cōtinue: allatio enī faciet generationē actualiter q̄ꝛ adducit ⁊ abducit generās. Simul autē manifeſtū qm̄ ⁊ ſi priora bene dicta ſunt: trāſmutationē primā allationē: ſed non generationē dicendum multū enī rationabilius ens nō enti generatiōis cauſā eſſe: q̄ꝫ non ens enti eſſe. quod fert̄ quidem igitur eſt: qđ generatur aūt non ē: ppter qđ ⁊ allatio prior eſt generatione.

54 Quia ergo attribuit generatōēꝫ igni: aut alicui aliꝗ elementorū ē ſicut attribueret generationē dolobratōi ſecuri: īmo non ꝑcipiebant iſtud ꝙ motio ignis eſt vilior motione inſtrumēti. inſtrumentū enī nō mouet ſine artifice: ⁊ qum mouebit cū artifice mouebit ad generationē ignis aut qum nō mouebit per primū mouens mouebit ad corruptionē. Declaratum ī naturalibus ꝙ motus localis eſt continuuſ ⁊ eternus: q̄propter ⁊ generatio ē ꝯtinua ⁊ eterna: quoniā motus generat faciendo approꝑinq̄ri generantē generando: ⁊ hoc rectū eſt inquantū iſte motus ē pm⁹ oībus trāſmutabilibus: vt oſtenſum ē. ⁊ etiāꝫ apparet ꝙ illud quod mouetur iſto motu ē ens: ⁊ illud quod generatur per ipſum ē nō ens: ⁊ quod ē ens maxime ē cauſa non entis: ⁊ quod ē ens ſemper dignius ē vt ſit cauſa non entis ſemper: quapropter viſum ē ꝙ iſte motus ē prius motibuſ naturalibus alijs.

Qm̄ autem ſuppoſitū ⁊ demonſtratū eſt ꝙ eſt continua ens rebus generatio ⁊ corruptio. dicimus autem cauſam eē allationē generationis. manifeſtum quidē ꝙ vna ente allatione non cōtingit fieri ambo: quia contraria ſunt. idē enim ⁊ ſimiliter ſe habens ſemper idem īnatū ē facere: quocirca generatio ſemper erit aut corruptio

oportet aūt multos eſſe motus: ⁊ cōtrarios motus: aut allatione: aut inequalitate: cōtrarioꝝ enī contraria cauſa. Jdeoqꝫ nō prima allatio cauſa generatiōis ē ⁊ corruptiōis: ſed q̄ circa obliquū circulū. in hac enī ⁊ cōtinuū ineſt ⁊ moueri duos motus. neceſſe enī ſi erit ſemper ⁊ cōtinua generatio ⁊ corruptio ſēper aliquid moueri vt non deficiant trāſmutatiōes he. duo aūt vt nō alterū cōtingat ſolum. cōtinuitatis quidē igitur totius allatio cauſa: preſentie cauſa īclinatio: contingit enī quādoqꝫ longe fieri: q̄nqꝫ ppe. inequali enīꝫ diſtantia ente: inequalis erit motus: quocirca ſi ī accedendo ⁊ in prope eſſe generat: ⁊ in recedendo ⁊ longe fieri idipſum corrumpit. ⁊ ſi ī multotiens adueniendo generat: ī multotiens recedēdo corrumpit: contrariorum enim ꝯtraria ē cā.

55 Sed quia oſtenſū ē ꝙ entia ſemꝑ ſūt in generatione ⁊ corruptione: ⁊ ꝙ generatio corporis iſtius ē corruptio alterius: manifeſtū ē ꝙ ponendo vnū motū īpoſſibile ē iſtas duas oꝑationes. ſ. generationē ⁊ corruptionem eſſe ideꝫ Jdē enī non facit cōtraria: quapropter aut ſemꝑ erit generatio: aut ſemꝑ corruptio: aut ſi ſit vnus motus erit ſm̄ diſpoſitiōes oēs ꝯtrarias ita ꝙ appropinquādo operatur aliquid: aut ſm̄ eius remotionē oꝑat̄ cōtrariū: ſed quia ē īpoſſibile motū eſſe ꝯtrariū motui: ita ꝙ aliq̄s motus ꝑ ſe generet̄: vt dictū ē in libro de celo ⁊ mundo. aliq̄s autē corrūpitur vt fingunt aſtronomi: manifeſtū ē ſi generatio ⁊ corruptio ſint cōtinue vt ſint motus ſm̄ diſpoſitiōes cōtrarias ī reſpectu generatorū ⁊ corruptoꝝ. iſte ergo mot⁹ nō ē prim⁹: ſed motus ſolū in orbe decliui. Jſte enī orbis ſicut dicit Ariſ. hꝫ cōtinue motus duos. ſ. ꝓpinquū ⁊ remotū ne ꝓcedat ex eo vna oꝑatio. cauſa ergo cōtinuitatis prime generatiōis ⁊ corruptiōis eſt ꝑmus motus. cā autē generatiōis ⁊ corruptiōis ē ꝙ mouētur ſtelle ⁊ planete in orbe iſto q̄ī habeāt diſpoſitiōes diuerſas entib⁹: q̄m aliquādo appropinquāt aliquādo remouent̄: quare ē coruꝫ diuerſa oꝑatio. oportet ergo ꝙ ſi ꝑ elongationē corrūpit: ꝙ per appropinquationē generationē faciat: qꝛ cōtrarioꝝ contrarie cauſe.

Et inequali tp̄e generatio ⁊ corruptio q̄ ſm̄ naturā. Jdeoqꝫ ⁊ tp̄s ⁊ vita vniuſcuiuſqꝫ hꝫ numerum ⁊ hec determinātur. omniū enī ē ordo: ⁊ omne tp̄s ⁊ vita menſuratur ꝑiodo: ſed tm̄ non eadē oēs: ſed hi quidē minori: hi aūt maiori: his ānuo quidē enī: his aūt maior: alijs autē minor ꝑiodus eſt menſura.

56 Quapropꝑ oportet vt numerus reuolutionū in quib⁹ ē preparatio ad corrūpēdū ſit eq̄lis numero reuolutionuꝫ in quib⁹ eſt crementū. ⁊ q̄ tēpus iuuentutis ſit equali tēpori ſenectutis: ⁊ iſta duo tp̄a determinant̄ ꝑ reuolutiōes orbiū decliuis: oportet ſicut dicit Ariſ. ꝙ qōlibet ens habeat vitā determinatā: ex eo qȯ mouetur circulariter. horū quidē hoc hꝫ ī uita paucas reuolutiōes: hoc aūt multas: hoc aūt vnam: hoc autē ſm̄ magis ⁊ minus: ⁊ hoc quod Ariſ. dicit de orbe ſolis debet intelligi de alijs planetis.

Apparent aūt ⁊ ſm̄ ſenſum cōfeſſa his que a nobis dicta ſunt. videmus enī ꝙ adueniēte quidem ſole generatio ē: recedente aūt diminutio: ⁊ inequali tēpore alterutrū: equale enī tp̄s generationis ⁊ corruptionis que ſm̄ naturā: ſed ꝯtingit multotiens in minori corrūpi ꝓpter ad inuiceꝫ cōfuſionē. inequali enī ente materia ⁊ non vbiqꝫ eadē: neceſſe ⁊ generatiōes ineq̄les eſſe: ⁊ has quideꝫ citiores: has aūt tardiores: quocirca accidit ꝓpter horū generationē alijs generari corruptionem. Semper vero vt dictū eſt ꝯtinua erit generatio ⁊ corruptio ⁊ nunq̄ꝫ deficiet ꝓpter quā diximus cauſam.

57 Senſus quidē cōueniēs videtur demonſtratiōi. ſol. n. quādo appropinquat nobis in ſuo orbe generat: ⁊ q̄ī elōgauerit corrūpit. ⁊ hoc qȯ dixim⁹ ꝙ tp̄s generatiōis ē eq̄le tp̄i corruptionis non ē niſi nālit̄: q̄m multotiens accidit accidentalit̄ ꝙ ſit minus tp̄s corruptiōis tempore crementi vel ſenectutis: aut ꝓpꝑ nām cōplexionū: q̄m cōplexiones ſm̄ magis ⁊ minus ſunt ī eadē ſpecie: quare diuerſant̄ tp̄a generatiōis ⁊ corruptiōis in eis. ſ. ī īdiuiduis eiuſdē ſpeciei aut ꝓpter diuerſitatē diſpoſitionū cauſe agētis ꝓpinque: aut ꝓpter diuerſitatē cauſe agētis in vltimo: vt diuerſitas oꝑatiōis ſolū ꝓpꝑ cōgregationē ⁊ ſegregationē planetarū cū eo: aut ꝓpꝑ vtrūqꝫ: vt diuerſitas nāe patris a nā ſolis ī hora generatiōis actionis. ⁊ debes ſcire ꝙ q̄ī poſuerimus hoc quod dixit Ariſ. ꝙ tp̄s crementi ē equale tēpori ſenectutis: ꝓponemus hoc qȯ medici dicunt ꝙ tp̄s iuuētutis ſit in homine vſqꝫ ad. xxxv. ānos: ⁊ ꝓpꝑ hoc vita nālis in lxx. annis fit: ⁊ ꝓpter hoc dixit magiſter ꝙ vita eſt media in. lxx. ⁊ lx. annis.

Hoc aūt rationabilit̄ cōtingit. Quoniā enīꝫ in oībus inquim⁹ ꝙ melius deſiderare naturam ſemper meli⁹ aūt eſſe q̄ꝫ nō eſſe: quot eē aūt modis dicimus in alijs dictū ē. hoc aūt in oib⁹ impoſſibile exiſtere ꝓpter longe a ꝑncipio diſtare: reliquo modo cōpleuit eſſe deus faciēs cōtinuā generationē: ita enī maxime ꝯtinuabitur eē: qꝛ ꝓxime eſt ſubſtātie fieri ſemper per generationē. huius aūt cauſa vt dictū ē multotiens ī circuitu allatio: ſola enī ꝯtinua: ideo ⁊ alia q̄cunqꝫ trāſmutantur ad inuicē ſm̄ paſſiones ⁊ potētias. V.g. ſimplicia corpora imitantur ī circuitu allationeꝫ. q̄ī enīꝫ ex aqua aer generatur: ⁊ ex aere ignis: ⁊ rurſus ex igne aqua ī circuitu. dicim⁹ enī circuire gnātioneꝫ qꝛ rurſus reuertitur: quocirca ⁊ recta allatio aſſequēs cā que in circuitu cōtinua ē.

58 Et hoc qȯ diximus ꝙ generatio ⁊ corruptio ſūt continue non tm̄ ſequit̄ ex cauſa materiali ⁊ agēte: ſed etiaꝫ ex cauſa finali: quia iā viſum ē nobis ꝙ natura ſemꝑ mouetur ad nobilius ſꝫ ꝙ pōt in vnoquoqꝫ: ⁊ ſm̄ ꝙ pōt recipere vnūquodqꝫ: ⁊ qꝛ ens ē melius q̄ꝫ non ens: ⁊ ens verū q̄ꝫ non verum: ⁊ verum ſm̄ indiuiduum q̄ꝫ ſm̄ ſpecieꝫ: quōuis impoſſibile eſt aliquod ens eſt iſtis rebus eſſe ſimpliciter nobile propter remotionem a prima cauſa habens cēntiā ⁊ nobilitatē: ⁊ deus cōpleuit diminutionem in iſtis cōtingentē hoc modo ſm̄ ꝙ generatio facta ē cōtinua: q̄re eſſe pōt perpetuū in iſtis reb⁹. ⁊ cauſa iſtius cōtinuatiōis ē motus circularis: quapropꝑ ⁊ cōtinuatio iſtoꝝ ē circularis. V.g. aer generatur ab aqua: ⁊ aqua ab aere: ⁊ ampli⁹ motus ſm̄ rectitudinē nō hꝫ cōtinuationē niſi ꝑ aſſimilationē ad motū circularem. V.g. aſcenſus aeris ⁊ deſcēſus aque aliquādo debet eſſe.

Simul aūt manifeſtū ex his ꝙ quidā q̄runt quare vnoquoqꝫ corporū in ꝓpriam allato regionē in infinito tēpore nō diſtant corpora: cauſa enī huius ē que ad inuicē tranſitio. ſi enī vnūquodqꝫ maneret in ſua ipſius regiōe ⁊ nō tranſmutaretur ab eo qȯ ꝓprie iam vtiqꝫ deſtitiſſent trāſmutāt̄ quidē igit̄ ꝓpꝑ allationē duplicē entē quia trāſmutant: aut nō cōtingit manere nulluꝫ eoꝝ in nulla regione ordinatū. Quod quidem igitur ē generatio ⁊ corruptio ⁊ ꝓpter quā cauſā ⁊ qd generabile ⁊ corruptibile: manifeſtum ē ex his q̄ dicta ſūt.

56 Dixit: ⁊ ex his quidē diſſoluit̄ queſtio quorūdā: quare nō ſegregāt̄ iſta corꝑa ſimplicia ab inuicē ī iſto longiſſimo

tempoꝛe: ita ꝙ nullā habeāt miſtionē aut cōfuſionē: ⁊ q̄ erunt iſta ꝓpꝛia loca. cā eni miſtionis eoꝝ ⁊ ad inuicē ⁊ miſtionis locoꝝ ad inuicē ē motus circularis: qui ſi nō eēt ob eo ſegregarent: ſed mutant ad inuicē ꝓpter motū ou-plicem oꝛbis oecliuis ⁊ motū none ſpere. Dixit: nos autē oeterminauimus ſuperius cauſā vniuerſalē materialē ⁊ etiā foꝛmalē: ⁊ nos oeterminauimꝰ cauſā tertiam generationis ⁊ coꝛꝛuptiōis ⁊ ē agens.

Quoniā aūt neceſſe ē eſſe aliquid mouēs ſi motus erit vt oictū ē p̄us in alijs: ⁊ ſi ſp ꝙ opoꝛtet aliquid eſſe ſemp: ⁊ ſi continue vnū: ⁊ iddem: ⁊ īmobile: ⁊ inalterabile: ⁊ īgenerabile: ⁊ ſi multi qui in circuitu motus multa quidē. omnia aūt q̄liter eſſe hoc neceſſe ſub vno p̄ncipio: continuo aūt ente tēpoꝛe neceſſe motū eſſe cōtinuū ſi īpoſſibile tp̄s ſine motu eſſe. ꝯtinui igitur alicuiꝰ tēpus numerus: eius q̄dē qui ī circuitu: ergo quēadmodū in his q̄ a p̄ncipio determinatū eſt.

60 Dicamus ergo ⁊ quia oictū eſt in alijs: qm̄ ſi motꝰ eſt neceſſe ē mouēs eſſe: opoꝛtet ꝙ ſi motus ꝯtinuus ē ⁊ ꝑpetuus vt ſit mouens ꝑpetuū: ergo ſi motus ē ꝯtinuus ergo mouēs: ⁊ etiā neceſſe ē ſi motus cōtinuus ē vt mouens ſit imobile ⁊ vniuerſaliter nō trāſmutabile. motus eni continuus equalis ē ⁊ nō interciſus: quapꝛopt mouēs ⁊ motuꝫ ſunt itrāſmutabilia oīo. ⁊ ſi motus circulares ſūt plures vno: neceſſe eſt vt mouens ſit plus vno: ſed huiuſmodi motus ſunt plures vno: ergo ⁊ motus. ⁊ q̄a viſuꝫ ē ꝙ oīa iſta mota aliquo mō mouent eodeꝫ motu ⁊ ex motu oiurnali: neceſſe ē vt oīa iſta mouētia cōtineāt ſub eodem mouēte. ⁊ qū manifeſtū ē oe natura tēpoꝛis ꝙ eſt ꝑpetuū ⁊ continuū: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ ē numerus motus continui neceſſe ē vt ſit vnicus motus cōtinuus: tp̄s igitur ē numerus motus cōtinui: ſed ꝯtinuū ē circulare: igit tp̄s ē numerus motus circularis: ⁊ totū quidē hoc viſū eſt ī alijs: ſed oictū ē in hoc loco ad rememoꝛationē.

Cōtinuus aūt motus vtrū quia qđ mouet cōtinuū eſt: aut in quo mouetur velut locū dico aūt paſſiones: manifeſtū vtiqꝫ quia eo quidē ꝙ id quod mouetur. quō eni paſſio continua ē: niſi quia res cui accidit cōtinua ē. ſi aūt ⁊ hoc eo ꝙ ī quo ſolo loco exiſtit magnitudinē eni aliquā hꝫ huius aūt ꝙ circulo ſolum continuū: quo circa iddē ſibiīpſi ſemper ꝯtinuū. hoc igitur eſt quod facit continuū motum ꝙ in circuitu coꝛpus fert motus aūt tempus.

61 Dixit: ⁊ cōſiderandū ē oe continuatiōe motus: vtrū ſit quia ipſū motū ē cōtinuū aut perpetuū: aut quia illud ꝑ quod mouet aut ī q̄o mouet cōtinuatio accidit. ſ. foꝛme ⁊ locꝰ. ⁊ manifeſtū ē ꝙ ꝯtinuatō nō inuenit p̄mo niſi ī magnitudine: ⁊ q̄a motū hꝫ magnitudinē neceſſe ē vt ꝯtinuatio ſit ex moto. Diſpoſitio eni illius. ſ. foꝛme non ē ꝯtinuatio niſi q꞉ ē ī ꝯtinuo: ſꝫ tn̄ nō ē ꝓhibitū oicē ꝯtinuū ī loco tacꝰ eni ē magnitudo: ⁊ magnitudo ꝯtinua p̄ma in q̄ ē poſſibile eſſe magis ⁊ minꝰ ē pꝛima ſperica: q̄pꝛopt neceſſe ē vt ſit illud quod facit vnum motū ꝯtinuuꝫ coꝛpꝰ qđ circulariter fert: ⁊ ꝙ iſte motus facit tp̄s.

Qm̄ aūt in cōtinue motis ſm̄ generationeꝫ aut alterationē: aut vniuerſaliter tranſmutationē huiuſmodi. videmꝰ deinde ens ⁊ generatū hoc poſt hoc vt non deficiat. videndū ē vtrum ē aliquid quod erit ex neceſſitate aut nihil: ſꝫ omnia contingit non fieri.

62 Dixit: ⁊ quia trāſmutatio rerū tranſmutatarū eſt ſꝫ generationē ⁊ coꝛꝛuptionē: ⁊ vniuerſalit aliquo modo trāſmutationis ē ſucceſſiue: ⁊ nunq̄ oeficit: ſed ſemp cōtingit hoc poſt hoc: ꝑſcrutandū ē modo qualiter poteſt eē ꝑpetuitas in rebus generatis. etenī p̄ncipium cōſiderationis in hoc ē: vtrū ſit aliquod generatū: aut nihil generat neceſſario ſed omne ē contingenter.

Qm̄ eni quidē quedā manifeſtū ⁊ mox erūt ⁊ futurū aliud: ꝓpter hoc ꝙ verū ē dicere q꞉ erit opoꝛtet hoc eſſe: qn̄qꝫ verū q꞉ ē hoc. ꝙ aūt nūc verū dicere quia futurū eſt: nihil ꝓhibet non fieri: futurus eni incedere quis nō incedet.

63 Dicamus ergo ꝙ manifeſtū ē per ſe ꝙ quedā ſūt poſſibilia generari ⁊ non generari: qm̄ ſermo videt in aliquo quod ē poſſibile generari nō eſt alius a ſermone eius qđ nō ē niſi quia quod ē poſſibile ē differēs a neceſſe eſſe: qm̄ illud qđ in futuro neceſſe ē eē: verū erit oe eodē dicere ꝙ neceſſariū eſt eſſe in aliquo tp̄e: vt equalitas noctis ⁊ diei inī duos tropicos. illud aūt qđ non ē verū dicere in eo eē niſi in tēpoꝛe p̄ſenti nō ē poſſibile vt non ſit. V. g. quoniā ſi ābulatio poſſibilis ē in foꝛte: poſſibile ē vt non ābulet.

Uniuerſaliter aūt qm̄ cōtingit quedā entiuꝫ ⁊ non eſſe manifeſtū qm̄ ⁊ que generāt ita habebūt ⁊ non ex neceſſitate hec erūt: vtrū igitur oīa talia: aut non. Sed quedā neceſſe ſimplicit fieri.

64 Et manifeſtū eſt ꝙ quedā entiū nō neceſſario generātur: q̄rendū ē vtruꝫ oīa ſunt ſic: aut ex eis ſūt que neceſſario generantur.

Et eſt: quēadmodū in eſſe hoc q̄dē impoſſibile nō eſſe: hoc aūt poſſibile: ita ⁊ circa generationem. V. g. cōuerſiones igit neceſſe fieri ⁊ non poſſibile non cōtingere.

65 Dicamꝰ ergo ꝙ ſicut in entibꝰ quedā impoſſibilia ſūt priuari ab eſſe vt neceſſario ⁊ quedā entia poſſibilia ſunt priuari ab eſſe: ita ē in rebus generatis ꝙ quedā ſunt poſſibilia vt non generent: ⁊ quedā neceſſario generabuntur vt introitus in tropicos: qm̄ hoc neceſſariū ē cōtingere ⁊ īpoſſibile eſt vt non cōtingat.

Si igit qđ pꝛius neceſſe ē fieri: ſi qđ poſteriꝰ erit. V. g. ſi domus: fundamētū: ſi vero hoc: lutū pꝛius: ergo ſi fundamētū factū ē: neceſſe ⁊ domū fieri: aut non eſſe adhuc. ſi aūt ⁊ id: neceſſe generari ſimpliciter. ſi aūt ⁊ hoc poſito: neceſſe generari domū: ſic eni fuit ꝙ pꝛius habēs ſe ad poſterius: quare ſi illud erit: neceſſe illud pꝛiꝰ generari. Si igit neceſſe generari ⁊ qđ poſtea: ⁊ qđ pꝛius neceſſe. ⁊ ſi qđ pꝛius: ⁊ qđ poſteriꝰ igit ē neceſſe: ſed hoc nō ē ꝓpt iſtud: ſꝫ qm̄ ſubiectuꝫ eſt ex neceſſitate futurū. In quibus igit ꝙ poſtea neceſſe ē eſſe in his cōuertitur: ⁊ ſemper pꝛiori generato neceſſe generari quod poſtea.

66 Et quīm hoc dictū ē querendū ē in hoc ſm̄ quē motū manifeſtū pōt eſſe neceſſaria ſucceſſio in mā poſſibili: qm̄ dūt hoc erit in rebus que ſūt tn̄ finite habētes p̄ncipia ⁊ vltimo: aut q꞉ ſunt īfinite habētes p̄ncipia ⁊ vltima: aut q꞉ ſunt infinite. infinita dūt ſunt duobꝰ modis: aut īfinita ſm̄ circulū: aut īfinita recte. In rebꝰ aūt finitis manifeſtuꝫ ē ꝙ gn̄atio pꝛioꝛis ē neceſſario qn̄ fuerit poſtremū. V. g. ꝙ fūdamentū ē neceſſariū ſi domꝰ ē: ⁊ eē lapidē ſi fundamētū ē. ſi ergo in iſtis cōtingēt ꝙ qn̄ eēt p̄mū: ꝙ accideret poſtremū. ſ. ſi fundamētū ē: domꝰ ē: tūc opoꝛtet vt ſucceſſio eēt neceſſaria ⁊ ꝯtinua ī gn̄atiōe iſtoꝝ: ſed manifeſtū ē ꝙ nō ē neceſſariū ꝙ fundamētū ſit niſi ſi domꝰ ſit. ſi g̊ poſuerimꝰ ꝙ domꝰ ſit neceſſario: opoꝛtet neceſſario ꝙ ſi domꝰ ſit ꝙ fūdamentū ſit: qm̄ poſitū ē ꝙ ſi domꝰ ē fundamētū ē: ſi g̊ poſtremū ē neceſſariū: p̄mū ē neceſſario: ſed manifeſtū ꝙ p̄mū eē non ē neceſſariū: qm̄ ꝯtingens ē: ⁊ ſi ē neceſſario: nō erit niſi ſꝫ hypotheſim: ſi ergo domꝰ qđ ē poſtremū eēt neceſſario: ꝯtingēt vt eēt ſemp: ſꝫ poſſibile ē ut nō ſit: qm̄ diſpoſitio ī eſſe eadē ē cū diſpoſitione in gn̄atione.

Siquidē eni in īfinitum tendit ⁊ ad īferius: non erit neceſſe eorū q̄ poſtea hec generari ſimpliciter: ſed neq̄ʒ ex ſuppoſitiōe: ſemp eni alteruʒ anterius neceſſe eſſe: ideo ⁊ neceſſe illud generari: quocirca ſi non ē p̄ncipium īfinitū: neq̄ʒ p̄muʒ erit: nihil ꝓpt̄ quod neceſſe erit generari. At vero neq̄ʒ in finem habētib' hoc ē dicere vere: qm̄ neceſſe ſimpliciter generari. Verbi grā: domuʒ qn̄ fundamētū generat̄: qn̄ eni generat̄ ſi neceſſe generari ſemp: hoc acciderit ſemp eſſe: ꝯtingens ſemp non eſſe: ſed oportet ſemper generationeʒ eſſe ſi ex neceſſitate ē eius generatio: ex neceſſitate eni ⁊ ſēper ſimul. quod eni ē neceſſe: nō poſſibile non eē: quocirca ſi ē ex neceſſitate ſempiternū eſt: ⁊ ſi ſempiternū ex neceſſitate: ⁊ ſi generatō igitur ex neceſſitate: perpetua ⁊ generatio hu': ⁊ ſi ſempiterna ex neceſſitate. ſi igit̄ alicuius ex neceſſitate generatio ſimpliciter: neceſſe circuire ⁊ reuerti. Neceſſe igitur aut finem habere generationem: aut non. ⁊ ſi non: aut in rectū: aut ī circuitu. horū aūt ſi erit ſempiterna: non in rectū poſſibile: quia nequaq̄ʒ eſt p̄ncipium: neq̄ʒ ſi inferius vt ad futura accipiamus: neq̄ʒ ſi ſuperius vt ad generata: neceſſe aūt p̄ncipiū neq̄ʒ finito ente ⁊ ſempiternū eſſe: iō neceſſe i circuitu eſſe: cōuerti igitur neceſſe erit. V.g. ſi hoc ex neceſſitate ē: qd̄ p̄us ergo: ſʒ ſi hoc quod poſterius neceſſe generari: ⁊ hoc ſēper iam cōtinue. nihil eni differt dicere per duo aut multa: in circuitu igitur motu ⁊ generatione ē quod ex neceſſitate ſimplicit̄. ⁊ ſi ī circuitu neceſſe generari ⁊ generata eſſe. ⁊ ſi neceſſe: horū generatio in circuitu.

67 Et qm̄ impoſſibile ē eſſe cōtinuitatē in habentibus p̄ma ⁊ poſtrema: manifeſtū ē etiam ꝙ hoc impoſſibile ē in rebus p̄cedentibus ſm̄ rectitudine in īfinitum ſm̄ duo extrema: qm̄ hec non habent p̄mū ex quo ſit neceſſariuʒ vt habeant vltimū: neq̄ʒ habēt vltimū ex quo ſit neceſſarium vt habeāt p̄mū: quapropter neceſſitas generatiōis ſucceſſiue non eſt niſi per circulationē ⁊ hoc neceſſariuʒ ē qm̄ generatio ꝑpetua ē neceſſaria. neceſſarium aūt ē eternum: ⁊ eternū mouet̄ circularit̄: ⁊ illa generatio eterna neceſſe eſt vt habeat p̄ncipiū: ⁊ quʒ habeat p̄ncipiū neceſſario: aut hoc erit inq̄ꝑtuʒ hʒ p̄ncipium ſm̄ rectitudinē: aut ſm̄ circulationē. ſed ſi fuerit ſm̄ rectitudinē: neceſſariū eſt aut non eſſe eternū: aut nō habere p̄ncipia: qm̄ rectuʒ qn̄ habet p̄ncipiū in vltimū neceſſario ē finitum ⁊ nō eternū ⁊ ſi poſuerimus ipſū eſſe infinitum in duob' extremis nō habebit p̄ncipiū: qm̄ infinita non habēt p̄ncipiū neq̄ʒ vltimū: quapropt̄ neceſſariū eſt ſi poſuerimus ipſū eſſe eternū ⁊ habere p̄ncipiuʒ: vt ſit circulare ⁊ vt generatio rerū ſit circularis. ⁊ ſi primū eſt: vltimū eſt: ⁊ ſi vltimū eſt p̄mū ē: neceſſariū ergo ⁊ perpetuū non ē niſi ī motu circulari ⁊ in generatione circulari: qm̄ oīa que ſūt in circuitu ſūt neceſſaria ⁊ ecōuerſo: ⁊ ea q̄ neceſſaria ſūt mouēt̄ i circuitu. ⁊ debes ſcire ꝙ hic ſermo cōplec̄ illud qd̄ oſtēſū eſt i. viij. de naturali auditu. ſ. ꝙ motus ē ſucceſſiuus ⁊ nō deficiēs in aliqua hora: nam ſi hoc quod dictū eſt hic cū eo quod dictum ē in illo loco oſtēdit motū eſſe eternū.

Hoc vtiq̄ʒ quidē eſt qm̄ i circuitu motus ⁊ qui celi: qm̄ ex neceſſitate hec generant̄ ⁊ erunt: quecūq̄ʒ huiuſmodi motus: ⁊ quecūq̄ʒ ꝓpt̄ hūc ſi eni quidē quod in circuitu mouet̄ ſemp aliqd mouet: neceſſe ⁊ horum in circuitu eſſe motum. V.g. ſuperiori allatione ente in circuitu: ſol ſic: qm̄ aūt ſit hoc: hore ꝓpter hoc in circuitu generantur ⁊ reiterantur: his autem generatis ita iterum ⁊ que ab his.

68 Et quia dictū eſt in alijs ꝙ motus eternus ⁊ mot' circularis ē motus celi: manifeſtū ē ꝙ motus rerū generatarum ⁊ corruptarū eſt per illos motus ⁊ ex eis: qm̄ ſi illud qd̄ circularit̄ mouet̄ perpetue moueret̄ neceſſe ē vt mot' rerū tranſmutataruʒ ſit mot' circularis. V.g. qm̄ primus motus ē circularis: oportet etiā vt ſol in orbe declivi moueatur etiā circularit̄. ⁊ quia motus ſolis i orbe eſt circularis: oportet vt tp̄a anni currāt circulariter. ⁊ qa illa currūt circulariter in circuitu: oportet vt ⁊ cōſequentia currant circulariter.

Quare ergo hec quidē ita vident̄. V.g. aer ⁊ aqua ī circuitu generant̄. ⁊ ſiquidē nubes erūt oportet ⁊ pluere. ⁊ ſi pluet: oportet ⁊ nubē eē. homines vero ⁊ aīalia nō reiterant̄ i ſeipſos: vt rurſus generetur idē. nō eni neceſſe ē ſi pater tuus generatus eſt: te regenerari: ſed ſi tu: illū in rectuʒ itaq̄ʒ videtur hec generatio eſſe. Principiū aūt intētionis rurſus hec: vtrū ſimiliter oīa reiterant̄ aut non: ſed hec quidē numero: hec aūt ſpecie ſolum: quorū quidē igitur icorruptibilis ſubſtātia mota: manifeſtū: qm̄ ⁊ numero eadeʒ erūt: mot' eni ſequit̄ quod mouetur. quorū aūt non: ſʒ corruptibile: neceſſe ſpecie: numero aūt non reiterari: ideo aqua ex aere: ⁊ aer ex aqua ſpecie ideʒ: non numero. Si autem ⁊ hec numero: ſed non quorū ſubſtātia generatur: ens tale quale cōtingit non eſſe.

69 Sed in hoc etiā conuenit queſtio: ⁊ ē qm̄ generatio accidens ex his ē circularis. quare igit̄ q̄dam ſūt ita. ſ. vt ſi vltimū eſt: p̄mum ē: ⁊ ſi primū eſt: vltimū ē. V.g. ſi nubes ſūt: pluuia ē: ⁊ ſi pluuia ē: nubes ſūt. ⁊ in aliquib' nō. V.g. qm̄ homines ⁊ aīalia non reciprocant̄ in ſe circulariter ita ꝙ indiuidua eorū reuertant̄ in idē: neq̄ʒ etiā neceſſariuʒ ē ſi primū eſt ꝙ vltimū ſit: qm̄ non ē neceſſariū ſi pat̄ fuerit ꝙ iſte filius fuerit futurus: ſed ſi iſte filius ē: neceſſariū ē vt pater ſit: ſed hoc nō ꝓcedit vſq̄ʒ in īfinitū ꝑ eſſentiam ſed per accidēs: qm̄ ſi ita eſſet non eēt filius niſi poſt eſſe indiuiduorū infinitorū. ⁊ qm̄ ita ē: neq̄ʒ ergo primū ē ſi vltimū eſt niſi per accidens: neq̄ʒ vltimū ē ſi primū eſt oīo: hoc quidē contingit iſtis ſm̄ ꝙ videtur: quia recte generant̄: ⁊ p̄ncipiū cōſiderationis i his ē vtrum ſit aliquid qd̄ circulariter reuertit̄: ⁊ ſimilit̄ aut quedā circulariter reuertunt̄ ſm̄ ſpeciē. Dicam' ergo ꝙ oīs ſubſtātia idiuidua manēs incorruptibilis neceſſario reuertitur ſm̄ idē indiuiduū. Corruptibilia aūt īpoſſibile ē vt reuertant̄ niſi ſm̄ ſpeciē. V.g. aer generabit̄ ab aqua: ⁊ aqua ab aere: nō ꝙ indiuiduū illius aque corrupte reuertet̄ per ſe: q̄uis materia eſſet eadē ⁊ agēs idē: qm̄ ſi idē agens ex eadem materia faceret lateres ⁊ poſtea corrumpent̄ vt faceret alios poſterius: manifeſtū ē ꝙ differt primū a p̄cedentib'.

Noue tranſlationi librorū de generatione ⁊ corruptione ab Auerroi Cordubenſi cōmentate: Summi philoſophi Ariſtotelis ex Stagyra grecie oppido Nicomachi Medicine artis profeſſoris filij: deo optimo maximoq̄ʒ fauente finis impoſitus ē: Impenſa atq̄ʒ diligentia Andree de aſula Venetijs impſſe: Anno ſalutis chriſtiane. M.cccc. lxxxiij. ſeptimo calendas octobris.